Ra 'Ra'yo Testamento

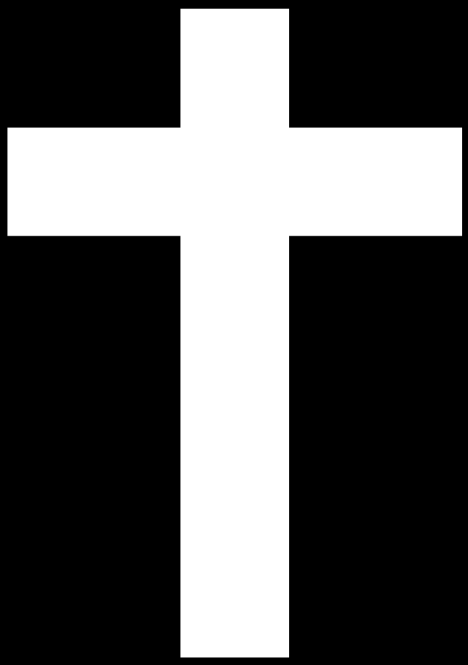

New Testament in Otomi, Mezquital (MX:ote:Otomi, Mezquital)

Ra 'Ra'yo Testamento

New Testament in Otomi, Mezquital (MX:ote:Otomi, Mezquital)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Mezquital

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomi, Mezquital

ote

Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Mezquital

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
c6437f19-566b-5232-8b2a-5c88e5a5622b

Contents

NSAN MATEO 1
NSAN MARCO 49
NSAN LUCA 79
NSANJUA 131
RA ECHO 168
RA ROMANU 215
RÁ MUDI RA CORINTIO 236
RÁ ÑOHO RA CORINTIO 257
RA GALATA 271
RA EFESIO 279
RA FILIPENSE 287
RA COLOSENSE 292
RÁ MUDI RA TESALONICENSE 297
RÁ ÑOHO RA TESALONICENSE 301
RÁ MUDI RA TIMOTEO 304
RÁ ÑOHO RA TIMOTEO 310
RA TITO 314
RA FILEMÓN 317
RA EBREO 319
RA SANTIAGO 335
RÁ MUDI RA PEDRO 340
RÁ ÑOHO RA PEDRO 346
RÁ MUDI RA XUUA 350
RÁ ÑOHO RA XUUA 355
RÁ HÑU RA XUUA 356
RA JUDA 357
RA APOCALIPSI 359

NSAN MATEO
RA MA̱CA HOGA T'ØDE NÚ'A̱ BI 'YOFO NSAN MATEO

Yá mʉdi ja̱'i de ra Jesucristo
(Lc. 3:23-38)

1 Nurá mʉdi nuna t'ofona̱ ma da ma̱ to'o
gue'ʉ yá mbøxita ra Jesucristo. 'Na de gue'ʉ
ndu ra Davi ne ndu ra Abrá.
2 Ra Abrá bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra
Isaac, y ra Isaac bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu
ra Cobo, y ra Cobo bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá
thuhu ra Judá co ma'ra yá cu.
3 Ra Judá co rá 'bɛhña̱ rá thuhu ra Tamar
bi mɛ'tsa yoho yá t'ʉ yá thuhu ra Fare ne ra
Sara. Y ra Fare bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu
ra Esrom, y ra Esrom bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá
thuhu ra Aram.
4 Y ra Aram bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra
Aminadab, y ra Aminadab bi mɛ'tsa 'nará
t'ʉ rá thuhu ra Naasón, y ra Naasón bi
mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Salmón.
5 Y ra Salmón co rá 'bɛhña̱ rá thuhu ra
Raab bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Boos,
y ra Boos co rá 'bɛhña̱ rá thuhu ra Rut bi
mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Obed, y ra Obed
bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Isaí.
6 Y ra Isaí bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra
Davi nú'a̱ bi nda̱ de ya me Israel. Y ra nda̱
Davi bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Salomó,
y nurá na̱na̱ ra Salomó go gue'a̱ mrá 'bɛhña̱
hma̱ha̱ ndu ra Uría.
7 Y ra Salomó bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu
ra Roboam, y ra Roboam bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ
rá thuhu ra Abías, y ra Abías bi mɛ'tsa 'nará
t'ʉ rá thuhu ra Asa.
8 Y ra Asa bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu
ra Josafa, y ra Josafa bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá
thuhu ra Joram, y ra Joram bi mɛ'tsa 'nará
t'ʉ rá thuhu ra Usía.
9 Y ra Usía bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu
ra Jotam, y ra Jotam bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá
thuhu ra Acás, y ra Acás bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ
rá thuhu ra Esequía.
10 Y ra Esequía bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu
ra Manase, y ra Manase bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ
rá thuhu ra Amón, y ra Amón bi mɛ'tsa
'nará t'ʉ rá thuhu ra Josía.
11 Y ra Josía bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu
ra Jeconía co ma'ra yá cu. Y nuya pa'ʉ mi
ts'ixa nts'a̱hni ya me Israel pa ja ra hnini
Babilonia.
12 Ha nuya pa'ʉ ra Jeconía bi mɛ'tsa 'nará
t'ʉ rá thuhu ra Salatiel, y ra Salatiel bi
mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Sorobabel.
13 Y ra Sorobabel bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá
thuhu ra Abiu, y ra Abiu bi mɛ'tsa 'nará
t'ʉ rá thuhu ra Eliaquim, y ra Eliaquim bi
mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra Asor.
14 Y ra Asor bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu
ra Sadoc, y ra Sadoc bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá
thuhu ra Aquim, y ra Aquim bi mɛ'tsa 'nará
t'ʉ rá thuhu ra Eliud.
15 Y ra Eliud bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu
ra Eleasar, y ra Eleasar bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá
thuhu ra Matán, y ra Matán bi mɛ'tsa 'nará
t'ʉ rá thuhu ra Cobo.
16 Y ra Cobo bi mɛ'tsa 'nará t'ʉ rá thuhu ra
Jose nú'a̱ to'o rá da̱me ra Maria. Y ra Maria
go gue'a̱ rá na̱na̱ ra Jesu nú'a̱ bi thu'mbabi
nehe ra Cristo nú'a̱ rá 'mɛhni Aju̱a̱ pa e da
nda̱.
17 Y de gatho yá mbøxita, yá da̱nga xita
ne yá xita'a̱, desde ra Abrá asta ra Davi mi
'rɛt'amagoho'ʉ. Nepʉ yá mbøxita, yá da̱nga
xita ne yá xita'a̱, desde ra Davi asta nu mi
ts'ixa nts'a̱hni ya me Israel pa ja ra hnini
Babilonia mi 'rɛt'amagoho ya xita. Y yá
mbøxita, yá da̱nga xita ne yá xita'a̱, desde
mi ts'ixa nts'a̱hni asta bi 'mʉi ra Jesucristo
mi 'rɛt'amagoho ya xita.

Rá 'bʉi ra Jesucristo
(Lc. 2:1-7)

18 Y nunabya go guehna ra 'bede de rá
'bʉi ra Jesucristo: Ra Maria xqui t'adi pa
da ntha̱tui ra Jose, pe himbi 'mʉhui 'bestho.
Nepʉ nu'a̱ bi nda'thi co rá ts'ɛdi rá Ma̱ca
Nda̱hi Aju̱a̱.
19 Pe ra Jose mrá hoja̱'i hangue himbi
ne da 'bɛtua rá tsa ra Maria co ya ja̱'i,
mi ne da hyɛpʉ mant'a̱guitho pa ya hinxa
ntha̱tuihma̱.
20 Nu'a̱ bi beni gue ya hinda ntha̱tui
ngue'a̱ bi ba̱di gue ya mi da'thi'a̱. Pe Aju̱a̱
bi mɛhna 'nará ɛnxɛ pa bi zofo dega t'i ne
bi 'ñembabi:
—Nu'i nugue Jose rá t'ʉ'i ra nda̱ Davi,
oguí beni gui hyɛpʉ. Oguí tsu gui ntha̱tui
ra Maria, ngue'a̱ nu'a̱ da'thi pe co rá ts'ɛdi
ra Ma̱ca Nda̱hi.
21 Nu'a̱ ma da mɛ'tsa 'nara zi ba̱tsi, y nura
zi ba̱tsi'a̱ gui hñu'mbabi drá thuhu ra JESU,

ngue'ą go gue'ą ma da pøhø yá ją'i de yá ts'oqui.
22 Bi njabʉ pa bi nja ngu nú'ą xqui mąnga
'na de nuyá 'mɛhni Ajuą maya'bʉ gue bi
'ñena:
23 'Nara nxutsi ma da nda'thi da 'mʉ rá bątsi
ne da thu'mbabi rá thuhu Emanuel.
Nú'ą ra thuhu'ą rí bøni da 'ñena, Ajuą 'bʉi
con guecjʉ.
24 Nepʉ bi nuhu ra Jose, ne bi nthątui ra
Maria ngu nú'ą xqui xipa rá ɛnxɛ Ajuą.
25 Pe himbi hñuxui asta himbi 'mʉi rá
mʉdi t'ʉ, ne bi hñu'mbabi rá thuhu ra Jesu.

2

'Raya bądi e bi c'ą'tsa ra zi bątsi

1 Nú'ʉ ya pa mrá ndą ra Erode, gue'bʉ bi
'mʉi ra Jesu ja ra hnini Belé de ra hai Judea.
Ne de nuya pa'ʉ 'raya hoga bądi bi 'ñehe de
yabʉ ya hai ngue mbøxhyadi. Bi 'ñehe'ʉ ne
bi zøhø ja ra hnini Jerusale.
2 Nepʉ bi 'ñani'ʉ bi 'ñena:
—¿Habʉ de guecua di 'bʉi rá ndą ya xodyo
nú'ą ja guehya xa 'mʉi? Ngue'ą stá hanthe
'nara tsø de bøxhyadi y dí pąhe gue go gue'ą
'nara nt'udi gue xa 'mʉi 'nara ndą, hangue
stá ehehe pa ga nsundahe'ą.
3 Y nu mi 'yøde ra ndą Erode njabʉ, xi
bi ntsu ne bi du rá mʉi, ne gatho ya me
Jerusale bi ntsu nehe, ne bi du yá mʉi.
4 Ra ndą Erode 'bestho bi zohna ya ndą
gá macją ne ya xahnate de rá ley ra Moise
pa bi 'yambabi'ʉ te mi mąnga yá hɛ'mi,
habʉ dí 'mʉi ra Cristo nú'ą ma da ndą.
5 Y nu'ʉ́ bi 'ñembi:
—Ma da 'mʉi Belé de ra hai Judea, ngue'ą
njabʉ bi 'yofo rá 'mɛhni Ajuą gue bi 'ñena:
6 Nú'ahʉ gyá menguhʉ Belé de ra hai Judá,
ma'na xa t'e'ts'a ri nsuhʉ de gatho ma'ra ya hnini de ra hai Judá,
ngue'ą de gue'ahʉ ma da bønga 'nara ndą
nú'ą da supa rá hnini Ajuą nú'ą rá thuhu Israel.
7 Nu'bʉ́ ra Erode bi ñąsɛui 'ramats'ʉ ya
bądi ne bi 'yambabi'ʉ ha'mʉ xqui hyanda
ra tsø.
8 Nepʉ bi 'ñembi:
—Rí maha Belé, 'yohʉ gui 'ñanihʉ xá hño
habʉ di 'bʉi ra bątsi, y nu xcrí tsʉhʉ güi
penjʉ gui xicaguihʉ pa ga ma ga nsundaga
nehe.
9 Y nu mi 'yøde nú'ą bi mąnga ra ndą,
nu'ʉ́ bi ma. Nepʉ nú'ą ra tsø xqui hyant'ʉ
mbøxhyadi mi 'bɛt'o de gue'ʉ mi utua ra 'ñu
asta himbi tsøni habʉ mi 'bʉi ra zi bątsi ja
bi 'maini ra tsø.
10 Nepʉ ya bądi bi hyanda ra tsø bi 'mai
ja 'nara zi ngu, ne xi bi johya'ʉ.
11 Y bi yʉt'i'ʉ ja ra ngu ne bi hyanda ra
zi bątsi co ra Maria nurá nąną'ą, ne bi
ndandiñąhmu'ʉ pa bi nsunda ra zi bątsi, ne
bi xo'tsa yá 'mɛ'tsi mi hñą, ne bi umba ya
'baha dega oro ne ra t'uts'i ne 'nara ñʉni mi
yʉni xá cʉhi mrá thuhu ra mirra.
12 Ha nuya bądi bi xipabi Ajuą dega t'i
gue hinda mengui'ʉ pa da xipabi ra Erode
habʉ xqui zʉdi ra zi bątsi. Hangue nu'ʉ́ bi
pacua ra 'ñu pa bi mengui ja yá hai.

Ra Jose bi zixa ra bątsi co rá nąną pa Egipto

13 Nu mi menga ya bądi, Ajuą bi mɛhna
'nará ɛnxɛ pa bi zofo ra Jose dega t'i ne bi
'ñembi:
—Nangui ne tsixa ra zi bątsi co rá nąną,
pøñhʉ yabʉ de guecua. Rí maha ja ra hai
Egipto gui 'ba'tuahʉ ra ndą Erode ngue'ą
nu'ą́ ma da hyonga ra zi bątsi pa da hyo, y
ja bá 'bʉhʉni asta hinga xi'a'i güi penjʉ.
14 Nu'bʉ́ ra Jose bi nangui 'bestho ra
xuui'ą ne bi zixa ra zi bątsi co rá nąną pa
bi ma Egipto.
15 Y ja bá 'bʉhni'ʉ asta himbi du ra Erode.
Hangue bi nja ngu nú'ą xqui mąnga rá
'mɛhni Ajuą gue Ajuą bi 'ñena: "Dá pɛnpa
ra noya ma T'ʉ pa da bøni de Egipto."

Ra ndą Erode bi manda da tho ya t'ʉca ts'ʉnt'ʉ nú'ʉ mi 'bʉ Belé

16 Nepʉ ra Erode xi bi bø rá cuɛ nts'ɛdi
ngue'ą xqui hyat'a ya bądi. Hangue bi
manda da tho gatho ya zi bątsi nú'ʉ mi 'bʉi
gatho rá ngʉni Belé, nú'ʉ mi pɛ'tsa yo njɛya
pa rí gąi, ngue'ą xqui xipa ya bądi gue ya mi
pɛ'tsa ngu yo njɛya de xqui hyanda ra tsø.
17 Y bi njabʉ ngu nú'ą xqui mąnga ra
Jeremía rá 'mɛhni Ajuą ne bi 'ñena:
18 Bi nt'øde ya dąnga ts'oni ja ra hai de Ramá ne ya hmafi,
ngue'ą ra Raque xqui thopabi gatho yá zi bątsi,

hangue mi zoni ne himbi za to bi hyo'ti.
19 Nepʉ ya de bi du ra Erode, nu'bʉ́ Ajuạ
bi mɛhna ma'na'qui 'nará ɛnxɛ pa bi zofo ra
Jose dega t'i nuni Egipto, ne bi 'ñembi:
20 —Nangui ne tsixa ra zi bạtsi co rá nạnạ
ne rí maha ja ri haihʉ Israel ngue'ạ ya xa
du nú'ạ to'o mi honga ra zi bạtsi pa xa hyo
hmạhạ.
21 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi nangui bi zixa ra zi bạtsi
co rá nạnạ y bi mengui pa ja yá hai Israel.
22 Pe ra Jose bi 'yøde gue ra Arquelao rá
t'ʉ ra Erode go mrá mpøte de rá 'bɛfi rá
dada ne bi ndạ ja ra hai Judea, hangue mi
tsu da zøni ja nú'ạ ra hai'ạ. Nu'bʉ́ Ajuạ bi
xipi dega t'i gue da ma ja ra hai Galilea.
23 Y bi zøni'ʉ bi 'mʉhni ja 'nara hnini rá
thuhu Nasare, pa bi njabʉ ngu nú'ạ xqui
mạnga 'rayá 'mɛhni Ajuạ gue ra Jesu ma da
t'embabi gue ra me Nasare.

3

Ra Xuua Xi'tsate mi zofo ya jạ'i ja ra mbonthi
(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 'Mɛfa bi mʉdi ra Xuua Xi'tsate bi zofo ya
jạ'i ja 'nara mbonthi nuni Judea.
2 Ne mi xipa ya jạ'i mi ena:
—Ntsø'mhʉ ne ñobrihʉ ngue'ạ ra ndạ de
mahets'i ya 'bestho xa 'ñepʉ pa da ndạ.
3 Nura Xuua go gue'ạ ra jạ'i xqui mạnga
ra bạdi Isaía maya'bʉ gue ma da 'ñehe, ne
bi 'ñena:
'Nara jạ'i ma da ñạ nts'ɛdi ja ra mbonthi ne
ma da 'ñena:
"Hocuahʉ xá hño rá 'ñu ra zi Hmu,
juạnhʉ gatho ya ts'aca'ñu."
4 Y nu'ạ mrá he ra Xuua, mri hñe dega
xicameyo, ne mri ngʉt'a 'nara ngʉt'i dega
xifri. Y numrá hñuni'ạ, mi tsi ya hoga
nc'oto ne ya t'afi dega sefi.
5 Y xi mi tsøni ndunthi ya jạ'i habʉ mi
'bʉ'ạ pa da 'yøde nú'ạ mi mạñ'ạ, nuya me
Jerusale ne gatho ya me Judea, ne gatho
nuya jạ'i mi 'bʉi ja rá nthets'i ra dạthe
Jordá.
6 Nepʉ ra Xuua mi xi'tsa ya jạ'i ja ra dạthe
Jordá nú'ʉ mi njuạni de yá ts'oqui.
7 Y ndunthi ya fariseo ne ya saduceo mi
tsøni habʉ mi xi'tsate ra Xuua. Nu'ʉ́ mi
t'embi gue ya fariseo ne ya saduceo po nú'ạ
ra jamfri mi pɛ'tsi'ʉ. Ora bi hyanda ra Xuua
mi tsønini'ʉ bi 'ñembabi:
—¡Nú'ahʉ gyá ts'o'mʉihʉ guí njahʉ ngu
ya zate qu'eñạ! ¿Hanja xcá ehehʉua? ¿Ha
guí ne gui 'ba'tuabihʉ hmạhạ rá cuɛ Ajuạ
xa 'ñepʉ?
8 Mahyoni gui 'yøthʉ nú'ạ xá hño pa da
hnequi gue xi majuạni ya xcá ntsø'mhʉ de
ri ts'oquihʉ.
9 Ogrí 'ñets'ihʉ gui 'ñeñhʉ gue ngue'ạ yá
t'ʉ'a'ihʉ ra Abrá hinda ma da zʉ'ahʉ rá cuɛ
Ajuạ. Ngue'ạ nuga dí xi'ahʉ gue Ajuạ tsa da
'yøt'e asta nuya ya do nehe da njạ'i y da nt'ʉ
de ra Abrá.
10 Y dí xi'ahʉ gue nubya ya 'bʉi 'na to'o
hạ ra t'ɛ́gui pa da zɛcua yá 'yʉ ya za. Gatho
nú'ʉ ya za hingui unga yá hoga fruta da
ts'ɛqui pa da thøt'a ja ra tsibi.
11 Nuga dí xi'ts'a'ihʉ co ra dehe ngue'ạ
ya gá ntsø'mhʉ de ri ts'oquihʉ, pe xa 'ñepʉ
ma'na bra 'bɛfa de gueque nú'ạ to'o ma
da xi'ts'a'ihʉ co ra Mạca Ndạhi nú'ạ ma da
'mʉi ja ri corasohʉ ne xi di ja rá ts'ɛdi ngu ra
tsibi. Nú'ạ bra 'bɛfa de guecagui xi ma'na ja
rá ts'ɛdi y hindí 'ñepcagui nixi ga hạ'tsuabi
yá thiza.
12 Y nu'ạ́ hạ, go gue'ạ tsa da mica ra trigo
ne da munts'a nú'ạ xá hño pa da mɛ'tsi, y
nura paha da 'ueque pa da tsạt'a ja ra tsibi
nú'ạ hinhya'mʉ ma da huet'i.

Rá sistehe ra Jesu
(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

13 'Mɛfa ra Jesu xqui 'ñehe de Galilea pa
mri ma ja ra dạthe Jordá habʉ mi 'bʉ ra
Xuua pa da nxistehe'ạ.
14 Pe ra Xuua himi ne da xi'tsa ra Jesu, ne
bi 'ñembi:
—¿Ha xcá ehe pa go ga xi'ts'a'i? Nu'i go rí
'ñepi gui xiscagui.
15 Nepʉ ra Jesu bi dạdi bi 'ñembi:
—Go da xiscaguigue pa njabʉ ga
ø'tuabihʉ gatho yá hmanda Ajuạ.
Nu'bʉ́ ra Xuua bi xi'tsa ra Jesu.
16 Y nu mi uadi bi nxistehe, bi bøts'e de
ja ra dehe, nepʉ bi xogui mahets'i ne bi
hyanda rá Mạca Ndạhi Ajuạ bá cại ngu
'nara zi domitsu ne bi 'ñe bi zøhø ja gue'ạ.
17 Y bi nt'øde 'nara noya de mahets'i ne bi
'ñena:
—Nuni go guehni ma hmạca T'ʉ, ne xi dí
hopa rá 'mʉi.

4

Ra ts'ondạhi mi xaxa ra Jesu
(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

1 Nepʉ rá Mạca Ndạhi Ajuạ bi zixa ra Jesu
ja ra 'yo'mtha pa ja da nthɛuini ra ts'ondạhi
pa da japi hmạhạ da 'yøt'a 'nara ts'ot'øt'e.
2 Nuni ja bi beheni ra Jesu hinte bi zi ñote
ma pa ne ñote xuui, ne 'mɛfa bi zʉ ra thuhu.
3 Nepʉ de gue'ạ bi zøni ra ts'ondạhi há mi
'bʉi'ạ, ne bi mʉdi bi xaxi ne bi 'ñembabi:
—'Bʉ go gue'e rá T'ʉ'i Ajuạ, japa nuya ya
do da nthuhme xạ.
4 Pe nu'ạ́ bi dạti ne bi 'ñembabi:
—Xa nt'ofo ja ra Mạca T'ofo gue ra jạ'i
hingue hønsɛ po ra thuhme da 'mʉi, gatho
nú'ạ mạ Ajuạ go gue'ạ umba rá te ra jạ'i.
5 Nepʉ ra ts'ondạhi bi zixa ra Jesu ja ra
mạca hnini Jerusale, ne bi pø'tsa mañạ ja
ra ndạnijạ.
6 Ne bi 'ñembabi:
—'Bʉ xi majuạni rá T'ʉ'i Ajuạ, 'yɛnga ra
sagui pa nja'ti, ngue'ạ xa nt'ofo ja ra Mạca
T'ofo ne ena njaua:
Ajuạ da pɛhna yá ɛnxɛ pa da su'a'i
ne da mip'a ri 'yɛ
pa njabʉ hingui tsama'ñʉ ri ua nu xcrí
tsønga ja ra hai.
7 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi'ạ:
—Xa nt'ofo nehe ja ra Mạca T'ofo: "Oguí
xaxa Ajuạ ri Hmu pa gui 'ñena gue da
max'a'i."
8 Nepʉ ma'na'qui ra ts'ondạhi bi zixa ra
Jesu ja 'nara t'øhø xi mrá hñets'i pa bi yopa
xaxi, ne bi 'ñutuabi gatho ya hnini de rá
ngʉni ra ximhai con gatho yá hño nú'ạ mi
ja.
9 Y bi 'ñembi:
—Gatho nuyʉ ya hnini guí handi ga 'ra'i
'bʉ gui ndandiñạhmu ne gui nsundagui.
10 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembi:
—'Uegue de gueque Satá. Xa nt'ofo ja ra
Mạca T'ofo gue Ajuạ ri Hmu go gue'ạ gui
nsunda, ne hønsɛ'ạ gui pɛpabi.
11 Nepʉ ra ts'ondạhi 'bestho bi 'uegue de
ra Jesu, ne bi zø yá ɛnxɛ Ajuạ bi umbabi te
da zi.

Ra Jesu bi mʉdi rá 'bɛfi nuni Galilea
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

12 'Mɛfa bi 'yøde ra Jesu gue ra Xuua
Xi'tsate mi ofadi. Nu'bʉ́ nu'ạ́ 'bestho bi
mengui pa ja ra hai Galilea.
13 Y ja bá 'bʉhni ja ra hnini Nasare. Nepʉ
de guehni bi ma bá 'bʉ Ncapernau guetbʉ
ja rá ñạni ra ndehe habʉ mi ja yá hai ra
Sabuló ne ra Neftalí.
14 Y bi njabʉ ngu nú'ạ xqui mạnga ra bạdi
Isaía de nú'ạ ra hai'ạ ne bi 'ñena:
15 De yʉhyadi de ra dạthe Jordá ja jani rá
hai ra Sabuló ne rá hai ra Neftalí,
ja thohnitho ra 'ñu rí ma pa ja ra ndehe,
ja guehni ra hai Galilea habʉ 'bʉi ndunthi
ya jạ'i nú'ʉ hingyá xodyo.
16 Y nuya mengu de nú'ạ ra hai'ạ xqui 'mɛdi
hmạhạ
ja 'nara dạnga 'bɛxuui,
pe nubyá hạ, ya bi nja ra hyats'i ja nú'ạ ra
hai'ạ.
Njabʉ gue'ạ xqui mạnga ra bạdi Isaía.
17 Desde ya pa'ʉ ra Jesu bi mʉdi bi zofo ya
jạ'i ne bi 'ñembabi:
—Ntsø'mhʉ ne ñobrihʉ ngue'ạ ya xa zøhø
ra Ndạ de mahets'i pa da ndạ.

Ra Jesu bi zofo goho ya mɛhuạ pa dyá nxadi'ạ
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

18 Y ra Jesu mi 'yo ja ra ñạnga ndehe
Galilea y bi hyandi mi 'yoni yoho ya 'ñøhø
mri ncu, 'na de gue'ʉ rá thuhu ra Simu nú'ạ
bi thu'mbabi nehe ra Pedro, ha nu'ạ ma'na
rá thuhu ra Andre, nú'ʉ́ mi ɛnt'a yá xit'ạ ja
ra ndehe ngue'ạ myá mɛhuạ.
19 Nepʉ ra Jesu bi zofo'ʉ ne bi 'ñembi:
—Bá ehʉ tɛngaguihʉ y ga u't'a'ihʉ gui
mpɛhuạhʉ dega jạ'i.
20 Nu'bʉ́ 'bestho nu'ʉ́ bi zopʉ yá xit'ạ
nepʉ bi dɛni.
21 Y bi 'ño 'na tʉi'ʉ nepʉ bi hyandi mi 'yoni
má yoho ya 'ñøhø mri ncu, 'na rá thuhu ra
Cobo y nu ma'na rá thuhu ra Xuua yá t'ʉ ra
Sebedeo, mi o mbo ra motsa co yá dada mi
pø'ta yá xit'ạ. De guehni ra Jesu bi zofo'ʉ.
22 Nepʉ 'bestho bi zohni'ʉ yá motsa ne yá
dada ne bi dɛna ra Jesu.

Ra Jesu mi xahna ndunthi ya jạ'i
(Lc. 6:17-19)

23 Nu'bʉ́ ra Jesu bi ma bá gat'i gatho rá
ngʉni Galilea y mi cʉt'a ja yá nijạ ya mengu
de guehni pa mi xahni, y mi hạcuabi gatho

nu'ąraza ra hñeni mi pɛ'tsi'ʉ, y mi 'yo mi zofo'ʉ mi embi gue ya xqui zøhø ra Ndą de mahets'i pa da ndą.
24 Y bi ntʉnga ra noya gatho ja ra hai Siria, y bá ts'impabi gatho ya da'thi nú'ʉ mi pɛ'tsa nu'ąraza ra hñeni ne nú'ʉ mi pɛ'tsa ya ts'ondąhi ne nú'ʉ xqui 'bɛ yá mfeni ne nú'ʉ mi doua, y gatho mi øthe'ą.
25 Y ndunthi ya ją'i bi dɛna ra Jesu, ya me Galilea, ya me Decapoli, ya me Jerusale, ya me Judea, ne ya me ri'nandi ra dąthe Jordá.

5

Ra Jesu bi nxahnate ja 'nara t'øhø

1 Ha nu mi hyanda ra Jesu gue ndunthi ya ją'i mi 'ñoui, nu'bʉ́ nu'ą́ bi 'uegue de gue'ʉ ne bi bøxa ja 'nara t'øhø ne ja bá hudini'ą. Nepʉ bi zønga yá nxadi ne ja bi munts'iuini.
2 Y ra Jesu bi mʉdi bi xahni'ʉ ne bi 'ñembi:

Nú'ʉ to'o di johya
(Lc. 6:20-23)

3 —Nją́pi nú'ʉ to'o hingui 'ñets'i ja yá mfeni; nú'ʉ́ go gue'ʉ ma da 'mʉi habʉ ri manda Ajuą, ne da hñąni'ʉ gatho ya ją́pi nú'ʉ yá mɛti Ajuą.
4 Nją́pi nú'ʉ to'o tu yá mʉi; nú'ʉ́ go gue'ʉ ma da thu'mba yá mʉi.
5 Nją́pi nú'ʉ to'o tsɛtatho gatho nú'ą te epabi; nú'ʉ́ go gue'ʉ ma da t'umbabi ra ximhai pa go dyá mɛti'ʉ.
6 Nją́pi nú'ʉ to'o ne da 'yøt'e nú'ą xá hño con gatho yá mʉi; nú'ʉ́ go gue'ʉ da umba Ajuą ngu nú'ą ne'ʉ.
7 Nją́pi nú'ʉ to'o ja yá nthecate; nú'ʉ́ ma da zʉtua rá nthecate Ajuą nehe.
8 Nją́pi nú'ʉ to'o xá nt'axi yá mfeni; nú'ʉ́ ma da hyanda Ajuą.
9 Nją́pi nú'ʉ to'o utua yá miqu'eiui hanja da 'mʉi te rá entho; nú'ʉ́ go gue'ʉ ma da thu'mbabi dyá bątsi Ajuą.
10 Nją́pi nú'ʉ to'o thogui ya nt'ʉtsate ngue'ą øt'e nú'ą xá hño; nú'ʉ́ go gue'ʉ ma da 'mʉi habʉ ri manda Ajuą, ne da hñąni'ʉ gatho ya ją́pi nú'ʉ yá mɛti Ajuą.
11 Ha nu'ahʉ́ Ajuą da ją́p'a'ihʉ ora tsañ'ahʉ ya ją'i ne ʉtsa'ihʉ ne jʉ'ts'ahʉ ya nc'uamba ngue'ą guí tɛngaguihʉ.
12 Xi da johyahʉ ngue'ą Ajuą ma da 'ra'ahʉ 'nara dąnga thąhą nuni mahets'i. Njabʉ nehe bi t'ʉtsa yá 'mɛhni Ajuą nú'ʉ mi 'bʉi ante de gue'ahʉ.

Nu'ahʉ guí njahʉ ngu ra u ne ra ñot'i pa ya meximhai
(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13 Nu'ahʉ guí njahʉ ngu ra u ri cʉqui habʉ t'ʉ'tsi, ngue'ą guí utuahʉ ra hoga nt'udi ri miqu'eihʉ. Ha nu'bʉ ra u di otho rá 'ñu, nu'bʉ́ ¿hanja strá cʉhi 'bʉ? Nu'ą ga øthʉ, ga føthʉbʉ pa da net'a ya ją'i ngue'ą hinte ri muui.
14 Nu'ahʉ guí njahʉ ngu 'nara ñot'i grí yo'tuahʉ ri miqu'eihʉ. Nja ngu 'nara hnini bí tø mañą de 'nara t'øhø hinda za da t'ągui, njabʉ nu'ahʉ nehe, hinda za gui 'ñąguihʉ ra hoga'mʉi.
15 Nehe 'bʉ ga tsøguehʉ 'nara ñot'i ne ga co'mhʉ co 'nara caho, nu'bʉ́ hinte da yot'i. Pe nu'bʉ ga tøtehʉ habʉ ga tøtehʉ, nu'bʉ́ hą, da yot'i gatho mbo ra ngu.
16 Nehe njahʉbʉ gui udihʉ 'nara hoga'mʉi ja yá thandi ri miqu'eihʉ pa da hyant'a ri hoga'mʉihʉ, ne njabʉ nu'ʉ́ da nsunda Ajuą ra Dada nú'ą bí 'bʉi mahets'i.

Ra Jesu bi mą de rá ley ra Moise

17 Oguí beñhʉ gue stá ehe pa ga huata ra ley nú'ą bi zogui ra Moise, nixi pa ga huata nú'ą bi 'yofo ma'ra yá 'mɛhni Ajuą ma Dada. Nuga stá ehe pa ga øt'e gatho nú'ą bi 'yofo'ʉ, ne pa ga xi'ahʉ te rí bønga nú'ą bi 'yofo'ʉ.
18 Xi majuąni dí xi'ahʉ gue hinda nhuata mahets'i ni ra ximhai asta gue'bʉ hinda t'øt'e gatho nú'ą mąnga ra Mąca T'ofo, ni 'nara noya ni 'nara letra hinda ma da gotho.
19 Nu'ą tó'o hinda 'yøt'a gatho nuya hmanda mąnga ra Mąca T'ofo, masque nú'ʉ xi ya t'ʉca hmanda, ne njabʉ nehe da 'ñutua ma'ra ya ją'i pa hinda 'yøt'e, nú'ą ra ją'i'ą hinte ma da muui ja rá hmanda Ajuą. Pe nu'ą tó'o da 'yøt'a gatho nuya ya hmanda ne njabʉ da 'ñutua ma'ra ya ją'i pa da 'yøt'e, nú'ą ra ją'i'ą ma da muui ja rá hmanda Ajuą.
20 Dí xi'ahʉ, oxqui ma gui øthʉ ngu øt'a ya fariseo ne ya xahnate de ra ley, nú'ʉ́ hu yá mʉi gue øt'a gatho nú'ą mąnga ra ley pe ya yohmi, ngue'ą njabʉ hinda za gui 'bʉhʉ ja rá hmanda Ajuą.

Ra Jesu bi mạ de ra cuɛ
(Lc. 12:57-59)

21 Ya xa t'u't'ahʉ ngu nú'ạ xqui t'utuabi
ndu ri xitahʉ maya'bʉ, gue oxqui hñotehʉ,
ngue'ạ nu'ạ tó'o hote ma da duxa ra ts'oqui
ne pɛ'tsi te da dạdi.
22 Pe nuga dí xi'ahʉ gue nu'ạ tó'o da bø
rá cuɛ co rá miqu'eiui, nú'ạ́ ya bi duxa ra
ts'oqui ne pɛ'tsi te da dạdi. Ne nu'ạ tó'o
da zanga rá miqu'eiui ne da 'ñembi gue
ra 'bɛmfeni, nú'ạ́ ya bi duxa ra ts'oqui ne
pɛ'tsi te da dạdi ja ra ts'ʉtbi. Y nu'ạ tó'o ri
ʉtsa rá miqu'eiui ne ni pa dí hyandi ne da
'ñembi gue hinte rá fạdi, nú'ạ́ ma dí gut'i ja
ra nidu habʉ bí zø ra tsibi pa nzạntho.
23 'Bʉ 'na de gue'ahʉ gui hạmpahʉ 'nara
'baha Ajuạ ja ra nijạ ne ja gui beñhʉni gue
xcá tsø'tuahʉ rá mʉi 'nari miqu'eihʉ,
24 ja da tsohʉni hmạhạ ri 'bahahʉ ne
penjʉ rí maha gui 'yaphʉ ra pumbate ri
miqu'eihʉ, ne nu'bʉ́ hạ, bá e gui umfʉ ri
'bahahʉ Ajuạ.
25 Nu'bʉ 'nari ncontrahʉ da ñạp'ahʉ ne
da zix'ahʉ ja ra ts'ʉtbi, cohʉ 'nara cohi ja ra
'ñu pa ya hingui tsøñhʉ ja ra nzaya, ngue'ạ
nu'bʉ gui tsøñhʉni da manda'ạ da jo'ahʉ
fadi.
26 Majuạni dí xi'ahʉ gue hinda za gui
pøñhʉ de ra fadi asta hingui juthʉ gatho ra
thai nú'ạ guí tuhʉ.

Ra Jesu bi mạ de ra nts'inga medinthạti

27 Ya xa t'u't'ahʉ ngu nú'ạ xqui t'utuabi
ndu ri xitahʉ maya'bʉ, gue oxqui nzinga
medinthạtihʉ.
28 Pe nuga dí xi'ahʉ gue nu'ạ tó'o da
hyanda 'nara 'bɛhñạ ne da hyøque, ya bi
duxa ra ts'oqui, ja ra uɛnda ya bi zinga
'nara medinthạti masque hønsɛ te bi beni
de gue'ạ.
29 'Bʉ nuri dahʉ ra 'ñɛi da ja'ahʉ gui
'yøthʉ 'nara ts'oqui, ma'na xá hño gui
hñạihʉ ne gui føthʉbʉ pa hingui 'yøthʉ
'nara ts'oqui. Ngue'ạ ma'na xá hño da
'mɛdi 'na xɛni de ri ndo'yohʉ que da t'ɛnt'a
gatho ri ndo'yohʉ ja ra nidu.
30 'Bʉ nuri 'yɛhʉ ra 'ñɛi da ja'ahʉ gui
'yøthʉ 'nara ts'oqui, ma'na xá hño gui
hyɛcjʉ ne gui føthʉbʉ pa hingui 'yøthʉ 'nara
ts'oqui. Ngue'ạ ma'na xá hño da 'mɛdi 'na
xɛni de ri ndo'yohʉ que da t'ɛnt'a gatho ri
ndo'yohʉ ja ra nidu.

Ra Jesu bi mạ de ra nxuni
(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

31 Ya xa t'u't'ahʉ ngu nú'ạ xqui t'utua ndu
ri xitahʉ maya'bʉ, gue nu'ạ tó'o da hyɛpʉ rá
'bɛhñạ mahyoni da hoca 'nara hɛ'mi dega
nxuni.
32 Pe nuga dí xi'ahʉ gue nu'ạ tó'o da
hyɛpʉ rá 'bɛhñạ ne hinxa dimba 'nara
ts'oqui xa 'yøt'e co ma'na ra jạ'i, nu'bʉ́ nurá
dạme'ạ ri japi da 'yøt'a 'nara ts'oqui 'bʉ da
hñuxui ma'na ra 'ñøhø. Nehe nura 'ñøhø
to'o da nthạtui nura 'bɛhñạ'ạ, ya ra zinga
medinthạti.

Ra Jesu bi mạ de nú'ʉ ri jura

33 Nehe ya xa t'u't'ahʉ ngu nú'ạ xqui
t'utua ndu ri xitahʉ maya'bʉ, gue oxqui
jurahʉ nú'ạ hingo majuạni, ngue'ạ nú'ạ guí
jurahʉ ja rá thandi Ajuạ pɛ'tsi te gui 'yøthʉ.
34 Pe nuga dí xi'ahʉ, oxqui jurahʉ de 'na
ni de ma'na, nixi por mahets'i ngue'ạ ja bí
'bʉhni Ajuạ,
35 nixi po ra ximhai ngue'ạ ja guecua
net'a Ajuạ, nixi por Jerusale ngue'ạ go
gue'ạ rá mạca hnini ra Ndạ de mahets'i.
36 Nixi gui jurahʉ po ri ñạxuhʉ, ngue'ạ
hinda za gui japhʉ ni 'nari stạhʉ da t'axqui
o da po'tsi.
37 Hingue mahyoni gui jurahʉ. 'Bʉ gui
mạñhʉ ra hñạ hạ, nu'bʉ hina hina, ngue'ạ
'bʉ gui jurahʉ go bí ehe de ra ts'ondạhi.

Ra Jesu bi mạ gue hingui ho to da 'ñɛcate
(Lc. 6:29-30)

38 Ya xa t'u't'ahʉ ngu nú'ạ xqui t'utua
ndu ri xitahʉ maya'bʉ, gue nu'ạ tó'o da
zɛmba rá da 'na, nehe'ạ da ts'ɛmba rá da, y
nu'ạ tó'o da do'tua 'nará ts'i 'na, nehe'ạ da
tho'tua 'nará ts'i.
39 Pe nuga dí xi'ahʉ, oxqui nø'tuabihʉ ya
ts'o'mʉi. Nu'bʉ da mɛ't'ahʉ ri hmihʉ ra 'ñɛi,
umfʉ nehe ra ngạhạ da mɛ't'ahʉ.
40 'Bʉ 'nara jạ'i da ne da ñạp'a'i pa da
hñạn'a ri pahnihʉ, umfʉ ri pat'ihʉ nehe.
41 'Bʉ 'nara jạ'i da ne da tu't'ahʉ
'nara 'bats'i pa gui 'yohʉ 'na kilometro,
hñạ'tsuahʉ ma'na kilometro.
42 'Bʉ 'nara jạ'i te da 'ya'ahʉ, umfʉ, ne
'bʉ 'nara jạ'i da ne te gui hmiphʉ, oxqui
cømbahʉ, hmiphʉ.

Mądihʉ nú'ʉ to'o ri ʉtsa'ihʉ
(Lc. 6:27-28, 32-36)

43 Ya xa t'u't'ahʉ ngu nú'ą xqui t'utua
ndu ri xitahʉ maya'bʉ, gue gui mądihʉ
ri miqu'eihʉ ne gui ʉtsahʉ nú'ʉ to'o ri
ʉtsa'ihʉ.
44 Pe nuga dí xi'ahʉ gue gui mądihʉ nú'ʉ
to'o ri ʉtsa'ihʉ. 'Yaphʉ Ajuą da jąpi nú'ʉ
to'o tsañ'ahʉ. 'Yø'tuahʉ ra hño nú'ʉ to'o
ʉtsa'ihʉ, ne 'yapabihʉ Ajuą po nú'ʉ to'o
nøñ'ahʉ ne ɛc'ahʉ.
45 Ngue'ą nu'bʉ gui øthʉ njabʉ, nu'bʉ́ hą,
grí hñąts'ihʉ Ajuą ra Dada bí 'bʉi mahets'i
nú'ą to'o ri japi da bøxa ra hyadi pa ya hoją'i
ne pa ya ts'o'mʉi, ne ri japi da 'uąi pa ya
hoją'i ne pa ya ts'o'mʉi.
46 'Bʉ grí mądihʉ hønsɛ nú'ʉ to'o ri
mą'ahʉ, ne nu ma'ra ya ją'i hingrí mądihʉ,
hinte ma thąhą ma gui hñąnihʉ. ¿Ha gue
hingui øt'a njabʉ ya ts'o'mʉi gá ją'i nehe?
47 'Bʉ hønsɛ ri cuhʉ guí zɛnguahʉ ne nu
ma'ra ya ją'i hingui umfʉ ra nzɛngua, ¿te
ma hño guí øthʉ 'bʉ? ¿Ha gue hingui øt'a
njabʉ nehe nú'ʉ hingyá gamfri?
48 Mahyoni gui hñoją'ihʉ con gatho ri
miqu'eihʉ, ngu Ajuą ra Dada bí 'bʉi ma-
hets'i ra hoją'i con gathoguihʉ.

6

Ra Jesu bi mą de ya hoga 'bɛfi

1 'Yøthʉ ya hoga 'bɛfi, pe oguí øthʉ pa gui
pønga ri hmihʉ, ngue'ą 'bʉ gui øthʉ njabʉ,
hinte ma thąhą da 'ra'ahʉ Ajuą ra Dada
nú'ą bí 'bʉi mahets'i.
2 Hangue ora guí uñhʉ 'nara mfats'i pa
ya hyoya, oguí xiphʉ ma'ra te xcá øthʉ
ngu øt'a ya 'ñets'i. Nú'ʉ́ ne dra zʉnt'ua ra
trompeta ja yá thandi, ja ya niją ne ja ya tai
pa da pønga yá hmi. Xi majuąni dí xi'ahʉ
gue nu'ʉ øt'a njabʉ ya bi hñąnga yá thąhą,
hangue ya hinte ma thąhą tø'mi.
3 Pe nu'ahʉ́, 'bʉ gui uñhʉ 'nara mfats'i pa
ya hyoya, osti pądi ri 'yɛhʉ ra ngąhą te pɛ ri
'ñɛihʉ. Pąsɛhɛhʉ, oto xqui petuahʉ.
4 Ha masque mant'ągui gui unga ri
mfats'ihʉ, pąhʉ gue Ajuą ra Dada handi
te xcá øt'ehʉ mant'ągui, y nu'ą́ ma da
gu't'ahʉ, pe hinda gu't'ahʉ mant'ągui.

Ra Jesu bi 'ñudi hanja da t'apa Ajuą
(Lc. 11:2-4)

5 Ora guí aphʉ Ajuą, oxqui 'yaphʉ ja yá
thandi ya ją'i ngu øt'a ya 'ñets'i pa da pønga
yá hmi. Nu'ʉ́ ri ho da 'yapa Ajuą má 'bai
ja ya niją ne ja ya tai. Xi majuąni dí xi'ahʉ,
ya bi hñąnga yá thąhą, hangue ya hinte ma
thąhą tø'mi.
6 Pe nu'ahʉ́, ora guí aphʉ Ajuą, cʉthʉ mbo
ri nguhʉ ne gui cot'a ri gosthihʉ, ne njabʉ
hą, gui 'yaphʉ Ajuą ra Dada nú'ą 'bʉi habʉ
hindi hnequi. Y nu'ą́ da 'yøde nú'ą guí aphʉ
mant'ągui, ne ma da gu't'ahʉ, pe hinda ma
da gu't'ahʉ mant'ągui.
7 Ora guí aphʉ Ajuą, oxi xqui yoptahʉ
ya noya ngu øt'a nú'ʉ ma'ra ya ją'i hingyá
gamfri, ngue'ą nu'ʉ́ hu yá mʉi gue 'bʉ da
'yøt'a njabʉ, Ajuą da 'yøde ne da umbabi
nú'ą adi'ʉ.
8 Pe nu'ahʉ́ oxqui ma gui njahʉbʉ ngu
øt'e'ʉ, ngue'ą Ajuą ra Dada ya pądi te
ø't'ahʉ ra 'bɛdi.
9 Nu'ahʉ́ 'yaphʉ Ajuą njaua:
Ma zi Dada'ihe guí 'bʉi mahets'i,
drá nsunda ri mąca thuhu.
10 Bá ehe gui ndą,
ne dá t'øt'a ri paha nuua ja ra ximhai ngu
bí t'øt'e nubʉ mahets'i.
11 'Racje te ga tsihe nubya rapaya.
12 Ne pungaguihe ma thaihe ngu dí pum-
bahe nehe nú'ʉ to'o tucje.
13 Ne oxqui hocje ga øthe ya ts'oqui.
Ñąngaguihe de ra nts'o,
ngue'ą go gue'e grá ndą, ne ja ri ts'ɛdi ne ri
nsunda pa nzątho. Njabʉ gue'ą.
14 Nu'bʉ gui pumbahʉ nú'ʉ to'o ø't'ahʉ
ra nts'o'mʉi, Ajuą ra Dada bí 'bʉi mahets'i
nehe ma da pun'a ri ts'oquihʉ.
15 Pe 'bʉ hingui pumbahʉ nú'ʉ to'o
ø't'ahʉ ra nts'o'mʉi, nu'bʉ́ nixi Ajuą ra
Dada hinda pun'a'ihʉ ri ts'oquihʉ nehe.

Ra Jesu bi mą de ra ayuno

16 Ora grí ayunahʉ, oguí øt'ehʉ co ra
dumʉi ngu øt'a ya 'ñets'i pa da fądi gue ri
ayuna. Majuąni dí xi'ahʉ gue ya bi hñąnga
yá thąhą, hangue ya hinte ma thąhą tø'mi.
17 Pe nu'ahʉ́, ora grí ayunahʉ, eca ri
ñąxuhʉ ne xʉca ri hmihʉ ngu xcá nząihʉ,
18 pa hinda fądi ua grí ayunahʉ. Hønsɛ
Ajuą ra Dada nú'ą 'bʉi habʉ hindi hnequi,
go gue'ą da bądi nú'ą guí øt'asɛhɛhʉ.
Nu'ą́ go handi nú'ą guí øthʉ mant'ągui, y

ma da gu't'ahʉ, pe hinda ma da gu't'ahʉ mant'ạgui.

Pɛ'tsa ri hñohʉ nuni mahets'i
(Lc. 12:33-34)

19 Oguí nehʉ gui pɛ'tshʉ ndunthi ya hño nuua ja ra ximhai habʉ da zip'ahʉ ya zu'ue ne da dec'ahʉ ra mboxcua ne da bep'ahʉ ya be.
20 Pɛ'tsa ri hñohʉ nuni mahets'i habʉ bí jo'o ya zu'ue, ne otho ra mboxcua, nixi ya be hinda za da yʉt'ini da bep'ahʉ.
21 Ngue'ạ habʉ guí pɛ'tsa ri hñohʉ, ja guehni oda ri mfenihʉ.

Ra ñot'i de ma ndo'yohʉ
(Lc. 11:34-36)

22 Nuri dahʉ go gue'ʉ di yot'a gatho ri ndo'yohʉ. Hangue nu'bʉ ri dahʉ 'bʉi xá hño, nu'bʉ́ di yot'a xá hño gatho ri ndo'yohʉ.
23 Pe nu'bʉ ri dahʉ hingui 'bʉi xá hño, nu'bʉ́ gatho ri ndo'yohʉ 'bʉi ja ra 'bɛxuui. Nehe guí njahʉbʉ guí 'bʉhʉ ja ra 'bɛxuui 'bʉ hinguí huxa ri thandihʉ xá hño ja Ajuạ.

Hingui tsa to da mɛpa yoho ya hmu
(Lc. 16:13)

24 Hinda za gui pɛphʉ yoho ya hmu, ngue'ạ njabʉ 'na grí ʉtsahʉ ha nu ma'na guí mạdihʉ, y 'na de gue'ʉ guí pɛphʉ xá hño ha nu ma'na hina. Njabʉ nehe hinda za gui pɛphʉ Ajuạ 'bʉ høns ɛ oda ri mfenihʉ ya hño de ra ximhai.

Ajuạ su gatho yá bạtsi'ạ
(Lc. 12:22-31)

25 Hangue dí xi'ahʉ oguí tu ri mʉihʉ 'bʉ otho te gui tsihʉ ne 'bʉ otho te gui hyehʉ, ngue'ạ ma'na ri muui da 'yoda ri mfenihʉ Ajuạ que da 'yoda ri mfenihʉ nú'ạ te gui tsihʉ ne nú'ạ te gui hyehʉ.
26 Hyanthmạhʉ ya zi ts'ints'ʉ, nu'ʉ́ hingui pot'i nixi xofo ni pɛ'tsa yá 'mɛ'tsi, pe Ajuạ ra Dada go gue'ạ umbi te da zi'ʉ. Xihmạ'ihʉ, ¿ha gue hingue ma'na gyá hmạdihʉ que gue'ʉ?
27 ¿To'o 'na de gue'ahʉ tsa gui japhʉ ma'na strá hñets'i ri ndo'yohʉ co ri mfenisɛhɛhʉ? Jo'o ni 'na.
28 Nu'bʉ́, ¿hanja guí tu ri mʉihʉ 'bʉ otho te gui hyehʉ? Hyanthʉ hanja gra nhye ya zi høni 'bai ja ra mbonthi y jo'o to'o ri jamasu. Nu'ʉ́ hindi mpɛfi nixi tu yá mʉi.
29 Dí xi'ahʉ gue nixi ra ndạ Salomó masque mi he ya hoga he ne xi mi jababi, pe hints'ʉ mi hnequi mahotho'ạ ngu ya zi høni.
30 'Bʉ Ajuạ heta ya høni de ra mbonthi nú'ʉ xá nc'amibya pe dixudi ya da 'yot'i nepʉ da ts'ạt'i, xi nu'ahʉ, ¿hanja hinguí camfrihʉ gue Ajuạ ma'na da jamasu'ihʉ que ya høni?
31 Hangue odi tu ri mʉihʉ gui 'ñeñhʉ: "¿Te ga tsihʉbya? o ¿te ga hehʉbya?"
32 Ngue'ạ nuya 'ñạgamfri nzạntho tu yá mʉi 'bʉ othobi te da zi ne te da hye. Pe nu'ahʉ odi tu ri mʉihʉ, ngue'ạ Ajuạ ra Dada bí 'bʉ mahets'i ya go pạ'ạ te gatho ø't'ahʉ ra 'bɛdi.
33 Hyoñhʉ 'mɛt'o hanja da za gui 'bʉhʉ xá hño ja rá hmanda Ajuạ ne gui 'yohʉ ngu nú'ạ ri ho'ạ, y njabʉ Ajuạ hinda 'bɛ't'ahʉ gatho nú'ạ te guí hoñhʉ.
34 Hangue oguí tu ri mʉihʉ de nú'ạ te da 'ñe'ahʉ dixudi, nguetho nu'bʉ gui pạhmạhʉ te 'bɛ gui thohʉ dixudi, nu'bʉ́ ma'na da du ri mʉihʉ, ngue'ạ hyastho dí thohʉ te dí thohʉ.

7

Oguí 'høhʉ ri miqu'eihʉ
(Lc. 6:37-38, 41-42)

1 Oguí 'høhʉ ri miqu'eihʉ pa njabʉ hinto da 'yø'a'ihʉ nehe.
2 Ngue'ạ 'bʉ guí 'høhʉ ri miqu'eihʉ, nu'bʉ́ Ajuạ ma da hñạp'ahʉ nguɛnda de gatho nú'ạ ri 'ñøtehʉ ne hinda yo rá mʉi'ạ de gue'ahʉ.
3 Nu'ahʉ́ guí 'høhʉ de nú'ạ øt'a ri miqu'eihʉ, ¿hanja hingo guí jamasuhʉ nú'ạ te guí øtqu'ehʉ? Nu'ahʉ́ go guí hanthʉ nura t'ʉca paxi o ja rá da ri miqu'eihʉ, ¿hanja hingo guí hanthʉ nú'ạ ra xɛca za o ja ri dahʉ?
4 ¿Hanja da za gui 'ñemfʉ ri miqu'eihʉ: "Hoqui ga hạp'a ra paxi o ja ri da," 'bʉ hingo xcá hạhʉ 'mɛt'o nú'ạ ra xɛca za o ja ri dahʉ?
5 Nu'ahʉ gyá 'ñets'ihʉ, go da hñạihʉ 'mɛt'o nú'ạ ra xɛca za o ja ri dahʉ, pa njabʉ ma'na gui hyanthʉ xá hño pa gui hñạmfʉ nú'ạ ra paxi o ja rá da ri miqu'eihʉ.
6 Oxqui umfʉ ra mạca noya nú'ʉ ya jạ'i hingui pạ da su, ngue'ạ nu'ʉ́ nja ngu ya zate

tsat'yo ne da 'yø't'ahʉ ra nts'o'mʉi, nehe nja ngu ya ts'ʉdi ts'ontho nú'ą t'umbi.

'Yadihʉ ne da t'a'ahʉ
(Lc. 11:9-13; 6:31)

7 'Yadihʉ ne da t'a'ahʉ. Hyonihʉ ne gui tsʉdihʉ. Oxqui tsaya gui 'yapabihʉ Ajuą y nu'ą́ ma da 'yøde ri nt'adihʉ.
8 Ngue'ą nu'ą tó'o adi da t'umbabi, ne nu'ą tó'o honi da zʉdi, y nu'ą tó'o apabi Ajuą da 'yøtua rá nt'adi.
9 ¿To'o 'na de gue'ahʉ nú'ahʉ gyá dadahʉ 'bʉ ri bą̱tsihʉ da 'ya'ahʉ 'nara thuhme y go gui umfʉ 'nara do? Jo'o.
10 ¿O 'bʉ da 'ya'ahʉ 'nara huą y go gui umfʉ 'nara qu'eñą? Hina ¿ngue hą?
11 Tsatho nu'ahʉ́ xi gyá ts'o'mʉihʉ pe guí pą̱hʉ gui umfʉ te da zi xá hño ri bą̱tsihʉ, xihmą Ajuą ra Dada bí 'bʉi mahets'i, ¿ha gue hinda 'ra'ahʉ gatho nú'ą xá hño 'bʉ gui apabihʉ?
12 Nu'ą guí nehʉ da 'yø't'ahʉ ya ją̱'i, 'yø'tuahʉ njabʉ nehe'ʉ. Guehna mą̱nga njabʉ nú'ą bi 'yofo ra Moise ne nú'ą bi 'yofo nú'ʉ ma'ra yá 'mɛhni Ajuą.

Cʉthʉ ja ra ts'i'ma gosthi
(Lc. 13:24)

13 Cʉthʉ ja ra gosthi nú'ą xá nts'i'mi pa grí maha habʉ ja ra te pa nzą̱ntho. Ngue'ą nu'ʉ tó'o cʉt'a ja ra gosthi xá ngʉni gue'ʉ rí ma ja ra nidu, y nura 'ñu de nú'ą ra gosthi'ą xi rá ngʉni, y ndunthi to'o cʉt'a ja nura gosthi'ą.
14 Pe xi rá nts'i'mi nura gosthi habʉ cʉt'i nú'ʉ to'o rí ma ja ra te, y nura 'ñu de nú'ą ra gosthi'ą xi rá nts'i'mi, ha ts'ʉtho nú'ʉ to'o cʉt'a ja nura gosthi'ą.

Ya 'bai gá za fą̱ditho po yá fruta
(Lc. 6:43-44)

15 Jamasuhʉ hinda ts'oc'a ri mfenihʉ nú'ʉ ri 'ñet'a mɛfi de Ajuą, nú'ʉ ma da 'ñepʉ pa da ne da hya'ahʉ, ngue'ą nu'ʉ́ ri 'ñet'a hoją̱'i ne ri 'yo ngu ya zi dɛti, pe de mbo yá mfeni nja ngu ra dumanthuhu gá mi'ño.
16 Nu'ahʉ ma gui pą̱hʉ to'o'ʉ ngue'ą da hnequi ja yá ts'o'bɛfi øt'e'ʉ. Ngue'ą nuya ts'o'mʉi hingui tsa da 'ñudi ya hoga 'bɛfi, nja ngu ya xin'mini hingui tsa da unga ya obxi, ne ya 'bint'o hingui tsa da unga ya igo.
17 Gatho ya hoga 'bai gá za unga ya hoga fruta, pe nuya ts'o 'bai gá za hingui tsa da unga ya hoga fruta.
18 Y 'nara hoga 'bai gá za hingui tsa da unga nú'ą hingrá hoga fruta, nixi nú'ą hingrá hoga 'bai gá za hingui tsa da unga ya hoga fruta.
19 Y gatho nuya 'bai gá za hingui unga ya hoga fruta ma da ts'ɛt'i ne da ts'ą̱t'i.
20 Y njabʉ ma gui pą̱hʉ to'o gue'ʉ ri 'ñet'a mɛfi de Ajuą co nuyá ts'o'bɛfi di øt'e'ʉ.

Hinga gatho ya ją̱'i ma da yʉt'a habʉ bí manda Ajuą
(Lc. 13:25-27)

21 'Bʉi ndunthi to'o engagui: "Ma zi Hmu'i, ma zi Hmu'i", pe nu'ʉ́ hinda za da yʉt'a mahets'i habʉ bí manda Ajuą ma Dada 'bʉ hinda 'yø'tua rá paha'ą.
22 Nu sta zø rá ngą̱ts'i ra pa ndunthi ma da 'ñengagui: "Ma zi Hmu'ihe, ma zi Hmu'ihe, nuje dá xañhe ri noya, ne co ri ts'ɛdigue dá ɛñhe ya ts'ondą̱hi, ne co ri ts'ɛdigue dá øthe ndunthi ya dą̱nga nt'udi."
23 Pe nuga ma ga thą̱tuabi'ʉ ne ga embabi: "Hinstá pą̱'agahʉ, 'uehʉ de gueque nú'ahʉ gyá ts'oją̱'ihʉ."

Ra 'bede de yoho ya 'ñøhø bi hyoca 'ra 'nayá ngu
(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

24 Nu'ą tó'o da 'yøde nuya ya noya dí xi'ahʉ ne da 'øt'e njabʉ, nú'ą́ ri nhyɛcuaui 'nara ją̱'i xi bi nja rá mfeni bi hyoca rá ngu ja ra medo.
25 Ne 'mɛfa bi da ndunthi ya dą̱'ye, bi zø ya nzøthe, bi nja ndunthi ya bʉnthi, pe nurá ngu'ą himbi øt'e ngue'ą xqui hyoca ja ra medo.
26 Pe nu'ą tó'o da 'yøde nuya ya noya ne hinda 'øt'e, nú'ą́ ri nhyɛcuaui 'nara ją̱'i nú'ą bi 'ñotho rá mfeni bi hyoca rá ngu ja ra 'bomu.
27 Ne 'mɛfa bi da ndunthi ya dą̱'ye, bi zø ya nzøthe, bi nja ndunthi ya bʉnthi, nepʉ nurá ngu'ą bi øt'e ne bi 'mɛdi gatho.
28 Ha nu mi uadi ra Jesu bi mą̱nga nuya ya noya, nuya ją̱'i xi bi 'yø nts'ɛdi de nú'ą xqui xipabi'ʉ,
29 ngue'ą mi zofo'ʉ co rá ts'ɛdi Ajuą, hingue ngu mi øt'a ya xahnate de ra ley.

8

Ra Jesu bi 'yøthe 'na mi henga ra lepra
(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

1 Nu mi gai ra Jesu de ja ra t'øhø habʉ mi utuate, xi bi dɛna ndunthi ya jai.
2 Ne bi nthɛui 'nara jai mi tsʉ 'nara hñeni rá thuhu ra lepra nú'i tsit'atho ra ngø. Nura jai'i'i bi ndandiñahmu ja rá ua ra Jesu ne bi 'ñembi:
—Ndada, 'bʉ gui nehmai, da za gui 'yøthegui.
3 Nu'bʉ́ ra Jesu bi hñuxa rá 'yɛ ne bi 'ñembi:
—Hahai dí ne ga øthe'i, y ya gá ñani.
Y ngu bi uadi bi manga njabʉ, 'bestho bi ñani ra da'thi.
4 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembi:
—Oto xqui ma gui xipi. Rí ma ja ra nijai hai, pa da hyant'a ra macjai, ne gui unga ri 'baha nú'i bi manga ra Moise, pa njabʉ da badi ya jai'i gue ya xcá ñani.

Ra Jesu bi 'yøthebi 'nará 'bɛgo 'nara ndai gá soldado me Nroma
(Lc. 7:1-10)

5 Nepʉ ra Jesu bi yʉt'i ja ra hnini Ncapernau y ja bi nthɛuini 'nara ndai gá soldado de ra hai Nroma.
6 Y nura ndai'i bi bantebi ra Jesu ne bi 'ñembi:
—Ndada, 'nama 'bɛgo bi nts'onate ne hingui tsa da 'ñani, ne xi tsi'ti.
7 Nu'bʉ́ ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñembi:
—Maha, ma ga øthe.
8 Nu'bʉ́ nura ndai gá soldado bi datui ne bi 'ñembi:
—Hina, hiní 'ñepcagui gui cʉt'a mbo ma ngu. Nugui nu'i dí padi gue hønsɛ co ri noya gui mai, numa 'bɛgo da ñani.
9 Ngue'i nugui 'bʉi to'o ri mandagui nehe, pe nequi drí manda. Dí pɛ'tsa ya soldado ja ma hmanda, y 'bʉ ga emba 'na de gue'ʉ: "Rí mani", da ma, o 'bʉ ga emba ma'na: "Bá ehe", nu'í da 'ñehe. Ha nu'bʉ ma 'bɛgo ga embi: "Pɛ nuna 'bɛfinai", nu'í da mɛfi.
10 Mi 'yøde njabʉ ra Jesu xi bi 'yø ndunthi ne bi 'ñembabi nú'ʉ mri dɛni:
—Majuani dí xi'ahʉ, nugui hinstá tsʉdi ni 'nara me Israel nú'i xi di ja rá jamfri ngu nura jamfri pɛ'tsa nuna 'ñøhøni.
11 Dí xi'ahʉ gue ndunthi ya jai'i maxøgue ra ximhai nú'ʉ hingyá me Israel ma da yʉt'a mahets'i habʉ bí manda Ajuai ne da hñu ja ra mexa mahyɛgui co ra Abrá, co ra Isaac, ne co ra Cobo.
12 Pe ya me Israel nú'ʉ rí 'ñepa hmahai da hñu ja ra mexa, Ajuai hinda ma da hopi da yʉt'a mahets'i. Nu'i ma da nja, ma da mɛhni'ʉ ja ra 'bɛxuui, y nuni ja di zohmani ne ja di gusthmani yá ts'i.
13 Nepʉ ra Jesu bi 'ñemba ra ndai gá soldado:
—Rí ma ri ngu ngue'i nuri jamfri xa muui ndunthi, ne xa njabʉ ngu xcá ne.
Y nurá 'bɛgo ra ndai gá soldado 'bestho bi ñani nura ora'i.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá to ra Pedro
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

14 'Mɛfa de gue'i ra Jesu bi ma ja rá ngu ra Pedro, y ja mi 'bɛnini rá to ra Pedro mi umba ra nzø.
15 Nepʉ ra Jesu bi hñu'tsua rá 'yɛ y 'bestho bi tsaya ra nzø mi tsʉdi. Nepʉ 'bestho bi nangui ra 'bɛhñai ne bi hyocui te bi zi'ʉ.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthi ya da'thi
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

16 Ya de mi put'a nde ra Jesu bá ts'impabi ndunthi ya da'thi, 'ra mi pɛ'tsa ya ts'ondahi. Y co 'nada ra noya bi mai bi 'yɛnga nú'ʉ ya ts'ondahi mi pɛ'tsi'ʉ, ne bi 'yøthe gatho nú'ʉ to'o mi hñeni.
17 Gatho nuya bi 'yøt'a ra Jesu pa bi nja ngu nú'i xqui manga maya'bʉ ra badi Isaía ja ra Maca T'ofo bi 'ñena: "Nu'á go gue'i bi hñaga ma hñenihʉ, ne bi hñasca gatho ma ʉguihʉ."

Yoho ya jai'i to'o mi ne da dɛna ra Jesu
(Lc. 9:57-62)

18 Ne 'mɛfa bi hyanda ra Jesu ndunthi ya jai'i xqui the'tsi'i. Nu'bʉ́ nu'á bi 'ñemba yá nxadi:
—Maha ri'nandi ra ndehe.
19 Y ante da ma'ʉ, 'nara xahnate de ra ley bi joni habʉ mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembabi:
—Xahnate, nugui dí ne ga tɛn'a'i pa habʉ gatho gui ma ga ma nehe.
20 Ra Jesu bi datui bi 'ñembi:
—Ya haho ja yá hñado, ne ya ts'ints'ʉ ja yá 'bafi, pe Nú'i To'o bi e bi Nja'i otho ni habʉ da mɛ rá ñaxu.
21 Nepʉ 'na de yá nxadi ra Jesu bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'i, 'raca nsɛqui ga ma ga agui ma dada, nepʉ ga pengui ga tɛn'a'i.
22 Ra Jesu bi dạtui bi 'ñembi:
—Bá ehe tɛngagui, tsopʉ nú'ʉ xa du go dá 'yagui nú'ʉ yá mi'ñạgamfriui.

Ra Jesu bi japi bi tsaya ra bʉnthi
(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

23 Nepʉ de gue'ạ ra Jesu bi bøxa ja ra motsa co yá nxadi pa bi ma ri'nandi ra ndehe.
24 Ne de mi 'yo'ʉ ja ra ndehe mi dạmfri'ʉ bi nja 'nara dạnga bʉnthi xi nts'ɛdi asta mi ne da pʉnts'a ra motsa ne mi tonts'a ra dehe pa mbo. Ha nura Jesu mi ạhạ.
25 Nu'bʉ́ yá nxadi 'bestho bi ma bá ats'i ne bi 'ñembi:
—Ma zi Hmu'ihe, ñạngaguihe ngue'ạ ya ma da mpʉnts'a ra motsa mbo ra dehe.
26 Y nu'ạ́ bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Pa te guí tsuhʉ? ¿Ha gue otho ri jamfrihʉ?
Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'mai pa bi zʉi ra bʉnthi ne ra ndehe. Y 'bestho ra ora'ạ bi ntsaya.
27 Nu mi hyanda njabʉ yá nxadi xi bi 'yø ne mi 'ñémbi'ʉ:
—¡Te ma ts'ɛdi hạní gue asta ra ndạhi ne ra dehe øtua rá noya!

Ra Jesu bi 'yɛmba ya ts'ondạhi yoho ya 'ñøhø myá me Gadara
(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

28 Nepʉ bi zønga ra Jesu ri'nandi ra ndehe co yá nxadi ja 'nara hai rá thuhu Gadara, y ja bi nthɛuini yoho ya 'ñøhø bi bønga habʉ mi ja ya nt'agui. Nú'ʉ ya 'ñøhø'ʉ mi pɛ'tsa ya ts'ondạhi xi xmá nts'o, ha xi mi pite ndunthi, nixi mi tsa to da 'ranga nú'ạ ra 'ñu'ạ habʉ mi 'bʉ'ʉ.
29 Nuya 'ñøhø'ʉ bi ñạ nts'ɛdi ne bi 'ñemba ra Jesu:
—¿Te guí hongua habʉ dí 'bʉhe nú'i Jesu rá T'ʉ'i Ajuạ? Hingui tsøta ra ora pa gui huatcahe, nu'bʉ́ ¿hanja xcá ehe gui xaxcahe?
30 Guetbʉ de guehni mi 'yoni 'na tax'o ya ts'ʉdi mi ñuni.
31 Y ya ts'ondạhi bi 'yapa nsɛqui ra Jesu ne bi 'ñembi:
—'Bʉ ma gui 'yɛnje de guecua, 'racje nsɛqui ga cʉthe ja nuyʉ ya ts'ʉdi bí 'yoni.
32 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembi:
—Hạhạ, rí maha, ja da bá cʉthʉni.

Nu'bʉ́ 'bestho ya ts'ondạhi bi bøni de nú'ʉ yoho ya 'ñøhø ne bi ma bá cʉt'a ja ya ts'ʉdi. Nepʉ nura ora'ạ gatho ya ts'ʉdi bi nest'ihi bi hñøt'a ja 'nara ma'ye pa bi ma bá zo ja ra ndehe y gatho bi jạt'i.
33 Y nuya mapts'ʉdi bi nest'ihi co ra ntsu asta bi zønga ja ra hnini ne bi xipa ya jạ'i te bi 'yø'tua ra Jesu nú'ʉ yoho ya 'ñøhø xqui 'yɛmbabi'ʉ ya ts'ondạhi.
34 Nu'bʉ́ gatho ya mengu de nú'ạ ra hnini'ạ bi ma bá c'ạ'tsa ra Jesu pa bi 'yapa ra favo da ma de guehni pa da ma ma'na ra hnini.

9

Ra Jesu bi 'øthe 'nara da'thi himi tsa da 'ñạni
(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

1 Nu'bʉ́ ra Jesu bi yopa bøxa ja ra motsa ne bi 'raxa ri'nandi ra ndehe pa bi yopa menga ja rá hai.
2 Mi zønga rá hai bi ts'i'tsua 'nara 'ñøhø mrá ts'onate himi tsa da 'ñạni ne xqui t'ɛnts'a ja 'nara 'bebo. Y nu mi hyanda ra Jesu gue xi mi ja yá jamfri nú'ʉ ya jạ'i to'o mi ndude ra da'thi, nu'bʉ́ bi 'ñembabi ra da'thi:
—Ma zi t'ʉ'i, johyabya ngue'ạ ya stá pun'a'i ri ts'oqui.
3 Nu'bʉ́ nu 'raya xahnate de ra ley mi 'bʉhni bi mʉdi bi benga ya ts'omfeni ne mi 'ñémbi 'na ngu ma'na: "Nuna 'ñøhøni ri 'ñet'a Ajuạ."
4 Ra Jesu bi bạtho nú'ạ mi beñ'ʉ y bi 'ñembabi:
—¿Hanja guí beñhʉ nú'ʉ ya ts'omfeni de guequi?
5 Pa guequi hinte rá hñei ga pumba yá ts'oqui nuna 'ñøhø nixi pa ga embi: "Nangui ne 'ño".
6 Pe pa gui pạhʉ gue Nú'ạ To'o e bi Njạ'i ja rá ts'ɛdi nuua ja ra ximhai pa da pumba yá ts'oqui ya jạ'i, ma ga øt'a njaua pa gui pạhʉ.
Nepʉ bi 'ñemba nú'ạ ra da'thi:
—Nangui, jʉxa ri mfidi rí ma ri ngu.
7 Nu'bʉ́ ra da'thi 'bestho bi nangui bi ma rá ngu.
8 Y mi hyanda ya jạ'i nú'ạ bi nja, nu'ʉ́ xi bi 'yø, ne bi xøcambeni Ajuạ ngue'ạ nú'ạ́ xqui umba ra ts'ɛdi 'nara jạ'i pa bi 'øt'e njabʉ.

Ra Jesu bi zofo ra Mateo pa drá nxadi
(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

9 Nepʉ ra Jesu bi ma de guehni y bi hyanda 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Teo mrá ngʉxbojạ mi hudi ja rá mexa. Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—Bá ehe tɛngagui.

Nepʉ ra Teo 'bestho bi 'mai ne bi dɛni'ạ.

10 Nepʉ ra Jesu bi ma ja rá ngu ra Teo ne ja bi hñudini bi ñuniui yá nxadi co ma'ra ya 'ñạtsa ngʉxbojạ ne ma'ra ya ts'ojạ'i xqui zønini.

11 Y mi hyanda ya fariseo gue ra Jesu bi hñuhui bi ñuniui ya ts'ojạ'i, nu'bʉ́ nuya fariseo'ʉ bi 'yambabi yá nxadi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xi ri xahnatehʉ ¿hanja ri ñuniui gatho nuyʉ ya ts'ojạ'i?

12 Nu mi 'yøde ra Jesu bi mạnga njabʉ ya fariseo, nu'bʉ́ bi 'ñembabi:

—Nura jạ'i hinte ma hñeni pɛ'tsi hingui øt'a ra thoni pa ra 'ñethi, pe nu'ʉ tó'o ri hñeni hạ, honga ra 'ñethi.

13 Rí ma gui nxadihʉ pa gui pạhʉ te mạnga ja ra Mạca T'ofo nu habʉ bi 'ñena Ajuạ: "Nugui ma'na dí ne gui mpɛ'tsuahʉ ra nthecate 'na ngu 'na que gui tsincahʉ ya mbo'ni pa gui hyohʉ gui 'bahaguihʉ." Nugui hinstuá ehe pa ga zofo ya hojạ'i, nugui stuá ehe pa ga zofo ya 'yøt'ats'oqui pa da ñobri'ʉ.

Ra Jesu bi t'ambabi de ra ayuno
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

14 Nepʉ de gue'ạ yá nxadi ra Xuua Xi'tsate bi 'ñehe bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja nuje ne ya fariseo dí ayunahe ndunthi ya i'qui, ha nuri nxadigue hinhya'mʉ ri ayuna'ʉ?

15 Y ra Jesu bi 'ñembi:

—'Bʉ da nja 'nara nthạti ne ra nạvio da mbitabi yá amigo, nuyá amigo rí 'ñepi da johyaui ra nạvio ne hinda du yá mʉi. Nehe numa nxadi nja ngu nuyá amigo ra nạvio. Pe sta zø ra pa ga ma de guecua, nu'bʉ́ hạ, da za da ayuna ma amigo co ya dumʉi.

16 Hinxá hño da 'bø'ta 'nara zɛdutu co 'nara 'ra'yo dutu, ngue'ạ 'mɛfa da nunts'a ra 'ra'yo dutu ne da gʉt'a ra zɛdutu, nepʉ njabʉ ma'na da ntʉnga ra zɛdutu.

17 Nehe hinxá hño da sit'a ra vinu ja 'nara zɛbota, ngue'ạ nu'bʉ di tsɛdi ra vinu, nu'bʉ́ da ntʉ́nga ra zɛbota ne nú'ạ te di po da mfani ne ma'na da ts'oca ra zɛbota. Hangue mahyoni da sit'a ra vinu ja 'nara 'ra'yo bota pa njabʉ masque xi di ja rá ts'ɛdi ra vinu, hinda ntʉ́nga ra bota.

Bi ñạni rá t'ixu ra Jairo, nehe bi ñạni nú'ạ ra 'bɛhñạ bi dʉnba rá he ra Jesu
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

18 Ngu bi uadi bi mạnga njabʉ ra Jesu, bi zøhø habʉ mi 'bʉi'ạ 'nara ndạ de ja yá nijạ ya xodyo, ne bi ndandiñạhmu ne bi 'ñembi:

—Dá e ga xi'i gue ja ts'ʉ rí du ma t'ixu. Hangue dí bạnte'i gui ma gui hñu'tsua ts'ʉ ri 'yɛ pa da yopa nte.

19 Nu'bʉ́ ra Jesu 'bestho bi ma co yá nxadi ne bi mɛui nú'ạ ra ndạ'ạ.

20 Y de mi 'yo'ʉ ja ra 'ñu mi pani 'nara 'bɛhñạ mi hena 'nara hñeni mi xo'tua ya ji y ya mi pɛ'tsa 'rɛt'amayoho njɛya mi njabʉ. Nu'ạ́ bi joni ja rá xʉtha ra Jesu pa bi dʉnbabi rá he.

21 Ngue'ạ mi bensɛ ja rá mfeni nura 'bɛhñạ'ạ ne mi ena: "Dí camfri gue 'bʉ høns ɛ ga thʉnbabi rá ñạni rá he ga ñạni 'bestho de ma hñeni."

22 Ha ra Jesu bi mpʉnts'i bi hyandi ne bi 'ñembi:

—Ma zi t'ixu'i, johyabya ngue'ạ co ri jamfri xcá ñạni.

Y nura 'bɛhñạ 'bestho bi ñạni ra ora'ạ.

23 Nepʉ bi zønga ra Jesu co yá nxadi ja rá ngu nú'ạ ra ndạ ja xqui du rá t'ixu. Y mi 'bʉhni ya mɛ'mda mi pɛ'mda, ne ndunthi ya jạ'i xi mi zoni.

24 Y ra Jesu bi 'ñemba ya jạ'i:

—Pøñhʉ ts'ʉ pa thi. Nura nxutsi ạhạ, hingue xa du.

Pe ya jạ'i mi thentho ra Jesu.

25 Pe ngu bi bøni'ʉ pa thi, ra Jesu bi yʉt'i habʉ mi 'bɛnga ra nxutsi ne bi mipa rá 'yɛ, nepʉ nu'ạ́ 'bestho bi nangui.

26 Y gatho nú'ạ ra hai de guehni bi ntʉnga ra noya de nú'ạ ra nxutsi xqui yopa nte de ra du.

Ra Jesu bi 'yøthe yoho ya goda

27 Nepʉ nu mi ma ra Jesu de guehni, yoho ya goda bi dɛni'ạ ne bi ñạ nts'ɛdi'ʉ bi 'ñena:

—¡Nú'i rá T'ʉ'i ra ndạ̱ Davi, pɛscahe ra nthecate!

28 Pe ra Jesu bi thotho ne bi ma bá cʉt'a ja 'nara ngu, ha nuya goda bi dɛni'ạ̱ y bi yʉt'i'ʉ nehe. Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Ha guí camfrihʉ gue da za ga øthe'ihʉ?

Nu'ʉ́ bi 'ñembi:

—Hạ̱hạ̱, Ndada, da za.

29 Nu'bʉ́ ra Jesu bi hñu'tsua rá 'yɛ ja yá da'ʉ ne bi 'ñembi:

—Dá njabʉ ngu nú'ạ̱ xcá camfrihʉ.

30 Y 'bestho ra ora'ạ̱ bi xogui yá da'ʉ. Nepʉ ra Jesu bi hñu'mba ra hñạ̱ ne bi 'ñembi:

—Oxqui ma gui mạ̱ñhʉ to'o bi 'øthe'ihʉ.

31 Pe nu mi bøni de guehni'ʉ bi xipa gatho nuya mengu de guehni gue go ra Jesu xqui 'øthe'ʉ.

Ra Jesu bi 'øthe 'nara gone

32 Y ngu bi bønga ya goda de guehni, bá ts'impa ra Jesu 'nara gone mi pɛ'tsa 'nara ts'ondạ̱hi.

33 Nepʉ ra Jesu bi 'yɛmba nú'ạ̱ ra ts'ondạ̱hi mi pɛ'tsa nura gone, ne nu'ạ́ 'bestho bi za bi ñạ̱. Nuya jạ̱'i xi bi 'yø, ne mi 'ñémbi'ʉ 'na ngu ma'na:

—Masque nújʉ go guecjʉ rá hniniguihʉ Ajuạ̱, pe hinhya'mʉ stá hanthʉ 'nara nt'udi xi ra dạ̱ngui ngu nú'ạ̱ stá hanthʉbya.

34 Pe nuya fariseo bi 'ñena'ʉ:

—Nuní hạ̱npa rá ts'ɛdi ra ndạ̱ de ya ts'ondạ̱hi pa ɛnga ya ts'ondạ̱hi.

Ra Jesu xi bi hueca ya jạ̱'i

35 Nura Jesu mi 'yo gatho ja ya dạ̱nga hnini ne ya t'ʉca hnini, ne mi cʉt'a ja ya nijạ̱ pa ja mi utuateni, ne mi øthe gatho ya da'thi, ne mi zofo ya jạ̱'i mi embi gue ya xqui zøhø ra Ndạ̱ de mahets'i pa da ndạ̱.

36 Y mi hyanda ra Jesu gatho nuya jạ̱'i, xi bi huequi'ʉ ngue'ạ̱ 'ñena ya zi dɛti jo'o to'o da su y mi tu yá mʉi ngue'ạ̱ himi pạ̱di to'o da dɛni'ʉ.

37 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Majuạ̱ni dí xi'ahʉ, nuua xi ja ndunthi ra sofo pe jo'o ya mɛfi.

38 Hangue 'yapabihʉ Ajuạ̱ nú'ạ̱ to'o rá mɛti nuna ra 'bɛfi pa da mɛhna ya mɛfi da gʉxa nuna sofonạ̱.

10

Ra Jesu bi zohna nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

1 Nu'bʉ́ ra Jesu bi zohna nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi xqui huahni, ne bi umba ra ts'ɛdi'ʉ pa da 'yɛnga ya ts'ondạ̱hi ne da 'øthe gatho ya hñeni.

2 Nuya guehya yá thuhu nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá apostol xqui hñuts'i: rá mʉdi ra Simu nú'ạ̱ bi hñu'mbabi drá thuhu ra Pedro, ne ra Andre rá cu, ne ra Cobo, ne ra Xuua rá cu, di yoho'ʉ yá t'ʉ ra Sebedeo.

3 Nepʉ ra Lipe, ne ra Tolo, ra Toma, ne ra Teo nú'ạ̱ mrá ngʉxbojạ̱, ne nú'ạ̱ ma'na ra Cobo rá t'ʉ ra Alfeo, ne ra Lebeo nú'ạ̱ bi thu'mbabi nehe ra Tadeo.

4 Nepʉ nú'ạ̱ ma'na ra Simu nú'ạ̱ xqui 'ñoui ya cananista, ne ra Juda Iscariote nú'ạ̱ to'o bi da ra Jesu.

Ra Jesu bi mɛhna yá nxadi pa da zofo ya jạ̱'i

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

5 Nu'bʉ́ gatho nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi ra Jesu bi mɛhni ne bi 'ñembi'ʉ:

—Nubyá oxqui ma gui zohʉ nú'ʉ hingyá me Israel, nixi ya me Nsamaria.

6 Rí maha go da bá zohʉ ya me Israel nú'ʉ go gue'ʉ rá hnini Ajuạ̱ xa 'mɛdi ngu ya zi dɛti.

7 Rí maha gui umfʉ nt'øde gue ya xa zøhø ra Ndạ̱ de mahets'i pa da ndạ̱.

8 'Øthehʉ nú'ʉ to'o di tsʉ ra lepra, ne nú'ʉ di pɛ'tsa ma'ra ya hñeni, ne japhʉ da nte ma'na'qui nú'ʉ xa du, ne 'yɛmbahʉ ya ts'ondạ̱hi nú'ʉ to'o di pɛ'tsi. Ngu stá 'ra'athohʉ nuna ts'ɛdinạ̱, njabʉ nehe ma gui fats'ithohohʉ ya jạ̱'i.

9 Oxqui ma gui hạ̱xhʉ ra bojạ̱ pa ja ra 'ñu, nixi ra t'axi nixi ra oro nixi ra cobre.

10 Ne oxqui hạ̱xhʉ ni 'nara 'bats'i, ni ri mponga dutuhʉ ni ri mponga zɛxthihʉ nixi ri bordohʉ, ngue'ạ̱ ra mɛfi rí 'ñepi da t'umbabi nú'ạ̱ te ø'tua ra 'bɛdi.

11 Ne nu xcrí tsøñhʉ ja 'nara dạ̱nga hnini o 'nara t'ʉca hnini, gui hyoñhʉ 'nara jạ̱'i nú'ạ̱ dra hojạ̱'i, ne ja gui 'bʉhʉni ja rá ngu'ạ̱ asta hingui pøñhʉ de nú'ạ̱ ra hnini'ạ̱.

12 Y nu xcrí cʉthʉ ja nú'ạ̱ ra ngu'ạ̱, gui 'yapabihʉ Ajuạ̱ da jạ̱pi nuya mengu de nú'ạ̱ ra ngu'ạ̱.

13 'Bʉ nuya mengu de nura ngu'ą da
'ra'ahʉ ntsaya, nu'bʉ́ Ajuą ma da jąpi'ʉ. Pe
nu'bʉ hinda 'ra'ahʉ ntsaya, Ajuą hinda ma
da jąpi'ʉ.
14 'Bʉ ni 'nara mengu de nú'ą ra hnini'ą
hinda gamfri nú'ą gui xiphʉ ne hinda
hñuxa nt'øde, nu'bʉ́ pøñhʉ de nú'ą ra ngu'ą
o de nú'ą ra hnini'ą ne gui fɛ'ma ri uahʉ
pa da hyø nú'ą ra hai xa nthu'ti de nú'ą ra
hnini'ą.
15 Majuąni dí xi'ahʉ, ra pa de ra
ngąxhmai nú'ą ra hnini hinda hñuxa nt'øde
nú'ą gui xiphʉ, ma'na ma da ndąngui yá
ts'oqui nura hnini'ą que ra hnini Sodoma
ne Gomorra.

Ya nt'ʉtsate ne ya nts'o'mʉi

16 Nubyá dí pɛhn'a'ihʉ gui maha gui
'yohʉ ngu ya zi dɛti madetho ja ya zate.
Hangue xi da nsuhʉ ngu 'nara qu'eñą, pe
oguí øthʉ ra nts'o'mʉi, njahʉ ngu 'nara zi
domitsu hingui øt'a ra nts'o'mʉi.
17 Ne xi da nsuhʉ, ngue'ą ya ją'i ma da
zix'ahʉ ja ya ts'ʉtbi, ne ma da zix'ahʉ ja yá
niją'ʉ pa ja dí nap'a'ihʉni.
18 Nú'ʉ́ ma da zix'ahʉ ja ya ts'ʉtbi y asta
ja ya dąnga ndą po rá nguecagui. Hangue
njabʉ da za gui damajuąnihʉ de guecagui
ja yá thandi ya ndą ne nú'ʉ hingyá me
Israel.
19 Nu sta ts'ix'ahʉ nts'ąhni, osta ma da du
ri mʉihʉ de nú'ą te ma gui mąñhʉ, nixi gui
beñhʉ 'mɛt'o nú'ą ma gui mąñhʉ, ngue'ą
nura ora ma gui ñąhʉ, Ajuą go da 'ra'ahʉ ya
noya.
20 Nu'ahʉ́ hingo ma gui ñąsɛhʉ; nurá
Mąca Ndąhi Ajuą ra Dada go gue'ą ma da
xi'ahʉ te ma gui mąñhʉ.
21 Nuya pa'ʉ nuya ją'i ma da 'ñʉtsasɛui yá
cu ne da da pa da tho. Ya dada ma da da yá
bątsi y ya bątsi ma da nø'tua yá dada, ne da
da pa da tho nehe.
22 Gatho ya meximhai ma da ʉtsa'ihʉ
ngue'ą guí mąñhʉ ma noya. Pe nu'ą tó'o da
zɛti asta rá ngąts'i, nú'ą́ go gue'ą da mpøhø.
23 Nu'bʉ da t'ʉtsa'ihʉ ja 'nara hnini,
pøñhʉ de guehni, rí maha ma'na ra hnini.
Majuąni dí xi'ahʉ, hingri juatho gui 'yohʉ
gatho ya hnini de ra hai Israel ha Nú'ą To'o
bi e bi Nją'i ya da yopa zøhø ma'na'qui.
24 'Nara xahnate ma'na ja rá nsu que rá
nxadi; 'nara hmu ma'na ja rá nsu que rá
'bɛgo.
25 Nura nxadi mahyoni da thogui ngu
tho rá xahnate, nehe ra 'bɛgo mahyoni da
thogui ngu tho rá hmu. Nja ngu 'nara dada
'bʉ da t'embabi gue go ra Beelsebú, nu'bʉ́
ya mengu rá ngu da t'embabi'ʉ mahyɛgui
nehe.

To'o mahyoni gui tsuhʉ
(Lc. 12:2-9)

26 Hangue dí xi'ahʉ oxqui tsuhʉ nú'ą ma
gui thoguihʉ. Masque 'bʉ te da t'ø't'a'ihʉ
mant'ągui, pe rá ngąts'i ra pa ja ma da
hnequini gatho nú'ą te xa t'ø't'ahʉ, ngue'ą
gatho nú'ą te t'øt'e mant'ągui ma da fądi.
27 Nú'ą dí u't'a'ihʉ sɛhɛ mant'ągui ma gui
utuahʉ gatho ya ją'i. Nehe nú'ą dí xi'asɛhʉ
zi njante ma gui mąñhʉ nts'ɛdi pa da 'yøde
gatho ya ją'i.
28 Oxqui tsuhʉ to'o da hyo'ahʉ, ngue'ą
nuri almahʉ hinda za to da hyop'ahʉ. Nu'ą
tó'o mahyoni gui tsuhʉ, nu Ajuą, ngue'ą
nu'ą́ hą, tsa da mɛhn'a ri almahʉ ne ri
ngøqu'eihʉ ja ra nidu.
29 Nuya zi ts'ints'ʉ hints'ʉ ri muui asta 'ba
yoho por ñodmi, ne hingui tagui tusɛ'ʉ 'bʉ
hingo rá paha Ajuą ra Dada.
30 ¿Xihmą'ihʉ? Nu'ahʉ ma'na grí muuihʉ
ja rá thandi Ajuą, ngue'ą asta nuri stąhʉ
'mede.
31 Hangue oxqui ma gui ntsuhʉ, ngue'ą
ma'na grí muuihʉ que ya zi ts'ints'ʉ.

Nú'ʉ to'o damajuąni de ra Jesu ja yá thandi ya ją'i
(Lc. 12:8-9)

32 Nu'ą tó'o ma da damajuąni de guequi
ja yá thandi ya ją'i, nequi nehe ma ga
damajuąni de gue'ą ja rá thandi ma Dada
bí 'bʉi mahets'i.
33 Pe nu'ą tó'o da ncøni de guequi ja yá
thandi ya ją'i, nequi nehe ma ga xipa ma
Dada nú'ą bí 'bʉi mahets'i gue himbi ne bi
gamfrigui.

Ma da hegue ya ją'i po rá ngue ra Jesu
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

34 Oguí hu ri mʉihʉ gue ngue'ą stá ehe ya
hinda nja ra tuhni ja ra ximhai; nu'ą́ ma da
nja ngue'ą stá ehe.

35 Nuya t'ʉ da nø'tua yá dada, ne ya
t'ixu da nø'tua yá nạnạ, ha nuya ts'ihuɛ da
nø'tua yá suegra.
36 Y njabʉ nuyá ncontra ya jạ'i ma da
bønsɛ de ja yá ngu'ʉ.
37 Nu'ạ tó'o ma'na go ri mạdi rá dada o
rá nạnạ que guecagui, nú'ạ́ hinda za da
dɛngagui. Nehe nu'ạ tó'o ma'na go ri mạdi
rá t'ʉ o rá t'ixu que guecagui, ne'ạ hinda za
da dɛngagui.
38 Nehe nu'ạ tó'o hinda 'ñɛi pa da
dɛngagui masque da tho ya nt'ʉtsate ne ya
'bɛtsa, nú'ạ́ hinda za da dɛngagui.
39 Nu'ạ tó'o ri mạdi rá te nuua ja ra
ximhai, ma da 'bɛdi rá te pa nzạntho, pe
nu'ạ tó'o da dɛngagui masque da du po rá
nguequi, ma da zʉdi rá te pa nzạntho.

Ya hoga thạhạ de mahets'i
(Mr. 9:41)

40 Nu'ʉ tó'o da 'ra'ahʉ ntsaya, go guequi
ri 'raca ntsaya. Ha nu'ʉ tó'o da 'raca ntsaya,
go ri umba ntsaya ma Dada nú'ạ to'o bá
pɛncagui.
41 Nu'ạ tó'o da umba ntsaya 'nará 'mɛhni
Ajuạ, ma da hñạnga ra thạhạ nehe ngu ma
da hñạni 'nará 'mɛhni Ajuạ. Ha nu'ạ tó'o
da umba ntsaya 'nara jạ'i ngue'ạ øte Ajuạ,
ne'ạ ma da hñạnga ra thạhạ ngu nú'ạ ma
da hñạni nú'ạ øte Ajuạ.
42 Nú'ahʉ ma nxadi'ihʉ, 'bʉ tó'o da
'ra'ahʉ mạdi ts'ʉ ra dehe gui tsihʉ ngue'ạ
ma nxadi'ihʉ, majuạni dí xi'ahʉ gue nura
jạ'i'ạ hinda ma da 'bɛdi rá thạhạ.

11

Ra Xuua Xi'tsate bi mɛhna yoho yá nxadi pa bá c'ạ'tsa ra Jesu
(Lc. 7:18-35)

1 Nu mi uadi ra Jesu bi xipabi te ma da
mɛfi nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi, nú'ạ́ bi
ma ja ya hnini de nú'ạ ra hai'ạ pa da mạnga
ra mạca noya.
2 Y de mi ofadi nura Xuua Xi'tsate bi
'yøde de nú'ạ mi øt'a ra Jesu. Nu'bʉ́ bi
mɛhna yoho yá nxadi nú'ʉ mri 'ñoui pa da
'yambabi'ạ,
3 ne bi 'ñembi:
—¿Ha go gue'i rá 'mɛhni'i Ajuạ nú'ạ dí
tø'mhe, o ga tø'mhe ma'na da 'ñepʉ?
4 Ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembi:
—Rí maha gui xiphʉ ra Xuua de nú'ạ guí
ødehʉ ne nú'ạ guí hanthʉ.
5 Bá xiphʉ gue ya goda xo yá da, ya doua
ri 'yo, ya gogu øde, nu'ʉ tsʉ ra lepra ñạni,
nu'ʉ xa du ri yopa nte, ha nuya zi hyoya
nehe øde ra mạca noya.
6 Njạpi nú'ạ to'o camfri gue go guecagui
rá 'mɛhnigui Ajuạ.
7 De mi menga yá nxadi ra Xuua Xi'tsate,
ra Jesu bi mʉdi bi xipa ya jạ'i de rá 'bɛfi ra
Xuua, ne bi 'yø'tua ya nt'ani bi 'ñembabi:
—Xi de gá maha ja ra mbonthi, ¿te rá
'bɛ uá hanthʉni? ¿Ha gue uá hanthʉ 'nara
'ñøhø mi otho rá ts'ɛdi 'ñena 'nara dox'o ri
ndudetho ra ndạhi? Hina ¿ngue hạ?
8 Nu'bʉ́, ¿te rá 'bɛ ma uá hanthʉ? ¿Ha gue
uá hanthʉ 'nara 'ñøhø xqui hye 'raya dutu
mahotho? Hina ¿ngue hạ? Ngue'ạ nu'ʉ tó'o
pɛpa ya ndạ nuua ja ra ximhai, go gue'ʉ 'bʉi
ja yá dạnga ngu ya ndạ ne go gue'ʉ ri nhye
xi xá hño.
9 Nu'bʉ́, ¿te rá 'bɛ gá ma uá hanthʉ? ¿Ha
gue hingue 'nará 'mɛhni Ajuạ? Hạhạ, 'nará
'mɛhni Ajuạ. Y hingue hønsɛ gue'ạ rá 'bɛfi'ạ.
10 Nura Xuua Xi'tsate go gue'ạ bá ehe bá
'bɛt'o de guequi, ne gue'ạ xqui mạ Ajuạ ma
Dada ja ra Mạca T'ofo ne bi 'ñena:
Nugui dí pɛhna 'na to'o ri 'bɛt'o de gue'i
pa da hyoc'a ri 'ñu.
11 Xi majuạni dí xi'ahʉ de gatho nuya jạ'i
xa 'mʉiua ja ra ximhai xa njo'o ni 'na di
ja rá nsu ngu ra Xuua Xi'tsate, pe nu'ạ tó'o
xa yʉt'a ja rá hmanda Ajuạ, ma'na xa njạpi
que ra Xuua.
12 Nu mi mʉdi bi nxi'tsate ra Xuua, nú'ạ́
bi dạma nupa yá mfeni ya jạ'i pa da dạma
ñobri pa da yʉthmạ'ʉ ja rá hmanda Ajuạ. Y
nu'ʉ tó'o øt'a ra ts'ɛdi pa da yʉt'i, cʉt'i ja rá
hmanda Ajuạ.
13 Ngue'ạ nu mi zøhø ra Xuua, gue'bʉ bi
nja ngu nú'ạ xqui mạnga ra Moise ne ma'ra
yá 'mɛhni Ajuạ nú'bʉ mi mạ gue da 'ñehe ra
Ndạ de mahets'i pa da ndạ.
14 Nehe bi mạñ'ʉ gue ra bạdi Elía mi pɛ'tsi
da yopa mengui, y ya bi njabʉ ngu nú'ạ
xqui mạñ'ʉ ngue'ạ ra Xuua go gue'ạ rá
mpøte ra Elía. Camfrihʉ nú'ạ dí xi'ahʉ.
15 Nu'ạ tó'o pɛ'tsa ra paha da gamfri nuya
ya noya dí xi'ahʉ, dá gamfri.

16 ¿Ngu to'o ga hyɛcuabihʉ nú'ʉ ya ja̱'i hingui camfrigui? Nu'ʉ́ ri nhyɛcuaui ya ba̱tsi nú'ʉ hu ja ra tai 'ñeni ne pɛ'mda, ne ri ntsʉhui ma'ra yá miba̱tsiui.
17 Ne embabi: "Nuje dá mpɛ'mdahe ne hingá ne gá neihʉ. Dá maha ja ra nt'agui dá nzonihe, pe nu'ahʉ nixi himbi du ri mʉihʉ. Nu'bʉ́ ¿te guí nehʉ?" Njabʉtho nehe nú'ʉ ya da̱nga ja̱'ibya, nú'ʉ́ ni 'nara t'øt'e hingui ho.
18 Nura Xuua Xi'tsate mi t'embi gue mi pɛ'tsa ra ts'onda̱hi ngue'a̱ hinto mri ñuniui nixi mri ntsiui ya tixfani.
19 Nepʉ 'mɛfa de ra Xuua bi zø Nú'a̱ To'o bi e bi Nja̱'i, nu'á̱ ha̱, to'oraza ri ñuniui ne ri ntsiui, hangue ya ja̱'i bi 'ñena: "Ndi, nuni ra 'ñøhø xi ra ts'o'yo y ra tixfani, xi ri ñuniui ne xi ri ntsiui ya tixfani ne ya ts'oja̱'i." Pe nugui dí xi'ahʉ gue nuya ja̱'i beni njabʉ, hinte yá fa̱di'ʉ, ngue'a̱ ri hnequitho nú'ʉ to'o pɛ'tsa ra mfa̱di, ngue'a̱ ri hnequitho ja yá 'bɛfi.

Ya hnini dega ts'o'yøde
(Lc. 10:13-15)

20 Nepʉ ra Jesu bi ma̱ nehe de nú'ʉ ya hnini habʉ xqui thogui xqui 'yøt'a ya da̱nga nt'udi. Y bi zʉi nú'ʉ ya ja̱'i de nuya hnini'ʉ ngue'a̱ himbi ntsø'mi de yá ts'oqui masque bi hyanthma̱'ʉ rá ts'ɛdi Aju̱a̱. Bi 'ñembi:
21 —¡Huecate'ihʉ nú'ahʉ gyá menguhʉ Corasí ne gyá me Betsaidahʉ! Ma xi dra castiga'ihʉ ngue'a̱ masque xcá hyanduahʉ rá ts'ɛdi Aju̱a̱ pe hinxcá ñobrihʉ de ri ts'oquihʉ. 'Bʉ nuya me Tiro ne ya me Sidó xqui hyanthma̱ha̱'ʉ gatho nú'a̱ xcá hyanthʉbya, nú'ʉ́ xa ntsø'ma hma̱ha̱ de yá ts'oqui, ne xa hñehma̱'ʉ dega dumʉi ne xa ncoxa ra 'bospi.
22 Hangue dí xi'ahʉ gue nú'a̱ ra pa de ra nga̱xhmai ma'na dya da̱ngui ri ts'oquihʉ que ra hnini Tiro ne ra hnini Sidó.
23 ¡Huecate'ihʉ nú'ahʉ gyá menguhʉ Ncapernau! Guí hu ri mʉihʉ gue ra da̱ngui ri nsuhʉ, pe hina, ngue'a̱ ma gui nhuatihʉ ngue'a̱ hinxcá ñobrihʉ de ri ts'oquihʉ. 'Bʉ nuya me Sodoma xqui hyanthma̱ha̱ nuya ya da̱nga nt'udi ngu nú'a̱ xcá hyanthʉbya, nu'bʉ́ hinxra huatihma̱, di jatho nú'a̱ ra hninihma̱.
24 Hangue dí xi'ahʉ gue nú'a̱ ra pa yá nga̱ts'i ya pa ma'na dya da̱ngui ri ts'oquihʉ que ra hnini Sodoma.

Bá ehʉ pa gui tsayahʉ
(Lc. 10:21-22)

25 Nepʉ ra Jesu bi 'yapa Aju̱a̱ rá Dada ne bi 'ñena:
—Dí xøcambeni'i ma Dada'i nú'i grá Nda̱ de mahets'i ne de ra ximhai. Dí 'ra'a njama̱di ngue'a̱ xcá utua ri noya nú'ʉ to'o hingyá ba̱mhya̱, y nu'ʉ tó'o ya ba̱mhya̱ ne ya 'ñets'i himbi zo yá mfeni.
26 Y gatho nú'a̱ xcá øt'e go gue'a̱ ri paha, ma Dada'i.
27 'Mɛfa ra Jesu bi 'ñemba yá nxadi:
—Ma Dada bi 'racagui gatho ra mfa̱di. Jo'o to'o pa̱tca ma mfeni, hønsɛ ma Dada bí 'bʉi mahets'i, nú'á̱ ha̱, go gue'a̱ pa̱tca ma mfeni. Nehe jo'o to'o xa ba̱tua rá mfeni ma Dada, hønsɛ nuga ha̱, ngue'a̱ go gueque rá T'ʉgui, nehe nú'ʉ to'o stá huahni, ne'ʉ pa̱tuabi rá mfeni ma Dada ngue'a̱ go stá utuabi'ʉ.
28 Bá ehʉ gatho nú'ahʉ grí mpɛfihʉ ne xi grí nduhʉ pa ga tsʉc'a ri 'bats'ihʉ pa gui tsayahʉ.
29 Ngu 'nara nt'ɛi dega nda̱mfri thu'tsua ra yugo pa da t'ɛi, njabʉ nehe nu'ahʉ gui hña̱ñhʉ nú'a̱ ra yugo ga hu'ts'ahʉ pa da za ga u't'ahʉ ma hoga'mʉi, pa da za gui nhyoja̱'ihʉ nehe ngugui, ngue'a̱ nuga drá hoja̱'i y hindrá 'ñets'i, y njabʉ ya hinda zabi'ihʉ nixi da du ri mʉihʉ.
30 Ngue'a̱ nura yugo dí hu'ts'ahʉ hinda ʉñ'ahʉ, y nú'a̱ ra 'bats'i dí tu't'ahʉ hingui ma gui tsamahñʉhʉ.

12

Ya nxadi bi doca ya nga̱ha̱ gá trigo ra pa dega tsaya
(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

1 'Nara pa ra Jesu co yá nxadi bi 'ranga ja 'nara ua̱trigo. Y nura pa'a̱ mi nsabdo, y gue'a̱ ra pa dega tsaya. Ne nuya nxadi mi tsʉ ra thuhu hangue bi mʉdi bi docua yá nga̱ha̱ ya trigo pa bi zi'ʉ.
2 Y mi hyanda njabʉ ya fariseo bi 'ñemba ra Jesu:
—¿Hanja øt'a njabʉ ri nxadi? Nuyʉ́ hindí 'ñepi da 'yøt'a njabʉ nú'a̱ ra pa dega tsaya.
3 Pe ra Jesu bi da̱tuabi'ʉ bi 'ñembi:

—¿Ha hinxcá hñe'thʉ habʉ mạ de nú'ạ bi 'yøt'a ra Davi nú'bʉ mi tsʉ ra thuhu co nú'ʉ mri 'ñoui?

4 Nu'ạ́ bi yʉt'a mbo rá nijạ Ajuạ ne bi zi nú'ʉ ya thuhme xqui njạpi. Ha nú'ạ́ ne nú'ʉ mri 'ñoui hingo mri 'ñepa hmạhạ xa zi nura thuhme'ạ, hønsɛ ya macjạ hạ.

5 ¿Ha hinxcá hñe'tihʉ nehe ja rá ley ra Moise gue nuya macjạ di mpɛfi ja ra ndạnijạ masque ya pa dega tsaya pe hinte ma ts'oqui øt'e?

6 Ha nuga dí xi'ahʉ gue 'bʉcua nú'ạ to'o ma'na ja rá nsu que ra ndạnijạ.

7 Mahyoni gui pạhʉ te rí bønga nuya ya noya bi mạnga Ajuạ ma Dada ja ra Mạca T'ofo ne bi 'ñena: "Nuga ma'na dí ne gui mpɛ'tsuahʉ ra nthecate 'na ngu 'na que gui tsincahʉ ya mbo'oni pa gui hyohʉ gui 'bahaguihʉ." 'Bʉ gri pạhmạhʉ te rí bønga nuya ya noya, nu'bʉ́ hinxcá ñạpahmạhʉ nú'ʉ hinte ma ts'oqui tu.

8 Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i go gue'ạ pɛ'tsa ra ts'ɛdi pa da manda masque ra pa dega tsaya.

'Nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'yɛ
(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

9 Y ra Jesu bi thogui de guehni ne bi ma bá cʉt'a ja ra nijạ.

10 Y ja mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'yɛ. Y nuya fariseo mi 'bʉhni bi 'yamba ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue rí 'ñepi gui 'yøthe 'nara jạ'i nura pa dega tsaya?

Nu'ʉ́ mi ambabi njabʉ pa da ñạpahmạ'ạ.

11 Pe ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—¿To'o 'na de gue'ahʉ gri pɛ'tshʉ 'nara zi dɛti, nepʉ da zo ja 'nara o'tsi ne hingui hñạihʉ ngue'ạ ra pa dega tsaya? Pɛ'tsi gui hñạihʉ.

12 ¿Ha gue hingue ma'na di muui 'nara jạ'i que 'nara dɛti? Hangue mahyoni ga øthʉ ya hoga 'bɛfi masque ra pa dega tsaya.

13 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi nú'ạ ra 'ñøhø to'o xqui 'yot'a rá 'yɛ:

—Hạua ri 'yɛ.

Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi tʉnga rá 'yɛ, nepʉ 'bestho bi ñạni ne bi gohi ngu mi nja nú'ạ ma'na rá 'yɛ.

14 Nu'bʉ́ ya fariseo bi bøni de guehni pa bi 'ñʉ'ti hanja da za da hyohmạ ra Jesu.

Ra bạdi Isaía xqui mạ de ra Jesu

15 Pe nu'ạ́ bi bạtho te mi beni'ʉ ne bi ma de guehni y bi dɛna ndunthi ya jạ'i. Y mi øthebi gatho nú'ʉ to'o mi hñeni.

16 Ne bi hñu'mba ra hñạ ya da'thi nú'ʉ xqui 'yøthe gue hinto da xipabi de nú'ạ xqui 'yø'tuabi'ʉ.

17 Bi mạnga ra Jesu njabʉ pa bi nja ngu nú'ạ xqui mạnga ra bạdi Isaía gue Ajuạ bi 'ñena:

18 Guehna ma hoga 'mɛhni stá pɛhni
ne guehna ma hmạdi ne xi dí hopa rá 'mʉi.
Ga umbabi ma Mạca Ndạhi pa da zofo gatho ya jạ'i 'bʉ ja rá ngʉni ra ximhai,
pa da bạdi'ʉ gue ma ga hạ'mba nguɛnda.

19 Nu'ạ́ hinto ma da ntsanoyaui,
nixi to'o ma da ma'tiui ja ya 'ñu.

20 Ma hoga 'mɛhni ma da nupa yá mfeni nú'ʉ to'o hints'ʉ tsɛdi yá jamfri, ngu 'ñena 'nara dox'o xa dehmi,
ne ma da mɛ'tsua ra nthecate nú'ʉ to'o ja xa gamfri, ngu 'ñena 'nara t'ʉca ñot'i hints'ʉ di yot'atho.
Ne ma da 'ñudi ra hoga'mʉi asta hinda 'mɛdi ra nts'o'mʉi.

21 Y ya jạ'i de gatho rá ngʉni ra ximhai ma da gamfribi rá noya'ạ.

Bi t'embabi ra Jesu gue mi hạnpa rá ts'ɛdi ra ndạ de ya ts'ondạhi
(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

22 Nepʉ ra Jesu bá ts'impabi 'nara jạ'i mrá gone ne mrá goda ngue'ạ mi pɛ'tsa 'nara ts'ondạhi, y nu'ạ́ bi 'yɛmbabi. Y 'bestho ra ora'ạ bi za bi ñạ ne bi hyandi.

23 Hangue gatho ya jạ'i mi 'bahni xi bi 'yø ne bi 'ñémbabi'ʉ 'na ngu ma'na:

—¿Ha go guehni rá t'ʉ ra ndạ Davi nú'ạ to'o xqui mɛhni Ajuạ pa da ndạ 'bʉ?

24 Y nu mi 'yøde ya fariseo bi mạnga ya jạ'i njabʉ, nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi 'ñémsɛ'ʉ:

—Nuní hingue co rá ts'ɛdisɛ ɛnga ya ts'ondạhi, nuní hạnpa rá ts'ɛdi ra Beelsebú nú'ạ ra ndạ de ya ts'ondạhi.

25 Pe ra Jesu bi bạtuatho yá mfeni'ʉ ne bi 'ñembabi:

—Nu'bʉ 'nara hnini da hyegue ne da ntunsɛhɛ, nu'bʉ́ da 'mɛtho nú'ạ xa mɛfi'ʉ. Ha nu'bʉ 'nara 'mʉi da ntunsɛhɛ, hinda za da 'mʉi xá hño, da nhuata ra 'mʉi.

26 Xi ra ts'ondạhi, ¿hanja da za da 'yɛnga
rá mits'ondạhiui? Hinda za, ngue'ạ nu'bʉ
njabʉ da 'ñotho yá ts'ɛdi 'na ngu 'na ne da
nhuati gatho.
27 Guí eñhʉ gue nuga dí ɛnga ya ts'ondạhi
co rá ts'ɛdi ra ndạ de ya ts'ondạhi. Xi
ri 'mɛhnihʉ, ¿con to'o rá ts'ɛdi ɛnga ya
ts'ondạhi 'bʉ? Go dá xi'ahʉ'ʉ.
28 Nuga dí ɛnga ya ts'ondạhi co rá ts'ɛdi rá
Mạca Ndạhi Ajuạ ma Dada, hangue njabʉ
pạhʉ gue ya xa zøhø ra Ndạ de mahets'i pa
da ndạ.
29 Hinda za da yʉt'a 'nara be ja rá ngu
'nara jạ'i nú'ạ xi di o rá ts'ɛdi 'bʉ hingue
'mɛt'o da mihi ne da du'ti pa da bepi nú'ạ
te pɛ'tsi.
30 Nu'ʉ tó'o hingui 'yo con gueque, nú'ʉ́
di ʉtsagui. Nehe nu'ʉ tó'o hingui faxqui ga
munts'a ma sofo, nú'ʉ́ go xantho.
31 Dí xi'ahʉ gue gatho ya ts'oqui øt'a ya
jạ'i ne gatho ya ts'one mạñ'ʉ, ma dra pum-
babi'ʉ. Pe nu'ạ tó'o da zamba rá Mạca
Ndạhi Ajuạ, nura jạ'i'ạ hindra pumbabi.
32 Nu'ạ tó'o da zani Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i,
nu'ạ́ dra pumbabi, pe nu'ạ tó'o da zanga ra
Mạca Ndạhi hindra pumbabi nixi nubya ni
pa nzạntho.

Ya 'bai gá za fạditho po yá fruta (Lc. 6:43-45)

33 'Nara hoga 'bai gá za unga ya hoga
fruta, ha 'nara ts'o 'bai gá za unga ya ts'o
fruta. Hangue njabʉ da za gui pạdihʉ nda'ạ
ra hoga 'bai gá za y nda'ạ hingrá hoga 'bai
gá za.
34 Nu'ahʉ xi gyá ts'o'mʉihʉ guí njahʉ ngu
ya qu'eñạ tsate. ¿Hanja da za gui mạñhʉ
ya hoga noya 'bʉ guí beñhʉ ya ts'omfeni?
Ngue'ạ nú'ạ guí beñhʉ ja ri mfenihʉ go
gue'ạ guí mạñhʉ nehe.
35 Nu'ạ tó'o benga ya hoga mfeni mạnga
ya hoga noya, ha nu'ạ tó'o benga ya
ts'omfeni mạnga ya ts'onoya.
36 Nuga dí xi'ahʉ gue gatho nú'ạ te
gui mạñhʉ ne hingui jamasuhʉ, pɛ'tsi te
gui thạdihʉ nura pa'ạ ma da thạp'ahʉ
nguɛnda.
37 Ngue'ạ Ajuạ go gue'ạ ma da hñạp'ahʉ
nguɛnda de gatho nú'ạ guí mạñhʉ, ne ja ma
da hnequini tengu ri hñojạ'ihʉ ne tengu ri
nts'o'mʉihʉ.

Ya ts'ojạ'i adi 'nara nt'udi (Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

38 Nepʉ 'raya xahnate de ra ley ne ya
fariseo mi 'bʉhni bi 'ñembabi ra Jesu:
—Xahnate, dí nehe gui 'ñutcahe 'raya
nt'udi pa ga pạhe ua xi majuạni go xpá
mɛñ'a'i Ajuạ.
39 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạtuabi ne bi 'ñembi:
—Nu'ahʉ́ gyá ts'ojạ'ihʉ ne gyá 'ñạgamfrihʉ
hangue guí adihʉ 'nara nt'udi gui hyanthʉ
pa gui camfrihʉ. Pe nuga, hinga ma ga
u't'a'ihʉ ni 'nara nt'udi. Hønsɛ nda'ạ da
t'u't'ahʉ, nú'ạ ra nt'udi de ra Joná rá 'mɛhni
Ajuạ.
40 Nu'ạ́ bi 'yo hñu pa ne hñu xuui mbo rá
mʉi 'nara dạnga huạ. Njabʉ nehe Nú'ạ To'o
bi e bi Njạ'i ma da 'mʉi hñu pa ne hñu xuui
mbo ra hai.
41 Ha 'mɛfa bi ma ra Joná bá zofo ya jạ'i de
ra hnini Ninive, ha nu'ʉ́ 'bestho bi ntsø'mi
de yá ts'oqui. Ha nubyá 'bʉcua 'na to'o
ma'na xi ja rá nsu que ra Joná, pe nu'ahʉ
hinxcá camfrihʉ. Hangue ja rá ngạts'i ra
pa ma xi da ñạp'a'ihʉ ya me Ninive, ngue'ạ
masque xcá hyanduabihʉ rá ts'ɛdi Ajuạ pe
hinxcá camfrihʉ.
42 Nehe nú'ạ ra 'bɛhñạ mrá ndạ de ra
hai Arabia mi 'yøde gue ra Salomó xi mi ja
ndunthi rá mfạdi. Nú'ạ́ bá ehe bi c'ạ'tsi'ạ
masque xi nts'ɛdi mi yabʉ rá hai, pa da
'yøde nú'ạ mi mạñ'ạ. Pe nubyá 'bʉcua
'na to'o ma'na xi ja rá nsu que ra Salomó,
pe nu'ahʉ hinxcá camfrihʉ. Hangue ja rá
ngạts'i ra pa ma da ñạp'ahʉ nú'ạ ra 'bɛhñạ'ạ
ngue'ạ masque xcá hyanduabihʉ rá ts'ɛdi
Ajuạ pe hinxcá camfrihʉ.

Ra Jesu bi mạ 'nara 'bede de ra ts'ondạhi bi mengui (Lc. 11:24-26)

43 Nepʉ ra Jesu bi 'ñena:
—Nu'bʉ 'nara ts'ondạhi da bønga de ja
'nara jạ'i, nura ts'ondạhi'ạ 'yo habʉraza ja
ya mbonthi honi hmạhạ habʉ da 'mʉi, pe
hingui tsʉdi. Nu'bʉ́ ma da mạnsɛ'ạ ne da
'ñena:
44 "Øde ma ga pengui habʉ dá øni pa ja
ga yopa 'bʉhni." Ha nu stí mengui'ạ da zʉdi
nú'ạ ra 'ñøhø ne guet'atho rá mfeni ngu bi
zogui ra ts'ondạhi, nu'bʉ́ nja ngu 'nara ngu
xa 'bast'i ne xá nt'axi pe hinto 'bʉi.

45 Nu'bы́ nú'ą ra ts'ondąhi'ą da ma da tsi
má yoto ya ts'ondąhi nú'ы ma'na xi strá
nts'o que gue'ą, nepы da yыt'a ja nú'ą ra
'ñøhø nú'ą mi guet'atho rá mfeni. Nu'bы́
nu'ą́ ma'na strá nts'o rá mfeni que rá
mыdi. Hangue nú'ahы gyá ts'ojąihы ma gui
njahыbы nehe 'bы hingui ñobrihы.

Rá nąną ne yá cu ra Jesu
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

46 Y de mi utuate ra Jesu, bi zøhø rá
nąną ne yá cu mi 'bai møte ra ngu habы mi
utuate'ą ne mi ne da ñąui'ą.
47 Nu'bы́ 'nara jąi bi 'ñemba ra Jesu:
—'Bacua møte ri nąną co ri cu hoñ'i gui
ñąui 'nąą.
48 Pe nura Jesu bi dątuabi nú'ą to'o bi
xipabi njabы ne bi 'ñembi:
—¿To'o ma nąnąga, ne to'o ma cuga?
49 Nepы co rá 'yε bi 'ñudi yá nxadi ne bi
'ñena:
—Nuya go guehya ma nąną ne ma cu.
50 Nu'ą tó'o ø'tua rá paha ma Dada bí 'bыi
mahets'i, go gue'ą ma cu ne ma nju ne ma
nąną.

13

Ra 'bede de ra mot'i
(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Nepы ra pa'ą ra Jesu bi bøni de nú'ą ra
ngu habы mi 'bыi, ne bi ma bá hudi ja ra
ñąnga ndehe.
2 Nepы bi ma ndunthi ya jąi bá c'ątsi'ą,
nu'bы́ nu'ą́ bi bøxa ja 'nara motsa ne ja
bi hñudini, ne gatho ya jąi bi gohini ja ra
ñąnga ndehe.
3 Nepы bi metuabi'ы 'raya 'bede pa bi
'ñutuabi. Nurá mыdi ra 'bede bi mede, bi mą
de 'nara mot'i ne bi 'ñena:
—'Nara mot'i bi ma da mpot'a ja rá
huąhi.
4 Y nu mi mыdi bi mpot'i, bi dagui 'raya zi
nda ja ra 'ñu. Y nuya nda'ы bi zi ya ts'ints'ы.
5 Y nu ma'ra ya nda bi dagui ja ya 'bodo
habы mi otho ndunthi ra hai, y nuya nda'ы
'bestho bi føts'e ngue'ą hinxmá pidi ra hai.
6 Y nu mi pat'a ra hyadi bi huixqui ne bi
'yot'i ngue'ą mi otho yá 'yы.
7 Nu ma'ra ya nda bi dagui mbo ja ya
'mini, ne mi te ya 'mini bi xumi ne bi hyo
nú'ą xqui 'bot'i.
8 Ha nu ma'ra ya nda bi dagui ja ra hoga
hai, y nú'ы ya nda'ы xi bi c'onts'i xá hño ne
bi hogui, 'raya 'bai bi unga 'na nthebe ya
nda, nu ma'ra ya 'bai bi unga hñu'rate, ha
nu ma'ra ya 'bai bi unga 'natema'rεt'a ya
nda.
9 Nu'ą tó'o pε'tsa ra paha da 'yøde nuya ya
noya dí mą, dá 'yøde.

Hanja ra Jesu bi zofo ya jąi dega 'bede
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

10 Nepы yá nxadi bi joni habы mi hudi ra
Jesu pa bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:
—¿Hanja guí zofo ya jąi njabы co nú'ы ya
'bede?
11 Ra Jesu bi dątuabi'ы ne bi 'ñembi:
—Nuga dí mąnga njabы ngue'ą nuyы́ hin-
gui tsa da zo yá mfeni nú'ą dí mą de hanja
ri ndą Ajuą, nú'ą hinxqui fądi ma'mεt'o.
Ngue'ą nuyы́ hinxa t'umba ra mfądi pa da
bądi, pe nu'ahы hą, xa t'a'ahы ra mfądi pa
gui pąhы.
12 Y nu'ahы ma'na ma gui pąhы ngue'ą xa
t'a'ahы ra mfądi, nja ngu xa hmą gue nu'ą
tó'o jababi, ma'na ma da mε'tsi, ha nu'ą tó'o
othobi, ma da thącuabi nú'ą ts'ы pε'tsi.
13 Nuyы́ dí petuabi njabы ngue'ą ja yá
thandi pe hingui handi, ja yá nt'øde pe
hingui øde, ne ja yá mfeni pe hinte yá fądi.
14 Hangue bi njabы ngu nú'ą xqui mąnga
ra bądi Isaía maya'bы ne bi 'ñena:
Ma gui 'yødehы pe hinda zo ri mfenihы.
Ma gui hyanthы pe hingui ma gui pądihы te
rí bøni nú'ą guí hanthы.
15 Ngue'ą xi xa megui ri mfenihы,
ne hinguí ne gui hñuxhы nt'øde nú'ą guí
ødehы,
ne hinguí ne gui pąhы nú'ą guí hanthы.
Nu'ahы hinguí ne gui hanthы,
nixi gui 'yødehы,
nixi gui pąhы,
ngue'ą hinguí ne gui ntsø'mhы pa ga pun'a
ri ts'oquihы.
Nuna guehna bi mąnga ra bądi Isaía de ya
'ñągamfri jąi.
16 Pe nu'ahы xa jąp'ahы Ajuą, ngue'ą xcá
hyanthы co ri thandihы, ne xcá 'yøhы co ri
nt'ødehы.
17 Xi majuąni dí xi'ahы gue ndunthi yá
'mεhni Ajuą nú'ы mi 'bыi maya'bы ne ma'ra
ya hojąi mi nehmą'ы xa hyandi ngu nú'ą

guí hanthʉbya, pe himbi za bi hyandi'ʉ. Ne mi nehmạ da 'yøde nuya ya noya guí ødehʉbya, pe himbi za bi 'yøde'ʉ.

Ra Jesu bi mạ te rí bønga nura 'bede de ra mot'i
(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

18 Nubyá 'yøhʉ xá hño te rí bønga nú'ạ ra 'bede stá xi'ahʉ de ra mot'i.
19 Nu'ʉ ya nda bi dagui ja ra 'ñu go gue'ʉ ngu nú'ʉ to'o bi 'yøde ra noya de hanja ri ndạ Ajuạ ne himbi zo yá mfeni. Nu'bʉ́ bi yʉt'a ra ts'ondạhi ja yá mfeni pa bi pu'tua gatho nú'ạ xqui bạhmạ'ʉ.
20 Nu'ʉ ya nda bi dagui ja ra 'bodo go gue'ʉ ngu nú'ʉ to'o bi 'yøde ra mạca noya ne 'bestho bi gamfrihmạ co 'nara johya,
21 pe hinxqui zɛ yá jamfri, hangue nu mi tho ya ts'othogui ne ya nt'ʉtsate po rá ngue ra mạca noya, nu'ʉ́ 'bestho bi 'uegue.
22 Nu'ʉ ya nda bi dagui ja ya 'mini go gue'ʉ ngu nú'ʉ to'o bi 'yøde ra mạca noya pe 'bestho bi 'bɛ yá jamfri ne bi 'uegue ngue'ạ nsøctho mi oda yá mfeni ra bojạ ne ma'ra ya t'øt'e de ra ximhai.
23 Pe nu'ʉ ya nda bi dagui ja ra hoga hai go gue'ʉ ngu nú'ʉ to'o bi 'yøde ra mạca noya ne bi zo yá mfeni, ne xi bi zɛdi yá jamfri. Nu'bʉ́ go gue'ʉ xi bi unga ra sofo nja ngu ya nda, 'ra bi unga 'na nthebe, ha nu ma'ra bi unga hñu'rate, ha nu ma'ra bi unga 'natema'rɛt'a.

Ra 'bede de ya ts'ondạpo ja ra huạhi dega trigo

24 Nepʉ ra Jesu bi metuabi'ʉ ma'na ra 'bede ne bi 'ñembi:
—Nurá hmanda ra Ndạ de mahets'i nja ngu 'nara mot'i bi mot'a ra trigo ja rá huạhi.
25 Pe nu mi 'ñạhạ yá mɛfi, bi zø 'nará ncontra'ạ ne bi mo'tua 'raya ts'ondạpo ja rá huạhi. Nepʉ de gue'ạ 'bestho bi ma.
26 Ha nu mi føxa ra trigo, nehe bi føxa ya ts'ondạpo.
27 Nepʉ ya 'bɛgo bi ma bá ambabi ra mehuạhi ne bi 'ñembi: "Ndada, ¿ha gue hingo ra trigo gá pot'a ja ri huạhi? ¿Hanja go bi c'onts'a nehe 'raya ts'ondạpo?"
28 Nu'bʉ́ ra mehuạhi bi dạtuabi yá 'bɛgo bi 'ñembabi: "Zại 'nama ncontra to'o bi mot'a nú'ʉ ya ts'ondạpo." Nu'bʉ́ ya 'bɛgo bi 'ñemba ra mehuạhi: "¿Ha guí ne ga ma ga c'ʉ'tshe nú'ʉ ya ts'ondạpo?"
29 Nu'bʉ́ bi dạdi ra mehuạhi bi 'ñena: "Hina, oxqui ma gui c'ʉ'tshʉ ya ts'ondạpo, ngue'ạ nu'bʉ gui c'ʉ'tshʉ ya ts'ondạpo, ¿xi'bʉ gui c'ʉ'tshʉ nehe ra trigo?
30 Ophʉ da te mahyɛgui, cabo gue nú'ạ ra pa de ra sofo ga 'bɛpa ya xofo da hyɛts'i 'mɛt'o nú'ʉ ya ts'ondạpo, ne da du'ti pa da tsạt'i, ha nura trigo da munts'i pa da mɛ'tsa ja ra troha."

Ra 'bede de ra nda gá mostasa
(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

31 Nepʉ ra Jesu bi metuabi'ʉ ma'na ra 'bede ne bi 'ñembi:
—Rá hmanda Ajuạ mahets'i nja ngu 'nara nda dega mostasa nú'ạ bi mot'a 'nara jạ'i ja rá huạhi.
32 Nú'ạ ra nda'ạ ma'na xi ra zi lotsi de gatho ma'ra yá nda ya ndạpo, pe nu sta nte'ạ, ma'na ra dạngui de gatho ma'ra ya ndạpo, ne da nte xi ra dạngui ngu 'nara 'bai gá za, y asta ja da hyocni yá 'bafi ya ts'ints'ʉ.

Ra 'bede de ra nzoi
(Lc. 13:20-21)

33 Nepʉ bi xipa ma'na ra 'bede bi 'ñembi:
—Nurá hmanda Ajuạ mahets'i nja ngu 'nara 'bɛhñạ bi hyoca ra thuhme ne bi 'yɛnts'ua ra nzoi nú'ạ ri japi da nets'i ra thuhme, ne mi ngu 'nate kilo ra arina bi mant'i, ne masque 'na zi tʉqui bi japi, pe bi nets'i gatho.

Ra Jesu bi zofo ya jạ'i dega 'bede
(Mr. 4:33-34)

34 Gatho nú'ạ mi xipa ya jạ'i ra Jesu bi xipabi dega 'bede.
35 Hangue bi njabʉ ngu nú'ạ xqui mạnga 'nará 'mɛhni Ajuạ maya'bʉ bi 'ñena:
Ma ga petuabi 'raya 'bede ya jạ'i,
pa ga utuabi nú'ạ hinto xa bạdi desde bi mʉdi ra ximhai.

Ra Jesu bi mạ te rí bønga ra 'bede de ya ts'ondạpo ja ra huạhi dega trigo

36 Nepʉ ra Jesu bi 'ñedi ya jạ'i pa da ma ja yá ngu, y nehe'ạ bi ma ja nú'ạ ra ngu habʉ mi 'bʉi. Nepʉ yá nxadi bi ma bá tsʉdi ne bi 'ñembabi:
—Xi da xicje xá hño te rí bønga nú'ạ ra 'bede de ya ts'ondạpo bi føxa ja ra huạhi.
37 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Nú'ą ra mehuąhi bi mot'a ra trigo ja rá huąhi go gue'ą Nú'ą To'o bi e bi Nją'i.
38 Ha nura huąhi go gue'ą ra ximhai, ha nura trigo go gue'ʉ nú'ʉ 'bʉi ja rá hmanda Ajuą, ha nuya ts'ondąpo go gue'ʉ nú'ʉ øtua rá hmanda ra ts'ondąhi.
39 Nura ncontra to'o bi mot'a ya ts'ondąpo go gue'ą ra ts'ondąhi. Ha nura pa de ra sofo go gue'ą rá ngąts'i ra ximhai, ha nu'ʉ ya xofo go yá ɛnxɛ Ajuą.
40 Nja ngu ya xofo da 'ueca ya ts'ondąpo pa da tsąt'i, njabʉ nehe ja rá ngąts'i ra ximhai ya ɛnxɛ da 'ueca nú'ʉ ya jąʼi øtua rá hmanda ra ts'ondąhi.
41 Nú'ą To'o bi e bi Nją'i ma da mɛhna yá ɛnxɛ pa da 'ueca gatho ya 'yøt'ats'oqui ne gatho ya ts'o'mʉi gá jąʼi pa hinda yʉt'a mahets'i.
42 Nu'ʉ́ ma da t'eque pa da thøt'a ja ra tsibi nú'ą ma da nzø pa nząntho, y nuni ja di zohmąni ne ja di gusthmąni yá ts'i.
43 Nepʉ nu'ʉ tó'o 'yo xá hño ja rá thandi Ajuą ma da yot'i'ʉ ngu 'nara dąnga ñot'i nuni mahets'i habʉ bí manda'ą. Nu'ą tó'o pɛ'tsa ra paha da 'yøde nuya ya noya dí mą, dá 'yøde.

Ra 'bede de ra bojąt'agui

44 Rá hmanda ra Ndą de mahets'i nja ngu ra bojąxa t'agui mbo ja ra hai, y nura bojąʼą bi dini 'nara jąʼi ne bi yopa go'mithoni ma'na'qui. Nu'bʉ́ nu'ą́ co ra johya bi dąma pa gatho nú'ą te mi pɛ'tsi pa da danga nú'ą ra hai habʉ xqui dinga ra bojąʼą.

Ra 'bede de 'nara perhla xi di muui ndunthi

45 Nehe rá hmanda ra Ndą de mahets'i nja ngu 'nara duqui nú'ą mi tuca ya hoga t'axa do yá thuhu ya perhla.
46 Nu mi zʉdi 'nara hoga perhla xi mi muui ndunthi, nu'bʉ́ nu'ą́ bi dąma pa gatho nú'ą te mi pɛ'tsi pa bi danga nú'ą ra perhla'ą.

Ra 'bede de ya huąja ra xit'ą

47 Nehe rá hmanda ra Ndą de mahets'i nja ngu 'nara xit'ą bi t'ɛnt'a ja ra ndehe ne bi gʉ 'rama'na'ño ya huą.
48 Y nu mi ñuts'i ra xit'ą, ya mɛhuą bi hñąi pa ja ra ñąnthe. Ne bi hñudi'ʉ pa bi huahna ya hoga huą pa bi yʉt'a ja ra 'bøts'e; ha nu'ʉ himyá hoga huą bi føtbʉ.
49 Ma da njabʉ nehe ja rá ngąts'i ra ximhai, ma da 'ñehe ya ɛnxɛ pa da 'ueca ya ts'o'mʉi de ja ya hojąʼi.
50 Ne nú'ʉ ya ts'o'mʉi ma da thøt'a ja ra tsibi nú'ą ma da nzø pa nząntho, y nuni ja di zohmąni ne ja di gusthmąni yá ts'i.

Ya ndąxjua t'øt'e ne ya 'ra'yo t'øt'e

51 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:
—¿Ha gue xa zo ri mfenihʉ gatho nú'ą stá xi'ahʉ?
Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi dątuabi ne bi 'ñembi:
—Hąhą, ma zi Hmu'ihe.
52 Nu'bʉ́ nu'ą́ bi 'ñembabi'ʉ:
—Xá hño 'bʉ. Nubyá da za gui 'ñudihʉ hingue hønsɛ nú'ą bi mąnga ra Moise ne ma'ra yá 'mɛhni Ajuą, pe nehe da za gui 'ñudihʉ ma 'ra'yo nt'utuate dí u't'a'ihʉ de hanja ri ndą Ajuą, gui njahʉ ngu 'nara dada de 'nara ngu jʉqui nura ora honi gatho nú'ą te xa mɛ'tsa maya'bʉ ne ja guehya.

Ra Jesu mi 'bʉhni Nasare
(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

53 Ha nu mi uadi ra Jesu bi mąnga nuya ya zi 'bede, bi ma de guehni.
54 Ne bi ma pa ja rá haiʼą, y de mi 'bʉhni mi pa ja ra niją de guehni pa mi xahna ya jąʼi. Y nu'ʉ́ xi bi 'yø ne bi 'ñena:
—¿Habʉ xuá pądi nú'ą ra mfądi pąhni? ¿Ne há xqui bąhni 'bʉ nuya ya dąnga nt'udi øt'e?
55 ¿Ha gue hingo guehni rá t'ʉ nú'ą ra yaxi? ¿Ha gue hingo guehni rá t'ʉ ra Maria? ¿Ha gue hingo guehni rá cu ra Cobo ne ra Jose, ne ra Simu ne ra Juda?
56 ¿Ha gue hingyá menguua yá nju nehe? ¿Habʉ xuá bądini gatho nú'ą mą ne gatho nú'ą øt'e?
57 Y ya jąʼi de guehni mi pø yá cuɛ con gue'ą ne himbi ne bi gamfri. Hangue nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—'Nará 'mɛhni Ajuą habʉraza ri 'yo ri hnumansu, pe ja rá haisɛ hina, nixi ja rá ngu.
58 Hangue ra Jesu himbi 'yøt'a ndunthi ya dąnga nt'udi de guehni ngue'ą ya jąʼi himbi ne bi gamfri.

14

Ra Xuua Xi'tsate bi thɛcua rá ñąxu
(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

1 Ha nuya pa'ʉ ra ndạ Erode bi 'yøde de
gatho nú'ạ te mi øt'a ra Jesu.
2 Ne bi 'ñembabi yá mfats'i:
—Nura 'ñøhø'ạ go gue'ạ ra Xuua Xi'tsate
xa yopa nte, hangue pɛ'tsa ra ts'ɛdi pa da
'yøt'a nuya ya nt'udi.
3 Ra Erode bi benga njabʉ ngue'ạ 'na'qui
bi gʉ ra Xuua bi du'ti ne bi got'a fadi ngue'ạ
ra Xuua mi hạcua hmạhạ ra Erode gue
hinda zimba rá 'bɛhñạ rá cu nú'ạ rá thuhu
ra Lipe, ha nura 'bɛhñạ rá thuhu ra Erodía.
4 Ngue'ạ ra Xuua xqui 'ñemba ra Erode:
—Hindí 'ñepi gui 'bʉhui ra Erodía.
5 Hangue ra Erode bi bø rá cuɛ ne mi
nehmạ da hyo ra Xuua, pe himbi za bi
hyo'ạ ngue'ạ mi tsu ya jạ'i ngue'ạ mi cam-
fri'ʉ gue ra Xuua go 'nara hoga bạdi.
6 Pe 'na'qui bi t'umba rá pa ra Erode,
ne nurá t'ixu ra Erodía bi nei ja yá thandi
gatho nú'ʉ mi 'bʉhni, y ra Erode xi bi hopa
rá hnei.
7 Hangue bi ñạtuabi da umbabi gatho
nú'ạ go da 'yadi.
8 Nu'bʉ́ nú'ạ ra nxutsi bi 'ñembabi ra
Erode:
—Dí ne gui 'racagui rá ñạxu ra Xuua
Xi'tsate ja 'nara manza.
Gue'ạ bi 'yadi'ạ ngue'ạ njabʉ ya xqui
xipabi rá nạnạ nú'ạ ra nxutsi.
9 Nu'bʉ́ ra Erode xi bi du rá mʉi, pe himbi
za bi gømbi ngue'ạ njabʉ xqui ñạtuabi ne
xqui 'yøde nú'ʉ mi huhuini ja ra mexa.
10 Nu'bʉ́ bi manda da thɛcua rá ñạxu ra
Xuua nú'ạ mi jot'a fadi.
11 Nepʉ bá thạ ra ñạxu ja 'nara manza
pa bi t'umbabi nú'ạ ra nxutsi, ne nu'ạ́ bi
hñạ'tsuabi rá nạnạ.
12 Nepʉ yá nxadi ra Xuua bi ma ja ra fadi
habʉ mi jot'i hmạhạ'ạ pa bi du'tsuabi rá
ngøqu'ei pa bi ma bá agui. Nepʉ bi ma'ʉ bá
xipa ra Jesu.

Ra Jesu bi 'uinga thogui cʉt'a 'mo ya jạ'i (Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

13 Ha nu mi 'yøde ra Jesu de nú'ạ xqui nja,
nu'ạ́ bi bøxa ja 'nara motsa bi 'ranga ja ra
ndehe pa gá ma ja 'nara mbonthi habʉ mi
jo'o ra jạ'i. Pe ya jạ'i bi 'yøde gue xqui ma
ra Jesu, hangue nu'ʉ́ bi ma 'ñoua desde ja
ya hnini pa bi ma bá c'ạ'tsi'ạ.
14 Ha mi zønga ja ra mbonthi ra Jesu
bi hyanda xica jạ'i ya mi 'bʉhni, hangue
nu'ạ́ bi huequi'ʉ ne bi 'yøthe gatho nú'ʉ mi
hñeni.
15 Y nu mi nde bi joni yá nxadi ra Jesu
habʉ mi 'bai'ạ ne bi 'ñembabi:
—Pɛhna nuyʉ ya jạ'i da ma ja ya hnini pa
da dai te da zi, ngue'ạ nuua habʉ dí 'bʉhʉ
go ra mbonthi, ¿te ga umfʉ da ziyʉ? ne ya
'yo rí nde nehe.
16 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạtuabi'ʉ ne bi 'ñembi:
—Hingo mahyoni ga pɛhni da dai te da
ziyʉ. Go da umfʉ te da zi.
17 Nu'bʉ́ nuya nxadi bi dạdi ne bi 'ñena:
—Hønsɛ cʉt'a ya thuhme ne yoho ya huạ
dí hạhe, hinda uadi pa gathoyʉ.
18 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembi'ʉ:
—Bá hạncahʉua.
19 Nepʉ bi japabi ya jạ'i da hñudi ja ya zi
'bot'ɛi. Ne mri hñạ nú'ʉ cʉt'a ya thuhme
ne nú'ʉ yoho ya huạ, bi nøts'e pa mahets'i
bi 'yapabi Ajuạ da jạpi. Ne bi hyeca ya
thuhme, ne bi umba yá nxadi pa bi hyecua
ya jạ'i.
20 Gatho ya jạ'i bi ñuni ne bi niñạ'ʉ. Y
gatho nuya zi xɛni bi bongui bi hmunts'i ne
bi ñuxa 'rɛt'amayoho ya 'bøts'e.
21 Mi ngu cʉt'a 'mo ya 'ñøhø nú'ʉ bi ñuni,
y nuya 'bɛhñạ ne ya bạtsi himbi ma 'mede.

Ra Jesu bi 'ño mañạ ra ndehe (Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

22 Nepʉ ra Jesu bi 'bɛpa yá nxadi da yʉt'a
ja ra motsa pa da 'mɛt'o'ʉ pa ri'nandi, ha
nu'ạ́ bi gohni pa bi 'ñedi ya jạ'i.
23 Y nu mi uadi bi 'ñehui ya jạ'i bi bøxa ja
ra t'øhø pa bá apabi Ajuạ 'nambʉsɛ. Y ya bi
nxuui mi 'bʉhnitho sɛhɛ'ạ.
24 Ha nura motsa habʉ mi pa yá nxadi
ya mi pa madetho ra ndehe, ne xi mi fɛt'a
nts'ɛdi ra bʉnthi ja ra ndehe, ne mi ne da
mpʉnts'i'ʉ.
25 Ne himi hats'itho ra Jesu mi 'yo mañạ
ja ra dehe pa bi ma bá tsʉdi yá nxadi.
26 Ne nu mi hyanda ya nxadi ra Jesu mi
'yo mañạ ja ra dehe, nu'ʉ́ xi bi ntsu ne bi
'ñena:
—¡Ay! ¡Ndi hyanthʉ 'nara pite!
27 Pe ra Jesu 'bestho bi 'ñembabi'ʉ:
—Oguí tsuhʉ, go guecagui.
28 Nu'bʉ́ ra Pedro bi dạdi ne bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'i, nu'bʉ xi go gue'a'i, 'bɛpcagui ga 'yo mañą ja ra dehe pa ga mabʉ habʉ guí 'yo.
29 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Bá ehe 'bʉ.
Ra Pedro bi gąi de ra motsa ne bi mʉdi bi 'ño mañą ja ra dehe pa bi ma hmąhą habʉ mi 'yo ra Jesu.
30 Pe nu mi hyanda ra bʉnthi bi ntsu, nepʉ bi mʉdi bi yʉi ja ra dehe, nu'bʉ́ bi mafi ne bi 'ñena:
—Ma zi Hmu'i, faxcagui pa hinga jąt'i.
31 Nu'bʉ́ ra Jesu 'bestho bi mipa rá 'yɛ ne bi 'ñembabi:
—Xi ts'ʉtho ri jamfri. ¿Pa te gá ntsu?
32 Nepʉ nu'ʉ́ bi bøxa ja ra motsa ne 'bestho bi tsaya ra bʉnthi.
33 Ne de ya mi 'bʉi mbo ra motsa, ya nxadi bi nsunda ra Jesu, bi ndandiñąhmu ne bi 'ñena'ʉ:
—Xi majuąni go gue'i rá T'ʉ'i Ajuą.

Ra Jesu bi 'yøthe ya da'thi nuni Genesare (Mr. 6:53-56)

34 Nepʉ bi zøñ'ʉ ja ra hai Genesare ri'nandi de ra ndehe.
35 Ha nu mi hyanda ya mengu de guehni gue bi zønga ra Jesu ja yá hai'ʉ, nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi dąma xanga ra noya pa bi sipa gatho ya jąi de nú'ą ra hai'ą. Nepʉ bá ts'impabi ra Jesu ndunthi ya da'thi.
36 Ne nuya da'thi mi adi hønsɛ qué da danbabi rá he, y gatho nú'ʉ to'o bi 'yøt'a njabʉ 'bestho bi ñąni.

15

Hanja gra nts'oca ya jąi (Mr. 7:1-23)

1 Nu'bʉ́ 'raya xahnate de ra ley ne 'raya fariseo xqui 'ñehe de Jerusale pa da c'ą'tsa ra Jesu, ne bi 'yambabi 'nara nt'ani bi 'ñembi:
2 —¿Hanja nuyʉ ri nxadi hingui øt'e ngu mi øt'a ndu ma xitahʉ? Ngue'ą nuyʉ́ hingui xʉ'yɛ 'mɛt'o pa da ñuni.
3 Y ra Jesu bi dątuabi'ʉ ne bi 'ñembi:
—Nequi ma ga an'ahʉ 'nara nt'ani. ¿Hanja go guí øthʉ nú'ʉ ri nząihʉ ne hingo guí øtuabihʉ yá hmanda Ajuą?
4 Ngue'ą Ajuą bi manda njaua ne bi 'ñena: "Umba ra t'equ'ei ri dada ne ri nąną ne su'ʉ." Nehe bi 'ñena: "Nu'ą tó'o da zanga rá dada ne rá nąną, nu'ą́ pɛ'tsi da du."
5 Pe nu'ahʉ́ guí eñhʉ gue xá hño to'o da 'ñemba rá dada o rá nąną: "Ya hinda za ga fax'a'i, ngue'ą nú'ą ma stá 'ra'ahmą, ya stá ñą'tuabi Ajuą ga umbi."
6 Hangue guí eñhʉ gue njabʉ hinguá hyoni da jamasu rá dada o rá nąną 'na. Hangue hinguí øthʉ nú'ą ri manda Ajuą, go guí øt'asɛhʉ nú'ą go ri nząihʉ.
7 Nu'ahʉ xi gyá yohmihʉ. Hangue majuąni nú'ą xqui mąnga ra bądi Isaía de gue'ahʉ ne bi 'ñena:
8 Nuna ra hnininą ri xøcambenigui dega netho,
pe nuyá mfeni go bí 'yo yabʉ de guequi.
9 Hinte ri muui yá søcambeni nú'ą øt'e,
ngue'ą nu'ʉ yá nt'utuate udi'ʉ go de yá mfenisɛ, ne mąñ'ʉ gue go stá utua'ʉ.
10 Nepʉ ra Jesu bi zofo ra hmuntsją'i ne bi 'ñembi:
—Hñuxhʉ nt'øde xá hño ne dá zo ri mfenihʉ nú'ą ma ga xi'ahʉ:
11 Hingue co nú'ą te cʉt'a ja rá ne ra jąi ri nts'oqui, pe co nú'ą te pønga ja rá ne, con gue'ą hą, ri nts'oqui.
12 'Mɛfa yá nxadi bi joni habʉ mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembi:
—¿Ha gue hinguí pądi gue xi bi bø yá cuɛ ya fariseo co nuya noya gá mą?
13 Pe ra Jesu bi dątuabi yá nxadi ne bi 'ñembi:
—Gatho nú'ʉ ya ndąpo hingo bi mot'a numa Dada bí 'bʉi mahets'i, ma dra c'ʉ'tsi.
14 Hyɛhʉbʉ ya fariseo dí 'yobʉ co yá ngoda, nu'ʉ́ ri zi yá migodaui. Nu'bʉ 'nara goda da gʉhna rá migodaui, da ma ri yoho'ʉ da zoui mahyɛgui ja ra o'tsi.
15 Ra Pedro bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembabi:
—Xicje te rí bønga nú'ą ra 'bede gá mą de hanja ri nts'oca 'na.
16 Ra Jesu bi dądi bi 'ñembi:
—¿Ha gue ni gue'ahʉ hingui tsoda ri mfenihʉ?
17 ¿Ha hinguí pąhʉ gue gatho nú'ą guí tsihʉ rí ma ja ri mʉihʉ ne thoguitho?
18 Pe nu'bʉ guí beñhʉ ya ts'omfeni, go gue'ʉ da bønga ja ri nehʉ, y nú'ą go gue'ą da ja'ahʉ gui nts'oquihʉ.

19 Ngue'ạ ja yá ne ya jạ'i ja guehni pønga
yá ts'omfeni, ngu ra nthote, ra nzinga
medinthạti, ra nt'ejạ'i, ra mfe, ra nt'e'tsate,
ra nts'ante.
20 Gatho nuyá hạ, go guehya ri japi da
nts'oca ra jạ'i. Pe nu'ạ tó'o hingui xʉ'yɛ
'mɛt'o pa da ñuni, hingo gue'ạ 'nara ts'oqui
øt'e.

'Nara 'bɛhñạ himrá me Israel bi gamfri ra Jesu
(Mr. 7:24-30)

21 Nepʉ ra Jesu bi ma de guehni pa ja ra
hai guetbʉ ra hnini Tiro ne Sidó.
22 Ne ja bá nthɛuini 'nara 'bɛhñạ mrá me
Canaán y himrá me Israel. Mi mafi ne mi
ena:
—Huegagui nú'i Ndada, rá T'ʉ'i ra ndạ
Davi. 'Nama t'ixu pɛ'tsa 'nara ts'ondạhi ne
xi nts'ɛdi.
23 Pe ra Jesu hinte bi dạdi. Nu'bʉ́ ya nxadi
bi joni habʉ mi 'bai ra Jesu ne bi bạntebi bi
'ñembi:
—Pɛhni dá ma, ngue'ạ xi mafiua møte ja
ma xʉthahe.
24 Ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembi'ʉ:
—Nuga xpá 'bɛncagui hønsɛ pa ga
munts'a ya me Israel nja ngu ya zi dɛti xa
'mɛdi.
25 Nepʉ nú'ạ ra zi 'bɛhñạ bi ndandiñạhmu
ja yá ua ra Jesu ne bi 'ñembi:
—Faxcagui, Ndada.
26 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạtuabi bi 'ñembi:
—Hindí 'ñepi da thạmba yá thuhme ya
bạtsi pa go da t'umba ya tsat'yo.
27 Nu'bʉ́ ra 'bɛhñạ bi dạdi ne bi 'ñena:
—Majuạni guí mạ, Ndada, pe nuya
tsat'yo tsi ya xɛca thuhme nú'ʉ tagui de ja
yá mexa yá hmu.
28 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembi:
—Nu'i nạná, xi ra dạngui ri jamfri, dá
njabʉ ngu nú'ạ xcá 'yadi.
Nu'bʉ́ nurá t'ixu nura 'bɛhñạ'ạ 'bestho bi
ñạni nura ora'ạ.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthi ya da'thi

29 Ra Jesu bi ma de guehni ne bi zøni ja
rá ñạni ra ndehe Galilea. De guehni bi bøxa
mañạ ra t'øhø ne ja bá hudini'ạ.
30 Y bi mani ndunthi ya jạ'i mi zi ya doua,
ya do'yɛ, ya goda, ya gone, ne ndunthi
ma'ra ya da'thi. Gatho'ʉ bi t'egui ja rá ua
ra Jesu ne nu'ạ́ bi 'yøthe'ʉ.
31 Hangue nura hmuntsjạ'i mi 'bʉhni
xi bi 'yø nu mi 'yøde bi ñạ ya gone, ne
mi hyandi bi nxøgue yá 'yɛ ya do'yɛ, ne
bi 'ño ya doua, y ya goda bi hyandi.
Hangue ra hmuntsjạ'i bi xøcambeni Ajuạ
nú'ạ xøcambeni ya me Israel.

Ra Jesu bi 'uinga thogui goho 'mo ya jạ'i
(Mr. 8:1-10)

32 Nepʉ ra Jesu bi zohna yá nxadi ne bi
'ñembabi:
—Xi drí hueca nuyʉ ya jạ'i ngue'ạ pɛ'tsa
hñu pa drí 'ñohʉ ha hinte xa ziyʉ. Hindí ne
da mayʉ co ra thuhu, ngue'ạ xi'bʉ da uent'a
má 'ñu.
33 Nepʉ yá nxadi bi 'ñemba ra Jesu:
—Xi nuua ja ra mbonthi ¿habʉ ga tsʉhʉua
ra thuhme pa ga 'uiñhʉ gatho nuyʉ ya jạ'i xi
ri ndunthi?
34 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'yambabi'ʉ ne bi
'ñembi:
—¿Hangu ya thuhme guí pɛ'tshʉ?
Nu'ʉ́ bi dạdi ne bi 'ñena:
—Hønda yoto ya thuhme dí pɛ'tshe ne
'raya t'ʉhuạ.
35 Nu'bʉ́ ra Jesu bi japa ya jạ'i da hñudi.
36 Ne mri hñạ nú'ʉ yoto ya thuhme ne
nú'ʉ ya t'ʉhuạ, nepʉ bi umba njamạdi Ajuạ,
nepʉ bi heque bi umba yá nxadi pa da
hyecua ya jạ'i.
37 Gatho bi ñuni ne bi niñạ, y gatho nuya
xɛni bi bongui bi hmunts'i ne bi ñuxa yoto
ya 'bøts'e.
38 Mi ngu goho 'mo ya 'ñøhø nú'ʉ bi ñuni,
y nuya 'bɛhñạ ne ya bạtsi himbi ma 'mede.
39 Nepʉ ra Jesu bi 'ñehui ya jạ'i, ne bi bøxa
ja ra motsa pa bi ma ja ra hai Magdala.

16

Ya fariseo ne ya saduceo mi adi da t'utua 'nara dạnga nt'udi
(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

1 Ya fariseo ne ya saduceo bi ma'ʉ bá
honga ra Jesu pa da xaxi. Ha nu mi zʉdi
bi xipabi da 'ñutuabi 'nara nt'udi pa da
gamfri'ʉ ua xi xqui 'ñehe'ạ de mahets'i.
2 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembi'ʉ:
—Nu'ahʉ 'bʉ guí hanthʉ xa thɛnga ma-
hets'i dega nde, nu'bʉ́ guí eñhʉ: "Xudi ma
da hñoga pa."
3 Y nu'bʉ guí hanthʉ dega xudi xa thɛnga
ya guui, nu'bʉ́ guí eñhʉ gue ma da nja

ra bʉnthi 'ye. 'Nagyá yohmihʉ, ¿hanja go guí pa̱ gui hyanthʉ mahets'i pa gui pa̱hʉ te 'bɛ ma da nja hyastho, y hanja hingo guí huxhʉ nguɛnda de ya nt'udi nú'ʉ xqui 'ñehe de mahets'i pa gui pa̱hʉ gue ra Nda̱ de mahets'i ya xa zøhø?

4 Nu'ahʉ́ gyá ts'oja̱'ihʉ xcá 'ueguehʉ de Aju̱a̱, hangue guí adihʉ 'nara nt'udi gui hyanthʉ pa gui camfrihʉ. Pe nuga hinga ma ga u't'a'ihʉ 'nara nt'udi ngu nú'a̱ guí adihʉ. Nura nt'udi ma gui hyanthʉ, hønsɛ de ra Joná rá 'mɛhni Aju̱a̱.

Ha nu mi uadi ra Jesu bi ma̱nga njabʉ, nu'á̱ bi 'uegue de gue'ʉ ne bi ma de guehni.

Ra nzoi de ya fariseo
(Mr. 8:14-21)

5 Nepʉ ra Jesu ne yá nxadi bi 'raxa ja ra ndehe pa ri'nandi, y yá nxadi bi pumfri da hña̱ts'i te da zi'ʉ.

6 Ne ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Jamasuhʉ de yá nzoi ya fariseo ne ya saduceo.

7 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi 'ñémsɛ'ʉ 'na ngu 'na:

—Nuní bi ma̱nga njabʉ ngue'a̱ hindá ha̱hʉ ra thuhme pa ga tsihʉ.

8 Ha nura Jesu bi ba̱di nú'a̱ mi ma̱ñ'ʉ ne bi 'ñembabi:

—Nu'ahʉ xi ts'ʉtho ri jamfrihʉ. ¿Hanja guí tu ri mʉihʉ de nú'a̱ te gui tsihʉ?

9 ¿Hanja hingo tso ri mfenihʉ nú'a̱ dá xi'ahʉ? ¿Ha hinguí beñhʉ nú'ʉ cʉt'a ya thuhme dá hecuabi nú'ʉ cʉt'a 'mo ya 'ñøhø, ne hangu bi bongui xa̱?

10 Nehe ¿ha gue hinguí beñhʉ nú'ʉ má yoto ya thuhme dá hecuabi nú'ʉ má goho 'mo ya 'ñøhø, ne hangu bi bongui xa̱?

11 ¿Hanja hingo bi zo ri mfenihʉ de ra nzoi dá xi'ahʉ? Hindá xi'ahʉ de ra thuhme ngu guí beñhʉ. Dá xi'ahʉ gue gui jamasuhʉ de yá nzoi ya fariseo ne ya saduceo.

12 Nu'bʉ́ ha̱, ja bi zo yá mfeni'ʉ gue ra Jesu mi xipabi da jamasu de yá nt'utuate ya fariseo ne ya saduceo, hingo mi xipabi de yá nzoi ya thuhme.

Ra Pedro bi ma̱ gue ra Jesu go gue'a̱ ra Cristo
(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

13 Mi zøngüi yá nxadi ja ra hai guetbʉ Cesarea de Filipo, ra Jesu bi 'yambabi'ʉ bi 'ñembi:

—Xi ya ja̱'i ¿te ma̱ de Nú'a̱ To'o bi e bi Nja̱'i, to'o gue'a̱ ena?

14 Nu'ʉ́ bi da̱di bi 'ñena:

—'Ra ena gue go gue'a'i grá Xuua Xi'tsate, ma'ra ena gue go gue'a'i grá ba̱di Elía, ha nu ma'ra ena gue go gue'a'i grá Jeremía o 'na de gue nú'ʉ ma'ra yá 'mɛhni Aju̱a̱.

15 Nepʉ bi yopa 'yambabi'ʉ ma'na'qui ne bi 'ñembi:

—Xi'ahʉ, ¿to'o guí beñhʉ go gueque?

16 Ra Pedro bi da̱di ne bi 'ñena:

—Nu'i go gue'a'i grá Cristo nú'i bá pɛñ'a'i Aju̱a̱ pa gui nda̱, ne go rá T'ʉ'i Aju̱a̱ nú'a̱ te.

17 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'i Simu rá t'ʉ'i ra Joná, xa ja̱p'a'i ma Dada bí 'bʉi mahets'i, ngue'a̱ go bi xi'asɛhɛ'a̱ to'ogui, hingo bi xi'a'i 'nara ja̱'i.

18 Nubyá dí xi'i gue grá Pedro, ne nuri thuhu rí bøni da 'ñena 'nara do. Ne nu'i guí nja ngu ra do habʉ ma ga hoca ma nija̱. Y numa nija̱ ma'na ma da nja rá ts'ɛdi que ra du.

19 Nu'i go ma ga hux'a'i ngu grá hña̱nsoqui pa gui xocua ra gosthi to'o da yʉt'a ja rá hmanda Aju̱a̱, pa njabʉ nu'a̱ gui 'yøt'a nuua ja ra ximhai, gue'a̱ rí t'øt'e mahets'i, ne nu'a̱ gui ma̱ gue hinda t'øt'e nuua ja ra ximhai, gue'a̱ hinda t'øt'e nehe nuni mahets'i.

20 Nu'bʉ́ nu'á̱ bi hñu'mba ra hña̱ yá nxadi gue hinda ma̱ñ'ʉ gue go mi gue'a̱ ra Cristo nú'a̱ bá pɛhna Aju̱a̱ pa da nda̱.

Ra Jesu bi ma̱ de rá du
(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

21 Desde gue'bʉ ra Jesu bi mʉdi bi xipabi yá nxadi gue mi mahyoni da ma'a̱ pa Jerusale nuni habʉ mi pɛ'tsi da sufri ja yá 'yɛ ya nda̱xjua nda̱ ne ya nda̱ gá macja̱ ne ya xahnate de ra ley. Nehe bi xip'ʉ gue mi pɛ'tsi da du'a̱, pe rá hñupa mi pɛ'tsi te da yopa nte.

22 Nu'bʉ́ ra Pedro bi njʉquiui ra Jesu 'nambʉ, ne bi mʉdi bi zʉi ne bi 'ñembi:

—Hina, ma zi Hmu'i, Aju̱a̱ hinda ne gui thogui njabʉ.

23 Nu'bʉ́ ra Jesu bi mpʉnts'i ne bi 'ñemba ra Pedro:

—¡'Uegue de gueque nu'i Satá! Ngue'a̱ nu'i guí ne gui hña̱gagui ga ø'tua rá paha ma Dada. Nura mfeni guí beni go yá mɛti ya ja̱'i, hingo rá mɛti Aju̱a̱.

24 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:
—Nu'ą tó'o ne da dɛngui pa dua nxadi, hingui tsa da 'yøt'a rá paha sɛhɛ. Nú'ą́ mahyoni da 'ñɛi pa da dɛngagui masque da tho ya nt'ʉtsate ne ya 'bɛtsa.
25 Ngue'ą nu'ą tó'o mądi rá te ne hinda zɛta ya nt'ʉtsate, nú'ą́ da 'bɛdi rá te pa nzą̨ntho, ha nu'ą tó'o da zɛta ya nt'ʉtsate po rá ngueque, nu'ą́ ma da zʉdi rá te pa nzą̨ntho.
26 ¿Ne te di muui 'nara ją'i 'bʉ drá mɛti gatho nú'ą te ja ja ra ximhai ne nu'ą́ go da 'mɛdi? Ngue'ą ni 'na de nuya hño'ʉ hinda za da pøhøbi rá te.
27 Nu'ą Tó'o bi e bi Ną'i ma da yopa 'ñehe co rá nsunda rá Dada, ne ma da tsi yá ɛnxɛ. Y nú'ą ra pa'ą ma da gu'tuabi 'na ngu 'na ngu tengu nú'ą xa 'yøt'e.
28 Xi majuą̨ni dí xi'ahʉ gue 'ra de gue'ahʉ hingui ma gui tuhʉ asta hingui hyanduahʉ rá nsunda ra Ndą de mahets'i Nú'ą bi e bi Ną'i.

17

Bi mpadi rá 'bai ra Jesu
(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

1 Nurá 'rato ma pa ra Jesu bi zixa ra Pedro, ra Cobo, ne ra Xuua rá cu, ne bi ma ja 'nara t'øhø xá hñets'i pa da 'mʉsɛuini.
2 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi hyanda ra Jesu bi mpadi, nurá hmi'ą xi bi yot'i ngu ra hyadi y rá he xi xmá nt'axi ngu 'nara ñot'i.
3 Ne 'bestho ra ora'ą ya nxadi bi hyandi bi zøhø ndu ra Moise ne ndu ra Elía nú'ʉ myá 'mɛhni Ajuą ne bi ñą̨ui ra Jesu.
4 Nu'bʉ́ ra Pedro bi 'ñembabi ra Jesu:
—Ma zi Hmu'i, xi xá hño ga 'bʉhʉua. 'Bʉ gui nehmą, ga hoca hñu ya zi ją'tsi, 'na pa gue'e, 'na pa ra Moise, ha nu ma'na pa ra Elía.
5 Y de mi ñą ra Pedro bi go'mi'ʉ 'nara t'axaguui mri huɛxqui, y nu ja ra guui'ą bi nt'øde 'nara noya bi 'ñena:
—Nuni go guehni ma hmąca T'ʉ, ne xi dí hopa rá 'mʉi. 'Yødehʉ nú'ą da mąni.
6 Y nu mi 'yøde ya nxadi nuna noyaną xi bi ntsu, ne co ra ntsu bi dagui ma'mɛmfo.
7 Nu'bʉ́ ra Jesu bi joni pa bi dani'ʉ ne bi 'ñembi:
—Nanjʉ, oguí tsuhʉ.
8 Y nu mi gʉxa yá da ya nxadi, ya hønsɛ ra Jesu bi hyandi mi 'bahni sɛhɛ.
9 Ha nu mi gą̨i'ʉ de ja ra t'øhø ra Jesu bi hñu'mba ra hñą yá nxadi bi 'ñembi:
—Oto ma gui xiphʉ de nú'ą gá hyanthʉ bi nja, asta nú'ą ra pa da yopa nte Nú'ą To'o bi e bi Ną'i, nu'bʉ́ hą, gue'bʉ gui mą̨ñhʉ.
10 Nu'bʉ́ yá nxadi bi 'yambabi ne bi 'ñembi:
—¿Hanja enga ya xahnate de ra ley gue 'mɛt'o ma da 'ñehe ra Elía ne 'mɛfa da 'ñehe Nú'ą To'o ma da 'ñe da Ną'iua?
11 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dą̨di:
—Xi majuą̨ni ra Elía ma da 'ñehe pa da hyocua yá mfeni ya ją'i.
12 Pe nubyá dí xi'ahʉ gue ra Elía ya bi 'ñehe, pe himbi gamfri ya ją'i ua go mi gue'ą, y nu'ą́ bi 'yø'tuabi gatho nú'ą go bi ne ya ją'i. Nehe ya ją'i ma da jabʉ Nú'ą To'o bi e bi Ną'i, ngue'ą nu'ʉ́ ma da 'yø'tuabi ra 'ñʉ'ą.
13 Nu'bʉ́ ya nxadi bi bą̨di gue mi xipabi de ra Xuua Xi'tsate.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara bą̨sją̨'i mrá ndusɛhɛ
(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

14 Nepʉ mi zønga ra Jesu co yá nxadi habʉ mi 'bʉ ra hmuntsją̨'i, bá ehe 'nara 'ñøhø bi ndandiñą̨hmu habʉ mi 'bʉ ra Jesu ne bi 'ñembi:
15 —Ndada, huega ma t'ʉ ngue'ą ra ndusɛhɛ ne xi nts'ɛdi. Ndunthi ya 'mi'qui tso ja ra tsibi ne tso ja ra dehe.
16 Hangue por gue'ą stá tsimpabi ri nxadi pa da 'yøthe hmą̨hą, pe nuyʉ́ hinxa za xa 'yøthe.
17 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dą̨di ne bi 'ñena:
—¡Nu'ahʉ 'nagyá 'ñą̨gamfrihʉ ne 'nagyá ts'ją̨'ihʉ! ¡Asta ha'mʉ gui camfrihʉ! ¡Asta ha'mʉ ma ga tsɛ't'a'ihʉ ri 'mʉihʉ! Bá tsincahʉua xą.
18 Nu'bʉ́ ra Jesu bi zʉi ra ts'ondą̨hi, ne 'bestho bi bøni de nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ'ą, ne nu'ą́ bi ñą̨ni 'bestho.
19 'Mɛfa ya nxadi bi ñą̨sɛui ra Jesu 'nambʉ ne bi 'ñembi:
—¿Hanja nuje himbi za dá ɛñhe nú'ą ra ts'ondą̨hi?
20 Ra Jesu bi dą̨di bi 'ñembi:
—Ngue'ą 'na tʉqui ri jamfrihʉ. Xi majuą̨ni dí xi'ahʉ gue nu'bʉ gri pɛ'tshmą̨hʉ

ri jamfrihʉ masque ngu drá ndạngui 'nara zi nda gá mostasa, nu'bʉ́ asta da za gui 'ñembahmạhʉ nuna t'øhø da mponi de guecua pa rí ma ma'na lado, y 'bestho da mponi de habʉ ja. 'Bʉ di ja ri jamfrihʉ, da za gui 'yøthʉ gatho nú'ạ go gui nehʉ.

21 Pe pa da bønga ya ts'ondạhi ngu nú'ạ dá ɛni, mahyoni gui 'yaphʉ Ajuạ ne gui ayunahʉ.

Ra Jesu bi yopa mạ de rá du (Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

22 Ne de ya mi 'bʉhni ra Jesu nuni Galilea bi 'ñemba yá nxadi:

—Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i ma da t'ɛnt'ua ja yá 'yɛ ya jạ'i,

23 nepʉ nu'ʉ́ ma da hyo. Pe rá hñupa'ạ ma da yopa nte.

Pe mi 'yøpya'ʉ xi bi du yá mʉi nts'ɛdi.

Ra Jesu bi gut'a ra bojạ pa ja ra nijạ

24 Nu mi zønga ra Jesu co yá nxadi ja ra hnini Ncapernau, nú'ʉ to'o mi cobra ra bojạ de ra nijạ bi 'ñe bi 'yamba ra Pedro bi 'ñembi:

—Xi ri xahnatehʉ, ¿ha gue hingui jut'a ra bojạ pa ra nijạ?

25 Ra Pedro bi dạdi ne bi 'ñembi:

—Hạhạ, jut'i.

Nepʉ ra Jesu co yá nxadi bi yʉt'a mbo ra ngu habʉ mi nzại mi oxi'ʉ. Y ra Jesu bi 'yambabi ra Pedro bi 'ñembi:

—Nu'i Pedro, xi nú'ạ ra bojạ ri cobra nú'ʉ ya ndạ de ya hnini, ¿ha gue go ri cobrabi nú'ʉ ja te yá njaui o nú'ʉ hinte yá njaui?

26 Ra Pedro bi 'ñembabi ra Jesu:

—Nú'ʉ hinte yá njaui go gue'ʉ ri cobrabi.

Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Nu'bʉ́ nú'ʉ ja te yá njaui ya ndạ hingui jut'i.

27 Pe pa hinda bø yá cuɛ nú'ʉ to'o cobra ra bojạ, grí ma ja ra ndehe, hñạxa ri ansuelo ne 'yɛnt'a ja ra dehe, y nurá mʉdi ra huạ gui jʉ, xocua rá ne, y ja gui hñạhni nú'ạ ra bojạ rí 'ñepi ga juthʉ.

18

Nú'ạ to'o ma'na ma da nja rá nsu (Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

1 Ha nuya pa'ʉ yá nxadi bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿To'o ma dra dạngui nuni mahets'i habʉ bí manda Ajuạ?

2 Nu'bʉ́ ra Jesu bi ma'ta 'nara zi bạtsi ne bi 'ba'ma madetho de gue'ʉ,

3 ne bi 'ñembabi yá nxadi:

—'Bʉ hingui pata ri 'mʉihʉ ne gui njahʉ ngu nuna ra zi bạtsi, nu'bʉ́ hinda za gui cʉthʉ mahets'i habʉ bí manda Ajuạ ma Dada.

4 Nu'ạ tó'o ne dra dạngui nuni mahets'i habʉ bí manda Ajuạ, mahyoni da nt'ʉqui ngu nuna ra zi bạtsi hingrá 'ñets'i.

5 Ha nu'ạ tó'o da umba ntsaya 'na ngu nuna ra zi bạtsi de ma thuhuga, ja ra uɛnda go guecagui ri 'raca ntsaya.

Ra Jesu bi mạ gue ga nsuhʉ pa hinga øthʉ ya ts'oqui (Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

6 Nu'ạ tó'o da 'yʉ'ta 'na de gue nuya ya zi bạtsi camfrigui, nura jạ'i'ạ ma'na xá hño dra ts'ʉtua 'nara do strá hñʉ ja rá 'yʉga ne da thøt'a ja ra dehe.

7 ¡Huecate ra meximhai ngue'ạ xi ja ya nt'ʉ'tate! Nzạntho ma da nja ya nt'ʉ'tate, pe ¡huecate ya 'yʉ'tate!

8 Hangue nu'bʉ 'nari ua o 'nari 'yɛ da ja'i gui 'yøt'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hyɛqui ne 'yɛmbʉ. Ngue'ạ ma'na xá hño gri doua o gri do'yɛ gui tsønga mahets'i habʉ bí ja ra te pa nzạntho que dri xøgue gatho ri ndo'yo ne da t'ɛnt'a'i ja ra nidu habʉ zø ra tsibi nú'ạ hinhya'mʉ da huet'i.

9 Nehe nu'bʉ 'nari da da ja'i gui 'yøt'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hñại ne 'yɛmbʉ. Ngue'ạ ma'na xá hño dri 'bɛdi 'nari da gui tsønga mahets'i habʉ bí ja ra te pa nzạntho que dri xøgue ri da ne da t'ɛnt'a'i ja ra nidu habʉ zø ra tsibi.

Ra 'bede de 'nara zi dɛti xqui 'mɛdi (Lc. 15:3-7)

10 Jamasuhʉ hingui ʉtsahʉ nuyʉ ya zi bạtsi, ngue'ạ nzạntho 'bʉi yá ɛnxɛyʉ ja rá thandi ma Dada bí 'bʉ mahets'i.

11 Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i bá ehe pa da pøhø nú'ʉ xa 'mɛdi.

12 Te guí beñhʉ 'bʉ 'nara ma'yo pɛ'tsa 'na nthebe ya dɛti ne da 'mɛdi 'na de gue'ʉ, ¿ha gue hingue da zohmạni ja ra t'øhø nú'ʉ goho'rate ne 'rɛt'amagʉto ya dɛti pa da ma da hyonga nú'ạ ma'na xa 'mɛdi?

13 Y nu sta zʉdi, nu'bʉ́ nú'ą̱ ra ma'yo
xi da johya ngue'ą̱ bi zʉdi nú'ą̱ 'nará dɛti
xqui 'mɛdi, y nixi hingui oda rá mfeni nú'ʉ
goho'rate ne 'rɛt'amagʉto hinxa 'mɛdi.
14 Njabʉ nehe nuri Dadahʉ bí 'bʉi ma-
hets'i hingui ne da 'mɛdi ni 'na de gue nuya
ya zi bą̱tsi.

Ra mpunbi de ya cu
(Lc. 17:3)

15 Nubyá ma ga xi'ahʉ, nu'bʉ 'nari cu da
'yø't'a'i 'nara ts'ocate, grí ma gui c'ą̱'tsi ne
gui ñą̱sɛui. 'Bʉ da 'yøde nú'ą̱ gui xipi, nu'bʉ́
ya xcá yopa mą̱́hui ri cu.
16 Pe nu'bʉ hinda 'yø't'a'i, nu'bʉ́ tsixa
yoho o hñu ya cu pa da 'yøde nú'ą̱ ma gui
mą̱ñhʉ, pa njabʉ nú'ʉ́ go gue'ʉ da za da
damajuą̱ni.
17 Ha nu'bʉ nú'ą̱ ra cu'ą̱ hinda 'yøte nú'ʉ
yoho o hñu gui tsits'i, nu'bʉ́ xipabi gatho
ya gamfri ja ra niją̱. Y nu'bʉ nixi con gue'ʉ
hinda 'yøte'ą̱, nu'bʉ́ dá t'øt'a ra uɛnda gue
ya hingrá gamfri ne dá thandi ngu 'nara
dą̱ga 'yøt'ats'oqui.
18 Xi majuą̱ni dí xi'ahʉ gue nu'ą̱ gui 'yøthʉ
nuua ja ra ximhai, gue'ą̱ rí t'øt'e mahets'i,
ne nu'ą̱ gui mą̱ñhʉ gue hinda t'øt'e nuua
ja ra ximhai, gue'ą̱ hinda t'øt'e nehe nuni
mahets'i.
19 Nehe ma ga xi'ahʉ gue nu'bʉ yoho de
gue'ahʉ gui 'yøthʉ 'nara cohi nuua ja ra
ximhai de nú'ą̱ ma gui 'yadihʉ, nu'bʉ́ da
'ra'ahʉ ma Dada bí 'bʉi mahets'i nú'ą̱ gui
'yadihʉ.
20 Ngue'ą̱ nu habʉ di 'bʉ yoho o hñu di
xøcambenigui, nuni ja dí 'bʉhni madetho de
gue'ʉ.
21 Nu'bʉ́ ra Pedro bi joni habʉ mi 'bai ra
Jesu ne bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, ¿hangu ya 'mi'qui mahy-
oni ga pumbabi 'nama miqu'ei'be 'bʉ da
'yøtca 'nara ts'ocate? ¿Ha gue asta rá yoto
'mi'qui?
22 Ra Jesu bi dą̱di ne bi 'ñembi:
—Hindí eñ'i gue hønsɛ yoto 'mi'qui gui
pumba ri miqu'eiui, nuga dí eñ'i gue asta
hñu'rate ma 'rɛt'a 'mi'qui ya yoto pɛ'tsi gui
pumbi, ne ya nixi gui 'yøthʉ ra uɛnda rá
ndunthi ya 'mi'qui gui mpumbahʉ.

Ra 'bede de ra ts'o'bɛgo himbi mɛ'tsa ra nthecate

23 Nubyá ma ga xi'ahʉ 'nara 'bede. Nura
Ndą̱ de mahets'i nja ngu 'nara hmu bi
'ñʉt'uɛndaui yá 'bɛgo.
24 Y nu mi mʉdi ra hmu da 'yøt'a ra
uɛnda, bi zønga 'nará 'bɛgo xi mi tupabi
ndunthi ra boją̱.
25 Ha nura 'bɛgo'ą̱ himi tsa da gu'tuabi
nú'ą̱ mi tupabi rá hmu, hangue ra hmu bi
manda da 'ba nura 'bɛgo co rá 'bɛhñą̱ ne
yá bą̱tsi ne gatho nú'ą̱ te mi pɛ'tsi pa dra
jo'tsuabi rá boją̱.
26 Nu'bʉ́ nura 'bɛgo'ą̱ bi ndandiñą̱hmu ja
rá ua rá hmu ne bi bą̱ntebi bi 'ñembi: "'Yøtca
ra mą̱te gui tøbgagui ne ga ju't'a'i gatho nú'ą̱
dí tu'a'i."
27 Nu'bʉ́ ra hmu bi yo rá mʉi de rá 'bɛgo,
bi pumba gatho nú'ą̱ mi tupi, ne bi hyɛgui
bi ma.
28 Ha nu mi ma de guehni nura 'bɛgo'ą̱ bi
nthɛui 'nará mi'bɛgoui nú'ą̱ mi tupa 'na zi
tʉquitho ra boją̱. Bi dą̱ma mihi ne bi mʉdi
bi mi'tua rá 'yʉga ne bi 'ñembi: "Nubyá ma
gui jutqui gatho nú'ą̱ guí tuqui."
29 Nu'bʉ́ nú'ą̱ rá mi'bɛgoui mi tupabi, bi
ndandiñą̱hmu ja rá ua'ą̱ ne bi bą̱ntebi bi
'ñembi: "'Yøtca ra mą̱te gui tøbgagui ne ga
ju't'a'i gatho nú'ą̱ dí tu'a'i."
30 Pe nu'ą̱́ himbi ne, bi zixa fadi asta
himbi gu'tua gatho rá boją̱ nú'ą̱ mi tupi.
31 Nu'bʉ́ nu mi hyanda ma'ra yá
mi'bɛgoui xi bi ʉ yá mfeni'ʉ ne bi ma bá
xipabi yá hmu de gatho nú'ą̱ xqui hyandi'ʉ.
32 Nu'bʉ́ ra hmu bi zohna nú'ą̱ ra nduthai
xqui pumbabi ne bi 'ñembi: "Nu'i, 'na xi grá
ts'oją̱'i. Gatho nú'ą̱ ra boją̱ nguí tucagui go
dá pun'a'i ngue'ą̱ gá bą̱ntegui ga tøp'a'i.
33 ¿Ha gue himri 'ñep'a'i nehe xcá yo ri
mʉi co ri mi'bɛgoui ngu dá yo ma mʉiga con
gue'e?"
34 Nu'bʉ́ nura hmu co rá cuɛ bi manda da
ts'ixa fadi nú'ą̱ ra ts'o'mʉi gá 'bɛgo pa da
hna'mbabi asta hinda gu'tua gatho nú'ą̱ mi
tupa rá hmu.
35 Nehe njabʉ ma Dada bí 'bʉ mahets'i
ma da 'yøt'e con gue'ahʉ 'bʉ hingui pum-
babihʉ nuri miqu'eihʉ 'bʉ da 'yø't'a'ihʉ
'nara ts'ocate.

19

Ra Jesu bi mą̱ de ra nxuni
(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

1 Nu mi uadi ra Jesu bi mạnga nuya
noyaya, bi bøni de guehni Galilea ne bi ma
ri'nandi ra dạthe Jordá pa habʉ mi o 'na
xɛni rá hai Judea.
2 Ne xi bi dɛni ndunthi ya jạ'i ne ja bá
øtheni ndunthi ya da'thi.
3 Nepʉ ya fariseo bi ma bá c'ạ'tsa ra Jesu
pa da xaxi ne bi 'ñembabi:
—¿Ha gue po nu'ạraza ra t'øt'e da za da
nxungüi rá 'bɛhñạ 'nara 'ñøhø?
4 Ne ra Jesu bi dạtuabi ne bi 'ñembi:
—¿Ha gue hinxcá hñe'thʉ ja ri leyhʉ gue
Ajuạ go gue'ạ bi hyoca ra 'ñøhø ne ra 'bɛhñạ
desde rá mʉdi?
5 Nehe mạ gue ra 'ñøhø da 'uegue de rá
dada ne rá nạnạ pa go da 'mʉhui rá 'bɛhñạ,
y de ri yoho'ʉ da 'natho.
6 Hangue dí xi'ahʉ gue nu'ʉ́ di 'natho,
hingue di yoho. Hangue nu'ạ da pɛhna
Ajuạ, hinda za go da 'ueca 'nara jạ'i.
7 Ya fariseo bi 'ñembabi ra Jesu:
—Nu'bʉ́ ¿hanja ra Moise bi manda da
thoca 'nara t'ofo dega nxuni pa da za da
hyɛpʉ rá 'bɛhñạ 'nara 'ñøhø?
8 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Ra Moise bi unga nsɛqui da njabʉ
ngue'ạ xi xá me ri corasohʉ, pe Ajuạ desde
rá mʉdi hingá njabʉ mi ne'ạ.
9 Nuga dí xi'ahʉ gue nu'ạ tó'o da nxungüi
rá 'bɛhñạ ne hinxa dimba 'nara ts'oqui xa
'øt'e co ma'na ra jạ'i, nu'bʉ́ nurá dạme
nú'ạ ra 'bɛhñạ 'bʉ da nthạtui ma'na ra
'bɛhñạ, nu'bʉ́ ya bi 'øt'a 'nara ts'oqui.
Nehe nú'ạ to'o da nthạtui nú'ạ ra 'bɛhñạ xa
thɛpʉ, nú'ạ ra 'ñøhø ya ra zinga medinthạti.
10 Nu'bʉ́ yá nxadi bi 'ñembabi ra Jesu:
—Nu'bʉ njabʉ, ma'na xá hño hinda
nthạta 'na 'bʉ.
11 Bi dạdi ra Jesu ne bi 'ñembabi:
—Pe hinda za gatho da 'øt'a njabʉ, hønsɛ
nú'ʉ to'o xa 'mʉi pa hinda nthạti.
12 'Bʉi 'raya 'ñøhø hingui tsa da nthạti
ngue'ạ desde bi 'mʉi ya mi njabʉ. Nehe 'bʉi
ma'ra ya 'ñøhø hingui tsa da nthạti ngue'ạ
nu'ʉ́ 'mɛfa ja xa njabʉ. Ne 'bʉi ma'ra ya
'ñøhø hingui nthạti ngue'ạ ma'na ri ho da
mɛpabi Ajuạ to'o ra Ndạ de mahets'i. Nu'ạ
tó'o tsa da hñạni nuna ts'ofonạ, dá hñạni.

Ra Jesu bi jạpa ya bạtsi (Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

13 Nepʉ bá ts'impabi 'raya zi bạtsi ra Jesu
pa da hñuxa yá 'yɛ ja gue'ʉ ne da 'yapa Ajuạ
da jạp'ʉ. Pe nuyá nxadi bi zʉi nú'ʉ to'o mri
zi ya zi bạtsi.
14 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:
—Hophʉ da 'ñehe ya zi bạtsi, oguí
hạcuabihʉ da 'ñe da zʉcagui, ngue'ạ gatho
nú'ʉ to'o 'bʉi ja rá hmanda Ajuạ go gue'ʉ
nja ngu nuya ya zi bạtsi.
15 Y nu mi uadi ra Jesu bi hñuxa yá 'yɛ ja
ya zi bạtsi, nu'ạ́ bi ma de guehni.

'Nara bạsjạ'i mrá rico bi ñạui ra Jesu (Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

16 'Mɛfa bi 'ñe 'nara bạsjạ'i pa da 'yø'tua
'nara nt'ani ra Jesu ne bi 'ñembi:
—Nu'i Xahnate, 'nagrá hojạ'i, ¿te 'bɛ da
za ga øt'e pa da za ga pɛ'tsa ra te pa
nzạntho?
17 Bi dạdi ra Jesu ne bi 'ñembi:
—¿Hanja guí engui gue drá hojạ'i? Hønsɛ
Ajuạ go gue'ạ ra hojạ'i. Pe nu'bʉ guí ne gui
pɛ'tsa ra te pa nzạntho, 'øt'a gatho nú'ạ ri
manda Ajuạ.
18 Bi dạdi ra bạsjạ'i ne bi 'ñena:
—¿Te ma hmanda'ʉ?
Ra Jesu bi 'ñembi:
—Oxqui hñote, oxqui nzinga medinthạti,
oxqui mpe, oxqui jʉxa ya nc'uamba.
19 Umba ra t'equ'ei ri dada ne ri nạnạ ne
su'ʉ, mạdi ri miqu'eiui ne gui su ngu grí
nsu sɛhɛ.
20 Bi dạdi ra bạsjạ'i ne bi 'ñembi:
—Desde stá mbạtsi stá øt'a gatho núya
guí xiqui. Xibya, ¿te ma'na ri 'bɛdi ga
øt'ebya?
21 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ guí ne gui 'bʉi xá hño, grí ma
bá pa gatho nú'ạ guí pɛ'tsi ne hecua ya
hyoya, pa njabʉ da za gui hñạnga 'nari
dạnga thạhạ nuni mahets'i. Nepʉ bá ehe
gui tɛngagui.
22 Nu mi 'øde njabʉ nú'ạ ra bạsjạ'i bi ma
xi mi tu rá mʉi ngue'ạ xi mrá rico.
23 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:
—Xi majuạni xi xá hñei da yʉt'a 'nara
rico ja rá hmanda Ajuạ.
24 Xi majuạni dí xi'ahʉ gue ma'na xá hñei
da yʉt'a 'nara rico ja rá hmanda Ajuạ que
da thogui 'nara cameyo ja rá gu 'nara 'yofri.

25 Y nu mi 'yøde njabʉ ya nxadi xi bi 'yø
ne bi 'ñena:
—Nu'bʉ njabʉ, ¿to'o ja da za da mpøhø?
26 Ha ra Jesu bi nhyandui yá nxadi ne bi
'ñembabi:
—Co yá mfenisɛ ya ja̱'i hingui tsa da
mpøhø, pe co rá ts'ɛdi Ajua̱ ha̱, hinte rá
hñei.
27 Nepʉ ra Pedro bi 'ñembi:
—Nu'i guí pa̱di gue nuje stá tsoguihe
gatho nú'a̱ te ndí pɛ'tshe pa ga tɛn'ahe.
Nu'bʉ́ ¿te ma tha̱ha̱ ma ga ha̱ñhe 'mɛfa?
28 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Xi maju̱ani dí xi'ahʉ gue nurá ñoho ra
'mʉi nu sta yopa 'ñehe Nú'a̱ To'o bi e bi Nja̱'i
pa da manda co rá nsunda, nu'bʉ́ gue'bʉ
nú'ahʉ xcá tɛngaguihʉ ma da thux'ahʉ gui
mandahʉ nehe nú'ʉ 'rɛt'amayoho ya 'mʉi
de Israel.
29 Y gatho nú'ʉ to'o xa zogui yá ngu o yá
cu o yá nju o yá dada o yá na̱na̱ o yá 'bɛhña̱
o yá ba̱tsi o yá hai po rá nguecagui, nu'ʉ́
ma da hña̱nga ma'na nthebe rá ndunthi de
nú'a̱ xa zogui, ne ma da 'mʉi pa nza̱ntho.
30 Ha nu'ʉ tó'o ya da̱nguibya, nura pa'a̱
ma da notsi'ʉ, ha nu'ʉ tó'o ya notsibya,
nura pa'a̱ ma da nda̱ngui'ʉ.

20

Ra 'bede de 'raya mɛfi bi yʉt'a mi xudi, ma'ra mi nde ma pa, ha nu ma'ra mi nde

1 Nurá hmanda Ajua̱ ma ga hyɛcuahʉ
ngu 'nara me ua̱'obxi. Nura me ua̱'obxi'a̱
xi mi pɛ'tsa ndunthi ya ua̱'obxi. Ne 'nara
pa xi 'nitho bi ma bi hyonga 'raya mɛfi.
2 Y bi gohui ra cohi nuya mɛfi gue da
gu'tuabi nú'a̱ ta̱ha̱ 'nara mɛmapa. Nepʉ bi
mɛhni da mpɛfi ja yá ua̱'obxi.
3 Y mi nzʉnga gʉto bi ma ma'na'qui bá
honga ma'ra ya mɛfi ne bi zʉdi 'raya ja̱'i mi
'bahni ja ra tai mi otho yá 'bɛfi.
4 Ne bi 'ñembabi: "¿Ha hinguí ne gui fax-
cahʉ ra 'bɛfi ne ga ju't'ahʉ nú'a̱ rí 'ñepi gui
ta̱hʉ?" Nepʉ nu'ʉ́ bi mɛui 'bestho.
5 Nepʉ mi nde ma pa nura 'ñøhø bi ma
ma'na'qui bá honga ma'ra ya mɛfi, nepʉ
ngu nzʉnga hñu bi yopa ma ma'na'qui bá
tsi ma'ra ya mɛfi ne bi ncohui da gu'tui nú'a̱
rí 'ñepi.
6 Ngu nzʉnga cʉt'a bi ma ma'na'qui ne bi
nthɛui ma'ra ya ja̱'i mi otho yá 'bɛfi ne bi
'ñembabi: "¿Hanja guí 'bathʉua gatho ra pa?
¿Ha gue otho ri 'bɛfihʉ?"
7 Nu'ʉ́ bi da̱di ne bi 'ñembi: "Ngue'a̱ hinto
xa 'racje ra 'bɛfi." Nura hmu bi 'ñembabi:
"Nu'bʉ́ faxcahʉ ra 'bɛfi nepʉ ga ju't'ahʉ
nú'a̱ rí 'ñepi gui ta̱hʉ."
8 Ha nu mi yʉ ra hyadi nura hmu bi
'ñemba ra 'bɛtri: "Zohna gatho ya mɛfi, ne
gatho gui ju'tuabi maxøgue 'na pa. Ju'tuabi
'mɛt'o nú'ʉ bi yʉt'a 'mɛfa, nepʉ 'mɛfa gui
ju'tuabi nú'ʉ bi yʉt'a rá mʉdi."
9 Ha nu mi zøhø nú'ʉ xqui yʉt'a ra 'bɛfi
nzʉnga cʉt'a nde, nu'ʉ́ bri ju'tuabi maxøgue
'na pa.
10 Ne mi zøhø nú'ʉ xqui yʉt'a ra 'bɛfi
desde mi xudi, nu'ʉ́ mi hu yá mʉi gue ma xa
da̱ha̱ ma'na ndunthi, pe nu'ʉ́ bri ju'tuabi
mahyɛgui ngu nú'ʉ xqui yʉt'a mi nde.
11 Y nu mi hña̱nga yá tha̱ha̱, xi bi bø yá
cuɛ co ra hmu,
12 ne bi 'ñembi: "Núyʉ́ bi yʉt'a 'mɛfa ne
hønsɛ 'na ora bi mpɛfi ne gá ju'tuabi ngu
nú'a̱ dí ta̱he, ha nuje xi stá mpɛhe gatho ra
pa co ra pahyadi."
13 Nu'bʉ́ ra hmu bi 'ñembabi 'na de gue'ʉ:
"Xi'ague, ¿ha gue dí ø't'a 'nara nts'o'mʉi?
¿Ha gue hindá cohʉ ra cohi gue ga ju't'a
nú'a̱ ta̱ha̱ 'nara mɛmapa?
14 Hña̱xa nú'a̱ rí 'ñe'a'i y grí ma. Nuga
dá ju'tuabi núyʉ bi yʉt'a 'mɛfa ngu nú'a̱ gá
ta̱ha̱ ngue'a̱ dá ne dá øt'e njabʉ.
15 ¿Ha go ma gui hña̱gaguigue nú'a̱ ga ne
ga øt'e co ma boja̱? ¿Hanja grí hyøcuabi rá
tha̱ha̱ ri mimɛfiui ngue'a̱ nuga drá hoja̱'i
con guehyʉ?"
16 Ngue'a̱ nu'ʉ dri 'bɛfa go gue'ʉ dya
mʉdi, y nu'ʉ ya mʉdi go gue'ʉ da 'mɛfa.
Ndunthi da ts'ofo, pe ts'ʉtho nú'ʉ xa
thahni.

Ra Jesu bi yopa ma̱ de rá du
(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

17 Nepʉ ra Jesu bi ma pa Jerusale, ne de
má 'ñu bi 'ueque 'nambʉ nú'ʉ 'rɛt'amayoho
yá nxadi pa bi umba nt'øde ne bi 'ñembi:
18 —Pa̱hʉ gue nu xcrá tsøñhʉ Jerusale,
ja ma dra jʉni Nú'a̱ To'o bi e bi Nja̱'i, ne
dra t'ɛnt'ua ja yá 'yɛ ya nda̱ gá macja̱ ne ya
xahnate de ra ley, ne nu'ʉ́ ma da hyøxa ra
thai pa da tho.

19 Nepн ma da 'yɛnt'ua ja yá 'yɛ nuya jạ'i
hingyá xodyo pa da 'yø'tua ra nt'eni ne da
'na'mbi, ne da pont'i, ne ja da duni, pe rá
hñupa ma da yopa nte'ạ ma'na'qui.

Rá nạnạ ra Cobo ne ra Xuua bi 'yapa
'nara favo ra Jesu
(Mr. 10:35-45)

20 Nepн rá nạnạ ra Cobo ne ra Xuua yá t'н
ra Sebedeo, bá 'ñoui yá t'н habн mi 'bai ra
Jesu ne bi ndandiñạhmu pa da 'yadi nú'ạ
mi beni da 'yadi nú'ạ ra 'bɛhñạ.
21 Nu'bы́ ra Jesu bi 'ñemba nura 'bɛhñạ:
—¿Te rá 'bɛ guí ne gui 'yadi?
Nepн ra 'bɛhñạ bi dạdi bi 'ñena:
—Dí ne gue nuya yoho ma t'н da hñudi
con gue'e nu xcrí ndạ, 'na da hñudi ja ri 'ñɛi
ha nu ma'na ja ri ngạhạ.
22 Nu'bы́ ra Jesu bi dạtuabi nú'ạ ra 'bɛhñạ
ne bi 'ñemba ra Cobo ne ra Xuua:
—Nixi guí pạhн nú'ạ guí ahн. ¿Ha guí
hanthн gui tsɛthн ya ts'othogui ngu nú'ạ ma
ga tsɛtiga?
Nu'ы́ bi dạdi:
—Hạhạ, da za ga tsɛthe nehe.
23 Nu'bы́ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Xi majuạni ma gui thohн nehe ya
ts'othogui ngu nú'н ma ga thoguiga, pe nu'ạ
guí nehн gue gui hñudihн ja ma 'ñɛi ne ja ma
ngạhạ, hingo tsa ga mạngá. Numa Dada
hạ, go gue'ạ tsa da mạ ne pạdi to'o ma da
umbabi nuya hudi'н.
24 Nu mi bạdi nú'н má 'rɛt'a ya nxadi de
nú'ạ te xqui 'yadi nú'н má yoho ya nxadi
mri ncu, nu'bы́ bi bø yá cuɛ'н co nú'н yoho
mri ncu.
25 Nepн ra Jesu bi zofo yá nxadi ne bi
'ñembi:
—Guí pạhн gue nuya ndạ de ja ya hnini,
nu'ы́ go ri dạma 'ñexasɛ pa da manda gatho
ya jạ'i, nehe nuyá mfats'i'н øt'e njabн nehe.
26 Pe nu'ahн oxqui njahнbн. Ngue'ạ 'bн
'na de gue'ahн gui nehн gui ndạnguihн,
mahyoni gui 'mɛgohн.
27 Ha nu'ạ tó'o ne gue go dra mнdi de
gue'ahн, nu'ạ́ go gue'ạ mahyoni da 'mɛgo.
28 Gui njahн ngu Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i,
nú'ạ́ himbá ehe pa da 'ñe ya 'bɛgo, nu'ạ́ bá
ehe pa go bi 'mɛgo, ne pa da unga rá te pa
da pumba yá ts'oqui ya jạ'i.

Ra Jesu bi 'yøthe yoho ya goda
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

29 Y de mi bønga de Jericó ra Jesu co yá
nxadi, xi ndunthi ya jạ'i bi dɛni'н.
30 Y de má 'ñu mi huhni yoho ya zi goda.
Ha nu mi 'yøde'н gue mi pani ra Jesu, bi
mafi ne bi 'ñembabi:
—Nu'i Ndada, rá T'н'i ra ndạ Davi, hue-
gaguihe.
31 Ya jạ'i bi go'tuabi yá ne pa ya hinda
sigui da mafi hmạhạ. Pe nu'ы́ ma'na xi mi
mafi ne mi ena:
—Nu'i Ndada, rá T'н'i ra ndạ Davi, hue-
gaguihe.
32 Nu'bы́ ra Jesu bi 'mai ne bi 'ñembabi:
—¿Te 'bɛ guí ne ga ø't'ahн?
33 Nu'ы́ bi dạdi ne bi 'ñena:
—Dí ne gui xoga ma dahe, Ndada.
34 Nu'bы́ ra Jesu xi bi huequi'н, ne bi
hñu'tsua yá 'yɛ ja yá da, ne nu'ы́ 'bestho bi
xo yá da ne bi hyandi. Nepн nu'ы́ bi dɛni'ạ.

21

Ra Jesu bi yнt'a Jerusale
(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Nu mi zøni ra Jesu co yá nxadi nuni
Betfagué ja rá ua ra t'øhø 'bo Olivo ya mi
guetbн pa Jerusale, nú'ạ́ bi mɛhna yoho yá
nxadi da 'mɛt'o,
2 ne bi 'ñembabi'н:
—Rí maha pa nuna t'нca hnini bí jani.
Ha nu xcrí tsøñhнni ma gui tsнhнni 'nara zi
burru di thạtni ne dri zi rá bạtsi. Xcrí tsнhн
güi xo'thн ne güi tsincahн gatho yoho.
3 'Bн di 'bнpн 'na, ne da nja te da
xi'ahн, 'ñembabihн njaua: "Ra zi Hmu bí
honi." Nu'bы́ nura jạ'i 'bestho da ho'ahн güi
tsincahн.
4 Gatho bi njabн pa bi nja ngu xqui
mạnga rá 'mɛhni Ajuạ bi 'ñena:
5 Rí maha Jerusale nú'ạ ra hnini thu'mbabi
nehe gue rá thuhu Sion, ne xiphн ya
mengu de guehni:
"Ndi hyanthн bra 'ñehni ri Ndạhн, e da
zн'ahн,
ne hingrá 'ñets'i ngue'ạ bra tøgue 'nara zi
t'нbru rá bạtsi 'nara burru nú'ạ ya
pạ ra ndu."
6 Nu'bы́ yá nxadi bi ma ne bi 'yøt'a nú'ạ
xqui 'bɛpabi.

7 Nepʉ bá tsimpabi nú'ą ra zi burru mri 'ñoui rá bątsi. De guehni ya nxadi bi xi'tsua yá pat'i'ʉ, nepʉ ra Jesu bi tøgue.
8 Y nura hmuntsją'i, 'ra mi hąnca yá pat'i pa mi pøgue ja ra 'ñu, ha nu ma'ra mi tot'a ya 'yɛza pa mi pøgue nehe ja ra 'ñu.
9 Ne ndunthi mri 'bɛt'o ne ndunthi mi 'bɛfa, mi mafi'ʉ ne mi ena:
—¡Xá nsunda rá 'ñehe rá T'ʉ ra ndą Davi! ¡Ajuą da ją́pi núni xpá mɛhni pa da ndą ja guecjʉ! ¡Xá nsunda Ajuą bí 'bʉi mahets'i!
10 Y ngu bi yʉt'a ja ra hnini Jerusale xi bi nthøxni ya ją'i ne mri 'ñémbabi'ʉ 'na ngu 'na:
—¿To'oni 'bʉ?
11 Nu'bʉ́ nú'ʉ to'o mi dɛni, bi dądi ne bi 'ñena:
—Nuni go guehni ra Jesu rá 'mɛhni Ajuą ne ra me Nasare de Galilea.

Ra Jesu bi 'yɛnga nú'ʉ mri mpa mbo ra ndąnijąą
(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

12 Nepʉ ra Jesu bi yʉt'a ja ra ndąnijąą, ne bi 'yɛni gatho nú'ʉ to'o mri mpa ne mri ntai, ne bi pʉnts'ua yá mexa ya mpatabojąą, ne bi pʉnts'ua yá thuhni ya ma domitsu.
13 Y bi 'ñembabi:
—Xa nt'ofo gue ma ngu ra ngu dega søcambeni, pe nu'ahʉ́ xcá 'yøt'athohʉ ra ngu dega mfe.
14 Ne mi 'bʉhni 'raya goda ne ya doua ja ra ndąnijąą. Nú'ʉ́ bi joni habʉ mi 'bai ra Jesu, y nu'ą́ bi 'yøthe'ʉ, ne bi ñąni.
15 Ha nuya ndą gá macją ne ya xahnate de ra ley bi hyanda nuya dąnga t'øt'e bi 'yøt'a ra Jesu. Ne bi 'yøde nuya bątsi mi mafi ja ra ndąnijąą ne mi eñ'ʉ: "¡Xá nsunda rá 'ñehe rá T'ʉ ra ndą Davi!" Nu'bʉ́ nuya ndą gá macją ne ya xahnate de ra ley xi bi bø yá cuɛ'ʉ.
16 Ne bi xipabi ra Jesu bi 'ñembi:
—¿Ha gue hinguí øde nú'ą te mąnga nuyʉ ya bątsi?
Nu'bʉ́ ra Jesu bi dątuabi'ʉ ne bi 'ñembi:
—Hąhą, dí øde. Xi nu'ahʉ ¿ha gue hinxcá hñe'thʉ ja ra Mąca T'ofo habʉ ena njaua?:
Asta ya bątsi ne ya 'uɛne nú'ʉ tsʉtho,
Ajuą bi 'yøt'e pa bi xøcambeni'ą xi xá hño.
17 Nu'bʉ́ ra Jesu bi zoguini ya ndą gá macją ne ya xahnate de ra ley, ne bi ma Betania pa ja bá oxini.

Ra Jesu bi japi bi 'yot'a 'nara 'bai gá igo
(Mr. 11:12-14, 20-26)

18 Rá hyax'ą bi menga pa Jerusale, ne de má 'ñu bi zʉ ra thuhu.
19 Y ja rá hyo ra 'ñu bi hyandi mi 'bahni 'nara 'bai gá igo, ne bi ma pa habʉ mi 'bai pa bi hyonga 'raya igo pa da zihmą, pe hinte mi tøgue ni 'na, hønsɛ yá xi mi c'amtho. Nu'bʉ́ bi 'ñembabi ra 'bai gá igo:
—Hinhya'mʉ ma da nøgue ri igo.
Y 'bestho nura ora'ą bi 'yot'a nú'ą ra 'bai gá igo.
20 Y nu mi hyanda ya nxadi nú'ą xqui nja, xi bi 'yø ne bi 'ñemba ra Jesu:
—¿Hanja 'bestho bi 'yot'a nuna 'bai gá igo?
21 Ra Jesu bi dątuabi ne bi 'ñembi:
—Xi majuąni dí xi'ahʉ, 'bʉ xi gri pɛ'tshʉ ndunthi ra jamfri ne hingri dʉhʉhʉ, nu'bʉ́ da za gui 'yøthʉ ya t'øt'e ngu núna dá øt'e. Nehe da za gui 'ñemfʉ nuna ra t'øhø da mponi rí ma pa ja ra ndehe, ne da mponi.
22 Gatho nú'ą gui 'yadihʉ ne guí camfrihʉ, gatho da za gui hñąñhʉ.

Ra Jesu bi t'ambabi te ma nsɛqui mi hą
(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

23 Nepʉ ra Jesu bi yʉt'a ma'na'qui ja ra ndąnijąą Jerusale, ne bi nxahnate. Y nura ora mi xahnate, bi joni habʉ mi 'bai'ą yá ndąxjua ndą ya xodyo ne ya ndą gá macją, ne bi 'yambabi:
—¿To'o rá 'mɛhni'i pa gui 'yøt'a nuya ya t'øt'eya? ¿To'o bi 'ra'a nsɛqui pa gui 'yøt'a njabʉ?
24 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Nequi ma ga ø't'ahʉ 'nara nt'ani. Nu'bʉ gui xicjʉ, nequi ga xi'ahʉ to'o rá 'mɛhnigui pa dí øt'a njaua.
25 Xi nú'ą ra sistehe mi øt'a ra Xuua Xi'tsate, xi'ą ¿to'o go bá pɛhn'ą, Ajuą o ya ją'i?
Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi mʉdi bi 'ñámbasɛ'ʉ ne mri 'ñémbabi:
—¿Te ga thątuahʉbya? Nu'bʉ ga emfʉ gue Ajuą go bá pɛhni, nu'bʉ́ nu'ą́ da 'ñengaguihʉ: "Nu'bʉ́ ¿hanja hingá camfrihʉ nú'ą mi mąñ'ą?"
26 Ha nu'bʉ xi ga emfʉ gue ra Xuua go bá pɛhna ya ją'i, nu'bʉ́ nu'ʉ́ da nja te da 'yøtcahʉ, ngue'ą gatho'ʉ beni gue ra Xuua go mrá 'mɛhni Ajuą.

27 Nu'bʉ́ ya ndạ gá macjạ ne ya ndạxjua
ndạ bi dạtuabi ra Jesu ne bi 'ñembi:
—Hindí pạhe.
Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Nequi hinga xi'ahʉ to'o bá pɛncagui pa
dí øt'a nuya ya t'øt'e.

Ra 'bede de yoho ya t'ʉ bi 'bɛhna 'bɛfi

28 Nepʉ ra Jesu bi yopa 'ñembabi ya ndạ gá
macjạ:
—¿Te guí nuhmạguehʉ? 'Nara 'ñøhø mi
pɛ'tsa yoho yá t'ʉ, ne bi 'ñemba 'na de gue'ʉ:
"Rí ma ra 'bɛfibya ja ra uạ'obxi."
29 Nu'bʉ́ nura t'ʉ'ạ bi dạdi ne bi 'ñena:
"Hina, papá, hinga ma." Pe 'mɛfa bi
ntsø'msɛ ne bi ma ra 'bɛfi.
30 Nepʉ ra dada bi 'ñembabi nú'ạ ma'na rá
t'ʉ: "Rí ma ra 'bɛfibya ja ra uạ'obxi." "Hạhạ,
papá, ga ma", bi 'ñembi. Pe nixi himbi ma.
31 Hangue de ri yoho ya t'ʉ, ¿ndạ'ạ gue'ạ
bi 'øtua nú'ạ bi 'bɛpabi rá dada?
Bi dạdi ya ndạ gá macjạ ne bi 'ñena:
—Nú'ạ ra t'ʉ bi mɛhna rá mʉdi.
Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Xi majuạni dí xi'ahʉ gue ya dạga
'øt'ats'oqui ne ya ts'ojạ'i go gue'ʉ ri 'bɛt'o
que gue'ahʉ pa da yʉt'a ja rá hmanda Ajuạ.
32 Ngue'ạ ra Xuua Xi'tsate bi 'ñehe bi
'ñu't'ahʉ ra hñojạ'i, pe nu'ahʉ́ hingá ne gá
camfrihʉ nú'ạ bi mạñ'ạ. Pe nuya dạga
'øt'ats'oqui ne ya ts'ojạ'i, nu'ʉ́ hạ, bi gam-
fri nú'ạ bi mạnga ra Xuua ne bi ñobri'ʉ. Pe
nu'ahʉ́ masque gá hyanthʉ bi ñobri'ʉ, pe
hingá ne gá ñobrihʉ y nixi gá camfrihʉ nú'ạ
bi mạñ'ạ.

Ra 'bede de ya ts'omɛfi
(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

33 Nepʉ ra Jesu bi yopa 'ñemba ya ndạ gá
macjạ:
—'Yøhʉ ma'na ra 'bede ma ga xi'ahʉ: Mi
'bʉ 'nara 'ñøhø xi mi pɛ'tsa ndunthi ya hai,
y nuya hai'ʉ ja bi gạxni ndunthi ya obxi ne
bi guts'i. Nepʉ ja bi hyocni yoho ya ngu, 'na
pa habʉ da thɛ'ma ra ngui gá obxi, ha nu'ạ
ma'na pa ra dø'ma huạhi.
Y nepʉ bi umba hñandi yá uạ'obxi 'rayá
mɛfi. Nepʉ nu'ạ́ bi ma yabʉ.
34 Ha nu mi nja ra nthʉqui, nura me
uạ'obxi bi mɛhna 'rayá 'bɛgo pa da c'ạ'tsa
ya hyanthuạhi pa da hñạnga nú'ạ made
mri 'ñepabi.
35 Pe nú'ʉ ya hyanthuạhi bi gʉmpa yá
'bɛgo ra me uạ'obxi, 'na bi na'mbabi, nu
ma'na bi hyo, ha nu ma'na bi tɛdo.
36 Nepʉ rá ño'qui, ra me uạ'obxi bi mɛhna
ma'na ndunthi yá 'bɛgo, pe nehe'ʉ bri jabʉ
ngu bi t'ø'tuabi nú'ʉ yá mʉdi.
37 Rá ngạts'i ra me uạ'obxi bi mɛhnasɛ rá
t'ʉ ne bi 'ñena: "Numa t'ʉ hạ, ma da t'øte."
38 Pe nu mi hyanda ya hyanthuạhi nura
t'ʉ, nu'ʉ́ bi 'ñémbi 'na ngu 'na: "Nuni go
guehni ma da ts'ocuabi ya hai. Maha ga
hohʉ pa go ga cohʉ nuya hai."
39 Nu'bʉ́ ya hyanthuạhi bi gʉ ra t'ʉ ne bi
gʉqui de ra uạ'obxi, ne bi hyo.
40 Xi nura me uạ'obxi, ¿te ma da 'yø'tuabi
nú'ʉ ya hyanthuạhi nu sta yopa mengui ja
rá hai?
41 Nu'bʉ́ ya ndạ gá macjạ bi dạdi ne bi
'ñena:
—Ra me uạ'obxi hinda hueca nuya
ts'ojạ'i. Ma da hyo'ʉ, y nuya uạ'obxi ma
da umba hñandi ma'ra yá mɛfi. Ne nu'ʉ́ hạ,
ma da umba ra me uạ'obxi made nú'ạ rí
'ñepabi.
42 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi ya ndạ gá
macjạ:
—Ha gue hinxcá hñe'thʉ ja ra Mạca T'ofo
nú'ạ mi mạnga rá 'mɛhni Ajuạ ma'mɛt'o ne
bi 'ñena:
Nú'ạ ra do bi føthmạbʉ 'na lado nuya
hyøngu,
nubya gue'ạ ra mʉdi do de rá nijạ Ajuạ.
Y nusɛ'ạ go bi mɛgui nura do'ạ pa da hyø rá
nijạ,
ne dí hanthʉ gue xi rá nsunda nú'ạ bi 'øt'e.
43 Hangue dí xi'ahʉ gue ma da thạn'ahʉ
nú'ạ ra ts'ɛdi guí pɛ'tshʉ pa gui cʉthmạhʉ
ja rá hmanda Ajuạ, ne ma go da t'umbabi
ma'ra ya jạ'i nú'ʉ to'o ma da 'yø'tua nú'ạ da
'bɛpabi Ajuạ.
44 Nu'ạ tó'o da fe'tsa nura do'ạ da cuent'ua
yá ndo'yo, y nu'ạ tó'o da zɛ'mi da qu'ɛ'ti.
45 Y nu mi 'yøde ya ndạ gá macjạ ne
ya fariseo nuya ya noyaya, nu'ʉ́ bi unga
nguɛnda gue go mi sipabi'ʉ.
46 Hangue nu'ʉ́ mi ne da gʉhmạ ra Jesu,
pe mi tsu ya jạ'i ngue'ạ nuya jạ'i mi beni
gue ra Jesu go 'nará 'mɛhni Ajuạ.

22

Ra 'bede de ra nthạti

1 Ra Jesu bi yopa zofo ya ndạ gá macjạ ne
ya ndạxjua ndạ, ne bi xipa ma'na ra 'bede,
ne bi 'ñembi:
2 —Ra Ndạ de mahets'i ma ga hyɛcuahʉ
ngu 'nara ndạ bi 'yøt'a 'nara ngo ngue'ạ bi
nthạta rá t'ʉ.
3 Bi mɛhna yá 'bɛgo pa da tsi nú'ʉ mi
thø'mi da 'mʉ ja ra ngo. Pe nu'ʉ́ himbi ne
bi 'mʉhni.
4 Nepʉ nú'ạ ra ndạ bi mɛhna ma'na'qui
ma'ra yá 'bɛgo ne bi 'ñembi: "Bá xiphʉ
nú'ʉ to'o dí tø'mhe gue ya stá hñocje, ne
ya stá hohe ya ndạmfri ne ma'ra ya hnoca
mbo'oni. Ya gatho xa nthoqui, 'ñemfʉ da
'ñehe ra ngo."
5 Pe nú'ʉ to'o mi thø'mi hingo bi jamasu
nú'ạ bi xipa nuya 'mɛhni, 'na bi mada ra
'bɛfi ja yá huạhi, ha nu ma'na bi ma da nu
rá 'bɛfi ja ra hnini,
6 ha nu ma'ra bi gʉmpa yá 'mɛhni ra ndạ,
bi na'mbi nepʉ bi hyo.

7 Ha nu mi bạdi ra ndạ nú'ạ te xqui
t'ø'tuabi yá 'mɛhni, xi bi bø rá cuɛ. Hangue
nu'ạ́ bi mɛhna yá soldado pa bi hyo nú'ʉ ya
hyote, nepʉ bi ts'ạ'tuabi yá hnini'ʉ.
8 Nepʉ ra ndạ bi 'ñembabi yá 'bɛgo: "Ya
ja gatho pa ra ngo, pe nú'ʉ to'o ndí tø'mi
himbi ne bi 'ñehe, bi nts'oc'baha.
9 Hangue nubyá grí maha ja ya dạ'ñu, ne
bá tsihʉ gatho nú'ʉ gui tsʉhʉbʉ."
10 Nu'bʉ́ bi ma ya 'bɛgo bá munts'a gatho
nú'ʉ bi zʉdi ja ya 'ñu, ya ts'o'mʉi ne ya
hojạ'i. Njabʉ bi ñuxa nura dạnga ngu habʉ
bi nja ra ngo.

11 Nu'bʉ́ ra ndạ bi yʉt'a mbo habʉ mi ja
ra ngo pa bi zɛngua nú'ʉ xqui zøhø. Ne bi
hyanda 'na mi 'bʉhni nú'ạ hinxqui hye ra
he dega ngo.
12 Hangue nu'ạ́ bi 'ñembabi: "Amigo,
¿hanja gá cʉt'iua hingá he nú'ạ ra he dega
ngo?" Pe nu'ạ́ hinte bi dạdi.
13 Nu'bʉ́ ra ndạ bi 'ñembabi yá 'bɛgo:
"Thạ'tuahʉ yá ua ne yá 'yɛ nuna jạ'i, ne bá
føthʉbʉ møte ja ra 'bɛxuui pa ja dí nzonini
ne ja dí gustri yá ts'i."

14 Nu mi uadi ra Jesu bi metuabi ra
'bede'ʉ bi 'ñembi:
—Ngue'ạ ndunthi da ts'ofo, pe ts'ʉtho
nú'ʉ xa thahni.

Ra Jesu bi mạ de ra bojạ nú'ạ adi ya ndạ de ya hnini
(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

15 Nu'bʉ́ nu mi 'yøde ya fariseo nuya noy-
aya, nu'ʉ́ bi njʉqui pa bi mạmbi hanja da za
da xaxa ra Jesu dega noya.
16 Nu'bʉ́ bi mɛhna yá mfats'i'ʉ mahyɛgui
co 'rayá mfats'i ra ndạ Erode pa bá ø'tua
'nara nt'ani ne bi 'ñembi:
—Xahnate, dí pạhe gue nu'i guí mạnga
nú'ạ majuạni, ne guí udi xi xá hño rá noya
Ajuạ, ne hinto guí tsu, nixi guí huahna ya
jạ'i.
17 Hangue dá e ga an'ahe te guí xicje, ¿ha
gue xá hño ga juthe nú'ạ ra bojạ adi ra ndạ
Cesa, o hina?
18 Pe ra Jesu bi bạtuatho yá ts'omfeni'ʉ,
hangue bi 'ñembi:
—Nu'ahʉ́ 'nagyá yohmihʉ, ¿pa te guí xax-
cahʉ?
19 'Ñutcahʉua nú'ạ ra bojạ adi ra ndạ
Cesa.
Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi 'ñutuabi nú'ạ ra bojạ mi adi.
20 Ha ra Jesu bi hyandi bi 'ñembabi:
—¿To'o rá c'oi núna huxcua ja ra bojạ, ne
te rá 'bɛ mạngua?
21 Ha nu'ʉ́ bi dạdi ne bi 'ñena:
—Rá c'oi ra ndạ Cesa.
Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Umfʉ ra ndạ Cesa nú'ạ rí 'ñepabi'ạ, y
nehe umfʉ Ajuạ nú'ạ rí 'ñepabi.
22 Nu mi 'yøde njabʉ'ʉ, xi bi 'yø nts'ɛdi.
Nepʉ bi zohni ra Jesu, bi ma'ʉ.

Ya saduceo bi 'yamba ra Jesu de rá ñoho ra te
(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 Nú'ạ ra pa'ạ, bi zøhø habʉ mi 'bʉ
ra Jesu 'raya saduceo nú'ʉ mi camfri gue
hinda yopa nte nú'ʉ xa du. Nu'ʉ́ bi
'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:
24 —Xahnate, ra Moise bi mạ gue 'bʉ
'nara 'ñøhø da du ne hinda zogui ni 'nará
bạtsi, nu'bʉ́ 'na de gue nú'ʉ yá cu nú'ạ ra
'ñøhø bi du da nthạtui nú'ạ ra 'bɛhñạ bi
gohi sɛhɛ pa da pøtua rá 'bai ndu rá cu,
ne da mɛ'tsua ya bạtsi pa da thu'mbabi rá
thuhu ndu rá cu.
25 Nuje dá pạhe yoto ya 'ñøhø mri ncu,
nu'ạ rá mʉdi bi nthạti pe 'mɛfa bi du, ne
himbi zocuabi ni 'nara bạtsi. Nepʉ 'mɛfa

nurá 'bɛhña bi nthatui 'nará cu ndu rá dame.
26 Nehe bi du nú'a rá ñoho ra 'ñøhø, nehe
nú'a rá hñu, ne bi njabʉ gatho nú'ʉ yoto ya
'ñøhø bi nthatui 'nadra 'bɛhña, ne 'mɛfa bi
uadi bi du 'rama'na gatho nú'ʉ yoto.
27 Y rá ngats'i bi du ra 'bɛhña nehe.
28 Nu'bʉ́ xi sta yopa nte gatho nú'ʉ xa du,
¿to'o xi majuani drá 'bɛhña nú'a ra 'bɛhña
bi nthatui gatho nú'ʉ yoto ya 'ñøhø mri
ncu?
29 Nu'bʉ́ ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñembi:
—Xi xá nts'o ri mfenihʉ ngue'a hinguí
pahʉ ra Maca T'ofo nixi rá ts'ɛdi Ajua.
30 Ngue'a nura pa da yopa nte nú'ʉ xa du,
ya hinda ma da nthati ya ja'i, ngue'a nu'ʉ́
ma da nja ngu ya ɛnxɛ nú'ʉ bí 'bʉi mahets'i.
31 Pe de nú'a rá ñoho ra 'mʉi, ¿ha gue
hinxcá hñe'thʉ nú'a bi manga Ajua ne bi
'ñena?:
32 "Nuga go rá Ajuagui ra Abrá, ne ra
Isaac, ne ra Cobo." Ajua go gue'a ra Ajua
de nú'ʉ te, hingue de nú'ʉ xa du. Hangue
ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo bí te ja rá
thandi Ajua.
33 Ne nu mi 'yøde ya ja'i nurá nt'utuate ra
Jesu, xi bi 'yø.

Ra hmanda nú'a ma'na ra dangui (Mr. 12:28-34)

34 Nu mi badi ya fariseo gue ra Jesu xqui
go'tua yá ne ya saduceo, nu'bʉ́ bi munts'i'ʉ
pa da nu te da 'yøt'e.
35 Nepʉ 'na de gue'ʉ mrá xahnate de ra
ley bi ma bá xaxa ra Jesu, bi 'yø'tua 'nara
nt'ani ne bi 'ñembi:
36 —Xahnate, ¿nda'a gue'a ra hmanda
ma'na ra dangui de gatho nú'ʉ ya hmanda
huxa ja ra ley?
37 Ha ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembi:
—"Madi Ajua ri Hmu con gatho ri mʉi,
con gatho ri ts'ɛdi, ne con gatho ri mfeni."
38 Nuna go guehna xi ra dangui ne ra
mʉdi hmanda.
39 Y nurá ñoho ra hmanda ngut'atho, nú'a
ena gui madi ri miqu'eiui ne gui su ngu grí
nsu sɛhɛ.
40 Ne gatho nú'a bi manga ra Moise ja
ra ley, ne nú'a bi manga ma'ra yá 'mɛhni
Ajua, ne nuya yoho ya danga hmanda, go
ri 'natho.

¿Ha gue ra Cristo go rá t'ʉ ra nda Davi? (Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

41 De mi 'bʉhnitho ya fariseo, ra Jesu bi
'yø'tuabi 'nara nt'ani nehe,
42 ne bi 'ñembabi:
—Xi'ahʉ, ¿te xi guí mañhʉ de ra Cristo
rá 'mɛhni Ajua nú'a ma da nda? ¿To'o guí
emfʉ gue rá t'ʉ'a?
Ya fariseo bi dadi ne bi 'ñena:
—Rá t'ʉ ra nda Davi.
43 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu'bʉ́ ¿hanja ra Davi po rá ts'ɛdi ra
Maca Ndahi bi ma gue ra Cristo go gue'a rá
Hmu? Ngue'a ra Davi bi 'ñena:
44 Ajua ra Dada bi 'ñembabi ma zi Hmu:
"Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñɛi
asta hinga tsiñ'a'i gatho ri ncontra pa da
gohi'ʉ de nja'ti ri ua."
45 Ha nu'bʉ go drá t'ʉhma ra Davi nura
Cristo, nu'bʉ́ ¿hanja bi 'ñenga ra Davi gue go
rá Hmu?
46 Nu'bʉ́ ya fariseo himbi za te bi dadi, y
desde ra pa'a ya ni 'na de gue'ʉ himbi za bi
'yø'tua ma'ra ya nt'ani ra Jesu.

23

Ra Jesu bi ma de yá ts'o'bɛfi ya fariseo ne ya xahnate de ra ley (Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

1 Nepʉ ra Jesu bi zofo yá nxadi ne ra
hmuntsja'i ne bi 'ñembabi:
2 —Nubya ya fariseo ne ya xahnate de ra
ley u't'a'ihʉ te rí bøni da manga ra ley nú'a
bi 'yofo ra Moise.
3 Hangue gatho nú'a da xi'ahʉ'ʉ 'øt'ehʉ,
ne ostí ma da zabi'ihʉ gui 'øthʉ. Pe nehe
oxqui tɛnbahʉ yá ts'o'bɛfi'ʉ. Nu'a udi'ʉ
gue'a xá hño, pe nu'ʉ́ hingo øt'e nú'a udi'ʉ.
4 Nu'ʉ́ tutua ya ja'i ya 'bats'i xi xá hñʉ, pe
nu'ʉ́ ni ts'ʉ yá mfats'i.
5 Nu'ʉ́ øt'a yá 'bɛfi ja yá thandi ya ja'i pa
da pønga yá hmi, asta cueta ya t'ofo ja yá
de ne tsʉta ya pants'a xifri ja yá 'yɛ y ja
xa nt'ofoni 'raya xɛni de ra Maca T'ofo, ne
nuyá he ma'na xá ma de yá he ma'ra ya ja'i
pe yá nt'ets'itho.
6 Nu'ʉ́ de ja 'nara ngo ri ho da hñudi ja ya
mʉdi hudi pa da ñuni, ne ri ho da hñudi ja
ya hoga hudi nuni ja yá nija pa da t'e'tsua
yá nsu.

7 Nu'ʉ́ ri ho dra zɛnjua ja ra tai co ndunthi
ra t'equ'ei, ne ri ho da t'embabi gue go
gue'ʉ xi ya hoga xahnate.
8 Pe nu'ahʉ́ oxqui hohʉ to'o da 'ñe'ts'a ri
nsuhʉ da 'ñeñ'ahʉ gue go gyá xahnatehʉ,
ngue'a̱ gatho'ihʉ grí ncuhʉ, ne 'natho ri
xahnatehʉ 'bʉi, y nú'á̱ go gue'a̱ ra Cristo
nú'a̱ to'o bá pɛhna Ajua̱ pa da nda̱.
9 Y nixi nú'ʉ to'o xahn'a'ihʉ nuua ja ra
ximhai, oxqui emfʉ gue go gue'ʉ ri dadahʉ,
ngue'a̱ 'natho ri Dadahʉ 'bʉi, y nú'á̱ go
gue'a̱ bí 'bʉi mahets'i.
10 Y nixi oxqui ma gui hohʉ da t'eñ'ahʉ
gue go gyá nda̱hʉ, ngue'a̱ 'natho ri nda̱hʉ
'bʉi, y nú'á̱ go gue'a̱ ra Cristo nú'a̱ to'o bá
pɛhna Ajua̱ pa da nda̱.
11 'Bʉ 'na de gue'ahʉ da ne to'o da
nda̱ngui, mahyoni go gue'a̱ dri 'bɛgohʉ.
12 Ngue'a̱ nu'a̱ tó'o ri 'ñexasɛbya, 'mɛfa da
ua rá nt'ets'i, pe nu'a̱ tó'o hingrá 'ñets'ibya,
'mɛfa go ma da t'e'tsua rá nsu ja rá thandi
Ajua̱.
13 ¡Nú'ahʉ xahnatehʉ de ra ley ne
nú'ahʉ gyá fariseohʉ, 'nagyá yohmihʉ,
huecate'ihʉ ngue'a̱ ma xi dra castiga'ihʉ!
Xcá co'thʉ ra gosthi pa hinto da yʉt'a ja rá
hmanda Ajua̱, nixi guí cʉthʉ, ha nixi guí
hophʉ to'o da yʉt'i.
14 ¡Nú'ahʉ xahnatehʉ de ra ley ne nú'ahʉ
gyá fariseohʉ, huecate'ihʉ ngue'a̱ ma xi
dra castiga'ihʉ! Xi grí xadihma̱hʉ ja ri
nija̱hʉ ja yá thandi ya ja̱'i 'ñena hinte
guí øthʉ, pe 'nagyá yohmihʉ ngue'a̱ guí
ha̱nbahʉ yá ngu ya 'bɛnte viuda, hangue
Ajua̱ ma'na ma da castiga'ihʉ.
15 ¡Nú'ahʉ xahnatehʉ de ra ley ne
nú'ahʉ gyá fariseohʉ, 'nagyá yohmihʉ,
huecate'ihʉ ngue'a̱ ma xi dra castiga'ihʉ!
Nu'ahʉ grí mahʉua grí mahʉni guí hoñhʉ
ya ja̱'i pa gui 'ñutuabihʉ nú'a̱ ri jamfrihʉ,
y nu'bʉ ya bi gamfri'ihʉ, nu'bʉ́ ma'na guí
ts'ocuahʉ yá mfeni, ne ma'na ya gá 'yɛnthʉ
ja ra nidu ngu nú'a̱ habʉ grí maha nehe.
16 ¡Nu'ahʉ́ guí ne gui 'ñuhma̱hʉ ra 'ñu,
pe nixi guí pa̱hʉ habʉ grí maha nehe,
huecate'ihʉ ngue'a̱ ma xi dra castiga'ihʉ!
Ngue'a̱ guí eñhʉ gue 'bʉ 'nara ja̱'i da jura po
ra nija̱, hinte ri muui nú'a̱ bi jura. Pe 'bʉ da
jura po ra oro nú'a̱ ja mbo ra nija̱, nu'bʉ́ ha̱,
guí eñhʉ gue ri muui nú'a̱ bi jura.
17 ¡'Nagyá 'bɛmfenihʉ, ya xcá 'bɛhʉ ra 'ñu!
¿Nda'a̱ ma'na ri muui, ra nija̱ o nú'a̱ ra oro
ja mbo ra nija̱? Ra nija̱ gue'a̱ ma'na ri muui,
ngue'a̱ ja xra ja̱pini ra oro.
18 Nehe guí eñhʉ gue 'bʉ to'o da jura po
ra ata hinte ri muui nú'a̱ bi jura. Pe nu'bʉ
da jura por nú'a̱ ra 'baha xa thuxa ja ra ata,
nu'bʉ́ ha̱ guí eñhʉ gue ri muui nú'a̱ bi jura.
19 ¡'Nagyá 'bɛmfenihʉ, ya ma'na xcá
'bɛhʉ ra 'ñu! ¿Nda'a̱ ma'na ri muui, ra ata
o nú'a̱ ra 'baha xa thuxni ja ra ata? Ra ata
gue'a̱ ma'na ri muui ngue'a̱ ja bri ja̱pini
nú'a̱ ra 'baha'a̱.
20 Hangue nu'a̱ tó'o ri jura po ra ata,
hingue hønsɛ po ra ata ri jura, nehe ri jura
po gatho nú'a̱ ra 'baha xa thuxni nehe.
21 Ne nu'a̱ tó'o ri jura po ra nija̱, hingue
hønsɛ po ra nija̱ ri jura, nehe ri jura po Ajua̱
ngue'a̱ nu'á̱ ja 'bʉhni'a̱.
22 Nu'a̱ tó'o ri jura po mahets'i, hingue
hønsɛ po mahets'i ri jura, nehe ri jura po
rá hudi Ajua̱ ne por guesɛ Ajua̱ ngue'a̱ go
gue'a̱ rá hudi'a̱.
23 ¡Nú'ahʉ xahnatehʉ de ra ley ne
nú'ahʉ gyá fariseohʉ, 'nagyá yohmihʉ,
huecate'ihʉ ngue'a̱ ma xi dra castiga'ihʉ!
Nu'ahʉ́ guí 'uecjʉ 'rɛt'a de ra bɛxo pa Ajua̱
de nú'a̱ guí ta̱hʉ 'bʉ guí pahʉ ra zi xa̱c'ri,
o ra zi ani, o ra zi cominu. Pe hingo guí
øthʉ nú'a̱ ma'na mahyoni ngu ma̱nga ra
ley, hinguí udihʉ ra hoga'mʉi, nixi otho ri
nthecatehʉ, ne hinguí øthʉ nú'a̱ guí ma̱ñhʉ.
24 Nu'ahʉ́ guí ne gui 'ñuhma̱hʉ ra 'ñu, pe
nixi guí pa̱hʉ habʉ grí maha nehe. Nu'ahʉ́
guí njahʉ ngu 'nara ja̱'i nú'a̱ faxa ra t'afi pa
hinda tho ya t'ʉca zu'ue, pe sta zi, tut'atho
ya da̱nga zu'ue, y nixi bi za te 'bɛ bi dut'i.
25 ¡Nú'ahʉ xahnatehʉ de ra ley ne
nú'ahʉ gyá fariseohʉ, 'nagyá yohmihʉ,
huecate'ihʉ ngue'a̱ ma xi dra castiga'ihʉ!
Guí njahʉ ngu ra xʉt'a vaso ne ra xʉt'a
manza, xʉqui hønsɛ de thi ha nu de mbo
xi rá nts'o. Njabʉ mbo ri mfenihʉ nehe
hinxá nt'axi ngue'a̱ gyá ndustehʉ ne gyá
ts'o'yohʉ.
26 'Nagyá godahʉ. Hyɛhʉbʉ 'mɛt'o ya
ts'omfeni pa njabʉ strá nt'axi'ihʉ ne pa da
za gui 'øthʉ nú'a̱ xá hño.
27 ¡Nú'ahʉ xahnatehʉ de ra ley ne
nú'ahʉ gyá fariseohʉ, 'nagyá yohmihʉ,

huecate'ihʉ ngue'ạ ma xi dra castiga'ihʉ! Guí njahʉ ngu ya pantyo xi xá nt'axi de thi ne ri hnequi mahotho, pe mbo xi rá dạma nts'o.

28 Hangue nu'ahʉ́ guí njahʉbʉ nehe ngue'ạ guí 'ñet'a hojạ'ihʉ pe guí beñhʉ ya ts'omfeni ne gyá yohmihʉ.

29 ¡Nú'ahʉ xahnatehʉ de ra ley ne nú'ahʉ gyá fariseohʉ, 'nagyá yohmihʉ, huecate'ihʉ ngue'ạ ma xi dra castiga'ihʉ! Guí jamasubihʉ yá pantyo nú'ʉ yá 'mɛhni Ajuạ xa du, ne guí cạthʉ mahotho nuyá pantyo nu ma'ra ya hojạ'i xa du.

30 Ne guí eñhʉ: "Nu'bʉ ya gra 'bʉhmạhe nuya pa'ʉ, nu'bʉ́ hinstá faxhe ndu ma xitahe pa xa hyopa nú'ʉ yá 'mɛhni Ajuạ."

31 Hangue nu'ahʉ́ guí mạnsɛhʉ gue go gue'a'ihʉ gyá t'ʉhʉ de nú'ʉ to'o bi hyopa yá 'mɛhni Ajuạ.

32 Hangue nú'ạ hingo bi juata ndu ri xitahʉ, ma go gui juadi gui 'yøthʉbya.

33 ¡Nu'ahʉ́ guí njahʉ ngu ya qu'eñạ, hingui ma gui c'othʉ de ya dạnga ʉgui nú'ʉ ma gui thohʉ ja ra nidu!

34 Ma ga pɛhn'ahʉ ma'ra ya 'mɛhni ne ma'ra ya bạmhyạ ne ma'ra ya xahnate. 'Ra de gue'ʉ ma gui hyohʉ, nu ma'ra ma gui tsʉthʉ ja ra pont'i, ha nu ma'ra ma gui na'mbabihʉ ja ri nijạhʉ, ne hinhyabʉ ma gui hophʉ da 'mʉi'ʉ.

35 Y njabʉ ma go gui juthʉ nehe de nú'ʉ ya hojạ'i xa tho, bi mʉdi co ra Abé asta ra Sacaría nú'ạ mrá t'ʉ ra Berequía. Nura Sacaría go gue'ạ gá hyohʉ mbo ri nijạhʉ guetbʉ ja ra ata.

36 Xi majuạni dí xi'ahʉ gue nu'ahʉ́ ma go gui tuxhʉ gatho nuya thaiya.

Ra Jesu bi du rá mʉi po ya me Jerusale (Lc. 13:34-35)

37 Nu'ahʉ me Jerusale, guí tɛdohʉ ne guí hophʉ yá 'mɛhni Ajuạ nú'ʉ bí pɛhn'ahʉ. ¡Hangu ya i'qui dá ne ga munts'ahmạ'ihʉ ngu 'nara zi øni huixa yá zi t'ʉ'ni, pe nu'ahʉ́ hingá nehʉ!

38 Nu'bʉ́ nuri nguhʉ ma da gosɛ.

39 Ngue'ạ dí xi'ahʉ gue ya hingui ma gui yopa hyandgaguihʉ asta hinga yopa pengui. Nu'bʉ́ hạ, nu'ahʉ́ ma gui 'ñeñhʉ: "Xá nsunda nú'ạ to'o bá pɛhna Ajuạ pa da ndạ ja guecjʉ."

24

Ra Jesu bi mạ gue da nhuata ra ndạnijạ (Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

1 Nepʉ ra Jesu bøni de ra ndạnijạ, ne ya mi 'ba'ñu'ạ yá nxadi bi e bi zʉdi pa bi 'ñutuabi gatho nuya ngu de ra ndạnijạ.

2 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Xi majuạni dí xi'ahʉ, gatho nuya nguyʉ ma da nhuati ne hinda ma da gohi ni 'nara do mañạ co ma'na rá midoui.

Ya nt'udi ante rá uadi ra ximhai (Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

3 De guehni bi ma ra Jesu co yá nxadi pa ja ra t'øhø 'bo Olivo, ne ja bá huhni ra Jesu. Nepʉ bi joni yá nxadi pa bi 'yamba sɛhɛ'ạ ne bi 'ñembi:

—Dí ne xi gui xicje ha'mʉ ma da nja nú'ạ gá mạ, ne te ma nt'udi ma ga hanthe pa ga pạhe gue ya ma gui yopa penguiua ma'na'qui, ne pa ga pạhe ha'mʉ rá uadi ra ximhai.

4 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạtuabi ne bi 'ñembi:

—Jamasuhʉ oto sti ma da hya'ahʉ.

5 Ngue'ạ ma da 'ñehe ndunthi nú'ʉ to'o di ñạ de ma thuhu ne di eñ'ʉ: "Nugui go drá Cristo bá pɛncagui Ajuạ pa ga ndạ." Y njabʉ ma da hyat'a ndunthi ya jạ'i.

6 Nehe ma gui 'yødehʉ da hmạ de ya tuhni nú'ʉ ya ja, ne nú'ʉ hingui jatho. Pe nu'ahʉ́ osti ma da du ri mʉihʉ, ngue'ạ pɛ'tsi te da njabʉ. Pe hingo gue'ạ rá uadi ra ximhai ngue'ạ ri 'bɛtho ma'ra te da nja.

7 Ngue'ạ ma da ntuhna ya hnini co ma'ra ya hnini. Ma da nja ra dạnga thuhu ne ya dạnga hñeni, ne ma da nja ya mbimhai habʉraza.

8 Y gatho nuya dumʉiya, guehya ya mʉdi ʉgui.

9 Nú'ʉ hingyá gamfri ma da gʉ'ahʉ da nap'ahʉ o da hyo'ahʉ, ne toraza da ʉtsa'ihʉ ngue'ạ xcá camfriguihʉ.

10 Ha nuya pa'ʉ ndunthi ma da 'bɛdi yá jamfri, ne ma da 'ñʉtsa 'na ngu ma'na, ne ndunthi ma da da yá miqu'eiui.

11 Y ma da 'mʉ ndunthi ya hyate bạdi, da 'ñena gue go xuá mɛhna Ajuạ, ne ma da hyat'a ndunthi ya jạ'i.

12 Ndunthi ya jạ'i ma da 'bɛdi ra hmạte ngue'ạ ma'na xi ma da ndạngui ra ts'oqui gatho ja ra ximhai.

13 Pe nu'ą tó'o hinda 'uegue de Ajuą, nú'ą́
go gue'ą ma da mpøhø.
14 Ma da nt'øde ra noya gue ra Ndą de
mahets'i ma da 'ñehe pa da ndą. Nuná ma
da nt'øde ja gatho rá ngнni ra ximhai pa
njabн da 'yøde gatho ya ją'i de gatho ya
hnini. Nepн de gue'ą ja dí uadi ra ximhai.

15 Ra Dañe nú'ą mrá 'mεhni Ajuą bi 'yofo
de nú'ą ra ts'ot'øt'e ma da nja mbo ja
ra ndąnijį de Jerusale pa da nts'onga ra
ndąnijį. —Nu'ą tó'o da hñe'ta nuna t'ofoną
mahyoni da bądi xá hño te mą.— Ha nu xcrí
hyanthн da t'øt'a njabн mbo ra ndąnijį,
nu'bú njabн gui pąhн gue ya bi zø ra ora.
16 Nu'bú nu'ahн me Judeahн, ma gui
'bathн grí maha ja ya t'øhø.
17 Y 'bн gri 'yohн ja rá patio ri nguhн,
oxqui ma gui cнthн 'mεt'o pa te gui hñąxhн,
ngue'ą mahyoni gui dąma maha.
18 'Bн gri 'yohн ra 'bεfi ja ya huąhi, oxqui
penjн ja ri nguhн pa gui hñąxa ri hehн.
19 Huecazite nú'н ya 'bεhñą di da'thi ne
dya nzн nuya pa'н.
20 'Yaphн Ajuą gue nú'ą ra pa xcrí 'bathн,
hindi ta ya tsε nixi dra pa dega tsaya.
21 Ngue'ą nuya pa'н ma da nja ndunthi ya
ts'othogui nú'н hinhya'mн xa hnequi desde
bi mнdi ra ximhai, ne nixi hinda ma da
yopa nja ma'na'qui.
22 Ajuą ma da 'øt'e pa hinda njabн ndun-
thi ya pa, ngue'ą nu'bн da njabн ndunthi
ya pa, nu'bú da du gatho. Pe po rá ngue
ya gamfri, Ajuą ma da 'øt'e pa da thogui
'bestho nú'н ya pa dega ts'othogui.

23 Nu'bн 'na to'o da 'ñeñ'ahн gue nuua
ja 'bнcua ra Cristo nú'ą bá pεhna Ajuą pa
da ndą, o bí 'bнi ringuehni, oxqui ma gui
camfribihн.
24 Ngue'ą ma da 'mнi 'raya ją'i da 'ñena
gue go di gue'н ra Cristo nú'ą bá pεhna
Ajuą pa da ndą, ne ma da 'mн ma'ra ya
hyate bądi. Nú'ú ma da 'ñudi ndunthi ya
dąnga nt'udi ne da 'øt'a ya t'øt'e 'ñena xi
majuąni pa da hyat'a ya ją'i, ne da nehmą'н
da hyat'a ya gamfri nehe.
25 Ya stá 'bεt'o'ihн ra noya de nú'ą ma da
nja, hangue ostí ma da tha'ahн.
26 Hangue 'bн da t'eñ'ahн gue ra Cristo bí
'bнi ja ra mbonthi, oxqui ma gui mahani. O
'bн da t'eñ'ahн: "Ndi bá ehн ja 'bнcua mbo
ra ngu", oxqui ma gui camfribihн.
27 Ngue'ą nurá yo'ñehe Nú'ą To'o bi e bi
Ją'i xcrá thąmfrihн da dąma zøhø ne da
hnequi gatho ja ra ximhai nja ngu 'nara
huεi ri yot'a mbøxhyadi ne asta yнhyadi.
28 Nuya pa'н ma da nja ngu ya pada ri
munts'i habн 'bεni nú'ą te xa du.

Ra Jesu bi mą hanja ma da yopa mengui ja ra ximhai
(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

29 Ngu da thogui nuya pa'н dega
ts'othogui, 'bestho ma da 'mεxuui ra hyadi,
ne ra zącą hinda ma da yot'i. Ya tsø ma da
dagui de mahets'i, y mahets'i ma da huąt'i
nts'εdi.
30 Nepн ma da hnequi 'nara nt'udi nuni
mahets'i de rá yo'ñehe Nú'ą To'o bi e bi
Ją'i, ne gatho ya ją'i de ra ximhai ma da
nzoni nu stí hyandi da zøhø, nu sta 'ñehe
ja 'nara guui con gatho rá ts'εdi ne co rá
nsunda pa da e da ndą.
31 Ma da nt'øde 'nara trompeta, nepн
Nú'ą To'o bi e bi Ją'i ma da mεhna yá εnxε
gatho ja rá ngнni ra ximhai pa da munts'a
gatho nú'н xa huahni'ą.
32 'Yøhн nuna ra 'bede de ra igo: Nu xcrí
hyanthн gue ya ja yá 'roho ne ya ja yá xi,
nu'bú gui pąhн gue ya ma da zøhø ya pa
dega pahyadi.
33 Hangue nu xcrí hyanthн da nja gatho
ngu nú'ą dí xi'ahн, pąhн gue Nú'ą To'o bi e
bi Ją'i ya ma dua yopa pengui.
34 Xi majuąni dí xi'ahн gue gatho nuya
ma da mнdi da nja ante da du nuya ją'i
'bнibya ja ra ximhai.
35 Mahets'i ne ra ximhai ma da uadi da
thogui, pe numa noya hinhya'mн da uadi,
ma da nja pa nzącho.
36 Ni 'na hinto pądi ra pa nixi ra ora nurá
yo'ñehe Nú'ą To'o bi e bi Ją'i, nixi nú'ą́,
nixi ya εnxε bí 'bн mahets'i hingui pądi,
hønsε ma Dada hą, go pądi ha'mн da 'ñehe.
37 Ha nu sta yopa 'ñehe Nú'ą To'o bi e bi
Ją'i, ma da nja ngu nú'н ya pa de ra Noé.
38 Nuya pa'н ante da ñuxa ra dehe ja ra
ximhai, ya ją'i mi ñuni mi tsithe ne mi
øt'anthąti ngu xi yá nzą́i. Mi øt'a njabн asta

nú'ạ ra pa bi yʉt'a ra Noé ja ra dạnga motsa nú'ạ xqui hyoqui.
39 Nepʉ mi dạmfri'ʉ bi ñuxa ra dehe ja ra ximhai ne bi jạt'i gatho nú'ʉ ya ts'ojạ'i. Ma da njabʉ nehe nú'ạ ra pa rá yo'ñehe Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i.
40 Nuya pa'ʉ, 'bʉ yoho ya 'ñøhø di 'yo ra 'bɛfi 'nadbʉ ja ra huạhi, sta dạmfri da ts'ixa 'na de gue'ʉ, ha nu ma'na da gohni.
41 'Bʉ yoho ya gʉni di 'bʉ 'nadbʉ, sta dạmfri da ts'ixa 'na de gue'ʉ, ha nu ma'na da gohni.
42 Hangue ndø'mhʉ, ngue'ạ hinguí pạhʉ ha'mʉ ma da zøhø ri Hmuhʉ.
43 Ya guí pạhʉ, 'bʉ 'nara me ngu di pạhmạ te ma ora da zøhø 'nara be, nu'bʉ́ hinda 'ñạhạ'ạ pa hinda hopa ra be da xocua rá ngu pa da bepabi.
44 Hangue ne'ahʉ xi da ndø'mhʉ, ngue'ạ xcrí thạmfrihʉ da zøhø Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i.

Ra hoga 'bɛgo ne ra ts'o'bɛgo (Lc. 12:41-48)

45 Nu'ạ tó'o ra hoga 'bɛgo ne xi ra hojạ'i tsa da t'ɛnt'ua rá 'yɛ rá ngu rá hmu, nehe da t'ɛnt'ua rá 'yɛ ya 'bɛgo nú'ʉ hoqui te da ts'i ora mahyoni.
46 Nu'bʉ́ xi da johya nú'ạ ra hoga 'bɛgo nu sta zøhø rá hmu da zʉdi di øt'a ngu nú'ạ rí 'ñehe.
47 Xi majuạni dí xi'ahʉ, nura hmu'ạ ma da hñuxa dega 'bɛtri nú'ạ ra 'bɛgo pa da supa gatho nú'ạ te pɛ'tsi.
48 Pe xi'bʉ nura 'bɛgo'ạ da bøni dra ts'o'mʉi y da beni gue rá hmu hinga 'bestho da dạma mengui,
49 nepʉ nu'ạ́ da mʉdi da na'mba yá mi'bɛgoui, ne da ma da ñuniui ne da ntsiui ya tixfani.
50 Ha sta dạmfri da zøhø rá hmu nú'ạ ra ora hindi tø'mi.
51 Nu'bʉ́ nura hmu'ạ ma xi da ncuɛ co nurá 'bɛgo'ạ, hangue da umba 'nara dạnga castigo, ne da mɛhna habʉ 'bʉ ya yohmi pa ja dí nzonini ne ja dí gustri yá ts'i.

25

Ra 'bede de 'rɛt'a ya nxutsi

1 Nurá yo'ñehe ra Ndạ de mahets'i ma ga hyɛcuahʉ ngu ra 'bede de 'nara nthạti bi nja. 'Rɛt'a ya nxutsi bi hñạxa yá ñot'i dega aceite pa bi ma bá thạdi nú'ạ ra 'ñøhø mi ma da nthạti.
2 Ha de nú'ʉ 'rɛt'a ya nxutsi, cʉt'a xqui hñoqui co yá ñot'i, pe nú'ʉ má cʉt'a hinxqui hñoqui.
3 Ha nú'ʉ cʉt'a hinxqui hñoqui, himbi hñạxa ndunthi ra aceite pa da xit'a ja yá ñot'i.
4 Pe nu'ʉ má cʉt'a xqui hñoqui hạ, bi ñu'tsa yá ñot'i co ra aceite, nehe bi hñạxa 'nara xito mi ñuts'i pa sta thegue nú'ạ mi po ja ra ñot'i da xit'a ma'na.
5 Hinga 'me bi zøhø nú'ạ mi ma da nthạti, hangue gatho nú'ʉ 'rɛt'a ya nxutsi bi zʉ ra t'ạhạ ne bi 'ñạhạ.
6 Y ngu made ra xuui bi nt'øde 'nara hmafi ne bi t'emba ya nxutsi: "¡Ya xa 'ñecua núni ma da nthạti, bá ehʉ gui thạdihʉ!"
7 Nu'bʉ́ 'bestho bi nuhu gatho nú'ʉ 'rɛt'a ya nxutsi ne bi mʉdi bi tsøgue yá ñot'i.
8 Ha nú'ʉ cʉt'a hinxqui hñoqui, 'bestho bi 'ñembabi nú'ʉ má cʉt'a xqui hñoqui: "Xɛcje ts'ʉ ri zi aceitehʉ ngue'ạ ya huet'atho ma ñot'ihe."
9 Ne nú'ʉ ya nxutsi xqui hñoqui bi dạtuabi nú'ʉ má cʉt'a ne bi 'ñembi: "Hina, hinga xɛ'ahe, xi'bʉ ga njahebʉ ngu'ahʉ. Ma'na xá hño grí maha gui tañhʉ habʉ bí 'ba. Bá tañhʉ pa gue'ahʉ."
10 Pe de bi ma'ʉ da danga ra aceite, nura ora'ạ bi zøhø nú'ạ mi ma da nthạti. Nu'bʉ́ nú'ʉ cʉt'a ya nxutsi xqui hñoqui bi mɛui ne bi yʉt'ui'ʉ mbo habʉ mi ma da nja ra ngo dega nthạti. Nepʉ 'bestho bi jot'a ra gosthi.
11 Ha 'mɛfa bi zøhø nú'ʉ ma'ra ya nxutsi ne bi 'ñeñ'ʉ: "¡Xogaguihe ra gosthi, zi Hmu, xogaguihe!"
12 Pe nú'ạ to'o mi ma da nthạti bi dạtuabi'ʉ ne bi 'ñembi: "Xi majuạni dí xi'ahʉ gue hindí pạ'ahʉ to'o'ihʉ."
13 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñena:

—Hangue nu'ahʉ hñocjʉ ne xi da ndø'mhʉ, ngue'ạ hinguí pạhʉ te ma pa ni te ma ora ma da zøhø Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i.

Ra 'bede de 'nara hmu bi zocua ra bojạ yá 'bɛgo

14 Nehe rá yo'ñehe ra Ndạ de mahets'i ma ga hyɛcuahʉ ngu rá 'bede 'nara hmu co yá 'bɛgo. Nú'ạ ra hmu ya mi 'ba'ñu da ma ja

ma'na ra hai yabʉ, ne bi zohna 'rayá nzại 'bɛgo pa bi zocuabi rá bojạ pa da xu de da pengui.

15 'Na de gue'ʉ bi zocuabi cʉt'a 'mo, ma'na bi zocuabi yo 'mo, ha nu'ạ ma'na bi zocuabi 'na 'mo. Ngu rá ndạngui rá mfạdi cada 'na, gue'ạ rá ndunthi ra bojạ bi ts'ocuabi. nepʉ ra hmu bi gʉ rá 'ñu bi ma.

16 Nú'ạ ra 'bɛgo xqui ts'ocuabi cʉt'a 'mo, nu'ạ́ bi ma bi pʉnts'a nura bojạ'ạ ne bi dạhạ má cʉt'a 'mo.

17 Ha nu'ạ tó'o xqui ts'ocua yo 'mo mbɛxo, bi pʉnts'a nú'ạ ra bojạ'ạ, ne bi dạhạ má yo 'mo.

18 Pe nu'ạ tó'o xqui ts'ocua 'na 'mo mbɛxo, nu'ạ́ bi ma bá xei 'nara o'tsi ne bi 'yagui nú'ạ ra bojạ xqui zocuabi rá hmu.

19 Bi thogui ndunthi ya pa, nepʉ bi zøhø ra hmu bi 'ñʉt'uɛndaui yá 'bɛgo.

20 Bi zøhø 'mɛt'o nú'ạ xqui ts'ocua cʉt'a 'mo, ne bi umba rá hmu nú'ạ má cʉt'a 'mo xqui dạhạ de nú'ạ xqui ts'ocuabi, ne bi 'ñembabi: "Gá tsogagui cʉt'a 'mo, pe nubyá jaua nuna má cʉt'a 'mo stá tạhạ de nú'ạ gá tsogagui."

21 Nu'bʉ́ ra hmu bi dạdi ne bi 'ñena: "Xi xá hño ri 'bɛfi. Nu'i xi 'nagrá hoga 'bɛgo. Nubyá ma ga tsoc'a'i ma'na ndunthi ra bojạ pa gui japi da xu, ngue'ạ xi xcá pạdi xcá japi da xu nú'ạ 'na tʉi dá tsoc'a'i. Nubyá bá ehe pa ga johyahʉ."

22 'Mɛfa bi zøhø nú'ạ to'o xqui ts'ocua yo 'mo, ne bi 'ñemba rá hmu: "Gá tsogagui yo 'mo, pe nubyá jaua nuna má yo 'mo stá tạhạ de nú'ạ yo 'mo gá tsogagui."

23 Nu'bʉ́ ra hmu bi dạdi ne bi 'ñembabi: "Xi xá hño ri 'bɛfi. Nu'i xi 'nagrá hoga 'bɛgo. Nubyá ma ga tsoc'a'i ma'na ndunthi ra bojạ pa gui japi da xu, ngue'ạ xi xcá pạdi xcá japi da xu nú'ạ 'na tʉi dá tsoc'a'i. Nubyá bá ehe pa ga johyahʉ."

24 Pe nu mi zøhø nú'ạ ra 'bɛgo xqui ts'ocua 'na 'mo, nu'ạ́ bi 'ñembabi rá hmu: "Nuga dí pạdi gue xi grí japa ri 'bɛgo da mpɛfi nts'ɛdi ne guí xofo habʉ hingo xcá pot'i, ne guí munts'a ra trigo habʉ hingo xcá piqui.

25 Hangue nuga dá tsu'i, xi'bʉ ga tuxa ra thai, hangue dá ma dá agui ri bojạ ja ra hai. Pe nubyá jaua núna gá tsogagui."

26 Bi dạdi ra hmu ne bi 'ñembabi: "Nu'i 'nagrá ts'o'mʉi ne 'nagrá dạhñe 'bɛgo, 'bʉ guí beni gue dí xofo habʉ hingo stá pot'i ne dí munts'i habʉ hingo stá piqui,

27 nu'bʉ́ ¿ha gue himi tsa xcá nu te xcá 'yøt'e pa xa xu ma bojạ dá tsoc'a'i pa xa t'acagui rá thạhạ ma bojạ núbya dá tsøhø?"

28 Nepʉ ra hmu bi 'ñembabi nú'ʉ to'o mi 'ñoui: "Hñạmbabihʉ nú'ạ ra bojạ dá tsocuabi nuni ra dạhñe 'bɛgo, ne umfʉ nú'ạ to'o pɛ'tsa 'rɛt'a 'mo.

29 Ngue'ạ nu'ạ tó'o pɛ'tsi, ma'na ma da t'umbabi pa asta da bonguabi. Pe nu'ạ tó'o ts'ʉtho pɛ'tsi, nu'ạ́ da thạmbabi nú'ạ ts'ʉ pɛ'tsi pa ya hinte da mɛ'tsi.

30 Hangue nú'ạ ra 'bɛgo hinte rá 'bɛfi, ma'na xá hño jʉhʉ ne 'yɛnthʉ ja ra 'bɛxuui pa ja dí nzonini ne ja dí gustri yá ts'i."

Ra Jesu ma da hñạ'mba nguɛnda ya jạ'i de ra ximhai

31 Nu sta 'ñehe pa da ndạ Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i, ma da 'ñoui gatho yá ɛnxɛ, ne ma da hñudi ja rá mạca hudi con gatho rá nsunda.

32 Nuni ja ma da munts'ini gatho ya jạ'i de gatho rá ngʉni ra ximhai, y nura Ndạ ma da 'ueca 'na ngu 'na, ngu øt'a ya ma'yo co ya zi dɛti ne ya t'ạxi.

33 Nu'ạ́ ma da 'ba'ma ja rá 'ñɛi gatho ya zi dɛti, ne nu ja rá ngạhạ ja ma da 'bam'ni gatho ya t'ạxi.

34 Nu'bʉ́ ma da 'ñembabi nú'ʉ di 'bai ja rá 'ñɛi: "Bá ehʉ nu'ahʉ xa jạp'ahʉ ma Dada. Ma gui cʉthʉbya nuni mahets'i habʉ bí manda ma Dada nuni habʉ xqui thoqui pa gue'ahʉ de ante da thoca ra ximhai.

35 Dí 'ñepi gui cʉthʉni ngue'ạ nú'bʉ mi tsʉca ra thuhu, go gue'ahʉ gá 'racjʉ te dá tsi. Ne nú'bʉ mi tsʉca ra nduthe, go gue'ahʉ gá 'racjʉ ra dehe dá tsi. Ne nú'bʉ ndí ne'ñu, go gue'ahʉ gá 'racjʉ ntsaya dá oxi.

36 Ne nú'bʉ mi otho te ga he, go gue'ahʉ gá 'racjʉ te dá he. Ne nú'bʉ ndrí hñeni ne dá ofadi, go gue'ahʉ gá ma gá c'ạscahʉ."

37 Nu'bʉ́ nú'ʉ to'o xa 'yøt'e xá hño ma da dạdi ne da 'ñena: "Ma zi Hmu'ihe, ¿ha'mʉ dá hant'ahe gue mi tsʉ'a ra thuhu nepʉ dá 'ra'ahe te gá tsi? O ¿ha'mʉ dá hant'ahe gue mi tsʉ'a ra nduthe nepʉ dá 'ra'ahe ra dehe?

38 O ¿ha'mʉ dá hant'ahe gue ngrí ne'ñu nepʉ dá 'ra'ahe ntsaya gá oxi? O ¿ha'mʉ dá

hant'ahe gue mi otho te gui hye, nepʉ dá 'ra'ahe te gui hye?
39 O ¿ha'mʉ dá hant'ahe ngrí hñeni o nguí ofadi nepʉ dá ma dá c'ą'ts'ahe?"
40 Nu'bʉ́ ra Ndą da dątuabi ne da 'ñena: "Xi majuąni dí xi'ahʉ gue nu'bʉ gá faxhʉ 'na de guehyʉ ma cu hinte mri muui ja yá thandi ya ją'i, pąhʉ gue go guecagui gá faxcahʉ."
41 Nepʉ ra Ndą da 'ñembabi nú'ʉ di 'bai ja rá ngąhą: "Nu'ahʉ 'uehʉ de gueque. Nu'ahʉ xa zʉ'ahʉ rá cuɛ Ajuą, grí maha pa ja ra nidu habʉ zø ra tsibi pa nzą̨ntho, nuni habʉ xa thoqui pa ra ts'ondąhi ne yá ts'o'ɛnxɛ.
42 Ngue'ą mi tsʉca ra thuhu pe nu'ahʉ́ hingá 'racjʉ te dá tsi. Ne mi tsʉca ra nduthe pe nu'ahʉ́ hingá 'racjʉ ra dehe dá tsi.
43 Ne nú'bʉ ndí ne'ñu, nu'ahʉ́ hingá 'racjʉ ntsaya dá oxi. Ne mi otho te ga he pe nu'ahʉ́ hingá 'racjʉ te dá he. Ne nú'bʉ ndí hñeni ne ndí ofadi, nu'ahʉ́ hingá ma gá c'ąscahʉ."
44 Nu'bʉ́ nú'ʉ ya ts'oją'i ma da dądi ne ma da 'ñena: "Ma zi Hmu'i, ¿ha'mʉ dá hant'ahe mi tsʉ'a ra thuhu o ra nduthe, o ngrá ne'ñu, o bi 'ñotho te gui hye o gá hñeni o gá ofadi, nepʉ hindá fax'ahe?"
45 Nepʉ ra Ndą da dątuabi ne da 'ñembi: "Xi majuąni dí xi'ahʉ, nu'bʉ hingá faxhʉ 'na de nuyʉ ma zi cu hinte mri muui pa ja ri thandihʉ, pąhʉ gue go guecagui hingo gá faxcahʉ."
46 Nu'bʉ́ nuya ts'oją'i ma da ma pa ja ra nidu habʉ da 'mʉi pa nzą̨ntho. Ha nu'ʉ tó'o xa 'yøt'e xá hño ma da yʉt'a mahets'i habʉ bí ja ra te pa nzą̨ntho.

26

Ya ndą gá xodyo bi 'ñʉ'ti pa hanja da za da gʉ ra Jesu
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Nu mi uadi ra Jesu bi mąnga gatho nuya noyaya, bi 'ñembabi yá nxadi:
2 —Ngu guí pąhʉ gue hønsɛ yo pa ri 'bɛdi pa da t'øt'a ra ngo dega pascua, ne nuya pa'ʉ gue'bʉ ma dra da Nú'ą To'o bi e bi Nją'i pa dra pont'i ne da tho.
3 Ne nura pa'ą bi mąnga njabʉ ra Jesu, nuyá ndąxjua ndą ya xodyo ne ya ndą gá macją ne ya xahnate de ra ley, bi munts'i'ʉ ja rá ngu ra Caifá nú'ą to'o xi mrá dąnga ndą gá macją.
4 Nuni ja guehni bi 'ñʉ'ti'ʉ pa hanja da za da hyat'a ra Jesu pa da za da gʉ ne da hyo.
5 Ne bi bensɛ'ʉ bi 'ñémbi'ʉ:
—Nubyá hinga ma ga øthʉ núna dí beñhʉ ga øthʉ ngue'ą ra ngo, pa hinda ñʉnts'a ya ją'i.

'Nara 'bɛhñą bi go'tsua ja rá ñąxu ra Jesu 'nara hoga ñʉni
(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

6 Ha nura Jesu mi 'bʉhni ja ra t'ʉca hnini Betania ja rá ngu ra Simu nú'ą to'o xqui ñąni de ra lepra nú'ą ra hñeni tsit'atho ra ngø.
7 Ha ra Jesu mi hudi ja ra mexa, ne de gue'ą bi zønga 'nara 'bɛhñą mi hą 'na ngu ra zi xito xqui thoqui de 'nara hoga do rá thuhu ra alabastro, mi po 'nara dehe xi mi yʉni xá cʉhi ne xi mri muui ndunthi, ne bi go'tsua ja rá ñąxu ra Jesu nú'ą ra dehe'ą.
8 Ha nu mi hyanda ya nxadi nú'ą mi øt'a nú'ą ra 'bɛhñą'ą, bi bø yá cuɛ ne bi 'ñena:
—¿Hanja bri fantho nuna dehe xi rá mądi?
9 Nuna deheni xa za xa 'ba hmąhą, ngue'ą ri muui ndunthi ra boją, ne xa t'umba hmąhą 'nara mfats'i ya hyoya.
10 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'yøde nú'ą mi mąñ'ʉ ne bi 'ñembabi:
—¿Hanja guí mąñhʉ njabʉ de nú'ą bi 'yøt'a nuni ra zi 'bɛhñą? Nuní xa 'yøt'a 'nara hño pa guequi.
11 Oguí hyøcjʉ nú'ą xa goxcagui, ngue'ą nuya hyoya ma gui 'bʉhʉ nzą̨ntho con gue'ʉ, pe nugui hingá nzą̨ntho ma ga 'bʉi con gue'ahʉ.
12 Nuní bi goxcagui nú'ą ra dehe yʉni xá cʉhi pa nu xcrá nt'agui.
13 Xi majuąni dí xi'ahʉ gue habʉraza de ra ximhai da hmąnga ma noya, nehe da hmą de nú'ą xa 'yøtcagui nuni ra zi 'bɛhñą pa 'nara feni de guehni.

Ra Juda bi pa ra Jesu
(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

14 Nepʉ 'na de gue nú'ʉ 'rɛt'amayoho ya nxadi mrá thuhu ra Juda Iscariote bi ma bá c'ą'tsa ya ndą gá macją,
15 y nu'ą́ bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Hangu guí 'racjʉ pa ga da'a'ihʉ ja ri 'yɛhʉ ra Jesu?

Nu'bʉ́ 'bestho ra ora'ą̱ bi gohui'ʉ 'nara cohi, ne ya ndą̱ gá macją̱ bi umbabi ra Juda Iscariote 'natema'rɛt'a ya t'axboją̱.

16 Y desde ra pa'ą̱ ra Juda mi honi hanja da za da da ra Jesu ja yá 'yɛ'ʉ.

Ra nt'oxi nú'ą̱ bi zi ra Jesu co yá nxadi ante da du
(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

17 Nepʉ bi dat'a ya pa de 'nayá ngo ya xodyo, gue'ą̱ ra ngo de ya thuhme nsi ra nzoi. Y nú'ą̱ ra mʉdi pa de ra ngo, yá nxadi ra Jesu bi ma bá tsʉdi pa bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Habʉ guí ne ga hocje ra hñuni dega pascua?

18 Ha ra Jesu bi dą̱tuabi ne bi 'ñembabi:

—Rí maha ja ra hnini bá c'ą̱'tshʉ 'nara 'ñøhø ne gui 'ñembabihʉ: "Bá pɛncahe ra Xahnate gue ga xi'ahe njaua ngu nú'ą̱ bá mą̱: Ya ma da dat'a ma ora, ne pɛ'tsi te ga øthe ra hñuni dega pascua co ma nxadi ja ri ngu."

19 Nu'bʉ́ ya nxadi bi 'øt'e ngu nú'ą̱ xqui 'bɛpabi ra Jesu, hangue nu'ʉ́ ja bá hocni ra hñuni dega pascua.

20 Nu mi nxuui ra Jesu bi hñudi ja ra mexa con gatho nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi.

21 Ha de mri ñuñ'ʉ, ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Xi majuą̱ni dí xi'ahʉ gue 'na de gue'ahʉ ma gui dagaguihʉ.

22 Nu'bʉ́ gatho yá nxadi bi du yá mʉi, ne nu'ʉ́ 'na ngu 'na bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'i, ¿ha gue go guecagui?

23 Y ra Jesu bi dą̱tuabi'ʉ ne bi 'ñembabi:

—Nú'ą̱ to'o drí ñu'mebya ja 'nadra manza, nú'ą́ go gue'ą̱ ma da dagagui.

24 Nú'ą̱ To'o bi e bi Nją̱'i ya 'yo ra 'ñu pa da t'øt'e ngu nú'ą̱ mą̱nga ra Mą̱ca T'ofo, pe huecate nú'ą̱ ra ją̱'i to'o ma da da'ą̱. Ma'na xá hño hinxa 'mʉhmą̱ nú'ą̱ ra ją̱'i'ą̱.

25 Nepʉ ra Juda nú'ą̱ to'o mi ma da da ra Jesu bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—Xahnate, ¿ha gue go guecagui?

Ra Jesu bi dą̱tuabi ne bi 'ñembi:

—Hą̱hą̱, go nu'i.

26 Nura ora mri ñuni'ʉ, ra Jesu bi gʉ ra thuhme, bi 'yapa Ajuą̱ rá Dada da jąpi, ne bi heque, nepʉ bi umbabi yá nxadi, ne bi 'ñembabi:

—Tsihʉ nuna thuhme, nuna go guehna ma ndo'yo.

27 Nepʉ bi gʉ ra vaso nú'ą̱ mi po ra vinu, ne bi umba njamą̱di Ajuą̱ rá Dada, nepʉ bi umba yá nxadi ne bi 'ñembi:

—Tsihʉ nuna vinu grí gathohʉ.

28 Nuna go guehna ma ji ma da mfani pa da put'a yá ts'oqui gatho ya ją̱'i. Nehe go guehna ra seña de ra 'ra'yo cohi.

29 Pe dí xi'ahʉ gue ya hinga ma ga yopa tsi ma'na'qui nuna ra vinu dega obxi con gue'ahʉ nuua ja ra ximhai. Ma ga yopa tsi ma'na ra 'ra'yo vinu con gue'ahʉ, pe nuni mahets'i habʉ bí manda ma Dada.

Ra Jesu bi mą̱ gue ra Pedro mi ma da gøni'ą̱
(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

30 Ha nu mi uadi bi duta 'nara jąhñą̱, bi ma'ʉ pa ja ra t'øhø 'bo Olivo.

31 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Nura nxuuibya gatho'ihʉ ma da du ri mʉihʉ ne ma gui tsogasɛhʉua. Ngue'ą̱ Ajuą̱ ma Dada mą̱nga njaua ja ra Mą̱ca T'ofo: "Ma ga ho ra ma'yo, y nuyá dɛti ri su'ą̱ ma da nxani habʉraza," njabʉ ena.

32 Hangue nugui ma da thogagui, pe nu xcrá yopa nte, ma ga 'bɛt'o de gue'ahʉ pa Galilea.

33 Nu'bʉ́ ra Pedro bi dą̱tuabi ne bi 'ñembi:

—Masque gatho ma'ra da 'uegue de gue'a'i, pe nugui hinhya'mʉ ga 'uegue de gue'a'i.

34 Ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Xi majuą̱ni dí xi'a'i gue núbya dí nxuui ma gui cøngagui hñu'qui ante da mafi ra me'nją̱.

35 Nu'bʉ́ ra Pedro bi dą̱di ne bi 'ñena:

—Masque ga tuui mahyɛgui pe hinhya'mʉ ga cøñ'a'i.

Y gatho ma'ra ya nxadi bi mą̱ njabʉ nehe.

Ra Jesu mi apabi Ajuą̱ rá Dada nuni Getsemani
(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

36 Nepʉ ra Jesu bi zøhøni co yá nxadi ja nú'ą̱ ra luga rá thuhu Getsemani, ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Cohнua, nugui ma ga thogui má ts'н ringuehni pa ga apabi Ajuą ma Dada.
37 Nu'bн́ nu'ą́ bi zixa hñu yá nxadi, ra Pedro ne nú'н yoho yá t'н ra Sebedeo, bi thogui má ts'н ringuehni. De guehni ra Jesu bi mнdi bi ntsø'mi ne xi bi du rá mнi.
38 Ne bi 'ñembabi nú'н hñu yá nxadi:
—Xi tu ma mнiga asta dí ne ga tu co ra dumнi. Cohнua, oxqui ąhąhн, ma ga aphн Ajuą mahyεgui.
39 Y ra Jesu bi thogui má ts'н de habн bi gohi yá nxadi, nepн bi mε rá hmi ja ra hai, ne bi 'yapa Ajuą rá Dada ne bi 'ñembi:
—Ma Dada'i, nu'bн da zahmą, dá thoguitho nuna ts'othogui ma ga thogui, pe nu'bн hina, 'yøt'e nú'ą go ri pahague, hingo nú'ą go ga nega.
40 Nu'bн́ ra Jesu bi mengui pa habн xqui gohi nú'н hñu yá nxadi, ne nu'н́ bi zнdi mi ąhą, hangue ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:
—¿Ha gue hinxa za xcá tsεthн ra t'ąhą mądi 'na ora mahyεgui con guequi?
41 Nuhuhн ne 'yaphн Ajuą pa gui tsεthн ya ts'othogui. Xi majuąni dí xi'ahн gue ri mfenihн ja rá ts'εdi, pe nuri ndo'yohн otho rá ts'εdi pa gui tsεthн.
42 Ra Jesu bi menga ma'na'qui habн xqui 'yapa Ajuą rá mнdi, ne bi 'ñena ma'na'qui njaua:
—Ma Dada'i, 'bн hinda za da thoguitho nú'н ya ts'othogui ma ga thogui, nu'bн́ 'yøt'e nú'ą go ri pahague.
43 Nepн ra Jesu bi yopa mengui ma'na'qui habн xqui zogui nú'н hñu yá nxadi, ne bi zнdi mi ąhą ne nixi mi tsa da zøt'a yá da ngue'ą xi mi tsεdi ra t'ąhą.
44 Nu'bн́ ra Jesu bi zoguini'н ma'na'qui, ne nu'ą́ bi yopa menga rá hñu'qui pa habн mi apabi Ajuą, ne guet'ątho ya noya bi mą ngu nú'н xqui mąñ'ą.
45 Nepн bi yopa menga ma'na'qui pa habн xqui zogui nú'н hñu yá nxadi ne bi 'ñembabi'н:
—Nubyá hą, dá zн ri t'ąhąhн ne tsayahн xá hño. Ya bi zø ra ora gue ya ma dra da ja yá 'yε ya 'yøt'ats'oqui Nú'ą To'o bi e bi Nją'i.
46 Nanjн maha, ngue'ą ya xa 'ñepн nú'ą to'o ma da dagagui.

Bri jн nts'ąhni ra Jesu
(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

47 Ts'a ra ora mi mąnga njabн ra Jesu, bi zøhø ra Juda 'na de nú'н 'rεt'amayoho ya nxadi, mbra 'ñoui ndunthi ya ją'i, 'ra mbra hñą ya huai ha nu ma'ra mbra hñą ya za. Nuya ją'i'н bá pεhna yá ndąxjua ndą ya xodyo ne ya ndą gá macją.
48 Ra Juda nú'ą to'o xqui pa ra Jesu ya xqui umba 'nara seña nuya ją'i ne xqui 'ñembabi:
—Nú'ą gui hyanthн ga tsн'tsuabi rá hmi, nú'ą́ go di gue'ą, ne gui dąma jнhн.
49 Nu'bн́ ra Juda bi ma bá tsнdi ra Jesu. Nepн bi zεnjua ne bi 'ñembi:
—¡Ajuą da ją́p'a'i, Xahnate!
Ne 'bestho bi zн'tsi.
50 Nu'bн́ ra Jesu bi dątuabi ne bi 'ñembi:
—Xi'ague, ¿te rá 'bε xqui 'ñeque?
Nu'bн́ ya ją'i 'bestho bi gн ra Jesu pa bi zixa nts'ąhni.
51 Y ngu bri jн ra Jesu, 'na de gue nú'н mri 'ñoui'ą bi c'o'tsa rá mahuai ne bi hyεcua 'nará gu 'nará 'bεgo ra ndą gá macją.
52 Nu'bн́ ra Jesu bi 'ñembabi nú'ą mi hą ra mahuai:
—Pε'tsa ri huai ja rá nt'o, ngue'ą gatho nú'н to'o hote co ra huai, co ra huai dí tho nehe.
53 Nugui da zahmą ga apa ma Dada dua pεncagui ya 'motho gá εnxε, y nu'ą́ dua pεncahmą 'bestho.
54 Pe nu'bн́, ya hinda za da nja ngu nú'ą mąnga ra Mąca T'ofo nú'ą ena gue mahyoni ga thogui ngu nú'ą dí thoguibya.
55 Nu'bн́ ra Jesu bi 'ñembabi ya ją'i:
—¿Sague drá be pa e gui jнgaguihн co ya huai ne ya za? Hyastho ndí 'bнi ja ra niją pa ndí xahn'a'ihн ne hinhya'mн gá jнgaguihн.
56 Pe pε'tsi gatho da njabн pa da nja ngu nú'ą bi mąnga yá 'mεhni Ajuą ja ra Mąca T'ofo.
Nu'bн́ gatho yá nxadi bi hyεhni ra Jesu ne bi 'bat'i'н.

Ra Jesu ja yá thandi ra hmunts'a ndą gá xodyo
(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

57 Nu'bн́ nú'н to'o xqui gн ra Jesu bi zits'i pa habн mi 'bнi ra dąnga ndą gá macją nú'ą mrá thuhu ra Caifá, nehe ja xqui munts'ini nuya xahnate de ra ley ne ya ndąxjua ndą.

58 Ha nura Pedro mi 'bɛfatho zi yabʉ mri
dɛna ra Jesu, bi zøni asta ja rá patio rá ngu
ra dạnga ndạ gá macjạ. Nuni ja bi gohni'ạ
habʉ mi 'bʉi ya gʉnts'ạhni pa da hyandi'ạ
te da t'ø'tua ra Jesu.
59 Ha nuya ndạ gá macjạ ne ya ndạxjua
ndạ mahyɛgui con gatho ma'ra ya ndạ gá
xodyo mi honi to'o da mạnbabi ra Jesu
masque dega nc'uamba, pa da za da tho.
60 Pe himbi za te bi ts'ʉtuabi, masque
ndunthi ya jạ'i bi gʉ'tsua ya nc'uamba.
61 Pe 'mɛfa bi 'mʉhni yoho ya c'uamba
jạ'i bi 'ñena:
—Nuna 'ñøhøni bi 'ñena gue da za da
yø'tuabi rá nijạ Ajuạ ne rá hñupa da za da
yopa 'ba'ma ma'na'qui.
62 Nu'bʉ́ nura dạnga ndạ gá macjạ bi 'mai
ne bi 'ñemba ra Jesu:
—¿Ha gue hinte gui thạdi? ¿Ha gue ma-
juạni nú'ạ hmạ de gue'i?
63 Pe ra Jesu hinte bi dạdi. Nu'bʉ́ nura
dạnga ndạ gá macjạ bi 'ñembabi:
—De rá thuhu Ajuạ nú'ạ te, xi da xicje,
¿ha gue go gue'i grá Cristo rá T'ʉ'i Ajuạ bá
pɛhn'a'i pa gui ndạ?
64 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạtuabi ne bi 'ñena:
—Hạhạ go guecagui, ngu nú'ạ gá mạ.
Nehe dí xi'ahʉ gue nuya pa xa 'ñepʉ ma gui
hyanthʉ Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i ma da hñudi
ja rá 'ñɛi Ajuạ nú'ạ ja rá ts'ɛdi. Y nehe ma
gui hyanthʉ dua ehe ja ya guui.
65 Nu'bʉ́ nura dạnga ndạ gá macjạ bi
dʉnga yá he ngue'ạ bi beni gue ra Jesu xqui
ñạma'ñʉ de Ajuạ, ne bi 'ñena:
—Nuna 'ñøhøni ri 'ñet'a Ajuạ. ¿Te ga
'bɛphʉ ma'ra to'o da xicjʉ de guehni? Ya gá
'yøsɛhʉ nú'ạ te bi mạ.
66 ¿Te guí mạñhʉ?
Ha nu'ʉ ma'ra bi dạdi ne bi 'ñena:
—Nuní go 'nara dạnga nduthai, hangue
rí 'ñepi da tho.
67 Nu'bʉ́ 'ra de gue'ʉ bi zo'tsuabi rá hmi
ne bi na'mbi, ha nu ma'ra bi mɛ'ti,
68 ne bi 'ñembabi:
—Nu'i guí ena gue go gue'i grá Cristo xuá
mɛhn'a'i Ajuạ pa gui ndạ. Nu'bʉ́, 'bʉ grá
bạdi, xicje xạ, ¿to'o nú'ạ bi nap'a'i?

Ra Pedro bi gønga ra Jesu
(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

69 Nura ora'ạ, ra Pedro mi huhnitho ja ra
patio, nepʉ 'nara nxutsi mrá 'bɛgo bi ma bá
tsʉdi'ạ ne bi 'ñembabi:
—Ne'i go gue'i nguí 'ñoui ra Jesu nú'ạ ra
me Galilea, ¿ha ngue hạ?
70 Ha nura Pedro bi ncøni de ja yá thandi
gatho ya jạ'i mi 'bʉhni ne bi 'ñena:
—Nixi dí pạdi nú'ạ guí mạ.
71 Nepʉ nu'ạ́ ya mi pa ja ra gosthi, ne
ma'na ra nxutsi mrá 'bɛgo bi hyandi'ạ ne bi
'ñembabi nú'ʉ ma'ra ya jạ'i mi 'bahni:
—Nuna dạmeni mri 'ñoui ra Jesu me
Nasare nehe.
72 Nepʉ ra Pedro bi yopa ncøni
ma'na'qui, ne bi jura bi 'ñena:
—Nixi stá pạdi nú'ạ ra 'ñøhø guí mạ.
73 'Mɛfa bi joni ya jạ'i habʉ mi 'bai'ạ ne bi
'ñembabi:
—Xi majuạni ne'a'i go gue'i 'na de gue'ʉ,
ngue'ạ mfạta ri noya gri ñạ.
74 Nu'bʉ́ ra Pedro bi mʉdi bi jura ne bi
ntsante ne bi 'ñena:
—Hindí pạ nú'ạ ra 'ñøhø guí mạñhʉ.
Y 'bestho nura ora'ạ bi mafi ra menjạ.
75 Nu'bʉ́ ra Pedro bi zo rá mfeni de nú'ạ
xqui xipa ra Jesu ne xqui 'ñembi: "Nu'i
ma gui cøngagui hñu'qui ante da mafi ra
menjạ." Nu'bʉ́ ra Pedro bi bøni pa thi ne xi
bi nzoni con gatho rá mʉi.

27

Ra Jesu bi ts'ixa habʉ mi ja rá ts'ʉtbi ra Pilato
(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

1 Nurá hyax'ạ gatho yá ndạxjua ndạ ya
xodyo ne ya ndạ gá macjạ bi gohi 'nara cohi
pa hanja da za da hyo ra Jesu.
2 Nepʉ bi du'ti'ʉ pa bi zits'i bá ɛnt'ua ja
rá 'yɛ ra Poncio Pilato nú'ạ to'o mrá ndạ de
Judea.

Rá du ra Juda

3 Ra Juda nú'ạ to'o xqui da ra Jesu, nu
mi hyandi'ạ gue ma da tho ra Jesu, xi bi
du rá mʉi ne bi ma bá co'tsua yá bojạ
nuya ndạ gá macjạ ne ya ndạxjua ndạ, nú'ạ
'natema'rɛt'a ya t'axbojạ xqui t'umbi.
4 Ne bi 'ñena:
—Nugui stá øt'a 'nara dạnga ts'oqui,
ngue'ạ stá da 'nara 'ñøhø nú'ạ hinte tu, ma
da tho, da manga rá ji.
Nepʉ nu'ʉ́ bi dạdi ne bi 'ñembi:

—¿Nu'á te go tsa ga pacahe de gue'a? Nu'á go rí ma ri uɛndague.

5 Nu'bɨ́ ra Juda bi føta nú'a ra boja mbo ra nija, nepɨ bi ma bá nzɨdisɛ dega 'yɨga pa bi nhyo sɛhɛ.

6 Nu'bɨ́ nuya nda gá macja bi munts'a nú'a ra boja'a ne bi 'ñeñ'ɨ:

—Nuna bojana hingui tsa ga ɨthɨ ja ra 'mɛ'tsboja de ra nija, ngue'a guehna 'nara njut'i de rá ji 'nara ja'i.

7 Nepɨ bi go 'nara cohi gue con gue nura boja'a da dañ'ɨ 'nara hai rá thuhu ra Hai dega Hyoca Traste, pa ja da t'aguini ya nzøhøja'i.

8 Hangue asta mapaya nura hai'a rá thuhu ra Hai dega Ji.

9-10 Njabɨ bi nja ngu nú'a xqui manga ra badi Jeremía bi 'ñena: "Bri jɨ nú'a 'natema'rɛt'a ya t'axboja pa bi thanga 'nara hai nú'a mrá mɛti 'nara hyoca traste. Njabɨ bi 'bɛpcagui Ajua ga øt'e. Ngue'a ya me Israel bi 'ñena gue nú'a ra ja'i'a da 'ba po 'natema'rɛt'a ya t'axboja."

Ra Jesu bi 'mai ja rá thandi ra Pilato (Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

11 Ra Jesu ya mi 'bahni ja rá thandi ra Pilato nú'a to'o mrá nda de Judea. Ha ra Pilato bi 'ñani, bi 'ñembabi:

—¿Ha go gue'i grá danga Nda de ya xodyo?

Ha ra Jesu bi datuabi:

—Haha go guecagui, ngu nú'a gá ma.

12 Nepɨ ya nda gá macja ne ya ndaxjua nda bi ñapabi ra Jesu, pe nu'á hinte bi dadi.

13 Nu'bɨ́ ra Pilato bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Ha hinguí øde gatho nú'a te hma de gue'i?

14 Pe ra Jesu hinte bi datuabi. Por guehna ra Pilato xi bi 'yø.

Ra Jesu bi sɛcuabi gue da tho (Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

15 Nú'a ra nzai de Judea gue ra nda pɛ'tsi da hyɛgui 'nara 'yofadi nú'ɨ go da huahna ya ja'i nú'ɨ ya pa de rá ngo ra pascua.

16 Ha nuya pa'ɨ mi ofadi 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Barraba nú'a xqui t'øde ndunthi de gue'a ngue'a xi mrá ts'oja'i.

17 Y nu'bɨ́ nura ora bi munts'a ya ja'i, ra Pilato bi 'yambabi'ɨ ne bi 'ñembi:

—¿To'o guí nehɨ ga hɛgui, ra Barraba o nuni ra Jesu t'embi ra Cristo ra nda?

18 Ngue'a ra Pilato mi padi hanja ya nda gá xodyo xqui zi'tsuabi ra Jesu ngue'a mi tsu da hña̱nbabi'a yá nsu.

19 Ha nu de mi huhni ra Pilato ja rá hudi, nurá 'bɛhña bá pɛnpa ra noya ne bi 'ñembi: "Ote xqui ma gui hñøt'e de gue nú'a ra hoga ja'i'a, ngue'a manxuui dá 'uipa 'nará t'i xi xá nts'o."

20 Pe ya nda gá macja ne ya ndaxjua nda bi 'yɨ'ta gatho ya ja'i pa da 'yadi'ɨ gue go da thɛgui ra Barraba, ne go da tho ra Jesu.

21 Nu'bɨ́ ra Pilato bi 'yambabi ma'na'qui ya ja'i ne bi 'ñembi:

—¿Nda'a de ri yoho guí nehɨ ga hɛgui?

Nu'bɨ́ ya ja'i bi dadi ne bi 'ñena:

—Nura Barraba.

22 Hangue ra Pilato bi yopa 'yambabi'ɨ ne bi 'ñembi:

—Nu'bɨ́ ¿te ga øt'e co nuni ra Jesu xa thu'mbi ra Cristo ra nda?

Nu'bɨ́ ya ja'i bi dadi ne bi 'ñena:

—¡Manda da tho ja ra pont'i!

23 Nu'bɨ́ ra Pilato bi 'ñembabi'ɨ:

—¿Pe te ma ts'oqui xa 'yøt'ni?

Pe nu'ɨ́ ma'na xi mi mafi nts'ɛdi mi ena:

—¡Manda da tho ja ra pont'i!

24 Nu mi hyanda ra Pilato gue ma'na 'yo mri ñɨnts'i ya ja'i ne himi tsa te da 'yøt'e'a, nu'bɨ́ bi manda da thampa ts'ɨ ra dehe, ne bi nxɨ'yɛ ja yá thandi gatho ya ja'i, ne bi 'ñena:

—Nugui hingo ma ga thadi de nurá ji ma da manga nuna ra hoga 'ñøhø nu stí du. Nu'ahɨ ya go guí pahɨ te ma gui thadihɨ.

25 Nu'bɨ́ bi dadi gatho ya ja'i ne bi 'ñena:

—¡Nuje ne gatho ma batsihe ma go ga thadihe de nú'a ra ji ma da mfani!

26 Nu'bɨ́ ra Pilato bi hyɛgui ra Barraba, ne bi manda bri fɛt'a ra Jesu, nepɨ bi 'yɛnt'uabi'a ja yá 'yɛ yá soldado pa da hyo'ɨ.

27 Nu'bɨ́ ya soldado bi zixa ra Jesu pa habɨ mi 'bɨi ra danga ts'ɨtbi, ne ja bá cot'athoni gatho ya soldado.

28 Nepɨ bi møque'ɨ ne bi hyetuabi 'nara thɛnga he.

29 Ne bi hñu'tsuabi ja rá ña̱xu 'nara corona dega 'mini xqui 'bet'e, ne bi 'yɛnt'ua

ja rá 'yɛ ra 'ñɛi 'nara ts'ʉt'o. Nepʉ bi ndandiñąhmu'ʉ ja rá thandi'ą, ne mi ø'tuatho ra nt'eni mi embi:

—¡'Bʉi pa nzą̄ntho, nu'i ri t'equ'ei rá Ndą'i ya xodyo!

30 Nepʉ bi zots'i'ʉ ne bi hñąmba nú'ą̄ ra ts'ʉt'o mi o ja rá 'yɛ ne con gue'ą̄ bi na'mba ja rá ñą̄xu.

31 Nepʉ de mi uadi'ʉ bi 'yø'tua ra nt'eni ra Jesu, bi møcuabi nú'ą̄ ra thɛnga he xqui hyetuabi, nepʉ bi yopa hyetua nú'ʉ yá dutu xi mi he. Nepʉ bi zits'i'ʉ pa da pont'i ja ra pont'i pa ja dí duni.

Ra Jesu bri thøta ja ra pont'i
(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 Ne de má 'ñu bi nthɛui'ʉ 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Simu mrá me Cirene. Nepʉ nú'ą̄ ra 'ñøhø'ą̄ bri japi bi duxa nú'ą̄ ra pont'i habʉ mi ma da ts'ʉta ra Jesu.

33 Njabʉ bi zøni ja ra luga rá thuhu Golgota nú'ą̄ rí bøni da 'ñena Ñą̄xmadu.

34 Nuni ja bá t'umbabini ra Jesu ra vinu xqui nthą̄nts'i co 'nara ndą̄po xi xmá nju, pe mi za gue xmá nju himbi ne bi zi.

35 Nu mi uadi ya soldado bi pont'a ra Jesu, nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi rifabi yá dutu pa bi hñegue'ʉ. Njabʉ bi nja ngu nú'ą̄ xqui mą̄nga rá 'mɛhni Ajuą̄ nú'ą̄ bi 'ñena: "Nú'ʉ́ bi rifagui ma dutu pa bi hñegue'ʉ."

36 Nepʉ ya soldado ja bi hñudini pa bi su ra Jesu.

37 Y xqui t'ofo ja ra pont'i mañą̄ de ja rá ñą̄xu nda'ą̄ ra ts'oqui xqui 'yøt'e ngu mi mą̄ñ'ʉ pa ja bi duni. Y nú'ą̄ xqui t'ofoni mi mą̄ gue nu'ą́ go ra Ndą̄ de ya xodyo.

38 Nehe bri pont'a yoho ya be habʉ bri pont'a ra Jesu, 'na ja rá 'ñɛi, ne nú'ą̄ ma'na ja rá ngą̄hą̄.

39 Y nú'ʉ to'o mi thoguini mi bʉt'a yá ñą̄xu ne mi xaxi,

40 mi embabi:

—Nú'i xcá mą̄ gue gui yø'ta ra niją̄, nepʉ rá hñupa gui yopa 'ba'mi, mpøhø de gue'asɛ, ne cą̄i de ra pont'i 'bʉ xi majuą̄ni go gue'i rá T'ʉ'i Ajuą̄.

41 Nehe ya ndą̄ gá macją̄ ne ya xahnate de ra ley, co ya fariseo ne ya ndą̄xjua ndą̄ mi nønga ra Jesu ne mi 'ñémsɛ'ʉ:

42 —Ma'ra hą̄, bi za bi pøhø, pe nubyani hinda za da mpøhø sɛhɛ. Nu'bʉ go xi guehmą̄ni yá Ndą̄ ya me Israel, dá gą̄ibya de ra pont'i pa ga camfrihʉ.

43 Nuni xa hñuxa rá jamfri ja Ajuą̄, hangue dá ñą̄mbya Ajuą̄ 'bʉ gue xi majuą̄ni Ajuą̄ ri mą̄di, cabo xa xicsɛhʉni ne xa 'ñena gue go guehni rá T'ʉ Ajuą̄.

44 Nehe nú'ʉ yoho ya be xcrí pont'i mahyɛgui co ra Jesu bi xaxi'ʉ nehe.

Ra Jesu bi du
(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Y ngu mi 'nɛt'yoho ra hyadi, bi mʉdi bi 'mɛxuui gatho ra ximhai ne asta mi nzʉnga hñu nde ja bi yopa hnequi ma'na'qui.

46 Ne nura ora'ą̄ ra Jesu bi ñą̄ nts'ɛdi ne bi 'ñena:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —Rí bøni da 'ñena, ma Dada'i, ma Dada'i, ¿hanja xcá hyɛgasɛua?

47 Nu'bʉ́ 'ra de gue nú'ʉ mi 'bʉhni bi 'yøde ne bi 'ñena'ʉ:

—Nuni ra 'ñøhø ma'ta ndu ra bą̄di Elía.

48 Nu'bʉ́ 'na de gue nú'ʉ mi 'bʉhni 'bestho bi nest'ihi bá hą̄ 'nara zi sponja ne bi pobo co ra ju'tsa vinu. De guehni bi tøta ja 'nara ts'ʉt'o, nepʉ bi go'tsuabi ja rá ne.

49 Pe nu ma'ra bi 'ñena:

—Tsopʉ, ma ga nuhʉ ua da zø ra Elía pa da ñą̄ni.

50 Nu'bʉ́ bi yopa ñą̄ nts'ɛdi ma'na'qui ra Jesu, nepʉ ra ora'ą̄ 'bestho bi du.

51 Nura ora'ą̄ bi xø nú'ą̄ ra dutu mi naxa mbo ra ndą̄niją̄ pa mi cot'a habʉ xi xmá nsunda, bi mʉdi de mañą̄ pa rí ga'ti. Ne xi bi nja 'nara mbimhai nts'ɛdi y asta bi xø ya do.

52 (Nehe bi xoxa ya nt'agui ne bi yopa nte ndunthi ya gamfri nú'ʉ ya xqui du.

53 Ne nu de ya xqui yopa nte ra Jesu, nu'bʉ́ nú'ʉ xqui bønga de ja ya nt'agui, bi 'ño ja ra hnini Jerusale habʉ bá handa ndunthi ya ją̄'i.)

54 Ngu bi du ra Jesu, ra ndą̄ gá soldado ne yá mfats'i nú'ʉ mi su'ą̄ bi za'ʉ ra mbimhai ne bi hyanda gatho nú'ʉ te bi nja, hangue xi bi ntsu'ʉ ne bi 'ñena:

—Xi majuą̄ni nuni ra 'ñøhø go mi guehni rá T'ʉ Ajuą̄.

55 De zi yabʉtho mi 'bahni ndunthi ya 'bɛhñą̄ mi handa nú'ą̄ te bi nja. Nuya 'bɛhñą̄'ʉ go gue'ʉ xqui mɛpabi ra Jesu ne xqui 'ñoui de Galilea.

56 'Ra de gue'ʉ, ra Maria Magdalena, ne
ra Maria nurá nạnạ ra Cobo ne ra Jose, ne
rá nạnạ nú'ʉ yoho yá t'ʉ ra Sebedeo.

Ra Jesu bi t'agui
(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

57 De ya mi ma da yʉ ra hyadi 'nará nxadi
ra Jesu mrá me Arimatea mrá thuhu ra Jose
ne xi mrá rico,
58 bi ma bá c'ạ'tsa ra Pilato pa bi 'yapa
nsɛqui da ma da 'yacuabi rá ndo'yo ra
Jesu. Nu'bʉ́ ra Pilato bi manda da t'umbabi
nsɛqui pa da ma da 'yagui.
59 Nu'bʉ́ ra Jose bi ma bá tumpa rá ndo'yo
ra Jesu, ne bi mant'i co 'nara t'axa dutu.
60 Nepʉ bi ma bá agui ja ra nt'agui nú'ạ
xqui hyoqui'ạ ja 'nara hñạdo pa go xa
nt'aguini hmạhạ'ạ. Nepʉ bi got'a ra nt'agui
co 'nara dạnga do, ne bi ma'ạ.
61 Ne guetbʉ ja ra nt'agui mi huhni ra
Maria Magdalena ne nú'ạ ma'na ra Maria.

Ya nsute ja rá nt'agui ra Jesu

62 Rá hyax'ạ, ya xqui thogui nú'ạ ra pa de
ra nthoqui, bi ma ya ndạ gá macjạ ne ya
fariseo bá c'ạ'tsa ra Pilato,
63 ne bi 'ñembi:
—Nú'i ma ndạ'ihe, dí beñhe gue nú'ạ ra
hyate 'ñøhø nú'bʉ mi tetho bi 'ñena gue rá
hñupa mi ma da yopa nte.
64 Hangue dí nehe gui pɛhna to'o da su
ra nt'agui hñu pa, pa hinda 'ñehe yá nxadi
dega xuui ne da be. Nu'bʉ́ hạ, nuya nxadi
ma da 'ñembabi ya jạ'i gue xa yopa nte'ạ, ne
ma'na strá nts'o nuna nc'uambanạ de nú'ạ
rá mʉdi.
65 Bi dạdi ra Pilato ne bi 'ñena:
—Ma ga 'ra'ahʉ ya soldado gui tsixhʉ pa
gui suhʉ xá hño ra nt'agui asta habʉ da za.
66 Nu'bʉ́ nuya ndạ gá macjạ co ya fariseo
bi ma bá su ra nt'agui ne bi hñu'tsua 'nara
seyo ra do, ne bi zohni'ʉ ya soldado pa bi
su.

28

Ra Jesu bi yopa nte de ra du
(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Rá hyax'ạ de ya xqui thogui ra pa dega
tsaya ne ya mi fʉdi da hyats'i de ra mʉdi
pa de ra semana, ra Maria Magdalena ne
ma'na ra Maria bi ma da c'ạ'tsa ra nt'agui.
2 Y nura ora'ạ bi nja 'nara dạnga
mbimhai, ngue'ạ bá cại 'nara ɛnxɛ de
mahets'i, ne ngu bi zøhø habʉ xqui t'agui
ra Jesu, bi 'yent'a nú'ạ ra do xqui jot'a ra
nt'agui, nepʉ bi hñudi'ạ mañạ de nura do'ạ.
3 Nura ɛnxɛ'ạ xi mri yot'i ngu 'nara huɛi,
ne nurá he xi xmá nt'axi ngu ra tsɛ.
4 Y nu mi hyanda ya soldado njabʉ, nu'ʉ́
bi umba ra nhuạt'i co ra ntsu ne bi dagui bi
hødu.
5 Nu'bʉ́ ra ɛnxɛ bi zofo nú'ʉ ya 'bɛhñạ ne
bi 'ñembi:
—Oguí tsuhʉ. Nuga dí pạdi gue guí
hoñhʉ ra Jesu nú'ạ bi tho ja ra pont'i.
6 Nu'ạ́ ya jo'oua, ngue'ạ ya bi yopa nte
ngu nú'ạ xqui mạñ'ạ. Bá ehʉ gui hyanthʉ
habʉ mi t'agui.
7 Nepʉ grí maha 'bestho bá xiphʉ yá
nxadi'ạ gue nu'ạ́ ya bi yopa nte, ne nubyá
ya bi 'mɛt'o'ạ pa Galilea, nuni ja ma grí
hyanthʉni ma'na'qui. Pa gue'ạ dá ehe ga
xi'ahʉ.
8 Nu'bʉ́ bi ma hnest'ihi nú'ʉ yoho ya
Maria, ngu ts'ʉ mi tsu y ngu ts'ʉ mi johya.
Bi ma'ʉ pa bá xipa ya nxadi nú'ạ bi mạnga
ra ɛnxɛ.
9 Ne nura ora mi 'yo ra 'ñu'ʉ mi dạmfri bi
nthɛui ra Jesu ne nu'ạ́ bi zɛngua'ʉ. Nu'bʉ́
nu'ʉ́ bi joni habʉ mi 'bai pa bi nsunda'ʉ, ne
bi hyʉpabi yá ua.
10 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Oguí tsuhʉ. Grí maha gui xiphʉ
nú'ʉ ma cu da ma pa Galilea ne ja grá
nthɛ'beni'ʉ ma'na'qui.

Ya soldado bi xipabi ya ndạ gá macjạ nú'ạ xqui nja

11 De ya xqui ma nú'ʉ ya 'bɛhñạ, 'ra de
gue nú'ʉ ya soldado mri su ra nt'agui bi ma
pa ja ra hnini pa bá xipa ya ndạ gá macjạ
de gatho nú'ạ te xqui nja.
12 Nu'bʉ́ ya ndạ gá macjạ bi 'ñʉ'tiui
ya ndạxjua ndạ pa da umbabi'ʉ ndunthi
ra bojạ ya soldado pa da mạnga 'nara
nc'uamba,
13 ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu'ahʉ pɛ'tsi te gui mạñhʉ gue de mi
nxuui gá ạhạhʉ, hangue nura ora'ạ nuyá
nxadi ra Jesu bi zøhø ne bi du'tsua'ʉ rá
ndo'yo.

14 Ha nu'bʉ da nja ra pa da bạdi ra ndạ de
núna xa nja, odi tu ri mʉihʉ, ngue'ạ nuje go
ma ga ñạhe con gue'ạ.
15 Nu'bʉ́ ya soldado bi hñạnga ra bojạ,
nepʉ bi ma'ʉ bi 'yøt'e ngu nú'ạ xqui sipabi.
Hangue asta mapaya nuya xodyo camfri
gue xi bi njabʉ ngu nú'ạ ra nc'uamba bi
mạnga ya soldado.

Ra Jesu bi umba yá 'bɛfi yá nxadi
(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

16 Nu'bʉ́ nú'ʉ 'rɛt'ama'ra ya nxadi bi ma
pa Galilea nuni ja ra t'øhø habʉ xqui xipabi
ra Jesu da nthɛui.
17 Y ngu bi hyant'ʉ ra Jesu xi bi nsunda,
masque 'ra de gue'ʉ hints'ʉ mi camfri.
18 Nu'bʉ́ ra Jesu bi joni pa habʉ mi 'bʉi'ʉ
ne bi 'ñembi:
—Gatho ra ts'ʉtbi xa t'ɛndgagui ja ma
'yɛ pa ga ndạ nuni mahets'i ne nuua ja ra
ximhai.
19 Hangue grí maha bá zofohʉ gatho ya
jạ'i nú'ʉ 'bʉi ja rá ngʉni ra ximhai pa dua
nxadi nehe'ʉ, ne xi'tshʉ'ʉ de rá thuhu ra
Dada, ne de ra T'ʉ, ne de ra Mạca Ndạhi.
20 Nehe 'ñutuabihʉ'ʉ da 'yøt'e gatho ngu
nú'ạ stá 'bɛp'a'ihʉ. Y nuga nzạntho ma ga
'bʉi con gue'ahʉ asta rá uadi ra ximhai.
Njabʉ gue'ạ.

NSAN MARCO
RA MA̱CA HOGA T'ØDE NÚ'A̱ BI 'YOFO NSAN MARCO

Ra Xuua Xi'tsate mi zofo ya ja̱'i ja ra mbonthi
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 Rá ma̱ca hoga t'øde ra Jesucristo rá T'ʉ
Aju̱a̱ bi mʉdi njaua:
2 Ra ba̱di Isaía bi 'yofo nuya ya noya ya
maya'bʉ gue Aju̱a̱ bi xipabi da 'yofo:
Ndi, nuga drá Aju̱a̱ dí pɛhna ma 'mɛhni pa
da 'mɛt'o de gue'e
pa da hyoc'a ri 'ñu.
3 Nuna ra 'mɛhni go guehna ma da ña̱
nts'ɛdi ja ra mbonthi ne da 'ñembabi
ya ja̱'i njaua:
"Hyocjʉ ra 'ñu pa da tho ma Hmuhʉ, ne
jua̱ñhʉ ya ts'aca'ñu."
4 Y nu mi 'ñehe ra Xuua Xi'tsate bi njabʉ ngu
nú'a̱ xqui ma̱nga Aju̱a̱, bi 'mʉ ja ra mbonthi
ne mi xipa ya ja̱'i mi ena: "Ñobrihʉ ne
nxistehehʉ y Aju̱a̱ da pun'ahʉ ri ts'oquihʉ."
5 Ha gatho nuya ja̱'i mi 'bʉ ja ra hnini
Jerusale ne gatho rá ngʉni de ra hai Judea
mi pa habʉ mi 'bʉ ra Xuua pa mi øde'ʉ
nuya noya mi ma̱ñ'a̱ ne pa mri nju̱a̱ni de
yá ts'oqui ja rá thandi Aju̱a̱. Y ra Xuua mi
xi'tsi'ʉ ja ra da̱the Jordá.
6 Y nú'á mi nhye dega xicameyo, ne mi
ngʉt'a 'nara ngʉt'i dega xifri. Mi tsi ya hoga
nc'oto ne ra t'afi dega sefi.
7 Y mi zofo ya ja̱'i ne mi embabi'ʉ:
—Ya xa 'ñepʉ bra 'bɛfa de gueque 'na
to'o ma'na ja rá ts'ɛdi de gueque nú'a̱ hindí
'ñepcagui ngugui ga xo'tua yá ntha̱sthi yá
thiza.
8 Xi maju̱a̱ni nuga dí xi'ts'a'ihʉ co ra
dehe, pe nu'á ma da xi'ts'a'ihʉ co ra Ma̱ca
Nda̱hi.

Rá sistehe ra Jesu
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

9 Y nú'bʉ mi xi'tsate ra Xuua, bi 'ñehe ra
Jesu de ra hnini Nasare de ra hai Galilea ne
bi ma ja ra da̱the Jordá, ne ja bá xi'tsini ra
Xuua.
10 Y ngu mi bøxa ra Jesu de ja ra dehe
habʉ xqui nxistehe, bi hyandi bi xogui
mahets'i y bá ca̱i rá Ma̱ca Nda̱hi Aju̱a̱ ngu
'nara zi domitsu, ne bi zøhø ja gue'a̱.
11 Nepʉ bi nt'øde 'nara noya de mahets'i
ne bi 'ñena:
—Go gue'e ma hma̱ca T'ʉ'i, ne xi dí hop'a
ri 'mʉi.

Ra Satá mi xaxa ra Jesu
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

12 Nu'bʉ́ 'bestho ra Ma̱ca Nda̱hi bi zixa ra
Jesu ja ra mbonthi.
13 Y nuni ja bá 'bʉhni ñote ma pa habʉ mi
'bʉ ya mba̱nga zu'ue. Ne ra Satá mi xaxa ra
Jesu pa da nts'ocjhma̱ha̱. Y nu mi uadi nú'ʉ
ñote ma pa, ya ɛnxɛ bá ha̱mpi te da zi.

Ra Jesu bi mʉdi rá 'bɛfi nuni Galilea
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

14 Ha nú'bʉ mi jot'a fadi ra Xuua, ra Jesu
bi zøhø ja ra hai Galilea, ne mi ma̱nga
ra hoga noya gue ya xa zøhø ra Nda̱ de
mahets'i xpá e pa da nda̱ de guecua ja ra
ximhai.
15 Ne mi ena:
—Ya bi zø ya pa ne 'bestho ma da nda̱ de
guecua ra Nda̱ de mahets'i, hangue ñobrihʉ
ne camfrihʉ ra ma̱ca noya.

Ra Jesu bi zofo goho ya mɛhua̱ pa dyá nxadi'a̱
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

16 'Nara pa mi 'yoni ra Jesu ja ra ña̱nga
ndehe Galilea ne ja bá handri ra Simu ne
ra Andre rá cu mi ɛnt'a yá xit'a̱ ja ra ndehe
pa da mpɛhua̱ ngue'a̱ nu'ʉ́ myá mɛhua̱'ʉ.
17 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembi'ʉ:
—Bá ehʉ, tɛngaguihʉ y nuga ga u't'ahʉ
gui mpɛhua̱hʉ dega ja̱'i.
18 Hangue nu'ʉ́ 'bestho bi zohni yá xit'a̱
ne bi dɛna ra Jesu.
19 Nepʉ ra Jesu bi thogui má ts'ʉ
ringuehni ne bi hyanda ra Cobo ne ra Xuua
yá t'ʉ ra Sebedeo mi o mbo ra motsa mi
pø'ta yá xit'a̱.
20 Nu'bʉ́ bi zofo'ʉ, y nu'ʉ́ bi zohni yá dada
ja ra motsa co yá 'bɛgo ne bi dɛni'ʉ ra Jesu.

'Nara 'ñøhø mi pɛ'tsa 'nara ts'onda̱hi
(Lc. 4:31-37)

21 Nepʉ bi ma'ʉ ja ra hnini Ncapernau, ne
nu mi dat'a nsabdo ra pa dega tsaya, ra Jesu
bi yʉt'a ja ra nija̱ ne mi xahna ya ja̱'i.
22 Ha nu'ʉ́ bi 'yø de nú'a̱ mi ma̱ ngue'a̱
mi xahni'ʉ ngu 'na to'o mi ha̱ ra ts'ɛdi pa

da t'øt'e nú'ą mą, y hingue ngu nú'ʉ ya xahnate de yá ley'ʉ.
23 Ne ja xqui zøhni ja yá niją'ʉ 'nara 'ñøhø mi pɛ'tsa 'nara ts'ondąhi, ne nu'ą́ bi mafi bi 'ñena:
24 —Nu'i Jesu grá me Nasare, ¿te ma gui 'yøtcahe? ¿Ha gue xcá ehe pa gui huatcahe? Dí pąhe to'o'i, nu'i go gue'e rá Mąca T'ʉ'i Ajuą.
25 Nu'bʉ́ ra Jesu bi zʉi nura ts'ondąhi ne bi 'ñembi:
—¡Co'ta ri ne, øni de nuna ra 'ñøhø!
26 Nepʉ nura ts'ondąhi bi japa nú'ą ra 'ñøhø da ndusɛ, ne bi mafi nts'ɛdi, ne bi øni de gue'ą.
27 Hangue gatho ya ją'i bi 'yø ne bi 'ñémsɛ'ʉ 'na ngu ma'na:
—¿Te rí bønga nuna? ¿Te ma 'ra'yo nt'udibyaną? ¿Te ma ts'ɛdi hąni? ¡Ngue'ą nuní 'bɛpa ya ts'ondąhi da øni y nu'ʉ́ øtuabi!
28 Hangue habʉraza ja ra hai Galilea xi bi dąma 'ño ra noya de nú'ą xqui 'yøt'a ra Jesu.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá to ra Simu Pedro (Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

29 Y mi bønga ra Jesu de ra niją bi ma ja rá ngu ra Simu ne ra Andre nú'ʉ mi 'ñoui, bi mɛui'ʉ ra Cobo ne ra Xuua.
30 Ha nurá to ra Simu mi 'bɛni mi umba ra nzø, ne nu'ʉ́ 'bestho bi xipa ra Jesu gue mi hñeni'ą.
31 Nu'bʉ́ ra Jesu bi ma bi gʉts'i de 'nará 'yɛ, bi 'ba'mi, ne 'bestho ra ora'ą bi tsayabi ra nzø, nepʉ nú'ą ra 'bɛhñą bi umbabi te da zi'ʉ.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthi ya da'thi (Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

32 Ha nura pa'ą de mi nde bá ts'impabi ra Jesu gatho nú'ʉ to'o mi hñeni ne nuto mi pɛ'tsa ya ts'ondąhi.
33 Y gatho ya ją'i de ra hnini bi munts'a ja ra gosthingu habʉ mi 'bʉ ra Jesu.
34 Y nu'ą́ bi 'yøthe ndunthi ya ją'i to'o mi pɛ'tsa 'rama'na'ño ya hñeni, ne bi 'yɛni ndunthi ya ts'ondąhi, ne himi hopi da ñą ya ts'ondąhi ngue'ą nu'ʉ́ mi pądi to'o'ą.

Ra Jesu bi zofo ya ją'i nuni Galilea (Lc. 4:42-44)

35 Rá hyax'ą ra Jesu bi nangui hamxuditho ne bi øni bi ma ja ra mbonthi ne ja bá apabini Ajuą rá Dada.
36 'Mɛfa bi ma ra Simu ne nú'ʉ to'o mi 'ñoui, bi ma bá honi'ą.
37 Y nu mi zʉdi'ą bi 'ñembi:
—Ndunthi ya ją'i hoñ'a'i.
38 Pe ra Jesu bi 'ñena:
—Maha ja ya t'ʉca hnini nú'ʉ ja nthets'i de guecua pa ga zofo'ʉ nehe, ngue'ą pa gue'ą stá ehe.
39 Nu'bʉ́ bi ma gatho ja rá nthets'i ra hai Galilea, ne ra Jesu bi zofo ya ją'i ja yá niją, ne bi 'yɛnga ya ts'ondąhi.

Ra Jesu bi 'yøthe 'na mi henga ra lepra (Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

40 'Nara 'ñøhø mi tsʉ 'nara hñeni rá thuhu ra lepra nú'ą tsit'atho ra ngø, bi 'ñehe bi ndandiñąhmu ja rá thandi ra Jesu ne bi bąntebi bi 'ñembi:
—Nu'bʉ gui nehmą, nu'í ja ri ts'ɛdi pa gui 'yøthegui de nuna hñeni tsʉqui.
41 Nu'bʉ́ ra Jesu bi huequi ne bi hñu'tsuabi rá 'yɛ ne bi 'ñembabi:
—Hąhą dí ne, y ya gá ñąni.
42 Ha nu mi mąnga ra Jesu njabʉ, nu habʉ xqui 'ya, 'bestho bi 'yostho ne bi 'mʉi xi xá hño rá ndo'yo.
43-44 Nu'bʉ́ ra Jesu bi hñu'mba ra hñą ne bi 'ñembi:
—Jamasu gue ni 'na hinto gui xipi. Hønsɛ nu'ą dí ne, grí ma ja ra niją gui 'ñudi ja ra macją ne ja guehni ma gui unga ra 'baha nú'ą bi mąnga ra Moise da t'uni, y njabʉ da fądi gue ya xcá ñąni de ri hñeni.
Nepʉ bi 'bɛpa nú'ą ra 'ñøhø da ma.
45 Pe nu mi ma nú'ą ra 'ñøhø bi mʉdi bi xipa gatho ya ją'i nú'ą xqui t'ø'tuabi ne xi bi 'yonga ra 'bede. Hangue ra Jesu ya himi tsa da yʉt'a ja ya hnini pa da zofo ya ją'i ngue'ą xi xqui munts'a ndunthi. Ne hangue nu'ą́ mi 'bʉitho ja ya mbonthi, y nehe mi pani ndunthi ya ją'i de habʉraza pa mi c'ą'tsi'ą.

2

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara ts'onate himi tsa da 'ñąni (Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

1 Ne mi thogui 'raya pa ra Jesu bi mengui pa Ncapernau, y ya ją'i bi 'yøde gue xqui zøni'ą ja nú'ą ra ngu habʉ xqui mihi'ą.

2 Hangue 'bestho ndunthi ya jạ'i bi ma habʉ mi 'bʉ'ạ y asta himbi 'ñɛni gatho mbo
ja ra ngu. Hangue 'ra mi 'baitho møte ra
gosthi, y ra Jesu mi xipabi ra mạca noya.
3 Nepʉ bi zøhø 'raya jạ'i y goho de gue'ʉ
mbra ndude 'nara ts'onate.
4 Y himbi za bi yʉt'i'ʉ habʉ mi 'bʉ ra
Jesu ngue'ạ xqui munts'ini ndunthi ya jạ'i.
Hangue bi bøx'ʉ mañạ, bi xø'tsa 'nara xɛni
de ra xʉngu pa bi cạ'ma ra ts'onate co rá
'bebo asta habʉ mi 'bai ra Jesu.
5 Nu'bʉ́ ra Jesu bi bạdi gue nu'ʉ́ xi mi ja
yá jamfri hangue bi 'ñemba ra ts'onate:
—Ma t'ʉ'i, dí pun'a'i gatho ri ts'oqui.
6 Ha mi huhni 'raya xahnate de ra ley, ne
mi bensɛ njaua ja yá mfeni'ʉ:
7 "¿Hanja mạnga njabʉni gue ri 'ñet'a
Ajuạ? Ngue'ạ hønsɛ Ajuạ go gue'ạ tsa da
punga ya ts'oqui, y hinto ma'na."
8 Pe ra Jesu 'bestho bi bạtho nú'ạ mi beñ'ʉ
ne bi 'ñembi'ʉ:
—¿Hanja guí beñhʉ njabʉ?
9 ¿Nda'ạ ma'na hinxá hñei pa ga xipa ra
ts'onate: "Dí pun'a'i ri ts'oqui", o ga em-
babi: "'Bai, jʉxa ri mfidi ne 'yo"?
10 Nde, pa gui pạhʉ gue Nú'ạ To'o bi e
bi Njạ'i pɛ'tsa ra ts'ɛdi ja ra ximhai pa da
pumba yá ts'oqui ya jạ'i, ma ga øt'a njaua:
Nu'bʉ́ bi 'ñemba ra ts'onate:
11 —Dí xi'a'i, 'bai, jʉxa ri mfidi ne grí ma
ri ngu.
12 Nu'bʉ́ 'bestho bi 'mai ra ts'onate, ne bi
gʉxa rá mfidi ne bi bøni ja yá thandi gatho
ya jạ'i. Hangue nu'ʉ́ xi bi 'yø ne bi nsunda
Ajuạ ne bi 'ñena'ʉ:
—Ni 'na'qui hinstá hanthʉ 'nara t'øt'e
ngu núna stá hanthʉbya.

Ra Jesu bi zofo ra Leví pa drá nxadi
(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

13 Nepʉ ra Jesu bi yo mengui ja ra ñạnga
ndehe ne ja bá munts'ini ndunthi ya jạ'i ne
ja guehni bi xahni'ʉ.
14 Nepʉ bi ma de guehni'ạ, ne 'mɛfa bi
hyanda ra Leví rá t'ʉ ra Alfeo mi hudi ja rá
mexa mi pɛ rá 'bɛfi dega ngʉxbojạ. Ne bi
'ñembabi:
—Bá ehe tɛngagui.
Nu'bʉ́ ra Leví bi 'mai bi dɛni'ạ.
15 Ne 'na'qui ra Jesu ne yá nxadi mi
huhni ja rá ngu ra Leví mi ñungüi ya 'ñạtsa
ngʉxbojạ ne ma'ra ya ts'ojạ'i to'o himi øt'e
ngu nú'ạ mạnga rá ley ra Moise. Gatho
mi huhuini'ʉ ngue'ạ ndunthi de gue'ʉ xqui
dɛni'ạ.
16 Nu'bʉ́ 'raya xahnate de ra ley ne 'raya
fariseo nú'ʉ ya jạ'i to'o nts'ɛdi jamasu rá ley
ra Moise, bi hyanda ra Jesu mi ñungüi ya
ngʉxbojạ ne nú'ʉ ma'ra ya ts'ojạ'i. Hangue
nu'ʉ́ bi 'yambabi yá nxadi ra Jesu bi 'ñembi:
—¿Hanja di ñungüi núyʉ ya 'ñạtsa
ngʉxbojạ ne núyʉ ma'ra ya ts'ojạ'i?
17 Pe ra Jesu bi 'yøde nú'ạ mi mạñ'ʉ ne bi
'ñembabi'ʉ:
—Nu'ʉ tó'o 'yo má hño hingui honga ra
medico, pe nu'ʉ tó'o di hñeni hạ. Nuga stá
ehe pa ga zofo ya 'yøt'ats'oqui pa da ñobri,
hingue stá ehe ga zofo nú'ʉ øt'e xá hño.

Ra Jesu bi t'ambabi de ra ayuno
(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

18 'Nara 'mi'qui mri ayuna yá nxadi ra
Xuua ne yá nxadi ya fariseo, bi 'ñehe 'raya
jạ'i bi c'ạ'tsa ra Jesu ne bi 'ñembabi:
—¿Hanja nuyá nxadi ra Xuua ne yá nxadi
ya fariseo di ayuna'ʉ, pe nuri nxadigue
hingui ayuna?
19 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Ha gue dí 'ñepi da ayuna nuya jạ'i to'o
xa ts'ohna ja 'nara nthạti? Hina. Nu'ʉ́ da
ñuni xá hño ngue'ạ 'bʉ'ʉ co nú'ạ to'o ma da
nthạtui rá 'bɛhñạ. Mientra 'bʉ'ʉ co ra nạvio
hindí 'ñepi da ayuna.
20 Pe ma da zø ra pa gue sta dạmfri'ʉ da
ts'ixa ra nạvio, nu'bʉ́ hạ, gue'bʉ da ayuna
nú'ʉ yá amigo'ạ.
21 Hindí 'ñepi da 'bø'ta 'nara zɛdutu co
'nara 'ra'yo dutu, ngue'ạ nura 'ra'yo dutu'ạ
da gʉt'a nura zɛdutu y ma'na da ntʉni.
22 Nixi hingui tsa da sit'a ra 'ra'yo vinu
ja 'nara zɛbota, ngue'ạ ra 'ra'yo vinu da
føca ra zɛbota, y njabʉ da ts'oca ra bota y
da mfanga ra vinu. Ma'na xá hño da sit'a
ra 'ra'yo vinu ja 'nara 'ra'yo bota pa njabʉ
hinte da ja.

Ya nxadi bi doca ya ngạhạ gá trigo ra pa dega tsaya
(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

23 'Nara sabdo ra pa dega tsaya ra Jesu bi
thogui co yá nxadi ja 'raya huạhi, y nuyá
nxadi bi mʉdi bi doca ya ngạhạ dega trigo.
24 Hangue ya fariseo bi 'ñemba ra Jesu:

—Ndi, ri nxadi thoca ya ngąhą gá trigo, y nubyá go ra pa dega tsaya, y ra ley mą gue hinda t'øt'e njabʉ.

25 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dądi ne bi 'ñena:

—¿Ha hinxcá hñe'thʉ nú'ą bi 'yøt'a ra Davi ne nú'ʉ mi 'ñoui nú'bʉ mi zʉ ra thuhu y mi otho te da zi'ʉ?

26 Nu'ą́ bi yʉt'a ja rá niją Ajuą ne bi zi nuya thuhme xqui thuxni ja rá thandi Ajuą, ne bi umba nú'ʉ to'o mi 'ñoui pa da ziui. Y nuya thuhme'ʉ himrí 'ñepi to'oraza da zi, hønsɛ ya macją. Bi t'øt'a njabʉ nuya pa'ʉ nú'bʉ mrá ndąmacją ra Abiatar. Y hingrá ts'oqui nú'ą bi 'yøt'a ra Davi.

27 Nehe ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Ra pa dega tsaya bi thuts'i pa rá hño ya ją'i, hingo bi thoca ya ją'i pa da 'mʉi ja rá hmanda ra pa dega tsaya.

28 Hangue Nú'ą To'o bi e bi Ną'i hą ra ts'ɛdi pa da manda masque ra pa dega tsaya.

3

'Nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'yɛ
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

1 Ra Jesu bi yʉt'a ma'na'qui ja ra niją, ne xqui zønini 'nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'yɛ.

2 Y ya fariseo mi aca ra Jesu ua da 'yøthebi rá 'yɛ nura pa dega tsaya, pa da za da ñąpabi.

3 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñemba nú'ą ra 'ñøhø xqui 'yot'a rá 'yɛ:

—Bá ecua, 'bai ja yá thandi ya ją'i.

4 Nepʉ bi 'yamba ya fariseo ne bi 'ñembi:

—¿Ha dí 'ñepi 'nara ją'i da 'yøt'a 'nara hño ra pa dega tsaya, o da 'yøt'a nú'ą hinxá hño? ¿Ha gue xá hño da ñąmba rá te 'nara ją'i, o da hyo'ą?

Pe ya fariseo hinte bi dątuabi.

5 Nu'bʉ́ ra Jesu bi bø rá cuɛ, ne bi du rá mʉi ndunthi ngue'ą nuya fariseo'ʉ himi ja yá nthecate. Hangue bi 'ñemba ra da'thi:

—Tʉnga ri 'yɛ.

Y nu'ą́ bi 'yøt'a njabʉ ne 'bestho bi ñąnga rá 'yɛ.

6 Nu'bʉ́ bi bønga ya fariseo ne bi ma bá c'ą'tsua yá mfats'i ra ndą Erode pa bi 'ñʉ'ti'ʉ hanja da za da hyohmą'ʉ ra Jesu.

Ndunthi ya ją'i mi 'bʉi ja ra ñąnga ndehe

7 Pe nura Jesu bi ma ja ra ñąnga ndehe co yá nxadi, ne bi dɛni'ą ndunthi ya ją'i me Galilea.

8 Nehe mi dɛni'ą ya me Judea, ne ya me Jerusale, ne ya me Idumea, ne ya me Tiro, ne ya me Sidó co nú'ʉ ya me ri'nandi ra dąthe Jordá. Mi ehe da c'ą'tsi'ą ngue'ą xqui 'yøde'ʉ de nú'ʉ ya dąnga nt'udi mi øt'e.

9 Ha ra Jesu bi xipa yá nxadi gue da dąt'a 'nara motsa guetbʉ ja ra ñąnga ndehe, ngue'ą xi xmá nts'i'mi ja ra hmunts'i co rá ndunthi ya ją'i.

10 Ra Jesu xqui 'yøthe ndunthi ya da'thi, hangue ringue'ą gatho nú'ʉ to'o mri hñeni mri 'ñent'i pa da zʉdi da dani'ą.

11 Y nu'ʉ tó'o mi pɛ'tsa ya ts'ondąhi, mi hyanda ra Jesu bi ndandiñąhmu'ʉ ja rá thandi, ne mi mafi mi ena'ʉ:

—Nu'i go gue'e rá T'ʉ'i Ajuą.

12 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'bɛpabi nú'ʉ ya ts'ondąhi gue hinda xipa ya ją'i mi to'o'ą.

Ra Jesu bi zohna nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi
(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

13 Nepʉ ra Jesu bi bøxa ja 'nara t'øhø ne bi zohna nú'ʉ to'o xqui huahni, ne nu'ʉ́ bi ma bá munts'ini con gue'ą.

14 Y nu'ą́ bi hñuxa 'rɛt'amayoho ya nxadi pa da 'ñoui, ne pa da mɛhni da zofo ya ją'i.

15 Ne bi umba ra ts'ɛdi pa da 'yøthe ya da'thi ne da 'yɛnga ya ts'ondąhi.

16 Y nuya guehya yá thuhu nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi: ra Simu nú'ą 'mɛfa bi thu'mbabi ra Pedro;

17 ra Cobo ne ra Xuua yá t'ʉ ra Sebedeo nú'ʉ bi thu'mbabi ya Boanerge nú'ą ne da 'ñena xi ja yá ts'ɛdi ngu ra ngani.

18 Bi thuts'i nehe ra Andre, ra Lipe, ra Tolo, ra Teo, ra Toma, ra Cobo rá t'ʉ ra Alfeo, ra Tadeo, ne ra Simu nú'ą xqui 'ñoui nú'ą ra hmunts'i rá thuhu ya cananista,

19 ne ra Juda Iscariote nú'ą to'o bi da ra Jesu.

Ra Jesu bi t'embabi gue mi hąmpa rá ts'ɛdi ra ndą de ya ts'ondąhi
(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

Nu mi gąi ja ra t'øhø ra Jesu ne yá nxadi bi yʉt'i'ʉ ja nú'ą ra ngu xqui mihi.

20 Nu'bы́ bi yopa munts'a ma'na'qui ndunthi ya ja̱'i asta himi tsa da ñunga ra Jesu ne yá nxadi.
21 Nepы bi 'yøde nuya mengu rá ngu ra Jesu gue hinte xqui zi'a̱, hangue bi 'ñehe'ы pa da zits'i'a̱ ngue'a̱ mi eñ'ы gue xqui 'bɛ rá mfeni.
22 Nehe 'raya xahnate de ra ley xqui 'ñehe de Jerusale mi 'ñémbi'ы:
—Nuni ra Jesu pɛ'tsa ra Beelsebú nú'a̱ ra nda̱ de ya ts'onda̱hi, ne ha̱mpa rá ts'ɛdi'a̱ pa da 'yɛnga nú'ы ma'ra yá mits'onda̱hiui.
23 Hangue ra Jesu bi ma'ta nuya xahnate'ы pa bi xipa 'nara 'bede ne bi 'ñembi:
—¿Ha gue da za ra ts'onda̱hi da 'yɛnga yá mits'onda̱hiui?
24 Nu'bы 'nara hnini da hegue sɛhɛ, da nhuata gatho ra ts'ыtbi.
25 Y nu'bы 'nara 'mыi da 'ñыtsa 'na ngu ma'na, hinda za da 'mыi 'nadbы'ы.
26 Y nu'bы ra ts'onda̱hi da ntuhni co yá mits'onda̱hiui, nu'bы́ da nhuata yá ts'ыtbi'ы.
27 Nixi hinto da za da yыt'a ja rá ngu 'nara 'ñøhø nú'a̱ xi o rá ts'ɛdi, ne da bepabi nú'a̱ te pɛ'tsi nu'bы hingue 'mɛt'o da du'ti. Njabы ha̱, da za da bepabi.
28 Maju̱ani dí xi'ahы, gatho ya ts'oqui ne ya ts'one da za dra punbabi ya ja̱'i,
29 pe nu'a̱ tó'o da ña̱ma'ñы de nú'a̱ øt'a ra Ma̱ca Nda̱hi, otho rá pumbate, ne da duxa rá ts'oqui pa nza̱ntho.
30 Bi ma̱ njabы ngue'a̱ ya xahnate de ra ley ya mi ña̱ma'ñы de rá 'bɛfi ra Ma̱ca Nda̱hi, ngue'a̱ xqui ma̱ñ'ы gue ra Jesu mi pɛ'tsa 'nara ts'onda̱hi.

Rá na̱na̱ ne yá cu ra Jesu (Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

31 Ne 'mɛfa bi zøhø rá na̱na̱ ra Jesu co yá høcu, bi 'mai'ы møte ne bi mɛhni to da tsi'a̱.
32 Ne ndunthi ya ja̱'i xqui munts'i ja ra ngu ne mi huhni ja rá nthets'i ra Jesu. Nepы ra 'mɛhni bi xipabi ne bi 'ñembi:
—'Bahni ri na̱na̱ ne ri cu møte bí tøp'a'i.
33 Ha nu'á̱ bi da̱di:
—¿To'o ma na̱na̱ga, ne to'o ma cuga?
34 Nu'bы́ bi nhyani ne bi hyanda gatho nú'ы mi huhni ja rá nthets'i ne bi 'ñena:
—Nuyы go guehyы ma na̱na̱ ne ma cu.
35 Ngue'a̱ nu'ы tó'o da 'yø'tua rá paha Aju̱a̱, go gue'ы ma cu, ma nju ne ma na̱na̱.

4

Ra 'bede de ra mot'i (Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Ra Jesu bi yopa mыdi da xahna ya ja̱'i ja ra ña̱nga ndehe, ne ja bi thets'ini ndunthi ya ja̱'i, hangue nu'a̱ bi 'yøt'e, bi bøts'e bi hñudi ja 'nara motsa mbo ja ra dehe, ne gatho ra hmuntsja̱'i bi gohi ja ra ña̱nga ndehe.
2 Ne mi utua ya ja̱'i ndunthi ya t'øt'e co ya 'bede, ne bi 'ñembabi'ы:
3 —'Yødehы núna ma ga xi'ahы de 'nara mot'i.
4 De nu mi xanga ya nda, 'ra bi zo ja ra 'ñu y ya ts'ints'ы bi 'ñehe bi gondi.
5 Ma'ra ya nda bi zo ja ra 'bodo habы xmá nxini ra hai hangue bi da̱ma føts'e.
6 Pe nu mi nzø ra hyadi bi huixqui ne bi 'yot'i'ы ngue'a̱ mi otho ndunthi yá 'yы.
7 Ma'ra ya nda bi zo ja ya 'bo'bini, y ya 'bini bi da̱ma nte ne bi xumi nú'ы ya nda xqui føts'e, hangue bi 'yot'i ne himbi hogui.
8 Pe nu ma'ra ya nda bi zo ja ra hoga hai, bi føts'e ne bi nte, ne bi unga yá sofo, 'ra bi unga 'natema'rɛt'a ya nda, ma'ra bi unga hñu'rate, ha nu ma'ra asta bi unga 'na nthebe ya nda.
9 Nu'bы́ ra Jesu bi 'ñembi'ы:
—Nu'a̱ tó'o ja rá nt'øde pa da 'yøde, dá 'yøde núna dí ma̱.

Te rí bøni nuya nt'udi (Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

10 Y nu de ya xqui ma ra hmuntsja̱'i, nu'bы́ nú'ы 'rɛt'amayoho yá nxadi ne nú'ы ma'ra xqui gohi, bi 'yambabi'ы ra Jesu bi 'ñembi:
—¿Te ne da ma̱ nú'a̱ ra 'bede gá xicje?
11 Y nu'á̱ bi 'ñembi'ы:
—Go rá paha Aju̱a̱ gui pa̱hы nú'a̱ himi fa̱di maya'bы de hanja ri manda Aju̱a̱, pe nu'ы ma'ra ya ja̱'i nú'ы hingui dɛna Aju̱a̱ ma da 'yøde co ya 'bedetho.
12 Ma da nja ngu ma̱nga ra Ma̱ca T'ofo, gue masque da hyandi'ы, pe hinda zo yá mfeni, masque xi da 'yøde, pe hinda ba̱di'ы, hangue hinda ma da ñobri pa hindra pumbabi yá ts'oqui.

Ra Jesu bi mạ te rí bønga nura 'bede de ra mot'i
(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

13 Nehe bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Ha gue himbi zo ri mfenihʉ nuna ra 'bede de ra mot'i? Nu'bʉ́ ¿hanja da za gui pạhʉ ma'ra ya 'bede nú'ʉ ma ga xi'ahʉ?
14 Nu'ạ ra mot'i go gue'ạ to'o mạnga ra mạca noya.
15 Y nu'ʉ ya nda bi zo ja ra 'ñu go gue'ʉ to'o bi 'yøde ra mạca noya, y ra Satá 'bestho bi 'ñehe bi patua yá mfeni pa da pumfri nú'ạ ra mạca noya xqui sipabi.
16 Ha nu'ʉ ya nda bi zo ja ra 'bodo go gue'ʉ to'o bi 'yøde ra mạca noya y 'bestho bi dạma gamfri y ne xi bi johya.
17 Pe ngu nú'ʉ bi 'ñotho yá 'yʉ, go gue'ʉ to'o camfri 'raya zi patho, ne sta tho ya nt'ʉtsate o ya ts'othogui po rá ngue ra mạca noya, nu'bʉ́ 'bestho da 'uegue'ʉ.
18 Ha nu'ʉ ya nda bi zo ja ya 'bo'bini go gue'ʉ to'o bi 'yøde ra mạca noya,
19 pe nu'ʉ́ ri ho ndunthi ya ts'ojohya de ra ximhai, ne beni hanja da za da mɛ'tsa ndunthi ya t'øt'e ne da dạhạ ndunthi ra bojạ. Hangue nuya ya ts'onc'at'i hingui hopi da te yá jamfri, ne nú'ạ bi 'yøde da 'mɛditho.
20 Ha nu'ʉ ya nda bi zo ja ra hoga hai bi unga yá sofo, 'ra bi unga 'natema'rɛt'a ya nda, ne ma'ra bi unga hñu'rate, ha nu ma'ra 'na nthebe, nu'ʉ́ go gue'ʉ to'o bi gamfri ra mạca noya ne xi bi hnequi yá hoga 'bɛfi.

Ra 'bede de ra ñot'i
(Lc. 8:16-18)

21 Ra Jesu bi yopa zofo ra hmuntsjạ'i ne bi 'ñembabi:
—Hinto da tsøgue 'nara ñot'i ne da ye'mba 'nara 'bøts'e o da ja nja'ti de ra fidi. Hina, dra tøte habʉ da nøgue pa da yot'i xá hño.
22 Njabʉ nehe nú'ạ ja mant'ạguibya, 'mɛfa ma da hnequi, ne nú'ạ hingui tsa da fạdibya, 'mɛfa ma da fạdi.
23 Nu'ạ tó'o ja rá nt'øde pa da 'yøde, dá 'yøde núna dí mạ.
24 Nehe bi 'ñembi'ʉ:
—Ngu t'ena, co nura t'ɛni guí ɛñhʉ, con guet'atho ma da t'ɛñ'ahʉ, y asta ma'na da thu'ts'a'ihʉ ri t'ɛnihʉ. Hangue dí xi'ahʉ, jamasuhʉ hanja gui 'yødehʉ nú'ạ dí mạ, ngue'ạ nu'bʉ gui jamasuhʉ, ma da zo ri mfenihʉ, pe nu'bʉ hingui jamasuhʉ, hinda za gui pạhʉ.
25 Ngue'ạ nu'ạ tó'o da bạdi nú'ạ dí mạ, ma'na da t'umbabi ra mfạdi, pe nu'ạ tó'o hinxa bạdi, nú'ạ́ ma da thạcuabi nú'ạ ra mfạdi pɛ'tsi.

Ra 'bede de ra nda nú'ạ 'yo rá te

26 Nehe bi xipabi'ʉ:
—Rá hmanda Ajuạ nja ngu 'nara 'ñøhø pot'a ya nda.
27 Y nú'ạ ra mot'anda'ạ ạhạ dega xuui ne nangui dega xudi bí c'ạ'tsa rá 'bot'i. Ne nú'ạ ra 'bot'i'ạ da føts'e ne da nte, pe nú'ạ ra 'ñøhø hingui pạdi hanja xa njabʉ.
28 Ra hai øt'e pa da føts'e, da nte, da hneca rá 'bai, ne 'mɛfa da bø yá dạxi.
29 Ne ya sta ñạts'i, 'bestho nura mot'i'ạ da ma da xofo ngue'ạ ya bi zø ra pa dega sofo.

Ra 'bede de ra nda dega mostasa
(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

30 Nepʉ ra Jesu bi 'ñena:
—Ma ga xi'ahʉ ma'na ra 'bede ri nhyɛcuaui rá hmanda Ajuạ.
31 Rá hmanda Ajuạ nja ngu 'nara nda dega mostasa, nú'ạ́ ma'na go ra zi notsi de gatho ma'ra ya nda.
32 Pe nu sta 'bot'a nú'ạ ra nda, ma'na da nte ne da ntʉngui que gatho ma'ra ya ndạpo, ne da nja yá dạnga 'yɛza asta ya ts'ints'ʉ da za da nøhni.

Ra Jesu bi zofo ya jạ'i dega 'bede
(Mt. 13:34-35)

33 Ra Jesu mi xipabi'ʉ ra mạca noya co ndunthi ya 'bede asta habʉ bi za bi zo yá mfeni'ʉ.
34 Mi zofo ya hmuntsjạ'i co ya 'bedetho nú'ʉ ri nhyɛcuaui rá hmanda Ajuạ, pe nu'bʉ mi 'bʉsɛui yá nxadi mi xipabi'ʉ te rí bøni nú'ʉ ya 'bede xqui xipabi'ʉ.

Ra Jesu bi japi bi tsaya ra bʉnthi
(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

35 Y nu mi put'a ra nde ra pa'ạ, ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:
—Ma ga 'raxhʉ ri'nandi ra ndehe.
36 Hangue bi 'ñedi'ạ de ra hmuntsjạ'i, ne nu'ạ́ ne yá nxadi bi gʉ ra motsa habʉ mi

o'ą pa da 'rax'ʉ ri'nandi, ne ma'ra ya ją'i bi
dɛni'ʉ co ya t'ʉca motsa.
37 Y ya de mi 'yo'ʉ ja ra ndehe, bi mʉ 'nara
dąnga bʉnthi ne mi tonts'a ra dehe ja ra
motsa asta mi ne xa ñuxhmą.
38 Ha ra Jesu mi ąhą ja ra ts'ąt'a motsa ne
xqui 'yɛnts'a rá ñąxu ja 'nara nthuhñą, ne
yá nxadi bi ma bá a, ne bi 'ñembabi:
—¡Xahnate! 'Matho hinguí tu ri mʉi gue
ma ga cʉihʉ ja ra dehe.
39 Nu'bʉ́ ra Jesu bi nangui ne bi zʉi ra
bʉnthi, ne bi 'ñemba ra ndehe:
—¡'Bʉtho!
Y 'bestho bi tsaya ra bʉnthi ne ya himbi
'ñąni ra ndehe.
40 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Hanja guí tsuhʉ? ¿Ha gue otho ri jam-
frihʉ?
41 Nu'bʉ́ nuyá nxadi'ą bi 'yø'ʉ, ne mi
'ñémsɛ'ʉ 'na ngu ma'na:
—¿Te ma ts'ɛdi hąni 'bʉ? ngue'ą asta ra
ndąhi ne ra ndehe øtuabi.

5

Ra Jesu bi 'yɛmba ya ts'ondąhi 'nara 'ñøhø me Gadara
(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

1 Nepʉ ra Jesu ne yá nxadi bi zøni ja ra hai
Gadara de ri'nandi ra ndehe.
2 Y ra Jesu bi gąi de ra motsa, y 'bestho bi
nthɛui 'nara 'ñøhø xqui 'ñehe de habʉ ja ya
nt'agui ne mi pɛ'tsa ya ts'ondąhi.
3 Nura 'ñøhø'ą ya xi ja mi 'bʉhni ja ya
nt'agui, ne hinto mi tsa da zami masque
dra thąt'i co ya cadena.
4 Ndunthi ya 'mi'qui xcrí thąt'i co ya ca-
dena ja yá 'yɛ ne ja yá ua, pe nu'ą́ mi c'ʉctho
ne mi øt'e ya xɛnitho, ne hinto mi ja rá ts'ɛdi
pa da zami.
5 Ma pa ra xuui mi 'yo ja ya t'øhø ne ja
ya nt'agui ne nząntho mi mafi ne mi ntsɛni
sɛhɛ co ya do.
6 Pe nú'ą ra 'ñøhø mi hyanda ra Jesu
de yabʉ, bi nest'ihi bi ma bá tsʉdi ne bi
ndandiñąhmu.
7 Nepʉ bi mafi nts'ɛdi ne bi 'ñena:
—Nu'i Jesu, rá T'ʉ'i Ajuą de mahets'i, ¿te
'bɛ guí ne con guecje? Dí bąnte'ihe ja rá
thuhu Ajuą gue ote xqui ma gui 'yøtcahe.
8 Bi mą njabʉ ngue'ą ra Jesu ya xqui
'ñembabi:
—¡Nu'ahʉ ts'ondąhihʉ, pøñhʉ de nuna ra
'ñøhø!
9 Nepʉ ra Jesu bi 'yambi:
—¿Te rá hu'ahʉ?
Y nu'ʉ́ bi dądi bi 'ñena:
—Xa thu'mgahe ya 'motho ngue'ą xi dí
ndunthihe.
10 Nepʉ nuya ts'ondąhi'ʉ xi bi bąntebi ra
Jesu gue hinda 'yɛni de ra hai Gadara.
11 Ne guetbʉ ja ra t'øhø mi 'yoni 'nara
dąnga taxo ya ts'ʉdi mi ñuni.
12 Hangue nú'ʉ ya ts'ondąhi bi bąntebi ra
Jesu ne bi 'ñembi:
—'Racje nsɛqui ga ma ga cʉtheni ja ya
ts'ʉdi.
13 Nu'bʉ́ ra Jesu bi umba nsɛqui bi ma'ʉ
pa bi yʉt'a ja ya taxo ts'ʉdi. Y nuya taxo
ts'ʉdi'ʉ bi nest'ihi bi nhyøt'a ja ra ndehe ne
bi jąt'i'ʉ. Ne nú'ą ra taxo mi ngu yo 'mo.
14 Nu'bʉ́ nú'ʉ ya mapts'ʉdi bi nest'ihi bi
ma'ʉ pa mbo ra hnini ne gatho rá nthets'i
pa mi xipa ya ją'i de nú'ą te xqui nja. Nepʉ
ndunthi ya ją'i bi 'ñehe pa da hyandi te xqui
nja.
15 Nú'ʉ́ bi zøhø habʉ mi 'bʉi ra Jesu ne mi
'bʉhni nehe nú'ą ra 'ñøhø to'o mi pɛ'tshmą
ya ts'ondąhi, ne bi hyandi'ʉ mi huhni, ya
mi he rá dutu ne ya mi ja rá mfeni. Nu'bʉ́
xi bi 'yø'ʉ ngue'ą nu'ʉ́ mi pądi gue nura
'ñøhø'ą xi mi pɛ'tsa ndunthi ya ts'ondąhi
hmąhą.
16 Nepʉ nuya ją'i to'o xqui hyandi te bi
tho ya ts'ʉdi ne ra 'ñøhø to'o mi pɛ'tsa ya
ts'ondąhi, bi metuabi ma'ra, ne xi bi 'ño ra
'bede.
17 Hangue ya me Gadara bi mʉdi bi
bąntebi ra Jesu gue da bøni de guehni.
18 Y nu mi yopa bøxa ra Jesu ja ra motsa,
ra 'ñøhø nú'ą to'o mi pɛ'tsa ya ts'ondąhi bi
bąntebi'ą gue da hopi da mɛui.
19 Pe ra Jesu himbi hopi, bi 'ñembi:
—Grí ma ri ngu ne bá xipa gatho ri ją'i de
gatho nú'ʉ ya t'øt'e xa 'yø't'a'i Ajuą ngue'ą
bi huec'a'i.
20 Hangue bi ma nú'ą ra 'ñøhø nuni ja ra
hai Decápoli ne ja bi 'mʉhni bi xipa ya ją'i
de nú'ą te xqui 'yø'tuabi ra Jesu, ne gatho
to'o bi 'yøde xi bi 'yø'ʉ.

Bi ñąni rá t'ixu ra Jairo, nehe bi ñąni nú'ą ra 'bɛhñą bi damba rá he ra Jesu
(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

21 Ra Jesu ne yá nxadi bi yopa 'raxa ma'na'qui pa ri'nandi ra ndehe, ne ja bi mani 'nara hmuntsja̱'i pa bá tsʉdi'a̱ ja ra ña̱nga ndehe habʉ bi zøhø.
22 Nehe bi zønini 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Jairo y mi gue'a̱ 'na de nuya nda̱ de ja yá nija̱'ʉ. Y nu mi hyanda ra Jesu bi ndandiña̱hmu ja yá ua'a̱.
23 Nepʉ bi ba̱ntebi bi 'ñembi:

—Ma zi t'ixu ya ma da du. Maha pa gui hñu'tsua ri 'yɛ pa nu'á̱ da ña̱ni y hinda du.

24 Hangue ra Jesu bi mɛui'a̱, ne 'nara da̱nga hmunts'i bi dɛni ne xi xmá nts'i'mi.
25 Nehe mi pani 'nara 'bɛhña̱ mi xo'tua ya ji, ya mi pɛ'tsa 'rɛt'amayoho njɛya mi tsʉ nura hñeni'a̱.
26 Xqui degue gatho rá boja̱ ja ya medico y ni ts'ʉ hinxqui zamahño, ma'na mi 'yo mri za'yɛ.
27 Nú'a̱ ra 'bɛhña̱'a̱ xqui 'yøde nú'a̱ mi øt'a ra Jesu, hangue bi dɛni ja ra hmuntsja̱'i, bi joni ne bi dambabi rá he.
28 Ngue'a̱ mi bensɛ'a̱ gue masque hønsɛ rá he da dambabi, nu'á̱ da ña̱ni.
29 Y nu mi dambabi rá he, 'bestho bi tsaya ra ji, ne bi za gue ya xqui ña̱ni de rá hñeni.
30 Y ra Jesu 'bestho bi ba̱tho gue co rá ts'ɛdi xqui ña̱nga 'nara da'thi, hangue bi ñegui ne bi 'ñena:

—¿To'o xa dangagui ma he?

31 Pe yá nxadi bi 'ñembabi:

—Guí handi gue ra hmuntsja̱'i ri ts'ip'a'i ne guí ena gue to xa dañ'a'i.

32 Nu'bʉ́ ra Jesu bi nhyani ja gatho ra hmuntsja̱'i pa da ba̱di to'o xqui dambabi rá he.
33 Y nura 'bɛhña̱'a̱ ya mi pa̱di te xqui nja, hangue bi joni co ndunthi ra ntsu ne mi hua̱t'i'a̱, nepʉ bi ndandiña̱hmu ja yá ua ra Jesu ne bi xipabi te xqui ja'a̱.
34 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembi:

—Ma zi t'ixu'i, ya guí 'bʉi xá hño ngue'a̱ xi xcá camfrigui. Grí ma te rá 'ñentho ne ya hinda ma da yopa menga ri hñeni.

35 Y de mi ña̱ui ra Jesu nura 'bɛhña̱, bi zøhø 'nara 'mɛhni xqui 'ñehe de rá ngu nú'a̱ ra nda̱ de ra nija̱, ne bi 'ñembi:

—Ya bi du ri t'ixu. ¿Pa te gui xuhña ra xahnate gui tsixa ja ri ngubya?

36 Pe ra Jesu ngu mi 'yøde nú'ʉ ya noya bi ma̱nga ra 'mɛhni, bi 'ñemba ra Jairo:

—Odi tu ri mʉi, hønsɛ xi da camfrigui.

37 Nepʉ bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua rá cu ra Cobo, ne himbi hopa ma'ra ya ja̱'i da dɛni.
38 Y nu mi zøni'ʉ ja rá ngu nú'a̱ ra nda̱, bi hyandi mi 'bʉhni ndunthi ya ja̱'i mi mantho ne xi mi zoñ'ʉ.
39 Nu'bʉ́ ra Jesu bi yʉt'a ja ra ngu ne bi 'ñemba ya ja̱'i:

—¿Hanja guí zoñhʉ ne guí manthohʉ? Nura nxutsi a̱ha̱tho, hingue xa du.

40 Pe ya ja̱'i bi dentho. Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'bɛpa gatho ya ja̱'i da bøni de ra ngu, nepʉ bi zixa rá na̱na̱ ne rá dada ra nxutsi, ne co nú'ʉ mi 'ñoui bi yʉt'a habʉ mi 'bɛni.
41 Y bi mipa rá 'yɛ, ne bi 'ñembi:

—Talitha, cumi. —Nura noya'a̱ ne da 'ñena: Ma zi t'ixu'i, dí xi'a'i gui nangui.

42 Nepʉ 'bestho bi nangui ne bi 'ño. Hangue ya ja̱'i xi bi 'yø nts'ɛdi. Y nú'a̱ ra nxutsi'a̱ mi pɛ'tsa 'rɛt'amayoho njɛya.
43 Pe ra Jesu bi hñu'mba ra hña̱ gatho nú'ʉ mi 'bʉhni gue ni 'na hinto da xipi de nú'a̱ xqui 'yøt'a̱. Nepʉ bi manda gue da t'umba te da zi nú'a̱ ra nxutsi.

6

Ra Jesu mi 'bʉhni Nasare
(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

1 Ra Jesu bi bøni de guehni bi ma ja rá hai, bi mɛui yá nxadi.
2 Ne ja ra pa dega tsaya bi yʉt'a ja ra nija̱ pa bi nxahnate, ne ndunthi nú'ʉ to'o mi øde, mi 'yø ne mi ena:

—¿Habʉ xa ba̱di nú'a̱ ma̱ni? ¿To'o xa umbabi ra da̱nga mfa̱di? ¿Habʉ xpá hña̱ nú'a̱ ra ts'ɛdi pa da 'yøt'a nú'ʉ ya da̱nga nt'udi øt'e?
3 Nuni go guehni ra yaxi, nurá t'ʉ ra Maria, ne go yá cu ra Cobo, ra Jose, ra Juda ne ra Simu, ne yá nju 'bʉcua con guecjʉ.

Ne nu'ʉ́ mri 'yøtho, himbi gamfri.

4 Hangue ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—'Nará 'mɛhni Aju̱a̱ da t'umba ra t'equ'ei habʉ hingo rá hai, ha nu go rá hai hinto umba ra t'equ'ei, nixi ya mengu rá ngu.

5 Ra Jesu himbi za bi 'yøt'a ndunthi ya
nt'udi ja rá hai ngue'ą hinto mi ne da gam-
fri. Hønsɛ bi hñuxa yá 'yɛ ja ts'ʉtho ya da'thi
pa bi ñąni'ʉ.
6 Y nu'ą́ bi 'yø ngue'ą ni 'na tʉqui himbi
ne bi gamfri nuya ją'i, ne bi bøni de guehni
bi ma ja ma'ra ya t'ʉca hnini pa da xahna
ya ją'i.

Ra Jesu bi mɛhna yá nxadi pa da zofo ya ją'i
(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

7 'Mɛfa ra Jesu bi zohna nú'ʉ 'rɛt'amayoho
yá nxadi ne bi umba ra ts'ɛdi pa da 'yɛmba
ya ts'ondąhi to'o di pɛ'tsi. Nepʉ bi mɛhni'ʉ
dega yoho.
8 Ne bi xipabi'ʉ gue hinte da hñąts'i pa ja
ra 'ñu, nixi yá 'røzą, nixi nú'ą te da zi, ni ra
bojąą, hønsɛ yá bordo hą.
9 Nehe bi xipi gue da di'ta yá thiza ne da
hñąxa 'nada ra pat'i.
10 Nehe bi 'ñembabi:
—Nu xcrí tsøñhʉ ja 'nara ngu, ja gui
'bʉthʉni asta hingui pøñhʉ de nú'ą ra
hnini'ą.
11 Y nu'bʉ gui tsøñhʉ ja 'nara hnini ne
hinto da 'ra'ahʉ ntsaya nixi da 'yøde nú'ą
gui mąñhʉ, nu'bʉ́ pøñhʉ de guehni. Y de
xcrí pøñhʉ, gui huąt'a ri thizahʉ pa hingui
hñąxhʉ nixi ra hai de nura hnini'ą, y njabʉ
da bądi'ʉ de nú'ą xa 'yøt'ʉ. Majuąni dí
xi'ahʉ gue nu sta zø ra pa da nja ra nsʉca
uɛnda, nura pa'ą ya mengu de guehni
ma'na ma da ncastiga que ya mengu de ra
ts'ohnini Sodoma ne Gomorra.
12 Mi uadi bi mąnga ra Jesu njabʉ, yá
nxadi bi ma de guehni pa da zo ya ją'i pa
da ñobri'ʉ de yá ts'oqui.
13 Ne mi ɛni ndunthi ya ts'ondąhi, ne mi
co'tsua ra aceite ya da'thi ne mi ñąni'ʉ.

Ra Xuua Xi'tsate bi thacua rá ñąxu
(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

14 Ha nuya pa'ʉ habʉraza xi xqui nt'øde
de nú'ʉ ya dąnga t'øt'e mi øt'a ra Jesu, asta
ra ndą Erode bi zo rá gu nehe. Hangue bi
'ñena:
—Go gue'ą ra Xuua Xi'tsate ya xa yopa
nte de ra du, hangue nubyá ma'na ja rá
ts'ɛdi pa da za da 'yøt'a nuya dąnga nt'udi.
15 Ma'ra ya ją'i mi ena:
—Go gue'ą ra bądi Elía.
Y nu ma'ra mi ena:
—Go gue'ą 'nará 'mɛhni Ajuą ngu nú'ʉ mi
'bʉi maya'bʉ.
16 Ha nu mi 'yøde ra ndą Erode njabʉ, bi
'ñena:
—Gue'ą ra Xuua nú'ą dá tacua rá ñąxu ne
ya xa yopa nte ma'na'qui.
17 Bi beni njabʉ ngue'ą xqui mɛhni to
bi gʉ ra Xuua pa bi got'a fadi, ngue'ą
xqui hñącuabi hmąhą gue hinda 'yøt'e drá
'bɛhñą ra Erodía, ngue'ą ra Erodía mrá
'bɛhñą ra Lipe nú'ą to'o mrá cu ra Erode.
18 Ra Xuua xqui hñącuahmą ra Erode ne
xqui 'ñembi:
—Hingui ho gui tsimba rá 'bɛhñą ri cu.
19 Hangue ra Erodía xi bi ʉtsa ra Xuua ne
mi ne to da gats'i pa da hyo, pe himi tsa,
20 ngue'ą ra Erode mi su ra Xuua pa hinte
da t'ø'tuabi, ngue'ą mi pądi gue mrá hoją'i
ne xmá nt'axi rá mfeni hangue mi pɛ'tsua
ra t'equ'ei. Ne mi ho da 'yøde nú'ą mi mą,
pe himi tso rá mfeni nú'ą mi øde hangue
himi pądi te da beni.
21 Pe bi zø ra pa bi nja ngu nú'ą mi ne ra
Erodía. Nu mi da rá pa ra Erode bi 'yøt'a
'nara ngo ne bi 'ñehe gatho yá mfats'i ne ya
nzaya ne ya t'ʉca ndą to'o mi manda ra hai
Galilea.
22 Nuni ja ra ngo bi yʉt'a rá t'ixu ra Erodía
ne bi nei ja yá thandi'ʉ. Ha ra ndą Erode
ne nú'ʉ to'o mi huhui ja ra mexa bi hopa rá
hnei. Hangue ra Erode bi 'ñemba ra nxutsi:
—'Yacagui gatho nú'ą gui ne y ga 'ra'a'i.
23 Ne bi jurabi ne bi ñą'tuabi da umbi
asta made de habʉ gatho mri manda 'bʉ da
'yadi.
24 Nepʉ bi bønga ra nxutsi ne bá amba ra
Erodía nurá nąnąą ne bi 'ñembi:
—¿Te ga adi 'bʉ?
Y rá nąnąą bi 'ñembi:
—Xipi da 'ra'i rá ñąxu ra Xuua Xi'tsate.
25 Nu'bʉ́ nu'ą́ bi dąma mengui ja ra ndą
ne bi 'ñembi:
—Dí ne gui 'racagui nubya 'bestho rá
ñąxu ra Xuua Xi'tsate ja 'nara manza.
26 Nu'bʉ́ ra ndą bi du rá mʉi nts'ɛdi. Pe
ya xqui jurabi nú'ą ra nxutsi ne xqui 'yøde
gatho to'o mi huhuini ja ra mexa, hangue
mi pɛ'tsi te da 'yøt'e nú'ą xqui mą.
27 Hangue bi dąma mɛhna 'nara soldado
pa da hñąmpa rá ñąxu ra Xuua.

28 Nepʉ nú'ą ra soldado bi ma ja ra fadi
bá tacua rá ñąxu ra Xuua, ne bi 'yɛnts'a ja
'nara manza pa bá hąmpa ra nxutsi, nepʉ
ra nxutsi bi hñą'tsua rá nąnąą.
29 Y nu mi 'yøde yá nxadi ra Xuua bi ma ja
ra fadi pa bi du'tsua rá ndo'yo pa bá agui'ʉ.

Ra Jesu bi 'uinga thogui cʉt'a 'mo ya jąą'i (Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

30 Nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi ra Jesu
xqui mɛhni da ma da zofo ya jąą'i, 'mɛfa bá
pengui de habʉ xqui ma, ne bi munts'i'ʉ
habʉ mi 'bʉi ra Jesu, ne bi xipi gatho te xqui
'yøt'e'ʉ ne nú'ą xqui 'ñudi'ʉ.
31 Nu'bʉ́ ra Jesu bi xipabi'ʉ:
—Maha ga 'uegueh ʉ 'nambʉ sɛhɛ pa ga
ntsayahʉ.
Mi mąnga njabʉ ngue'ą ndunthi ya jąą'i
mi pa y mi tsøhø habʉ mi 'bʉi'ʉ ne mi otho
ra pongui pa da ntsaya nixi pa da ñuni.
32 Hangue bi ma'ʉ co 'nara motsa pa bi
'rani ri'nandi habʉ hinto mi 'bʉi.
33 Pe ndunthi ya jąą'i bi hyandi mi ma'ʉ
ne bi hyandatho'ʉ ra Jesu habʉ rí zøni,
hangue nu'ʉ́ ne ndunthi de nú'ʉ mi 'bʉ ja
ya t'ʉhnini bi nest'ihi bá gat'i ja rá hyo ra
ndehe ne go rá mʉdi bi zøñ'ʉ.
34 Y nu mi zønga ra motsa ja ra ñąnga
ndehe, bi gąi ra Jesu ne bi hyanda nú'ą ra
hmuntsją'i xqui zønini, ne xi bi huequi'ʉ
ngue'ą mi ngu ya dɛti jo'o yá ma'yo, hangue
nu'ą́ bi mʉdi bi xahni'ʉ ndunthi ya t'øt'e.
35 Ha nu de ya mi nde, ya nxadi bi joni
habʉ mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembabi:
—Ya bi nde ne nuua habʉ dí 'bʉhʉ go ra
mbonthi.
36 Xipa ya jąą'i da ma da dai te da zi ja ya
ngu ne ja ya hnini nú'ʉ ja guetbʉ de guecua,
ngue'ą otho te da ziuayʉ.
37 Pe ra Jesu bi dądi:
—Go da umfʉ te da ziyʉ.
Nu'bʉ́ ya nxadi bi 'ñembi:
—¿Ha gue ga mahe ga tañhe yo nthebe
denario dega thuhme pa ga 'uiñheyʉ?
38 Pe ra Jesu bi 'yambabi'ʉ ne bi 'ñembi:
—¿Hangu ya thuhme guí hąhʉ? Nuhʉ xą.
Y nu mi hyandi'ʉ bi 'ñembabi:
—Nsøcta cʉt'a ya thuhme ne yoho ya zi
huą dí hąhe.
39 Nu'bʉ́ ra Jesu bi xipa ya jąą'i da 'yøt'a ya
t'ʉca hmunts'i ne da hñudi'ʉ ja ra 'bot'ɛi.
40 Hangue bi 'yøt'a ya t'ʉca hmunts'i dega
nthebe ne dega ndenthebe, ne bi hñudi'ʉ.
41 Nu'bʉ́ ra Jesu bi gʉ nú'ʉ cʉt'a ya
thuhme ne nú'ʉ yoho ya huą, ne bi nøts'e
mahets'i ne bi umba njamądi Ajuą rá Dada.
Nepʉ bi hyeca ya thuhme ne bi hyecua yá
nxadi pa da umba ya jąą'i, ne bi xɛni nú'ʉ
yoho ya huą pa bi thecua gatho nú'ʉ ya
hmuntsją'i.
42 Y gatho bi ñuni asta bi niñą'ʉ.
43 Nepʉ bi hmunts'a gatho ya xɛca
thuhme ne ya xɛca huą nú'ʉ bi bongui, ne
bi ñuxa 'rɛt'amayoho ya 'bøts'e.
44 Ha mi ngu cʉt'a 'mo ya 'ñøhø nú'ʉ bi
ñuni, y nuya 'bɛhñą ne ya bątsi himbi ma
'mede.

Ra Jesu bi 'ño mąą ra ndehe (Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

45 Nepʉ ra Jesu bi xipa yá nxadi gue da
'mɛt'o'ʉ co ra motsa pa ri'nandi pa rí mani
ja ra hnini Betsaida, y nu'ą́ bi gohini mi edi
ya jąą'i pa da ma ja yá ngu.
46 Y mi uadi bi 'ñedi'ą, bi bøxa ja ra t'øhø
pa bá apabi Ajuą rá Dada.
47 Y ya mi 'mɛxuui ra pa'ą ra motsa ya
mi 'yo madetho ra ndehe, ha nura Jesu mi
'bʉtritho ja ra t'øhø sɛhɛ.
48 Y bi hyanda yá nxadi gue ya xqui
zabi'ʉ de mi 'yonga ra motsa ngue'ą mi
tsɛdi ra bʉnthi ne himi hopi da 'ño. Y
nurá hyax'ą hamxuditho ra Jesu bi ma pa
ri'nandi mi 'yotho mąą ja ra dehe, ne mi
ma da tho'tshmą yá nxadi.
49 Pe yá nxadi bi hyandi mi 'yo mąą ja
ra dehe ne xi bi mafi'ʉ ngue'ą mi hu yá mʉi
gue mi 'nara pite.
50 Ri gatho'ʉ bi hyandi ne xi mi tsu'ʉ. Pe
ra Jesu 'bestho bi zofo ne bi 'ñembi'ʉ:
—¡Oguí tsuhʉ, go gueque, oguí tu ri
mʉihʉ!
51 Nepʉ bi bøxa ja ra motsa con gue'ʉ
ne 'bestho bi ntsaya ra bʉnthi, hangue yá
nxadi xi bi 'yø nts'ɛdi.
52 Himi pądi'ʉ te ma ts'ɛdi mi hą, nixi
xqui zoda yá mfeni hanja xqui japi da xu
ya thuhme, ngue'ą xmá me yá coraso'ʉ.

Ra Jesu bi 'yøthe ya da'thi nuni Genesare (Mt. 14:34-36)

53 Nu mi 'rats'i'ʉ pa ri'nandi bi zøni ja ra
hai Genesare ne ja bi dąt'ni yá motsa.

54 Y ngu bi gai'ʉ de ra motsa, ya ja'i
'bestho bi badi gue go mi gue'a ra Jesu.
55 Nepʉ nu'ʉ́ bi dama ma ja ya ngu gatho
rá nthets'i nura hai'a pa bá tsi ya da'thi co
yá 'bebo ne bi ts'its'i pa habʉ xqui t'øde mi
'bʉ ra Jesu.
56 Y habʉraza mi pa'a ja ya danga hnini
o ja ya t'ʉca hnini, ya ja'i mi tsi ya da'thi
mi pɛgui ja ya 'ñu, ne ora mi thohni ra Jesu
mi bantebi ya ja'i gue da hopa ya da'thi da
dambabi masque hønsɛ rá ñani rá he. Ne
toraza mi thambabi, 'bestho mi ñani de yá
hñeni.

7

Hanja gra nts'oca ya ja'i
(Mt. 15:1-20)

1 'Raya fariseo ne 'raya xahnate de ra ley
nú'ʉ xqui 'ñehe de Jerusale bi munts'i ne bi
ma bá c'a'tsa ra Jesu.
2 Ne bi hyandi gue 'rayá nxadi ra Jesu
bi ñuni nsinque xqui nxʉ'yɛ ngu yá nzai'ʉ,
hangue bi ñama'ñʉ'ʉ.
3 (Ngue'a ya fariseo ne gatho ma'ra ya
xodyo xi xqui nzai da nxʉ'yɛ ante da ñuni
ngue'a njabʉ yá nzai ndu yá xita, y nu'bʉ
hinda nxʉ'yɛ ngu yá nzai hinda ñuni.
4 Ne 'bʉ ora da menga tai'ʉ, 'bʉ hinda
nxʉ'yɛ hinda ñuni. Nehe mi ja ma'ra yá nzai
nú'ʉ xqui 'ñutui ndu yá xita: da xʉt'a yá
ntsi, nuya 'bada ne nuya ts'øe dega bøja, ne
da mɛ'tsa yá mfidi pa da gohi strá nt'axi.
Ngue'a mi hu yá mʉi'ʉ gue co nú'ʉ ya t'øt'e
mi øt'e da t'axca yá mfeni ja rá thandi
Ajua.)
5 Hangue nuya fariseo ne ya xahnate de
ra ley bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:
—¿Hanja nuyʉ ri nxadi hingui øt'e ngu yá
nzai ndu ma xitahʉ maya'bʉ? Nuyʉ́ ri ñuni
masque hinxa nxʉ'yɛ.
6 Nu'bʉ́ ra Jesu bi datuabi'ʉ:
—Nu'ahʉ gyá yohmihʉ. Ra badi Isaía bi
ma de gue'ahʉ maya'bʉ gue Ajua bi 'ñena
njaua:
Nuna hnininа ri nsundagui hønsɛ dega
noyatho,
pe nuyá mfeni go bí 'yo yabʉ de gueque.
7 Nu'ʉ́ xøcambenigui pe hinte ri muui yá
søcambeni,
nguetho nu'ʉ yá hmanda ri manda'ʉ go
yá hmandasɛ, ne mañ'ʉ gue go stá
'bɛpca'ʉ.
8 Xi majuani ngu bi manga ra Isaía de
gue'ahʉ, ngue'a nu'ahʉ xcá tsocuahʉ
yá hmanda Ajua pa go grí dɛnbahʉ yá
hmanda ndu ri xitahʉ. Nu'ahʉ nu'a ri
'bɛfihʉ, hønsɛ ra nsʉt'a 'bada ne ma'ra ya
ntsi, y ma'ra ya t'øt'e de ra nt'axqui.
9 Nehe bi 'ñembabi'ʉ:
—Guí hu ri mʉihʉ gue xá hño nú'a xcá
tsocuahʉbʉ yá hmanda Ajua pa go guí
ø'tuahʉ yá nzai ndu ri xitahʉ.
10 Nura Moise bi 'ñena: "Umba ra t'equ'ei
ri dada ne ri nana ne gui su'ʉ", ne "nu'a tó'o
da zanga rá dada o rá nana dá tho."
11 Pe nu'ahʉ guí eñhʉ gue xá hño to'o da
xipa rá nana ne rá dada njaua: "Nuna ra
boja ndí 'ra'ahʉ hmaha, nubya go ma ga
umba Ajua ngue'a ra Corbán." (Ra Corbán
rí bøni da 'ñena 'nara 'baha xa t'eque pa
Ajua.)
12 Y njabʉ guí emfʉ ya ja'i gue ya hinte da
umba yá dada ne yá nana, ne ya hinda su'ʉ.
13 Njabʉ guí pumfrithohʉ nú'a bi ma
Ajua, ne hønsɛ go guí ø'tuahʉ yá nzai ndu ri
xitahʉ, y nehe njabʉ guí utua ri batsihʉ. Ne
ndunthi ma'ra ya t'øt'e guí øthʉ mahyɛgui
ngu nuna.
14 Nu'bʉ́ ra Jesu bi yo zofo ra hmuntsja'i
ma'na'qui ne bi 'ñembi'ʉ:
—'Yødehʉ guí gathohʉ ne dá zo ri
mfenihʉ núna ma ga ma.
15 Nu'a cʉt'a ja rá ne ra ja'i hingo gue'a
japi da nts'oqui, pe nú'a øni de rá mfeni
ha, go gue'a japi da nts'oqui.
16 Nu'a tó'o ja rá t'øde pa da 'yøde, dá 'yøde
núna dí ma.
17 Nepʉ bi 'uegue'a de ra hmuntsja'i, ne
bi yʉt'a ja ra ngu nú'a xqui mihi, y nuni ja
bi 'yambani sɛhɛ yá nxadi te rí bønga nú'a
xqui xipa ya ja'i.
18 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Ha gue ne'ahʉ hinte ri fadihʉ? ¿Ha
hinguí pahʉ gue hingue nú'a da zi ra ja'i go
gue'a da japi da nts'oqui?
19 Ngue'a nú'a ts'i cʉt'atho ja rá mʉi 'na,
ne øni ne hingui ts'ocua rá mfeni.
Njabʉ bi manga ra Jesu gue xá hño da ts'i
gatho ya nzaqui.

20 Nepʉ bi 'ñena:
—Nu'ą ri japi da nts'ocą ra ją'i, nú'ʉ ya ts'omfeni beni.
21 Ngue'ą de ja rá ts'omfeni 'na, ja bí ehni gatho nuya ya ts'ot'øt'e: ra nts'inga medinthąti, ra nt'e'bɛhñą, ra nthote,
22 ra mfe, ra ts'onc'at'i, ra nts'o'mʉi, ra nthate, ra nts'o'yo, ra nts'ante, ra nt'ets'i, ne nú'ʉ to'o ri hyøcua nú'ą te pɛ'tsa ma'na, ne nú'ʉ hingui pądi nda'ą ra hño nda'ą ra 'ñʉ.
23 Gatho nuya ya ts'oqui bí ehe de yá ts'omfeni ya ją'i, ne go guehya japi da nts'oqui.

'Nara 'bɛhñą himrá me Israel bi gamfri ra Jesu (Mt. 15:21-28)

24 Nepʉ ra Jesu bi bøni de guehni ne bi ma ja ra hai guetbʉ ra hnini Tiro ne Sidó. Ne ja bá cʉt'ini ja 'nara ngu, y himi ne to xa bądi hmąhą, pe 'bestho bi fątho.
25 Ha guetbʉ de guehni mi 'bʉhni 'nara 'bɛhñą nú'ą mi pɛ'tsa 'nará t'ixu gue mi pɛ'tsa 'nara ts'ondąhi. Ne bi 'yøde gue xqui zøhni ra Jesu, hangue nu'ą́ 'bestho bi ma bá c'ą'tsi ne bi ndandiñąhmu ja yá ua'ą.
26 Nura 'bɛhñą'ą himrá me Israel ngue'ą mrá me Sirofenicia. Nu'ą́ bi bąntebi ra Jesu pa da 'yɛmba ra ts'ondąhi nú'ą mi pɛ'tsa rá t'ixu.
27 Pe ra Jesu bi 'ñembabi:
—'Mɛt'o mahyoni ga ø'tua ra hño ya me Israel, ngue'ą nu'bʉ 'mɛt'o ga ø'tua ra hño ya 'ra'ñoją'i ngu'i, nu'bʉ́ ga nja ngu nú'ą to'o hąmba yá hñuni ya bątsi pa da umba ya tsat'yo.
28 Nu'bʉ́ nú'ą ra 'bɛhñą bi dątuabi ne bi 'ñembi:
—Majuąni nú'ą guí mą Ndada, pe ya tsat'yo tø'mtho nja'ti de ra mexa pa da gʉxa ya hangui nú'ʉ da dagui de habʉ ri ñuni ya bątsi.
29 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dątuabi:
—Xcá thądi xá hño, hangue pengui, grí ma ri ngu ne bá nu ri t'ixu gue ya xa bønga ra ts'ondąhi de gue'ą.
30 Y nu mi zønga rá ngu nú'ą ra 'bɛhñą, bi zʉdi rá t'ixu mi 'bɛnga ja rá fidi ne ya xqui bønga ra ts'ondąhi de gue'ą.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara gogu

31 Nepʉ ra Jesu bi ma de guehni habʉ mi 'bʉ guetbʉ ra hnini Tiro, ne bi gat'a ja ra hnini Sidó ne bi thogui ja ra hai Decapoli pa bi yo menga ja ra ndehe Galilea.
32 Ne nuni ja bá ts'impani 'nara 'ñøhø mrá gogu ne mrá 'bane, y nú'ʉ to'o mri zi'ą bi bąntebi ra Jesu da hñuxa rá 'yɛ ja gue'ą pa da ñąni.
33 Nu'bʉ́ ra Jesu bi gʉca nú'ą ra da'thi 'nambʉ de ra hmuntsją'i, ne bi dint'ua yá dedo ja yá gu, nepʉ bi zots'i yá dedo ne bi damba rá ją̃ne nú'ą ra 'ñøhø.
34 Nepʉ bi nøts'e pa mahets'i bi 'yɛnga rá ngą'tsi ne bi 'ñembi:
—¡Efata! —nú'ą́ ne da 'ñena: ¡Dá xogui ri gu ne ri ne!
35 Y 'bestho bi xo yá gu ne bi za bi 'yøde xá hño, ne bi tuqui rá ją̃ne ne bi za bi ñą xá hño.
36 Ha ra Jesu bi hñu'mba ra hñą ya ją'i gue hinto da xipi, pe nu'ʉ́ ma'na bi ma bá 'yonga ra 'bede.
37 Y ma'na xi mri 'yø ya ją'i ne bi 'ñena'ʉ:
—Gatho nú'ą øt'e xi xá hño, asta japi ya gogu da 'yøde, ne ya gone da ñą.

8

Ra Jesu bi 'uinga thogui goho 'mo ya ją'i (Mt. 15:32-39)

1 Ja nuya pa'ʉ xi bi munts'a ndunthi ya ją'i ma'na'qui, ne mi otho te da zi'ʉ, hangue ra Jesu bi zofo yá nxadi ne bi 'ñembabi:
2 —Xi dí hueca nuya ya ją'i ngue'ą ya xa 'mʉi hñu pa con gueque ne otho te da zi.
3 'Bʉ ga pɛhni da ma yá ngu njabʉtho co ra thuhu, xi'bʉ rí umba ra hødu má 'ñu ngue'ą 'ra xqui 'ñehe de yabʉ.
4 Pe yá nxadi bi 'ñembabi:
—¿Hanja da za ga 'uiñhʉ nuyʉ ya ją'i gue nuua habʉ dí 'bʉhʉ go ra mbonthi?
5 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñembi:
—¿Hangu ya thuhme guí hąhʉ?
Nu'ʉ́ bi dątbi ne bi 'ñembi:
—Hønsɛ yoto.
6 Nu'bʉ́ ra Jesu bi xipa ya ją'i da hñudi. Nepʉ bi gʉ nú'ʉ yoto ya thuhme ne bi umba njamądi Ajuą rá Dada. Nepʉ bi hyeque ne bi umba yá nxadi pa da xɛnbabi ya hmuntsją'i.

7 Nehe mi ha̱'ʉ 'raya t'ʉca hua̱ ne bi umba
ra Jesu. Nepʉ nu'á̱ bi 'yapa Ajua̱ da ja̱pi, ne
bi xipa yá nxadi da umba ya ja̱'i ya zi xɛca
hua̱.
8 Y gatho ya ja̱'i bi ñuni asta xi bi niña̱.
Nepʉ ya nxadi bi munts'a ya xɛni nú'ʉ bi
bongui y bi ñuxa yoto ya 'bøts'e.
9 Ha mi ngu goho 'mo ya 'ñøhø nú'ʉ bi
ñuni, y nuya 'bɛhña̱ ne ya ba̱tsi himbi ma
'mede. Nepʉ ra Jesu bi 'ñedi'ʉ.
10 Ne nu'á̱ 'bestho bi bøxa ja ra motsa
co yá nxadi ne bi 'rats'i bi ma ja ra hai
Dalmanuta.

Ya fariseo mi adi da t'utua 'nara nt'udi dega milagro
(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

11 Nepʉ 'raya fariseo bi ma bá tsʉdi ra
Jesu ne bi mʉdi bi xaxi, ne bi xipi gue da
'yøt'e pa da hnequi 'nara nt'udi de mahets'i
pa da hyandi'ʉ ua xi majua̱ni mrá 'mɛhni
Ajua̱.
12 Nu'bʉ́ ra Jesu xi bi 'yɛnga 'nara nga̱'tsi
ne bi 'ñena:
—¿Hanja nú'ahʉ guí 'bʉhʉ mapaya guí
ahʉ ga øt'a 'nara nt'udi? Xi majua̱ni dí
xi'ahʉ gue nuga hinga u't'ahʉ ni 'nara
nt'udi.
13 Nu'bʉ́ nu'á̱ 'bestho bi zohni'ʉ ne bi
yopa bøxa ja ra motsa pa bi ma ri'nandi ra
ndehe.

Ra nzoi de ya fariseo
(Mt. 16:5-12)

14 Ha nuyá nxadi xqui pumfri da hña̱xa
'raya thuhme, hønsɛ 'natho mi hña̱'ʉ ja ra
motsa.
15 Nepʉ ra Jesu bi zofo'ʉ ne bi 'ñembi:
—Jamasuhʉ de yá nzoi ya fariseo ne rá
nzoi ra Erode.
16 Nu'bʉ́ yá nxadi bi 'ñémsɛ'ʉ 'na ngu 'na:
—Nuní xicjʉ njabʉ ngue'a̱ hindí ha̱hʉ ra
thuhme.
17 Pe ra Jesu bi ba̱tho te mi beñ'ʉ ne bi
'ñembabi'ʉ:
—¿Hanja guí 'ñémfʉ gue otho ra thuhme?
¿Ha gue nsøctho'a̱ oda ri mfenihʉ? ¿Ha gue
hingui tsoda ri mfenihʉ de nú'a̱ ra ts'ɛdi dí
pɛ'tsi? Xi xá me ri corasohʉ.
18 Ja ri dahʉ pe hinguí hanthʉ, ne ja ri
guhʉ pe hinguí øhʉ, nixi guí beñhʉ nú'a̱ stá
øt'e co nú'ʉ ya thuhme.
19 Xi nú'bʉ ndá xɛni nú'ʉ cʉt'a ya thuhme
ne dá 'uinga cʉt'a 'mo ya ja̱'i, ¿hangu ya
'bøts'e gá xɛca thuhme bi bongui xa̱?
Y nu'ʉ́ bi da̱di bi 'ñena:
—'Rɛt'amayoho 'bøts'e.
20 Nepʉ bi 'ñena:
—Nehe xi nú'bʉ ndá xɛni nú'ʉ yoto ya
thuhme ne dá 'uinga goho 'mo ya ja̱'i,
¿hangu ya 'bøts'e gá xɛca thuhme bi bongui
xa̱?
Y nu'ʉ́ bi 'ñena:
—Yoto 'bøts'e.
21 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembi'ʉ:
—¿Y ne njabʉ hinxa zoda ri mfenihʉ de
nuna ra ts'ɛdi dí hña̱?

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara goda nuni Betsaida

22 Nu'bʉ́ ra Jesu ne yá nxadi bi zøni ja
ra hai Betsaida, ne ja guehni bá ts'impabi
'nara goda, y nú'ʉ to'o bá tsi bi ba̱ntebi gue
da hñuxa rá 'yɛ ja gue'a̱ pa da ña̱ni.
23 Nu'bʉ́ ra Jesu bi cʉhna ra goda pa bi
gʉca møte de ra hnini, ne bi go'tsuabi rá jini
ja yá da, ne bi hñuxa yá 'yɛ ja gue'a̱, ne bi
'ñembi:
—¿Ha gue ja te guí handi?
24 Y nu'á̱ bi zøt'a yá da ne bi 'ñena:
—Dí handa ya ja̱'i di 'yo pe di hnequi ngu
ya za.
25 Nu'bʉ́ ra Jesu bi yopa hñu'tsua yá 'yɛ ja
yá da nú'a̱ ra goda, ne nu'á̱ bi ña̱ni ne xi bi
hyandi xá hño gatho.
26 Nepʉ ra Jesu bi mɛhni da ma rá ngu, ne
bi hña̱cuabi gue hinda yʉt'a ja ra hnini pa
hinda xipa ya ja̱'i de guehni.

Ra Pedro bi ma̱ gue ra Jesu go gue'a̱ ra Cristo
(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 'Mɛfa ra Jesu bi ma co yá nxadi ja
ya t'ʉca hnini nú'ʉ mi ja guetbʉ ra da̱hni
Cesarea de Filipo. Y de má 'ñu nú'á̱ bi
'yamba yá nxadi ne bi 'ñembi:
—¿Ha hingá øhʉ ya ja̱'i ma̱ to'oguiga?
28 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi da̱di ne bi 'ñena:
—'Ra ena gue go gue'e grá Xuua Xi'tsate,
ma'ra ena grá ba̱di Elía, ha nu ma'ra ena
gue go gue'e 'na de nú'ʉ ma'ra yá 'mɛhni
Ajua̱ nú'ʉ mi 'bʉi maya'bʉ.
29 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'yambi'ʉ ne bi 'ñembi:
—Xi'ahʉ, ¿te guí ma̱ñhʉ de gueque?
Y ra Pedro bi da̱di ne bi 'ñembi:

—Nu'i go gue'e grá Cristo xpá mɛñ'a'i Ajuạ pa gui ndạ.
30 Nu'bʉ́ ra Jesu bi hñu'mba ra hñạ gue hinda xipa ma'ra ya jạ'i mi to'o'ạ.

Ra Jesu bi mạ de rá du
(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

31 Nepʉ ra Jesu bi mʉdi bi xipabi yá nxadi nú'ạ ma da t'ø'tuabi, ne bi 'ñembi'ʉ:
—Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i pɛ'tsi ma da sufri ndunthi. Ya ndạxjua ndạ ne ya ndạ gá macjạ ne ya xahnate de ra ley ma da ʉtsa asta da hñu yá mʉi da hyo, pe rá hñupa da yopa nte de rá du.
32 Bi xipi'ʉ co ya noya hinxá hñei, hangue ra Pedro bi gʉqui 'nambʉ ne bi mʉdi bi zʉi pa hinda 'yøt'e njabʉ.
33 Nu'bʉ́ ra Jesu bi mpʉnts'i ne bi hyanda gatho yá nxadi ne bi zʉi ra Pedro bi 'ñembi:
—¡'Uegue de gueque, nu'i guí hạmpa rá ts'ɛdi ra Satá hangue guí xica njabʉ! Ngue'ạ nu'í hinguí mạ ngu nú'ạ mạnga Ajuạ, nu'í guí øt'a nú'ạ go yá paha ya jạ'i.
34 Nepʉ bi zohna yá nxadi ne ya jạ'i ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu'ạ tó'o da ne da dɛngagui, hinda za da 'yøt'e nú'ạ go rá paha sɛhɛ. Mahyoni da dɛngagui masque da tho ya nt'ʉtsate ne ya 'bɛtsa asta rá du.
35 Nu'ạ tó'o da ñạnga rá te por hinda dɛngagui, nú'ạ́ ma da 'bɛdi rá te. Pe nu'ạ tó'o da 'ñɛi pa da du po rá ngueque ne po ra mạca noya, nú'ạ́ da zʉ rá te pa nzạntho.
36 ¿Te rá 'bɛ da dạhạ 'nara jạ'i 'bʉ da mɛ'tsa gatho ya hño de ra ximhai, y ne da 'mɛdi rá te? Otho.
37 Ngue'ạ ni 'na de nuya hño'ʉ hinda za da pøhøbi rá te.
38 Nu'ạ tó'o da gøngagui ne da ntsa da mạnga ma noya ja yá thandi ya 'yøt'ats'oqui gá jạ'i ne ya 'ñạgamfri, 'mɛfa necagui ma ga mạ gue hindí pạdi'ạ nehe nu xcrá yopa pengaua. Nura pa'ạ ma ga 'ño'be ya ɛnxɛ, ne ga hnequi co rá nsunda Ajuạ ma Dada.

9

1 Nehe ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Xi majuạni dí xi'ahʉ, 'ra de gue'ahʉ guí 'bʉhʉua gri tethohʉ ma gui hyanduahʉ rá ts'ɛdi ra Ndạ de mahets'i sta 'ñehe.

Bi mpadi rá 'bai ra Jesu
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

2 Rá 'rato ma pa, ra Jesu bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua, ne bi ma sɛhɛ'ʉ ja 'nara t'øhø xá hñets'i. Y ne de guehni ja bi mpadini rá 'bai ra Jesu ja yá thandi'ʉ.
3 Nurá he xi bi huɛxqui ne xi bi t'axqui ngu ra tsɛ, y jo'o ni 'nara meni nuua ja ra ximhai da japi da t'axca 'nara he ngu'ạ.
4 Nepʉ de guehni nuyá nxadi bi hyandi'ʉ gue mi ñạui'ạ ndu ra Elía ne ndu ra Moise nú'ʉ myá 'mɛhni Ajuạ.
5 Hangue nura Pedro bi 'ñembabi ra Jesu:
—Ma Xahnate'i, ¡pøde xá hño ga 'bʉhʉua! Xi'bʉ ga hocje hñu ya zi jạ'tsi, 'na pa gue'e, ma'na pa ra Moise, ha nu ma'na pa ra Elía.
6 Nuya nxadi xi bi ntsu, hangue ra Pedro ngu bi 'bɛ rá mfeni ne himi pạ nú'ạ mi mạ.
7 Nepʉ bi go'mi'ʉ 'nara guui, ne de guehni ja ra guui bi nt'øde 'nara noya bi 'ñena:
—Nuna guehna ma hmạca T'ʉ. 'Yøhʉ nú'ạ mạ.
8 Y 'mɛfa ya nxadi bi hyandi gue ya mi jo'oni nú'ʉ ma'ra, hønsɛ ra Jesu mi 'basɛni.
9 Y nu mi gại'ʉ de ra t'øhø, ra Jesu bi hñu'mba ra hñạ nú'ʉ hñu yá nxadi, ne bi 'ñembi:
—Oto xqui ma gui xiphʉ de nú'ạ xcá hyanthʉ asta hinda yopa nte de rá du Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i.
10 Hangue nú'ʉ hñu ya nxadi hinto bi xipabi de nú'ạ xqui hyant'ʉ. Pe nu'ʉ́ mri 'ñámbi 'na ngu ma'na, ne mi eñ'ʉ:
—¿Te rí bønga nú'ạ ra noya bi 'ñena gue asta hinda yopa nte'ạ de rá du?
11 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi 'yambabi'ạ ne bi 'ñembabi:
—¿Hanja enga ya xahnate de ra ley gue 'mɛt'o ma da 'ñehe ra Elía nepʉ ja da 'ñehe ra Cristo nú'ạ rá 'mɛhni Ajuạ pa da e da ndạ?
12 Nu'bʉ́ nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Hạhạ, go rá mʉdi ma da 'ñehe ra Elía pa da zofo ya jạ'i da ñobri de yá ts'oqui ja rá thandi Ajuạ, nepʉ ja da 'ñehe Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i. ¿Xi te mạnga ja ra Mạca T'ofo de Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i? Nu'ạ mạ, mạ gue ma da tho ya ʉgui ne da t'ʉtsa.
13 Pe de nú'ạ gá 'yangahʉ de ra Elía, dí xi'ahʉ gue ya xa zøhø'ạ, y nuya jạ'i bi

'yø'tuabi nú'ą go bi ne'ʉ, ngu xa nt'ofo ja ra Mąca T'ofo njabʉ bi t'ø'tuabi'ą.

Ra Jesu bi 'yɛmba 'nara ts'ondąhi 'nara ts'ʉnt'ʉ
(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

14 Nu de ya xqui menc'ʉ de ja ra t'øhø y ya mi ma da zøhø habʉ mi 'bʉi nú'ʉ ma'ra ya nxadi, bi hyanda 'nara dąnga hmuntsją'i xqui got'atho nú'ʉ ma'ra ya nxadi, ne mi 'bahuini ya xahnate de ra ley mri ntsanoyaui'ʉ.
15 Ha nu mi hyanda ya ją'i bi zønga ra Jesu, himi pądi te da beñ'ʉ, ne bi nest'ihi bi ma bá zɛngua.
16 Ha nura Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñembi:
—¿Te ma noya nguí mąñhʉ con guehyʉ?
17 Nepʉ 'nara ją'i nú'ą mi 'ba ja ra hmuntsją'i bi dądi ne bi 'ñena:
—Ma Xahnate'i, dra zin'aua 'nama t'ʉ pɛ'tsa 'nara ts'ondąhi xa japi xa ngone.
18 Y nura ora da 'ñąmbabi ri japi da dagui habʉraza, ne asta ri gust'a yá ts'i ne ɛnts'a ra fʉgui ja rá ne, y ya xi xa papa rá mʉi. Ya stá xipa ri nxadi pa da 'yɛmbahmą nura ts'ondąhi'ą, pe nuyʉ hinxa za xa 'yɛmbabi.
19 Nu'bʉ́ nura Jesu bi dądi ne bi 'ñena:
—¡Gyá 'ñągamfrihʉ! ¿Asta ha'mʉ gui camfrihʉ? ¿Asta ha'mʉ ma ga tsɛ't'a ri 'mʉihʉ? Bá tsincahʉua nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ.
20 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi zi'tsuabi nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ, ha nura ts'ondąhi nu mi hyanda ra Jesu mi 'bahni, bi japa nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ bi dagui ne mi tąni ne mi ɛnts'a ra fʉgui ja rá ne.
21 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'yamba rá dada nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ ne bi 'ñembi:
—¿Hangu pɛ'tsi de xa mʉdi njani?
Ha nu'ą́ bi 'ñena:
—Desde mi notsi ya mi njani.
22 Ndunthi ya 'mi'qui ra ts'ondąhi høt'a ja ra tsibi o ja ya mothe pa da hyo hmąhą. Hangue 'bʉ da za te gui 'yø'tuahmą, huegahe gui faxcahe.
23 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Nu'i guí ena: 'Bʉ da za. 'Bʉ ja ri jamfri hą, gatho da za.
24 Nu'bʉ́ rá dada nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ bi dądi nts'ɛdi ne bi 'ñena:
—¡Dí camfri, pe faxcagui pa ma'na ga camfri!
25 Nu'bʉ́ ra Jesu bi hyandi gue ra hmuntsją'i mi 'yo rí ts'i'mi'ą, hangue nu'ą́ 'bestho bi 'ñembabi ra ts'ondąhi:
—Nú'i ts'ondąhi go xcá japi xa ngone ne xa ngogu nuna ts'ʉnt'ʉ, pe nubyá nuga dí 'bɛp'a'i gui pøni de guehni ne hinhya'mʉ gui yopa cʉt'a ma'na'qui.
26 Nepʉ nú'ą ra ts'ondąhi bi mafi, ha nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ bi 'ñąmba ra ndusɛ ma'na'qui, y ra ora'ą bi bønga ra ts'ondąhi. Ha nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ mi 'bɛni 'ñena xqui du. Ne ndunthi ya ją'i bi 'ñena gue xqui du.
27 Pe ra Jesu bi mipa rá 'yɛ pa bi gʉts'i'ą, nepʉ nura ts'ʉnt'ʉ 'bestho bi 'mai.
28 Y nu mi yʉt'a ra Jesu ja ra ngu nú'ą xqui mihi, yá nxadi bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:
—¿Hanja himbi za dá ɛñhe nú'ą ra ts'ondąhi?
29 Nu'bʉ́ nu'ą́ bi 'ñembabi'ʉ:
—Ya ts'ondąhi ngu nú'ą dá ɛnibya, nu'ʉ́ da za da 'yɛni 'na, pe mahyoni da ayuna 'na ne da 'yapabi Ajuą con gatho rá mʉi.

Ra Jesu bi yopa mą de rá du
(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

30 Nepʉ nu'ʉ́ bi bøni de guehni, bi gat'i ja ra hai Galilea, y ra Jesu himi ne to xa bądi ua mi 'yoni,
31 ngue'ą mi xahna yá nxadi, mi embabi'ʉ:
—Nú'ą To'o bi e bi Ją'i ma da t'ɛnt'ua ja yá 'yɛ ya ją'i, ha nu'ʉ́ ma da hyo, pe rá hñupa ma da yopa nte de rá du.
32 Pe nuyá nxadi himbi bądi te mri bønga nuya noya bi xipabi'ʉ, ne mi tsu da 'yambabi.

Nú'ą to'o ma'na ma da nja rá nsu
(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

33 Nepʉ bi yopa mengui'ʉ pa Ncapernau ne bi yʉt'i mbo ja ra ngu nú'ą xqui mihi. Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñembi:
—¿Te rá 'bɛ nguí mąñhʉ má 'ñu?
34 Pe nu'ʉ́ hinte bi dądi, ngue'ą de má 'ñu mi ntsanoyasɛ'ʉ ne mri 'ñámbi to'o 'na de gue'ʉ da ua'ą da mą.
35 Nu'bʉ́ ra Jesu bi hñudi ne bi zofo nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi ne bi 'ñembabi:
—Nu'ą tó'o da ne da ndągui, osta ma da 'ñets'i. Nu'ą da 'øt'e, dá mɛpa nú'ʉ ma'ra.

36 Nepʉ bi 'ba'ma 'nara zi bạtsi madetho
de yá nxadi, nepʉ bi dɛts'i ne bi 'ñembabi'ʉ:
37 —Nu'ạ tó'o da umba ntsaya de ja ma
thuhu 'nara zi bạtsi ngu núna drí dɛts'i, ja
ra uɛnda go 'raca ntsaya. Y nu'ạ tó'o 'raca
ntsaya, ja ra uɛnda go umba ntsaya Ajuạ
ma Dada nú'ạ to'o bá pɛncaguiua.

Nu'ʉ tó'o hingui ʉtsaguihʉ, go gue'ʉ 'bʉi con guecjʉ
(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

38 Nu'bʉ́ ra Xuua bi 'ñembi:
—Ma Xahnate'i, stá hanthe 'nara jạ'i gue
de ri thuhu mi ɛnga ya ts'ondạhi, y nuje dá
hạcuahe gue ya hinda 'yøt'a njabʉ, ngue'ạ
nura jạ'i'ạ hingui 'yo 'nadbʉ con guecjʉ.
39 Pe ra Jesu bi dạdi:
—Oguí hạcuahʉ, ngue'ạ nu'ạ tó'o da
'yøt'a 'nara nt'udi de ma thuhuga, nu'ạ́
hinga 'bestho ma da pata rá mfeni nixi da
ñạma'ñʉ de gueque.
40 Ngue'ạ nú'ʉ hingui ʉtsaguihʉ, go gue'ʉ
'bʉi con guecjʉ.
41 Ha nu'ạ tó'o da 'ra'ahʉ mạdi ts'ʉ ra zi
dehe de ja ma thuhu ngue'ạ guí tɛngahʉ,
nura jạ'i'ạ ma da hñạnga rá thạhạ.

Ra Jesu bi mạ gue ga nsuhʉ pa hinga øthʉ ya ts'oqui
(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

42 Nu'ạ tó'o da ts'ocua rá mfeni 'na de gue
nuya ya zi bạtsi xa gamfrigui, nú'ạ ra jạ'i'ạ
ma'na xá hño da ts'ʉtua ja rá 'yʉga 'nara do
strá hñʉ ne dra thøt'a ja ra ndehe.
43 Nu'bʉ 'nari 'yɛ ja'a'i gui 'yøt'a 'nara
ts'oqui, ma'na xá hño hyɛqui, ngue'ạ ma'na
xá hño gui cʉt'a habʉ bí ja ra te pa nzạntho
co 'nada ri 'yɛ, que di ja yoho ri 'yɛ ne gui
ma ja ra nidu habʉ hinhya'mʉ ma da huet'a
ra tsibi.
44 Y nuni ja bí 'bʉhni nehe ya zu'ue nú'ʉ
da zipa yá ngø nú'ʉ to'o da zønini, ne bí zø
ra tsibi pa nzạntho.
45 Ha nu'bʉ 'nari ua ja'a'i gui 'yøt'a 'nara
ts'oqui, ma'na xá hño hyɛqui, ngue'ạ ma'na
xá hño gui cʉt'a habʉ bí ja ra te pa nzạntho
co 'nada ri ua, que di ja yoho ri ua ne gui ma
ja ra nidu habʉ hinhya'mʉ ma da huet'a ra
tsibi.
46 Y nuni ja bí 'bʉhni nehe ya zu'ue nú'ʉ
da zipa yá ngø nú'ʉ to'o da zønini, ne bí zø
ra tsibi pa nzạntho.
47 Ha nu'bʉ 'nari da ja'a'i gui 'yøt'a 'nara
ts'oqui, ma'na xá hño hñại, ngue'ạ ma'na
xá hño gui cʉt'a habʉ bí manda Ajuạ co
'nada ri da, que di ja yoho ri da ne gui ma
ja ra nidu habʉ hinhya'mʉ ma da huet'a ra
tsibi.
48 Y nuni ja bí 'bʉhni nehe ya zu'ue nú'ʉ
da zipa yá ngø nú'ʉ to'o da zønini, ne bí zø
ra tsibi pa nzạntho.
49 Ngue'ạ gatho'ihʉ mahyoni gui tsɛthʉ
ya ts'othogui ne hingui 'yøthʉ nú'ạ go ri
hnesɛhʉ, pa njabʉ gui pøñhʉ xá hño ja rá
thandi Ajuạ. Ma gui njahʉ nehe ngu ya
'baha nú'ʉ t'umbabi Ajuạ, nú'ʉ́ pɛ'tsi da dạ
ja ra tsibi pa da hogui ne t'ʉ'tsua ra u.
50 Xá hño ra u, pe nu'bʉ ya da 'bɛ rá hño,
¿hanja da za da cʉqui? Hingui tsa. Nu'ahʉ
njahʉ ngu ra hoga u, 'yøthʉ xá hño, ne 'bʉhʉ
co 'nara hoga'mʉi 'na ngu 'na.

10

Ra Jesu bi mạ de ra nxuni
(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

1 Nepʉ ra Jesu bi bønga de Ncapernau, ne
bi 'ño ja ra hai Judea ne ja ra hai ri'nandi ra
dạthe Jordá. Y nehe ja guehni bi munts'ni
ndunthi ya jạ'i, ne ra Jesu bi mʉdi bi xahni
ngu mrá nzại'ạ.
2 Nu'bʉ́ bi jonga 'raya fariseo pa da xaxi,
hangue bi 'yamba 'nara nt'ani bi 'ñembabi:
—¿Ha gue ja ra nsɛqui da hyɛpʉ rá 'bɛhñạ
'nara 'ñøhø?
3 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'yambabi'ʉ nehe, ne bi
'ñembabi:
—Xi ra Moise, ¿te bi xi'ahʉ de gue'ạ?
4 Y ya fariseo bi dạdi ne bi 'ñena:
—Nura Moise bi unga nsɛqui gue da
thoca 'nara t'ofo dega nxuni, ne njabʉ hạ,
da za da nxungüi rá 'bɛhñạ 'nara 'ñøhø.
5 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Nura Moise bi unga nsɛqui gue da t'øt'a
njabʉ ngue'ạ nu'ahʉ́ xi xa megui ri cora-
sohʉ.
6 Pe desde rá mʉdi himi njabʉ, ngue'ạ ra
Mạca T'ofo ena gue Ajuạ "bi hyoca ra 'ñøhø
ne ra 'bɛhñạ".
7 "Hangue 'nara 'ñøhø da zopʉ rá dada ne
rá nạnạ pa go da 'mʉhui rá 'bɛhñạ,
8 y de ri yoho, ya da 'natho." Njabʉ
mạnga ra Mạca T'ofo. Hangue nú'ạ ra

'ñøhø ne nú'ą ra 'bɛhñą ya ri 'natho, hingue ri yoho.
9 Hangue nú'ʉ xa pɛhna Ajuą, ni 'nara jąʼi hinda za da 'ueque'ʉ.
10 Y nu mi menc'ʉ pa ja ra ngu habʉ xqui mihi, yá nxadi ra Jesu bi 'yambi'ʉ nehe de ra nxuni.
11 Hangue nu'ą́ bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu'ą tó'o da hyɛpʉ rá 'bɛhñą ne da nthątui ma'na, ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui ngue'ą xa hyɛpʉ nú'ą rá mʉdi 'bɛhñą xa nthątui.
12 Ha nu'bʉ 'nara 'bɛhñą da hyɛpʉ rá dąme ne da nthątui ma'na ra 'ñøhø, ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui ngue'ą xa hyɛpʉ nú'ą rá mʉdi dąme xa nthątui.

Ra Jesu bi jąpa ya bątsi (Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

13 'Mɛfa, bi ts'i'tsua ya bątsi ra Jesu pa da hñuxa rá 'yɛ ja gue'ʉ pa da jąpi. Pe nuyá nxadi bi mʉdi bi guui nú'ʉ to'o mri zi ya bątsi.
14 Pe nu mi hyanda ra Jesu gue mi øt'a njabʉ yá nxadi, nu'ą́ bi bø rá cuɛ ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Oguí hącuahʉ ya zi bątsi da 'ñe da zʉcagui, ngue'ą nu'ʉ tó'o da 'mʉi ja rá hmanda Ajuą, mahyoni da nja ngu nuya ya zi bątsi.
15 Xi majuąni dí xi'ahʉ, nu'ą tó'o hinda nja ngu 'nara zi bątsi pa da 'mʉi ja rá hmanda Ajuą, hinda za da yʉt'a ja rá hmanda Ajuą.
16 Nepʉ ra Jesu bi dɛxa ya zi bątsi ne bi hñuxa yá 'yɛ ja gue'ʉ ne bi 'yapabi Ajuą rá Dada da jąpi'ʉ.

'Nara bąsjąʼi mrá rico bi ñąui ra Jesu (Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

17 Y de ya mi 'ba'ñu ra Jesu, bi zøhø 'nara 'ñøhø mbra nest'ihi, ne bi ndandiñąhmu ja yá ua'ą ne bi 'ñembabi:
—Nu'i Xahnate, 'nagrá hojąʼi, ¿te 'bɛ da za ga øt'e pa da za ga tsʉ ra te pa nzątho?
18 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:
—¿Hanja guí engagui drá hojąʼi? Hønsɛ 'natho to'o ra hojąʼi, y nú'ą́ go gue'ą Ajuą.
19 Ya guí pądi nda'ʉ gue'ʉ ya hmanda: "Oxqui ntsinga medinthąti, oxqui hñote, oxqui mpe, oxqui jʉ'tsua ya nc'uamba ri miqu'eiui, oxqui hat'a ri miqu'eiui, umba ra t'equ'ei ri dada ne ri nąną ne su'ʉ."
20 Nu'bʉ́ nú'ą ra 'ñøhø bi dądi ne bi 'ñena:
—Xahnate, gatho nuya hmandaya stá øt'e desde stá mbątsi.
21 Nu'bʉ́ ra Jesu bi hyandi dega hmąte ne bi 'ñembabi:
—'Natho nú'ą grí 'bɛdi gui 'yøt'e. Guí ma gui pa gatho nú'ą guí pɛ'tsi ne gui hyecuabi ya hyoya. Njabʉ hą, da za gui hñąnga ya hoga hño de mahets'i. Nepʉ gui ehe gui tɛngagui ne gui tsɛta gatho nú'ą da 'ñe'a'i asta ri du.
22 Pe nu mi 'yøde'ą nú'ʉ ya noya bi xipa ra Jesu, xi bi du rá mʉi y bi ma njabʉ co ra dumʉi, ngue'ą xi mrá rico.
23 Nu'bʉ́ ra Jesu bi mpʉnts'i ne bi hyanda yá nxadi, nepʉ bi 'ñembabi'ʉ:
—¡Xi rá hñei da yʉt'a 'nara rico ja rá hmanda Ajuą!
24 Ha nuyá nxadi himi pądi te da beni de nú'ą xqui mąñ'ą. Hangue nu'ą́ bi yopa xipa ma'na'qui ne bi 'ñembi:
—Ma zi t'ʉ'ihʉ, ¡xi rá hñei da yʉt'a ja rá hmanda Ajuą nú'ʉ to'o hu yá mʉi gue co nú'ą te pɛ'tsi ma da mpøhø!
25 Ma'na hinxá hñei da thogui 'nara cameyo ja rá gu 'nara 'yofri que 'nara rico da yʉt'a ja rá hmanda Ajuą.
26 Hangue nuyá nxadi'ą ma'na himi pądi te da beni, ne mri 'ñémbabi 'na ngu ma'na:
—Nu'bʉ njabʉ, ¿to'o ja da za da mpøhø?
27 Nu'bʉ́ ra Jesu bi nhyandui'ʉ ne bi 'ñembi:
—Ya jąʼi hingui tsa da mpøhø sɛhɛ, pe co rá mfats'i Ajuą hą, ngue'ą pa Ajuą hinte rá hñei.
28 Nepʉ de gue'ą bi dądi ra Pedro ne bi 'ñembabi:
—Nuje stá tsohebʉ gatho nú'ą te ndí pɛ'tshe pa dá tɛn'ahe.
29 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Xi majuąni dí xi'ahʉ, nu'ʉ tó'o da zogui yá ngu, yá cu, yá nju, yá dada, yá nąną, yá bątsi, ne yá hai po rá ngueque ne po rá ngue ra mąca noya,
30 nu'ʉ́ ma da hñąnga núbya mapaya 'na nthebe de nú'ą te xa zogui, ngu yá ngu, yá cu, yá nju, yá nąną, yá bątsi, yá hai, masque co ndunthi ra nt'ʉtsate, y nepʉ rá

ñoho ra 'mʉi ma da hña̱nga 'nara hoga te pa nza̱ntho.
31 Pe nu'ʉ tó'o ya da̱nguibya, nura pa'a̱ ma da notsi'ʉ, ha nu'ʉ tó'o ya notsibya, nura pa'a̱ ma da nda̱ngui'ʉ.

Ra Jesu bi yopa ma̱ de rá du (Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

32 Nura Jesu bi ne ra 'ñu co yá nxadi pa bi ma Jerusale. Y nú'á̱ go bi 'mɛt'o'a̱ de gue'ʉ, y nu'ʉ́ himi pa̱di te da beni de gue'a̱. Hangue nu'ʉ́ ngu mi tsu, ne mri 'bɛfatho de gue'a̱. Nepʉ nura Jesu bi 'ueca 'nambʉ nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi pa bi yopa xipabi gatho nú'a̱ mi ma da thogui'a̱.
33 Ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Nubya drá maha Jerusale, ne dí ne ga 'ra'ahʉ nt'øde de Nú'a̱ To'o bi e bi Nja̱'i. Nú'á̱ ma dra da de guehni ja yá 'yɛ ya nda̱ gá macja̱ ne ya xahnate de ra ley, ne nu'ʉ́ ma da 'yɛ'mbi da hyo, ne ma da 'yɛnt'uabi ja yá 'yɛ nú'ʉ hingyá xodyo pa da hyo'a̱.
34 Nu'ʉ́ ma da 'yø'tua ra buhla ne da na'mbi ne da zots'i, nepʉ ja da hyo'a̱. Pe rá hñupa ma da yopa nte de rá du.

Ra Cobo ne ra Xuua bi 'yadi 'nara favo (Mt. 20:20-28)

35 Nepʉ nura Cobo ne ra Xuua nú'ʉ yá t'ʉ ra Sebedeo bi joni ja ra Jesu ne bi 'ñembabi:
—Ma zi Xahnate'ihe, dí ne gui øtcahe ra ma̱te gui 'racje nú'a̱ ma ga a'a'ihe.
36 Nu'bʉ́ nu'á̱ bi da̱tuabi'ʉ ne bi 'ñembabi:
—¿Te rá 'bɛ guí ne ga ø't'ahʉ?
37 Y nu'ʉ́ bi 'ñena:
—Dí nehe ga hudihe 'na ja ri 'ñɛi, 'na ja ri nga̱ha̱, nu xcrí hñudi ja ri hudi de ri ts'ʉtbi.
38 Pe ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Nixi hinguí pa̱hʉ nú'a̱ guí ahʉ. 'Bʉ guí ahʉ njabʉ, ¿ha guí hanthʉ gui tsɛthʉ ya ts'othogui ngu nú'ʉ ma ga thoguiga, ne gui tsɛthʉ ya ʉgui ngu nú'ʉ ma ga tsɛtca?
39 Ha nu'ʉ́ bi da̱di ne bi 'ñembabi:
—Ha̱ha̱, ga tsɛthe.
Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Majua̱ni ma gui tsɛthʉ ya ts'othogui ne ma gui tsɛthʉ ya ʉgui ngu nú'ʉ ma ga tsɛtca.
40 Pe nuga hingo ma ga huancá to'o ma da hñudi ja ma 'ñɛi ne ja ma nga̱ha̱. Numa Dada go gue'a̱ pa̱di to'o ma da hñudini.
41 Pe nu mi 'yøde nú'ʉ má 'rɛt'a ya nxadi gue ra Cobo ne ra Xuua mi adi da hñuhui ra Jesu, nu'ʉ́ bi bø yá cuɛ ngue'a̱ hanja go mi adi da hñuhni'ʉ.
42 Nu'bʉ́ ra Jesu bi zohna yá nxadi ne bi 'ñembabi:
—Guí pa̱hʉ xá hño gue nuya da̱nga nda̱ de guecua ja ra ximhai ri manda gatho yá hnini, ne nú'a̱ go da ma̱ñ'ʉ go gue'a̱ da t'øt'e.
43 Pe nu'ahʉ́ oxqui ma gui 'yøthʉ njabʉ. 'Bʉ 'na de gue'ahʉ guí ne gui nda̱nguihʉ, mahyoni go gui pɛphʉ nuyʉ ma'ra.
44 Ne nu'bʉ 'na de gue'ahʉ guí ne gui nda̱hʉ de nuyʉ ma'ra, mahyoni go gui 'mɛgohʉ.
45 Nú'a̱ To'o bi e bi Nja̱'i, nu'á̱ hinxpá 'ñehe pa go da 'bɛpabi, nu'á̱ xpá 'ñehe pa go da 'mɛgo ne pa da unga rá te pa da gu'tua gatho yá ts'oqui ya ja̱'i.

Ra Jesu bi 'yøthe ra Bartimeo mrá goda (Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

46 Nepʉ ra Jesu bi zønga Jericó co yá nxadi, ne 'bestho bi bøni de guehni ne bi dɛni 'nara hmuntsja̱'i. Y nuni ja ra ña̱nga 'ñu mi huhni 'nara goda mrá thuhu ra Bartimeo mrá t'ʉ ra Timeo, mi huhni mi pɛti.
47 Y nu mi 'yøde gue go mi gue'a̱ ra Jesu me Nasare nú'a̱ ya mi ma da thohni, nu'bʉ́ nu'á̱ bi mʉdi bi mafi ne bi 'ñena:
—¡Nu'i Jesu, rá T'ʉ'i ndu ra nda̱ Davi, huegagui!
48 Pe ndunthi ya ja̱'i bi zʉi ne bi 'ñembabi da go'ta rá ne. Pe nu'á̱ ma'na xi mi mafi nts'ɛdi mi ena:
—¡Nu'i rá T'ʉ'i ndu ra nda̱ Davi, huegagui!
49 Mi 'yøde ra Jesu 'bestho bi 'mai, ne bi mɛhni to da tsimpa nú'a̱ ra goda. Y nu'ʉ́ bá ma'ti'a̱ ne bi 'ñembabi:
—'Bai bá ehe, oguí tu ri mʉi, bí tøp'a'i 'na̱.
50 Nu'bʉ́ nu'á̱ 'bestho bi hña̱ca rá pat'i ne bi da̱ma 'mai bi ma bá tsʉ ra Jesu.
51 Y ra Jesu bi 'ñembabi:
—¿Te 'bɛ guí ne ga ø't'a'i?
Ha nura goda bi da̱di ne bi 'ñembabi:
—Ma Xahnate'i, dí ne ga yopa handi ma'na'qui.
52 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:
—Grí ma, co ri jamfri ya xcá ña̱ni.
Y 'bestho ra ora'a̱ bi za bi hyandi, ne bi dɛna ra Jesu.

11

Ra Jesu bi yʉt'a Jerusale
(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Ra Jesu ne yá nxadi ya mi ma da zønga
Jerusale, ne mi 'yo guetbʉ de Betfage ne
Betania, nehe guetbʉ ra t'øhø 'bo Olivo,
hangue ra Jesu bi mɛhna yoho yá nxadi pa
da 'mɛt'o,
2 ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Grí maha ja nuni ra t'ʉca hnini bí jani,
ne nu xcrí tsøñhʉni gui tsʉhʉ 'nara zi burru
di thạt'i nú'ạ hinto xa tøguetho. Bá xo'thʉ ne
bá tsincahʉua.
3 Ha nu'bʉ to'o da 'yañ'ahʉ ne da 'ñeñ'ahʉ
hanja guí øthʉ njabʉ, 'ñembabihʉ: "Ra zi
Hmu bí honi, nepʉ 'mɛfa ma ga yopa
tsin'ahe ma'na'qui," gui 'ñembabihʉ njabʉ.
4 Nu'bʉ́ nú'ʉ yoho yá nxadi bi ma ja nú'ạ
ra t'ʉca hnini, ne ja bá tsʉhni 'nara zi burru
mi thạt'a møte ja 'nara gosthi ja rá hyo ra
'ñu, ne bá xo'ti'ʉ.
5 Y mi 'bahni 'raya jạ'i bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Te gui japhʉ nú'ạ ra burru guí xo'thʉ?
6 Ha nuya nxadi bi dạdi ngu xqui xipa ra
Jesu, hangue nú'ʉ ya jạ'i bi hyopi bi zits'i.
7 Nepʉ nu'ʉ́ bá tsimpa ra Jesu nú'ạ ra
burru, y bi hñạca yá pat'i'ʉ pa bi xi'tsua ra
burru pa bi tøgue'ạ.
8 Nepʉ ra hmuntsjạ'i bi hñạca yá pat'i pa
bi mø ja ra 'ñu, ha nu ma'ra mi toca ya 'yɛza
pa mi pøgue nehe ja ra 'ñu.
9 Y nú'ʉ to'o mri 'bɛfa ne mri 'bɛt'o mi thø
ya hmafi mi ena:
—¡Xá nsunda núni xpá mɛncahʉ Ajuạ!
¡Ajuạ da jạpni!
10 ¡Ajuạ da jạpi núni ma da ndạ! Nuni
go guehni ra ndạ xqui hñạ'tuabi ndu ma
dadahʉ ra ndạ Davi. ¡Xá nsunda Ajuạ bí
'bʉi mahets'i!
11 Nepʉ ra Jesu bi yʉt'a Jerusale ne gá
yʉt'a ja ra ndạnijạ, ne bi hyanda xá hño
gatho nú'ạ mi jani mbo ra ndạnijạ. Y coñ'a
ya bi nde, nu'ạ́ bi bøni de guehni bi ma
Betania co nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi.

Ra Jesu bi zʉi 'nara 'bai gá igo
(Mt. 21:18-19)

12 Y rá hyax'ạ ra Jesu ne yá nxadi bi bønga
de Betania, y de má 'ñu bi zʉ ra thuhu'ạ.
13 Ne dega yabʉ bi hyanda 'nara 'bai gá
igo mi c'amtho, hangue bi ma bá c'ạ'tshmạ
ua mi tø yá igo. Pe nu mi zønini hinte bi
zʉdi, mi 'ra'ta yá xi ngue'ạ mri 'bɛtho da
nøgue.
14 Hangue ra Jesu bi 'ñembabi ra 'bai gá
igo:
—Hinhya'mʉ ma da yopa nøgue ri igo.
Ha yá nxadi bi 'yøde nú'ạ bi mạ.

Ra Jesu bi 'yɛnga nú'ʉ mri mpa mbo ra
ndạnijạ
(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

15 Nepʉ bi yopa zøñ'ʉ Jerusale, y ra Jesu
bi yopa yʉt'a ja ra ndạnijạ ne bi mʉdi bi
'yɛnga gatho nú'ʉ mi 'bʉhni mri mpa ne
mri ntai mbo ra nijạ. Bi pʉnts'ua yá mexa
nú'ʉ ya mpatbojạ ne yá thuhni nú'ʉ to'o mi
pa ya domitsu.
16 Ne ya himbi hopi to bi thoguini pa da
hñạxa ya t'øt'e.
17 Nepʉ nu'ạ́ bi xipabi ya jạ'i ne bi
'ñembabi:
—¿Ha hinguí pạhʉ gue xa nt'ofo ja ra
Mạca T'ofo ne ena: "Numa ngu rá thuhu
ra ngu dega nsadi pa gatho ya hnini"? Ha
nu'ahʉ́ go xcá 'yøt'athohʉ ra ngu dega mfe.
18 Nu'bʉ́ ya xahnate de ra ley ne ya
ndạ gá macjạ bi 'yøde nú'ạ bi mạnga ra
Jesu, hangue nu'ʉ́ bi 'ñʉ'ti pa da hyohmạ'ạ,
ngue'ạ mi tsu'ʉ da hñạnba yá nsu, ngue'ạ
gatho ya jạ'i xi mri ho nú'ʉ ya noya mi
udi'ạ.
19 Ha nu mi put'a ra nde, ra Jesu ne yá
nxadi bi bønga de guehni Jerusale.

Ra 'bai gá igo bi 'yot'i
(Mt. 21:20-22)

20 Ha nurá hyax'ạ de mi xudi bi thoguini
ma'na'qui habʉ mi 'bai nú'ạ ra igo xqui zʉi
ra Jesu, ne bi hyandi'ʉ gue ya xqui 'yot'i
gatho, asta yá 'yʉ.
21 Ra ora'ạ ra Pedro bi benga nú'ʉ ya
noya xqui mạnga ra Jesu, ne bi 'ñembabi'ạ:
—Ma Xahnate'i, handi, nuna 'bai gá igo
gá xipi gue ya hinhya'mʉ ma da yopa nøgue
yá igo, ya xa 'yot'i.
22 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Camfrihʉ Ajuạ.
23 Xi majuạni dí xi'ahʉ gue 'bʉ to'o ja
ndunthi rá jamfri ne hinda dʉhʉ, da za da
'ñembabi nuna ra t'øhø gue da mponi dí ma
ja ra ndehe, ne da njabʉ ngu nú'ạ da 'yadi.

24 Hangue nuga dí xi'ahʉ gue nu'ạ gatho
gui 'yaphʉ Ajuạ ra Dada, camfrihʉ gue nu'ạ́
xa 'yø't'ahʉ ri t'adihʉ, y nú'ạ gui 'yaphʉ da
'ra'ahʉ.
25 Pe ora gui 'yaphʉ'ạ, 'bʉ to xa 'yø't'ahʉ
'nara nts'o'mʉi, pumbahʉ, pa njabʉ Ajuạ ra
Dada bí 'bʉi mahets'i da pun'a ri ts'oquihʉ
nehe nú'ạ xcá 'yøthʉ.
26 Ngue'ạ nu'bʉ hingui pumbahʉ nú'ʉ
to'o xa 'yø't'ahʉ 'nara nts'o'mʉi, Ajuạ
ra Dada bí 'bʉi mahets'i hinda pun'a ri
ts'oquihʉ nehe.

Bi t'ambabi ra Jesu te ma nsɛqui mi hạ
(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

27 Nepʉ bi yopa mengui'ʉ pa Jerusale, y
ra Jesu bi yopa yʉt'a ja ra ndạnijạ, ne bi
joni habʉ mi 'bai'ạ ya ndạ gá macjạ ne ya
xahnate de ra ley ne ya ndạxjua ndạ.
28 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:
—¿To'o rá hmanda'ạ pa gui 'yøt'a nuya ya
t'øt'eya? ¿O to'o xa 'ra'a nsɛqui?
29 Ha nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Dí ne ga an'ahʉ 'nara nt'ani nehe.
Nu'bʉ gui xicaguihʉ, necagui ga xi'ahʉ to'o
rá hmanda'ạ pa dá øt'a njabʉ.
30 ¿Xi to'o bi hñuxa ra Xuua pa bi
nxi'tsate? ¿Ha gue Ajuạ o ya jạ'i?
31 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ mri 'ñémsɛ 'na ngu ma'na:
—Nu'bʉ ga emfʉ gue go Ajuạ bi hñuxa ra
Xuua, nu'bʉ́ nuní da 'ñenjʉ gue hanja hindá
camfrihʉ nú'ạ mi mạñ'ạ.
32 Ha nu'bʉ ga emfʉ gue go ya jạ'i xa
hñuts'i, xi'bʉ da bø rá cuɛ ra hnini.
Mi mạñ'ʉ njabʉ ngue'ạ mi tsu ya jạ'i,
ngue'ạ gatho'ʉ mi ena gue nura Xuua go mi
gue'ạ 'nará 'mɛhni Ajuạ.
33 Hangue nu'ʉ́ bi dạdi ne bi 'ñembabi ra
Jesu:
—Hina hindí pạhe.
Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñena:
—Nu'bʉ́ nixi gueque hinga xi'ahʉ nehe
to'o rá hmanda pa dá øt'a njabʉ.

12

Ra 'bede de ya ts'omɛfi
(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

1 Ra Jesu bi sigui bi ñạui ya ndạ gá macjạ
ne ya xahnate de ra ley ne ya ndạxjua
ndạ, ne bi mʉdi bi xipa 'raya 'bede, ne bi
'ñembabi:
—'Nara pa 'nara 'ñøhø bi gạxa 'raya 'bai
gá obxi, ne bi guts'i xá hño. Ne bi hyoqui
habʉ da sit'a ra ngui gá obxi nú'ạ da thɛ'mi,
ne bi hyoca 'nara nthø'ma uạ'obxi xi rá
hñets'i.
Nepʉ nú'ạ ra uạ'obxi'ạ bi umba nhyandi
'raya jạ'i, ha nú'ạ ra me uạ'obxi bi bøni bi
ma yabʉ ya hai.
2 Ha nu mi zøhø ra pa de ya xqui dạ ya
obxi, ra me uạ'obxi bi mɛhna 'nara 'bɛgo
pa ma da c'ạ'tsa nú'ʉ to mi hạ nhyandi ra
uạ'obxi pa da hyeca nú'ạ ra sofo ya xqui
gʉts'i.
3 Pe nú'ʉ to'o mi hạ nhyandi ra uạ'obxi
bi gʉ nú'ạ ra 'bɛgo bi na'mbi ne bi co'tsi bi
mengui, hinte bi umbabi de ra sofo.
4 Nu'bʉ́ nura me uạ'obxi bi mɛhna ma'na
rá 'bɛgo, pe nú'ʉ ya hyanthuạhi bi mfats'i
bi tɛdo nú'ạ ra 'bɛgo asta bi zɛmba rá ñạxu,
ne bi xipa ndunthi ya ts'onoya, ne himbi
umba nú'ạ mri 'ñepabi rá hmu.
5 Nepʉ ra me uạ'obxi bi yopa mɛhna
ma'na rá 'bɛgo, pe nú'ʉ ya hyanthuạhi bi gʉ
nú'ạ ra 'bɛgo ne bi hyo. Nepʉ 'mɛfa ra me
uạ'obxi bi mɛhna má ndunthi ya 'bɛgo. Pe
'ra de gue'ʉ bi hna'mbabi, ha nu ma'ra bi
tho.
6 Y ya xi rá ngạts'i bi mɛnsɛ rá hmạca 'ra
t'ʉ, ne bi 'ñena: "Nuga dí pạdi gue nu'bʉ
ga pɛnsɛ ma t'ʉ, nuya hyanthuạhi ma da
mɛ'tsua ra t'equ'ei."
7 Pe nu mi hyanda ya hyanthuạhi gue bi
zønga rá t'ʉ ra me uạ'obxi, nu'ʉ́ bi 'ñʉ'ti ne
bi 'ñémsɛ'ʉ: "Go guehni ma da gohui yá hai
rá dada. Pe ma ga hohʉ pa njabʉ go da
gocjʉ ya hai."
8 Hangue nu'ʉ́ bi gʉmpa rá t'ʉ nú'ạ ra
me uạ'obxi bi hyo'ʉ ne bá føta møte de ra
uạ'obxi.
9 ¿Pe te guí beñhʉ ma da 'yøt'a nú'ạ ra me
uạ'obxi co nú'ʉ ya ts'o hyanthuạhi? Nu'ạ́
'nara pa ma da zøhø ne ma da hyo gatho
nú'ʉ ya ts'o hyanthuạhi ne go ma da umba
nhyandi ma'ra ya jạ'i nura uạ'obxi'ạ.
10 ¿Ha gue hinxcá hñe'thʉ ja ra Mạca T'ofo
habʉ enga njaua?:
Nú'ạ ra do bi føtbʉhmạ 'na lado nuya
hyøngu,
nubya gue'ạ ra mʉdi do de rá nijạ Ajuạ.

11 Y nusɛ'ą go bi mɛgui nura do'ą pa da
hyø rá niją, ne dí hanthʉ gue xi rá
nsunda nú'ą bi 'øt'e.
12 Nepʉ nuya ndą gá macją ne ya xahnate
de ra ley ne ya ndąxjua ndą bi beñ'ʉ gue
da gʉhmą ra Jesu pa da got'a fadi ngue'ą bi
bądi'ʉ gue nu'ą́ mi ñą de gue'ʉ ora mi xipa
ra 'bede de ya ts'o hyanthuąhi. Pe nu'ʉ́ mi
tsu te da 'yø'tuabi'ʉ nú'ʉ ya hmuntsją'i mi
'bʉhni, hangue bi zohni ra Jesu ne bi ma'ʉ.

Ra Jesu bi mą de ra boją nú'ą adi ya ndą de ya hnini
(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

13 Nepʉ nu'ʉ́ bá pɛhna 'raya fariseo ne
'rayá mfats'i ra ndą Erode pa da xaxa ra
Jesu pa da nu ua te da zʉtuabi pa njabʉ da
za da ñąpabi.
14 Nepʉ nuya 'mɛhni bi zøhø habʉ mi
'bʉi'ą ne bi 'ñembabi:
—Xahnate, dí pąhe gue go gue'e guí
mąnga majuąni ne hinguí ø'tua ncaso nú'ą
mąnga ya ją'i ne hinguí pata ri noya pa
da mą'a'i ya ją'i, ngue'ą nu'i guí udi xá
hño nú'ą ri ho Ajuą da t'øt'e. Dí ne gui
xicaguihe, ¿ha gue xá hño ga ju'tuabihe
ra boją ra ndą Cesa o hina? ¿Ha gue ga
ju'tuahe o hina?
15 Pe ra Jesu 'bestho bi bątua yá ts'omfeni
nuya ją'i'ʉ, hangue bi 'ñembabi'ʉ:
—Nuga dí pądi te rá 'bɛ guí beñhʉ con
gueque. Bá hąncahʉua 'nara boją pa ga
handi.
16 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bá hąnpabi'ą nú'ą ra boją
mi adi. Y nu mi hyandi nú'ą ra boją bi
'yambabi'ʉ ne bi 'ñembi:
—¿To'o rá c'oi ne to'o rá thuhu núna tøcua
ja ra boją?
Y nu'ʉ́ bi dądi ne bi 'ñena:
—Rá c'oi ra ndą Cesa ne go rá thuhu'ą.
17 Nu'bʉ́ bi dądi ra Jesu ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu'ą rá uɛnda ra ndą Cesa gui um-
babihʉ ra ndą Cesa, ha nu'ą rá uɛnda Ajuą
go da umbabihʉ Ajuą.
Y nu mi 'øde'ʉ gue bi dądi njabʉ, xi bi
'yø'ʉ.

Ya saduceo bi 'yamba ra Jesu de rá ñoho ra te
(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

18 Nepʉ nu mi uadi ra Jesu bi ñąui ya
fariseo ne yá mfats'i ra ndą Erode, bi zøhø
'raya saduceo nú'ʉ to'o camfri gue hinto
ma da yopa nte de ra du. Bi 'ñehe pa bi
'yamba 'nara nt'ani'ą, ne bi 'ñembabi:
19 —Xahnate, ra Moise bi zogui nt'ofo gue
'bʉ 'nara 'ñøhø da du ne da zogui rá 'bɛhñą,
pe 'bʉ ni 'nara bątsi hinda zocuabi, nu'bʉ́
nurá cu de nú'ą ra 'ñøhø bi du mahyoni da
nthątui rá 'bɛpo, pa nu'bʉ da mɛ'tsa 'nara
bątsi, da thu'mbabi rá thuhu ngu rá thuhu
nú'ą ndu rá mʉdi dąme nú'ą ra 'bɛhñą, pa
njabʉ hinda 'mɛdi rá thuhu nú'ą ra 'ñøhø
xa du.
20 Nde nu'bʉ́, 'na'qui mi 'bʉi yoto ya 'ñøhø
mri ncu. Nepʉ nú'ą madą bi nthątі, pe bi du
ne himbi zocuabi ni 'nara bątsi.
21 Nepʉ nú'ą rá ñoho ra cu bi nthątui rá
'bɛpo, nepʉ ne'ą bi du ha nixi gue'ą ni 'nara
bątsi himbi zocuabi nehe. Y rá hñu bi njabʉ
nehe.
22 Ne bi njabʉ gatho nú'ʉ yoto ya cu bi du
pe ni 'na de gue'ʉ himbi zocuabi ni 'nara
bątsi. Nepʉ rá ngąts'i, bi du ra 'bɛhñą nehe.
23 ¿Xi de stí yopa nte de ra du nú'ʉ yoto
ya 'ñøhø, nda'ą de gue'ʉ xi drá dąme nú'ą ra
'bɛhñą'ą? ngue'ą gatho nú'ʉ yoto bi nthątui
de guecua ja ra ximhai.
24 Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembi'ʉ:
—Nixi guí pąhʉ nú'ą guí mąñhʉ ngue'ą
hinguí pąhʉ nú'ą mąnga ja ra Mąca T'ofo
ne nda'ą rá ts'ɛdi Ajuą.
25 Ngue'ą nu sta yopa nte gatho nú'ʉ ya
ją'i xa du, ya hinda ma da nthąta ya 'ñøhø
nixi ya 'bɛhñą, ngue'ą nuni mahets'i gatho
ya ją'i ma da 'mʉ ngu ya ɛnxɛ.
26 Nehe, pa gui camfrihʉ gue ma da yopa
nte nú'ʉ xa du, ma ga ben'ahʉ nú'ą bi 'yofo
ra Moise ja nú'ą ra xɛni habʉ mą de nú'ą
ra ndąpo mi zø, ne ja guehni Ajuą bi zofo
ne bi 'ñembi: "Nuga go guecagui rá Ajuągui
ra Abrá, ne ra Isaac, ne ra Cobo." Njabʉ xa
nt'ofo.
27 Pe Ajuą go gue'ą ra Ajuą de nú'ʉ te,
hingo ra Ajuą de nú'ʉ xa du. Hangue dí
pąhʉ gue nura Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo
masque ya jo'oua'ʉ pe bí ja yá te'ʉ. Hangue
nu'ahʉ hinte ri fądihʉ.

Ra hmanda nú'ą ma'na ra dąngui
(Mt. 22:34-40)

28 Nehe xqui zøhni 'nara xahnate de ra
ley ne bi 'øde mi ñąui ra Jesu ya saduceo,

ne bi 'yøde gue ra Jesu xqui dạdi xá hño
nú'ʉ ya nt'ani xqui t'ø'tuabi. Hangue ne'ạ
bi uat'i pa bi 'yamba 'nara nt'ani ne bi
'ñembabi:
—¿Nda'ạ ra hmanda ma'na ra dạngui de
gatho?
29 Nu'bʉ́ nura Jesu bi dạtuabi ne bi
'ñembi:
—Ma ga xi'i nú'ạ ra hmanda ma'na ra
dạngui de gatho ne ena: "Hñuxhʉ nt'øde
nú'ahʉ me Israelhʉ, Ajuạ ma Zidadahʉ
høns̆ɛ 'natho.
30 Y nú'ạ́ gue'ạ mahyoni gui mạdihʉ con
gatho ri mʉihʉ ne con gatho ri mfenihʉ
ne con gatho ri ts'ɛdihʉ." Nuna guehna ra
mʉdi hmanda ma'na ra dạngui de gatho.
31 Ha nuna ma'na ngú'atho ena njaua:
"Mạdi ri miqu'eiui ne gui su ngu grí
nsusɛhɛ." Otho ma'ra ya hmanda ma'na ya
dạngui de núya dí xi'a'i.
32 Nepʉ nú'ạ ra xahnate de ra ley bi 'ñena:
—Xahnate, majuạni nú'ạ gá mạ gue Ajuạ
høns̆ɛ 'natho ne jo'o ma'na.
33 Hạhạ xá hño to da mạdi Ajuạ con gatho
rá mʉi, con gatho rá mfeni, con gatho rá
ts'ɛdi, ne da mạdi rá miqu'eiui da su ngu
ri nsusɛ 'na. Gue'ạ ma'na xá hño que nú'ạ
da hyo ya mbo'oni 'na ne da tsạt'i pa da
'bahabi Ajuạ.
34 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'yøde gue nú'ạ ra 'ñøhø
xqui dạdi co 'nara hoga mfeni, hangue bi
'ñembi:
—Ya ts'ʉtho grí 'bɛdi pa gui cʉt'a ja rá
hmanda Ajuạ.
Y ya hinto bi rezga bi 'yø'tua ma'ra ya
nt'ani ra Jesu.

¿Ha gue ra Cristo go rá T'ʉ ra ndạ Davi?
(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

35 Ha nu de mi xahnate ra Jesu ja ra
ndạnijạ bi 'ñena:
—¿Hanja enga ya xahnate de ra ley gue ra
Cristo ma dí 'ñehe de ja yá jạ'i ndu ra ndạ
Davi?
36 Nura Mạca Ndạhi bi 'bɛpa ndu ra ndạ
Davi bi 'yofo nuya ya noya ja ra Mạca T'ofo
habʉ ena njaua:
Ajuạ ra Dada bi 'ñembabi ma zi Hmu:
"Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñɛi
asta hinga tsiñ'a'i gatho ri ncontra pa da
gohi'ʉ de nja'ti ri ua."
37 Ha nu'bʉ go drá t'ʉhmạ ra Davi nura
Cristo, nu'bʉ́ ¿hanja bi 'ñenga ra Davi gue go
rá Hmu?
Y nura hmuntsjạ'i xi bi ho nú'ạ te mi
mạnga ra Jesu.

Ra Jesu bi mạ de yá ts'o'bɛfi ya xahnate de ra ley
(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

38 Ha nu de mi xahna ya jạ'i ra Jesu bi
'ñembabi:
—Jamasuhʉ pa hingui 'yøthʉ ngu nú'ạ
øt'a ya xahnate de ra ley. Nu'ʉ́ ri ho da hye
yá he xi xá ma, ne ri ho'ʉ da zɛngua ya jạ'i
co ra t'equ'ei ora 'yo'ʉ ja ra tai.
39 Ha nu ja yá nijạ'ʉ ri ho da hñudi ja ya
mʉdi hudi, ne ri ho da t'ini rá mʉdi ja ya
ngo.
40 Nehe xi øt'a yá nsadi co ndunthi ya
noya, qué pa da hñạmba yá ngu ya viuda
nsinque da zo yá mfeni ya jạ'i. Nuya xah-
nate'ʉ ma da hñạnga yá castigo ma'na ra
dạngui.

'Nara viuda xi mrá zi hyoya bi uni 'nara 'baha ja ra ndạnijạ
(Lc. 21:1-4)

41 Nepʉ ra Jesu bi hñudi habʉ mi ja ya
'mɛ'tsbojạ ja ra ndạnijạ pa mi handa nú'ʉ
ya jạ'i to'o mi ɛnt'ini yá ofrenda. Ha mi
handa ndunthi ya rico mi unga yá dạnga
ofrenda.
42 Nepʉ bi zøhø 'nara viuda xi mrá zi
hyoya, ne bi 'yɛnt'ni yoho ya zi bojạ dega
cobre nú'ʉ hints'ʉ mri muui.
43 Hangue nura Jesu bi ma'ta yá nxadi ne
bi 'ñembabi:
—Xi majuạni dí xi'ahʉ gue nuna zi hyoya
viuda ma'na xa unga 'nara ofrenda xi ra
dạngui ja rá thandi Ajuạ que gatho nú'ʉ
to'o ma'na xa 'yɛnt'a ndunthi yá ofrenda ja
ya 'mɛ'tsbojạ.
44 Ngue'ạ gatho nú'ʉ ma'ra to'o xa unga
yá ofrenda xa uni de nú'ạ ya xa bonguabi,
pe nuna zi hyoya viuda thogui 'nara dạnga
hñoya pe xa unga gatho nú'ạ xqui mɛ'tsi pa
da dai te da zi hmạhạ.

13

Ra Jesu bi mạ gue da nhuata ra ndạnijạ
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

1 Ha nu mi bønga ra Jesu de ja ra ndạnijạ,
'na de nuyá nxadi bi 'ñembabi:

—¡Ma zi Xahnate'i, hyanthmague hangu rá hño nuyн ya dąnga ngu xa thoqui co nuyн ya dąta do!

2 Nu'bн́ ra Jesu bi dądi ne bi 'ñena:

—Nubya guí hanthн hangu yá ndągui nuyн ya ngu, pe nuga dí xi'ahн gue ma da zø ra pa da yøt'e gatho, ne ni 'nara do hinda ma da gohi di ntøque co rá midoui.

Ya nt'udi ante rá uadi ra ximhai
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

3 Nepн ra Jesu bi ma ja ra t'øhø 'bo Olivo nú'ą ri nhyandui ra ndąniją, ne ja bi hñuhni'ą. Ha nura Pedro ne ra Cobo ne ra Xuua ne ra Andre bi ñąsɛui 'nambн ne bi 'ñembabi:

4 —Dí ne gui xicje ha'mн ma da yøt'e nuna nią y te ma nt'udi ma da hnequi nu sta nja nú'ą guí mą.

5 Hangue nura Jesu bi mнdi bi xipabi'н ne bi 'ñembabi:

—Jamasuhн hinda ma da hya'ahн ya c'uamba ją'i de nú'ą ma da xi'ahн.

6 Ngue'ą ndunthi de gue'н ma da 'ñehe y da bepca ma thuhu ne da 'ñena: "Nuga go gueque drá Cristo xpá mɛncagui Ajuą pa ga ndą." Njabн nu'н́ ma da hyat'a ndunthi ya ją'i pa da gamfribi'н nú'ą da mąñ'н.

7 Ma gui 'yøhн nehe de nú'н ya dąnga tuhni ya di ja, ne de nú'н ma da nja. Pe nu'ahн nu xcrí 'yøhн, oxqui ma gui tsuhн, ngue'ą mahyoni da njabн, pe hingo di gue'ą ya rá ngąts'i ra pa.

8 Ngue'ą ma da ntuhna ya hnini co ma'ra yá mihniniui, ne ya ndą co ma'ra yá mindąui, ne ma da nja ya mbimhai habнraza, ne da nja ra dąnga thuhu, ne xi da nja ya ñнnts'i. Nuya go guehya ya mнdi ts'othogui ma da nja.

9 Hangue nsuhн, ngue'ą ma da hnap'ahн mbo ja ya nią, ne da ts'ix'ahн ja ya ts'нtbi ne ja ya gobierhnu ne ja ya dąnga ndą ngue'ą guí camfriguihн. Y ja yá thandi'н ma gui dahн majuąni de gueque.

10 Y mahyoni da nt'øde ma noya gatho ja rá ngнni ra ximhai, nepн ja da nja ra ngąxhmai.

11 Pe nu sta zø ra ora da ts'ix'ahн pa dra da'ahн ja yá 'yɛ ya ts'нtbi, oxqui ma gui tu ri mнihн nú'ą te rá 'bɛ gui thądihн, nixi gui beñhн 'mɛt'o nú'ą te ma gui mąñhн, ngue'ą nura ora'ą go Ajuą ma da xi'ahн hanja gui thąhн, ne gue'ą gui mąñhн. Ngue'ą hingo ma gui ñąsɛhн, nura Mąca Ndąhi ma go da ñą'ą.

12 Nu'н tó'o 'bн yá cu ma da da pa da tho, ha nuya dada ma da da yá bątsi, ha nuya bątsi asta ma da ñąpa yá dada nehe pa da tho.

13 Gatho ya ją'i ma da нtsa'ihн ngue'ą guí camfriguihн. Pe nu'н tó'o da zɛta gatho nuya ya ts'othogui asta rá ngąts'i, go gue'н da mpøhø.

14 Ma da njabн ngu nú'ą bi mąnga maya'bн ra Dañe rá 'mɛhni Ajuą. Ma da hnequi nú'ą xi strá nts'o ne dra ts'omba rá ndąniją Ajuą. (Dá zo ri mfenihн nú'ą guí he'thнbya.) Ha nu xcrí hyanthн nú'ą ra ts'ojąi sta 'mai habн hindí 'ñepi da 'mai, nú'ahн gri 'bнhн Judea gui 'bathн 'bestho ja ya t'øhø.

15 Nura pa'ą sta njabн, nu'ą tó'o di 'yo ja rá patio de rá ngu odi cнt'a mbo pa da hñąxa nú'ą te mahyoni ja ra 'ñu.

16 Y nu'ą tó'o di 'yo ja rá huąhi dri mpɛfi nú'ą ra ora'ą, odi pa ja rá ngu pa da hñąxa rá pat'i.

17 ¡Huecate nú'н ya 'bɛhñą di da'thi ne nú'н dya nzн nuya pa'н, ngue'ą pa gue'н xi strá hñei pa da 'bat'i!

18 'Yaphн Ajuą gue nura pa'ą hindya pa dega tsɛ.

19 Ngue'ą nuya pa'н ma da nja ya dąnga ts'othogui nú'н hinhya'mн xa nja desde bi hyoca ra ximhai Ajuą, ne de gue'ą ya hinhya'mн ma da yopa nja ma'na'qui ngu nú'н ma da nja ya pa'н.

20 Hangue Ajuą bi beni gue hingá ndunthi ya pa ma da njabн, ngue'ą nu'bн hina, hinto da zɛti. Pe po rá ngue nú'н xa huahni, nu'ą́ bi beni gue ma'na xá hño ts'нtho ya pa ma da njabн.

21 Ha nuya pa'н 'bн to da 'ñeñ'ahн: "Bá e gui hyanthн 'bнcua ra Cristo bá pɛhna Ajuą pa da ndą", o 'bн to da 'ñeñ'ahн: "Maha ringuehni habн bí 'bн ra Cristo", oxqui camfribihн.

22 Ngue'ą ma da 'mнi ndunthi ya hyate ją'i, 'ra da 'ñena gue go di gue'н dya Cristo bá pɛhna Ajuą pa da ndą, nu ma'ra da 'ñena gue dyá 'mɛhni Ajuą pa da ñą de gue'ą. Nu'н́ ma da 'yøt'a ndunthi ya dąnga nt'udi ne

da nehmạ da hyat'a nú'ʉ xa huahna Ajuạ nehe.
23 Pe nu'ahʉ́ beñhʉ xá hño de nú'ạ dí xi'ahʉ ne nsuhʉ. Oxqui hophʉ to da hya'ahʉ.

Ra Jesu bi mạ hanja ma da yopa mengui ja ra ximhai
(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

24 Nú'ʉ ya pa sta thogui nuya ya ts'othogui, ra hyadi ma da 'mɛxuui, ne ra zạnạ ya hinda ma da yot'i.
25 Ya tsø ma da dagui de mahets'i y gatho nú'ạ te bí ja mahets'i da mbi.
26 Nepʉ Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i ma da thandi da 'ñehe xi strá nsunda ja ya guui con gatho rá dạnga ts'ɛdi.
27 Nepʉ da mɛhna yá ɛnxɛ pa da munts'a gatho nú'ʉ to'o xa thahni nú'ʉ di 'bʉi gatho rá ngʉni ra ximhai.
28 Nu'ahʉ ora guí hanthʉ ra 'bai gá igo ya da bøhø yá 'roho, nu'bʉ́ guí pạhʉ gue ya xa 'ñepʉ 'bestho ra pahyadi.
29 Njabʉ nehe nu xcrí hyanthʉ sta nja nuya ya ts'othogui, pạhʉ gue rá ngạts'i ra ximhai ya 'bʉi guetbʉ.
30 Xi majuạni dí xi'ahʉ, gue nuya jạ'i 'bʉibya hinda ma da du asta hinda mʉdi da nja gatho ngu nú'ạ dí xi'ahʉ.
31 Mahets'i ne ra ximhai da uadi da thogui, pe numa noya hinda uadi da thogui, pɛ'tsi da njabʉ ngu nú'ạ stá mạ.
32 Hinto pạdi ra pa nixi ra ora ha'mʉ da nja ra ngạxhmai, nixi ya ɛnxɛ de mahets'i hingui pạdi, nixi rá T'ʉ Ajuạ, hønsɛ Ajuạ ra Dada go gue'ạ pạsɛ.
33 Hangue ndø'mhʉ nzạntho ne 'yaphʉ Ajuạ, ngue'ạ hinguí pạhʉ ha'mʉ da zø ra ora.
34 Nuga dí nja ngu 'nara 'ñøhø ma da ma yabʉ ya hai, pe ante da ma, da 'yɛnt'ua ja yá 'yɛ yá 'bɛgo gatho nú'ạ te pɛ'tsi, ne cada 'na de gue'ʉ da xipabi te da mɛfi, ha nura nsugosthi da t'umbabi ra 'bɛfi pa da ndø'mi nu sta mengui'ạ.
35 Hangue nu'ahʉ nzạntho ndø'mhʉ nehe, ngue'ạ hinguí pạhʉ ha'mʉ ga pengui, ua dega xudi o dega nde o made ra xuui o 'na hmafi ra menjạ.
36 Ngue'ạ xi'bʉ xcrí thạmfrihʉ ga tsøhø ne ga tsʉ'ahʉ gri ạhạhʉ.
37 Núna dí xi'ahʉbya, guehna dí xipabi nehe gatho ma'ra pa da ndø'mi'ʉ.

14

Ra nt'ʉ'ti pa dra jʉ ra Jesu
(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Mri 'bɛdi nsøca yo pa pa ra ngo nú'ạ rá thuhu ra pascua, ne nú'ạ ra ngo dega ts'ithuhme nsinque rá nzoi. Ha ya ndạ gá macjạ ne ya xahnate de ra ley ya mi nu hanja da za da hyat'a ra Jesu pa da gʉ da hyo.
2 Ne bi 'ñémbabi'ʉ:
—Hinga øthʉ núna dí beñhʉ de ra pa dega ngo, xi'bʉ da bø yá cuɛ ya jạ'i ne da ñʉnts'i'ʉ.

'Nara 'bɛhñạ bi go'tsua 'nara hoga ñʉni ja rá ñạxu ra Jesu
(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

3 Ha nuya pa'ʉ ra Jesu bi 'mʉhni Betania ja rá ngu ra Simu nú'ạ to'o xqui ñạni de ra lepra nú'ạ ra hñeni tsit'atho ra ngø. Mi huhni ra Jesu ja ra mexa mri ñuni, nepʉ bi zøhø 'nara 'bɛhñạ bra hñạ 'na ngu ra zi xito xqui thoqui de 'nara hoga do rá thuhu ra alabastro, mi po 'nara hoga ñʉni xi xmá mạdi mrá thuhu ra nardo. Ha nú'ạ ra 'bɛhñạ bi do'tsua rá 'yʉga nú'ạ ngu ra zi xito, ne bi xi'tsuabi ja rá ñạxu ra Jesu nú'ạ ra ñʉni'ạ.
4 Nepʉ 'ra de nú'ʉ mi 'bʉhni bi bø yá cuɛ ne mri 'ñémbabi 'na ngu ma'na:
—¿Hanja bi 'yøt'a njabʉ nuna 'bɛhñạ hønsɛ bi manitho nuna hoga ñʉni?
5 Nu'bʉ xa 'ba hmạhạ xa muui ngu hñu nthebe denario, y nú'ạ ra bojạ'ạ xa za xa thecuahmạ ya hyoya.
Njabʉ bi mạnga nú'ʉ to'o mi ñạma'ñʉ de nú'ạ ra 'bɛhñạ.
6 Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Ote guí xiphʉ. ¿Pa te guí ñạma'ñʉhʉ de guehni? Xá hño nú'ạ xa 'yøtcagui.
7 Ngue'ạ nuya hyoya nzạntho ma da 'mʉi con gue'ahʉ, ne nu'ạraza ra pa gui ne gui umfʉ 'nara mfats'i, da za gui umfʉ. Pe nuga hinga nzạntho ma ga 'bʉcua con gue'ahʉ pa gui 'yøtcahʉ ra hño.
8 Nuna zi 'bɛhñạ bi 'yøt'e nú'ạ xa zʉpa rá ts'ɛdi, xa goscagui ja ma ndo'yo nuna ra hoga ñʉni pa ma nt'agui.

Bi 'ñenga ra Jesu njabʉ ngue'ą nu'ʉ́ ya myá nzą̱i mi jo'tsua nuna hoga ñʉni nú'ʉ xa du.
9 Nepʉ ra Jesu bi 'ñena:
—Xi majuą̱ni dí xi'ahʉ, habʉraza da hmą̱nga ra mą̱ca noya, da hmą̱ de nuna xa 'yøtca nuna zi 'bɛhñą̱ pa 'nara feni de guehni.

Ra Juda bi pa ra Jesu
(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

10 Nepʉ nura Juda Iscariote 'na de nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi ra Jesu, bi ma bá ñą̱ui ya ndą̱ gá macją̱ pa da dapabi'ʉ ra Jesu.
11 Ha nu mi 'yøde ya ndą̱ gá macją̱ njabʉ, xi bi johya'ʉ ne 'bestho bi ñą̱'tuabi ra boją̱. Hangue nu'ą́ xi mi 'yo rá mfeni hanja da 'yøt'e'ą̱ pa da da ra Jesu.

Ra nt'oxi nú'ą̱ bi zi ra Jesu co yá nxadi ante da du
(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

12 Ra mʉdi pa de ra ngo dega ts'ithuhme nsi rá nzoi gue'bʉ mi tho ya t'ʉca dɛti pa ra ngo dega pascua. Ha nura pa'ą̱ ya nxadi bi 'ñembabi ra Jesu:
—¿Habʉ guí ne grá hñocje pa ga tsihʉ ra nt'oxi de ra pascua?
13 Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi yoho yá nxadi:
—Grí maha ja ra hnini ne ja ma grí nthɛhʉni 'nara 'ñøhø di hą̱ 'na xøni ra dehe, ne nú'ą́ go gue'ą̱ gui tɛñhʉ'ą̱.
14 Ne nura ngu habʉ da yʉt'i'ą̱, gui 'ñemfʉ nú'ą̱ ra me ngu: "Bá pɛncahe ra Xahnate ne bi xicje ga xi'ahe njaua: ¿Habʉ ja ra ngu xcá 'uegagui pa ga tsihe ra nt'oxi de ra pascua co ma nxadi?"
15 Y nu ja rá tøngu'ą̱ ma da 'ñu't'ahʉ 'nara dą̱nga ngu. Nuni ja jani gatho nú'ą̱ te ma ga hoñhʉ, ne ja gui hyocjʉni nú'ą̱ te ga tsihʉ.
16 Hangue nú'ʉ yoho ya nxadi bi ma de guehni pa ja ra hnini y bi zʉdi'ʉ ngu xqui xipabi ra Jesu. Y ja bi hyocni'ʉ ra nt'oxi de ra pascua.
17 Y ya de mi put'a ra nde bi zønga ra Jesu con gatho nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi ja nú'ą̱ ra tøngu'ą̱.
18 Nepʉ ya de mi huhni mri ñuni mahyɛgui co yá nxadi, bi 'ñena:
—Majuą̱ni dí xi'ahʉ, nú'ahʉ guí 'bʉhʉua guí nt'oxihʉ con gueque, 'na de gue'ahʉ ma gui dagaguihʉ.
19 Ha nuyá nxadi xi bi du yá mʉi, ne 'rama'na de gue'ʉ mi ambabi ra Jesu ne mi embabi:
—¿Ha gue go guecagui?
20 Nepʉ ra Jesu bi dą̱di ne bi 'ñembabi:
—'Na de gue nú'ahʉ guí 'rɛt'amayohohʉ ma nxadi'ihʉ guí tʉhʉhʉbya habʉ dí tʉhʉga, 'na de gue'ahʉ ma gui dagaguihʉ.
21 Nú'ą̱ To'o bi e bi Nją̱'i ma da thogui gatho ngu nú'ą̱ xa t'ofo ja ra Mą̱ca T'ofo, pe ¡huecate nú'ą̱ ra 'ñøhø to'o ma da da'ą̱! Ma'na xá hño nixi xa 'mʉhmą̱.
22 Ha nu de mri ñuni'ʉ, ra Jesu bi gʉ ra thuhme ne bi umba njamą̱di Ajuą̱ rá Dada, bi hyeque ne bi umba yá nxadi, ne bi 'ñembabi:
—Ną̱, tsihʉ, nuna go guehna ma ndo'yo.
23 Nepʉ bi gʉ 'nara vaso mi po ra vinu, bi umba njamą̱di Ajuą̱ ma'na'qui ne bi umbabi yá nxadi pa bi zi gatho'ʉ.
24 Ne bi 'ñembabi'ʉ.
—Nuna go guehna ma ji ma ga fani pa da mʉdi ra 'ra'yo cohi, nú'ą̱ ma da mfani pa gatho ya ją̱'i.
25 Majuą̱ni dí xi'ahʉ gue ya hinga ma ga yopa tsi ra vinu dega obxi de guecua. Nu'ą́ ma ga yopa tsi ma'na'qui asta nú'ą̱ ra pa grá 'bʉhʉ nuni habʉ bí manda Ajuą̱ ma Dada, gue'bʉ grá yopa tsi, pe ma'na'ño.

Ra Jesu bi mą̱ gue ra Pedro mi ma da gøni'ą̱
(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

26 Nepʉ nu'ʉ́ bi duta 'nara ją̱hñą̱, y de guehni bi ma pa ja ra t'øhø 'bo Olivo.
27 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Nura nxuuibya gatho'ihʉ ma da du ri mʉihʉ ne ma gui 'uehʉ de gueque. Ma da nja ngu bi mą̱nga Ajuą̱ ma Dada ja ra Mą̱ca T'ofo habʉ ena: "Ma ga ho ra ma'yo, y nuyá dɛti da nxani," njabʉ bi 'ñena.
28 Pe nu xcrá yopa nte de ra du, nuga ma ga 'bɛt'o de gue'ahʉ pa grá ma Galilea.
29 Nepʉ ra Pedro bi 'ñembabi:
—Masque gatho nuyʉ ma'ra da 'uegue, pe nuga hinga 'uegue de gue'e.
30 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Majuạni dí xi'a'i, nubya dí nxuui ma gui cøngagui hñu'qui ante rá yo hmafi ra menjạ.

31 Nepн ra Pedro xi bi nja rá nøt'e bi 'ñena:

—Masque da thogagui, pe nuga hinga cøñ'a'i.

Y gatho nú'н ma'ra ya nxadi guet'atho mi mạñ'н nehe.

Ra Jesu mi apabi Ajuạ nuni Getsemani (Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

32 Nepн bi ma'н ja 'nara luga rá thuhu Getsemani, ne ra Jesu bi 'ñembabi 'ra de yá nxadi:

—Ja da hñuhнua, nuga grá maua ga apabi Ajuạ ma Dada.

33 Y bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua pa bi mɛui. Nu'bứ nu'ạ́ bi mнdi xi bi du rá mнi de nú'ạ ma da thogui.

34 Ne bi 'ñembabi nú'н yá nxadi bi zits'i:

—Xi dí tu ma mнiga asta dí ne ga tagui ga tu. Ja da tø'mhнua ne oxqui ma gui ạhн.

35 Ha nu'ạ́ bi thogui má ts'н de habн bi gohi'н, ne bi ndandiñạhmu, ne bi mɛgui rá hmi ja ra hai pa bi 'yapabi Ajuạ gue nu'bн xa zahmạ hinxa thoguihmạ nuya ya ts'othogui.

36 Y bi 'ñena:

—Ma Dada'i, hinte xá hñei pa nú'a gui ne gui 'øt'e. 'Øt'e pa hinga thogui nuya ya ts'othogui. Pe oxqui øt'a ngu nú'ạ go dí nega, 'øt'a ngu nú'ạ ri mạca pahague.

37 Nepн mi mengui bi zнdi nú'н hñu yá nxadi xqui do'ma ra t'ạhạ, ne bi 'ñembabi ra Pedro:

—Nu'i nugue Simu, ¿hanja xcá ạhạ? ¿Ha gue hinxa za xcá 'yapa Ajuạ 'na ora con gueque?

38 Oxqui ạhạhн, 'yaphн ndunthi Ajuạ pa stí 'ñepн ya ts'othogui gui tsɛthн. Ngue'ạ guí behmạhн ne ja ri pahahн pe nuri ndo'yohн otho rá ts'ɛdi.

39 Nepн bi yopa ma ma'na'qui pa bá apabi Ajuạ co nú'н ya noya bi mạnga ra mнdi.

40 Nepн de mi yopa mengui bi zнdi yá nxadi xqui yopa do'ma ra t'ạhạ, ne nixi himi tsa da zøt'a yá da, ne ya himi pạdi te da dạdi'н.

41 Ha nu mbá penga rá hñu'qui bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nubyá hạ, ạhạhн xá hño, ne tsayahн, ngue'ạ ya bi zø ra ora gue Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i dra da ja yá 'yɛ ya 'øt'ats'oqui.

42 Ya nanjн, maha. Ya xa 'ñepн nú'ạ to'o ma da dagagui.

Bri jн nts'ạhni ra Jesu (Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

43 Ts'a ra ora mi mạnga njabн ra Jesu, 'bestho bi zøhø ra Juda, 'na de nú'н 'rɛt'amayoho yá nxadi, ne mbra 'ñoui 'nara hmuntsjạ'i, 'ra mi hạ ya mahuai, ne nu ma'ra mi hạ ya za, xqui mɛhnạ ya ndạ gá macjạ ne ya xahnate de ra ley ne ya ndạxjua ndạ pa da gн ra Jesu.

44 De má 'ñu ra Juda xqui 'ñembabi nú'н ya jạ'i mbra 'ñoui:

—Ma ga 'ra'ahн 'nara seña. Nú'ạ ra 'ñøhø ga tsн'tsua rá hmi go di gue'ạ ra Jesu. 'Bestho gui jнhн, ne gui tsixhн, oxqui thøhн.

45 Y ngu bi zøhø ra Juda habн mi 'bai ra Jesu, 'bestho bi joni ne bi 'ñembabi:

—Ma Xahnate'i.

Y nura ora'ạ bi zн'tsua rá hmi.

46 Nepн nú'ạ ra hmuntsjạ'i 'bestho bi gн nts'ạhni ra Jesu.

47 Ra ora'ạ 'na de gue nú'н mi 'ñoui ra Jesu bi gнca rá mahuai ne bi dacuabi rá gu 'nará 'bɛgo ra ndạ gá macjạ.

48 Nepн nura Jesu bi 'ñembabi nú'н ya jạ'i to'o xqui gн'ạ:

—¿Sague drá be pa e gui jнgaguihн co ya huai ne ya za?

49 Nuga hyastho ndí 'bнi ja ra ndạnijạ con gue'ahн ndí utuate ne hingá jнgaguihн. Pe pa da njabн ngu nú'ạ xa t'ofo maya'bн ja ra Mạca T'ofo hangue gue'ạ guí øthн njabнbya.

50 Nepн gatho yá nxadi bi ma hnest'ihi bi zopнsɛ ra Jesu.

'Nara ts'нnt'н bi nest'ihi nsinque rá he

51 Pe 'nara ts'нnt'н xqui tɛ́t'atho 'nara dutu mi dɛna ra Jesu. Nepн ya jạ'i mi nehmạ da gн'ạ, pe hina ngue'ạ hønsɛ rá dutu bi mipabi.

52 Hangue nu'ạ́ bi zopн rá dutu ne bi ma hnest'ihi nsinque rá dutu.

Ra Jesu ja yá thandi ra hmunts'a ndą gá xodyo
(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 Nepʉ ra Jesu bi ts'its'i habʉ mbi 'bʉ ra dąnga ndą gá macją, ne bá munts'ni gatho ma'ra ya ndą gá macją ne ya ndąxjua ndą ne ya xahnate de ra ley.

54 Ha nura Pedro mri dɛna ra Jesu dega yabʉtho, nepʉ bi yʉt'i'ą ja rá patio rá ngu ra dąnga ndą gá macją, ne ja bi hñuhni co ya gʉnts'ąhni mi mpa'ta ja ra tsibi.

55 Ha nuya ndą gá macją ne gatho ra hmunts'a ndą gá xodyo mi ne da hyo ra Jesu, hangue nu'ʉ́ mi honga yoho ya testigo nú'ʉ 'nat'a da mą pa da ñąpabi pa ya da 'yɛ'mbi da hyo, pe himbi nthɛ yá noya nú'ʉ ya testigo.

56 Ndunthi ya ją'i mi jʉ'tsua ya nc'uamba ra Jesu, pe 'rama'na'ño nú'ą mi mąñ'ʉ.

57 'Ra bi 'mai ja yá thandi ya ndą ne mi mąñ'ʉ 'nara nc'uamba bi 'ñena:

58 —Nuje stá øhe xa mąnga njaua: "Ma ga yø'ta nuna ra ndąnijąą bi hyoca ya ją'i, pe rá hñupa ya stá 'ba'ma ma'na nú'ą hingá nthoqui co yá 'yɛ ya ją'i."

59 Pe nixi nú'ʉ to'o mi mąnga njabʉ himbi nthɛ yá noya.

60 Nu'bʉ́ ra dąnga ndą gá macją bi 'mai ne bi 'yambabi ra Jesu:

—¿Ha hinte guí thądi de nú'ą gá øde bi hmą de gue'e? ¿Ha gue majuąni nú'ą bi hmą?

61 Pe ra Jesu ni 'nara noya hinte bi dądi. Hangue ra dąnga ndą gá macją bi yopa 'yambi bi 'ñembi:

—¿Ha gue go gue'e grá Cristo rá T'ʉ'i Ajuą nú'ą xá nsunda xpá mɛñ'a'i pa gui ndą?

62 Nu'bú ra Jesu bi dądi ne bi 'ñena:

—Hąhą go gueque. Ne ma gui hyanthʉ Nú'ą To'o bi e bi Ną'i da hñudi ja rá 'ñɛi Ajuą nú'ą ja rá ts'ɛdi. Nepʉ ma gui hyanthʉ da yopa menguiua ja ya guui.

63 Hangue nu mi 'yøde njabʉ ra dąnga ndą gá macją bi dʉnga yá he ngue'ą go gue'ą 'nara seña gue pa gue'ą́ ra Jesu xqui ñąma'ñʉ de Ajuą. Nepʉ bi 'ñena:

—¿Pa te ga 'bɛphʉbya ma'ra to'o da e da mąmbabi?

64 Nu'ahʉ́ ya gá 'øhʉ nú'ą bi mą gue nuní ri 'ñet'a Ajuą. Xibya, ¿te guí beñhʉ de nú'ą xa mąni?

Ne gatho nú'ʉ mi 'bʉhni bi 'ñena:

—Rí 'ñepi da tho.

65 Nepʉ 'ra de gue'ʉ bi mʉdi bi zots'i ra Jesu. Ne bi go'mbabi rá hmi ne xi mi na'mbi, ne bi 'yambabi'ʉ bi 'ñembi:

—Nú'i grá bądi, ¡xicjebya to'o bi nap'a'i!

Nehe ya gʉnts'ąhni mi faste mi na'mbabi.

Ra Pedro bi gønga ra Jesu
(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

66 Ha nura Pedro mi 'bʉ nja'ti ja ra patio. Nepʉ bi zøhø 'nara nxutsi mrá 'bɛgo ra dąnga ndą gá macją, ne bi uat'a ja ra tsibi.

67 Nepʉ bi hyandi gue mi 'bahni ra Pedro mri mpa'ti, xi bi nʉ'ti xá hño, nepʉ bi 'ñembabi:

—A, go gue'e nehe nguí 'ñoui ra Jesu me Nasare, ¿ha ngue hą?

68 Pe ra Pedro bi ncøni ne bi 'ñena:

—Hina, nixi dí pądi to'o'ą, ne nixi dí pądi nú'ą guí mą.

Nepʉ bi bøni bá 'ba ja ra gosthi. Y nura ora'ą bi mafi ra menją.

69 Ha nú'ą ra nxutsi bi yopa nʉ'ta ma'na'qui ra Pedro, nepʉ bi yopa 'ñemba nú'ʉ ya ją'i mi 'bahni:

—Nuni ra 'ñøhø go guehni 'na de nú'ʉ mri 'ñoui ra Jesu.

70 Ra ora'ą ra Pedro bi yopa ncøni ma'na'qui. Ne 'mɛfa nú'ʉ ya ją'i mi 'bahni bi 'ñembabi:

—Xi majuąni go gue'e 'na de nú'ʉ mri 'ñoui ra Jesu, ngue'ą ne'i grá me Galilea ngue'ą mfątho ora guí ñą.

71 Nepʉ ra Pedro bi mʉdi bi ntsante ne bi jura bi 'ñena:

—Hindí pądi to'o nú'ą ra 'ñøhø guí mąñhʉ.

72 Y 'bestho ra ora'ą bi mafi ra menją rá ño'qui. Nu'bʉ́ ra Pedro 'bestho bi beni de nú'ą xqui xipabi ra Jesu gue xqui 'ñembi: "Ante rá yo hmafi ra menją, ya xcá cøngagui hñu'qui." Nu'bʉ́ ra Pedro xi bi du rá mʉi ne bi nzoni.

15

Ra Jesu bi 'mai ja rá thandi ra Pilato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Nurá hyax'ą xi 'nitho ya ndą gá macją
ne ya ndąxjua ndą ne ya xahnate de ra
ley, ne gatho ra hmunts'a ndą gá xodyo bi
munts'i 'nadbʉ pa bi go 'nara cohi'ʉ te da
'yøt'e co ra Jesu. Nepʉ bi dąt'i'ʉ bi zits'i bá
ɛnt'ua ja rá 'yɛ ra ndą Pilato.
2 Nu'bʉ́ ra ndą Pilato bi 'yamba ra Jesu bi
'ñembi:
—¿Ha go gue'e grá Ndą de ya xodyo?
Ha nura Jesu bi dądi:
—Hąhą, gue'ą ngu nú'ą xcá mą.
3 Ha nuya ndą gá macją xi mi ñąpabi'ą.
4 Hangue ra Pilato bi yopa 'yambabi ne
bi 'ñembi:
—¿Ha gue hinte guí thądi de gatho nú'ą
xcá 'yøde xa mąñ'ʉ?
5 Pe ra Jesu hinte bi dądi. Hangue ra
Pilato xi bi 'yø.

Ra Jesu bi sɛcuabi gue da tho
(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

6 Tat'a jɛya ra Pilato mri nzą̨i da hyɛgui
'nara 'yofadi pa nú'ʉ ya pa de ra ngo, y
nzą̨ntho mi hɛgui nú'ą̨ go da 'yadi nú'ʉ ya
ją̨'i mi 'yo ja ra ngo.
7 Ha xqui njot'a fadi 'raya ją̨'i ngue'ą̨ xqui
'ñøt'atuhni pa da 'yɛnga ya ndą̨ de ra hnini
ne xqui nhyote'ʉ. Y 'na de gue'ʉ mrá thuhu
ra Barraba.
8 Nu'bʉ́ bi munts'a ya ją̨'i habʉ mi hu ra
Pilato pa da 'yadi da thøgue 'nara 'yofadi
ngu yá nzą̨i.
9 Nu'bʉ́ ra Pilato bi 'yambabi'ʉ ne bi
'ñembi:
—¿Ha guí ne ga hɛc'a'ihʉ núni t'embi ra
Ndą̨ de ya xodyo?
10 Bi 'ñani njabʉ ra Pilato ngue'ą̨ mi pądi
gue co yá cuɛ ya ndą̨ gá macją̨ bi gʉ ra
Jesu ne bi dapabi, ngue'ą̨ nu'ą́ xi ya mi dɛni
ndunthi ya ją̨'i.
11 Pe nuya ndą̨ gá macją̨ bi 'yʉ'ta ya ją̨'i
pa bi 'yadi dra thɛgui ra Barraba.
12 Nu'bʉ́ nura Pilato bi yopa 'yamba ya
ją̨'i ne bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ́, ¿te 'bɛ guí adihʉ ga ø'tua ra Jesu
núni guí emfʉ ra Ndą̨ de ya xodyo?
13 Nu'bʉ́ ya ją̨'i 'ra gá mafitho bi 'ñena:
—¡Dá 'bont'i pa ja da duni!
14 Nu'bʉ́ ra Pilato bi yopa 'yambabi'ʉ ne
bi 'ñembabi:
—¿Te ma ts'oqui xa 'yøt'ni?
Pe nuya ją̨'i ma'na xi mri mantho ne mi
eñ'ʉ:
—¡Dí ahe dra 'bont'i!
15 Nu'bʉ́ ra Pilato pa da pønga rá hmi co
yá ją̨'i, bi hyɛgui ra Barraba, ne bi manda
bri fɛt'a ra Jesu, nepʉ bi 'yɛnt'ua ja yá 'yɛ
yá soldado pa da zits'i ma da pont'a ja ra
ponza.
16 Hangue ya soldado bi zixa ra Jesu ja ra
patio de ra ts'ʉtbi, y ja bi munts'ni gatho ya
soldado.
17 Nepʉ nu'ʉ́ bi hyete ra Jesu co 'nara
thɛnga he ngu nú'ʉ he ya ndą̨, ne bi met'a
ya 'bini pa bi hoca 'nara corona, ne bi
hñu'tsua ja rá ñą̨xu.
18 Ha mi ø'tua ra nt'eni'ą̨ ne mi zɛngua mi
embabi:
—¡'Bʉi pa nzą̨ntho, nú'i ri t'equ'ei rá
Ndą̨'i ya xodyo!
19 Ne mi na'mbabi rá ñą̨xu co 'nara ts'ʉt'o
ne mi tsots'i. Nepʉ mri ndandiñą̨hmu
pa mri ndą̨ne'ʉ, 'ñena xi majuą̨ni mi nu-
mansu.
20 Nepʉ mi uadi bi 'yø'tua ra nt'eni bi
møcuabi ra thɛnga he, ne bi yo hyetuabi
nú'ʉ xi myá he. Nepʉ bi zits'i'ʉ pa da pont'i.

Ra Jesu bri pont'i
(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

21 De mi bønga de ja ra hnini bi nthɛui'ʉ
má 'ñu 'nara 'ñøhø xqui 'ñe ja ra mbonthi.
Nura 'ñøhø'ą̨ mrá thuhu ra Simu mrá me
Cirene ne go mrá dada ra Jandro ne ra
Rufo. Ha nuya soldado bi japa nú'ą̨ ra
'ñøhø da ndudebi rá ponza ra Jesu.
22 De guehni bi ts'ixa ra Jesu ja 'nara
luga rá thuhu Golgota nú'ą̨ rí bøni da 'ñena
Ñą̨xmadu.
23 Nepʉ ya soldado bi umbahmą̨ ra vinu
xqui nthą̨nts'ui ra mirra, pe nu'ą́ himbi ne
bi zi.
24 Nepʉ nu'ʉ́ bi pont'a ja ra ponza. Nepʉ
bi nhyegue 'ra 'na nú'ʉ yá he, ne nu ma'na
rá he bi ma ra tą̨hą̨ to'o da dą̨hą̨.
25 Ne ngu mi nzʉnga gʉto xudi nura ora
bri pont'i'ą̨.

26 Nuyá nzai'ʉ, da thøta 'nara t'ofo ja ra
ponza de nú'a xa 'yøt'a nú'a ra ja'i pa hanja
bi t'ɛ'mbi bi tho. Hangue ja rá ponza ra Jesu
bi thøte gue go ra Nda de ya xodyo.
27 Nehe ja bri pont'ni mahyɛgui con gue'a
yoho ya be, 'na ja rá 'ñɛi, nu ma'na ja rá
ngaha.
28 Hangue bi njabʉ ngu nú'a xqui t'ofo ja
ra Maca T'ofo habʉ ena: "Nu'á bi thandi
ngu 'nara daga 'yøt'ats'oqui."
29 Ha nuya ja'i nú'ʉ mi thohni nu'araza
mi xipa ra Jesu, ne mi bʉt'a yá ñaxu ne mi
embi:
—¡Haha! ne gue nu'i gá ena gue ma gui
yø'ta ra ndanija nepʉ rá hñupa gá ena gue
xcá yopa 'ba'ma ma'na'qui,
30 mpøhø sɛhɛ ne cai de nú'a ra pont'i xa.
31 Ne ya nda gá macja mi øt'a buhlatho de
ra Jesu mi 'ñémbi'ʉ:
—Nuní mi ena gue mi pøhø ya ja'i, pe
nubyá hingui tsa go da mpøhø sɛhɛ.
32 'Bʉ xi majuani go guehni ra Cristo nú'a
go rá Nda ya me Israel, dá gaibya de ra
pont'i xa. Nu'bʉ ga hanthe da gai, nu'bʉ́ ha,
ga camfrihʉ nú'a mi mani.
Ne nú'ʉ xqui mpont'uini mahyɛgui mi
ñama'ñʉ'ʉ nehe de gue'a.

Ra Jesu bi du
(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 Nepʉ ngu nde ma pa bi 'mɛxuui
maxøgue ra ximhai, ne asta ngu nzʉnga
hñu nde ja bi yopa hnequi ma'na'qui.
34 Y nura ora'a, ra Jesu bi ña xi nts'ɛdi ne
bi 'ñena:
—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —nú'a rí
bøni da 'ñena: Ma Dada'i, ma Dada'i, ¿hanja
xcá hyɛgasɛhɛua?
35 Ne 'raya ja'i mi 'bahni bi 'yøde nú'a mi
ma, ne bi 'ñena:
—'Yøhʉ, nuní ma'ta ndu ra badi Elía.
36 Nepʉ 'nara 'ñøhø bi nest'ihi bi pobo
'nara esponja co ra ju'tsa vinu ne bi øta ja
'nara ts'ʉt'o, ne bi umba ra Jesu pa da zʉt'i.
Y nura 'ñøhø'a bi 'ñembabi ya ja'i:
—Ga tø'mhʉ ga nuhʉ ua da zø ra Elía da
ca'mi de ja ra pont'i.
37 Nepʉ ra Jesu bi dø 'nara hmafi xi
nts'ɛdi ne bi du.
38 Y nura ora'a bi xø nú'a ra danga dutu
mi naxa mbo ra ndanija pa mi juti nú'a
habʉ ma'na xi xmá nsunda, ne bi xøgue
mañá asta bi zønga nja'ti.
39 Ha nú'a ra nda gá soldado mi 'bahni
guetbʉ habʉ xqui 'bont'a ra Jesu bi hyanda
xá hño hanja bi du'a, ne bi 'ñena:
—Xi majuani go mi guehni rá T'ʉ Ajua.
40 Ne mi 'bahni nehe 'raya 'bɛhña mi han-
datho de yabʉ, 'ra de gue'ʉ go mi gue'a ra
Maria Magdalena, ne ra Salomé, ne ma'na
ra Maria rá nana ra Jose ne ra Cobo nú'a
mbatsi de nú'a ma'na ra Cobo.
41 Nú'ʉ ya 'bɛhña'ʉ xqui dɛna ra Jesu
nú'bʉ mbi 'bʉ Galilea, ne go gue'ʉ mi pɛpi.
Nehe mi 'bahni ndunthi ma'ra ya 'bɛhña
nú'ʉ xqui 'ñoui ra Jesu pa Jerusale.

Ra Jesu bi t'agui
(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

42 Nura pa'a bri pont'a ra Jesu, go mi
'nara pa dega nthoqui, ngue'a rá hyax'a go
ra sabdo ra pa dega tsaya.
43 Hangue 'bestho nura pa'a, ya mi ma
da yʉ ra hyadi, bi ma ra Jose nú'a mrá me
Arimatea bá nu ra nda Pilato, ne bi yʉt'i
nsinque ra ntsu pa bi 'yapa nsɛqui da zʉcua
rá ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza pa da duts'i
ma da 'yagui. Nú'a ra 'ñøhø'a mi ja rá nsu
ne xi mrá fadi ngue'a go mrá nda nehe de
ra hmunts'a nda gá xodyo. Ne'a nehe mi
tø'mtho ha'mʉ da zøhø rá 'mɛhni Ajua pa
da nda.
44 Pe ra Pilato mi hu rá mʉi gue hinxqui
dutho, hangue nu'á bi zohna ra nda gá
soldado pa bi 'yambi ua ya xqui du.
45 Y nu mi xipi gue ya xqui du, nu'bʉ́ ra
Pilato bi umba nsɛqui ra Jose da duts'i.
46 Nu'bʉ́ ra Jose bi danga 'nara hoga t'axa
dutu. Nepʉ bi zʉcua rá ndo'yo ra Jesu de ja
ra ponza, ne bi mant'a ja nú'a ra dutu, ne bi
duts'i ma bá agui ja 'nara nt'agui nú'a xqui
se'ti ja 'nara medo. Nepʉ bi got'i co 'nara
danga xingdo.
47 Y ra Maria Magdalena y ma'na ra
Maria rá nana ra Jose bi hyandatho'ʉ habʉ
bi t'acuabi rá ndo'yo ra Jesu.

16

Ra Jesu bi yopa nte de ra du
(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

1 Y de mi nde nú'a nsabdo, ya xqui thogui
nú'a ra pa dega tsaya, ra Maria Magdalena

ne ra Salomé ne nú'ą ma'na ra Maria rá nąną ra Jose bi danga 'raya hoga ñɯni pa xa go'tsuahmą ja rá ndo'yo ra Jesu.
2 Y nurá hyax'ą ndomingo xi 'nitho nú'ą ra mɯdi pa de ra semana, bi ma'ɯ pa da c'ą'tsa ra nt'agui, ne bi zøñ'ɯ pøxhyadi.
3 Ne de má 'ñu mri 'ñámbabi 'na ngu ma'na mi eñ'ɯ:
—¿Ha hindi 'bɯhni 'bɯ to'o da pɯnts'a ra do pa da xogahɯ ra gosthi nt'agui?
4 Pe nu mi zøni'ɯ bi hyandi gue ya xqui t'ent'a nú'ą ra dąnga do xqui jot'a ra gosthi nt'agui.
5 Nepɯ nu'ɯ́ bi yɯt'a mbo ra nt'agui ne bi hyanda 'nará ɛnxɛ Ajuą mi hnequi ngu 'nara bąsją'i mi huhni ngue yá 'ñɛi'ɯ, ne mi he 'nara t'axa he xi xmá ma. Nu'bɯ́ nu'ɯ́ xi bi ntsu.
6 Ha nura ɛnxɛ bi 'ñembabi'ɯ:
—Oguí tsuhɯ. Nuga dí pądi gue guí hoñhɯ ra Jesu me Nasare nú'ą bri pont'i. Xi jaua habɯ bi 'bɛgui, pe ya jo'oua ngue'ą ya xa yopa nte ma'na'qui.
7 Rí maha bá xipabihɯ ra Pedro ne nú'ɯ ma'ra yá nxadi gue nu'ą́ ma da 'mɛt'o pa Galilea, ne ja ma dí nthɛuini'ɯ ngu bi xipi.
8 Nepɯ nú'ɯ ya 'bɛhñą bi bøni de guehni ja ra nt'agui bi ma hnest'ihi, ne asta mri huąt'i co ra ntsu. Ne hinto bi xipabi nú'ą xqui hyandi ngue'ą xi mi 'ñouitho ra ntsu.

Ra Maria Magdalena bi hyanda ra Jesu xqui nangui de ra du (Jn. 20:11-18)

9 Xudi'ą ndomingo ya xqui yopa nte ra Jesu de ra du, go rá mɯdi bi nthɛui ra Maria Magdalena nú'ą to'o xqui 'yɛmbabi yoto ya ts'ondąhi.
10 Nepɯ nura Maria bi ma bá c'ą'tsa ya nxadi ne bi zɯdi mi tu yá mɯi mi zoni, ne bi xipabi'ɯ gue ya xqui hyanda ra Jesu.
11 Pe mi 'yøde ya nxadi bi mąnga ra Maria Magdalena gue ra Jesu ya xqui yopa nte ne ya xqui nthɛui, pe nu'ɯ́ himbi gamfri.

Ra Jesu bi ñąui yoho yá nxadi (Lc. 24:13-35)

12 Nepɯ 'mɛfa ra Jesu xqui mpata rá 'bai bá nthɛui yoho yá nxadi nú'ɯ mri ma pa ja ra mbonthi.
13 Nepɯ nú'ɯ yoho ya nxadi bi dąma mengui pa bá xipa nú'ɯ ma'ra gue nu'ɯ́ xqui nthɛui ra Jesu. Pe nixi njabɯ himbi gamfri'ɯ.

Ra Jesu bi umba yá 'bɛfi yá nxadi (Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

14 Nepɯ 'mɛfa ra Jesu bi zøni habɯ mi 'bɯi nú'ɯ 'rɛt'ama'ra yá nxadi ora mri ñuni'ɯ. Ne bi zɯi'ɯ ngue'ą hinxqui gamfribi nú'ɯ to'o xqui xipi gue nu'ą́ ya xqui yopa nte ne xqui ñąui'ɯ.
15 Nepɯ bi 'ñembabi'ɯ:
—Rí maha ja gatho rá ngɯni ra ximhai bá xiphɯ gatho ya ją'i nuna ra mąca noya.
16 Nu'ą tó'o da gamfri ne da nxistehe da mpøhø, pe nu'ą tó'o hinda gamfri hinda mpøhø, da 'mɛdi pa nząntho.
17 Y nu habɯ di 'bɯi ya gamfri, ma da 'yøt'e'ɯ nuya ya nt'udi: De ma thuhu da 'yɛnga thi ya ts'ondąhi; ma da ñą'ɯ ma'ra ya 'ra'yo hñąqui;
18 ne nu'bɯ da mihi 'nara qu'eñą, o da zi 'nara 'ñethi nú'ą hote, hinte da ja'ɯ; nu'ɯ́ da hñuxa yá 'yɛ ja ya da'thi ne da ñąni.

Ra Jesu bi ma mahets'i (Lc. 24:50-53)

19 Mi uadi bi ñąui yá nxadi ra Zidada Jesu, nu'ą́ bi ts'ixa pa mahets'i, ne bá hudi'ą ja rá 'ñɛi Ajuą rá Dada.
20 Ha nuyá nxadi bi nxani bi ma habɯraza bi mąnga ra mąca noya. Ne ra Zidada Jesu nú'ą xqui ma mahets'i go gue'ą mi fats'i'ɯ mi øt'a ya dąnga nt'udi pa njabɯ bi jamfri nú'ą ra mąca noya mi mąñ'ɯ. Njabɯ gue'ą.

NSAN LUCA
RA MA̱CA HOGA T'ØDE NÚ'A̱ BI 'YOFO NSAN LUCA

Ya mʉdi noya bi 'yofo Nsan Luca

1 Nu'i nda Teofilo, ya guí pa̱di gue ndunthi to'o ya xa 'yofo de gatho nú'a̱ te xa nja de guecjʉua.
2 Nú'a̱ bi 'yofo'ʉ ma̱ mahyɛgui ngu nú'a̱ ma̱nga nú'ʉ to'o mi 'ñoui ra Jesu desde ra mʉdi ne xa xicjʉ de rá ma̱ca noya'a̱.
3 Hangue necagui dí ofo nehe de nú'a̱ stá pa̱di. Stá 'ñani xá hño desde ra mʉdi, ne dí ofo 'ramats'ʉ. Stá beni xá hño ga ofo pa ga pɛhn'abʉ,
4 pa njabʉ gui pa̱di gue xi majua̱ni nú'a̱ xa si'a'i.

'Nara ɛnxɛ bi ma̱ de rá 'bʉi ra Xuua Xi'tsate

5 Ha nuya pa'ʉ mrá nda̱ ra Erode de ja ra hai Judea, ne ja nú'a̱ ra hai'a̱ mi 'bʉhni 'nara macja̱ mrá thuhu ra Sacaría nú'a̱ mi mpɛfi co ya macja̱ nú'ʉ myá thuhu ya Abías ngue'a̱ nehe'a̱ mrá Abías. Ha nurá 'bɛhña̱ ra Sacaría mrá thuhu ra Sabe nú'a̱ xqui 'ñehe desde yá ja̱'i ndu ra macja̱ nú'a̱ mrá thuhu ra Aarón.
6 Nura Sacaría ne rá 'bɛhña̱ mi 'bʉi xá hño ja rá thandi Ajua̱ ne mi ø'tua gatho yá hmanda'a̱ nú'ʉ huts'i ja ra Ma̱ca T'ofo, ne himbi thimbabi'ʉ ni 'nara ts'oqui.
7 Pe ni 'nara ba̱tsi hinxqui mɛ'tsi'ʉ ngue'a̱ ra Sabe himi tsa da mɛ'tsa ra ba̱tsi, ne ya xi myá da̱qu'ei'ʉ.
8 Ha nura Sacaría co ma'ra yá mimacja̱ui nú'ʉ mi mpɛhui mahyɛgui, bi dat'a ra pa da yʉt'a ja ra nda̱nija̱ pa da xøcambeni Ajua̱.
9 Ne nu'ʉ́ bi 'yøt'e ngu yá nza̱i pa da ba̱di to'o da zo rá thuhu pa da yʉt'a mbo ra nija̱ da tsa̱t'a ra t'uts'i, y nura Sacaría go gue'a̱ bi zo rá thuhu.
10 Ha nura ora mi tsa̱t'a ra t'uts'i mbo ra nija̱, nura hmuntsja̱'i mbi 'ba thi de ra nija̱ mi apabi Ajua̱ ngue'a̱ mi gue'a̱ ra ora de ra nsadi.
11 Ts'a mi tsa̱t'a ra t'uts'i ra Sacaría, mi da̱mfri bi hyanda 'nara ɛnxɛ mi 'bahni ja rá hyo ra ata habʉ t'exa ra njʉspi ngue rá nga̱ha̱ ra Sacaría.
12 Ha nu mi hyandi gue mi 'bahni ra ɛnxɛ nixi mi pa̱di te da 'yøt'e co ra ntsu.
13 Ha nura ɛnxɛ bi 'ñembabi'a̱:

—Sacaría, oguí tsu, ngue'a̱ dá e ga xi'i gue nuri nsadi xuá 'yøde Ajua̱. Nubyá, nuri 'bɛhña̱ ma da mɛ'ts'a'i 'nari t'ʉ, y nu'á̱ ma gui hñu'mbabi rá thuhu dra Xuua.
14 Ne nu'i ma xi gui johya ndunthi de ri t'ʉ, ne ndunthi ya ja̱'i ma da johya nu sta 'mʉi'a̱.
15 Ngue'a̱ nu'á̱ ma da nja rá nsu ja rá thandi Ajua̱, y hinhya'mʉ ma da zi ra vinu gá obxi nixi ma'ra ya vinu, ne ante da 'mʉi ya di ha̱npa rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi.
16 Y nu'á̱ ma da zofo ya me Israel pa ndunthi de gue'ʉ da ñobri de yá ts'oqui ne da yopa xøcambeni Ajua̱ ma'na'qui.
17 Ne nu'á̱ go di gue'a̱ ma da 'mɛt'o de ra Zidada, nehe ma da t'umba rá ts'ɛdi ngu nú'a̱ bi t'umba ra ba̱di Elía, pa da umba 'nara ts'ofo ya dada pa da yopa ma̱hui yá t'ʉ, ne da zofo ya ts'o'yøde gá ja̱'i pa da nhyoga'yøde'ʉ. Ne nu'á̱ ma da zo ya ja̱'i pa stí 'ñe ra Zidada da gamfri'ʉ.
18 Ha nura Sacaría bi 'ñembabi ra ɛnxɛ:

—¿Hanja da za ga camfri de nú'a̱ guí xicagui, gue nugui ne ma 'bɛhña̱ ya dyá da̱qu'ei'be?
19 Ha nura ɛnxɛ bi 'ñembabi:

—Nugui drá Grabie, duí 'bʉi ja rá thandi Ajua̱ pa dí pɛpabi, hangue nu'á̱ xuá mɛncagui pa e ga xi'a'i nuya ya hoga noya ja juadi dá xi'i.
20 Hangue nubyá dí xi'i nehe, ma gui ngone, hinda za gui ña̱ asta hinda 'mʉi ri t'ʉ pa ja da za gui yopa ña̱ ma'na'qui, ngue'a̱ hinxcá camfrigui nú'a̱ stá xi'a'i. Pe nu'á̱ ma da njabʉ ngu nú'a̱ stá xi'a'i, ne nú'ʉ ya pa'ʉ bi ma̱nga Ajua̱, gue'a̱ ra pa da njabʉ.
21 Ha nú'ʉ ya ja̱'i mi 'bai thi mi tø'mtho da bønga ra Sacaría, ha nu'á̱ xqui ya'a̱ mbo ra nda̱nija̱, hangue nu'ʉ́ himi pa̱ te da beni.
22 Ha nu mi bønga ra Sacaría himi tsa da ña̱ui nú'ʉ mi tø'ma thi. Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi ba̱tho gue nu'á̱ xqui hyandua 'nará thedi Ajua̱ nuni mbo ra nija̱. Y nu'á̱ mi ña̱ui ya ja̱'i pe dega señatho ngue'a̱ xqui ngone.
23 Ha nu mi uadi nú'ʉ ya pa de rá 'bɛfi ra Sacaría ja ra nda̱nija̱, bi ma'a̱ pa ja rá ngu.

24 Ne hints'ʉ ya'ą ya pa ra Sabe bi mʉdi
bi nda'thi, y himbi bønga de ja rá ngu cʉt'a
ząną. Nu'ą́ mi benga ja rá mfeni ne mi ena:
25 "Ajuą co rá nhyoją'i xa 'øtcagui njaua
pa ya hinda nøngagui ya ją'i."

'Nara ɛnxɛ bi mą de rá 'bʉi ra zi Jesu

26 Ha de rá 'rato zącną Ajuą bá yopa pɛhna
ra ɛnxɛ Grabie pa bá ehe ja ra t'ʉca hnini
nú'ą rá thuhu Nasare de ra hai Galilea,
27 pa bá c'ą'tsa 'nara nxutsi mrá thuhu ra
Maria. Nú'ą ra nxutsi'ą ya xqui t'adi pa da
nthątui 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Jose nú'ą
xqui 'ñehe desde yá ją'i ndu ra ndą Davi.
28 Ha nura ɛnxɛ bi yʉt'a ja rá ngu ra Maria
ne bi zɛnjua bi 'ñembabi:
—¡Ajuą xa mą'a'i ne 'bʉi con gue'i, ne
ma'na xa ją́p'a'i que gatho ma'ra ya 'bɛhñą!
29 Ha nu mi hyanda ra ɛnxɛ'ą ne mi 'øde
bi xipa nuya ya noya, ngu bi ntsu ne himbi
bądi te mri bønga nú'ą bi xipi.
30 Ha nura ɛnxɛ bi 'ñembabi:
—Maria, oguí tsu, ngue'ą Ajuą xi ri mą'a'i
ne xa huahn'a'i.
31 Ne nubyá ma gui nda'thi ma gui pɛ'tsa
'nari t'ʉ, ne gui hñu'mbabi rá thuhu dra
JESU.
32 Y nu'ą́ ma da mɛ'tsa 'nara dąnga nsu,
ngue'ą nu'ą́ go di gue'ą drá T'ʉ Ajuą bí 'bʉ
mahets'i. Y nu Ajuą go gue'ą ma da hñuts'i
dega ndą ja ra hnini Israel ngu bi ndą ra
Davi nú'ą 'na de yá xita maya'bʉ.
33 Ne nu'ą́ ma da ndą ja ra hnini Israel pa
nzącntho, y hinhya'mʉ da ua rá hmanda.
34 Nu'bʉ́ ra Maria bi 'ñembabi ra ɛnxɛ:
—¿Hanja da za da njabʉ gue nugui hinstá
nthątatho?
35 Ha nura ɛnxɛ bi 'ñembabi:
—Ra Mąca Ndąhi da 'ñehe da zʉ'a'i ne
rá ts'ɛdi Ajuą bí 'bʉi mahets'i da 'ñehe da
gop'atho ngu 'nara guui. Hangue nu sta
'mʉi nú'ą ra zi bątsi go di gue'ą drá mąca
T'ʉ Ajuą.
36 Ne ri prima ra Sabe masque guí handi
ya ra dąqu'ei pe ma da mɛ'tsa 'nará t'ʉ
nehe. Mi hmą gue nu'ą́ himi tsa da mɛ'tsa
ra bątsi, pe nubyá ya øt'a 'rato zącną da'thi.
37 Ngue'ą pa Ajuą otho ni 'nara t'øt'e xá
hñei pa gue'ą.
38 Nepʉ ra Maria bi 'ñembabi ra ɛnxɛ:
—Rá 'bɛgogui Ajuą, dá 'øt'a ngu xcá
xicagui.
Mi uadi bi mąnga ra Maria njabʉ, ra ɛnxɛ
bi ma 'bestho.

Ra Maria bi c'ą'tsa ra Sabe

39 De nuya pa'ʉ mi menga ra ɛnxɛ, bi
dąma ma ra Maria ja 'nara hnini mbi ja ja
ra t'øhø de ra hai Judea,
40 pa rí zønga ja rá ngu ra Sacaría. Y mi
øni bi yʉt'i bi zɛnjua ra Sabe.
41 Y nu mi 'øde ra Sabe bi nzɛnjuate ra
Maria, 'bestho ra ora'ą bi 'ñąnga ra bątsi
mbo rá mʉi ra Sabe, y ra Sabe bi hñąnga ra
Mąca Ndąhi.
42 Ne bi ñą nts'ɛdi ne bi 'ñemba ra Maria:
—Ajuą xa ją́p'a'i que gatho ma'ra ya
'bɛhñą, nehe xa ją́pa ri bątsi.
43 Nugui hindí 'ñepcagui e da zøngagui rá
nąną ma Zidadahʉ.
44 Ngue'ą nu ndá øde gá nzɛnjuate, numa
bątsi co ra johya bi dąma 'ñąni mbo ma
mʉi.
45 Ajuą da ją́p'a'i ngue'ą xcá camfri nú'ą
bi xi'a'i, ngue'ą ma da njabʉ ngu nú'ą xa
xi'a'i.
46 Nepʉ bi 'ñena ra Maria:
Nugui xi drí xøcambeni ma zi Hmu con
gatho ma mʉi,
47 ne xi ri johya ma coraso de nú'ą xa
'øtcagui Ajuą ma Pøhøte.
48 Ngue'ą nugui 'nará zi hyoya 'bɛgogui
Ajuą, masque njabʉ pe nu'ą́ xa
huancagui.
Desde nubya ya ją'i ma da 'ñengagui gue
Ajuą xa ją́pcagui.
49 Ajuą nú'ą xi ja rá ts'ɛdi xa 'øtca nuya ya
dąnga t'øt'e,
y xi rá nsunda rá thuhu'ą.
50 Nu'ą́ nzącntho ma da nja rá nthecate pa
gatho nú'ʉ to'o da 'øte'ą.
51 Ne nu'ą́ xa 'øt'a ya dąnga 'bɛfi co rá
dąnga ts'ɛdi,
ne xa dąpa gatho nú'ʉ to'o mri 'ñexa sɛhɛ.
52 Ne xa hñącua yá nsu gatho nú'ʉ to'o xi mi
ja yá dąnga nsu,
ne go xa gʉxa ya zi hyoya.
53 Ne gatho nú'ʉ to'o mi othobi, bi t'umbabi,
ha nu'ʉ tó'o mi jabi, bi 'ñothobi.
54 Ne bi maxa ra hnini Israel nú'ʉ pɛpabi,
ne himbi pumfri da huequi'ʉ.

55 Xa 'yøt'a njabʉ ngu xqui ña̱'tuabi ndu ma
dadahʉ ra Abrá ne gatho yá ja̱'i,
gue hinhya'mʉ ma da pumfri da huequi'ʉ.
Gue'a̱ gatho bi ma̱nga ra Maria.
56 Y ra Maria bi gohuini ra Sabe ngu hñu
nza̱na̱ ja rá ngu'a̱, ne 'mɛfa bi menga pa ja
rá ngu.

Rá 'bʉi ra Xuua Xi'tsate

57 Nepʉ bi zø ra pa bi 'mʉi rá t'ʉ ra Sabe.
58 Ne nu'bʉ́ gatho yá 'nangu ne nú'ʉ mi
ja te yá njaui bi ma bá c'a̱'tsi pa bi johyaui
ngue'a̱ bi 'yøde'ʉ gue Ajua̱ xi xqui ja̱pi'a̱ pa
bi 'mʉ rá ba̱tsi.
59 Ha nurá hña̱to ma pa bi thu'tsua ra
seña ja rá ndo'yo ra ba̱tsi ngu yá nza̱i'ʉ,
ne ja mi 'bʉhni ma'na'qui yá 'nangu ne
nú'ʉ mi ja te yá njaui. Ne mi beni'ʉ xa
hñu'mbabi dra Sacaría nehe ngu rá thuhu
rá dada.
60 Pe nurá na̱na̱ himbi ne, hangue bi
'ñena:
—Hina, hinga hu'mbabihʉ njabʉ, ngue'a̱
ma da thu'mbabi dra Xuua.
61 Ne bi t'embabi ra Sabe:
—¿Hanja ma da thu'mbabi njabʉ gue ni
'nari ja̱'ihʉ hingrá thuhu ra Xuua?
62 Nepʉ bi t'utua ra seña ra Sacaría nda'a̱
ra thuhu mi ne'a̱ da hñu'mbabi ra ba̱tsi.
63 Nepʉ nu'á̱ ngue'a̱ xqui ngone hangue
bi 'yadi 'na xɛni ra xithɛ, ne ja bi 'yofoni gue
nura ba̱tsi drá thuhu ra Xuua. Y gatho ya
ja̱'i xi bi 'yø ngue'a̱ bi hñu'mbabi njabʉ.
64 Y ra ora'a̱ 'bestho bi za bi yopa ña̱ ra
Sacaría, ne bi mʉdi bi xøcambeni Ajua̱.
65 Y gatho nú'ʉ yá 'nangu xi bi ntsu, ne
gatho ja ya t'øhø de Judea habʉ mi 'bʉ ya
ja̱'i bi 'ño ra 'bede de nú'a̱ xqui nja.
66 Ne gatho nú'ʉ to'o mi pa̱di mi 'yo yá
mfeni'ʉ ne mri 'ñámbabi 'na ngu ma'na, ne
mi ena'ʉ:
—¿Te ma nsu ma da t'umbabi nú'a̱ ra
ba̱tsi'a̱ 'bʉ?
Mi ma̱nga njabʉ'ʉ ngue'a̱ Ajua̱ mi ja̱pi'a̱
co rá ts'ɛdi.

Ra Sacaría bi nsunda Ajua̱

67 Nura Sacaría rá dada ra ba̱tsi mi ha̱npa
rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi bi ma̱nga 'raya
noya ngu Ajua̱ bi 'ñutuabi da ma̱, ne bi 'ñena:
68 Xá nsunda Ajua̱ ma zi Hmuhʉ nújʉ dyá
me Israelhʉ,
ngue'a̱ nuya pabya ma da 'ñehe 'na to'o da
pøhøguihʉ nújʉ go rá hniniguihʉ'a̱.
69 Nuya pabya ma dua pɛncahʉ 'nara
Pøhøte nú'a̱ xi ja rá ts'ɛdi.
Nu'á̱ ma da 'ñehe desde yá ja̱'i ndu ra nda̱
Davi nú'a̱ mrá 'bɛgo Ajua̱.
70 Gue'a̱ bi ña̱tcaguihʉ Ajua̱ ngu nú'a̱ bi
ma̱nga yá ma̱ca 'mɛhni'a̱ desde
maya'bʉ.
71 Bi ña̱tcahʉ gue da ña̱ngaguihʉ de ma
ncontrahʉ ne de gatho nú'ʉ to'o ri
ʉtsaguihʉ.
72 Nehe mi ma̱ gue mi ma da mɛ'tsua ra
nthecate ndu ma xitahʉ,
ne hinhya'mʉ mi ma da pumfri nú'a̱ ra
ma̱ca cohi xqui gohui'ʉ.
73 Guehna ra cohi bi 'yøt'a Ajua̱ co ndu ma
dadahʉ ra Abrá,
74 gue mi ma da ña̱ngaguihʉ de ma ncon-
trahʉ
pa ga pɛpabihʉ'a̱ nsinque 'nara ntsu,
75 ne ga 'yohʉ xá hño ne ga 'bʉhʉ xá nt'axi ja
rá thandi'a̱ gatho ya pa de ma tehʉ.
76 Y ra Sacaría bi 'ñemba rá ba̱tsi:
Nu'i ma zi t'ʉ'i, go gue'i ma drá 'mɛhni'i
Ajua̱ bí 'bʉ mahets'i,
ngue'a̱ go ma gui 'bɛt'o de ra Zidada pa gui
hocua rá 'ñu'a̱.
77 Nu'i go ma gui zopabi rá hnini Ajua̱ pa da
ba̱di'ʉ ra Pøhøte ne da mpøhø'ʉ,
ne da zʉdi ra pumbate de yá ts'oqui.
78 Ngue'a̱ Ajua̱ xa mɛscahʉ ra hma̱te ne ra
nthecate,
hangue nu'á̱ ma da mɛncahʉ 'nara hyats'i
desde mahets'i pa go gue'a̱ da yotca
ma mfenihʉ,
79 nehe pa da yo'tua yá mfeni gatho nú'ʉ 'bʉ
ja ra 'bɛxuui ne nú'ʉ rí ma ja ra 'ñu
dega du.
Hangue nu'á̱ ma da 'ñehe pa da yotcahʉ
'nara 'ñu xá hño pa grá 'bʉhʉ te rá
'ñentho.
Nuna guehna bi ma̱nga ra Sacaría.
80 Y nura zi Xuua 'yo mri te'a̱ ne 'yo mi
umba ra ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi. Ne bá 'bʉi ja
ra mbonthi asta bi zø ra pa bi mʉdi bi zofo
ya me Israel.

2

Rá 'bʉi ra Jesucristo
(Mt. 1:18-25)

1 De nuya pa'ʉ, nura dạnga ndạ Augusto
Cesa bi manda da t'opabi yá thuhu gatho
ya jạ'i de maxøgue ra hai habʉ mrá ndạ'ạ,
pa da 'bede'ʉ.
2 Gue'bʉ mrá gobierhnu ra Cirenio ja ra
hai Siria nú'bʉ bi nja nuna ra mʉdi padro.
3 Gatho ya jạ'i mi pɛ'tsi da menga ja yá
hnini cada 'na habʉ myá mengu, pa da
t'opabi yá thuhu'ʉ.
4 Hangue ra Jose bi bønga de ja ra hnini
Nasare de ra hai Galilea pa bi ma ja ra
hnini Belé de ja ra hai Judea, ngue'ạ ja mrá
menguni ndu ra ndạ Davi, ha nura Jose ja
xqui 'ñehni de ja yá jạ'i ra Davi.
5 Bi ma ja ra hnini Belé pa da t'opabi yá
thuhu'ʉ, bi mɛui ra Maria nú'ạ xqui 'yadi
pa da nthạtui, ha nu'ạ́ ya mi da'thi de rá
bạtsi.
6 Ha de mbi 'bʉi'ʉ ja ra hnini Belé, bi zø
ra pa da 'mʉi rá bạtsi ra Maria.
7 Ha de guehni bi 'mʉ rá mʉdi t'ʉ, bi
mant'i co yá 'mant'i, ne bi mɛgui habʉ mi
ja 'nara hñunga mbo'ni, ngue'ạ ya mi otho
habʉ da t'umba ntsaya'ʉ.

'Raya ma'yo bi c'ạ'tsa ra zi Jesu

8 Ne de guehni guetbʉ de ra hnini Belé mi
'bʉhni 'raya ma'yo ja ra mbonthi mi su yá
dɛti dega xuui.
9 Nepʉ nu'ʉ́ mi dạmfri bi hyandua 'nará
ɛnxɛ Ajuạ, ne 'nara dạnga hyats'i bi yot'a
gatho rá nthets'i habʉ mi 'bʉi'ʉ, y ra ora'ạ
xi bi ntsu'ʉ.
10 Pe nura ɛnxɛ bi 'ñembabi'ʉ:
—Oguí tsuhʉ, ngue'ạ drá 'ñehe ga xi'ahʉ
'raya hoga noya nú'ʉ pa xi gui johyahʉ
nu'ahʉ ne gatho ma'ra ya jạ'i.
11 Ngue'ạ nubya xa 'mʉi ja rá hnini ndu
ra ndạ Davi 'nara Pøhøte pa gue'ahʉ, y nú'ạ́
go gue'ạ ra Cristo ra zi Hmu bá 'bɛhni pa da
ndạ.
12 Y po má nseña gui tsʉhʉ ra bạtsi xa
'bant'i co yá 'mant'i ne xa 'bɛgui habʉ ja
'nara hñunga mbo'ni.
13 Y de mi uadi bi mạnga njabʉ nura
ɛnxɛ'ạ, mi dạmfri'ʉ bi hyanda ma'ra ya
ɛnxɛ de mahets'i mi hnequi mahyɛgui con
gue'ạ, mri xøcambeni Ajuạ ne mi eñ'ʉ:
14 ¡Drá nsunda Ajuạ bí 'bʉ mahets'i,
ne dá 'mʉi co 'nara hoga'mʉi ya meximhai
nú'ʉ xa zʉtua rá hmạte'ạ!
15 Nepʉ nu mi menga ya ɛnxɛ pa ma-
hets'i ya ma'yo bi mʉdi bi 'ñémbabi 'na ngu
ma'na:
—Maha Belé, ma ga c'ạ'tshʉ te xuá nja de
guehni de nú'ạ xa xicaguihʉ rá ɛnxɛ Ajuạ.
16 Nepʉ nu'ʉ́ bi ma hnest'ihi, y bi zøni bi
zʉdi'ʉ ra Jose ne ra Maria co rá bạtsi nú'ạ
mi 'bɛni ja 'nara hñunga mbo'ni.
17 Y nú'ʉ ya ma'yo mi hyanda ra bạtsi,
bi mʉdi bi mede gatho nú'ạ xqui xipabi ra
ɛnxɛ de gue'ạ.
18 Ha gatho nú'ʉ bi 'yøde xi bi 'yø de nú'ạ
mi mạñ'ʉ.
19 Pe nura Maria xi mi pɛ'tstho ja mbo rá
mfeni nuya ya noya pa da bentho.
20 Nepʉ nuya ma'yo bi mengui xi mri
xøcambeni Ajuạ por gatho nú'ạ xqui 'yøde
ne xqui hyandi, ngue'ạ nu'ʉ́ xqui zʉdi ngu
nú'ạ xqui sipabi'ʉ.

Ra zi Jesu bri dapa ja rá 'yɛ Ajuạ

21 Ne rá hñạto ma pa de xqui 'mʉ ra
bạtsi, bi thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo ngu
yá nzại'ʉ. Ne bi thu'mbabi ra JESU ngue'ạ
gue'ạ xqui xipabi ra ɛnxɛ ra Maria desde
ante da nda'thi de gue'ạ.
22 Y nu mi ua yá pa ra Maria bi nt'axqui
pa da yopa yʉt'a ja ra nijạ ma'na'qui ngu
xqui 'yofo ra Moise ja ra ley, nepʉ ra Jose ne
ra Maria bi zixa ra zi bạtsi pa ja ra ndạnijạ
Jerusale pa dí dapabi ja rá 'yɛ Ajuạ.
23 Bi 'yøt'a njabʉ'ʉ ngue'ạ xqui t'ofo ja rá
ley Ajuạ gue gatho nú'ʉ ya mʉdi bạtsi da
'mʉi ne 'bʉ dya ts'ʉnt'ʉ gue'ʉ mahyoni da
t'eque pa Ajuạ.
24 Nehe bi ma'ʉ ja ra ndạnijạ pa bi
hñạ'tsuabi ra 'baha Ajuạ, ngue'ạ njabʉ ena
ja rá ley Ajuạ gue 'bʉ 'nara 'bɛhñạ da 'mʉ
rá bạtsi, mahyoni da zixa yoho ya zi joñ'o o
yoho ya zi domitsu pa ja dí hyopabini Ajuạ
dega 'baha.
25 De nuya pa'ʉ, mi 'bʉ 'nara 'ñøhø nuni
Jerusale mrá thuhu ra Simiu. Nú'ạ́ xi mi
'yo xá hño ja rá thandi Ajuạ, ne mi tø'mi
da hyanda ra Ñạnte nú'ạ to'o ma da ñạni ya
me Israel, ne nurá Mạca Ndạhi Ajuạ mi 'bʉi
con gue'ạ.
26 Ne go gue'ạ xqui xipabi Ajuạ gue hinda
du asta hinda hyanda ra Cristo nú'ạ xqui
mạ Ajuạ ma dua pɛhni.

27 Nu'á xqui ma ja ra ndąniją ngue'ą ra
Mąca Ndąhi xqui tsits'i, y ra ora'ą mi 'bнhni
mbo, bi yнt'a ra Jose nehe co ra Maria mri
zi ra zi t'нca Jesu pa e da 'yεnt'ua ja rá 'yε
Ajuą ngu xqui mąnga rá ley Ajuą.
28 Nepн de guehni ra Simiu bi zinga ra
t'нca 'uεne ne bi 'yεnts'a ja yá 'yε ne bi
xøcambeni Ajuą bi 'ñena:
29 Nu'i Ajuą ma Dada'i, ya da za gui
tsixcagui de guecua, ya bi hñu ma
mнi
ngue'ą ya stá handi xa njabн ngu nú'ą gá
xicagui.
30 Ya stá handi co ma da ra Pøhøte,
31 núna xcuá pεhni pa da pøhø gatho ya ją'i.
32 Nuna go guehna ngu 'nara ñot'i pa da
yo'tua yá mfeni gatho nú'н hingyá
me Israel,
y po rá nguehna ma da nja rá nsu ri hnini
Israel.
33 Ha nura Jose ne ra Maria rá nąną ra
Jesu mi 'yøde nú'н ya noya mi mąnga ra
Simiu de ra t'нca 'uεne, nú'ń xi bi 'yø'н.
34 Nepн nura Simiu bi 'yapa Ajuą da
ją́pi'н. Ne bi 'ñembabi ra Maria rá nąną ra
Jesu:
—Nuna 'uεne xuá 'bεhni pa da pøhø
ndunthi ya me Israel, pe ndunthi de gue'н
ma da нtsa ne da 'mεdi'н.
35 Y njabн po rá ngue ri t'н ma da hnequi
gatho nú'ą beni ja yá mfeni cada 'nara ją'i.
Y pa gue'i ma gui thogui 'nara dąnga dumнi
ngue'ą ma da t'нtsa'i ri t'н.
36 Ne mi 'bн 'nara 'bεhñą mrá thuhu ra
Ana nú'ą mi ñą co rá ts'εdi rá Mąca Ndąhi
Ajuą. Y nú'ą ra 'bεhñą'ą mrá t'ixu 'nara
'ñøhø mrá thuhu ra Fanuel, xqui 'ñehe
desde yá ją'i ndu ra Aser. Y nu'á ya xi mrá
zi dąqu'ei. Nú'bн xi mrá bątsa nxutsitho
bi nthąti, ne nsøcta yoto njεya bi 'mнhui rá
dąme.
37 Y ya mi øt'a goho'rate ma goho njεya
xqui mviuda. Nu'á himi pøni de ja ra niją,
ngue'ą nzątho mi pεpabi Ajuą ma pa ra
xuui, mri ayuna ne xi mi apabi Ajuą.
38 Ora mi 'bнhni ra Jose ne ra Maria co ra
t'н'uεne mbo ra ndąniją, ra ora'ą bi yнt'a ra
Ana nehe, ne bi umba njamądi Ajuą. Nepн
bi mнdi bi xipabi de ra zi bątsi nú'н to'o
gatho mi tø'ma ra Ñąnte nú'ą to'o da ñąnga
ra hnini Jerusale.

Ra zi Jesu bi menga ja ra hnini Nasare

39 Nepн mi uadi ra Jose ne ra Maria bi
'yøt'a gatho ngu nú'ą xqui manda ja rá ley
Ajuą, bi menga pa ja yá hnini Nasare de ja
ra hai Galilea.
40 De guehni ra bątsi mri 'yo rá te, ne 'yo
mri nja rá ts'εdi, ne 'yo mri nja rá mfądi, y
Ajuą mi ją́pabi ndunthi'ą.

Ra zi Jesu mi 'bнhni ja ra ndąniją

41 Tat'a jεya mi pa ra Jose ne ra Maria pa
da nu ra ngo de ra pascua nuni Jerusale.
42 Y de mi juata 'rεt'amayoho njεya ra
Jesu, bi ma ri hñu'н pa Jerusale pa da nu ra
ngo ngu myá nzą́i'н.
43 Y nu mi ua ra ngo, bá penga ra Jose ne
ra Maria, ha nura Jesu bá cohi de guehni
Jerusale nsinque bi bą rá nąną ne ra Jose.
44 Nu'ń mi hu yá mнi gue mbra 'ñoui
ma'ra ya ją'i nú'н bá pengüi ja ra ngo. Bi
'ño maxøgue 'na pa ra 'ñu, asta ja 'mεfa bi
'ñani'н ra bątsi, bi 'ño bi 'yambabi nú'н mi
ja te yá njaui ne yá mpądi.
45 Pe himbi zнdi'н de guehni, hangue bi
yopa mengui'н pa Jerusale pa dua honi.
46 Nepн rá hñupa bi zнdi mi 'bнhni mbo
ja ra ndąniją mi huhni madetho de ya xah-
nate de ra ley mi østho nú'ą te mi mąñ'н
nepн nu'á mi ø'tua ya nt'ani'н.
47 Gatho nú'н ya ją'i to'o mi øde nú'ą
mi mąñ'ą xi mri 'yø ngue'ą xi mi ja rá
mfądi'ą ne mi thądi xá hño nú'н ya nt'ani
mi t'ø'tuabi nehe.
48 Y nu mi hyanda rá nąną ne ra Jose gue
mi huhni co ya xahnate de ra ley, himi pądi
te da beñ'н. Y nurá nąną bi 'ñembabi:
—Ma zi t'н'i, ¿hanja xcá 'yøtcahe njabн?
Nugui ne ri dada go dí hoñ'ahe co ndunthi
ra dumнi.
49 Pe ra Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi'н:
—¿Pa te gui jacjн guí hongaguihн? ¿Ha
hinguí pąhн gue nugui mahyoni ga pεpa rá
'bεfi ma Dada?
50 Pe nu'ń nixi mi pądi te mri bønga nú'н
ya noya bi xipabi'н.
51 Nepн de guehni bi mεui rá nąną ne ra
Jose bi menc'н pa ja ra hnini Nasare, ne
nu'á bi sigui bi 'yøtua yá ts'ofo'н. Ha nurá
nąną mi pε'stho ja rá mfeni gatho nú'ą te
bi nja co rá t'н.

52 Y nura Jesu 'yo mri te rá mfạdi ne rá
ndạngui, ne Ajuạ xi bi hopa rá 'mʉi'ạ, ne ya
jạ'i nehe.

3

Ra Xuua Xi'tsate mi zofo ya jạ'i ja ra mbonthi
(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

1 De ya xqui ndạ 'rɛt'amacʉt'a njɛya ra
dạnga ndạ Tiberio Cesa nú'ạ mi 'bʉ Nroma
ne mrá ndạ ja ndunthi ya hai de ra ximhai,
nehe gue'bʉ mrá ndạ ra Poncio Pilato nuni
ja ra hai Judea, nehe mrá ndạ ra Erode
nuni ja ra hai Galilea, nehe mrá ndạ nurá
cu ra Erode nú'ạ mrá thuhu ra Lipe nuni
ja ra hai Iturea ne ja ra hai Traconite, nehe
mrá ndạ ra Lisania nuni ja ra hai Abilinia.
2 Gue'bʉ myá dạnga ndạ gá macjạ ra
Anás ne ra Caifá. Ha de nura jɛya'ạ Ajuạ
bi umba ya noya ra Xuua nú'ạ mrá t'ʉ ra
Sacaría de mbi 'bʉ ja ra mbonthi, pa da zo
ya jạ'i.
3 Nu'bʉ́ ra Xuua bi ma gatho rá nthets'i
ra dạthe Jordá, ne mi embabi ya jạ'i gue da
ñobri de yá ts'oqui ne da nxistehe pa njabʉ
Ajuạ da pumbabi yá ts'oqui'ʉ.
4 Nú'ạ́ njabʉ bi zofo ya jạ'i gue da hñoqui'ʉ
ja yá mfeni pa nu sta zø ra zi Hmu da
gamfri'ʉ, hangue bi njabʉ ngu nú'ạ xqui
'yofo ra bạdi Isaía ja ra Mạca T'ofo nu habʉ
ena:
Ma da nt'øde 'nara jạ'i da ñạ nts'ɛdi ja ra
mbonthi ne ma da 'ñena:
"Hocuahʉ xá hño rá 'ñu ra zi Hmu,
juạnhʉ gatho ya ts'aca'ñu.
5 Gatho ya hñe dra hñu'tsi,
ne dra tʉnga ya ndạnts'i, ne dra yø'ta ya
t'øhø,
ne dra juạna ya nønts'a'ñu,
ne da thoqui gatho habʉ hindi 'bʉi xá hño.
6 Y gatho ya jạ'i da hyandi te xa 'yøt'a Ajuạ
pa da mpøhø'ʉ."
7 Nepʉ mi pa ya jạ'i mi c'ạ'tsa ra Xuua pa
da xi'tsi'ʉ, y nu'ạ́ mi embabi'ʉ:
—¡Gyá ts'ojạ'ihʉ ngu ya zate qu'eñạ! ¿Ha
guí hu ri mʉihʉ gue ngue'ạ xcá ehʉua ya
xcá 'ba'tuahʉ rá cuɛ Ajuạ xa 'ñepʉ?
8 Mahyoni gui 'yohʉ xá hño pa da hnequi
gue majuạni xcá ñobrihʉ de ri ts'oquihʉ.
Oxqui ma gui 'ñexhʉ gui 'ñeñhʉ: "Nuje
ma dadahe ndu ra Abrá, hangue hinte ga
jahe." Ngue'ạ nugui dí xi'ahʉ gue Ajuạ da
za da japi da njạ'i nuya ya do pa dyá t'ʉ ra
Abrá.
9 Dí xi'ahʉ gue 'bʉi guetbʉ Ajuạ, ngu 'na
to'o hạ ra t'égui pa da zɛcua yá 'yʉ ya za.
Gatho nú'ʉ ya za hingui unga yá hoga fruta
ma da ts'ɛt'i ne da thøt'a ja ra tsibi. Njabʉ
Ajuạ ma da hyøt'ahʉ ja ra nidu 'bʉ hingui
ñobrihʉ ne gui 'yohʉ xá hño.
10 Nepʉ nuya jạ'i bi 'yamba ra Xuua ne bi
'ñembabi:
—Nu'bʉ́ ¿te mahyoni ga øthebya?
11 Nu'bʉ́ ra Xuua bi 'ñembabi:
—Nu'ạ tó'o pɛ'tsa yoho yá pahni, dá
umba 'na nú'ạ to'o othobi. Ha nu'ạ tó'o
pɛ'tsa te da zi, mahyoni da ñohui nú'ạ to'o
othobi.
12 Nehe bi ma bá c'ạ'tsa ra Xuua 'raya
'ñạtsa ngʉxbojạ. Nú'ʉ́ bi ma da nxis-
tehe nehe, ne bi 'yambabi ra Xuua ne bi
'ñembabi:
—Xahnate, xi nuje, ¿te mahyoni ga øthe?
13 Ha nura Xuua bi 'ñembabi:
—Nu'ạ mahyoni gui 'yøthʉ, cobrahʉ ngu
nú'ạ mạnga ra ley, oguí cømbahʉ yá bojạ ya
jạ'i.
14 Nehe 'raya soldado bi 'ñembabi ra
Xuua:
—Xi nuje, ¿te mahyoni ga øthe?
Ha nura Xuua bi 'ñembabi:
—Oto guí pepabihʉ, ne oguí pihʉ ya jạ'i
co nú'ạ ra nsu xa t'a'ahʉ, nixi gui hyøxhʉ ra
thai ya jạ'i. Nu'ạ gui 'yøthʉ, johyahʉ co nú'ạ
guí tạhạhʉ, oguí nehʉ ma'na.
15 Ha nuya jạ'i himi pạdi te da beni de
ra Xuua, ua go mi gue'ạ ra Cristo nú'ạ xqui
hmạ da 'bɛhni pa da ndạ, ua hina.
16 Nepʉ nura Xuua bi 'ñembabi'ʉ:
—Nugui dí xi'ts'a'ihʉ co ra dehe, pe bra
'bɛfa ma'na nú'ạ to'o ma da xi'ts'a'ihʉ co ra
Mạca Ndạhi ne asta ngu di faspi co rá ts'ɛdi.
Nú'ạ́ ma'na ja rá ts'ɛdi de guequi ne hiní
'ñepcagui ngugui ga xo'tuabi yá nthạsthi de
yá zɛsthi.
17 Nu'ạ́ nja ngu 'nara mɛfi ya o ja rá 'yɛ
ra pala pa da mica ra trigo, y nu stí uadi da
miqui'ạ, da munts'i da mɛ'tsi, ha nura paha
da gạt'a ja ra tsibi. Njabʉtho nehe nú'ạ bra
'bɛfa de guequi ma da munts'a nú'ʉ di 'yo
xá hño pa da 'mʉi con gue'ạ, ha nu'ʉ hindi
'yo xá hño ma da hyøt'a ja ra tsibi.

18 Njabʉ ne co ma'ra ya hoga ts'ofo ra
Xuua mi utua ya ja̱'i de ra ma̱ca hoga t'øde.
19 Y nú'bʉ́ gue'bʉ bi zʉi'a̱ ra nda̱ Erode
ngue'a̱ xqui zimbabi rá 'bɛhña̱ rá cu nú'a̱
mrá thuhu ra Lipe, ne xqui 'øt'a ma'ra ya
t'øt'e xá nts'o.
20 Pe nura Erode himbi ne bi ntsø'mi.
Nu'a̱ bi 'øt'e, bi 'øt'a ma'na ra t'øt'e xi xá
nts'o, bi gʉ ra Xuua ne bi got'a fadi.

Rá sistehe ra Jesu
(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

21 Pe ante dra jʉ ra Xuua da jot'a fadi, bi
ma ra Jesu habʉ mi xi'tsate'a̱ pa da nxis-
tehe'a̱ nehe. Ne ts'a mi apabi Ajua̱ ra Jesu,
bi xogui mahets'i,
22 y nurá Ma̱ca Nda̱hi Ajua̱ bá ca̱i ngu
'nara domitsu bi zøhø ja gue'a̱. Ne bi nt'øde
'nara noya de mahets'i bi 'ñena:
—Nu'i go gue'i ma hma̱ca T'ʉ'i, xi drí
johya de gue'i.

Yá mʉdi ja̱'i de ra Jesucristo
(Mt. 1:1-17)

23 Ra Jesu mi pɛ'tsa ngu 'natema'rɛt'a
njɛya nu mi mʉta rá 'bɛfi. Ne mi t'ena gue
nurá dada'a̱ go mrá Jose. Ha nurá dada ra
Jose mrá thuhu ra Elí,
24 ha nurá dada ra Elí mrá thuhu ra
Matat, ha nurá dada ra Matat mrá thuhu
ra Leví, ha nurá dada ra Leví mrá thuhu ra
Melqui, ha nurá dada ra Melqui mrá thuhu
ra Jana, ha nurá dada ra Jana mrá thuhu ra
Jose nehe,
25 ha nurá dada nú'a̱ ma'na ra Jose mrá
thuhu ra Matatía, ha nurá dada ra Matatía
mrá thuhu ra Amós, ha nurá dada ra Amós
mrá thuhu ra Naum, ha nurá dada ra
Naum mrá thuhu ra Esli, ha nurá dada ra
Esli mrá thuhu ra Nagai,
26 ha nurá dada ra Nagai mrá thuhu ra
Maat, ha nurá dada ra Maat mrá thuhu ra
Matatía nehe, ha nurá dada nú'a̱ ma'na ra
Matatía mrá thuhu ra Semei, ha nurá dada
ra Semei mrá thuhu ra Jose nehe, ha nurá
dada nú'a̱ ma'na ra Jose mrá thuhu ra Judá,
27 ha nurá dada ra Judá mrá thuhu ra
Joana, ha nurá dada ra Joana mrá thuhu ra
Resa, ha nurá dada ra Resa mrá thuhu ra
Sorobabel, ha nurá dada ra Sorababel mrá
thuhu ra Salatiel, ha nurá dada ra Salatiel
mrá thuhu ra Neri,
28 ha nurá dada ra Neri mrá thuhu ra
Melqui nehe, ha nurá dada nú'a̱ ma'na ra
Melqui mrá thuhu ra Adi, ha nurá dada
ra Adi mrá thuhu ra Cosam, ha nurá dada
ra Cosam mrá thuhu ra Elmodam, ha nurá
dada ra Elmodam mrá thuhu ra Er,
29 ha nurá dada ra Er mrá thuhu ra Jo-
sué, ha nurá dada ra Josué mrá thuhu ra
Elieser, ha nurá dada ra Elieser mrá thuhu
ra Jorim, ha nurá dada ra Jorim mrá thuhu
ra Matat nehe,
30 ha nurá dada nú'a̱ ma'na ra Matat mrá
thuhu ra Leví nehe, ha nurá dada nú'a̱
ma'na ra Leví mrá thuhu ra Simiu, ha nurá
dada ra Simiu mrá thuhu ra Judá nehe, ha
nurá dada nú'a̱ ma'na ra Judá mrá thuhu
ra Jose nehe, ha nurá dada nú'a̱ ma'na ra
Jose mrá thuhu ra Jonán, ha nurá dada ra
Jonán mrá thuhu ra Eliaquim,
31 ha nurá dada ra Eliaquim mrá thuhu
ra Melea, ha nurá dada ra Melea mrá
thuhu ra Mainán, ha nurá dada ra Mainán
mrá thuhu ra Matata, ha nurá dada ra
Matata mrá thuhu ra Natán,
32 ha nurá dada ra Natán mrá thuhu ra
Davi, ha nurá dada ra Davi mrá thuhu ra
Isaí, ha nurá dada ra Isaí mrá thuhu ra
Obed, ha nurá dada ra Obed mrá thuhu
ra Boos, ha nurá dada ra Boos mrá thuhu
ra Salmón, ha nurá dada ra Salmón mrá
thuhu ra Naasón,
33 ha nurá dada ra Naasón mrá thuhu
ra Aminadab, ha nurá dada ra Aminadab
mrá thuhu ra Aram, ha nurá dada ra Aram
mrá thuhu ra Esrom, ha nurá dada ra Es-
rom mrá thuhu ra Fare, ha nurá dada ra
Fare mrá thuhu ra Judá nehe,
34 ha nurá dada nú'a̱ ma'na ra Judá mrá
thuhu ra Cobo, ha nurá dada ra Cobo mrá
thuhu ra Isaac, ha nurá dada ra Isaac mrá
thuhu ra Abrá, ha nurá dada ra Abrá mrá
thuhu ra Taré, ha nurá dada ra Taré mrá
thuhu ra Nacor,
35 ha nurá dada ra Nacor mrá thuhu ra
Serug, ha nurá dada ra Serug mrá thuhu ra
Ragau, ha nurá dada ra Ragau mrá thuhu
ra Peleg, ha nurá dada ra Peleg mrá thuhu
ra Eber, ha nurá dada ra Eber mrá thuhu
ra Sala,
36 ha nurá dada ra Sala mrá thuhu ra
Cainán, ha nurá dada ra Cainán mrá thuhu
ra Arfaxad, ha nurá dada ra Arfaxad mrá
thuhu ra Sem, ha nurá dada ra Sem mrá

thuhu ra Noé, ha nurá dada ra Noé mrá
thuhu ra Lamec,
37 ha nurá dada ra Lamec mrá thuhu
ra Matusale, ha nurá dada ra Matusale
mrá thuhu ra Enoc, ha nurá dada ra Enoc
mrá thuhu ra Jared, ha nurá dada ra Jared
mrá thuhu ra Maalaleel, ha nurá dada ra
Maalaleel mrá thuhu ra Cainán nehe,
38 ha nurá dada nú'ą ma'na ra Cainán
mrá thuhu ra Enós, ha nurá dada ra Enós
mrá thuhu ra Set, ha nurá dada ra Set mrá
thuhu ra Adá, ha nurá Dada ra Adá, go
gue'ą Ajuą bí 'bʉ mahets'i, ngue'ą go bi
hyoqui'ą.

4

Ra ts'ondąhi mi xaxa ra Jesu
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

1 Mi uadi bi nxistehe ra Jesu bi ma de
guehni ja ra dąthe Jordá mi hąnpa rá ts'ɛdi
ra Mąca Ndąhi. Nepʉ ra Mąca Ndąhi bi
zits'i ja 'nara mbonthi.
2 Ne ja bá 'bʉhni ñote ma pa. Y de guehni
bi zø ra ts'ondąhi habʉ mi 'bʉi'ą pa da xaxi
pa xąmą xa ts'ocuahmą rá mfeni'ą. Ne
nura Jesu hinte xqui zi de nú'ʉ ñote ma
pa'ʉ, ja 'mɛfa bi zʉ ra thuhu.
3 Nepʉ de mi zʉ ra thuhu'ą, ra ts'ondąhi
bi 'ñembabi:
—'Bʉ go gue'i rá T'ʉ'i Ajuą, japabi xą da
nthuhme nuna ra do.
4 Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:
—Xa nt'ofo ja ra Mąca T'ofo habʉ ena
njaua: "Hingue hønsɛ po ra thuhme da za
da 'mʉ ra ją'i, gatho nú'ą mą Ajuą go gue'ą
umba rá te ra ją'i."
5 Nepʉ de guehni ra ts'ondąhi bi zixa ra
Jesu ja 'nara t'øhø xi xmá hñets'i pa bi 'ñutua
gatho ya hnini de maxøgue ra ximhai, y
'bestho ra ora'ą bi hnequi gatho ya hnini.
6 Y nura ts'ondąhi bi 'ñembi:
—Nugui da za ga 'ra'a gatho ra ts'ɛdi
ne gatho ra dąnga nsu de nuya ya hnini,
ngue'ą go xa t'ɛntc'a ma 'yɛ gathoyʉ, y
nugui da za ga umbabi to'o go ga nega.
7 Hønsɛ 'bʉ gui ndandiñąhmu ne gui
nsundagui, gatho go da 'yo ri 'yɛyʉ.
8 Pe nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:
—'Uegue de guequi, nu'i Satá. Ngue'ą xa
nt'ofo ja ra Mąca T'ofo gue Ajuą ri Hmu go
gue'ą gui nsunda, ne hønsɛ'ą gui pɛpabi.
9 Nepʉ de guehni ra ts'ondąhi bi zixa ra
Jesu ja ra hnini Jerusale ne bi pø'tsa asta xi
mañą ra ndąnijąą ne bi 'ñembabi:
—'Bʉ go gue'i rá T'ʉ'i Ajuą, 'yɛnga ra
sagui pa rí ga'ti xą.
10 Cabo xa nt'ofo ja ra Mąca T'ofo habʉ
ena:
Ajuą dua pɛhna yá ɛnxɛ pa da su'a'i.
11 Ne da mip'a ri 'yɛ
pa njabʉ hingui tsama'ñʉ ri ua nu xcrí
tsønga ja ra hai.
12 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dądi ne bi 'ñena:
—Nehe xa nt'ofo ja ra Mąca T'ofo habʉ
ena: "Oguí xaxa Ajuą ri Hmu pa gui 'ñena
gue da max'i."
13 Y nu mi uadi ra ts'ondąhi bi 'yøt'a
gatho ngu nú'ą xqui 'yɛ'mbi pa xa hyathmą
ra Jesu, nu'ą́ bi 'uegue de ra Jesu 'raya pa.

Ra Jesu bi fʉta rá 'bɛfi nuni Galilea
(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

14 De guehni ra Jesu bi menga pa ja rá hai
Galilea mi hąnpa rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi,
y bi 'ño rá 'bede'ą ja gatho rá ngʉni nura
hai'ą.
15 Y nú'ą́ mi cʉt'a ja ya nijąą pa mi utuate,
ne gatho ya ją'i mi e'tsua rá nsu'ą.

Ra Jesu mi 'bʉhni Nasare
(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

16 Nepʉ nura Jesu bi ma pa Nasare nú'ą
ra hnini habʉ xqui nte'ą. Y ra pa dega tsaya
bi yʉt'a ja ra nijąą ngu mrá nząi'ą, ne ja bi
'maini pa da hñe'ta ra Mąca T'ofo.
17 Ne bi t'umbabi nú'ą ra t'ofo xqui 'yofo
ra bądi Isaía, y de mi tʉngui'ą bi hyonga
nú'ą ra xɛni habʉ ena njaua:
18 Nurá Mąca Ndąhi Ajuą 'bʉi con guequi,
ngue'ą Ajuą xa hñuxcagui pa e ga xipa ra
hoga nt'øde nú'ʉ ya hyoya,
ne xuá pɛncagui pa ga hu'mba yá mʉi nú'ʉ
to'o tu yá mʉi,
ne pa e ga pønga nú'ʉ to'o o nts'ąhni de ja ra
ts'oqui,
ne pa ga japi da xo yá da ya goda,
ne pa e ga ñąnga nú'ʉ ri sufri de nú'ą
t'ø'tuabi,
19 ne pa e ga mą gue núbya mapaya ya xa
zø ra pa pa Ajuą da pøhø ya ją'i po rá
hmąte.
20 Nepʉ mi uadi ra Jesu bi hñe'ta nuya ya
noya, bi mants'a ra Mąca T'ofo, ne bi umba

nú'ạ ra maste de ra nijạ. Y bi hñudi'ạ, y gatho nú'ʉ xqui munts'ni ja ra nijạ xi mi nʉ'ti'ạ.

21 Nepʉ nu'ạ́ bi mʉdi bi zofo'ʉ ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Nubyá ya bi njabʉ ngu nú'ạ ja juadi dá he'ta ja ra Mạca T'ofo.

22 Y gatho nú'ʉ mi 'bʉhni xi mri 'yø de nú'ʉ ya hoga noya mi mạnga ra Jesu, ne xi mi ñạmahño'ʉ de gue'ạ. Ne mi 'ñémbabi'ʉ 'na ngu ma'na:

—¡Conque go guehni rá t'ʉ ra Jose!

23 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Dí pạdi xá hño gue nu'ahʉ́ ma gui 'ñengaguihʉ: "'Bʉ xi majuạni grá medico, 'ñøthesɛ." Y nehe ma gui 'ñengaguihʉ: "'Yøt'e nehe de guecua ja ma haihʉ ngu nú'ạ stá øhe xcá 'yøt'a Ncapernau."

24 Ne de gue'ạ bi sigui bi ñạ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Xi majuạni dí xi'ahʉ gue ni 'nará 'mɛhni Ajuạ hingui hmạdi de ja rá haisɛ.

25 Dí xi'ahʉ gue nuya pa'ʉ mi 'bʉi ra bạdi Elía mi 'bʉ ndunthi ya viuda nehe ja ra hnini de Israel. Y nuya pa'ʉ hinxqui 'uại hñu njɛya made, hangue xi xqui nja 'nara dạnga thuhu ja gatho nuna ra hai.

26 Pe nu Ajuạ himbi mɛhna ra Elía pa da t'ini ja yá ngu nú'ʉ ya viuda mi 'bʉ ja ya hnini de Israel. Ajuạ bi mɛhni'ạ ma'nambʉ ja rá ngu 'nara viuda nú'ạ mi 'bʉ ja ra t'ʉca hnini Sarepta gueta ra dạnga hnini Sidó.

27 Nehe de nuya pa'ʉ mi 'bʉi ra bạdi Eliseo, ndunthi ya me Israel mi hena ra lepra, pe ni 'na de gue'ʉ himbi ñạni de nú'ạ ra hñeni'ạ, hønsɛ ra Naamán nú'ạ mrá me Siria, nsøc'ạ go gue'ạ bi ñạni de ra lepra mi tsʉdi.

28 Nu mi 'yøde nuya ya noya gatho nú'ʉ xqui munts'ni mbo ra nijạ bi bø yá cuɛ'ʉ.

29 Ne bi 'mai'ʉ bi gʉca ra Jesu de ja yá hnini'ʉ, ne bi zits'i ja rá hyo ra hnini habʉ mi ja 'nara ma'ye, y de guehni mi nehmạ'ʉ xa føte pa rí ga'ti.

30 Pe nura Jesu bi 'rantho madetho de ra hmuntsjạ'i ne bi ma.

'Nara 'ñøhø mi pɛ'tsa 'nara ts'ondạhi (Mr. 1:21-28)

31 Nepʉ nura Jesu bi ma Ncapernau ma'na ra hnini de ra hai Galilea, ne ja bá xahnani ya jạ'i nura pa dega tsaya.

32 Y gatho ya jạ'i xi mri 'yø de nú'ạ mi udi'ạ ngue'ạ mi zote co 'raya noya xi mi pɛ'tsa ndunthi ra ts'ɛdi.

33 Y nuni ja ra nijạ habʉ xqui munts'i'ʉ xqui zøhø 'nara 'ñøhø mi pɛ'tsa 'nara ts'ondạhi. Nepʉ nu'ạ́ bi dø 'nara hmafi ne bi ñạ nts'ɛdi bi 'ñena:

34 —Nu'i Jesu grá me Nasare, hyɛgaguiheua. ¿Hanja xcuá ehe pa hønsɛ e gui juatcaguihe? Ngue'ạ nugui dí pạdi to'o'i, go gue'i rá Mạca T'ʉ'i Ajuạ.

35 Nura ora'ạ ra Jesu bi zʉi nú'ạ ra ts'ondạhi ne bi 'ñembi:

—¡Co'ta ri ne, pøni de nuna ra 'ñøhø!

Nepʉ nura ts'ondạhi bi føma nú'ạ ra 'ñøhø de ja yá thandi ya jạ'i, nepʉ bi bønga ra ts'ondạhi bi ma nsinque te bi 'yø'tuabi nú'ạ ra 'ñøhø'ạ.

36 Y gatho ya jạ'i bi ntsu ne mri 'ñémbabi 'na ngu ma'na:

—¡Xi te ma ts'ɛdi hạni gue co nuyá noya ri 'bɛpa ya ts'ondạhi da bøni, y nu'ʉ́ øte!

37 Y gatho rá nthets'i nú'ạ ra hai'ạ bi 'ño ra 'bede de nú'ạ bi 'yøt'a ra Jesu.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá to ra Simu Pedro (Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

38 Nepʉ ra Jesu bi bøni de guehni ja ra nijạ ne bi ma ja rá ngu ra Simu. Ne mi 'bɛnga rá to ra Simu xi mi umba ra nzø nts'ɛdi. Nepʉ bri bạntebi ra Jesu gue da nu nura da'thi'ạ.

39 Nu'bú ra Jesu bi ma bá nu, bi ndoqui ne bi japa ra nzø da ntsaya. Y 'bestho ra ora'ạ bi tsayabi ra nzø, ne bi nanga nú'ạ ra 'bɛhñạ pa bi hyocui te da zi'ʉ.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthi ya da'thi (Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

40 Ngu bi yʉ ra hyadi nú'ạ ra pa'ạ, gatho to'o mi hena nu'ạraza ra hñeni bi ts'ixa habʉ mbi 'bʉ ra Jesu. Nepʉ nu'ạ́ mi huxa yá 'yɛ ja 'rama'na ya da'thi, y gatho mi ñạni 'bestho.

41 Nehe ndunthi ya da'thi nú'ʉ mi pɛ'tsa ya ts'ondạhi mi ɛmbabi, ne asta mi mafi'ʉ mi ena:

—Nu'i go gue'i rá T'ʉ'i Ajuạ.

Pe nura Jesu mi tsʉi nú'ʉ ya ts'ondạhi ne himi hopi da ñạ, ngue'ạ nu'ʉ́ mi pạdi gue go

mi gue'ą ra Cristo nú'ą bá pɛhna Ajuą pa da ndą.

Ra Jesu bi zofo ya ją'i nuni Galilea
(Mr. 1:35-39)

42 Rá hyax'ą 'nitho ra Jesu b

de ra hnini Ncapernau bi ma ja 'nara mbonthi habʉ hinto mi 'bʉi. Pe nuya ją'i xi bi 'ño bi hyoni'ą asta xi bi zøni habʉ mi 'bʉi'ą, ngue'ą nu'ʉ́ himi ne da hyɛgui da ma'ą.

43 Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Mahyoni ga ma ga umba ra hoga nt'øde ma'ra ya hnini gue ya xa zø ra Ndą de mahets'i pa da ndą, ngue'ą pa gue'ą xuá 'bɛncagui pa ga e ga mą.

44 Njabʉ mi 'yo ra Jesu ne mi cʉt'a ja ya niją nuni Galilea pa mi unga ra hoga nt'øde.

5

Bi ñuxa ya motsa co ya huą
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

1 'Nara pa ra Jesu mi 'bʉ ja rá hyo ra ndehe de Genesare, y nuni bi zøni ndunthi ya ją'i ne bi munts'i habʉ mi 'bʉi'ą, asta mri ts'i'mi'ą ngue'ą nu'ʉ́ mi ne da 'yøtua rá noya Ajuą.

2 Nepʉ nura Jesu bi hyanda yoho ya motsa gueta rá hyo ra ndehe hinto mi oni, ngue'ą nú'ʉ ya mɛhuą mi cʉni xqui bøni de guehni pa da menga yá xit'ą ja rá hyo ra ndehe.

3 Nepʉ nura Jesu bi yʉt'a ja 'na de nú'ʉ ya motsa nú'ą mrá mɛti ra Simu, ne bi 'yapa ra mąte ra Simu da 'yɛt'a ra motsa má ts'ʉ mbo ra dehe, ngue'ą xi mi ts'i'ma ya ją'i. Y bi hñudi ra Jesu mbo ra motsa ne desde guehni bi yopa zofo ya ją'i.

4 Y de mi uadi bi zofo ya ją'i bi 'ñembabi ra Simu:

—'Yɛt'a ra motsa pa habʉ ma'na strá hñe ra dehe, ne ja gui cąthʉni ri xit'ąhʉ pa gui mpɛhuąhʉ.

5 Ha nura Simu bi dądi ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Xahnate'i, stá 'yoheua gatho ra xuui, stá mpɛhuąhe pe hinte stá jʉhe. Pe nubyá go guí xicje gue ga cąthe ma xit'ąhe ja ra dehe, ma ga cąthe.

6 Ha nura Simu ne nú'ʉ ma'ra mi oui mbo ra motsa bi gąt'a yá xit'ą mbo ra dehe, y mi hñąi xi bá ñuts'i co ya huą asta bi mʉdi bi ntʉnihmą co yá hñʉ ya huą.

7 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñutua ra seña nú'ʉ ma'ra yá compa mbi o ja ma'na ra motsa pa e da mats'i. Y nu'ʉ́ bá ehe 'bestho ne bi ñu'tsa nú'ʉ yoho ya motsa co ya huą, asta mi ne da yʉi ja ra dehe co yá hñʉ ya huą.

8 Y nu mi hyanda ra Simu njabʉ, bi ndandiñąhmu ja rá ua ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Hiní 'ñepqui ga 'ñoui, ngue'ą nugui 'nadrá 'yøt'ats'oqui.

9 Bi 'ñena njabʉ ngue'ą ngu xi bi ntsu ngue'ą bi gʉ ndunthi ya huą, ne gatho nú'ʉ ma'ra mi oui mbo ra motsa ngu bi ntsu nehe'ʉ.

10 Ne nú'ʉ ma'ra mri mfaxui ra Simu ja ra 'bɛhuą, go ra Cobo ne ra Xuua nú'ʉ yá t'ʉ ra Sebedeo, gatho ne'ʉ ngu xi bi ntsu. Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Simu:

—Oguí tsu, ngue'ą desde nubya ma ga 'ra'a'i ma'na ri 'bɛfi pa gui mpɛhuą dega ją'i.

11 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi 'yɛt'a yá motsa pa asta ja rá ñąni ra ndehe ne ja bi zohni yá motsa con gatho yá mpɛfi dega 'bɛhuą, nepʉ nu'ʉ́ bi dɛna ra Jesu bi mɛui.

Ra Jesu bi 'yøthe 'na mi hena ra lepra
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

12 'Nara pa mi 'yo ra Jesu ja 'nara hnini, ne ja mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø mi hena ra lepra, ne xi mi tsi'ti. Y nu mi hyanda ra Jesu, bi ma bá tsʉdi ne bi ndandiñąhmu ne asta bi mɛgui rá hmi ja ra hai, ne bi 'ñembabi:

—Nú'i ri t'equ'ei Ndada, 'bʉ gui nehmą, da za gui 'yøthegui.

13 Nepʉ nura Jesu bi hñu'tsua rá 'yɛ, ne bi 'ñembabi:

—Hąhą, dí ne ga øthe'i. Y nubyá ya xcá ñąni.

Y nu mi uadi bi mąnga njabʉ, 'bestho ra ora'ą bi ñąni de nú'ą ra hñeni.

14 Ha nura Jesu bi hñu'mba ra hñą gue hinto da xipabi de nú'ą xqui 'yø'tuabi, ne bi 'ñembabi:

—Hønsɛ nu'ą mahyoni gui 'yøt'e, rí ma bá 'ñudi ja ra macją pa da hyandi gue ya xcá ñąni. Ne unga ri hñą'ti ngu nú'ą bi manda ra Moise, gue'ą 'nara seña pa da hyanda ya ją'i gue ya xcá ñąni.

15 Pe ma'na mri ntʉnga ra 'bede de nú'ą mi øt'a ra Jesu, ne nząntho mi munts'a ya

ja̱'i pa da 'yøde nú'a̱ mi ma̱ñ'a̱ ne pa da 'yøthebi yá hñeni.

16 Ha nura Jesu njat'a̱ mi 'uesɛhɛ habʉ mi jo'o ya ja̱'i pa mbi apabi Ajua̱ rá Dada.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara da'thi himi tsa da 'ña̱ni
(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

17 'Nara pa ra Jesu mi xahna ya ja̱'i, ne mi huhni 'raya fariseo ne 'raya xahnate de ra ley xqui 'ñehe de Jerusale ne de habʉraza ma'ra ya hnini de ra hai Judea ne de Galilea. Y ra Jesu mi ha̱npa rá ts'ɛdi Ajua̱ pa mi øthe gatho ya da'thi.

18 Nepʉ bi zøhø 'raya 'ñøhø mri du 'nara da'thi xqui 'yɛnts'a ja 'nara 'bebo. Nú'a̱ ra da'thi'a̱ himi tsa da 'ña̱ni ngue'a̱ mi tuda rá ndo'yo. Y nú'ʉ to'o mri du mi ne da cʉ'ta mbo ja ra ngu asta habʉ mi 'bʉ ra Jesu pa da 'yøthe'a̱.

19 Pe himbi zʉdi habʉ da yʉt'i'ʉ ngue'a̱ xi mi ja ra nts'i'mi. Hangue bi bøxa maña̱ ra ngu, y bá heca 'na xɛni ra techo pa bi za bi ca̱'ma ra da'thi co rá 'bebo pa habʉ mi 'bai ra Jesu mbo ra ngu madetho de ra mundo ja̱'i.

20 Ha nu mi hyanda ra Jesu gue nu'ʉ́ mi ja yá jamfri, bi 'ñembabi ra da'thi:

—'Yøde, nuri ts'oqui ya stá pun'a'i.

21 Nepʉ nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo nú'ʉ mi huhni bi 'ñensɛ ja yá mfeni'ʉ: "¿Hanja nuni ra 'ñøhø ri 'ñet'a Ajua̱? Ngue'a̱ jo'o ma'na to'o da unga ra pumbate de ya ts'oqui, hønsɛ Ajua̱."

22 Pe nura Jesu bi ba̱tua yá mfeni'ʉ, hangue bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí beñhʉ njabʉ?

23 ¿Nda'a̱ ma'na hinxá hñei ga embi, ri ts'oqui ya stá pun'a'i, o ga embi, nangui rí ma?

24 Pe pa gui pa̱hʉ gue Nú'a̱ To'o bi e bi Nja̱'i ja rá ts'ɛdi de guecua ja ra ximhai pa da unga ra pumbate de ya ts'oqui, ma ga øt'a njaua:

Nu'bʉ́ bi 'ñembabi ra da'thi:

—Nangui, jʉxa ri 'bebo, rí ma ri ngu.

25 Hangue 'bestho nú'a̱ ra ora'a̱ ra da'thi bi nangui ja yá thandi gatho nú'ʉ mi 'bʉhni, ne bi gʉxa rá 'bebo ne bi ma rá ngu mri xøcambeni Ajua̱.

26 Y gatho ya ja̱'i xi mri 'yø de nú'a̱ xqui nja y mri xøcambeni Ajua̱'ʉ. Ne xi mi tsu'ʉ de nú'a̱ xqui hyandi ne mi ena'ʉ:

—Nubya stá hanthʉ 'raya da̱nga t'øt'e nú'a̱ hinhya'mʉ stá hanthʉ xa nja.

Ra Jesu bi zofo ra Leví pa drá nxadi
(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

27 'Mɛfa de gue'a̱ ra Jesu bi bøni ne bi hyanda 'nara ngʉxboja̱ rá thuhu ra Leví mi hudi ja rá mexa. Nepʉ bi 'ñembabi:

—Bá ehe, tɛngagui.

28 Nu'bʉ́ ra Leví bi 'mai 'bestho ne bi zohni rá 'bɛfi, ne bi dɛna ra Jesu bi mɛui.

29 Ne 'mɛfa, ra Leví bi 'yø'tua 'nara da̱nga ngo ra Jesu ja rá ngu, y bi zøhni ndunthi ma'ra ya ngʉxboja̱ nehe, nehe bi zøhni ma'ra ya ja̱'i ne bi hñudi ja ra mexa mahyɛgui con gue'ʉ.

30 Nepʉ nuya fariseo ne 'raya xahnate de ra ley nú'ʉ myá fariseo nehe, bi mʉdi bi ña̱ma'ñʉ de yá nxadi ra Jesu ne bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Hanja grí ñuñhʉ ne grí ntsihʉ co nuyʉ ya 'ña̱tsa ngʉxboja̱ ne ma'ra ya 'yøt'ats'oqui?

31 Pe nura Jesu bi da̱di ne bi 'ñembabi:

—Nu'ʉ tó'o 'bʉi xá hño ne hindri hñeni, hingui honga ra 'ñethi, pe nu'ʉ tó'o ri hñeni ha̱, honi to'o da 'yøthe.

32 Nugui stuá ehe pa ga zofo ya 'yøt'ats'oqui pa da ñobri de yá ts'oqui, hingue stuá ehe pa ga zofo nú'ʉ to'o beni gue 'bʉi xá hño ja rá thandi Ajua̱.

Ra Jesu bi t'ambabi de ra ayuno
(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

33 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'yø'tua ma'na ra nt'ani ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja ri ayuna ne ri ora ndunthi nú'ʉ yá nxadi ra Xuua ne yá nxadi ya fariseo, ha nuri nxadigue nza̱ntho ri ñuni ne tsithe?

34 Nepʉ nura Jesu bi da̱di ne bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Ha gue da za gui japhʉ da ayuna nú'ʉ 'bʉ ja 'nara ngo dega nthati 'bʉ 'bʉhnitho ra na̱vio con gue'ʉ? Hina, hinda za.

35 Pe ma da zø ra pa da ts'i'tsuabi ra na̱vio, ya hinda 'mʉi con gue'ʉ, nu'bʉ́ ha̱, gue'bʉ ma da ayuna'ʉ nehe.

36 Nehe bi xipabi ma'na ra 'bede bi 'ñembabi:

—Ni 'nara ja̱'i hingui hɛnga rá 'ra'yo he pa da mø'ta rá zɛhe. Nu'bʉ to'o da 'yøt'a njabʉ, nu'bʉ́ da ts'onga rá 'ra'yo he, y nehe nura xɛca 'ra'yo dutu hinda hogui xá hño ja nura zɛhe.
37 Nehe nixi hinto xit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara zɛbota, ngue'a̱ nura 'ra'yo vinu da føca ra zɛbota, y njabʉ da ts'oca ra bota y da mfanga ra vinu.
38 Hangue mahyoni da sit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara 'ra'yo bota pa njabʉ hinte da ja ra vinu nixi ra bota.
39 Nu'a̱ tó'o tsi nú'a̱ ra vinu ya pɛ'tsa ya pa xa thoqui, hinda ne da zi ra 'ra'yo vinu, ngue'a̱ ena gue ma'na xá cʉhi nú'a̱ ya pɛ'tsa ya pa xa thoqui.

6

Ya nxadi bi doca ya ngahą gá trigo ra pa dega tsaya
(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

1 'Nara pa dega tsaya ra Jesu mi 'ñoui yá nxadi bi 'ranga ja 'raya huahi habʉ xqui 'bot'a ra trigo. Ha nuyá nxadi mi tocua yá ngahą ne mi tąqui mi tsi.
2 Nepʉ 'raya fariseo bi hyandi ne bi 'yambi bi 'ñembabi:
—¿Hanja guí øthʉ nú'a̱ hingui ho da t'øt'e núbya ra pa dega tsaya?
3 Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Ha hinxcá hñe'thʉ ja ra Mąca T'ofo habʉ mą de nú'a̱ bi 'yøt'a ndu ra Davi co ma'ra yá compa nú'bʉ mi zʉ ra thuhu'ʉ?
4 Mą gue nu'á̱ bi yʉt'a ja rá nija̱ Ajuą pa bi hña̱xa nú'ʉ ya thuhme xqui thuxa ja rá thandi Ajuą, ne bi zi'a̱ ne bi umbi bi zi gatho nú'ʉ ma'ra yá compa mri 'ñoui. Ha nú'ʉ ya thuhme'ʉ hønsɛ ya macja̱ mri 'ñepi da zihmą.
5 Nehe ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Nú'a̱ To'o bi e bi Nja̱'i ha̱ ra ts'ɛdi pa da manda masque ra pa dega tsaya.

'Nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'yɛ
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

6 Nepʉ ma'na ra pa dega tsaya ra Jesu bi yʉt'a ja ra nija̱ ne bi mʉdi bi nxahnate. Ne mi 'bʉhni 'nara ts'onate xqui 'yot'a rá 'yɛ ra 'ñɛi.
7 Ha nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo mi aca ra Jesu pa da hyandi ua da 'yøthe nú'a̱ ra 'ñøhø ra pa dega tsaya, pa njabʉ xa za hanja xa ña̱pabi.
8 Pe nu'á̱ bi ba̱tuatho yá mfeni'ʉ, ne bi 'ñembabi nú'a̱ ra 'ñøhø xqui 'yot'a rá 'yɛ:
—'Bai ne bá e gui 'ba madetho habʉ da hyant'a'i gatho.
Ha nú'a̱ ra 'ñøhø 'bestho bi 'mai ne bi ma bá 'ba madetho habʉ bi za bi thandi xá hño.
9 Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi nú'ʉ ya xahnate de ra ley ne ya fariseo:
—Ma ga ø't'a'ihʉ 'nara nt'ani: ¿Nda'a̱ ja ra nsɛqui da t'øt'e ra pa dega tsaya, ra hñoja̱'i o ra nts'o'mʉi? ¿Ha gue da za da t'øthe 'nara da'thi o da thɛpʉtho?
10 Nepʉ nu'á̱ bi nʉ'ta gatho nú'ʉ mi 'bahni ne bi 'ñembabi nú'a̱ ra 'ñøhø:
—Tʉnga ri 'yɛ.
Y nú'a̱ ra 'ñøhø bi tʉnga rá 'yɛ nú'a̱ xqui 'yot'i, ne 'bestho ra ora'a̱ bi ña̱ni nú'a̱ rá 'yɛ'a̱.
11 Nepʉ ya fariseo ne ya xahnate de ra ley mi 'bʉhni xi bi bø yá cuɛ ne bi mʉdi bi 'ñámbi 'na ngu ma'na te da za da 'yø'tua ra Jesu.

Ra Jesu bi huahna 'rɛt'amayoho yá apostol
(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

12 Ja nuya pa'ʉ bi bøxa ra Jesu ja 'nara t'øhø pa bá apabi Ajuą rá Dada, y ja guehni bá ora'a̱ gatho ra xuui.
13 Nepʉ rá hyax'a̱ 'nitho bi zohna gatho yá nxadi, ne bi huahna 'rɛt'amayoho de gue'ʉ pa bi hñuts'i dega apostol.
14 Ha nuya guehya yá thuhu'ʉ: ra Simu nú'a̱ bi thu'mbabi nehe ra Pedro; ne ra Andre rá cu ra Pedro; ra Cobo ne ra Xuua, ne ra Lipe ne ra Tolo,
15 ne ra Teo ne ra Toma, ne nú'a̱ ma'na ra Cobo rá t'ʉ ra Alfeo; ne ma'na ra Simu nú'a̱ xqui 'ñoui ya cananista;
16 ra Juda nú'a̱ rá cu ra Cobo; ne ra Juda Iscariote nú'a̱ to'o 'mɛfa bi da ra Jesu.

Ra Jesu mi xahna ndunthi ya ja̱'i
(Mt. 4:23-25)

17 Nepʉ nura Jesu bá ca̱i de ja ra t'øhø bra 'ñoui nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá apostol, ne bi zøhø'ʉ ja 'nara 'batha habʉ xqui munts'a ndunthi ma'ra yá nxadi ne ndunthi ya ja̱'i nú'ʉ myá me Jerusale ne ma'ra ya hnini de ra hai Judea, ha nu ma'ra xqui 'ñehe de

ra hnini Tiro ne de Sidó de ja rá hyo ra ndehe. Nuya jạ'i'ʉ bá ehe pa bi 'yøde nú'ạ mi mạnga ra Jesu ne pa bi 'yøthebi yá hñeni.

18 Ne mi ɛmbabi ya ts'ondạhi nú'ʉ to'o mi pɛ'tsi.

19 Y gatho ya jạ'i xi mi nehmạ da dʉnga ra Jesu, ngue'ạ nu'ạ́ co rá ts'ɛdi mi hạca gatho ya hñeni.

Nú'ʉ to'o ri jạpa Ajuạ ne nú'ʉ to'o hini jạpi (Mt. 5:1-12)

20 Nepʉ nura Jesu bi hyanda yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Nú'ahʉ gyá hyoyahʉ, xa jạp'a'ihʉ Ajuạ ngue'ạ xa 'ra'ahʉ gatho ya jạpi nú'ʉ ja habʉ ri manda'ạ.

21 Nú'ahʉ guí thohʉbya ra thuhu, xa jạp'a'ihʉ Ajuạ ngue'ạ hinte ma da 'bɛ't'ahʉ.

Nú'ahʉ guí tu ri mʉihʉbya, xa jạp'a'ihʉ Ajuạ, ngue'ạ ma da hñup'a ri mʉihʉ pa xi gui johyahʉ.

22 Ajuạ da jạp'ahʉ nu stí ʉtsa'ihʉ ya jạ'i, ne nu stí 'yɛñ'ahʉ co ya nt'ʉtsate, ne stí zañ'a'ihʉ asta ni pa dí 'yø't'a ri thuhuhʉ, ngue'ạ nu'ʉ́ ma da beni gue xá nts'o'ahʉ po rá ngue Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i.

23 Nú'ʉ ya pa xcrí thohʉ njabʉ, xi da johyahʉ ngue'ạ ma gui hñạñhʉ 'nara thạhạ xi ra dạngui nuni mahets'i. Nú'ʉ ya jạ'i ma da 'yø't'a'ihʉ njabʉ, njabʉ nehe bi 'yøt'a ndu yá xita co nú'ʉ yá 'mɛhni Ajuạ mi 'bʉi maya'bʉ.

24 Pe huecate nú'ʉ to'o xi ri johyabya co ya hño de guecua ja ra ximhai, pe rá ngạts'i ya hinda ma da johya co nuya hño pɛ'tsi.

25 Huecate nú'ʉ to'o hingui tho ra thuhubya, ngue'ạ 'mɛfa hạ, ma da tho ra thuhu.

Huecate nú'ʉ to'o xi ri johyabya, ngue'ạ 'mɛfa ma xi da nzoni'ʉ co ra dumʉi.

26 Huecate nú'ʉ to'o xi t'e'tsua yá nsu masque hingui øt'e xá hño. Nu'ʉ tó'o e'tsua yá nsu, njabʉ nehe bi 'yøt'a ndu yá xita'ʉ co ya hyate bạdi maya'bʉ.

Mạdi ri ncontrahʉ (Mt. 5:38-48; 7:12)

27 Pe nú'ahʉ guí øcaguihʉ, dí xi'ahʉ gue gui mạdi ri ncontrahʉ, ne 'yø'tuahʉ ra hño nú'ʉ to'o ri ʉtsa'ihʉ.

28 'Yaphʉ Ajuạ da jạpi nú'ʉ to'o tsañ'ahʉ, ne 'yaphʉ Ajuạ pa nú'ʉ to'o ñạma'ñʉ de gue'ahʉ.

29 Ha nu'bʉ to'o da 'ra'ahʉ 'nara mpɛ'ti ja ri hmihʉ, umbahʉ ma'na lado ri hmihʉ pa da mɛ't'ahʉ nehe, oguí nø'tuahʉ. Ha nu'bʉ to'o da hñạn'a ri pat'ihʉ, pø ri pahnihʉ nehe, gui umfʉ da hñạts'i.

30 Ha nu'bʉ to'o te da 'ya'a'ihʉ, umfʉ, o nu'bʉ da hñạn'ahʉ 'nara t'øt'e dri mɛtihʉ, oxqui hạmbabihʉ.

31 Nu'ạ guí nehʉ da 'yø't'ahʉ ya jạ'i, 'yø'tuahʉ njabʉ nehe'ʉ.

32 Nu'bʉ nu'ahʉ grí mạdihʉ hønsɛ to'o ri mạ'a'ihʉ, hinte ri muui nú'ạ guí øthʉ, ngue'ạ asta ya ts'o'mʉi gá jạ'i øt'a njabʉ nehe.

33 O nu'bʉ guí ø'tuahʉ ra hño hønsɛ nú'ʉ to'o ø't'ahʉ ra hño, nixi gue'ạ hinte ri muui nú'ạ guí øthʉ, ngue'ạ asta ya ts'o'mʉi gá jạ'i øt'a njabʉ nehe.

34 Ha nu'bʉ guí hmiphʉ ri bojạhʉ hønsɛ nú'ʉ to'o guí pạhʉ da gu't'a'ihʉ, hinte ri muui nú'ạ guí øthʉ njabʉ, ngue'ạ asta nuya ts'o'mʉi gá jạ'i øt'a njabʉ nehe, hmipabi yá mits'o'mʉiui nú'ʉ to'o tø'mi'ʉ da gu'tuabi.

35 Pe nu'ahʉ́ mạdi ri ncontrahʉ, ne gui 'yø'tuahʉ ra hño, ne gui hmihʉ nú'ạ dra mi'ahʉ nsinque gui tø'mhʉ dra jo'ts'ahʉ. Ngue'ạ 'bʉ gui øthʉ njabʉ, nu'bʉ́ hạ, ma gui hñạnga 'nari dạnga thạhạhʉ. Y njabʉ hạ, grí hñạxhʉ Ajuạ bí 'bʉi mahets'i, ngue'ạ nu'ạ́ ra hojạ'i co ya ts'o'mʉi ne co nú'ʉ otho yá jamạdi.

36 Hangue nu'ahʉ pɛ'tsuahʉ ra nthecate gatho ya jạ'i ngu øt'a Ajuạ ra Dada.

Oguí 'yøhʉ ri miqu'eihʉ (Mt. 7:1-5)

37 Oguí 'yøhʉ ri miqu'eihʉ de nú'ạ te øt'e, ngue'ạ Ajuạ handatho nú'ạ te guí øthʉ nehe. Nixi oguí nønga ri miqu'eihʉ, ngue'ạ Ajuạ go gue'ạ ma da hñạp'ahʉ nguɛnda de gatho nú'ạ te guí øthʉ. Pumbabihʉ de nú'ạ ø't'ahʉ ya jạ'i, y Ajuạ da pun'a'ihʉ nehe.

38 Ø'tuahʉ ra hño ri miqu'eihʉ, ne Ajuạ da 'yø't'ahʉ ra hño nehe. Co nú'ạ ra t'ɛni xcá 'yɛmbahʉ ma'ra, con gue'ạ ra t'ɛni ma da 'yɛn'ahʉ Ajuạ nehe. Hangue nu'bʉ gui ø'tua ndunthi ya hño ri miqu'eihʉ, Ajuạ ma da co'ts'ahʉ ma'na ndunthi.

39 Nepʉ nu'á bi xipabi'ʉ 'nara 'bede ne bi
'ñembabi:
—¿Ha gue da za 'nara goda da gʉhna
ma'na rá migodaui? ¿Ha gue hinda daguiui
mahyɛgui?
40 Ne bi 'ñembabi nehe:
—Ni 'nara ja'i nú'a ja ri nxadi, ma'na
di padi que rá xahnate, pe nu sta uadi da
nxadi xá hño, nu'bʉ́ ha, da nja rá mfadi ngu
rá xahnate nehe.
41 ¿Hanja guí handua rá ts'oqui ri cu, nja
ngu 'nara zi paxi o ja rá da'a, ne hanja
hingo guí handa nú'a ra danga ts'oqui nja
ngu 'nara xɛca za o ja ri dague?
42 Ne ¿hanja da za gui 'ñembabi ri cu:
"Hocagui ga hap'a ra paxi o ja ri da", ne
hanja hingo guí handa nú'a ra xɛca za o ja
ri dague? ¡Nu'i 'nagrá yohmi! hña'i 'mɛt'o
nú'a ra za o mbo ri da, pa njabʉ da za gui
hyanda xá hño ne gui hña'mba ra paxi o
mbo rá da ri cu.

Ya 'bai gá za faditho po yá fruta
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

43 Ni 'nara hoga 'bai gá za hingui tsa da
unga ya ts'o fruta, nixi 'nara ts'o 'bai gá za
hingui tsa da unga ya hoga fruta.
44 Gatho ya 'bai gá za faditho po yá fruta,
nda'a xá hño, y nda'a hingui ho. Ngue'a
nura 'bai gá 'mini hingui tsa da unga ya igo,
nixi ya cam'yo hingui tsa da unga ya obxi.
45 Njabʉ nehe 'nara hoja'i nzantho øt'a
nú'a xá hño, ngue'a nzantho benga ya hoga
mfeni. Ha nura ts'o'mʉi gá ja'i nzantho øt'a
nú'a hinxá hño, ngue'a ja rá mfeni nzantho
beni xá nts'o. Njabʉ nehe nú'a ma, bí ehe
de ja rá mfeni.

Ra 'bede de yoho ya 'ñøhø bi hyoca 'ra
'nayá ngu
(Mt. 7:24-27)

46 ¿Hanja nzantho guí engaguihʉ: "Ma zi
Hmu'ihe, ma zi Hmu'ihe", ne hinguí øthʉ
nú'a dí xi'ahʉ?
47 Nu'a tó'o da 'ñehe da 'yøde nú'a dí ma
ne da 'yøt'e, ma ga xi'ahʉ to'o ri nhyɛcuaui.
48 Nu'á ri nhyɛcuaui 'nara 'ñøhø nú'a bi
xe'ta habʉ da hyocua rá ua rá ngu asta bi
zʉdi ra medo, ne ja bi hyocni rá ngu. Ne nu
mi 'ua ya da'ye ne bi zø ya nzøthe bi 'rani
habʉ mi ja rá ngu, pe nú'a ra ngu'a himbi
hyømi ngue'a xqui thocua rá ua ja ra medo.

49 Pe nu'a tó'o da 'yøde nú'a dí ma ne
hinda 'yøt'e nú'a dí 'bɛpabi, ri nhyɛcuaui
nú'a ra 'ñøhø bi øta rá ngu mña ja ra
haitho, himbi 'yacua rá ua mbo ra hai, y nu
mi zøhø ya nzøthe co rá ts'ɛdi bi hyøma nú'a
ra ngu'a, y bi nhuati gatho.

7

Ra Jesu bi 'yøthebi 'nará 'bɛgo 'nara nda gá
soldado me Nroma
(Mt. 8:5-13)

1 Mi uadi ra Jesu bi zofo ya ja'i bi yopa ma
ma'na'qui pa ja ra hnini Ncapernau.
2 De guehni mbi 'bʉ 'nara nda gá soldado
me Nroma, mi 'bʉhui 'nara ts'ʉnt'ʉ xi mrá
hmadi 'bɛgo, y nu'á mi tsʉdi 'nara hñeni
asta mi nedu.
3 Pe nu mi 'yøde nú'a ra nda gá soldado
mi hma de ra Jesu, bi mɛhna 'raya nda
me Israel pa da 'yapa ra mate da 'ñehe da
'yøthebi nú'a rá 'bɛgo mri hñeni.
4 Ha nu mi zøni'ʉ habʉ mi 'bʉi ra Jesu bi
bantebi con gatho yá mʉi da mɛui'ʉ ne bi
'ñembabi:
—Nú'a ra nda gá soldado bá pɛncahe rí
'ñepi gui fats'i,
5 ngue'a xi ri madi ndunthi ma ja'ihʉ y
asta bi manda nehe bi thoga ma nijahʉ.
6 Hangue nura Jesu bi mɛui'ʉ. Pe nu
ya de mi ma da zønga ja ra ngu, nú'a ra
nda gá soldado bi mɛhna 'rayá amigo ne bi
'ñembabi:
—Rí maha ua xipabihʉ ra Jesu njaua:
Nú'i ri t'equ'ei Ndada, ya ogrí xuhña,
ngue'a nugui hiní 'ñepcagui ngugui gui cʉt'a
ja ma ngu.
7 Hangue nixi dá ne dá masɛbʉ pa ga
tsi'a'i. Nu'a dí a'a'ibya, hønsɛ gui ma gue da
ñanga ma 'bɛgo y dí camfri gue da ña'ni.
8 Dí camfri gue 'bestho da njabʉ ngu nú'a
gui ma, ngue'a nugui dí 'bʉi nehe ja yá
hmanda ma nda, ne dí pɛ'tsa ma soldado
nehe ja ma hmanda. 'Bʉ ga embabi 'na de
gue'ʉ: "Rí ma", nu'á da ma. Ha nu'bʉ ga
embabi ma'na: "Bá ecua", nu'á dua ehe.
Ha nu'bʉ dí 'bɛpabi 'nara 'bɛfi ma 'bɛgo,
nu'á da mɛfi.
9 Ha nu mi 'yøde njabʉ ra Jesu xi bi 'yø
nú'a bi manga nú'a ra nda gá soldado. Ne
bi mpʉnts'i ne bi xipa nú'a ra hmuntsja'i
mri 'ñoui, ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Xi majuạni ni 'nara menguua Israel hinstá tsʉdi xi di ja rá jamfri ngu nú'ạ ra 'ñøhø'ạ masque hingrá me Israel.

10 Ha nu mi menga nú'ʉ ya 'mɛhni ja rá ngu ra ndạ gá soldado, bi zʉdi nú'ạ ra 'bɛgo ya xqui ñạni.

Ra Jesu bi japi bi yopa nte rá t'ʉ 'nara viuda

11 'Mɛfa de gue'ạ ra Jesu mri ma ja 'nara hnini rá thuhu Naín ne mri 'ñoui yá nxadi ne ndunthi ma'ra ya jạ'i.

12 Pe ante da zønga ja ra hnini bi hyandi mi pani 'nara 'bɛhñạ mrá viuda xqui du rá 'ra t'ʉ y mri ma nt'agui y nehe mi pani con gue'ạ 'nara hmuntsjạ'i.

13 Y nu mi hyanda ra zi 'bɛhñạ nura Jesu, xi bi huequi ne bi 'ñembabi:

—Oguí zoni.

14 Nepʉ bi dạst'i'ạ habʉ mi pa nú'ʉ to'o mri du, ne bi hñuxa rá 'yɛ ja ra caha, y nú'ʉ to'o mri du bi gohi bi 'mai. Ha nura Jesu bi 'ñembabi nú'ạ xqui du:

—Ts'ʉnt'ʉ, nugui dí xi'a'i: ¡Nangui!

15 Nepʉ nú'ạ xqui du bi nangui ne bi hñudi ne bi mʉdi bi ñạ. Y nura Jesu bi dapabi rá nạnạ.

16 Ha nu mi hyanda njabʉ gatho ya jạ'i, xi bi ntsu'ʉ, ne bi mʉdi bi nsunda Ajuạ ne mi ena'ʉ:

—'Nará dạnga 'mɛhni Ajuạ xa zøhø ja guecaguihʉ.

Nehe mi ena'ʉ:

—Ajuạ xuá mɛhni pa e da maxa rá hnini.

17 Y gatho ja ra hai Judea ne gatho ma'ra ya hnini nú'ʉ mi ja ja rá nthets'i, bi fạdi nú'ạ xqui 'yøt'a ra Jesu.

Ra Xuua Xi'tsate bi mɛhna yoho yá nxadi pa bá c'ạ'tsa ra Jesu
(Mt. 11:2-19)

18 Ha de mi ofadi ra Xuua, bi 'yøde de gatho nú'ạ xqui 'yøt'a ra Jesu ngue'ạ go xqui xipabi nuyá nxadi sɛhɛ'ạ. Nepʉ bi zohna yoho de gue'ʉ

19 pa bi mɛhni pa dua ambabi ra Jesu ua xi majuạni go mi gue'ạ ra Cristo xqui mɛhna Ajuạ pa da ndạ, o mahyoni da dø'ma ma'na.

20 Nu'bʉ́ nuyá 'mɛhni ra Xuua bi ma bá c'ạ'tsa ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ra Xuua Xi'tsate bá pɛncaheua pa ga an'ahe ua xi go gue'i grá Cristo rá 'mɛhni'i Ajuạ xcuá ehe pa gui ndạ, o mahyoni ga tø'mhe ma'na.

21 Y nura ora mi zønga yá 'mɛhni ra Xuua, ts'a ra ora'ạ ra Jesu mi øthe ndunthi ya da'thi, ne mi ɛnga ya ts'ondạhi, ne mi øthe ndunthi ya goda nehe.

22 Hangue nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Rí maha ne ua xipabihʉ ra Xuua nú'ạ ja juadi gá hyanthʉ ne gá 'øhʉ. Xipabihʉ gue nuya goda xa yopa hyandi, nuya doua xa 'ño, ha nú'ʉ hena ra lepra xa ñạni, ha nuya gogu xa 'yøde, ha nú'ʉ xqui du xa yopa nte, ha ya hyoya xa 'yøde ra mạca noya nú'ạ mạ de ra mpøhø.

23 Nehe xipabihʉ gue xi njạpi nú'ạ to'o hinda ʉ rá mfeni de nú'ạ dí øt'e, dá gamfri hạ gue Ajuạ go xuá mɛncagui.

24 Ha nu mi menga nú'ʉ yá 'mɛhni ra Xuua, ra Jesu bi mʉdi bi 'yambabi ya jạ'i de ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—¿To'o gá ma uá hanthʉ ja ra mbonthi? ¿Ha gue uá hanthʉ 'nara jạ'i mi otho rá ts'ɛdi ngu ra xithi mri ndudetho ra ndạhi? Hina ¿ngue hạ?

25 Nu'bʉ́, ¿to'o uá hanthʉ? ¿Ha gue 'nara 'ñøhø mi he 'raya dutu xi mahotho? Hina, ngue'ạ guí pạhʉ gue nuya 'ñøhø he ya dutu xi mahotho ne pɛ'tsa ndunthi ya hño, nu'ʉ́ 'bʉ ja yá ngu ya ndạ.

26 Nu'bʉ́, ¿to'o uá hanthʉ? ¿Ha gue 'nará 'mɛhni Ajuạ? Hạhạ, majuạni uá hanthʉ 'nará 'mɛhni Ajuạ, pe hingue hønsɛ gue'ạ rá 'bɛfi'ạ.

27 Nura Xuua go gue'ạ rá 'mɛhni Ajuạ nú'ạ mạnga ja ra Mạca T'ofo gue mi ma da 'ñehe ne ena njaua:

Dí pɛhna 'nama 'mɛhni pa da mạnga ra 'bɛt'o noya de gue'i,
pa da hyoc'a'i ri 'ñu.

28 Nugui dí xi'ahʉ gue hinxa 'mʉ ma'na ra jạ'i ma'na ra dạngui rá nsu que ra Xuua Xi'tsate. Pe nu'ạ tó'o da yʉt'a ja rá hmanda Ajuạ nuua ja ra ximhai ma'na ma da njạpi que ra Xuua.

29 Nu mi uadi bi mạnga ra Jesu njabʉ, nu'bʉ́ nú'ʉ to'o xqui hñạnga ra sistehe de ra Xuua, y asta 'raya 'ñạtsa ngʉxbojạ nehe, gatho'ʉ bi mạ gue nú'ạ øt'a Ajuạ xá hño.

30 Pe nuya fariseo ne ya xahnate de ra
ley mi ɛ'sta ja yá xʉtha nú'ạ mi ne da 'yøt'a
Ajuạ con gue'ʉ pa da pumba yá ts'oqui'ʉ,
hangue nixi hinxqui ne xqui hñạnga ra
sistehe nú'ạ mi øt'a ra Xuua.
31 Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi ya jạ'i:
—¿To'o ga hyɛcuaga nuya ya jạ'i himbi
ne bi gamfri ra Xuua ha nixi hingui ne da
gamfrigui nehe?
32 Nuyʉ́ rí hñạts'i nú'ʉ ya bạtsi hudi ja ra
tai 'ñeni ne ma'ta yá mibạtsiui ne embi: "Dá
pɛ ma thʉzahe, pe hingá neihʉ. Dá tuthe
ya thuhu dega dumʉi, pe nixi gue'ạ hingá
nzonihʉ."
33 Hangue nú'ahʉ gyá 'ñạgamfrihʉ grí
hñạxhʉ nú'ʉ ya bạtsi'ʉ ngue'ạ pa gue'ahʉ
otho 'nara t'øt'e nú'ạ grí hohʉ. Ngue'ạ gá
hyanthʉ ra Xuua bi zøhø, ne himi pa mi
ñunga ja ya ngo ha nixi himi tsi ra vinu,
hangue nu'ahʉ guí emfʉ gue mi pɛ'tsa ra
ts'ondạhi.
34 Nepʉ de ra Xuua bi zøhø Nú'ạ To'o bi
e bi Njạ'i, xi ri ntsiui to'o ri ntsiui, ne xi ri
ñungüi to'o ri ñungüi, pe nu'ahʉ guí emfʉ
gue xi ra ts'o'yo ne ra tixfani ne ri ntsiui
nú'ʉ ya 'ñạtsa ngʉxbojạ ne ma'ra ya ts'ojạ'i.
35 Pe nugui dí xi'ahʉ gue nu'ʉ tó'o pɛ'tsa
ra hoga mfạdi, go gue'ʉ pạdi gue gatho xá
hño nú'ạ øt'a Ajuạ co rá dạnga mfạdi'ạ.

Ra Jesu bi ñungüi 'nara fariseo rá thuhu ra Simu

36 'Na de ya fariseo bi zohna ra Jesu ja rá
ngu pa da ñungüi. Nu'bʉ́ ra Jesu bi ma y mi
zøni'ạ bi hñudi ja ra mexa.
37 Y ja nú'ạ ra hnini'ạ mi 'bʉhni 'nara
'bɛhñạ xi mrá 'yøt'ats'oqui, y nu mi bạdi
gue xqui zøhni ra Jesu ja rá ngu nú'ạ ra
fariseo pa ja da ñunini, bi ma bá c'ạ'tsi, ne bi
hñạxa 'na ngu ra xito xqui thoqui de 'nara
hoga t'axa do rá thuhu ra alabastro, mi po
'nara ñʉni xi mi yʉni xá cʉhi.
38 Nura 'bɛhñạ'ạ bi dạst'a ja yá ua ra Jesu,
bi nzoni ne bi xixa yá guida ja yá ua ra Jesu,
nepʉ bi o'tuabi co yá stạ, nepʉ bi zʉ'tsuabi,
ne bi go'tsuabi nú'ạ ra hoga ñʉni mi hạ.
39 Y mi hyanda nú'ạ ra fariseo xqui
zohna ra Jesu ja rá ngu, bi benga ja rá
mfenisɛ ne mi ena: "'Bʉ xi majuạni dra
bạdi nuna ra 'ñøhø, nu'bʉ́ di pạhmạ gue
nuni ra 'bɛhñạ tha'tua yá ua, guehni 'nara
ts'o'bɛhñạ."
40 Ha nura ora'ạ ra Jesu bi 'ñembabi nú'ạ
ra fariseo:
—Nu'i nugue Simu, dí ne ga xi'a'i 'nara
noya.
Ha nura fariseo bi 'ñembabi:
—Xicagui, ma Xahnate'i.
41 Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi:
—Mi 'bʉ yoho ya 'ñøhø mi tupa ra bojạ
ma'na ra 'ñøhø to'o mi hmi ra bojạ, y 'na de
gue'ʉ mi tupabi cʉt'a nthebe ya t'axbojạ, ha
nu ma'na mi tupabi made nthebe.
42 Ha nu'ʉ́ himi tsa da gu'tua rá bojạ nú'ạ
to'o xqui mipabi. Hangue nú'ạ ra 'ñøhø
mri hmi ra bojạ bi pumbabi'ʉ, ya himbi
cobrabi. Hangue nubyá xicagui, ¿to'o 'na
de gue nú'ʉ yoho ya 'ñøhø bri pumbabi yá
thai ma'na ma da mạdi nú'ạ to'o mi hmi ra
bojạ?
43 Ha nura Simu bi dạdi ne bi 'ñena:
—Dí enga nú'ạ ra 'ñøhø ma'na mi tu
ndunthi.
Y ra Jesu bi 'ñembabi:
—Majuạni nú'ạ gá mạ.
44 Nepʉ ra Jesu bi hyanda nú'ạ ra 'bɛhñạ
ne bi 'ñembabi ra Simu:
—De dá tsøcua ja ri ngu hinxcá 'raca ni
ts'ʉ ra dehe pa ga xʉca ma ua, pe ndi,
hyanda nuna 'bɛhñạ, bi xʉga ma ua co yá
guida, ne bi otcagui co yá stạ.
45 Nu'i hinxcá tsʉsqui, pe nuna ra 'bɛhñạ
hingui tsaya tsʉsca ma ua.
46 Nu'i ni ra aceite hinxcá cosca ja ma
ñạxu, pe nuna ra 'bɛnte 'bɛhñạ xa goscagui
ja ma ua 'nara ñʉni yʉni xi xá cʉhi.
47 Hangue dí xi'a'ibya gue nuna ra 'bɛhñạ
ya xra pumbabi gatho nú'ʉ yá ts'oqui xi
ndunthi xqui 'yøt'e, y hangue por gue'ạ
xi ja ndunthi rá hmạte. Pe nu'ạ tó'o xra
pumba yá ts'oqui masque beni gue hints'ʉ
mi tu ndunthi, go gue'ạ otho ndunthi rá
hmạte.
48 Nepʉ ra ora'ạ ra Jesu bi 'ñembabi nú'ạ
ra 'bɛhñạ:
—Ya stá pun'a'i gatho ri ts'oqui.
49 Ha gatho nú'ʉ ma'ra ya jạ'i mi huhni bi
mʉdi bi 'ñémsɛ'ʉ ne mi ena:
—¿Xi to'obya nuna ra 'ñøhø gue asta yá
ts'oqui ya jạ'i da za da pumbabi, ena?
50 Ha nura Jesu bi 'ñembabi nura 'bɛhñạ:

—Co nú'ą ri jamfri guí pɛ'tsi ya xcá mpøhø, ha nubyá rí ma te rá 'ñentho.

8

'Raya 'bɛhñą mi faxa ra Jesu

1 'Mɛfa de gue'ą ra Jesu bá 'yo ja ndunthi
ya dąnga hnini ne ja ndunthi ya t'ʉca hnini
mi zofo ya jąʼi ne mi xipabi'ʉ ra hoga nt'øde
gue ya xa zø ra Ndą de mahets'i pa da ndą.
Ne mri 'ñoui nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi.
2 Ne mri 'ñoui nehe 'raya 'bɛhñą nú'ʉ xqui
'yøthebi yá hñeni ne ma'ra nú'ʉ xqui 'yɛnba
ya ts'ondąhi. 'Na de gue'ʉ mrá thuhu ra
Maria Magdalena nú'ą xqui t'ɛnbabi yoto
ya ts'ondąhi.
3 Nehe mi 'ñoui ra Juana nú'ą mrá 'bɛhñą
'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Chusa nú'ą
'namrá dąnga maste ra ndą Erode. Mri
'ñoui'ʉ nehe ra Sana ne ma'ra ya 'bɛhñą
nú'ʉ mi faxa ra Jesu ne yá nxadi de nú'ą mi
tsʉpa yá ts'ɛdi'ʉ.

Ra 'bede de ra mot'i
(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

4 Y ndunthi ya jąʼi bi bøni de yá hnini pa
da ma dua c'ą'tsa ra Jesu. Y nu mi hyandi
bi munts'a ndunthi ya jąʼi bi mʉdi bi xipa
'nara 'bede ne bi 'ñembabi:
5 —'Nara pa 'nara mot'i bi ma ja rá huąhi
pa da mpot'i. Y nu mi xanga ya nda, 'ra bi
zo ja ra 'ñu y bi 'rani ya jąʼi bi net'i, ne bi zi
ya ts'ints'ʉ.
6 Ha nu ma'ra bi zo ja ya 'bodo habʉ mi
otho ndunthi ra hai. Y nu mi c'onts'i bi
'yot'i 'bestho ngue'ą mi otho ra xaha.
7 Ha nu ma'ra bi zo habʉ mi ja ya 'mini,
ha nu mi c'onts'i bi 'yot'i ngue'ą bi xumi ya
'mini ne bi hñącua yá te.
8 Ha nu ma'ra bi zo habʉ xi xmá hño ra
hai, ne nu mi hogui'ʉ bi unga 'nara hoga
sofo, ne cada 'nara 'bai bi unga asta 'na
nthebe ya nda.
Y nu mi uadi bi mąnga ra Jesu njabʉ, bi
yopa ñą nts'ɛdi ne bi 'ñembabi ya jąʼi:
—Nu'ą tó'o ja rá t'øde pa da 'yøde, dá 'yøde
núna dí mą.

Hanja ra Jesu bi zofo ya jąʼi dega 'bede
(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

9 Nepʉ nuyá nxadi bi 'yambabi ra Jesu te
mri bønga nuna 'bede bi mą.
10 Ha nu'ą́ bi dątuabi'ʉ bi 'ñembabi:
—Nu'ahʉ xa 'ra'ahʉ Ajuą ra hoga mfądi
pa gui pąhʉ nú'ą hinxqui fądi ma'mɛt'o de
hanja ri manda'ą. Pe nuyʉ ma'ra ya jąʼi dí
zofo co ya 'bede pa da hyandi pe hinda bądi
te 'bɛ'ą, y da 'yøde pe hinda zo yá mfeni te
rí bøni.

Ra Jesu bi mą te rí bønga nura 'bede de ra mot'i
(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

11 Nuna 'bede ja juadi dá mą rí bøni da
'ñena gue nura nda gue'ą ra mąca noya.
12 Ha nu'ʉ ya nda bi zo ja ra 'ñu go gue'ą
nú'ą to'o øde ra mąca noya, ne da 'ñehe
ra ts'ondąhi da pu'tua rá mfeni pa hinda
gamfri y njabʉ hinda za da mpøhø.
13 Ha nu'ʉ ya nda bi zo ja ra 'bodo go
gue'ą nú'ą to'o øde ra mąca noya ne hąni
co 'nara johya ne 'ñena xi camfri, pe hingui
camfri con gatho rá mʉi, hangue nu sta
'ñepa ya ts'othogui da 'uegue.
14 Ha nu'ʉ ya nda bi zo ja ya 'mini go
gue'ą nú'ą to'o øde ra mąca noya, pe da
mpumfri po rá ngue yá 'bɛfi ne de nú'ą te
gatho pɛ'tsi, ne ngue'ą di dɛnda ya t'øt'e de
ra ximhai, y njabʉ da 'bɛdi nú'ą xqui 'yøde,
nja ngu nú'ʉ ya nda himbi unga ra sofo.
15 Ha nu'ʉ ya nda bi zo ja ra hoga hai
go gue'ą nú'ą to'o øde ra mąca noya ne da
'yøt'e con gatho rá mʉi ngu nú'ą ri ho Ajuą,
ne da zɛ rá jamfri, y go gue'ą nja ngu nú'ʉ
ya nda bi unga ra hoga sofo.

Ra 'bede de ra ñot'i
(Mr. 4:21-25)

16 Ra Jesu bi mąnga ma'na ra 'bede ne bi
'ñena:
—Jo'o 'nara jąʼi da tsøgue 'nara ñot'i ne
da ye'mba 'nara caha o da hñuxa rí ga'ti de
ra mfidi pa hinda yot'i. Nu'ą da 'yøt'e, da
tsøgue ra ñot'i ne da tøte habʉ da tøte pa da
yot'a gatho mbo ra ngu, ne pa njabʉ handa
ya jąʼi sta yʉt'i.
17 Njabʉ nehe gatho nú'ą t'ąguibya, 'nara
pa ma da hnequi ja ra ñot'i, ne gatho nú'ą
hingui fądibya, 'nara pa ma da fądi.
18 Hangue jamasuhʉ pa gui 'yødehʉ xá
hño nú'ą dí xi'ahʉ, ngue'ą nu'ą tó'o pɛ'tsa rá
mfądi ne da bądi da su, nu'ą́ ma'na ma da
t'umbabi ndunthi, pe nu'ą tó'o hingui su rá
mfądi, da pumfri nú'ą ts'ʉ pądi.

Rá nạnạ ne yá cu ra Jesu
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

19 Nepʉ de mi xahna ya jạ'i ra Jesu, bi zøhø rá nạnạ ne yá cu, pe himbi za bi thogui pa habʉ mbi 'bʉi'ạ ngue'ạ xi xqui munts'ini ndunthi ya jạ'i.

20 Ne bi t'embabi ra Jesu:

—Bi zø ri nạnạ ne ri cu y 'bahni thi bí tøp'a'i gui ñạui 'nạ.

21 Pe nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi:

—Nu'ʉ tó'o øde ra mạca noya ne da 'yøt'a nú'ạ mạ, nú'ʉ́ go gue'ʉ ma nạnạ ne ma cu.

Ra Jesu bi japi bi tsaya ra bʉnthi
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

22 'Nara pa ra Jesu bi bøxa ja 'nara motsa co yá nxadi ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Maha pa ri'nandi ra ndehe.

Y bi ma'ʉ.

23 Y de mi pa ja ra ndehe bi zʉ ra t'ạhạ ra Jesu ne bi 'ñạhạ. Y mi dạmfri'ʉ bi nja 'nara dạnga bʉnthi ja ra ndehe, y bi mʉdi bi mo ra dehe ja ra motsa asta mi ne xa yʉi'ʉ.

24 Nepʉ nuyá nxadi bi ma bá a ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¡Ay, ma zi Xahnate'ihe, ya ma ga cʉihʉ ja ra dehe!

Nu'bʉ́ ra Jesu 'bestho ra ora'ạ bi nangui ne bi zʉi ra bʉnthi ne ra dehe, y 'bestho bi ntsaya gatho.

25 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—¿Te bi ja co ri jamfrihʉ?

Ha nu'ʉ́ xi bi ntsu ne bi 'yø de nú'ạ bi 'yøt'a ra Jesu, ne mri 'ñémbabi'ʉ 'na ngu ma'na:

—¿Te ma ts'ɛdi hạni 'bʉ, gue asta ra bʉnthi ne ra dehe zofo, y nu'ʉ́ øte?

Ra Jesu bi 'yɛmba ya ts'ondạhi 'nara 'ñøhø me Gadara
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

26 Nepʉ de gue'ạ bi 'rats'i de ra ndehe ne bi zønga ja 'nara hai ja rá hyo ra ndehe habʉ rá thuhu Gadara nú'ạ ri nhyanduitho ra hai Galilea.

27 Ha nu mi gại ra Jesu de ja ra motsa, 'bestho 'nara 'ñøhø mrá menguni e bi zʉdi. Nú'ạ ra 'ñøhø'ạ ya mi øt'a ndunthi ya pa mi pɛ'tsa 'raya ts'ondạhi, ne himi he ra dutu, nixi mi 'bʉi ja 'nara ngu ngue'ạ nzạntho mi 'bʉi ja ya nt'agui.

28 Y nu mi hyanda ra Jesu, bi e bi ndandiñạhmu ja yá ua ne bi mafi nts'ɛdi bi 'ñena:

—Nu'i Jesu, rá T'ʉ'i Ajuạ bí 'bʉ mahets'i, ¿hanja grí nhyøt'e con guequi? Dí bạnte'i gue oxqui ma gui 'yɛngagui de guecua.

29 Bi mạnga njabʉ ngue'ạ ra Jesu ya mi fʉdi mri 'bɛpabi ra ts'ondạhi da bøni de nú'ạ ra 'ñøhø. Ndunthi ya 'mi'qui ra ts'ondạhi xqui gʉ nú'ạ ra 'ñøhø ne mi ø'tua nú'ạ go mi ne. Ha nuya jạ'i ora mi handa njabʉ, da gʉ ne da dạt'i co ya cadena ja yá ua ne ja yá 'yɛ, pe nu'ạ́ mi c'ʉcta nú'ʉ ya cadena, y ra ts'ondạhi mi japi da bønga yabʉ ja ya mbonthi.

30 Ha ra Jesu bi 'yambabi nú'ạ ra 'ñøhø ne bi 'ñembabi:

—¿Te rá hu'i?

Nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñena:

—Drí ndunthihe.

Bi mạnga njabʉ ngue'ạ xi mi pɛ'tsa ndunthi ya ts'ondạhi.

31 Ha nú'ʉ ya ts'ondạhi bi bạntebi ra Jesu gue hinda mɛhna ja ra nidu.

32 Nu de guehni mi 'yoni 'na dạnga taxo ya ts'ʉdi mri ñuni ja ra t'øhø, hangue ya ts'ondạhi bi bạntebi ra Jesu gue da umba nsɛqui da ma da yʉt'a ja nuya ts'ʉdi'ʉ, y nu'ạ́ bi umba nsɛqui'ʉ.

33 Ra ora'ạ ya ts'ondạhi bi bøni de nú'ạ ra 'ñøhø ne bi ma gá yʉt'a ja ya ts'ʉdi, ne gatho ya ts'ʉdi bi nest'ihi gá ma gá hñøt'a ja ra ndehe, ne bi jạt'i'ʉ.

34 Y nu mi hyanda njabʉ nú'ʉ to'o mi taca ya ts'ʉdi xi bi ntsu'ʉ, ne bi ma hnest'ihi bá 'yonga ra 'bede ja ra hnini ne habʉraza de nú'ạ te xqui nja.

35 Y gatho ya jạ'i bi ma da hyanda nú'ạ xqui nja. Y nu mi zønga habʉ mi 'bʉ ra Jesu, ja bi zʉhni'ʉ nú'ạ ra 'ñøhø mi pɛ'tsa ya ts'ondạhi mi huhni ja yá ua ra Jesu, ya mi he yá dutu ne ya xi mi ja rá mfeni. Y gatho ya jạ'i xi bi ntsu.

36 Nepʉ nú'ʉ to'o xqui hyanda nú'ạ xqui nja bi xipabi'ʉ hanja xqui 'bʉi xá hño nú'ạ ra 'ñøhø'ạ.

37 Y nu mi bạdi njabʉ gatho ya me Gadara bi bạntebi ra Jesu da bøni de guehni ngue'ạ xi xqui ntsu'ʉ. Hangue nura Jesu bi yopa bøxa ja ra motsa ne bi ma de guehni.

38 Nepʉ nú'ą̱ ra 'ñøhø xqui t'ɛmba ya
ts'ondą̱hi bi bą̱ntebi xa mɛuihmą̱ ra Jesu,
pe ra Jesu bi 'ñembabi:
39 —Hina, hinga tsix'a'i, cohiua, pengui rí
ma ri ngu, ne xipabi ya ją̱'i nú'ą̱ xa 'yø't'a'i
Ajuą̱.
Hangue nu'á bi mengui ne bi mʉdi bi
metuabi ya ją̱'i ja gatho nú'ą̱ ra hnini de
nú'ą̱ xqui 'yø'tua ra Jesu.

Bi ñą̱ni rá t'ixu ra Jairo, nehe bi ñą̱ni nú'ą̱ ra 'bɛhñą̱ bi dʉnba rá he ra Jesu
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

40 Nu mi yopa menga ra Jesu pa ri'nandi
ra ndehe, ya ją̱'i xi bi johya mi hyandi'ą̱,
ngue'ą̱ nu'ʉ́ mi tø'mtho'ą̱.
41 Nepʉ bi zøhni 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra
Jairo mrá ndą̱ de ra nija de guehni. Ne bi
ndandiñą̱hmu ja yá ua ra Jesu ne bi bą̱ntebi
gue da mɛui pa ja rá ngu,
42 ngue'ą̱ mi nedu rá t'ixu. Hønsɛ gue'ą̱
mrá t'ixu'ą̱, ne mi pɛ'tsa 'rɛt'amayoho
njɛya. Hangue ra Jesu bi mɛui, y nu mi ma,
bi dɛna ndunthi ya ją̱'i asta mri ts'i'mi'ą̱.
43 Y ja nura hmuntsją̱'i'ą̱ mi pani nehe
'nara 'bɛhñą̱ ya mi pɛ'tsa 'rɛt'amayoho
njɛya mi xo'tua ya ji, y ya xqui degue gatho
nú'ą̱ mi pɛ'tsi pa mri 'ñøthehmą̱, pe hinxqui
za to xqui 'yøthe'ą̱.
44 Nura 'bɛhñą̱'ą̱ gá yʉ ja rá xʉtha ra Jesu
pa bi dʉnba rá ñą̱ni rá he. Y nura ora'ą̱
'bestho bi ñą̱ni, y ya himbi sigui bi xo'tua
ya ji.
45 Nepʉ nura Jesu bi 'ñani ne bi 'ñena:
—¿To'o nú'ą̱ bi dʉnga ma he?
Gatho ya ją̱'i bi dą̱di bi 'ñena:
—Hinto xa dʉñ'a'i.
Ha nura Pedro ne nú'ʉ ma'ra yá minxa-
diui bi 'ñembabi ra Jesu:
—Ma zi Xahnate'ihe, guí handi gue
ndunthi ya ją̱'i ri ts'ip'a'i ne ent'a'i, ha guí
ena gue to'o bi dʉñ'a'i.
46 Ha nura Jesu bi 'ñena:
—Dí pą̱di bri thʉngagui, ngue'ą̱ dá tsa dá
øthe 'nara ją̱'i co ma ts'ɛdi.
47 Nu mi hyanda nú'ą̱ ra 'bɛhñą̱ gue ra
Jesu xqui bą̱tho gue xqui thʉnba rá he,
nu'bʉ́ nu'ą̱ bá ehe bi ndandiñą̱hmu ja yá
ua'ą̱, ne asta mri huą̱t'i co ra ntsu. Ne de ja
yá thandi nuya ją̱'i bi mą̱ pa te xqui dʉni'ą̱,
ne bi mą̱ gue ora mi dʉnba rá ñą̱ni rá he, ra
ora'ą̱ bi tsayabi nú'ą̱ ra hñeni mi tsʉdi.
48 Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi nú'ą̱ ra
'bɛhñą̱:
—Ma zi t'ixu'i, co ri jamfri xcá ñą̱ni. Y
nubyá rí ma te rá 'ñentho.
49 Y de mi ñą̱ ra Jesu, bi zøhø 'nara 'mɛhni
xqui 'ñe ja rá ngu ra Jairo nú'ą̱ mrá ndą̱ ja
ra nija, ne bi 'ñembabi:
—Ri t'ixu ya bi du, ya oguí xuhña ra
Xahnate.
50 Y nu mi 'yøde njabʉ ra Jesu bi 'ñembabi
ra Jairo:
—Oguí tu ri mʉi, hønsɛ gui camfrigui y
nuri t'ixu ma ga da'a'i di 'bʉi xá hño.
51-53 Y nu mi zøni'ʉ ja rá ngu ra Jairo,
ndunthi ya ją̱'i ya xqui munts'ini mi zoni
ne mri mantho ngue'ą̱ xqui du ra nxutsi.
Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Oguí zoñhʉ, ngue'ą̱ nura nxutsi hinxa
du, ą̱hą̱tho.
Pe nu'ʉ́ himbi gamfri nú'ą̱ bi mą̱nga ra
Jesu, bi nthetho. Nepʉ ra Jesu himbi hopa
ma'ra to'o bi yʉt'iui habʉ mi 'bɛnga ra nx-
utsi, hønsɛ ra Pedro ne ra Cobo ne ra Xuua
ne rá dada nú'ą̱ ra nxutsi ne rá nąną̱, go
gue'ʉ bi hopi bi yʉt'i.
54 Nepʉ nura Jesu bi mipa 'nará 'yɛ nú'ą̱
ra nxutsi ne bi 'ñembabi nts'ɛdi:
—Zi nxutsi, nangui.
55 Y 'bestho ra ora'ą̱ nú'ą̱ ra nxutsi bi
yopa nte ne bi nangui. Nepʉ ra Jesu bi
manda gue da t'umbabi te da zi.
56 Ha nurá dada rá nąną̱ xi bi 'yø, y ra
Jesu bi hñu'mba ra hñą̱ gue hinto da xipi de
nú'ą̱ xqui nja.

9

Ra Jesu bi mɛhna nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi
(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

1 Ra Jesu bi munts'a nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá
nxadi pa bi umba ra ts'ɛdi pa da 'yɛmba
nu'ą̱raza ra ts'ondą̱hi nuya ją̱'i, ne da
'øthebi yá hñeni.
2 De guehni bi mɛhni'ʉ pa da 'øthe gatho
ya da'thi ne da mą̱nga ra hoga nt'øde gue ya
bi zø ra Ndą̱ de mahets'i pa da ndą̱.
3 Ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Ote xqui hą̱xhʉ pa ja ra 'ñu, oxqui
hą̱xhʉ ri bordohʉ, nixi 'nara buxa, nixi

núʼa̱ te gui tsihʉ, nixi ra boja̱, nixi ri mponga dutuhʉ.
4 Y nuʼa̱ ra ngu habʉ da tʼaʼahʉ ntsaya, ja gui ʼbʉhʉni asta núʼa̱ ra paʼa̱ gui yopa jʉ ri ʼñuhʉ.
5 Y nuʼa̱ ra hnini habʉ hinda ne da tʼaʼahʉ ntsaya, pøñhʉ de guehni, ne hua̱thʉ ra hai núʼa̱ di tu ri uahʉ, y núʼá̱ gueʼa̱ ʼnara seña gue ya hingo guí tha̱dihʉ de yá tsʼoquiʼʉ.
6 Y mi uadi bi xipa ra Jesu te da ʼyøtʼeʼʉ, bi nxaniʼʉ bi ma habʉraza ya hnini, bi ma̱nga ra hoga ntʼøde y mi øthebi yá hñeni ya ja̱ʼi habʉraza mi tsøñʼʉ.

Ra Xuua Xiʼtsate bi thɛcua rá ña̱xu (Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

7 Ra nda̱ Erode bi zo rá gu núʼa̱ mi øtʼa ra Jesu, ne himi pa̱di te da beniʼa̱, ngueʼa̱ ʼramaʼnaʼño mi ma̱nga ya ja̱ʼi. ʼRa mi ena gue mi gueʼa̱ ra Xuua Xiʼtsate xqui yopa nte de ra du,
8 ha nu maʼra mi ena gue mi gueʼa̱ ra ba̱di Elía xqui yopa nte maʼnaʼqui, ha nu maʼra mi ena gue mi gueʼa̱ ʼna de gue núʼʉ maʼra yá ʼmɛhni Ajua̱ mi ʼbʉ mayaʼbʉ xqui yopa nte de ra du.
9 Y nura nda̱ Erode bi ʼñena:
—Conque go nucsɛ dá manda bi thɛcua rá ña̱xu ra Xuua. Nuʼbʉ́ ¿toʼo núʼa̱ xi ja ndunthi rá ʼbede?
Y ra nda̱ Erode xi mi ne da hyandiʼa̱.

Ra Jesu bi ʼuinga thogui cʉtʼa ʼmo ya ja̱ʼi (Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

10 Nu mi menga yá nxadi ra Jesu, bi xipabiʼa̱ gatho núʼa̱ xqui ʼyøtʼeʼʉ. Nepʉ ra Jesu bi zitsʼi bi mɛuiʼʉ ja ʼnara luga habʉ mi joʼo ya ja̱ʼi gueta ra hnini Betsaida.
11 Pe mi ba̱di ya ja̱ʼi gue mi paniʼa̱, bi dɛniʼʉ. Pe ra Jesu himbi coʼtsiʼʉ, nuʼa̱ bi ʼyøtʼe, bi mʉdi bi xipabi de hanja ri manda Ajua̱, ne mi øthe gatho núʼʉ mri hñeni.
12 Ne de mi nde núʼa̱ ra paʼa̱, núʼʉ ʼrɛtʼamayoho yá nxadi bi ma bá tsʉdi ra Jesu ne bi ʼñembabi:
—Da za gui pɛhna ya ja̱ʼi da ma ja ya hnini ne ja maʼra ya luga hinga yabʉ pa dua honi habʉ da ntsaya ne da hyoni te da zi, ngueʼa̱ nuua habʉ dí ʼbʉhʉ otho ni ʼnara ngu y nixi te da tsʼi.
13 Pe nura Jesu bi ʼñembabiʼʉ:
—Nuʼahʉ go da umfʉ te da ziyʉ.
Nepʉ nuʼʉ́ bi da̱di ne bi ʼñembabi:
—Otho te ga umfe, hønsɛ cʉtʼa ya thuhme drí hña̱he, ne yoho ya zi hua̱, o ga mahe ga tambahe te da zi ri gathoyʉ.
14 Xi mi ndunthi ya ja̱ʼi, sɛhɛ ya ʼñøhø ngu mi cʉtʼa ʼmo. Pe nura Jesu bi ʼñembabi yá nxadi:
—ʼÑehʉ dá hñudi ya zi hmuntsʼi ngu dega nde nthebe.
15 Njabʉ bi ʼyøtʼeʼʉ, ne bi hñudi gatho.
16 Ha nura Jesu bi gʉ núʼʉ cʉtʼa ya thuhme ne núʼʉ yoho ya hua̱, ne bi nøtsʼe pa mahetsʼi bi ʼyapa Ajua̱ rá Dada da ja̱pi. Nepʉ bi hyecuabi bi umbabi yá nxadi pa da hyecuabi ya ja̱ʼi.
17 Gatho ya ja̱ʼi bi ñuni ne xi bi niña̱. Nepʉ bi hmuntsʼa ya sɛca thuhme xqui bongui y bi ñuxa ʼrɛtʼamayoho ya ʼbøtsʼe.

Ra Pedro bi ma̱ gue ra Jesu go gueʼa̱ ra Cristo (Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

18 ʼNara pa ra Jesu bi ʼuehuisɛ yá nxadi ne bi ʼyapabi Ajua̱ʼa̱. Nepʉ bi ʼyambabi yá nxadi bi ʼñembabi:
—¿Te guí øhʉ ma̱nga ya ja̱ʼi de guequi? ¿Xi toʼogui, ena?
19 Ha nuʼʉ́ bi da̱di ne bi ʼñembabi:
—ʼRa ena go gueʼi grá Xuua Xiʼtsate, ha nu maʼra ena go gueʼi grá ba̱di Elía, ha nu maʼra ena go gueʼi ʼna de núʼʉ maʼra yá ʼmɛhni Ajua̱ mi ʼbʉ mayaʼbʉ ne xa yopa nte de ra du.
20 Nepʉ nura Jesu bi ʼñembabiʼʉ:
—Pe xi nuʼahʉ, ¿toʼo guí ma̱ñhʉ gue go guequi?
Nuʼbʉ́ ra Pedro bi da̱di ne bi ʼñena:
—Nuʼi go gueʼi grá Cristo xuá pɛhnʼaʼi Ajua̱ pa gui nda̱.

Ra Jesu bi ma̱ de rá du (Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

21 Pe nura Jesu bi hñuʼmba ra hña̱ʼʉ gue hinto da xipabi mi toʼoʼa̱.
22 Ne bi ʼñembabi:
—Núʼa̱ Toʼo bi e bi Nja̱ʼi pɛʼtsi da thogui ndunthi ya tsʼothogui, y ya nda̱xjua nda̱ ne ya nda̱ gá macja̱ ne ya xahnate de ra ley ma da ʉtsa ne hinda ma da gamfri, ne ma da hyoʼʉ. Pe rá hñupa ma da yopa nte maʼnaʼqui de ra du.
23 Nepʉ ʼmɛfa bi zofo ra hmuntsja̱ʼi xqui muntsʼni ne bi ʼñembabi:

—Nu'ą tó'o da ne da dɛngagui pa dua nxadi, odi øt'a nú'ą go rá paha sɛhɛ, mahyoni 'nara pa ngu 'nara pa da zɛta gatho nú'ą da 'ñepabi asta rá du, ne dá dɛngagui.

24 Ngue'ą nu'ą tó'o ne da su rá te ma da 'bɛdi, pe nu'ą tó'o da unga rá te po rá nguequi, nú'ą ma da mɛ'tsa rá te pa nzą̨ntho.

25 ¿Te ri muui 'bʉ 'nara ją'i drá mɛti gatho ra ximhai y nura ją'i'ą da 'mɛdi pa nzą̨ntho?

26 Ngue'ą nu'ą tó'o da ntsa da ñą de guequi ne da ntsa da mą̨nga ma noya, necagui nehe núgui dá e dá nją'i, ma ga mą gue hindí pą̨ca'ą nu xcrá yopa pengaua pa ga ndą co rá nsunda ma Dada ne de ya mą̨ca ɛnxɛ.

27 Xi majuą̨ni dí xi'ahʉ gue 'ra de gue'ahʉ guí 'bʉhʉua, hingui ma gui tuhʉ asta hingui hyanduahʉ rá nsunda ra Ndą̨ de mahets'i.

Bi mpadi rá 'bai ra Jesu
(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

28 Rá hñą̨to ma pa'ą de xqui mą̨nga ra Jesu njabʉ, bi bøxa ja 'nara t'øhø pa da 'yapabi Ajuą rá Dada, ne bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua.

29 Y de mri ora'ą, bi mpadi rá hmi, ha nuyá dutu xi bi t'axqui asta mri huɛxqui.

30 Y de guehni bi hneca yoho ya 'ñøhø mri 'bahni mi ñą̨ui, y go mi gue'ą ndu ra Moise ne ndu ra Elía.

31 Ne nu'ʉ́ xqui go'ma 'nara hyats'i habʉ mi 'bai, ne mi ñą'ʉ de hanja mi ma da du ra Jesu de guehni ja ra hnini Jerusale.

32 Nura Pedro ne nú'ʉ mri 'ñoui xi mi tsʉhmą̨ ra t'ą̨hą̨'ʉ, pe bi ma ra t'ą̨hą̨ nu mi hyanda nura hyats'i mi hnequi ja ra Jesu, ne bi hyandi mi 'bahni nú'ʉ yoho ya 'ñøhø con gue'ą.

33 Y nú'ʉ yoho ya 'ñøhø de ya mi ma da edi ra Jesu, nu'bʉ́ ra Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Xahnate'i, ¡xá hño ga 'bʉhʉua! Te guí mą̨, ga hocje hñu ya zi ją̨'tsi, 'na pa gue'i, 'na pa ra Moise, ha nu'ą ma'na pa ra Elía.

Pe nura Pedro himi pą̨di nú'ą mi mą̨.

34 Y nura ora ts'a mi mą̨nga njabʉ'ą, bi zø 'nara guui bi go'ma habʉ mi 'bai'ʉ. Y nu mi go'ma ra guui'ʉ, xi bi ntsu.

35 Nepʉ de ja ra guui bi nt'øde 'nara noya bi 'ñena njaua:

—Nuni go guehni ma hmą̨ca T'ʉ. 'Yøhʉ nú'ą da xi'ahʉni.

36 Y nu mi uadi bi nt'øde nú'ą ra noya, bi hyandi'ʉ gue ya hønsɛ ra Jesu mi 'basɛni, y nu'ʉ́ ya hinte bi mą̨, y nuya pa'ʉ hinto bi xipabi de nú'ą xqui hyandi'ʉ.

Ra Jesu bi 'yɛmba 'nara ts'ondą̨hi 'nara ts'ʉnt'ʉ
(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

37 Rá hyax'ą bá cą̨i'ʉ de ja ra t'øhø, y de guehni bi ma ndunthi ya ją̨'i pa bá c'ą̨'tsa ra Jesu.

38 Nepʉ 'nara 'ñøhø mi pani ja ra hmuntsją̨'i bi ñą nts'ɛdi ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Xahnate, 'øtca ra mą̨te e gui nutca ts'ʉ ma t'ʉ, ngue'ą hønsɛną̨ dí pɛ'tsi,

39 y pɛ'tsa 'nara ts'ondą̨hi ri japi da mafi, ne da ntąni ne da ndu sɛhɛ, ne ri japi asta da 'yɛnts'a ra fʉgui rá ne. Nts'ɛdi xi ri ʉni, y xi xá hñei da døgue.

40 Ya dá xipahmą̨ ri nxadi da 'yɛmbahmą̨, pe hinxa za xa 'yɛmbabi.

41 Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñena:

—¡Nu'ahʉ 'nagyá 'ñą̨gamfrihʉ ne gyá ts'ją̨'ihʉ! ¡Asta ha'mʉ ma ga tsɛ't'a ri 'ñą̨jamfrihʉ!

Nepʉ bi 'ñembabi nú'ą ra 'ñøhø:

—Bá tsincaua ri t'ʉ.

42 Pe nu mi ts'i'tsua ra Jesu nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ, ra ts'ondą̨hi bi fømi pa ja ra hai ne bi japi bi ntąni ne bi ndu sɛhɛ. Pe nura Jesu bi 'yɛnga nú'ą ra ts'ondą̨hi, ne 'bestho nú'ą ra ora'ą bi ñą̨ni nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ, ne bi yopa dapa rá dada.

43 Y gatho ya ją̨'i xi bi 'yø de nú'ą rá dą̨nga ts'ɛdi Ajuą xqui hnequi.

Ra Jesu bi yopa mą̨ de rá du
(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

De nuya pa'ʉ xi mri 'yø ya ją̨'i de gatho nú'ą xqui 'øt'a ra Jesu, nu'ą́ bi 'ñembabi yá nxadi:

44 —'Yøhʉ xá hño núna ma ga xi'ahʉ ne oxqui pumfrihʉ: Nú'ą To'o bi e bi Ną̨'i ma dra da ja yá 'yɛ ya ją̨'i pa da 'yø'tua nú'ą go da ne'ʉ.

45 Pe nuyá nxadi himbi bą̨di te mri bønga nú'ą bi xipabi'ʉ, ngue'ą himi tsa da zo yá mfeni'ʉ. Ne nu'ʉ́ mi tsu da 'yambabi te mri bønga nú'ą xqui xipabi'ʉ.

Nú'ą to'o ma'na ma da nja rá nsu
(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

46 Nepʉ nuya nxadi bi mʉdi mri 'ñámbabi
'na ngu ma'na to'o de gue'ʉ mi ma da ua'ą
da mą.
47 Pe nura Jesu bi bątho de nú'ą mi
beni'ʉ hangue nu'ą́ bi ma'ta 'nara zi bątsi
bi 'ba'ma ja rá hyo'ą,
48 ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu'ą tó'o de ma thuhu da numansu
'nara zi bątsi ngu nuna, nugui go ri nu-
mansugui, y nu'ą tó'o ri numansugui, go
ri numansu nú'ą to'o bá pɛncagui. Ngue'ą
nu'ą tó'o hinda 'ñets'i, nú'ą́ go gue'ą da
ndąngui rá nsu.

Nu'ʉ tó'o hingui ʉtsaguihʉ, gue'ʉ 'bʉi con guecjʉ
(Mr. 9:38-40)

49 Nepʉ nura Xuua bi 'ñembabi'ą:
—Ma zi Xahnate'i, stá hanthe 'nara 'ñøhø
de ri thuhu ɛnga ya ts'ondąhi, y nuje
stá hącuabihe ngue'ą nu'ą́ hingui 'yo con
guecjʉ.
50 Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ą:
—Oguí hącuahʉ, ngue'ą nu'ʉ tó'o hingui
ʉtsaguihʉ, go rí maxcaguihʉ.

Ra Jesu bi zʉi ra Cobo ne ra Xuua

51 De ya mi ma da zø ra pa da yopa
mengui ra Jesu pa mahets'i, 'na mfenitho
bi gʉ ra 'ñu bi ma pa Jerusale.
52 Ne bi mɛhna to'o bi 'mɛt'o pa da ma ja
'nara hnini de ra hai Nsamaria pa da hyoni
habʉ da 'ñoxi'ʉ.
53 Pe nuya mengu de guehni himbi ne
bi umba ntsaya'ʉ ngue'ą mri njuą'ñu pa
Jerusale.
54 Pe nu mi bądi njabʉ ra Cobo ne ra Xuua
nú'ʉ yoho de yá nxadi, bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'ihe, ¿ha hinguí ne ga adihʉ
dua cąi ya tsibi de mahets'i pa da tsąt'a
nuna hnini ngu nú'ą bi 'yøt'a ndu ra bądi
Elía?
55 Mi mąnga njabʉ'ʉ, nura Jesu bi nʉ'ti ne
bi zʉi bi 'ñembabi:
—Nu'ahʉ́, nixi guí pąhʉ te ma ndąhi guí
hąnpahʉ rá ts'ɛdi pa guí mąñhʉ njabʉ.
56 Nú'ą To'o bá e bi Nją'i, himbá ehe pa
da hñącua yá te ya ją'i, nú'ą́ bá ehe pa da
pøhøbi.
Nepʉ nu'ʉ́ bi thogui pa ma'na ra t'ʉca
hnini.

'Raya ją'i to'o mi ne da dɛna ra Jesu
(Mt. 8:19-22)

57 Y de guehni má 'ñu 'nara 'ñøhø bi
'ñembabi ra Jesu:
—Ma zi Hmu'i, dí ne ga tɛn'a'i habʉraza
gui ma.
58 Ra Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:
—Nuya haho ja yá hñądo, ha nuya
ts'ints'ʉ ja yá 'bafi, pe Nú'ą To'o bá e bi Nją'i
otho nixi rá ngu pa habʉ da ntsaya.
59 Nepʉ bi 'ñembabi ma'na ra 'ñøhø:
—Bá ehe ga mɛ pa dua nxadi'i.
Ha nu'ą́ bi dądi ne bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, dí ne gui 'raca nsɛqui ga
ma ga agui 'mɛt'o ma dada, nepʉ ga pengui
ga tɛn'a'i.
60 Nu'bʉ́ nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:
—Tsopʉ nú'ʉ xa du da 'ya yá
mi'ñągamfriui, pe nu'i bá ehe pa gui ma
gui mąnga ra hoga noya gue ya xa zøhø ra
Ndą de mahets'i pa da ndą.
61 Nepʉ bi 'ñembabi ra Jesu ma'na ra
'ñøhø:
—Ma zi Hmu'i, necagui dí ne ga tɛn'a'i, pe
'raca nsɛqui 'mɛt'o ma ga edi ya mengu de
ja ma ngu.
62 Pe nura Jesu bi 'ñembabi:
—'Bʉ 'nara ącfri hɛca 'nara the ne da
ñegui, nurá the ya hinda ma manjąntho.
Njabʉ nehe nu'ą to'o ø'tua rá 'bɛfi Ajuą ne
da beni gatho nú'ą bi zogui, hinte ri muui
pa ja rá hmanda Ajuą.

10

Ra Jesu bi mɛhna má hñu'rate ne 'rɛt'a yá nxadi

1 Nepʉ 'mɛfa ra Jesu bi huahna má
hñu'rate ne 'rɛt'a yá nxadi pa bi mɛhni dega
yoho da 'mɛt'o'ʉ pa ja ya hnini habʉ mi ma
da thogui'ą.
2 Ne bi 'ñembabi:
—Xi majuąni dí xi'ahʉ, xi ndunthi ra sofo
pe ts'ʉtho ya xofo. Hangue 'yaphʉ Ajuą
nú'ą to'o rá mɛti ra sofo dua pɛhna ndunthi
ya mɛfi pa da gʉ'tsua rá sofo.
3 Y nubyá nu'ahʉ ma ga pɛhn'a'ihʉ gui
maha ngu ya zi dɛti madetho de ya mi'ño,
hangue xi da nsuhʉ.
4 Ne oxqui hąxhʉ ni 'nari buxahʉ, nixi ri
bojąhʉ, nixi ri ponga zɛsthihʉ. Ne oxqui
'baihʉ gui nzɛnjuatehʉ 'mɛt'o ja ri 'ñuhʉ.

5 Ora gui cɯthɯ ja 'nara ngu gui
nzɛnjuatehɯ njaua: “Ajuạ da jạp'ahɯ pa gui
'bɯhɯ te rá 'ñentho.”
6 Ha nu'bɯ ya mengu de nura ngu'ạ ne
da 'mɯ 'nara hoga'mɯi, nu'bɯ́ Ajuạ da jạpi'ɯ
ngu gá xiphɯ. Ha nu'bɯ hina, Ajuạ hinda
jạpi'ɯ.
7 Nu habɯ da t'a'ahɯ ntsaya, ja gui cohɯni
ne nu'ɯ́ da 'uiñ'ahɯ, ngue'ạ 'nara mɛfi rí
'ñepi da t'umbabi te da zi ne gatho nú'ạ te
honi. Y ja gui 'bɯthɯni, oxqui 'yohɯ dega
nengu.
8 'Bɯ gui tsøñhɯ ja 'nara hnini ne da
t'a'ahɯ ntsaya, tsihɯ gatho nú'ạ da t'a'ahɯ.
9 'Yøthehɯ ya da'thi nú'ɯ di 'bɯhni, ne
xiphɯ ya mengu de guehni gue ra Ndạ de
mahets'i ya xa 'ñepɯ pa da ndạ.
10 Pe nu'bɯ gui tsøñhɯ ja 'nara hnini
ne hinda t'a'ahɯ ntsaya, 'bahɯ habɯ da
'yøde'ihɯ ya jạ'i de guehni ne gui 'ñemfɯ'ɯ:
11 “Ma ga huạthe ma uahe pa da hyø
nú'ạ ra hai xa ncueta de nuna ri hninihɯ,
ngue'ạ hinxcá camfriguihe nú'ạ stá xi'ahe.
Pe pạhɯ xá hño gue ra Ndạ de mahets'i ya
xa 'ñepɯ pa da ndạ, y nuje ya hindí thạhe de
ri ts'oquihɯ.”
12 Dí xi'ahɯ gue nura pa de ra
nthạnguɛnda ma'na ma da ndạngui rá
castigo nura hnini'ạ que ra hnini Sodoma
nú'ạ bi huata Ajuạ.

Ya hnini dega ts'o'yøde
(Mt. 11:20-24)

13 ¡Huecate'ihɯ nú'ahɯ gyá menguhɯ
Corasí, ne nú'ahɯ gyá me Betsaidahɯ!
Ngue'ạ nu'bɯ ya mengu de ra hnini Tiro
ne de ra hnini Sidó xa hyanthmạhạ
nuya milagro xcá hyanthɯbya, nú'ɯ́ xa
ñobrihmạ'ɯ de yá ts'oqui ne xa hñehmạ co
ya he dega dumɯi, ne xa ncoxhmạ ra 'bospi
dega ntsø'mi.
14 Pe nura pa'ạ sta thạp'ahɯ nguɛnda,
ma'na ma da ndạngui ri castigohɯ que ra
hnini Tiro ne Sidó.
15 Ha nú'ahɯ gyá menguhɯ Ncapernau,
guí hu ri mɯihɯ gue rí 'ñep'ahɯ gui maha
mahets'i, pe hina, ngue'ạ nu'ahɯ ya xa
t'ɛp'a'ihɯ pa gui maha ja ra nidu.
16 Nepɯ bi xipabi yá 'mɛhni:
—Nu'ạ tó'o da 'yøde nú'ạ gui mạñhɯ, go
øtcagui, y nu'ạ tó'o hinda 'yøde nú'ạ gui
mạñhɯ, hingo øtcagui, y nu'ạ tó'o hingui
øtcagui, hingui øta nú'ạ to'o bá pɛncagui.

Nú'ɯ hñu'rate ne 'rɛt'a ya 'mɛhni bi mengui co ndunthi ra johya

17 Nepɯ nu de bá penga nú'ɯ hñu'rate ne
'rɛt'a yá 'mɛhni bi zøhø co ndunthi ra johya
ne bi 'ñembabi ra Jesu:
—Ma zi Hmu'ihe, asta ya ts'ondạhi xa
'yøtcahe, ngue'ạ stá ɛñhe'ɯ de ri thuhu.
18 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ɯ:
—Hạhạ, majuạni dá handa ra Satá bá
tagui de mahets'i ngu 'nara huɛi.
19 Y nugui stá 'ra'ahɯ ra ts'ɛdi pa gui
nethɯ ya qu'eñạ ne ya penzɯ, ne pa gui
tạpabihɯ gatho rá ts'ɛdi ra ts'ondạhi,
nsinque te da 'yø't'ahɯ.
20 Pe ogrí johyahɯ ngue'ạ xa 'yø't'ahɯ ya
ts'ondạhi, johyahɯ ngue'ạ nuri thuhuhɯ bí
nt'ofo nuni mahets'i.

Ra Jesu xi bi johya co rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi
(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

21 Ra ora'ạ ra Jesu xi bi johya co rá ts'ɛdi
ra Mạca Ndạhi ne bi 'ñena:
—Ma Dada'i, go grá Ndạ de mahets'i ne
de gatho ra ximhai, dí xøcambeni'i ngue'ạ
xcá utuabi ri noya núyɯ nja ngu ya zi bạtsi,
y hingo xcá utuabi ya bạmhyạ ne ya nim-
feni. Y nu'i ma Dada'i, xcá 'yøt'a njabɯ
ngue'ạ gue'ạ ri paha'ạ.
22 Mi uadi bi mạnga ra Jesu njabɯ bi
'ñena:
—Ma Dada xa 'yɛntc'agui gatho ja ma
'yɛ. Hinto pạtcagui ma 'mɯi, hønsɛ Ajuạ
ma Dada go gue'ạ pạtca ma 'mɯi. Ne hinto
pạtua rá 'mɯi ma Dada, hønsɛgui go dí pạdi,
ne nú'ɯ to'o stá huahni pa da bạdi.
23 Ne bi mpɯnts'i bi hyanda yá nxadi ne
bi 'ñembi 'nambɯ sɛhɛ'ɯ:
—Johyahɯ ngue'ạ guí hanthɯ nú'ạ te dí
øt'e.
24 Ngue'ạ nugui dí xi'ahɯ gue ndunthi yá
'mɛhni Ajuạ ne ya ndạ mi 'bɯi maya'bɯ mi
nehmạ xa hyanda ngu nú'ạ guí hanthɯbya,
pe himbi za bi hyant'ɯ, ne mi nehmạ xa
'yøde ngu nú'ạ guí øhɯbya, pe himbi za bi
'yøde'ɯ.

Ra 'bede de 'nara me Nsamaria nú'ạ bi nja rá nthecate co rá miqu'eiui

25 Nepʉ de gue'ą 'nara xahnate de ra ley
bi ma bá c'ą'tsa ra Jesu pa da 'yø'tua 'nara
nt'ani pa da nu te da dądi'ą, ne bi 'yambabi
bi 'ñembi:
—Ma Xahnate'i, ¿te mahyoni ga øt'e pa ga
tsʉdi ra te pa nzą̄ntho?
26 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dądi ne bi 'ñena:
—¿Te mąnga nú'ą xa t'ofo ja ra ley? ¿Te
xcá pądi de guí he'ti?
27 Nura xahnate de ra ley bi dądi ne bi
'ñena:
—Ena njaua: Mądi Ajuą ri Hmu bí 'bʉ
mahets'i con gatho ri mfeni, con gatho ri
coraso, con gatho ri ts'ɛdi, ne con gatho ri
mʉi, ne mądi ri miqu'eiui ne gui su ngu grí
nsu sɛhɛ.
28 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Gue'ą majuąni nú'ą xcá mą. Nu'bʉ
gatho gue'ą guí øt'e, nu'bʉ́ gui tsʉdi ra te pa
nzą̄ntho.
29 Pe nura xahnate de ra ley himi ne to da
c'a'tsua rá nt'ani, hangue bi yopa 'yambi ne
bi 'ñembabi:
—¿To'o ma miqu'ei'be?
30 Nepʉ ra Jesu bi dądi ne bi 'ñembi:
—'Nara pa 'nara 'ñøhø mri ne ra 'ñu,
xqui 'ñe de Jerusale pa mri ma ja ra hnini
Jericó, y de má 'ñu bi daca 'raya dacate, ne
bi hñą̄mbabi gatho nú'ą te mi hą, asta yá
dutu bi møcuabi, ne xi bi hna'mbabi'ą, ne
bi ts'ohni ya mi nedu.
31 Nepʉ de gue'ą bi toca bi 'rani 'nara
macją ja nú'ą ra 'ñu'ą, ne nu mi hyandi
mi 'bɛni ja ra nenga'ñu nú'ą ra 'ñøhø xqui
hna'mbi, nu'bʉ́ nu'ą́ bá catatho 'na lado bi
thoguitho.
32 Nehe bi 'rani 'nara maste de ra niją
nú'ʉ t'embi ya levita, ne'ą bi hyandatho
nú'ą ra 'ñøhø mi 'bɛni, y nu'ą́ bi cata
'nambʉ bi thotho nehe.
33 Nepʉ ja nú'ą ra 'ñu'ą bi 'rani 'nara me
Nsamaria. Nu mi hyanda nú'ą ra 'ñøhø mi
'bɛni, xi bi huequi.
34 Nepʉ bi joni bá c'ą'tsi, ne bi go'tsuabi
ra aceite co ra vinu habʉ xqui ts'ɛnbabi, ne
bi du'tuabi. Nepʉ bi 'yɛnts'a ja rá burru, ne
bi zixa asta ja 'nara meso, ne ja guehni bi
su.
35 Nepʉ rá hyax'ą ante da ma de guehni
nú'ą ra me Nsamaria bi hñą̄i yoho ya
t'axboją ja rá buxa, ne bi umbabi nú'ą ra
me meso, ne bi 'ñembabi: "Dí tsoc'aua ts'ʉ
nuna 'ñøhø gui su. Y nu'bʉ gá gasta má ts'ʉ
ra boją, nu xcrá yopa pengui ga ju't'a'i."
36 Nu mi uadi ra Jesu bi mąnga njabʉ, bi
'yamba ra xahnate de ra ley ne bi 'ñembi:
—De nú'ʉ hñu ya 'ñøhø, ¿to'o 'na de gue'ʉ
mrá miqu'eiui xi majuąni nú'ą ra 'ñøhø
xqui thaqui?
37 Nepʉ nura xahnate de ra ley bi
'ñembabi:
—Nú'ą to'o bi nja rá nthecate de gue'ą.
Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi:
—Hąhą, gue'ą mahyoni gui 'øt'e nehe.

Ra Marta ne ra Maria bi umba ntsaya ra Jesu

38 De guehni ra Jesu bi thogui rá 'ñu, nepʉ
bi zønga ja 'nara hnini. Y nuni ja mi 'bʉhni
'nara 'bɛhñą mrá thuhu ra Marta, y nu'ą́ bi
umba ntsaya ra Jesu ja rá ngu.
39 Ra Marta mi 'bʉ 'nará cu mrá thuhu ra
Maria. Y nu'ą́ bi hñudi de rí ga'ti yá ua ra
Jesu pa da 'yøde nú'ą mi mąñ'ą.
40 Pe nura Marta xi mi ja ndunthi te da
mɛfi ja ra ngu. Ne bi dąst'i habʉ mi 'bʉ ra
Jesu ne bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, ¿hinguí handi gue ma cu
bi zogasɛ gatho ra 'bɛfi? Xipabi ts'ʉ da e da
maxcagui.
41 Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Marta:
—Marta, xi guí xøna ri 'bɛfi ne guí tu ri
mʉi ngue'ą ndunthi ri 'bɛfi,
42 pe hønsɛ 'nara 'bɛfi mahyoni gui 'øt'e,
ngu nuna hoga 'bɛfi xa huahna ra Maria, y
hinda za to'o da hñącuabi.

11

Ra Jesu bi 'ñudi hanja da t'apa Ajuą (Mt. 6:9-15; 7:7-11)

1 'Nara pa ra Jesu bi 'yapabi Ajuą rá Dada
ja 'nara luga, y nu de mi uadi'ą, 'nará nxadi
bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, dí ne gui 'ñutcaguihe hanja
ga apabihe Ajuą ngu mi nja ra Xuua mi
utuabi yá nxadi hanja da 'yapabi Ajuą.
2 Nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu de xcrí 'yaphʉ Ajuą gui 'ñeñhʉ
njaua:
Ma zi Dada'ihe, guí 'bʉi mahets'i,
drá nsunda ri mąca thuhu.
Bá ehe gui ndą,

ne dá t'øt'a ri paha nuua ja ra ximhai ngu
nú'ą bí t'øt'e núbʉ mahets'i.
3 'Racje te ga tsihe núbya rapaya.
4 Ne pungaguihe ma ts'oquihe, ngue'ą
necje dí pumbabihe nú'ʉ to'o xa
'yøtcahe ra nts'o'mʉi.
Ne oxqui hocje ga øthe ya ts'oqui,
ñąngaguihe de ra nts'o.
5 Nehe ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:
—Ma ga mąñhʉ gue 'na to'o pɛ'tsa 'nará
'nangu ne drá amigo, nepʉ ngu made ra
xuui da ma ja rá ngu, ne da 'ñembabi: "Drá
'ñehe gui 'yøtca ra favo gui hmica hñu ya
thuhme,
6 ngue'ą ja núbya bi zøhø ma'na ma
amigo xqui 'ñehe de yabʉ ha othogui te ga
umbabi."
7 Nepʉ nu'ą́ sta dądi mbo rá ngu da 'ñena:
"Hindí honi gui zocagui, ma gosthi ya stá
cot'i, ne dí huixa ma bątsi, hangue hingui
tsa ga nangui ga 'ra'a'i nú'ą guí adi."
8 Pe nugui dí xi'ahʉ gue hinda nangui da
umbi ngue'ą rá amigo, nu'ą́ da nangui da
umbi, pe ngue'ą ya pa hinda sigui da 'yapa
rá t'ąhą.
9 Hangue dí xi'ahʉ, 'yaphʉ Ajuą nú'ą guí
hoñhʉ ne da 'ra'ahʉ; hyoñhʉ nú'ą te ri
'bɛp'ahʉ, ne gui tsʉdihʉ; njahʉ ngu 'nara
ją'i bi zøhø 'rota ra gosthi ne bi socuabi.
10 Ngue'ą nu'ą tó'o da 'yadi, da t'umbabi;
y nu'ą tó'o da hyoni, da zʉdi; y nu'ą tó'o da
'rota ra gosthi, da socuabi.
11 Nu'ahʉ gyá dadahʉ, 'bʉ ri bątsihʉ da
'ya'ahʉ 'nara thuhme, ¿ha gue gui umfʉ
'nara do? O 'bʉ da 'ya'a'ihʉ 'nara huą, ¿ha
gue gui umfʉ 'nara qu'eñą?
12 O 'bʉ da 'ya'a'ihʉ 'nara mądo, ¿ha gue
gui umfʉ 'nara penzʉ? Hina, ¿ngue hą?
13 Nu'ahʉ masque gyá 'yøt'ats'oquihʉ, pe
guí pą gui umfʉ 'nara hoga t'øt'e ri bątsihʉ.
¡Xihmą ra Dada bí 'bʉi mahets'i, nú'ą́ dua
pɛnpabi ra Mąca Ndąhi to'o da 'yapabi'ą,
ne gatho ma'ra ya hño!

Bi t'embabi ra Jesu gue mi hąnpa rá ts'ɛdi ra ndą de ya ts'ondąhi
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

14 'Nara pa ra Jesu bi 'yɛmba 'nara
ts'ondąhi 'nara 'ñøhø xqui japi da ngone.
Ne de mi bønga nú'ą ra ts'ondąhi, 'bestho
bi za bi ñą nú'ą ra 'ñøhø. Ha nu mi hyanda
ya ją'i njabʉ xi bi 'yø'ʉ.
15 Pe 'ra de gue'ʉ bi ñąma'ñʉ ne bi 'ñena:
—Nuni ra 'ñøhø ɛnga ya ts'ondąhi co
rá ts'ɛdi ra Beelsebú nú'ą ra ndą de ya
ts'ondąhi.
16 Ha nu ma'ra mi xipabi da 'yøt'a 'nara
nt'udi de mahets'i, pa da 'ñudi ua xi ma-
juąni mrá 'mɛhni Ajuą.
17 Pe nura Jesu bi bątho te mi beni'ʉ,
hangue bi 'ñembabi:
—'Bʉ 'nara hnini da hyegue ne da ntuhni
sɛhɛ, nu'bʉ́ da nhuata nú'ą ra hmanda mi
ja. O nu'bʉ 'nara ngu da ntuhnisɛ ya mengu
de ra ngu, hinda za da 'mʉ 'nadbʉ'ʉ.
18 Njabʉtho nehe, nu'bʉ ra Satá da ntuh-
nui yá mits'ondąhiui, nu'bʉ́ da nhuata
gatho rá ts'ɛdi'ą. Nugui dí xi'ahʉ njabʉ
ngue'ą guí eñhʉ gue nugui dí ɛnga ya
ts'ondąhi co rá ts'ɛdi ra Beelsebú ra ndą de
ya ts'ondąhi.
19 Pe nu'bʉ gue'ą gra øt'e, nu'bʉ́ xi
ri 'mɛhnihʉ, ¿con te ma ts'ɛdi ɛnga ya
ts'ondąhi? Nú'ʉ́ go dá xi'ahʉ'ʉ.
20 Nugui dí ɛnga ya ts'ondąhi pe co rá
ts'ɛdi Ajuą, hangue pąhʉ gue nura Ndą de
mahets'i ya xa zøhø pa da ndą.
21 Nu'bʉ 'nara 'ñøhø xi o rá ts'ɛdi ne ri hñą
yá arhma pa ri su rá ngu, nu'bʉ́ 'bɛ'tsa xá
hño nú'ą te pɛ'tsa ja rá ngu.
22 Pe nu'bʉ da zøhø ma'na ra 'ñøhø ma'na
di o rá ts'ɛdi que gue'ą, nu'bʉ́ da ntąte nú'ą
bi zøhø ne da hñąmbabi gatho yá arhma
nú'ʉ mi hu rá mʉi da mats'i, ne da bepabi
gatho nú'ą di pɛ'tsa ja rá ngu pa da jamɛti'ą
ne da hyecuabi ma'ra.
23 Nu'ą tó'o hingui 'bʉi con guequi, gue'ą
ri contragui, ne nu'ą tó'o hingui faxqui ga
munts'a ya gamfri, go gue'ą xani.

Ra Jesu bi mą 'nara 'bede de ra ts'ondąhi bi mengui
(Mt. 12:43-45)

24 Nu'bʉ 'nara ts'ondąhi da bønga de ja
'nara 'ñøhø da 'ño habʉraza ja ra mbonthi
honga ra tsaya, pe nu'bʉ de guehni hindua
tsʉdi habʉ, nu'bʉ́ da beni ne da 'ñena: "Pøde
ga yopa pengui habʉ nduí 'bʉi."
25 Ha nu stua yopa pengui e da zʉdi nú'ą
ra 'ñøhø habʉ mbi 'bʉi, da zʉtua rá mfeni di
nja ngu 'nara ngu nú'ą xa thoqui xi xá hño,

xa 'bast'i ne xi strá nt'axi da zʉdi, pe hinto di 'bʉhni.
26 Nepʉ nú'ą ra ts'ondąhi'ą da ma dua tsi má yoto yá mits'ondąhiui ma'na strá nts'o que gue'ą, y da zøhø da yʉt'a gatho ja rá mfeni nú'ą ra 'ñøhø y ja da 'mʉhni ri gatho'ʉ, y njabʉ nú'ą ra 'ñøhø'ą ma'na da ts'ocua rá mfeni que rá mʉdi.

Xa njąpi nú'ʉ to'o øtuabi rá noya Ajuą

27 Ts'a mi ñą njabʉ ra Jesu, 'nara 'bɛhñą mi 'bʉhni bi ñą nts'ɛdi ne bi 'ñena:
—¡Xi njąpi nú'ą ra 'bɛhñą de habʉ gá 'bʉi, ne bi tede'i!
28 Pe nura Jesu bi dądi ne bi 'ñena:
—¡Ma'na xa njąpi nú'ʉ to'o øtuabi rá noya Ajuą ne øt'e nú'ą mą!

Ya ts'ojąi adi 'nara nt'udi (Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

29 Ya jąi 'yo mri munts'i gatho ja rá nthets'i ra Jesu, nepʉ nu'ą́ bi 'ñembabi'ʉ:
—Ya jąi de nuya pabya xi ya ts'ojąi, hangue adi 'nara nt'udi ga utuabi pa da bądi ua xi xuá pɛncagui Ajuą. Pe nú'ą ra nt'udi adi'ʉ hinga ma ga utui, hønsɛ nda'ą da t'utuabi, nú'ą ra nt'udi de ra bądi Joná.
30 Ngue'ą nú'ą bi tho ra Joná nú'bʉ mi dut'a 'nara dąhuą ne ja bi gohni hñu pa, mi gue'ą 'nara nt'udi pa ya me Ninive gue ra Joná go mrá 'mɛhni Ajuą. Njabʉ nehe Nú'ą To'o bi e bi Njąi ma da 'mʉi hñu pa mbo ra hai, y nú'ą́ go gue'ą 'nara nt'udi da t'utuabi nú'ʉ ya jąi 'bʉi mapaya.
31 Nu stí zø ra pa de ra nsʉca uɛnda, nura pa'ą ra 'bɛhñą nú'ą mrá ndą de ra hai Arabia ma da 'mai ja rá thandi nú'ą to'o ma da hñąnga nguɛnda pa da ñąpabi nú'ʉ ya jąi 'bʉi mapaya. Ngue'ą nura 'bɛhñą'ą masque xi mi yabʉ rá hai pe bá ehe e bi 'yøde nú'ą ra mfądi mi pɛ'tsa ndu ra Salomó. Pe 'bʉcua 'na ma'na ra dąngui rá nsu que ra Salomó, pe masque njabʉ hinxa ne to'o xa 'yøde nú'ą mą.
32 Nehe nura pa de ra nsʉca uɛnda nú'ʉ ya me Ninive ma da 'mai ja rá thandi nú'ą to'o da hñąnga nguɛnda pa da ñąpabi nú'ʉ ya jąi 'bʉi mapaya. Ngue'ą nú'ʉ ya me Ninive ngu mi 'yøde nú'ą bi mąnga ra bądi Joná de nú'ą xqui mąnga Ajuą, nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi dąma ñobri 'bestho. Pe 'bʉcua 'na ma'na ra dąngui rá nsu que ra Joná, pe masque njabʉ hinxa ne to'o xa 'yøde nú'ą mą.

Ra ñot'i de ma ndo'yohʉ (Mt. 5:15; 6:22-23)

33 Jo'o 'nara jąi to'o da tsøgue 'nara ñot'i ne da 'ñągui, o da ye'mba 'nara caho. Nu'ą da 'yøt'e, da tøta habʉ da tøte, pa da yot'a gatho mbo ra ngu pa di handi nú'ʉ to'o da yʉt'i.
34 Nuri dahʉ gue'ʉ ngu 'raya ñot'i de ri ndo'yohʉ. Nu'bʉ ri dahʉ xá hño, guí hanthʉ habʉ guí 'yohʉ, pe nu'bʉ ri dahʉ hingui ho, hinguí hanthʉ habʉ guí 'yohʉ. Njabʉ ri mfenihʉ nehe, 'bʉ 'bʉi xá hño, nu'bʉ́ da za gui 'yohʉ xá hño ja ra ñot'i, pe nu'bʉ hingui 'bʉi xá hño, hinda za gui 'yohʉ xá hño ngue'ą guí 'bʉhʉ ja ra 'bɛxuui.
35 Hangue 'yøthʉ 'nara ts'ɛdi pa da 'mʉi xá hño ri mfenihʉ pa da za gui 'yohʉ xá hño ne hingui 'bʉhʉ ja ra 'bɛxuui.
36 Nu'bʉ ri mfenihʉ 'bʉi xá hño, nu'bʉ́ guí 'yohʉ ja ra hoga ñot'i ne guí pąhʉ habʉ guí 'yohʉ, ngue'ą ri mfenihʉ nja ngu 'nara ñot'i ri yot'a ri 'ñuhʉ.

Ra Jesu bi mą de yá ts'o'bɛfi ya fariseo ne ya xahnate de ra ley (Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

37 Nu mi uadi bi mąnga njabʉ ra Jesu, 'nara fariseo bi zits'i pa da ñungüi ja rá ngu. Y nu mi zøni bi yʉt'i'ʉ, ha nura Jesu bi hñudi 'bestho ja ra mexa.
38 Ha nura fariseo xi bi 'yø mi hyandi gue ra Jesu himbi nxʉ'yɛ 'mɛt'o pa bi ñuni ngu myá nząi'ʉ.
39 Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi'ą:
—Nu'ahʉ fariseohʉ guí njahʉ ngu ra xʉt'a vaso ne ra xʉt'a manza, xʉqui hønsɛ møte ha nu mbo xi rá nts'o. Nu'ahʉ́ guí ne gui pønga ri hmihʉ ja yá thandi ya jąi, pe oda ri mfenihʉ ra nthate ne ra nts'o'mʉi.
40 ¡'Nagyá 'bɛmfenihʉ! ¿Ha hinguí pąhʉ gue Ajuą go gue'ą bi hyoca maxøgue rá 'bai ra jąi, de thi rá ndo'yo ne de mbo rá mfeni?
41 Bá faxhʉ ya hyoya con gatho ri mʉihʉ, y njabʉ hą, da hnequi gue xá nt'axi ri mfenihʉ.
42 ¡Huecate'ihʉ nu'ahʉ fariseohʉ ngue'ą ma xi dra castiga'ihʉ! Ngue'ą guí 'uecjʉ 'rɛt'a de ra bɛxo pa Ajuą de nú'ą guí pahʉ de ra xąc'ri ne ra ruda ne gatho ma'ra

ya ndạpo nú'ʉ hints'ʉ ri muui ndunthi, pe nura hño hinguí ø'tuahʉ ri miqu'eihʉ, nixi otho ri hmạtehʉ co Ajuạ. Xá hño gui umfʉ Ajuạ nú'ạ rí 'ñepabi de ya t'øt'e guí pahʉ, pe ma'na mahyoni hingui pumfrihʉ gui 'yøthʉ nzạntho ra hño ne gui pɛ'tshʉ ra hmạte co Ajuạ.

43 ¡Huecate'ihʉ nu'ahʉ fariseohʉ ngue'ạ ma xi dra castiga'ihʉ! Ngue'ạ nzạntho guí ne gui hñuhʉ ja ya hoga hudi dega nsu ja ya nijạ, ne nzạntho guí nehʉ dra zɛnjua'ihʉ co ndunthi ra t'equ'ei ja ya tai.

44 ¡Nú'ahʉ gyá xahnatehʉ de ra ley, ne nú'ahʉ gyá fariseohʉ, 'nagyá yohmihʉ! ¡Huecate'ihʉ ngue'ạ ma xi dra castiga'ihʉ! Ngue'ạ nu'ahʉ guí ts'ocuahʉ yá mfeni ya jạ'i, guí njahʉ ngu ya nt'agui hingui hnequi, ha 'rani ya jạ'i mañạ de gue'ʉ pe nixi pạdi'ʉ tengu rá nts'o mbo.

45 Nepʉ bi dạdi 'nara xahnate de ra ley ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma Xahnate'ihe, ora guí mạ njabʉ, guí ñạma'ñʉ de guecje nehe núje dyá xahnatehe de ra ley.

46 Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—¡Huecate'ihʉ nu'ahʉ gyá xahnatehʉ de ra ley ngue'ạ ma xi dra castiga'ihʉ nehe! Ngue'ạ guí japhʉ ya jạ'i da 'øt'a 'raya t'øt'e nú'ʉ hingui tsa da 'øt'e, pa guí eñhʉ gue njabʉ da za da dɛnba rá ley Ajuạ, ha nu'ahʉ́ nixi guí øtuahʉ nurá ley'ạ, ja ra uɛnda guí tutuahʉ ya jạ'i 'nara 'bats'i xi rá hñʉ y ni ts'ʉ hinguí faxhʉ da ndude.

47 ¡Huecate'ihʉ ngue'ạ ma xi dra castiga'ihʉ! Ngue'ạ guí yopa hocuahʉ yá pantyo ndu yá 'mɛhni Ajuạ nú'ʉ bi hyosɛ ndu ri xitahʉ.

48 Njabʉ ri hnequi gue guí tɛnbathohʉ yá 'mʉi ndu ri xitahʉ, ngue'ạ nú'ʉ́ go gue'ʉ bi hyo nuya 'mɛhni'ʉ, ha nu'ahʉ go guí yopa hocuahʉ yá pantyo, hangue ri hnequi gue 'nada ri mfenihʉ co ndu ri xitahʉ.

49 Hangue sɛhɛ Ajuạ go gue'ạ xqui 'ñena co rá dạnga mfạdi'ạ: "Nú'ʉ́ ma ga pɛnpa ma 'mɛhni nú'ʉ da mạnga ma noya, pe 'ra de gue'ʉ ma da hyo'ʉ, ha nu ma'ra ma da ʉtsa'ʉ."

50 Hangue nuya jạ'i 'bʉibya, Ajuạ ma da hñạ'mba nguɛnda'ʉ de gatho yá mạca ji yá 'mɛhni Ajuạ xa mfani desde bi mʉdi ra ximhai,

51 desde ra Abé asta ra Sacaría nú'ạ bi tho mbo ra ndạnijạ guetbʉ ja ra ata. Hangue nugui dí xi'ahʉ gue Ajuạ ma da 'yambabi nú'ʉ ya jạ'i 'bʉi mapaya de nú'ʉ ya hojạ'i xa tho.

52 ¡Huecate'ihʉ nu'ahʉ gyá xahnatehʉ de ra ley ngue'ạ ma xi dra castiga'ihʉ! Ngue'ạ go osɛ ri 'yɛhʉ rá mfạdi de ra mạca noya, pe nu'ahʉ́ ni guí hophʉ ma'ra to'o da nehmạ da bạdi, ha ni gue'ahʉ hinguí ne gui pạhʉ.

53 Nu mi uadi bi mạnga njabʉ ra Jesu, ya xahnate de ra ley ne ya fariseo xi bi bø yá cuɛ con gue'ạ, nepʉ bi mʉdi'ʉ xi bi 'yø'tua ndunthi ya nt'ani,

54 ngue'ạ mi ne xa 'yøde'ʉ da ñạma'ñʉ'ạ pa njabʉ xa za xa ñạpabi'ʉ.

12

Jamasuhʉ de ya ts'o nt'udi de ya fariseo ya yohmi

1 Nepʉ de gue'ạ bi munts'a ya 'motho gá jạ'i, y co yá ndunthi'ʉ mri net'asɛ 'na ngu ma'na. Y nura Jesu bi mʉdi bi zofo 'mɛt'o sɛhɛ yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Jamasuhʉ de yá ts'o nt'utuate ya fariseo, ngue'ạ nu'ʉ́ xi ya yohmi, ne yá nt'utuate nja ngu ra nzoi tsini.

2 Pe ma da zø ra pa da fạtuabi yá nt'utuate gue xá nts'o, ngue'ạ gatho nú'ạ t'ạguibya, 'nara pa ma da hnequi, ne gatho nú'ạ t'øt'e mant'ạguibya, ma da zø ra pa da fạdi.

3 Hangue nugui dí xi'ahʉ gue gatho nú'ạ guí mạñhʉ mant'ạgui, 'mɛfa ma da fạdi habʉraza, y gatho nú'ạ guí mạñhʉ dega njone 'nambʉ, nu'ạ́ ma da hmạ nts'ɛdi pa da nt'øde habʉraza.

To'o mahyoni gui tsuhʉ (Mt. 10:28-31)

4 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Nú'ahʉ guí 'yohʉ con guequi, oxqui tsuhʉ nú'ạ to'o da ne da hñạc'a ri tehʉ ne 'mɛfa ya hinda za te da 'yø't'a'ihʉ.

5 Nugui dí xi'ahʉ, gue nu Ajuạ hønsɛ go gue'ạ mahyoni gui tsuhʉ'ạ, ngue'ạ nu'ạ́ da za da hñạc'a ri tehʉ, ne pɛ'tsa ra ts'ɛdi pa da mɛhn'ahʉ ja ra nidu nehe.

6 Ya zi ts'ints'ʉ hints'ʉ ri muui asta 'ba cʉt'a por ngʉdmi, ¿ha ngue hạ? Masque

nu'ы́ hini muui ndunthi, pe Ajuą̱ hinhya'mн ri pumfri ni 'na de gue'н.

7 Xihmą̱'ihн, gue asta ri stą̱hн Ajuą̱ pą̱di ri hangu'н. Hangue oguí tsuhн, ngue'ą̱ ma'na grí muuihн que nuya ts'ints'н.

Nú'н to'o damajuą̱ni de ra Jesu ja yá thandi ya ją̱'i
(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 Ne dí xi'ahн gue gatho nú'н to'o ma da mą̱nga ja yá thandi ya ją̱'i gue xa gamfrigui, necagui ma ga mą̱nga ja yá thandi yá ɛnxɛ Ajuą̱ gue majuą̱ni xa gamfrigui.

9 Pe nu'н tó'o tsu ne cøngagui ja yá thandi ya ją̱'i, necagui ma ga mą̱ ja yá thandi yá ɛnxɛ Ajuą̱ gue nu'ы́ hinstá pą̱di.

10 Nu'ą̱ tó'o da ñą̱ma'ñн de Nú'ą̱ To'o bi e bi Nją̱'i, Ajuą̱ da pumbabi; pe nu'ą̱ tó'o da ñą̱ma'ñн de ra Mą̱ca Ndą̱hi, nu'ą́ hinda pumbabi'ą̱.

11 Nu sta ts'ix'ahн ja yá niją̱'н o ja yá thandi ya nzaya o ja ma'ra ya ndą̱ de ya hnini, oxqui tu ri mнihн nda'ą̱ ma gui thądihн, nixi oxqui beñhн 'mɛt'o nda'ą̱ ma gui mą̱ñhн,

12 ngue'ą̱ nura ora gui ñą̱hн, rá Mą̱ca Ndą̱hi Ajuą̱ ma da 'ñu't'ahн nda'ą̱ rí 'ñepi gui mą̱ñhн.

Jamasuhн de ra nc'at'aboją̱

13 Nepн 'na de nú'ą̱ ra hmuntsją̱'i bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma Xahnate'i, xipa ts'н ma cu da 'racagui nú'ą̱ rí 'ñepqui de nú'ą̱ bi zogahe ndu ma dadahe.

14 Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ą̱:

—Xi'a'i, ¿pa te guí xiqui njabн? ¿Xi to'o xa hñuxcaguiga dega nzaya o dega hyeca hai?

15 Nehe bi 'ñena:

—Jamasuhн pa hingui hyøcuahн yá hño ra ximhai ne gui ne gui pɛ'tshн'н, ngue'ą̱ hingue po ya hño de ra ximhai ma da nja rá te ra ją̱'i.

16 Nepн bi xipa 'nara 'bede nú'ą̱ ra hmuntsją̱'i, ne bi 'ñembabi:

—Mi 'bнi 'nara 'ñøhø xi mi pɛ'tsa ndunthi yá hño, y nuyá hai nehe bi unga 'nara dą̱nga sofo.

17 Nepн nú'ą̱ ra 'ñøhø bi 'ño rá mfeni ne bi 'ñena: "¿Te ga øtbya gue otho habн ga pɛ'tsa gatho ma sofo?"

18 Y nu'ą́ bi beni ne bi 'ñensɛ: "Ya dí pą̱di te ma ga øt'e, ma ga yø'ta nuyн ma troha, ne ma ga hoca ma'ra ma'na dya dą̱ngui, ne ja ga нtni gatho ma sofo ne gatho nú'ą̱ ma'na te dí pɛ'tsi.

19 Y nu xcrá juadi ga pɛ'tsni gatho, nu'bы́ ga embabi ma te: Nubyá hą̱, jani gatho nú'ą̱ te gui hyoni pa ndunthi ya jɛya da 'ñepн. Nubyá da za gui ntsaya, gui ñuni, gui ntsithe, gui johya ndunthi."

20 Pe Ajuą̱ bi 'ñembabi nú'ą̱ ra 'ñøhø: "'Nagrá 'bɛmfeni, núbya dí nxuui ma gui tu, y gatho nú'ą̱ guí pɛ'tsi, ma gui tsopн nixi guí pą̱di pa to'o."

21 Njabнtho nehe nú'ą̱ to'o xa munts'a ndunthi yá hño pa guesɛ'ą̱, pe nu sta du, ma da hñoya ja rá thandi Ajuą̱.

Ajuą̱ ri su gatho yá bą̱tsi
(Mt. 6:25-34)

22 Nepн ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nubyá dí xi'ahн, oguí tu ri mнihн de nú'ą̱ te gui tsihн nixi nú'ą̱ te gui hyehн.

23 Ngue'ą̱ nuri tehн ma'na ri muui que ra hñuni, ha nuri ndo'yohн ma'na ri muui que ra he.

24 Hyanthн ya ca, nu'ы́ hingui pot'i nixi xofo, nixi otho yá troha, pe Ajuą̱ go gue'ą̱ ri 'uini'н. ¡Pe nu'ahн ma'na grí muuihн que ya ca, ne ma'na grí muuihн que nu'ą̱raza ya ts'ints'н!

25 ¿To'o 'na de gue'ahн nú'ą̱ da hñuxa má ts'н rá hñets'i de rá ts'ɛdisɛ? Ni 'na hinda za da 'yøt'a njabн.

26 Nu'bы́ ¿hanja guí tu ri mнihн po ma'ra ya t'øt'e de ri tehн?

27 Hyanthн ya døni hanja gra nhye. Nu'ы́ hingui het'i nixi pɛ ma'na ra 'bɛfi, pe ma'na ri hnequi mahotho que yá hoga he ra ndą̱ Salomó masque mri hñe mahotho'ą̱.

28 'Bн Ajuą̱ heta ya ndą̱po nú'н 'ba ja ra mbonthi da ndømbya, ne rixudi dra c'н'tsi ne dra ts'ą̱t'i, xi nu'ahн, ¿hanja hinguí camfrihн gue Ajuą̱ ma'na da he't'ahн que gue'н?

29 Hangue odi oda ri mfenihн nú'ą̱ te gui tsihн ne nú'ą̱ te gui hyehн, ne odi tu ri mнihн nú'ą̱ te ri 'bɛ'a'ihн.

30 Ngue'ą̱ gatho nú'н ya ją̱'i hingui camfri, nzą̱ntho oda yá mfeni nú'ą̱ te da zi ne te da hye, ne tu yá mнi'н 'bн te 'bɛpabi. Pe

ri Dadahʉ núˈa̱ bí ˈbʉ mahetsˈi, nuˈá̱ pa̱di xá hño te gatho øˈtˈahʉ ra ˈbɛdi.
31 Nuˈahʉ, nuˈa̱ gui ˈyøthʉ, ˈmɛtˈo hyoñhʉ hanja da za gui ˈbʉhʉ xá hño ja rá hmanda Ajua̱, y nuˈá̱ da ˈraˈahʉ gatho núˈa̱ te gui hyoñhʉ.

Pɛˈtsa ri hñohʉ nuni mahetsˈi (Mt. 6:19-21)

32 Ma zi tˈʉca taxo dɛtiˈihʉ, oguí tsuhʉ núˈa̱ te da ˈbɛˈaˈihʉ, ngueˈa̱ Ajua̱ ri Dadahʉ go gueˈa̱ rá paha pa gui ˈbʉhʉ ja rá hmandaˈa̱, ne nuˈá̱ ma da suˈaˈihʉ.
33 Hangue pahʉ gatho núˈa̱ guí pɛˈtshʉ, ne hyecuabihʉ ya hyoya, njabʉ gui øtˈa ri ˈmɛˈtsihʉ nuni mahetsˈi núˈa̱ hinhyaˈmʉ da thegue nixi da tsˈoqui, ne nuni hinda za da yʉtˈa ya be pa da bepˈahʉ, nixi ya zuˈue hinda zipˈahʉ núˈa̱ xcá pɛˈtshʉ.
34 Ngueˈa̱ habʉ ja ri ˈmɛˈtsihʉ, ja guehni oda ri mfenihʉ.

Hñocjʉ ne ndøˈmhʉ ngu ˈraya hoga ˈbɛgo

35-36 Hñocjʉ ne ndøˈmhʉ. Njahʉ ngu ˈraya hoga ˈbɛgo di zø yá ñotˈi ne tøˈma yá hmu sta menga ja ˈnara ngo dega nthа̱ti, ha nu sta gantˈa ra gosthi, nuˈʉ́ ˈbestho da xocuabi.
37 Ma da johya ndunthi núˈʉ ya ˈbɛgo di nuhu sta zø yá hmu. Nugui dí xiˈahʉ gue nura hmuˈa̱ da mø ra mexa ne da ˈñei da ˈuini.
38 Masque ˈbʉ da zøhø made ra xuui o ante da hyatsˈi, ma da johya ya ˈbɛgo núˈʉ da tsˈʉdi di nuhu.
39 Nehe dí xiˈahʉ, ˈbʉ ˈnara ja̱ˈi di pa̱hma̱ haˈmʉ da zøhø ra be ja rá ngu, nuˈbʉ́ nura ja̱ˈiˈa̱ hinda ˈña̱ha̱, di su rá ngu pa hinda hyopabi ra be da yʉtˈi da bepi.
40 Hangue neˈaˈihʉ ndøˈmihʉ, ngueˈa̱ núˈa̱ ra pa nixi gri beñhʉ, gueˈbʉ xcrí tha̱mfrihʉ ma dua yopa pengui Núˈa̱ Toˈo bi e bi Nja̱ˈi.

Ra hoga ˈbɛgo ne ra tsˈoˈbɛgo (Mt. 24:45-51)

41 Nepʉ ra Pedro bi ˈyambi ne bi ˈñena:
—Ma zi Hmuˈi, xi nuna ˈbede ja juadi gá ma̱, ¿ha gue høns pa guecje, o pa gatho ya ja̱ˈi?
42 Nepʉ ra zi Hmu Jesu bi ˈñena:
—Xi ˈnara hmu de ˈnara ngu, ˈbʉ da bøni da ma, ¿toˈo da zocuabi rá ˈbɛfi pa da su ne pa da ˈuimba gatho yá mɛfi? Da zocuabi ˈnara hoga ˈbɛgo núˈa̱ pa̱ da su gatho, ¿ha ngue ha̱?
43 Xi da johya núˈa̱ ra ˈbɛgo nu sta zø rá hmu di øtˈa gatho ngu núˈa̱ xqui zocuabi.
44 Majua̱ni dí xiˈahʉ, gue núˈa̱ ra hmu ma da hñuxa núˈa̱ ra hoga ˈbɛgo pa da supa gatho núˈa̱ di pɛˈtsa ja rá ngu.
45 Pe nuˈbʉ núˈa̱ ra ˈbɛgo toˈo bi tsˈogui pa da supa rá ˈbɛfi rá hmu, da beni gue hiˈme dua penga rá hmu, nepʉ nuˈá̱ da mʉdi da naˈmbabi yá miˈbɛgoui ne ya ˈbɛhña̱ núˈʉ ri ˈmɛgo pa da ˈuinga ya mɛfi, y nuˈá̱ go xi dri ñuni ne dri nti.
46 Ha nurá hmu da zøhø núˈa̱ ra paˈa̱ hindi tøˈmi. Nuˈbʉ́ nura ˈbɛgoˈa̱ ma da castiga rá hmu ngu ma da ncastiga núˈʉ maˈra ya tsˈoˈbɛgo.
47 Nuˈa̱ ra ˈbɛgo pa̱di xá hño núˈa̱ rá hne rá hmu, ne hinda ˈyøtˈe, núˈá̱ xi dra castiga co ya mfɛi.
48 Pe nuˈa̱ ra ˈbɛgo hindi pa̱di xá hño tengu rá ˈbɛfi rá hmu, ne hinda mɛfi xá hño, dra castiga pe hinga ndunthi ngu núˈa̱ maˈna. Ngueˈa̱ nuˈa̱ tóˈo da tˈɛntˈua rá ˈyɛ ndunthi ra ˈbɛfi, go gueˈa̱ maˈna ma da tha̱ˈmba nguɛnda. Ne nuˈa̱ tóˈo da tˈumbabi ndunthi pa da su, gueˈa̱ nehe ma da tˈambabi ndunthi.

Po rá ngue ra Jesu ma da hyegue ya ja̱ˈi (Mt. 10:34-36)

49 Nugui ngueˈa̱ stuá ehe nuua ja ra ximhai, ma da nja ya ntˈʉtsate ne ya hegue po rá nguecagui, ne dí ne da njabʉ ˈbestho.
50 Ne nugui pɛˈtsi ga thogui ndunthi ya ʉgui ne ya tsˈothogui, ne dí ne da njabʉ ˈbestho.
51 Guí hu ri mʉihʉ gue ngueˈa̱ stuá ehe hinda ma da nja ra tuhni ja ra ximhai. Hina, ngueˈa̱ por guequi ma da nja ya hegue ne ya tuhni.
52 Desde núbya pa dí ˈñepʉ, ˈbʉ ˈnara ˈmʉi di ˈbʉi cʉtˈa dya mengu, nuˈʉ́ ma da ntunsɛ ne da hyegue po rá nguequi; ˈbʉ di ˈbʉi hñu núˈʉ hingui camfrigui, da ʉtsa núˈʉ má yoho camfrigui, ha nuˈbʉ di ˈbʉ yoho núˈʉ hingui camfrigui, da ʉtsa núˈʉ má hñu.
53 Ya dada da ʉtsa yá tˈʉ, ha nuya tˈʉ da ʉtsa yá dada. Ya na̱na̱ da ʉtsa yá tˈixu, ha nuya tˈixu da ʉtsa yá na̱na̱. Nuya suegra da

ʉtsa yá ts'ihuɛ, ha nuya ts'ihuɛ da ʉtsa yá suegra.

Ya nt'udi de te bra 'ñehe
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

54 Nehe ra Jesu bi 'ñembabi ya ja̱'i:
—Ora gui hyanthʉ da njʉxa ya guui lado yʉhyadi, 'bestho guí eñhʉ gue ma da 'ua̱i, y majua̱ni da 'ua̱i.
55 Ora da mʉdi ya panthi, guí eñhʉ gue ya ma da zø ra pahyadi, y majua̱ni ya ma da njabʉ.
56 ¡'Nagyá yohmihʉ! 'Bestho guí huxhʉ nguɛnda nú'a̱ ma da nja ngue'a̱ guí hanthʉ nú'a̱ ri hnequi ja ra ximhai ne mahets'i, pe ¿hanja hingo guí huxhʉ nguɛnda de nú'ʉ ya nt'udi ri hnequibya pa gui pa̱hma̱hʉ to'ogui?

Cohʉ 'nara cohi co ri ncontrahʉ
(Mt. 5:25-26)

57 ¿Hanja hinguí beñhʉ de sɛhɛ'ihʉ nda'a̱ xá hño gui 'yøthʉ y nda'a̱ hina?
58 Nu'bʉ 'na to'o da zix'a'i pa ja ra ts'ʉtbi, nu xcrí 'yohʉ ja ra 'ñu, 'ramanu gui cohui 'nara cohi de grí yosɛhʉ, pa njabʉ ya hinda zix'a'i ja ra nzaya, ngue'a̱ nu'bʉ gui tsøñhʉ ja ra nzaya, nu'á̱ da 'bɛpa ra polecia da zix'a'i, ha nú'a̱ ra polecia ma da go'a fadi.
59 Y de guehni hingui pøni asta hingui jut'i gatho nú'a̱ gri tu.

13

Mahyoni gui ñobrihʉ de ri ts'oquihʉ

1 De nuya pa'ʉ bi zønga 'raya ja̱'i habʉ mi 'bʉ ra Jesu pa bi xipabi gue ra Pilato xqui hyo 'raya me Galilea. Nú'ʉ ya me Galilea xqui zønga Jerusale pa da hyo 'raya mbo'ni dega hña̱'ti pa Aju̱a, nepʉ nura Pilato bi manda da tho'ʉ, y nuyá ji'ʉ bi nthaṉts'ui yá ji ya mbo'ni.
2 Y nura Jesu bi 'ñembabi:
—¿Ha guí hu ri mʉihʉ bi t'ø'tuabi njabʉ nú'ʉ ya ja̱'i ngue'a̱ ma'na myá 'yøt'ats'oqui que ma'ra ya me Galilea?
3 Hina. Pe nu'bʉ nú'ahʉ nehe hingui ñobri de ri ts'oquihʉ, ne'ahʉ ma gui 'mɛdihʉ nehe ngu bi 'mɛdi'ʉ.
4 Xi nú'ʉ 'rɛt'amahña̱to ya ja̱'i bi zɛ'ma ra torre de Siloé, ¿ha guí hu ri mʉihʉ gue ma'na myá 'yøt'ats'oqui'ʉ que gatho ma'ra ya me Jerusale?
5 Hina, pe nu'bʉ hingui ñobrihʉ de ri ts'oquihʉ, gatho ma gui 'mɛdihʉ nehe ngu bi 'mɛdi'ʉ.

Ra 'bede de 'nara 'bai gá igo nú'a̱ himbi nøgue yá fruta

6 Y ra Jesu bi xipa 'nara 'bede ya ja̱'i ne bi 'ñembabi:
—'Nara 'ñøhø mi pɛ'tsa 'na 'bai ra igo ja rá ua̱'obxi, y 'nara pa bi ma bá c'a̱'tsi ua di tøgue yá fruta, pe hinte bi zʉdi.
7 Nepʉ nú'a̱ ra me ua̱'obxi bi 'ñembabi nú'a̱ rá mɛfi mi mpɛ ja ra ua̱'obxi: "Dí ne gui tsɛca nuna ra 'bai gá igo, ngue'a̱ ya hñu njɛya stá ehe dí handi ua di tøgue yá fruta, pe hinte stá tsʉdi. Hangue ¿pa te hønsɛ xa hña̱nga ndunthi ra hai habʉ 'bai, ne hinte ri uni?"
8 Nepʉ bi 'ñenga nú'a̱ ra mɛfi dega ua̱'obxi: "Øde hina, hinga tsɛcjʉ, ma gaønba ra hai ne ga ʉ'ti.
9 Xa̱ma̱ njabʉ da unga yá fruta, pe nu'bʉ hinda uni, nu'bʉ́ ha̱, ga tsɛcjʉ."

'Nara pa dega tsaya ra Jesu bi 'yøthe 'nara 'bɛhña̱ mrá nc'ostha

10 Nepʉ 'nara pa dega tsaya ra Jesu mi 'bʉ ja 'nara nija̱ mi xahna ya ja̱'i.
11 Ne mi 'bʉhni 'nara zi 'bɛhña̱ mi hñeni, ya mi pɛ'tsa 'rɛt'amahña̱to njɛya mi njabʉ. 'Nara ts'onda̱hi xqui japi da nc'ostha, nixi himi tsa da jua̱nga rá ndo'yo ni 'na tʉi.
12 Nu mi hyandi ra Jesu bi zofo ne bi 'ñembabi:
—Na̱ná̱, nubyá ya xcá ña̱ni de ri hñeni.
13 Nepʉ nu'á̱ bi hñuxa yá 'yɛ ja ra zi 'bɛhña̱, y nú'a̱ ra ora'a̱ 'bestho bi za bi jua̱nga rá ndo'yo xá hño, ne bi mʉdi bi xøcambeni Aju̱a.
14 Pe nura nda̱ de ra nija̱ bi bø rá cuɛ ngue'a̱ ra Jesu bi 'yøthe nú'a̱ ra zi 'bɛhña̱ ha mrá pa dega tsaya ra pa'a̱, ne bi 'ñembabi ya ja̱'i:
—Dí pɛ'tshʉ 'rato ma pa pa ga mpɛfihʉ. Y nú'ʉ ya pa'ʉ 'bʉ tsʉ'ahʉ ya hñeni, ua ehʉ pa da t'øthe'ihʉ. Oxqui ma go gui ehʉ nú'ʉ ya pa dega tsaya pa da t'øthe'ihʉ.
15 Nepʉ ra Jesu bi da̱di ne bi 'ñembabi:
—'Nagyá yohmihʉ, ¿ha gue hinguí xo'thʉ ri nda̱mfrihʉ o ri burruhʉ pa gui tsixhʉ da ntsithe masque ra pa dega tsaya?

16 Ha nuna zi 'bɛhña xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra Abrá, ha ra Satá xa japi xa hñeni
ya øt'a 'rɛt'amahña to njɛya, ¿ha gue hiní
'ñepabini da t'ɛmbabi nú'a pɛ'tsni masque
ra pa dega tsaya?
17 Y nu mi manga njabʉ ra Jesu, gatho
nuyá ncontra mi 'bʉhni bi mɛ'tsa yá tsa
de nú'a bi mañ'a. Pe nu ma'ra ya ja'i mri
xøcambeni Ajua nu mi hyanda ya danga
t'øt'e mi øt'a ra Jesu.

Ra 'bede de ra nda dega mostasa
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

18 Nehe bi 'ñena ra Jesu:
—Ma ga xi'ahʉ 'nara 'bede ri nhyɛcuaui
rá hmanda Ajua.
19 Nu'á nja ngu 'nara zi nda dega mostasa
nú'a da mot'a 'nara 'ñøhø ja rá hua hi. Y
nu'á da nte xi dra dangui ngu 'nara 'bai gá
za, y asta ja da hyocni yá 'bafi ya ts'ints'ʉ.

Ra 'bede de ra nzoi
(Mt. 13:33)

20 Nehe bi 'ñena ra Jesu:
—Ma ga xi'ahʉ ma'na ra 'bede ri
nhyɛcuaui rá hmanda Ajua.
21 Nurá hmanda Ajua ri nhyɛhui ra nzoi
nú'a bi mant'a 'nara 'bɛhña co ngu 'nate
kilo ra arina pa da hyoca ya thuhme. Bi
mant'i xá hño asta xi bi ntsini gatho ja ra
arina, masque mi 'na zi tʉi ra nzoi.

Ra ts'i'ma gosthi
(Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Ha nura Jesu bi sigui rá 'ñu pa rí ma
Jerusale. Bi thogui ja 'raya danga hnini ne
ya t'ʉca hnini pa mi xahna ya ja'i.
23 Y 'nara ja'i bi 'yambabi ne bi 'ñembi:
—Ndada, ¿ha gue 'na tʉi ya ja'i nú'ʉ ma da
mpøhø?
Ha nu'á bi 'ñembabi:
24 —'Yøt'a ra ts'ɛdi gui cʉt'a ja ra ts'i'ma
gosthi nú'a rí ma pa ja ra te pa nzantho.
Nugui dí xi'a'i, gue ndunthi di nehma da
yʉt'ini, pe ya hinda za.
25 Nja ngu de stí got'a ra gosthi nú'a to'o
rá mɛti 'nara ngu, njabʉ nu'ahʉ 'mɛfa ja gri
ganthmahʉ ne gri eñhʉ: "Ma zi Hmu'ihe,
xogahe ra gosthi." Pe nu'á ma da dadi ne
ma da 'ñeñ'ahʉ: "Hindí pa'a'ihʉ, nixi dí
padi habʉ gyá menguhʉ."
26 Nepʉ nu'ahʉ ma gui 'ñembabihʉ:
"¿Hanja hinguí pacje? gue ndrí ñuñhʉ ne
ndrí ntsithehʉ, ne ja ma hninihe go gue'i
gá 'ñutcahe ri noya."
27 Pe nu'á ma da 'ñeñ'ahʉ: "Dí xi'ahʉ
gue hindí pa'a'ihʉ, nixi dí padi habʉ xqui
'ñehʉ. Rí maha de guecua, gatho nú'ahʉ
gyá 'yøt'ats'oquihʉ."
28 Y ra ora'a ja guehni ma gui nzonihʉ
ne ma xi da du ri mʉihʉ ndunthi nu xcrí
hyanthʉ ndu ri mʉdi xitahʉ ra Abrá, ne ra
Isaac, ne ra Cobo, ne gatho yá 'mɛhni Ajua
di 'bʉhni habʉ bí manda Ajua, y nu'ahʉ
hinda ma da tho'ahʉ gui cʉthʉ, ma gui
cohihʉ thi.
29 Ne ma dua ehe ya ja'i de habʉraza
maxøgue de ra ximhai, desde bøxhyadi asta
yʉhyadi, ne desde mahuifi asta mac'angui,
y ma da yʉt'i'ʉ nuni habʉ bí manda Ajua ne
ma dí hñudini'ʉ ja ra mexa pa da ñuni.
30 Y nura pa'a nu'ʉ tó'o ya danguibya, ma
da notsi'ʉ, ha nu'ʉ tó'o ya notsibya, ma da
ndangui'ʉ.

Ra Jesu bi du rá mʉi po ya me Jerusale
(Mt. 23:37-39)

31 Y ja nú'a ra pa'a bi zø 'raya fariseo há
mi 'bʉ ra Jesu ne bi 'ñembabi'a:
—Rí ma de guecua, ngue'a nura nda
Erode ɛc'a'i da hyo'i.
32 Y nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Rí maha bá xiphʉ nú'a ra c'uamba
ja'i'a gue nugui nubya ne rixudi ma ga
sigui ga ɛnga ya ts'ondahi ne ga øthe ya
da'thi asta hinga juata ma 'bɛfi.
33 Ne nu xcrá juata ma 'bɛfi de guecua
ga jʉ ma 'ñu ga ma pa Jerusale, ngue'a ja
guehni nzantho xa thopa yá 'mɛhni Ajua,
hangue ja grá mani nehe.
34 ¡Nú'ahʉ gyá menguhʉ Jerusale, go
gue'ahʉ guí c'anhʉ co ya do gatho nuya
'mɛhni xuá pɛhn'ahʉ Ajua y asta guí hohʉ!
¡Hangu ya 'mi'qui dá ne ga munts'ahma
gatho ri batsihʉ, dá nja ngu 'nara zi øni
munts'a yá batsi pa da huits'i ja yá hua, pe
nu'ahʉ hinhya'mʉ gá ne gá 'yødehʉ!
35 Pe desde nubya Ajua ma da hyɛc'asɛhʉ
ri nijahʉ. Ne dí xi'ahʉ gue ya hingui yopi
gui hyandgaguihʉ asta hinda zø nú'a ra pa
gui 'ñeñhʉ: "Xi nja pi nuni to'o xuá mɛhna
Ajua ma Hmuhʉ."

14

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara 'ñøhø nú'ą mi neni

1 'Nara pa dega tsaya bi ma ra Jesu da
ñunga ja rá ngu 'nara ndą gá fariseo, ha nu
ma'ra ya fariseo mi sutho de nú'ą mi øt'e.
2 Ne ja guehni mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø xi mi
neni'ą.
3 Nepʉ nura Jesu bi 'yambabi ya fariseo
ne ya xahnate de ra ley ne bi 'ñembabi:
—¿Te mąnga ja ra ley, ha gue da za da
t'øthe 'nara da'thi ja ra pa dega tsaya, o
hina?
4 Pe nu'ʉ́ ni 'nara noya himbi dądi, bi
hmetho. Nu'bʉ́ ra Jesu bi hñuxa rá 'yɛ ja
nú'ą ra 'ñøhø mi neni, ne bi 'yøthe ne bi
mɛhni da ma.
5 Nepʉ bi 'ñembabi ya fariseo:
—¿To'o 'na de gue'ahʉ 'bʉ da zo 'nari bur-
ruhʉ o 'nari ndąmfrihʉ ja 'nara poso, nepʉ
hingui hñąihʉ ngue'ą ra pa dega tsaya?
6 Y nu'ʉ́ himbi za te bi dądi.

Ya mʉdi hudi ja 'nara ngo dega nthąti

7 Ha ra Jesu bi hyandi mi tsøhø nú'ʉ xqui
ts'ohni ja ra hñuni ne mi huahni'ʉ ya mʉdi
hudi pa da hñudi ja ra mexa, nu'bʉ́ nu'ą́ bi
umbabi'ʉ 'nara ts'ofo ne bi 'ñembabi:
8 —Nu'bʉ dra ts'ohn'a'i ja 'nara ngo dega
nthąti, oguí hudi 'bestho ja ya mʉdi hudi,
xi'bʉ da zøhø ma'na nú'ą xa ts'ohni ne
ma'na dri ts'apa mfeni que gue'i.
9 Nepʉ nú'ą to'o xa zohn'a'i da 'ñeñ'a'i:
"Tsocuabʉ ra hudi nuni ma'na." Y nú'ą ra
ora'ą 'nara 'bɛtsa pa gue'i, y gui 'bai ua hudi
asta ja ra ñąni.
10 Nu'ą mahyoni gui 'øt'e nu'bʉ dra
ts'ohn'a'i ja 'nara hñuni, hñudi asta ja ra
ñąni, pa nu sta hyant'a'i nú'ą to'o xa
zohn'a'i da 'ñeñ'a'i: "¿Hanja asta ja guí hu-
cua? Thogui rí ma nuni asta ja ya mʉdi
hudi." Y njabʉ hą, da hyanda nú'ʉ ma'ra
di huhni ja ra mexa gue xi ts'ap'a mfeni
nehe'i.
11 Nugui dí xi'ahʉ, nu'ą tó'o ri 'ñexasɛ de
rá mfeni ma da 'bɛ rá tsa, pe nu'ą tó'o hini
'ñexasɛ, da t'e'tsua rá nsu.
12 Y bi 'ñembabi ra Jesu nú'ą to'o xqui
zohni:
—Nu'bʉ gui beni gui unga 'nara hñuni
o 'nara nt'oxi nuua ja ri ngu, oxqui zohni
hønsɛ ri amigo, nixi ri cu, nixi hønsɛ nú'ʉ
te ri njaui, nixi nú'ʉ ri 'nangu ja te pɛ'tsi,
ngue'ą nu'ʉ́ 'nara pa da zohn'a'i nehe, y
njabʉ da co'ts'a'i ngu nú'ą xcá 'yø'tuabi.
13 Nu'ą gui 'øt'e, ora guí øt'ango, zohna
ya zi hyoya, ne nú'ʉ ya zi da'thi xa nza yá
ndo'yo hingui tsa da 'ñąni, ne ya zi doua,
ne ya zi goda.
14 Nú'ʉ ya zi ją'i'ʉ hinda ma da co'ts'a'i
de nú'ą gui 'yø'tuabi'ʉ, pe 'mɛfa de rá ñoho
ra 'mʉi nu xcrí yopa nte con gatho nú'ʉ
ma'ra to'o xa 'øt'e xá hño, ma gui hñąnga
ri thąhą co ndunthi ra johya.

Ra 'bede de 'nara 'ñøhø bi 'ñøt'ango

15 Y nu mi 'yøde njabʉ nú'ʉ ya ją'i mi
huhni ja ra mexa, 'na de gue'ʉ bi 'ñembabi
ra Jesu:
—Tengu da johya nú'ą to'o ma da hñudi
da ñuni de guehni habʉ bí manda Ajuą.
16 Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi:
—'Nara pa 'nara 'ñøhø bi 'ñøt'ango ne bi
mɛhna yá 'bɛgo pa da zohna ya ją'i.
17 Nepʉ nu mi zø ra ora pa ra nt'oxi, bi
mɛnpa ra noya co 'nara 'bɛgo pa bá embabi
gatho nú'ʉ xqui mbitabi: "Ya maha 'ną, ya
bí jabʉ ra mexa xa nthoqui pa gue'ahʉ."
18 Pe gatho nú'ʉ xqui mbitabi bi mʉdi bi
'ya ra pumbate ngue'ą bi 'ñotho yá luga.
Nu'ą rá mʉdi bi sipi bi 'ñena: "Gui pungui,
pøde hinda za ga ma. Ja núbya dá juadi
dá tanga 'nara hai, y mahyoni ga ma ga
c'ą'tsi."
19 Ha nu ma'na bi 'ñena: "Stá tanga cʉt'a
nt'ɛi ya ndąmfri, y dí adi gui pungui, hinda
za ga ma, ngue'ą mahyoni ma ga nu ua da
mpɛfi xá hño."
20 Ha nu ma'na bi 'ñena: "Ja núbya dá
juadi dá nthąti, otho ma luga ga ma."
21 Ha nu mi menga nú'ą ra 'bɛgo ja rá
hmu, bi xipabi te gá dądi cada 'na nú'ʉ xqui
mbitabi. Nu'bʉ́ nura hmu xi bi bø rá cuɛ ne
bi 'ñembabi rá 'bɛgo: "Rí ma ja ra tai ne ja ya
'ñu de ra hnini ua tsincaua gatho nú'ʉ gui
tsʉpʉ, gatho ya zi hyoya ne nú'ʉ xa nza yá
ndo'yo ne hingui tsa da 'ñąni, ne ya doua,
ne ya goda, pa ga ñu'me'ʉ."
22 Ne ya 'mɛfa nura 'bɛgo bi 'ñembabi rá
hmu: "Ya stá øt'a nú'ą gá xicagui, pe pon-
guitho ya hudi de ja ra mexa."
23 Nepʉ nura hmu bi 'ñembabi rá 'bɛgo:
"Nubyá rí ma ja ya dą'ñu ne ya t'ʉca 'ñu
nú'ʉ 'ranga ja ya mbonthi, y gui ja güi tsi

gatho nú'ʉ gui tsʉdi pa da ñuxa nuya hudi ponguitho ja ma mexa.
24 Ngue'ą nugui dí mą gue nú'ʉ dá mbitabi ra mʉdi, ni 'na de gue'ʉ hinda ñuni con guequi."

Nú'ʉ to'o da za da dɛna ra Jesu

25 Ndunthi ya jąʼi mri dɛna ra Jesu, y nu'ą́ bi mpʉnts'i ne bi 'ñembabi'ʉ:
26 —Nu'ą tó'o ne dua nxadi, mahyoni ma'na da mądigui que rá dada, ne rá nąną, ne rá 'bɛhñą, ne yá bątsi, ne yá cu, ne rá tesɛ; pe nu'bʉ hina, hinda za.
27 Ha nu'ą tó'o hinda 'ñɛi da dɛngagui masque da 'bɛdi gatho, hinda za ga øt'e ma nxadi'ą.
28 Xi'bʉ 'nara jąʼi da beni da hyoca 'nara dąnga ngu, ¿ha gue hinda beni 'mɛt'o te gatho mahyoni pa da uadi da hyoqui?
29 Pe nu'bʉ hinda beni 'mɛt'o, ne 'bʉ hønsɛ bi fʉtua rá ua rá ngu, nepʉ ya hinda juati, y gatho nú'ʉ to'o da hyandi ma da nthede de gue'ą,
30 ne da 'ñena: "Nuna 'ñøhøni hønsɛ bi mʉta rá 'bɛfi, ya himbi za bi juati."
31 O xi'bʉ 'nara ndą beni da 'ñøt'atuhni co ma'na rá mindąui nú'ą pɛ'tsa 'nate 'mo ya soldado, ¿ha gue hinda beni 'mɛt'o ua da za da ntąte co nú'ʉ 'rɛt'a 'mo yá soldado?
32 Y nu'bʉ da beni 'mɛt'o gue hinda ntąte, da mɛnpa ra noya ma'na rá mindąui nú'ą bra 'ñe yabʉtho, gue ya hinda ntunhui.
33 Hangue nugui dí xi'ahʉ, toraza de gue'ahʉ nu'bʉ hingui tsogui gatho nú'ą guí pɛ'tshʉ, hinda za dua nxadi'ihʉ.

Rá ts'ɛdi ra u
(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

34 Nura u xá hño, pe nu'bʉ ya bi 'bɛ rá hño, ¿hanja da za da yopa cʉqui?
35 Ya hingui ho nixi pa dra thąnts'a ja ra hai de ya huąhi, nixi pa da t'ʉ'tua ja yá ua ya ndąpo, nixi pa ni 'nara t'øt'e ya hinxá hño, hangue dra føtbʉ. Nu'ą tó'o ja rá t'øde pa da 'yøde, dá 'yøde núna dí mą.

15

Ra 'bede de 'nara zi dɛti xqui 'mɛdi
(Mt. 18:10-14)

1 Ndunthi ya 'ñątsa ngʉxboją ne ndunthi ma'ra ya ts'ojąʼi bi ma bá tsʉdi ra Jesu pa da 'yøde nú'ą mi mąñ'ą.
2 Hangue nuya fariseo ne ya xahnate de ra ley mi ñąma'ñʉ de gue'ą, ne mi ena:
—Nuni ra 'ñøhø nzątho ñąui ya ts'ojąʼi ne ri ñuni con gue'ʉ.
3 Nepʉ ra Jesu bi xipa 'nara 'bede, ne bi 'ñembabi'ʉ:
4 —Xi'bʉ 'na de gue'ahʉ 'bʉ gri pɛ'tshʉ 'na nthebe ya dɛti pe 'bʉ gui 'bɛhʉ 'na de gue'ʉ, ¿ha gue hingue gui tsohʉni nú'ʉ goho'rate ne 'rɛt'amagʉto pa gui maha ja ra mbonthi pa gua hoñhʉ nú'ą xcá 'bɛdihʉ asta hingui tsʉhʉ?
5 Y nu xqui tsʉdihʉ'ą gui 'yɛnts'a ja ri xi'nxihʉ co ra johya ne gui tuxhʉ.
6 Nepʉ gui zoñhʉ gatho ri amigohʉ ne ri 'nanguhʉ ne gui 'ñembabihʉ: "Ma ga johyahʉ, ngue'ą ya stá tsʉdi nú'ą ma dɛti stí 'bɛhmąhą."
7 Hangue dí xi'ahʉ, njabʉtho nehe 'bʉ 'nara 'yøt'ats'oqui da ñobri, da nja ra johya mahets'i, que nú'ʉ goho'rate ne 'rɛt'amagʉto ya jąʼi beni gue 'bʉi xá hño ne hu yá mʉi gue hinga mahyoni da ñobri.

Ra 'bede de 'nara bojа xqui 'mɛdi

8 O ne 'nara 'bɛhñą pɛ'tsa 'rɛt'a ya boją ne da 'bɛdi 'na, da tsø ra ñot'i ne da mpaxi 'ramats'ʉ pa da hyoni asta hinda zʉdi.
9 Ha nu sta zʉdi'ą, da zohna gatho yá mpądi ne yá 'nangu ne da 'ñembabi: "Ma ga johyahʉ, ngue'ą ya stá tsʉdi nú'ą ra boją stí 'bɛhmąhą."
10 Hangue nugui dí xi'ahʉ, njabʉtho nehe 'bʉ 'nara 'yøt'ats'oqui da ñobri, nu'bʉ́ yá ɛnxɛ Ajuą bí øt'ango nuni mahets'i.

Ra 'bede de ra nanat'ʉ

11 Ra Jesu bi 'ñena nehe:
—'Nara 'ñøhø mi pɛ'tsa yoho yá t'ʉ,
12 nepʉ nú'ą mbątsi bi 'ñembabi rá dada: "Papá, dí ne gui 'racagui nú'ą rí 'ñepcagui de nú'ą guí pɛ'tsi." Nu'bʉ́ nura dada bi mʉdi bi hecuabi yá hño, ne bi umbabi yá t'ʉ.
13 Nepʉ de ya xqui thogui 'raya pa, nú'ą ra t'ʉ mbątsi bi munts'a gatho nú'ą xqui t'umbabi ne bi hñątsʼi, ne bi bøni de guehni, bi gʉ rá 'ñu bi ma pa ma'na ra hai yabʉ habʉ bá tegue gatho rá boją ja 'nara 'mʉi xi xmá nts'o.
14 Pe nu mi degue gatho nú'ą mi hą, bi nja 'nara dąnga thuhu ja nú'ą ra hai'ą, ne nu'ą́ bi mʉdi bi sufri co ra thuhu.

15 Nepʉ de guehni bi ma bá apa ra 'bɛfi
'nara 'ñøhø de nú'ą ra hai'ą. Y nura 'ñøhø'ą
bi umbabi ra 'bɛfi ne bi mɛhni da supa yá
ts'ʉdi.
16 Y ra ora mi ñunga ya ts'ʉdi, nú'ą́ mi
nehmą da zi nú'ą mi tsi'ʉ, ngue'ą xi mi tsʉ
ra thuhu, pe hinto mi huequi pa da t'umbi
te da zi.
17 Nu'bʉ́ nu'ą́ bi beni rá ngu ne bi 'ñena:
"Hangu ya mɛfi pɛ'tsa ma dada ja rá ngu,
ne bí ja ndunthi te da ts'i, asta pongui. Y
nugui, go dí 'youa ya ga tu ra thuhu.
18 Ma ga yopa penga ja rá ngu ma dada,
ne ga embabi: Papá, stá øt'a 'nara ts'oqui ja
rá thandi Ajuą ne ja ri thandigue.
19 Ya hiní 'ñepcagui gui 'ñengagui ri t'ʉgui.
'Yøtc'agui ngu 'nadrá 'bɛgotho de gue'i; ga
embabi njabʉ."
20 Nepʉ nu'ą́ bi gʉ rá 'ñu ne bi menga pa
ja rá ngu rá dada.
Pe ante da zøni, rá dada bi hyandi ne
bi huequi, ne bi nest'ihi bá tsʉdi, y ngu bi
nthɛui, bi hyʉfi ne bi zʉ'tsi.
21 Nepʉ nura t'ʉ bi 'ñembabi: "Papá, stá
øt'a 'nara ts'oqui ja rá thandi Ajuą ne ja ri
thandigue. Ya hiní 'ñepcagui gui 'ñengagui ri
t'ʉgui."
22 Pe nura dada bi 'ñembabi yá 'bɛgo:
"Bá hąhʉ 'raya he nú'ʉ ma'na strá hño
ne hyethʉ, ne hñu'tsuahʉ 'nara mfo'yɛ, ne
ti'tuahʉ.
23 Ne bá tsihʉ nú'ą ra nocandąmfri ga
hohʉ ne ga tsihʉ. ¡Ma ga øthʉ 'nara ngo dega
johya!
24 Ngue'ą nuna ma t'ʉ ndí hu ma mʉi gue
ya xqui duhmą, pe hina, y nubyá dí ja ra
uɛnda gue ya xa yopa nte. Stí 'bɛdi, pe
nubyá ya dá yopa handi." Y nu'ʉ́ bi mʉdi
bi 'ñøt'ango.
25 Hinga ya'ą bi zøhø nú'ą ra t'ʉ madą,
mbi 'yo ja ra 'bɛfi. Pe nu mi zøhø guetbʉ ja
rá ngu, bi 'yøde mi ja ya 'bɛ'mda ne ya hnei.
26 Nepʉ nu'ą́ bi ma'ta 'na de nuya 'bɛgo
pa bi 'yambabi te mi ja.
27 Nepʉ nura 'bɛgo bi 'ñembabi: "Ri cu
xa zøhø y nuri dada bi manda bi tho ra
nocandąmfri ngue'ą bi zøhø te rá 'ñentho
ha hinte xqui ja."
28 Pe nú'ą ra cu madą xi bi bø rá cuɛ ne
himi ne da yʉt'i. Ha nurá dada bi bøni bi
bąntebi pa da yʉt'i.
29 Ha nu'ą́ bi 'ñembabi rá dada: "Papá, guí
pąsɛ hangu ya jɛya stá 'bʉhui ne dí pɛp'a'i,
ha hinhya'mʉ stá nts'o'yøde de gue'i. Pe ni
'na'qui hinxcá 'raca mądi 'nara zi t'ąxi pa
ga tsi'be ma amigo.
30 Pe nubyá, nú'ą ri t'ʉ xa zøhø, xua
dec'a'i ri boją co ya ts'o'bɛhñą, nu'ą́ hą, go
asta gá hyopabi ra nocandąmfri."
31 Nepʉ nurá dada bi 'ñembabi: "Ma zi
t'ʉ'i, nu'í nzątho guí 'bʉi con guequi, y
gatho nú'ą dí pɛ'tsi, ri mɛti nehe.
32 Pe nubyá, mahyoni ga johyahʉ ne ga
øthʉ 'nara ngo, ngue'ą ri cu ndí hu ma mʉi
gue ya xqui duhmą, pe nubyá pa guequi
dí ja ra uɛnda gue ya xa yopa nte. Y stí
'bɛhmąhʉ, pe nubyá ya dá yopa hanthʉ."

16

Ra 'bede de 'nara 'bɛtri mi jʉ ndunthi ra boją

1 Nehe ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:
—Mi 'bʉi 'nara 'ñøhø xi mrá rico ne mi
'bʉi 'nará 'bɛtri. Y ra hmu xqui sipabi gue
nú'ą ra 'bɛtri mi jʉmpa ndunthi rá boją.
2 Nu'bʉ́ nura hmu bi zohna nú'ą ra 'bɛtri
ne bi 'ñembabi: "Xa sicagui 'raya noya de
gue'i. Hangue dí ne gui dacagui ra uɛnda
de ri 'bɛfi, ngue'ą ya hindí ne gui sigui gui
pɛpcagui."
3 Nepʉ nú'ą ra 'bɛtri bi bensɛ ja rá mfeni,
ne mi ena: "Xibya, ¿te ga øt'e? Ma hmu ma
da hñąga ra 'bɛfi, ha otho ma ts'ɛdi pa ga pɛ
ya hai, y ri 'raca ra 'bɛtsa 'bʉ ga mpɛti.
4 A, nubyá hą, ya dá beni te ma ga øt'e.
Ma ga honga ra modo pa da mącagui nú'ʉ
to'o tupabi ma hmu, pa da 'raca nsɛqui ja
yá ngu nura pa'ą da thągagui ra 'bɛfi de
guecua."
5 Nepʉ nu'ą́ bi zohna 'rama'na nú'ʉ to'o
mi tupabi rá hmu. Nu'ą ra mʉdi bi
'yambabi ne bi 'ñembabi: "¿Hangu guí tupabi
ma hmu?"
6 Nu'bʉ́ nu'ą́ bi dątuabi bi 'ñena: "Dí tu-
pabi 'na nthebe barri ra aceite." Ha nura
'bɛtri bi 'ñembabi: "Jaua ra hɛ'mi habʉ huts'i
hangu guí tupa ma hmu, y dąma hyoqui
ma'na habʉ di mą gue hønsɛ nde nthebe
barritho gui tu."
7 Nepʉ nu'ą ma'na bi 'ñembabi: "Xi'a'i,
¿hangu guí tugue?" Nu'ą́ bi 'ñena: "'Na

nthebe huada ra trigo.” Nepʉ nú'ą ra 'bɛtri bi 'ñembabi: “Nehe jaua ra hɛ'mi habʉ huts'i hangu guí tupa ma hmu. Hyoca ma'na habʉ di mą gue høns̄ɛ goho'rate gui tu.”

8 Nepʉ nura hmu bi 'ñe'tsua rá nsu nú'ą ra ts'o'bɛtri ngue'ą bi dąma nti rá mfeni pa bi gohi xá hño co nú'ʉ to'o mi tu ya thai. Hangue njabʉ nuya meximhai xi ya nimfeni pa da gohi xá hño co yá mimex-imhaiui, pe nú'ʉ xa gamfri Ajuą hingui øt'e njabʉ.

9 Pe nugui, nu'ą dí xi'ahʉ, masque ra boją da za da hyat'a 'na, pe nehe co nú'ą ra boją'ą ogyá mit'ihʉ, faxhʉ nú'ʉ ja te ø'tua ra 'bɛdi, pa njabʉ gui ntsixhʉ'ʉ, pa nu sta uadi ri tehʉ de guecua ja ra ximhai ne sta uadi da thogui ra boją, nu'bʉ́ ma da t'a'ahʉ 'nara hoga 'ñehe nu xcrí tsøñhʉ mahets'i habʉ bí ja ya hoga 'mʉi pa nzą̄ntho.

10 Nu'ą tó'o hingui køni masque 'na tʉi ra boją xa t'umbi da su, nehe hinda køni 'bʉ da t'umba ndunthi ra boją pa da su. Nu'ą tó'o køni de nú'ą 'na tʉi xa t'umbi pa da suhmą, nehe da køni 'bʉ da t'umba ndunthi pa da su.

11 Hangue nugui dí xi'ahʉ, 'bʉ gui køñhʉ ya hño de nuua ja ra ximhai nú'ʉ xa t'a'ahʉ pa gui suhmąhʉ, ¿to'o da gamfri de gue'ahʉ pa da 'ra'ahʉ ya hño de mahets'i pa gui suhmąhʉ?

12 Nu'bʉ hingui pąhʉ gui suhʉ nú'ą hin-grí mɛtihʉ, ¿hanja da za da t'a'ahʉ nú'ą rí 'ñep'a'ihʉ pa gui suhʉ?

13 Ni 'nara 'bɛgo hinda za da mɛpabi yoho ya hmu, ngue'ą njabʉ da za da ʉtsa 'na, ne go da mąhui nú'ą ma'na, o nzą̄ntho go di pɛpabi 'na, y nu ma'na hina. Njabʉ nehe hingui tsa gui pɛpabihʉ Ajuą ne da 'yoda ri mfenihʉ ra boją.

14 Ha nuya fariseo xi mi ho da mɛ'tsa ndunthi ra boją ne mi 'bʉhni mi huxa nt'øde'ʉ nú'ą bi mąnga ra Jesu ne xi mi ɛnda yá thede'ʉ.

15 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Nu'ahʉ ri hnequi 'ñena 'na xi gyá hoją'ihʉ, pe høns̄ɛ pa gui pønga ri hmihʉ ja yá thandi ri miqu'eihʉ, pe Ajuą pąt'athohʉ ri mfenihʉ te rá 'bɛ'ą guí beñhʉ, hangue 'bʉ guí ne gui pønga ri hmihʉ ja yá thandi ri miqu'eihʉ, hingui tsa gui pønga ri hmihʉ ja rá thandi Ajuą.

Rá ley ra Moise ne ra hoga nt'øde de rá hmanda Ajuą

16 Desde ante da zøhø ra Xuua Xi'tsate ya nguí pɛ'tsuahʉ rá ley ra Moise ne nú'ą xqui mąnga ma'ra yá 'mɛhni Ajuą. Y desde bi zøhø ra Xuua asta nubya xcá 'yøhʉ xa si'ahʉ ya noya dega hoga nt'øde de hanja go ri manda Ajuą, y njabʉ ndunthi xa 'yøt'a ra ts'ɛdi da yʉt'i nu habʉ ri manda Ajuą.

17 Masque mahets'i ne ra ximhai hingui hei pa da uadi, pe ni 'nara noya nú'ą xa t'ofo ja rá ley Ajuą hinda njabʉtho, pɛ'tsi da njabʉ ngu nú'ą mą.

Ra Jesu bi mą de ra nxuni (Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 'Bʉ 'nara 'ñøhø da nxungüi rá 'bɛhñą pa go da nthątui ma'na ra 'bɛhñą, nú'ą ra 'ñøhø'ą ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui. Y nu'ą tó'o da nthąti co 'nara 'bɛhñą xa nxungüi rá dąme, ne'ą ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui.

Ra Jesu bi mą de 'nara 'ñøhø ra rico ne ra Lasaro

19 Mi 'bʉi 'nara 'ñøhø xi mrá rico, ne xi mri hñe xá hño co 'raya hoga dutu xi mahotho. Y mi øt'ango hyastho ja rá ngu co ndunthi ra nthoqui.

20 Ne mi 'bʉi 'nara zi mɛti mrá thuhu ra Lasaro xi mrá hyoya, xqui hñuhni ja rá gosthingu nú'ą ra rico. Ne mi tsʉ 'nara hñeni mi 'ya maxøgue rá ndo'yo,

21 ne asta ya tsat'yo mi te'tsuabi habʉ mi 'ya. Y nú'ą ra zi 'ñøhø'ą mi nehmą xa zi nú'ą mi tagui de ja rá mexa nú'ą ra rico.

22 'Nara pa bi du ra zi hyoya, y ya ɛnxɛ de mahets'i bá ehe e bi zits'i pa bá 'bʉhui ra Abrá nuni mahets'i. Nepʉ 'mɛfa bi du nehe nú'ą ra rico, ne bi t'agui.

23 Y de mi oni nú'ą ra rico ja ra nidu xi mri sufri ndunthi, nepʉ nu'ą́ bi gʉxa yá da ne bi hyandi de yabʉ ra Abrá ya mi 'bʉhuini ra Lasaro nehe.

24 Nepʉ nura rico bi ma'ti ne bi 'ñembabi: “Ma dada'i Abrá, dá nja ri nthecate de guequi, bá pɛhna ra Lasaro da pobo qué yá dedo co 'na zi tʉi ra dehe pa e da pobo qué ma jąne, ngue'ą xi dí sufri ndunthi nuua ja ra tsibi.”

25 Ha nura Abrá bi 'ñembabi: “Amigo, beni gue nu'i nú'bʉ nguí 'bʉi ja ra ximhai xi nguí 'bʉi xá hño, ha nura Lasaro mi sufri

ndunthi ra hñoya. Pe nubyá nuní 'bʉi xá
hño de guecua, ha nu'i go guí sufribya núbʉ
habʉ guí 'bʉi.
26 Ha nixi da za da mabʉ ra Lasaro,
ngue'ą ja 'nara hñe madetho xi xá hñe.
Hangue nu'ʉ 'bʉcua hinda za dí mabʉ, ha
nu'ʉ bí 'bʉpʉ, hinda za dí 'ñecua nehe."
27 Nepʉ nú'ą ra rico bi 'ñena: "Ma dada'i
Abrá, nu'bʉ́ dí bąnte'i gui pɛhna ts'ʉ ra
Lasaro ja rá ngu ma dada
28 habʉ bí 'bʉi má cʉt'a ma cu, pa da zofo
pa hinda zøhø de guecua ja ra nidu, e da
sufri ngu dí sufriga."
29 Pe nura Abrá bi 'ñembabi'ą: "Nu'ʉ́ ya bí
pɛ'tsa nú'ą bi 'yofo ra Moise ne nú'ą bi 'yofo
ma'ra yá 'mɛhni Ajuą. ¡Go dá 'yøte'ʉ!"
30 Pe nura rico bi 'ñena: "Hąhą majuąni
guí mą, nú'i ma dada'i Abrá, pe nu'bʉ gui
pɛhna 'na de nú'ʉ xa du, nu'ʉ́ dí pądi da
'yøte ne da ñobri."
31 Pe nura Abrá bi 'ñembabi: "'Bʉ hingo xa
'yøte nú'ą bi mąnga ra Moise ne ma'ra yá
'mɛhni Ajuą, nixi da ne da gamfri nú'ą da
xipabi nú'ą di yopa nte de ja ra du."

17

Ra Jesu bi mą gue ga nsuhʉ pa hinga japhʉ da 'yøt'a ya ts'oqui ma'ra
(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

1 Ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:
—Nzątho da nja 'raya t'øt'e pa da japi da
nts'oca ya ją'i, pe ¡huecate nú'ą ra ją'i to'o da
japi da 'yøt'a 'nara ts'oqui ma'na!
2 Ma'na xá hño nú'ą ra ją'i'ą dra
ts'ʉtuahmą 'nara do strá hñʉ ja rá 'yʉga ne
dra føta ja ra ndehe, pa te hønsɛ da japi da
'yøt'a ra ts'oqui ma'na rá miqu'eiui nú'ą
hinxa zɛditho rá jamfri.
3 Hangue nugui dí xi'ahʉ gui nsuhʉ.
Nu'bʉ 'nari cuhʉ da 'yø't'ahʉ 'nara
nts'o'mʉi, zofohʉ, hñącuahʉ. Nu'bʉ da
ñobri, pumbabihʉ.
4 Masque da 'yø't'ahʉ ra nts'o'mʉi yoto
'mi'qui de ra pa, ne 'bʉ da 'ñehe da 'ya'ahʉ
ra pumbate cada ra 'mi'qui, pumbabihʉ.

Ra jamfri ngu 'nara zi nda dega mostasa

5 Ha nuyá apostol ra Jesu bi 'ñembabi:
—Xupca ma jamfrihe.
6 Nepʉ ra zi Hmu Jesu bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ xi majuąni gri pɛ'tshʉ ra jamfri
masque ngu 'nara zi nda dega mostasa rá
ndąngui, nu'bʉ́ da za gui 'ñembabihʉ nuna
dąnga 'bai gá za: "C'ʉts'i de habʉ guí 'bai ne
rí ma gui nt'ʉt'a ja ra ndehe," ha nura za'ą
da 'yø't'a'ihʉ co nú'ą ri jamfrihʉ.

'Nara 'bɛgo rí 'ñepi da mɛpa rá hmu, hingo dra 'bɛpi

7 Ra Jesu bi 'ñembabi nehe'ʉ:
—'Bʉ 'nara ją'i di 'bʉ 'nará 'bɛgo xqui
menga 'bɛfi ja ra huąhi o ra 'ba'yo, ¿ha
gue da t'embabi 'bestho: "Thogui hñudi gui
ñuni"?
8 Hina. Nu'ą́ da t'embabi: "'Mɛt'o gui
hoca ra nt'oxi, ne hñoquigue pa gui 'raqui te
ga tsi. Nepʉ 'mɛfa gui ñunigue nehe."
9 ¿Ha guí beñhʉ da t'umba njamądi ra
'bɛgo de nú'ą 'bɛpabi da 'yøt'e? Hina.
10 Njabʉ nehe nu xcrí juahʉ gui pɛphʉ rá
'bɛfi Ajuą xa 'bɛp'ahʉ, rí 'ñepi gui 'ñeñhʉ:
"Hiní 'ñepcahe gui 'yacje ra jamądi ngue'ą
'nadyá 'bɛgothohe ne hønsɛ stá pɛhe nú'ą
mri 'ñepcaguihe ga pɛhe."

Ra Jesu bi 'yøthe 'rɛt'a ya 'ñøhø mi tsʉdi ra lepra

11 De guehni bi thogui ra Jesu bi sigui rá
'ñu pa mri ma Jerusale, bi 'ranga madetho
de yoho ya hai, 'na rá thuhu Nsamaria, ha
nu ma'na Galilea.
12 Y ya de mi ma da zønga ja 'nara zi
hnini, bi bøni pa bá tsʉdi'ą 'rɛt'a ya 'ñøhø
mi tsʉdi ra lepra nú'ą mi tsit'atho ra ngø, ne
nu'ʉ́ bi gohi zi yabʉtho de gue'ą, ngue'ą xuá
nts'uni yá hñeni.
13 Nepʉ bi ma'ti'ʉ bi 'ñembi:
—Jesu, ma zi Xahnate'ihe, dá nja ri nthe-
cate de guecje.
14 Nepʉ nu mi hyanda ra Jesu bi
'ñembabi'ʉ:
—Rí maha ua 'ñudihʉ ja ya macją.
Nepʉ nu'ʉ́ bi ma, ne de má 'ñu bi ñąni de
yá hñeni'ʉ.
15 Y 'na de gue'ʉ de mi za gue bi ñąni, bi
mengui mi xøcambeni Ajuą co ya hmafi.
16 Ne bi ndandiñąhmu ja rá ua ra Jesu ne
bi mɛgui rá hmi asta ja ra hai pa bi umba
njamądi ngue'ą xqui 'yøthe'ą. Y nú'ą ra
'ñøhø'ą mrá me Nsamaria.
17 Y nura Jesu bi 'ñani ne bi 'ñena:

—¿Ha gue hingue mi 'rɛt'a bi ña̱ni? ¿Habʉ bi ma nú'ʉ má gʉto?

18 ¿Ha gue hønsɛ núni hingrá me Israel bá pengui ri xøcambeni Ajua̱?

19 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi nú'a̱ ra 'ñøhø:

—'Bai rí ma, ya xcá ña̱ni ngue'a̱ xcá cam-frigui.

Ra Jesu bi ma̱ de rá 'ñehe rá hmanda Ajua̱ (Mt. 24:23-28, 36-41)

20 Nepʉ ya fariseo bi 'yambabi ra Jesu ha'mʉ mi ma da zøhø rá hmanda Ajua̱ nuua ja ra ximhai. Nepʉ nu'á̱ bi da̱di ne bi 'ñembabi:

—Nurá hmanda Ajua̱ hinga 'nara t'øt'e pa da hnequi.

21 Nixi da za da t'eñ'ahʉ: “Xi jaua”, o “Bí jani”. Nurá hmanda Ajua̱ ya xa zøhø ne ya 'bʉi con gue'ahʉ.

22 Nepʉ nu'á̱ bi 'ñembabi yá nxadi nehe:

—Ma da zøhø ra pa gui nehma̱hʉ gui hyanthʉ da zøhø 'bestho nú'a̱ ra da̱nga pa, pa gui hyanthʉ da yopa 'ñehe pa da nda̱ Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i, pe hindi tat'atho ya pa pa gue'a̱.

23 Ne ma da t'eñ'ahʉ: “Xi 'bʉcua”, o “Xi bí 'bʉhni”. Pe oxqui pahʉ ma gui c'a̱'tshʉ, ne oxqui tɛnihʉ nú'ʉ to'o da xi'ahʉ njabʉ.

24 Ngue'a̱ ngu guí hanthʉ 'nara huɛi nú'a̱ masɛctho da yot'i maxøgue mahets'i, ma da njabʉ nehe nú'a̱ ra pa'a̱ stua yopa pengui Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i.

25 Pe mahyoni 'mɛt'o da thogui ndunthi ya ts'othogui. Ne ma da ʉtsa gatho ya ja̱'i nú'ʉ 'bʉi de nuya pabya.

26 Ngu nú'a̱ bi nja de nuya pa'ʉ de mi 'bʉi ra Noé, ma da njabʉ nehe nu stua yopa ehe Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i.

27 Nu'ʉ́ mri ñuni, mi tsithe, ne mi øt'a nthati ngu xi yá nza̱i, ne hinte mi jamasu'ʉ asta nura pa'a̱ bi yʉt'a ra Noé ja ra arca, ne mi da̱mfri'ʉ bi ñuxa ra dehe maxøgue ra ximhai, y gatho ya ja̱'i bi ja̱t'i.

28 Bi njabʉ nehe nuya pa'ʉ mi 'bʉ ra Lot. Ya ja̱'i mi øt'e ngu xi myá nza̱i, mi ñuni mi tsithe, mi mpa ne mi ntai, mi mpot'i ne mi høngu.

29 Pe nu de mi bønga ra Lot de ra hnini Sodoma, bi 'ua̱ ya tsibi ne ra asufre, y bi du dega nza̱t'i gatho ya ja̱'i de nú'a̱ ra hnini'a̱.

30 Ma da njabʉ nehe nú'a̱ ra pa'a̱ stua yopa pengui Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i.

31 De nura pa'a̱, 'bʉ 'na di 'ba ja ra patio de rá ngu, hinda yʉt'a mbo rá ngu pa da hña̱ts'i nú'a̱ te di pɛ'tsi. Y nu'a̱ tó'o di 'yo ja rá hua̱hi, ya hinda yopa menga ja rá ngu.

32 Benihʉ de hanja bi ndo'u rá 'bɛhña̱ ra Lot ngue'a̱ bi ñegui bi hyanda nú'a̱ ra hnini bi zopʉ.

33 Nu'a̱ tó'o ne da su rá te, da 'bɛdi, pe nu'a̱ tó'o da unga rá te po rá nguequi, nu'á̱ ma da mɛ'tsa ma'na ra hoga te pa nza̱ntho.

34 Nehe dí xi'ahʉ gue nú'a̱ ra xuui'a̱ 'bʉ yoho di 'bonga 'nadbʉ ja yá a̱ha̱, 'na da ts'its'i, ha nu ma'na da ts'ogui.

35 'Bʉ yoho ya gʉni di cʉni mahyɛgui, 'na da ts'its'i, ha nu ma'na da ts'ogui.

36 'Bʉ yoho ya 'ñøhø di 'yo ja yá 'bɛfi 'nadbʉ ja ra hua̱hi, 'na da ts'its'i, ha nu ma'na da ts'ogui.

37 Nu mi 'yøde njabʉ ya apostol bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿Habʉ ma dua nja nú'a̱ gá ma̱, ma zi Hmu'ihe?

Nepʉ nu'á̱ bi da̱di ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Nuni habʉ di 'bɛni nú'a̱ xa du, ja ma da munts'ni ya pada pa da zi'ʉ.

18

'Nara nzaya co 'nara viuda

1 Ra Jesu bi xipa 'nara 'bede yá nxadi gue mahyoni da 'yapabi Ajua̱ nza̱ntho nsinque da zabi.

2 Ne bi 'ñembi:

—Mi 'bʉi 'nara nzaya ja 'nara hnini, himi tsu Ajua̱ ne ni 'nara ja̱'i himi tsu.

3 Ne de nú'a̱ ra hnini'a̱ mi 'bʉi 'nara viuda nehe, nza̱ntho mi pa da c'a̱'tsa nú'a̱ ra nzaya pa da ña̱ni de rá ncontra'a̱.

4 Pe bi thogui ndunthi ya pa nura nzaya himbi umba ra mfats'i nú'a̱ ra viuda. Pe 'mɛfa bi 'ño rá mfenisɛ nú'a̱ ra nzaya ne bi 'ñena: “Masque nugui hindí tsu Ajua̱, nixi 'nara ja̱'i hindí tsu,

5 pe hingo rá ngue'a̱ ma ga øta nú'a̱ xica ra viuda, pa hingue xi stí tsøtcatho ma mʉi.”

6 Ra zi Hmu Jesu bi 'ñena:

—Guehna bi ma̱nga nú'a̱ ra ts'o nzaya.

7 Xihma̱ Ajua̱, ¿ha gue hinda ña̱ni nú'ʉ to'o xa huahni, nú'ʉ apabi'a̱ ma pa ra xuui? ¿Ha gue hinda mats'i 'bestho'ʉ?

8 Dí xi'ahʉ gue ha̱, 'bestho da mats'i. Xi
sta yopa mengui Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i, ¿ha
gue da zʉdi ndunthi to'o di camfri 'bʉ? Ya
hina.

'Nara fariseo co 'na de nuya 'ña̱tsa ngʉxboja̱

9 Ra Jesu bi ma̱nga ma'na ra 'bede pa nú'ʉ
to'o ri 'ñets'i gue ya hoja̱'i ne xi ya denate,
ne bi 'ñena:
10 —Yoho ya 'ñøhø bi ma ja ra nija̱ pa da
'yapabi Aju̱a̱, 'na mrá fariseo, ha nu ma'na
mrá 'ña̱tsa ngʉxboja̱.
11 Ha nura fariseo bi 'yapabi Aju̱a̱ má 'bai
ne mi ena njaua: "Dí jama̱di ma Zidada'i,
ngue'a̱ nugui hindí nja ngu ya 'yøt'ats'oqui,
ya be, ya ts'o'mʉi ne ya zinga medintha̱ti,
nixi dí nja ngu nuni ra 'ña̱tsa ngʉxboja̱
'bahni.
12 Nugui dí ayuna yo'qui ra semana, ne
nza̱ntho dí 'ra'a 'rɛt'a centavo cada ra bɛxo
nú'a̱ dí ta̱ha̱," njabʉ bi 'ñena.
13 Pe nú'a̱ ra 'ña̱tsa ngʉxboja̱ bi gohi ts'ʉ zi
yabʉ de ra fariseo, ne nixi bi ne bi gʉxa yá
da pa mahets'i ngue'a̱ mi pa̱di gue xi mrá
nduts'oqui, pe xi mi apabi Aju̱a̱ con gatho
rá mʉi ne mi ena: "¡Ma Zidada'i, dá nja
ri nthecate de guequi, ngue'a̱ xi majua̱ni
nugui 'nadrá da̱nga 'yøt'ats'oqui!"
14 Hangue bi 'ñenga ra Jesu:
—Dí xi'ahʉ gue nú'a̱ ra 'ña̱tsa ngʉxboja̱ bi
zʉdi ra pumbate de yá ts'oqui, ne bi menga
ja rá ngu ya hinte má ts'oqui mi tu. Pe
nura fariseo himbi zʉdi ra pumbate de yá
ts'oqui. Ngue'a̱ nu'a̱ tó'o ri 'ñexasɛ, nú'a̱ go
gue'a̱ ma da 'bɛ rá tsa. Ha nu'a̱ tó'o hini
'ñexasɛ, nú'a̱ 'mɛfa ma da t'e'tsua rá nsu.

Ra Jesu bi ja̱pa ya ba̱tsi
(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

15 Bá ts'impabi ya zi ba̱tsi ra Jesu pa da
hñuxa yá 'yɛ ne da ja̱pabi'ʉ. Pe nu mi
hyanda njabʉ yá nxadi bi zʉi nú'ʉ to'o mri
zi yá ba̱tsi.
16 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Hophʉ ya ba̱tsi da e da zʉcagui, oguí
ha̱cuahʉ, ngue'a̱ nu'ʉ tó'o da 'mʉi ja rá
hmanda Aju̱a̱, mahyoni da nja ngu nuya ya
zi ba̱tsi.
17 Nehe dí xi'ahʉ gue nu'a̱ tó'o hinda nja
ngu 'nara zi ba̱tsi pa da 'mʉi ja rá hmanda
Aju̱a̱, hinda za da yʉt'a ja rá hmanda Aju̱a̱.

'Nara rico bi ña̱ui ra Jesu
(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 Ne de gue'a̱ 'nara nda̱ de ja ra nija̱ bi
'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:
—Nu'i Xahnate, 'nagrá hoja̱'i, ¿te da za ga
øt'e pa ga tsʉdi ra te pa nza̱ntho?
19 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:
—¿Hanja guí engagui gue drá hoja̱'i? Jo'o
ma'na ra hoja̱'i, hønsɛ Aju̱a̱.
20 Nu'i guí pa̱di xá hño ya hmanda de ra
ley habʉ ena: "Oxqui ntsinga medintha̱ti,
oxqui nhyote, oxcrí mpe, ne oxqui jʉ'tsua
ya nc'uamba ri miqu'eiui, ne umba ra
t'equ'ei ri dada ne ri na̱na̱ ne su'ʉ."
21 Ha nú'a̱ ra 'ñøhø bi 'ñena:
—Gatho núyá stá øt'e desde ndí ba̱tsi.
22 Ha nu mi 'yøde ra Jesu njabʉ, bi
'ñembabi:
—Ri 'bɛdi gui 'yøt'a ma'na. Rí ma gui
pa gatho nú'a̱ guí pɛ'tsi, ne gui hecuabi ya
hyoya. Njabʉ ha̱, ma grí tsʉdi ya hño de
mahets'i. Ne bá ehe gui tɛngagui.
23 Pe nu mi 'yøde njabʉ nú'a̱ ra nda̱ xi bi
du rá mʉi ngue'a̱ xi mrá da̱nga rico.
24 Nu mi hyanda ra Jesu gue xi bi du rá
mʉi, bi 'ñena:
—¡Xi xá hñei da yʉt'a 'nara rico ja rá
hmanda Aju̱a̱!
25 Ma'na hingui hei da thogui 'nara
da̱nga mbo'ni ngu ra cameyo ja rá gu 'nara
'yofri que 'nara rico da yʉt'a ja rá hmanda
Aju̱a̱.
26 Ha nú'ʉ to'o bi 'yøde nu mi ma̱nga
njabʉ, bi 'ñena:
—Nu'bʉ njabʉ, ¿to'o'a̱ da za da mpøhø?
27 Nura Jesu bi 'ñembabi:
—Nu'a̱ jʉmpabi xá hñei ya ja̱'i, pa Aju̱a̱
otho 'nara t'øt'e strá hñei.
28 Nepʉ nura Pedro bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'ihe, nuje stuá tsoguihe
gatho nú'a̱ ndí pɛ'tshe pa go stuá tɛn'ahe.
29 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Majua̱ni dí xi'ahʉ, nu'a̱ tó'o da zogui
rá ngu, o rá dada, o rá na̱na̱, o yá cu, o rá
'bɛhña̱, o yá ba̱tsi po rá ngue ra ma̱ca noya,
30 nu'a̱ ma da hña̱ni nuua ja ra ximhai
ma'na ndunthi que nú'a̱ xa zogui, ne 'mɛfa
ma da hña̱nga ra te pa nza̱ntho nuni ma-
hets'i.

Ra Jesu bi yopa mạ de rá du
(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

31 Y nura Jesu bi 'ueque 'nambʉ nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi, ne bi 'ñembabi:

—Nubya grá maha pa Jerusale habʉ ma da nja ngu nú'ạ xa 'yofo yá 'mɛhni Ajuạ de nú'ạ ma da thogui Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i.

32 Ma da t'ɛnt'ua ja yá 'yɛ ya jạ'i nú'ʉ hingyá me Israel, ne nu'ʉ́ ma da 'yø'tua ra nt'eni, ne ma da ñạma'ñʉ de gue'ạ, ne ma da zots'i.

33 Nu'ʉ́ ma da na'mbi nepʉ da hyo, pe nurá hñupa ma da yopa nte de ra du ma'na'qui.

34 Pe nuya nxadi himi tso yá mfeni de nú'ạ mi xipabi ra Jesu, nixi himi tsa da bạdi'ʉ de nú'ạ mi mạñ'ạ.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara goda nuni Jericó
(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

35 De ya mi ma da zønga ra Jesu ja ra hnini Jericó, mi huhni 'nara goda ja ra 'ñu, mi pɛti.

36 Ha nu mi 'yøde'ạ gue mi pani ndunthi ya jạ'i, nu'ạ́ bi 'ñani te rá 'bɛ'ạ xqui nja.

37 Nepʉ nu'ạ́ bi sipabi gue mi pani ra Jesu me Nasare.

38 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi ñạ nts'ɛdi ne bi 'ñena:

—¡Nu'i Jesu, rá T'ʉ'i ra ndạ Davi, dá nja ri nthecate de guequi!

39 Ha nuya jạ'i mri 'bɛt'o mi tsʉi ne mi embi gue da go'ta rá ne, pe nu'ạ́ ma'na mri mafi nts'ɛdi ne mi ena:

—¡Rá T'ʉ'i ra Davi, huegagui!

40 Nepʉ ra Jesu bi gohi bi 'mai ne bi mɛhni to'o bá tsi. Y nu mi zøhø habʉ mi 'bai'ạ, bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

41 —¿Te guí ne ga ø't'a'i?

Ha nura goda bi dạdi ne bi 'ñena:

—Dí ne ga handi, Ndada.

42 Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—¡Nubya hạ xa njabʉ ngu nú'ạ guí ne! Xcá ñạni ngue'ạ xcá camfrigui.

43 'Bestho ra ora'ạ ra goda bi za bi hyandi, ne bi dɛna ra Jesu, mi xøcambeni Ajuạ. Y gatho nú'ʉ ya jạ'i bi hyandi njabʉ, ne'ʉ bi xøcambeni Ajuạ nehe.

19

Ra Jesu co ra Saqueo

1 Nepʉ nura Jesu bi yʉt'a ja ra hnini Jericó ne mri 'yo mi thogui made ra hnini.

2 Ne de guehni mi 'bʉ 'nara 'ñøhø xi mrá rico mrá thuhu ra Saqueo, gue'ạ mrá ndạ de nuya 'ñạtsa ngʉxbojạ.

3 Nura Saqueo mi ne da hyanda ra Jesu pa da bạdi to'o'ạ, pe himi tsa ngue'ạ himrá he'tsa jạ'i y mi 'ñoui ndunthi ya jạ'i ra Jesu, hangue himi tsa da hyandi'ạ.

4 Nepʉ nu'ạ́ bi nest'ihi bi 'mɛt'o bøxa mañạ ja 'nara dạnga 'bai gá za pa da za da hyanda ra Jesu, ngue'ạ ja ma dí 'rani'ạ.

5 Nu mi thogui ra Jesu de guehni, bi hyandi gue ja mi tøhni'ạ. Ne bi 'ñembabi:

—Nu'i Saqueo, bá dạma cại, ngue'ạ nubya dí ne ga tsøñ'a'i ja ri ngu.

6 Nepʉ nura Saqueo mant'ạ bi dạma gại ne co ndunthi ra johya bi zixa ra Jesu ja rá ngu.

7 Ha nu mi hyanda njabʉ ya jạ'i, bi mʉdi bi nøñ'ʉ ra Jesu ngue'ạ bi ma bá cʉt'a ja rá ngu 'nara ts'ojạ'i.

8 Nepʉ nura Saqueo bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, ma ga hecua ya hyoya made de numa hño dí pɛ'tsi, ne 'bʉ to'o stá hat'i, ma ga ju'tua goho 'mi'qui de nú'ạ stá hat'i.

9 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Núbya rapaya xa zøhø ra mpøhø nuua ja ri ngu, ngue'ạ ne'i xqui 'ñehe desde yá jạ'i ndu ra Abrá.

10 Ngue'ạ Nú'ạ To'o bi e bi Njạ'i, bá ehe pa da hyoni ne da pøhø nú'ʉ xa 'mɛdi.

Ra 'bede de nú'ʉ 'rɛt'a ya 'bɛgo co 'rɛt'a ya bojạ

11 Nu mi uadi bi mạnga ra Jesu njabʉ, bi mʉdi bi xipabi ya jạ'i 'nara 'bede, ngue'ạ ya mi ma da zønga Jerusale y nú'ʉ ya jạ'i mi hu yá mʉi gue mi ma da hnequi 'bestho rá hmanda Ajuạ nu stí zøni.

12 Hangue nura Jesu bi 'ñembabi:

—Mi 'bʉi 'nara 'ñøhø mrá t'ʉ 'nara ndạ. Nú'ạ́ bi ma yabʉ ja ma'na ra hnini pa da thuts'i dega ndạ ja rá hai, nepʉ da yopa mengui pa da ndạ.

13 Pe ante da ma'ạ, bi zohna nú'ʉ 'rɛt'a yá 'bɛgo pa da umbabi 'ra 'nara bojạ, y mahyɛgui rá ndunthi bi umbabi cada 'na de gue'ʉ. Nepʉ bi 'ñembabi: "'Yøthʉ ra thoni

co nú'ą dá 'ra'ahʉ pa da xu ri bojąhʉ asta hinga pengui." Ne bi gʉ rá 'ñu bi ma.

14 Pe nú'ʉ ya ją'i de rá hai nú'ʉ to'o mi ʉtsa, bi mɛhna 'raya 'mɛhni pa da ma nehe habʉ mri ma'ą pa xąmą hinxa thuts'i dega ndą de yá hai'ʉ.

15 Pe nu'ą́ bi t'umbabi ra ts'ɛdi pa da ndą, ne bi menga ja rá hai. Ha nu mi zøhø'ą bi manda bi ts'ohna gatho nú'ʉ to'o xqui umbabi ra boją, pa da bądi hangu xqui dąhą cada 'na de gue'ʉ.

16 Nu'ą rá mʉdi bi zøhø bi 'ñena: "Nú'i ri t'equ'ei Ndą, nuri boją gá 'raqui xa xu má 'rɛt'a yá ndunthi de nú'ą gá 'raqui."

17 Ha nura ndą bi 'ñembabi: "Xá hño, xi grá hoga 'bɛgo, xcá japi xa xu nú'ą 'na tʉi dá 'ra'i. Nubya ma ga hux'a'i dega ndą pa gui manda 'rɛt'a ya hnini," bi 'ñembi.

18 Ha nu'ą ma'na ra 'bɛgo bi 'ñena: "Nú'i ri t'equ'ei Ndą, nuri boją gá 'raqui xa xu má cʉt'a yá ndunthi de nú'ą gá 'raqui."

19 Nu'bʉ́ ra ndą bi 'ñembabi nehe: "Ne'i ma ga hux'a'i dega ndą pa gui manda cʉt'a ya hnini."

20 Nepʉ bi zøhø nú'ą ma'na bi 'ñembabi: "Nú'i ri t'equ'ei Ndą, jaua ri boją núna gá 'raqui. Dá tu'ti ne dá pɛ'tsi xá hño pa hindá 'bɛdi.

21 Dá ntsu xa bø ri cuɛ ngue'ą nu'i guí japi da mpɛfi 'na ndunthi, ne guí jʉ guí pɛ'tsi nú'ą hingo xcá pɛfi, ne guí xofo nú'ą hinxcá pot'i."

22 Nepʉ nura ndą bi 'ñembabi: "Nu'i 'nagrá ts'o'bɛgo, co nú'ą ri noya gá mą gá nts'oquisɛ. Nu'bʉ gá pądi gue drí ja'ahʉ gui mpɛhʉ nts'ɛdi ne dí jʉ dí pɛ'tsi nú'ą hinstá pɛfi, ne dí xofo nú'ą hinstá pot'i,

23 nu'bʉ́ ¿hanja hingá tsogui ma boją ja ra banco pa xa xu rá thąhą?"

24 Nepʉ bi 'ñembabi nú'ʉ ma'ra ya 'bɛgo mi 'bʉhni: "Hñąmfʉ nú'ą ra boją ne umbabihʉ nú'ą to'o bi xu 'rɛt'a 'mi'qui rá ndunthi ra boją."

25 Pe nu'ʉ́ bi 'ñembabi: "Nú'i ri t'equ'ei Ndą, pe nu'ą́ ya pɛ'tsa 'rɛt'a ya boją."

26 Ha nura ndą bi dądi ne bi 'ñena: "Dí xi'ahʉ gue nu'ą tó'o pądi da xu nú'ą t'umbi, da t'umbabi ma'na, pe nu'ą hingui pądi da xu nú'ą t'umbi, da thąmbabi nú'ą ts'ʉ di pɛ'tsi.

27 Ha nú'ʉ ma ncontra himi ne gue go ga ndą, bá tsincahʉua gatho, ne hyohʉ ja ma thandi."

Ra Jesu bi yʉt'a Jerusale
(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

28 De mi uadi bi mąnga njabʉ ra Jesu, bi thogui gá ma pa Jerusale.

29 Y de ya mi ma da zønga ja ra hnini Betfage ne ra hnini Betania, gueta ra t'øhø rá thuhu 'bo Olivo, bi mɛhna yoho yá nxadi,

30 ne bi 'ñembabi:

—Rí maha ja nuni ra hnini bí jani, ne nu xcrí tsøñhʉni ma gui tsʉhʉ 'nara zi burru di thąt'i de guehni, nú'ą hinto xa tøguetho. Gui xo'thʉ ne ua tsincahʉua.

31 Nu'bʉ to'o da 'yan'ahʉ hanja guí xo'thʉ, 'ñembabihʉ: "Ma zi Hmuhe bí honi."

32 Nepʉ nú'ʉ yoho yá nxadi bi ma ne bi zʉdi ngu xqui xipa ra Jesu.

33 Y ts'a mi xo'ti'ʉ, nú'ʉ to'o myá mɛti bi 'ñembi:

—¿Te gui japhʉ ra burru guí xo'thʉ?

34 Nepʉ nu'ʉ́ bi dądi ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmuhe bí honi.

35 Nu'bʉ́ bi ts'i'tsuabi'ą nura zi burru, ne nu mi zøni'ʉ bi xi'tsua yá pat'i'ʉ pa bi tøgue'ą.

36 Ne de mri ne ra 'ñu ra Jesu, ya ją'i mi hąca yá pat'i pa mi pøgue ja ra 'ñu habʉ mi thogui'ą.

37 Ne nu mi donts'a ja ra t'øhø 'bo Olivo pa da gąi, gatho nú'ʉ mri dɛni'ą bi mʉdi bi mafi co ra johya ne mi xøcambeni Ajuą ngue'ą xqui hyant'ʉ ya dąnga nt'udi nú'ʉ xqui 'yøt'a ra Jesu.

38 Ne mi ena'ʉ:

—¡Njąpi ra dąnga Ndą nuni xuá mɛncahʉ Ajuą! ¡Xi rá nsunda ra hoga'mʉi nuni mahets'i, ne ma da njabʉ de guecua ja ra ximhai nehe! ¡Xi rá nsunda Ajuą!

39 Nepʉ 'ra de nuya fariseo mi pani ja ya ją'i bi 'ñembabi ra Jesu:

—Xahnate, dí nehe gui hñącua nuyʉ ya ją'i grí 'ñoui, hinda mafi.

40 Pe nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:

—Dí xi'ahʉ gue nu'bʉ núyʉ da go'ta yá ne, nu'bʉ́ da za da mafi asta ya do.

41 Nu mi zøhø ra Jesu gueta ra hnini Jerusale, bi hyandi ne bi huequi ne bi nzoni,

42 bi 'ñena:
—¡Nu'ahʉ me Jerusale, 'bʉ di tsohmạ
ri mfenihʉ gue xa zøhø ra pa pa gui
mpøhøhmạhʉ! Pe nubyá hinda za gui pạhʉ,
ngue'ạ xra t'ạc'a ri mfenihʉ.
43 Ma da zø ya pa xá nts'o pa gue'ahʉ,
ngue'ạ nuri ncontrahʉ ma da go't'athohʉ,
ne da the'ts'athohʉ, ne hingui c'othʉ de ja
yá 'yɛ'ʉ.
44 Ne da hyo'ahʉ ne gatho ri bạtsihʉ, ne
ma da nhuata ri hninihʉ, ne hinda ma da
gohi ni 'nara do mañạ de rá midoui. Nú'ạ́
gue'ạ ma gui thoguihʉ ngue'ạ hingá pạdi gá
hñạñhʉ nuna ra mpøhø Ajuạ bá pɛhn'ahʉ.

Ra Jesu bi 'yɛnga nú'ʉ mri mpa mbo ra ndạnijạ
(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

45 Nepʉ ra Jesu bi yʉt'a ja ra ndạnijạ ne
bi mʉdi bi 'yɛnga gatho nú'ʉ to'o mi 'bʉhni
mri mpa ne mri ntai de guehni,
46 ne bi 'ñembabi:
—Ja ra Mạca T'ofo Ajuạ ena njaua:
"Numa ngu ra ngu pa da søcambenigui"; pe
nu'ahʉ́ xcá 'yøt'athohʉ ra ngu dega mfe.
47 Hyastho ra Jesu mi 'bʉhni ja ra ndạnijạ
ne mi xahna ya jạ'i, pe nuya ndạ gá macjạ
ne ya xahnate de ra ley ne gatho ya ndạ
de ra hnini, gatho'ʉ mi honi hanja da za da
hyo'ạ.
48 Pe himi tsa da 'yøt'a njabʉ'ʉ ngue'ạ
gatho ya jạ'i mi huxa nt'øde de nú'ạ mi
mạñ'ạ.

20

Ra Jesu bi t'ambabi te ma nsɛqui mi hạ
(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

1 'Nara pa ra Jesu mi 'bʉi ja ra ndạnijạ mi
zofo ya jạ'i de ra hoga nt'øde. Nepʉ bi zøhø
ya ndạ gá macjạ ne ya xahnate de ra ley ne
ya ndạxjua ndạ.
2 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñembabi:
—Dí ne gui xicje to'o xuá mɛhn'a'i pa gui
'yøt'a nuya ya t'øt'eya, ne con te ma nsɛqui
guí øt'a njabʉ.
3 Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi:
—Nequi ma ga an'ahʉ 'nara nt'ani:
4 ¿To'o xqui umba ra ts'ɛdi ra Xuua pa bi
'yøt'a ra sistehe? ¿Ha gue Ajuạ, o ya jạ'i?
5 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi mʉdi bri 'ñámbabi 'na ngu
ma'na ne bi 'ñémbi:
—¿Te ga mạñhʉbya? Nu'bʉ ga emfʉ gue
Ajuạ bi umba ra ts'ɛdi, ma da 'ñengaguihʉ:
"Nu'bʉ́ ¿hanja hingá camfrihʉ?"
6 Ha nu'bʉ ga emfʉ gue ya jạ'i, nu'bʉ́
nu'ʉ́ da bø yá cuɛ ne da hyojʉ dega nc'ahni,
ngue'ạ nu'ʉ́ beni gue ra Xuua xqui mɛhna
Ajuạ.
7 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi 'ñembabi gue himi pạdi
to'o xqui umba ra ts'ɛdi ra Xuua pa mi øt'a
ra sistehe.
8 Hangue nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Nixi guequi, hinga xi'ahʉ con te ma
nsɛqui dí øt'a njaua.

Ra 'bede de ya ts'omɛfi
(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

9 Nepʉ nura Jesu bi mʉdi bi xipa ya jạ'i
'nara 'bede ne bi 'ñembabi:
—Mi 'bʉi 'nara 'ñøhø xqui gạxa ndunthi
ya 'bai gá obxi ja yá huạhi. Y de gue'ạ
bi umba nhyandi rá uạ'obxi 'raya hyan-
thuạhi. Ha nu'ạ́ bi ma de guehni gá ma ja
ma'na ra hai ndunthi ya pa.
10 Nu mi zøhø ra pa pa da nja ra sofo de ya
obxi, bi mɛhna 'nará 'bɛgo nú'ạ to'o mrá me
uạ'obxi pa da 'yapabi nú'ạ mri 'ñepabi'ạ. Pe
ya hyanthuạhi bi guui dega mfɛi nú'ạ ra
'bɛgo ne hinte bi umbabi.
11 Pe nura me uạ'obxi bi mɛhna ma'na
rá 'bɛgo, nehe'ạ bi t'ø'tua ya nts'o'mʉi ne bi
juui dega mfɛi ne hinte bi t'umbabi nehe.
12 Nepʉ bi mɛhna ma'na, pe nú'ʉ ya hyan-
thuạhi bi gʉ bi na'mbi asta bi zɛni ne bi
guui'ʉ.
13 Nepʉ nura me uạ'obxi bi bensɛ ja rá
mfeni ne bi 'ñena: "Xibya, ¿te ga øt'e? Ma ga
pɛhna ma hmạca t'ʉ, xạmạ nu stí hyandi'ʉ
gue go di gue'ạ ma t'ʉ, xạmạ da 'yøte."
14 Pe nú'ʉ ya ts'o hyanthuạhi mi hyandua
rá t'ʉ ra me uạ'obxi bi zøhø, bi 'ñémbabi'ʉ:
"Nuni go guehni ma da gohui yá hai rá
dada, pe ma ga jʉhʉ ga hohʉ pa go ga cohʉ
gatho ya hai."
15 Hangue nu'ʉ́ bi gʉ nú'ạ ra t'ʉ ne bi pøni
de ja ra huạhi ne bi hyo'ʉ.
Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'yambabi ya jạ'i ne bi
'ñembi:
—¿Te guí beñhʉ ma da 'yøt'a nú'ạ ra me
uạ'obxi co nú'ʉ ya ts'o hyanthuạhi?
16 Nu'ạ́ ma da 'ñehe ne da hyo gatho'ʉ, ne
da umbabi ya hai ma'ra ya hyanthuạhi.

Nu mi 'yøde njabʉ gatho ya jạ'i bi 'ñena:
—¡Xạmạ Ajuạ hinda hopi da njabʉ!
17 Nepʉ ra Jesu bi hyandi'ʉ ne bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ́, ¿te ne da mạ nú'ạ huxa ja ra Mạca T'ofo habʉ ena njaua?:
Nú'ạ ra do bi føtbʉ hmạhạ 'na lado nuya hyøngu,
nubya gue'ạ ra mʉdi do de rá nijạ Ajuạ.
18 Nu'ạ tó'o da fe'tsa nura do'ạ, da 'uaca yá ndo'yo, ha nu'ạ tó'o da zɛ'mi, da qu'ɛ'ti.

Ra Jesu bi mạ de ra bojạ nú'ạ adi ya ndạ de ya hnini
(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

19 Ya ndạ gá macjạ ne ya xahnate de ra ley xi mi nehmạ xa gʉ ra Jesu nura ora'ạ, ngue'ạ bi zo yá mfeni'ʉ gue nú'ạ ra 'bede xqui mạñ'ạ, nu'ạ́ xqui mạ pa gue'ʉ, pe nu'ʉ́ mi tsu ya jạ'i da bø yá cuɛ.
20 Hangue bi mɛhna 'raya 'yacate nú'ʉ mri 'ñet'a hojạ'i, pa xạmạ xa 'yøde xa ñạma'ñʉ ra Jesu, pa njabʉ xa za xa ñạpabi co ra gobierhnu.
21 Hangue nu'ʉ́ bi 'yø'tua 'nara nt'ani ne bi 'ñembabi:
—Ma zi Xahnate'ihe, dí pạhe gue nu'i guí mạ ne guí udi nú'ạ xá hño, ne hinguí huahna nú'ạ to'o guí ø'tua ra hño, ngue'ạ nu'i guí udi rá 'ñu Ajuạ nú'ạ majuạni.
22 Dí ne gui xicaguihe, ¿ha gue rí 'ñepi ga juthe nú'ạ ra bojạ adi ra ndạ Cesa, o hina?
23 Pe ra Jesu mi pạtuatho yá ts'omfeni'ʉ, bi 'ñembabi:
—¿Hanja guí ne gui hyacaguihʉ?
24 'Ñutcahʉ 'nara bojạ xạ. ¿To'o rá c'oi núna tøcua, ne to'o rá thuhunạ?
Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi dạdi ne bi 'ñembabi:
—Rá c'oi ne rá thuhu ra ndạ Cesa.
25 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi 'ñembabi:
—Umfʉ ra ndạ Cesa nú'ạ rí 'ñepabi, ne umfʉ Ajuạ nú'ạ rí 'ñepabi'ạ.
26 Pe nu'ʉ́ himbi dinba ni 'nara ts'onoya ja yá thandi ya jạ'i ngu nú'ạ mi ne'ʉ, asta go bi 'yø'ʉ de nú'ạ gá dạdi ra Jesu, ne bi go'tatho yá ne'ʉ.

Ya saduceo bi 'yamba ra Jesu de rá ñoho ra te
(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

27 'Mɛfa 'raya jạ'i nú'ʉ t'embi ya saduceo bi ma bá c'ạ'tsa ra Jesu. Nú'ʉ́ ena gue hinda ma da yopa nte nú'ʉ xa du. Ne nu'ʉ́ bi 'ñembabi ra Jesu:
28 —Ma Xahnate'ihe, ra Moise bi zogui nt'ofo gue 'bʉ 'nara 'ñøhø da du ne da zogui rá 'bɛhñạ ne himbi mɛ'tsua ni 'nara bạtsi, nu'bʉ́ nurá cu nú'ạ ra 'ñøhø bi du, mahyoni da nthạtui nú'ạ ra 'bɛhñạ bi gohisɛ, pa 'bʉ da mɛ'tsa ya bạtsi da thu'mba rá thuhu ngu rá thuhu ndu rá 'bɛt'o dạme.
29 'Na'qui mi 'bʉi yoto ya 'ñøhø mri ncu. Nu'ạ rá mʉdi bi nthạti pe 'mɛfa bi du, ne ni 'nara bạtsi himbi mɛ'tsua rá 'bɛhñạ.
30 Y nura 'bɛhñạ'ạ bi nthạtui ma'na rá cu ndu rá dạme, ne'ạ bi du, ne ni 'nara bạtsi himbi zocuabi.
31 Nepʉ nurá hñu rá cu ndu rá dạme bi nthạtui nehe nú'ạ ra 'bɛhñạ. Y bi njabʉ 'rama'na asta bi du gatho nú'ʉ yoto, ha nu gatho'ʉ ni 'nara bạtsi himbi zocuabi nú'ạ ra 'bɛhñạ.
32 Ne 'mɛfa bi du nehe nú'ạ ra 'bɛhñạ.
33 Hangue xi de stí yopa nte de ra du'ʉ, ¿to'o 'na de gue nú'ʉ yoto bi nthạtui dí 'mʉhui mahets'i?
34 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Nuua ja ra ximhai ya 'ñøhø ne ya 'bɛhñạ ri nthạti.
35 Pe nu sta yopa nte de ra du ne stí 'mʉhni mahets'i nú'ʉ rí 'ñepi da 'mʉhni, ya hinda ma da nthạti'ʉ,
36 ngue'ạ ya hinda ma da du ma'na'qui. Ne ma da 'mʉ ngu ya ɛnxɛ, ne dyá t'ʉ Ajuạ ngue'ạ ya da yopa nte'ʉ de ra du.
37 Nusɛ ra Moise xicaguihʉ ja ra Mạca T'ofo gue ma da yopa nte nú'ʉ xa du, ne ja guehnitho mạ de nú'ạ ra ndạpo mi zø, gue ja bi 'ñembabini Ajuạ gue go gue'ạ rá Ajuạ ra Abrá, ne de ra Isaac, ne de ra Cobo nú'ʉ ya xqui du.
38 Pe Ajuạ hingrá Ajuạ de nú'ʉ xa du, go rá Ajuạ de nú'ʉ te. Hangue ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo bí te ja rá thandi Ajuạ, ne gatho ya jạ'i te ja rá thandi'ạ.
39 Nepʉ 'raya xahnate de ra ley bi 'ñembabi:
—Majuạni nú'ạ gá mạ, ma Xahnate'ihe.
40 Y de guehni ya hinte bi yopa 'yamba ma'na'qui'ʉ.

¿Ha gue ra Cristo go rá t'ʉ ra ndạ Davi?
(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Hanja guí mąñhʉ gue nú'ą ra Cristo bá pɛhna Ajuą pa da ndą gue rá t'ʉ ra Davi?
42 Gue nura Davi bi 'ñena njaua ja ra Mąca T'ofo de ya Salmo:
Ajuą ra Dada bi 'ñembabi ma zi Hmu:
"Bá e gui hñudiua ja ma 'ñɛi,
43 asta hinga tsihn'a'i gatho ri ncontra pa da gohi'ʉ de rí ga'ti ri ua."
44 Nepʉ ra Jesu bi 'ñena:
—Nu'bʉ ra Cristo go drá t'ʉhmą ra Davi, nu'bʉ́ ¿hanja bi 'ñenga ra Davi gue go rá Hmu?

Ra Jesu bi mą de yá ts'o'bɛfi ya xahnate de ra ley
(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

45 Nepʉ ra Jesu bi zofo yá nxadi, y gatho ya ją'i bi 'yøde. Ne bi 'ñembabi:
46 —Nsuhʉ, oxqui øthʉ ngu nú'ą øt'a ya xahnate de ra ley, ri ho da 'ño co 'raya he xá ma pa da numansu ya ją'i'ʉ. Ne ri ho dra zɛnjua co ndunthi ra t'equ'ei ja ya tai, ne ri ho da gʉ ya mʉdi hudi ja ya niją, ne go gue'ʉ huahna ya mʉdi hudi habʉ ja ra hñuni.
47 Ne hąnbabi nú'ą pɛ'tsa ya viuda asta yá ngu nehe, ne pa hinda fątua yá ts'ot'øt'e'ʉ, øt'a yá sadi xi xá ma, pe nú'ʉ́ go gue'ʉ ma da hñąnga 'nara castigo ma'na ra dąngui.

21

'Nara viuda xi mrá zi hyoya bi unga 'nara 'baha ja ra ndąniją
(Mr. 12:41-44)

1 Ha nura Jesu mi 'bʉhni ja ra ndąniją ne mi handa gatho nú'ʉ xi mi ja ndunthi te mi pɛ'tsi gue mi ʉt'a yá boją ja ra 'mɛ'tsboją de ra niją.
2 Nehe bi hyanda 'nara viuda xi mrá zi hyoya bi 'yɛnt'ni yoho ya zi boją dega cobre.
3 Nepʉ nura Jesu bi 'ñena:
—Xi majuąni dí xi'ahʉ, gue nuna zi hyoya viuda xa unga ma'na ndunthi que nú'ʉ ma'ra,
4 ngue'ą nu'ʉ́ bi uni pe de nú'ʉ yá mbongui, pe nuní, masque co rá zi nhyoya, bi unga gatho nú'ą mi pɛ'tsi pa xa zihmą.

Ra Jesu bi mą gue da nhuata ra ndąniją
(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

5 Nepʉ bi 'yøde ra Jesu gue 'ra de nú'ʉ mi 'bʉhni mri mpede de ra ndąniją, mi mąñ'ʉ gue mri hnequi xi mahotho co 'raya hoga do xqui thoqui, ne xica t'øt'e xqui thuxni dega 'baha. Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
6 —Xi majuąni dí xi'ahʉ, gue ma da zø ra pa gatho núyʉ guí hanthʉ ma da øt'e gatho, ne hinda gohi 'nara do mąñą de rá midoui.

Ya nt'udi ante rá uadi ra ximhai
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

7 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'yambabi ne bi 'ñembi:
—Ma Xahnate'ihe, ¿ha'mʉ ma da nja nú'ą gá mą? ¿Te ma seña ma da hnequi nu sta zø ra pa da njabʉ?
8 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñena:
—Nsuhʉ, oxqui hophʉ to'o da hya'ahʉ, ngue'ą ma da 'ñepʉ ndunthi da bepca ma thuhu ne da 'ñena: "Go guequi drá Cristo, ya xa zø ra pa pa ga ndą." Pe oxqui ma gui camfribihʉ'ʉ.
9 Y nehe nu xcrí 'yøhʉ gue di ja ya tuhni habʉraza ne ya ts'othogui habʉraza ya hai, oxqui ntsuhʉ, ngue'ą mahyoni da njabʉ, pe beñhʉ gue tobia hindi gue'ą rá ngątsʼi ra ximhai.
10 Ne bi sigui bi 'ñembabi'ʉ:
—Ma da ntuhna ya hnini co ma'ra yá mihniniui, ne ya hai co ma'ra yá mihaiui.
11 Ne ma da nja ndunthi ya dąnga mbimhai ne ya dąnga thuhu, ne ma da nja ndunthi ya ts'o hñeni habʉraza. Ha nu mąñą mahetsʼi ma da hneca 'raya nt'udi nú'ʉ asta dri unga ra ntsu.
12 Pe ante da nja nú'ą dí xi'ahʉ, ma dra t'ʉtsa'ihʉ ne dra jʉ'ahʉ, ma da ts'ix'a'ihʉ ja ya niją, ne ma da jo'a'ihʉ fadi, ne ma da ts'ix'ahʉ ja ya dąnga ndą ne ja ya gobierhnu po rá nguecagui.
13 Ne ja guehni ja ma gui mąñhʉni gue majuąni xcá camfriguihʉ.
14 Oxqui beñhʉ 'mɛt'o nú'ą te ma gui mąñhʉ, nixi nú'ą ma gui thądihʉ pa gui ñąnga ri tehʉ,
15 ngue'ą nugui go ma ga 'ra'ahʉ ya noya gui mąñhʉ, ne ra mfądi. Y njabʉ nuri ncontra hinda za da dą'ahʉ.
16 Ngue'ą nusɛ ri dadahʉ, ne ri cuhʉ, ne nú'ʉ ma'ra ja te ri njahʉ, ne ri amigohʉ, go gue'ʉ ma da ñąp'ahʉ. 'Ra de gue'ahʉ ma da tho'ahʉ,
17 ne gatho ya ją'i ma da ʉtsa'ihʉ po rá nguecagui,

18 pe hinda za te da 'yø't'ahʉ, nixi da c'ʉ'ts'ahʉ ni 'nari stạhʉ 'bʉ hingo rá paha Ajuạ njabʉ.
19 Y nu'bʉ gui tsɛthʉ nú'ạ da t'ø't'ahʉ, nu'bʉ́ gui tsʉhʉ ra te pa nzạntho.
20 Nu xcrí hyanthʉ ra hnini Jerusale di 'bʉhni ya soldado gatho ja rá nthets'i, nu'bʉ́ gui pạhʉ gue 'bestho ma dra nhuati.
21 Ha nu'ʉ di 'bʉi ja ra hai Judea mahyoni 'bestho da 'bat'i ja ya t'øhø, ha nu'ʉ tó'o di 'bʉi mbo ra hnini Jerusale, mahyoni 'bestho da bøni. Ha nu'ʉ tó'o di 'yo thi de ra hnini, ostí ma da mengui da yʉt'i.
22 Ngue'ạ nuya pa'ʉ ma da hnequi rá cuɛ Ajuạ ne ma da nja ya ts'othogui ngu nú'ạ mạnga ra Mạca T'ofo.
23 ¡Huecate nú'ʉ ya 'bɛhñạ di da'thi ne nú'ʉ dya nzʉ nuya pa'ʉ! Ngue'ạ ma da nja ndunthi ya dạnga ʉgui, go gue'ạ 'nará dạnga cuɛ Ajuạ pa nú'ʉ ya me Jerusale.
24 Ngue'ạ nu 'ra ma da du ja ra tuhni, ha nu ma'ra ma dra jʉ ne da ts'ixa nts'ạhni yabʉ ja ma'ra ya hai. Ne ya nzøhø jạ'i ma da sigui da manda ra hnini Jerusale, asta hinda uadi nú'ʉ ya pa da umba nsɛqui Ajuạ da ndạ'ʉ.

Ra Jesu bi mạ hanja ma da yopa mengui ja ra ximhai
(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

25 De nú'ʉ ya pa'ʉ ma da hneca ya nt'udi. Ma da nja te da nja ja ra hyadi ne ja ra zạnạ ne ja ya tsø. Y gatho ya jạ'i de maxøgue ra ximhai ma da mpumfri co ra dạnga ntsu nu sta ñʉni ra ndehe sta mpʉnts'i.
26 Ha nuya jạ'i asta di tu yá ts'ɛdi co ra dạnga ntsu de gatho nú'ạ ma da nja de guecua ja ra ximhai. Ha nu mahets'i asta da mbi nehe.
27 Nepʉ ma da thandi Nú'ạ To'o e bi Njạ'i dua yopa pengui ja ya guui co rá dạnga ts'ɛdi Ajuạ xi strá nsunda.
28 Nu xcrí hyanthʉ da mʉdi da nja nú'ạ dí xi'ahʉ, oxqui ntsuhʉ, jʉxa ri thandihʉ pa mahets'i, ngue'ạ 'bestho ja dí 'ñehni ri Ñạntehʉ.
29 Ne bi xipabi 'nara 'bede'ʉ ne bi 'ñembabi:
—Hyanthʉ ra 'bai gá igo o ma'ra ya ndạpo,
30 ora ya da bøhø yá 'roho, guí pạhʉ gue ya ma da zøhø ra pahyadi.
31 Njabʉ nehe nu xcrí hyanthʉ núya stá xi'ahʉ, pạhʉ gue ra Ndạ de mahets'i ya 'bʉi guetbʉ pa dua yopa ehe ja ra ximhai pa da ndạ.
32 Xi majuạni dí xi'ahʉ, gatho nuya ya t'øt'eya ma da mʉdi da nja ante da du nú'ʉ 'bʉibya ja ra ximhai.
33 Mahets'i ne ra ximhai ma da uadi da thogui, pe numa noya hinhya'mʉ da uadi, pɛ'tsi da njabʉ ngu nú'ạ dá mạ.
34 Nsuhʉ, ne oxqui hophʉ ri mfenihʉ da megui po rá ngue ra nts'o'yo ne ra ntixfani ne ma'ra ya ts'ot'øt'e, ne oxqui tu ri mʉihʉ de nú'ạ te da 'yø't'ahʉ ra 'bɛdi. Nsuhʉ pa hingue xcrí thạmfrihʉ da zøhø nú'ạ ra pa'ạ.
35 Ngue'ạ ma da njabʉ ndunthi nú'ʉ 'bʉi habʉraza rá ngʉni ra ximhai, sta dạmfri da zøhø ra pa, da nja ngu 'nara trampa da dạma njot'i.
36 Hangue ndø'mhʉ ne 'yaphʉ ndunthi Ajuạ pa da za gui c'othʉ de gatho nuya ya ts'ot'øt'e ma da nja, ne pa njabʉ da za gui 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi Nú'ạ To'o e bi Njạ'i.
37 Ra Jesu mi xahna ya jạ'i dega pa ja ra ndạnijạ, ha nu dega xuui mi pa ja ra t'øhø 'bo Olivo.
38 Y gatho ya jạ'i mi tsøhø hyastho xi 'nitho ja ra ndạnijạ pa mi øde nú'ạ mi mạñ'ạ.

22

Ra nt'ʉ'ti pa dra jʉ ra Jesu
(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-11; Jn. 11:45-53)

1 Ya mi ma da zøhø ra pa de ra ngo dega pascua nú'bʉ mi ts'i ra thuhme nsi rá nzoi.
2 Ya ndạ gá macjạ ne ya xahnate de ra ley mri 'ñʉ'ti pa hanja da za da hyo ra Jesu, pe himi tsa da gʉ ngue'ạ mi tsu'ʉ ya jạ'i.
3 Nepʉ de gue'ạ ra Satá bi yʉt'a ja rá mfeni ra Juda nú'ạ xqui thu'mbabi nehe ra Iscariote, 'na de nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá apostol ra Jesu.
4 Y nu'ạ́ bi ma bá c'ạ'tsa ya ndạ gá macjạ ne ya ndạ de ra nijạ pa bá ñạui'ʉ hanja da za da 'yɛnt'ua ra Jesu ja yá 'yɛ'ʉ.
5 Ha nu'ʉ́ xi bi johya ne bi hñạ'tuabi ra bojạ'ạ.

6 Hangue nu'á̱ 'bestho xi mi honi hanja
da za da da ra Jesu, ne bi huahna 'nara ora
mi jo'o ya já̱'i.

Ra nt'oxi nú'á̱ bi zi ra Jesu co yá nxadi ante da du
(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

7 Ne bi zø ra pa de ra ngo pa da ts'i ra
thuhme nsi rá nzoi, gue'bʉ mi pɛ'tsi da tho
'nara t'ʉdɛti dega hñá̱'ti.
8 Nu'bʉ́ ra Jesu bi mɛhna ra Pedro ne ra
Xuua ne bi 'ñembabi:
—Rí maha 'bɛt'ohʉ pa grí hocjʉ ra hñuni
de ra pascua ga tsihʉ.
9 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:
—¿Habʉ guí ne ma grá hocje'á̱?
10 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu xcrí cʉthʉ ja ra hnini gui nthɛhʉni
'nara 'ñøhø di há̱ 'na 'bada ra dehe. Ne gui
tɛnhʉ asta ja nú'á̱ ra ngu habʉ da yʉt'i'á̱.
11 Ne 'ñembabihʉ nú'á̱ to'o ra me ngu:
"Ra Xahnate bá pɛhn'a ra noya ga eñ'ahe
njaua: ¿Habʉ ja ra ngu xcá 'uegagui pa ga
tsihe ra nt'oxi dega pascua co ma nxadi?"
12 Nepʉ nu'á̱ ma da 'ñu't'ahʉ 'nara dá̱nga
ngu mañá̱ ja ra tøngu, ya xa thoqui xá hño,
ne ja gui hocjʉni ra nt'oxi.
13 Nepʉ nu'ʉ́ bi ma bá nthɛui gatho ngu
nú'á̱ xqui xipa ra Jesu. Ne ja bi hyocni'ʉ ra
nt'oxi.
14 Y nu mi zø ra ora da ñuni'ʉ, ra Jesu co
yá apostol bi hñudi mahyɛgui ja ra mexa.
15 Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—¡Xi stá ne ga tsihʉ mahyɛgui ra nt'oxi de
ra pascua ngu dí 'bʉihʉbya, ante da zø ra
ora ga tu!
16 Ngue'á̱ nugui dí xi'ahʉ gue ya hinga
ma ga yopa tsi ra nt'oxi de ra pascua
ma'na'qui asta hinda zøhø nú'á̱ ra pa grá
tsihʉ nuni mahets'i habʉ brí manda Ajuá̱
ma Dada.
17 Nepʉ nu'á̱ bi gʉ ra vaso ne bi umba
njamá̱di Ajuá̱ ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Ná̱, tsihʉ 'ra 'na tsiqui grí gathohʉ.
18 Nugui dí xi'ahʉ gue ya hinga ma ga
yopa tsi ra vinu dega obxi asta nú'á̱ ra pa
grá 'bʉhʉ nuni mahets'i habʉ brí manda
Ajuá̱ ma Dada.
19 Nepʉ nu'á̱ bi gʉ ra thuhme ne bi um-
babi njamá̱di Ajuá̱ ne bi hecuabi'ʉ bi umbi,
ne bi 'ñembabi:
—Guehna ma ndo'yo ma ga uni po rá
ngue'ahʉ. Ora gui tsihʉ, gue'á̱ 'nara feni de
ma du.
20 Nepʉ de ya xqui uadi ra nt'oxi'ʉ, nu'á̱
bi gʉ ra vaso, ne bi 'ñembabi:
—Nuna vinu guehna 'nara seña de ra
'ra'yo cohi xa t'øt'e co ma ji nú'á̱ ma ga fani
po rá ngue'ahʉ.
21 Y nubyá 'na de gue nú'ahʉ guí 'bʉhʉua
con guequi ja ra mexa, ma gui dagaguihʉ.
22 Nú'á̱ To'o e bi Njá̱'i, ya ri ne nuna ra
'ñu xa t'utuabi pa rí ma ja ra du, pe ¡huecate
nú'á̱ to'o ma da da'á̱!
23 Nepʉ nu'ʉ́ bi mʉdi bi 'ñámbabi 'na ngu
'na to'o nú'á̱ mi ma da 'yøt'a njabʉ.

To'o ma'na ma da ndá̱ngui rá nsu

24 Nepʉ nu'ʉ́ bi mʉdi bi 'ñámbabi to'o de
gue'ʉ mi ma da ua'á̱ da má̱.
25 Pe ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Ya ndá̱ ri manda yá hnini ngu ya hmu,
ha nuya hnini e'tsua yá nsu yá ndá̱ gue xi
øt'e xá hño.
26 Pe nu'ahʉ́ hingue rí 'ñepi gui njahʉbʉ.
Nu'á̱ rí 'ñepi gui 'yøthʉ, nu'á̱ da nja rá nsu
de gue'ahʉ, mahyoni da notsi, ha nu'á̱ tó'o
da manda, mahyoni da nja ngu 'nara 'bɛgo.
27 ¿To'o ma'na t'umba ra nsu, ha gue nú'á̱
to'o da hñudi ja ra mexa, o nú'á̱ to'o pɛpabi?
¿Ha hingue nú'á̱ hudi ja ra mexa? Masque
njabʉ, pe nugui drá 'bɛgo de gue'ahʉ.
28 Nu'ahʉ hinxcá 'ueguehʉ de guequi
masque xcá hyanthʉ ya ts'othogui nú'ʉ stá
thogui.
29 Hangue nugui ma ga 'ra'ahʉ ri nsuhʉ
dega ndá̱, ngu ma Dada xa 'racagui ra nsu
pa ga ndá̱.
30 Ha nu xcrá ndá̱, ma gui 'bʉhʉni nehe
con guequi, ne ga ñuñhʉ. Ne ja ma grá
'ra'ahʉni ri hudihʉ nehe dega ndá̱ pa gui
mandahʉ nú'ʉ 'rɛt'amayoho ya 'mʉi de ya
já̱'i de Israel.

Ra Jesu bi má̱ gue ra Pedro mi ma da gøni'á̱
(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 Nehe ra Jesu bi 'ñembabi ra Simu Pedro:

—Nugue Simu, ra Satá xa 'yadi pa da hña̱c'a ri jamfrihʉ, ne da 'yø't'ahʉ ngu ra trigo ora 'biqui.
32 Pe nugui stá apabi Aju̱a̱ ma Dada por gue'i, gue hinda 'mɛdi ri jamfri. Ha nu xcrí yopa jʉ ri jamfri, gui japi da zɛdi yá jamfri nehe nuyʉ ma'ra ri cu.
33 Ha nura Simu bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, nugui dí 'bʉcua 'bʉ da ts'ix'a'i ra fadi, ga ma nehe, ha nu'bʉ da tho'i, dá thogui nehe.
34 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'a̱:
—Nugui dí xi'a'i nu'i Pedro, gue núbya dí nxuui ante da mafi ra menja̱ ma gui ma̱ hñu'qui gue hinguí pa̱cagui.

Ra Jesu bi xipa yá nxadi gue ma dra t'ø'tua 'ñena 'nara 'yøt'ats'oqui

35 Ra Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñembi:
—Xi nú'bʉ dá pɛhn'ahʉ hingá hña̱xa ri buxahʉ nixi ri ncʉboja̱hʉ nixi ri mponga zɛsthihʉ, ¿ha gue bi nja te bi 'yø't'ahʉ ra 'bɛdi?
Nepʉ nu'ʉ́ bi da̱di ne bi 'ñena:
—Hina.
36 Nepʉ nu'á̱ bi 'ñembabi:
—Pe nubyá ha̱, dí xi'ahʉ gue nu'ʉ tó'o pɛ'tsa rá buxa ne rá ncʉboja̱, dá hña̱ts'i. Ha nu'a̱ tó'o hingui pɛ'tsa rá huai, dá pa rá pat'i pa da dai.
37 Ngue'a̱ nugui dí xi'ahʉ gue mahyoni da njabʉ ngu ma̱nga ra Ma̱ca T'ofo de guequi habʉ ena: "Nu'á̱ ja ra uɛnda 'nara 'yøt'ats'oqui." Ngue'a̱ gatho nú'a̱ xa nt'ofo de guequi pɛ'tsi da njabʉ.
38 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'ihe, jaua yoho ya huai dí pɛ'tshe.
Ha nu'á̱ bi da̱di ne bi 'ñembabi:
—Con sɛhɛ'ʉ yoho.

Ra Jesu bi 'yapabi Aju̱a̱ rá Dada nuni Getsemani
(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

39 Nepʉ nura Jesu bi bøni bi ma ngu mrá nza̱i pa ja ra t'øhø 'bo Olivo. Ne gatho yá nxadi bi dɛni'a̱.
40 Ha nu mi zøni de guehni, bi 'ñembabi'ʉ:
—'Yaphʉ ndunthi Aju̱a̱ pa gui tsɛthʉ ya ts'othogui nu stí 'ñepʉ.
41 Nepʉ ra Jesu bi 'uegue de gue'ʉ ts'ʉ zi yabʉ pa bá ndandiña̱hmu bá apabi Aju̱a̱ rá Dada,
42 ne bi 'ñembabi:
—Ma Dada'i, 'bʉ gui nehma̱, gui 'ueca nuna thogui ma ga thogui, pe hindí ne gui 'yøt'e ngu nú'a̱ ga nega, go da 'yøt'a ngu nú'a̱ ri pahague.
43 Nepʉ nuni habʉ mi apabi Aju̱a̱'a̱, bi zøhni 'nara ɛnxɛ xqui 'ñehe de mahets'i pa bi umbabi ra ts'ɛdi pa da zɛta ra ts'othogui.
44 Nu'á̱ xi mi tu rá mʉi ndunthi de mi apabi Aju̱a̱, pe ma'na mi apabi co ndunthi ra ts'ɛdi asta mri xanthe, ne nuyá xanthe ngu myá da̱nga tagui dega ji, mi tʉi ja ra hai.
45 Nu mi uadi bi 'yapabi Aju̱a̱'a̱, bi mengui pa habʉ xqui zogui yá nxadi, ne bi zʉdi gatho xqui 'ña̱ha̱ ngue'a̱ ya xqui uent'i'ʉ co ra dumʉi.
46 Ha nu'á̱ bi 'ñembabi:
—¿Hanja xcá a̱ha̱hʉ? Nanjʉ, ne 'yapabihʉ Aju̱a̱ pa gui tsɛthʉ ya ts'othogui.

Ra Jesu bi jʉ 'ñena 'nara be
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

47 Ts'a mi ña̱ui yá nxadi ra Jesu, bi zøhø xi ndunthi ya ja̱'i, ne nura Juda 'na de nú'ʉ 'rɛt'amayoho ya nxadi, mbra 'bɛt'o de ja ya ja̱'i. Ne 'bestho bi uat'a habʉ mi 'ba ra Jesu pa bi zʉ'tsi'a̱.
48 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Juda, ¿ha gue co 'nara ntsʉ'tsi grí da Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i?
49 Ha nú'ʉ mri 'ñoui ra Jesu mi hyandi te ma da nja bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'ihe, ¿ha guí ne ga xithe co ya huai?
50 Y 'na de gue'ʉ bi mɛnpa 'nara ntsɛqui 'nará 'bɛgo ra da̱nga nda̱ gá macja̱ ne bi dacua rá gu ra 'ñɛi.
51 Pe ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Hyɛhʉbʉ, oguí øthʉ njabʉ.
Nepʉ nu'á̱ bi hñuxa rá 'yɛ ja rá gu nú'a̱ ra 'bɛgo, ne bi ña̱ni 'bestho.
52 Nepʉ bi zofo nuya nda̱ gá macja̱, ne ya nda̱ de ra nda̱nija̱, ne ya nda̱xjua nda̱, gatho nú'ʉ xqui 'ñehe pa e da zits'i'a̱, ne bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Ha gue drá be pa e gui jʉgaguihʉ co ya huai ne ya za?

53 Pe nú'bʉ ndí 'bʉi hyastho con gue'ahʉ
ja ra ndạnijạ, hinte gá 'yøtcahʉ. Pe xibya,
go xcuá ehʉ masque dega xuui pa gui
jʉgaguihʉ. Ngue'ạ nuya ya orabya go
ri orahʉ pa gui ndạhʉ de guequi, ne ya
orabya go ya ora pa da ndạ ra 'bɛxuui.

Ra Pedro bi gønga ra Jesu
(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

54 Nepʉ de guehni bi gʉ nts'ạhni'ʉ ra Jesu,
ne bi zits'i ja rá ngu ra dạnga ndạ gá macjạ,
ha nura Pedro mi 'bɛfa dega zi yabʉtho,
mri dɛni.
55 Ha nu mi zønga ra Pedro ja rá ngu
ra dạnga ndạ gá macjạ, xqui t'udi 'nara
faspi ja ra patio, ne ja mi huhni 'raya jạ'i
mri mpa'ti, nehe ra Pedro ja bi hñuhni con
gue'ʉ.
56 Y de guehni 'nara nxutsi rá 'bɛgo ra
dạnga ndạ gá macjạ nu mi hyandi gue mi
huhni ra Pedro ja ra tsibi xi bi nʉ'ti'ạ ne bi
'ñena:
—Pøde ne nuni ra dạme go mri 'ñoui ra
Jesu nehe.
57 Pe nura Pedro bi gømbabi nú'ạ ra nx-
utsi ne bi 'ñembi:
—Hina, hindí pạdi to'o'ạ.
58 Nepʉ hinga ya'ạ bi hyanda ma'na ne bi
'ñembabi:
—Pøde ne'i go ngrí 'ñoui ra Jesu.
Ha nura Pedro bi 'ñena:
—Hina, hinga majuạni ndrí 'ño'be'ạ.
59 'Mɛfa de xqui thogui ngu 'na ora bi
'ñena ma'na ra jạ'i:
—Majuạni nuna 'ñøhøni go mri 'ñoui'ạ,
ngue'ạ nehni mfạtho gue ra me Galilea.
60 Nepʉ nura Pedro bi 'ñena:
—Dí xi'a'i gue nixi dí pạdi nú'ạ guí mạ.
Y nú'ạ ra ora de ts'a mi mạnga njabʉ, bi
mafi ra menjạ.
61 Nú'ạ ra ora'ạ bi ñegui ra zi Hmu Jesu pa
bi hyanda ra Pedro, ha nura Pedro 'bestho
bi zo rá mfeni de nú'ạ xqui xipabi desde
rá mʉdi, xqui 'ñembabi: "Ante da mafi ra
menjạ ma gui cøngagui hñu'qui."
62 Hangue nura Pedro bi bøni pa thi, xi bá
nzoni nts'ɛdi.

Ya jạ'i mi ø'tuatho ra nt'eni ra Jesu
(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

63 Ha nuya jạ'i nú'ʉ to'o mri su ra Jesu xi
mi ø'tua ra nt'eni ne mi na'mbabi'ʉ.
64 Y bi go'tua yá da co 'nara dutu ne mi
umba ya mpɛ'ti, ne mi embabi'ʉ:
—¡Xicaguihe xạ to'o nú'ạ bi nap'a'i!
65 Ne mi xipabi ndunthi ya ts'onoya.

Ra Jesu ja yá thandi ra hmunts'a ndạ gá xodyo
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

66 Rá hyax'ạ bi munts'a ya ndạxjua ndạ
ne ya ndạ gá macjạ ne ya xahnate de ra ley.
Ne bi ts'ixa ra Jesu pa habʉ mi munts'a nú'ʉ
ya dạnga ndạ gá xodyo, y de guehni ja bá
t'ambabini ne bi t'embabi:
67 —Xicje, ¿ha gue xi majuạni go gue'i grá
Cristo xuá mɛhn'a'i Ajuạ pa gui ndạ?
Nepʉ nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—'Bʉ ga eñ'ahʉ gue go guequi, hingui
camfriguihʉ.
68 Ha nu'bʉ ga ø't'ahʉ 'raya nt'ani, hingui
xicaguihʉ, ha nixi gui hyɛgaguihʉ.
69 Pe nuya pa xa 'ñepʉ, Nú'ạ To'o e bi
Njạ'i ma da hñudi ja rá 'ñɛi Ajuạ nú'ạ to'o
bí pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi.
70 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'yambabi'ạ ne bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ́, ¿ha gue go gue'i rá T'ʉ'i Ajuạ?
Ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Hạhạ, go guecagui, ngu xcá mạñhʉbya.
71 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñena:
—¡Pa te ma'ra ya testigo ga hoñhʉ gue
nucsɛhʉ ya dá øhʉ nú'ạ bi mạ!

23

Ra Jesu bi ts'ixa habʉ mi ja rá ts'ʉtbi ra Pilato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

1 Y de guehni gatho nuya ndạ bi 'mai'ʉ bi
zixa ra Jesu ja ra Pilato.
2 Y nuni ja bi mʉdini bi ñạpabi'ʉ ne bi
'ñena:
—Ya stá tsʉhe nuna 'ñøhø mi 'yoni mi ʉ'ta
ya jạ'i gue hinda gut'a yá njut'i ja ra ndạ
Cesa, nehe xa 'ñensɛ gue go guehni ra Cristo
xuá mɛhna Ajuạ pa da ndạ, 'nạ.
3 Hangue nura Pilato bi 'ñembabi:
—¿Ha go gue'i grá ndạ de ya xodyo?
Ha nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñena:
—Hạhạ, go guequi, ngu gá mạ.
4 Ha nura Pilato bi 'ñembabi ya ndạ gá
macjạ ne gatho ya jạ'i:

—Hinte ma ts'oqui dí tsʉtuabi nuna ra 'ñøhø.
5 Pe nu'ʉ́ ma'na mi ña̱te nts'ɛdi, ne bi 'ñena:
—Nuni go guehni xa 'ño xa 'yʉ'ta ya ja̱'i habʉraza de ra hai Judea, bá fʉdi desde Galilea asta bi zøhø de guecua Jerusale.

Ra Jesu ja rá thandi ra Erode

6 Nu mi 'yøde njabʉ ra Pilato bi 'yambabi ya ja̱'i ua mrá me Galilea ra Jesu.
7 Y nu'ʉ́ bi 'ñena gue ja mrá menguni'a̱, hangue nura Pilato bi mɛhni 'bestho'a̱ ja ra Erode, ngue'a̱ go gue'a̱ mrá nda̱ de ja ra hai Galilea, pe nú'ʉ ya pa'ʉ xqui zøhø ra Erode ne ja mi 'bʉhni Jerusale.
8 Nu mi hyanda ra Jesu ra nda̱ Erode, xi bi johya'a̱ ngue'a̱ ya mi pɛ'tsa ndunthi ya pa xi mi ne da hyandi'a̱ ngue'a̱ xqui 'yøde xqui hma̱ ndunthi de gue'a̱. Ne mi ne da hyandi da 'yøt'a 'nara milagro.
9 Y nu'á̱ bi 'yamba ndunthi ya nt'ani, pe ra Jesu hinte bi da̱di.
10 Ja mi 'bʉhni nehe ya nda̱ gá macja̱ ne ya xahnate de ra ley, y ma'na xi mi ña̱te'ʉ.
11 Nepʉ nura Erode co yá soldado bi nthedetho de gue'a̱. Nepʉ bi 'yø'tua ra nt'eni bi hyete ngu 'ñena 'nara nda̱ co 'nara hoga he mahotho. Nepʉ nura Erode bi yopa mɛhna ra Jesu ma'na'qui pa ja ra Pilato.
12 Ra Pilato ne ra Erode mri 'ñʉtsahma̱'ʉ, pe nú'a̱ ra pa'a̱ bi má̱di'ʉ.

Ra Jesu bri dapa ya ja̱'i pa da hyo
(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

13 Nepʉ nura Pilato bi zohna gatho ya nda̱ gá macja̱ ne gatho ya nda̱ de ra hnini, ne gatho ma'ra ya ja̱'i,
14 ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu'ahʉ go uá tsincahʉua nuna ra 'ñøhø guí eñhʉ gue ʉ'ta ya ja̱'i, pe nugui stá ø'tua ya nt'ani ja ri thandihʉ, y xcá 'yøhʉ gue hinstá tsʉtua ni 'nara ts'oqui de nú'a̱ guí ma̱ñhʉ xa 'yøt'e.
15 Nixi ra nda̱ Erode himbá tsʉtuabi ni 'nara ts'oqui, hangue bá yopa pɛhna ma'na'qui pa guecua. Ya nubyá gá pa̱hʉ gue nuní hinte ma ts'oqui xa 'yøt'e pa gui ña̱phʉ gue rí 'ñepi da tho.
16 Hangue nugui, hønsɛ ma ga manda dra fɛt'i, nepʉ ga hɛgui.
17 Ra Pilato mi pɛ'tsi da hyɛgui 'nara 'yofadi cada ra ngo de ra pascua, ngue'a̱ gue'a̱ myá nza̱i nuya gobierhnu de Judea.
18 Pe gatho nú'ʉ ya ja̱'i mi 'bʉhni bi mʉdi bi dø ya hmafi ne bi 'ñena:
—Hindí nehe gui thøgue ra Jesu, go da thøgue ra Barraba.
19 Nura Barraba xqui jot'a fadi ngue'a̱ xqui gʉxa ya ja̱'i pa da 'ñøt'atuhni ja ra hnini, ne ngue'a̱ xqui hñote.
20 Pe nura Pilato go mi ne da hyɛgui ra Jesu, hangue bi yopa zofo ya ja̱'i ma'na'qui.
21 Pe nu'ʉ́ bi mafi ma'na nts'ɛdi ne bi 'ñena:
—¡Nu'a̱ dí xi'ahe, gue gui pont'i, gui pont'i!
22 Nurá hñu'qui bi 'ñembabi'ʉ ra Pilato:
—¿Hanja? ¿Te ma ts'oqui xa 'yøt'ni? Nugui hindí tsʉtua ni 'nara ts'oqui nú'a̱ rí 'ñepi da tho. Dí xi'ahʉ gue ma ga manda dra fɛt'i, nepʉ ga hɛgui.
23 Pe nu'ʉ́ bi dø ya hmafi ma'na'qui, ne bi ja bi 'yadi gue dra pont'i'a̱. Ne co yá hmafi nú'ʉ ya nda̱ gá macja̱ ne ma'ra ya ja̱'i, bi zʉ yá ts'ɛdi ngu mi ne'ʉ.
24 Hangue nura Pilato bi 'yø'tua nú'a̱ myá hne'ʉ.
25 Hangue go bi hyɛgui nú'a̱ ra 'ñøhø xqui 'yadi ya ja̱'i, nú'a̱ mrá thuhu Barraba xqui jot'a fadi ngue'a̱ mrá da̱ga 'yøt'atuhni ne mrá hyote. Ha nura Jesu bi t'ɛnt'ua yá 'yɛ ya ja̱'i pa da hyo.

Bi ts'ixa ra Jesu pa dra pont'i
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

26 Y de bi ts'ixa ra Jesu pa dra pont'i, de má 'ñu bi nthɛui 'nara 'ñøhø mrá me Cirene mrá thuhu ra Simu xqui menga ja ra mbonthi, go gue'a̱ bri japi bi duxa ra pont'i ne bi 'mɛfa de ja ra Jesu.
27 Ne mri dɛni ndunthi ya ja̱'i, y ndunthi ya 'bɛhña̱ xi mi zoni ne mri mantho'ʉ por gue'a̱.
28 Pe ra Jesu bi hyandi'ʉ ne bi 'ñembi:
—Nu'ahʉ 'bɛhña̱hʉ me Jerusale, oguí zoñhʉ por guequi, nzonihʉ de gue'asɛhʉ ne por gatho ri ba̱tsihʉ,

29 ngue'ạ ma da zø ra pa da 'ñena ya jạ'i:
“Rá mat'a Ajuạ nú'ʉ to'o hinxa mɛ'tsa ni
'nara bạtsi nixi xa nzʉ.”
30 Y nuya pa'ʉ ya jạ'i ma da mafi ne da
'ñembabi ya dạnga t'øhø ne ya t'ʉca t'øhø:
“Yøt'e pa gui cobgahe pa hinda zʉcaguihe
rá cuɛ Ajuạ.”
31 Xi majuạni ma da thogui'ʉ ya
ts'othogui, ngue'ạ nu'bʉ nugui dí sufri ha
hinte ma ts'oqui dí tu, xihmạ nú'ʉ tu ya
ts'oqui.
32 Nehe bi ts'ixa má yoho ya 'ñøhø nú'ʉ
xqui t'ɛ'mbi da tho nehe ngue'ạ 'namyá
nduts'oqui. Bi ts'its'i pa da tho mahyɛgui co
ra Jesu.
33 Ha nu mi zønga ja 'nara zi t'øhø rá
thuhu Ñạxmadu, ja bri pont'ini ra Jesu co
nú'ʉ má yoho ya 'ñøhø, 'na bri 'ba'ma ja rá
'ñɛi, ha nu'ạ ma'na ja rá ngạhạ.
34 Y nu de mi zʉhni ra Jesu ja ra pont'i,
nu'ạ́ bi 'ñena:
—Ma Dada'i, pumbabi gatho nuyʉ ya jạ'i
bi 'yøtca njaua, ngue'ạ nuyʉ́ hingui pạdi
nú'ạ øt'e.
Ha nú'ʉ ya soldado mi 'bʉhni bi ma ra
tạhạ'ʉ pa da nu to'o gue'ạ da dạhạ 'na de
nuyá he ra Jesu.
35 Y ndunthi ya jạ'i mi 'bahni bi hyandi
bri pont'a ra Jesu, ne asta ya ndạ gá xodyo
mi øtbuhlatho de gue'ạ ne mi ena:
—Ma'ra hạ, bi pøhø, pe nu'bʉ xi majuạni
go guehni ra Cristo xuá mɛhna Ajuạ pa da
ndạ, dí ne ga hanthʉbya da mpøhøsɛ.
36 Nehe nuya soldado mi øtbuhlatho de
gue'ạ, mi umbabi ra ju'tsa vinu pa da zi,
37 ne mi embabi'ʉ:
—'Bʉ xi majuạni go gue'i grá Ndạ de ya
xodyo, mpøhøsɛ núbya xạ.
38 Ne xqui thøtua ja rá ñạ ra pont'i 'nara
t'ofo xqui t'ofo dega griego, ne dega lati, ne
dega ebreo, mi ena njaua: “Go guehna ra
Ndạ de ya xodyo.”
39 Nepʉ 'na de gue nú'ʉ ya nduts'oqui
xqui 'bont'i nehe mahyɛgui, bi ñạma'ñʉ de
gue'ạ ne bi 'ñembabi:
—'Bʉ xi majuạni go gue'i grá Cristo xuá
mɛhn'a'i Ajuạ pa gui ndạ, mpøhøsɛ ne
pøhøguihe.
40 Pe nú'ạ ma'na ra nduts'oqui xqui
'bont'i nehe, bi zʉi nú'ạ bi ñạma'ñʉ, ne bi
'ñembabi:
—¿Ha hinguí tsu Ajuạ pa gá mạnga
njabʉ?
41 Guí nu gue dí sufrihʉua mahyɛgui, pe
nujʉ́ rí 'ñepi ga sufrihʉ pa ga juthʉ nú'ạ stá
øthʉ, pe nuni ra 'ñøhø hinxa 'yøt'a ni 'nara
ts'oqui.
42 Nepʉ nu'ạ́ bi 'ñembabi ra Jesu:
—Gui bengagui nu xcrí hudi ja ri hudi
dega hmanda.
43 Ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi:
—Nugui dí xi'a'i gue núbya 'bestho ma
gui 'bʉi con guecagui nuni mahets'i.

Ra Jesu bi du
(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

44 Y ngu mi nde ma pa bi 'mɛxuui
maxøgue ra ximhai, pa asta ngu nzʉnga
hñu nde,
45 ngue'ạ nura hyadi himbi yot'i, ha nura
dạnga xʉni dutu mi naxa mbo ra ndạnijạ
pa mi cot'a habʉ ma'na xmá nsunda, bi
xøgue desde mañạ asta rí ga'ti.
46 Nepʉ ra Jesu bi ñạ nts'ɛdi ne bi 'ñena:
—Ma Dada'i, nubyá dí ɛnt'a'i ma te ja ri
'yɛ.
Ne mi uadi bi mạnga njabʉ, 'bestho bi du.
47 Ha nu mi hyanda njabʉ ra ndạ gá
soldado bi xøcambeni Ajuạ ne bi 'ñena:
—Xi majuạni nuna 'ñøhøni hinte ma
ts'oqui mi tu.
48 Gatho nú'ʉ ya jạ'i mi 'bʉhni de mi uadi
mi hyanda gatho nú'ạ xqui nja, bi ma de
guehni co ndunthi ra dumʉi.
49 Pe gatho nú'ʉ ya jạ'i myá mpạdi
ra Jesu, ne 'raya 'bɛhñạ xqui dɛni desde
Galilea, bi gohi zi yabʉtho mi handa gatho
nú'ạ bi nja.

Ra Jesu bi t'agui
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

50 Mi 'bʉ 'nara 'ñøhø xi mrá hojạ'i mrá
thuhu ra Jose, mrá mengu de ra hnini Ari-
matea de ra hai Judea. Nu'ạ́ mrá ndạ nehe
de ra hmunts'a ndạ gá xodyo.
51 Pe nu'ạ́ mi tø'mi da hyandua rá
hmanda Ajuạ, hangue nu'ạ́ himbi ne bi

mfaxui yá mindạui ngu nú'ạ xqui ncohi'ʉ ja yá hmunts'i.

52 Hangue nu'ạ́ bi ma bá c'ạ'tsa ra Pilato pa bá apabi ra nsɛqui da 'yacua rá ndo'yo ra Jesu.

53 Nepʉ bi cạ'ma ja ra pont'i, bi mant'a co 'nara hoga dutu, ne bá pɛgui ja 'nara 'ra'yo nt'agui nú'ạ xqui thoca ja 'nara medo, y ja nú'ạ ra nt'agui'ạ hinxqui nt'aguini ni 'nara jạ'i.

54 Y nura pa'ạ go mrá pa dega nthoqui, ne ya mi ma da mʉdi ra pa dega tsaya.

55 Ha nuya 'bɛhñạ nú'ʉ xqui dɛna ra Jesu desde Galilea bi ma pa bá handa habʉ xqui t'agui ra Jesu ne hanja xqui 'bɛcuabi rá ndo'yo.

56 Ha nu mi menga ja yá ngu'ʉ, bi hyoca 'raya hoga ñʉni ne 'raya njots'i. Y bi ntsaya'ʉ nú'ạ nsabdo ngu mi mạnga ra ley.

24

Ra Jesu bi yopa nte de ra du
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

1 Ra mʉdi pa de ra semana nú'ạ ndomingo mi xudi xi 'nitho nú'ʉ ya 'bɛhñạ bi ma pa ja ra nt'agui ne bi hñạxa nú'ạ ra hoga ñʉni xqui hyoqui'ʉ, ne bi mɛui ma'ra yá mi'bɛhñạui.

2 Y nu mi zøni'ʉ bi zʉdi xqui t'ent'a nú'ạ ra do xqui jothmạ ra nt'agui.

3 Ne bi yʉt'i ja ra nt'agui'ʉ pe himbi zʉtuani rá ndo'yo ra zi Hmu Jesu.

4 Ne nu'ʉ́ xi bi du yá mʉi ne himi pạ te da 'øt'ʉ, ne mi dạmfri'ʉ bi hyandi mi 'bahni yoho ya 'ñøhø xqui hñe t'axi asta mri huɛxqui.

5 Pe nu'ʉ́ co ra ntsu bi ñe'mitho, himbi gʉxa yá da. Ha nú'ʉ ya 'ñøhø bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Hanja e guí hoñhʉua ja ya nt'agui nú'ạ te?

6 Hinjo'oua, ya xa yopa nte. Beñhʉ nú'ạ bi xi'ahʉ nú'bʉ nguí 'bʉhʉ Galilea.

7 Bi 'ñeñ'ahʉ gue Nú'ạ To'o e bi Njạ'i mi pɛ'tsi da t'ɛnt'ua ja yá 'yɛ ya ts'ojạ'i nú'ʉ to'o mi ma da pont'i'ạ, pe rá hñupa mi ma da yopa nte'ạ de ra du.

8 Hangue nu'ʉ́ bi beni 'bestho de nú'ʉ ya noya xqui xipa ra Jesu.

9 Ha nu mi menc'ʉ de ja ra nt'agui bi ma bá xipa gatho nú'ʉ 'rɛt'ama'ra ya apostol ne gatho ma'ra nú'ʉ to'o mri dɛnhmạ ra Jesu.

10 Nú'ʉ to'o bi hñạ'tsua ra noya ya apostol go ra Maria Magdalena ne ra Juana ne ra Maria rá nạnạ ra Cobo, ne nú'ʉ ma'ra ya 'bɛhñạ.

11 Pe nuyá apostol ra Jesu himbi gamfri'ʉ, ne bi 'ñembabi nú'ʉ ya 'bɛhñạ gue xqui 'bɛ yá mfeni.

12 Pe ra Pedro bi nest'ihi bá c'ạ'tsa ra nt'agui, y nu mi zøni'ạ bi ndoqui bi hyanda mbo ra nt'agui gue hønsɛ nú'ạ ra dutu xqui 'bant'a ra Jesu mi 'bønga 'na lado. Y nu'ạ́ bi menga habʉ mi 'bʉi, ne himi pạdi te da beni de nú'ạ xqui nja.

Yoho yá nxadi ra Jesu mri ma pa ja ra hnini Emaú
(Mr. 16:12-13)

13 Guet'ạ ra pa'ạ yoho yá nxadi ra Jesu mri ne ra 'ñu mri ma pa ja ra hnini Emaú, mi pɛ'tsa ngu 'rɛt'ama'ra kilometro rá ñabʉ de Jerusale.

14 De mri ne ra 'ñu mi mpetue de gatho nú'ạ xqui nja.

15 Ha de ts'a mri mpetue de nú'ạ xqui nja, ra Jesu bi zʉdi'ʉ ne bi ncompaui má 'ñu.

16 Ne masque mri 'ñoui'ʉ pe himbi za bi bạdi'ʉ ua go mi gue'ạ.

17 Ha ra Jesu bi 'yambabi'ʉ ne bi 'ñembi:

—¿Te rá 'bɛ guí 'yo má 'ñu guí mạñhʉ? ¿Hanja guí tu ri mʉihʉ?

18 'Na de gue'ʉ mrá thuhu ra Cleofa bi dạdi ne bi 'ñembabi:

—Gatho ya jạ'i pạdi nú'ạ bi nja nuni Jerusale de nuya pabya. ¿Hanja hinte xcá pạdigue?

19 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Te 'bɛ'ạ xa nja?

Y nu'ʉ́ bi 'ñembabi:

—Ha hinxcá 'øde de ra Jesu me Nasare, gue'ạ mi 'nará 'mɛhni Ajuạ, ne mi hạnpa rá ts'ɛdi'ạ pa mi ñạ ne pa mi øt'a ya dạnga t'øt'e ja yá thandi ya jạ'i ne Ajuạ.

20 Ha nuya ndạ gá macjạ ne nú'ʉ ma ndạhʉ de ma hninihʉ bi gʉ ne bi 'yɛnt'ua ja yá 'yɛ ra Pilato pa bi manda da tho'ạ ja 'nara pont'i.

21 Nuje ndí beñhe ne ndí tø'mhe gue go
gue'ą mi ma da ñąnjʉ nújʉ dyá me Israelhʉ,
pe xi núbya ya pɛ'tsa hñu pa xa du.
22 Ha 'raya 'bɛhñą de guecje bi ma max-
udi xi 'nitho ja ra nt'agui pa bá c'ą'tsi, nepʉ
picaguihe ena gue ya himi 'bɛni rá ndo'yo
ra Jesu.
23 Ne ena gue xqui hyanda 'raya ɛnxɛ
nú'ʉ bi xipi gue ya xqui yopa nte de ra du.
24 Ne de gue'ą bi ma 'rama compahe pa
bá c'ą'tsa ra nt'agui y eñ'ʉ gue bi zʉdi ngu
nú'ą xqui mąnga ya 'bɛhñą, ne eñ'ʉ nehe
gue nixi gue'ʉ himbi hyanda ra Jesu.
25 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Hanja hinxcá beñhʉ nú'ą xcá hñe'thʉ
ja ra Mąca T'ofo, ne hanja hinxcá camfrihʉ
nú'ą bi mąnga yá 'mɛhni Ajuą?
26 ¿Ha gue hingue mi mahyoni da thogui
njabʉ ra Cristo nú'ą xuá mɛhna Ajuą pa da
ndą, nepʉ da yopa menga mahets'i pa da
t'umba rá hudi dega nsu?
27 Nepʉ nu'ą́ bi mʉdi bi xipabi'ʉ nú'ą
mąnga ra Mąca T'ofo habʉ mą de ra Cristo
nú'ą rá 'mɛhni Ajuą pa da ndą, desde ra
mʉdi t'ofo de ra Moise ne gatho nú'ą bi
mąnga ma'ra yá 'mɛhni Ajuą.
28 Ha nu mi zøni nú'ą ra hnini habʉ mri
ma'ʉ, ra Jesu bi 'yøt'e ngu mi ma da thogu-
itho.
29 Nepʉ nu'ʉ́ bi zą́mi da 'ñoxi con gue'ʉ ne
bi 'ñembabi:
—Cohi con guecje, ngue'ą ya bi nde ne ya
ma da nxuui.
Ha nura Jesu bi yʉt'i ja yá ngu'ʉ pa da
gohi con gue'ʉ.
30 Ne nu'ʉ́ bi hñudi ja ra mexa pa da
nt'oxi. Nepʉ ra Jesu bi gʉ ra thuhme ne bi
jąpabi, ne bi heque pa bi umbabi'ʉ.
31 Nú'ą ra ora'ą bi bądi'ʉ gue go mi gue'ą
ra Jesu, pe nu'ą́ 'bestho bi 'mɛditho de
gue'ʉ.
32 Ne mri 'ñémbabi'ʉ:
—¡Ne xi majuąni ndí tsahʉ 'nara johya ja
ma corasohʉ nú'bʉ mi xicaguihʉ má 'ñu de
ra Mąca T'ofo!
33 Nepʉ nu'ʉ́ 'bestho bi gʉ yá 'ñu bi menga
pa Jerusale. Ne ja bi zʉdini nú'ʉ 'rɛt'ama'ra
ya apostol xqui munts'i ne ma'ra ya nxadi.
34 Ne bi t'embabi nú'ʉ yoho:
—Xi majuąni xa yopa nte ma zi Hmuhʉ,
ngue'ą ra Simu bi hyandi, ne xa xicaguihe.
35 Nepʉ nú'ʉ yoho bi metuabi nú'ą xqui
nja ja ra 'ñu, ne hanja bi bądi'ʉ ra Jesu nura
ora mi hyeca ra thuhme.

Ra Jesu 'bahni madetho de yá nxadi (Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

36 Ts'a mi ñątho de nú'ą xqui hyandi'ʉ ne
nú'ą xqui nja, mi dąmfri'ʉ ra Jesu mi 'bahni
madetho de gue'ʉ, ne bi 'ñembabi:
—'Bʉhʉ te rá 'ñentho.
37 Pe nu'ʉ́ xi bi ntsu, ne mi hu yá mʉi gue
mi handa 'nara thedi.
38 Pe ra Jesu bi 'ñembabi:
—¿Hanja guí tsuhʉ? ¿Pa te guí beñhʉ ja ri
mfenihʉ njabʉ?
39 Hyandga ma 'yɛhʉ ne ma ua, go
guecagui drá Jesu. Thangaguihʉ ne
hyandgahʉ xá hño, ngue'ą 'nara ndąhi
hingui pɛ'tsa ra ngø nixi ra ndo'yo ngu guí
hanthʉ dí pɛ'tsi.
40 Y nu mi uadi bi mąnga njabʉ, bi
'ñutuabi'ʉ yá 'yɛ ne yá ua.
41 Pe nu'ʉ́ himi tsa da gamfri ngue'ą ngu
xqui mpumfri'ʉ co ra johya, ne himi pądi
te da beni'ʉ. Nu'bʉ́ nu'ą́ bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Ha gue ja te ga tsihʉ?
42 Nepʉ nu'ʉ́ bi umba 'na xɛni ra huą xqui
hñąxi, ne 'na xɛni ra t'afi dega colmena.
43 Y nu'ą́ bi hñąni ne bi zi de ja yá
thandi'ʉ.
44 Nepʉ bi 'ñembabi'ʉ:
—Ya stá thogui nú'ą dá xi'ahʉ nú'bʉ ndí
'bʉi con gue'ahʉ, ngue'ą mi mahyoni da
njabʉ gatho nú'ą xa nt'ofo ja rá ley ra
Moise, ne nú'ą bi mąnga ma'ra yá 'mɛhni
Ajuą, ne nú'ą mąnga ja ya Salmo.
45 Nepʉ nu'ą́ bi xipabi'ʉ nú'ą mąnga ra
Mąca T'ofo pa bi za bi zo yá mfeni,
46 ne bi 'ñembabi:
—Njaua xa nt'ofo gue ra Cristo nú'ą xuá
mɛhna Ajuą pa da ndą, mi mahyoni da du,
ne rá hñupa mi mahyoni da yopa nte de ra
du.
47 Y nehe ena gue co rá ts'ɛdi de rá
thuhu'ą ma da hmą de gue'ą gatho rá ngʉni
ra ximhai, da mʉdi de guecua Jerusale da
ts'ofo ya ją'i gue da ñobri pa dra pumba yá
ts'oqui.
48 Y nu'ahʉbya, ma gui damajuąnihʉ de
nuya ya t'øt'e xcá hyanthʉ.

49 Y nugui ma ga pɛhn'a'ihʉ ra Mạca
Ndạhi nú'ạ xa ñạ't'ahʉ ma Dada. Pe ja
da cohʉua ja ra hnini Jerusale asta hingui
hñạñhʉ nú'ạ ra ts'ɛdi'ạ ma dua ehe de ma-
hets'i.

Ra Jesu bi ma mahets'i
(Mr. 16:19-20)

50 Nepʉ ra Jesu bi zixa gatho yá apostol bi
bøni de ra hnini Jerusale pa rí ma'ʉ ja 'nara
zi t'ʉca hnini rá thuhu Betania, y nu'ạ́ ja bá
jʉxni yá 'yɛ pa bi jạpabi'ʉ.
51 Y nu mi uadi bi jạpabi'ʉ, nu'ạ́ bi 'uegue
de gue'ʉ, bi ts'its'i pa mahets'i.
52 Y nu'ʉ́ 'mɛfa de xqui xøcambeni ra
zi Hmu Jesu, bi mengui'ʉ pa Jerusale co
ndunthi ra johya.
53 De guehni nzạntho mi 'bʉi ja ra
ndạnijạ mri xøcambeni Ajuạ. Njabʉ gue'ạ.

NSANJUA
RA MĄCA HOGA T'ØDE NÚ'Ą BĪ 'YOFO NSANJUA

Ra Noya nú'ą mi 'bʉhui Ajuą bi e bi nją'i

1 Ante da nja mahets'i ne ra ximhai, nú'ą
to'o go ra Noya ya mi 'bʉi, y nu'ą́ mi 'bʉhui
Ajuą, ne nu'ą́ go guesɛ'ą Ajuą.
2 Rá mʉdi mi othotho gatho nú'ą te ja, pe
nú'ą to'o go ra Noya ya mi 'bʉhui Ajuą.
3 Y Ajuą bi 'yɛnt'ua ja rá 'yɛ'ą pa go bi
hyoca te gatho ja; y nu'bʉ nú'ą́ hinte xa
hyoqui, nu'bʉ́ hinte di jahmą.
4 Ne go gue'ą to'o ri unga ra te pa
nząntho, ne go gue'ą ra ñot'i nú'ą ri yo'tua
yá mfeni ya ją'i.
5 Ha nura ñot'i'ą, ri yot'a ja ra 'bɛxuui, ne
nura 'bɛxuui hinxa za xa ntąte.
6 Mi 'bʉi 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Xuua
bá pɛhna Ajuą pa da zofo ya ją'i.
7 Ne nu'ą́ bá 'bɛhni pa da damajuąni de
nú'ą ra ñot'i, pa da gamfrihmą gatho ya ją'i
ngue'ą go mri damajuąni'ą.
8 Ra Xuua hingo mi gue'ą ra ñot'i, hønsɛ
bá 'bɛhni pa da damajuąni de ra ñot'i.
9 Nú'ą to'o go ra ñot'i xi majuąni, bá ehe
de guecua ja ra ximhai ne go gue'ą ri yo'tua
yá mfeni gatho ya ją'i.
10 Nú'ą to'o bi hyoca ra ximhai, ja bi 'ñe
bi 'mʉcua ja ra ximhai, pe nuya ją'i himbi
bądi ua go mi gue'ą to'o bi hyoca ra ximhai.
11 Bá ehmą de guecua ja rá ximhai'ą, pe
nuya mengu rá hai himbi numansu'ą.
12 Pe nu'ʉ tó'o bi numansu ne bi gamfribi
rá thuhu'ą, nu'ą́ bi umbabi ra ts'ɛdi pa bi
mbątsi de Ajuą.
13 Ha nú'ʉ to'o gatho xa gamfri'ą, ya xa
yopa 'mʉi ma'ra'yo, hingue dega ji, nixi
dega ngø, nixi de rá paha 'nara 'ñøhø, hønsɛ
Ajuą go gue'ą xa 'yøt'e pa xa yopa 'mʉi.
14 Nú'ą to'o ra Noya bá e bi ną'i, ne
bi 'mʉi con guecjʉ, ne xi mrá hoją'i, ne
nząntho mi mąnga nú'ą majuąni. Ne dá
handuahe rá nsunda'ą, go gue'ą rá nsunda
Ajuą ra Dada nú'ą pɛ'tsa rá 'ra T'ʉ nehe.
15 Hangue nura Xuua bi damajuąni de
gue'ą ne bi ñą nts'ɛdi bi 'ñena:
—Go gue'ą nú'ą ndí xi'ahʉ, gue 'mɛfa de
gueque mi ma da 'ñehe ma'na, nú'ą ma'na
ja rá nsu, ngue'ą nú'ą́ ya go mi 'bʉi rá mʉdi
de gueque.
16 Gathoguihʉ stá hąñhʉ de yá hño'ą, ne
hinhya'mʉ ri 'bɛtcahʉ rá hñoją'i'ą.
17 Ha nu Ajuą xqui hñuxa ra Moise pa
go bi 'ñutcahʉ tengu rá ley'ą, pe nubyá
bá pɛhna ra Jesucristo pa bá hąncahʉ rá
hñoją'i, ne nú'ą́ go gue'ą bi 'ñudi gatho
maxøgue nú'ą majuąni.
18 Hinhya'mʉ to xa hyanda Ajuą ra Dada,
pe nurá hmąca 'ra T'ʉ'ą bi 'ñutcahʉ tengu rá
'mʉi'ą.

Ra Xuua Xi'tsate bi mą de ra Jesucristo (Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

19 Ha nuya ndą gá xodyo mi 'bʉhni
Jerusale bi mɛhna 'raya macją ne 'rayá
mfats'i'ʉ nú'ʉ mi t'embi ya levita, pa da
c'ą'tsa ra Xuua pa da 'yambabi ua go mi
gue'ą ra Cristo nú'ą mi ma da mɛhna Ajuą
pa da ndą.
20 Ha nura Xuua bi mąnga nú'ą majuąni,
himbi ncøni ne bi 'ñena:
—Hina, hingo guecagui drá Cristo.
21 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ́ ¿to'o'i? ¿Ha gue go gue'e grá bądi
Elía?
Nu'bʉ́ ra Xuua bi 'ñena:
—Hina, hingo guecagui.
Ha nu'ʉ́ bi yopa 'ñembabi ma'na'qui:
—¿Ha gue go gue'e rá dąnga 'mɛhni'i Ajuą
nú'ą ma da 'ñehe?
Ha nu'ą́ bi dądi ne bi 'ñena:
—Hina.
22 Ha nu'ʉ́ bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ́ ¿to'o'i ne te ri 'bɛfigue? Xi da
xicje pa ma ga xiphe nehe nú'ʉ to'o bá
pɛncahe.
23 Ha nura Xuua bi 'ñembabi'ʉ:
—Nuga, hønsɛ 'nadrá 'mɛhni pa ga
mąnga ja ra mbonthi nú'ʉ ya noya bi
mąnga ra bądi Isaía ne bi 'ñena: "Juąñhʉ rá
'ñu ra Zidada." Hangue dí xi'ahʉ, ntsø'mhʉ,
ngue'ą ya xa 'ñepʉ pa da ndą.
24 Ha nuya ją'i xqui 'bɛhni myá fariseo'ʉ.
25 Hangue nu'ʉ́ bi 'yambabi ra Xuua ne bi
'ñembabi:
—'Bʉ hingo gue'e grá Cristo, nixi grá bądi
Elía, nixi rá dąnga 'mɛhni'i Ajuą nú'ą ma da
'ñehe, nu'bʉ́ ¿hanja guí xi'tsate?

26 Ha nura Xuua bi dạdi ne bi 'ñena:
—Nuga bá 'bɛncagui pa ga xi'ts'a'ihʉ co ra dehe. Pe 'bʉi 'na con gue'ahʉ nú'ạ nixi guí pạtua rá 'bɛfi.
27 Go gue'ạ bra 'bɛfa de gueque, ne ma'na ra dạngui rá nsu de gueque, nixi dí 'ñepqui ngugui ga xo'tua rá nthạsthi de yá thiza'ạ.
28 Njabʉ bi mạnga ra Xuua nuni ri'nandi de ja ra dạthe Jordá ja ra hai Betabara habʉ mi xi'tsate'ạ.

Ra T'ʉca Dɛti nú'ạ bá pɛhna Ajuạ

29 Nurá hyax'ạ ra Xuua bi hyanda ra Jesu mbra e da zʉdi ne bi 'ñembabi ya jạ'i:
—Ndi, hyanthʉ núni bá pɛhna Ajuạ, nja ngu 'nara zi t'ʉca dɛti nú'ʉ tho dega hñạ'ti, y go guehni pu'tua yá ts'oqui ya jạ'i.
30 Ne go guehni ndí xi'ahʉ mi ma da 'ñehe 'mɛfa de gueque ne ma'na ra dạngui rá nsu, ngue'ạ ya go mi 'bʉini rá mʉdi de gueque.
31 Nuga hindí pạtuahmạ tengu rá 'bɛfini, pe bá 'bɛncagui ga xi'ts'a'ihʉ co ra dehe pa njabʉ gatho'ihʉ gyá me Israelhʉ da za gui pạhʉ gue go guehni ra Cristo xpá mɛhna Ajuạ pa da ndạ.
32 Nehe ra Xuua bi mạ de nú'ạ te xqui nja ne bi 'ñena:
—Nuga dá handa ra Mạca Ndạhi bá cại de mahets'i ngu 'nara zi domitsu, e bi zʉdini.
33 Nuga hindí pạtuahmạ tengu rá 'bɛfini, pe nú'ạ to'o bá pɛncagui ga xi'ts'a'ihʉ co ra dehe go gue'ạ bi 'ñengagui: "Ma gui hyanda ra Mạca Ndạhi dua cại de mahets'i, e da zʉdi 'nara zi 'ñøhø pa da 'mʉhui, y nu'ạ́ go gue'ạ ma da xi'ts'ahʉ dega Mạca Ndạhi."
34 Nuga stá handi hangue drí damajuạni gue go guehni rá T'ʉ Ajuạ.

Yá mʉdi nxadi ra Jesu

35 Ha nurá hyax'ạ ra Xuua mi 'bahni ma'na'qui co yoho yá nxadi.
36 Nepʉ bi hyanda ra Jesu mi 'yoni ne bi 'ñena:
—Ndi, hyanthʉ núni bá pɛhna Ajuạ, nja ngu 'nara zi t'ʉca dɛti nú'ʉ tho dega hñạ'ti.
37 Ha nú'ʉ yoho yá nxadi ra Xuua mi 'yøde njabʉ, 'bestho bi dɛni'ʉ ra Jesu.
38 Nepʉ nura Jesu bi mpʉnts'i ne bi hyandi mri dɛni'ʉ ne bi 'ñembabi:
—¿Te 'bɛ grí 'ñehʉ?
Ha nu'ʉ́ bi 'yambabi ne bi 'ñembi:
—Xahnate, ¿habʉ guí 'bʉigue?
39 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi 'ñembabi:
—Maha pa gui pạhʉ habʉ dí 'bʉi.
Y bi mɛui'ʉ pa bi bạdi habʉ mbi 'bʉi'ạ. Bi zøni ngu nzʉnga 'rɛt'a ne bi 'mʉhuini gatho ra pa.
40 Ha nú'ʉ yoho ya nxadi xqui 'yøde nú'ạ bi mạnga ra Xuua ne xqui dɛna ra Jesu, 'na de gue'ʉ mrá thuhu ra Andre ne mrá cu ra Simu Pedro.
41 Nú'ạ ra Andre'ạ bi ma bá dạma c'ạ'tsa ra Simu Pedro ne bi 'ñembabi:
—Stá hanthe ne stá pạhe ra Cristo nú'ạ xpá mɛhna Ajuạ pa da ndạ.
42 Nepʉ bi zits'i'ạ pa habʉ mbi 'bʉ ra Jesu. Ha nura Jesu mi hyanda ra Simu bi 'ñembabi'ạ:
—Nu'i grá Simu rá t'ʉ'i ra Joná. Nubyá go dí hup'a'i grá Pedro. —Nú'ạ ra thuhu'ạ rí bøni da 'ñena 'nara do.

Ra Jesu bi zofo ra Lipe ne ra Natanael pa dyá nxadi

43 Ha nurá hyax'ạ ra Jesu mi beni da ma pa Galilea, pe 'mɛt'o bi ma bá c'ạ'tsa ra Lipe ne bi 'ñembabi:
—Bá ehe tɛngagui pa ma nxadi'i.
44 Ha nura Lipe mrá me Betsaida habʉ mrá mengu ra Andre ne ra Pedro.
45 Nepʉ nura Lipe bi ma bá c'ạ'tsa ra Natanael ne bi 'ñembabi:
—Stá hanthe ne stá pạhebya ra Cristo nú'ạ mi ma da mɛhna Ajuạ pa da ndạ ngu bi 'yofo ra Moise ja ra ley ne ngu bi 'yofo ma'ra yá 'mɛhni Ajuạ maya'bʉ, ne go gue'ạ ra Jesu rá t'ʉ ra Jose ra me Nasare.
46 Ha nura Natanael bi 'ñembabi:
—Pøde hinda za da bønga 'na xi di ja rá nsu nuni Nasare.
Nu'bʉ́ ra Lipe bi 'ñembabi:
—Maha pa gui hyandi 'bʉ hingui camfri.
47 Ha nura Jesu mi hyanda ra Natanael bra e da zʉdi bi 'ñena:
—Ndi, hyanthʉ go guehni 'nara me Israel, nuni xi majuạni camfri Ajuạ, y hingrá hyate.
48 Nu'bʉ́ nura Natanael bi 'ñembabi ra Jesu:
—¿Hanja guí pạcagui?
Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ạ:
—Himi xi'atho ra Lipe pa e gui c'ạscagui, dá hant'a'i nguí 'bai ja rá ua 'nara 'bai gá igo.

49 Nu'bы́ ra Natanael bi dạdi ne bi
'ñembabi:
—Xahnate, nu'i go gue'e xi majuạni rá
T'ы'i Ajuạ, ne go gue'e grá Ndạ de ya me
Israel.
50 Nepы nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi:
—¿Ha gue guí camfrigui hønsɛ ngue'ạ dá
xi'a'i gue dá hant'a'i ja rá ua ra igo? Ma gui
hyanda ma'ra ya t'øt'e ma'na dya dạngui
de nú'ạ dá xi'a'i.
51 Ne bi 'ñembabi'ы:
—Xi majuạni dí xi'ahы gue ma gui
hyanthы da xogui mahets'i, ne gui hyan-
duahы yá ɛnxɛ Ajuạ di pøts'e ne di cại nuua
habы di 'bыi Nú'ạ To'o e bi Njạ'i.

2

'Nara nthạti nuni Ncaná de ra hai Galilea

1 Rá dat'mạni bi nja 'nara nthạti nuni ja
ra hnini Ncaná de ra hai Galilea, ne xqui
zøni de guehni rá nạnạ ra Jesu.
2 Nehe ra Jesu bi zøni de guehni co yá
nxadi ngue'ạ bi ts'ohna ja ra nthạti.
3 Ne de mi 'bыhni'ạ, bi thegue ra vinu, ha
nurá nạnạ ra Jesu bi 'ñembabi'ạ:
—Ya bi thegue ra vinu.
4 Ha nura Jesu bi 'ñembabi rá nạnạ:
—¿Pa te go guí xicagui? Gue nuga ri 'bɛta
ma ora pa da hneca ma ts'ɛdi.
5 Nepы nurá nạnạ'ạ bi 'ñembabi nú'ы to mi
faste ja ra ngo:
—'Yøthы gatho nú'ạ da xi'ahыni.
6 Ne mi tihni 'rato ya dạnga mpothe dega
do xqui t'ehni pa mi øt'a ra nt'axqui ya
xodyo ngu myá nzại'ы. Ne cada 'na de nú'ы
ya mpothe mri 'ñɛnga yoho o hñu xøni ra
dehe.
7 Nepы nura Jesu bi 'ñembabi nú'ы to'o mi
'yoni mi faste:
—Ñu'tshы ra dehe nuya ya mpothe.
Ha nu'ы́ bi xit'a ra dehe asta habы bi
ñuts'i.
8 Nepы ra Jesu bi 'ñembabi'ы:
—Nubyá, 'ya'tshы ts'ы ne hñạ'tsuahы ra
ndạ de nuna ra ngo.
Nu'bы́ nu'ы́ bi 'yøt'a ngu nú'ạ bi sipabi'ы.
9 Ha nú'ạ ra ndạ de ra ngo bi zamacыhi
nú'ạ ra dehe xqui t'øt'e da mvinu, y nu'ạ́
himi pạdi habы xqui 'ñehe nú'ạ ra vinu,
hønsɛ nú'ы ya maste xqui 'ya'tsa ra dehe, go
gue'ы mi pạdi. Hangue nura ndạ de ra ngo
bi zohna nú'ạ ra nạvio mi øt'ango,
10 ne bi 'ñembabi:
—Nzạntho nú'ы to'o øt'ango, 'mɛt'o ri
unga nú'ạ ra vinu xá cыhi, nepы de ya sta
niñạ co ra vinu nú'ы to'o xa ts'ohni, ja da
t'umba nú'ạ hingui cыhi. Pe nu'i, xcá pɛ'tsta
ra hoga vinu ne hinxcá untho asta núbya ja
gá uni.
11 Ra Jesu bi 'yøt'a nú'ạ rá mыdi ra dạnga
nt'udi nuni Ncaná de Galilea. Ne njabы bi
'yøt'e pa bi hnequi rá nsunda, ne yá nxadi
ma'na bi gamfri gue go gue'ạ xpá mɛhna
Ajuạ pa da ndạ.
12 Nepы nura Jesu bi ma pa Ncapernau,
ne bi mɛui rá nạnạ ne yá cu ne yá nxadi, ne
ja bá 'bыhni'ы 'raya pa.

Ra Jesu bi 'yɛnga nú'ы mri mpa mbo ra ndạnijạ

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

13 Nepы de guehni ra Jesu bi ma pa
Jerusale ngue'ạ mi ma da dat'a ra pa de ra
pascua 'nará ngo de ya xodyo.
14 Ne bi hyanda 'raya ma mi 'bыhni ja ra
patio de ra ndạnijạ, 'ra mi pa ya ndạmfri,
'ra mi pa ya dɛti, ha nu ma'ra mi pa ya
domitsu; ne mi huhni 'ra to'o mi pata ya
bojạ.
15 Hangue nura Jesu bi met'a 'nara
nthạhi pa bi 'yɛni co ya mfɛi nuya mbo'oni
de mbo ra ndạnijạ mahyɛgui co ya ma,
nehe bi xamba yá bojạ nú'ы to'o mi pata ya
bojạ, ne bi pыnts'ua yá mexa,
16 ne bi 'ñembabi nú'ы to'o mi pa ya
domitsu:
—¡Jыcjы pa thi ri domitsuhы, oja guí
huxhыua ri 'mahы mbo rá ngu ma Dada!
17 Ha nuyá nxadi bi beni gue njabы xqui
t'ofo ja ra Mạca T'ofo habы ena: "Xi dí te ma
vida pa ga sup'a'i ri ngu." Ne nuyá nxadi bi
zo yá mfeni gue nú'ы ya noya mi mạ de ra
Jesu.
18 Ha nuya ndạ gá xodyo bi 'ñembabi ra
Jesu:
—¿Te ma dạnga nt'udi da za gui 'ñutcahe
pa ga pạhe to rá nsɛqui'ạ pa guí øt'a njabы?
19 Nu'bы́ ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi'ы:
—'Bы gui yø'thы nuna ra nijạ, nuga co
hñupa ga yopa 'ba'ma ma'na'qui.

20 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi 'ñena:
—Ñotema'rato njɛya pa bri 'ba'ma nuna nijaną, ¿nepʉ nu'i guí ena gue co hñupa ma gui yopa 'ba'ma ma'na'qui?
21 Pe nú'ą ra niją mi mąnga ra Jesu, mi mą de rá ndo'yo sɛhɛ'ą.
22 Ha nu de mi nanga ra Jesu de ra du, nu'bʉ́ yá nxadi bi beni'ʉ nú'ʉ ya noya xqui mąñ'ą. Hangue bi gamfri'ʉ gue bi njabʉ ngu nú'ą xqui t'ofo ja ra Mąca T'ofo, ne ngu nú'ą xqui mąnsɛ'ą gue ma da yopa nte.

Ra Jesu pątuatho yá mfeni gatho ya jąʼi

23 Ha nu de mi 'bʉhni ra Jesu nuni Jerusale ja ra ngo de ra pascua, ndunthi ya jąʼi bi gamfri gue go mi gue'ą bá pɛhna Ajuą pa da ndą, nguetho nu'ʉ́ bi hyanda ya dąnga nt'udi mi øt'ą.
24 Pe nura Jesu himi ne da 'ñoui'ʉ ngue'ą mi pątuatho yá mfeni'ʉ.
25 Ne himi honi'ą to'o da xipabi tengu yá 'mʉi ya jąʼi, ngue'ą nu'ą́ mi pątuasɛ yá mfeni'ʉ.

3

Ra Jesu ne ra Nicodemo

1 Ha mi 'bʉ 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Nicodemo mrá ndą de ra hmunts'a ndą gá xodyo, ne mrá fariseo.
2 Nu'ą́ bi ma dega xuui pa bá c'ą'tsa ra Jesu ne bi 'ñembabi:
—Xahnate, dí pąhe gue Ajuą xpá mɛñ'a'i pa gui xancaguihe, ne guí 'bʉi con gue'ą, ngue'ą 'bʉ hingrí 'bʉhmą con gue'ą hinda za gui 'yøthmą nuya dąnga nt'udi guí øt'e.
3 Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:
—Xi majuąni dí xi'a'i, nu'ą tó'o hinda yopa 'mʉi ma'ra'yo hinda za da 'mʉ ja rá hmanda Ajuą.
4 Nu'bʉ́ ra Nicodemo bi 'ñembabi:
—¿Hanja da za 'nara ndąxjua jąʼi da yopa 'mʉi ma'ra'yo? ¿Ha gue da za da yopa yʉt'a ja rá mʉi rá nąną ne da yopa 'mʉi?
5 Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:
—Xi majuąni dí xi'a'i, nu'ą tó'o hinda 'mʉi de ra dehe ne de ra Mąca Ndąhi, hinda za da yʉt'a ja rá hmanda Ajuą.
6 Nuto gatho bi mbątsi dega jąʼi, gue'ą 'nara jąʼi, ha nu'ą tó'o bi yopa 'mʉi ma'ra'yo dega Mąca Ndąhi, gue'ą 'bʉi dega hoga ndąhi.
7 Oguí 'yø ngue'ą dí xi'a'i gue mahyoni gui yopa 'bʉhʉ ma'ra'yo.
8 Nura ndąhi 'yo habʉraza, ne guí øde bʉ, pe hinguí pądi habʉ brí 'ñehe nixi habʉ rí ma. Njabʉ nehe ra Mąca Ndąhi nú'ą ri mpɛfi ja yá mfeni nuto gatho xa 'mʉi ma'ra'yo de gue'ą.
9 Nu'bʉ́ bi dądi ra Nicodemo ne bi 'ñembabi:
—¿Pe hanja da za da njabʉ?
10 Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:
—¡Conque grá xahnate de Israel ne hinguí pądi nuya ya t'øt'e!
11 Xi majuąni dí xi'a'i, dí mąñhe nú'ą dí pąhe, ne dí damajuąnihe de nú'ą stá hanthe, pe nu'ahʉ́ hinguí ne gui camfrihʉ nú'ą dí damajuąnihe.
12 'Bʉ hinguí camfrihʉ nú'ą dí xi'ahʉ de nú'ą jaua ja ra ximhai, nu'bʉ́ ¿hanja da za gui camfrihʉ 'bʉ ga xi'ahʉ ya t'øt'e de mahets'i?
13 Ni 'nara meximhai hinxa ma mahets'i pa bá hą ra noya de ya t'øt'e de guehni, hønsɛ nú'ą to'o bá cąi de mahets'i, go gue'ą Nú'ą To'o e bi Njąʼi, go gue'ą mą de ya t'øt'e de mahets'i ngue'ą ja ra menguni.
14 Y Nú'ą To'o e bi Njąʼi ma da t'ø'tuabi ngu bi 'yøt'a ra Moise bi pø'tsa ra qu'eñą dega bøją mañą ja 'nara za nu de mi 'bʉi ja ra 'yo'mtha, njabʉ nehe mahyoni dra 'bø'tse mañą ja 'nara za Nú'ą To'o e bi Njąʼi.
15 Pa njabʉ nuto gatho da gamfri'ą hinda 'mɛdi, ma da mɛ'tsa ra te pa nząntho.

Ajuą mądi gatho ya jąʼi de ra ximhai

16 Ajuą xi bi mądi nts'ɛdi gatho ya jąʼi de ra ximhai, hangue bá pɛhna rá 'ra T'ʉ, pa nuto gatho da gamfri'ą hinda 'mɛdi, nú'ʉ́ ma da mɛ'tsa ra te pa nząntho.
17 Ajuą bá pɛhna rá T'ʉ pa guecua ja ra ximhai pa da pøhø ya jąʼi, hingue pa da mɛhni'ʉ ja ra nidu.
18 Nu'ą tó'o camfri'ą hinda 'bɛhna ja ra nidu, pe nu'ą tó'o hingui camfri'ą, gue'ą ya xa t'ɛ'mbi pa dra 'bɛhna ja ra nidu, ngue'ą hinxa gamfribi rá thuhu rá 'ra T'ʉ Ajuą.
19 Nu'ʉ́ ma dra 'bɛhna ja ra nidu ngue'ą ra ñot'i bi zøhø ja ra ximhai, pe nu'ʉ́ ma'na ri ho da 'mʉta ja ra 'bɛxuui ngue'ą hingui ho nú'ą øt'e'ʉ.

20 Nuto gatho øt'a ya t'øt'e hingui ho, ri ʉtsa ra ñot'i ne hingui cuat'a ja ra ñot'i ngue'ą tsu da hnequi yá ts'o'bɛfi.
21 Pe nu'ą tó'o øt'a ngu nú'ą mąnga majuąni, gue'ą cuat'a ja ra ñot'i pa da hnequi gue nú'ą øt'e, øt'e co rá ts'ɛdi Ajuą.

Ra Xuua Xi'tsate bi yopa mą de ra Jesu

22 Nepʉ 'mɛfa ra Jesu bi ma pa ra hai Judea co yá nxadi, ne ja bá 'bʉini'ʉ 'raya pa, ne bá øt'a ra sistehe de guehni.
23 Ne nura Xuua mi øt'a ra sistehe nuni Enón gueta Salim, ngue'ą xi mi ja ndunthi ra dehe de guehni, ne mi pa ya jąi pa mri nxistehe'ʉ.
24 Ne ra Xuua hinxqui jot'atho ja ra fadi.
25 Ha nuyá nxadi ra Xuua mi ntsanoyaui 'rayá mixodyoui de ra sistehe pa ra nt'axqui.
26 Nepʉ bi ma ya nxadi bá c'ą'tsa ra Xuua ne bi 'ñembabi:
—Xahnate, nu'i gá damajuąni de nú'ą ra 'ñøhø gá nuui ri'nandi ra dąthe Jordá, ha nubyá bí øt'a ra sistehe nehe, y gatho ya jąi pa ja rí mani.
27 Nu'bʉ́ ra Xuua bi dądi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Hinda za te da mɛsɛ 'na 'bʉ Ajuą hingo da 'bɛpa 'na.
28 Nu'ahʉ ya xcá 'yøhʉ stá mą gue hingo guecagui drá Cristo nú'ą xpá mɛhna Ajuą pa da nda, hønsɛ bá pɛncagui pa go ga 'mɛt'o de gue'ą.
29 Nja ngu 'nara 'ñøhø to'o ri nthątui 'nara 'bɛhñą, go gue'ą rá 'bɛhñą'ą. Ne nurá amigo nú'ą ra 'ñøhø ra medinthąti di 'bahui ne øts'e te mą, ne da johya'ą nu stí 'yøtua rá noya ne sta hyandi da mɛui rá 'bɛhñą. Njabʉ nehe xi drí johya ngue'ą dí øde de nú'ą bí øt'a ra Jesu, ne ngue'ą dí øde gue ndunthi ri dɛni'ą.
30 Ngue'ą nu'ą́ mahyoni ma'na go da nja rá nsu'ą, ha nuga da uadi ma nsu.

Rá T'ʉ Ajuą nú'ą bá ehe de mahets'i

31 Ngue'ą nu'ą́ xqui 'ñehe de mahets'i, hangue ma'na ja rá nsu de gatho, pe nu ngugui drá jąitho de ra ximhai, hangue dí pądi nsøcta nú'ʉ ya t'øt'e jaua ja ra ximhai.
32 Y nú'ą́ go gue'ą mą de nú'ą te xpá hyandi ne de nú'ą te xpá 'yøde nuni mahets'i, pe masque njabʉ, hinto camfribi nú'ą mąñ'ą.
33 Pe nu'ą tó'o da gamfribi nú'ą mąñ'ą, nehe mą gue Ajuą mąnga majuąni.
34 Ngue'ą nurá T'ʉ Ajuą xpá mɛhni mąnga nú'ʉ ya noya bá xipabi Ajuą, ngue'ą nu'ą́ xa umba maxøgue rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi.
35 Ajuą ra Dada xi di mądi rá T'ʉ, hangue xa 'yɛnt'ua gatho ja rá 'yɛ'ą.
36 Nu'ą tó'o camfri ra T'ʉ, go gue'ą pɛ'tsa ra te pa nzątho, pe nu'ą tó'o hingui ne da gamfri ra T'ʉ, hinhya'mʉ da zʉ ra te pa nzątho, hønsɛ rá cuɛ Ajuą ma da zʉdi'ą.

4

Ra Jesu bi zofo 'nara 'bɛhñą me Nsamaria

1 Ha nura Jesu bi bądi gue nuya fariseo xqui 'yøde'ʉ gue ma'na mi ndunthi yá nxadi'ą ne ma'na mi øt'a ra sistehe'ą que ra Xuua.
2 Masque ra Jesu hingo mi øt'a ra sistehe'ą, pe nuyá nxadi hą.
3 Y nu mi 'yøde ra Jesu gue mi hmąnga njabʉ, bi bøni de guehni Judea pa bi mengui Galilea.
4 Ne mi pɛ'tsi da 'randa Nsamaria.
5 Ne bi zønga ja ra t'ʉca hnini Sicar de Nsamaria guetbʉ habʉ mi o rá hai ndu ra Cobo nú'ą xqui zocua ndu ra Jose rá t'ʉ.
6 Ne ja mi jani 'nara poso nú'ą bi gohui rá thuhu ra Cobo. Nepʉ nura Jesu ja bi ntsayani ngue'ą xqui zabi ja ra 'ñu. Y ya mi ngu nzʉnga 'rato nde.
7 Nepʉ de guehni bi zøhø 'nara 'bɛhñą mrá me Nsamaria, e da 'yat'a ra dehe ja ra poso. Ha nura Jesu bi 'yadi ne bi 'ñembabi:
—'Raca ts'ʉ ra zi dehe ga tsi.
8 Ha nuyá nxadi'ą xqui ma tai pa da dai te da zi'ʉ.
9 Y nú'ą ra 'bɛhñą me Nsamaria bi 'ñembabi ra Jesu:
—¿Hanja guí acagui ra dehe, gue nu'i grá xodyo ha nuga drá me Nsamaria?
(Bi 'ñembi njabʉ ngue'ą ya xodyo himi tsa nixi da ñąui ya me Nsamaria.)
10 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ gri pąhmą nú'ą unga Ajuą, ne 'bʉ gri pąhmą nú'ą to'o a'a'i ra dehe, nu'bʉ́ go xcá 'yacagui, ne nuga stá 'ra'a'i ra dehe dega te pa nzątho.
11 Ha nura 'bɛhñą bi 'ñembabi:

—Ndada, hingrí hña̱ con te gui 'yat'a ra dehe, ha nura poso xá hñe. Nu'bɨ́, ¿habʉ ja nú'a̱ ra dehe dega te guí engagui?

12 ¿Ha gue ma'na ja ri nsugue que ndu ma dadahʉ ra Cobo, nú'a̱ to'o bi zogahe nuna poso? Y nu'á̱ ja mi tsitheua co yá t'ʉ ne co yá mbo'oni.

13 Nu'bɨ́ nura Jesu bi da̱di ne bi 'ñembabi:

—Nuto gatho da zi nuni ra dehe da yopa zʉ ra nduthe.

14 Ha nu'a̱ tó'o da zi nú'a̱ ra dehe dí ungá, hinhya'mʉ da yopa zʉ ra nduthe, ngue'a̱ nú'a̱ ra dehe ga umbabi, da nja ngu 'nara pøthe ja rá coraso, di pøhø pa da umba ra te pa nza̱ntho.

15 Nu'bɨ́ nura 'bɛhña̱ bi 'ñembabi:

—Ndada, 'raca ts'ʉ de nú'a̱ ra zi dehe pa hinhya'mʉ da yopa zʉca ra nduthe, ne pa hinhya'mʉ ga eheua ma'na'qui ga 'ñai.

16 Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Gue da rí ma ua tsi ri da̱me.

17 Nu'bɨ́ nú'a̱ ra 'bɛhña̱ bi da̱di ne bi 'ñembabi:

—Jo'o ma da̱me.

Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Majua̱ni nú'a̱ guí ma̱ gue jo'o ri da̱me.

18 Pe xcá pɛ'tsa cʉt'a ri da̱me ne nú'a̱ ra 'ñøhø guí 'bʉhuibya, hingo ri da̱me'a̱. Hangue majua̱ni nú'a̱ guí ma̱ gue jo'o ri da̱me.

19 Nu'bɨ́ nura 'bɛhña̱ bi 'ñembabi:

—Ndada, pøde go gue'e 'nará 'mɛhni'i Ajua̱.

20 Nu'bɨ́ te xi guí ma̱ngue de ndu ma dadahʉ bi xøcambeni Ajua̱ nuni ja ra t'øhøni, ha nu'ahʉ gyá xodyohʉ guí ma̱ñhʉ gue mahyoni dra søcambeni Ajua̱ nsøctho de guehni Jerusale.

21 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Na̱ná̱, camfri nú'a̱ dí xi'a'i, gue ma da zø ra pa gui xøcambenihʉ Ajua̱ ra Dada pe ya hinga nuni ja ra t'øhø, nixi de guehni Jerusale.

22 Nu'ahʉ hinguí pa̱hʉ nú'a̱ guí xøcambenihʉ. Pe nuje ha̱, dí pa̱he nú'a̱ dí xøcambenihe, ngue'a̱ ra pøhøte bá ehe de ja ya xodyo.

23 Mi ma da zø ra pa y ya bi zøhø gue nu'ʉ tó'o xi majua̱ni da xøcambeni Ajua̱ ra Dada, ma da xøcambeni dega jamfri ne ngu rí 'ñehe. Ne Ajua̱ ra Dada ri ho dra søcambeni'a̱ njabʉ.

24 Ajua̱ go gue'a̱ dega Nda̱hi ne hingui hnequi, hangue nu'a̱ tó'o da xøcambeni'a̱, mahyoni da xøcambeni dega jamfri ne ngu rí 'ñehe.

25 Nu'bɨ́ nura 'bɛhña̱ bi 'ñembabi:

—Nuga dí pa̱di gue ma da 'ñehe ra Mesía go ra Cristo nú'a̱ ma da mɛhna Ajua̱ pa da nda̱. Ne nu stí zø'a̱ gatho go ma da xicjʉ'a̱.

26 Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nuga go guecsɛ dí ña̱uibya.

27 Y nura ora'a̱ bi zøhø yá nxadi, ne nu'ɨ́ bi 'yø ngue'a̱ ra Jesu mi ña̱ui 'nara 'bɛhña̱. Pe nu'ɨ́ hinte bi 'yambabi ra Jesu te mi ambabi nixi hanja mi ña̱ui'a̱.

28 Nu'bɨ́ nura 'bɛhña̱ bi zopʉ rá xøni ne bi menga ja ra hnini ne bi 'ñembabi nú'ʉ mi 'bʉhni:

29 —Maha ma gui hyanthʉ nú'a̱ to'o xa xictho te gatho stá øt'e. ¿Ha hingo di gue'a̱ ra Cristo 'bʉ, nú'a̱ mi ma da mɛhna Ajua̱ pa da nda̱?

30 Nepʉ nuya ja̱'i'ʉ bá ehe pa e da c'a̱'tsa ra Jesu.

31 Ha nu mi ma nú'a̱ ra 'bɛhña̱, nuyá nxadi ra Jesu bi ba̱ntebi ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, bá e gui ñuni.

32 Pe nu'á̱ bi 'ñembabi'ʉ:

—Dí pɛ'tsa 'nara hñuni ma ga tsi, nú'a̱ nixi guí pa̱hʉ.

33 Ne nuyá nxadi bi 'ñémbabi'ʉ 'na ngu 'na:

—¿Ua to xpá hña̱mpi te da zi 'bʉ?

34 Ha ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Numa hñuniga gue'a̱ ga ø'tuabi rá paha nú'a̱ to'o bá pɛncagui ne ga pɛpa rá 'bɛfi asta hinga juati.

35 Guí ma̱ñhʉ gue di 'bɛ goho nza̱na̱ pa da nja ra sofo, ¿ha ngue ha̱? Pe nuga dí xi'ahʉ: Ndi, hyanthʉ ya 'bot'i ya xa ña̱ts'i pa da sofo.

36 Nuya xofo ha̱ni yá tha̱ha̱ ne jʉts'i 'nara hoga sofo. Hangue nuya xofo ma da jo-hyaui ya mot'i. Njabʉtho nehe nú'ʉ to'o da tʉnga ma noya, ma da hña̱nga yá tha̱ha̱ ne da munts'a ya ja̱'i pa da mɛ'tsa ra te pa nza̱ntho.

37 Nja ngu enga ya ja̱'i: "'Na'ño to'o pot'i, 'na'ño to'o xofo."

38 Hangue nuga stá pɛñ'a'ihʉ pa gui
muntshʉ ya ja̱'i, ngu 'nara sofo nú'a̱ hinxcá
pɛfihʉ. Ma'ra xa mpɛfi, ha nu'ahʉ́ guí
xopabihʉ yá 'bot'i'ʉ.
39 Ne ndunthi ya mengu nú'a̱ ra hnini'a̱
de Nsamaria bi gamfri gue ra Jesu go mi
gue'a̱ xqui mɛhna Ajua̱ pa da nda̱, ngue'a̱
nura 'bɛhña̱ xqui damaju̱ani ne xqui 'ñena
gue nu'á̱ xa xiptho gatho nú'a̱ te xqui 'yøt'e.
40 Hangue nu mi zøhni ya me Nsamaria
habʉ mi 'bʉ ra Jesu, bi ba̱ntebi gue da
'mʉhui'ʉ, hangue nu'á̱ bi 'mʉhui'ʉ yo pa.
41 Ne xi ndunthi ma'ra bi gamfri ra Jesu
ngue'a̱ go mi zofosɛ'a̱.
42 Ha nu'ʉ́ bi 'ñembabi nú'a̱ ra 'bɛhña̱:
—Nubyá dí camfrihe hingue hønsɛ
ngue'a̱ go gá xicje, dí camfrihe ngue'a̱
ya stá øsɛhe te xa ma̱, ne dí pa̱he gue xi
maju̱ani go guehni ra Pøhøte de ya ja̱'i
gatho rá ngʉni ra ximhai.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá t'ʉ 'nará da̱nga maste ra nda̱

43 Ha nu mi thogui nú'ʉ yo pa, ra Jesu bi
ma pa ja rá hai Galilea.
44 Ne nu'á̱ xqui ma̱nsɛ ne xqui 'ñena: "Ni
'nará 'mɛhni Ajua̱ hingui hnumansu ja rá
hai."
45 Ha nu mi zønga Galilea'a̱ nuya mengu
de guehni bi umba ntsaya ngue'a̱ xqui
hyandi'ʉ gatho ya da̱nga nt'udi xqui
'yøt'e'a̱ nuni ja ra ngo Jerusale, ngue'a̱
nehe nuya mengu rá hai xqui ma ja nú'a̱
ra ngo'a̱.
46 Nepʉ nura Jesu bi yopa zønga
ma'na'qui nuni Ncaná de Galilea habʉ
xqui 'yøt'e da mvinu ra dehe. Y nuni
Ncapernau mi 'bʉhni 'nará da̱nga maste
ra nda̱ ne mri hñenga rá t'ʉ.
47 Y nu'á̱ bi 'yøde gue ra Jesu xqui menga
de Judea ne ya xqui zønga Galilea, hangue
bi ma há mi 'bʉ'a̱ pa bá ba̱ntebi da mɛui
ja rá ngu pa da 'yøthebi rá t'ʉ ngue'a̱ ya mi
nedu hma̱ha̱.
48 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ hingui hyanthʉ ya da̱nga nt'udi
ne ya da̱nga t'øt'e, hingui camfrihʉ.
49 Ha nura da̱nga maste bi 'ñembabi:
—Ndada, maha, pa hinda du ma zi t'ʉ.
50 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Grí ma, ya 'bʉi xá hño ri t'ʉ.
Ha nu'á̱ bi gamfri nú'a̱ bi xipa ra Jesu, ne
bi gʉ rá 'ñu bi ma.
51 Y de mri ne ra 'ñu bi 'ñe yá 'bɛgo bi da̱di
ne bi 'ñembabi:
—Ya 'bʉi xá hño ri t'ʉ.
52 Hangue nu'á̱ bi 'yambabi'ʉ ne bi
'ñembabi:
—¿Te ma ora bi mʉdi bi tsayabi ra hñeni?
Ha nu'ʉ́ bi 'ñembabi:
—Mande ngu nzʉnga yoto bi tsayabi ra
nzø.
53 Nu'bʉ́ nura dada bi beni gue mi gue'a̱
ra ora xqui xipabi ra Jesu gue ya mi 'bʉi xá
hño rá t'ʉ. Hangue nu'á̱ ne gatho nú'ʉ mi
'bʉi ja rá ngu bi gamfri gue ra Jesu go mi
gue'a̱ xqui mɛhna Ajua̱ pa da nda̱.
54 Go gue'a̱ rá ñoho ra da̱nga nt'udi bi
'yøt'a ra Jesu nuni Galilea ne go bi 'yøt'e'a̱
de bá penga Judea.

5

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara ts'onate nuni Betesda

1 Nepʉ 'mɛfa bi nja 'nará ngo ya xodyo
nuni Jerusale, ne ra Jesu bi mani.
2 Y de guehni Jerusale mi ja 'nara mothe
xqui thu'mbabi rá thuhu Betesda de ra
hña̱qui ebreo, habʉ mi ja cʉt'a ya porta,
ne mi gueta ra gosthi hnini habʉ mi
thu'mbabi ra 'Ñu gá Ma'yo.
3 Ha mi 'boni ndunthi ya da'thi, ya goda,
ya doua, ne ma'ra ya ts'onate mi tø'mi rá
nhua̱t'i ra dehe.
4 Ngue'a̱ ja ra ora mi ca̱ini 'nará ɛnxɛ Ajua̱
ja ra mothe pa mi ua̱nt'a ra dehe. Ne nu'a̱
tó'o rá mʉdi mi cʉt'a mbo ra dehe ora dra
hua̱nt'i, nú'á̱ go gue'a̱ mi ña̱ni de nu'a̱raza
ra hñeni mi pɛ'tsi.
5 Ha mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø ya mi pɛ'tsa
'natema'rɛt'a ma hña̱to njɛya de mri hñeni.
6 Ha nura Jesu bi hyandi mi 'bɛni ne bi
ba̱di gue ya'bʉ xqui njabʉ, ne bi 'ñembabi:
—¿Ha guí ne gui ña̱ni?
7 Ha nura da'thi bi da̱di ne bi 'ñembabi:
—Ndada, jo'o to'o da cʉtcagui mbo ra
mothe nura ora sta hua̱t'a ra dehe, ha nura
ora ga nehma̱ ga cʉt'i nu ma'na da da̱ma
'mɛt'o de gueque.
8 Hangue ra Jesu bi 'ñembabi:
—Nangui, jʉxa ri mfidi ne 'yo.

9 Nu'bɨ́ nura 'ñøhø'ą̱ 'bestho bi ñą̱ni, ha bi gɨxa rá mfidi ne bi 'ño. Ha nura pa'ą̱ mrá pa dega tsaya.
10 Hangue ya ndą̱ gá xodyo bi 'ñembabi'ą̱:
—Núbya rapaña go ra pa dega tsaya, ne ma leyhɨ hingui unga nsɛqui gui hñą̱xa ri mfidibya.
11 Ha nú'ą̱ ra 'ñøhø xqui ñą̱ni bi dą̱di ne bi 'ñembabi'ɨ:
—Nú'ą̱ to'o bi 'yøthegui go gue'ą̱ bi xicagui gue ga jɨxa ma mfidi ne ga 'yo.
12 Nepɨ nu'ɨ́ bi 'yambabi:
—¿To'o bi xi'a'i gui jɨxa ri mfidi ne gui 'yo?
13 Ha nú'ą̱ ra 'ñøhø xqui ñą̱ni himbi bą̱di to'o xqui 'yøthe'ą̱, ngue'ą̱ mi 'bɨhni ndunthi ya ją̱'i y nura Jesu ya xqui ma.
14 'Mɛfa ra Jesu bi hyonga nú'ą̱ ra da'thi mbo ra ndą̱niją̱ ne bi nthɛui ma'na'qui ne bi 'ñembabi:
—Nu'i ya xcá ñą̱ni. Ya oxqui ma gui yopa 'yøt'a ya ts'oqui ma'na'qui, pa hingui thogui ma'ra ya ts'othogui ma'na strá nts'o.
15 Nepɨ nura 'ñøhø'ą̱ bi ma bá xipa ya ndą̱ gá xodyo gue go mi gue'ą̱ ra Jesu xqui 'yøthe'ą̱.
16 Hangue por gue'ą̱ ya ndą̱ gá xodyo xi mi ɨtsa ra Jesu, ne xi mi ne da hyohmą̱, ngue'ą̱ nu'ą́ mi øt'a ya dą̱nga nt'udi de nuya pa dega tsaya.
17 Nu'bɨ́ ra Jesu bi 'ñena:
—Ajuą̱ ma Dada hingui tsaya di mpɛfi, njabɨthogui nehe hindí tsaya.
18 Hangue nuya ndą̱ gá xodyo ma'na xi mi 'ramanu da hyohmą̱, ngue'ą̱ nu'ą́ himi øta ra ley nú'ą̱ mi mą̱ de ra pa dega tsaya, ne ngue'ą̱ mi mą̱ gue Ajuą̱ mrá Dada'ą̱, y njabɨ mri nhyɛcuaui Ajuą̱.

Ra Jesu mą̱ de rá ts'ɛdi xa umba Ajuą̱ rá Dada ngue'ą̱ go gue'ą̱ rá T'ɨ'ą̱

19 Hangue ra Jesu bi dą̱di ne bi 'ñembabi'ɨ:
—Xi majuą̱ni dí xi'ahɨ, hinda za te da 'yøt'asɛ rá T'ɨ Ajuą̱. Ngue'ą̱ nu'ą́ handi te gatho øt'a Ajuą̱ rá Dada, y nú'ą̱ handi gue'ą̱ øt'e nehe, ngue'ą̱ te gatho øt'a rá Dada, gue'ą̱ øt'a ra T'ɨ nehe.
20 Ajuą̱ ra Dada xi mą̱di rá T'ɨ, ne utuabi te gatho øt'e'ą̱. Ne ma da 'ñutuabi yá 'bɛfi ma'na dya dą̱ngui que nú'ɨ xcá hyanthɨ, pa xi gui 'yøhɨ.
21 Ajuą̱ ra Dada jɨxa gatho nú'ɨ xa du ne umbabi'ɨ ra te. Njabɨ nehe rá T'ɨ'ą̱ umbabi ra te to'oraza nú'ą̱ go da ne'ą̱.
22 Ajuą̱ ra Dada hingui hą̱'mba nguɛnda ni 'nara ją̱'i, nguetho gatho xa 'yɛnt'ua ja rá 'yɛ rá T'ɨ pa go da hñą̱'mba nguɛnda'ą̱,
23 pa njabɨ gatho ya ją̱'i da numansu ra T'ɨ ngu di numansu'ɨ Ajuą̱ rá Dada. 'Bɨ to'o hingui numansu ra T'ɨ, nehe hingui numansubi rá Dada nú'ą̱ to'o bá pɛhni.
24 Xi majuą̱ni dí xi'ahɨ: Nu'ą̱ tó'o huxa nt'øde nú'ą̱ dí mą̱ ne camfri Ajuą̱ nú'ą̱ bá pɛncagui, pɛ'tsa ra te pa nzą̱ntho, ne hinda 'bɛhna ja ra nidu, ngue'ą̱ nu'ą́ ja ra uɛnda ya xa du ne xa yopa nte pa da mɛ'tsa rá te pa nzą̱ntho.
25 Xi majuą̱ni dí xi'ahɨ, ma da zø ra pa ne majuą̱ni nubya ya ja, gue nú'ɨ xa du da 'yøde nú'ą̱ mą̱nga rá T'ɨ Ajuą̱, ha nu'ɨ tó'o da hñuxa nt'øde ma da nja yá te pa nzą̱ntho.
26 Ngue'ą̱ Ajuą̱ ra Dada hą̱sɛ ra ts'ɛdi pa da unga ra te pa nzą̱ntho. Njabɨ nehe rá T'ɨ bi umba ra ts'ɛdi pa da unga ra te pa nzą̱ntho nehe.
27 Ne xa 'yɛnt'ua ja rá 'yɛ rá T'ɨ pa go da hñą̱'mba nguɛnda gatho ya ją̱'i de ja ra ximhai, ngue'ą̱ go gue'ą̱ Nú'ą̱ To'o e bi Nją̱'i.
28 Oguí 'yøhɨ ngue'ą̱ dí xi'a'ihɨ njabɨ. Ngue'ą̱ ma da zø ra pa nuto gatho xa du ma da 'yøde sta ñą̱ rá T'ɨ Ajuą̱.
29 Y nú'ɨ to'o gatho xa 'yøt'a nú'ą̱ xá hño ma da nangui pa da nja yá te pa nzą̱ntho, ha nu'ɨ tó'o xa 'yøt'a nú'ą̱ hingui ho ma da nangui pa da 'bɛhna ja ra nidu.

'Bɨi to'o damajuą̱ni de ra Jesu

30 Nuga hingui tsa te ga øt'asɛ. Nú'ą̱ xicagui ma Dada, gue'ą̱ dí øt'e, ne dí øt'a ra ts'ɨtbi ngu di 'bɛpqui, ne nura ts'ɨtbi'ą̱ go gue'ą̱ xá hño ngue'ą̱ dí ø'tua rá paha ma Dada nú'ą̱ to'o bá pɛncagui, hingo dí øt'a nú'ą̱ go ma pahasɛga.
31 'Bɨ nuga gra mą̱nsɛ to'ogui, hinte da muui nú'ą̱ ga mą̱.
32 Pe 'bɨi 'na to'o damajuą̱ni to'ogui, ne dí pą̱di gue nú'ą̱ mą̱ñ'ą̱ xi di muui.
33 Nu'ahɨ xcá pɛnhɨ ya 'mɛhni pa da 'yambabi ra Xuua de gueque, y nu'ą́ bi damajuą̱ni to'ogui ne bi xi'ahɨ nú'ą̱ majuą̱ni.

34 Pe pa gueque ni 'nara ja̱'i hindí honi to'o da da̱di por gueque. Nuga hønsɛ dí ben'ahʉ nú'a̱ bi ma̱nga ra Xuua, qué pa gui mpøhøhʉ.
35 Ra Xuua gue'a̱ mi nja ngu 'nara ñot'i, mi yo't'a ri mfenihʉ de nú'a̱ mi xi'ahʉ. Ha nu'ahʉ́, gá 'yødehʉ co ra johya nú'a̱ te mi ma̱, pe hønsɛ 'raya zi patho.
36 Nuga dí pɛ ya 'bɛfi ngu xa 'racagui Aju̱a̱ ma Dada ga juadi ga pɛfi, y nuya 'bɛfi dí pɛfi go gue'ʉ damaju̱a̱ni gue go Aju̱a̱ xpá mɛncagui. Y nuya 'bɛfi'ʉ ma'na ya da̱ngui pa da fa̱di to'ogui que nú'a̱ bi ma̱nga ra Xuua de gueque.
37 Ma Dada to'o bá pɛncagui go gue'a̱ damaju̱a̱ni to'ogui, masque hinhya'mʉ xcá 'yøhʉ xa ña̱'a̱ nixi xcá hyanthʉ tengu'a̱.
38 Ne nurá noya'a̱ hinxa zoda ri mfenihʉ, nguetho nu'ahʉ hinxcá camfriguihʉ gue nuga go rá 'mɛhnigui'a̱. 'Bʉ xcá camfriguihʉhma̱, nu'bʉ́ gri pa̱hma̱hʉ te rí bønga ra Ma̱ca T'ofo.
39 Nu'ahʉ hinhya'mʉ guí hɛhʉ ra Ma̱ca T'ofo, xi guí he'thʉ pa xahma̱ ja gui tsʉhma̱hʉni ra te pa nza̱ntho, pe hingui tso ri mfenihʉ de nú'a̱ guí he'thʉ, ngue'a̱ ja nura T'ofo'a̱ ja ma̱ni de gueque.
40 Ha nu'ahʉ́ hinguí ne gui camfriguihʉ pa da za gui tsʉhma̱hʉ nú'a̱ ra te pa nza̱ntho.
41 Nuga hindí ma̱nga njabʉ pa da 'ñesca ma nsu ya ja̱'i.
42 Dí ma̱nga njabʉ ngue'a̱ dí pa̱di gue nu'ahʉ hingrí ma̱dihʉ Aju̱a̱.
43 Masque stá ehma̱ de rá thuhu Aju̱a̱ ma Dada, pe nu'ahʉ hinxcá numansuguihʉ. Pe nu'bʉ 'nara ja̱'i da 'ñehe de rá thuhusɛ, nu'bʉ́ ha̱, go guí numansuhʉ'a̱.
44 Hinguí ne gui camfriguihʉ ngue'a̱ go 'mɛt'o guí 'ñe'tsua nsusɛhʉ 'na ngu ma'na, hingo guí hoñhʉ da 'ñe'ts'a ri nsuhʉ Aju̱a̱ nú'a̱ 'natho.
45 Oguí beñhʉ gue go nuga ma ga ña̱p'a'ihʉ ja rá thandi Aju̱a̱ ma Dada. Nurá ley ra Moise go gue'a̱ ma da ña̱p'a'ihʉ, nú'a̱ ts'a guí camfrihʉ da ña̱ñ'a'ihʉ.
46 'Bʉ gri camfrihma̱hʉ nú'a̱ bi 'yofo ra Moise, nu'bʉ́ gri camfriguihʉ hma̱ha̱ nehe, ngue'a̱ nu'á̱ bi 'yofo de gueque.
47 Ha nu'bʉ hinguí camfrihʉ nú'a̱ bi 'yofo'a̱, nu'bʉ́ ¿hanja da za gui camfrihʉ nú'a̱ dí ma̱ngá?

6

Ra Jesu bi 'uinga thogui cʉt'a 'mo ya ja̱'i (Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

1 Nepʉ de gue'a̱ ra Jesu bi 'ranga ri'nandi ra ndehe Galilea, nú'a̱ rá thuhu nehe Tiberia.
2 Ha mri dɛna ndunthi ya ja̱'i ngue'a̱ mi handa ya da̱nga nt'udi nú'ʉ mi ø'tua ya da'thi mi ña̱ni.
3 Nu'bʉ́ ra Jesu bi bøxa ja 'nara t'øhø ne ja bá huhuini yá nxadi.
4 Ne ya mi ma da dat'a ra pa de ra pascua 'nará ngo ya xodyo.
5 Nu'bʉ́ ra Jesu bi hyanda nú'ʉ ya ja̱'i mi ndunthi xqui dɛni'a̱, nepʉ nu'á̱ bi 'ñemba ra Lipe:
—¿Habʉ ga tañhʉ ra thuhme 'bʉ, pa ga 'uiñhʉ gatho nuya ja̱'iyʉ?
6 Ra Jesu xa bi ne bi ma̱nga njabʉ pa bi nu te xa da̱di hma̱ha̱ ra Lipe, ngue'a̱ nu'á̱ ya mi pa̱disɛ te mi ma da 'yøt'e.
7 Ha nura Lipe bi da̱di ne bi 'ñembabi:
—Pøde nixi co yo nthebe denario ra thuhme ga tañhʉ, hinda uadi, ua 'ra 'na zi xɛni da ziyʉ.
8 Nepʉ 'nará nxadi ra Jesu mrá thuhu ra Andre, go gue'a̱ mrá cu ra Simu Pedro, bi 'ñembabi ra Jesu:
9 —'Bʉcua 'nara ts'ʉnt'ʉ ha̱ cʉt'a ya thuhme dega cebada ne yoho ya zi hua̱, ¿pe te ri ma̱ña?
10 Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:
—Xiphʉ gatho ya ja̱'i da hñudi.
Y mi jani 'nara 'bot'ɛi, ne ja bi hñuhni'ʉ, ne ngu mi cʉt'a 'mo sɛhɛ ya 'ñøhø. Ya 'bɛhña̱ ne ya ba̱tsi himi pa 'mede.
11 Nepʉ nura Jesu bi gʉ nú'ʉ ya thuhme, ne bi umba njama̱di Aju̱a̱ de nú'a̱ ra thuhme ma da zi'ʉ, ne ja ngá umba yá nxadi nepʉ ya nxadi bi umba nuya ja̱'i mi huhni. Ne guet'atho bi 'yøt'e co nuya zi hua̱, ne bi zi'ʉ asta xi bi niña̱.
12 Ha nu mi uadi'ʉ, ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:
—Bá muntshʉ gatho ya zi xɛni nú'ʉ bi bongui, pa hinte da 'mɛdi.
13 Ha nu'ʉ́ bi munts'a gatho ya zi xɛca thuhme xqui 'bonguabi'ʉ de nú'ʉ cʉt'a

ya thuhme dega cebada. Ne bi ñuxa
'rɛt'amayoho ya 'bøts'e co nuya xɛca
thuhme bi bongui.
14 Ha nu mi hyanda ya ja̱'i nú'a̱ ra da̱nga
nt'udi xqui 'yøt'a ra Jesu, nu'ɨ́ bi 'ñena:
—Xi maju̱ani go guehni rá da̱nga 'mɛhni
Aju̱a nú'a̱ mi hma̱ da 'ñecua ja ra ximhai.
15 Pe ra Jesu mi pa̱tho gue mi ne'ʉ
da zixhma̱ha̱ pa da nda̱hma̱'a̱ de gue'ʉ,
hangue nu'a̱ bi 'yøt'e, bi ma de guehni bi
yopa bøxa ma'na'qui ja nú'a̱ ra t'øhø'a̱ ri
sɛhɛ.

Ra Jesu bi 'ño maṉ̃a̱ ra ndehe
(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

16 Y de mi nde, yá nxadi'a̱ bi ma pa ja ra
ndehe.
17 Nepʉ de guehni bi yʉt'a ja 'nara
motsa pa bi ma'ʉ Ncapernau de ri'nandi
ra ndehe. Ha ya xmá 'mɛxuui, ha ra Jesu
hinxqui mengtho de ja ra t'øhø.
18 Ne bi mʉdi bi 'ño 'nara bʉnthi xi mri
a̱nga ra dehe.
19 Y ya xqui 'ño ngu cʉt'a o 'rato kilometro
de ja ra dehe, nepʉ bi hyant'ʉ ra Jesu mbra
'yotho maṉ̃a̱ de ra dehe pa da e da zʉdi'ʉ,
ne nu'ɨ́ xi bi ntsu.
20 Pe nu'á̱ bi 'ñembabi'ʉ:
—¡Nuga go guecagui, oguí tsuhʉ!
21 Nepʉ nu'ɨ́ co ra johya bi pø'tsa ja ra
motsa ne bi zits'i, ne 'bestho bi zøñ'ʉ co ra
motsa ja ra hai habʉ mri ma'ʉ.

Ya ja̱'i bi hyonga ra Jesu

22 Ha nurá hyax'a̱ nú'ʉ ya ja̱'i xqui gohni
ri'nandi ra ndehe ne xqui hyandi gue 'nada
ra motsa mi 'bahni, ne xqui ba̱di gue nuyá
nxadi ra Jesu bi masɛ'ʉ ja nú'a̱ ra motsa, ne
ra Jesu himbi mɛui'ʉ.
23 Ne guetbʉ habʉ xqui zi ra thuhme'ʉ
nu mi umba njama̱di Aju̱a nura Jesu, ja bi
zøhni ma'ra ya motsa xqui 'ñehe Tiberia.
24 Hangue nu mi hyandi'ʉ gue ya mi
jo'oni ra Jesu nixi yá nxadi, nu'bɨ́ nu'ɨ́
'bestho bi yʉt'a ja nú'ʉ ya motsa ne bi ma
pa Ncapernau pa da hyonga ra Jesu.

Ra Jesu go ra thuhme dega te

25 Y ja bá tsʉhni'ʉ ra Jesu ri'nandi ra
ndehe ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Xahnate, ¿ha'mʉ gá tsøhø de guecua,
desde manxuui o ja nubya?
26 Ha nura Jesu bi da̱di ne bi 'ñembabi:
—Xi maju̱ani dí xi'ahʉ, guí hongaguihʉ
ngue'a̱ dá 'uiñ'a'ihʉ ne gá niṉ̃a̱hʉ, hingue
ngue'a̱ gá hyanthʉ ya da̱nga nt'udi.
27 Guí øthʉ ra ts'ɛdi pa gui tsʉhʉ nú'a̱ te
gui tsihʉ, pe nu'á̱ 'bestho da thegue. Ma'na
xá hño 'øthʉ ra ts'ɛdi gui tsʉhʉ nú'a̱ ra
nzaqui unga ra te pa nza̱ntho, y nu'á̱ hin-
hya'mʉ da thegue. Go gue'a̱ ra nzaqui da
'ra'ahʉ Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i. Ne Aju̱a ra Dada
xa 'ñu't'a'ihʉ gue xa umba ra ts'ɛdi'a̱ pa da
'ra'ahʉ nú'a̱ ra nzaqui'a̱.
28 Ha nu'ɨ́ bi 'ñembabi:
—Nu'bɨ́ ¿te mahyoni ga øthe pa njabʉ da
za ga øthe ngu nú'a̱ xa 'bɛpcahe Aju̱a, pa
njabʉ da za ga tsʉhe nú'a̱ ra nzaqui guí
engaguihe?
29 Nepʉ nura Jesu bi da̱di ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu'a̱ mahyoni gui 'yøthʉ pa da za gui
'yøthʉ ngu nú'a̱ xa 'bɛp'ahʉ Aju̱a, camfrihʉ
nú'a̱ to'o xpá mɛhni'a̱.
30 Ha nuya ja̱'i bi 'ñembabi'a̱:
—Nu'bɨ́ ¿te ma da̱nga nt'udi da za gui
'yøt'e pa ga hanthe ne ga camfri'ihe? ¿Nda'a̱
ra da̱nga t'øt'e ma gui 'yøt'egue?
31 Maya'bʉ ndu ma dadahʉ ra Moise
mri zi nú'ʉ ma'ra ndu ma dadahʉ ja ra
'yo'mtha, y ja bi zini'ʉ ra thuhme rá thuhu
ra maná, ngu xa t'ofo ja ra Ma̱ca T'ofo
habʉ ena: "Nu'á̱ bá pɛmpabi ra thuhme de
mahets'i pa bi zi'ʉ."
32 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Xi maju̱ani dí xi'ahʉ: Hingo ra Moise
bi umbabi'ʉ nú'a̱ ra thuhme bá ehe de
mahets'i nú'a̱ bi zi'ʉ. Numa Dada go gue'a̱
bi mɛmpabi'ʉ. Y go guet'a̱ bá pɛn'ahʉbya
ra thuhme de mahets'i nú'a̱ unga ra te pa
nza̱ntho.
33 Nú'a̱ ra thuhme bá pɛn'ahʉ Aju̱a, go
gue'a̱ rá T'ʉ bá ca̱i de mahets'i, ne go gue'a̱
umba ra meximhai ra te pa nza̱ntho.
34 Nu'bɨ́ nuya ja̱'i bi 'ñembabi:
—Ndada, oxqui ma gui 'bɛtcahe nú'a̱ ra
thuhme'a̱.
35 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Nuga go guecagui drá thuhme dega te
pa nza̱ntho. Nu'a̱ tó'o da 'ñe da zʉcagui
hinhya'mʉ da zʉ ra thuhu, ha nu'a̱ tó'o da
gamfrigui hinhya'mʉ da zʉ ra nduthe.
36 Pe nuga ya stá xi'ahʉ gue masque ya
xcá hyandgaguihʉ pe hinguí camfriguihʉ.

37 Gatho nú'ʉ to'o xa 'racagui Ajuạ ma
Dada da 'ñehe da zʉcagui, ha nu'ạ tó'o da
'ñehe da zʉcagui hinga co'tsi.
38 Ngue'ạ nuga stá cại de mahets'i pa ga
ø'tua rá paha nú'ạ to'o bá pɛncagui, hingue
nú'ạ go ma pahasɛ.
39 Nurá paha ma Dada nú'ạ to'o bá
pɛncagui gue nú'ʉ to gatho xa 'racagui ni
'na de gue'ʉ hinga 'bɛdi, ne nura pa de ra
ngạxhmai, ma ga jʉts'i'ʉ pa rí nja yá te pa
nzạntho.
40 Ne nurá paha nú'ạ to'o bá pɛncagui
gue da nja yá te pa nzạntho nuto da bạdi
to'ogui ne da gamfrigui, ne nura pa de ra
ngạxhmai, ma ga jʉts'i'ʉ pa rí nja yá te pa
nzạntho.
41 Nu'bʉ́ nuya xodyo bi nønga ra Jesu
ngue'ạ mi ena: "Nuga go guecagui drá
thuhme stá cại de mahets'i."
42 Ne mi eñ'ʉ:
—Go guehni ra Jesu rá t'ʉ ra Jose, ¿ha
ngue hạ? Nujʉ dí pạdihʉ to'o rá dada ne
rá nạnạni. Nu'bʉ́ ¿hanja ena gue bá cại de
mahets'i?
43 Ha ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Oguí nøntehʉ de nú'ạ stá xi'ahʉ.
44 Ngue'ạ ni 'na hinto tsa da 'ñe da
zʉcagui 'bʉ hingo Ajuạ ma Dada nú'ạ to'o
bá pɛncagui da zopa rá mfeni pa e da
zʉcagui, ne go gue'ʉ ma ga jʉts'i nura pa de
ra ngạxhmai pa rí nja yá te pa nzạntho.
45 Njaua xa t'ofo ja yá t'ofo yá 'mɛhni
Ajuạ habʉ ena: "Ajuạ ma da 'ñuta gatho ya
jạ'i," ena njabʉ. Hangue gatho nú'ʉ to'o da
hñuxa nt'øde te mạnga ma Dada ne da zo ja
yá mfeni, nú'ʉ́ go gue'ʉ da 'ñe da zʉcagui.
46 Hingo dí xi'ahʉ gue to'o xa hyanda
Ajuạ ra Dada, ngue'ạ hønsɛgui stá handi'ạ,
ngue'ạ stá ehe de gue'ạ.
47 Xi majuạni dí xi'ahʉ, nu'ạ tó'o cam-
frigui pɛ'tsa ra te pa nzạntho.
48 Nuga go guecagui drá thuhme dega te
pa nzạntho.
49 Maya'bʉ nú'ʉ ndu ri dadahʉ bi zi ra
maná nu mi 'bʉi ja ra 'yo'mtha, pe nu'ʉ́ bi
du'ʉ.
50 Pe nú'ạ ra thuhme dí mạngá, hingue
ngu nú'ạ ra thuhme bi zi nú'ʉ bi du. Nú'ạ
ra thuhme dí mạngá bá ehe de mahets'i pa
nuto'o da zi hinhya'mʉ da du.
51 Nuga go guecagui drá thuhme dí te, dá
ehe de mahets'i. Nu'ạ tó'o da zi nú'ạ ra
thuhme dí mạngá, da nja rá te pa nzạntho.
Ha nú'ạ ra thuhme dí mạngá, go guehna
ma ndo'yo nú'ạ ma ga da pa da nja yá te pa
nzạntho ya meximhai.
52 Ha nuya xodyo bi 'ñémbabi'ʉ 'na ngu
ma'na:
—¿Hanja da za da 'racjʉ rá ndo'yosɛni pa
ga tsihʉ?
53 Ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Xi majuạni dí xi'ahʉ, 'bʉ hingui tsi-
pabihʉ rá ngø ne rá ji Nú'ạ To'o e bi Njạ'i,
hinda nja ri tehʉ pa nzạntho.
54 Nu'ạ tó'o da zicagui ma ngø ne ma ji,
gue'ạ da nja rá te pa nzạntho, ne nura pa
de ra ngạxhmai nuga ga jʉts'i'ạ pa rí nja rá
te pa nzạntho.
55 Ngue'ạ ma ngø nja ngu ra nzaqui, ne
ma ji nja ngu ra dehe nú'ạ ts'i pa da nte
'na. Pe numa ngø ne ma ji hingue ngu nuya
nzaqui'ʉ, ngue'ạ numa ngø ne ma ji unga
ra te pa nzạntho.
56 Nu'ạ tó'o da zicagui ma ngø ne ma ji, go
gue'ạ da 'mʉi con gueque, ha nuga ga 'bʉi
con gue'ạ.
57 Ajuạ ma Dada nú'ạ to'o bá pɛncagui,
nu'ạ́ te, hangue nuga dí te nehe ngue'ạ nu'ạ́
te'ạ. Njabʉ nehe nu'ạ tó'o da zigágui, nu'ạ́
ma da nja rá te ngue'ạ dí tega.
58 Nuga go guecagui drá thuhme stá ehe
de mahets'i. Pe hingo dí nja ngu nú'ạ
ra maná nú'ạ bi zi ndu ri dadahʉ ne bi
du. Ngue'ạ nu'ạ tó'o da zigágui núga drá
thuhme, da nja rá te pa nzạntho.
59 Njabʉ bi mạnga ra Jesu nu mi xahnate
ja ra nijạ nuni Ncapernau.

Ya noya nú'ʉ unga ra te pa nzạntho

60 Ha ndunthi de nú'ʉ to'o mi 'ñoui'ạ ne
myá nxadihmạ, mi 'yøde'ʉ bi mạnga ra Jesu
njabʉ, bi 'ñena'ʉ:
—Xi hindrí hohʉ nú'ạ mạni. ¿To ja gue'ạ
da gamfribini?
61 Ha nura Jesu bi bạtho gue nu'ʉ́ mi
nønte de nú'ạ xqui mạñ'ạ, hangue nu'ạ́ bi
'ñembabi'ʉ:
—¿Ha gue hingrí hohʉ nú'ạ stá mạ?
62 ¿Xi te gui beñhʉ nú'bʉ xcrí hyanthʉ da
yo menga pa mahets'i Nú'ạ To'o e bi Njạ'i?

63 Nú'ą ra nzaqui dí mą, go gue'ą ra nzaqui pa ri ndąhihʉ, hingo pa ri ndo'yohʉ. Ngue'ą nú'ą ra nzaqui guí tsihʉ pa ri ndo'yohʉ hinte di muui pa gui tsʉhʉ ra te pa nzątho. Y nuya noya stá xi'ahʉ go gue'ʉ ra nzaqui pa ri ndąhihʉ, ne go gue'ʉ di 'ra'ahʉ ra te pa nzątho.
64 Pe 'ra de gue'ahʉ hinguí camfrihʉ.

Ra Jesu bi mąnga njabʉ ngue'ą desde rá mʉdi ya mi pątho nú'ʉ to'o himi camfri'ą, ne ya mi pątho to'o mi ma da da'ą.
65 Nehe bi 'ñena:
—Xa njabʉ ngu nú'ą ya stá xi'ahʉ gue hinda za to da 'ñesɛ da zʉqui 'bʉ hingo Ajuą ma Dada da zopa rá mfeni pa da e da zʉcagui.
66 Nepʉ ndunthi de nú'ʉ to'o mri 'ñoui ne myá nxadihmą bi 'uegue'ʉ, ya himbi dɛni'ą.
67 Hangue nura Jesu bi 'ñembabi nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá nxadi xqui huahni:
—Xi'ahʉ, ¿ha gue ma gui 'ueguehʉ nehe?
68 Ha nura Simu Pedro bi dądi ne bi 'ñembabi'ą:
—Ma zi Hmu'ihe, ¿to'o ja ga tɛñhe? gue hønsɛ'i guí mąnga ya noya de ra te pa nzątho.
69 Ha nuje stá camfrihe ne stá pąhe gue go gue'e grá Cristo, rá T'ʉ'i Ajuą nú'ą te, xpá mɛn'a'i pa gui ndą.
70 Nepʉ nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu'ahʉ guí 'rɛt'amayohohʉ stá huan'ahʉ, ¿ha ngue hą? Pe 'yobʉ 'na de gue'ahʉ ri 'ñoui ra ts'ondąhi.
71 Nu'ą́ bi mą de ra Juda Iscariote rá t'ʉ ra Simu, ngue'ą go mi gue'ą mi ma da da'ą, masque go mi gue'ą 'na de nú'ʉ 'rɛt'amayoho ya nxadi.

7

Yá høcu ra Jesu himbi gamfri'ʉ gue mi gue'ą rá 'mɛhni Ajuą

1 'Mɛfa ra Jesu bi 'ñonitho ja ra hai Galilea, himbi ne ma bá 'bʉhni Judea ngue'ą nuya ndą gá xodyo de guehni mi honi hanja da za da hyo'ą.
2 Ha ya mi ma da dat'a 'nará ngo ya xodyo go mrá ngo dega nthøją'tsi.
3 Hangue yá høcu ra Jesu bi 'ñembabi:
—Grí ma pa Judea, pa nuya ją'i mri dɛñ'a'i de guehni da za da hyandi'ʉ nehe nú'ʉ ya dąnga nt'udi guí øt'e.
4 Ngue'ą 'bʉ 'nara ją'i ne to'o da hyandua rá 'bɛfi, nu'ą́ hinda 'øt'a rá 'bɛfi mant'ągui. Ya gue guí øt'a nuya dąnga t'øt'e, 'øt'e'ʉ ja yá thandi gatho ya ją'i pa da hyanda nú'ą guí øt'e.
5 Nuyá høcu'ą bi xipabi njabʉ ngue'ą nixi gue'ʉ himi camfri ua go mi gue'ą rá 'mɛhni Ajuą.
6 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Pa gueque hinxa zøta ma ora pa ga mani, pe nu'ahʉ́, otho ri orahʉ.
7 Ya ją'i hingui tsa da ʉtsa'ihʉ, pe nuga hą, di ʉtsagui, ngue'ą dí xipabi de yá ts'o'bɛfi'ʉ.
8 Nu'ahʉ́, go da rí maha ra ngo. Nuga hinga ma, asta hinda zø ma ora pa ga ma.
9 Ha nu mi xipabi njabʉ, bi ma'ʉ, ha nura Jesu bi gotritho Galilea.

Ra Jesu bi ma ra ngo dega nthøją'tsi

10 Nepʉ ra Jesu bi ma nehe ja ra ngo, pe asta 'mɛfa. Bi ma pe mant'ąguitho pa hinto da hyandi.
11 Ha nuya ndą gá xodyo nú'ʉ mi ne da hyohmą'ą xi mi honi'ʉ de guehni ja ra ngo ne mi eñ'ʉ:
—¿Habʉ di 'youa'ą 'bʉ?
12 Ha ndunthi de nuya ją'i mi 'yoni ja ra ngo xi mi ñą de gue'ą. 'Ra mi ena: "Nú'ą ra 'ñøhø'ą xi ra hoją'i"; ha nu ma'ra mi ena: "Hinga majuąni, hønsɛ hat'atho ya ją'i."
13 Pe nu'ʉ́ mi ñą zi njante pa hinto da 'yøde, ngue'ą mi tsu yá mixodyoui nú'ʉ myá ndą de gue'ʉ.
14 Ts'a mi 'yo made ra ngo ra Jesu bi yʉt'a ja ra ndąnija pa bi nxahnate.
15 Ha nuya ndą gá xodyo xi bi 'yø ne bi 'ñémsɛ'ʉ:
—¿Hanja nuni ra Jesu nts'ɛdi ja rá mfądi ha hinxa nxadi?
16 Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Nú'ą dí udi, hingo dí mąnsɛga. Nu'ą́ bí ehe de Ajuą nú'ą to'o bá pɛncagui.
17 Nu'ą tó'o da ne da 'yø'tuabi rá paha Ajuą, ma da bądi de nú'ą ma nt'utuate ua bí ehe de Ajuą o ua go dí bensɛga nú'ą dí mą.
18 Nu'ą tó'o bensɛ nú'ą mą, nú'ą́ go gue'ą ne da t'e'tsua rá nsu. Pe nu'ą tó'o ne

da 'ñe'tsuabi rá nsu nuto bá pɛhni'ą, nu'ą́ mąnga majuąni ne hingui hate.
19 Ra Moise xa 'ra'a'ihʉ ra ley, pe ni
'na de gue'ahʉ hinxcá 'yøtehʉ nura ley'ą.
Nu'bʉ gri øthmąhʉ nú'ą mą, nu'bʉ́ ¿hanja guí
beñhʉ gui hyogaguihʉ?
20 Ha nura hmuntsją'i bi dądi ne bi 'ñena:
—Nu'i pø guí 'ñoui ra ts'ondąhi. ¿To'o xa
beni da hyo'ague?
21 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Hønsɛ ngue'ą dá pɛ 'nara 'bɛfi nú'ą ra
pa dega tsaya dá japi bi ñąni 'nara da'thi,
hangue por gue'ą grí 'yøhʉ.
22 Pe xi nu'ahʉ nehe, nú'ą ra pa dega
tsaya guí hu'tsuahʉ ra seña ja yá ndo'yo
ri bątsihʉ ngu bi 'yøt'a ndu ri dadahʉ,
desde rá mʉdi bi hñuxa nura seña ja yá
ndo'yo, ne 'mɛfa ra Moise mi manda da
t'øt'a njabʉ nehe, masque hingo bi mʉti.
Hangue ringue'ą nu'ahʉbya, ngu da dat'a
rá hñąto ma pa de xa 'mʉi ri t'ʉbątsihʉ
guí hu'tsuahʉ ra seña, masque ra pa dega
tsaya.
23 'Bʉ nu'ahʉ guí hu'tsuahʉ ra seña ri
bątsihʉ ra pa dega tsaya hønsɛ pa hingui
ts'ocuahʉ rá ley ra Moise, nu'bʉ́ xi ¿hanja
guí pø ri cuɛhʉ con gueque ngue'ą stá øthebi
maxøgue rá ndo'yo 'nara 'ñøhø nura pa
dega tsaya?
24 Guí beñhʉ gue hinxá hño nú'ą dá øt'e,
ngue'ą dá øt'e ra pa dega tsaya. Oguí dąma
beñhʉ ua hingui ho 'nara t'øt'e asta hingo
'mɛt'o gui pąhʉ ua majuąni hingui ho o
hina, pa njabʉ da za gui beñhʉ ngu rí 'ñepi
nú'ą ra t'øt'e.

Ra Jesu bi mą de habʉ xqui 'ñehe

25 Ha nu 'raya me Jerusale bi 'ñena:
—¿Ha hingo guehni thoni pa da tho?
26 Xini 'bahni ñą ja yá thandi ya ją'i ne
hinte sipabi. ¿Ha gue camfri ma ndąhʉ gue
xi majuąni go guehni ra Cristo rá 'mɛhni
Ajuą pa e da ndą?
27 Pøde hina, ngue'ą nujʉ dí pąhʉ habʉ ra
menguni. Ngue'ą nu stí zø ra Cristo hinto
ma da bądi habʉ dra mengu'ą.
28 Ra Jesu bi 'yøde te mi mąnga ya ją'i,
hangue nu mi nxahnate'ą ja ra ndąniją bi
ñą nts'ɛdi bi 'ñena:
—¡Guí pącaguihʉ ne guí pąhʉ habʉ drá
mengu! Nuga hinstá esɛhɛ. Nú'ą to'o bá
pɛncagui go guesɛ'ą Ajuą nú'ą xi majuąni,
ne nu'ahʉ́ hinguí pąhʉ'ą.
29 Nuga dí pąca'ą ngue'ą stá ehe de gue'ą,
ne go gue'ą bá pɛncagui.
30 Hangue nu mi 'yøde ya ndą gá xodyo
bi mąnga ra Jesu njabʉ, ma'na mi ne'ʉ da
gʉ'ą pa da zixhmą'ą nts'ąhni, pe hinto bi gʉ
ngue'ą himi tsøta rá ora.
31 Pe ndunthi ya ją'i de guehni bi gam-
fri'ą ne mi eñ'ʉ:
—Xi nu sta zøhø nura Cristo pa da ndą,
¿ha gue ma da 'yøt'a ma'ra ya dąnga nt'udi
que nú'ą øt'ni?

Ya fariseo bi mɛhna ya gʉnts'ąhni pa da gʉhmą ra Jesu

32 Y nuya fariseo mi 'yøde bi mąnga njabʉ
ya ją'i, nu'bʉ́ nu'ʉ́ ne ya ndą gá macją bi
mɛhna 'raya gʉnts'ąhni pa da gʉhmą ra
Jesu.
33 Hangue ra Jesu bi 'ñena:
—Ya ts'ʉtho ya pa ma ga 'bʉi con gue'ahʉ,
nepʉ ma ga yo pengui habʉ bí 'bʉi nú'ą to'o
bá pɛncagui.
34 Ma gui hyongaguihʉ pe hingui ma gui
tsʉcaguihʉ, ne hinda za gui mahani habʉ
ma ga 'bʉca.
35 Nu'bʉ́ ya ndą gá xodyo mi 'bʉhni bi
'ñémbabi 'na ngu 'na:
—¿Habʉ ma dí mani 'bʉ pa ena gue ya
hinda za ga tsʉhʉ? ¿Ha gue ma da ma pa
ja yá hai ya me Grecia habʉ bí 'bʉi ma
mixodyohʉ nú'ʉ xa nxani, ne ma dí xahna
nehe ya me Grecia?
36 ¿Te rí bønga nuya noya xa mąni 'bʉ,
ena: "Ma gui hyongaguihʉ pe hingui ma
gui tsʉcaguihʉ, ne hinda za gui mahani
habʉ ma ga 'bʉca"?

Ra dehe dega te pa nzątho da nja ngu 'nara dąthe

37 Nurá ngąts'i ra pa de ra ngo go gue'ą
ma'na ra dąngo nú'ą ra pa'ą, ra Jesu bi 'mai
bi ñą nts'ɛdi ne bi 'ñena:
—Nu'ą tó'o tsʉ ra nduthe dá 'ñehe da
zʉcagui pa da ntsithe.
38 Ngu mąnga ja ra Mąca T'ofo, nu'ą tó'o
da gamfrigui ma da bøhø ra dehe dega te ja
rá coraso ne da nja ngu 'nara dąthe.
39 Ra Jesu bi mą de ra Mąca Ndąhi nú'ą
mi ma da t'umba nuto mi ma da gamfri'ą.
Pe nura Mąca Ndąhi hinxqui 'bɛhnitho,

ngue'ạ ra Jesu hinxqui menguitho ja rá nsunda nuni mahets'i.

Ya jạ'i 'rama'na'ño mi mạñ'ʉ

40 Ha ya jạ'i mi 'yøde nuya ya noya, 'ra mi ena:
—Xi majuạni go guehni rá dạnga 'mɛhni Ajuạ nú'ạ mi hmạ da 'ñehe.
41 Ha nu ma'ra mi ena:
—Go guehni ra Cristo rá 'mɛhni Ajuạ bá e pa da ndạ.
Ha nu ma'ra mi ena:
—¿Pe hanja? ¿Ha dra menguni Galilea ra Cristo?
42 Hina. Ngue'ạ ja ra Mạca T'ofo mạ gue nura Cristo ma da 'ñehe de yá jạ'i ndu ra Davi, ne ma dra me Belé nuni ja ra t'ʉhnini habʉ mrá mengu ndu ra Davi.
43 Ne njabʉ ya jạ'i 'rama'na'ño mi mạñ'ʉ de gue'ạ.
44 Ha nu 'ra mi ne da zixhmạ nts'ạhni, pe hinto bi gʉ'ạ.

Ya dạnga ndạ gá xodyo himbi gamfri'ʉ ra Jesu

45 Ha nuya gʉnts'ạhni xqui 'bɛhni da gʉhmạ ra Jesu bi mengui habʉ mi 'bʉ ya ndạ gá macjạ ne ya fariseo, ne bi t'embabi:
—¿Hanja hinguá tsihʉ?
46 Ha nuya gʉnts'ạhni bi dạdi ne bi 'ñena:
—¡Hindá tsihe ngue'ạ dá ødehe ya hoga noya bi mạ nú'ạ hinhya'mʉ stá øhe to'o xa mạ njabʉ!
47 Nu'bʉ́ nuya fariseo bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Ha gue ne'ahʉ ya xa hya'ahʉ'ạ?
48 Guí pạhʉ gue ni 'na de guecje núje dyá ndạhe de ma nijạhʉ ne dyá fariseohe hinstá camfrihe nú'ạ xa mạñ'ạ.
49 Nú'ʉ xa gamfri'ạ go gue'ʉ nú'ʉ hingui pạ ra ley, y go gue'ʉ ya xa t'eque pa ra 'ñʉ.
50 Ha nura Nicodemo mi 'bʉhni nehe xqui munts'ui yá mifariseoui, ne go gue'ạ xqui ma dega xuui pa bá c'ạ'tsa ra Jesu. Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi 'ñembabi gatho nú'ʉ mi 'bʉhni:
51 —Pe numa leyhʉ mạ gue hinto tsa ga tsạmhʉ nts'ạhni 'bʉ hinda nja ra nthanthyạ 'mɛt'o pa ga pạhʉ te 'bɛ'ạ xa 'yøt'e. ¿Ha gue njabʉ mạ, o hina?
52 Nepʉ nu'ʉ́ bi dạtuabi ra Nicodemo ne bi 'ñembabi:
—¿Ha gue ne'i go grá me Galilea pa guí ne gui camfri'ạ? Hñe'ta ra Mạca T'ofo pa gui pạdi gue jo'o ni 'nará 'mɛhni Ajuạ nú'ạ dra me Galilea.

'Nara 'bɛhñạ ra zinga medinthạti

53 Nepʉ gatho ya jạ'i bi ma yá ngu'ʉ.

8

1 Ha ra Jesu bi ma ja ra t'øhø 'bo Olivo.
2 Nepʉ rá hyax'ạ bi mengui'ạ ma'na'qui pa ja ra ndạnijạ, ne ja bi munts'uini gatho ya jạ'i, ne bi hñuhni'ạ pa mi xahni'ʉ.
3 Nepʉ nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo bá tsimpabi 'nara 'bɛhñạ xqui ts'ʉdi mri hñuxui 'nara medinthạti, ne bri 'ba'ma madetho habʉ mi 'bʉ ra Jesu co ya jạ'i.
4 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñembabi:
—Xahnate, nuna 'bɛhñạ bi ts'ʉdi mri hñuxui 'nara medinthạti.
5 Nura Moise 'bɛpcahʉ ja rá ley gue ga hohʉ co ya nc'ahni nuya 'bɛhñạ ga tsʉhʉ di øt'a njabʉ. Xi'i, ¿te go xi guí mạngue?
6 Nú'ʉ́ bi mạnga njabʉ hønsɛ pa xa 'yøde'ʉ te xa dạdi hmạhạ ra Jesu, pa njabʉ xa za xa ñạpahmạ. Ha nura Jesu bi ndoqui ne bi 'yofo 'raya noya ja ra hai co rá dedo.
7 Pe nu'ʉ́ mi sigui mi ambabi'ạ, nu'bʉ́ nu'ạ́ bi 'mai ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu'ạ tó'o hinxa 'yøt'a ni 'nara ts'oqui, dá føtua 'nara mʉdi nc'ahni nuna ra 'bɛhñạ.
8 Ne bi yopa ndoqui'ạ ne bi sigui bi 'ñofo ja ra hai co rá dedo.
9 Ha nu mi 'yøde'ʉ nú'ạ bi mạñ'ạ, bi zosɛ yá mfeni de yá ts'oqui'ʉ, ne bi mʉdi bi ma'ʉ 'rama'na, rá mʉdi bi ma nú'ʉ ma'na mi tsøxa yá jɛya, nepʉ gatho ma'ra, ne ra Jesu bi gosɛuini nú'ạ ra 'bɛhñạ mi 'bahni madetho.
10 Nepʉ nura Jesu bi 'mai ne bi hyandi ya mi jo'oni ni 'na, hønsɛ nú'ạ ra 'bɛhñạ mi 'bʉhni, ne bi 'ñembabi'ạ:
—Nạná, ¿habʉ 'ba nú'ʉ to'o mi ñạp'a'i? ¿Ha gue ya hinto ne da hyo'i dega nc'ahni?
11 Ha nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñena:
—Ya jo'o, Ndada.
Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi'ạ:
—Nixi gueque hinte ma ga ø't'a'i. Grí ma, ne ya oxqui yopa øt'a ma'ra ya ts'oqui.

Ra Jesu go ra ñot'i nú'ạ yo'tua yá mfeni ya jạ'i

12 Nepʉ ra Jesu bi yopa zofo ya jạ'i ne bi
'ñembabi'ʉ:
—Nuga go guecagui drá ñot'i dí yo'tua yá
mfeni ya jạ'i. Nu'ạ tó'o da dɛngagui hinda
'ño ja ra 'bɛxuui, nu'ạ́ da mɛ'tsa ra ñot'i
dega te pa nzạntho.
13 Nepʉ nuya fariseo bi 'ñembabi'ạ:
—Nu'i guí mạnsɛ gue to'o'igue, hangue
hinga majuạni nú'ạ guí mạ.
14 Nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Masque dí mạnsɛ to'ogui, pe gue'ạ ma-
juạni nú'ạ dí mạ, ngue'ạ nuga dí pạdi habʉ
stí 'ñehe ne habʉ grá ma, pe nu'ahʉ hinguí
pạhʉ habʉ stí 'ñehe ni habʉ grá ma.
15 Nu'ahʉ gyá meximhaithohʉ, ne guí hạ
nguɛndahʉ ngu nú'ạ guí bensɛhʉ. Pe nuga
hinstá ehe pa to ga hạ'mba nguɛnda.
16 Pe nu'bʉ to'o dí hạ'mba nguɛnda,
nu'bʉ́ nú'ạ dí mạ gue'ạ majuạni, ngue'ạ
hingo dí hạnsɛ nguɛnda, go dí hạ'be
nguɛnda ma Dada nú'ạ to'o bá pɛncagui.
17 Nehe xa t'ofo ja ri leyhʉ, nu'bʉ yoho ya
jạ'i da damajuạni ne 'nada nú'ạ da mạñ'ʉ,
go gue'ạ majuạni.
18 Nuga dí mạnsɛ to'ogui, ne ma Dada
nú'ạ to'o bá pɛncagui, ne'ạ damajuạni
to'ogui.
19 Ha nu'ʉ́ bi 'ñembabi:
—¿Habʉ bí 'bʉ ri Dada?
Ha nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñena:
—Nu'ahʉ hinguí pạcjʉ, hangue nixi ma
Dada hinguí pạhʉ. 'Bʉ gri pạhmạhʉ
to'oguiga, nehe gri pạhmạhʉ ma Dada.
20 Ra Jesu bi mạnga njabʉ nu de mi xahna
ya jạ'i mbo ra 'mɛ'tsbojạ ja ra ndạnijạ, pe
hinto bi gʉ nts'ạhni ngue'ạ mri 'bɛta rá
ora'ạ.

"Hinda za gui mahani habʉ grá maga"

21 Ha nura Jesu bi yopa 'ñembabi'ʉ:
—Nuga ma ga maga, ha nu'ahʉ ma gui
hyongaguihʉ pe ya gra jo'o, ne ma gui tuhʉ
gri nduda ri ts'oquihʉ, hangue njabʉ hinda
za gui mahani habʉ grá maga.
22 Ha nuya ndạ gá xodyo bi 'ñémsɛ'ʉ:
—¿Ha gue ma da hñosɛ 'bʉ? Hanja ena,
"Hinda za gui mahani habʉ grá maga."
23 Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu'ahʉ gyá meximhaihʉ, ha nuga drá
mengu mahets'i. Nu'ahʉ yá mɛti'ihʉ nuna
ra ximhai, ha nuga hingo rá mɛtigui nuna
ra ximhai.
24 Hangue dí xi'ahʉ gue ma gui tuhʉ gri
nduda ri ts'oquihʉ. Ngue'ạ 'bʉ hingui cam-
friguihʉ gue go gueque ngu nú'ạ stá xi'ahʉ,
ma gui tuhʉ gri nduda ri ts'oquihʉ.
25 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñembabi'ạ:
—Xicje, ¿to'o'igue?
Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Ya stá xi'ahʉ desde rá mʉdi to'ogui.
26 Nuga masque jahmạ ma'ra te ga xi'ahʉ
de ri 'mʉihʉ ne de nú'ạ xcá øthʉ, pe hønsɛ
dí xi'ahʉ ngu nú'ạ bi xicagui nú'ạ to'o bá
pɛncagui, y nu'ạ́ mạnga majuạni.
27 Pe nú'ʉ mi øde, himbi bạdi gue ra Jesu
mi ñạ de Ajuạ ra Dada.
28 Hangue nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu xcrí pø'tshʉ Nú'ạ To'o e bi Njạ'i
pa gui hyohʉ, gue'bʉ ma gui pạhʉ gue go
gueque ngu nú'ạ stá xi'ahʉ, ne ma gui pạhʉ
gue hingo de ma ts'ɛdi sɛhɛ nú'ạ dí øt'e,
ngue'ạ ngu nú'ạ xa xica ma Dada gue'ạ dí
mạ.
29 Ha numa Dada nú'ạ to'o bá pɛncagui
'bʉi con gueque, hinxa hyɛgasɛ, ngue'ạ
nzạntho dí øt'a nú'ạ di ho'ạ.
30 Nu mi mạnga njabʉ ra Jesu, bi gam-
fribi'ạ ndunthi ya jạ'i.

Nú'ʉ to'o yá bạtsi Ajuạ ne nú'ʉ to'o o ja rá 'yɛ ra ts'oqui

31 Ha nura Jesu bi xipabi nuya xodyo
xqui gamfri'ạ, ne bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ gui sigui gui camfrihʉ ma noya,
nu'bʉ́ xi majuạni go ma nxadi'ihʉ.
32 Ne ma gui pạhʉ nú'ạ majuạni, ha nu'bʉ
gui pạhʉ nú'ạ majuạni, ya hingui ma gui
'mɛgohʉ.
33 Ha nu'ʉ́ bi dạdi ne bi 'ñembabi'ạ:
—Nuje go guecje yá jạ'iguihe ndu ra
Abrá, ha hinhya'mʉ stá 'mɛgohe. ¿Hanja guí
ena gue ya hinga ma ga 'mɛgohe?
34 Nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñena:
—Xi majuạni dí xi'ahʉ, nu'ạ tó'o øt'a ya
ts'oqui go gue'ạ rá 'bɛgo ra ts'oqui.
35 'Nara t'ʉ cohi pa nzạntho ja rá ngu, pe
'nara 'bɛgo da nja ra pa da bøni da ma.
36 Njabʉtho nehe Nú'ạ To'o e bi Njạ'i, 'bʉ
da pøñ'a'ihʉ de ja rá 'yɛ ra ts'oqui, nu'bʉ́
dyá bạtsi'ihʉ Ajuạ ne ya hindyá 'bɛgo'ihʉ ra
ts'oqui.

37 Nuga dí pa̱di gue nu'ahʉ yá ja̱'i'ihʉ ndu ra Abrá. Pe nu'ahʉ guí ne gui hyogaguihʉ ngue'a̱ hingrí hohʉ nú'a̱ dí ma̱.
38 Nuga dí ma̱nga nú'a̱ xa xicagui ma Dada, ha nu'ahʉ guí øthʉ ngu nú'a̱ xa ma̱nga ri dadahʉ.
39 Ha nu'ʉ́ bi da̱di ne bi 'ñembabi:
—Pe nuje ma dadahe ndu ra Abrá.
Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—'Bʉ xi maju̱ni go dri dadahma̱hʉ ndu ra Abrá, nu'bʉ́ gri øthma̱hʉ ngu mi øt'a̱.
40 Pe nu'ahʉ guí ne gui hyogaguihʉ masque nuga go stá xi'ahʉ nú'a̱ ra noya xa xicagui Aju̱a̱. ¡Pe ndu ra Abrá himi øt'e ngu guí øthʉbya!
41 Nu'ahʉ guí øthʉ ngu nú'a̱ øt'a ri dadahʉ.
Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi 'ñembabi ra Jesu:
—Nuje hingue to'oraza ma dadahe, 'nada nú'a̱ ma dadahe, go gue'a̱ Aju̱a̱.
42 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—'Bʉ Aju̱a̱ go dri dadahma̱hʉ'a̱, nu'bʉ́ gri ma̱cjhma̱hʉ, ngue'a̱ stá ehe de habʉ ndí 'bʉ'be'a̱. Ngue'a̱ hinstá esɛ, nu'á̱ go bá pɛncagui'a̱.
43 ¿Hanja hingui tso ri mfenihʉ nú'a̱ dí xi'ahʉ? Nu'ahʉ hingui tso ri mfenihʉ ngue'a̱ hinguí ne gui 'yøhʉ nú'a̱ dí ma̱.
44 Ra ts'onda̱hi go gue'a̱ ri dadahʉ, ha nu'ahʉ́ go yá ba̱tsi'ihʉ'a̱, ne nu'ahʉ go guí nesɛhʉ gui 'yø'tuabihʉ nú'a̱ di ho'a̱. Ne nu'á̱ go gue'a̱ ra hyote desde ra mʉdi. Nu'á̱ hønsɛ hat'a ya ja̱'i ne hinhya'mʉ xa ma̱nga nú'a̱ maju̱ni. Nuya nc'uamba ma̱ñ'a̱ go xa zansɛ, ngue'a̱ nu'á̱ xi ra c'uamba ne go gue'a̱ ra dada de ya nc'uamba.
45 Nu'ahʉ hinguí camfriguihʉ ngue'a̱ dí ma̱nga nú'a̱ maju̱ni.
46 ¿To'o 'na de gue'ahʉ da zʉtca 'nara ts'oqui? Jo'o. Nuga dí xi'ahʉ nú'a̱ maju̱ni. Nu'bʉ́ ¿hanja hinguí ne gui camfriguihʉ?
47 Nu'a̱ tó'o rá mɛti Aju̱a̱ di ho da 'yøde nú'a̱ ma̱nga Aju̱a̱. Nu'ahʉ hingo yá mɛti'ihʉ Aju̱a̱, hangue hingrí hohʉ gui 'yøhʉ nú'a̱ ma̱.

Ra Jesu ya mi 'bʉi ante de ra Abrá

48 Nepʉ ya xodyo bi da̱di ne bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ́, maju̱ni nú'a̱ dí ma̱ñhe gue grá me Nsamaria, ne grí 'ñoui ra ts'onda̱hi.
49 Nu'bʉ́ ra Jesu bi da̱di ne bi 'ñena:
—Hindrí 'ño'be ra ts'onda̱hi. Nuga dí numansu ma Dada, pe nu'ahʉ hinguí numansuguihʉ.
50 Pe nuga hindí ma̱nga njabʉ pa gui esca ma nsuhʉ, ngue'a̱ 'bʉi 'na to'o esca ma nsu, ne go ha̱ nguɛnda'a̱.
51 Xi maju̱ni dí xi'ahʉ, nu'a̱ tó'o øtcagui nú'a̱ dí ma̱, hinhya'mʉ da du'a̱.
52 Nu'bʉ́ ya xodyo bi 'ñembabi:
—Nubyá ha̱, dá pa̱he gue xi maju̱ni grí 'ñoui ra ts'onda̱hi, ngue'a̱ nu'i guí ena gue nu'a̱ tó'o da 'yø't'a'i nú'a̱ guí ma̱, hinhya'mʉ da du. Conque ra Abrá ne yá 'mɛhni Aju̱a̱ bi du.
53 ¿Ha gue go ma'na ja ri nsugue que ndu ma dadahe ra Abrá ne ndu yá 'mɛhni Aju̱a̱? Xi'a'igue ¿to'o go grí nhyɛcuaui?
54 Ha nura Jesu bi da̱di ne bi 'ñena:
—Nu'bʉ gra exasɛ ma nsu, nu'bʉ́ hinte dri muui. Numa Dada go gue'a̱ esca ma nsu, nú'a̱ guí emfʉ gue go gue'a̱ ri Aju̱a̱hʉ.
55 Pe nu'ahʉ́ nixi xcá pa̱hʉ'a̱. Nuga ha̱, dí pa̱ca'a̱. 'Bʉ gra ena gue hindí pa̱ca'a̱, nu'bʉ́ gra c'uambahma̱ ngu nu'ahʉ. Nuga dí pa̱ca'a̱, ne dí øte nú'a̱ ma̱.
56 Ndu ri dadahʉ ra Abrá mi ne co 'nara johya da hyandgagui ma 'mʉi nuya pa de ga 'youa ja ra ximhai, ne xi bi johya mi hyandga'a̱.
57 Ha nuya xodyo bi 'ñembabi'a̱:
—Nixi made nthebe njɛya hinguí pɛ'tstho, ¿ne guí ena gue gá hyanda ndu ra Abrá?
58 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Xi maju̱ni dí xi'ahʉ, desde ante da 'mʉi ra Abrá, nuga ya ndí 'bʉi.
59 Hangue nu'ʉ́ bi gʉxa ya do pa da c'anhma̱'a̱ ngue'a̱ mi nhyɛcuaui Aju̱a̱. Pe nura Jesu bi 'bampi'ʉ bi 'ranga madetho de gue'ʉ ne bi bøni de ra nda̱nija̱ bi ma'a̱.

9

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara 'ñøhø mrá goda ya de mi 'mʉi

1 Ra Jesu mi 'yo ja 'nara 'ñu, ne de guehni bi hyanda 'nara 'ñøhø ya mrá goda desde rá 'bʉi.
2 Ha nuyá nxadi bi 'yambabi ne bi 'ñena:
—Xahnate, ¿to'o bi 'yøt'a 'nara ts'oqui pa bi 'mʉi njani, nuni o rá dada o rá na̱na̱?
3 Nura Jesu bi da̱di ne bi 'ñena:

—Hingo xa 'yøt'a ra ts'oquini, ni rá dada nixi rá nạnạ pa bi 'mʉi njani mrá goda. Xa njabʉ høns̆ pa da hnequi rá ts'ɛdi Ajuạ de nú'ạ ma da t'ø'tuabini.

4 Núbya ma patho mahyoni ga pɛpa rá 'bɛfi nú'ạ to'o bá pɛncagui, ngue'ạ ma da zø ra xuui, ne nu'bʉ́ ya hinda za to da mpɛfi.

5 De núbya dí 'bʉcua ja ra ximhai go guecagui drá ñot'i dí yo'tua yá mfeni ya jạ'i.

6 Nu mi uadi bi mạnga njabʉ'ạ, bi zo rá jihni ja ra hai ne bi mant'a ts'ʉ ra zi hai pa bi go'tsuabi ja yá da ra goda.

7 Ne bi 'ñembabi:

—Grí ma bá nxʉca ja ra mothe Siloé. —Nura thuhu'ạ pøni da 'ñena, xa 'bɛhni.

Nepʉ nu'ạ́ bi ma bá nxʉqui, ha nu mi mengui ya mi handi.

8 Nepʉ yá 'nangu ne nú'ʉ to'o xqui hyanda ma'mɛt'o gue mrá goda'ạ bi 'ñémbabi'ʉ:

—Go guehni mi hudi mi pɛti, ¿ha ngue hạ?

9 Ha 'ra mi ena:

—Go guehni.

Ha nu ma'ra mi ena:

—Hina. Pøde rí hñạts'i hạ, pe hingo guehni.

Ha nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñena:

—Majuạni go guecaguihmạ.

10 Nu'bʉ́ nuya jạ'i bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Hanja tsa guí handbya?

11 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñena:

—Nú'ạ ra 'ñøhø rá thuhu ra Jesu go gue'ạ bi gosca ra bøhai ja ma da ne bi 'ñengagui: "Grí ma bá nxʉca Siloé." Nepʉ nuga dá ma dá nxʉqui, hangue 'bestho ra ora'ạ dá handi.

12 Ha nu'ʉ́ bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Habʉ bí 'bʉ'ạ?

Ne nu'ạ́ bi 'ñena:

—Hindí pạdi.

Ya fariseo bi 'yø'tua ya nt'ani nú'ạ mrá goda

13 Nepʉ nuya jạ'i'ʉ bi zi'tsua ya fariseo nú'ạ ra 'ñøhø mrá goda.

14 Ha nú'ạ ra pa'ạ ra Jesu bi mant'a ts'ʉ ra hai co rá jihni pa bi go'tsua yá da nú'ạ ra goda pa bi umba rá thandi, go mrá pa dega tsaya.

15 Nehe ya fariseo bi 'yambabi ra goda hanja xqui nja pa ya mi handi. Ne nu'ạ́ bi 'ñembabi'ʉ:

—Nú'ạ ra 'ñøhø rá thuhu ra Jesu bi gosca ra bøhai ja ma da, ne dá nxʉqui, y hangue dí handbya.

16 Ha nu 'raya fariseo bi 'ñena:

—Nú'ạ ra 'ñøhø'ạ hinxqui 'ñehe de Ajuạ ngue'ạ hingui jamasu ra pa dega tsaya.

Pe nu ma'ra mi ena:

—Nu'bʉ 'nadra 'yøt'ats'oquihmạ, hinda za da 'yøt'a nuya ya dạnga nt'udi nguna.

Ne 'rama'na'ño mi mạñ'ʉ.

17 Hangue nu'ʉ́ bi yopa 'yø'tua ya nt'ani ra goda ne bi 'ñembabi:

—Xi'a'i, ¿te go guí mạngue de nú'ạ to'o bi xoc'a ri da?

Nu'ạ́ bi 'ñena:

—Nuga dí ena gue go gue'ạ 'nará 'mɛhni Ajuạ.

18 Pe nuya ndạ gá xodyo'ʉ himi camfri gue go mi gue'ạ mrá goda ne ya xqui xo yá da, hangue nu'ʉ́ bi zompa rá dada ne rá nạnạ.

19 Nepʉ bi 'yambabi'ʉ ne bi 'ñena:

—¿Ha go gue'ạ ri t'ʉhʉ guí mạñhʉ gue ya mrá goda desde mi 'mʉi? ¿Hanja handbya 'bʉ?

20 Ha nurá dada ne rá nạnạ'ạ bi dạdi ne bi 'ñena:

—Dí pạhe xá hño gue go gue'ạ ma t'ʉhe, ne desde mi 'mʉi ya mrá goda.

21 Pe hindí pạhe hanja xa za xa hyandibya, nixi dí pạhe to'o bi xocua yá da. Ya tsøxa yá jɛya'ạ, go da 'yamfʉ'ạ, nu'ạ́ da za da xi'asɛhʉ.

22 Gue'ạ bi dạdi rá dada ne rá nạnạ nguetho mi tsu yá ndạ'ʉ, ngue'ạ nuyá ndạ'ʉ ya xqui go 'nara cohi gue nu'ạ tó'o da mạ gue ra Jesu go gue'ạ majuạni ra Cristo rá 'mɛhni Ajuạ pa e da ndạ, nú'ạ́ da t'ɛni de ja ra nijạ.

23 Hangue nurá dada ne rá nạnạ xqui 'ñena: "Ya tsøxa yá jɛya'ạ, ne da za gui 'yambasɛhʉ."

24 Ha nuya ndạ gá xodyo bi yopa zohna nú'ạ mrá goda ne bi 'ñembabi:

—Xøcambeni Ajuạ ne xicje nú'ạ majuạni. Ngue'ạ nuje dí pạhe gue nú'ạ ra 'ñøhø'ạ to'o xa xoc'a ri da, go gue'ạ 'nara 'yøt'ats'oqui.

25 Ha nura goda bi dạdi ne bi 'ñena:

—Nuga hindí pa̱di ua ra 'yøt'ats'oqui o hina. Høns̆ nú'a̱ dí pa̱di, gue ndrá goda, ha nubyá ya dí handi.

26 Ha nu'ɨ́ bi yopa 'yambabi'a̱ ne bi 'ñembi:

—¿Te bi 'yø't'a'i nú'a̱ ra 'ñøhø mri xoc'a ri da?

27 Nu'bɨ́ nu'á̱ bi da̱di ne bi 'ñembabi'ɨ:

—Ya stá xi'ahɨ ne hinguí ne gui camfrihɨ. ¿Hanja guí ne ga yopa xi'ahɨ ma'na'qui? ¿Ha guí nehɨ gue ne'a'ihɨ dyá nxadi'ihɨ'a̱?

28 Ha nu'ɨ́ bi zani'a̱ ne bi 'ñembabi:

—Nu'i go rá nxadi'i'a̱, ha nuje yá nxadiguihe ra Moise.

29 Nuje dí pa̱he gue Ajua̱ mi ña̱ui ra Moise, pe nura 'ñøhø'a̱ guí ena, hindí pa̱he habɨ xqui 'ñehe'a̱.

30 Ha nura goda bi da̱di ne bi 'ñembabi'ɨ:

—¡Tengu gue nu'ahɨ hinguí pa̱hɨ habɨ xqui 'ñehe, ha nu'á̱ bi xoga ma da!

31 Ngue'a̱ dí pa̱hɨ gue Ajua̱ øtuabi yá t'adi nú'a̱ to'o tsu'a̱ ne ø'tuabi rá paha'a̱, pe nuyá t'adi ya 'yøt'ats'oqui hingui øtuabi.

32 Ngue'a̱ hinhya'mɨ stá øhɨ to xa xocua yá da 'nara ja̱'i nú'a̱ ya mrá goda desde mi 'mɨi.

33 'Bɨ nú'a̱ ra 'ñøhø'a̱ hinxqui 'ñehma̱ de Ajua̱, hinda za da 'yøthma̱ njabɨ'a̱.

34 Ha nu'ɨ́ bi da̱di ne bi 'ñembabi:

—Nu'i desde ngá 'bɨi ya ngrá 'yøt'ats'oqui, y njabɨ ¿xi nguí ne gui xancaguihe?

Nepɨ nu'ɨ́ bi 'yɛnga de ja ra nija̱.

Ra ngoda de rá mfeni 'na

35 Ha nura Jesu bi 'yøde gue xqui t'ɛnga de ja ra nija̱ nú'a̱ mrá goda, bi hyoni, y nu mi yopa zɨdi bi 'ñembabi:

—Nu'i, ¿ha guí camfribi rá T'ɨ Ajua̱?

36 Nu'bɨ́ nu'á̱ bi da̱di ne bi 'ñena:

—Ndada, ¿to'o'a̱ pa da za ga camfri?

37 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'a̱:

—Ya xcá hyandi, ne nú'a̱ to'o guí ña̱uibya go guesɛ'a̱.

38 Nu'bɨ́ nú'a̱ mrá goda bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, dí camfri'i.

Ne 'bestho bi ndandiña̱hmu pa bi nsunda'a̱.

39 Ne ra Jesu bi 'ñena:

—Nuga stá eheua ja nuna ra ximhai pa ga øt'a ra ts'ɨtbi, pa nu'ɨ tó'o xa ngoda ja yá mfeni, ga xocua yá mfeni pa da ba̱di, ha nu'ɨ tó'o beni gue ja yá mfa̱di, nja ngu nú'ɨ to'o xa xo yá da, ga japi da ngoda'ɨ.

40 Ha 'raya fariseo nú'ɨ mi 'bahuini'a̱ bi 'yøde nú'a̱ te mi ma̱ñ'a̱, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue necje dyá godahe?

41 Nu'bɨ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ɨ:

—'Bɨ gri godahma̱ha̱hɨ, nu'bɨ́ hingri tuhma̱ ri ts'oquihɨ. Pe nu'ahɨ́ guí eñhɨ gue guí hanthɨ, hangue grí tuhɨ ri ts'oquihɨ.

10

Ra Jesu bi ma̱nga 'nara 'bede de 'nara ngu'ño

1 Xi majua̱ni dí xi'ahɨ, nu'a̱ tó'o hingui cɨt'a ja ra gosthi ngu'ño, ne tonts'a ma'na lado pa da yɨt'i, go gue'a̱ 'nara be ne 'nara dacate.

2 Nú'a̱ to'o taca ya dɛti, go gue'a̱ ra ma'yo, ne go gue'a̱ cɨt'a po ja ra gosthi.

3 Nura nsugosthi xoca ra gosthi pa da yɨt'a ra ma'yo, ha nuya dɛti pa̱tuatho rá noya, ha nu'á̱ da zopa yá thuhu nú'ɨ yá mɛti'a̱ pa da pøni'ɨ.

4 Ha nu stí pønga gatho nuyá mɛti'a̱, nu'á̱ di 'bɛt'o ne ma'ti'ɨ, ne nuyá dɛti di dɛni'a̱ ngue'a̱ pa̱tuatho rá noya.

5 Ngue'a̱ nuya dɛti hingui tɛna ma'na'ño ra ma'yo, nu'ɨ́ da ne'tsua ra 'rihi da ma, ngue'a̱ hingui pa̱tua rá noya'a̱.

6 Ra Jesu bi xipabi'ɨ nuna ra 'bede, pe nu'ɨ́ himbi zo yá mfeni te mri bønga nú'a̱ bi xipabi'ɨ.

Ra Jesu go ra hoga ma'yo

7 Nepɨ ra Jesu bi yopa 'ñembabi'ɨ:

—Xi majua̱ni dí xi'ahɨ, nuga go guecagui drá gosthi habɨ thogui ya dɛti.

8 Gatho nú'ɨ to'o bá 'bɛt'o de gueque go gue'ɨ myá be ne myá dacate ngue'a̱ mi ne da hyat'a ma dɛti pa da dɛni'ɨ. Pe numa dɛti himbi 'yøtuabi nú'a̱ mi ma̱ñ'ɨ, ngue'a̱ hingo myá mɛti'ɨ.

9 Nuga go guecagui drá gosthi. Nu'a̱ tó'o da yɨt'a ja nuna ra gosthina̱ da mpøhø, ne nu'á̱ da nja ngu 'nara zi dɛti di cɨt'i di pøni pa da ñuni.

10 'Nara be bí ehe høns̆ pa da mpe, ne pa da hñote, ne pa da huata ra taxo. Pe nuga stá ehe pa ga umba yá te ya ja̱'i, ne nura te'a̱ go 'nara hoga te pa nza̱ntho.

11 Nuga go guecagui drá hoga ma'yo, ngue'ą 'nara hoga ma'yo da unga rá te po rá ngue yá dɛti.

12 Pe 'nara ma'yo 'mɛgo nú'ą su ya dɛti hønsɛ pa da hñąnga rá thąhą, nu'ą́ 'bʉ da hyanda 'nara mi'ño bra 'ñehe pa e da za ya dɛti, nu'ą́ da ne'tsua ra 'rihi da ma ne da zopʉ ya dɛti ngue'ą hingo yá mɛti y hingo xi majuąni yá ma'yo'ʉ. Ha nura mi'ño da pɛnt'i 'raya dɛti, ha nu ma'ra habʉraza da nxani'ʉ.

13 Njabʉ nú'ą ra ma'yo 'mɛgo da nest'ihi da ma ngue'ą hingui tu rá mʉi de ya dɛti ngue'ą nu'ą́ 'nara 'bɛgotho.

14-15 Nuga go guecagui drá hoga ma'yo. Ngu pącagui ma Dada ne dí pąca'ą, njabʉ nehe dí pądi ma dɛti ne nu'ʉ́ pącagui nehe, ngue'ą ma mɛtiga'ʉ, ne ma ga unga ma te po rá ngue'ʉ.

16 Nehe 'bʉi ma'ra ma dɛti nú'ʉ hingyá mengu de nuna ra ngu'ño, ne nu'ʉ́ mahyoni ga tsi nehe. Ne nu'ʉ́ da 'yøscagui nu xcrá zofo, ne da 'ñehe'ʉ, ne njabʉ da 'nadra taxo ne da 'nadra ma'yo, y nura ma'yo'ą go guecsɛgui.

17 Ajuą ma Dada xi ri mącagui ngue'ą ma ga unga ma te pa ga tu, ha nu xcrá tu, ma ga yopa nte ma'na'qui.

18 Pe hinto ma da hñąga ma te, ma ga tusɛ. Dí hą ra ts'ɛdi pa ga tusɛ, ne dí hą ra ts'ɛdi pa ga yopa nte ma'na'qui. Njabʉ bá 'bɛpcagui ma Dada.

19 Ha nuya xodyo 'rama'na'ño mi mąnga ma'na'qui'ʉ ngue'ą bi 'yøde te mi mąnga ra Jesu.

20 Ndunthi de gue'ʉ bi 'ñena:

—Nuní 'ñoui ra ts'ondąhi ne xa 'bɛ rá mfeni. ¿Hanja guí øxhʉ nú'ą te mą?

21 Ha nu ma'ra mi ena:

—Nuya noya mąni hingyá noya dega ts'ondąhi. ¿Ha gue ra ts'ondąhi da za da xocuahmą yá da 'nara goda?

Ya ndą gá xodyo himbi ne bi gamfri ra Jesu

22 Ne nuni Jerusale ja bi t'øt'ni 'nara ngo, ne nú'ą ra ngo'ą gue'ą 'nara feni de nú'ą ra pa bi yopa 'na'yo ma'na'qui ra ndąniją nú'ą xqui yopa thąni. Ha nuya pa'ʉ myá pa dega tsɛ.

23 Ha ra Jesu mi 'yoni ja ra porta nú'ą mrá thuhu Salomó, go 'namrá porta nú'ą ra ndąniją'ą.

24 Ha nuya ndą gá xodyo bi 'yɛnt'a madetho'ą ne bi 'yambabi:

—¿Ha'mʉ ma gui hñubga ma mʉihe? 'Bʉ xi majuąni go gue'e grá Cristo rá 'mɛhni'i Ajuą pa gui ndą, xi da xicje majuąni pa ga pąhe.

25 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dątuabi'ʉ ne bi 'ñembi:

—Ya stá xi'a'ihʉ ne nu'ahʉ́ hinxcá camfrihʉ. Nuya 'bɛfi dí pɛfi de rá thuhu ma Dada, go gue'ʉ udi to'ogui.

26 Pe nu'ahʉ hinguí camfrihʉ nguetho hingo ma dɛti'ihʉ, ngu ya stá xi'ahʉ.

27 Numa dɛtiga øde nú'ą dí mą, ne nuga dí pąca'ʉ, ne nu'ʉ́ tɛngagui.

28 Nuga dí umbabi'ʉ ra te pa nzątho, ne hinhya'mʉ da 'mɛdi, nixi hinto da zingagui de ma 'yɛ.

29 Numa Dada nú'ą to'o xa 'racagui'ʉ, ma'na ja rá ts'ɛdi de gatho, ne hinda za to da zinbabi'ʉ de rá 'yɛ'ą.

30 Nuga ne ma Dada dí 'natho'be.

31 Nu mi ñą njabʉ nura Jesu, nuya ndą gá xodyo bi yopa gʉxa ya do pa xa hyohmą dega nc'ahni'ą.

32 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Ndunthi ya hoga 'bɛfi stá øt'e ja ri thandihʉ nú'ʉ xpá 'ñehe de ma Dada. ¿Nda'ą de gue nú'ʉ ya 'bɛfi stá øt'e hinxá hño pa guí ne gui c'ancahʉ?

33 Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi dądi ne bi 'ñena:

—Hinga po rá ngue 'nara hoga 'bɛfi dí ne ga c'an'ahe, hønsɛ ngue'ą guí hącuabi rá nsu Ajuą, ngue'ą nu'i 'nagrá 'ñøhø nguje ne grí nhyɛcuaui Ajuą.

34 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dądi ne bi 'ñena:

—Xa t'ofo ja ri leyhʉ gue Ajuą bi zofo ya nzaya nú'ʉ xqui hñuts'i'ą, ne bi 'ñembi'ʉ: "Nu'ahʉ gyá ajuąhʉ."

35 Y nú'ą xa t'ofo ja ra Mąca T'ofo hingui tsa to da mą gue hinga majuąni. Ya gue Ajuą bi 'ñembabi gue go ya ajuą nú'ʉ to'o bi hñąni rá noya'ą,

36 xihmą nú'ą to'o bi hñuxa Ajuą ne bá pɛhniua ja ra ximhai, ¿hanja guí mąñhʉ gue hącua rá nsu Ajuą ngue'ą bi 'ñena gue rá T'ʉ'ą?

37 Nuga dí øt'a ya t'øt'e ngu øt'a ma Dada.
Pe nu'bʉ hindí øt'a ngu øt'a ma Dada, oguí
camfriguihʉ.
38 Pe nuga dí øt'a ya t'øt'e nú'ʉ bí ehe ja
ma Dada, hangue masque hingo gui cam-
friguihʉ gue go gueque ngu nú'ą stá xi'ahʉ,
go da camfrihʉ gue nú'ʉ ya t'øt'e dí øt'e bí
ehe de Ajuą, pa njabʉ nehe xi da hñu ri
mʉihʉ gui pąhʉ gue Ajuą ma Dada 'bʉi con
gueque ne nuga dí 'bʉi con gue'ą.
39 Nu'bʉ́ ya ndą gá xodyo ma'na'qui bi
'ramanu pa xa gʉhmą'ą, pe nu'ą́ bi ma'ą,
himbi za te bi 'yø'tua'ʉ.
40 Nepʉ nura Jesu bi mengui pa ri'nandi
ra dąthe Jordá habʉ mi øt'a ra sistehe ra
Xuua ma'mɛt'o, ne ja bá 'bʉhni'ą.
41 Ne ndunthi ya mengu de guehni bi ma
bá c'ą'tsi ne mi eñ'ʉ:
—Nura Xuua hinte ma dąnga nt'udi bi
'øt'e, pe gatho nú'ą bi xicjʉ de ra Jesu,
majuąni xa njabʉ.
42 Y ja guehni ndunthi ya ją'i bi gamfri
gue ra Jesu go mi gue'ą xpá mɛhna Ajuą pa
da ndą.

11

Rá du ra Lasaro

1 Y de mi 'bʉhni ra Jesu ri'nandi ra dąthe
Jordá, gue'bʉ mri hñenga 'nara 'ñøhø mrá
thuhu ra Lasaro mrá me Betania nuni habʉ
mrá mengu nehe ra Maria ne ra Marta nú'ʉ
myá nju'ą.
2 Nú'ą ra Maria mrá nju nura Lasaro go
gue'ą bi go'tsuabi ra hoga ñʉni ja yá ua ra
Jesu, nepʉ bi o'tuabi co yá stą'ą.
3 Nú'ʉ ya 'bɛhñą mri ncu bi mɛmpa ra
noya ra Jesu gue da t'embi:
—Ma zi Hmu'i, nú'ą ri hmądi di hñeni.
4 Ha nu mi sipabi ra Jesu njabʉ, bi 'ñena'ą:
—Nú'ą ra hñeni'ą hingue xi pa da du'ą.
Xa njabʉ pa da hnequi rá nsunda Ajuą,
ne da hnequi rá nsunda rá T'ʉ Ajuą po rá
ngue'ą.
5 Ha nura Jesu xi mri mądi gatho nú'ʉ
hñu mri ncu.
6 Masque myá hmądi'ʉ ne bi 'yøde gue ra
Lasaro mri hñeni, pe ra Jesu hinga 'bestho
bi ma, bá 'bʉhnitho má yo pa habʉ mi
'bʉi'ą.
7 Nepʉ ja 'mɛfa nu'ą́ bi 'ñembabi yá nxadi:
—Maha pa Judea ma'na'qui.
8 Ha nuyá nxadi bi 'ñembabi:
—Xahnate, guí nu ya ndą gá xodyo de
guehni ja maha'mʉ mi ne xa hyo'a'i dega
nc'ahni. ¿Ha nu'i guí ne gui yopa mani
ma'na'qui?
9 Nepʉ nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Ha hinguí pąhʉ pɛ'tsa 'rɛt'amayoho
ora cada ra pa? Y nu'ą tó'o da 'ño dega
pa hinda hñąxa 'nara mfe'tse, ngue'ą zø ra
ñot'i ja ra ximhai, go gue'ą nú'ą to'o ø'tua rá
paha Ajuą ne hinxa juatatho ra 'bɛfi nú'ą bi
umbi.
10 Pe nu'ą tó'o da 'ño dega xuui da hñąxa
ra mfe'tse ngue'ą otho ra ñot'i, go gue'ą
nú'ą to'o hingui ø'tuabi rá paha Ajuą.
11 Mi uadi bi mąnga njabʉ ra Jesu ne bi
'ñembabi'ʉ:
—Ma amigohʉ ra Lasaro bí ąhą, pe nuga
ma ga mani pa ga a de rá t'ąhą.
12 Ha nuya nxadi bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'ihe, 'bʉ ąhą, nu'ą́ ma da
ñąni.
13 Pe nura Jesu mi mą gue xqui du ra
Lasaro, ha nu'ʉ́ mi hu yá mʉi gue mi mą de
ra t'ąhątho.
14 Nu'bʉ́ ra Jesu bi xipabi'ʉ de nú'ą xqui
nja ne bi 'ñena:
—Ra Lasaro xa du.
15 Ne nuga xi drí johya ngue'ą dá njo'oni
ora mi hñeni, ngue'ą go 'nara hño pa
gue'ahʉ, ngue'ą po rá ngue'ą ma'na ma gui
camfriguihʉ. Maha, ma ga c'ą'tshʉ'ą.
16 Nepʉ nura Toma nú'ą mi t'embi ra Go,
bi 'ñemba yá minxadiui:
—Maha nehe pa grá tuhʉ mahyɛgui con
guehni.

Ra Jesu da gʉxa nú'ʉ xa du ne da umba ra te

17 Ha nu mi zønga ra Jesu ja ra hnini
Betania, bi sipabi gue ya mi pɛ'tsa goho ma
pa xqui t'agui ra Lasaro.
18 Ha nura zi hnini Betania mi guetbʉ
Jerusale mi pɛ'tsa ngu hñu kilometro rá
ñabʉ.
19 Ha xi ndunthi yá mixodyoui xqui ma
da c'ą'tsa ra Marta ne ra Maria pa da
hñu'mba yá mʉi ngue'ą xqui du yá cu'ʉ.
20 Ha nu mi 'yøde ra Marta gue ya mi ma
da zønga ra Jesu ja yá ngu'ʉ, bi ma bá thądi,
pe nura Maria bi gotritho ja rá ngu.
21 Nepʉ ra Marta bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, nu'bʉ gri 'bʉhmąua hinxa duhmą ma cu.
22 Pe masqué, nuga dí pądi gue gatho nú'ą te gui apabi Ajuą, nu'ą́ da 'ra'a'i.
23 Ha ra Jesu bi 'ñembabi:
—Ri cu ma da nangui de rá du.
24 Nepʉ nura Marta bi 'ñembabi:
—Dí pądi gue ma da nangui de rá du nú'ą ra pa de ra ngąxhmai stí nanga gatho nú'ʉ ma'ra xa du.
25 Nura Jesu bi 'ñembabi:
—Nuga ga jʉxa nú'ʉ xa du ne ga umbabi'ʉ ra te. Nu'ą tó'o da gamfrigui, masque xa du, nu'ą́ ma da nja rá te.
26 Ne nu'ą tó'o 'bʉi ne camfrigui, hinhya'mʉ da du. Xi'i, ¿ha gue guí camfri njabʉ?
27 Nepʉ nura Marta bi 'ñembabi:
—Hąhą, ma zi Hmu'i, nuga dí camfri gue go gue'e grá Cristo, rá T'ʉ'i Ajuą, go gue'e ndí tøp'a'ihe pa gui 'ñehe nuua ja ra ximhai.

Ra Jesu bi nzoni habʉ mi t'agui ra Lasaro

28 Ha ngu mi mąnga njabʉ ra Marta, 'bestho bi mengui pa bá umba nt'øde ra Maria rá cu, ne bi xipi zi njante pa hinto da 'øde ma'ra, ne bi 'ñembabi:
—Xa zø ra Xahnate bí tøp'a'i 'ną.
29 Ha nu mi 'øde'ą bi dąma 'mai ne bi ma bá c'ą'tsi'ą.
30 Ne nura Jesu hinxqui yʉt'atho mbo ra hnini, ja bi gotritho habʉ xqui ma da dądi hmąhą ra Marta.
31 Ha nuya xodyo nú'ʉ mi 'bʉhni ja rá ngu ra Maria mi hu'mba rá mʉi, ngu xi bi hyandi'ʉ gue ra Maria bi dąma 'mai ne bi bøni de rá ngu, nu'ʉ́ bi dɛni ne mri 'ñémbabi'ʉ 'na ngu 'na:
—Nuni rí ma da nzoni habʉ bí t'agui rá cu.
32 Nepʉ ra Maria bi zøni habʉ mi 'bʉ ra Jesu, y ngu bi hyandi bi ndandiñąhmu ja yá ua'ą ne bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, nu'bʉ gri 'bʉhmąua hinxa duhmą ma cu.
33 Ha nu mi hyanda ra Jesu gue ra Maria xi mi zoni ne nú'ʉ ya xodyo mbra 'ñoui mi zoni'ʉ nehe, nu'bʉ́ nu'ą́ bi ntsø'mi ne bi du rá mʉi.
34 Nepʉ bi 'ñena'ą:
—¿Habʉ xcá aguihʉ'ą?
Ha nu'ʉ́ bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'ihe, maha ma ga u't'ahe.
35 Nepʉ ra Jesu bi nzoni.
36 Ha nuya xodyo bi 'ñémsɛ'ʉ:
—A, xi mri mądihmą.
37 Pe 'ra de gue'ʉ bi 'ñena:
—Nuni go guehni bi xocua yá da nú'ą ra goda. ¿Ha hinxa zahmą xa 'øt'e nehe pa hinxa duhmą ra Lasaro?

Ra Jesu bi gʉxa ra Lasaro de rá du

38 Ha nura Jesu bi yopa du rá mʉi, nepʉ bi zøni habʉ xqui t'agui ra Lasaro. Xqui thi'tsi ja 'nara cʉts'i, ne mi jot'i co 'nara xingdo.
39 Ha ra Jesu bi 'ñena:
—Hñącjʉ ra do.
Ha nura Marta nú'ą mrá cu nú'ą xqui du bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, ya strá nxą ngue'ą ya pɛ'tsa goho ma pa de xa du.
40 Ha ra Jesu bi 'ñembabi ra Marta:
—¿Ha gue hinstá xi'a'i gue nu'bʉ gui camfri ma gui hyandua rá nsunda Ajuą?
41 Nepʉ nuya ją'i bi hñąca nú'ą ra do xqui jot'a ra nt'agui. Nepʉ nura Jesu bi nøts'e pa mahets'i ne bi 'ñena:
—Ma Dada'i, dí 'ra'a'i ra jamądi ngue'ą xcá 'øde nú'ą stá a'a'i.
42 Nuga dí pądi nząntho guí øde nú'ą dí a'a'i. Pe dá mąnga njabʉ po rá ngue ya ją'i 'bʉcua con gueque, pa njabʉ da za da gamfriyʉ gue go gue'e xcá pɛncagui.
43 Ha mi uadi bi 'yapa Ajuą njabʉ, nepʉ bi ñą nts'ɛdi bi 'ñena:
—¡Lasaro, bá øni!
44 Ha ra Lasaro 'bestho bá øni mi 'bant'a yá 'yɛ ne yá ua co 'raya xʉni dutu, ne mi 'bant'a rá ñąxu co ma'na ra dutu. Ha ra Jesu bi 'ñembabi ya ją'i:
—Xo'tuahʉ ya xʉni dutu.

Ya ndą gá xodyo bi 'ñʉ'ti pa hanja da za da gʉ ra Jesu
(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

45 Nu'bʉ́ nú'ʉ ya xodyo mri 'ñoui ra Maria mi hyanda nú'ą bi 'øt'a ra Jesu, ndunthi de gue'ʉ bi gamfri'ą.
46 Pe 'ra bi ma bá xipabi ya fariseo nú'ą te xqui 'øt'e'ą.
47 Nu'bʉ́ nuya ndą gá macją ne ya fariseo bi 'øt'a 'nara hmunts'i ne bi 'ñena:
—¿Te ga øthʉ? Ngue'ą nura 'ñøhø'ą xi øt'a ndunthi ya dąnga nt'udi.

48 Nu'bʉ ga hoptahʉ njabʉ, gatho ya ja̱'i
da gamfri'a̱, ne 'mɛfa da 'ñehe ya me Nroma
da hña̱nga ma nija̱hʉ ne da zinga ma ja̱'ihʉ.
49 Pe 'na de gue'ʉ mrá thuhu ra Caifá mrá
da̱nga nda̱ gá macja̱ nú'a̱ ra jɛya'a̱, nu'á bi
'ñembabi'ʉ:
—Nu'ahʉ hinte ri fa̱dihʉ.
50 ¿Ha hinguí pa̱hʉ gue ma'na xá hño da
du 'nada ra 'ñøhø pa hinda du gatho ya
ja̱'i, pa njabʉ hinda 'mɛdi ya ja̱'i mengu ma
haihʉ?
51 Pe nú'a̱ ra Caifá himbi bensɛ nú'a̱ bi
ma̱. Pe ngue'a̱ mrá da̱nga nda̱ gá macja̱
nú'a̱ ra jɛya'a̱, Ajua̱ bi umbabi nuya ya
noya, hangue bi ma̱ gue ra Jesu mi ma da
du po rá ngue ya me Judea.
52 Y hingue hønsɛ po rá ngue ya menguni,
pe nehe pa gatho yá ba̱tsi Ajua̱ nú'ʉ xa nx-
ani habʉraza de ra ximhai, pa da 'natho'ʉ.
53 Hangue de gue'bʉ bi 'ñʉ'ti'ʉ pa hanja
da hyohma̱'ʉ ra Jesu.
54 Hangue ra Jesu ya himbi sigui bi 'ño
habʉraza pa bi ña̱ ja yá thandi ya xodyo,
ne bi ma de guehni Judea pa ja 'nara t'ʉca
hnini rá thuhu Efraí, guetbʉ habʉ ja 'nara
'yo'mtha, ne ja bá 'bʉhuini yá nxadi.
55 Ha ya mi ma da dat'a ra pa de ra pascua
'nará ngo ya xodyo, y ndunthi ya ja̱'i de
habʉraza ya zi t'ʉhnini bi ma Jerusale ante
ra ngo pa da nt'axqui ngu myá nza̱i'ʉ.
56 Ne go gue'ʉ mi 'yo mi honga ra Jesu, y
de mi 'bʉhni ja ra nda̱nija̱, mri 'ñémsɛ'ʉ:
—¿Te guí beñhʉ? ¿Ha gue hinda 'ñecua ja
ra ngo'a̱ 'bʉ?
57 Ha ya nda̱ gá macja̱ ne ya fariseo xqui
manda gue nu'bʉ to'o da ba̱di habʉ di 'yo'a̱
da xipabi'ʉ, pa da gʉ nts'a̱hni'a̱.

12

'Nara 'bɛhña̱ bi go'tsua 'nara njots'i ja yá ua ra Jesu nuni Betania (Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

1 Y mri 'bɛ 'rato ma pa pa da dat'a ra ngo
de ra pascua, nura Jesu bi ma pa Betania
habʉ mi 'bʉ ra Lasaro nú'a̱ xqui gʉts'i de rá
du.
2 Y ja bi t'ø'tuani 'nara nt'oxi ra Jesu. Ra
Marta go mrá møxmexa, ne nura Lasaro mi
huhuini ra Jesu ja ra mexa co ma'ra ya ja̱'i.
3 Nepʉ ra Maria mri hña̱ nde litro ra hoga
ñʉni mi 'ra'ta ra nardo ne xi mri muui
ndunthi, ne bi go'tsuabi ja yá ua ra Jesu,
nepʉ bi o'tuabi co yá sta̱, ne bi mfont'a nú'a̱
ra ñʉni gatho mbo ra ngu.
4 Nu'bú ra Juda Iscariote nú'a̱ mrá t'ʉ ra
Simu ne 'namrá nxadi ra Jesu, ne go gue'a̱
mi ma da da'a̱, bi 'ñena:
5 —¿Hanja himbi 'ba nú'a̱ ra hoga ñʉni'a̱
xi xá ma̱di? Xa za xa 'bahma̱ po hñu nthebe
denario, ne nura boja̱'a̱ xa thecuahma̱ ya zi
hyoya.
6 Nura Juda bi ma̱ njabʉ ngue'a̱ mrá be,
ne ngue'a̱ go mi pɛ'tsa ra ncʉboja̱ ne mi jʉ
nú'a̱ go mi ne de ja ra buxa, ne hingue xi
majua̱ni mri hueca ya hyoya'a̱.
7 Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Juda:
—Ote guí xipabi. Nuní bi goscagui nuna
ñʉni ja ma ua pa nura pa'a̱ de ma nt'agui.
8 Ngue'a̱ nuya hyoya nza̱ntho ma da 'mʉi
con gue'ahʉ, pe nuga hinga nza̱ntho ma ga
'bʉiua con gue'ahʉ.

Ra nt'ʉ'ti pa dra thohma̱ ra Lasaro

9 Nepʉ xi ndunthi ya xodyo bi sipabi gue
ra Jesu mi 'bʉhni Betania, ne bi ma'ʉ pa
bá c'a̱'tsi'a̱, y hingue hønsɛ pa da c'a̱'tsa ra
Jesu, nehe pa bá handa ra Lasaro nú'a̱ xqui
gʉxa ra Jesu de rá du.
10 Nu'bú nuya nda̱ gá macja̱ bi 'ñʉ'ti pa da
hyohma̱ ra Lasaro nehe.
11 Ngue'a̱ po rá ngue ra Lasaro ndunthi
ya xodyo xqui 'uegue de gue'ʉ ne bi gam-
fri'ʉ ra Jesu.

Ra Jesu bi yʉt'i ja ra hnini Jerusale (Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

12 Ha nurá hyax'a̱ gatho ya ja̱'i nú'ʉ xqui
ma ra ngo de ra pascua nuni Jerusale bi
'yøde gue ra Jesu mi ma da zøni de guehni.
13 Ne nu'ú bi doca ya dɛnthi ne bi ma bá
tha̱di ra Jesu ne mi manta'ʉ mi ena:
—¡Xá nsunda Ajua̱! ¡Ajua̱ da ja̱pi nuni to'o
bá ehe de rá thuhu'a̱! ¡Ajua̱ da ja̱pi nuni ma
Nda̱hʉ nújʉ dyá me Israelhʉ!
14 Ha nura Jesu bi zʉdi 'nara zi t'ʉbru ne
bi tøgue'a̱ pa bi nja ngu nú'a̱ xqui t'ofo ja ra
Ma̱ca T'ofo habʉ ena:
15 Oxqui ntsuhʉ, nú'ahʉ gyá menguhʉ Sión;
ndi, hyanthʉ, xa 'ñepʉ ri Nda̱hʉ,
bra tøgue 'nara zi t'ʉbru.
16 Ha nuyá nxadi hinga 'bestho ra ora'a̱
bi zo yá mfeni hanja xqui njabʉ. Pe nú'bʉ

mi yopa nte ra Jesu ne bi yopa menga mahets'i, nu'bɨ́ ha̱, bi beni yá nxadi gue xqui t'ofo njabɨ de gue'a̱, ne xqui njabɨ ngu nú'a̱ xqui t'ofo.

17 Nú'ɨ ya ja̱'i mi 'bɨhni nura ora'a̱ ra Jesu bi xipa ra Lasaro da bøni de ra nt'agui ne bi gɨts'i de ra du, nu'ɨ́ xqui 'yonga ra 'bede de nú'a̱ xqui hyant'ɨ.

18 Hangue ndunthi ya ja̱'i xqui bøni de ra hnini pa bá tha̱di ra Jesu ngue'a̱ xqui 'yøde de nú'a̱ ra da̱nga nt'udi xqui nja.

19 Nepɨ ya fariseo mri 'ñémsɛ'ɨ:

—¡Ha ngue dí xi'ahɨ gue hinda za te gui 'yøthɨ! Ndi, gatho ya ja̱'i di dɛnini, hinda za to da za̱miyɨ.

'Raya me Grecia mi honga ra Jesu

20 Nehe 'raya me Grecia xqui ma Jerusale ja nú'a̱ ra ngo pa da xøcambeni'ɨ Ajua̱.

21 Y nú'ɨ ya me Grecia bi ma bá tsɨdi ra Lipe nú'a̱ mrá me Betsaida de ra hai Galilea, ne bi 'ñembabi:

—Ndada, dí nehma̱he ga ña̱he co ra Jesu.

22 Nepɨ bi ma nura Lipe bá xipabi ra Andre, ne ri yoho'ɨ bi ma bá xipa ra Jesu.

23 Ha ra Jesu bi da̱di ne bi 'ñena:

—Ya bi zø ra ora pa da du Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i ne da yopa menga pa mahets'i.

24 Xi maju̱ani dí xi'ahɨ, 'bɨ 'nara nda dega trigo 'bɛ'tsitho ne hinda 'bot'a ja ra hai, hinda nxa̱ndi. Pe nu'bɨ xa 'bot'i, ma da unga ndunthi ra sofo.

25 Nu'a̱ tó'o da ma̱di rá te, ma da 'bɛdi, pe nu'a̱ tó'o hingui ma̱di rá te nuua ja ra ximhai, nú'á̱ go gue'a̱ ma da mɛ'tsa rá te pa nza̱ntho.

26 Nu'a̱ tó'o da mɛpcagui, mahyoni da dɛngagui, y nu habɨ ga 'bɨiga da 'mɨhni nehe. Ha nu'a̱ tó'o da mɛpcagui, ma Dada ma da 'ñe'tsua rá nsu.

Ra Jesu bi ma̱ de rá du

27 Nubyá xi dí tu ma mɨi. ¿Te ma ga apa Ajua̱ ma Dada? ¿Ha ga xipa njaua: "Ma Dada'i, ña̱ngagui de nú'a̱ ma ga thogui nuna ra orabya"? Pe hinda za ga embi njabɨ, ngue'a̱ pa guehna stá ehe.

28 Ma Dada'i, 'yøt'e nú'a̱ go ri paha pa dra nsunda'i ri thuhu.

'Bestho ra ora'a̱ bi nt'øde 'nara noya de mahets'i nú'a̱ bi 'ñena:

—Ya stá øt'e ne ma ga yopa øt'a ma'na'qui.

29 Ha nura hmuntsja̱'i mi 'bahni ra ora'a̱ bi 'yøde nú'a̱ ra noya de mahets'i, ne 'ra bi 'ñena gue mi 'nara ngani, ha nu ma'ra mi ena gue 'nara ɛnxɛ bi zofo'a̱.

30 Nepɨ nura Jesu bi da̱di ne bi 'ñena:

—Hingo po rá ngueque xa nt'øde nú'a̱ ra noya, hønsɛ po rá ngue'ahɨ.

31 Nubyá nú'ɨ ya meximhai hinda ne da gamfrigui ma dra t'ɛ'mbabi pa dra castiga'ɨ, ne ma dra tha̱cuabi rá ts'ɛdi ra ts'onda̱hi nú'a̱ ri nda̱ ja nuna ra ximhai.

32 Nuga ma dra ts'ɨtcagui maṉ̃a̱ ja 'nara ponza pa da thogagui, y nu sta t'øtque njabɨ, ma da gamfrigui ndunthi ya ja̱'i po rá ngue ma du.

33 Nu'á̱ bi ma̱nga njabɨ pa da fa̱di te ma du mi ma da du'a̱.

34 Nepɨ nuya ja̱'i bi da̱di ne bi 'ñena:

—Nu'i guí ena gue go gue'e Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i, ne nuje ndí hu ma mɨihe gue go guet'a̱ ra Cristo nú'a̱ mi ma da mɛhna Ajua̱ pa da nda̱. Pe nu'i guí ena gue mahyoni ma dra ts'ɨta maṉ̃a̱ ja ra ponza Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i. Pe nura ley ma̱ gue ra Cristo ma da 'mɨi pa nza̱ntho. Nu'bɨ́ ¿te rá 'bɛfi Nú'a̱ To'o e bi Nja̱'i? ¿Ha go gue'a̱ nú'a̱ mi ma da mɛhna Ajua̱ pa da nda̱?

35 Nu'bɨ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ɨ:

—Nuga drá ñot'i dí yo't'a ri mfenihɨ. Pe ya ts'ɨtho ya pa dí 'bɨi con gue'ahɨ. Hangue mientra dí 'bɨi con gue'ahɨ, tɛngaguihɨ, pa hingui njahɨ ngu nú'a̱ to'o bi zɨ ra 'bɛxuui, ngue'a̱ nu'a̱ tó'o 'yo ja ra 'bɛxuui hingui pa̱di habɨ rí ma.

36 De dí 'bɨiua pa ga yo't'a'ihɨ, camfriguihɨ, pa njabɨ dyá mɛti'ihɨ ra ñot'i.

Ha nu mi uadi bi ma̱nga njabɨ ra Jesu, bi 'uegue de gue'ɨ bi ma bá 'bɨi habɨ hinda ba̱di'ɨ.

Hanja ya xodyo himbi gamfri ra Jesu

37 Masque ra Jesu xqui 'yøt'a ndunthi ya da̱nga nt'udi ja yá thandi nuya xodyo, pe nu'ɨ́ himbi gamfri.

38 Bi njabɨ ngu nú'a̱ xqui 'yofo ra ba̱di Isaía habɨ ena:

Ma zi Hmu'i, ¿to ja gue'a̱ xa gamfri ma noyahɨ?

¿To ja gue'ą xa gamfri'i ngue'ą xcá 'yøt'a ya
dąnga nt'udi?
39 Nu'ɥ himi tsa da gamfri ngue'ą bi njabн
ngu nú'ą xqui 'yofo ra bądi Isaía ja ma'na
ra xɛni habн ena:
40 Ajuą bi go'tua yá da'н ne bi japi bi megui
yá mfeni,
pa himbi hyandi co yá da,
nixi bi bądi co yá mfeni,
pa himbi ñobri'н ne pa njabн nuga himbi za
dá pøhø'н.
41 Ra Isaía bi mąnga njabн de ra Jesu ngue'ą
xqui hyandua rá nsunda'ą, hangue mi mą
de gue'ą.
42 Masque njabн, pe asta 'raya ndą gá
xodyo nehe bi gamfri gue ra Jesu go gue'ą
xpá mɛhna Ajuą pa da ndą, pe nu'ɥ hinto bi
xipabi ngue'ą mi tsu ya fariseo da 'yɛni'н de
ra niją.
43 Ngue'ą nu'ɥ ma'na mi ne da pønga yá
hmi ja yá thandi ya ją'i que ja rá thandi
Ajuą.

Ya ją'i tuda yá ts'oqui ngue'ą himbi gamfri nú'ą bi mąnga ra Jesu

44 Ra Jesu bi ñą nts'ɛdi ne bi 'ñena:
—Nu'ą tó'o camfrigui, hingue hønsɛ
camfriguiga, nehe camfri nú'ą to'o bá
pɛncagui.
45 Ne nu'ą tó'o handga ma 'mнi, ja
ra uɛnda handua rá 'mнi nú'ą to'o bá
pɛncagui.
46 Nuga go guecagui drá ñot'i stá eheua
ja ra ximhai pa nuto gatho da gamfrigui ga
øni de ja ra 'bɛxuui.
47 Nu'ą tó'o øde nú'ą dí mą, ne hinda ne
da 'yøt'e, nuga hingo ma ga ɛ'mbi pa da ma
ja ra nidu, ngue'ą nuga stá ehe pa ga pøhø
ya ją'i, hingue pa ga ɛ'mbi da ma ja ra nidu.
48 Nu'ą tó'o hingui numansugui ne hingui ne da gamfri nú'ą dí mą, go gue'ą ma
da t'ɛ'mbi pa ja ra nidu, ne numa noya
go gue'ą ma da 'yɛ'mbi nú'ą ra pa de ra
ngąxhmai.
49 Ngue'ą nuga hinstá bensɛ nú'ą dí mą.
Ma Dada nú'ą to'o bá pɛncagui go gue'ą xa
'bɛpcagui pa ga xi'ahн nú'ą bi xiqui.
50 Ne dí pądi gue nú'н ya noya xa 'bɛpqui
ga mą go gue'н unga ra te pa nząntho.
Hangue dí xi'ahн ngu nú'ą xa xicagui ma
Dada.

13

Ra Jesu bi xнcua yá ua yá nxadi

1 Nura pa ante ra ngo de ra pascua, ra
Jesu mi pądi gue ya xqui zø ra ora pa da ma
de guecua ja ra ximhai pa da yopa mengui
habн bí 'bн Ajuą rá Dada. Nu'ą́ nząntho bi
mądi nú'н to'o yá mɛti'ą, ne xi ra dąngui rá
hmąte bi mɛ'tsuabi'н.
2 Ha ra Jesu bi nt'oxiui yá nxadi. Ha ra
ts'ondąhi ya xqui yнt'a ja rá mfeni ra Juda
Iscariote nú'ą mrá t'н ra Simu, pa da da ra
Jesu.
3 Ha ra Jesu mi pądi gue bá ehe de habн
mi 'bнhui Ajuą rá Dada pa da 'mнcua ja ra
ximhai, ne mi pądi nehe gue ya mi ma da
yopa mengui pa da 'mнhui'ą. Nehe mi pądi
gue Ajuą rá Dada ya gatho xqui 'yɛnt'ua ja
rá 'yɛ'ą.
4 Hangue nu'ą́ bi 'mai de ja ra mexa habн
mri nt'oxi'н ne bi hñąca rá pat'i ne bi ngнt'a
'nara nt'ot'yɛ.
5 Ne bi xit'a ra dehe ja 'nara nsн'yɛ, ne
bi mнdi bi xнcua yá ua yá nxadi. Nepн mi
o'tuabi co nú'ą ra nt'ot'yɛ mri ngнt'i'ą.
6 Ha nu mi ma da xнcuabi yá ua ra Pedro,
ra Pedro bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, ¿ha gue go ma gui xнga ma
uaga?
7 Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:
—Nubyá hingui tsa da zo ri mfeni nú'ą dí
øt'e, pe 'mɛfa hą, ma gui pądi.
8 Nura Pedro bi 'ñembabi:
—Nu'i hinhya'mн ma gui xнga ma uaga.
Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:
—Nu'bн hinga xнc'a ri ua, hinte guí pɛ'tsi
de gueque.
9 Nu'bɥ ra Pedro bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, nu'bɥ, hingue hønsɛ ma
ua gui xнgagui, xнga ma 'yɛ ne ma ñąxu
nehe.
10 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:
—Nú'ą to'o ya xa nxaha, ya hinga mahyoni da yopa nt'axca ma'na'qui, hønsɛ da
sнcua yá ua, ngue'ą ya xá nt'axi gatho rá
ndo'yo. Ha nu'ahн ya xá nt'axi'ihн, masque
hinga gatho'ihн.
11 Nu'ą́ mi pądi to'o mi ma da da'ą,
hangue bi 'ñena gue hinxmá nt'axi gatho'н.
12 Ha nu mi uadi bi xнcua yá ua'н, bi yopa
hñuxa rá pat'i ne bi hñudi ma'na'qui ja ra
mexa ne bi 'ñembabi'н:

—¿Ha tso ri mfenihʉ nú'ą stá ø't'a'ihʉ?
13 Nu'ahʉ guí enjʉ go gueque ri Xahnateguihʉ ne ri Hmuguihʉ. Nú'ą guí enjʉ gue'ą majuąni, ngue'ą hą, go guecagui.
14 Hangue ngue'ą núga ri Hmuguihʉ ne ri Xahnateguihʉ ne stá xʉc'a ri uahʉ, hangue nu'ahʉ́ nehe rí 'ñep'ahʉ gui nxʉcua uahʉ 'na ngu ma'na.
15 Dí u't'a'ihʉ njabʉ pa ne'ahʉ da za gui 'øthʉ ngu nú'ą stá ø't'a'ihʉ.
16 Xi majuąni dí xi'ahʉ, 'nara 'bɛgo hingo ma'na ri manda'ą que rá hmu, nixi 'nara 'mɛhni hingo ri manda'ą que nú'ą to'o xa mɛhni.
17 Nu'bʉ gui pąhʉ nú'ą dí xi'ahʉ, ne 'bʉ gui 'øthʉ, nu'bʉ́ gui nją̨pihʉ.
18 Pe hindí mą de gatho'ihʉ, ngue'ą dí pą'a'ihʉ nú'ahʉ stá huan'a'ihʉ pa dua nxadi'ihʉ, ne stá huan'ahʉ pa da njabʉ ngu nú'ą mąnga ra Mąca T'ofo habʉ ena: "Xa gʉgui dega ncontra nú'ąsɛ to'o stá ñu'me."
19 'Bɛdi da njabʉ ngu nú'ą stá xi'ahʉ, pe nubyá dí xi'ahʉ nú'ą te ma da nja, pa nu stí njabʉ, da za gui camfrihʉ gue go gueque ngu nú'ą stá xi'ahʉ.
20 Xi majuąni dí xi'ahʉ, nu'ą tó'o da numansu ma 'mɛhni, go gueque numansugui; ne nu'ą tó'o da numansugui, go numansu nú'ą to'o bá pɛncagui.

Ra Jesu bi mą gue ra Juda ma da da'ą (Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

21 Ha nu mi mąnga njabʉ ra Jesu, bi du rá mʉi, ne bi xipabi yá nxadi te mri bønga nú'ą mi mą, ne bi 'ñena:
—Xi majuąni dí xi'ahʉ, 'na de gue'ahʉ ma da dagagui.
22 Ha nuya nxadi bi nʉ'tua da'ʉ ngue'ą himi pądi to'o 'na de gue'ʉ nú'ą mi mąñ'ą.
23 Ha 'nara nxadi nú'ą xi mrá hmądi ra Jesu, ja mi huhni ja rá hyo'ą.
24 Y nura Pedro bi 'ñutua ra seña nú'ą ra hmąca nxadi pa da 'yambabi ra Jesu to'o'ą.
25 Nepʉ nu'ą́ xqui ncahma guetbʉ ja rá tiñą ra Jesu bi 'ñembabi:
—¿To'o 'na de guecje, ma zi Hmu'ihe?
26 Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñena:
—Nú'ą to'o ga umba ra c'athuhme go gue'ą.

Nu'bʉ́ nu'ą́ bi po'mba ra thuhme ne bi umbabi ra Juda Iscariote nú'ą mrá t'ʉ ra Simu.
27 Ha nura Juda mi hñąnga nú'ą ra c'athuhme gue'ą ra ora bi yʉt'a ra Satá ja rá mfeni'ą pa da 'yø'tua rá 'bɛfi. Nepʉ nura Jesu bi 'ñembabi:
—Nú'ą guí beni gui 'øt'e, 'øt'e 'bestho.
28 Pe ni 'na de gue nú'ʉ mi huhni ja ra mexa himbi zo yá mfeni hanja bi xipabi njabʉ'ą.
29 Ngue'ą nura Juda go mi pɛ'tsa ra ncʉboją, hangue 'ra de gue'ʉ mi hu yá mʉi gue ra Jesu xqui xipabi gue da ma da danga te mahyoni pa ja ra ngo, o pa da umbi te da umba ya hyoya.
30 Ne ngu xi bi hñąnga nura c'athuhme, 'bestho bøni. Ne ya xmá 'mɛxuui ra ora'ą.

Ra 'ra'yo hmanda

31 Ha nu mi bønga ra Juda, bi 'ñenga ra Jesu:
—Nubyá ma da hnequi rá nsunda Nú'ą To'o e bi Nją'i po nú'ą ma da thogui. Ne po rá ngue'ą ma dra nsunda Ajuą.
32 Nepʉ Ajuą ma da umba rá nsu pa di mahyɛguiui yá nsu, ne ma da 'øt'e 'bestho.
33 Ma zi t'ʉ'ihʉ, ya hinga ma ga 'bʉi ndunthi con gue'ahʉ. Ma gui hyongaguihʉ, ne ngu stá xipa ya ndą gá xodyo, njabʉ nehe dí xi'ahʉbya: Hinda za gui mahani habʉ grá maga.
34 Nubyá 'nara 'ra'yo hmanda dí tsoc'ahʉ: Mą́dihʉ 'na ngu ma'na, nja ngu stá mą'a'ihʉ, njabʉ nehe gui mą́dihʉ 'na ngu ma'na.
35 'Bʉ gui mą́dihʉ 'na ngu ma'na, nu'bʉ́ njabʉ da bądi gatho ya ją'i gue majuąni ma nxadi'ihʉ.

Ra Jesu bi mą gue ra Pedro ma da gøni'ą (Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

36 Ha nura Pedro bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, ¿habʉ ma gui ma?
Ha nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi:
—Hinda za ga mɛuibya habʉ grá maga. 'Mɛfa hą, ma gui mani.
37 Ha nura Pedro bi 'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, ¿hanja hinda za ga mɛuibya? Nuga masque ga tu por gue'e.
38 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ma gui tugue po rá nguecagui? Xi majuạni dí xi'a'i, ma gui cøngagui hñu'qui ante da mafi ra menjạ.

14

Ra Jesu tsixcahн pa habн bí 'bн Ajuạ ra Dada

1 Ne ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Oguí tu ri mнihн. Nu'ahн guí camfrihн Ajuạ ma Dada, hangue camfriguihн nehe.

2 Nuni habн bí 'bн Ajuạ ma Dada xi bí ja ndunthi ya ngu. Nu'bн di othohmạ, ya stá xi'ahmạhн. Nuga ma ga ma pa ga hoc'a'ihн habн ma gui 'bнhн.

3 Ne xcrá ma pa ga hoc'a'ihн habн gui 'bнhн, ma ga yopa pengui pa ga tsix'a'ihн pa gui 'bнhн habн ma ga 'bнca.

4 Ne guí pạhн habн ma ga maga, ne guí pạhн ra 'ñu.

5 Nu'bн́ nura Toma bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, hindí pạhe habн ma gui ma, ¿ne guí enje gue dí pạhe ra 'ñu?

6 Nu'bн́ ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nuga go guecagui drá 'ñu, ne drá majuạni, ne drá te. Hinda za to da zøni habн bí 'bн ma Dada 'bн hingo ga tsixca.

7 'Bн xcá pạcjhmạhн, xcá pạhmạhн ma Dada nehe. Ne desde nubya guí pạhн'ạ, ne xcá hyanthн'ạ.

8 Ha nura Lipe bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, 'ñutcahe Ajuạ ra Dada, ne ya con guet'ạ.

9 Nu'bн́ ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Ha hinxcá pạcaguitho, nugue Lipe? Y ya øt'a ndunthi ya pa stá 'ñohн. Nu'ạ tó'o xa hyandgagui xa hyanda Ajuạ ma Dada nehe. Nu'bн́ ¿hanja guí engaguihн gue ga u't'a'ihн Ajuạ ra Dada?

10 ¿Ha hinguí camfri gue dí 'natho'be Ajuạ ma Dada? Nuga hinstá bensɛ nú'ạ dí xi'ahн, nixi nú'н ya 'bɛfi dí pɛfi hingo dí pɛfi de guecsɛ. Numa Dada to'o dí 'natho'be go gue'ạ øt'e gatho, ne go rá 'bɛfisɛ'ạ.

11 Camfrihн gue nuga dí 'natho'be Ajuạ ma Dada. Pe nu'bн hinguí camfrihн nú'ạ dí mạ gue dí 'natho'be'ạ, camfrihн po nú'н ya 'bɛfi stá pɛfi.

12 Xi majuạni dí xi'ahн, nu'ạ tó'o da gamfrigui, ne'ạ ma da mɛ ya 'bɛfi ngu nú'н dí pɛfi, ne ma'na dya dạngui ma da mɛfi'ạ nguetho nuga ma ga yopa pengui pa ga 'bн'be ma Dada.

13 Ne gatho nú'ạ te ma gui 'yapabihн ma Dada de ma thuhuga, ma ga ø't'a ri nt'adihн, pa dra nsunda ma Dada po rá ngueque rá T'нgui.

14 Hangue nu'ạraza te gui 'yadihн ja ma thuhu, nuga ga 'ra'ahн.

Ra Jesu bi ñạgui ma dua pɛhna ra Mạca Ndạhi

15 'Bн grí mạcaguihн, 'yøthн nuya hmanda dí 'bɛp'a'ihн.

16 Ne nuga ma ga apabi Ajuạ ma Dada da mɛn'ahн ma'na nú'ạ to'o da hñup'a ri mнihн, ne nu'ạ́ da mɛn'ahн pa da 'mнi nzạntho con gue'ahн, y nu'ạ́ go gue'ạ ra Mạca Ndạhi nú'ạ to'o mạnga majuạni.

17 Ne ya jạ'i nú'н hingyá gamfri hingui tsa da hñạni'ạ, ngue'ạ nu'н́ hingui pạdi to'o'ạ, ne hingui tso yá mfeni'н tengu'ạ. Pe nu'ahн́ guí pạhн'ạ ngue'ạ nu'ạ́ 'bнi con gue'ahн, ne ma da 'mнi ja ri corasohн.

18 Hangue njabн nuga hinga ma ga tsoc'asɛhн, ma ga yopa pengui ma'na'qui pa ga 'bнi con gue'ahн.

19 Ne 'bestho ma da zø ra ora ya jạ'i nú'н hingyá gamfri ya hinda ma da hyandgaua ngue'ạ pa gue'н ma ga njo'o, pe nu'ahн́ hạ, ma gui hyandgaguihн ngue'ạ ma ga 'bнi con gue'ahн. Y nuga ma ga yopa nte, hangue ne'ahн ma gui pɛ'tshн ra te pa nzạntho ngue'ạ dí tega.

20 Ha nu xcrá njabн, ma gui pạhн gue dí 'bн'be ma Dada, ne nu'ahн guí 'bнhн con gueque, ne nuga dí 'bнi con gue'ahн ja ri corasohн.

21 Nu'ạ tó'o øt'a ya hmanda nú'н dí mạ, nú'ạ́ go gue'ạ ri mạcagui. Ha nu'ạ tó'o ri mạcagui, ma Dada ri mạdi'ạ, nequi ga mạdi'ạ ne ga utuabi tengu ma 'mнi.

22 Nu'bн́ ra Juda, pe hingue nura Juda Iscariote, bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, ¿hanja hønsɛguihe ma gui utcaguihe tengu ri 'mнi, ha nu ma'ra ya jạ'i hina?

23 Nu'bн́ ra Jesu bi dạdi ne bi 'ñembabi:

—Nu'ạ tó'o ri mạcagui ma da 'yøtca nú'ạ dí mạ, ne ma Dada da mạdi'ạ, ne nuga co ma Dada ga e'be ne ga 'bнhe 'nadbн con gue'ạ.

24 Nu'ą tó'o hingui mącagui, hingui øtca
nú'ą dí mą. Y nú'ą guí øhʉ dí mą, hindí
mąnsɛga, numa Dada nú'ą to'o bá pɛncagui
go gue'ą mąñ'ą.
25 Dí xi'ahʉ njabʉ núbya de dí 'bʉitho con
gue'ahʉ.
26 Pe ra Mąca Ndąhi nú'ą ma dua pɛhna
ma Dada de ja ma thuhu pa da 'mʉi con
gue'ahʉ ne da hñup'a ri mʉihʉ, nu'ą́ ma da
'ñu't'a'ihʉ gatho, ne ma da ben'a'ihʉ gatho
ngu nú'ą stá xi'ahʉ.
27 Dí ne gui 'bʉhʉ te rá entho nsinque ra
dumʉi, hangue dí 'ra'ahʉ ra humʉi, gue'ą
ngu 'nara tsogui dí tsoc'ahʉ. Y nú'ą ra
humʉi dí 'ra'ahʉ, hingue ngu nú'ą di unga
ya meximhai. Hangue oxqui tu ri mʉihʉ,
nixi gui ntsuhʉ.
28 Nu'ahʉ ya stá xi'ahʉ gue ma ga ma, ne
ma ga yopa pengui pa ga 'bʉi con gue'ahʉ.
'Bʉ gri mącjhmąhʉ, nu'bʉ́ xcá johyahmąhʉ
nu ndá xi'ahʉ gue ma ga ma habʉ bí 'bʉ ma
Dada, ngue'ą nu'ą́ go ma'na hą ra ts'ɛdi de
gueque.
29 Nubyá dí xi'ahʉ nú'ą di 'bɛtho da nja,
pa nu stí nja, ma gui beñhʉ, pa njabʉ ma'na
gui camfriguihʉ.
30 Ya hinga ma ga 'bʉi ndunthi con
gue'ahʉ pa ga ñąhʉ, ngue'ą xa 'ñepʉ ra
ts'ondąhi nú'ą ri ndą de nuna ximhai, pe
nu'ą́ hingui hą ra ts'ɛdi pa te da 'øtcagui.
31 Nuga ma ga hoptho da 'øtque nú'ą te
xa 'yɛ'mgagui, pa njabʉ da bądi gatho ya
ją'i gue dí mądi ma Dada, ne dí øt'e ngu
nú'ą xa 'bɛpcagui'ą. 'Baihʉ, maha.

15

Ra 'bai gá obxi ne yá mai

1 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi: Nuga
dí nja ngu 'nara hoga 'bai gá obxi, ha numa
Dada nja ngu nú'ą to'o pɛ ra uą'obxi.
2 Nu'ʉ tó'o 'bʉi con gueque go gue'ʉ nja
ngu ya mai de nura hoga 'bai gá obxi'ą.
Ne gatho ya mai nú'ʉ hingui unga yá fruta,
nú'ą to'o pɛ ra uą'obxi da zɛqui'ʉ. Pe nu'ʉ
di unga yá fruta, nu'ą́ da moqui'ʉ pa ma'na
da unga yá fruta.
3 Nu'ahʉ ya xá nt'axi'ihʉ po nura noya stá
xi'ahʉ.
4 'Bʉhʉ con gueque, ne nuga ga 'bʉi con
gue'ahʉ. Ngu 'nara mai hingui tsa da unsɛ
yá fruta 'bʉ hingui tøgue ja rá 'bai, guí
njahʉbʉ nehe, hinda za gui uñhʉ ri frutahʉ
'bʉ hingui 'bʉhʉ con gueque.
5 Nuga go guecagui drá 'bai gá obxi, ha
nu'ahʉ go gyá maihʉ. Nu'ą tó'o 'bʉi con
gueque, ne nuga con gue'ą, go gue'ą da
unga ndunthi ya fruta, ngue'ą nsinque de
gueque hinda za te gui 'øthʉ.
6 Nu'ʉ tó'o ya hingui 'bʉi con gueque, nja
ngu ya mai xa ts'ɛqui, da 'yot'i, nepʉ da
hmunts'i gatho pa dra thøt'a ja ra tsibi, da
nzø.
7 'Bʉ xi gui 'bʉhʉ con gueque, ne 'bʉ ma
noya da 'yoda ja ri mfenihʉ, nu'bʉ́ 'yaphʉ
Ajuą gatho nú'ą go gui nehʉ ne nu'ą́ da
'ra'ahʉ.
8 'Bʉ gui uñhʉ ndunthi ra fruta, nu'bʉ́ da
hnequi rá nsunda ma Dada, ne njabʉ ma go
dua nxadi'ihʉ.
9 Ngu ma Dada mącagui, njabʉ nehe dí
mą'a'ihʉ. Oxqui 'uegueh ʉ de ma hmąte.
10 Nu'bʉ gui 'øthʉ nuya hmanda dí
'bɛp'ahʉ, nu'bʉ́ guí 'bʉhʉ ja ma hmąte, ngu
nuga stá ø'tua yá hmanda ma Dada ne dí
'bʉ ja rá hmąte'ą.
11 Dí xi'ahʉ njabʉ pa da nja ma johya
ja ri corasohʉ, ne pa hinhya'mʉ da 'mɛ ri
johyahʉ.
12 Nu'ą ma hmanda dí 'bɛp'ahʉ: Mą́dihʉ
'na ngu ma'na ngu stá mą'a'ihʉ.
13 Nu'ą tó'o da du po rá ngue yá amigo,
go gue'ą ma'na ja rá hmąte ra dąngui de
gatho.
14 Ha nu'bʉ gui 'øthʉ nú'ą dí 'bɛp'ahʉ,
nu'bʉ́ go ma amigo'ihʉ.
15 Hangue ya hindí hant'ahʉ ngu 'nara
'bɛgo, ngue'ą 'nara 'bɛgo hingui pądi te
pɛ rá hmu. Y nubyá dí hant'ahʉ ngu ma
amigo'ihʉ, ngue'ą stá xi'ahʉ gatho nú'ą xa
xicagui ma Dada.
16 Nu'ahʉ hingo xcá huancahʉ, nuga go
stá huan'a'ihʉ, ne stá hux'a'ihʉ pa gui
maha habʉ ga pɛn'a'ihʉ, ne pa gui uñhʉ ra
fruta nú'ą hinhya'mʉ da thegue. Ne nú'ą
te gatho gui 'yapabihʉ ma Dada de ja ma
thuhu, nu'ą́ da 'ra'a'ihʉ.
17 Hangue nu'ą dí 'bɛp'a'ihʉ, mą́dihʉ 'na
ngu ma'na.

Nú'ʉ hingyá gamfri ʉtsa ra Jesu, nehe ʉtsa nú'ʉ to'o camfri'ą

18 'Bʉ da ʉtsa'ihʉ ya jạ'i, beñhʉ gue go 'mɛt'o bi ʉtsaguiga'ʉ.
19 Nu'bʉ dyá mɛti'ihʉ hmạhạ ra ximhai, nu'bʉ́ ya meximhai di mạ'a'ihʉ ngu mạdi yá mimeximhaiui. Pe nu'ahʉ hingyá mɛti'ihʉ ra ximhai ngue'ạ nuga stá huan'a'ihʉ ne stá 'uec'a'ihʉ de ya ts'ot'øt'e de ra ximhai. Hangue por gue'ạ ya jạ'i di ʉtsa'ihʉ.
20 Oxqui ma gui pumfrihʉ nú'ạ stá xi'ahʉ, gue 'nara 'bɛgo hingo ma'na ja rá nsu que rá hmu. Nu'ʉ tó'o xa ʉtsagui da ʉtsa'ihʉ nehe, ha nu'ʉ tó'o xa 'yøtca nú'ạ stá mạ, nehe da 'yø't'a'ihʉ nú'ạ gui mạñhʉ.
21 Pe nú'ʉ to'o ma da ʉtsa'ihʉ ngue'ạ guí camfriguihʉ, nu'ʉ́ ma da 'yø't'a'ihʉ njabʉ ngue'ạ hingui pạdi'ʉ nú'ạ to'o bá pɛncagui.
22 'Bʉ hinstá ehehmạ ne hinstá zofohmạ ya jạ'i, nu'bʉ́ nu'ʉ́ hinte ma ts'oqui di tuhmạ'ʉ. Pe nuga dá ehe, ne dá zofo'ʉ. Hangue nubyá nu'ʉ́ tu ya ts'oqui ne hinda za te ma da dạdi'ʉ.
23 Nu'ạ tó'o ʉtsagui, ʉtsa ma Dada nehe.
24 Nuga dá øt'a ya dạnga nt'udi ja yá thandi'ʉ, nú'ʉ hinhya'mʉ to'o ma'na xa 'yøt'e. Pe masque njabʉ nu'ʉ́ himbi ne bi gamfrigui, hangue nubyá tu yá ts'oqui. Ne masque bi hyanda nuya dạnga nt'udi'ʉ, bi ʉtsagui ne bi ʉtsa ma Dada nehe.
25 Bi njabʉ pa da nja ngu nú'ạ xqui t'ofo ja yá ndạxjua ley'ʉ: "Masque hinte ma ts'oqui stá øt'e, pe nu'ʉ́ bi ʉtsagui."
26 Pe ma ga pɛn'a'ihʉ ra Mạca Ndạhi pa da 'mʉi con gue'ahʉ ne da hñup'a ri mʉihʉ. Nu'ạ́ ma da 'ñehe de Ajuạ ra Dada, ne mạnga majuạni, ne ma da xi'ahʉ de gueque.
27 Ne'ahʉ ma gui xiphʉ ma'ra ya jạ'i de gueque ngue'ạ desde rá mʉdi xcá 'bʉhʉ con gueque.

16

1 Dí xi'ahʉ njabʉ pa hingui 'uegueh ʉ de gueque nu xcrí thohʉ ya nt'ʉtsate.
2 Ma da t'ɛñ'a'ihʉ de ja ya nijạ. Nehe ma da nja ra pa gue 'bʉ to'o da hyo'ahʉ da beni gue supa rá 'bɛfi Ajuạ.
3 Nu'ʉ́ ma da 'yø't'ahʉ njabʉ ngue'ạ hinxa bạcagui'ʉ nixi xa bạ ma Dada.
4 Dí xi'ahʉ njabʉ pa nu stí zø ra pa da njabʉ, da za gui beñhʉ gue ya stá xi'ahʉ.

Rá 'bɛfi ra Mạca Ndạhi

Nurá mʉdi hindá xi'ahʉ nú'ạ te ma da nja ngue'ạ mi 'bɛtho pa ga ma.
5 Pe nubyá ma ga yopa pengui ga 'bʉ'be nú'ạ to'o bá pɛncagui, ne ni 'na de gue'ahʉ hinguí angahʉ habʉ drá ma.
6 Pe go guí tu ri mʉihʉ ngue'ạ dí xi'ahʉ njabʉ.
7 Pe dí xi'ahʉ majuạni gue pa gue'ahʉ ma'na xá hño ga ma, ngue'ạ 'bʉ hinga ma, hinda 'ñe ra Mạca Ndạhi pa da 'mʉi con gue'ahʉ ne da hñup'a ri mʉihʉ, pe nu xcrá ma, ma ga pɛn'ahʉua'ạ.
8 Ha nu stí zø'ạ ma da zopa yá mfeni ya jạ'i pa da bạdi'ʉ gue xi tu ya ts'oqui, ne hanja da za da 'mʉ xá hño, nehe da bạdi'ʉ gue Ajuạ ma da 'øt'a ra ts'ʉtbi.
9 Nú'ạ ra Mạca Ndạhi'ạ ma da 'ñutuabi'ʉ gue xi tu ya ts'oqui ngue'ạ hingui camfrigui'ʉ.
10 Nehe nu'ạ́ ma da 'ñutuabi'ʉ hanja da 'mʉi'ʉ xá hño, ngue'ạ nuga ya ma ga ma pa ga 'bʉ'be ma Dada ne nu'ahʉ ya hingui ma gui hyandgahʉ.
11 Y nu'ạ́ ma da 'ñutuabi'ʉ gue Ajuạ ma da 'øt'a ra ts'ʉtbi, ngue'ạ nu'ạ́ ya xa hñạcua rá ts'ɛdi ra ts'ondạhi nú'ạ di ndạ ja nuna ra ximhai.
12 Ja ma'ra te ga xi'ahmạhʉ, pe nubyá hinga ma ga xi'ahʉ ngue'ạ hinda za gui pạdihʉ gatho.
13 Pe nu stí zø ra Mạca Ndạhi, ma da 'ñu't'ahʉ pa gui pạhʉ gatho nú'ạ majuạni, nguetho nu'ạ́ mạnga majuạni, ne hinda ma da mạnsɛ nú'ạ da mạ, nu'ạ́ ma da xi'ahʉ gatho nú'ạ ma da xipabi Ajuạ ma Dada, ne ma da xi'ahʉ nú'ạ te ma da nja.
14 Ne ma da 'øt'e pa da hneca ma nsunda, ngue'ạ ma da xi'ahʉ ngu nú'ạ te ga xipabi.
15 Nuga, nu'ạ dí mạ, dí mạ ngu nú'ạ xica ma Dada, hangue dí eñ'ahʉ gue ra Mạca Ndạhi ma da xi'ahʉ ngu nú'ạ ga xipi.

Nura dumʉi da mpʉnga johya

16 Ya ma da zø ra ora ya hingui ma gui hyandgahʉ, nepʉ hints'ʉ ya'ạ ma gui yopa hyandgahʉ ma'na'qui, ngue'ạ ma ga yopa pengui habʉ bí 'bʉ ma Dada.
17 Nepʉ 'rayá nxadi bi 'ñémsɛ'ʉ 'na ngu 'na:

—¿Te rí bønga nú'ą bi xicjнni nu mi mą: "Ya ma da zø ra ora ya hingui ma gui hyandgahн, nepн hints'н ya'ą ma gui yopa hyandgahн ma'na'qui, ngue'ą ma ga yopa pengui habн bí 'bн ma Dada"?

18 Ne nu'ń mi 'ñémsɛ'н:

—¿Te rí bønga nuya ya noya xicjнni: "Ya ma da zø ra ora", ne "hints'н ya'ą"? Hingui tso ma mfenihн nú'ą bi mąni.

19 Ha nura Jesu bi bątho gue mi ne'н da 'yambabi hmąhą, hangue nu'ą́ bi 'ñembabi'н:

—¿Ha gue grí 'ñánbahн te rí bønga nú'ą stá eñ'ahн gue ya ma da zø ra ora ya hingui ma gui hyandgahн, nepн hints'н ya'ą ma gui yopa hyandgahн ma'na'qui?

20 Xi majuąni dí xi'ahн, nu'ahн ma gui nzoñhн ne ma gui tu ri mнihн, pe ya jąi nú'н hingyá gamfri da johya'н. Ma da du ri mнihн, pe nuri dumнihн ma da mpнnga johya nu xcrí yopa hyandgahн ma'na'qui.

21 Ma gui njahн ngu 'nara 'bɛhñą ma da 'mн rá bątsi pɛ'tsa xica нgui ngue'ą ya xa dat'a rá pa, pe nu stí uadi da 'mн rá bątsi, nu'ą́ ya da pumfri yá нgui ne da johya'ą ngue'ą ya bi dá nximhai 'nara bątsi.

22 Guí njahнbн nehe, guí tu ri mнihн, pe nuga ma ga yopa pengui ga 'bнi con gue'ahн, ne njabн ma xi gui johyahн, ne hinto da hñącahн nura johya'ą.

23 Ha nuya pa'н ya hinte ma nt'ani ma gui 'yangahн. Xi majuąni dí xi'ahн, nú'ą te gatho gui 'yapabihн ma Dada de ja ma thuhu, nu'ą́ ma da 'ra'ahн.

24 Hinte xcá 'yapthohн Ajuą ma Dada de ja ma thuhu. 'Yaphн y nu'ą́ da 'ra'ahн, pa njabн nząntho xi da nja ri johyahн.

Ra Jesu bi ntąte de ra ximhai

25 Nú'ą stá xi'ahн, stá xi'ahн ngu 'nara 'bede. Pe ma da zø ra pa gue ya hinga ma ga xi'ahн njabн, pe ma ga xi'ahн de ma Dada co ya noya nú'н 'bestho da za gui pądihн.

26 Ha nuya pa'н ma gui 'yaphн ma Dada de ja ma thuhu, y hinga mathoni go ga api pa da 'ra'ahн nú'ą te gui 'yaphн.

27 Ngue'ą ma Dada xi mą'a'ihн, ngue'ą guí mącaguihн ne xcá camfriguihн gue stá ehe de habн ndí 'bн'be'ą.

28 Ndí 'bн'be ma Dada ne stá ehe pa guecua ja ra ximhai, ne nubyá ma ga ma de guecua ja ra ximhai pa ga yopa pengui ma'na'qui nuni habн bí 'bн ma Dada.

29 Nu'bń nuyá nxadi bi 'ñembabi:

—Nubyá hą, ya tso ma mfenihe xá hño nú'ą guí mą, ngue'ą ya hinte grí hyɛcuabi nú'н ya noya guí mą.

30 Nubyá hą, dí pąhe gue guí pątho gatho, hangue hinga mahyoni to da 'yan'a'i 'nara nt'ani. Hangue dí camfrihe gue Ajuą bá pɛñ'a'i.

31 Ha nura Jesu bi dątuabi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ya guí camfrihн?

32 Pąhн gue ma da zø ra pa ne majuąni nubya ya xa zøhø, ma gui nxanihн ne ma gui penjн ja ri nguhн 'na ngu 'na, ne ma gui hyɛgasɛhн, pe nuga hinga ma ga 'bнsɛga, ngue'ą dí 'bн'be ma Dada.

33 Dí xi'ahн njabн pa da za gui 'bнhн te rá 'ñentho nsi ra dumнi ngue'ą guí camfriguihн. Nuua ja ra ximhai ma gui thohн ya thogui, pe oxqui tu ri mнihн, dá nja ri ts'ɛdihн pa gui tsɛtihн, ngue'ą nuga ya stá ntąte de nuna ra ximhai.

17

Ra Jesu apa Ajuą rá Dada po yá nxadi

1 Mi uadi bi mąnga njabн ra Jesu, nepн bi nøts'e pa mahets'i ne bi 'yapa Ajuą rá Dada, bi 'ñena:

—Ma Dada'i, ya bi zø ra ora. 'Yøt'e pa da hnequi ma nsunda núga ri T'нgui, ne pa njabн necá ga øt'e pa da hnequi ri nsunda nehe.

2 Ngue'ą nu'i xcá 'yɛntc'a ja ma 'yɛ gatho ya jąi de ra ximhai, pa ga umbabi ra te nząntho nuto gatho xcá 'raqui.

3 Nú'н to'o pɛ'tsa ra te nząntho go gue'н pądi gue go guesɛ'i grá 'nat'a Ajuą majuąni, ne pącagui núga drá Jesucristo xcá pɛncagui.

4 Nuga stá øt'e pa bi hnequi ri nsunda nuua ja ra ximhai, ngue'ą ya stá jua't'a ri 'bɛfi nú'ą gá 'bɛpcagui ga pɛfi.

5 Nubyá, ma Dada'i, 'yøt'e pa nu xcrá yopa mabн, da yopa hnequi ma nsunda ngu nú'ą ndí pɛ'tsi nú'bн ndá 'bнhuibн nú'bн mi othotho ra ximhai.

6 Núyн to'o xcá huahni de ra ximhai ne xcá 'racagui, ya stá utuabiyн to'o'igue ne tengu ri 'mнi. Nuyн go ri mɛtiyн ne xcá

'racaguiyʉ, ne nuyʉ́ xa 'yøt'e ngu mạnga ri noya.
7 Nuyʉ́ ya pạdi gue gatho nú'ạ dí pɛfi ne
nú'ạ dí mạ go xcá 'bɛpcagui.
8 Ngue'ạ stá xipabiyʉ nú'ạ xcá xicagui, ne
nuyʉ́ xa gamfri, ne xa bạdi gue xi majuạni
stá ehe de habʉ ndí 'bʉhui, ne xa gamfri
gue go gue'e xcá pɛncagui.
9 Nuga dí a'a'i gui suyʉ, hingo dí a'a'i pa
gui su nú'ʉ ya jạ'i hingyá gamfri, hønsɛ dí
a'a'i gui su núyʉ xcá 'racagui, ngue'ạ go ri
mɛtiyʉ.
10 Ne gatho nú'ạ xcá 'racagui go ma
mɛtiga, ne gatho nú'ạ ma mɛtiga go ri
mɛti nehe, ne gatho nú'ạ ri mɛtigue go ma
mɛtiga nehe. Mahyɛgui ma mɛtihʉ. Ne ma
nsunda di hnequi ja guehyʉ.
11 Ngu guí pạdi gue nuga ya hinga ma ga
'bʉcua ja ra ximhai, ngue'ạ ma ga mabʉ pa
habʉ guí 'bʉi. Pe nuyʉ́ hạ, ma da gohi. Ma
mạca Dada'i, jamasu co ri ts'ɛdi núyʉ to'o
xcá 'racagui, pa njabʉ da 'nathoyʉ ngu dí
'nathoui.
12 De stá 'bʉcua ja ra ximhai stá jama-
sugayʉ co ri ts'ɛdi pa hinxa 'uegueyʉ. Stá
su núyʉ xcá 'racagui, ne hinto ma'na de
guehyʉ xa 'mɛdi, nsøctho nú'ạ to'o dí 'ñepi
da 'mɛdi pa da njabʉ ngu mạnga ra Mạca
T'ofo.
13 Nubyá ma ga mabʉ habʉ guí 'bʉi. Pe
de dí 'bʉcuatho ja ra ximhai, dí a'i go gui
subyayʉ, pa njabʉ nuyʉ́ da mɛ'tsa ra johya
ja yá coraso ngu nú'ạ dí pɛ'tsca.
14 Nuga stá xipabiyʉ ri noya, pe nuya jạ'i
nú'ʉ hingyá gamfri di ʉtsayʉ ngue'ạ nuyʉ́
ya hingyá mɛti ra ximhai, ngugui nehe
hingo rá mɛtigui ra ximhai.
15 Hindí a'a'i pa gui tsits'i de guecua ja ra
ximhai, nu'ạ dí a'a'i, ñạniyʉ de ra ts'ondạhi.
16 Nuyʉ́ ya hingyá mɛti ra ximhai, ngugui
nehe hingo rá mɛtigui ra ximhai.
17 Hangue dí a'a'i gui utuabiyʉ ri noya, pa
njabʉ da 'uegueyʉ de gatho nú'ạ xá nts'o ja
ra ximhai, ngue'ạ nuri noya gue'ạ majuạni.
18 Ngu xcá pɛncaguiua ja ra ximhai,
njabʉ nehe dí pɛhniyʉ pa da ma gatho ja rá
ngʉni ra ximhai pa da mạnga ri noya.
19 Nuga dí huts'i ga unga ma te po rá
nguehyʉ ngue'ạ dí ø't'a'i nú'ạ go ri paha,
pa njabʉ neheyʉ da 'yø't'a'i ri paha ngue'ạ
nuyʉ́ pạdi nú'ạ majuạni.
20 Hindí a'a'i pa sɛhɛyʉ, dí a'a'i nehe pa
nuto gatho ma da 'yøde nú'ạ da mạnyʉ, ne
da gamfrigui,
21 pa da 'natho'ʉ ngu dí 'nathoui, ngue'ạ
nu'i ma Dada'i guí 'bʉi con gueque ne nuga
dí 'bʉi con gue'e. Ne dí a'a'i pa nú'ʉ́ ne
nujʉ ga 'nathohʉ, pa njabʉ gatho ya jạ'i
ja ra ximhai da gamfri gue go gue'e xcá
pɛncagui.
22 Ngu xcá 'yøt'e pa bi hneca ri nsunda ja
ma 'mʉi nuua ja ra ximhai, njabʉ nehe stá
øt'e pa da hneca ri nsunda ja yá 'mʉi'ʉ, pa
njabʉ da 'natho'ʉ nehe ngu dí 'nathoui.
23 Nuga dí 'bʉi con gue'ʉ ne nu'i guí 'bʉi
con gueque, y njabʉ da 'natho'ʉ, pa njabʉ
gatho ya jạ'i ja ra ximhai da za da bạdi gue
go gue'e xcá pɛncagui ne grí mạdi'ʉ nehe
ngu grí mạcagui.
24 Ma Dada'i, ya nguí mạcagui desde
nú'bʉ mi othotho ra ximhai, ne 'nada ra
nsunda habʉ ndí 'bʉhui. Nubyá nú'ʉ to'o
xcá 'racagui dí ne da mabʉ núbʉ habʉ grá
ma, y núbʉ́ ma dí hyanda ma nsunda nú'ạ
ya ma ga yopa hạni ma'na'qui.
25 Ma hoga Dada'i, nuya jạ'i hingyá gam-
fri hingui pạdi to'o'i, pe nuga hạ, dí pạdi
to'o'i, ne núyʉ xcá 'racagui pạdi gue go
gue'e xcá pɛncagui.
26 Stá utuabiyʉ to'o'igue ne tengu ri 'mʉi,
ne ga sigui ga utuabi, pa njabʉ ngu grí
mạcagui, neheyʉ da mɛ'tsa nú'ạ ra hmạte'ạ
ja yá coraso, ne nuga ga 'bʉi con guehyʉ.

18

Bri jʉ nts'ạhni ra Jesu
(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

1 Ha nu mi uadi bi mạnga ra Jesu njabʉ,
bi ma de guehni co yá nxadi ne bi 'rani ja
'nara hñe rá thuhu Cedró, pa bi zøni'ʉ ja
'nara uạza, nepʉ ja bi yʉt'ini'ʉ.
2 Ha nura Juda nú'ạ bi da ra Jesu, ya
mi pạdi nú'ạ ra uạza, ngue'ạ ndunthi ya
'mi'qui xqui mani'ạ co ra Jesu ne ma'ra yá
nxadi, mi munts'ini'ʉ.
3 Nu'bʉ́ ra Juda bi zixa 'na hmunts'i
ya soldado ne 'raya gʉnts'ạhni nú'ʉ xqui
mɛhna ya ndạ gá macjạ ne ya fariseo, ne ja
bi mani'ʉ ja ra uạza mri hñạ ya ñot'i ne con
te da hñotehmạ.

4 Pe nura Jesu gatho mi pa̱tho nú'a̱ te mi
ma da t'ø'tuabi'a̱, hangue bá pøni de ja ra
ua̱za pa bi nthɛui'ʉ, ne bi 'yambabi'ʉ:
—¿To'o guí hoñhʉ?
5 Ha nu'ʉ́ bi da̱di ne bi 'ñena:
—Ra Jesu nú'a̱ ra me Nasare.
Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Go guecagui.
Ne ra Juda nú'a̱ to'o bi da'a̱ mi 'bahuini
ya soldado ne ya gʉnts'a̱hni.
6 Ha ngu bi uadi bi ma̱nga ra Jesu gue go
mi gue'a̱, nu'bʉ́ nu'ʉ́ bi mengui dega xʉtha
ne bi dagui ja ra hai.
7 Nepʉ nura Jesu bi yopa 'yambabi'ʉ ne
bi 'ñembabi:
—¿To'o guí hoñhʉ?
Ha nu'ʉ́ bi 'ñena:
—Ra Jesu nú'a̱ ra me Nasare.
8 Ha ra Jesu bi da̱di ne bi 'ñena:
—Ya stá xi'ahʉ gue go guecagui. 'Bʉ go
gueque guí hongaguihʉ, oxqui jʉhʉ ni 'na
de núyʉ drí 'ño'be.
9 Ra Jesu bi ma̱nga njabʉ pa da nja ngu
nura noya xqui ma̱ñ'a̱: "Ni 'na hindá 'bɛdi
de núyʉ xcá 'racagui."
10 Nu'bʉ́ nura Simu Pedro mri hña̱ 'nara
mahuai, ha bi c'o'tsi ne bi dacua rá gu de ra
'ñɛi rá 'bɛgo ra da̱nga nda̱ gá macja̱. Y nú'a̱
ra 'bɛgo'a̱ mrá thuhu ra Malco.
11 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:
—Oguí øt'a njabʉ, pɛ'tsa ri huai. Majua̱ni
ma ga tho ra thogui, ngue'a̱ gue'a̱ rá paha
Aju̱a̱ ma Dada.

Ra Jesu bi ts'ixa ja rá thandi ra da̱nga nda̱ gá macja̱
(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

12 Nepʉ nuya soldado co yá nda̱ ne co
ya gʉnts'a̱hni nú'ʉ xqui mɛhna ya nda̱ gá
xodyo bi mihi'ʉ ra Jesu ne bi du'ti.
13 Rá mʉdi bi ts'its'i'a̱ habʉ mi 'bʉ ra Anás,
ngue'a̱ nu'á̱ go mrá ndøhña̱ ra Caifá nú'a̱
to'o mrá da̱nga nda̱ gá macja̱ de nú'a̱ ra
jɛya'a̱.
14 Nura Caifá go gue'a̱ xqui ma̱ ne xqui
xipa ya nda̱ gá xodyo gue mri 'ñepi hønda
'na da du po rá ngue ya ja̱'i.

Ra Pedro bi ncøni gue himi pa̱di ra Jesu
(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

15 Ha nura Simu Pedro ne ma'na ra nxadi
mri 'bɛfa zi yabʉtho mi dɛnga ra Jesu. Nú'a̱
rá ñoho ra nxadi mrá mpa̱di nú'a̱ to'o mrá
da̱nga nda̱ gá macja̱, hangue nu'á̱ bi yʉt'a ja
ra patio de rá ngu'a̱ habʉ xqui jʉ'ta ra Jesu.
16 Pe nura Pedro bi gohi møte de ra
gosthi. Nepʉ nú'a̱ ra nxadi mrá mpa̱di nú'a̱
to'o mrá da̱nga nda̱ gá macja̱ bi bøni ne
bi ña̱ui ra 'bɛhña̱ nú'a̱ mrá nsugosthi pa bi
thoca ra Pedro mbo.
17 Nepʉ nú'a̱ ra 'bɛhña̱ mrá nsugosthi bi
'yambabi ra Pedro ne bi 'ñembi:
—¿Ha hingo gue'e gá 'ñoui dega nxadi
nura da̱me'a̱?
Nepʉ nura Pedro bi da̱di bi 'ñena:
—Hina, nuga hina.
18 Ha nuya 'bɛgo ne ya gʉnts'a̱hni xqui
'ñu ra tsibi ngue'a̱ xmá tsɛ, ne mi 'bahni mri
mpa'ti, ha nehe ra Pedro mi 'bahuini'ʉ mri
mpa'ti'a̱.

Ra da̱nga nda̱ gá macja̱ bi 'yø'tua ya nt'ani ra Jesu
(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

19 Ha nú'a̱ ra da̱nga nda̱ gá macja̱ bi
'yambabi ra Jesu de yá nxadi ne de rá
nt'utuate.
20 Ne nura Jesu bi da̱di ne bi 'ñena:
—Nuga stá ña̱ ja yá thandi gatho ya ja̱'i,
nza̱ntho stá udi ma nt'utuate ja ya nija̱
ne ja ra nda̱nija̱ habʉ di munts'a gatho ya
xodyo, ne hinstá ña̱ mant'a̱gui.
21 ¿Hanja go guí angagui? 'Yambabi to'o
gatho xa 'yøde te stá ma̱. Nú'ʉ́ ha̱, pa̱di xá
hño te stá ma̱.
22 Ha nu mi ma̱nga njabʉ ra Jesu,
'nara gʉnts'a̱hni mi 'bahni bi umba 'nara
mpɛ'ti'a̱, ne bi 'ñembabi:
—¿Ha gue njabʉ guí tha̱tuabi ra da̱nga
nda̱ gá macja̱?
23 Nu'bʉ́ nura Jesu bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ stá ña̱ma'ñʉhma̱, da za gui xiqui
te rá 'bɛ'a̱ stá ma̱ xá nts'o. Xi'a̱ gue dá ña̱ xá
hño, ¿hanja guí nabgagui?
24 Nepʉ de gue'a̱ ra Anás bi mɛhni mi
tha̱t'itho pa habʉ mi 'bʉ ra Caifá nú'a̱ mrá
da̱nga nda̱ gá macja̱.

Ra Pedro bi yopa ncøni gue himi pa̱di ra Jesu
(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

25 Ha nura Pedro mi 'bahni mri mpa'ti bi t'ambabi ma'na'qui:
—¿Ha hingo gue'e gá 'ñoui dega nxadi nú'a̱ ra 'ñøhø'a̱?
Ha nu'á̱ bi ncøni ne bi 'ñena:
—Hina, nuga hina.
26 Ha mi 'bahni 'nará 'bɛgo ra da̱nga nda̱ gá macja̱, ne nu'á̱ mi ja te mrá njaui nú'a̱ xqui thacua rá gu, ne nura Pedro go xqui 'yøt'a njabʉ. Nura 'bɛgo'a̱ bi 'ñembabi ra Pedro:
—¿Ha gue hindá hant'a'ini ja ra ua̱za con gue'a̱?
27 Ha nura Pedro bi ncøni ma'na'qui, ne 'bestho nura ora'a̱ bi mafi ra menja̱.

Ra Jesu bri 'ba'ma ja rá thandi ra Pilato
(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

28 Hamxuditho bi ts'ixa ra Jesu de ja rá ngu ra Caifá pa habʉ mi ja rá ts'ʉtbi ra Pilato nú'a̱ mrá gobierhnu, ha nuya xodyo himbi yʉt'a mbo ra ts'ʉtbi pa njabʉ hinda nts'oqui'ʉ, ne pa njabʉ da za da zi ra hñuni de ra ngo dega pascua.
29 Nu'bʉ́ ra Pilato bi bønga møte habʉ mi 'bai'ʉ pa bi 'yambabi'ʉ ne bi 'ñembi:
—¿Te 'bɛ guí ne gui ma̱mbabihʉni?
30 Nu'ʉ́ bi da̱di ne bi 'ñembabi:
—'Bʉ hinte ma ts'oqui xa 'yøthma̱, nixi stá tsin'ahma̱he.
31 Ha nura Pilato bi 'ñembabi'ʉ:
—Tsixhʉ ne go da 'yø'tuahʉ ra ts'ʉtbi ngu nú'a̱ ma̱nga ri leyhʉ.
Ha nuya xodyo bi 'ñena:
—Núje dyá xodyohe hindí pɛ'tshe ra nsɛqui pa ga hohe 'nara ja̱'i.
32 Bi ma̱nga njabʉ'ʉ pa ra Jesu da 'yo ja yá 'yɛ ya me Nroma, ngue'a̱ nu'ʉ́ ha̱, mi pɛ'tsa ra nsɛqui pa da nhyote'ʉ ja 'nara ponza. Hangue bi njabʉ ngu xqui ma̱nga ra Jesu te ma du mi ma da du'a̱.
33 Nepʉ nura Pilato bi yopa yʉt'i ma'na'qui habʉ mi ja rá ts'ʉtbi, ne bi zohna ra Jesu pa bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:
—¿Ha go gue'e grá Nda̱ de ya xodyo?
34 Ha ra Jesu bi da̱di ne bi 'ñena:
—¿Ha gue to xa xi'a'i, o go guí ma̱nsɛ?
35 Ha ra Pilato bi 'ñembabi:
—¿Ha gue drá xodyoga? Nuya mengu ri hai ne ya nda̱ gá macja̱ go gue'ʉ bá tsi'a'i de guecua. ¿Te xcá 'yøt'e?
36 Nu'bʉ́ ra Jesu bi da̱di ne bi 'ñena:
—Ma nsu dega nda̱ hingo xa 'raca ya meximhai. Nu'bʉ go xa 'racjhma̱'ʉ, nu'bʉ́ nú'ʉ to'o gra manda xa ña̱njhma̱ha̱ de ja yá 'yɛ ya nda̱ gá xodyo. Pe numa hmandaga hingo mahyɛgui ngu nú'ʉ jaua ja ra ximhai.
37 Hangue nura Pilato bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ́ nu'i 'nagrá nda̱gue'bʉ.
Ra Jesu bi da̱di ne bi 'ñena:
—Ha̱ha̱, drá nda̱ ngu ja juadi gá ma̱. Pa gue'a̱ dá e dá 'bʉiua ja ra ximhai pa ga xipa ya ja̱'i nú'a̱ majua̱ni. Nuto gatho camfri nú'a̱ majua̱ni, go gue'ʉ øde nú'a̱ dí ma̱.
38 Nu'bʉ́ ra Pilato bi 'ñembabi:
—¿To ja gue'a̱ pa̱di nú'a̱ majua̱ni?

Ra Jesu bi sɛcuabi gue da tho
(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Ha nu mi ma̱nga njabʉ bi bønga møte pa bá yopa ña̱ui ya xodyo ne bi 'ñembabi'ʉ:
—Nuga hinte ma ts'oqui dí tsʉtuabi nuna ra 'ñøhø.
39 Numa nza̱ihʉ dí pɛ'tshʉ dí hɛc'ahʉ 'nara 'yofadi núbya de ra ngo dega pascua. Nu'bʉ́, ¿ha guí nehʉ ga hɛc'ahʉ nuni ri Nda̱hʉ nú'ahʉ gyá xodyohʉ?
40 Ha nu'ʉ́ bi mʉdi bi mafi gatho ne bi 'ñena:
—¡Nuní hina, nura Barraba ha̱!
Ha nú'a̱ ra Barraba mrá dacate'a̱.

19

1 Hangue ra Pilato bi manda bri fɛt'a ra Jesu.
2 Nepʉ nuya soldado mi 'bʉhni bi met'a 'nara corona dega 'bini, ne bi hñu'tsuabi ja rá ña̱xu ra Jesu ne bi hyete 'nara thɛnga dutu.
3 Nepʉ bi 'ñembabi'a̱:
—¡'Bʉi pa nza̱ntho nu'i ri t'equ'ei rá Nda̱'i ya xodyo!
Nepʉ nu'ʉ́ mi umba ya mpɛ'ti'a̱.
4 Ha nura Pilato bi bønga møte ma'na'qui ne bi 'ñembabi ya xodyo:
—Ndi, dra zin'a'ihʉua pa gui pa̱hʉ gue hinte ma ts'oqui dí tsʉtuabini.
5 Ha ra Jesu bi bønga møte mi hu'tsa nú'a̱ ra corona dega 'bini ne mi he nú'a̱ ra

thɛnga dutu. Nepʉ ra Pilato bi 'ñemba ya xodyo:
—¡Xi 'bacua nuna 'ñøhø!
6 Ha nuya ndạ gá macjạ ne ya gʉnts'ạhni mi mantho'ʉ nu mi hyanda ra Jesu, ne mi eñ'ʉ:
—Nuní drá pont'i, drá pont'i pa da du.
Nu'bʉ́ ra Pilato bi 'ñembabi'ʉ:
—Tsixhʉ, go da bá ponthʉ, ngue'ạ nuga hinte ma ts'oqui dí tsʉtuabini.
7 Nepʉ nuya xodyo bi dạdi ne bi 'ñena:
—Nuje dí pɛ'tshe 'nara ley, ne nura ley'ạ mạ gue nuní dí 'ñepi da du, ngue'ạ xa 'ñet'a T'ʉ de Ajuạ.
8 Ha nu mi 'yøde ra Pilato nú'ạ mi mạñ'ʉ, ma'na bi ntsu'ạ.
9 Hangue bi zixa ra Jesu ma'na'qui mbo ja ra ts'ʉtbi ne bi 'yambabi bi 'ñembi:
—¿To'o rá 'mɛhni'i?
Pe nura Jesu hinte bi dạdi.
10 Hangue ra Pilato bi 'ñembabi'ạ:
—¿Ha gue hinte guí thạdi? ¿Ha gue hinguí pạdi gue dí hạ ra ts'ɛdi pa ga pont'a'i o pa ga hɛc'a'i?
11 Nu'bʉ́ nura Jesu bi dạdi ne bi 'ñena:
—Ni 'nara ts'ɛdi hinguí hạ pa da za te gui 'yøtcagui 'bʉ hingo Ajuạ da 'ra'a ra ts'ɛdi. Hangue nú'ạ to'o xa dagagui ja ri 'yɛ, nú'ạ́ go gue'ạ ma'na tu ra ts'oqui que nu'i.
12 Hangue desde ra ora'ạ, ra Pilato mi ne da hyɛguihmạ'ạ, pe nuya xodyo himi tsaya ra hmafi ne mi ena'ʉ:
—¡Nu'bʉ nu'i gui hyɛgui nú'ạ ra 'ñøhø'ạ, nu'bʉ́ hingrí amigo ra dạnga ndạ Cesa, ngue'ạ gatho nú'ạ to'o da 'ñet'a ndạ gue'ạ rá ncontra ra Cesa!
13 Ha nu mi 'yøde ra Pilato nú'ạ mi mạñ'ʉ, nu'bʉ́ nu'ạ́ bi manda da ts'ixa ra Jesu pa møte, nepʉ nehe'ạ bi bøni pa bá hudi ja rá hudi dega ts'ʉtbi ja ra luga mrá thuhu Gabata dega ebreo, rí bøni da 'ñena rá thuhu ra T'ʉt'ado.
14 Y nú'ạ ra pa'ạ mrá pa dega nthoqui de ra ngo dega pascua, ne ngu mi nzʉnga 'rato xudi. Nepʉ ra Pilato bi 'ñembabi ya xodyo:
—¡Ndi, 'bacua ri Ndạhʉ!
15 Pe nu'ʉ́ bi yopa mafi'ʉ ma'na'qui ne bi 'ñena:
—¡Tsits'i, bá pont'i, ne ja dí duni!
Nepʉ ra Pilato bi 'ñembabi'ʉ:
—¿Ha gue guí nehʉ ga pont'a nuna ri Ndạhʉ?
Nepʉ nuya ndạ gá macjạ bi dạdi ne bi 'ñena:
—Nura Cesa hønsɛ go gue'ạ ma ndạhe, y jo'o ma'na.
16 Hangue ra Pilato bi 'yɛnt'ua ja yá 'yɛ ya xodyo pa dra pont'i'ạ. Hangue nu'ʉ́ bi zinga ra Jesu ne bi zits'i pa da pont'i ngu mi ne'ʉ.

Ra Jesu bri pont'a ja ra ponza
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

17 Ne ra Jesu bi bøni mi ndude rá ponza. Ne bi ts'its'i pa ja ra t'øhø rá thuhu Ñạxmadu, dega ebreo rá thuhu Golgota.
18 Ne ja brá pont'ini'ạ co má yoho ya 'ñøhø, 'na cada rá hyo, ha ra Jesu bi 'yoda madetho de gue'ʉ.
19 Y ja ra ponza habʉ bri pont'a ra Jesu xqui thøta 'nara xithɛ ne mi huxni 'raya noya nú'ạ bi manda ra Pilato da t'ofo. Mi ena njabʉ: "Ra Jesu ra me Nasare, rá Ndạ ya xodyo."
20 Ne ndunthi ya xodyo bi hñe'ta nú'ʉ ya noya, ngue'ạ habʉ bri pont'a ra Jesu mi guetbʉ ra hnini Jerusale, y nú'ʉ ya noya'ʉ xqui t'ofo dega ebreo, ne dega griego, ne dega lati.
21 Ne nuyá ndạ gá macjạ ya xodyo bi ma bá embabi ra Pilato:
—¿Hanja gá ofo njabʉ gue go gue'ạ rá Ndạ ya xodyo? 'Yofo gue nu'ạ́ mi mạnsɛ gue rá Ndạ ya xodyo.
22 Ha nura Pilato bi dạdi ne bi 'ñena:
—Nu'ạ stá ofo, ya stá ofo.
23 Ha nu mi uadi bi pont'a ra Jesu nuya soldado, bi gʉmpa yá dutu ra Jesu nú'ʉ xqui 'bøcuabi. Mi goho ya soldado, ne bi hñegue 'ra 'na xɛni nuya dutu'ʉ. Ne bi gʉmpa rá mahe nú'ạ himi pɛ'tsa ni 'nará nt'ɛdi, mi xøgue ra xʉni.
24 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñémbabi'ʉ 'na ngu 'na:
—Hinga ma ga tʉñhʉ, ma ga rifahʉ pa ga nuhʉ to'o drá mɛti.
Hangue bi njabʉ ngu mạnga ra Mạca T'ofo habʉ ena: "Bi nhyegue 'ra 'na xɛni ma dutu, ne bi rifagui nú'ạ ma'na ma he." Ne gue'ạ bi 'yøt'a ya soldado.
25 Y guetbʉ ja ra ponza mi 'bahni rá nạnạ ra Jesu, ne 'nara 'bɛhñạ nú'ạ mrá cu rá nạnạ ra Jesu, ne ra Maria rá 'bɛhñạ ra Cleofa, ne ra Maria Magdalena.

26 Ha nu mi hyanda ra Jesu rá nạnạ mi
'bahuini nú'ạ rá hmạca nxadi'ạ, nu'bứ nu'ạ́
bi 'ñembabi rá nạnạ:
—Nubyá 'yøt'a ra uɛnda gue nú'ạ guí
'bahuibн go gue'ạ dri t'нbya'ạ.
27 Nepн ra Jesu bi 'ñembabi nehe nú'ạ rá
hmạca nxadi:
—Ne'i, 'yøt'a ra uɛnda gue nú'ạ guí
'bahuibн go gue'ạ dri nạnạbya'ạ.
Y desde gue'bн, nura hmạca nxadi bi
zits'i'ạ ja rá ngu pa bi japamasu.

Ra Jesu bi du
(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

28 Y ra Jesu mi pạdi gue ya bi uadi gatho,
nepн pa bi nja ngu nú'ạ mạnga ra Mạca
T'ofo, nu'ạ́ bi 'ñena:
—Tsнca ra nduthe.
29 Ha mi jani 'nara mohi mi po ra ju'tsa
vinu. Nepн bri 'bo'mba 'nara sponja co
nura ju'tsa vinu ne bri thøta ja 'nara ts'нt'o
dega isopo, nepн bi 'bø'tse asta ja rá ne ra
Jesu.
30 Ha nu mi zi nura ju'tsa vinu ra Jesu bi
'ñena:
—Ja xa uadiua gatho nú'ạ xra 'bɛpcagui.
Ne 'bestho ra ora'ạ bi ñe'mi ne bi du.

'Nara soldado bi umba 'nara nsнni ja rá hyo rá tiñạ ra Jesu co 'nara lansa

31 Ha mrá pa ra nthoqui de ra ngo
dega pascua, hangue nuya ndạ gá xodyo
bi ma bá bạntebi ra Pilato pa da manda
dra thempa yá ua nú'н xqui 'bont'i ne da
jạ'mba yá ndo'yo de guehni, pa njabн ni
'nara anima hinda gohi ja ra ponza nura
pa dega tsaya, ngue'ạ nú'ạ ra pa dega tsaya
gue'ạ ra dạngo.
32 Hangue nuya soldado bi uat'i habн mi
zнdi 'na de nú'н ya be xqui 'bont'i mahyɛgui
co ra Jesu pa bi thempabi yá ua, nepн bri
jabн nehe nú'ạ ma'na ra be.
33 Pe nu mi uat'i habн xqui 'bont'a ra
Jesu, nu'ạ́ ya himbi thempa yá ua ngue'ạ bi
hyandi'н gue ya xqui du'ạ.
34 Pe 'nara soldado bi umba 'nara nsнni
ja rá hyo rá tiñạ co 'nara lansa, nepн 'bestho
bi bønga ra ji ne ra dehe.
35 Ha nú'ạ to'o pedenạ, go 'na to'o bi
hyandi, y núna mạ go guehna majuạni, pa
gui camfrihн nehe.
36 Bi njabн pa bi nja ngu mạnga ra Mạca
T'ofo habн ena: "Hindra thempabi ni 'nará
ndo'yo'ạ."
37 Y nehe bi njabн ngu mạnga ra Mạca
T'ofo habн ena: "Ya jạ'i bi hyandi nú'ạ bi
sнnsɛ'н."

Ra Jesu bri t'agui
(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

38 Nepн ra Jose mrá me Arimatea bi ma
bá bạntebi ra Pilato pa da 'yapa nsɛqui
da cạ'mba rá zi ndo'yo ra Jesu de ja ra
ponza ne da duts'i'ạ. Ra Jose xqui gamfri ra
Jesu, masque mant'ạguitho ngue'ạ mi tsu
yá mixodyoui. Ne ra Pilato bi umba nsɛqui,
hangue bi ma bá cạ'mba rá ndo'yo ra Jesu
de ja ra ponza ne bi duts'i.
39 Nehe ra Nicodemo nú'ạ xqui ma da
c'ạ'tsa ra Jesu dega xuui, nehe bi mani habн
xqui 'bont'i'ạ. Nu'ạ́ mi hñạ ra mirra mi
nthạnts'i co ra aloe, mi pɛ'tsa 'natema'rɛt'a
kilo rá hñн.
40 Nepн nu'н́ bi du'tsua rá zi ndo'yo ra
Jesu, ne bi mant'i co ya xнni dutu nú'н xqui
t'нxa nú'ạ ra mirra ne ra aloe, ngue'ạ mi
njabн yá nzại yá nt'agui ya xodyo.
41 Y nu habн bri pont'i'ạ, mi jнmpa
guetbн 'nara uạza habн mi ja 'nara cнts'i pa
ra nt'agui, ne hinto xqui nt'aguitho ja nura
cнts'i'ạ.
42 Hangue ja bá aguini'н ra Jesu ngue'ạ
guehni bi gнmpa guetbн'н de habн xqui
'bont'i'ạ, ne ngue'ạ ya mi ma da mнdi ra pa
dega tsaya de ya xodyo.

20

Ra Jesu bi yopa nte de ra du
(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

1 'Nitho nú'ạ ndomingo, tobya himi
hats'itho, ra Maria Magdalena bi ma habн
xqui t'agui ra Jesu, ne bi hyandi gue xqui
t'ent'a ra do nú'ạ xqui jot'a ra nt'agui.
2 Hangue nu'ạ́ bi ma hnest'ihi pa habн mi
'bнi ra Simu Pedro ne nú'ạ ma'na ra nxadi
nú'ạ xi mrá hmạdi ra Jesu ne bi 'ñembabi'н:
—Xa thại ra zi Hmu de habн mi t'agui ne
xa thuts'i, y nubyá nixi hindí pạhe habн xá
ts'ogui'ạ.
3 Nepн nura Pedro bi ma 'bestho pa da
c'ạ'tsa ra nt'agui co nú'ạ ma'na ra nxadi.

4 Bi ma hnest'ihi ri yoho, pe nú'ạ ma'na
ra nxadi ma'na bi 'mɛt'o de ra Pedro,
hangue 'mɛt'o bi zønga ja ra nt'agui'ạ.
5 Ngu bi zøni bi ndoqui ne bi nc'ạts'i, nepʉ
bi hyanda ya xʉni dutu mi 'bøni, pe nu'ạ́
himbi yʉt'i.
6 Nepʉ hinga ya'ạ 'bestho bi zønga ra
Simu Pedro nú'ạ mri 'bɛfa, ne nu'ạ́ hạ, bi
yʉt'a mbo ra nt'agui ne bi hyanda ya xʉni
dutu mi 'bøni.
7 Ne bi hyanda nú'ạ ra dutu xqui
thu'tuahmạ rá ñạxu ra Jesu xqui 'bants'i
ne 'nambʉ xqui thuts'i.
8 Nehe nú'ạ xqui zønga ra mʉdi, bi yʉt'i
mbo habʉ bi t'agui ra Jesu pa bi hyandi,
ne bi gamfri gue ra Jesu xqui yopa nte ngu
xqui xipi'ʉ.
9 Nu'ʉ́ hinxqui zo yá mfeni de nú'ạ mi
mạnga ra Mạca T'ofo habʉ ena gue mi pɛ'tsi
da nangui de ja ra du, ne asta nura ora'ạ ja
bi zo yá mfeni'ʉ.
10 Nepʉ ri yoho bi mengui pa ja yá ngu'ʉ.

Ra Maria Magdalena bi hyanda ra Jesu xqui nangui de ra du
(Mr. 16:9-11)

11 Pe nura Maria mi 'bahni møte guetbʉ
ra nt'agui mi zoni, ne ra ora mi zoñ'ạ bi
ndoqui pa bi nc'ạxa mbo ra nt'agui.
12 Ne bi hyanda yoho ya ɛnxɛ mri hñe
t'axi, 'na mi hudi habʉ xqui nja rá ñạxu, ha
nu'ạ ma'na habʉ xqui nja yá ua nuni habʉ
xqui 'bɛgui hmạhạ rá zi ndo'yo ra Jesu.
13 Ha nu'ʉ́ bi 'ñembabi'ạ:
—Nạná, ¿hanja guí zoni?
Nu'ạ́ bi 'ñena:
—Ngue'ạ xa thại ma zi Hmu ne xa thuts'i,
ne hindí pạdi habʉ xá ts'ogui'ạ.
14 Ne nu mi mạnga njabʉ'ạ, bi ñegui nepʉ
bi hyanda ra Jesu mi 'bahni, pe nu'ạ́ himbi
bạdi ua go mi gue'ạ ra Jesu.
15 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:
—Nạná, ¿hanja guí zoni? ¿To'o guí honi?
Ha nura Maria mi hu rá mʉi gue go mi
gue'ạ ra nsu uạza, hangue bi 'ñembabi:
—Ndada, 'bʉ xcá tuts'igue, xicagui habʉ
xcá tsogui pa ga ma ga tuts'i.
16 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:
—¡Maria!
Ra ora'ạ ra Maria bi mpʉnts'i ne bi
'ñembabi dega ebreo:
—¡Raboni! —Nú'ạ ra noya'ạ rí bøni da
'ñena Xahnate.
17 Ha ra Jesu bi 'ñembabi:
—Oguí thangagui ngue'ạ hinstá matho
habʉ bí 'bʉ ma Dada, pe rí ma bá xipabi
nú'ʉ ma'ra ma cu ne gui 'ñembabi'ʉ gue ma
ga ma habʉ bí 'bʉ ma Dada ne ri Dadahʉ,
ma Ajuạ ne ri Ajuạhʉ.
18 Nu'bʉ́ ra Maria Magdalena bi ma bá xi-
pabi ya nxadi gue xqui hyanda ra zi Hmu,
ne bi xipabi'ʉ ngu nú'ạ xqui xipabi'ạ.

Ra Jesu bi 'mai madetho de yá nxadi
(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

19 Ne nura domingo'ạ de mi nxuui ya
nxadi xqui munts'i ne xqui got'a ya gosthi
ngue'ạ mi tsu ya ndạ gá xodyo. Nepʉ bi
zønga ra Jesu ne bi 'mai madetho de gue'ʉ
ne bi zɛngua bi 'ñembabi'ʉ:
—'Bʉhʉ te rá 'ñentho.
20 Ne nu mi xipabi njabʉ'ʉ, bi 'ñutuabi yá
'yɛ ne rá hyo rá tiñạ. Hangue ya nxadi xi bi
johya ngue'ạ bi yopa hyanda ra zi Hmu.
21 Nu'bʉ́ ra Jesu bi yopa 'ñembabi'ʉ:
—'Bʉhʉ te rá 'ñentho. Ngu bá pɛncagui
Ajuạ ma Dada, njabʉ nehe dí pɛn'ahʉ.
22 Ne nu mi mạnga njabʉ bi hui'ti'ʉ ne bi
'ñembabi:
—Hñạñhʉ ra Mạca Ndạhi.
23 Nuto gatho gui pumbahʉ yá ts'oqui,
gue'ʉ dra pumbabi, ne nuto gatho hingui
pumbahʉ, gue'ʉ di tuda yá ts'oqui.

Ra Toma bi hyanda ra zi Hmu gue xqui yopa nte de ra du

24 Pe nura ora mi zønga ra Jesu mi jo'oni
ra Toma 'na de nú'ʉ ya 'rɛt'amayoho ya
nxadi, nú'ạ mi t'embi ra Go.
25 Hangue nu ma'ra ya nxadi bi 'ñembabi
ra Toma:
—Stá hanthe ra zi Hmu.
Nepʉ nu'ạ́ bi 'ñembabi'ʉ:
—'Bʉ hinga handua yá 'yɛ habʉ bi mfoxa
ya clavo, ne 'bʉ hinga thint'a ma dedo habʉ
bi mfoxa ya clavo, ne 'bʉ hinga thint'a ma
'yɛ ja rá hyo rá tiñạ, hinga camfri.
26 Rá hñạto ma pa'ạ bi yopa munts'a ya
nxadi ma'na'qui, ne nu'bʉ́ hạ, mi 'bʉhni
nehe ra Toma. Nepʉ bi zønga ra Jesu mi
jot'a ya gosthi ne bi 'mai madetho de gue'ʉ
ne bi zɛngua bi 'ñembabi'ʉ:
—'Bʉhʉ te rá 'ñentho.

27 Nepʉ nu'ą́ bi 'ñembabi ra Toma:
—Hąua ri dedo ne thint'a ja ma 'yɛ, ne hąua ri 'yɛ ne thint'a ja rá hyo ma tiñą. Ográ 'ñągamfri, camfrigui.
28 Nu'bʉ́ ra Toma bi dądi ne bi 'ñembabi:
—¡Ma zi Hmu'i, ne ma Ajuą'i!
29 Nepʉ ra Jesu bi 'ñembabi:
—¿Ha gue ya xcá camfri ngue'ą xcá hyandgagui, nugue Toma? Dá njąpi nuto gatho camfrigui masque hinxa hyandgagui.

Nuna ra t'ofo bi t'ofo pa gui camfrihʉ

30 Ndunthi ma'ra ya dąnga nt'udi bi 'yøt'a ra Jesu ja yá thandi yá nxadi, pe nu'ʉ́ hinxa t'ofo ja nuna ra t'ofo.
31 Pe nuyá bi t'ofo pa da za gui camfrihʉ gue ma zi Hmuhʉ ra Jesu go gue'ą ra Cristo rá T'ʉ Ajuą, ne pa 'bʉ gui camfrihʉ, da nja ri tehʉ pa nząntho po rá ngue'ą.

21

Ra Jesu bi c'ą'tsa yoto yá nxadi ja ra ñąnthe

1 'Mɛfa ra Jesu bi yopa hnequi habʉ mi 'bʉi yá nxadi ja ra ndehe rá thuhu Tiberia. Ne bi yopa hnequi njaua:
2 Ra Simu Pedro mi 'bʉhui 'nadbʉ ra Toma nú'ą mi t'embi ra Go, ne ra Natanael nú'ą ra me Ncaná de Galilea, ne yá t'ʉ ra Sebedeo, ne má yoho yá nxadi ra Jesu, gatho'ʉ 'nadbʉ mi 'bʉi.
3 Ha ra Simu Pedro bi 'ñembabi'ʉ:
—Ma ga ma ra 'bɛhuą.
Ha nú'ʉ ma'ra nehe bi 'ñena:
—Ga maha nehe.
Nepʉ bi ma'ʉ ne bi yʉt'a ja 'nara motsa, pe nura xuui'ą hinte bi gʉ'ʉ.
4 Ha nu mi hyats'i mi 'bahni ra Jesu ja rá hyo ra ndehe, pe nuya nxadi himi pądi ua go mi gue'ą ra Jesu.
5 Nepʉ nu'ą́ bi 'ñembabi'ʉ:
—Ts'ʉnt'ʉhʉ, ¿ha hinte xcá jʉhʉ?
Nu'ʉ́ bi dądi ne bi 'ñena:
—Otho.
6 Ha nu'ą́ bi 'ñembabi'ʉ:
—Cąthʉ ra xit'ą po ja ra 'ñɛi de ja ra motsa ne njabʉ da za gui jʉhʉ.
Hangue nu'ʉ́ bi gąt'a ra xit'ą, ne nu mi gʉts'i xi mi ñuxa ya huą asta himi tsɛdi da pø'tse'ʉ co yá hñʉ ya huą mi cʉ.
7 Nu'bʉ́ nú'ą rá hmąca nxadi ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:
—¡Go guehni ma zi Hmuhʉ!
Ha ngu mi 'yøde ra Pedro gue go mi gue'ą ra zi Hmu, nu'bʉ́ bi dąma hñuxa rá he nú'ą xqui hñąqui, ne bi hñøt'a ja ra ndehe pa bi zønga ja ra ñąnthe habʉ mi 'ba ra Jesu.
8 Ne nu ma'ra ya nxadi bi 'yɛt'a ra motsa pa ja ra ñąni, mri gʉt'atho'ʉ ra xit'ą nú'ą mi ñuxa ya huą, ngue'ą himi yabʉ pa ja ra ñąni, ngu mi 'na nthebe metro rá yabʉ.
9 Ha nu mi bøni'ʉ de ra motsa, bi hyanda 'raya dɛspi mi zøni, ne ja mi oxni 'nara huą mi nthąxi, nehe mi jani 'raya thuhme.
10 Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Bá hąhʉ 'raya huą nú'ʉ ja juadi gá jʉhʉ.
11 Nu'bʉ́ ra Simu Pedro bi yʉt'a ja ra motsa ne bi pønga ra xit'ą ja ra ñąnthe nú'ą mi ñuxa ya dąnga huą, mi 'na nthebe made ne hñu yá ndunthi'ʉ. Y masque mi ndunthi ya huą pe ra xit'ą himbi ntʉni.
12 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:
—Bá e gui ntacohʉ.
Ha nuya nxadi mri ntsapabi da 'yambi to'o'ą, ngue'ą mi pądi'ʉ gue go mi gue'ą ra zi Hmu.
13 Nepʉ nura Jesu bi joni ja ra tsibi bi hñąca ya thuhme ne bi umbabi'ʉ; njabʉ nehe bi 'yøt'e co ra huą.
14 Ya rá hñu'qui'ą xqui 'ñudi ra Jesu ja yá nxadi nu de ya xqui yopa nte de ra du.

Ra Jesu bi ñąui ra Simu Pedro

15 Nu mi ua ntaco'ʉ ra Jesu bi 'yambabi ra Simu Pedro ne bi 'ñembi:
—Nugue Simu, rá t'ʉ'i ra Joná, ¿ha gue ma'na go grí mącagui de guehyʉ ma'ra?
Ha nu'ą́ bi 'ñembabi:
—Hąhą, ma zi Hmu'i, nu'i guí pądi gue drí mą'i.
Ne nu'ą́ bi 'ñembabi:
—Supca ma zi t'ʉca dɛti.
16 Nepʉ rá ño'qui ra Jesu bi 'yambabi ma'na'qui, bi 'ñembabi:
—Nugue Simu, rá t'ʉ'i ra Joná, ¿ha grí mącagui?
Ra Pedro bi dądi ne bi 'ñembi:
—Hąhą, ma zi Hmu'i, nu'i guí pądi gue drí mą'i.
Ne nu'ą́ bi 'ñembabi:
—Supca xá hño ma zi dɛti.

17 Nepʉ rá hñu'qui bi 'yambabi
ma'na'qui, ne bi 'ñembabi:
—Nugue Simu, rá t'ʉ'i ra Joná, ¿ha grí
mạcagui?
Ra ora'ạ bi du rá mʉi ra Pedro ngue'ạ ya
rá hñu'qui bi 'yambabi ua mi mạdi'ạ, ne bi
'ñembabi:
—Ma zi Hmu'i, nu'i gatho go guí pạdi, ne
guí pạdi gue xi drí mạ'i.
Nu'bʉ́ ra Jesu bi 'ñembabi:
—Supca xá hño ma zi dɛti.
18 Xi majuạni dí xi'a'i, nú'bʉ nguí
nts'ʉnt'ʉ nguí hesɛ ri he ne nguí 'yo habʉ go
nguí ne. Pe nu xcrí ndạxjua ma gui tʉnga
ri 'yɛ, ne ma'na to ma da hye't'a'i ri he, ne
da zix'a'i habʉ hingo gui negue.
19 Bi mạnga njabʉ'ạ pa bi xipi te ma du mi
ma da du ra Pedro pa da hnequi rá nsunda
Ajuạ. Ne nu mi mạnga njabʉ bi 'ñembabi:
—¡Tɛngagui!

Ra hmạca nxadi

20 Nepʉ nura Pedro bi ñegui ne bi hyandi
gue mi dɛna nú'ạ rá hmạca nxadi ra Jesu,
nú'ạ xqui hñudi ja rá hyo ra Jesu nú'bʉ mi
nt'oxi'ʉ ne xqui 'yambabi to'o mi ma da
da'ạ.
21 Ne nu'bʉ́ ra Pedro nu mi hyant'ạ bi
'yambabi ra Jesu:
—Ma zi Hmu'i, xi nuni, ¿te go ma da jani?
22 Nu'bʉ́ ra Jesu bi dạdi:
—Nu'bʉ go ga negá nuni da 'mʉi asta ra
pa ga pengui, ¿te go grí 'ñanigue? Nu'i go da
tɛngagui.
23 Hangue nuna ra 'bedenạ bi 'ño ja gatho
ya gamfri, ne bi beni'ʉ gue nura nxadi'ạ
himi ma da du. Pe ra Jesu himbi 'ñena gue
himi ma da du, hønsɛ bi 'ñena: "Nu'bʉ go ga
negá nuni da 'mʉi asta ra pa ga pengui, ¿te
go grí 'ñanigue?"
24 Nú'ạ ra hmạca nxadi'ạ go gue'ạ di
damajuạni de nuya ya t'øt'e bi nja, ne bi
'yofo ja nuna ra t'ofo. Ne dí pạhe gue nú'ạ
bi 'yofo gue'ạ majuạni.
25 Nehe ja ndunthi ma'ra ya t'øt'e nú'ʉ bi
'øt'a ra Jesu. 'Bʉ to da 'yofo gatho'ʉ dí beni
gue nuya t'ofo'ʉ hinda 'ñɛni gatho maxøgue
rá ngʉni ra ximhai. Njabʉ gue'ạ.

RA ECHO
YA 'BƐFI NÚ'Ʉ BI MƐFI YA APOSTOL

Ra Zidada Jesu bi ña̱tcahʉ da mɛncahʉ ra Ma̱ca Nda̱hi

1 Núga drá Luca, nura mʉdi t'ofo dá ofo
ne dá pɛhn'abʉ, zi cu Teofilo, ja ma̱ni gatho
nú'a̱ te bi 'yøt'a ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo,
ne nú'a̱ bi 'ñudi desde ra pa'a̱ bi fʉta rá 'bɛfi,
2 asta ra pa bi yopa mengui pa mahets'i.
Pe ante da ma pa mahets'i, bi zofo yá apos-
tol nú'ʉ xqui huahni, ne po ra Ma̱ca Nda̱hi
bi xipabi te mi ma da 'yøt'e'ʉ.
3 'Mɛfa de xqui du ra Jesu ja ra pont'i
ne de xqui yopa nte, nú'á̱ bi 'mʉcua má
ñote ma pa, ne mri 'ñudi ja yá apostol pa bi
gamfri'ʉ gue ya xqui yopa nte ma'na'qui,
ne pa mi xipabi'ʉ de hanja ri manda Aju̱a.
4 Y de mi ña̱ui yá apostol ante da ma'a̱ pa
mahets'i, bi 'ñembi'ʉ:
—Oxqui ma gui pøñhʉ de guecua
Jerusale, ja da 'bʉhʉua asta hingui ha̱ñhʉ
nú'a̱ xa ña̱'t'ahʉ Aju̱a ra Dada, nú'a̱ ya stá
xi'ahʉ gue ma gui ha̱ñhʉ.
5 Ra Xuua mi xi'tsate co ra dehe, pe
nu'ahʉ́ ya 'bestho ma da zø ra pa gui nxis-
tehehʉ co ra Ma̱ca Nda̱hi.

Ra Zidada Jesu bi mengui pa mahets'i

6 Y de mi ña̱ui yá apostol bi 'ñani'ʉ bi
'ñembi:
—Ma zi Hmu'ihe, ¿ha gue nuya pabya ma
gui umba ma'na'qui rá ts'ɛdi ra hnini Israel
pa da nda̱?
7 Nu'bʉ́ ra Zidada Jesu bi da̱tuabi'ʉ ne bi
'ñembi:
—Hingo rí 'ñep'ahʉ gui pa̱hʉ ha'mʉ ma
da 'yøt'a Aju̱a ra Dada nú'a̱ xa bensɛ'a̱ da
'yøt'e.
8 Nu'ahʉ, nu'a̱ ma da nja, ma gui ha̱ñhʉ
rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi sta zøhø, ne ma gui
dahʉ maju̱ani de gueque nuua Jerusale, ne
gatho rá ngʉni Judea, ne nuni Nsamaria, ne
gatho maxøgue rá ngʉni ra ximhai.
9 Nu mi uadi bi ma̱nga njabʉ ra Zidada
Jesu bi njʉts'i pa maṉ̃a ja yá thandi yá
apostol. Nepʉ bi hyandi'ʉ gue bi go'ma
'nara guui, ne ya himbi za bi yopa hyant'ʉ
ma'na'qui.
10 Nepʉ de mi nøts'e mi handa ra Jesu
bi ma pa mahets'i, mi da̱mfri'ʉ mi 'bahni
yoho ya ɛnxɛ con gue'ʉ, mri hñe dega t'axi.
11 Y nú'ʉ ya ɛnxɛ'ʉ bi 'ñembabi ya apostol:
—Nú'ahʉ gyá me Galileahʉ, ¿te 'bɛ
guí nø'tshʉ nuni mahets'i? Nura Jesu
xcá hyanthʉbya xa ma pa mahets'i, go
guet'atho ma da yopa menguiua ngu xcá
hyanthʉ bi ma, njabʉ ma da mengui.

Bri thahna ra Matía pa rá mpøte ra Juda

12 Nepʉ yá apostol ra Jesu bi ga̱i de ja ra
t'øhø 'bo Olivo pa bi ma ja ra hnini Jerusale.
Nurá ñabʉ de ra t'øhø pa ja ra hnini pɛ'tsa
ngu 'na kilometro.
13 Y nu de mi zøni'ʉ mbo ja ra hnini, bi
bøxa ja ra tøngu habʉ xqui mihi'ʉ, ne ja
mi 'bʉhni ri gatho'ʉ, ra Pedro, ra Cobo, ra
Xuua, ra Andre, ra Lipe, ra Toma, ra Tolo,
ra Teo, ma'na ra Cobo rá t'ʉ ra Alfeo, ne ra
Simu nú'a̱ mi t'embi ra Selote, ne ra Juda rá
cu ra Cobo.
14 Gatho'ʉ nza̱ntho mi munts'i mi apabi
Aju̱a co 'nada ra mfeni, mahyɛgui co yá cu
ra Jesu, ne ra Maria rá na̱na̱'a̱, ne ma'ra ya
'bɛhña̱.
15 Ha nuya pa'ʉ bi munts'ini ngu 'na
nthebe ne 'nate ya cu, y 'na'qui, ra cu Pedro
bi 'mai madetho de gue'ʉ ne bi 'ñembi'ʉ:
16 —Ma zi cu'ihʉ, pɛ'tsi te xi da njabʉ ngu
nú'a̱ xqui ma̱nga ra Davi ne bi 'yofo ngu
nú'a̱ xqui xipabi ra Ma̱ca Nda̱hi. Ra Davi
bi ma̱ de ra Juda nú'a̱ to'o bi zixa ya ja̱'i pa
bá jʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesu.
17 Y nujʉ dí pa̱hʉ gue nu'á̱ go gue'a̱
nehe mrá nxadi ra Jesu, ne mahyɛgui ndí
pɛphʉ'a̱.
18 Nu'á̱ bi pa ma zi Hmuhʉ ra Jesu, y co
nú'a̱ ra boja̱ bi t'umbi, bi thanga 'nara hai.
Nepʉ nu'á̱ bi dagui ma'mɛmfo, ne 'bestho
bi fø rá mʉi ne bi bønga yá xefo, y bi du.
19 Y gatho ya me Jerusale bi ba̱di nú'a̱
xqui nja, hangue nu'ʉ́ bi hñu'mbabi nura
hai'a̱ de yá hña̱qui'ʉ Aceldama, rí bøni da
'ñena ra Hai dega Ji.
20 Pɛ'tsi te da njabʉ ngu nú'a̱ xa t'ofo ja ra
Ma̱ca T'ofo ja ya Salmo ne ena:
Dá nhuata rá ngu'a̱,
oto sti ma da 'mʉini.

Nehe ena:
Nu'ą mrá 'bɛfihmą'ą, dá mɛ ma'na ra ją'i.
21 Hangue mahyoni ga huañhʉbya 'na de
nú'ʉ to'o ndí 'ñohʉ gatho nú'ʉ ya pa ndá
'bʉhʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesu,
22 desde mi xi'tsa ra Xuua asta mi ma
mahets'i. Nu'ą tó'o ma ga huahnihʉ go
gue'ą ma da maxcahʉ ga dahʉ majuąni gue
ma zi Hmuhʉ ra Jesu ya xa yopa nte de ra
du.
23 Nepʉ bi huahni'ʉ 'nara cu rá thuhu ra
Jose nú'ą xqui thu'mbabi ra Barsabá ne mi
t'embi ra Justo, ne bi huahni'ʉ ma'na ra cu
rá thuhu ra Matía.
24 Nepʉ bi 'yapabi'ʉ Ajuą ne bi 'ñena:
—Ma zi Dada'ihe, go gue'e guí pątca
gatho ma mfenihe, 'ñutcahebya de nuya
yoho ya cu 'bʉcua to'o de guehyʉ xcá
huahni.
25 Nu'i go guí pądi nda'ñą de guehyʉ xcá
huahni pa da mɛp'a'i ne go di guehni dri
apostol pa drá mpøte ra Juda nú'ą to'o bi
nts'oqui ne bi 'uegue bi ma habʉ mri 'ñepi
da ma.
26 Y nu'ʉ́ bi rifa ne bi zo rá thuhu ra Matía,
hangue ya bi ma 'mede co nú'ʉ 'rɛt'ama'ra
yá apostol ra Zidada Jesu, pa bi yopa nzøt'a
nú'ʉ 'rɛt'amayoho.

2

Xa zøhø ra Mąca Ndąhi

1 Nu mi zøhø ra pa de ra Pentecoste
yá ngo ya xodyo, gatho ya gamfri xqui
munts'a 'nadbʉ co 'nada ra mfeni.
2 Nepʉ mi dąmfri'ʉ bi nt'øde 'nara ñʉni xi
nts'ɛdi xqui 'ñe de mahets'i. Bi nt'øde gatho
mbo ra ngu habʉ xqui munts'i'ʉ ngu 'ñena
'nara dąnga bʉnthi xi nts'ɛdi.
3 Ne 'mɛfa bi hnequi 'ra ngu ya t'ʉca faspi
mañą de ja yá ñąxu cada 'na de nuto gatho
mi 'bʉhni.
4 Y gatho'ʉ bi hñąnga ra Mąca Ndąhi, ne
bi mʉdi bi ñą 'rama'na'ño ya hñąqui cada
'na de gue'ʉ ngu mi japabi ra Mąca Ndąhi
da ñą'ʉ.
5 Nuya pa'ʉ mi 'bʉhni Jerusale 'raya
xodyo xqui 'ñehe de habʉraza ya hai de ra
ximhai, ne nu'ʉ́ xi mi camfri Ajuą ngu nú'ą
xqui t'utuabi.
6 Y nu de mi nt'øde nú'ą ra dąnga ñʉni,
ndunthi ya ją'i xi bi dąma munts'i habʉ mi
'bʉi ya cu, ne bi 'yø ngue'ą mi øde yá hñąqui
cada 'na de gue'ʉ.
7 Ne himi pą te da beni, bi 'yø ne mri
'ñémbabi'ʉ:
—¿Ha gue hingo guehyʉ ya me Galilea
núyʉ dí øhʉ ñą?
8 Nu'bʉ́ ¿hanja cada 'na de guecjʉ dí ø ma
hñąquihʉ nú'ą dá pąhʉ desde dá 'bʉhʉ?
9 Ngue'ą 'ra de guecjʉ dyá menguhʉ
Partia ne de Media, ne de Elam, ne de
Mesopotamia, ne de Judea, ne de Capado-
cia, ne de Mponto, ne de Asia.
10 Ne nu ma'ra de guecjʉ ya me Frigia,
ne Pamfilia, ne Egipto, ne 'raya hnini de
Africa gueta Cirene. Ne nu ma'ra de guecjʉ
ya me Nroma, 'ra majuąni ya xodyo ha nu
ma'ra bi nxodyo hønsɛ ngue'ą ri dɛnga ma
leyhʉ.
11 Ne nu ma'ra de guecjʉ ya me Creta ne
Arabia. Ha gatho nugaguihʉ dí øhʉ xicjʉ de
ma hñąquihʉ gra ñą cada 'na de guehyʉ, ne
xicjʉ de nuya dąnga t'øt'e xa 'yøt'a Ajuą.
12 Nepʉ nú'ʉ ya ją'i'ʉ bi ntsø'mi ne mi tu
yá mʉi mri 'ñémba 'na ngu 'na:
—¿Xibya? ¿Te rí bømbyanąą?
13 Ha nu ma'ra mi øtbuhlatho mi ena:
—Nuyʉ́ xa nti.

Ra apostol Pedro bi zofo ya ją'i

14 Nu'bʉ́ ra ora'ą ra apostol Pedro bi 'mai
co nú'ʉ má 'rɛt'ama'ra ya apostol, nepʉ bi
ñą nts'ɛdi'ą, bi 'ñena:
—Nú'ahʉ gyá me Judeahʉ ne gatho
nú'ahʉ guí 'bʉhʉua Jerusale, 'yøhʉ núna ma
ga mą pa gui pąhʉ.
15 Núyʉ guí øhʉ ñą, hindi ti ngu guí beñhʉ,
ngue'ą ja nzʉnga gʉto xudi.
16 Núna guí hanthʉ, go guehna xqui
mąnga ra bądi Joel gue mi pɛ'tsi da njabʉ,
y nubyá ya gá hyanthʉ bi nja ngu nú'ą bi
mąñ'ą. Nu'ą́ bi 'yofo njaua:
17 Ajuą bi 'ñena: Nuya pa da 'ñepʉ,
ma ga pɛmpa ra Mąca Ndąhi gatho ya ją'i
de ra ximhai.
Nuri t'ʉhʉ ne ri t'ixuhʉ ma da ñą co rá ts'ɛdi
ra Mąca Ndąhi.
Nuya bąsją'i ma da hyanda 'raya nt'udi,
nuya ndąxjua ma da 'ui ya t'i.
18 Ne nuya pa'ʉ gatho nú'ʉ pɛpqui,
dra 'ñøhø que dra 'bɛhñą, ma ga
pɛmpabi'ʉ ra Mąca Ndąhi

pa da umba ra ts'εdi da ña.
19 Ne ma ga u't'ahн 'raya dąnga nt'udi nuni mahets'i
ne nuua ra ximhai,
dega ji, ne dega tsibi, ne dega 'bifi.
20 Ma gui hyanthн ra hyadi hinda ma da unga ra ñot'i, ma da 'mεxuui.
Nura ząną ngu ma da nji.
Nepн de gue'ą ja da zøhø nú'ą ra pa de rá 'ñehe ra Zidada,
gue'ą ra pa ma da hneca rá dąnga ts'εdi'ą strá nsunda.
21 Ne gatho nú'н to'o da 'yapa ra Zidada da mpøhø, da pøhø'ą.
22 Nú'ahн gyá me Israelhн, 'ødehн nuya ya noya ma ga xi'ahн: Nu'ahн́ guí pąhн gue ra Jesu nú'ą mrá me Nasare bi 'øt'a gatho nú'н ya t'øt'e ne gatho nú'н ya nt'udi bi 'øt'e con gue'ahн po rá ts'εdi Ajuą, ngu guí pąsεhн, y njabн bi hnequi gue Ajuą xqui mεhni'ą.
23 Pe nu'ą́ bri da ja ri 'yεhн, nepн nu'ahн gá daphн ja yá 'yε ya 'øt'ats'oqui pa bi pont'a ja 'nara pont'i asta himbi du. Pe gatho nú'ą bi nja, bi njabн ngue'ą Ajuą go bi bensε da njabн y nú'ą́ gue'ą mrá paha'ą.
24 Nu'ahн gá hyohн ra Jesu, pe nu Ajuą go gue'ą bi 'øt'e pa bi yopa nte ma'na'qui de ra du, ngue'ą nura du otho rá ts'εdi pa da ząmi'ą.
25 Ra ndą Davi xqui mą de gue'ą ne xqui 'ñena:
Nuga dí pądi gue Ajuą nzątho 'bнi con gueque
pa da maxcagui ne da ñąngagui.
26 Hangue nuga xi drí johya ne dí ña co nura johya dí pε'tsi.
Ne dí tø'mi gue nu xcrá tu, ma ga yopa nte de ra du.
27 Ngue'ą nu'i, ma Dada'i, hingui ma gui hopi ja da gohni ma te ja ra du,
nixi gui hopi da 'ya ma ndo'yo ja ra hai, ngue'ą go ri hmąca 'bεgogui.
28 Ngue'ą nu'i xcá 'ñutca ra 'ñu dega te,
ne ma gui 'raca 'nara dąnga johya nu xcrá 'bнpн mahets'i con gue'e.
Guehna bi mąnga ra Davi ja ra Mąca T'ofo.
29 Nú'ahн ma cu'ihн xcá munts'ihнua, xi majuąni dí xi'ahн, xa du ma xitahн ra ndą Davi ne bi nt'agui'ą, ne jaua rá nt'agui asta mapaya.
30 Ra Davi mrá 'mεhni Ajuą hangue nu'ą́ bi mą nú'ą mri 'bεdi da nja. Ne mi pądi gue mi ma da 'mн 'nará t'н pa drá mpøte'ą, ngue'ą njabн xqui ña'tuabi Ajuą. Y nú'ą ra t'н'ą go di gue'ą ra Cristo nú'ą xqui ña'tuabi da mεhni pa da ndą.
31 Hangue nura Davi 'ñena ya xqui hyanda nú'ą bi nja 'mεfa, ne bi 'yofo gue mi pε'tsi da e da yopa nte ra Cristo nú'ą xqui hñuts'i Ajuą pa da ndą, ne himi ma ja da gohni rá te ja ra du, nixi rá ndo'yo nehe hinda 'ya ja ra hai.
32 Y nuna ra Jesu dí mąñhe, nuje dí dahe majuąni gue Ajuą bi 'øt'e pa bi yopa nte de ra du.
33 Hangue nubya po rá ts'εdi Ajuą ra Dada, bi ma pa mahets'i, ne ja bí huhni ja rá 'ñεi ra Dada. Ne bá pεhna ra Mąca Ndąhi ngu nú'ą xqui ñągui Ajuą ra Dada. Hangue gatho nú'ą guí hanthн ne guí øhнbya, go ra Mąca Ndąhi øt'a njabн.
34 Pe ra ndą Davi hingo bi njнts'i pa mahets'i, pe nu'ą́ bi mąñ'ą bi 'ñena:
Ajuą ra Dada bi 'ñemba ma zi Hmu:
"Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñεi,
35 asta hinga tsiñ'a'i gatho ri ncontra pa da gohi'н ja nga'ti ri ua."
36 Nubyá, mahyoni da bądi gatho ya me Israel gue Ajuą ra Dada xa hñuxa ra Jesu pa go di gue'ą dra Hmu ne da ndą ngue'ą go gue'ą ra Cristo xpá pεhni'ą. Y go gue'ą gá ponthн ja ra pont'i ne asta hingá hyohн.
37 Ha nu mi 'øde nú'ą bi mąnga ra apostol Pedro, nú'н ya ją'i mi 'bнhni xi bi du yá mнi, ne bi 'yambabi ra apostol Pedro ne nú'н ma'ra ya apostol, bi 'ñembi:
—Zi cuhн, nu'bн́ ¿xi te rá 'bε mahyoni ga øthebya?
38 Nepн ra apostol Pedro bi 'ñembabi:
—Ñobrihн ne gui nxistehehн gatho'ihн de rá thuhu ra Zidada Jesucristo pa njabн dra pun'a ri ts'oquihн. Ne njabн hą, Ajuą da pεn'a'ihн ra Mąca Ndąhi pa da 'mн ja ri corasohн.
39 Ngue'ą nuna hña'tiną pa gue'ahн ne pa ri bątsihн ne pa gatho ma'ra ya ją'i 'bн ja rá ngнni ra ximhai nú'н da zohna Ajuą ma Hmuhн.
40 Ra apostol Pedro bi sigui bi zofo ya ją'i co ndunthi ma'ra ya noya ne bi 'ñembabi:

—Mpøhøhʉ pa hinda zʉ'ahʉ rá cuɛ Ajuạ̱ nú'ạ̱ ma da zʉdi nú'ʉ hingui ne da mpøhø.
41 Nepʉ gatho nú'ʉ to'o bi hñạ̱ni nú'ạ̱ ra ts'ofo'ạ̱ bi nxistehe 'bestho. Hangue nura pa'ạ̱ bi hñuxa ngu má hñu 'mo ya gamfri.
42 Y nu'ʉ́ bi 'yøt'a gatho nú'ạ̱ bi xipabi ya apostol. Ne mi 'bʉ'ʉ co 'nadra mfeni, ne nzạ̱ntho mri munts'a mahyɛgui pa da zi ra Mạ̱ca Nt'oxi ne pa mi apabi Ajuạ̱.

Yá 'mʉi ya mʉdi gamfri

43 Ne gatho ya mengu de guehni xi bi ntsu ngue'ạ̱ xqui hyanda ya apostol mi øt'a ndunthi ya dạ̱nga nt'udi ne ya dạ̱nga t'øt'e co rá ts'ɛdi Ajuạ̱.
44 Ne gatho nú'ʉ ya gamfri mi 'bʉi 'nadbʉ ne mri mfax'ʉ 'na ngu ma'na pa hinte da 'bɛpi'ʉ.
45 Ne mi pa gatho nú'ạ̱ te mi pɛ'tsi'ʉ ne mi hecuabi gatho nú'ʉ ma'ra ya zi hyoya cu nú'ʉ mi othobi.
46 Ne hyastho 'nara pa ngu 'nara pa mri munts'a ja ra nijạ̱ co 'nadra mfeni. Ne mi tsi ra Mạ̱ca Nt'oxi ja yá ngu'ʉ, ne mri ñuni'ʉ mahyɛgui co ndunthi ra johya ne co 'nara hoga mfeni.
47 Ne mri nsunda Ajuạ̱ mahyɛgui. Ne ma'ra ya jạ̱'i mi handi te mi øt'e'ʉ, nu'bʉ́ nuya jạ̱'i'ʉ mi numahño'ʉ. Ne 'nara pa ngu 'nara pa mi 'yo mi camfri ma'ra ya jạ̱'i nú'ʉ mi zofo Ajuạ̱, ne mri munts'a 'nadbʉ'ʉ co nú'ʉ ya mʉdi gamfri.

3

Bi t'øthe 'nara zi doua

1 'Nara pa ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua mri ma pa ja ra ndạ̱nijạ̱ ngu nzʉnga hñu nde, ya mi gue'ạ̱ ra ora pa ra søcambeni ja ra nijạ̱.
2 Y nuni ja ra gosthi nijạ̱ nú'ạ̱ mrá thuhu Mahotho, ja xqui hñudini 'nara 'ñøhø mrá doua desde xqui 'mʉi. Mi ts'ixa hyastho pa ja mi t'ehni pa mi apabi ra bojạ̱ gatho nú'ʉ to'o mi thohni mi cʉt'a mbo ra ndạ̱nijạ̱.
3 Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi hyanda ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua de mi ma da yʉt'a ja ra ndạ̱nijạ̱, bi 'yapabi ra bojạ̱.
4 Nepʉ nura Pedro ne ra Xuua bi gohi bi 'mai bi hyanda nú'ạ̱ ra zi mɛti, ne ra Pedro bi 'ñembabi:
—Hyandgahe.
5 Ne nura zi doua xi bi gohi bi nʉ'ta nú'ʉ yoho ya apostol, mi hu rá mʉi gue mi ma te da umbahmạ̱'ʉ.
6 Nepʉ ra Pedro bi 'ñembabi:
—Othogui ra t'axi nixi ra oro pa ga 'ra'a'i. Nú'ạ̱ dí pɛ'tsi gue'ạ̱ ma ga 'ra'i. De rá thuhu ra Jesucristo nú'ạ̱ mrá me Nasare dí xi'a'i gui 'bai gui 'yo.
7 Nepʉ bi mipa rá 'yɛ ra 'ñɛi ne bi 'ba'mi, ne 'bestho bi nja yá ts'ɛdi yá ua ne yá gut'ɛgui.
8 Y nura ora'ạ̱ 'bestho bi 'yɛnga 'nara sagui ne bi 'mai xá hño, nepʉ bi 'ño, ne bi mɛui ya apostol pa mbo ra nijạ̱ xi mi ɛnsagui mi xøcambeni Ajuạ̱ con gatho rá johya.
9 Y gatho ya jạ̱'i bi hyanda nú'ạ̱ mrá doua gue ya mi 'yo ne mi xøcambeni Ajuạ̱.
10 Nepʉ nu'ʉ́ 'bestho bi bạ̱di gue go mi gue'ạ̱ mrá douahmạ̱ nzạ̱ntho mi hudi mi a ra bojạ̱ ja ra gosthi nijạ̱ mrá thuhu Mahotho. Ne xi bi 'yø'ʉ de nú'ạ̱ xqui nja.

Ra apostol Pedro bi mạ̱mba rá noya Ajuạ̱ ja ra porta rá thuhu rá Porta ra Salomó

11 'Mɛfa nú'ạ̱ ra 'ñøhø mrá doua himi ne da 'uegue de ra apostol Pedro nixi de ra apostol Xuua. Y gatho nuya jạ̱'i mi 'yo de guehni xi mri 'yø de nú'ạ̱ xqui hyandi, hangue bi dạ̱ma munts'i'ʉ ja ra porta rá thuhu ra Porta de ra Salomó nuni habʉ mi 'bai ra Pedro ne ra Xuua co nú'ạ̱ mrá doua.
12 Y nu mi hyanda ra Pedro nú'ʉ ya jạ̱'i xqui munts'ini, bi 'ñembabi:
—Nú'ahʉ gyá me Israelhʉ, ¿hanja xi grí 'yøhʉ, ne hanja xi guí nʉtcahe 'ñena gue co ma ts'ɛdisɛhe go stá japhe xa 'ño nuna 'ñøhø, o 'ñena ngue'ạ̱ gue por dí 'yohe xá nt'axi gue por gue'ạ̱ stá japhe da ñạ̱ni?
13 Nú'ạ̱ ra Ajuạ̱ mi xøcambeni ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo ne gatho nú'ʉ ma'ra ndu ma xitahʉ, nú'ạ́ go guet'ạ̱ ra Ajuạ̱ bi japi bi 'ño nuna ra 'ñøhø po rá thuhu ra Jesucristo nurá T'ʉ'ạ̱, pa njabʉ da hneca rá ts'ɛdi nura T'ʉ'ạ̱. Nú'ạ́ go gue'ạ̱ gá daphʉ ya ndạ̱, ne gá mạ̱ñhʉ ja rá thandi ra Pilato gue hinda thɛgui, masque ra Pilato go mi nehmạ̱ xa hyɛgui'ạ̱.
14 Pe nu'ahʉ́ hingá nehʉ, masque go gue'ạ̱ rá hmạ̱ca T'ʉ Ajuạ̱ nú'ạ̱ hinte ma

ts'oqui xqui 'yøt'e. Pe nu'ahы́ gá eñhы gue ma'na xá hño dra thøgue 'nara hyote.

15 Nepы nu'ahы gá hyohы núʼą̱ to'o ri 'racjы ra te, pe Ajuą̱ bi 'yøt'e pa da yopa nte de ra du. Nuje go dá hanthe bi yopa nte, hangue dí damajuą̱nihe de gue'ą̱.

16 Nuna 'ñøhø guí hanthы ne guí pą̱hы gue mrá douahmą̱, go ra Jesu bi 'yøthe ngue'ą̱ dí camfrihe'ą̱. Hangue bi njabы ngu guí hanthыbya.

17 Nubyá, nú'ahы ma cu'ihe, dí pą̱he xá hño gue gá dahы ra Jesu ngue'ą̱ hinte nguí pą̱hы, ngu nú'ы ma ndą̱hы nehe himbi zo yá mfeni nehe nú'ą̱ bi 'yøt'e, hangue gá mfaxhы gá hyohы ra Jesu.

18 Pe nu Ajuą̱ bi 'yøt'e da nja ngu nú'ą̱ xqui xipa yá 'mɛhni maya'bы ne xqui 'yofo'ы gue nura Cristo nú'ą̱ rá 'mɛhni pa e da ndą̱ mi pɛ'tsi da thogui ndunthi ya ыgui asta rá du'ą̱.

19 Hangue nubya mahyoni gui ñobrihы ne gui yopa jonihы co Ajuą̱ pa da pun'a ri ts'oquihы, y nu'bы́ hą̱, nu'ą́ da 'ra'a'ihы 'nara 'ra'yo mfeni ne 'nara hoga'mыi.

20 Ne da yopa pɛn'a'ihы ra Jesu nú'ą̱ to'o ra Cristo nú'ą̱ xqui hñuts'i'ą̱ pa da ndą̱.

21 Ne nu'ą́ xi majuą̱ni bi yopa mengui mahets'i pa ja dua 'bыhni asta hinda zø ra pa da yopa hoca Ajuą̱ gatho, ngu nú'ą̱ xqui xipa maya'bы yá mą̱ca 'mɛhni da mą̱.

22 Ngu bi mą̱nga ra Moise bi xipa ndu ma xitahы bi 'ñembi: "Nú'ą̱ Ajuą̱ ma zi Hmuhы ma da hñux'ahы 'na de gue'ahы pa drá 'mɛhni'ą̱ ngu xa hñuxcagui nehe, y nú'ą́ ma gui 'yøtehы nú'ą̱ da xi'ahы.

23 Ne gatho nú'ы to'o hinda ne da gamfribi rá noya nú'ą̱ ra 'mɛhni'ą̱, nu'ы́ dra huati ne da 'mɛdi de ja yá hnini."

24 Gatho nú'ы ma'ra yá 'mɛhni Ajuą̱ desde ra Samue pa xqui 'ñecua, xqui mą̱ nehe de nuya pabya dí 'bыhы.

25 Y nú'ы ya hñą̱'ti bi mą̱nga nuya 'mɛhni'ы, gue'ы pa gue'ahы. Y nú'ы ya jąpi de ra cohi xqui gohui Ajuą̱ ndu ma xitahы, nehe gue'ы pa ri hñohы. Hangue Ajuą̱ bi 'ñembabi ra Abrá: "Po 'nari 'roho ma da 'ñehe 'mɛfa, ma ga jąpi gatho ya ją̱'i de rá ngыni ra ximhai."

26 Y nu'ahы go yá mыdi'ihы bá pɛn'ahы rá T'ы Ajuą̱ pa bi zo'ahы gui ñobrihы de ri ts'oquihы pa njabы da jąp'a'ihы.

4

Ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua bi jot'a fadi ne bi ñą̱ui ya ndą̱

1 Ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua mi 'bыhnitho ja ra ndą̱niją̱ mi zofo ya ją̱'i. Nepы bi zøni 'raya macją̱ ne ra ndą̱ de ya nsuniją̱, ne ya saduceo nú'ы himi camfri gue da yopa nte nú'ы ya xa du.

2 Nepы nu'ы́ bi bø yá cuɛ ngue'ą̱ ra Pedro ne ra Xuua mi xipabi ya ją̱'i gue ra Zidada Jesu xqui yopa nte de ra du, hangue mi utuabi'ы gue gatho ya ją̱'i ma da yopa nte.

3 Nu'bы́ nuya ją̱'i'ы 'bestho bi gы nts'ą̱hni ra Pedro ne ra Xuua, ne bi zits'i pa bá cot'a fadi. Y asta rá hyax'ą̱ mi ma da nhyanthyą̱, ngue'ą̱ nú'ą̱ ra pa'ą̱ ya bi nde.

4 Pe ya xi mi ndunthi nú'ы to'o xqui 'yøde ne xqui gamfri nú'ą̱ mi mą̱nga ra Pedro. Ya ngu mi cыt'a 'mo ya 'ñøhø xqui gamfri, y himi pa 'mede ya 'bɛhñą̱ nixi ya bą̱tsi.

5 Nurá hyax'ą̱ bi munts'a nuni Jerusale nuyá ndą̱xjua ndą̱ ya xodyo ne ya xahnate de ra ley ne gatho ma'ra ya ndą̱ gá xodyo.

6 Gatho'ы bi munts'a mahyɛgui co ra Anás nú'ą̱ to'o mrá dą̱nga ndą̱ gá macją̱, nehe mi 'bыhni ra Caifá ne ra Xuua ne ra Jandro, ne gatho ma'ra ya 'ñøhø nú'ы mi ja te yá njaui ya dą̱nga ndą̱ gá macją̱.

7 Nepы nu'ы́ bi manda bá ts'i ra apostol Pedro co ra apostol Xuua ne bri 'ba'ma madetho de gue'ы pa bi t'ambabi, ne bi t'embabi:

—¿To'o yá 'mɛhni'ihы, ne to'o rá ts'ɛdi guí hą̱mpahы pa guí øthы njabы?

8 Nu'bы́ ra Pedro mi hą̱mpa rá ts'ɛdi ra Mą̱ca Ndą̱hi pa bi dą̱di ne bi 'ñena:

—Nú'ahы gyá ndą̱hы de ma hninihы Israel,

9 ya gue guí angahe de nú'ą̱ ra hño bi t'ø'tua nuni ra zi 'ñøhø mrá doua,

10 ma ga xi'ahe hanja bi za bi ñą̱nini, pa gui pą̱hы ne gatho nú'ы ma'ra ya me Israel. Nuni ra zi 'ñøhø guí hanthы 'bahni, nuni bi ñą̱ni de rá thuhu ra Jesucristo nú'ą̱ mrá me Nasare nú'ą̱ gá ponthы ja 'nara pont'i, pe nu'ą́ bi 'yøt'e Ajuą̱ pa bi yopa nte de ra du.

11 Nú'ą́ go gue'ą̱ gá ыtsahы, nja ngu nú'ы ya hyøngu mi 'bыi maya'bы bi føthmą̱bы ra

mʉdi do nú'ą̱ mi ma xa hyoca rá niją̱ Ajuą̱. Pe nubyá go gue'ą̱ ra mʉdi do bi mɛgui Ajuą̱ pa bi hyø rá niją̱.

12 Jo'o ma'na to'o da za da pøhøguihʉ, hønsɛ ma zi Hmuhʉ ra Jesu, ngue'ą̱ jo'o ma'na to'o bá 'bɛhni nuua ja ra ximhai pa da pøhøguihʉ, hønsɛ ra Jesu go gue'ą̱ bá 'bɛhni ne go gue'ą̱ tsa da pøhøguihʉ.

13 Nu'bʉ́ nuya ndą̱ mi 'bʉhni xi bi 'yø ngue'ą̱ bi hyandi gue ra Pedro ne ra Xuua himi tsu, ne mi pą̱di gue himyá 'ñøhø dega dą̱nga mfą̱di ngue'ą̱ myá hyoya ją̱'i. Pe bi bą̱di'ʉ gue mi gue'ʉ 'raya 'ñøhø xqui 'ñoui ra Jesu.

14 Pe nu'ʉ́ himbi za te bi dą̱tuabi ra Pedro ngue'ą̱ bi hyandi mi 'bahni con gue'ʉ nú'ą̱ ra zi doua xqui ñą̱ni.

15 Nu'bʉ́ nú'ʉ ya ndą̱ bi 'bɛpabi ra Pedro ne ra Xuua ne nú'ą̱ ra 'ñøhø mrá doua da bøhmą̱ de habʉ xqui munts'i'ʉ, ne bi 'ñʉ'ti'ʉ 'na ngu 'na,

16 ne bi 'ñémbi:

—Xibya, ¿te ga øthʉ co nuyʉ ya 'ñøhøyʉ? Ngue'ą̱ nú'ą̱ xa 'yø'tua nuna 'ñøhø mrá doua, ya pą̱di gatho ya ją̱'i nuua ja ma hninihʉ Jerusale, y hingui tsa ga cønihʉ.

17 Ha nujʉ́ ya hindí nehʉ da fą̱di de guehna habʉraza, hangue ma ga hø'tuahʉ ra hñą̱ gue ya hinte da sigui da mą̱, ne ya hinto da zofo de rá thuhu ra Jesu.

18 Nepʉ bi ts'ohna ma'na'qui ra Pedro ne ra Xuua ne nú'ą̱ ra 'ñøhø mrá doua, ne bi t'embabi'ʉ:

—Ya ote ma xqui mą̱ñhʉ, ne ya oxqui ma gui zofohʉ ma'ra ya ją̱'i de rá thuhu ra Jesu.

19 Nu'bʉ́ nura Pedro ne ra Xuua bi dą̱di ne bi 'ñena:

—¿Ha gue guí beñhʉ xá hño njabʉ ja rá thandi Ajuą̱ gue go rí 'ñepi ga ø't'ahe ri pahahʉ que rá paha Ajuą̱?

20 Ngue'ą̱ nuje hinda za to'o da hñą̱gahe ga mą̱ñhe de nú'ą̱ stá øhe.

21 Nu'bʉ́ nú'ʉ ya ndą̱ hinte bi 'yø'tuabi ra Pedro ne ra Xuua, hønsɛ bi xipabi gue ya hinda sigui da zofo ya ją̱'i, nepʉ bi hyɛguitho. Himbi za te bi 'yø'tuabi ngue'ą̱ mi tsu ya ją̱'i xa bø yá cuɛ, ngue'ą̱ gatho ya ją̱'i xi mi xøcambeni Ajuą̱ po rá ngue nú'ą̱ ra 'ñøhø xqui ñą̱ni.

22 Ngue'ą̱ nú'ą̱ ra 'ñøhø xqui ñą̱ni ya mi pɛ'tsa thogui ñote njɛya.

Ya gamfri bi 'yapabi Ajuą̱ mahyɛgui

23 Nu mi thɛgui ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua bi ma bá c'ą̱'tsa nú'ʉ ma'ra ya gamfri pa bi metuabi nú'ą̱ xqui xipabi ya ndą̱ gá macją̱ ne yá ndą̱xjua ndą̱ ya xodyo.

24 Ha nu mi 'yøde ya gamfri, bi xøcambeni Ajuą̱ co 'nadra mfeni ne bi 'ñena'ʉ:

—Ma zi Hmu'ihe, nu'i go gue'e grá Ajuą̱ gá hoca mahets'i ne ra ximhai ne ra ndehe ne gatho nú'ą̱ te ja.

25 Ne nu'i po ra Mą̱ca Ndą̱hi gá xipa ri 'bɛgo ra Davi da mą̱nga njaua:

Ya ją̱'i bi munts'i pa bi 'ñʉ'ti'ʉ da 'yøt'a ya nts'o'mʉi,
pe nú'ą̱ ra nts'o'mʉi bi beñ'ʉ da 'yøt'e, hinda za da 'yøt'e.

26 Bi munts'a ya ndą̱ de gatho ya hnini de ra ximhai
pa bi 'ñʉ'ti'ʉ da ʉtsa Ajuą̱ ne ra Cristo nú'ą̱ xa hñuts'i'ą̱ pa da ndą̱.

27 Ngue'ą̱ xi majuą̱ni ja nuna hnininą̱ bi munts'a ra ndą̱ Erode ne ra Poncio Pilato co ya me Israel ne co nú'ʉ hingyá me Israel, pa bi ʉtsa nuri mą̱ca T'ʉ ra Jesu nú'ą̱ xcuá pɛhni pa da ndą̱.

28 Ne bi 'yøt'e'ʉ ngu nú'ą̱ gá beni ne gá mą̱nga maya'bʉ gue mahyoni da nja.

29 Nubya ma zi Hmu'ihe, hyanda núna te øtcahe ya ją̱'i, ne faxcahe pa hinga ntsuhe ga ñą̱he de ri mą̱ca noya, ngue'ą̱ go dí pɛp'ahe.

30 Ne nu'i go ma gui hñuxa ri 'yɛ ja ya da'thi pa da ñą̱ni'ʉ ne da hyanda ya ją̱'i. Ne gui 'yøt'a ndunthi ya nt'udi ne ya dą̱nga t'øt'e de rá thuhu ri mą̱ca T'ʉ ra Jesu.

31 Ngu xi bi uadi'ʉ bi xøcambeni Ajuą̱, bi hmą̱nga ra ngu habʉ xqui munts'i'ʉ, ne gatho nú'ʉ mi 'bʉhni bi hñą̱nga rá ts'ɛdi ra Mą̱ca Ndą̱hi, ne bi ñą̱ nts'ɛdi'ʉ de rá noya Ajuą̱, ne ya hinto mi tsu.

Gatho nú'ą̱ mi pɛ'tsa ya gamfri myá mɛti 'na ngu ma'na

32 Y gatho nú'ʉ ya xqui gamfri Ajuą̱ mi 'nada yá mfeni, ne mi 'nada yá hmą̱te'ʉ. Ne mi mfax'ʉ 'na ngu ma'na nú'ą̱ te mi ø'tua ra 'bɛdi, ngue'ą̱ gatho nú'ą̱ mi pɛ'tsi'ʉ mrá mɛti mahyɛgui, ne ni 'nara cu himi pɛ'tsa ni 'nara t'øt'e nú'ą̱ mrá mɛtisɛ.

33 Ne co ndunthi ra ts'εdi mi pε'tsa ya
apostol bi damajuạni gue xqui yopa nte de
ra du ma zi Hmuhʉ ra Jesu, ne Ajuạ xi bi
mats'i'ʉ.
34 Ha ni 'na de gue'ʉ hinte mi ø'tua ra
'bεdi, ngue'ạ gatho nú'ʉ to'o mi pε'tsa yá hai
ne yá ngu bá pa gatho, ne bá hạ gatho nú'ạ
ra bojạ mi hạni de yá hai ne de yá ngu,
35 ne bi umbabi ya apostol. Y nuya apos-
tol go gue'ʉ mi hecuabi cada 'nara gam-
fri ngu nú'ạ te mi ø'tua ra 'bεdi gue'ạ mi
t'umbabi nehe.
36 Ne mi 'bʉhni 'nara cu mrá thuhu ra
Jose mrá me Chipre mrá levita. Ne bi
hñu'mbabi ya apostol dra Berhna, rí bøni
da 'ñena Nú'ạ To'o Hu'mba yá mʉi ya Jạ'i.
37 Nu'ạ́ bi pa 'nará hai'ạ ne bá hạ gatho ra
bojạ pa bi umbabi ya apostol.

5

Ra Ananía ne ra Safira ya hyate

1 Pe mi 'bʉ ma'na ra gamfri mrá thuhu ra
Ananía ha nurá 'bεhñạ mrá thuhu ra Safira.
Nú'ʉ́ bi pa 'nara hai myá mεti'ʉ.
2 Nepʉ bi beñ'ʉ gue hinda unga gatho
ra bojạ de nú'ạ xqui pa yá hai, hangue bi
zạma 'na tʉi ra bojạ ra cu Ananía. Ne mi
pạsε co rá 'bεhñạ gue xqui zạma ra bojạ.
Nu'bʉ́ ra cu Ananía bi hñạxa nú'ạ ra bojạ
bi hyeque pa bá umbabi ya apostol, 'ñena
gatho ra bojạ mi hạ, pe hina.
3 Nepʉ ra apostol Pedro bi 'ñembabi:
—Ananía, ¿hanja xcá hopi xa hya'a'i ra
Satá pa xcá hyathmạ ra Mạca Ndạhi?
Ngue'ạ hingá unga gatho nú'ạ ra bojạ gá
hạni de ri hai gá pa ngu nú'ạ gá mạ gue mi
xøgue ra bojạ.
4 ¿Ha gue hingo ri mεtihmạ ra hai? ¿Ha
gue hingo ri mεtihmạ ra bojạ nehe? ¿Hanja
gá beni gui 'yøt'e njabʉ? Ya xcá nc'uamba
ja rá thandi Ajuạ, hingue hønsε con guecje.
5 Ha nu mi 'yøde nuya ya noya ra cu
Ananía 'bestho ra ora'ạ bi dagui bi du. Y
gatho nú'ʉ to'o mi 'bʉhni ne gatho nú'ʉ
ma'ra to'o bi 'yøde de nú'ạ xqui nja, gatho'ʉ
xi bi ntsu.
6 Nepʉ nuya bạts'ñøhø mi 'bʉhni bi 'mai
bá jʉts'i ne bi mant'i bi duts'i'ʉ pa bi ma bá
agui.
7 Nepʉ xqui tho ngu hñu ora bi zøhø rá
'bεhñạ ra cu Ananía nehe habʉ mi 'bʉi ya
gamfri, pe nu'ạ́ nixi mi pạdi te xqui nja.
8 Nepʉ ra apostol Pedro bi 'yambabi de ra
bojạ, ne bi 'ñembabi:
—¿Ha gue gue'ạ bi muui nú'ạ ra hai gá
pahʉ?
Nu'bʉ́ nú'ạ ra nju bi dạdi ne bi 'ñena:
—Hạhạ, gue'ạ bi muui.
9 Nepʉ ra Pedro bi 'ñembabi:
—¿Hanja gá cohui 'nara cohi ri dạme pa
gui hyathmạhʉ rá Mạca Ndạhi Ajuạ? Ndi,
'bapʉ møte ja ra gosthi nú'ʉ to'o ja bá juadi
bá ac'a ri dạme, y nubyá e da dux'a'i nehe
pa da 'yac'a'i.
10 Y 'bestho nura ora'ạ ra nju Safira bi
dagui bi du ja yá ua ra apostol Pedro. Ha
ngu mi yʉt'a nú'ʉ ya bạts'ñøhø bi hyandi
gue ya xqui du nú'ạ ra nju nehe, 'bestho bi
duts'i'ʉ pa bi ma bá agui nehe habʉ xqui
'yacuabi'ʉ rá dạme.
11 Nepʉ gatho ya gamfri xi bi hñạxa 'nara
dạnga tsu, nehe gatho nú'ʉ ma'ra to'o bi
'yøde de nú'ʉ ya t'øt'e'ʉ, xi bi ntsu'ʉ.

Bi hnequi ndunthi ya nt'udi ne ndunthi ya dạnga t'øt'e

12 Nuya apostol bi 'yøt'a ndunthi ya
nt'udi ne ndunthi ya dạnga t'øt'e ja yá
thandi ya jạ'i. Mri munts'a gatho ya gamfri
mahyεgui 'na mfenitho ja ra porta nú'ạ rá
thuhu ra Porta de ra Salomó.
13 Gatho nú'ʉ himyá gamfri xi mi tsu
da munts'i co ya gamfri, pe nuya jạ'i'ʉ mi
e'tsua yá nsu'ʉ.
14 Ne 'nara pa ngu 'nara pa mi 'yo mi
camfri ndunthi ya jạ'i, ya 'ñøhø ne ya
'bεhñạ.
15 Ne 'yo mi fạdi, hangue asta mi thuxa ya
da'thi pa mbi 'bεgui co yá mfidi ja yá hyo ya
'ñu pa nura ora da thohni ra apostol Pedro,
hønsε co rá xudi'ạ da go'ma nú'ʉ ya da'thi,
nú'ʉ́ 'bestho da ñạni.
16 Gatho nú'ʉ ya hnini mi ja gueta
Jerusale mi pa ya jạ'i pa guehni mi tsixa ya
da'thi ne nú'ʉ to'o mi pε'tsa ya ts'ondạhi, y
gatho mi ñạni.

Ya apostol bri jʉ nts'ạhni

17 Nepʉ bi njʉxa ra dạnga ndạ gá macjạ
ne ya saduceo nú'ʉ myá mfats'i'ạ, ngue'ạ xi

bi bø yá cuɛ'ʉ ngue'ạ mi ne da nsɛhɛ'ʉ ne ya ndunthi ya jạ'i mri dɛna ya apostol.

18 Nepʉ bi gʉ nts'ạhni ya apostol ne bi got'a fadi.

19 Nepʉ nú'ạ ra xuui'ạ 'nará ɛnxɛ Ajuạ bá ehe pa bi xoca ra gosthi fadi, ne bi pønga pa thi ya apostol, ne bi 'ñembabi:

20 —Rí maha ja ra ndạnijạ ua zofohʉni ya jạ'i, ne xipabihʉ ra hoga noya de nuna ra 'ra'yo te.

21 Nepʉ rá hyax'ạ xi 'nitho, nu'ʉ́ bi ma pa ja ra ndạnijạ ngu nú'ạ xqui xipabi rá ɛnxɛ Ajuạ. Y ngu mi zøni bi yʉt'a mbo 'bestho pa bi zofoni ya jạ'i.

Y de mi zofo ya jạ'i ya apostol, nura dạnga ndạ gá macjạ ne yá mfats'i bi 'yøt'a 'nara hmunts'i con gatho ya ndạ de ra hnini Israel. Ne bi mɛhna to'o mi ma dua tsi nú'ʉ ya apostol mi jot'a fadi.

22 Ha nu mi zønga nú'ʉ ya nzints'ạhni ja ra fadi, ya mi jo'oni ya 'yofadi. Nu'bʉ́ nu'ʉ́ bá dạma pengui pa bi mạ gue ya mi jo'oni'ʉ,

23 ne bi 'ñena'ʉ:

—Dá tsʉhe ra fadi xi mi jot'i xá hño, ne nuya nsufadi ja mi 'bahni ja ra gosthi, pe nu ndá xocje ra gosthi hinto dá tsʉheni mbo.

24 Nu mi 'yøde njabʉ nura dạnga ndạ gá macjạ ne ra ndạ de ya nsunijạ ne ma'ra ya ndạ gá macjạ, xi bi du yá mʉi, ne himi pạdi te da beni, y mri 'ñémbi'ʉ:

—Xibya ¿te rí bømbya'ạ?

25 Nepʉ bi zøhø 'nara jạ'i bi 'ñembabi'ʉ:

—Nú'ʉ ya 'ñøhø gá cothmạhʉ fadi, ya bí 'bʉhni ja ra ndạnijạ bí zofo ya jạ'i ma'na'qui.

26 Nu'bʉ́ ra ndạ de ya nsunijạ bi mɛui ya gʉnts'ạhni pa bá yopa jʉ ya apostol. Bá jʉ pe hinte bi 'yø'tuabi'ʉ ngue'ạ mi tsu xa bø yá cuɛ ya jạ'i y xa hyøxa nc'ahni.

27 Nepʉ bi zixa ya apostol ja ra hmunts'a ndạ gá xodyo, ne ja bi 'ba'mni ja yá thandi'ʉ. Nepʉ nú'ạ ra dạnga ndạ gá macjạ bi 'ñembabi:

28 —¿Ha gue hindá xi'ahe gue ya hinxcá zofohmạhʉ ya jạ'i ne ya hinxcá ñạhmạhʉ de rá thuhu ra Jesu? Nu'bʉ́ ¿hanja hinxcá 'yøhʉ? Ya gatho ya jạ'i de guecua Jerusale xcá zofohʉ de ri noyahʉ. Ne go guí ne gui hyøxcahe ra thaibya de rá du nú'ạ ra 'ñøhø'ạ.

29 Nu'bʉ́ ra apostol Pedro ne gatho ma'ra ya apostol bi dạdi ne bi 'ñeñ'ʉ:

—Nuje ma'na rí 'ñepi ga øthe Ajuạ que yá hmanda ya meximhai.

30 Ajuạ nú'ạ to'o mi xøcambeni ndu ma xitahʉ go gue'ạ bi 'yøt'e pa bi yopa nte ra Jesu de ra du, masque nu'ahʉ gá ponthʉ ja 'nara za asta himbi hñu ri mʉihʉ gá hyohʉ.

31 Y nubyá Ajuạ xa 'ñegui ja rá 'ñɛi pa da ndạ. Y nú'ạ́ go gue'ạ ra Pøhøte zo'ahʉ gatho nú'ahʉ gyá me Israelhʉ pa gui ñobrihʉ de ri ts'oquihʉ ne da pun'ahʉ.

32 Nuje dí dahe majuạni de gue'ạ, ne ra Mạca Ndạhi ri damajuạni de gue'ạ nehe. Nehe Ajuạ ri umba ra Mạca Ndạhi nú'ʉ to'o øte'ạ.

33 Ha nu mi 'yøde njabʉ ya ndạ xi bi bø yá cuɛ ne asta mi ne xa hyohmạ ya apostol.

34 Pe mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø mrá fariseo mrá thuhu ra Gamalie, nú'ạ́ mi 'nara xahnate de ra ley, y gatho ya jạ'i xi mi numahño'ạ. Nu'ạ́ bi 'mai ne bi manda dra pønga 'na zi ora nuya apostol.

35 Nepʉ nura Gamalie bi 'ñembabi gatho nú'ʉ ya jạ'i xqui munts'ini:

—Nú'ahʉ compahʉ de Israel, beñhʉ 'mɛt'o xá hño nú'ạ guí ne gui 'yø'tuahʉ nuya 'ñøhø'ʉ.

36 Beñhʉ gue pɛ'tsa 'raya pa bi nanga 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Teuda mi hu rá mʉi gue mi pɛ'tsa 'nara nsu ne mi ne da ndạngui de ma'ra, hangue bi dɛna ngu goho nthebe ya 'ñøhø. Pe nura Teuda bi tho, ne gatho nú'ʉ to'o mri 'ñoui bi nxani ne bi nhuati gatho'ʉ.

37 Nepʉ 'mɛfa de gue'ạ bi 'mʉ ma'na ra 'ñøhø mrá thuhu ra Juda mrá me Galilea. Ne nú'ʉ ya pa dega nthuxa thuhu, nu'ạ́ bi 'yʉ'ta ndunthi ya jạ'i pa go bri thɛni'ạ. Ne 'mɛfa nu'ạ́ bi tho nehe, ne bi nxanga gatho yá jạ'i nú'ʉ mri 'ñoui.

38 Hangue nuga dí xi'ahʉ, ma'na xá hño hyɛhʉ dí 'yobʉ nuya 'ñøhø'ʉ. Nu'bʉ nú'ạ øt'e'ʉ go xa bensɛhɛ, pɛ'tsi ga hanthʉ da nhuati nehe.

39 Pe nu'bʉ go rá mɛti Ajuạ nú'ạ øt'e'ʉ, nu'bʉ́ hinda za gui hñạcuahʉ. Ngue'ạ 'bʉ gui 'yøthʉ njabʉ, ja ra uɛnda go grí ntuñhʉ co Ajuạ.

40 Y nú'ʉ mi 'bʉhni ja ra hmunts'i bi 'yøde
nú'ą ra ts'ofo'ą. Hangue bi yopa cʉ'ta mbo
ya apostol pa hønsɛ bi na'mbabi ne bi yopa
hyø'tua ra hñą gue ya hinda sigui da ñą de
rá thuhu ra Jesu, nepʉ bi hyɛgui bi ma'ʉ.
41 Y de mi bønga ya apostol de guehni, xi
mri johya'ʉ ngue'ą Ajuą xqui umba nsɛqui
da tho 'nara 'bɛtsa po rá thuhu ra Zidada
Jesu.
42 Ha hyastho himi tsaya'ʉ da zofo ya ją'i
de ja ra ndąnijąą, ne mi pa ja ya ngu mi
mąnga ra hoga nt'øde de ra Zidada Jesu-
cristo.

6

Bri thahna yoto ya maste

1 Nuya pa'ʉ mri xu ma'ra ya gamfri. Ne
mi 'bʉhni 'raya cu mi ñą griego. Nepʉ nu'ʉ́
bi 'ñembabi nú'ʉ ya cu mi ñą de yá hñąqui ya
xodyo, ne mi ambi hanja himi t'umbabi te
da zi xá hño nú'ʉ yá viuda ya griego ra ora
mi t'umba te da zi ya hyoya ne nú'ʉ ma'ra
ya viuda, ngue'ą nu'ʉ́ hyastho mi t'umbi te
da zi.
2 Nepʉ nú'ʉ 'rɛt'amayoho ya apostol bi
zohna gatho ya cu pa bi munts'i ne bi
'ñembabi'ʉ:
—Ma zi cu'ihe, nuje dí 'bʉhe pa ga mąñhe
rá noya Ajuą, ne hingui tsa ga tsayahe ni
'na ora pa da za go ga hecuahe nú'ą te da
zi nú'ʉ hingui tsʉpabi.
3 Hangue mahyoni gui huañhʉ yoto ya cu
de guecjʉ nú'ʉ xcá hanthʉ 'yo xá hño ne
hąmpa rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi ne xi di ja
yá mfądi. Nú'ʉ́ go gue'ʉ dyá uɛnda da mɛ
nuna 'bɛfinąą.
4 Ha nuje ma ga sigui ga aphe Ajuą ne ga
mąmfe rá noya'ą.
5 Ha nu mi 'yøde bi sipa njabʉ ya cu,
gatho xi bi ho'ʉ. Rá mʉdi, bri huahna ra
cu Teba nú'ą mi pɛ'tsa ndunthi ra jamfri ne
mi hąmpa rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi. Nepʉ
bi huahna ra cu Lipe, ne ra cu Procoro, ne
ra cu Nicano, ne ra cu Timu, ne ra cu Par-
mena, ne ra cu Cula nú'ą ra me Antioquía
xqui nxodyo ngue'ą xqui dɛmba yá ley'ʉ.
6 Ne bi ts'ixa pa habʉ mbi 'bʉi ya apostol
pa bi 'yapabi Ajuą por gue'ʉ. Nepʉ ya
apostol bi hñuxa yá 'yɛ ja nú'ʉ ya cu xqui
thahni.
7 Y njabʉ ma'na mri ntʉnga rá noya Ajuą,
ne mri xu ndunthi ya gamfri nuni Jerusale,
ne ndunthi ya macją bi gamfri rá noya
Ajuą nehe.

Ra Teba bri jʉ nts'ąhni

8 Ha nura cu Teba xi mi hąmpa rá ts'ɛdi
Ajuą ne mi ja rá mfądi pa mi pɛpa rá 'bɛfi
Ajuą, mi øt'a ya dąnga t'øt'e ne ya nt'udi de
ja yá thandi ya ją'i.
9 Y nuni ja yá nijąą ya xodyo nú'ą mrá
thuhu ya Nząi 'Bɛgo xa Thøgue, ja mi 'bʉhni
'raya 'ñøhø nú'ʉ mri 'ñoui 'raya me Cirene,
'raya me Alejandría, 'raya me Cilicia, ne
'raya me Asia, gatho'ʉ bi mʉdi bi ntsanoy-
aui ra cu Teba.
10 Pe nu'ʉ́ himi tsa te da dątuabi'ą ngue'ą
nu'ą́ mi hą ra hoga mfądi ne mi hąmpa rá
ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi pa mi ñą.
11 Nepʉ nú'ʉ ya ją'i'ʉ bi 'yʉ'ta 'raya 'ñøhø
ne bi gu'tuabi pa da mąnga ya nc'uamba
ne da 'ñena njaua: "Nuje stá øhe gue nura
'ñøhø'ą xa ñąma'ñʉ de ra Moise ne de
Ajuą."
12 Hangue bi bø yá cuɛ yá ndąxjua ndą
ya xodyo ne ya xahnate de ra ley ne gatho
ya ją'i. Nepʉ bri jʉ ra cu Teba bi ts'ixa ja ra
hmunts'a ndą gá xodyo.
13 Ne bri japabi 'raya ją'i da hyøxa ra thai
ra cu Teba ne bi 'ñena'ʉ:
—Nuna 'ñøhøni hingui tsaya ñąma'ñʉ de
nuna ra mąca nijąą ne de rá ley ra Moise.
14 Nuje go stá øhe nú'ą xa mąni xa 'ñena
gue nú'ą ra Jesu mrá me Nasare ma da
huata nuna nijąą ne ma da pata ma nząihʉ
nú'ʉ bi 'ñutcahʉ ra Moise ga øthʉ.
15 Nepʉ gatho nú'ʉ to'o mi 'bʉhni ja ra
hmunts'i xi mi heta ra cu Teba ne mi han-
duabi rá hmi gue mi ngu rá hmi 'nará ɛnxɛ
Ajuą.

7

Ra Teba bi mąmba rá noya Ajuą

1 Nepʉ de gue'ą ra dąnga ndą gá macją bi
'yambabi ra cu Teba ne bi 'ñembi:
—¿Ha gue xi majuąni xcá ñąma'ñʉ de
Ajuą ne de ra Moise?
2 Nu'bʉ́ ra cu Teba bi dądi ne bi 'ñena:
—Nú'ahʉ ma cu'ihʉ, ne nú'ahʉ ma
ndą'ihʉ xcá muntshʉua 'nadbʉ, 'øhʉ núna
ma ga xi'ahʉ. Ajuą nú'ą xá nsunda bi

zofo ndu ma xitahʉ ra Abrá nú'bʉ hinxqui matho pa ja ra hai Arán ne mi 'bʉhnitho Mesopotamia.

3 Ne bi 'ñembabi: "Pøni de guecua ri hai, tsopʉ nú'ʉ ja te ri njaui, ne grí ma pa ma'na ra hai nú'ą ma ga u't'a'i pa ja gui 'bʉhni."

4 Nu'bʉ́ bøni de guehni habʉ mi 'bʉi, habʉ myá hai ya Caldeo, ne bi ma pa bá 'bʉ ja ra hai Arán. Ha nu mi du rá dada, Ajuą bá tsi pa guecua habʉ dí 'bʉhʉbya, ja bi 'mʉcua nehe'ą.

5 Pe nu Ajuą himbi umbabiua ni 'na xɛni ra hai pa drá mɛti'ą, pe xqui ñą'tuabi gue nuna hai habʉ dí 'bʉhʉbya go drá mɛti'ą 'mɛfa ne gatho yá ją'i de rá ji'ą nú'ʉ da 'mʉi 'mɛfa. Pe nuya pa'ʉ ra Abrá hinxqui mɛ'tstho ni 'nara bątsi.

6 Y Ajuą bi 'ñembabi'ą: "Nuri bątsi ri 'bɛto ne ri mbong'bɛto ma da 'mʉ ja 'nara hai habʉ hindyá mɛti'ʉ ngue'ą dya nzøhøtho de guehni. Ne ja ma da 'mʉhni'ʉ ngu goho nthebe njɛya, ne ma da 'mɛgotho'ʉ, ne ma da t'ø'tua ndunthi ra nts'o'mʉi."

7 Nehe bi 'ñembabi Ajuą: "Nuga go ma ga hą'mba nguɛnda ya ją'i de nú'ą ra hnini habʉ ma da 'mɛgo'ʉ. Ne 'mɛfa ma ga yopa tsi de guehni pa da 'ñehe da mɛpcagui de guecua."

8 Nepʉ Ajuą bi gohui 'nara cohi ra Abrá, ne bi manda gue gatho yá bątsi yá 'bɛto ne yá mbong'bɛto da mɛ'tsa 'nara seña ja yá ndo'yo de nú'ą ra cohi bi gohi. Hangue nu mi 'mʉi rá t'ʉ ra Abrá nú'ą mrá thuhu ra Isaac, nurá hñąto ma pa de xqui 'mʉi bi 'yø'tua nú'ą ra seña xqui gohui Ajuą da 'yøt'e. Ne guet'ą bi 'yøt'a ra Isaac co rá t'ʉ nú'ą mrá thuhu ra Cobo, ne guet'ą bi 'yøt'a ra Cobo co nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá t'ʉ, y go gue'ʉ yá dada nú'ʉ 'rɛt'amayoho ya 'mʉi de Israel.

9 Nepʉ nú'ʉ yá t'ʉ ra Cobo xi bi ʉtsa 'na de nuyá cu nú'ą mrá thuhu ra Jose. Hangue nu'ʉ́ bi papabi ya me Egipto nú'ą yá cu'ʉ, ne bi ts'its'i pa guehni. Pe Ajuą himbi hyɛsɛ'ą.

10 Hangue xi bi ñąni de ja yá ts'othogui bi thogui, ne bi umba ndunthi ra mfądi ne bi mats'i pa njabʉ ra Faraó bi hopa rá 'mʉi. Ra Faraó go gue'ą mrá ndą de Egipto. Nepʉ ra Faraó bi umba 'nará nsu ra Jose pa bi gohi ngu rá ñoho de gue'ą, ne bi manda maxøgue ja rá ngu ra Faraó.

11 'Mɛfa bi nja 'nara dąnga thuhu nuni Egipto ne nuni Canaán, ne bi nja 'raya dąnga dumʉi, ne bi 'ñotho te bi zi ndu ma xitahʉ. Himi tsʉdi habʉ da dai ngue'ą mi otho te da dañ'ʉ.

12 Nepʉ ra Cobo bi 'yøde gue mi ja ra trigo nuni Egipto, hangue bi mɛhna yá t'ʉ pa guehni. Gue'ą ra mʉdi 'mi'qui bi ma pa Egipto.

13 Nepʉ nurá ño'qui bi ma'ʉ, ra Jose bi xipabi'ʉ to'o mi gue'ą pa bi bądi'ʉ gue go mi gue'ą myá cu. Hangue nura Faraó bi bątuabi yá ją'i ra Jose.

14 Nepʉ nura Jose bá pɛmpa ra noya rá dada pa da ma da 'mʉ Egipto con gatho ma'ra yá ją'i. Nu'ʉ́ mi hñu'rate ne 'rɛt'amacʉt'a.

15 Nepʉ 'bestho bi ma'ʉ pa Egipto. Y nepʉ ja bá tuni'ą, ne ja bá tuni gatho yá t'ʉ, y nú'ʉ́ go gue'ʉ ndu ma xitahʉ.

16 Ne 'mɛfa de ya xqui thogui ndunthi ya jɛya de xqui du'ʉ, bá thąmpa yá ndo'yo'ʉ de guehni pa e bi t'acua ja yá hai nuni Siquem 'nara hnini de Canaán. Ne bi t'acuabi nuyá ndo'yo ja 'nara nt'agui xqui danga ndu ra Abrá xqui damba yá t'ʉ ra Amor nuni Siquem.

17 Y ya xqui nxąnda ndunthi yá t'ʉ yá 'bɛto ne yá mbong'bɛto ra Cobo nuni Egipto, ne ya mi ma da zø ra pa da hñąnga nú'ą ra hñą'ti xqui xipabi Ajuą ra Abrá.

18 Nepʉ de nú'ʉ ya pa'ʉ bi 'mʉ ma'na ra ndą nú'ą himi pądi to'o mi gue'ą ra Jose ne te xqui mɛfi'ą, ngue'ą ya mi pɛ'tsa ndunthi ya jɛya xqui du'ą.

19 Nú'ą ra ndą'ą xi bi 'yø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ ndu ma xitahʉ. Ne bi manda dra japi da 'yɛi gatho yá zi 'uɛne nú'ʉ myá ts'ʉnt'ʉ, pa njabʉ da du gatho'ʉ.

20 Y gue'ʉ ya pa bi 'mʉ ra Moise, y Ajuą xi mri hopa rá 'mʉi. Nu'ą́ bi tede rá dada ne rá nąną hñu nząną ja yá ngu'ʉ.

21 Nepʉ bi thogui nú'ʉ hñu nząną, nu'ʉ́ bi ma bá ɛi ngue'ą njabʉ xqui manda ra Faraó da t'øt'e. Pe 'nará t'ixu ra Faraó bá jʉxa ra Moise de habʉ xqui t'ɛi, nú'ą mrá zi 'uɛnetho, pa bi tede, ja ra uɛnda go mrá bątsi'ą.

22 Hangue ra Moise bi te ne bi bątua yá mfądi ya me Egipto, ne xi mrá nimfeni, ne mi hą ra ts'ɛdi pa da ñą ne pa te da 'yøt'e.

23 Nepʉ de ya mi pɛ'tsa ñote njɛya ja bi zo
rá mfeni da ma da c'ą'tsa ya me Israel nuyá
ją'i pa bá nu te ngra 'mʉ'ʉ.
24 Nepʉ ngu mi zøni habʉ mi 'bʉ yá ją'i,
bi hyanda 'nara me Egipto mi na'mbabi 'na
de gue'ʉ. Hangue pa bi za bi ñąnga rá ją'i,
ra Moise bi hyo nú'ą ra me Egipto.
25 Nura Moise mi beni yá ją'i'ą xa unga
nguɛnda gue Ajuą xqui mɛhni'ą pa da
ñąni'ʉ, pe nu'ʉ́ himbi zo yá mfeni ua mrá
'mɛhni Ajuą ra Moise.
26 Nepʉ rá hyax'ą bi yopa thohni ra
Moise, ne bi hyanda yoho ya me Israel mri
ntunsɛhɛ. Ne mi ma da hyeque'ʉ ne bi
'ñembabi: "Nu'ahʉ́ gyá me Israelhʉ, ne grí
ncuhʉ. ¿Hanja grí ntunsɛhʉ 'na ngu ma'na?"
27 Nepʉ nú'ą to'o mi na'mba nú'ą ma'na,
bi umba 'nara nt'ent'i ra Moise ne bi
'ñembabi: "¿To'o xa hñux'ague dega nzaya
ne dega ndą pa go gui hñągahe nú'ą dí øthe?
28 ¿Ua gue guí ne gui hyogagui nehe ngu
gá ø'tua ra me Egipto mande?"
29 Nu mi 'yøde njabʉ ra Moise xi bi ntsu,
ne bi 'bat'i bi ma pa ja 'nara hai rá thuhu
Madián, y ja bá 'bʉhni dega nzøhø, y ja bá
nthątini ne bi mɛ'tsa yoho yá t'ʉ.

30 Ne ya xqui thogui ñote njɛya de xqui
bønga ra Moise de Egipto pa bá 'bʉ ja ra hai
Madián, nepʉ 'nara pa xqui bønga de rá ngu
mbi 'yo asta ja rá ua 'nara t'øhø rá thuhu
Sinaí. Ne de guehni bi hyanda 'nara 'bai gá
ndąpo mi zø 'nara faspi madetho de gue'ą,
ne mi 'bahni 'nará ɛnxɛ Ajuą madetho de ra
faspi.
31 Nepʉ nura Moise himbi bądi há bi nja,
pe bi uat'a ja ra faspi pa bi hyandi te rá
'bɛ'ą, ne bi 'yøde bi ñą Ajuą y bi 'ñembabi:
32 "Nuga go gueque rá Ajuągui ra Abrá, ra
Isaac, ra Cobo, ne gatho nú'ʉ ma'ra ndu ri
xitahʉ." Nu'bʉ́ ra Moise asta mri huąt'i co
ra ntsu hangue ya himi nehmą da sigui da
hyanda nú'ą ra faspi mi handi.
33 Ha nu Ajuą bi 'ñembabi: "C'o'ta ri zɛsthi
ngue'ą nuua habʉ guí net'i guehna 'nara
mąca hai xá nt'axi.
34 Xi majuąni stá handa nuya ts'othogui
thogui ma ją'i nuni Egipto, ne stá øtua yá
ts'oni'ʉ, ne stá ehe pa ga ñąni. Nubya ma
ga pɛñ'a'i gui yopa penga Egipto." Njabʉ bi
xipabi Ajuą ra Moise.

35 Masque nuyá ją'i ra Moise xqui ʉtsa'ą
ne xqui 'ñembi: "¿To'o xa hñux'ague dega
nzaya ne dega ndą pa go gui hñągahe
nú'ą dí øthe?", pe xi majuąni go Ajuą xqui
mɛhna ra Moise pa da ndą ne pa da zinga
nú'ʉ yá ją'i mbi o ja yá 'yɛ ya me Egipto,
ngue'ą njabʉ xqui xipa rá ɛnxɛ Ajuą nú'ą bi
hnequi madetho de 'nara faspi nuni ja rá
ua ra t'øhø Sinaí.
36 Nepʉ ra Moise bá penga pa Egipto
pa bá tsinga gatho ya me Israel nú'ʉ mbi
'bʉhni. Ne bi 'yøt'a ndunthi ya dąnga t'øt'e
ne ya nt'udi nuni Egipto ne ja ra Thɛnga
Ndehe, nehe bá øt'a nuni ja ra mbonthi
habʉ bá 'yo'ʉ ñote njɛya.
37 Go guet'ą ra Moise nú'ą bi xipabi yá
ją'i nú'ʉ myá me Israel bi 'ñembi: "Ajuą ma
da hñux'ahʉ 'na de gue'ahʉ pa drá 'mɛhni'ą
ngu xa hñuxcagui nehe. Y nú'ą́ ma gui
'yøtehʉ nú'ą da xi'a'ihʉ." Njabʉ bi xipa ra
Moise yá ją'i.
38 Nura Moise go guet'ą mi 'ñoui ya me Is-
rael nuni ja ra mbonthi, ne ja bi munts'ini'ʉ
ja ra t'øhø Sinaí. Ne ja bi ñąuini ra Moise rá
ɛnxɛ Ajuą. Nepʉ ra Moise bi xipa ndu ma
xitahʉ ngu nú'ą xqui xipa ra ɛnxɛ. Njabʉ ra
Moise bi hñąnga ra noya dega te pa bi 'racjʉ
nehe.
39 Pe nú'ʉ ndu ma xitahʉ himbi ne bi 'yøta
ra Moise, ne himi ne go da ndą de gue'ʉ, ne
bi benga ja yá mfeni gue ma'na xá hño da
mengui pa Egipto.
40 Ha nu mi ma ra Moise bá ñąui ra ɛnxɛ,
nu'bʉ́ nuya ją'i bi 'ñembabi ra Aarón: "Stá
beñhe gue xá hño 'bʉ ga hocjʉ 'rama ajuąhʉ
pa go gue'ʉ dri 'bɛt'o de guecjʉ, ngue'ą nura
Moise hønsɛ bá jʉgaguihʉ de Egipto pa e bi
hyɛgahʉua ja ra mbonthi, ha nu'ą́, hadifą'ą
te xua ja'ą."
41 Hangue nu'ʉ́ bi hyoca 'nara t'ʉntfani
dega bøją, ne bi thopabi ya mbo'oni pa
bi t'umbabi'ą, ne mri nsunda'ʉ, ne xi mri
johya ngue'ą bi hyandi gue mi mahotho
nú'ą ra c'oi xqui hyocsɛ'ʉ.
42 Hangue nu Ajuą 'bestho bi 'uegue de
gue'ʉ, ne bi hyɛpʉ da nsunda ya tsø ne ra
ząną ne ra hyadi. Njabʉ bi 'yofo maya'bʉ
'na de yá 'mɛhni Ajuą nú'ą ena njaua:
Nu'ahʉ gyá me Israelhʉ, ¿ha'mʉ rá 'nandi
gá hyohʉ 'raya mbo'oni pa gá
ñątcahʉ

de nú'ʉ ñote njɛya gá 'yohʉ ja ra mbonthi?
43 Hinhya'mʉ gá øtcahʉ njabʉ. Nu'ą nguí øthʉ, ngrí ndudehʉ nú'ʉ ri c'oihʉ gá hocjʉ pa gui nsundahʉ,
'na nguí hu'mbabihʉ ra Moloc,
ha nu'ą ma'na gá hocjʉ ngu 'nara tsø, nguí hu'mbabihʉ ra Renfán.
Hangue nubyá ma ga pøñ'a'ihʉ de ri haihʉ pa ga pɛñ'ahʉ asta thogui de ra hai Babilonia.
Guehna bi xipa Ajuą ya me Israel.
44 Nú'ą ra mbonthi habʉ bi 'ranga ndu ma xitahʉ, ja guehni xqui hocni'ʉ 'nara ngu dega dutu habʉ mi 'bɛ'tsa nú'ą ra xingdo habʉ mi nt'ofo nú'ʉ 'rɛt'a ya hmanda. Nú'ą ra ngu'ą bi thoqui ngu xqui xipa Ajuą ra Moise da hyoqui, ne ngu nú'ą xqui 'ñutuabi.
45 Nepʉ 'mɛfa nú'ą ra ngu'ą bi gohui ndu ma xitahʉ nú'ʉ mri zi ra Josue. Nepʉ bá hą'ʉ pa nuua habʉ bi ntuncui ya ją'i nú'ʉ himyá me Israel nú'ʉ bi guui Ajuą de guecua nú'bʉ mi zøcua nú'ʉ ndu ma xitahʉ. Y ja nura ngu'ą ja bi nsundani'ʉ Ajuą asta mi 'mʉi ra Davi nú'ą bi ndą.
46 Y Ajuą xi bi hopa rá 'mʉi'ą. Y ra Davi mi nehmą xa hyoca 'nara ngu pa habʉ dra nsunda hmąhą Ajuą nú'ą rá Ajuą ndu ma xitahʉ ra Cobo. Pe himbi za bi hyoqui.
47 Pe nu 'nará t'ʉ hą, nú'ą mrá thuhu Salomó, nu'ą́ hą, go gue'ą bi hyocua rá ngu Ajuą nú'ą mi behmą da hyoca rá dada.
48 Masque nu Ajuą bí 'bʉi mañą mahets'i, hingui 'bʉ ja 'nara ngu nú'ą xa thoqui co yá 'yɛ ya ją'i, ngu bi 'ñenga ra bądi Isaía gue Ajuą mi ena njaua:
49 Nuua mahets'i ja guecua ma hudiga habʉ dí 'bʉi dega ndą,
ha nu ja ra ximhai ja guehni dí øta ma ua.
Nehe ena: ¿Te ma ngu nú'ą ra ngu ma da thogaga 'bʉ?
O ¿habʉ ma ga 'bʉca 'bʉ?
50 ¿Ha gue hingue co ma ts'ɛdi stá hocaga gatho nuya t'øt'e ja ja ra ximhai?
51 Y ra cu Teba bi sigui bi 'ñembabi ya ją'i: Pe nu'ahʉ́ nzątho xi xcá njahʉbʉ, xi xá me ri mfenihʉ, hinguí ne gui 'yøhʉ. Guí njahʉ ngu nú'ʉ ya ją'i hingui pą Ajuą, ngue'ą nu'ahʉ́ hinguí ne gui 'yøthʉ nú'ą xi'ahʉ ra Mąca Ndąhi ngu mi nja ndu ma xitahʉ nehe.
52 ¿Hangu hmą yá 'mɛhni Ajuą bi t'ø'tua ra nts'o'mʉi? Y nú'ʉ ndu ma xitahʉ go gue'ʉ bi 'yøt'a njabʉ. Nú'ʉ́ go gue'ʉ bi hyo nú'ʉ to'o mi mą desde rá mʉdi gue mi ma da 'ñehe nú'ą ra hoją'i hinda ma da 'yøt'a ni 'nara ts'oqui. Ha nu mi zøhø'ą, go gue'ahʉ gá dahʉ ne gá hyohʉ.
53 Nu'ahʉ gá hñąñhʉ ya hmanda nú'ą e bi zogahʉ yá ɛnxɛ Ajuą, pe hinxcá ne xcá 'yøthʉ ngu nú'ą bi hmanda'ihʉ.

Rá du ra Teba

54 Nepʉ mi 'yøde njabʉ nuya ją'i nuya noya'ʉ, xi bi bø yá cuɛ nts'ɛdi co ra cu Teba.
55 Pe nura cu Teba mi hąmpa rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi, ne bi nøxa pa mahets'i ne bi hyandua rá nsunda Ajuą, nehe bi hyanda ma zi Hmuhʉ ra Jesu mi 'bahni ja rá 'ñɛi Ajuą.
56 Nepʉ ra cu Teba bi 'ñemba ya ją'i:
—¡Ndi! Dí handa mahets'i xogui, nehe dí handa Nú'ą To'o e bi Ną'i bí 'bai ja rá 'ñɛi Ajuą.
57 Y nura ora'ą gatho nú'ʉ ya ją'i mi 'bahni bi go'ta yá gu ne bi dø ya hmafi, ne bi nest'ihi ri gatho bi mfats'i bi mihi ra cu Teba.
58 Nepʉ de guehni nuya ją'i'ʉ bi pønga ra cu Teba de ra hnini, nepʉ bi c'ahni. Ne mi 'bahni 'nara bąsją'i mrá thuhu ra Saulo, nú'ą́ nehe go gue'ą bi hyandua rá du ra cu Teba, nehe go gue'ą mi supa yá he ya hyote nú'ʉ xqui hñąqui pa bi za bi hñote'ʉ.
59 Y nú'ą ra ora mi thøxa ya nc'ahni ra cu Teba, nu'ą́ bi 'yapabi Ajuą ne bi 'ñena:
—Ma zi Hmu'i Jesu, dí a'i gui hñąni ma te ja ri mąca 'yɛbya.
60 Nu'bʉ́ nu'ą́ bi ndandiñąhmu ne bi 'ñena:
—Ma zi Hmu'i, oxqui hą'mba nguɛnda nuyʉ ya ją'i de nú'ą øtcagui.
Y ngu bi uadi bi mąnga njabʉ, 'bestho bi du.

8

Ra Saulo xi bi 'yø'tua ndunthi ra nts'o'mʉi nuya gamfri

1 Ha nura Saulo xqui dą rá hñą gue da tho ra cu Teba.
Nepʉ 'bestho nú'ą ra pa'ą bi mʉdi bi nja 'nara dąnga nt'ʉtsate contra nú'ʉ xqui gamfri Ajuą nuni Jerusale. Ne bi nxanga

gatho ya gamfri habʉraza maxøgue ra hai Judea ne Nsamaria, hønsɛ ya apostol himbi bønga de Jerusale.

2 Y nu 'raya cu xi mi ja yá jamfri co Ajuạ, go gue'ʉ bi 'ñoni pa bi 'yagui ra cu Teba, ne xi bi nzoni ndunthi ngue'ạ xi mri mạdi'ʉ.

3 Ha nura Saulo xi bi 'yø'tua ndunthi ra nts'o'mʉi ya gamfri, ne 'rama'na ra ngu mi cʉt'i pa mi jʉca ya 'ñøhø ne ya 'bɛhñạ pa da zits'i da got'a fadi.

Bi hmạmba rá noya Ajuạ nuni Nsamaria

4 Ha nú'ʉ ma'ra ya gamfri xqui 'bat'i ne xqui nxani, go gue'ʉ mi 'yo mi mạmba rá noya Ajuạ habʉraza.

5 Ha 'na de gue'ʉ mrá thuhu ra Lipe bi ma pa ja 'nara hnini nuni Nsamaria pa bá xipa ya jạ'i de ra Zidada Jesucristo.

6 Y nuya jạ'i de guehni mri munts'i pa mi huxa nt'øde xá hño de nú'ạ mi mạnga ra cu Lipe, ne mi handi'ʉ nú'ʉ ya nt'udi mi øt'e'ạ.

7 Ngue'ạ nu'ạ́ mi ɛmba ya ts'ondạhi nú'ʉ to'o mi pɛ'tsi, ne nuya ts'ondạhi asta mi mafi da bøni. Ne ndunthi ya ts'onate mi øthe'ạ.

8 Hangue njabʉ bi mɛ'tsa 'nara dạnga johya nú'ạ ra hnini'ạ.

9 Ne mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Simu nú'ạ mrá 'ñete de nú'ạ ra hnini'ạ. Nura 'ñete'ạ xi xqui hyat'a ndunthi ya me Nsamaria, ne xi mri 'ñets'i co nú'ạ rá mfạdi mi pạdi.

10 Ne gatho nuya jạ'i de guehni notsi ndạngui xi mi huxa nt'øde de nú'ạ mi mạnga nú'ạ ra 'ñete'ạ, ne mi eñ'ʉ:

—Nura 'ñøhø'ạ hạmpa rá dạnga ts'ɛdi Ajuạ.

11 Ne gatho ya jạ'i xi mi huxa nt'øde ngue'ạ ya ya'mʉ xqui hyat'i'ʉ co rá nt'ete.

12 Pe nu mi zønga ra cu Lipe ja nú'ạ ra hnini'ạ bi mạnga ra hoga nt'øde de rá hmanda Ajuạ ne bi mạ de ra Zidada Jesucristo. Nepʉ gatho ya jạ'i bi gamfri ne bi nxistehe, ya 'ñøhø ne ya 'bɛhñạ.

13 Nehe nú'ạ ra 'ñete mrá thuhu ra Simu bi gamfribi rá noya Ajuạ ne bi nxistehe. Ne nzạntho bi 'ñoui ra cu Lipe, mi handa nú'ʉ ya nt'udi ne ya dạnga t'øt'e mi øt'e, ne nu'ạ́ xi mri 'yø de nú'ạ mi handi.

14 Nepʉ mi bạdi nú'ʉ ya apostol mi 'bʉhni Jerusale gue ya me Nsamaria ya xqui hñạnga rá noya Ajuạ, 'bestho bi mɛhna ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua pa guehni.

15 Y ngu mi zøñ'ʉ bi 'yapabi Ajuạ po ya gamfri de guehni Nsamaria pa bi za bi hñạnga ra Mạca Ndạhi,

16 ngue'ạ ni 'na de gue'ʉ hinxqui hñạni thoho ra Mạca Ndạhi, hønsɛ xqui nxistehe de rá thuhu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

17 Hangue ra Pedro ne ra Xuua bi hñuxa yá 'yɛ ja ya gamfri, nepʉ nu'ʉ́ 'bestho ra ora'ạ bi hñạnga ra Mạca Ndạhi.

18 Ha nu mi hyanda ra Simu nú'ạ mrá 'ñetehmạ gue xqui hñạnga ra Mạca Ndạhi nú'ʉ to'o xqui hñu'tsua yá 'yɛ ra Pedro ne ra Xuua, hangue nu'ạ́ asta bi ñạ'tuahmạ ra bojạ nú'ʉ ya apostol,

19 ne bi 'ñembabi:

—'Racaguihʉ nehe nú'ạ ra ts'ɛdi guí hạhʉ, pa njabʉ necagui da za ga huxa ma 'yɛ ja ya jạ'i ne nu'ʉ́ da hñạnga ra Mạca Ndạhi.

20 Nepʉ ra Pedro bi dạdi ne bi 'ñembi:

—Ma'na xá hño 'mɛdiui ri bojạ. ¿Hanja xcá beni gue rá ts'ɛdi Ajuạ da za da thai co ra bojạ?

21 Hinguí pɛ'tsa ra nsɛqui nixi rí 'ñep'a'i gui pɛfi nuna 'bɛfinạ, ngue'ạ hingui ho núna xcá beni de ja rá thandi Ajuạ.

22 Hangue nu'ạ mahyoni gui 'yøt'ebya, ntsø'mi de nú'ạ ri ts'oqui xcá beni, ne 'yapabi Ajuạ pa xahmạ da pun'a'i de nú'ạ ra ts'omfeni xcá beni.

23 Ngue'ạ nuga dí handi gue xi 'nagrá ts'omfeni ne 'nagrá 'yøt'ats'oqui.

24 Nepʉ nú'ạ ra Simu bi dạdi ne bi 'ñena:

—'Yaphʉ ts'ʉ Ajuạ por gueque, pa hinda njabʉ ngu nú'ạ xcá mạ.

25 Ha nú'ʉ ya apostol ngu bi damajuạni'ʉ de ma zi Hmuhʉ ra Jesu ne bi mạmba rá noya Ajuạ, bi bøni'ʉ de nú'ạ ra hnini'ạ. Ne bi thohni ja ma'ra ya t'ʉca hnini de Nsamaria mi mạnga ra hoga nt'øde de ra mpøhø. Nepʉ nu'ʉ́ bi yopa menga Jerusale.

Ra Lipe bi xi'tsa 'nara me Etiopía

26 'Mɛfa de gue'ạ 'nará ɛnxɛ Ajuạ bi zofo ra cu Lipe ne bi 'ñembabi:

—Lipe, stá ehe ga pɛñ'a'i grí ma grí cại, jʉ nú'ạ ra 'ñu nexa Jerusale pa rí zønga asta ja ra hnini Gasa.

Nú'ą ra 'ñu'ą thogui ja 'nara mbonthi.
27 Nepʉ ra cu Lipe 'bestho bi gʉ ra 'ñu bi
ma. Ne de má 'ñu bi nthɛui 'nara 'ñøhø mrá
me Etiopía. Nú'ą́ mrá eunuco, ne mi gue'ą
'namrá dąnga mfats'i nú'ą ra 'bɛhñą mrá
ndą nuni Etiopía ne mrá thuhu ra Candace.
Nura 'ñøhø'ą go gue'ą mrá mɛ'sboją de ja rá
ts'ʉtbi nú'ą ra 'bɛhñą mrá ndą. Y nu'ą́ xqui
mengui xqui xøcambeni Ajuą nuni Jerusale.
28 Ne ya mri menga pa ja rá hai ne mri zi
rá carro mri gʉt'a ya fani. Nuni ja mi huhni
mi he'ta ra Mąca T'ofo nú'ą bi 'yofo ra bądi
Isaía.
29 Nepʉ ra Mąca Ndąhi bi 'ñemba ra cu
Lipe:
—Rí ma ua tsʉ nuna carro xa mani ne rí
mɛui.
30 Nepʉ nura cu Lipe bi nest'ihi bi ma
bá tsʉ nú'ą ra carro, ne bi 'yøde nú'ą ra
'ñøhø mi he'tua rá t'ofo ra bądi Isaía, ne bi
'ñembabi:
—¿Ha gue guí pądi te rí bønga nú'ʉ ya
noya guí he'ti?
31 Nepʉ nu'ą́ bi dądi ne bi 'ñena:
—¿Hanja da za ga pądi te rí bøni 'bʉ hinto
da 'ñutcagui?
Ne bi 'ñemba ra cu Lipe:
—Bá pøxa ja ra carro ne bá e ga huhui.
32 Y nú'ą ra xɛni de ra Mąca T'ofo mi
he'ti'ą nu habʉ ena njaua:
Nú'ą́ bi ts'its'i nja ngu 'nara zi dɛti pa da
tho;
ne 'besthó himbi xoxa rá ne
nja ngu 'nara zi dɛti bi 'bɛgui pa da t'ąxi.
33 Mri 'ñenda ya ją'i, ne hinto bi ñąni;
ha nú'ʉ yá ją'i xi bi nts'o'mʉi,
ne bi thącua rá te de guecua ja ra ximhai.
Njabʉ mąnga ra Mąca T'ofo.
34 Nepʉ nú'ą ra me Etiopía bi 'ñembabi ra
cu Lipe:
—Dí bąnte'i gui xicagui de nú'ą rá 'mɛhni
Ajuą, ¿ha gue mi mą de guesɛ'ą, o mi mą de
ma'na ra ją'i?
35 Nepʉ nura cu Lipe bi mʉdi bi ñą, ne
bi xipabi gatho ra hoga nt'øde de ma zi
Hmuhʉ ra Jesu desde habʉ mi he'ta ra me
Etiopía go gue'ą 'nara xɛni de ra Mąca T'ofo
nú'ą xqui 'yofo ra bądi Isaía.
36 Nepʉ de mi 'yo'ʉ ja ra 'ñu bi zønga habʉ
mi ja 'nara mothe, ha bi 'ñenga nú'ą ra me
Etiopía:
—Jani 'nara zi mothe po ra dehe. ¿Ha
hinda za ja ga nxisteheni?
37 Ha nura cu Lipe bi 'ñembabi:
—'Bʉ xi guí camfri con gatho ri mfeni da
za, hanja hina.
Nura me Etiopía bi 'ñena:
—Hąhą, dí camfri gue ra Jesucristo go
gue'ą rá T'ʉ Ajuą.
38 Nu'bʉ́ nu'ą́ bi 'bɛpa rá 'bɛgo bi 'ba'ma
ra carro, nepʉ bi gąi ri yoho'ʉ, ne bi yʉt'a
mbo ra dehe. Nepʉ ra cu Lipe bi xi'tsa nú'ą
ra cu me Etiopía.
39 Y nu mi bøxa ra cu Lipe de ja ra dehe,
bi 'mɛtho ngue'ą rá Mąca Ndąhi Ajuą bi
zits'i. Nepʉ nura cu me Etiopía ya himbi
yopa hyanda ra cu Lipe ma'na'qui. Y ya
mri sɛhɛ'ą bi sigui bi ne rá 'ñu co ndunthi
ra johya mi pɛ'tsi.
40 Nepʉ nura cu Lipe bi zønga nuni Asoto,
ne de mi 'rani de guehni bi mʉdi bi mąnga
ra hoga nt'øde asta bi zønga nuni Cesarea.

9

Ra Saulo bi gamfri ra Zidada Jesu
(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

1 Ha nuya pa'ʉ ra Saulo mi hu'tsa ya
gamfri da hyo, ne bi ma bá nu ra dąnga ndą
gá macją.
2 Bi ma bá a nsɛqui pa da ma nuni ja yá
niją ya xodyo nuni Ndamasco pa da gʉ nú'ʉ
ri dɛmba rá jamfri ra Zidada Jesu, gue dra
'bɛhñą gue dra 'ñøhø, ne dua tsi pa Jerusale
da got'a fadi.
3 Ne de mri ne ra 'ñu ya mi ma da zønga
Ndamasco, mi dąmfri bi got'atho 'nara
ñot'i asta mi huɛxqui nú'ą ra hyats'i mri
'ñehe de mahets'i.
4 Nepʉ ra ora'ą 'bestho bi dagui
ma'mɛmfo ja ra hai. Ne bi 'yøde 'nara noya
mi ena:
—Saulo, Saulo, ¿hanja guí hongagui pa
gui 'yøtca ra nts'o'mʉi?
5 Nu'bʉ́ ra Saulo bi dądi ne bi 'ñena:
—¿To'o'i, zi Hmu?
Nu'ą́ bi dądi ne bi 'ñena:
—Nuga go gueque drá Jesu. Ha nu'i guí
hongui pa gui 'yøtcagui ra nts'o'mʉi ngue'ą
guí honi pa gui 'yø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ
to'o xa gamfrigui. Pe nu'i go grí 'ñʉnsɛ,
guí nja ngu nú'ą øt'a ra ndąmfri ora tica ra
nsʉmboi.

6 Y ra Saulo asta mri huạt'i co ra ntsu ne bi 'ñena:
—Ma zi Hmu'i, ¿te rá 'bɛ guí ne ga øt'ebya?
Nu'bɨ́ ra Zidada bi 'ñembabi:
—Nangui ne rí ma ja ra hnini, nuni ja guehni ma da si'a'i nú'ạ rí 'ñep'a'i gui 'yøt'e.
7 Y nú'ɨ ya 'ñøhø mri 'ñoui ra Saulo xi bi ntsu ngue'ạ nu'ɨ́ xqui 'yøde nehe nú'ạ ra noya pe hinxqui hyandi ua to'o mi 'bahni.
8 Nepɨ nura Saulo bi nangui de ja ra hai, ne xi mri zøthmạ yá da pe himbi za bi hyandi. Hangue bri jɨhni bi ts'its'i pa asta ja ra hnini Ndamasco.
9 Y nuni ja bá 'bɨhni hñu pa ne himi handi. Y nú'ɨ hñu pa ni ts'ɨ hinte bi zi.
10 Nuni Ndamasco mi 'bɨhni 'nara gamfri mrá thuhu ra Ananía, y nura Zidada Jesu bi zofo ngu dega t'i ne bi 'ñembabi:
—¡Nugue Ananía!
Nu'ạ́ bi dạdi:
—¿Te'ạ, zi Hmu?
11 Ha nura Zidada bi 'ñembabi:
—Rí ma, jɨ nú'ạ ra 'ñu rá thuhu ra Juạ'ñu, ne thogui ja rá ngu ra Juda, ne ja gui 'ñanini ra Saulo nú'ạ ra me Tarso. Nu xcrí tsøni gui tsɨdi di øt'a rá søcambeni.
12 Nu'ạ́ ya stá xipabi ngu dega t'i gue ma da tsøni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Ananía, ne da hñu'tsua yá 'yɛ pa da yopa hyandi.
13 Nu mi 'yøde njabɨ ra cu Ananía bi dạdi ne bi 'ñena:
—Zi Hmu, stá øde ndunthi de nú'ạ ra 'ñøhø'ạ gue xi mi ø'tuabi ndunthi ra nts'o'mɨi ya cu nuni Jerusale.
14 Ha xa umba nsɛqui ya ndạ gá macjạ pa da za da gɨ gatho nú'ɨ di xøcambeni'i ri thuhu de guecua nehe.
15 Nepɨ ra Zidada bi 'ñemba ra cu Ananía:
—Grí ma gui 'yøt'a nú'ạ dí xi'i, ngue'ạ go gue'ạ ra 'ñøhø stá huahni pa da mɛpcagui ne da 'ñutua ma thuhu ya me Israel ne gatho nú'ɨ hingyá me Israel ne nuyá ndạ'ɨ, pa da bạdi'ɨ to'ogui.
16 Ne nuga go ma ga utuabi gatho nú'ɨ ya ts'othogui pɛ'tsi da thogui po rá ngue ma thuhu.
17 Nu'bɨ́ ra cu Ananía bi ma ne bi yɨt'a ja ra ngu habɨ mi 'bɨ ra Saulo. Ne bi hñu'tsua yá 'yɛ, ne bi 'ñembabi:
—Zi cu Saulo, ra Zidada Jesu nú'ạ to'o gá handa ja ra 'ñu nú'ạ ngrí nehi pa guecua, go gue'ạ xa mɛncagui pa da yopa xo ri da ne gui hñạnga ra Mạca Ndạhi.
18 Ne 'bestho ra ora'ạ bi dagui nú'ạ te mi co'tua yá da, ne 'bestho bi yopa hyandi. Ne nu'ạ́ bi 'mai bi ma bá nxistehe.
19 Ne bi ñuni, nepɨ bi yopa nja rá ts'ɛdi, ne bi 'mɨhni 'raya pa co ya gamfri nuni Ndamasco.

Ra Saulo bi mạmba rá noya Ajuạ ja ra hnini Ndamasco

20 Nepɨ 'bestho bi ma bá damajuạni de ma zi Hmuhɨ ra Jesucristo ja yá nijạ ya xodyo, ne mi mạ gue ra Jesu go gue'ạ rá T'ɨ Ajuạ.
21 Y gatho nú'ɨ to'o mi øde nú'ạ mi mạñ'ạ xi mri 'yø ne mi eñ'ɨ:
—¿Ha hingo guehni núni xi mi ø'tua ra nts'o'mɨi nú'ɨ to'o xøcambenibi rá thuhu ra Jesu nuni Jerusale? ¿Ha hingo guehni xqui 'ñehe da gɨ nts'ạhni ya gamfri pa da zi'tsua ya ndạ gá macjạ?
22 Pe nura cu Saulo ma'na mi jɨ rá ts'ɛdi pa da damajuạni gue ra Jesu go gue'ạ ra Cristo rá 'mɛhni Ajuạ ne xqui hñuts'i'ạ pa da e da ndạ. Y nuya xodyo himbi bạdi te da beni gatho nú'ɨ mi 'bɨhni Ndamasco.

Ra Saulo bi c'ot'i de ja yá 'yɛ ya xodyo

23 Bi thogui ndunthi ya pa, nepɨ bi mɨdi bi mạ́mbi ya xodyo pa da hyohmạ ra cu Saulo.
24 Pe nú'ạ ra cohi bi gohi'ɨ, bi t'umba nt'øde ra cu Saulo gue nu'ɨ́ ma pa ra xuui mi su gatho ya gosthi de nú'ạ ra hnini'ạ pa xa thohmạ'ạ.
25 Pe nu mi bạdi ya cu njabɨ, bi 'yɛnt'a ra cu Saulo ja 'nara dạnga 'bøts'e pa bri tonts'a dega xuui pa møte de ra jạdo nú'ạ mi cot'a ra hnini, pa bi za bi 'bat'i'ạ.

Nú'ạ ra pa bi zønga ra Saulo nuni Jerusale

26 Nu mi zønga ra cu Saulo Jerusale mi nehmạ'ạ da munts'iui ya gamfri, pe nu'ɨ́ mi tsu ngue'ạ himi camfri'ɨ gue nu'ạ́ ya mi 'nara gamfri.
27 Pe nura cu Berhna bi zits'i pa habɨ mbi 'bɨ ya apostol, ne bi metuabi hanja xqui hyanda ra Zidada Jesu ja rá 'ñu ra cu Saulo, ne xqui ñạui. Ne bi metuabi'ɨ gue nu'ạ́

ya xqui ña de rá thuhu ra Zidada Jesu co
ndunthi ra ts'ɛdi nuni Ndamasco.
28 Y njabʉ bi za bi 'mʉi co ya gamfri nuni
Jerusale.
29 Nu'á himi tsu da ma de rá thuhu ra
Zidada Jesu, ne mi ntsanoyaui ya xodyo
nú'ʉ mi ña griego, ha nu'ʉ́ mi ɛcuabi da
hyo'a.
30 Pe nu mi badi njabʉ ya cu bi zixa ra cu
Saulo pa nuni Cesarea, nepʉ bi mɛhni'ʉ pa
Tarso.
31 'Mɛfa gatho ya gamfri bi mɛ'tsa
'nara hoga'mʉi nuni Judea ne Galilea ne
Nsamaria, ne mi zɛdi yá jamfri, ne mi 'yo'ʉ
co ndunthi rá ntsu Ajua, ne ma'na mri xu
ya gamfri co rá mfats'i ra Maca Ndahi.

Ra Enea bi ñani

32 Ha nura apostol Pedro bi 'ño bi zønga
gatho ya gamfri, ne bi ma bá c'a'tsa ya cu
nú'ʉ mi 'bʉhni Lida.
33 Ne ja bi zʉhni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra
Enea, ne ya mi øt'a hña'to jɛya xqui 'mɛnga
ja ra mfidi ngue'a mi tsʉ 'nara hñeni nú'a
nixi mi tsa da anga rá ndo'yo.
34 Nepʉ ra cu Pedro bi 'ñembabi:
—Enea, ra Zidada Jesucristo xa 'yøthe'i.
Nangui jʉxa ri mfidi.
Nepʉ nu'á 'bestho bi nangui.
35 Y gatho ya mengu de guehni Lida ne
ya me Sarón bi zogui yá ndaxjua jamfri
ne bi gamfri ra Zidada Jesu co nú'a xqui
hyandi'ʉ.

Ra Dorca bi yopa nte de ra du

36 Nuni Jope mbi 'bʉ 'nara 'bɛhña mrá
gamfri nú'a mrá thuhu ra Tabita, dega
griego t'embi ra Dorca. Nú'á nzantho mi
øt'a ndunthi ra hñoja'i ne mi faxa ya hyoya.
37 Ha nuya pa'ʉ bi zʉ 'nara hñeni ne bi du.
Nepʉ bi sati ngu myá nzai'ʉ ne bá 'bɛgui ja
'nara tøngu.
38 Pe de guehni Jope mi guetbʉ pa ja ra
hnini Lida, ne nuya gamfri de guehni xqui
'yøde gue ja mbi 'bʉhni ra cu Pedro nuni
Lida, hangue bi 'bɛhna yoho ya 'mɛhni pa
dua tsi ne da 'ñembi:
—Dí bante'ihe ga maha 'bestho pa Jope.
39 Nepʉ nura cu Pedro 'bestho bi mɛui'ʉ.
Ne nu mi zøni bi ts'its'i pa ja ra tøngu habʉ
xqui munts'a ndunthi ya viuda mi zoni.
Ne bi t'utuabi ra cu Pedro nuya pahni ne
ma'ra ya he xqui hyoca ra nju Dorca nú'bʉ
mi te'a.
40 Nu'bʉ́ ra cu Pedro bi 'bɛpi da bønga
pa thi gatho nú'ʉ mi 'bʉhni, ne nu'á bi
ndandiñahmu ne bi 'yapabi Ajua. Nepʉ bi
zofo nú'a xqui du ne bi 'ñembabi:
—Tabita, nangui.
Ne nu'á 'bestho bi zøt'a yá da, ne nu mi
hyanda ra cu Pedro bi nangui bi hñudi'a.
41 Ha nura cu Pedro bi mipa 'nará 'yɛ ne
bi 'ba'mi. Nepʉ bi zohna ya viuda ne ma'ra
ya gamfri pa bi 'ñutuabi gue ya xqui yopa
nte.
42 Y gatho de guehni Jope bi nt'øde de
nú'a xqui nja, ne ndunthi to'o bi gamfri ra
Zidada Jesu.
43 Ha nura cu Pedro bi gohi ndunthi ya
pa de guehni Jope ja rá ngu ra cu nú'a rá
thuhu ra Simu dɛxifri.

10

Ra apostol Pedro ne ra Cornelio

1 Mi 'bʉ 'nara 'ñøhø nuni Cesarea mrá
thuhu ra Neyo nú'a mrá me Italia ne himrá
xodyo, nehe go mrá nda de nú'ʉ ya soldado
myá mengu rá hai'a.
2 Nú'á xi mrá hoja'i ne xi mi tsu Ajua,
ne gatho nú'ʉ ya mengu rá ngu. Ne mi
øt'a ndunthi ra hño ngue'a mi faxa ya
xodyo nú'ʉ xi myá hyoya. Ne nzantho mi
xøcambeni Ajua.
3 Nepʉ 'nara pa ngu mi nzʉnga hñu nde
bi hyanda 'nará ɛnxɛ Ajua ngu dega t'i, bi
yʉt'a habʉ mi 'bʉi'a ne bi 'ñembabi:
—¡Neyo!
4 Nu mi hyandi xi bi nʉ'ti ne xi bi ntsu, ne
bi 'ñena:
—¿Te'a, zi Hmu?
Nura ɛnxɛ bi 'ñembi:
—Nuri nt'adi xa 'yøde Ajua ne nú'ʉ ri
mfats'i xcá 'yøt'e xa hyandi'a.
5 Hangue nubya pɛhna 'raya 'mɛhni pa
ja ra hnini Jope pa dua tsi ra Simu nú'a
thu'mbabi nehe ra Pedro.
6 Nú'á bí 'bʉi ja rá ngu ma'na ra Simu
nú'a ra dɛxifri, 'bʉi guetbʉ ja rá hyo ra
ndehe. Y nú'a ra Pedro go gue'a ma da xi'a'i
te rí 'ñep'a'i gui 'yøt'e.
7 Nu mi ma ra ɛnxɛ nú'a mi ñaui ra Neyo,
bi zohna yoho yá 'bɛgo ne 'namrá nzai
soldado nú'a mi xøcambeni Ajua nehe.

8 Go gueʼʉ bi xipabi te ʼbɛʼa̱ bi nja, ne bi mɛhni pa ra hnini Jope.
9 Ha nurá hyaxʼa̱ de mi ʼyo yá ʼñuʼʉ y ya mi ma da zønga ja ra hnini Jope, nuʼbʉ́ nura oraʼa̱ ra cu Pedro bi bøxa ja ʼnara tøngu pa da ʼyapabi Ajua̱ nuni ja ra hnini Jope, y mi ngu nde ma pa nura oraʼa̱.
10 Y xi mi tsʉ ʼnara thuhu y ya xa nehma̱ xa ñuhma̱, pe ja mi thocuabi te da zi. Y núʼa̱ ra oraʼa̱ bi hyanda ʼnara ntʼudi ngu dega tʼi.
11 Ne bi hyandi bi xogui mahetsʼi ne bá ja̱ʼma pa ja ra hai ʼñena ʼnara da̱nga dutu mi thuʼtsa gatho goho yá ña̱ni.
12 Y ja núʼa̱ ra dutuʼa̱ mbra cʉni gatho ya mboʼoni ne gatho ya zuʼue núʼʉ ja goho yá ua, ne ya quʼeña̱ ne ya tsʼintsʼʉ.
13 Nepʉ bi ʼyøde ʼnara noya bi ʼñena:
—Pedro, jʉ nuyʉ ya mboʼoni ne ya zuʼue ne hyo pa gui tsi.
14 Nuʼbʉ́ nura cu Pedro bi da̱di ne bi ʼñena:
—Hina, zi Hmu, ngueʼa̱ hinhyaʼmʉ stá tsi núʼa̱ xá ntsʼo ne hingui tʼaxi.
15 Ne núʼa̱ ra noyaʼa̱ bi ʼñemba maʼnaʼqui:
—Oguí embi xá ntsʼo núʼa̱ xa xʉca Ajua̱ ne xá ntʼaxi.
16 Bi njabʉ hñuʼqui, nepʉ bi bøxa maʼnaʼqui pa mahetsʼi núʼa̱ ra dutu.
17 Ha nura cu Pedro mi ʼbʉhni mi ʼyo rá mfeni ne mi ne da ba̱di te mri bønga núʼa̱ ngu ra tʼi xqui hyandi. Nura oraʼa̱ bi zøhø yá ʼmɛhni ra Neyo ja ra gosthi, xqui ʼño xqui ʼñani habʉ mi ja rá ngu ra Simu dɛxifri.
18 Ha nu mi zøni ja núʼa̱ ra nguʼa̱ bi ʼñani ua ja mi ʼbʉhni ra Simu núʼa̱ xqui thuʼmbabi nehe ra Pedro.
19 Pe nura cu Pedro tobya mi oda rá mfeni núʼa̱ ngu ra tʼi xqui hyandi, ne ra Ma̱ca Nda̱hi bi ʼñembi:
—Bi zø hñu ya ʼñøhø hoñʼaʼi.
20 ʼBai ca̱i rí mɛuiʼʉ. Ne ote xqui ma gui tsu, ngueʼa̱ go stá pɛncaʼʉ.
21 Nepʉ ra cu Pedro bi ga̱i habʉ mi ʼba núʼʉ yá ʼmɛhni ra Neyo, ne bi ʼñembi:
—Nuga go gueque guí honjʉ. ¿Te xqui ʼbɛñʼahʉ?
22 Nuʼʉ́ bi da̱di ne bi ʼñena:
—Xpá mɛncahe ma nda̱ gá soldadohe ra Neyo, ʼnara hoga ʼñøhø xi tsu Ajua̱, ne gatho ya xodyo ña̱mahño de gueʼa̱. Y ʼnará ɛnxɛ Ajua̱ bi xipi gue mahyoni da mɛhni toʼo da e da zixʼaʼi pa gui ma ja rá nguʼa̱, pa da ʼyøde núʼa̱ ma gui xipabi.
23 Nepʉ ra cu Pedro bi umba ntsayaʼʉ habʉ mi ʼbʉiʼa̱, ne ja bi ʼñoxiniʼʉ con gueʼa̱ núʼa̱ ra xuuiʼa̱. Ha nurá hyaxʼa̱ ra cu Pedro bi ma con gueʼʉ ne bi mɛ maʼra ya cu núʼʉ mi ʼbʉhni Jope.
24 Y rá hyaxʼa̱ bi zøñʼʉ nuni Cesarea habʉ mi ʼbʉ ra Neyo mi tøʼmi, ne xqui zohna gatho núʼʉ ja te myá njaui, ne núʼʉ xi myá hma̱diʼa̱.
25 De mi zønga ra cu Pedro ja rá ngu ra Neyo, nuʼá̱ bi bøni pa da da̱di, ne bi ndandiña̱hmu ja yá uaʼa̱.
26 Pe nura cu Pedro bi ʼbaʼmi ne bi ʼñembabi:
—ʼBai, ngueʼa̱ nequi ʼnadrá ʼñøhø nehe nguʼatho.
27 Y de mi ña̱ʼʉ bi yʉtʼa ri yoho mbo ra ngu, ne mi ʼbʉhni ndunthi ya ja̱ʼi xqui munts'i.
28 Nepʉ ra cu Pedro bi ʼñembabiʼʉ:
—Nuʼahʉ guí pa̱hʉ gue núje dyá xodyohe hingui tsa ga ntha̱ntshe co núʼahʉ hingyá xodyohʉ, y nixi tsa ga cʉthe ja ri nguhʉ, ngueʼa̱ ʼramaʼnaʼño ma jamfrihʉ. Pe Ajua̱ xa xicagui gue hinga embabi xá ntsʼo o hingui tʼaxi ni ʼnara ja̱ʼi.
29 Hangue ngu mi xicagui ya ʼmɛhni gue ga eheua, ʼbestho duá ehe nsinque te dá ma̱. Ne dí ne ga pa̱di pa te uá tsigaguihʉ.
30 Nuʼbʉ́ ra Neyo bi da̱tuabi ne bi ʼñembi:
—Øtʼa goho ma pa ngu ra zi orabya ndí ʼbʉcua ja ma ngu stí ayuna ne ndí apabi Ajua̱ ngu ma nza̱i dega nde, ndá tha̱mfri dá handa ʼnara ʼñøhø mi he ʼraya dutu asta mi huɛxqui.
31 Ne bi ʼñengagui: “Neyo, Ajua̱ xa ʼyøʼtʼaʼi ri tʼadi ne xa hyanda núʼa̱ xcá ʼyøʼtua ya hyoya xcá fatsʼi.
32 Pɛhna pa ja ra hnini Jope toʼo ma dua tsi ra Simu núʼa̱ xa thuʼmbabi nehe ra Pedro. Nuʼá̱ bí ʼbʉ ja rá ngu maʼna ra Simu ra dɛxifri núʼa̱ bí ʼbʉ guetbʉ ja rá hyo ra ndehe. Y nu sta zøʼa̱ ma gui ña̱ui pa da zoʼaʼi,” njabʉ bi ʼñengagui.
33 Hangue ʼbestho dá pɛmpʉ toʼo bá hoñʼaʼi, ne xá hñoʼa̱ xcá ehe. Y nubyá dí ʼbʉheua gatho ja rá thandi Ajua̱, ne dí ne ga øhe gatho núʼa̱ xa xiʼaʼi pa gui xicje.

Ra apostol Pedro bi mąmba rá noya Ajuą ja rá ngu ra Cornelio

34 Hangue nura cu Pedro bi mʉdi bi ñą ne bi 'ñena:

—Nubyá hą, stá pądi gue xi majuąni Ajuą hingui huahna ya jąʼi 'ra co maʼra.

35 Ngueʼą nuʼą́ ri mądi gatho núʼʉ toʼo 'yo ja rá ntsuʼą ne øtʼa núʼą xá hño, masque habʉraza dya mengu.

36 Ajuą bi zocje núje dyá me Israelhe pa dá mą́dihe con gueʼą po ra Zidada Jesucristo núʼą toʼo ma Hmuhʉ drí gathohʉ.

37 Ngu guí pąsɛhʉ núʼą bi nja nuni ja ma haihe núje dyá xodyohe, ra Xuua bi 'øtʼa ra sistehe, 'mɛfa ma zi Hmuhʉ ra Jesu bi fʉta rá 'bɛfi nuni Galilea ne bi 'ño gatho ja ra hai Judea.

38 Ne guí pąsɛhʉ gue Ajuą bi umba ra Mąca Ndąhi ra Jesu núʼą mrá me Nasare pa bi umba ra tsʼɛdi. Núʼą́ bi 'ño bi 'øtʼa ra hño, ne bi 'øthe gatho núʼʉ mi hñeni ne mi pɛʼtsa ya tsʼondąhi. Ra Zidada Jesu mi øtʼa njabʉ ngueʼą Ajuą mi 'bʉi con gueʼą.

39 Y nuje go drí damajuąnihe gatho núʼą bi 'øtʼa ra Zidada Jesu nuni ja ya tʼʉca hnini Judea ne ja ra dąnga hnini Jerusale. Y 'mɛfa nuʼą́ bi tsʼʉta ja 'nara pontʼi asta himbi tho.

40 Pe Ajuą bi 'øtʼe pa rá hñupa bi yopa nte, ne bi 'øtʼe pa bi hnecanjąʼi pa dá hanthe maʼnaʼqui.

41 Pe hingo gatho ya jąʼi bi yopa hyantʼą, hønsɛguihe dá hanthe, ngueʼą Ajuą xqui huancahe desde rá mʉdi pa ga dahe majuąni de gueʼą gue nuʼą́ bi yopa nte maʼnaʼqui de ja ra du. Y nu de ya xqui yopa nte de ja ra du, dá yopa ñuñhe ne dá ntsithehe con gueʼą.

42 Nepʉ nuʼą́ bi 'bɛpcahe ga zofohe ya jąʼi ne ga dahe majuąni gue Ajuą go xa hñutsʼiʼą pa da hñąʼmba nguɛnda núʼʉ te, ne núʼʉ xa du.

43 Nehe gatho yá 'mɛhni Ajuą mi 'bʉi desde rá mʉdi bi damajuąni de ra Zidada Jesu gue nuʼą tóʼo da gamfribi rá thuhu dra pumbabi yá tsʼoqui.

Bi hñąnga ra Mąca Ndąhi núʼʉ hingyá xodyo

44 Ha de mi mąnga ra cu Pedro nuya ya noyaya, bá cąi ra Mąca Ndąhi ne bi yʉtʼa ja yá coraso gatho núʼʉ toʼo mi øde núʼą mi mąnga ra cu Pedro.

45 Ha núʼʉ ya xodyo myá gamfri núʼʉ bá 'ñoui ra cu Pedro, xi bi 'yø ngueʼą xqui hñąnga ra Mąca Ndąhi nehe núʼʉ himyá xodyo.

46 Ngueʼą bi 'øde mi ñą nehe de maʼra ya hñąqui núʼʉ himi pądi, ne mri xøcambeniʼʉ Ajuą.

47 Nepʉ nura cu Pedro bi 'ñena:

—¿Toʼo ja da hñącuabi da nxistehe núyʉ toʼo xa hñąnga ra Mąca Ndąhi ngu stá hąñhʉ?

48 Nuʼbʉ́ ra cu Pedro bi 'bɛpabiʼʉ da nxistehe de rá thuhu ra Zidada Jesucristo. Nepʉ nuʼʉ́ bi bąntebi ra cu Pedro gue da gohi con gueʼʉ maʼra ya pa.

11

Ra apostol Pedro bi xipa ya gamfri me Jerusale de rá tsʼɛdi Ajuą

1 Bi 'øde núʼʉ ya apostol ne maʼra ya gamfri mbi 'bʉ Judea gue ne núʼʉ himyá xodyo ya xqui hñąnga rá noya Ajuą.

2 Ne mi menga ra cu Pedro pa Jerusale, ja bá nuuini núʼʉ yá mixodyoui ya myá gamfri pe mri dɛnbatho yá nząi ya xodyo. Núʼʉ́ bi zʉi ra cu Pedro,

3 ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja xcá cʉtʼa ja yá ngu núʼʉ ya 'ñøhø hingyá xodyo ne xcá ñuni con gueʼʉ?

4 Nuʼbʉ́ ra cu Pedro bi metuabi gatho núʼą xqui nja desde ra mʉdi ne bi 'ñembabiʼʉ:

5 —Nuga ndí 'bʉhni ndí apabi Ajuą ja ra hnini Jope, ne dá handa 'nara ntʼudi ngu dega tʼi. Bá jąʼmi de mahetsʼi 'ñena 'nara dąnga dutu mi thuʼtsa gatho goho yá ñąni, ne bi zøhø habʉ ndí 'bʉi.

6 Ne dá handa xá hño te mi cʉni, dá handi mi cʉ gatho ya mboʼoni ne gatho ya zuʼue núʼʉ ja goho yá ua, ne ya quʼeñą ne ya tsʼintsʼʉ.

7 Ne dá øde 'nara noya bi 'ñengagui: "Pedro, jʉ nuyʉ ya mboʼoni ne ya zuʼue, ne hyo pa gui tsi."

8 Ne dá embabi: "Hina, zi Hmu, ngueʼą hinhyaʼmʉ stá tsi núʼą xá ntsʼo ne hingui tʼaxi."

9 Nepʉ núʼa̱ ra noya de mahetsʼi bi yopa
ña̱ ne bi ʼñengagui: “Oguí embabi xá ntsʼo
núʼa̱ xa xʉca Ajua̱ ne xá ntʼaxi.”
10 Bi njabʉ hñuʼqui, nepʉ bi njʉtsʼi pa
mahetsʼi núʼa̱ ra dutu.
11 Ha núʼa̱ ra oraʼa̱ bi zøhø ja ra ngu
habʉ ndí ʼbʉi hñu ya ʼñøhø xqui ʼbɛhni de
Cesarea pa da zixcagui.
12 Y nura Ma̱ca Nda̱hi bi ʼñengagui ga
mɛʼbeʼʉ, masque himyá xodyo. Nehe dá
mɛʼbe núʼʉ má ʼrato ya cu, ne dá tsøñhe dá
cʉthe ja rá ngu núʼa̱ toʼo xqui mɛhna ya
ʼmɛhni da zixcagui.
13 Nura ʼñøhøʼa̱ bi xicje hanja xqui hyan-
dua ʼnará ɛnxɛ Ajua̱ de guehni ja rá ngu gue
nuʼá̱ bi ʼñembabi ʼna̱: “Pɛhna ʼraya ʼmɛhni
pa ja ra hnini Jope pa dua tsi ra Simu núʼa̱
xa thuʼmbabi nehe ra Pedro.
14 Nuʼá̱ go da xiʼaʼi hanja da za gui mpøhø
ne gatho ya mengu ri ngu.”
15 Ha nu ndá fʉdi dá ña̱, bi hña̱niʼʉ ra
Ma̱ca Nda̱hi mahyɛgui ngu dá ha̱ñhe ra
mʉdi nehe.
16 Ra oraʼa̱ dá beni de núʼa̱ xqui ma̱nga
ma zi Hmuhʉ núʼbʉ bi ʼñena: “Ra Xuua
mi xiʼtsate co ra dehe, pe nuʼahʉ́ ma gui
nxistehehʉ co ra Ma̱ca Nda̱hi.”
17 ʼBʉ Ajua̱ njabʉ rá paha xa umbabiʼʉ ra
Ma̱ca Nda̱hi ngu bi ʼracaguihʉ nújʉ dí cam-
frihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, toʼoguiga
pa go ga ha̱cua rá ʼbɛfi Ajua̱.
18 Ha nu mi ʼyøde njabʉ núʼʉ ya cu mi
ʼbʉhni Jerusale, ya bi goʼtatho yá ne, ne bi
nsunda Ajua̱ bi ʼñena:
—¡Njabʉ rá paha Ajua̱ gue da ñobri nehe
núʼʉ hingyá xodyo pa da mɛʼtsa ra te pa
nza̱ntho ngu núʼa̱ dí pɛʼtshʉ nehe!

Ya gamfri me Antioquía

19 Desde bi tho ra cu Teba, bi mʉdi bi
tʼʉtsa núʼʉ maʼra ya gamfri. Hangue nu ʼra
de gueʼʉ bi ʼbatʼi gá ma Fenicia, ha nu maʼra
Chipre, ha nu maʼra Antioquía. Y nu habʉ
gá maʼʉ bá zo yá mixodyoui de rá noya
Ajua̱, hinto maʼra bá zofo.
20 Pe mi ʼbʉ ʼraya cu myá me Chipre ne
nu maʼra myá me Cirene, núʼʉ́ bi zønga ja ra
hnini Antioquía, y bi zofo nehe núʼʉ ya ja̱ʼi
himyá xodyo de ra hoga ntʼøde de ra Zidada
Jesu.
21 Ajua̱ bi umba ra tsʼɛdiʼʉ ne bi matsʼi, ne
ndunthi ya ja̱ʼi bi hyɛpʉ yá nda̱xjua jamfri
ne bi gamfri ra Zidada Jesu.
22 Ne mi ba̱di ya gamfri núʼʉ mi ʼbʉhni
Jerusale de núʼa̱ mbi ja de guehni Antio-
quía, hangue nuʼʉ́ bi mɛhna ra cu Berhna
pa guehni.
23 Ne nu mi zøñʼa̱ bi hyandua rá ʼbɛfi
Ajua̱, nuʼbʉ́ nuʼá̱ bi ba̱di gue Ajua̱ xqui
ja̱piʼʉ, ne nuʼá̱ xi bi johya. Ne bi zofo gatho
núʼʉ xqui gamfri de guehni gue xá hño da
sigui da gamfri Ajua̱ co yá mfeni strá ntʼaxi
ne da zɛdi yá jamfri.
24 Ngueʼa̱ núʼa̱ ra cu Berhna ʼnamrá hoga
cu mi ha̱mpa rá tsʼɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi ne xi
mi ja rá jamfri. Y ndunthi ya ja̱ʼi bi gamfri
ra Zidada por gueʼa̱.
25 Nepʉ ra cu Berhna bi ma pa Tarso pa
da hyonga ra cu Saulo, ne de mi zʉdi bi
zitsʼi bi mɛui pa Antioquía.
26 Ne ja bi ʼmʉhniʼʉ maxøgue ʼna njɛya, ne
mri muntsʼiʼʉ co ya gamfri, ne bi ʼñutuabi
ndunthi ya ja̱ʼi de rá noya Ajua̱. Y nuni
Antioquía ja guehni bi mʉdi bi thuʼmba ya
gamfri gue dya cristiano ngueʼa̱ bi gamfri
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
27 De nuya paʼʉ bi bønga ʼrayá ʼmɛhni
Ajua̱ de guehni Jerusale pa bi ma Antio-
quía.
28 Ne ʼna de gueʼʉ mrá thuhu ra Agabo bi
ʼmai madetho de habʉ xqui muntsʼa ya cu
ne bi ma̱ gue xqui xipa ra Ma̱ca Nda̱hi gue
mi ma da nja ʼnara da̱nga thuhu maxøgue
rá ngʉni ra ximhai. Y ha̱ bi njabʉ núʼʉ ya
pa mrá nda̱ ra Claudio.
29 Nepʉ nuya gamfri de Antioquía bi beni
gue da mɛmpa ʼnara mfatsʼi núʼʉ maʼra ya
gamfri mi ʼbʉ nuni Judea, bi uni cada ʼna de
gueʼʉ ngu núʼa̱ mi tsʉpa yá tsʼɛdi.
30 Y núʼa̱ ra mfatsʼi bi uñʼʉ bi ʼbɛmpa nuya
nda̱ de ra nija̱ Judea, y go bi hña̱xa ra cu
Berhna co ra cu Saulo pa guehni.

12

Bri tho ra apostol Cobo, nepʉ ra apostol Pedro bri jʉ ntsʼa̱hni

1 Nuya paʼʉ ra nda̱ Erode bi mʉdi bi
ʼyøʼtua ra ntsʼoʼmʉi ya gamfri.
2 Núʼá̱ bi manda da thɛcua rá ʼyʉga ra
apostol Cobo rá cu ra apostol Xuua.

3 Ha nu mi hyandi'ạ gue ya xodyo mri
ho njabʉ, nu'bʉ́ bi manda dra jʉ ra apostol
Pedro nehe. Ne bri jʉ ja 'nará ngo ya xodyo
de rá pa ra thuhme nsinque rá nzoi.
4 Ha nu mri jʉ'ạ bi jot'a fadi ne bi t'ɛnt'ua
ja yá 'yɛ goho ya hmunts'a soldado pa da
su'ạ, cada 'nara hmunts'i mi goho ya sol-
dado. Ngue'ạ ra Erode mi beni gue de xa
ua ra ngo de ra pascua xa pønga de ra fadi
pa xa thohmạ ja yá thandi ya jạ'i.
5 Pe nu de mi ofadi ra cu Pedro ne mri
su xá hño, nuya gamfri himi tsaya mi apabi
Ajuạ por gue'ạ con gatho yá jamfri.

Ra Zidada bi xocuabi ra apostol Pedro ra gosthi fadi

6 Y nú'ạ ra xuui'ạ ante da manda ra Erode
dua ts'i de ja ra fadi, ra cu Pedro mi ạhạ
de guehni, y mi thạt'i co 'nara soldado ja rá
'ñɛi ne ma'na ja rá ngạhạ, gatho ri hñu mi
thạt'i co ya cadena, y nu ma'ra ya soldado
mi 'bai ja ra gosthi fadi mri su ra cu Pedro
pa hinda bøni.
7 Y masɛctho bi zøhø 'nará ɛnxɛ Ajuạ ne
asta mri yot'a mbo ra fadi, y nura ɛnxɛ bi
dʉni ra cu Pedro pa bi 'ya, ne bi 'ñembabi:
—Nxøni dạma nangui.
Y nura ora'ạ 'bestho bi xot'a ya cadena de
ja yá 'yɛ ra cu Pedro.
8 Ha nura ɛnxɛ bi 'ñembabi:
—Dʉ'ta ri ngʉt'i ne ti'ta ri thiza.
Y nu'ạ́ 'bestho bi 'yøt'a njabʉ. Nepʉ ra
ɛnxɛ bi 'ñembabi:
—Pat'a ri pat'i ne maha.
9 Nu'bʉ́ ra cu Pedro bi bøni bi dɛna ra
ɛnxɛ, nixi mi pạdi gue xi majuạni xqui
'yøt'a njabʉ ra ɛnxɛ ngue'ạ mi hu rá mʉi'ạ
gue mi 'ui'thạ.
10 Ne bi thogui'ʉ habʉ mi 'ba ya mʉdi
soldado, nepʉ bi thogui habʉ mi 'ba rá ñoho
ra hmunts'a soldado, ne 'bestho bi zønga ja
ra dạnga gosthi dega bøjạ nú'ạ mi ja de thi
ja ra 'ñu. Y nú'ạ ra gosthi'ạ bi xoguisɛ. Nepʉ
bi bøni'ʉ pa ja ra 'ñu. Y de guehni bi 'ño 'na
tʉi'ʉ, nepʉ 'bestho ra ora'ạ ra ɛnxɛ bi 'uegue
de ra cu Pedro.
11 Nu'bʉ́ ra cu Pedro ya bi gʉ rá mfeni, ne
bi 'ñensɛ:
—Nubyá hạ dí pạdi gue xi majuạni Ajuạ
xpá mɛhni rá ɛnxɛ pa bi ñạngagui de yá 'yɛ
ra Erode ne de gatho nú'ʉ mi ne xa 'øtcagui
ya xodyo.
12 De mi beni njabʉ ra cu Pedro bi gʉ ra
'ñu bi ma pa ja rá ngu ra nju Maria nú'ạ
rá nạnạ ra cu Xuua, nú'ạ xqui thu'mbabi
ra Marco nehe. Ne ja mi 'bʉhni ndunthi ya
gamfri mi apabi Ajuạ por gue'ạ.
13 Nepʉ nu'ạ́ bi gant'a ra gosthi, ne 'nara
nxutsi mrá thuhu ra Rode bi ma ja ra gosthi
pa da nu to'o mri gant'i.
14 Y nú'ạ ra nxutsi 'bestho bi bạtua rá
noya gue go mi gue'ạ ra cu Pedro. Pe co
ra johya mi pɛ'tsi himbi xocua ra gosthi. Bi
nest'ihi bá xipabi nú'ʉ ma'ra ya gamfri gue
ya mi 'bahni ra cu Pedro ja ra gosthi.
15 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'ñembabi:
—¡Xcá 'bɛ ri mfeni!
Pe nu'ạ́ xi mi zɛdi gue go mi gue'ạ ra cu
Pedro. Hangue nu'ʉ́ bi 'ñembabi:
—Hingo gue'ạ, zại go di gue'ạ rá ɛnxɛ
Ajuạ nú'ạ su'ạ.
16 Pe nura cu Pedro himi tsaya mi gant'a
ra gosthi. Ne de mi xoca ra gosthi'ʉ bi
hyandi gue go mi gue'ạ ra cu Pedro. Nepʉ
nu'ʉ́ xi bi ntsu.
17 Pe ra cu Pedro mi utua ra señạ co rá
'yɛ gue da go'ta yá ne, ne bi metuabi gue
Ajuạ xquiønga ja ra fadi. Nepʉ nu'ạ́ bi
'ñembabi'ʉ:
—Xiphʉ ra cu Cobo ne gatho ma'ra ya cu
hanja bi za duá pønga ja ra fadi.
Y nu'ạ́ 'bestho bi ma de guehni pa ja
ma'na ra hnini.
18 Y nurá hyax'ạ xi mi tu yá mʉi ya sol-
dado y himi pạ te da beni, ngue'ạ himi pạdi
te xqui nja co ra cu Pedro.
19 Nepʉ ra ndạ Erode bi manda da yopa
thoni'ạ, pe himbi za bi ts'ʉdi. Hangue nura
ndạ Erode bi xʉcua ra uɛnda nú'ʉ ya nsu-
fadi, nepʉ bi manda da tho'ʉ. Nepʉ nu'ạ́ bi
bønga de guehni Judea, bi ma bá 'bʉ ja ra
hnini Cesarea.

Ra ndạ Erode bi du

20 Ra ndạ Erode xi mri ʉtsa ya me Tiro ne
ya me Sidó. Pe nuya mengu de guehni bi
go 'nara cohi pa da ma da c'ạ'tsa ra Erode,
pe 'mɛt'o bi gu'tuabi ra Blasto nú'ạ mi supa
rá hudi, pa nú'ạ́ da zofo ra Erode pa da za
da ñạui'ʉ, pa njabʉ da bạntebi gue ya hinda
ntuhni'ạ con gue'ʉ. Bi 'yøt'e njabʉ ngue'ạ
ra Erode mi ja rá nsu pa da umba nsɛqui ya
me Sidó ne ya me Tiro da ts'ocui te da zi'ʉ
ja yá hai.

21 Hangue 'nara pa ra Erode bi zohna ya me Tiro ne Sidó, y nú'ą ra pa'ą xqui nhye dega ndą, bi hñudi ja ra hudi habʉ mi ja ra ts'ʉtbi ne bi mʉdi bi zofo'ʉ.
22 Nepʉ nú'ʉ ya ją'i xqui munts'ni xi mi thø ya hmafi mi ena:
—¡Núni dí øhʉ ñą, go 'nara zidada, hingrá ją'i!
23 Nura ora'ą 'nará ɛnxɛ Ajuą bi japi bi hñenga ra Erode ngue'ą hinxqui umba rá nsu Ajuą pa da ñą njabʉ, ngue'ą nu'ą́ xqui gʉsɛ ra ts'ɛdi. Hangue ra Erode bi zʉ 'nara ts'ohñeni nú'ą bi yʉ 'raya zu'ue mbo rá mʉi, ne 'bestho bi du.
24 Ha nuya pa'ʉ bi 'ño bi ntʉnga rá noya Ajuą habʉraza ya hnini.
25 De mi ua yá 'bɛfi ra cu Berhna co ra cu Saulo nuni Jerusale bi bøni pa bi menga Antioquía, ne bá 'ñoui ra cu Xuua nú'ą xqui thu'mbabi nehe ra Marco.

13

Ra apostol Berhna ne ra apostol Saulo bi mʉdi bi 'ño bi mąmba rá noya Ajuą

1 Mbi 'bʉ ja ra niją nuni Antioquía 'rayá 'mɛhni Ajuą ne 'raya xahnate, ra cu Berhna ne ra cu Simu nú'ą xqui thu'mbabi nehe ra Negro, ne ra cu Lucio nú'ą mrá me Cirene, ne ra cu Saulo, ne ra cu Manaén nú'ą bi teui mahyɛgui ra ndą Erode.
2 'Nara pa xqui munts'i mi xøcambeni Ajuą ne xqui ayuna. Nepʉ ra Mąca Ndąhi bi 'ñembabi'ʉ:
—'Uegaguihʉ ra Berhna ne ra Saulo pa da mɛ nú'ą ra 'bɛfi stá umbi.
3 Nu'bʉ́ ya cu bi ayuna ne bi 'yapa Ajuą po ra cu Berhna ne ra cu Saulo, ne bi hñu'tsua yá 'yɛ'ʉ, nepʉ bi 'ñehui'ʉ.

Ya apostol bi mąmba rá noya Ajuą nuni Chipre

4 Nu'bʉ́ ra cu Berhna ne ra cu Saulo xqui mɛhna ra Mąca Ndąhi da mɛ rá 'bɛfi Ajuą ne bi zits'i pa bi ma ja ra hnini Seleucia, ne de guehni bi ma co ra motsa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma ja 'nara zi hai rá thuhu Chipre bí o madetho de ja ra ndehe.
5 Nu mi zønga de guehni ja ra hnini Salamina ja rá hyo ra ndehe bi mʉdi bi mąmba rá noya Ajuą mbo ja yá niją yá mixodyoui. Ne mi 'ñoui'ʉ ra cu Xuua mi faste nehe.
6 Y de ya xqui 'ranga gatho maxøgue ra hai de Chipre bi zʉ ma'na ra zi t'ʉca hnini mrá thuhu Pafos ja rá hyo ra ndehe. Ne de guehni bi nthɛui 'nara xodyo mrá thuhu ra Barjesu mrá 'ñete ne mi 'ñet'a bądi de Ajuą.
7 Nú'ą́ nzątho mri 'ñoui ra ndą Sergio Paulo nú'ą xi mrá nimfeni. Nepʉ nú'ą ra ndą bi zohna ra cu Berhna ne ra cu Saulo ngue'ą mi ne da 'yøtua rá noya Ajuą.
8 Ne nú'ą ra 'ñete'ą mi t'embi nehe ra Elima rí bøni da 'ñena 'ñete, nú'ą́ bi nø'tua ra cu Berhna ne ra cu Saulo, ne mi ne da hñącuahmą ra ndą pa hinda gamfribi nú'ą mi udi'ʉ.
9 Nu'bʉ́ ra cu Saulo nú'ą xa thu'mbi nehe ra Paulo, mi hąmpa rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi ne xi bi nʉ'ta nú'ą ra 'ñete,
10 ne bi 'ñembabi:
—¡Nu'i 'nagrá 'yʉ'tate ne 'nagrá c'uamba, rá t'ʉ'i ra ts'ondąhi grí ʉtsa gatho nú'ą xá hño! ¿Hanja xi guí ts'ocua yá mfeni nú'ʉ ne da gamfri Ajuą?
11 Nubyá Ajuą ma da castiga'i. Ma gui ngoda pa ndunthi ya pa, nixi da za gui hyanda ra hyadi.
'Bestho ra ora'ą bi go'mba yá da 'nara 'bɛxuui, himbi za bi hyandi. Nepʉ mi honi to'o da gʉhni ngue'ą ya himi tsa da hyandi.
12 Nu'bʉ́ nú'ą ra ndą nu mi hyanda nú'ą bi nja, bi gamfri Ajuą ngue'ą xi bi ho nú'ą bi 'yøde de ra Zidada.

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi 'ño ja ra hnini Antioquía de Pisidia

13 Ra cu Pablo co nú'ʉ ma'ra mi 'ñoui bi gʉ ra motsa de guehni Pafos pa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma ja ra hnini Perge de ja ra hai Panfilia. Pe nura cu Xuua bi 'uegue de gue'ʉ, bi menga pa Jerusale.
14 Nepʉ de guehni Perge bi gʉ yá 'ñu bi ma'ʉ pa ja ra hnini Antioquía nú'ą bí ja ja ra hai Pisidia, ne bi 'mʉhni 'raya pa. Ne nú'ą ra pa dega tsaya bi yʉt'a ja yá niją yá mixodyoui ne bi hñudini'ʉ.
15 Nepʉ de mi uadi bi the'ta ra Mąca T'ofo nú'ą xa 'yofo ra Moise ne nú'ʉ xa 'yofo ma'ra yá 'mɛhni Ajuą, nu'bʉ́ ya ndą de ra niją bi zohna ra cu Pablo ne ra cu Berhna, ne bi 'ñembabi:
—Zi cuhʉ, 'bʉ guí ne te gui xiphʉ ya ją'i pa gui zofohʉ, da za gui xiphʉbya.

16 Nu'bʉ́ ra cu Pablo bi 'mai ne bi 'ñu ra
seña co rá 'yɛ pa hinto da ña̱ ne bi 'ñembabi:
—Nú'ahʉ gyá me Israelhʉ, ne gatho'ihʉ
guí tsuhʉ Ajua̱, 'høhʉ núna ma ga xi'ahʉ.
17 Nu Ajua̱ nú'a̱ ri xøcambeni ma ja̱'ihʉ ya
me Israel bi huahna nú'ʉ ndu ma dadahʉ
pa bi ja̱pi'ʉ, ne bá nxa̱ndi nuni Egipto de
mi 'bʉhni ngu myá nzøhø'ʉ. Nepʉ Ajua̱ co
rá da̱nga ts'ɛdi bá øni'ʉ de nú'a̱ ra hai'a̱.
18 Ne bi zɛtua yá nts'o'mʉi de guehni ja ra
mbonthi ngu ñote njɛya.
19 Nepʉ Ajua̱ bi huata yoto ya hnini de
nuni ja ra hai Canaán, pa go bi t'umba nú'ʉ
ndu ma dadahʉ pa ja bi 'mʉhni'ʉ.
20 De guehni Ajua̱ bi hñuxa ya nzaya pa
bi manda'ʉ ngu goho nthebe made ya jɛya,
asta bi 'mʉi ra ba̱di Samue pa bi sigui bi
manda nehe'a̱.
21 Nepʉ nu'ʉ́ bi 'yadi 'nayá nda̱ pa da nda̱
de gue'ʉ. Y Ajua̱ bi umba ra Sau pa bi nda̱
ñote njɛya, nú'a̱ mrá t'ʉ ra Cis, mi gue'a̱
'nara 'ñøhø desde yá t'ʉ ra Benjami.
22 Y 'mɛfa Ajua̱ bi zica ra Sau dega nda̱,
pa go bi hñuxa ra Davi. Ne bi ma̱ de gue'a̱
bi 'ñena: "Nuni ra Davi rá t'ʉ ra Isaí, guehni
stá hopa rá 'mʉi, ne ma da 'øtca gatho nú'a̱
ma pahaga."
23 Y de ja yá t'ʉ ra Davi bá ehe ra Jesu.
Y nú'a̱ ra Jesu go gue'a̱ xqui hñuxa Ajua̱ pa
da øhø ya ja̱'i de Israel ngue'a̱ njabʉ xqui
ña̱gui.
24 Ne ante da mʉta rá 'bɛfi ra Jesu, nura
Xuua mi zofo gatho ya ja̱'i de Israel gue da
ñobri ne da nxistehe.
25 Ne de ya mi ma da ua rá 'bɛfi ra Xuua bi
'ñena: "Nuga hingo gueque ngu guí beñhʉ
gue go gueque nú'a̱ xi guí tø'mhʉ. Pe 'mɛfa
de gueque xa 'ñepʉ ma'na nú'a̱ to'o ma'na
ja ndunthi rá nsu de gueque, nú'a̱ hindí
'ñepcagui nixi ga xo'tua yá thiza."
26 Zi cuhʉ, nú'ahʉ yá ja̱'i'ihʉ ra Abrá,
ne nú'ahʉ guí tsuhʉ Ajua̱, pa gue'ahʉ xpá
'bɛhni nuna ra noya pa gui mpøhøhʉ.
27 Nuya me Jerusale ne yá nda̱'ʉ himi
pa̱di'ʉ to'o gue'a̱ ra Jesu, y nixi mi tso yá
mfeni'ʉ te 'bɛ'a̱ mi ne da ma̱ nú'ʉ ya noya bi
'yofo maya'bʉ yá 'mɛhni Ajua̱, masque mi
he'ti'ʉ nú'a̱ ra pa dega tsaya. Hangue nu'ʉ́
bi 'yɛ'mbi pa da hyo pa bi njabʉ ngu nú'a̱
xqui ma̱nga maya'bʉ yá 'mɛhni Ajua̱.
28 Ne masque hinhya'mʉ bi zʉtua 'nara
ts'oqui xqui 'øt'e'a̱ pa xa za xa hyohma̱,
pe nu'ʉ́ bi 'yapa ra Pilato pa da manda'a̱ da
tho.
29 Ne bi uadi bi 'yø'tuabi'ʉ gatho ngu nú'a̱
xqui 'yofo yá 'mɛhni Ajua̱ ja ra Ma̱ca T'ofo,
nepʉ bi ja̱'ma de ja ra pont'i pa bá t'agui.
30 Pe nu Ajua̱ bi japi bi yopa nte de ra du.
31 Ne nú'ʉ to'o xqui 'ñoui de Galilea pa
Jerusale, go gue'ʉ bi hyandi ndunthi ya pa
'mɛfa de xqui yopa nte. Ne nubya go gue'ʉ
ri damaju̱ani de gue'a̱ ja ya ja̱'i.
32 Hangue nuje dí xi'ahe ra hoga noya
gue Ajua̱ ya bi 'øt'e nú'a̱ xqui ña̱'tua ndu
ma dadahʉ.
33 Y nú'a̱ xqui ña̱'tuabi'ʉ go bi 'racjʉ nújʉ
dyá ba̱tsihʉ de ndu ma dadahʉ, ngue'a̱ bi
japi da yopa nte ra Zidada Jesu de ja ra du,
ngu xa nt'ofo ja rá ñoho ra Salmo ne ena
njaua: "Nu'i go gue'e ma T'ʉ'i, ne nubya
ri hnequi ja yá thandi ya ja̱'i gue go ri
dadagui."
34 Ajua̱ xqui ma̱ gue mi ma da japi da
yopa nte de ra du, ne nurá ndo'yo'a̱ hinda
'ya ja ra hai. Hangue bi ma̱nga njaua ja ra
Ma̱ca T'ofo: "Ga 'ra'ahʉ gatho nú'ʉ ya ja̱pi
stí ña̱'tua ra Davi."
35 Nehe ja ma'na ra Salmo bi 'ñenga njaua
ra Davi: "Stá pa̱di gue nu'i hingui ma gui
hopi da 'ya ma ndo'yo ja ra hai, ngue'a̱ go
ri hma̱ca 'bɛgogui."
36 Xi maju̱ani ra Davi bi 'yø'tua rá paha
Ajua̱ de nú'ʉ ya pa bi nte'a̱ ne mi pɛpabi
nuyá ja̱'i'a̱. Nepʉ bi du ne bi t'agui, ha nurá
ndo'yo bi 'ya ja ra hai ngu gatho nú'ʉ ma'ra
ndu ma dadahʉ.
37 Pe nura Zidada Jesu himbi 'ya rá
ndo'yo ja ra hai, ngue'a̱ Ajua̱ bi japi bi yopa
nte de ra du.
38 Hangue zi cuhʉ, dá zo ri mfenihʉ núna
dí xi'a'ihʉ, gue por gue'a̱ da za gui tsʉhʉ ra
pumbate de ri ts'oquihʉ.
39 Nurá ley ra Moise himi tsa ja da ts'ʉhni
ra pumbate, pe nubyá gatho nú'ʉ to'o cam-
fri ra Zidada Jesu, ya xra pumbabi yá
ts'oqui.
40 Hangue nubyá jamasuhʉ pa hinda
zʉ'ahʉ nú'a̱ xa ma̱nga yá 'mɛhni Ajua̱ ne bi
'ñena njaua:
41 Nú'ahʉ guí øtbuhlathohʉ, 'høhʉ. Ma gui
'høhʉ nú'a̱ ma ga øt'e co ma ts'ɛdi, pe

ma gui 'mɛdihʉ.
Ngue'ą̱ núga drá Ajuą̱ ma ga øt'a 'nara
dąnga t'øt'e de nú'ʉ ya pa gri 'bʉhʉ,
pe nu sta si'ahʉ, hingui ma gui camfrihʉ.

42 Y nu mi uadi bi mąnga njabʉ ra cu Pablo, bi bønga de ja yá niją̱ ya xodyo mahyɛgui co nú'ʉ mri 'ñoui. Y mi 'bʉhni 'ra himyá xodyo, ne bi bą̱ntebi ra cu Pablo da gohi pa ma'na ra pa dega tsaya pa da yopa zofo'ʉ ma'na'qui.

43 Ne mi ua ra hmunts'i ja ra niją̱, ndunthi ya xodyo ne ndunthi ma'ra ya ją̱'i nú'ʉ xqui dɛmba yá jamfri ya xodyo, bi gamfri nú'ą̱ bi xipabi ra cu Pablo ne ra cu Berhna, ne bi mɛui. Ne nu'ʉ́ bi xipi gue mahyoni da zɛdi yá jamfri ne da sigui da 'mʉ ja rá hñoją̱'i Ajuą̱.

44 Y rá hñą̱to'ą̱ ra pa dega tsaya bi munts'a maxøgue nú'ą̱ ra hnini'ą̱ pa da 'øtua rá noya Ajuą̱.

45 Pe nu mi hyanda ya xodyo gue xi mi ndunthi ya ją̱'i, xi bi bø yá cuɛ ngue'ą̱ mi ne da nsɛhɛ'ʉ, ne bi mʉdi bi mą̱ gue nú'ą̱ mi mąnga ra cu Pablo hinga majuą̱ni, ne bi ñą̱ma'ñʉ'ʉ de gue'ą̱.

46 Hangue nura cu Pablo ne ra cu Berhna mi ñą̱ con gatho ra ts'ɛdi ne bi 'ñembi:

—Rá mʉdi dá xi'ahe rá noya Ajuą̱ nú'ahʉ gyá xodyohʉ ngue'ą̱ mahyoni njabʉ. Pe hingá ne gá camfrihʉ, ne guí mąnsɛhʉ gue hindí 'ñep'ahʉ ra te pa nzą̱ntho. Hangue nubyá ma ga zofohe nú'ʉ hingyá xodyo.

47 Ngue'ą̱ njabʉ bi 'bɛpcahe Ajuą̱ bi 'ñenje:
Stá hux'a'ihʉ ngu 'nara ñot'i pa gui
yo'tuahʉ yá mfeni gatho ya ją̱'i,
ne pa gui mą̱ñhʉ ra noya dega pøhøte
habʉraza maxøgue de ra ximhai.

48 Nu mi 'yøde njabʉ nú'ʉ himyá xodyo xi bi johya ne bi mʉdi bi mą̱ñ'ʉ gue rá noya Ajuą̱ xá hño, ne bi gamfri gatho nú'ʉ xqui thahni pa da mɛ'tsa ra te pa nzą̱ntho.

49 Ne bi mʉdi bi hmą̱mba rá noya Ajuą̱ maxøgue ja nú'ą̱ ra hai'ą̱.

50 Pe nuya xodyo bi 'ñʉ'tiui ya ndą̱ de ra hnini co ya 'bɛhñą̱ nú'ʉ xi ya 'yoniją̱, pa da t'ʉtsa ra cu Pablo ne ra cu Berhna, ne da juui de nú'ą̱ ra hnini'ą̱.

51 Nu'bʉ́ ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi huą̱t'a ra hai nú'ą̱ mi tu ja yá thiza, gue'ą̱ 'nara seña gue ya hinda ma da ñą̱ui ya ją̱'i de guehni ne hinda ma da dą̱di de gue'ʉ ngue'ą̱ nu'ʉ́ himbi ne bi gamfri Ajuą̱. Nepʉ nu'ʉ́ bi ma pa ja ra hnini Iconio.

52 Pe nuya gamfri xqui gohini xi mi jo-
hya'ʉ ne mi hą̱mpa rá ts'ɛdi ra Mą̱ca Ndą̱hi.

14

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi mąmba rá noya Ajuą̱ nuni Iconio

1 Ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi zønga ja ra hnini Iconio, nepʉ bi yʉt'a ja yá niją̱ yá mixodyoui pa bi zofo ya ją̱'i de rá noya Ajuą̱ co ndunthi ra ts'ɛdi. Ne ndunthi de gue'ʉ bi gamfri, ngu ya xodyo ngu nú'ʉ himyá xodyo.

2 Pe nú'ʉ ya xodyo himbi ne bi gamfri bi 'yʉ'ta nú'ʉ himyá xodyo pa da benga ya ts'omfeni de nú'ʉ ya cu.

3 Hangue ra cu Pablo co ra cu Berhna bi gohni ndunthi ya pa, ne himi tsu da mąmba rá noya Ajuą̱ ngue'ą̱ mi camfri gue Ajuą̱ mi fats'i'ʉ. Ne nu Ajuą̱ mi umbabi'ʉ ra ts'ɛdi pa da 'yøt'a ya nt'udi ne ya dąnga t'øt'e de ja yá thandi ya ją̱'i pa da gamfri'ʉ gue nú'ą̱ mi mą̱ñ'ʉ go gue'ą̱ majuą̱ni.

4 Pe nuya mengu de guehni xqui hyegue, 'ra mri dɛna ya xodyo ha nu ma'ra mri dɛna ya apostol.

5 Nepʉ 'raya xodyo ne 'ra de nú'ʉ himyá xodyo bi 'ñʉ'ti'ʉ co ya ndą̱ de ra hnini pa da 'yø'tua ra nts'o'mʉi ya apostol ne da c'ahni co ya do.

6 Pe nura cu Pablo ne ra cu Berhna bi 'yøde de nú'ą̱ mi ma da t'ø'tua'ʉ, hangue bi 'bat'i ne bi ma pa ja ra hnini Listra ne Derbe, ya hnini de ja ra hai Licaonia. Ne bi thexa ja gatho nú'ą̱ ra hai'ą̱.

7 Ne ja mi mą̱mbani rá noya Ajuą̱.

Ya me Listra bi c'ahna ra apostol Pablo co ya do

8 Nuni ja ra hnini Listra mi 'bʉ 'nara 'ñøhø himi tsa da 'ño ngue'ą̱ desde mi 'mʉi ya mi njabʉ, ne hinhya'mʉ xqui 'ño, ha mi huhnitho.

9 Nura 'ñøhø'ą̱ bi 'yøde nú'ą̱ mi mąnga ra cu Pablo. Nepʉ ra cu Pablo bi nʉ'ti ne bi bą̱di gue mi ja rá jamfri pa da ñą̱ni.

10 Hangue nura cu Pablo bi 'ñembabi nts'ɛdi:

—'Bai manjuą̱ntho.

Y nura 'ñøhø'ą̱ 'bestho ra ora'ą̱ bi 'yɛnga
ra sagui bi 'mai ne bi 'ño.
11 Nepʉ ndunthi ya ją̱'i de guehni bi
hyanda nú'ą̱ xqui 'yøt'a ra cu Pablo, ne bi
mą̱nga nts'ɛdi de yá hñą̱qui de Licaonia bi
'ñena:
—¡Ma ajuą̱hʉ xa mpʉnga ją̱'i ne xuá 'ñehe
pa ja ra ximhai, xiyʉ 'bahni!
12 Hangue ra cu Berhna bi t'embabi gue
go mi gue'ą̱ ra zidada Jupite, ha nura cu
Pablo ra zidada Mercurio ngue'ą̱ nú'ą́ go
gue'ą̱ mi ñą̱'ą̱. Ngue'ą̱ mi gue'ʉ yá thuhu yá
ajuą̱ ya me Licaonia.
13 Nepʉ nura macją̱ bá tsi ya ndą̱mfri ne
bá hą̱ ya thødri pa ja rá niją̱ ra Jupite nú'ą̱
mi ja ja ra gosthi hnini, ne ja bi munts'ini co
ndunthi ya ją̱'i pa da nsunda'ʉ ya apostol,
ne mi ne da hyopa ya ndą̱mfri dega hñą̱'ti.
14 Pe nu mi bą̱di njabʉ ya apostol bi
dʉnga yá dutu co ra dumʉi ngue'ą̱ hingo rí
'ñepi da t'ø'tuabi'ʉ njabʉ. Ne bi yʉt'a ja ra
hmuntsją̱'i ne bi 'ñena njaua:
15 —¿Hanja guí øthʉ njabʉ? Nuje dyá
ją̱'ihe ngu'ahʉ. Nuje stá ehehe pa ga xi'ahe
gue nuya c'oi grí nsundahʉ hinte ri muui,
hangue mahyoni gui 'uegueh̶ʉ de gue'ʉ pa
gui pɛphʉ Ajuą̱ nú'ą̱ te, nú'ą̱ bi hyoca ma-
hets'i ne ra ximhai ne gatho nú'ą̱ te ja.
16 Maya'bʉ nu'ą́ mi hopta ya ją̱'i da 'yøt'a
gatho nú'ą̱ go mi beni'ʉ.
17 Pe nzą̱ntho xa 'ñutuabi'ʉ tengu rá
'mʉi'ą̱ ngue'ą̱ xa 'yø'tuabi ya hño, ngue'ą̱
go gue'ą̱ pɛhna ra 'ye ne ya hoga sofo, ne
'racjʉ te ga tsihʉ, ne hubga ma mʉihʉ pa ga
johyahʉ.
18 Pe masque ra cu Pablo ne ra cu Berhna
bi xipa ya ją̱'i njabʉ pa hinda hyopa ya
ndą̱mfri nú'ą̱ ma xa t'umbi'ʉ dega hñą̱'ti,
pe xmá hñei pa da hñą̱cuabi'ʉ.
19 Ra ora'ą̱ bi zøhø 'raya xodyo xqui 'ñehe
de ra hnini Antioquía ne Iconio. Nú'ʉ́ bi
'yʉ'ta ya ją̱'i pa bi c'ahna ra cu Pablo co ya
do. Nepʉ bi gʉt'i'ʉ bi pønga de ja ra hnini pa
bá føte ngue'ą̱ mi hu yá mʉi'ʉ gue ya xqui
du.
20 Y nu de ya xqui munts'a ya gamfri
habʉ mi 'bɛnga ra cu Pablo, nú'ą̱ ra ora'ą̱
bi 'mai ne bi yopa yʉt'a ja ra hnini. Nepʉ rá
hyax'ą̱ bi mɛui ra cu Berhna pa ja ra hnini
Derbe.
21 Ne ja bá mą̱mbani'ʉ rá noya Ajuą̱ nehe,
ne ndunthi ya mengu de guehni bi gamfri.
Nepʉ bi mengui pa bi ma Listra, ne bi
'ranga Iconio, nepʉ bi ma Antioquía.
22 De nú'ʉ ya hnini'ʉ bi japi da zɛdi yá
jamfri nú'ʉ ya gamfri mi 'bʉhni, bi xipi
gue hinda 'uegue de yá jamfri, ne bi xipi
gue mahyoni da zɛta ya nt'ʉtsate ne ya
ts'othogui pa da hyandua rá nsunda Ajuą̱.
23 Ne bi thahna 'raya cu pa da ndą̱ cada
'nara niją̱ de nuya ya hnini habʉ xqui 'rani.
Nepʉ bi 'yapabi Ajuą̱ ne bi ayuna, ne nú'ʉ
to'o xqui thahni pa da ndą̱ bi 'yɛnt'ua ja yá
'yɛ Ajuą̱ nú'ą̱ to'o xqui gamfri'ʉ.

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi mengui pa ja ra hai Antioquía de Siria

24 Nepʉ bi thogui bi ma ja ra hai Pisidia
ne bi zøñ'ʉ ja ra hai Pamfilia.
25 Nepʉ nu'ʉ́ bi mą̱mba rá noya Ajuą̱ ja ra
hnini Perge, nepʉ de guehni bi ma'ʉ ja ra
hnini Atalia.
26 Ne de guehni bi gʉ'ʉ ra motsa pa bi
'raxa ja ra ndehe pa bi menga Antioquía
nuni habʉ xqui t'ɛnt'ua yá 'yɛ Ajuą̱ pa bi mɛ
nú'ą̱ ra 'bɛfi xqui t'umbi'ʉ ne ya bi uadi.
27 Ne nu mi zøni bi munts'a mahyɛgui con
gatho ya gamfri ne bi xipabi'ʉ gatho nú'ą̱
xqui 'yøt'e co rá ts'ɛdi Ajuą̱. Ne bi xipi gue
Ajuą̱ bi mats'i pa bi zofo nehe nú'ʉ himyá
xodyo, ne bi xocua yá mfeni'ʉ pa bi za bi
gamfri'ʉ ra Zidada Jesu nehe.
28 Nepʉ ra cu Pablo ne ra cu Berhna
bi 'mʉhni ndunthi ya pa co ya gamfri de
guehni.

15

Ya ndą̱ de ya gamfri bi munts'a Jerusale

1 De nú'ʉ ya pa'ʉ 'raya cu xqui 'ñehe de
ra hai Judea pa ja ra hnini Antioquía bi
mʉdi bi xipa gatho ya cu gue pa da mpøhø'ʉ
mahyoni da thu'tsua nú'ą̱ ra seña xqui
mą̱nga ra Moise da thu'tsua gatho ya xodyo
nú'ʉ dya 'ñøhø.
2 Nu'bʉ́ ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi
ntsanoyaui'ʉ ndunthi. Hangue bi thahna
ra cu Pablo ne ra cu Berhna ne ma'ra ya cu
pa da ma pa Jerusale da c'ą̱'tsa ya apostol
ne ya ndą̱ de ra niją̱ de guehni, pa da ñą̱ui'ʉ
de nú'ą̱ ra seña'ą̱.

3 Nepн ya gamfri de ra nija̱ Antioquía bi
'ñehui nú'н ya cu. Ne dega 'ñu bi 'ranga ja
ra hai Fenicia ne Nsamaria, ne bi xipa ya
cu gue nú'н himyá xodyo ya xqui hyεpн yá
nda̱xjua jamfri ne ya xqui gamfribi rá noya
Ajua̱ nehe. Nu'bы́ gatho ya cu xi mri johya
ndunthi.
4 Ne nu mi zønga Jerusale, nuya apostol
de guehni ne ya nda̱ de ra nija̱ co ma'ra ya
cu mi 'bнhni bi umba'н 'nara hoga 'ñehe.
Ne ra apostol Pablo ne nú'н to'o mi 'ñoui bi
xipabi'н gatho nú'a̱ xqui 'øt'e co rá mfats'i
Ajua̱.
5 Pe 'raya fariseo mi 'bнhni nú'н ya xqui
gamfri, bi 'mai ne bi 'ñena:
—Mahyoni da thu'tsua nú'a̱ ra seña
gatho ya gamfri masque hingyá xodyo, ne
dra 'bεpabi da 'øt'a gatho nú'a̱ ma̱nga rá
ley ra Moise.
6 Nepн ya apostol ne ya nda̱ de ra nija̱ bi
munts'i'н pa da ña̱'н de rá ley ra Moise ne
de nú'a̱ ra seña, ua mahyoni da t'øt'e pa da
mpøhø 'na.
7 Nepн de ya xqui ña̱'н ndunthi, ra apos-
tol Pedro bi 'mai ne bi 'ñena:
—Zi cuhн, ngu guí pa̱sεhн ya øt'a ndunthi
ya pa Ajua̱ bi huancagui pa dá umba ra
hoga nt'øde de ra mpøhø nú'н hingyá xodyo
pa bi gamfri'н nehe.
8 Ne Ajua̱ nú'a̱ to'o pa̱tca gatho ma
mfenihн bi 'ñudi gue mi ja yá jamfri'н,
ngue'a̱ bi umba ra Ma̱ca Nda̱hi'н njabн ngu
bi 'racjн nehe.
9 Njabн stá pa̱hн gue Ajua̱ handgaguihн
gue dí mahyεguihн con gue'н, ngue'a̱ nu'á̱
bi xнcua yá mfeni ngue'a̱ bi gamfribi rá
noya'a̱.
10 Nu'bы́ ¿hanja hinguí ne gui camfrihн
nú'a̱ xa 'øt'a Ajua̱? ¿Hanja guí japhн ya cu
da 'øt'a núna himbi za dá øthн, ne nixi ndu
ma dadahн himbi za bi 'øt'e?
11 Hingui tsa ga øthн njabн. Nujы́ dí
camfrihн gue stá mpøhøhн po rá hñoja̱'i
ra Zidada Jesucristo, y njabн xa mpøhø'н
nehe.
12 Nepн mi uadi bi ma̱nga ra cu Pedro
njabн, bi go'ta yá ne gatho pa da 'øde nú'a̱
mi ma̱ ra cu Berhna ne ra cu Pablo. Nu'ы́
bi ma̱ de gatho ya nt'udi ne ya da̱nga t'øt'e
xqui 'yø'tuabi Ajua̱ nú'н himyá xodyo por
gue'н.
13 Y de mi uadi bi ña̱'н bi 'ñenga ra cu
Cobo:
—Zi cuhн, 'øhн nú'a̱ ma ga ma̱ngá.
14 Ra cu Pedro ya bi xicjн hanja Ajua̱ xqui
mнdi xqui ja̱pa nú'н hingyá xodyo ne go
xqui huahna 'ra de gue'н pa nehe'н drá
hnini'a̱.
15 Hangue bi njabн ngu nú'a̱ xqui 'yofo
'nará 'mεhni Ajua̱ ne bi 'ñena:
16 'Mεfa de guehna ma ga japi da yopa nja
rá hmanda ra nda̱ Davi masque ya
xa du,
ne masque ya xa nhuati ma da yopa nja
ngu rá mнdi.
17 Pa njabн gatho ma'ra ya hnini da hyon-
gagui,
ne gatho'н da xøcambenigui ma thuhu.
18 Njabн bi 'ñena Ajua̱ nú'a̱ to'o xa 'øt'a
nuya ya t'øt'e nú'н bi 'ñudi maya'bн.
19 Hangue ringue'a̱ nuga dí beni gue
hindí 'ñepi ga xaxhн nú'н hingyá xodyo
nú'н xa hyεpн yá nda̱xjua jamfri ne xa
gamfri Ajua̱.
20 Hønsε mahyoni ga opabihн pa ga
ha̱cuahн hinda zipa yá ngø ya mbo'oni
nú'н xa hña̱'tua ya c'oi. Nehe ga ophн gue
hinda hñuxui 'nara 'bεhña̱ nú'a̱ hingue xi
rá 'bεhña̱, ne hinda zipa yá ngø nú'н ya
mbo'oni hinxra 'bømba yá ji. Nehe ga xiphн
gue hingui ho da zipa yá ji ya mbo'oni.
21 Nuga dí beni ga xiphн njabн ngue'a̱
desde ya'bн 'bнi to'o he'tuabi rá ley ra
Moise tat'a pa dega tsaya ja gatho ya hnini.
22 Hangue nuya apostol ne nú'н ya nda̱
de ra nija̱ ne gatho ya gamfri bi beñ'н gue
xá hño da huahna 'raya cu pa da mεhna
Antioquía co ra cu Pablo ne ra cu Berhna.
Ne bri thahna yoho ya da̱nga cu, ra cu Juda
nú'a̱ xqui thu'mbabi nehe ra Barsabá, ne ra
cu Sila.
23 Ne bi umbabi'н 'nara hε'mi pa da
hña̱'tsua ya cu nuni Antioquía habн mi ena:
"Núje dyá apostolhe ne núje dyá nda̱he
de ra nija̱, ne gatho ya cu de guecua
Jerusale, dí pεn'ahebн ra nzεngua nú'ahн
ma cu'ihe hingyá xodyohн guí 'bнhнbн An-
tioquía, ne nú'ahн guí 'bнhнbн ja ra hai
Siria ne Cilicia.
24 Stá pa̱he gue 'raya cu de guecua xa ma
xqui mabн nsinque ma nsεquihe, ne xpá
xax'ahн, y co nú'н yá noya xa xi'ahн'н xa

ts'oc'a ri mfenihʉ. Xa xi'ahʉ gue mahyoni gui 'yøthʉ nú'ą ra señą xqui mąnga ra Moise, ne mahyoni gui 'yøthʉ gatho nú'ą bi mąñ'ą ja ra ley.

25 Hangue nuje dá beñhe xá hño ga huañhe 'raya cu de guecje pa ga pɛñhebʉ da ma da c'ą'ts'ahʉ pa da mɛui mahyɛgui ma zi cuhʉ ra Berhna ne ra Pablo.

26 Nuyʉ ri yoho xa hñuxa yá te pa da mąmba rá noya ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

27 Hangue stá pɛn'ahebʉ ra cu Juda ne ra cu Sila, y nú'ɨ́ go ma da xi'asɛhʉ nehe núna dí xi'ahe.

28 Ra Mąca Ndąhi, necaguihe stá beñhe gue xá hño hinga 'bɛp'ahe ndunthi ya hmanda, hønsɛ ga 'bɛp'ahe gui 'yøthʉ nú'ą xi mahyoni.

29 Hangue oxqui ma gui tsiphʉ yá ngø ya mbo'oni nú'ʉ xa hñą'tua ya c'oi, ne oxqui ma gui tsiphʉ yá ji ya mbo'oni, ne oxqui ma gui tsiphʉ yá ngø ya mbo'oni nú'ʉ hinxra 'bømba yá ji, nixi gui hñuxhʉ 'nara 'bɛhñą nú'ą hingue xi ri 'bɛhñąhʉ. 'Bʉ gui jamasuhʉ hingui øthʉ nuya t'øt'e dí xi'ahʉ, nu'bɨ́ gui 'bʉhʉ xá hño. Nsøct'ą ndí ne ga xi'ahe. Nubyá Ajuą da max'ahʉ."

30 Nepʉ nú'ʉ to'o xqui 'bɛhni bi ma pa Antioquía. Ne mi zøñ'ʉ bi munts'a gatho ya gamfri ne nu'ɨ́ bri dapabi ra hɛ'mi.

31 Y nu mi uadi bi hñe'ti'ʉ, xi bi johya co nú'ą ra dąnga humʉi xqui 'bɛmpabi.

32 Ra cu Juda ne ra cu Sila myá 'mɛhni Ajuą nehe, ne mi ñą'ʉ co rá ts'ɛdi'ą, hangue bi zofo ya cu ne bi nupa yá mfeni'ʉ pa da zɛ yá jamfri.

33 Ne bi gohni ndunthi ya pa con gue'ʉ. Nepʉ 'mɛfa ya cu me Antioquía bi 'ñedi co 'nara hmąte pa da menjhmą pa Jerusale habʉ xqui 'bɛhni.

34 Pe nura cu Sila bi beni gue ja da gohni'ą nuni Antioquía.

35 Nehe ra cu Pablo ne ra cu Berhna ja bi gohni nehe'ʉ, ne mi udi ra hoga nt'øde de rá noya Ajuą co ma'ra ya cu de guehni mi mfax'ʉ.

Ra apostol Pablo bi yopa 'ño ma'na'qui bi mąmba rá noya Ajuą

36 Nepʉ xqui tho 'raya pa, ra cu Pablo bi 'ñembabi ra cu Berhna:

—Maha ma'na'qui, ma ga c'ą'tshʉ ya cu gatho nú'ʉ ya hnini habʉ dá mąmfʉ rá noya Ajuą pa ga nuhʉ te gra ma'ʉ.

37 Ra cu Berhna mi nehmą xa zixa ra cu Xuua nú'ą xqui thu'mbabi ra Marco nehe.

38 Pe ra cu Pablo bi 'ñena gue hinxá hño da zits'i'ą ngue'ą 'nara pa mri 'ñoui bi 'ueguesɛ de guehni Panfilia, ne ya himbi ne bi mɛui'ʉ da mąmba rá noya Ajuą.

39 Y por gue'ą ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi ntsanoya'ʉ, nepʉ bi beni gue ma'na xá hño da ma 'ra 'nambʉ. Hangue nura cu Berhna bi zixa ra cu Marco, ne bi mɛui ja ra motsa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma Chipre.

40 Ha nura cu Pablo bi huahna ra cu Sila pa da mɛui. Ne nuya cu de guehni Antioquía bi 'yɛnt'uabi'ʉ ja yá 'yɛ Ajuą.

41 Nepʉ bi gʉ yá 'ñu bi ma'ʉ pa ja ra hai Siria ne bi 'ranga Cilicia, ne mi nupa yá mfeni ya cu mbi 'bʉi de guehni pa da zɛdi yá jamfri.

16

Ra Timoteo bi mɛui ra Pablo ne ra Sila

1 De mi zønga ra cu Pablo co ra cu Sila ja ra hnini Derbe, de guehni bi thogui pa rí ma Listra, y ja bi nthɛuini 'nara gamfri rá thuhu ra Timoteo, nurá nąną mrá xodyo ne mrá gamfri'ą, y nurá dada mrá me Grecia.

2 Ha nuya cu mbi 'bʉ Listra ne Iconio mi ñą xá hño de ra cu Timoteo.

3 Ha nura cu Pablo mi ne da zits'i pa da mɛui'ą. Pe 'mɛt'o bi japi da thu'tsua nú'ą ra señą mąnga rá ley ra Moise, pa hinda bø yá cuɛ nú'ʉ ya xodyo mi 'bʉhni, ngue'ą gatho'ʉ mi pądi gue mrá me Grecia rá dada.

4 Nepʉ nu'ɨ́ bi ma de guehni bi thogui pa ja ma'ra ya hnini, ne mi xipa ya cu nú'ʉ ya noya xqui mɛhna ya apostol ne ya ndą de ra niją nuni Jerusale pa da 'yøt'e'ʉ.

5 Ne njabʉ ma'na bi te yá jamfri gatho nú'ʉ ya gamfri de nú'ʉ ya hnini habʉ xqui 'rañ'ʉ. Ne hyastho mi 'yo mi camfri ma'ra ya ją'i de rá noya Ajuą, ne mi munts'ini ma'ra ya cu.

Ra apostol Pablo bi hyanda 'nara me Macedonia ngu dega t'i

6 De guehni bi thogui'ʉ pa bi ma ja ra hai Frigia ne Galacia, ngue'ą ra Mąca Ndąhi

himbi hopabi da thogui ja ra hai Asia pa da
mąmba rá noya Ajuą de guehni.
7 Ne bi thogui'ʉ pa bi ma ja ra hai Misia,
ne mi ne xa mahmą'ʉ pa ja ra hai Bitinia, pe
rá Mąca Ndąhi ra Jesu himbi hopi da ma'ʉ.
8 Hangue bi thoguitho de guehni Misia
pa bi ma ja ra hnini Ntroa.
9 Ne mi nxuui ra cu Pablo bi hyanda
'nara nt'udi ngu dega t'i. Bi hyanda 'nara
'ñøhø mrá me Macedonia, mi 'bahni ne
bi 'ñembabi: “Thogui pa Macedonia pa grí
faxcaheni.”
10 Ne nu mi hyanda njabʉ ra cu Pablo
nú'ą ra nt'udi'ą ngu dega t'i, 'bestho dá
hñocje pa dá mahe ja ra hai Macedonia,
núga drá Luca ne ra cu Pablo ne nú'ʉ ma'ra
ya cu. Dá pąhe gue Ajuą mi pɛncahe pa ma
grá mąñheni ra hoga nt'øde de ra mpøhø.

Ra Pablo ne ra Sila bi 'ño ja ra hnini Filipo

11 Hangue dá pøñhe de guehni Ntroa dá
jʉhe ra motsa pa dá 'raxhe ja ra ndehe.
Ne dá mahe manjuąntho ja ra zi t'ʉca
hai rá thuhu Samotracia o madetho ra
ndehe. Nepʉ rá hyax'ą dá tsøñhe ja ra hnini
Neapoli de ra hai Macedonia.
12 De guehni dá mahe pa Filipo gue'ą
'nará hnini ya me Nroma, ne gue'ą 'nara
dąnga hnini de ra hai Macedonia. Y ja dá
'bʉheni 'raya pa.
13 Ha ra pa dega tsaya dá pøñhe de ra
hnini ne dá mahe ja ra dąthe habʉ xqui
nząi ya ją'i da ma dua apabi Ajuą. Ne ja dá
huheni habʉ xqui munts'a 'raya 'bɛhñą, ne
dá fʉhe dá xiphe de rá noya Ajuą.
14 Ne 'na de gue'ʉ mrá thuhu ra Lidia mrá
me Tiatira, mi pa ya hoga dutu xqui jąt'i
dega murado, ne mi xøcambeni Ajuą. Bi
'yøde nú'ą mi mąnga ra cu Pablo, y Ajuą bi
xocua rá mfeni pa bi gamfri.
15 Ne bi nxistehe'ą con gatho ya mengu
rá ngu. Nepʉ bi bąnteguihe bi 'ñenje:
—'Bʉ nu'ahʉ guí hanthʉ gue xi majuąni
drá gamfri de ra Zidada Jesu, maha pa ja
ra ngu ga 'bʉhʉni.
Ne bi jacje dá 'bʉheni 'raya pa.
16 Ne 'nara pa ndrá mahe habʉ nząntho
mi t'apabi Ajuą, de má 'ñu dá nthɛhe
'nara nxutsi mrá 'bɛgo ne mi pɛ'tsa 'nara
ts'ondąhi nú'ą mi japi da xipabi te ma
suerte mi pɛ'tsa cada 'nara ją'i, y nuyá
hmu'ą mi tąhą ndunthi ra boją po nú'ą
ra 'bɛfi mi pɛfi'ą ngue'ą nura nxutsi'ą mrá
bądi.
17 Nepʉ nu'ą́ bi dɛngahe ne bi ñą nts'ɛdi
bi 'ñena:
—Nuyʉ ya dąmeyʉ go guehyʉ yá 'bɛgo
Ajuą de mahets'i, ne utua ya ją'i hanja da
za da mpøhø.
18 Ndunthi ya pa bi dɛngahe ne nząntho
mi mąnga njabʉ. Pe ra cu Pablo ya himi
ne da 'yøde da mąnga njabʉ. Hangue bi
mpʉnts'i ne bi zofo nú'ą ra ts'ondąhi mi
pɛ'tsa nú'ą ra nxutsi ne bi 'ñembi:
—De rá thuhu ra Zidada Jesucristo dí
'bɛp'a'i gui pøni de gue nuna nxutsiną.
Y nura ora'ą 'bestho bi bønga ra
ts'ondąhi.
19 Ha nu mi hyanda yá hmu gue ya himi
tsa da dąhą ra boją co rá 'bɛfi nú'ą ra nxutsi,
bi bø yá cuɛ ne bi gʉ ra cu Pablo ne ra cu Sila
pa bi zi'tsua ya ndą ja ra tai.
20 Ne bi zi'tsua ya nzaya ne bi 'ñembabi:
—Nuya ya 'ñøhø go ya xodyo, ne hønsɛ rí
'ñehe pa da japi da nxaxni ma hninihʉ.
21 Ne udi yá nząi nú'ʉ hindí 'ñepi ga øthʉ
ngue'ą dyá me Nromahʉ y dí ohʉ ja yá 'yɛ
ma ndąhʉ me Nroma.
22 Nu'bʉ́ nú'ʉ ya ją'i xqui munts'ini bi bø
yá cuɛ con gue'ʉ, nepʉ ya ndą bi manda da
'bøcua yá dutu ne dra fɛt'i co ya ts'ʉt'o.
23 Y mi uadi bi hna'mbabi nts'ɛdi, bi jot'a
fadi ne bi sipa ra nsufadi gue da su xá hño.
24 Y mi 'yøde njabʉ ra nsufadi, bi cʉ'ta
asta xi ra ts'ąt'a fadi, ne bi zɛ'mba yá ua ja
'nara dąnga za habʉ hingui tsa da xocsɛ'ʉ.
25 Pe ngu made ra xuui ra cu Pablo ne
ra cu Sila mi apabi Ajuą ne mi tutuabi ya
jąhñą Ajuą, ne gatho ma'ra ya 'yofadi mi
øde'ʉ,
26 mi dąmfri bi nja 'nara dąnga mbimhai,
asta mi 'ñąnga yá ua ya jądo de ra fadi,
ne asta bi xogui gatho ya gosthi fadi, ne
bi xot'a gatho ya cadena nú'ʉ mi thąt'a ya
'yofadi.
27 Ha nura nsufadi bi nuhu bi hyanda ya
gosthi fadi gatho mi xogui, hangue bi gʉca
rá mahuai pa xa hñosɛhmą'ą, ngue'ą mi hu
rá mʉi gue ya xqui 'bat'a gatho ya 'yofadi.
28 Pe nura cu Pablo bi ma'ti ne bi 'ñembi:
—Oxqui ma gui hñosɛ. Nuje dí 'bʉheua
gatho.

29 Nepн nura nsufadi bi 'yadi 'nara ñot'i,
ne bi yнt'i hnest'ihi asta mri huạt'i co ra
ntsu, ne bá ndandiñạhmu ja yá ua ra cu
Pablo ne ra cu Sila.
30 Nepн 'bestho bi pøni pa thi ne bi
'yambabi'н bi 'ñembi:
—'Ñøhøhн, ¿te rá 'bε ga øt'e pa ga mpøhø?
31 Nu'bú nu'ú bi 'ñembi:
—Camfri ra Zidada Jesucristo pa njabн
gui mpøhø nu'i ne gatho ya mengu ri ngu.
32 Nepн ra cu Pablo ne ra cu Sila bi xipa
rá noya Ajuạ nú'ạ ra nsufadi ne gatho ya
mengu rá ngu.
33 Y mi nxuuitho ra nsufadi bi xнcuabi'н
habн xqui t'umba ya mfεi. Nepн nu'ạ́ bi
nxistehe 'bestho ne gatho ya mengu rá ngu.
34 Ne bi zixa pa ja rá ngu ne bá umbi te bi
zi'н. Y nú'ạ ra nsufadi ne nú'н ya mengu rá
ngu xi mri johya ngue'ạ xqui gamfri'н Ajuạ.
35 Nurá hyax'ạ ya ndạ bi mεhna ya pole-
cia da xipa ra nsufadi gue da hyεgui ra cu
Sila ne ra cu Pablo.
36 Hangue ra nsufadi bi 'ñembabi ra cu
Pablo:
—Xuá mεnca ra noya ya ndạ ga hεc'ahн.
Hangue da za gui pøñhн ne gui maha te rá
entho.
37 Pe ra cu Pablo bi zofo nú'н to bá hạ ra
noya pa da thεgui'н, ne bi 'ñembi:
—Hina, ngue'ạ nuje dyá me Nromahe
nehe y dí ohe ja yá 'yε ma dạnga ndạhн
me Nroma, ne bri fεtc'ahe ja yá thandi ya
jạ'i nsinque bi t'angahe 'nara nt'ani, ne bi
jotcaguihe ja ra fadi. Ha nubyá go ne da
hyεgaguihe nsinque to da bạdi. Hinda za.
Duá esε'н pa da pøngaguihe de guecua.
38 Nu'bú ya polecia bi ma bá xipa njabн
ya ndạ. Nu'bú nu'ú bi ntsu nu mi bạdi gue
myá me Nroma ne mi o ja yá 'yε ra dạnga
ndạ Nroma.
39 Hangue nu'ú bi ma bá apa ra pumbate
ra cu Pablo ne ra cu Sila, bi pøni de ra fadi
ne bi bạntebi da bøni'н de ja ra hnini.
40 Ha nu mi bønga fadi'н bi ma ja rá ngu
ra nju Lidia. Ne bá hu'mba yá mнi ya cu.
Nepн bi ma'н.

17

Ya me Tesalonica bi ñнnts'i'н

1 Ra cu Pablo ne ra cu Sila bi ma bi
'ranga ja ra hnini Anfipoli ne ja ra hnini
Apolonia, ne de guehni bi zønga asta ja ra
hnini Tesalonica. Ne ja mi jani 'nará nijạ
ya xodyo.
2 Y nuni ra nijạ'ạ nú'ạ ra pa dega tsaya
ra cu Pablo ngu xi mrá nzại bi ma bi
yнt'ini hñu semana dega tat'a hñạto pa mi
ntsanoyaui ya xodyo.
3 Mi he'ta ra Mạca T'ofo ne mi xipabi'н
hanja mi pε'tsi da sufri ra Cristo nú'ạ rá
'mεhni Ajuạ, ne da du ne da yopa nte. Ne
mi embabi:
—Nuna ra Jesu dí xi'ahн go guehna ra
Cristo bá pεhna Ajuạ pa da ndạ.
4 Ne 'ra de ya xodyo bi gamfri ne bi
munts'ui ra cu Pablo ne ra cu Sila. Nehe
bi gamfri ndunthi ya me Grecia nú'н mri
xøcambeni Ajuạ, ne ndunthi ya 'bεhñạ nú'н
xi myá fạdi de ra hnini.
5 Hangue xi bi bø yá cuε ya xodyo nú'н
himyá gamfri, ne bá munts'a 'raya ts'ojạ'i
mbi 'yo dega dạhñei ja ra hnini pa bi 'yнt'ti
ne bi japi da ñнnts'i maxøgue ra hnini.
Nepн bi ma'н ja rá ngu ra cu Jasón pa xa
gнcjhmạhạ ra cu Pablo ne ra cu Sila pa xa
'yεnt'ua ja yá 'yε ya jạ'i.
6 Pe nu'ú mi jo'oni, hangue go bri jнca ra
cu Jasón co ma'ra ya cu, bi ts'ixa ja ya ndạ
de ra hnini, ne mi mafi nts'εdi ya jạ'i mi
ena:
—Nú'н ya 'ñøhø to'o xa ts'oca gatho ra
ximhai co yá ts'ont'udi ya xa zøcjнua nehe.
7 Nuna Jasón go guehni xa umba nsεqui
ja rá ngu. Gathoyн hingui øta ma ndạhн
Nroma ngue'ạ nuyú mạ gue 'bн ma'na ra
ndạ, ne nú'ạ ra ndạ'ạ rá thuhu ra Jesu, 'nạ.
8 Y nu mi 'yø njabн ya jạ'i ne ya ndạ
de ra hnini, xi bi bø yá cuε gatho ne mri
ñạhnitho'н.
9 Pe ra cu Jasón ne nú'н to'o mri 'ñoui bi
'yadi'н 'nara fiansa pa bi thεgui.

Ra Pablo ne ra Sila bi 'ño ja ra hnini Berea

10 Ne ngu bi nxuui ya cu bi mεhna ra cu
Pablo ne ra cu Sila pa bi ma ja ra hnini
Berea. Ne nu mi zøni de guehni bi yнt'a ja
yá nijạ ya xodyo.
11 Y nuya xodyo de guehni Berea xi myá
hojạ'i'н, hingue ngu ya me Tesalonica. Co
ndunthi ra paha bi gamfri'н rá noya Ajuạ,
ne hyastho mi honga ja ra Mạca T'ofo pa da
bạdi ua gue xi majuạni nú'ạ mi mạñ'н.

12 Hangue ringue'ạ ndunthi de gue'ʉ bi gamfri, ne 'raya me Grecia bi gamfri nehe, nehe ndunthi nú'ʉ to'o xi myá fạdi ngu ya 'bɛhñạ ngu ya 'ñøhø, gatho bi gamfri'ʉ.

13 Pe nu mi 'yøde ya xodyo me Tesalonica gue ra cu Pablo mi mạnga rá noya Ajuạ de guehni Berea, bi ma de guehni'ʉ pa bá ʉ'ta ya jạ'i.

14 Pe nuya cu de guehni Berea bi dạma zixa ra cu Pablo pa bi ma ja ra ndehe. Pe ra cu Sila ne ra cu Timoteo ja bi gohnitho'ʉ Berea.

15 Ha nú'ʉ to'o bi zixa ra cu Pablo bi mɛui asta ja ra hnini Atena. Nepʉ nu'ʉ́ bá pengui bá hạ ra noya nú'ạ bá xipa ra cu Pablo gue da xipa ra cu Sila ne ra cu Timoteo da ma 'bestho pa ja dí nthɛuini.

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra hnini Atena

16 Ha nu de mi 'bʉhni Atena ra cu Pablo mi tø'ma ra cu Sila ne ra cu Timoteo, xi mi tu rá mʉi ngue'ạ bi hyandi xi mi ja ndunthi ya c'oi nú'ʉ mi nsunda ya jạ'i de guehni.

17 Hangue bi zofo ya xodyo ja yá nijạ, ne nú'ʉ ma'ra mi xøcambeni Ajuạ de guehni. Ne hyastho mi 'yoni ja ra tai mi zofo ya jạ'i.

18 Ne bi ntsanoyaui 'raya 'ñøhø de guehni mri nxadi nú'ạ mi utuabi ya jạ'i nú'ʉ mi t'embi ya epicureo, ne ma'ra mri nxadi de ya estoico. Ne 'ra de gue'ʉ mi ena:

—¿Te xicjʉ 'bʉ nuna 'ñøhø xi ñạ ndunthi?

Ha nu ma'ra mi ena:

—'Matho mạmba rá noya ma'ra ya zidada.

Nu'ʉ́ bi mạnga njabʉ ngue'ạ ra cu Pablo xqui xipabi'ʉ de ra Zidada Jesu, ne xqui xipabi gue xqui yopa nte de ra du.

19 Nepʉ de guehni bi zixa ra cu Pablo ja 'nara zi loma rá thuhu Areópago, ngue'ạ mri nzại ja da munts'ini gatho ya jạ'i pa da nxahni'ʉ 'na ngu ma'na, ne bi t'ambabi:

—¿Ha da za gui 'ñutcaguihe nuna ra 'ra'yo nt'utuate guí udi?

20 Ngue'ạ guí xicaguihe ya 'ra'yo noya hinstá øhe, hangue dí ne ga pạhe te rí bønga nuya noya guí mạ.

21 Bi mạnga njabʉ'ʉ ngue'ạ gatho ya me Atena ne ya nzøhø gá jạ'i mi 'bʉi de guehni mri nzại mri munts'i hønsɛ pa da 'yøde ne da mạ de nú'ʉ ya 'ra'yo noya xqui 'yøde.

22 Hangue ra cu Pablo bi 'mai madetho de gue'ʉ nuni ja ra Areópago ne bi 'ñena:

—Nú'ahʉ gyá me Atenahʉ, dí handi gue nu'ahʉ́ xi grí xøcambenihʉ gatho nú'ʉ ri zidadahʉ.

23 Ngue'ạ de dá thogui de guehni ja ri nijạhʉ habʉ guí xøcambeni ri zidadahʉ, dá handa 'nara ata habʉ nt'ofo ne ena: "Nuna ata ja guecua di xøcambeni nú'ạ ra ajuạ hinhya'mʉ xa fạdi", njabʉ ena. Y nú'ạ Ajuạ hinhya'mʉ xcá pạhʉ, go gue'ạ dí xi'ahʉbya.

24 Nú'ạ Ajuạ to'o bi hyoca ra ximhai ne gatho nú'ạ jaua, go gue'ạ ra Ndạ de mahets'i ne de ra ximhai. Nu'ạ́ hingui 'bʉ ja ya nijạ nú'ʉ xa hyoca ya jạ'i.

25 Ne nixi hingui ø'tua ra 'bɛdi nú'ạ øt'a ya jạ'i pa gue'ạ, ngue'ạ go guesɛ'ạ ri 'racjʉ ra te ne ra ndạhi pa ga jʉnshʉ, ne gatho ya t'øt'e nú'ʉ dí hoñhʉ.

26 Ne 'nadra ji bi hyoca gatho ya jạ'i nú'ʉ 'bʉi habʉraza nuua ja ra ximhai. Ne nu'ạ́ go bi mạ hangu ya jɛya da nte'ʉ ne habʉ da 'mʉ'ʉ.

27 Ajuạ njabʉ bi hyogaguihʉ pa ga hoñhʉ'ạ pa xahmạ ga tsʉdihʉ, masque nu'ạ́ hingui 'bʉi yabʉ de guecjʉ.

28 Ngue'ạ por gue'ạ dí 'bʉhʉ ne dí 'ñạnihʉ, nja ngu 'rari 'yofohʉ bi 'yofo njaua bi 'ñena: "Xi majuạni nujʉ́ go yá bạtsiguihʉ Ajuạ", njabʉ bi 'ñena.

29 Hangue nu'bʉ yá bạtsiguihʉ Ajuạ, hinda za ga eñhʉ gue Ajuạ 'nara c'oi dega oro o dega t'axi o dega do nú'ạ xa hyoca ya jạ'i ngu nú'ạ beni hanja da hyocsɛ'ʉ.

30 Ajuạ mi hopi da thoguitho nú'ạ xqui 'yøt'a ya jạ'i maya'bʉ ngue'ạ hinte myá fạdi, pe nubyá ri manda gue da ñobri gatho ya jạ'i.

31 Ngue'ạ Ajuạ xa hñuxa 'nara pa, ne nú'ạ ra pa'ạ ma da hñạ'mba nguɛnda gatho ya jạ'i de ra ximhai co 'nara hoga ts'ʉtbi. Y nú'ạ to'o bi hñuts'i pa da hñạnga nguɛnda go gue'ạ ra Zidada Jesucristo. Ne ngu 'nara nt'udi de gue'ạ, Ajuạ bi japi bi yopa nte de ra du.

32 Y nu mi 'yøde'ʉ gue ra Zidada Jesu xqui yopa nte de ra du, 'ra mi 'ñạnt'ʉtho, ha nu ma'ra mi ena:

—Ma'na xá hño ma'na ra pa gui xicje nú'ạ guí mạ.

33 Nepʉ ra cu Pablo bi 'uegue de gue'ʉ.

34 Pe 'ra de gue'ʉ bi gamfri ne bi dɛni'ạ. Ne 'na de gue'ʉ mrá thuhu ra Nisio, mi

gue'ą 'na de nuya ndą mri munts'ini ja ra Areópago. Nehe 'nara 'bɛhñą mrá thuhu ra Damari bi gamfri rá noya Ajuą, co ma'ra ya mengu de guehni.

18

Ra apostol Pablo bi zofo ya me Corinto

1 Nepʉ de gue'ą ra cu Pablo bøni de guehni Atena pa bi ma ja ra hnini Corinto.
2 Ne ja bi nthɛuini 'nara cu mrá xodyo mrá thuhu ra Aquila, mrá me Ponto ne ja xqui 'ñehe de ra hai Italia, ne mri 'ñoui rá 'bɛhñą mrá thuhu ra Priscila. Nú'ʉ́ xqui bøni de ra hnini Nroma ngue'ą ra ndą Claudio bi manda da juui de guehni gatho ya xodyo.
3 Ra cu Pablo bi ma bá 'bʉhui ra cu Aquila co rá 'bɛhñą ngue'ą mi 'nada yá 'bɛfi'ʉ, mi hoca ya carpa dega dutu.
4 Ne cada ra pa dega tsaya ra cu Pablo mi pa ja yá niją ya xodyo pa mi ñąui'ʉ, nehe mi ñąui nú'ʉ himyá xodyo, y mi zofo'ʉ de rá noya Ajuą.
5 Ne nu mi zøhø ra cu Sila ne ra cu Timoteo xqui 'ñehe'ʉ de ra hai Macedonia, bi zʉhni'ʉ ra cu Pablo mi ja ndunthi ra 'bɛfi ngue'ą hyastho mi zofo ya xodyo mi xipabi gue ra Jesu go gue'ą ra Cristo nú'ą xqui mɛhna Ajuą pa da ndą.
6 Pe nuya xodyo bi nø'tuabi ne bi zani. Nu'bʉ́ ra cu Pablo bi hñąca rá pat'i ne bi huąt'i, gue'ą 'nara seña gue mi ma da 'uegue de gue'ʉ ne hinda ma da dądi de yá ts'oqui, ne bi 'ñembabi:
—Nu'ahʉ go ma gui thądisɛhʉ de ri duhʉ, ngue'ą nuga ya hinte dí thądi de gue'ahʉ. Desde nubya ma ga zofo nú'ʉ hingyá xodyo.
7 De guehni ra cu Pablo bi 'uegue de gue'ʉ ne bi ma ja rá ngu 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Justo mi 'bʉ gueta yá niją ya xodyo, ne nu'ą́ mi xøcambeni Ajuą.
8 Nepʉ 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Crispo mrá ndą de yá niją ya xodyo bi gamfri ra Zidada Jesu con gatho ya mengu rá ngu. Ne ndunthi ya me Corinto bi 'yøtua rá noya Ajuą mi mąnga ra cu Pablo, bi gamfri'ʉ ne bi nxistehe.
9 Nepʉ 'nara xuui ra Zidada Jesu bi zofo ra cu Pablo ngu dega t'i ne bi 'ñembabi:
—Oguí tsu, sigui gui mąnga ra mąca noya, oguí tsaya gui ñą.
10 Ngue'ą nuga dí 'bʉi con gue'e, y hinda za to da 'yø't'a ra nts'o'mʉi. Ngue'ą ja nuna hnininą 'bʉi ndunthi ya ją'i go ma mɛti, y nú'ʉ́ ma da gamfrigui.
11 Hangue ra cu Pablo bi gohni 'na njɛya made nuni ja ra hnini Corinto. Ne nzątho mi zofo ya ją'i de rá noya Ajuą de guehni.
12 Pe de nú'ʉ ya pa mrá ndą ra Galio nuni ja ra hai Acaya, ya xodyo bi 'ñʉ'ti pa da gʉ ra cu Pablo, ne bi zix'ʉ ja ra ts'ʉtbi.
13 Ne bi 'ñembabi ra ndą:
—Nuna 'ñøhøną ʉ'ta ya ją'i pa hinda nsunda Ajuą ngu mąnga rá ley ra Moise.
14 Ra cu Pablo mi ma da dąhmąhą, pe ra ndą Galio bi 'ñemba ya xodyo:
—'Bʉ di jahmą te xa 'yø't'ahʉ nuna ra 'ñøhø, o xa 'yøt'a 'nara ts'ocate nuua ja ra hnini, nu'bʉ́ hą, da za ga øt'a nú'ą guí mąñhʉ.
15 Pe nú'ą guí mąñhʉ hønsɛ dega noya ne de ri leyhʉ, go da nuhʉ te gui 'yøthʉ. Nuga hinte dí 'ñɛnt'i con guehna.
16 Nepʉ bi japi da bøñ'ʉ de guehni ja ra ts'ʉtbi.
17 Nu'bʉ́ gatho nú'ʉ himyá xodyo mi 'bʉhni bi mihi ra Soste nú'ą mrá ndą de yá niją ya xodyo de nura hnini'ą, ne ja bi hna'mbabini nts'ɛdi ja rá thandi ra ndą Galio, pe nu'ą́ nixi bi 'yøt'a ncaso, y nixi hinte bi mą.

Ra apostol Pablo bi menga pa Antioquía, ne ya rá hñu'qui bi mʉdi bi 'ño bi mąmba rá noya Ajuą

18 Ha nura cu Pablo bi gohi ndunthi ya pa de guehni. Nepʉ de gue'ą bi 'ñedi gatho ya cu, ne bi mɛui ra cu Aquila co ra nju Priscila pa bi ma ja ra hai Siria. Ne de má 'ñu bi 'ranga ja 'nara zi t'ʉca hnini rá thuhu Cencrea. Ne ante da gʉ ra motsa'ʉ pa da 'raxa ja ra ndehe, 'mɛt'o ra cu Pablo bi 'ñąxa gatho rá stą pa bi 'yøt'a ra hñą'ti ngu nú'ą xqui mą.
19 Y nu mi zønga Efeso ra cu Pablo ja bi zoguini ra nju Priscila co ra cu Aquila, y nu'ą́ bi ma ja yá niją yá mixodyoui pa bá ñąui'ʉ.
20 Y nu'ʉ́ bi bąntebi ra cu Pablo da gohi 'raya pa, pe nu'ą́ himbi ne.

21 Hangue bi 'ñehui'ʉ ne bi 'ñembabi:
—Dí pɛ'tsi te grá 'bʉ Jerusale pa ga øt'a ra ngo nú'ą ya ma da dat'i, pe ma ga penga ma'na'qui pa ga c'ą'ts'a'ihʉ 'bʉ Ajuą go rá paha.
Ne bi bøni de guehni Efeso, ne bi gʉ ra motsa pa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma Cesarea.
22 Nu mi zøni de guehni bi thogui 'bestho pa bi ma Jerusale. Ne nu mi uadi bi zɛngua gatho ya cu de guehni, bi thogui pa bi ma Antioquía.
23 Nepʉ de ya xqui 'mʉhni 'raya pa, bi bøni ma'na'qui pa bi ma gatho ja ya hnini de ra hai Galacia ne de Frigia pa da nu te gra ma rá 'bɛfi Ajuą, ne mi xipi da zɛdi yá jamfri gatho ya gamfri nú'ʉ mbi 'bʉhni.

Ra Apolo bi mąmba rá noya Ajuą nuni Efeso

24 Nú'ʉ ya pa'ʉ bi zønga Efeso 'nara xodyo mrá thuhu ra Apolo mrá mengu ja ra hnini Alejandría. Xi mi pądi da ñą xá hño, ne mi pądi xá hño gatho nú'ą mąnga ra Ndąxjua T'ofo.
25 Nu'ą́ xqui t'utuabi rá noya ra Zidada Jesu desde bi gamfri'ą, ne xi mrá ehya mi udi xá hño de nú'ą mi pądi de ra Zidada Jesu, masque hønsɛ mi pądi de rá sistehe ra Xuua.
26 Ne bi mʉdi bi zofo ya xodyo ja yá niją'ʉ, ne himi tsu. Nepʉ mi 'yøde ra nju Priscila ne ra cu Aquila, bi zixa 'nambʉ pa bi 'ñutuabi ma'na xá hño de rá noya Ajuą.
27 Nepʉ nu'ą́ 'mɛfa mi ne da ma Acaya, y ya cu de guehni Efeso bi xipabi gue xá hño da ma. Ne nu'ʉ́ bi 'yopa 'nara hɛ'mi pa bi mɛmpa ya cu Acaya pa da t'umba ra hoga 'ñehe'ą. Ne nu mi zønga Acaya, nu'ą́ bi mats'i de guehni nú'ʉ xqui gamfribi rá noya Ajuą.
28 Ne xi mi ntsanoyaui ya xodyo ja yá thandi gatho ya ją'i. Nu'ą́ mi xipi ngu nú'ą mąnga ja ra Ndąxjua T'ofo gue ra Jesu go gue'ą ra Cristo nú'ą to'o bá pɛhna Ajuą pa da ndą, ne go gue'ą nú'ą mi tø'mi'ʉ.

19

Ra apostol Pablo bi zofo ya me Efeso

1 Nura cu Apolo mi 'bʉhni Corinto, ha nura cu Pablo mbi 'yo ra 'ñu pa mri ma Efeso, bi 'ranga ja 'raya t'øhø xi myá mboza, ne de gue'ą bi zønga Efeso habʉ mi 'bʉi 'raya gamfri.
2 Nepʉ nu'ą́ bi 'yambabi'ʉ ne bi 'ñembabi:
—¿Ha gue gá hñąñhʉ ra Mąca Ndąhi núbya gá camfrihʉ rá noya Ajuą?
Nu'ʉ́ bi dądi ne bi 'ñena:
—Hina, nixi stá øhe ua 'bʉ ra Mąca Ndąhi.
3 Hangue nura cu Pablo bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:
—¿Te ma sistehe xcá hñąñhʉ 'bʉ?
Ne nu'ʉ́ bi dądi ne bi 'ñena:
—Rá sistehe ra Xuua.
4 Ra cu Pablo bi 'ñembabi'ʉ:
—Nura Xuua mi xi'tsa ya ją'i ngue'ą gue'ą ngu 'nara seña gue nuya ją'i'ʉ ya xqui ñobri de yá ts'oqui. Pe bi xipabi'ʉ nehe gue mahyoni da gamfri nú'ą mi ma da zøhø 'mɛfa de gue'ą, go gue'ą ra Jesu nú'ą to'o ra Cristo nú'ą bá pɛhna Ajuą pa da ndą.
5 Ha nu mi 'yøde njabʉ bi nxistehe'ʉ de rá thuhu ra Zidada Jesu.
6 Nepʉ ra cu Pablo bi hñuxa yá 'yɛ ja gatho ya gamfri pa bi hñąnga ra Mąca Ndąhi. Y nura ora'ą bi ñą'ʉ 'rama'na'ño ya hñąqui ne bi mąñ'ʉ ngu nú'ą xqui xipabi Ajuą da mą.
7 Ngu mi 'rɛt'amayoho por gatho nú'ʉ xqui hñąnga ra Mąca Ndąhi.
8 Ngu hñu nzą́nąʉ ra cu Pablo bi ma ja yá niją ya xodyo habʉ mbi mąmba rá noya Ajuą co ndunthi ra ts'ɛdi. Nu'ą́ mi ntsanoyaui ya ją'i ne mi øt'a 'nara ts'ɛdi pa da gamfri'ʉ nú'ą mi xipabi hanja go ri manda Ajuą.
9 Pe 'ra de gue'ʉ xi xmá me yá coraso hangue himbi ne bi gamfri, hønsɛ mi tsanba rá noya Ajuą ja yá thandi ya ją'i. Hangue nura cu Pablo bi 'uegue de gue'ʉ, ne bi zixa nú'ʉ xqui gamfri ja 'nara scuela, ne nura xahnate mi 'bʉhni rá thuhu ra Tiranno. Y ja guehni ra cu Pablo mbi mąmba rá noya Ajuą hyastho.
10 Njabʉ bi 'yøt'a yo njɛya pa bi 'yødebi rá noya ra Zidada Jesu gatho nú'ʉ mi 'bʉ ja ra hai Asia, ya xodyo ne nú'ʉ himyá xodyo.
11 Y Ajuą bi umba ra ts'ɛdi ra cu Pablo pa bi 'yøt'a ya dąnga nt'udi,
12 asta mi thą'tsua yá nthu'tañąxu ne ma'ra yá dutu nuya da'thi pa mi thani'ą ne mi yopa thą'tsuabi ya da'thi y nu'ʉ́ mi ñąni,

y nu'ʉ tó'o mi pɛ'tsa ya ts'ondạhi nu'ʉ́ mi pøni de gue'ʉ.

13 Pe nu 'raya xodyo myá 'ñete mi 'yo'ʉ mi japa ya ts'ondạhi da bøni de ja ya jạ'i, nepʉ nu'ʉ́ bi beni gue da zapi da 'yɛnga ya ts'ondạhi de rá thuhu ra Zidada Jesu nehe ngu mi øt'a ra cu Pablo. Ne mi embabi ya ts'ondạhi:

—Dí xi'a'ihe gui pøni de rá thuhu ra Jesu nú'ạ mạnga ra Pablo.

14 Guehna bi 'øt'a nú'ʉ yoto yá t'ʉ ra Seva nú'ạ 'namrá ndạ gá macjạ gá xodyo.

15 Pe nu mi 'yø'tua njaua 'nara ts'ondạhi, nu'ạ́ bi dạdi ne bi 'ñemba nú'ʉ ya 'ñøhø:

—Nuga dí pạca to'o ra Jesu, ne dí pạca to'o ra Pablo, xi nu'ahʉ, ¿to'o'ihʉ?

16 Ha nú'ạ ra 'ñøhø to'o mi pɛ'tsa ra ts'ondạhi bi ma bá jʉ nú'ʉ ya 'ñete co rá ts'ɛdi ra ts'ondạhi ne xi bi na'mbi nts'ɛdi. Ha nu'ʉ́ bi nest'ihi bi bøni de guehni myá thɛlo ngue'ạ bi thʉmba gatho yá dutu, ne bi hñạxa ndunthi ya nts'ɛni.

17 Y gatho ya xodyo mi 'bʉhni Efeso ne nú'ʉ himyá xodyo bi 'øde'ʉ nú'ạ xqui nja, nu'bʉ́ nu'ʉ́ xi bi ntsu. Ne ma'na xi mri t'e'tsua rá nsu rá thuhu ra Zidada Jesu.

18 Ne ndunthi de nú'ʉ xqui gamfri mi pa mri njuạni de yá ts'oqui.

19 Y ndunthi ya 'ñete bi hñạxa yá t'ofo pa bi tsạt'a ja yá thandi ya jạ'i, ha nuya libro'ʉ nu mi t'øt'a ra uɛnda, mri muui ngu made nthebe 'mo ya t'axabojạ.

20 Njabʉ ma'na mri ntʉnga rá noya Ajuạ co ndunthi ra ts'ɛdi.

21 Nepʉ de gue'ạ ra cu Pablo bi hñuts'i gue da ma da c'ạ'tsa ya cu asta ja ra hai Macedonia ne Acaya, nepʉ rí 'ñehe Jerusale, nepʉ de guehni mahyoni rí ma Nroma.

22 Hangue bi mɛhna yoho yá mfats'i da 'mɛt'o pa rí ma Macedonia, bi mɛhna ra cu Timoteo ne ra cu Erasto. Ha nura cu Pablo bi gohnitho ma'ra ya pa de guehni ja ra hai Asia.

Ya me Efeso bi ñʉnts'i'ʉ

23 Nú'ʉ ya pa'ʉ bi ñʉnts'a gatho ya me Efeso ngue'ạ bi zønini rá noya Ajuạ.

24 Mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Demetrio. Nura 'bɛfi mi pạdi'ạ mi pøe ya bojạ dega t'axi. Ne mi 'bʉ yá mfats'i mi hoca ya c'oi de 'nara zinạnạ rá thuhu Diana pa mi papa ya jạ'i. Y xi mi tạhạ ndunthi ra bojạ.

25 Nepʉ 'nara pa ra Demetrio bi munts'a gatho nú'ʉ yá mfats'i ne ma'ra nú'ʉ to'o mi hoca ya c'oi nehe, ne bi 'ñembabi:

—Nu'ahʉ́ guí pạdihʉ gue co nuna 'bɛfinạ stá tạhʉ ndunthi ra bojạ, ne hinte stá 'bɛhʉ.

26 Pe ngu xcá 'øøhʉ ne xcá hyanthʉ gue nura Pablo ri 'yo ne mạ gue nú'ʉ ya zidada nthoqui, hingyá zidada. Y njabʉ xa hñạcua ndunthi ya jạ'i gue hinda nsunda ya zidada, hingue hønsɛua Efeso, nehe maxøgue gatho ma haihʉ Asia.

27 Nuna guehna ma'na xá nts'obyanạ, ha go guehna ma 'bɛfihʉ dí hanthmạhʉnạ. Nubyá da ne ma ga 'bɛdihʉ zại, asta ne ra nijạ de ma zinạnạhʉ Diana nú'ạ xi rá nsunda, ma da 'mɛdi nú'ạ ra nsu pɛ'tsi. Ha ne gue numa zinạnạhʉ Diana ri nsunda gatho ya jạ'i de guecua ja ma haihʉ Asia ne gatho maxøgue ra ximhai.

28 Nu mi 'øde njabʉ gatho nuyá mfats'i ne gatho nú'ʉ ma'ra to'o mi hoca ya c'oi xi bi bø yá cuɛ'ʉ, ne mi mafi mi ena:

—¡Xi rá nsunda ma zinạnạhʉ Diana!

29 Ne bi nja ngu ra mpumfri gatho ja ra hnini, ne bri mihi ra cu Gayo ne ra cu Aristarco myá me Macedonia nú'ʉ xqui 'ñoui ra cu Pablo. Ne bri jʉt'i ne bri ts'its'i asta habʉ mi øt'a yá hmunts'i.

30 Ha nura cu Pablo mi ne xa yʉt'ini pa xa zofo ya jạ'i, pe nuya gamfri himbi hyopi bi yʉt'i.

31 Nehe 'raya ndạ de Asia nú'ʉ mi ntsixui ra cu Pablo, bi mɛmpa ra noya gue hinda yʉt'a de guehni.

32 Nura ora'ạ xi mbi ja 'nara hmahni ja yá hmunts'i'ʉ, 'rama'na'ño mi mạñ'ʉ, ngue'ạ gatho xi xqui mpumfri, ne xi ndunthi de gue'ʉ nixi mi pạdi hanja xqui munts'i.

33 Pe nu 'ra de gue'ʉ bi xipabi ra Jandro hanja xqui munts'i. Nuya xodyo xqui umba ya nt'ent'i ra Jandro pa da 'mai da ñạ ja yá thandi ya jạ'i. Nepʉ nu'ạ́ bi 'ñutua ra seña ya jạ'i co rá 'yɛ pa da go'ta yá ne. Nu'ạ́ mi ne da ñạnga yá mixodyoui nú'ʉ xcrí jʉ.

34 Pe nu mi bạdi ya jạ'i gue mrá xodyo'ạ, nu'ʉ́ bi mafi nts'ɛdi ngu yo ora, ne mi ena:

—¡Xi rá nsunda ma zinạnạhʉ Diana!

35 Nepʉ 'nara ndạ de ra hnini bi go'tua yá
ne ya jạ'i ne bi 'ñembi:
—Nú'ahʉ gyá menguhʉua Efeso,
habʉraza xa fạdi gue nuua ja ma hninihʉ xi
drí suphʉ rá nijạ ma zinạnạhʉ Diana nú'ạ
xá nsunda, y drí suphʉ rá c'oi nú'ạ bá cại de
mahets'i bá pɛhna ma zidadahʉ ra Jupite.
36 Guí pạhʉ gue xa fạdi habʉraza, oguí tu
ri mʉihʉ, ne ote guí øthʉ 'bʉ hinxcá beñhʉ
xá hño 'mɛt'o nú'ạ guí ne gui øthʉ.
37 Nuyʉ ya 'ñøhø xcuá tsihʉ hinte xa
'yø't'ahʉ, ha nixi xa ñạma'ñʉ de ma
zinạnạhʉ drí nsundahʉ.
38 Y nura Demetrio ne nú'ʉ ma'ra to hoca
ya c'oi, 'bʉ ja te da ñạpabi, dá ñạpabi ja ra
ts'ʉtbi, ne dá nhyanthyạui ja ra nzaya.
39 Nu'bʉ ja ma'na te gui mạñhʉ, da za
gui maha ja ra ts'ʉtbi gui mạñhʉ ja ma
hmunts'ihʉ ngu mạnga ra ley.
40 Ngue'ạ pa guecjʉ xá nts'uni. Da za da
hñạpcahʉ da t'ena gue xi dyá necatuhnihʉ
por nuna ra ñʉnts'i stá øthʉbya, ne hindí
pạhʉ te ga thạdihʉ nu sta t'angahʉ.
41 Nepʉ mi mạnga njaua ra ndạ, bi 'ñehui
ya jạ'i ne bi ua ra hmunts'i.

20

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra hai Macedonia ne Grecia

1 Ha nu mi uadi nú'ạ ra dạnga ñʉnts'i
xqui nja, ra cu Pablo bi zohna gatho ya
cu pa bi umba 'nara ts'ofo. Nepʉ bi 'ñehui
gatho co 'nara nthʉfi ne bi bøni de guehni
bi gʉ ra 'ñu bi ma pa ja ra hai Macedonia.
2 Ne bi yopa zøni habʉ gatho mi 'bʉ ya cu
pa bi nupa yá mfeni, nepʉ bi ma pa Grecia.
3 Y nuni ja bi 'mʉhni hñu nzạnạ. Ne 'mɛfa
ya mi ma da gʉ ra motsa pa da 'raxa ja ra
ndehe pa dí ma Siria, pe bi 'yøde gue ya
xodyo xqui go 'nara cohi pa da 'yø'tua ra
nts'o'mʉi, hangue nu'ạ́ bi beni gue ma'na
xá hño da yopa 'ranga Macedonia.
4 Ne bi mɛui ra cu Sopate mrá me Berea,
ne ra cu Aristarco ne ra cu Segundo nú'ʉ
myá me Tesalonica, ne nura cu Gayo mrá
me Derbe, ne nura cu Tiquico ne ra cu
Trofimo myá me Asia, ne ra cu Timoteo.
Mri 'ñoui ra cu Pablo bi zønga Macedonia
habʉ ndí 'bʉiga núga drá Luca.
5 Nú'ʉ ya cu'ʉ bi 'mɛt'o pa ja ra hnini
Ntroa ne ja bá tøbgaheni.
6 Nuje asta mi ua ra ngo de ra
nts'ithuhme nsi rá nzoi, dá pøñhe de
guehni Filipo, dá jʉhe ra motsa pa dá 'yohe
ja ra ndehe cʉt'a ma pa pa dá tsøñhe Ntroa,
ne ja dá nthɛheni nú'ʉ ya cu xqui 'mɛt'o,
nepʉ ja dá 'bʉheni yoto ma pa.

Ra apostol Pablo bi zofo ya gamfri nuni ja ra hnini Ntroa

7 Y nú'ạ ndomingo bi munts'a gatho ya
gamfri pa da zi ra Mạca Nt'oxi. Y ra cu
Pablo bi zofo'ʉ de rá noya Ajuạ asta made
ra xuui, ngue'ạ mi ma da bøni'ạ rá hyax'ạ
'bestho.
8 Y nu habʉ xqui munts'i'ʉ mrá tøngu y ja
mi zøni ndunthi ya ñot'i.
9 Nepʉ 'nara zi ts'ʉnt'ʉ mrá thuhu Eutico
mi huhni ja 'nara ventana, xqui do'ma ra
t'ạhạ ngue'ạ ra cu Pablo xi bi ñạ ndunthi ya
ora. Ne nu mi 'ñạhạ bi dagui desde rá hñu
ra tøngu asta nja'ti. Y nu mri jʉts'i 'ñena ya
xqui du.
10 Nu'bʉ́ ra cu Pablo bi gại ne bi 'yots'i ne
bi hyʉfi nú'ạ ra zi ts'ʉnt'ʉ. Ne bi 'ñembabi ya
cu:
—Oguí tsuhʉ, hinxa du, tetho.
11 Nepʉ nura cu Pablo bi yopa bøxa
ma'na'qui habʉ xqui munts'i'ʉ. Ne bi
hyeca ra thuhme pa bi zi'ʉ ra Mạca Nt'oxi,
ne bi sigui bi ñạui ya cu asta mi hyats'i,
nepʉ bi ma.
12 Y nu mi ts'ixa nú'ạ ra zi ts'ʉnt'ʉ ya mi
te xá hño, ne gatho ya cu bi hñu yá mʉi ne
bi johya.

Ra apostol Pablo bi ma de guehni Ntroa pa rí zønga Mileto

13 Nepʉ dá ncohe ga jʉhe ra motsa pa ga
'bɛt'ohe grá mahe ja ra hnini Asón pa ja grá
nthɛheni ra cu Pablo ngu nú'ạ stí mạñhe,
ngue'ạ nu'ạ́ bi beni da ma 'ñoua.
14 Nepʉ de guehni Asón dá nthɛhe, nepʉ
nu'ạ́ bi gʉ ra motsa habʉ ndí ohe pa dá
mahe mahyɛgui ja ra hnini Mitilene.
15 Ne de guehni rá hyax'ạ dá pøñhe pa dá
tsøñhe gueta ja ra hnini Quío. Y rá yopa dá
tsøñhe ja 'nara dạnga hnini rá thuhu Samo
nú'ạ ja ja rá hyo ra ndehe. Nepʉ ma dá
coheni ja ra hnini Trogilio. Ne rá hñupa dá
tsøñhe asta ja ra hnini Mileto.

16 Ra cu Pablo himbi hyodi ja ra hnini
Efeso ngue'ą himbi ne bi 'mʉ ndunthi ya pa
ja ra hai Asia. Nu'á bi dąma nxøni pa da
øni 'nitho ja ra hnini Jerusale, pa sta dat'a
ra ngo Pentecoste ya di 'bʉhni'ą 'bʉ da za.

Ra apostol Pablo bi zofo ya ndą de ra niją nuni Efeso

17 Ne de ya mi 'bʉhni Mileto ra cu Pablo
bi mɛmpa ra noya ya ndą de ra niją de
guehni Efeso gue mi tø'mi nuni Mileto.
18 Ne nu'ʉ́ bá ehe habʉ mi 'bʉ ra cu Pablo,
y nu'á bi 'ñembabi'ʉ:
—Nu'ahʉ guí pąhʉ xá hño tengu ma 'mʉi
con gue'ahʉ desde dá tsøhø de guecua ja ra
hai Asia.
19 Stá pɛpabi ma zi Hmuhʉ con gatho ra
hñoją'i, ne ndunthi ya 'mi'qui xa du ma mʉi
asta stá nzoni co nú'ʉ ya nts'o'mʉi xa 'øtca
ya xodyo asta mi ne da hyogagui'ʉ.
20 Masqué, pe nuga hindá tsaya dá xi'ahʉ
nú'ą ra hño mri 'ñep'ahʉ. Ne xi dá u't'a'ihʉ
ja ri hmunts'ihʉ ne ja ri nguhʉ.
21 Ne dá zo'a'ihʉ nú'ahʉ gyá xodyohʉ ne
nú'ahʉ hingyá xodyohʉ pa gui ñobrihʉ de ri
ts'oquihʉ ja rá thandi Ajuą, ne gui camfrihʉ
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
22 Nubyá ra Mąca Ndąhi tsixcagui grá ma
Jerusale, pe nixi dí pądi te ma grá thogui de
guehni.
23 Hønsɛ dí pądi gue ja gatho nuya hnini
habʉ drá ma, xicagui ra Mąca Ndąhi gue bí
tøbgagui ya fadi ne ndunthi ya ts'othogui.
24 Pe ni 'na de guehya hingui picagui, nixi
tu ma mʉi, nixi ma te hindí tsu ga 'bɛdi
ngue'ą hinte di muui, qué go ga juata ra
'bɛfi xa 'racagui ma zi Hmu ra Jesu, y nura
'bɛfi'ą gue'ą ga mąnga ra hoga noya de rá
dąnga hmąte Ajuą.
25 Ha nubyá dí pądi xá hño gue nú'ahʉ stá
xi'ahʉ hanja ri manda Ajuą, ya hingui ma
gui yopa hyandgahʉ ma'na'qui.
26 Nubyá dí ne ga xi'ahʉ gue nuga ya
hinte dí thądi de gue'ahʉ.
27 Ngue'ą nuga ya stá xi'ahʉ gatho nú'ą
xa 'ñutcagui Ajuą de nú'ą beni'ą, ne hinte
stá cøñ'ahʉ.
28 Hangue nu'ą dí xi'ahʉbya, nsusɛhʉ, ne
suhʉ gatho nú'ʉ ya gamfri xa 'yɛnt'a'ihʉ ja
ri 'yɛhʉ ra Mąca Ndąhi nú'ą xa hñux'ahʉ pa
gui suphʉ rá niją ra Zidada nú'ą xa dai co
rá mąca ji.
29 Nuga dí pądi xá hño gue de xcrá ma de
guecua ma da 'ñepʉ 'raya ts'oją'i nú'ʉ to'o
da ne da huata gatho ya gamfri de ra niją,
nja ngu 'nara miñ'o hinda pumba ni 'nara
dɛti.
30 Ne ma da 'mʉpʉ 'ra de gue'asɛhʉ ma da
xi'ahʉ ya nt'udi nú'ʉ hingo majuąni pa da
'ueca ya gamfri da zits'i.
31 Hangue xi da nsuhʉ, ne beñhʉ gue
nuga stá zo'ahʉ hñu njɛya ma pa ra xuui,
ne asta stá zont'a'ihʉ cada 'na de gue'ahʉ.
32 Nubyá zi cuhʉ, ra Zidada da max'ahʉ,
ne da te't'a ri jamfrihʉ co rá mąca noya'ą,
ne da 'ra'ahʉ gatho nú'ą xa ñą'tuabi da
umbi gatho nú'ʉ to'o yá mɛti'ą.
33 Nuga hinto stá apa ra boją pa guecsɛhɛ,
nixi hinto stá api te ga he.
34 Ngue'ą nuga ngu xcá pąsɛhʉ stá mpɛfi
co ma 'yɛ pa stá tsʉdi nú'ą dí honi pa
gueque ne pa nú'ʉ ndrí 'ño'be.
35 Nząntho stá u't'ahʉ gui 'øthʉ ngu stá
øt'e, gui mpɛhʉ pa gui faxhʉ nú'ʉ to'o oth-
obi, ne gui bembabihʉ nú'ą bi mąnga ra
Zidada Jesu ne bi 'ñena: "Ma'na nją̨pi nú'ą
to'o ri uni que nú'ą to'o hąni."
36 Nepʉ mi uadi bi mąnga njabʉ ra cu
Pablo, bi ndandiñąhmu gatho ya cu, ne bi
'yapabi Ajuą mahyɛgui.
37 Nepʉ gatho ya cu bi nzoni ne bi hyʉfi
ra cu Pablo ne bi zʉ'tsua rá hmi,
38 ngue'ą xi mi tu yá mʉi co nú'ʉ ya noya
xqui mąñ'ą gue ya himi ma da yopa hyandi
ma'na'qui. Nepʉ bi ma bá eni'ʉ ja ra motsa
pa bi nets'i ne bi ma.

21

Bi ma Jerusale ra apostol Pablo

1 Dá 'ueguehe de ya cu dá mahe co ra
motsa manjuąntho asta ja 'nara zi xɛca hai
rá thuhu Cos bí o madetho ra ndehe. Nepʉ
rá hyax'ą dá thohe ja ma'na ra hai rá thuhu
Roda bí o madetho ra ndehe nehe. Ne de
guehni dí mahe ja 'nara hnini rá thuhu
Patara bí ja ja rá hyo ra ndehe.
2 Nepʉ de guehni Patara dá tsʉhe 'nara
motsa mri ma pa Finicia dá mahe con
gue'ą.

3 Ha nu de ndí pahe ja ra ndehe dá han-
the ra hai Chipre mi ja lado ngạhạ, ne dá
siguihe asta dá tsøñhe Siria, ngue'ạ nú'ạ ra
motsa ndrí 'ñohe mi ma da zogui nú'ạ mri
ndude ja ra hnini Tiro nú'ạ bí ja ja rá hyo
ra ndehe, ja dá cạheni.
4 Ne ma dá tsʉheni ya gamfri, ne dá
'bʉheni yoto ma pa con gue'ʉ. Ha nu'ʉ́ bi
xipa ra cu Pablo gue hinda ma pa Jerusale
ngue'ạ ra Mạca Ndạhi xqui xipi'ʉ te ma da
thoguini.
5 Pe nu mi uadi nú'ʉ yoto ma pa, dá mahe
con gatho ya gamfri, ya 'bɛhñạ ne ya bạtsi,
dá pøñhe de ra hnini pa bi nexcahe ja ra
motsa, ne dá ndandiñạhmuhe gatho ja ra
ñanthe pa dá apabihe Ajuạ.
6 Nepʉ dá edihe ya cu dá nhyʉfihe 'na ngu
'na, ne dá pøxhe ja ra motsa dá mahe. Ha
nu'ʉ́ bi menga ja yá ngu.
7 De guehni Tiro dí mahe ja ra hnini
Tolemaida. Ja dá zɛnguaheni ya cu, y dá
'bʉheni 'na pa con gue'ʉ.
8 Nepʉ rá hyax'ạ dá thohe pa dí mahe ja
ra hnini Cesarea. Y ja mi 'bʉhni ra cu Lipe
nú'ạ mi mạmba rá noya Ajuạ ne mi 'na de
gue nú'ʉ yoto ya ndạ de ra nijạ, hangue ja
dá ma dá oxheni ja rá ngu.
9 Nú'ạ ra cu Lipe mi pɛ'tsa goho yá t'ixu,
y nu'ʉ́ hinxqui nthạti, y mi ñạ co rá ts'ɛdi ra
Mạca Ndạhi.
10 Ne dá 'bʉheni 'raya pa, ne bi zøhø 'nará
'mɛhni Ajuạ mrá thuhu ra Agabo xqui 'ñehe
de Judea.
11 Bá ehe pa e da c'ạscahe, ne bi hñạmba
rá ngʉt'i ra cu Pablo, nepʉ con gue'ạ bi
du'tasɛ yá ua ne yá 'yɛ, ne bi 'ñena njaua:
—Rá Mạca Ndạhi Ajuạ ena gue ya xodyo
de guehni Jerusale ma da du'ta njaua nú'ạ
to'o rá mɛti nuna ngʉt'inạ, ne da 'yɛnt'ua ja
yá 'yɛ ya jạ'i nú'ʉ hingyá xodyo.
12 Nu ndá øhe njabʉ nuje ne ya cu de
guehni Cesarea dá bạntebihe ra cu Pablo
gue hinda ma Jerusale.
13 Nepʉ nura cu Pablo bi dạdi ne bi 'ñena:
—¿Pa te guí zoñhʉ? Hønsɛ guí jacjʉ da
du ma mʉi nehe. Nuga ya dí 'bʉi pa da
thogagui de guehni Jerusale po rá thuhu
ma zi Hmu Jesu, y hingue hønsɛ pa dra
thu'tcagui.
14 Pe himbi za dá hạcuahe ra cu Pablo
pa da ma de guehni, ne ya hinte dá mạñhe,
hønsɛ dá embabihe:
—Nu'bʉ́ dá t'øt'a ngu nú'ạ rá paha ma zi
Hmuhʉ.
15 Ne de gue'ạ dá hñocje dá mahe pa
Jerusale.
16 Ne bi dɛngahe 'raya cu de guehni Ce-
sarea, y 'na de gue'ʉ mrá thuhu ra Nasó
mrá me Chipre, ya mi pɛ'tsa ndunthi ya
jɛya xqui gamfri ra Zidada Jesu. Y mi ja
rá ngu nuni Jerusale hangue bi zixcahe pa
duá 'bʉheni con gue'ạ.

Ra apostol Pablo bi c'ạ'tsa ra apostol Cobo

17 Y nu ndá tsøñhe Jerusale ya cu de
guehni bi 'racje 'nara hoga 'ñehe.
18 Ha nurá hyax'ạ ra cu Pablo bi ma con
guecje pa dá c'ạ'tshe ra cu Cobo, ne ja mi
'bʉhni gatho ma'ra ya dạnga cu de ra nijạ.
19 Nura cu Pablo bi zɛngua'ʉ, ne bi metu-
abi gatho nú'ạ xqui 'øt'e co rá ts'ɛdi Ajuạ
pa bi gamfri nú'ʉ ya jạ'i hingyá xodyo.
20 Y nu mi 'øde njabʉ'ʉ, bi xøcambeni
Ajuạ, ne bi 'ñemba ra cu Pablo:
—Nde'bʉ zi cu, pe ya guí pạdi gue ya
'motho de ma mixodyohʉ ya xa gamfri ra
Zidada Jesu, pe nu'ʉ́ mạ gue mahyoni da
t'øt'e ngu nú'ạ mạnga rá ley ra Moise.
21 Ne xa sipabi'ʉ gue nú'i guí utuabi nú'ʉ
ma'ra ma mixodyohʉ bí 'bʉ ja ma'ra ya hai
gue hinda 'øt'a ngu nú'ạ mạnga rá ley ra
Moise. Nehe nu'ʉ́ ena gue xcá xipabi'ʉ gue
hinda hñu'tsua nú'ạ ra seña yá bạtsi, ne
hinda 'øt'a ngu nú'ʉ ma nzạihʉ.
22 Xibya, ¿te ga øthʉ? Ngue'ạ nu sta
bạdi ya jạ'i gue guí 'bʉcua ma da munts'i
gatho'ʉ.
23 Hangue ma'na xá hño 'øt'a núna ma
ga xi'ahe: De guecjʉua 'bʉcua goho ya cu
mahyoni da 'øt'a 'nara hñạ'ti bi ñạ'tuabi
Ajuạ.
24 Tsits'i rí mɛ ua nxʉqui con guehyʉ
ngu yá nzại ma mixodyohʉ, ne ju'tuabi yá
gasto. Nepʉ nu'ʉ́ da za da 'ñạxi. Y njabʉ
hạ, da bạdi gatho ma mixodyohʉ gue hinga
majuạni nú'ạ xa sipabi'ʉ gue go xcá manda
njabʉ. Y njabʉ da bạdi'ʉ gue ne'i guí øt'e
ngu nú'ạ mạnga rá ley ra Moise.

25 Pe nú'ʉ ya gamfri hingyá xodyo, ya
stá opabihe gue hinga mahyoni da 'yøt'e
ngu ma nzạihʉ, hønsɛ gue nu'ạ mahyoni
da 'yøt'e, hinda zi ra ngø nú'ạ xa hñạ'tua
ya c'oi, nixi yá ji ya mbo'oni, nixi nú'ʉ ya
mbo'oni xa hmi'tua yá 'yʉga hinxa 'bømba
yá ji, ne ni 'na de gue'ʉ hinda hñuxui 'nara
'bɛhñạ nú'ạ hingue xi rá 'bɛhñạ.

Bri jʉ nts'ạhni ra apostol Pablo ja ra ndạnijạ

26 Nu'bʉ́ rá hyax'ạ ra cu Pablo bi zixa
nú'ʉ goho ya cu pa dua nxʉca mahyɛgui
con gue'ạ ngu yá nzại ya xodyo. Ne 'mɛfa bi
yʉt'a ja ra ndạnijạ pa bi unga nt'øde ha'mʉ
da ua yá pa de ra nsʉqui, ne ha'mʉ da dat'a
ra pa da unga yá hñạ'ti nú'ʉ ya cu'ʉ.

27 Pe ya mi ma da uadi nú'ʉ yoto ma pa de
ra nsʉqui, 'raya xodyo me Asia bi hyanda
ra cu Pablo gue mi o mbo ra ndạnijạ. Nepʉ
nu'ʉ́ bi 'yʉ'ta ya jạ'i pa bi japi bi ñʉnts'i,
nepʉ bi gʉ ra cu Pablo.

28 Ne nu'ʉ́ xi mi mafi mi ena:
—¡Nú'ahʉ gyá me Israelhʉ, faxcaheua!
Nuna guehna ra 'ñøhø 'yo habʉraza ʉ'ta ya
jạ'i da ñạma'ñʉ de ma hninihʉ ne de ma
leyhʉ ne de ma nijạhʉ. Ha nubyá xa cʉ'ta
'raya me Grecia ja ma nijạhʉ, núyʉ hindi
'ñepi da yʉt'i, y hønsɛ ri ts'onga ma mạca
nijạhʉ.

29 Mi mạnga njabʉ'ʉ ngue'ạ xqui
hyandi'ʉ ra cu Pablo ja ra hnini mri 'ñoui
ra cu Trofimo ra me Efeso. Ha nu'ʉ́ mi hu
yá mʉi gue go gue'ạ xqui zixa ra cu Pablo
ja ra nijạ.

30 Hangue gatho ra hnini bi njʉts'i, ne
gatho mri nest'ihi'ʉ habʉraza mbrí 'ñehe.
Nepʉ bi gʉ ra cu Pablo ne bi gʉt'i pa bi pøni
de ra nijạ, ne 'bestho bi jot'a ya gosthi nijạ.

31 Ne nu'ʉ́ mi 'ramanu pa xa dạma hyo.
Pe bi 'yøde ra dạnga ndạ gá soldado gue
gatho ra hnini de Jerusale xqui njʉts'i.

32 Hangue nú'ạ́ bi munts'a gatho yá sol-
dado ne ma'ra ya ndạ gá soldado, ne bi
ma hnest'ihi pa habʉ xqui munts'a ya jạ'i.
Nepʉ ngu mi hyanda ya jạ'i ra dạnga ndạ gá
soldado bi zøni mi zi yá soldado, ra ora'ạ ya
himbi sigui bi na'mba ra cu Pablo.

33 Hangue nura dạnga ndạ gá soldado bi
gʉ nts'ạhni ra cu Pablo ne bi manda dra
thạt'i co yoho ya cadena, nepʉ 'mɛfa bi 'ñani
to'o mi gue'ạ ne te xqui 'yøt'e.

34 Nu'bʉ́ nuya jạ'i xi mi thø ya hmafi ne
'rama'na'ño mi mạñ'ʉ, hangue njabʉ himbi
za bi bạdi ra dạnga ndạ gá soldado de
nú'ạ xqui nja ngue'ạ mi mantho'ʉ. Hangue
ma'na xá hño bi manda da ts'ixa ra cu
Pablo asta ja ra cuarte.

35 Ha nu mi zøni ja ra 'rendo de ra cuarte
ya soldado bi ndudetho ra cu Pablo ngue'ạ
xi mi ne da na'mbabi ya jạ'i.

36 Ngue'ạ gatho ya jạ'i mri 'bɛfa mi man-
tho mi ena:
—¡Dá tho nura 'ñøhø'ạ!

Ra apostol Pablo bi mạ de rá jamfri

37 Ne de mi ma da jʉ'ta mbo ra cuarte,
ra cu Pablo bi 'ñemba ra dạnga ndạ gá
soldado:
—¿Ha hingui 'raca nsɛqui ga ñạ ts'ʉ?
Ha nura dạnga ndạ gá soldado bi
'ñembabi:
—A, xi guí pạdi gui ñạ dega griego.

38 Nu'bʉ́ hingo gue'a'i grá me Egipto nú'ạ
to'o bi 'yøt'a 'nara tuhni ya pɛ'tsa ya pa,
ne bi zixa ja ra mbonthi nú'ʉ goho 'mo ya
'yøt'atuhni.

39 Nepʉ nura cu Pablo bi dạdi ne bi
'ñembabi:
—Hina. Nugá drá xodyo, drá me Tarso
nú'ạ ra dạnga hnini de ra hai Cilicia. Ne dí
bạnte'ibya gui 'raca nsɛqui ga zofo nuyʉ ya
jạ'i 'bahni.

40 Nepʉ nú'ạ ra dạnga ndạ gá soldado bi
umba nsɛqui da ñạ. Nu'bʉ́ ra cu Pablo bi
'mai ja ra 'rendo ne bi 'ñutua ra seña ya jạ'i
co rá 'yɛ pa da go'ta yá ne, ne ya hinto bi
ñạ. Ha nura cu Pablo bi ñạ dega ebreo ne bi
'ñembabi'ʉ:

22

1 —Nú'ahʉ ma cu'ihʉ guí 'bahʉbʉ, ne
nú'ahʉ gyá ndạhʉ de ma nijạhʉ, 'yøhʉ núna
ma ga xi'ahʉ pa gui pạhʉ te rá 'bɛ nú'ạ stá
øt'e.

2 Ha nu mi 'yøde'ʉ gue ra cu Pablo bi ñạca
ebreo ngu'ʉ, ma'na xi bi go'ta yá ne, y nura
cu Pablo bi 'ñena:

3 —Nuga drá xodyo nehe ngu'ahʉ, ne duá
'bʉi ja ra hnini Tarso de ra hai Cilicia, pe
ja stá te de guecua Jerusale. Ne stá nxadi
ja rá hmanda nú'ạ ra xahnate rá thuhu ra

Gamalie. Y nú'á̱ bi 'ñutcagui xá hño te rí bønga rá ley ndu ma dadahʉ. Nza̱ntho xi stá pɛpabi Ajua̱ con gatho ma mʉi, ngu nú'a̱ guí øthʉ nehe mapaya.

4 Nuga rá mʉdi ndrí ʉtsa nú'ʉ to'o mi camfri rá noya Ajua̱, asta ndí ho nehe. Ne ndí tsixa dega nthu'ti ja ra fadi ya 'ñøhø ne ya 'bɛhña̱.

5 Nura da̱nga nda̱ gá macja̱ ne numa nda̱hʉ de ma nija̱hʉ da za da ma̱nga núbya gue nú'ʉ́ bi 'raca nsɛqui co 'nara hɛ'mi pa dá ha̱'tsuahma̱ nú'ʉ ma mixodyohʉ de guehni Ndamasco pa da hñe'ti'ʉ. Nuga ndrá mahma̱ pa guehni pa ma ga honga nú'ʉ xqui gamfri rá noya Ajua̱ pa ga tsi dega nthu'ti nuua Jerusale pa dra castiga.

Ra apostol Pablo mi pede de hanja bi gamfri
(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

6 Pe de ndí ne ra 'ñu de ya ma ga tsønga Ndamasco ngu mi nde ma pa, ndá tha̱mfri bi gobgatho 'nara ñot'i xqui 'ñe de mahets'i y asta mri huɛxqui nts'ɛdi.

7 Nepʉ nuga dá tagui ne dá ø 'nara noya mi engagui: "Saulo, Saulo, ¿hanja guí hongui pa gui 'yøtca ra nts'o'mʉi?"

8 Nepʉ nuga dá ambabi njaua: "¿To'o'i, zi Hmu?" Nepʉ bi 'ñengagui: "Nuga go gueque drá Jesu drá me Nasare. Ha nu'i guí hongui pa gui 'yøtcagui ra nts'o'mʉi ngue'a̱ guí honi pa gui 'yø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ to'o xa gamfrigui", bi 'ñengagui.

9 Nehe nú'ʉ ndrí 'ño'be bi hyanda nú'a̱ ra ñot'i nehe, ne xi bi ntsu. Pe nu'ʉ́ himbi 'yøde nú'a̱ ra noya bi zocagui.

10 Ha nuga dá ambi nú'a̱ to'o bi zoqui ne dá embabi: "Ma zi Hmu'i, ¿te mahyoni ga øt'ebya?" Ha nu'á̱ bi 'ñengagui: "'Bai ne sigui ri 'ñu pa grí ma Ndamasco. Ne ja guehni ma da si'ani gatho nú'a̱ mahyoni gui 'yøt'e."

11 Y co nú'a̱ ra ñot'i'a̱ bi jaqui dá ngoda 'bestho. Nepʉ nú'ʉ ndrí 'ño'be go gue'ʉ bi gʉncagui pa bi za dá tsønga Ndamasco.

12 Ne de guehni ja mi 'bʉhni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Ananía, ne xi mi øt'a gatho nú'a̱ ma̱nga ra ley, ne gatho nú'ʉ ma mixodyohʉ mbi 'bʉhni Ndamasco mi ña̱ xá hño de gue'a̱.

13 Y nu'á̱ bi ma bá c'a̱scagui, ne mi zøni bi 'ñengagui njaua: "Zi cu Saulo, hña̱nga ri thandi ma'na'qui." Ne 'bestho ra ora'a̱ bi za dá handa ra Ananía mi 'bahni.

14 Nepʉ nu'á̱ bi 'ñengagui: "Ajua̱ nú'a̱ mi xøcambeni ndu ma dadahʉ go gue'a̱ xqui huahn'a'i desde ra mʉdi pa gui pa̱tua rá paha'a̱, ne pa gui hyandua rá T'ʉ'a̱ nú'a̱ to'o hingui tu ni 'nara ts'oqui, ne pa gui 'yøtua rá noya'a̱ nu sta zo'a'i.

15 Ngue'a̱ go nu'i ma gui damajua̱ni ja gatho ya ja̱'i habʉraza de nú'a̱ xcá hyandi ne xcá 'yøde.

16 Xibya, ¿te rá 'bɛ guí tø'mi? Nxøni maha gui nxistehe, ne 'yapabi ra Zidada da pun'a ri ts'oqui."

Ra apostol Pablo bi ma̱ hanja xqui 'bɛhna da zofo ya ja̱'i hingyá xodyo

17 Nepʉ dá penga pa Jerusale ne dá cʉt'a ja ra nda̱nija̱ pa dá apabi Ajua̱, ne ja dá handini 'nara nt'udi ngu dega t'i.

18 Dá handa ra Zidada, ne bi 'ñengagui: "Nxøni da̱ma pøni de guecua Jerusale, ngue'a̱ nuya ja̱'i de guecua hinda ma da gamfri'i nú'a̱ ma gui damajua̱ni de gueque."

19 Hangue nuga dá embabi: "Ma zi Hmu'i, nu'ʉ́ pa̱di xá hño gue nuga ndí cʉt'a mbo ja gatho ya nija̱, ne ndí tsixa fadi nú'ʉ to'o mi camfri'i ne ndí tsʉhni, ne ndí na'mbabi.

20 Ne nu mi mfanga rá ji ri hoga mɛfi ra cu Teba nú'a̱ mi damajua̱ni de gue'e, nequi ndí 'bʉhni nehe, ne xi dá ho nú'a̱ bi t'ø'tuabi'a̱. Ne go ndí supabi yá dutu nú'ʉ ya hyote."

21 Pe nura Zidada bi 'ñengagui: "Grí ma, ngue'a̱ ma ga pɛn'a asta habʉ bí 'bʉ nú'ʉ hingyá xodyo pa gui zofo'ʉ."

Ra apostol Pablo mi o ja yá 'yɛ ra da̱nga nda̱ gá soldado

22 Hønsɛ gue'ʉ ya noya bi za bi ma̱nga ra cu Pablo, ngue'a̱ ra ora'a̱ bi mʉdi bi mafi gatho ya ja̱'i ne mi ena njaua:

—¡Nuni dí 'ñepi da tho ngue'a̱ ya hindi 'ñepi da nte!

23 Ha nuya ja̱'i mi mantho himi ne da go'ta yá ne asta mi pants'a yá dutu ne mi føta ya hai co yá cuɛ.

24 Nepʉ nura dạnga ndạ gá soldado bi
manda da jot'a ra cu Pablo ja ra cuarte,
ne bi manda dra fɛt'i pa da mạhmạ te ma
ts'oqui xqui 'yøt'e, pa njabʉ da bạdi hanja
mi pø yá cuɛ ya jạ'i con gue'ạ.
25 Pe nu mri thạt'a ra cu Pablo pa dra fɛt'i,
nu'bʉ́ bi 'ñembabi 'nara ndạ gá soldado mi
'bahni:
—¿Ha gue xá hño gui fɛthʉ 'nara 'ñøhø
me Nroma nixi hinxcá pạhʉ 'mɛt'o ua xi xa
'yøt'a 'nara ts'oqui ua hina?
26 Ha nu mi 'yøde njabʉ ra ndạ gá sol-
dado, bi ma bá xipa ra dạnga ndạ gá sol-
dado ne bi 'ñembabi:
—Jamasu nú'ạ ma gui 'yø'tua nú'ạ ra
'ñøhø, ngue'ạ nu'ạ́ ra me Nroma.
27 Nepʉ ra dạnga ndạ gá soldado bi ma bá
tsʉdi ra cu Pablo ne bi 'yambabi:
—¿Ha gue xi majuạni grá me Nroma?
Ra cu Pablo bi dạdi ne bi 'ñena:
—Hạhạ, majuạni.
28 Nu'bʉ́ nura dạnga ndạ gá soldado bi
'ñembabi njaua:
—Conque nuga xi dá jut'a ndunthi ra
bojạ pa bi za dá me Nroma.
Ha nura cu Pablo bi 'ñembabi:
—Pe nuga drá mengu desde dá 'bʉi.
29 Ne nu mi 'yøde njabʉ nú'ʉ to'o mi ma xa
mɛthmạ ra cu Pablo, nú'ʉ́ 'bestho bi 'uegue
de gue'ạ. Ne ra dạnga ndạ gá soldado mi
bạdi gue xi majuạni mrá me Nroma, bi
ntsu ngue'ạ xqui manda dra thạt'i.

Ra apostol Pablo mi ñạ ja yá thandi ya hmunts'a ndạ gá xodyo

30 Nepʉ rá hyax'ạ ra dạnga ndạ gá sol-
dado bi 'yøt'e pa da nja ra nthanthyạ pa
da bạdi hanja xqui ñạpabi ya xodyo ra cu
Pablo. Hangue bi manda da thạcua ya
cadena nú'ʉ mi thạt'a ra cu Pablo ne bi
zohna gatho ya ndạ gá macjạ ne gatho ya
ndạ gá xodyo pa da munts'i. Nepʉ bri pønga
ra cu Pablo ne bi 'ba'ma ja yá thandi'ʉ.

23

1 Nu'bʉ́ ra cu Pablo bi hyanda gatho ya
ndạ gá xodyo xqui munts'ini ne bi 'ñembabi:
—Ma cu'ihʉ, nuga nzạntho stá 'bʉi xá
hño ja rá thandi Ajuạ co ma mfeni xá nt'axi
asta mapaya.
2 Nu'bʉ́ ra Ananía nú'ạ mrá dạnga ndạ gá
macjạ bi 'bɛpabi nú'ʉ mi 'bahni guetbʉ ra
cu Pablo da mɛ'tua rá ne.
3 Nu'bʉ́ nura cu Pablo bi 'ñemba ra dạnga
ndạ gá macjạ:
—¡Ajuạ ma da 'ra'a ri nju'ti, nu'i 'nagrá
yohmi! Pa gue'ạ guí hupʉ gui 'yangagui
te stá øt'e ngu mạnga ra ley. Nu'bʉ́, ¿hanja
hinguí øt'e ngu mạnga ra ley, gue hønsɛ go
grí manda da hnabgagui?
4 Ha nu ma'ra ya jạ'i mi 'bahni bi
'ñembabi:
—¿Ha gue njabʉ gui thạtuabi rá dạnga
macjạ Ajuạ?
5 Nu'bʉ́ nura cu Pablo bi 'ñembabi'ʉ:
—Ma cu'ihʉ, nuga hinduí pạhmạhạ ua go
guehni ra dạnga ndạ gá macjạ. Stá pạhmạ
hinstá mạ njabʉ, ngue'ạ mạnga ja ra Mạca
T'ofo njaua: "Oxqui ñạma'ñʉ de ni 'nari
ndạ de ja ri hnini."
6 Nepʉ ra cu Pablo bi bạdi gue 'ra de gue'ʉ
myá saduceo, ha nu ma'ra myá fariseo.
Hangue bi 'ñenga nts'ɛdi:
—Ma cu'ihʉ, nuga nequi drá fariseo ne
drá t'ʉ de ya fariseo. Hangue nubyá xuá
ts'igagui pa guecua hønsɛ ngue'ạ dí camfri
gue ma da yopa nte nú'ʉ xa du.
7 Nu de mi mạnga njabʉ ra cu Pablo,
ya fariseo ne ya saduceo bi mʉdi bi
ntsanoya'ʉ, ne bi hyegue 'ra 'nambʉ.
8 Ngue'ạ nuya saduceo ena gue nú'ʉ xa
du ya hinda ma da yopa nte, ne ena gue
hingui 'bʉ ya ɛnxɛ, nixi ya ndạhi. Pe nuya
fariseo hạ, camfri gue ma da yopa nte nú'ʉ
xa du, ne camfri gue 'bʉi ya ɛnxɛ ne camfri
gue 'bʉ ya ndạhi.
9 Nepʉ xi bi mʉ ra mahni'ʉ. Y nura ora'ạ
bi 'mai 'raya xahnate de ra ley nú'ʉ myá
fariseo ne bi 'ñena:
—Nuna ra 'ñøhø hinte ma ts'oqui dí
tsʉtuahʉ. Xi'bʉ xa zofo 'nara ndạhi o 'nara
ɛnxɛ, hingui tsa ga nø'tuahʉ rá ts'ɛdi Ajuạ.
10 Ha nu'ʉ́ co yá cuɛ xi mri mantho,
hangue ra dạnga ndạ gá soldado xi bi ntsu
ngue'ạ mi hu rá mʉi gue nú'ʉ́ ma xa hyo
ra cu Pablo. Hangue bi manda dua ts'i ya
soldado pa da zica ra cu Pablo de ja yá 'yɛ
ya xodyo, ne bi yopa zixa ja ra cuarte.
11 Y nu mi nxuui ra Zidada bi zofo ra cu
Pablo ne bi 'ñembabi:

—Pablo, oxqui ntsu, ngue'ą ngu xcá damajuąni de gueque nuua Jerusale, njabʉ ma grí damajuąni de gueque nuni Nroma nehe.

Yá ncontra ra apostol Pablo bi 'yøt'a 'nara cohi'ʉ pa da hyohmą'ą

12 Ha nurá hyax'ą 'raya xodyo bi go 'nara cohi pa da hyohmą ra cu Pablo. Bi hñuts'i gue hinda ñuni nixi da ntsithe asta hinda 'yøt'e nú'ą xqui 'yɛ'mbabi'ʉ.

13 Mi thogui ñote ya 'ñøhø nú'ʉ to'o xqui mɛ'tsa nú'ą ra cohi'ą.

14 'Mɛt'o bi ma bá c'ą'tsa ya ndą gá macją ne yá ndąxjua ndą ya xodyo, ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Nuje stá cohe 'nara cohi xá nts'uni gue hinte ma ga tsihe asta hinga hohe ra Pablo.

15 Ha nubyá nu'ahʉ ne ma'ra ya ndą de ma hmunts'a ndąhʉ 'yaphʉ ra dąnga ndą gá soldado gue rixudi dua tsin'ahʉ'ą ja ri thandihʉ. Gui 'ñemfʉ gue guí ne gui pąhʉ xá hño de nú'ą xa 'yøt'ą. Ha nuje ma xi ga acje pa ga hohe ante da zøhø de guecua.

16 Pe nu 'nará 'bɛdatsi ra cu Pablo bi bądi gue mi t'ɛcua rá tio, hangue 'bestho bi ma bá xipabi ja ra cuarte.

17 Nu'bʉ́ nura cu Pablo bi zohna 'na de ya ndą gá soldado ne bi 'ñembabi:

—Tsi'tsua ra dąnga ndą gá soldado nuna ts'ʉnt'ʉną, ngue'ą hą 'raya noya da xipabi.

18 Hangue nura ndą bi zi'tsua ra dąnga ndą nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ, ne bi 'ñembabi:

—Nú'ą ra Pablo ofadi bi zoncagui pa duá tsin'a nuna ts'ʉnt'ʉ ngue'ą ne da xi'a'i 'raya noya 'ną.

19 Nu'bʉ́ nura dąnga ndą gá soldado bi mipa rá 'yɛ ra ts'ʉnt'ʉ ne bi zixa 'nambʉ pa bá ambasɛ ne bi 'ñembi:

—¿Te 'mɛ guí ne gui xicagui?

20 Ha nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ bi 'ñembabi:

—Ya xodyo xa 'yøt'a 'nara cohi gue ma da 'ya'a'i ra favo gui pɛmpa ra Pablo rixudi ja yá thandi yá hmunts'a ndą'ʉ, ne ma da 'ñeñ'a'i gue nu'ʉ́ ne da bądi xá hño nú'ą te xa 'yøt'e.

21 Pe oxqui camfri nú'ą da xi'a'ʉ, ngue'ą ngu ñote ya 'ñøhø acate, ne xa mą gue hinda ñuni nixi da ntsithe asta hinda hyo ra Pablo. Nubyá nu'ʉ́ hønsɛ tø'mtho nú'ą go gui mąngue.

22 Nepʉ nura dąnga ndą bi 'ñehui nú'ą ra ts'ʉnt'ʉ ne bi hyu'mba ra hñą ne bi 'ñembi:

—Oto xqui xipabi de nú'ą gá xicagui.

Ra apostol Pablo bi 'bɛhni pa ja ra ndą Feli

23 Hangue nura dąnga ndą bi zohna yoho ya ndą gá soldado ne bi 'bɛpabi gue da hñoqui co yo nthebe ya soldado dega 'ñoua, ne má hñu'rate ma 'rɛt'a ya soldado dega ntøgue, ne má yo nthebe ya soldado co ya lansa, pa da ma'ʉ ja ra hnini Cesarea nzʉnga gʉto nxuui.

24 Nehe bi manda gue da t'umbabi 'na yoho ya fani ra cu Pablo pa da ma ntøgue, ne da ts'its'i, pe xi dra su xá hño pa dra dapabi ra Feli nú'ą mrá ndą ja ra hai Cilicia.

25 Nehe bi t'umba 'nara t'ofo ya ndą gá soldado pa da umba ra ndą Feli, habʉ mi enga njaua:

26 “Núga drá Claudio Lisia, dí zɛngua'i, nu'i hoga ndą Feli.

27 Nuna ra 'ñøhø rá thuhu ra Pablo bi gʉ ya xodyo ne mi ma da hyohmą. Pe nuga dá pądi gue ra me Nroma, hangue dá ñąniga co ma soldado.

28 Nuga ndí ne ga pądi hanja mi ñąpabi'ʉ, hangue dá tsixhe ja yá thandi yá hmunts'a ndą'ʉ.

29 Ne nú'ą dá pądi gue mi ñąpabi de yá leysɛ'ʉ, hingo te xqui 'yøt'e de ma leyhʉ pa xa tho nixi pa xa jothmą fadi.

30 Pe nuga bi sicagui gue nuya xodyo mi ne xa 'yaqui pa xa hyohmą'ʉ, hangue 'bestho dá pɛn'abʉ'ą. Ne dá xipabi nú'ʉ to'o ri ñąpabi gue da ñąpabi ja ri thandi nú'ą xa 'yøt'e. Gue'ą mi ja te ga xi'a'i. Nzɛnguathohʉ.”

31 Nu'bʉ́ ya soldado bi 'yøt'a ngu nú'ą bri 'bɛpabi, bi zixa ra cu Pablo dega xuui asta ja ra hnini Antipatri.

32 Ha nurá hyax'ą ya soldado nú'ʉ mi 'ñoua bi menga pa ja ra cuarte, ha nú'ʉ mi pa ntøgue bi thoguiui ra cu Pablo.

33 Ha nu mi zønga Cesarea bi t'umba ra t'ofo ra ndą Feli, ne ra cu Pablo bi t'ɛnt'ua ja rá 'yɛ'ą.

34 Ha mi uadi bi hñe'ta nú'ą ra t'ofo ra Feli bi 'yambabi habʉ mrá mengu. Ha nu mi xipabi gue mrá me Cilicia,

35 nu'bʉ́ bi 'ñembabi:

—Ma ga ø te gui mạ nu sta 'ñepʉ nú'ʉ to'o ri ñạp'a'i.

Nepʉ bi manda gue dra su xá hño ja nú'ạ ra ngu habʉ mi ja rá ts'ʉtbi ra ndạ Erode.

24

Ra apostol Pablo bi 'mai ja rá thandi ra ndạ Feli

1 De ya mi pɛ'tsa cʉt'a ma pa mi 'bʉhni ra cu Pablo nuni Cesarea, bi zønga ra dạnga ndạ gá macjạ nú'ạ mrá thuhu ra Ananía co 'rayá ndạxjua ndạ ya xodyo, ne mi 'ñoui'ʉ 'nara pønjyạ mrá thuhu ra Tértulo, bi zøñ'ʉ pa da ñạpa ra cu Pablo ja ra ndạ Feli.

2 Nepʉ bá ts'i ra cu Pablo pa bi nja ra nthanthyạ ja rá thandi ra Feli, y ra Tértulo bi mʉdi bi ñạte ne bi 'ñembabi ra Feli:

—Dí jamạdi'ihe, ma hoga ndạ'ihe, ngue'ạ stá pɛ'tshe 'nara hoga'mʉi ne hinto stá ntuñhe. Po ri dạnga mfats'igue xa 'mʉi xá hño ma hninihe.

3 Gatho nuya ya hño xcá 'yøt'e de guecua ne habʉraza, guehna 'nara dạnga jamạdi dí 'ra'ahe, nú'i ma zi hoga ndạ'i Feli.

4 Pe pa hinga hạc'ahe ri 'bɛfi, dí bạnte'ihe gui øtca ra favo gui hñuxa nt'øde 'na zi ora de núna ma ga xi'ahe.

5 Nuje stá hanthe gue nuna 'ñøhøni gue nuyá noya mạ 'ñena 'nara hñeni teste, ne xa 'ño habʉraza xa heca ya xodyo, ne dí pạhe gue go guehni 'nara ndạ de nú'ạ ra hmunts'i rá thuhu nasareno.

6 Nuní mi ne xa ts'onga ma nijạhe ngue'ạ ya mi tsixa 'raya jạ'i hingyá xodyo. Hangue nuje dá jʉhe ne ndí ne stá nhyanthyạhe con gue'ạ ngu nú'ạ mạnga ma leyhe.

7 Pe nura dạnga ndạ gá soldado rá thuhu ra Lisia bi yʉt'a madetho de guecje, ne bi ja bi zingahe nuna ra 'ñøhø.

8 Nepʉ nu'ạ́ bi mạ gue nú'ʉ to'o mi ne da ñạpa nuna ra 'ñøhø gue da 'ñehe pa guecua pa da e da ngaste con gue'e. Nu'i go da za gui 'yambasɛ pa gui pạdi hanja dí ñạphe.

9 Gatho nú'ʉ ya xodyo mi 'bʉhni mi eñ'ʉ gue xi majuạni nú'ạ mi mạnga ra Tértulo.

10 Nepʉ nura Feli bi 'ñutua ra seña ra cu Pablo gue da ñạ, hangue nura cu Pablo bi mʉdi bi ñạ ne bi 'ñena:

—Con gatho ra paha ma ga mạ ja ri thandi nú'ạ te stá øt'e, ngue'ạ dí pạdi gue ya øt'a ndunthi ya jɛya grá ndạ de nuna hnininạ.

11 Da za gui 'ñani pa gui pạdi gue nuga ja øt'a 'rɛt'amayoho ma pa dá tsønga de guehni Jerusale pa ga xøcambeni Ajuạ.

12 Ne hinto xa zʉcagui to'o dí ntsanoya'be nixi to'o xa zʉqui dí ʉ'ta ya jạ'i ja ra ndạnijạ, nixi ja ma'ra ya nijạ, nixi ja ra hnini.

13 Nuyʉ ya jạ'i hingui tsa da xitca ma hmi de nú'ạ te gra ñạpcagui.

14 Nuga ma xi ga xi'a'i nú'ạ majuạni. Nuga dí pɛpabi nu Ajuạ nú'ạ mi pɛpa ndu ma dada, ne drí dɛna 'nara 'ra'yo jamfri nú'ạ mạnyʉ gue hinga majuạni. Pe nehe nuga dí camfri gatho nú'ạ xa t'ofo ja rá ley ra Moise, ne nú'ạ bi 'yofo ma'ra yá 'mɛhni Ajuạ.

15 Nuga dí camfri nehe ngu camfriyʉ gue Ajuạ da 'yøt'e pa da yopa nte nú'ʉ xa du, ngu ya hojạ'i ngu ya ts'o'mʉi.

16 Hangue nzạntho stá øt'a ra ts'ɛdi ga 'bʉi xá hño co 'nara hoga mfeni ja rá thandi Ajuạ ne ja yá thandi ya jạ'i.

17 Øt'a 'raya jɛya ndí 'yo ja ma'ra ya hai, ne duá yopa penga nuua ma hai pa ga umba 'nara mfats'i ya hyoya ne ga unga ma hñạ'ti.

18 Guehna ndí øt'a ja ra ndạnijạ ha bi zø 'raya xodyo ya me Asia, ne ja bi zʉcni ya stí nxʉqui ngu yá nzại ma jạ'ihe, hingue bi zʉcni co 'nara hmuntsjạ'i ndí ʉ'ti pa da ñʉnts'i.

19 'Bʉ nú'ʉ ya xodyo me Asia xa zʉcagui gra øt'a 'nara ts'ocate, nu'bʉ́ go guehmạ'ʉ di ñạpcagui, hingo nuyʉ.

20 Dá mạnga núyʉ ua bi zʉtca 'nara ts'ocate nú'bʉ dá 'ba ja yá thandiyʉ ne ja yá thandi ma'ra ya ndạ de ra hmunts'a ndạ gá xodyo.

21 Hønsɛ nu'ạ dá mạ ja yá thandiyʉ dá ena njaua: "Nubya xcá ñạpcaguihʉ hønsɛ ngue'ạ dí camfri gue ma da yopa nte nú'ʉ xa du."

22 Ra Feli ya mi pạdi xá hño de yá jamfri nú'ʉ to'o xqui gamfri ra Zidada Jesucristo. Y nu'ạ́ bi zoguitho njabʉ de nú'ạ mi mạñ'ʉ, ne bi 'ñena:

—Nu sta zøhø ra dạnga ndạ gá soldado ra Lisia gue'bʉ ma ga yopa øthʉ ra nthanthyạ pa ga pạdi xá hño de nú'ạ guí mạñhʉ.

23 Nepʉ ra Feli bi 'bɛpabi 'nara ndạ gá soldado gue da su ra cu Pablo mbo ra fadi, ne da umba nsɛqui nú'ʉ yá jạ'i'ạ da c'ạ'tsi ne da umbi nú'ạ te da hyoñ'ạ.

24 Nepʉ ya xqui tho 'raya pa, bi yopa zøhø ra ndạ Feli mri 'ñoui rá 'bɛhñạ mrá thuhu ra Drusila ne mrá xodyo. Y ra Feli bi manda bi ts'i'tsua ra cu Pablo pa bi 'yøde'ʉ bi ñạ de rá noya ra Zidada Jesucristo.

25 Pe nu mi mʉdi bi mạnga ra cu Pablo nda'ạ ri ho Ajuạ ga øthʉ ne ga nsuhʉ pa hinga øthʉ ya ts'oqui, ne mạnga Ajuạ gue ma da hñạ'mba nguɛnda ya jạ'i de rá ngạts'i ra pa, nu'bʉ́ nura ora'ạ ra Feli bi ntsu, ne bi 'ñembabi:

—Grí mahmạ, ne nu sta 'ñotho ma 'bɛfi ga yopa zo'a'i pa da za ga ñạhʉ xá hño.

26 Mi hu rá mʉi ra Feli gue ra cu Pablo mi ma da umba ra bojạ pa da hyɛgui, hangue ja guetbʉ mi zohni pa mi ñạui.

27 Rá yo njɛya bi bønga ra Feli dega ndạ, ne go bi gohi ra Porcio Festo. Nura Feli hinhya'mʉ bi hyɛgui ra cu Pablo ngue'ạ mi ne da gohi xá hño co ya xodyo.

25

Ra apostol Pablo bi 'mai ja rá thandi ra ndạ Festo

1 Ha nu mi zønga ra Festo nuni Cesarea pa da 'mʉi dega ndạ, rá hñupa'ạ bi ma pa Jerusale.

2 Ne de guehni nuya ndạ gá macjạ ne ma'ra ya ndạ gá xodyo bi ma bá c'ạ'tsi pa bi xipabi nú'ạ xqui 'yøt'a ra cu Pablo.

3 Y nu'ʉ́ bi 'yapa ra favo gue da manda da ts'i ra cu Pablo pa Jerusale, ngue'ạ nu'ʉ́ bi benga ma'na'qui xa daca ja ra 'ñu pa xa hyo.

4 Pe nura Festo bi dạtuabi'ʉ ne bi xipi gue nura Pablo ja da gotritho ja ra fadi Cesarea, cabʉ nu'ạ́ 'bestho mi ma da mengui pa guehni.

5 Ne bi 'ñembabi'ʉ:

—Dí xi'ahʉ 'bʉ 'ra de gue'ahʉ guí ne ga maha, maha pa ja grí xicjʉni 'bʉ te xa 'yøt'a nú'ạ ra 'ñøhø'ạ.

6 Ra Festo bi 'mʉ Jerusale hønsɛ ngu hñạto ma pa o 'rɛt'a ma pa, ne bi menga pa Cesarea. Ne rá hyax'ạ bi gʉ rá hudi ne bi manda da ts'i'tsua ra cu Pablo.

7 Nepʉ de mi yʉt'a ra cu Pablo de habʉ mi hudi ra ndạ, nuya xodyo xqui 'ñehe de Jerusale bi 'yøt'a 'nara nthets'i habʉ mi 'bai'ạ, ne bi ñạpabi de ndunthi ya nthøsthai, pe hinte bi ts'ʉtuabi'ạ.

8 Ha nura cu Pablo bi mʉdi bi dạdi ne bi 'ñena:

—Nuga hinstá ts'ocuabi yá ley nuyʉ ma cu ya xodyo, nixi stá ts'onga ma nijạhe, nixi hinte stá ts'ocuabi ra Cesa nú'ạ ma ndạhʉ Nroma.

9 Pe nura Festo mi ne da gohi xá hño co ya xodyo, hangue bi 'yambabi ra cu Pablo ne bi 'ñembabi:

—¿Ha guí ne ga maha pa Jerusale pa ja grá xʉc'ani ra uɛnda de nú'ạ xcá 'yøt'e?

10 Nu'bʉ́ nura cu Pablo bi dạdi ne bi 'ñena:

—Pøde hina, ngue'ạ dí 'bʉcua ja rá thandi ra ts'ʉtbi de ma ndạhʉ Nroma, ne ja guecua mahyoni ga nhyanthyạ'be núyʉ to'o ñạpqui. Y ngu guí pạdi gue nuga hinte stá ts'ocua ma mixodyo'be.

11 Nu'bʉ stá øt'a 'nara dạnga ts'ocate ne rí 'ñepcagui da thogagui, da za. Nuga hindí tsu ma du. Pe nu'bʉ hinga majuạni de nú'ạ ñạpcaguiyʉ, ni 'na hingui pɛ'tsa ra nsɛqui da 'yɛntc'a ja yá 'yɛ ya xodyo. Nuga dí adi gue numa dạnga ndạhʉ ra Cesa de Nroma go gue'ạ da hñạbga nguɛnda ua xi stá øt'a 'nara ts'ocate ua hina.

12 Nu'bʉ́ nura Festo bi ñạui rayá mfats'i, nepʉ bi 'ñembabi ra cu Pablo:

—Nu'i xcá 'yadi gue ma dí hñạp'a nguɛnda ra ndạ Cesa de Nroma de nú'ạ xcá 'yøt'e, hangue nubyá ma gui ma pa guehni.

Ra apostol Pablo bi 'mai ja rá thandi ra ndạ Agripa

13 Nepʉ de ya xqui thogui 'raya pa, ma'na ra ndạ rá thuhu Agripa bi mɛui rá 'bɛhñạ nú'ạ mrá thuhu ra Berenice, ne bi ma pa Cesarea pa bá zɛngua ra ndạ Festo.

14 Ne bá 'bʉ de guehni ndunthi ya pa. Y nura Festo bi metuabi ra ndạ Agripa de ra cu Pablo, ne bi 'ñembabi:

—Nuua jot'a ja ra fadi 'nara 'ñøhø bi zogui ra Feli.

15 De duá 'bʉhni Jerusale 'raya ndạ gá macjạ ne 'rayá ndạxjua ndạ ya xodyo bi ma bí ñạte'ʉ ne bi xicagui te xqui 'yøt'ạ, ne mi adi'ʉ gue stá manda xa tho.

16 Pe nuga dá embabi'ʉ gue ra ts'ʉtbi de Nroma hingrá nzại da hyo 'nara jạ'i 'bʉ hinxa nhyanthyạthoui nú'ạ to'o xa ñạpabi.
17 Hangue ngu dá tsøheua nú'ʉ ya 'ñøhø de Jerusale, rá hyax'ạ dá hudi ja ma hudi, ne dá manda dua ts'i nú'ạ ra 'ñøhø.
18 Pe nú'ʉ to'o mi ñạpabi hinte bi mạ de gue nú'ạ ndí beni. Ngue'ạ nuga ndí beni gue nu'ạ́ mi ts'oca ma leyhʉ de Nroma.
19 Pe hina, hønsɛ nu'ạ mi ñạte'ʉ, por nuyá jamfri pɛ'tsasɛ'ʉ, ne bi mạ de 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Jesu mạñ'ʉ gue xa du, pe nura Pablo ena gue bi yopa nte 'nạ.
20 Ha nuga hinduí pạdihmạ te ga øt'e con gue'ʉ, hangue dá ambabi ra Pablo 'bʉ mi nehmạ xa ma pa Jerusale pa ja xuá thạ'mbani nguɛnda de nú'ạ mi hñạpabi.
21 Pe nu'ạ́ bi 'yadi gue go da hñạ'mba nguɛnda ma ndạhʉ ra Augusto Cesa, hangue dá manda da gohitho ja ra fadi asta hinga pɛhna ja ma ndạhʉ Nroma.
22 Nepʉ ra ndạ Agripa bi 'ñembabi ra Festo:
—Nequi dí ne ga øde te rá 'bɛ'ạ mạnga nú'ạ ra 'ñøhø'ạ.
Nu'bʉ́ ra Festo bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ́ 'bestho rixudi ma gui 'yøde te 'bɛ da mạ.
23 Hangue nurá hyax'ạ ra Agripa ne ra Berenice bi zøhø bi yʉt'a co ndunthi ra nsu ja ra ts'ʉtbi, nehe mi 'ñoui ma'ra ya ndạ de ra hnini ne ya ndạ gá soldado. Nepʉ ra Festo bi manda da ts'i'tsua ra cu Pablo.
24 Nepʉ bi 'ñena:
—Ma ndạ'ihe Agripa, ne gatho'ihʉ guí 'bʉhʉua con guecje, xi 'bʉcua nuna ra 'ñøhø xi xa ñạma'ñʉ ya xodyo de guehni nuni Jerusale ne de guecua Cesarea, ne hingui tsaya xicagui'ʉ gue mahyoni ga manda da tho.
25 Pe nuga hinstá tsʉtuabini ni 'nara ts'oqui pa da za ga manda da tho. Y nuni xa 'yadisɛ gue da ma pa nuni ja ma ndạhʉ Augusto Cesa pa go da hñạ'mbasɛ ra uɛnda, hangue stá beni ma'na xá hño ga pɛmpabi'ạ.
26 Ha nuga hindí pạdi te ma noya ga ofo pa ga pɛmpa ma ndạhʉ Nroma, hangue stuá tsin'a ja ri thandi, ma ndạ'ihe Agripa, ne ja ri thandihʉ gatho nú'ahʉ guí 'bʉhʉua, pa gui 'yamfʉ ts'ʉ te xa 'yøt'e pa gui xicaguihʉ te ma noya da za ga pɛmpabi ma ndạhʉ.
27 Ngue'ạ nuga dí beni gue hindí 'ñepi ga pɛhna 'nara ts'ạhni ja ma ndạhʉ Cesa 'bʉ hindí pɛhna ra noya hanja xa hñạpabi.

26

Ra apostol Pablo bi mạ de rá jamfri ja rá thandi ra ndạ Agripa

1 Nepʉ ra ndạ Agripa bi 'ñembabi ra cu Pablo:
—Dí 'ra'a nsɛqui gui mạ hanja xa hñạp'a'i.
Hangue nura cu Pablo bi 'ñena:
2 —Con gatho ma paha ma hoga ndạ'i Agripa ma ga xi'a'i hanja ñạpcagui nú'ʉ 'ra de ma mixodyohʉ.
3 Ne drí johya ngue'ạ nu'i guí pạdi xá hño gatho ma nzạihʉ nújʉ dyá xodyohʉ, nehe guí pạdi de gatho nú'ạ te dí mạñhʉ. Hangue nuga drí bạnte'i gui 'yøde gatho núna ma ga mạ.

Ra apostol Pablo bi mạ de rá 'mʉi ante da gamfri

4 Gatho ya xodyo xa bạtca ma 'mʉi desde nú'bʉ ndrá notsi, nú'bʉ ndí 'bʉ'be ma jạ'i ja ma hai ne ja ndá ehe Jerusale.
5 Ne'ʉ nehe pạdi xá hño ne tsa da mạ 'bʉ go da ne'ʉ gue desde ndí ts'ʉnt'ʉ stá 'yo xá hño ja ma jamfrihʉ ngue'ạ ndrá fariseo, ne guí pạdi gue nuya fariseo ma'na ø'tua rá ley ra Moise que gatho ma'ra ma mixodyohʉ.
6 Nubya xa ts'ạncagui de guecua ja ra ts'ʉtbi hønsɛ ngue'ạ dí camfri gue ma da yopa nte nú'ʉ xa du ngu nú'ạ xqui ñạ'tua Ajuạ nú'ʉ ndu ma dadahʉ.
7 Hangue gatho ma mixodyohʉ tø'mi da hñạnga nú'ạ ra hñạ'ti'ạ, ne nzạntho ri xøcambeni Ajuạ ne pɛpabi ma pa ra xuui. Nuna guehna dí tø'mi nehe, ma hoga ndạ'i Agripa, y hangue por gue'ạ xa ñạpcagui'ʉ.
8 ¿Hanja hinguí camfrihʉ gue Ajuạ ma da japi da yopa nte nú'ʉ xa du?

Ra apostol Pablo bi mạ de rá nts'o'mʉisɛ co ya gamfri

9 Nequi nehe rá mʉdi ndí benga ndunthi ya ts'omfeni pa ga ø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ to'o mi camfri ra Jesu nú'ạ mrá me Nasare.

10 Y njabʉ dá øt'e nuni Jerusale. Stí pønga
ra nsɛqui ja ya ndạ gá macjạ pa ndí jʉ
ndunthi ya gamfri pa ndí cot'a fadi, ne dá
thạdi gue hạ da tho 'ra de gue'ʉ.
11 Ne ndunthi 'mi'qui ndí castiga nts'ɛdi
ya gamfri ja yá nijạ ma mixodyohʉ pa ndrí
japi da ncøni de yá jamfri xqui mɛ'tsi. Ne
xi ndí ncuɛ con gue'ʉ ne ndí pa ja ma'ra
ya hnini yabʉ pa nduí honi pa ga ø'tua ra
nts'o'mʉi.

Ra apostol Pablo bi mạ ma'na'qui de hanja bi ñobri de yá ts'oqui
(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

12 Hangue gue'ạ ndrá mahmạ Ndamasco
ngue'ạ ya stí pønga ra nsɛqui ja ya ndạ gá
macjạ ne xqui 'raca ra ts'ɛdi pa ga jʉ ga cot'a
fadi ya gamfri.
13 Pe dí xi'a'i ma ndạ'i, nu ja ra 'ñu ngu
mi nde ma pa, nura ora'ạ dá handi bi gob-
gatho 'nara ñot'i mahyɛgui co nú'ʉ to'o ndrí
'ño'be, y nura ñot'i'ạ ma'na mi tsɛdi que ra
hyadi.
14 Nepʉ ra ora'ạ dá taguihe gatho, y
nuga dá øde 'nara noya bi ñạca ebreo
ne bi 'ñengagui: "Saulo, Saulo, ¿hanja guí
hongui pa gui 'øtca ra nts'o'mʉi? Nu'i grí
'ñʉnsɛhɛ, guí nja ngu ra ndạmfri ora tica ra
nsʉmboi."
15 Nepʉ nuga dá embabi: "¿To'o'i, zi
Hmu?" Nu'bʉ́ nu'ạ́ bi 'ñengagui: "Nuga go
gueque drá Jesu. Ha nu'i guí hongui pa gui
'øtca ra nts'o'mʉi ngue'ạ guí honi pa gui
'yø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ to'o xa gamfrigui.
16 Nubyá nangui ne 'bai, ngue'ạ nuga go
stá zo'i y go stá huan'a'i pa gui pɛpcagui,
ne pa gui damajuạni ja ya jạ'i de nú'ạ xcá
hyandibya ne de nú'ạ ma ga u't'a'i 'mɛfa.
17 Nuga go ma ga ñạñ'a'i de ja yá 'yɛ ya
xodyo ne de nú'ʉ hingyá xodyo nuni habʉ
dí pɛñ'a'i gui ma.
18 Nuni ja guehni ma gui zofo ya jạ'i pa da
pata yá mfeni pa da 'ño ja ra mạca ñot'i, ne
ya hinda sigui da 'ño ja ra 'bɛxuui. Ne gui
xip'ʉ da 'uegue de ja yá ts'o'bɛfi ra Satá, ne
da mɛpabi Ajuạ ma Dada, ne da gamfrigui
pa da hñạnga ra mpumbi de yá ts'oqui,
ne pa dyá mɛtigui ngu gatho nú'ʉ ma'ra
xa nt'axca yá mfeni ngue'ạ xa gamfrigui."
Njaua guehna bi xicagui ra Zidada.

Ra apostol Pablo himrá ts'o'yøde de rá noya ra Zidada

19 Hangue njabʉ, ma ndạ'i Agripa, hindá
nts'o'yøde de nú'ạ dá øde de mahets'i.
20 Hangue dá fʉdi dá zofo ya jạ'i 'bestho
de guehni Ndamasco, nepʉ dá ma pa
Jerusale ne gatho ja ma'ra ya hnini Judea.
Ne dá ma nehe habʉ bí 'bʉ nú'ʉ hingyá
xodyo, dá zofo gue da ñobri'ʉ de yá ts'oqui
ne da gamfri Ajuạ, ne da 'øt'a nú'ạ xá hño
pa da hnequi gue majuạni xa pata yá 'mʉi.
21 Y hangue por guehna ma mixodyohʉ
bi gʉgagui ja ra ndạnijạ ne mi ne xa hyo-
gagui.
22 Pe co rá mfats'i Ajuạ asta nubya dí
siguitho dí zofo nú'ʉ ja yá nsu ne nú'ʉ otho
yá nsu. Y nuga nzạntho dí mạ ngu nú'ạ bi
mạnga ra Moise ne ma'ra yá 'mɛhni Ajuạ
de nú'ạ mi pɛ'tsi da nja.
23 Nu'ʉ́ mi mạ gue ra Cristo nú'ạ xqui
hñuxa Ajuạ pa da ndạ, mi pɛ'tsi te da thogui
ndunthi ya ts'othogui asta hinda tho. Pe
'mɛfa de rá du'ạ go gue'ạ rá mʉdi mi pɛ'tsi
da yopa nte de ra du. Ne go gue'ạ mi ma
da xipa ya xodyo ne nú'ʉ hingyá xodyo de
nú'ạ ra 'ra'yo te da umbi, ne nura 'ra'yo te'ạ
nja ngu 'nara ñot'i ri yot'i'ʉ.

Ra apostol Pablo bi zofo ra ndạ Agripa

24 Y nu mi mạnga njaua ra cu Pablo pa bi
mạ hanja xqui hñạpi, ra ora'ạ ra Festo bi ñạ
nts'ɛdi ne bi 'ñembabi:
—¡Asta xcá 'bɛ ri mfeni, Pablo! Ngue'ạ
oda ri mfeni de ya hɛ'mi xcá hñe'ti, hangue
xcá 'bɛ ri mfeni.
25 Pe nura cu Pablo bi dạdi ne bi 'ñembabi:
—Hinstá 'bɛ ma mfeni, ma hoga ndạ'i
Festo, ngue'ạ nuga dí mạnga nú'ạ majuạni.
26 Nuni ra ndạ Agripa, nehni pạdi xá hño
de nú'ạ dí mạ, hangue nuga hindí tsu ga
ñạ ja rá thandini. Dí pạdi xá hño gue nuní
ya xa unga nguɛnda de gatho núna dí mạ,
ngue'ạ hinxa t'øt'e mant'ạgui.
27 Ma zi hoga ndạ'i Agripa, ¿ha guí camfri
nú'ạ bi mạnga yá 'mɛhni Ajuạ? Nuga dí
pạdi gue nu'i guí camfri nú'ạ bi mạñ'ʉ.
28 Nepʉ nura ndạ Agripa bi dạdi ne bi
'ñena:
—Ya ma'na tʉi ri 'bɛdi pa gui jacagui ga
camfri ra Jesucristo nehe.
29 Hangue nura cu Pablo bi 'ñembabi:

—Haha̱, co rá mfats'i Aju̱a̱ da njabʉ, ne hinga hønsɛ'i, nehe gatho núyʉ xa 'yøde nú'a̱ stá ma̱mbya. Dí ne da gamfriyʉ ngu stá camfriga nehe, hønsɛ hindí ne dra tha̱t'i co ya cadena ngu xra jagagui.

30 Nepʉ de ya bi uadi bi ña̱ ra cu Pablo, bi 'mai ra nda̱ Agripa co ra Berenice ne ra Festo ne gatho nú'ʉ mi huhuini.

31 Ne bi njʉqui'ʉ pa bá ña̱sɛ'ʉ 'na ngu 'na, ne bi 'ñémbi:

—Hinte xa 'yøt'a nuna ra 'ñøhø pa rí 'ñepi da tho, nixi pa da mfadi.

32 Nepʉ ra nda̱ Agripa bi 'ñembabi ra Festo:

—Ya xa za xa thɛhma̱ nuna ra 'ñøhø 'bʉ hinxqui 'yadi da ma ja ma nda̱hʉ ra Augusto Cesa pa ja dí tha̱'mbani nguɛnda 'bʉ te xa 'yøt'e.

27

Ra apostol Pablo bri ts'ixa nts'a̱hni pa Nroma

1 Y mi zø ra pa de nú'a̱ xqui benga ra nda̱ Festo pa da mɛncahe ja ra hai Italia, ra cu Pablo ne ma'ra ya 'yofadi bi t'ɛnt'ua yá 'yɛ 'nara nda̱ gá soldado mrá thuhu ra Julio nú'a̱ 'na de yá soldado ra nda̱ Augusto Cesa. Y núga drá Luca dá mɛ'be'ʉ.

2 Y bi zixcahe 'nara da̱nga motsa xqui 'ñehe de ra hnini Adramitio, ne dá pøñhe de guehni Cesarea pa dá 'raxhe ja ra ndehe dí mahe pa ja ra hai Asia. Nehe drí 'ñohe ra cu Aristarco nura me Tesalonica 'nara hnini de ra hai Macedonia.

3 Y rá hyax'a̱ dá tsøñhe ja ra hnini Sidó. Y nura Julio xi bi nhyoja̱'i co ra cu Pablo ne bi umba nsɛqui da ma dua c'a̱'tsa ya cu nú'ʉ mi 'bʉ de guehni, ne pa bá t'umbi nú'a̱ te mi honi.

4 Nepʉ dá pøñhe de guehni Sidó dá thothe po ra lado mac'angui de ra hai Chipre nú'a̱ o madetho ra ndehe. Dá øthe njabʉ pa dá 'banpahe ra bʉnthi mi 'yo.

5 Ne dá 'raxhe ja ra ndehe dá 'ranthe manjua̱ntho de ra hai Cilicia ne Panfilia, ne dá tsøñhe ja ra hnini Mira de ra hai Licia.

6 De guehni ra nda̱ gá soldado ja bi zʉhni 'nara motsa mrá me Alejandría de ra hai Egipto mri ma pa ja ra hai Italia. Nu'bʉ́ dá jʉhe nú'a̱ ra motsa'a̱ pa dá thoguihe habʉ ndrá mahe.

7 Ndunthi ya pa ndrí 'yohe 'ramats'ʉ ja ra ndehe, xi xmá hñei pa dá tsøñhe gueta Gnido. Nepʉ ngue'a̱ mi 'yo ndunthi ra bʉnthi himi hocaguihe ga 'yohe, hangue dá 'rañhe gueta ra hnini Salmón, dá 'bañhe po lado mac'angui de ra hai Creta o madetho ra ndehe.

8 Xi dá 'yohe masque 'ramats'ʉ ngue'a̱ mi 'yo ndunthi ra bʉnthi himi hocje ga 'yohe xá hño. Y hingá 'me dá tsøñhe ja rá hyo ra ndehe habʉ xqui thu'mbabi Ya Hoga Gosthi gueta ra hnini Lasea.

9 Ya xqui thogui ndunthi ya pa ndí 'yohe ja ra ndehe, y ya ma'na xi xmá nts'uni pa ga 'yohe ngue'a̱ ya mi ma da zøhø ya pa de ya tsɛ, ne gue'bʉ xi 'yo ndunthi ra bʉnthi. Hangue nura cu Pablo bi zofo gatho ya ja̱'i,

10 ne bi 'ñembabi:

—Compahʉ, dí handi gue ma ga thohʉ ndunthi ya ts'othogui má 'ñu, da za da yʉi ra motsa con gatho nú'a̱ te di cʉ, ha nujʉ́ ga tuhʉ nehe.

11 Pe nura nda̱ gá soldado himbi 'yø'tua ncaso ra cu Pablo, ma'na bi 'yøta nú'a̱ mi ma̱nga ra 'yɛt'amotsa ne nú'a̱ to'o mrá mɛti.

12 Y ngue'a̱ xmá nts'uni da gohni ra motsa ja Ya Hoga Gosthi pa nú'ʉ ya pa'ʉ de ya tsɛ, hangue ndunthi nú'ʉ to'o mi pani bi beñ'ʉ gue ma'na xá hño da bøni de guehni pa xahma̱ xa zahma̱ xa zønga Fenice nú'a̱ ja ja ra lado yʉhyadi de ra xɛca hai Creta, pa ja xa 'mʉhma̱ni'ʉ nú'ʉ ya pa de ya tsɛ.

Ra da̱ta bʉnthi ja ra ndehe

13 Nepʉ bi mʉdi bi 'ño 'na tʉi ra nda̱hi nú'a̱ mri 'ñe ngue mac'angui, hangue bi beñ'ʉ gue xá hño da sigui da thogui pa habʉ mri ma'ʉ. Hangue dá pøñhe de guehni habʉ stí ntsayahe, ne dá 'bañhe gueta rá hyo ra hai Creta.

14 Nepʉ hinga ya'a̱ bi zʉcje 'nara bʉnthi xi nts'ɛdi mbrí 'ñehe ngue mahuifi habʉ ndrá mahe.

15 Nura bʉnthi'a̱ bi duxa ra motsa ngue'a̱ xi mi tsɛdi, ne himi tsa ga tsa̱mhe. Hangue dá hɛhe bi duts'i.

16 Dá thothe gueta 'nara zi xɛca hai rá thuhu Clauda o madetho ra ndehe, ja ra lado habʉ hints'ʉ mi tsɛ ra bʉnthi. Nu'bʉ́ ja dá pø'tsheni ra t'ʉca motsa pa ja ra da̱nga motsa nú'a̱ mri gʉt'i, pe xi dá henbahe.

17 Nepʉ de ya dá pø'tshe ra t'ʉca motsa,
dá thạthe co ya nthạhi nura dạnga motsa
ne xi dá dʉ'the pa hinda nhuati. Nepʉ nú'ʉ
to'o mri 'yɛt'a ra motsa, mi tsu da pø'tsa pa
ja ra 'bomu ja 'nara t'ʉca hai rá thuhu ra
Sirte, hangue bi jạ'ma ya dutu nú'ʉ xqui
thuxa mañạ de ra motsa pa da 'ño co ra
ndạhi, ne bi hopabi'ʉ da duxa ra ndạhi.
18 Ha nurá hyax'ạ hinxqui tsayatho nú'ạ
ra bʉnthi xi mi tsɛdi, hangue nu'ʉ́ bi føta ja
ra ndehe nú'ʉ te mri du ra motsa.
19 Nepʉ nurá hñupa dá føthe nehe ja ra
ndehe ma'ra ya t'øt'e nú'ʉ mi pɛpabi ra
motsa.
20 Bi thogui ndunthi ya pa hindá hanthe
ra hyadi nixi ya tsø ngue'ạ xi mi 'yo ndun-
thi ra bʉnthi, hangue ndí hu ma mʉihe gue
ya ma stá tuhmạhe.
21 Ya mi pɛ'tsa ndunthi ya pa hinte stí
tsihe, hangue ra cu Pablo bi 'mai madetho
de guecje ne bi 'ñena:
—Compahʉ, 'bʉ xcá 'yøhmạhʉ nú'ạ dá
xi'ahʉ gue stá cohmạhʉni Creta, nu'bʉ́ hin-
stá thohmạhʉ núna dí thohʉ, ne hinxa
'mɛdihmạ gatho nú'ạ stá 'bɛhʉ.
22 Pe nubyá, oguí tu ri mʉihʉ, ngue'ạ ni
'na de guecjʉ hinga ma ga tuhʉ, masque ra
motsa da nxɛni ne da yʉi nuua ja ra ndehe.
23 Ngue'ạ manxuui bi zocagui 'nara ɛnxɛ
bá pɛnca Ajuạ nú'ạ to'o dí camfri ne dí
pɛpabi.
24 Y nú'ạ ra ɛnxɛ'ạ bi 'ñengagui: "Pablo,
oguí tsu, ngue'ạ mahyoni gui tsønga Nroma
habʉ bí 'bʉ ra ndạ Cesa, ne gui 'ba ja rá
thandi'ạ, ne por gue'a'i Ajuạ ma da ñạnga
de ra du núyʉ guí pɛuiua ja ra motsa."
25 Hangue compahʉ, nubya dí xi'ahʉ,
oguí tu ri mʉihʉ, ngue'ạ nuga dí camfri gue
Ajuạ da sujʉ, ngue'ạ dí camfri gue ma da
njabʉ ngu nú'ạ bi xicagui rá ɛnxɛ'ạ.
26 Nu'ạ ma da nja, ma da 'yɛtc'ahʉ ra
ndạhi ne ma dí zogahʉ ja 'nara zi xɛca hai
o mbo ra ndehe.
27 Ne ya mi pɛ'tsa 'nɛt'ocʉt'a ndí 'yohe
njabʉ co nú'ạ ra bʉnthi, ndí 'yohe ja ra
dạnga ndehe nú'ạ rá thuhu Adria, mi
'yɛtc'ahe ra ndạhi pa habʉraza. Ne ngu
made ra xuui nú'ʉ to'o mi ɛt'a ra motsa bi
mʉdi bi unga nguɛnda gue ya mi ma ga
tsøñhe ja 'nara hai.
28 Nu'bʉ́ bi mʉdi bi 'yɛni hangu rá hñe
ra dehe, y ya mi pɛ'tsa ntsøca 'natema'rɛt'a
ne 'rato metro rá hñe. Nepʉ dá thohe
má ts'ʉ de guehni pa ja ra hai, bi yopa
'yɛni ma'na'qui, y ya mi pɛ'tsa ntsøca
'natemayoto metro.
29 Y co ra ntsu da mfant'ui ya do nura
motsa, bi jạ'ma goho ya bøjạ de møte ra
motsa asta habʉ bi zʉdi ra hai pa ya hints'ʉ
bi ntihi nts'ɛdi, y gathoguihe ga nehmạhe
ya xa hyats'i.
30 Y nú'ʉ to'o mi ɛt'a ra motsa bi mạ́mbi
gue xahmạ xa za xa 'bathmạ'ʉ, hangue
nu'ʉ́ bi yopa cạ'ma ra t'ʉca motsa ja ra
ndehe mi mạntho'ʉ gue pa xa 'yɛnt'a ma'ra
ya bøjạ ja rá ñạxu ra motsa.
31 Hangue nura cu Pablo 'bestho bi xi-
pabi ra ndạ gá soldado ne ma'ra ya soldado
ne bi 'ñembabi:
—Nu'bʉ núyʉ da gại de guecua ja ra
motsa, nu'bʉ́ hinda za ga pøñhʉ de guecua.
32 Nu'bʉ́ ya soldado bi dạma hyɛca ya
nthạhi de ra t'ʉca motsa ne bi døgue bi ma.
33 Nepʉ rá hyax'ạ hamxuditho, ra cu
Pablo bi xicje drí gathohe gue ga tsihe te ga
tsihe, ne bi bạnteguihe bi 'ñenje:
—Nu'ahʉ, ya øt'a 'nɛt'ocʉt'a hinte xcá ạhʉ
ne hinte xcá tsihʉ.
34 Dí bạnte'ihʉ gui tsihʉ te gui tsihʉ,
ngue'ạ guehna mahyoni pa njabʉ da nja
ri ts'ɛdihʉ, ngue'ạ dí pạdi gue ni 'na de
gue'ahʉ hingui ma gui tuhʉ.
35 De mi mạnga njabʉ ra cu Pablo bi gʉ
'nara thuhme ne bi umba njamạdi Ajuạ ja
yá thandi'ʉ. Nepʉ bi heque, ne bi mʉdi bi
zi'ạ.
36 Nepʉ gathoguihe xi bi hñu ma mʉihe,
ne dá ñunihe nehe.
37 Y núje ndí pahe ja ra motsa, ndí tsøxhe
yo nthebe ne hñu'rate ne 'rɛt'ama'rato.
38 Y ya de dá juahe dá ñuñhe ne dá
niñạhe, nú'ạ ra trigo bi bongui dá føthe
mbo ra ndehe pa ma'na ya hinxmá hñʉ
nú'ạ mri du ra motsa.

Ra motsa bi nxɛni co rá ts'ɛdi ra dehe

39 Nepʉ de ya bi hyats'i, nú'ʉ to'o mri
'yɛt'a ra motsa bi hyandi gue ya ma da
zønga ja ra hai pe himi pạdi te ma hai'ạ.
Ne bi hyanda 'nara luga ngu ra gosthi mbo
ra zi xɛca hai habʉ mri hnequi 'na xɛni ra
'bomu guetbʉ rá hyo ra ndehe. Ne nu'ʉ́ bi

beni xahmạ da za da zønga ra motsa asta habн mi ja ra 'bomu.
40 Bi hyεca ya nthạhi nú'н mi thạt'a ya bøjạ nú'н mri gнt'a mbo ja ra dehe. Nehe bi xo'tua yá nthạhi nú'н ya za dega nt'εt'a motsa. Nepн bi pø'tsa ya dutu pa da daca ra ndạhi ja rá ñạxu ra motsa. Nepн ra motsa bi 'yent'a ra ndạhi gá ma ja rá hyo ra hai.
41 Pe bi zønga habн mi ja yoho yá ts'εdi ra dehe, nepн bi 'yent'a ra motsa pa ja ra 'bomu. Ha nurá ñạxu ra motsa xi bi yн ja ra 'bomu, hangue ya himbi za bi 'ño. Ha nu de rí møte bi mнdi bi nxεni co rá ts'εdi ra dehe.
42 Nura ora'ạ ya soldado mi ne xa hyo gatho ya 'yofadi pa hinda 'ba'tuabi'н dega ncнnthe.
43 Pe nura ndạ gá soldado bi hñạcuabi'н pa hinda hyo, ngue'ạ nu'ạ́ mi ne da ñạnga ra cu Pablo. Nepн nu'ạ́ bi 'bεpabi gue da mføte rá mнdi pa ja ra dehe nú'н to'o mi pạ da 'raxa ja ra dehe dega nsaha, pa da zønga asta ja ra hai.
44 Ha nu'н ma'ra nú'н to'o himi pạ da 'raxa ja ra dehe dega nsaha, bi 'bεpabi da gн 'ra 'na xεni ra za nú'н xqui xø'tsa ra dehe de ja ra motsa. Y njabн hạ, bi za bi zønga gatho'н ja ra hai.

28

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra xεca hai rá thuhu Malta nú'ạ o madetho ra ndehe

1 Nu ndá pøñhe gatho de ja ra dehe, ni 'na de guecje hindá jạthe. Nepн ja dá pạhe te rá hu nú'ạ ra hai habн dá tsøñhe. Gue'ạ 'nara xεca hai rá thuhu Malta o ja ra ndehe.
2 Nepн nuya mengu de guehni xi bi 'øtcahe ndunthi ra hñojạ'i. Ne bi 'ñutcahe 'nara dạnga faspi pa dá mpa'the, ngue'ạ xi xmá tsε 'nara 'ye mi 'uại.
3 Nepн ra cu Pablo bi xн 'raya za pa mi н'tsa ja ra tsibi. Y nura ora'ạ co ra pa bi bønga 'nara zatequ'eñạ habн xqui t'u ra tsibi, ne bi 'mat'a ja rá 'yε ra cu Pablo.
4 Y nu mi hyanda njabн nú'н ya mengu de nú'ạ ra hai'ạ gue ra qu'eñạ mi zнdi ja rá 'yε ra cu Pablo, mri 'ñémbi'н 'na ngu 'na:
—Nuna 'ñøhøni pøde xa hñote. Nuní masque bi c'othmạ rá du de ja ra ndehe, pe nura ts'нtbi xa zнdi de guecua, ya hinda hopi da nte.
5 Pe nura cu Pablo bi huạt'a rá 'yε ja ra tsibi pa bi dagui nú'ạ ra zatequ'eñạ, y hinte bi ja ra cu Pablo.
6 Gatho ya mengu de nú'ạ ra hai'ạ mi tø'mi gue xa hyandi xa nenga rá 'yε, o xa datho xa du. Mi tø'mtho'н te xa thogui hmạhạ'ạ, pe nu mi hyandi gue ya hinte bi ja, nu'bн́ nu'н́ bi pata yá mfeni. Nepн nu'ạ bi beñ'н, gue nura cu Pablo mi gue'ạ 'nara zidada.
7 Guetbн de guehni ja mi jani yá hai 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Publio nú'ạ mrá ndạ de maxøgue nú'ạ ra hai'ạ. Nu'ạ́ xi bi 'øtcahe ndunthi ra hñojạ'i ne bi 'racje ntsaya hñu pa ja rá ngu.
8 Y nurá dada'ạ mi 'bεnga ja ra mfidi mri hñeni mri umba ra nzø ne ra nạst'i. Y nura cu Pablo bi ma bá c'ạ'tsi pa bá apabi Ajuạ por gue'ạ ne bi hñu'tsua rá 'yε. Nepн 'bestho bi ñạni'ạ.
9 Y nu mi fạdi njabн, bi zøhø ndunthi ya da'thi nú'н myá mengu de nú'ạ ra hai'ạ, ne gatho bi ñạni.
10 Ne xi bi numansuguihe, y nu ndá pøñhe de guehni bi 'racje gatho nú'ạ mi pạdi'н gue da 'øtcahe ra 'bεdi má 'ñu.

Ra apostol Pablo bi zønga Nroma

11 Dá 'bнheni hñu nzạnạ con gue'н. Nepн ja dá jнheni 'nara motsa nú'ạ xqui gohni nehe nú'н ya pa dega tsε. Nú'ạ ra motsa'ạ mrá me Alejandría 'nara hnini de ra hai Egipto. Ne de mbo ra motsa xqui thøteni 'raya c'oi de 'ra nú'н t'embi ya ajuạ, 'na de gue'н rá thuhu ra Casto, ha nu ma'na rá thuhu ra Polu.
12 Nepн dá tsøñhe ja 'nara hnini rá thuhu Siracusa, ja dá 'bнheni hñu pa.
13 De guehni dá thoguihe mahuifi dá mahe ja rá hyo ra ndehe pa dá tsøñhe asta ja ra hnini Regio. Nepн rá hyax'ạ bi 'ño ra ndạhi mri 'ñehe mac'angui, nepн rá yopa dá tsøñhe ja ra hnini Puteoli de ra hai Italia.
14 Ne de guehni ja dá nthεheni 'raya cu nú'н bi zixcahe pa ja yá ngu pa dá 'bнheni con gue'н hñạto ma pa. Nepн de ya dá pøñhe de ra hnini Puteoli dá ma dí mahe ja ra hnini Nroma.
15 Y nuya cu de guehni Nroma ya mi pạdi gue ma ga tsøñhe, hangue nu'н́ xqui bøni e da dạcje ja ra dạ'ñu nú'ạ mri ma Nroma,

gueta ra tai de ra t'ʉca hnini rá thuhu Foro de Apio ne ra hnini rá thuhu Hñu Ngu. Ha nu mi hyanda ra cu Pablo nú'ʉ ya cu, nu'á bi umba njamadi Ajua ne bi hñu rá mʉi ne xi bi johya'a.

16 Nepʉ de dá tsøñhe Nroma, ra nda gá soldado bi 'yɛnt'ua ja rá 'yɛ ra nda gá nsufadi nú'ʉ ya 'yofadi mri zi'a. Pe nura cu Pablo bi umba nsɛqui pa bi ts'ixa 'nambʉ bá 'bʉi, ne bá 'bʉhuini'a 'nara soldado pa bi su.

Ra apostol Pablo bi mamba rá noya Ajua nuni Nroma

17 Ne rá hñupa de xqui zønga ra cu Pablo nuni Nroma, bi zohna gatho ya nda gá xodyo nú'ʉ mi 'bʉhni. Nepʉ de ya xqui munts'i bi 'ñembabi:

—Ma cu'ihʉ, masque núga hinte stá ø't'ua ma mixodyohʉ, nixi stá øt'a 'nara nts'o'mʉi co nú'ʉ yá nzai ndu ma dadahʉ, pe masque hinte stá øt'e, nuga bri jʉgagui nts'ahni nuni Jerusale ne bi t'ɛntc'a ja yá 'yɛ ya me Nroma.

18 Pe nu ndá nhyanthyahe, himbi ts'ʉtcagui ni 'nara ts'oqui te stí øt'e pa xa hyocjhma'ʉ, hangue nu'ʉ́ mi ne da hyɛgagui.

19 Pe numa mixodyohʉ de guehni himbi ne'ʉ gue da thɛgagui, hangue ma'na xá hño dá adi ga ehe pa guecua pa go da hñamga nguɛnda ma ndahʉ ra Augusto Cesa, pe hingue pa e ga ñapabi ma mixodyohʉ.

20 Hangue stá zon'ahʉ pa ga ñahʉ. Nuga dí 'bacua ja ri thandihʉ dí that'i co ya cadena ngue'a dí tø'mi nú'a ra hña'ti xa ñatcaguihʉ Ajua nújʉ dyá me Israelhʉ.

21 Nu'bʉ́ nuya nda gá xodyo bi 'ñemba ra cu Pablo:

—Nuje ni 'nara hɛ'mi hinte stá hañhe de guehni Judea de gue'a'i, ne ni 'na de gue nú'ʉ ma mixodyohʉ xqui 'ñehe de guehni hinte xa xicje de gue'a'i, nixi xa ñap'a'i.

22 Dí ne ga øhe nú'a guí ma de nú'a guí camfri, ngue'a dí pahe gue habʉraza ñama'ñʉ ya ja'i de nuna ra 'ra'yo jamfri.

23 Nepʉ bi mámbi'ʉ te ra pa mi ma da yopa ña'ʉ ma'na'qui. Y nu mi dat'a nú'a ra pa'a xqui mañ'ʉ, ndunthi de gue'ʉ bi zønga habʉ mi 'bʉ ra cu Pablo. Desde mi xudi bi mʉdi bi ña'a asta mi nde tobya mi zofo ya ja'i de hanja ri manda Ajua. Nú'á mi ma de rá ley ra Moise ne gatho nú'a xqui 'yofo ma'ra yá 'mɛhni Ajua, pa nu'ʉ́ da gamfri nehe gue ra Jesu go gue'a ra Cristo nú'a to'o bá pɛhna Ajua pa da nda.

24 Nepʉ 'ra de gue'ʉ bi gamfri nú'a mi manga ra cu Pablo, pe nu ma'ra himbi gamfri.

25 Ne 'ra de gue'ʉ bi ntsanoyasɛ ne bi mʉdi bi ma'ʉ. Pe ante da ma'ʉ ra cu Pablo bi 'ñembabi'ʉ:

—Go gue'a majuani bi manga ra badi Isaía po rá Maca Ndahi Ajua bi xipa ndu ma dadahʉ, ne bi 'ñena njaua:

26 Rí ma ua xipa nuya ja'i:
Ma gui 'yødehʉ, pe hinda zo ri mfenihʉ,
ma gui hyanthʉ, pe hingui ma gui pahʉ te rí bøni nú'a gui hyanthʉ.

27 Ngue'a xi xa megui ri mfenihʉ,
ne hinguí ne gui hñuxhʉ nt'øde nú'a guí ødehʉ,
ne hinguí ne gui pahʉ nú'a guí hanthʉ.
Nu'ahʉ hinguí ne gui hanthʉ,
nixi gui 'yødehʉ,
nixi gui pahʉ,
ngue'a hinguí ne gui ntsø'mhʉ pa ga pun'a ri ts'oquihʉ.
Guehna manga ra Maca T'ofo.

28 Hangue pahʉ xá hño gue desde nubya ma da t'umbabi ra noya dega mpøhø nú'ʉ hingyá xodyo. Nuga dí camfri gue nu'ʉ́ ha, ma da 'yøde ne da gamfri.

29 Ne nu mi uadi bi manga njabʉ ra cu Pablo, ya xodyo bi ma ne mri ntsanoya sɛhɛ'ʉ.

30 Ha nura cu Pablo bi 'mʉhni maxøgue yo njɛya ja 'nara ngu dega njut'i, ne mi umba ntsaya gatho nú'ʉ mi tsøni pa da ñaui.

31 Ne mi zofo ya ja'i hanja go ri manda Ajua, ne mi xipabi'ʉ de ra Zidada Jesucristo. Himi tsu da ña, ne hinto mi hacuabi'a.

RA ROMANU
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ą BI 'YOPABI YA GAMFRI ME NROMA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Nroma

1 Núgui drá Pablo, rá 'bɛgogui ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Ajuą ra Dada bi zoncagui pa ga 'ñapostol, ne xa hñuxcagui pa ga mąmba rá mąca hoga noya'ą.
2 Nuna mąca hoga noyaną, guehna bi ñągui maya'bʉ Ajuą ja ra Mąca T'ofo nú'ą bi 'yofo yá 'mɛhni'ą.
3 Y nuna mąca hoga noyaną xicjʉ de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo nú'ą to'o rá T'ʉ Ajuą, ne utcaguihʉ gue nú'ą ra T'ʉ'ą, de rá ndo'yo, bá ehe de rá ji ra ndą Davi,
4 pe de rá ndąhi xá nt'axi bi fądi gue go gue'ą rá T'ʉ Ajuą, ngue'ą co rá dąnga ts'ɛdi bi yopa nte de ja ya du.
5 Po rá ngue'ą, Ajuą xa 'racagui ra 'bɛfi dega apostol pa ga mąnga ra mąca hoga noya gatho ja ya hnini, pa da gamfri'ʉ ne da 'yøte Ajuą. Guehna ra 'bɛfi dí pɛfi pa nuya ją'i da nsundabi rá mąca thuhu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
6 Hangue nehe nu'ahʉ, Ajuą xa zohn'a'ihʉ pa gui tɛnhʉ ra Zidada Jesucristo.
7 Hangue dí op'ahʉ gatho'ihʉ zi cuhʉ guí 'bʉhʉbʉ Nroma, nú'ahʉ xi ri mą'ahʉ Ajuą ne xa zohn'a'ihʉ pa gui nt'axquihʉ. Ajuą ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da ją̨p'a'ihʉ ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Ra apostol Pablo ne da zønga ya cu me Nroma

8 Nuya ya mʉdi noya dí op'ahʉ ja ma carta, dí xi'ahʉ gue dí umba njamądi Ajuą ma Dadahʉ por gatho'ihʉ de rá thuhu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ngue'ą habʉraza ja ra ximhai hmą gue xi xcá camfrihʉ xá hño.
9 Ajuą dí pɛpabi con gatho ma coraso pa da ntʉnga nú'ą ra mąca hoga noya nú'ą habʉ xicjʉ de rá mąca T'ʉ'ą, y nu'ą́ go gue'ą pądi gue nząntho dí apabi'ą por gue'ahʉ.
10 Masque stá tø'ma ndunthi ya pa pa ga mabʉ ga tsøñ'ahʉ, pe hinstá tsaya ga apa Ajuą pa da xoga ra gosthi pa da za ga mabʉ 'nitho. Hønsɛ go dí tø'ma nú'ą ra pa da mąñ'ą Ajuą pa ga mabʉ.
11 Ngue'ą xi dí ne ga mabʉ ga 'bʉi con gue'ahʉ pa da za ga u't'a'ihʉ ra mfądi nú'ą xa 'ñutcagui ra Mąca Ndąhi, pa ma'na da nja ri jamfrihʉ.
12 Y dí mą gue numa jamfrihʉ da 'racjʉ ra ts'ɛdi 'na ngu ma'na. Nuri jamfrihʉ da jaqui ma'na da zɛ ma jamfri, ha numa jamfriga da ja'ahʉ ma'na da zɛ ri jamfrihʉ nehe, ngue'ą 'nat'a ma jamfrihʉ.
13 Ne dí ne gui pądihʉ, ma zi cu'ihʉ, gue ndunthi ya i'qui stá huts'i ga mabʉ ga tsøñ'a'ihʉ, pe tobya hinxa za. Dí ne ga mabʉ pa ga fax'ahʉ ngu stá faxa ma'ra ya cu ja ma'ra ya hnini.
14 Ngue'ą xuá 'bɛncagui ga xipa gatho ya ją'i nuna mąca hoga t'øde de ra mpøhø, hangue mahyoni gatho ga zofo, ngu nú'ʉ ñą griego ne ngu nú'ʉ ñą ma'ra ya hñąqui, ngu nú'ʉ ya bąmhyą ne ngu nú'ʉ hinte yá fądi.
15 Hangue nú'ą ra pa go da ne Ajuą, nugui xi dí ne ga mabʉ pa ga mąnga ra mąca hoga t'øde nehe nubʉ Nroma.

Rá ts'ɛdi ra mąca hoga t'øde

16 Hindí ntsa pa ga mąnga ra mąca hoga t'øde, ngue'ą go gue'ą 'nara noya dega ts'ɛdi nú'ą xuá pɛhna Ajuą pa da pøhø gatho nú'ʉ to'o da gamfri, ra mʉdi ya xodyo, nepʉ gatho nu ma'ra ya ją'i.
17 Nuna mąca hoga t'ødeną udi gue Ajuą mą gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'ʉ to'o camfri, y nu'ʉ́ 'bʉi xá hño co Ajuą hønsɛ po yá jamfri. Mą njabʉ nehe ra Ndąxjua T'ofo habʉ ena: "Nu'ą tó'o xa gamfri, ya hinte ma ts'oqui tu, nú'ą́ pɛ'tsa 'nara 'ra'yo te."

Yá thai tu ya meximhai

18 Ajuą utuabi ya meximhai tengu rá ndągui rá cuɛ'ą, ne brí nhyoqui'ą pa dua pɛhna ra castigo de mahets'i pa da zʉdi nú'ʉ ya ts'o'yøde hingui ne da 'øt'e xá hño. Ajuą ri ncuɛ ngue'ą nuya ją'i masque pądi gue 'bʉi Ajuą ne pądi te rí 'ñepi da 'øt'e'ʉ, pe hingui øt'e, nu'ʉ́ ri sigui co yá 'ñąqu'equ'ei ne yá ts'oqui.

19 Gatho nú'ą te da za da fądi de Ajuą,
nu'ɨ́ xa t'utuabi xá hño, y nu Ajuą go guesɛ
xa 'ñutuabi'ɨ.
20 Desde nú'bɨ Ajuą bi hyoca ra ximhai,
desde gue'bɨ, Ajuą bi 'ñutuabi'ɨ tengu rá
'mɨi'ą. Gatho nú'ɨ ya t'øt'e ri hnequi, gue'ɨ
utuabi ya ją'i tengu rá 'mɨi Ajuą nú'ą hini
hnequi, y njabɨ ri hnequi gue Ajuą 'bɨi
ne ja rá ts'ɛdi pa nzą̨ntho. Hangue ya ją'i
hingui tsa te da dądi de nú'ą te xa 'yøt'e'ɨ.
21 Nu'ɨ́, masque bi bądi Ajuą, pe himbi
ne bi nsunda'ɨ ngu rí 'ñepi, nixi bi umba
njamądi de gatho ya hño xa hñą̨ni'ɨ. Nu'ą
bi 'yøt'e, bi ts'oca yá mfeni ne bi megui yá
coraso pa himbi za bi bądi nda'ą ra hño
nda'ą ra 'ñɨ.
22 Masque mi eñ'ɨ gue xi myá bą̨mhyą,
pe hinte myá fądi.
23 Hangue bi zogui nú'ą ra søcambeni mi
'ñepi da umbabi Ajuą nú'ą xá nsunda ne
pɛ'tsa ra te nzą̨ntho, pa go bi xøcambeni ya
c'oi nú'ɨ xa thoqui ngu yá 'bai ya ją'i nú'ɨ
pɛ'tsi da du, nehe ya c'oi nú'ɨ xa thoqui ngu
rá 'bai 'nara ts'ints'ɨ, ne nú'ɨ ngu rá 'bai
'nara mbo'ni, ne nú'ɨ ya c'oi dega qu'eñą.
24 Hangue Ajuą bi hyɛtho ya meximhai
pa bi 'yøt'a gatho nuya ts'onc'at'i mi beni
ja yá mfeni, y njabɨ bi 'bɛtua sɛhɛ yá tsa yá
ndo'yo'ɨ.
25 Ngue'ą nuya meximhai'ɨ bi zogui nú'ą
Ajuą majuą̨ni pa go bi dɛna nú'ɨ t'embabi
gue go gue'ɨ Ajuą; y nuya ją'i'ɨ go bi
nsunda nuya t'øt'e nú'ɨ xa hyoca Ajuą,
hingo bi nsunda Ajuą to'o bi hyoca gatho,
ne xá nsunda rá thuhu'ą pa nzą̨ntho.
26 Hangue Ajuą bi hyɛtho'ɨ pa bi 'ño ja
yá hne dega 'bɛtsa, asta ya 'bɛhñą bi hñuxui
yá mi'bɛhñą̨ui hingo hønsɛ co ya 'ñøhø ngu
nú'ą xqui manda Ajuą.
27 Nehe ya 'ñøhø bi mɛ'tsa 'nara
ts'onc'at'i pa da hñuxui yá mi'ñøhøui hingo
hønsɛ co ya 'bɛhñą, y njabɨ 'ñøhø co 'ñøhø bi
'yøt'a ra t'øt'e xi xá nts'o. Hangue ja guesɛ'ɨ
bi hñą̨ni nú'ą mi 'ñepi da hñą̨ni'ɨ por yá
ts'ot'øt'e.
28 Nehe nguetho himbi ho da beni'ɨ de
Ajuą, hangue nu Ajuą bi hyɛtho'ɨ pa bi beni
ya mfeni xá nts'o ne pa bi 'yøt'e nú'ą himri
'ñepi'ɨ,
29 ne bi 'yøt'e'ɨ ya t'øt'e hingui ho,
ne bi mɛ'tsa ndunthi ya ts'onc'at'i ne ya
ts'omfeni. Myá nduste, myá hyote, myá
'yøt'atuhni, myá hyate, myá ts'o'mɨi, myá
nønte,
30 mi jɨ'tsua ya nc'uamba ma'ra, mi ɨtsa
Ajuą, myá 'ñąqu'equ'ei, mri 'ñexa sɛhɛ, mi
beni hanja da za da 'yøt'a ya t'øt'e xá nts'o,
myá ts'o'yøde co yá dada yá nąną.
31 Bi ts'oca yá mfeni hangue himi pądi
nda'ą ra hño nda'ą ra 'ñɨ, ne himbi cumpli
yá noya. Ne himbi mɛ'tsa ra hmą̨te co yá
ją'i, ne himbi mɛ'tsa ra huecate.
32 Nehe nubya njabɨ, masque pądi ya ją'i
nú'ą te xa mą Ajuą, gue nu'ɨ tó'o øt'a nuya
t'øt'e'ɨ rí 'ñepi da du, pe masque pądi njabɨ,
pe nu'ɨ́ øt'e nuya ya ts'ot'øt'e, y hingue
hønsɛ øt'e, nehe ri johyaui nú'ɨ ma'ra to'o
handi'ɨ øt'a njabɨ nehe.

2

Ajuą ma da hñą̨'mba nguɛnda yá ts'oqui ya ją'i co ra hoga ts'ɨtbi

1 Hangue dá ngu'ą dá ngu, otho te grí
ncøni nú'i guí 'yø de nú'ą te øt'a ma'ra,
ngue'ą nú'ą ra ora guí 'yø de nú'ą te øt'a
ma'ra, nu'í guí ncondena sɛhɛ, ngue'ą guí
øt'a nehe ngu øt'a nú'ɨ ma'ra.
2 Dí pądihɨ gue Ajuą ma da hñą̨'mba
nguɛnda co ra hoga ts'ɨtbi nú'ɨ to'o øt'a ya
ts'oqui.
3 Hangue 'bɨ nú'i guí 'yø de ma'ra ne guí
øt'a nehe ngu øt'e'ɨ, oguí beni gue ma gui
mpont'ui rá cuɛ Ajuą nú'ą ra pa da hñą̨p'a
nguɛnda.
4 Oxqui beni gue ngue'ą Ajuą xi ra hoją̨'i
con gue'i ne xa zɛ't'a ri nts'o'mɨi ne astabya
hinxa castiga'i, gue nu'i da za gui sigui gui
'yøt'a ya ts'oqui. Pądi gue Ajuą ra hoją̨'i con
gue'i pa gui ñobri.
5 Pe nu'í hinguí ne, ngue'ą xi rá me
ri coraso ne hinguí øde ne hinguí ñobri,
hangue ma'na ma da castiga'i nú'ą ra pa
da hnequi rá cuɛ Ajuą pa da 'yøt'a rá hoga
ts'ɨtbi'ą.
6 Y nu'ą́ ma da umbabi nú'ą rí 'ñepabi
cada 'na ngu nú'ą xa mɛfi.
7 Nu'ą́ ma da umba ra te pa nzą̨ntho nú'ɨ
to'o xa hyomba rá nsunda ne xa hyoni pa
Ajuą da 'ñe'tsua yá nsu ne xa hyonga ra te
pa nzą̨ntho, ne hinxa zabi xa 'yøt'a ya hoga
'bɛfi.

8 Pe pa ya ts'o'yøde nú'ʉ 'mɛt'o go øt'a
nú'ą hingui ho, ne hingo ne da 'yøt'a nú'ą
xá hño, Ajuą ma da umbabi'ʉ 'nara castigo
con gatho rá cuɛ.
9 Ma da nja ya dąnga ʉgui ne ya dumʉi pa
gatho nú'ʉ ya jąi øt'a ya ts'oqui, rá mʉdi pa
ya xodyo, nepʉ pa gatho ma'ra ya jąi.
10 Pe Ajuą ma da cʉ'ta ja rá nsunda gatho
nú'ʉ to'o xa mɛfi ya hoga 'bɛfi. Nehe ma da
'ñe'tsua yá nsu ne da umba ra hoga'mʉi, rá
mʉdi pa ya xodyo, nepʉ pa gatho ma'ra ya
jąi.
11 Ngue'ą Ajuą hinda ma da huahnitho
ya jąi nura ora da hñą'mba nguɛnda'ʉ.
12 Ajuą ma da hñą'mba nguɛnda gatho
ya jąi mahyɛgui, ngue'ą gatho nú'ʉ to'o xa
'yøt'a ya ts'oqui masque hinxa bątua rá ley
ra Moise, nu'ʉ́ ma dra thą'mba nguɛnda
ne dra castiga nsinque da the'ta ra ley; ha
gatho nú'ʉ bi bądi ra ley ne himbi 'yøt'a
nú'ą mą, nu'ʉ́ ma da thą'mba nguɛnda ngu
nú'ą mąnga nú'ą ra ley'ą.
13 Ngue'ą hingue nú'ʉ xa 'yødetho rá ley
ra Moise gue go gue'ʉ 'bʉi xá hño co Ajuą,
hina, pe nú'ʉ to'o øte ra ley hą, go gue'ʉ ma
da hmą gue hinte ma ts'oqui tu.
14 Ne nú'ą ra ora nuya jąi hingyá xodyo
øt'a sɛhɛ'ʉ nú'ą xá hño ngu nú'ą mąnga rá
ley ra Moise, njabʉ ri hnequi gue pɛ'tsa
sɛhɛ 'nayá ley, masque hinxa bądi rá ley ra
Moise.
15 Ja gue'ʉ ri hnequini 'nara ley ngu xa
nt'ofo ja yá coraso. Nehe nu'ʉ́ pɛ'tsa 'nayá
ts'ɛdisɛ pa da bądi ua xá hño nú'ą øt'e'ʉ ua
hina; nehe yá mfeni xipabi gue hingui ho
nú'ą øt'e, o ja ra ora xipabi gue xa 'yøt'a xá
hño.
16 Nehe ma da njabʉ nú'ą ra pa'ą sta
'yøt'a ra nsʉca uɛnda Ajuą ngu nú'ą gra
'mʉi yá mfeni ya jąi, masque nú'ą xqui
beni mant'ągui'ʉ. Ne nú'ą to'o ma da
hñą nguɛnda go ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
Njabʉ udi ra mąca hoga noya nú'ą xa
'bɛncagui ga mą.

Ya xodyo ne ra ley nú'ą bi 'yofo ra Moise

17 Nu'i xodyo, guí beni gue ja ri nsu
ngue'ą grá xodyo, ne guí camfri gue guí 'bʉi
xá hño ngue'ą guí pɛ'tsua rá ley ra Moise,
ne grí 'ñets'i ngue'ą guí nsunda nú'ą ra Ajuą
majuąni,
18 ne guí pątua rá paha'ą, ne guí pądi gui
huahna nú'ą xá hño ngue'ą njabʉ u't'a'i ra
ley.
19 Ne nu'i guí camfri gue da za gui cʉhna
ma'ra ya jąi ja ra uɛnda ya goda, y guí ngu
'nara ñot'i pa nú'ʉ 'bʉi ja ra 'bɛxuui.
20 Y guí camfri gue da za gui utui ma'ra ya
jąi nú'ʉ 'ñena ya t'ʉbątsitho hinte yá fądi,
ngue'ą nú'ą ra ley guí pɛ'tsi ja xcá tsʉhni ra
hoga mfądi ne nú'ą majuąni.
21 Nú'i guí utui ma'ra, ¿hanja hingo guí
øt'e nehe nú'ą guí udi? Y nú'i guí mą gue
hinda mpe 'na, ¿ha gue nu'i hinguí mpe?
22 Nú'i guí mą gue hingui tsa da ts'inga
'nara medinthąti, ¿ha gue nu'i hinguí øt'a
njabʉ? Nú'i guí ʉtsa ya c'oi, pe ¿ha gue
hinguí mpe ja yá nijąʉ?
23 Nú'i grí 'ñets'i ngue'ą guí pɛ'tsua rá
ley ra Moise, ¿ha gue hinguí 'bɛtua rá tsa
Ajuą ngue'ą hinguí øt'a nú'ą mąnga nú'ą ra
ley'ą?
24 Hangue ja ra Mąca T'ofo 'nará 'mɛhni
Ajuą bi xipa ya xodyo ne bi 'ñembi: "Ya jąi
nú'ʉ hingyá xodyo ñąma'ñʉ de Ajuą po rá
ngue'ahʉ."
25 Nubyá nura circuncisio go gue'ą ngu
'nara seña nú'ą xa thuts'i ja ri ndo'yohʉ ne
go gue'ą ra nt'udi de ra cohi nú'ą bi gohi
Ajuą co ndu ri dadahʉ ra Abrá. Nú'ą ra
seña'ą da max'ahʉ ndunthi 'bʉ gui 'yøthʉ
nú'ą mąnga ra ley. Pe nu'bʉ hingui øthʉ
ngu mąnga ra ley, nu'bʉ́ ra nt'udi de ra cohi
ja ra uɛnda hinga ra nt'udi.
26 Nehe nu'bʉ nú'ʉ ya jąi hingyá xodyo
nú'ʉ to'o hingui pɛ'tsa nuna seña, nu'bʉ
nú'ʉ pɛfi ya hoga 'bɛfi ngu nú'ʉ mąnga ra
ley, nu'bʉ́ nehe'ʉ Ajuą ma da hyandi gue ja
ra uɛnda pɛ'tsa nú'ą ra seña de ra cohi.
27 Ne njabʉ nú'ą to'o hingrá xodyo, ma
da 'ñudi gue nu'i grá 'yøt'ats'oqui, ngue'ą
nu'ą́ desde bi 'mʉi xa gohi rá ndo'yo ngu
bi hyoca Ajuą nsi ra seña pe xa 'yøt'a ya
hoga 'bɛfi ngu nú'ʉ mąnga ra ley, ha nu'i
guí pɛ'tsa ra seña de ra cohi ne guí pɛ'tsa rá
ley Ajuą nt'ofo, pe hinguí øte nura ley'ą.
28 Hangue ra xodyo xi majuąni hingo
nú'ą de rá 'baitho, ne ra seña xi majuąni
hingo nú'ą hnequi de thi ja rá ndo'yo.
29 Pe nu'ą xi majuąni ra xodyo, gue'ą nú'ą
to'o øta Ajuą ja rá coraso, ha nu'ą ra seña

xi majuạni, gue'ạ nú'ạ ja mbo ja rá coraso 'na, nú'ạ ra señạ xa 'yøt'a Ajuạ ja rá te 'na, hingue nú'ạ t'øt'e ja rá ndo'yo ngu xa nt'ofo ja ra ley. Y nú'ʉ to'o xi majuạni ya xodyo ngue'ạ øtạ Ajuạ ja yá coraso, go gue'ʉ ma da 'ñe'tsua yá nsu Ajuạ, hingo ya jạ'i.

3

1 Nu'bʉ́, ¿te ma'na ra mfats'i pɛ'tsa ra xodyo? O ¿te ma mfats'i hạni de ja ra señạ de ra cohi?
2 Ndunthi ya mfats'i pɛ'tsa ya xodyo nú'ạ hingui pɛ'tsa nú'ʉ ma'ra ya jạ'i. 'Na de nuya mfats'i'ʉ gue'ạ gue Ajuạ bi umba rá noya'ạ pa go bi su'ʉ.
3 'Ra de gue'ʉ himbi gamfri nú'ạ bi ñạ'tuabi'ʉ Ajuạ, pe nu'ạ́ hingui ne da 'ñena gue Ajuạ hinda ma da cumpli nú'ạ xa ñạgui.
4 Hanja hina, nu'ạ́ ma da cumpli nú'ạ xa ñạgui. Ajuạ hinga ma ga ec'uambahʉ, ma'na xá hño ga beñhʉ gue gatho ya jạ'i go ya c'uamba y hingo Ajuạ. Ngu mạnga ja ra Mạca T'ofo habʉ sipa Ajuạ njaua ne ena:
Ma da fạdi gue go gue'i guí mạnga majuạni, y ma gui ntạte nú'ạ ra pa da 'ñec'uamba'i ya jạ'i.
5 'Nara jạ'i tsa da 'ñena njaua: "Nu'bʉ ma ts'oquihʉ japi da hnequi tengu rá hoga'mʉi Ajuạ, nu'bʉ́ ¿ha gue ra hoga ts'ʉtbi da castigaguihʉ?" Njabʉ mạnga nú'ʉ ma'ra ya jạ'i, hingo dí mạngá.
6 Hina, nujʉ́ hinda za ga beñhʉ ngu beñ'ʉ. Ngue'ạ nu'bʉ di njabʉ ngu nú'ạ mạñ'ʉ, nu'bʉ́ ¿hanja da za da 'yøt'a ra ts'ʉtbi'ạ co ra ximhai?
7 'Nara jạ'i tsa da 'ñena njaua: "Nu'bʉ por 'nara nc'uamba ga mạ ga japi da hnequi rá nsunda Ajuạ ngue'ạ ja ri hnecni gue Ajuạ cumpli rá noya, nu'bʉ́ ¿ha gue rí 'ñepabi da castigagui?"
8 Ne asta da za da 'ñena 'nara jạ'i gue 'na da za da 'yøt'a nú'ạ xá nts'o pa da nja ra hño. 'Ra xa gʉscagui ra nc'uamba y 'bai mạñ'ʉ gue guehna dí udi. Nuya jạ'i'ʉ rí 'ñepabi da sɛcuabi 'nara castigo.

Gathoguihʉ dí tuhʉ ya thai

9 Hangue ¿te ga beñhʉ? ¿Ha gue ga beñhʉ gue nújʉ dyá xodyohʉ ma'na dí 'bʉhʉ xá hño que ma'ra ya jạ'i? Hina, hingui tsa; ngue'ạ ya stá mạ gue gathoguihʉ, ngu ya xodyo ngu nú'ʉ hingyá xodyo, gathoguihʉ dí ohʉ ja rá 'yɛ ra ts'oqui.
10 Hangue ra Mạca T'ofo enga njaua:
Jo'o ni 'na nú'ạ hindi tu ya ts'oqui. Hạhạ, jo'o ni 'na.
11 Jo'o ni 'nara jạ'i nú'ạ strá nt'axi rá mfeni, ne jo'o ni 'na to'o di honi Ajuạ.
12 Gatho'ʉ ya ts'o'yøde, gatho'ʉ xa nts'oqui. Ni 'na hingui øt'a xá hño, hạhạ ni 'na.
13 Yá ne'ʉ xá nts'o, nja ngu 'nara nt'agui xots'i;
ne nzạntho hate'ʉ.
Nehe xá nts'uni yá ne, nja ngu rá ne ra qu'eñạ nú'ạ hote.
14 Øni ya ts'one de yá ne, ne ya noya dega cuɛ.
15 Co 'na tʉi nu'ʉ́ da ma hnest'ihi pa da hyo yá miqu'eiui.
16 Habʉraza 'yo'ʉ øt'a ya nhuati ne tsogui ya ʉgui,
17 y hinxa bạdi'ʉ hanja da 'mʉi'ʉ te rá 'ñentho.
18 Y nu'ʉ́ ni ts'ʉ hingui tsupabi rá cuɛ Ajuạ.
19 Nubyá dí pạdihʉ gue nú'ạ mạnga ja rá ley ra Moise, mạ pa nú'ʉ to'o 'bʉ ja nú'ạ ra ley'ạ pa da mɛ'tsa yá tsa y da go'ta yá ne, pa njabʉ nu'ʉ́ ne gatho ma'ra ya jạ'i de ra ximhai da dø'ma nú'ạ ra castigo ma da hñạni de Ajuạ.
20 Ngue'ạ ni 'nara jạ'i hinxa 'yøt'e gatho nú'ạ manda ja ra ley. Hangue enga ja ra Mạca T'ofo gue Ajuạ hinda ma da mạ gue ni 'nara jạ'i hingui tu ra ts'oqui, masque da 'mʉi 'ra da 'ñena gue xa 'yøt'a ngu nú'ạ mạnga ra ley. Ngue'ạ nu'ạraza ra ley xo'tsuabi yá ts'oqui ya jạ'i.

Ra mpøhø bí ehe po ra jamfri

21 Pe nubya Ajuạ xa 'ñudi 'nara hño pa ra meximhai, y nura hño'ạ, nú'ạ hanja grá 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi'ạ. Pe nura hño'ạ hingui pɛ'tsi te da nu ni co ni 'nara ley, masque ja dí mạhmạ ja rá ley ra Moise ne ja nú'ạ bi 'yofo ma'ra yá 'mɛhni Ajuạ.
22 Nuna dạnga hñonạ mạ gue nu'ạ tó'o camfri ra Zidada Jesucristo ya 'bʉi xá hño ja rá thandi Ajuạ. Y nuna hñonạ ja pa gatho nuto da gamfri'ạ, ngue'ạ gatho ya jạ'i mahyɛgui, gue dra xodyo gue hindra xodyo.

23 Y gathoguihʉ dyá 'yøt'ats'oquihʉ, ne ni
'na de guecjʉ hingui tsa ga 'yohʉ xá hño ngu
ri ho Ajuą.
24 Pe nu'ą́ xi ra hoją'i, hangue mą de
rá pahasɛ gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ
ngue'ą dí camfrihʉ ra Zidada Jesucristo.
Ajuą tsa da mą njabʉ ngue'ą ra Zidada
Jesucristo ya bi gutca ma thaihʉ.
25 Ajuą bá pɛhna ra Zidada Jesucristo pa
bi du ja ra pont'i ngu 'nara hñą'ti, pa bi
hñąga ma ts'oquihʉ po rá mąca ji bi mani,
pa njabʉ nu'ą tó'o da gamfri'ą ya hinda ma
da zʉtua rá cuɛ Ajuą. Njabʉ bi 'yøt'a Ajuą
pa bi 'ñudi rá hoga ts'ʉtbi, masque himi
hnequihmą ngue'ą po rá mąca pasencia
hinxqui castiga ya ją'i nuya pa xqui thogui.
26 Ha nubyá, po rá du rá T'ʉ, Ajuą bi 'ñudi
rá hoga ts'ʉtbi, ne nu'ą́ mą gue ya hinte ma
ts'oqui tu nú'ʉ to'o camfri ra Zidada Jesu.
27 Hangue nubya hingui tsa to da 'ñets'i.
'Bʉ xa za 'na xa mɛ ya hoga 'bɛfi ngu nú'ʉ
mąnga rá ley ra Moise pa xa mpøhøhmą,
nu'bʉ́ xa zahmą xa 'ñets'i. Pe nuto ya hinte
ma ts'oqui tu ngue'ą xa gamfri ra Zidada
Jesucristo, nu'ą́ hingui tsa da 'ñets'i.
28 Ngue'ą dí pąhʉ xá hño gue Ajuą mą gue
ya hinte ma ts'oqui tu nú'ą to'o camfri ra
Zidada Jesu nsinque te da nu co ya 'bɛfi de
ra ley.
29 ¿Xi ha gue Ajuą go ra Ajuą nsøctho pa
ya xodyo? ¿Ha hingrá Ajuą nehe pa nuya
ją'i hingyá xodyo? Hąhą, go gue'ą ra Ajuą
nehe pa gue'ʉ.
30 Ngue'ą 'nat'a Ajuą 'bʉi, y nú'ą́ mą gue
ya hinte ma ts'oqui tu ya xodyo nú'ʉ pɛ'tsa
ra seña de ra cohi ja yá ndo'yo nú'bʉ camfri
ra Zidada Jesucristo. Nehe go guet'ą Ajuą
mą gue nehe nú'ʉ hingui pɛ'tsa ra seña ja yá
ndo'yo ya hinte tu nú'bʉ camfri'ʉ ra Zidada
Jesucristo.
31 ¿Ha gue dí puthʉ rá ley ra Moise ngue'ą
dí udihʉ ra jamfri de ra Zidada Jesucristo?
Hina, hinda za da feni njabʉ, ngue'ą nujʉ́
ma'na dí umfʉ rá ts'ɛdi nura ley'ą.

4

Ra Abrá himbi mpøhø po nuya hoga 'bɛfi bi 'yøt'e

1 Xi ra Abrá nú'ą ma mʉdi dadahʉ nújʉ
dyá xodyohʉ, ¿te rá 'bɛ da za ga beñhʉ 'bʉ
de gue'ą?
2 Nu'bʉ Ajuą xa mąhmą gue ra Abrá ya
hinte ma ts'oqui mi tu por yá hoga 'bɛfi
mi øt'e, nu'bʉ́ nu'ą́ xa zahmą xa 'ñets'i. Pe
hina, himbi za bi 'ñets'i ja rá thandi Ajuą.
3 Ngue'ą ra Mąca T'ofo enga njaua: "Ra
Abrá bi gamfri gue mi ma da hñąni nú'ą
bi ñą'tuabi Ajuą, hangue Ajuą bi mą gue ra
Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu."
4 Nu'bʉ 'nara ją'i øt'a 'nara 'bɛfi, nurá
thąhą da t'umbi hingui t'umtho co ra
hñoją'i; t'umbabi ngue'ą xa mpɛfi ne thupi.
5 Pe nura ją'i to'o camfri Ajuą ne camfri
gue hingue po yá hoga 'bɛfi da za da mą
Ajuą gue ya hinte ma ts'oqui tu, nura ją'i'ą,
Ajuą da mą gue ya hinte tu ngue'ą bi gam-
fri'ą.
6 Nehe ra Davi xicjʉ gue Ajuą mąnga
nuna noyaną dega ją́pi. Nu'ą́ ena gue Ajuą
mą gue 'nara ją'i ya hinte ma ts'oqui tu
nsinque da 'yʉ'tua nguɛnda de yá 'bɛfi.
7 Ra Davi bi 'yofo njaua:
Ną́pi ndunthi nú'ą to'o xra pumba yá
ts'oqui.
8 Hąhą, ną́pi ndunthi nú'ą hingui mą Ajuą
te xa 'yøt'e.
9 Xi nuna ra noya dega ją́pi mąnga Ajuą,
¿ha gue mą pa gatho ya ją'i, o hønsɛ pa nú'ʉ
pɛ'tsa ra seña de ra cohi bi gohi Ajuą co ya
xodyo? Hina, nu'ą́ mą pa gatho. Dí pądihʉ
gue Ajuą bi mą gue ya hinte ma ts'oqui mi
tu ra Abrá ngue'ą bi gamfri'ą.
10 ¿Ha gue ra Abrá mi pɛ'tsa ra seña ja
rá ndo'yo nura ora'ą o hina? Hina, himi
pɛ'tsta nú'ą ra seña'ą, mi 'bʉtho njabʉ.
11 Nura seña de ra cohi bi thu'tsua ja rá
ndo'yo pe asta 'mɛfa; y nura seña'ą gue'ą
ngu 'nara seyo bi hñu'tsuabi Ajuą pa da
fądi gue ri muui nú'ą xqui mąñ'ą gue ra
Abrá hinte ma ts'oqui mi tu ngue'ą bi gam-
fri. Ajuą bi mą gue ra Abrá ya hinte mi
tu ante da thu'tsuabi nura seña, y njabʉ ra
Abrá bi ndada de gatho nú'ʉ to'o camfri
masque nu'ʉ́ hinxa mɛ'tsa nú'ą ra seña, pa
njabʉ nehe'ʉ Ajuą bi mą gue ya hinte tu'ʉ.
12 Nehe ra Abrá bi ndada de ya ją'i to'o
pɛ'tsa ra seña de ra cohi ne camfri, nú'ʉ to'o
hingue hønsɛ pɛ'tsa ra seña pe nehe tɛnba

rá jamfri ma dadahʉ ra Abrá nú'ą̱ to'o bi gamfri ante da thu'tsua ra señɑ.

Nujʉ ga hą̱ñhʉ ra hñą̱'ti nú'bʉ ga camfrihʉ

13 Ajuą̱ bi ñą̱'tua ra Abrá da umbabi ra ximhai ngu 'nara tsogui pa gue'ą̱ ne pa yá ją̱'i 'mɛfa de gue'ą̱. Bi ñą̱'tuabi pe hingue ngue'ą̱ xqui 'yøtɑ ra ndą̱xjua ley; nu'ą́ bi ñą̱'tuabi njabʉ ngue'ą̱ mi camfri ne ya hinte ma ts'oqui mi tu.

14 'Bʉ nú'ʉ to'o ri dɛna ra ndą̱xjua ley da gohui nú'ą̱ ra tsogui, nu'bʉ́ ra jamfri da bøni gue hinte ri muui, ne nú'ą̱ ra hñą̱'ti'ą̱ ma da njabʉtho.

15 Pe ra ley ri japi da hnequi rá cuɛ Ajuą̱ ngue'ą̱ dyá ts'o'yødehʉ, pe 'bʉ di otho 'nara ley, nu'bʉ́ ¿hanja gra ts'o'yødehʉ?

16 Hangue nura hñą̱'ti de ra tsogui ja pa nú'ʉ to'o camfri, pa njabʉ Ajuą̱ da za da unga ra tsogui po rá hñoją̱'i. Ma dra t'umbi pa gatho yá ją̱'i ra Abrá, hingue hønsɛ pa nú'ʉ to'o bi nte ja ra ley nepʉ bi gamfri, pe nehe pa nú'ʉ to'o hinxa te ja ra ley ne bi gamfri ngu bi gamfri ra Abrá nú'ą̱ to'o go ra dada de gathoguihʉ nújʉ dyá gamfrihʉ.

17 Ngu mą̱nga ja ra Mą̱ca T'ofo gue Ajuą̱ bi xipa ra Abrá ne bi 'ñembi: "Stá hux'a'i pa gui ndada de ndunthi ya hnini." Hangue ja rá thandi Ajuą̱ ra Abrá bi ndada de gatho nú'ʉ to'o camfri. Y nu'ą́ mi camfri gue Ajuą̱ tsa da japi da yopa nte nú'ʉ xa du, y ri manda nú'ą̱ hingui 'bʉitho, pa gue'ą̱ ja ra uɛnda ya 'bʉi.

18 Ne masque ngu xmá hñei, pe ra Abrá mi camfri gue da zøhø nú'ą̱ xqui xipabi Ajuą̱ ne bi sigui bi dø'mi. Hangue njabʉ nu'ą́ bi ndada de ndunthi ya hnini ngu nú'ą̱ xqui xipabi Ajuą̱ ne bi 'ñembabi: "Ma da ndunthi ri bą̱tsi da 'mʉi."

19 Ra Abrá xi mi ja rá jamfri gue da mɛ'tsa 'nará t'ʉ. Nu'ą́ himi jamasu ua ya mrá dą̱qu'ei, masque mi ma da got'a 'na nthebe njɛya. Nixi himi jamasu gue ra Sara nurá 'bɛhñą̱'ą̱ ya mrá dą̱qu'ei nehe ne hinxqui mɛ'tsa ni 'nara bą̱tsi.

20 Pe de nú'ą̱ xqui hñą̱'tuabi ni ts'ʉ himbi 'bɛ rá jamfri, nu'ą́ ma'na bi nja rá jamfri, ne bi nsunda Ajuą̱.

21 Ngue'ą̱ mi pą̱di xá hño gue Ajuą̱ mi ja rá ts'ɛdi pa da 'yøt'e ngu nú'ą̱ xqui ñą̱'tui.

22 Hangue por gue'ą̱ Ajuą̱ bi mą̱ gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá, ngue'ą̱ ra Abrá bi gamfri'ą̱.

23 Pe nuya noya nú'ʉ ena gue Ajuą̱ bi mą̱ gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá, himbi t'ofo hønsɛ pa ra Abrá;

24 bi t'ofo pa guecaguihʉ nehe, ngue'ą̱ Ajuą̱ mą̱ mahyɛgui de guecjʉ nújʉ dí camfrihʉ'ą̱. Dí camfrihʉ gue nu'ą́ pɛ'tsa ra ts'ɛdi pa bi 'yøt'e bi yopa nte ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

25 Nu'ą́ bri da pa bi du po rá ngue ma ts'oquihʉ, ne bi t'øt'e pa bi yopa nte pa bi t'udi gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ.

5

Ya hño nú'ʉ pɛ'tsa ra gamfri ngue'ą̱ Ajuą̱ xa mą̱ gue ya hinte ma ts'oqui tu

1 Nubyá Ajuą̱ xa mą̱ gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ ngue'ą̱ stá camfrihʉ'ą̱, hangue ya dí 'bʉhʉ te rá entho con gue'ą̱ por ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

2 Nehe ngue'ą̱ dá camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, hangue ya stá jonihʉ co Ajuą̱ ra Dada ne stá tsʉtuahʉ rá hñoją̱'i'ą̱. Y nubyá ya dí 'bʉhʉ ja nú'ą̱ ra hñoją̱'i'ą̱, ne dí tø'mhʉ co ndunthi ra johya nú'ą̱ ra pa ga 'bʉhʉ ja rá nsunda Ajuą̱.

3 Y hingue hønsɛ dí johyahʉ por gue'ą̱, nehe rí 'ñepi ga johyahʉ ora dí thohʉ ya ts'othogui, ngue'ą̱ dí pą̱dihʉ gue ya ts'othogui ri jacjʉ ga zɛdihʉ.

4 Y nu'bʉ ga zɛdihʉ, ga pøñhʉ 'radyá hoga gamfrihʉ, y por guehna ma'na da ndą̱ngui mą̱ nthø'matehʉ.

5 Y nuna nthø'matenąʉ hinda ma da njabʉtho nepʉ ga 'bɛ ma tsahʉ, ngue'ą̱ ra Mą̱ca Ndą̱hi nú'ą̱ xa t'acaguihʉ xa 'ñutcahʉ xá hño gue Ajuą̱ mą̱caguihʉ.

6 Dí pą̱hʉ gue Ajuą̱ mą̱caguihʉ, ngue'ą̱ ja nú'ą̱ ra pa xqui beni'ą̱, bá pɛhna ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo pa bi du po rá nguecjʉ nújʉ ndyá dą̱dits'oquihʉ, ngue'ą̱ nujʉ otho ma ts'ɛdihʉ pa ga mpøhøsɛhʉ.

7 Xi xá hñei to da ne da du po rá ngue 'nará miqu'eiui nú'ą̱ di øthmą̱ xá hño, pe ja ra ora da za 'na da rezga da du po rá ngue 'nara hoją̱'i.

8 Pe Ajuą̱ xa 'ñutcaguihʉ tengu rá ndą̱ngui rá hmą̱te nú'ą̱ pɛscahʉ, ngue'ą̱ masque

'nandyá dạdits'oquihʉ, pe bá pɛhna ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo pa bi du po rá nguecjʉ.
9 Y núbya ya gue nu'ạ́ bi du pa bi ñạngaguihʉ co rá mạca ji, ne ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ, nu'bʉ́ nubyá go dí tø'mhʉ gue nu'ạ́ da ñạngaguihʉ de rá cuɛ Ajuạ sta 'ñepʉ.
10 Nujʉ ndí ncontrahʉ co Ajuạ, pe nubyá dí mạ́dihʉ con gue'ạ po rá du rá mạca T'ʉ. Y núbya stá mạ́dihʉ con gue'ạ, dí pạdihʉ gue ma ga mpøhøhʉ po rá te'ạ.
11 Pe hingue hønsɛ'ạ, nehe nujʉ dí johyahʉ ndunthi ngue'ạ dí 'bʉhʉ xá hño co Ajuạ por nú'ạ bi 'øt'e ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ngue'ạ por nú'ạ bi 'øt'e'ạ ya stá mạ́dihʉ co Ajuạ.

Nú'ạ bi 'øtcahʉ ra Adá y nú'ạ bi 'øt'a ra Zidada Jesucristo pa guecjʉ

12 Hangue nu mi yʉt'a ra ts'oqui gatho ja ra meximhai, bi yʉt'i po nú'ạ bi 'øt'a 'nara 'ñøhø, y go gue'ạ numa mʉdi dadahʉ. Nehe po rá nts'o'øde'ạ ra du bi yʉt'i ja gatho ya jạ'i, ngue'ạ xa t'øt'a ra uɛnda gue gatho bi 'øt'a ra ts'oqui.
13 Hangue ante da thuxa ra ley ya mi ja ra ts'oqui ja ra ximhai, pe nú'ʉ ya ts'oqui bi t'øt'e himbi thạnga nguɛnda ngue'ạ hinxqui thusta ra ley, ngue'ạ hingui tsa da thạnga nguɛnda ya ts'oqui nu habʉ otho ni 'nara ley.
14 Pe madi njabʉ, ra du bi ntạte ja ya jạ'i desde ra Adá asta ra Moise, masque nú'ʉ ya jạ'i'ʉ himbi 'øt'a ngu nú'ạ ra nts'o'øde bi 'øt'a ra Adá. Nura Adá po nú'ạ bi 'øt'asɛ hangue bi nja ra du pa gathoguihʉ; njabʉ nehe bi 'ñehe ra Zidada Jesucristo bi 'øt'asɛ pa bi nja ra te pa nzạntho.
15 Pe nú'ạ ra ts'oqui bi 'øt'a ra Adá hinga ra dạngui ngu nú'ạ ra 'baha bi unga Ajuạ dega hñojạ'i. Po rá ngue rá ts'oqui 'nadra 'ñøhø bi nja ra du pa gatho, pe Ajuạ po rá hñojạ'i bá pɛhna 'nadra 'ñøhø nehe pa da unga ra te pa nzạntho ngu 'nara 'baha pa gatho ya jạ'i po rá hñojạ'i nú'ạ 'nadra 'ñøhø. Y nura 'ñøhø'ạ go gue'ạ ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
16 Ra ts'oqui dí tuhʉ por nú'ạ bi 'øt'a 'nada ra jạ'i hinga ra dạngui ngu nú'ạ ra 'baha xa t'acjʉ. Ajuạ bi hñạ'mba nguɛnda de nú'ạ 'nadra ts'oqui, ne bi 'yɛ'mba ra du pa gatho ya jạ'i; pe 'mɛfa Ajuạ po rá hñojạ'i bi unga nura 'baha'ạ masque ya jạ'i xi xqui 'øthmạ ndunthi ya ts'oqui, pe Ajuạ bi mạ gue ya hinte ma ts'oqui mi tu.
17 Ya gue bi ntạte ra du po nú'ạ ra ts'oqui bi 'øt'a 'nada ra 'ñøhø, pe nubyá nú'ʉ to'o xa hñạni nú'ạ ra 'baha xa unda Ajuạ po rá hñojạ'i y xa hñạni nura noya gue nu'ʉ́ ya hinte ma ts'oqui tu, nu'ʉ́ ma go da ndạ'ʉ ja nú'ạ ra te xa 'ñepʉ po rá ngue nú'ạ bi 'øt'a 'nada ra 'ñøhø, y nura 'ñøhø'ạ go gue'ạ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
18 Hangue por nú'ạ ra ts'oqui bi 'øt'a 'nada ra 'ñøhø, Ajuạ bi 'yɛ'mba ra du pa gatho ya jạ'i, y nehe por nú'ạ ra hoga 'bɛfi bi 'øt'a 'nada ra 'ñøhø, Ajuạ ena pa gatho ya jạ'i gue ya hinte ma ts'oqui tu'ʉ ne umbabi'ʉ ra te.
19 Po 'nara ts'o'øde gá 'ñøhø, bi japi bi nts'oqui gatho ya meximhai, njabʉ nehe po 'nara hoga'øde, ndunthi da t'embi gue ya hinte ma ts'oqui tu.
20 Pe 'mɛfa bi nja ra ley pa ma'na bi ndunthi ya nts'o'øde. Y masque xa ndunthi ya nts'o'øde, ma'na xa ndạngui rá hñojạ'i Ajuạ.
21 Masque ra ts'oqui xi bi ntạtehmạ ngue'ạ bi nja ra du, pe ma'na bi ntạte rá hñojạ'i Ajuạ, ngue'ạ po rá hñojạ'i'ạ nu'ạ́ mạ gue nujʉ ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ, ne xa 'racaguihʉ ra te pa nzạntho po ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

6

Nújʉ stá 'uegueh ʉ de ra ts'oqui rí 'ñepi ga 'bʉhʉ 'nara 'ra'yo te co ra zi Hmu Jesucristo

1 Xibya, ¿te ga mạñhʉ? ¿Ha gue ga sigui ga øthʉ ya ts'oqui pa ma'na da ndạngui rá hñojạ'i Ajuạ pa guecjʉ?
2 ¡Hina! ¡Hinda za ga beñhʉ njabʉ! Nujʉ ma'mɛt'o ndí ohʉ ja rá 'yɛ ra ts'oqui, pe nubyá ya stá pøñhʉ, ya hindí ohʉ ja rá 'yɛ, ja ra uɛnda ya stá tuhʉ. Nu'bʉ́ ¿hanja da za ga sigui ga øthʉ ya ts'oqui?
3 ¿Ha gue hinguí pạdihʉ gue nújʉ stá nxistehehʉ stá 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne nura ora dá nxistehehʉ ja ra uɛnda dá tuhʉ con gue'ạ?
4 Nehe nú'ạ ra ora dá nxistehehʉ, ja ra uɛnda dá nt'aguihʉ ngu bi nt'agui'ạ ngu

'ñena stí tuhʉ nehe, pa ngu bi yopa nte'ạ de ja ra du po rá mạca ts'ɛdi Ajuạ rá Dada, njabʉ necaguihʉ stá yopa ntehʉ ma'ra'yo pa ga 'bʉhʉ 'nara 'ra'yo 'mʉi.

5 Ngue'ạ nu'bʉ stá 'nathohʉ con gue'ạ ngue'ạ ja ra uɛnda stá tuhʉ ngu bi du'ạ, nu'bʉ́ ma ga 'bʉhʉ 'nara 'ra'yo 'mʉi ngu gra 'mʉ'ạ, ngue'ạ ja ra uɛnda dá yopa ntehʉ ngu bi yopa nte'ạ de ja ra du.

6 Dí pạdihʉ gue ma ndạxjua 'mʉihʉ bi mpont'i mahyɛgui con gue'ạ, pa gue numa ndạxjua 'mʉihʉ nú'ạ mi pɛpa ra ts'oqui, ngu ya xra huati pa ya hinga 'mɛgohʉ de ra ts'oqui.

7 Ngue'ạ nu'ạ tó'o ya xa du, ya hingui o ja rá 'yɛ ra ts'oqui.

8 'Bʉ stá tuhʉ mahyɛgui co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, dí camfrihʉ gue ga 'bʉhʉ con gue'ạ.

9 Ngue'ạ dí pạhʉ gue ma zi Hmuhʉ to'o bi yopa nte de ja ya du, ya hingui pɛ'tsi te da yopa du'ạ, ne ra du hinda ma da yopa ntạte de gue'ạ.

10 Ngue'ạ nu mi du'ạ, bi du 'na'quitho pa bi gutca gatho ma ts'oquihʉ, y ya hingui pɛ'tsi te da nu co ra ts'oqui. Y nubyá nu'ạ́ bi yopa nte y 'bʉi pa rá nsunda Ajuạ.

11 Njabʉ necjʉ ga øthʉ ra uɛnda gue ya stá tuhʉ ne ya hindí pɛ'tshʉ te ga nuhʉ co ra ts'oqui, ne ya dí 'bʉhʉ pa rá nsunda Ajuạ ngue'ạ dí 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

12 Hangue ya oxqui hophʉ ra ts'oqui da sigui da manda ja ri ndo'yohʉ nú'ʉ ma da du. Oxqui hophʉ da ja'ahʉ gui 'øthʉ nú'ạ go da ne ri ndo'yohʉ.

13 Oxqui sigui gui pɛphʉ ra ts'oqui nú'ạ ja'ahʉ gui 'øthʉ nú'ạ hingui ho. Nu'ạ gui 'øthʉ, daphʉ ri tehʉ ja rá 'yɛ Ajuạ pa gui 'yø'tuahʉ rá paha'ạ, ngue'ạ nu'ahʉ ja ra uɛnda ya xcá tuhʉ de ra ts'oqui ne xcá yopa ntehʉ ma'ra'yo. Hangue daphʉ ri ndo'yohʉ ne ri ts'ɛdihʉ Ajuạ pa gui pɛphʉ rá 'bɛfi'ạ.

14 Ngue'ạ nura ts'oqui ya hinda ma da ndạ de guecjʉ, ngue'ạ ya hindí 'bʉhʉ ja rá hmanda ra ndạxjua ley, nubyá dí 'bʉhʉ ja rá hñojạ'i Ajuạ.

Nújʉ ndí ohʉ ja rá 'yɛ ra ts'oqui, ¿pa te ga yopa penjʉni?

15 Nde'bʉ, ¿ha gue ga øthʉ ya ts'oqui ngue'ạ dí 'bʉhʉ ja rá hñojạ'i Ajuạ ne ya hindí 'bʉhʉ ja rá hmanda ra ndạxjua ley? ¡Hina! ¡Hinda za ga beñhʉ njabʉ!

16 Dí pạdihʉ gue dyá 'bɛgohʉ de nú'ạ to'o dí øtehʉ. Nu'bʉ guí øtehʉ ra ts'oqui go rá 'bɛgo'ihʉ'ạ ne go gue'ạ da ja'ahʉ gui 'mɛdihʉ. Ha nu'bʉ guí øthʉ Ajuạ go rá 'bɛgo'ihʉ'ạ y nu'ạ́ da 'øt'e pa gui 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi'ạ.

17 Pe jamạdi Ajuạ gue masque gá 'mɛgohʉ de ra ts'oqui, pe nubyá ya xcá ndahʉ pa gui 'øtehʉ con gatho ri mʉihʉ ra nt'utuate xa t'u't'ahʉ.

18 Ajuạ bi zin'ahʉ de rá 'yɛ ra ts'oqui nú'ạ nguí pɛphʉ, pa go gui pɛphʉ'ạ ne gui 'øthʉ xá hño ngu ri ho'ạ.

19 Núna dí xi'ahʉ, dí hɛc'ahʉ ngu ya 'bɛgo pa da zo ri mfenihʉ. Njabʉ ngu xcá ndahʉ pa gá 'mɛgohʉ ja ra ts'oqui ne nguí nts'o'yødehʉ, njabʉtho nehe ndahʉ ja rá 'yɛ Ajuạ pa gui 'øthʉ nú'ạ xá hño, ne gui 'bʉhʉ xá nt'axi.

20 Nguetho nú'bʉ nguí 'mɛgohʉ ja ra ts'oqui, himi tsa gui 'øthʉ nú'ạ xá hño.

21 ¿Te ma thạhạ gá hạñhʉ de nú'ʉ ya t'øt'e xmá nts'o nguí øthʉ? Ha nubyá grí ntsahʉ de gue'ʉ. Ngue'ạ nú'ạ ra thạhạ ri uni nú'ʉ ya t'øt'e xá nts'o, go gue'ạ ra du.

22 Pe nubyá ya hingyá 'bɛgohʉ de ra ts'oqui, ya gyá 'bɛgohʉ de Ajuạ, hangue ya xcá hạñhʉ 'nara dạnga thạhạ, y nura thạhạ'ạ go gue'ạ gui 'bʉhʉ xá nt'axi y rá ngạts'i 'nara te pa nzạntho.

23 Nguetho nurá njut'i ra ts'oqui go gue'ạ ra du, pe nurá 'baha Ajuạ go gue'ạ 'nara te pa nzạntho nú'ạ da 'racjʉ ngue'ạ drí 'nathohʉ co ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

7

Dí 'bʉhʉ co ra Zidada, hingue dí 'bʉhʉ ja ra ndạxjua ley

1 Zi cuhʉ, nu'ahʉ guí pạdihʉ ya ley, gue mientra ra jạ'i te, pɛ'tsi da 'øt'e ngu mạnga ra ley, pe 'bʉ da du, ya hina.

2 Nja ngu 'nara 'bɛhñạ ra medinthạti, mientra te rá dạme pɛ'tsi da 'øt'e nú'ạ mạnga ra ley dega nthạti, pe nu'bʉ ya xa du rá dạme, nura 'bɛhñạ'ạ ya hingui 'bʉi ja nura ley'ạ.

3 Pe nu'bʉ te rá dạme, ne da mɛui ma'na
ra 'ñøhø, nura 'bɛhñạ'ạ da thu'mbabi
ra zinga medinthạti; pe nu'bʉ xa du rá
dạme, nura 'bɛhñạ'ạ ya hingui 'bʉi ja nura
ley'ạ, ne hinda ma da thu'mbabi ra zinga
medinthạti masque da nthạtui ma'na ra
'ñøhø.
4 Njabʉ necaguihʉ ndí 'bʉhʉhmạ ja rá
hmanda ra ndạxjua ley. Pe nubyá ja ra
uɛnda stá tuhʉ mahyɛgui co ra Zidada Jesu-
cristo nu mi du'ạ, ne ya hindí 'bʉhʉ ja nura
ley'ạ. Dá njahʉ ngu nú'ạ ra 'bɛhñạ bi du rá
dạme ne bi nthạtui ma'na, ngue'ạ nujʉ ya
hindí 'bʉhʉ ja ra ndạxjua ley, ngue'ạ ya dá
'nathohʉ co ra Zidada Jesucristo nú'ạ to'o
bi yopa nte de ra du. Y stá njahʉbʉ pa da za
ga øthʉ ya hoga 'bɛfi pa rá nsunda Ajuạ.
5 Ngue'ạ nú'bʉ ndí 'bʉhʉ ja ma ndạxjua
'mʉihʉ xá nts'o, nura ley ma'na bi nupca
ma mfenihʉ pa dá øthʉ nú'ʉ ya ts'onc'at'i
ndí pɛ'tshʉ, y nu'ʉ́ mri mpɛfi ja gatho ma
ndo'yohʉ pa dá øthʉ ya ts'oqui ne pa xa
zixcahmạhʉ ja ra du.
6 Pe nubyá ja ra uɛnda stá tuhʉ de ja ra
ndạxjua ley, ngue'ạ ya hindí 'bʉhʉ ja rá
hmanda nú'ạ ra ley'ạ. Ya hindí ohʉ ja rá 'yɛ
ra ley, hangue nubyá da za ga pɛphʉ Ajuạ
co 'nara 'ra'yo mfeni nú'ạ bi 'racjʉ ra Mạca
Ndạhi, ne hingue ngu ma'mɛt'o nú'bʉ ndí
'bʉhʉ ja rá hmanda ra ndạxjua ley ne ndí
pɛphʉ ngu nú'ạ xqui t'ofo.

Ra ts'oqui nú'ạ dí hạhʉ

7 ¿Te ga beñhʉbya? ¿Ha gue ra ndạxjua
ley tu ra thai de ra ts'oqui? ¡Hina! ¡Hinda
za! Ngue'ạ go gue'ạ bi 'ñutcagui te rá 'bɛ'ạ
ya ts'oqui. Ngue'ạ hinduí pạdi hmạhạ ua ra
ts'oqui pa dra hyøcua nú'ạ te pɛ'tsi ma'na.
Dá pạdi asta nu mi 'ñengagui ra ley: "Oxqui
hyøca nú'ạ hinga ri mɛti."
8 Pe nu ndá øde nura hmanda'ạ, nuya
ts'onc'at'i bi mpɛfi ja ma ndo'yo pa dá
hyøque ndunthi ya t'øt'e, y njabʉ dá tu ra
ts'oqui ngue'ạ hindá øt'e ngu nú'ạ mạnga
ra ley, ngue'ạ nsi ra ley hingui tsa to da du
ra ts'oqui.
9 Ma'mɛt'o hinduí pạhmạ ra ley, y ndí
beni gue nduí 'bʉi xá hño ja rá thandi Ajuạ.
Pe nu ndá pạdi ra ley, gue'bʉ dá pạdi tengu
rá ndạngui ra thai ndí tu, ha nura ts'oqui
ma'na bi nja rá ts'ɛdi pa bi cacagui ga pɛpi.
10 Njabʉ ra ley nú'ạ ñạ'tui ra te pa
nzạntho pa to'o da cumplibi, bi 'ñutcagui
gue ya dí nehi ra 'ñu pa ja ra du.
11 Ngue'ạ ra ts'oqui mi cacagui ga øt'a
nú'ạ mi hạgahmạ ra ley pa hinga øt'e,
hangue ra ley bi condenagui ga tu po rá
ngue ra ts'oqui.
12 Hangue ra mạca ley xá nt'axi y nú'ạ ri
manda'ạ go gue'ạ xá nt'axi ne xá hño y øt'a
ra hoga ts'ʉtbi.
13 Nu'bʉ́, ¿ha gue nú'ạ ra hoga ley go
gue'ạ bi 'yøtca 'nara 'ñʉ pa xa zixca ja ra
du? ¡Hina! ¡Hinga beñhʉ njabʉ! Ngue'ạ
nuya ts'oqui stá øt'e go gue'ʉ bi 'yøtcagui
nura 'ñʉ pa xa zixcahmạ ja ra du. Y njabʉ
xa fạdi que nura ts'oqui xi ra cate, ngue'ạ
por nú'ạ ra hoga ley, ra ts'oqui bi jaqui dá
'mɛdihmạ. Hangue po ra ley bi hnequi gue
ra ts'oqui nts'ɛdi xá nts'o.
14 Dí pạdihʉ gue ra ley bá ehe de ma-
hets'i. Pe nugui drá jạ'i dega ximhai, ne dí
o ja rá 'yɛ ra ts'oqui, hangue otho ma ts'ɛdi
pa ga øt'a ngu nú'ạ ri manda ra ley.
15 Nugui hindí pạdi nú'ạ dí pɛfi, ngue'ạ
hingo xi ma paha nú'ạ dí pɛfi, pe nú'ʉ ya
'bɛfi dí ʉtsa xcá thạmfri ya dá øt'e.
16 Y nu'bʉ dí øt'e nú'ạ hingui ho ne hingo
ma pahaga, nu'bʉ́ numa pahaga ri nthɛ
ngu mạnga ra ley, ngue'ạ ra ley mạ gue
hinxá hño nú'ạ dá øt'e, hangue dí handi
gue ra ley xá hño.
17 Hangue njabʉ hingo de guecsɛ dí pɛfi
nuya t'øt'e. Nuya ts'onc'at'i dí pɛ'tsi ja ma
ndo'yo, go gue'ʉ ri jaqui dí øt'a njabʉ.
18 Y nugui dí pạdi gue hinte ma t'øt'e xá
hño dí øt'e ja ma ndạxjua 'mʉi, ngue'ạ ga
nehmạ ga øt'e nú'ạ xá hño pe hingui tsa ga
øt'e.
19 Nguetho nura hño dí ne ga øt'e, hindí
øt'e, pe nú'ạ xá nts'o ne nú'ạ hingo ma paha
pa ga øt'e, nu'ạ́ go gue'ạ dí øt'e.
20 Pe nu'bʉ nugui ga øt'e nú'ạ hingo dí ne,
nu'bʉ́ hạ, hingo dí pɛfi nura 'bɛfi'ạ, nuya
ts'onc'at'i dí pɛ'tsa ja ma ndo'yo go gue'ʉ ri
jaqui dí øt'a njabʉ.
21 Hangue dí pạdi gue nzạntho ri ndạ
'nara ts'ɛdi ja ma ndo'yo, y ri mpɛfi njaua:
'bʉ dí ne ga øt'a nú'ạ xá hño, hingui tsa
ngue'ạ nzạntho go dí øt'a nú'ạ hingui ho.

22 Ngue'ạ nugui de ja ma mfeni dí ho rá
ley Ajuạ,
23 pe ja 'nara ts'εdi ma'na'ño nú'ạ ri ndạ
ja ma ndo'yo. Nura ts'εdi'ạ ri ntuncui ma
paha, ne nzạntho jaqui ga øt'a ya ts'oqui pa
ma'na rí dạtc'agui'ạ.
24 ¡Huecategui! Xibya, ¿to da ñạngagui
de nuna ts'εdi ri ndạ ja ma ndo'yo nú'ạ
tsixcagui pa ja ra du?
25 Jamạdi Ajuạ gue ya bi ñạngagui'ạ po
ra Zidada Jesucristo. Guehna nú'ạ dí mạ:
nugui de ma paha dí ne ga pεpabi rá ley
Ajuạ, pe rá ts'εdi ra ts'oqui ri ndạ ja ma
ndo'yo.

8

Ra te nú'ạ ja po rá ts'εdi ra Mạca Ndạhi

1 Nubyá, Ajuạ ya hinda ma da conde-
naguihн ni 'na de guecjн nújн drí 'nathohн
co ra Zidada Jesucristo ne dí 'yohн ngu nú'ạ
utcahн ra Mạca Ndạhi, y ya hindí ø'tuahн
rá paha ma ndo'yohн.
2 Ngue'ạ Ajuạ xa ñạngaguihн de rá ts'εdi
ra ts'oqui nú'ạ mi tsixcahн ja ra du, y nubyá
ra Mạca Ndạhi go gue'ạ ri mandaguihн ne
tsixcahн ja ra 'ra'yo te ngue'ạ drí 'nathohн
co ra Zidada Jesucristo.
3 Ra ndạxjua ley mi xicjн ndunthi ya 'bεfi
pa stá øthн hmạhạ, pe himbi za bi maxcahн
pa stá øthн ngue'ạ ndí ø'tuahн rá paha ma
ndo'yohн. Pe Ajuạ hạ, xa maxcahн ngue'ạ
bá pεhna rá T'н, bi 'ñe bi njạ'i ngu nújн dyá
'yøt'ats'oquihн pa bi za bi unga rá mạca
ndo'yo po ma ts'oquihн, y njabн Ajuạ bi
hñạcua rá ts'εdi ra ts'oqui pa hinda sigui da
ndạ ja ma ndo'yohн.
4 Ajuạ bi 'yøt'a njabн pa da za ga øthн
ya hoga 'bεfi ngu ri manda ra ndạxjua ley,
ngue'ạ nubyá go dí øthн ngu nú'ạ rá paha
ra Mạca Ndạhi, y ya hindí øthн nú'ạ go rá
paha ma ndo'yohн.
5 Ne dí pạdihн nu'ạ tó'o ø'tua rá paha
rá ndo'yo, hønsε oda rá mfeni nú'ạ go da
ne rá ndo'yo, pe nu'ạ tó'o ø'tua rá paha ra
Mạca Ndạhi, nu'ạ́ hạ, oda rá mfeni hanja
da 'yø'tua nú'ạ ri ho ra Mạca Ndạhi.
6 Nguetho nu'ạ tó'o hønsε oda rá mfeni
ra ndạxjua 'mнi go gue'ạ ma da 'mεdi. Pe
nuto oda rá mfeni da 'yøt'e ngu nú'ạ ri ho
ra Mạca Ndạhi, nu'ạ́ pε'tsa ra te nzạntho ne
'bнi te rá 'ñentho.
7 Nguetho nu'ạ tó'o oda rá mfeni ra
ndạxjua 'mнi, go gue'ạ ri ncontraui Ajuạ,
nguetho hingui øte rá ley Ajuạ ha nixi
hinda za da 'yøt'e.
8 Nu'ạ tó'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, hin-
gui tsa da 'yøt'e ngu nú'ạ ri ho Ajuạ.
9 Pe nu'ahн ya xcá tsohнbн nuri ndạxjua
'mнihн, ne ya hinguí ø'tuahн rá paha ri
ndo'yohн. Nubyá guí ø'tuahн rá paha ra
Mạca Ndạhi ngue'ạ nu'ạ́ 'bнi ja ri corasohн.
Y nu'ạ tó'o hingui pε'tsa ra Mạca Ndạhi
nú'ạ bá pεhna ra Zidada Jesucristo, nura
jạ'i'ạ hingo rá mεti ra Zidada Jesucristo.
10 Pe 'bн ra Zidada Jesucristo 'bнi ja ri
corasohн, masque ri ndo'yohн xa t'ε'mbi da
du po rá ngue ra ts'oqui, pe nuri ndạhihн
ma da 'mнi pa nzạntho ngue'ạ ya hinte ma
ts'oqui guí tuhн.
11 Ajuạ to'o bi japi bi yopa nte ra Zidada
Jesucristo, go gue'ạ ma da japi da yopa nte
ri ndo'yohн nehe ngue'ạ ra Mạca Ndạhi
'bнi ja ri corasohн. Nú'ạ ri ndo'yohн xa du,
Ajuạ ma da japi da yopa nte po ra Mạca
Ndạhi nú'ạ 'bнi ja ri corasohн.
12 Hangue ringue'ạ zi cuhн, hinga mahy-
oni ga ø'tuabihн rá paha ma ndo'yohн
ngue'ạ ya hindí 'bнhн ja rá hmanda'ạ.
13 'Bн go gui ø'tuahн rá paha ri ndo'yohн,
nu'bн́ ma gui tuhн. Pe nu'bн co rá ts'εdi
ra Mạca Ndạhi gui hñạcjн ya ts'ot'øt'e de ri
ndo'yohн, nu'bн́ hingui ma gui tuhн.
14 Nguetho gatho nú'н to'o øt'e ngu nú'ạ
utuabi ra Mạca Ndạhi, go gue'н yá bạtsi
Ajuạ.
15 Nura Mạca Ndạhi bi t'acjн pa ya hinga
'mεgohн ja ra ts'oqui, hangue njabн ya
hinga yopa ntsuhн. Nura Mạca Ndạhi bi
t'acjн go gue'ạ bi 'yøt'e pa dyá bạtsiguihн
Ajuạ. Hangue po rá ts'εdi ra Mạca Ndạhi dí
emfн Ajuạ: “¡Ma hmạca Dada'ihe!”
16 Nguetho ra Mạca Ndạhi gue'ạ dama-
juạni ja ma ndạhihн gue yá bạtsiguihн
Ajuạ.
17 Y dí pạhн gue nuya bạtsi gatho nú'ạ
te pε'tsa yá dada go yá mεti nehe. Hangue
necjн nehe ma mεtihн nú'ạ te pε'tsa Ajuạ,
y mahyεgui co ra Zidada Jesucristo ma ga
hạñhн nú'ạ ma da 'racjн Ajuạ ngu 'nara

tsogui, pe mahyoni ga tsɛthʉ ya thogui ngu bi zɛta ra Zidada Jesu, pa nehe da za ga 'bʉhʉ ja rá nsunda con gue'ą.

18 Dí pądi gue nuya ts'othogui dí thohʉ nuya pabya ni ts'ʉ ri nhyɛcuaui rá ndąngui de nú'ą ra nsunda ma ga hanthʉ 'mɛfa.

19 Gatho nú'ą xa hyoca Ajuą, ja ra uɛnda ngu tøbgahʉ co ndunthi ra johya nu xcrá hnequihʉ ja rá nsunda Ajuą nújʉ yá bątsiguihʉ'ą.

20 Gatho nú'ą te xa hyoca Ajuą xmá hñohmą pe 'mɛfa bi ts'oqui. Pe hingo de yá pahasɛhɛ'ʉ, go rá paha Ajuą pa bi njabʉ, pe nu'ą́ bi 'yɛ'mbi gue da yopa hogui 'mɛfa.

21 Y nura pa'ą ma da uadi yá nzabi de gatho nú'ą te xa hyoca Ajuą, ngue'ą ma da yopa hogui ma'ra'yo. Hangue gatho nuya t'øt'e ja, ya hinda ma da 'yo ja rá 'yɛ ra ts'oqui nu sta zixcaguihʉ Ajuą de nuna ra ts'oximhai pa grá 'bʉhʉ ja rá nsunda nújʉ yá bątsiguihʉ'ą.

22 Dí pąhʉ gue gatho nú'ą bi hyoca Ajuą, astabya ri sufri ngu ri sufri 'nara 'bɛhñą ma da 'mʉ rá zi bątsi, pe nu sta thogui yá ʉgui'ą, ma da haxamahai.

23 Y hingue hønsɛ nú'ʉ ya t'øt'e bi hyoca Ajuą, necjʉ nehe drí tsahʉ ya ʉgui, ne dí gą'tsihʉ, pe Ajuą xa 'racjʉ ra Mąca Ndąhi ngu 'nara señą de ra johya ma ga pɛ'tshʉ, hangue dí tø'mhʉ gue nu xcrá 'bʉhʉ ja rá nsunda Ajuą ma da 'ñudiguihʉ gue yá bątsiguihʉ'ą co ma ndo'yohʉ strá nsunda nsi ra nzabi ni ra ʉgui.

24 Nu ndá mpøhøhʉ bi t'acjʉ ra nthø'mate gue ma ga 'bʉhʉ habʉ xá nsunda. Pe nu'bʉ ya dí hanthʉ nú'ą xa sicjʉ ga tø'mhʉ, nu'bʉ́ ya hinga mahyoni ga ndø'mhʉ ngue'ą ya dí hanthʉ.

25 Pe nu'bʉ dí tø'mhʉ nú'ą hindí handathohʉ, nu'bʉ́ pɛ'tsi te ga tø'mhʉ asta hinga hanthʉ.

26 Nehe ra Mąca Ndąhi 'bʉi pa da maxcahʉ, ngue'ą de guecsɛguihʉ otho ma ts'ɛdihʉ pa ga tsɛthʉ. Ngue'ą nujʉ́ hindí pąhʉ te ga aphʉ Ajuą nixi hanja ga ñąhʉ con gue'ą. Pe ra Mąca Ndąhi ri jacjʉ ga ngą'tsihʉ masque hinda za ga mąñhʉ te ga mąñhʉ, nu'bʉ́ ra Mąca Ndąhi ri bąntebi Ajuą por guecjʉ.

27 Y Ajuą nú'ą pątca ma mfenihʉ, pądi nú'ą adi ra Mąca Ndąhi ngue'ą adi ngu nú'ą rá mąca paha Ajuą y ri bąntebi Ajuą pa yá gamfri'ą.

Ma ga ntątehʉ co rá mfats'i Ajuą

28 Nújʉ xa zoncaguihʉ Ajuą ngu nú'ą xqui beni maya'bʉ, ne dí mądihʉ'ą, dí pądihʉ gue nu'ą́ ri supca ma tehʉ pa gatho nú'ą da 'ñepcaguihʉ go pa ma hñohʉ.

29 Ngue'ą Ajuą ya mi pącaguihʉ desde ra mʉdi, hangue nu'ą́ bi huancahʉ ne bi hñuxcahʉ pa ga 'bʉhʉ ngu gra 'mʉ rá T'ʉ, pa njabʉ nura T'ʉ'ą dra cu madą de gathoguihʉ dyá cuhʉ.

30 Nujʉ́ bi hñuxcahʉ Ajuą pa ga 'bʉhʉ ngu gra 'mʉ rá T'ʉ, y hingue hønsɛ'ą, nehe bi zocjʉ pa dá camfrihʉ'ą. Y hingue hønsɛ'ą, nehe bi xicjʉ gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ. Y hingue hønsɛ'ą, nehe ma da zixcaguihʉ ja rá nsunda.

31 Nubyá, ya dí pąhʉ gue Ajuą 'bʉi con guecjʉ, nu'bʉ́ ¿hanja da za to da dącaguihʉ? Hinda za.

32 Ajuą bi unga rá 'ra T'ʉ pa bi du po rá nguecjʉ. Nu'bʉ́ ¿ha gue hinda 'racjʉ nehe mahyɛgui con gue'ą gatho ma'ra te dí hoñhʉ?

33 ¿To'o da za da mąmbgahʉ nújʉ yá hmądiguihʉ Ajuą? Jo'o, ngue'ą Ajuą go guesɛ'ą xa mą gue ya hinte dí tuhʉ.

34 ¿To'o tsa da condenaguihʉ? Jo'o, ngue'ą ra Zidada Jesucristo go gue'ą bi du por guecjʉ, y 'mɛfa bi yopa nte, y nubya bí 'bʉi ja rá nsu ja rá 'ñɛi Ajuą, y ja guehni brí bąntebi Ajuą por guecjʉ.

35 ¿Nda'ą gue'ą tsa da 'uegaguihʉ de rá hmąte ra Zidada Jesucristo? ¿Ha gue ya ts'othogui, o ya dumʉi, o ya njute, o ra thuhu, o ra 'ñąhe, o ra ntsu, o ra du? Hina, ni 'na.

36 Ngu mąnga ra Mąca T'ofo habʉ ena njaua:

Nuje stá camfri'ihe, hangue nzątho t'ɛbgaguihe da thoje
ngu 'nara zi dɛti ho ra hyomgø.

37 Pe de gatho nú'ą dí thohʉ, xi dí tątehʉ po nú'ą to'o ri mącaguihʉ.

38 Hangue dí pąhʉ gue jo'o ni 'na to'o da za da 'uegaguihʉ de rá hmąte Ajuą, nixi nú'bʉ ga tuhʉ, nixi núbya dí tehʉ, nixi ya ɛnxɛ, nixi ya ndą gá ɛnxɛ, nixi nú'ą jabya mapaya, nixi nú'ą ma da nja 'mɛfa,

39 nixi nú'ạ ja mañạ de mahets'i, nixi nú'ạ ja
ri ga'ti de ra ximhai; ni 'na de nú'ʉ xa hyoca
Ajuạ, hinda za da 'uegaguihʉ de rá hmạte'ạ
nú'ạ pɛscahʉ ngue'ạ dí 'nathohʉ co ma zi
Hmuhʉ ra Jesucristo.

9

Ajuạ xa huahna ya me Israel

1 Nugui, nú'ạ dí mạ, dí mạnga majuạni
ngu rí 'ñepcagui ngue'ạ dí camfri ra Zidada
Jesucristo. Hangue nú'ạ ma ga mạ hingrá
nc'uamba. Nu ja ma mfeni dí pạdi xá
hño gue dí mạnga majuạni ngue'ạ go ra
Mạca Ndạhi xicagui gue nú'ạ dí mạ gue'ạ
majuạni.
2 Xi 'raca 'nara ntsø'mi y nzạntho zonga
ma mfeni.
3 Nugui, ga nehmạ gue masque go ga
'mɛdiga de rá thandi ra Zidada Jesucristo,
qué pa da mpøhø ma'ra ma mixodyo'be
nú'ʉ hinxa gamfritho ra Zidada Jesucristo.
4 Nú'ʉ́ go gue'ʉ ya me Israel. Ajuạ bi
hñuts'i'ʉ pa dyá bạtsi'ạ, ne mi utuabi'ʉ rá
mạca nsunda'ạ ja rá ndạnijạ'ʉ, ne bi go-
hui'ʉ 'raya cohi. Nehe bi umbabi'ʉ ra mạca
ley, ne bi 'ñutui hanja da xøcambeni'ạ ja rá
nijạ'ʉ. Nehe Ajuạ bi ñạ'tuabi'ʉ ya hñạ'ti.
5 Nuyá xita'ʉ go gue'ʉ ra Abrá ne ra Isaac
ne ra Cobo ne yá t'ʉ, y ja nuya jạ'i'ʉ ja bi 'ñe
bi njạ'ini ra Cristo nú'ạ bá pɛhna Ajuạ pa
da ndạ, y nu'ạ́ go guesɛ'ạ Ajuạ, y go gue'ạ rá
mɛti gatho nú'ạ te ja ne 'bʉi. Drá nsunda'ạ
pa nzạntho. Njabʉ gue'ạ.
6 Pe hiní 'ñepi ga beñhʉ gue Ajuạ hinxa
cumpli rá noya co ra hnini Israel, ngue'ạ
Ajuạ xqui ñạ'tuabi da jạpi nura hnini'ạ, pe
hingue gatho ya me Israel go gue'ʉ rá hnini
Ajuạ.
7 Masque bi 'mʉi ndunthi yá 'bɛto yá
mbong'bɛto ra Abrá, pe hingue gatho'ʉ
t'øt'a ra uɛnda gue yá bạtsi majuạni, hønsɛ
nú'ʉ yá bạtsi ra Isaac. Ngue'ạ ja ra Mạca
T'ofo ena gue Ajuạ bi xipabi ra Abrá njaua:
"Go dri 'bɛto yá bạtsi ra Isaac."
8 Nubyá ne da 'ñena gue hingo gatho
nuya bạtsi de rá ji ra Abrá go gue'ʉ yá bạtsi
Ajuạ, pe hønsɛ nú'ʉ bi 'mʉi dega hñạ'ti ngu
bi 'mʉi ra Isaac.
9 Guehna ra hñạ'ti bi ñạ'tuabi ra Abrá, bi
'ñembabi Ajuạ: "Rijɛya ngubya, ma ga yopa
ehe ga c'ạ'ts'a'i, ha nura Sara ma da mɛ'tsa
'nará t'ʉ."
10 Y hingue hønsɛ ra Isaac bi huahna
Ajuạ, nehe ra Rebeca bi 'mʉ yoho yá t'ʉ
de 'nadra dada, go gue'ạ ndu ma xitahʉ
ra Isaac, y de nú'ʉ yoho ya t'ʉ'ʉ, 'natho bi
huahna Ajuạ nehe.
11 Y nú'bʉ hinxqui 'mʉitho nú'ʉ ya t'ʉ
ne hinte xqui 'øt'atho nú'ạ xá hño o nú'ạ
hinxá hño, Ajuạ ya xqui huahna 'na de
gue'ʉ, pa njabʉ da hnequi xá hño gue nu'ạ́
huahna ya jạ'i hingue po yá 'bɛfi'ʉ pe po
nú'ạ xa beni'ạ, ngue'ạ nu'ạ́ zohni nú'ạ to'o
go da ne'ạ.
12 Hangue ante da 'mʉi nú'ʉ yoho ya
t'ʉ'ʉ, Ajuạ ya xqui 'ñembabi yá nạnạ njaua:
"Nura cu madạ ma da mɛpi nú'ạ mbạtsi."
13 Y ja ma'na ra xɛni de ra Mạca T'ofo mạ
mahyɛgui habʉ Ajuạ ena njaua: "Dá mạdi
ra Cobo ha nura Esaú dá ʉtsa."
14 Nu'bʉ́ ¿xi te ga mạñhʉbya? ¿Ha gue ga
eñhʉ gue Ajuạ hingui øt'a ra ts'ʉtbi xá hño?
Hina, hinga beñhʉ njabʉ.
15 Ngue'ạ go guesɛ'ạ pɛ'tsa ra nsɛqui,
hangue bi 'ñemba ra Moise njaua: "Nugui
dí huequi nú'ạ go ga ne ga huequi."
16 Hangue dí pạhʉ gue 'nara jạ'i hingui
tsʉtua rá hmạte Ajuạ ngue'ạ go da nesɛ ra
jạ'i, nixi ngue'ạ da 'øt'asɛ ra ts'ɛdi. Hina,
go Ajuạ beni sɛhɛ to'o gue'ạ ma da hue-
qui'ạ.
17 Nehe ja ra Mạca T'ofo xa t'ofo gue Ajuạ
bi xipabi ra Faraó nú'ạ mrá ndạ Egipto,
y bi 'ñena njaua: "Stá hux'a'i pa gui ndạ,
ngue'ạ dí ne da hneca ma ts'ɛdi ja gue'i pa
da fạdi to'ogui ne tengu ma ts'ɛdi ja gatho
ra ximhai."
18 Hangue ringue'ạ dí pạhʉ gue Ajuạ ri
huequi nú'ạ go da ne'ạ y ri japi da necio
nú'ạ go da ne'ạ.
19 Nu'bʉ́, da ne 'nara jạ'i da 'ñengui:
"Nu'bʉ́ ¿hanja Ajuạ ri condena ya jạ'i? ¿To'o
gue'ạ xa c'a'tsuabi nú'ạ rá paha'ạ?"
20 Pe nugui ga thạtuabi'ạ ne ga embi:
"¿To'o'igue pa guí nø'tua Ajuạ? 'Nandi gue
ra ts'e dega dohmi ma da nø'tuabi nú'ạ to'o
bi hyoqui ne da 'ñembi: '¿Pa te xcá hogagui
njaua?'
21 Nura hyocatraste tsa da hyoca nú'ạ go
da ne. Nu'ạ́ hạ ra ts'ɛdi pa da hyoca de

'nadra bøhai 'nara ts'e dega nsu y nu ma'na pa ra 'bɛfi hingue dega nsu.”

22 Njabʉ nehe Ajuạ masque mi ne xa 'ñudi gue ja rá ts'ɛdi'ạ ne nu'ạ́ ri castiga ya ts'o'mʉi gá jạ'i, pe nu'ạ́ desde maya'bʉ xa mɛ'tsuabi ndunthi ra pasencia ya ts'o'mʉi gá jạ'i, pe 'mɛfa ma da castiga'ʉ ngu xa beni y ngu nú'ạ rí 'ñepabi'ʉ.

23 Nu'ạ́ bi 'øt'a njabʉ pa bi 'ñudi tengu rá ndạngui rá nsunda ja guecjʉ, ngue'ạ xi xa mɛscaguihʉ ra nthecate nújʉ to'o xa beni desde maya'bʉ ma ga 'bʉhʉ 'nadbʉ ja rá nsunda'ạ.

24 Nu'ạ́ xa zoncahʉ pa ga 'bʉhʉ con gue'ạ, masque dyá xodyohʉ o hindyá xodyohʉ.

25 Ra bạdi Osea bi 'yofo de guehna ja ra Mạca T'ofo gue Ajuạ bi 'ñena njaua:

Ma ga hu'mbabi gue ma hnini nú'ʉ hingue ma hninihmạ,
y nú'ʉ hinduí mạdihmạ, go gue'ʉ ma ga mạdi.

26 Nu habʉ bi t'embabi ya jạ'i njaua: “Nu'ahʉ hingo ma hninihʉ”,
nuni ja guehni ma da thu'mbabi gue go gue'ʉ yá t'ʉ Ajuạ nú'ạ te.

27 Nehe ra bạdi Isaía bi mạ de ra hnini Israel, y bi 'ñena: “Masque ya me Israel da ndunthi ngu rá ndunthi ra 'bomu ja ra ñạnga ndehe, pe husthoho to'o ma da mpøhø de gue'ʉ.

28 Ngue'ạ Ajuạ masɛctho da huata ndunthi de gue'ʉ ngu nú'ạ xqui 'yɛ'mbi asta hinda gohi 'na zi tʉitho.”

29 Nehe go guet'ạ ra Isaía bi 'yofo 'mɛt'o ja ma'na ra xɛni de rá t'ofo'ạ, ne bi 'ñena:

'Bʉ Ajuạ nú'ạ ri ndạ de ya mundo ɛnxɛ mahets'i hinxa huegaguihʉ ne hinxa zogaguihʉ hmạhạ 'raya jạ'i,
nu'bʉ́ stá njahʉ ngu bi nja ra hnini Sodoma ne Gomorra nú'ʉ bi nhuati gatho.

Ya me Israel ne ra mạca hoga t'øde

30 Nu'bʉ́ dí pạhʉbya gue ya jạ'i hingyá me Israel nú'ʉ himbi 'øt'a ra ts'ɛdi pa da 'mʉi xá hño co Ajuạ, go gue'ʉ ya 'bʉi xá hño con gue'ạ, ngue'ạ ya xa gamfribi rá noya'ạ.

31 Pe nuya me Israel mi øt'a ra ts'ɛdi pa da 'øt'a nú'ạ mạnga ra ndạxjua ley pa xa 'mʉhmạ xá hño co Ajuạ, pe nu'ʉ́ himbi za bi 'mʉi xá hño con gue'ạ.

32 ¿Hanja himbi za bi 'mʉi xá hño? Himbi za ngue'ạ mi honi da 'mʉi xá hño co Ajuạ hønda po ya 'bɛfi nú'ạ mạnga ra ley pe hingue po ra jamfri de ra Zidada Jesucristo. Hangue nu'ʉ́ bi hñạxa 'nara mfe'tse ja nú'ạ xa t'embabi “ra Mfe'tsado.”

33 Ngu ena Ajuạ ja ra Mạca T'ofo:

Dí pɛgui nuni Sión 'nara do pa da mfe'tsa ya jạ'i, 'nara dạnga do nú'ạ japi da dagui,
pe nu'ạ tó'o da gamfri'ạ hinda ma da 'bɛ rá tsa, ngue'ạ nú'ạ xa gamfri gue'ạ majuạni.

10

1 Zi cuhʉ, xi dí ne con gatho ma coraso gue da mpøhø ra hnini Israel, y gue'ạ dí apabi Ajuạ.

2 Dí damajuạni de gue'ʉ gue xi øt'a ra ts'ɛdi pa da dɛni Ajuạ, pe hingui øt'e'ʉ co ra mfạdi.

3 Ngue'ạ nu'ʉ́ hingui tso yá mfeni nú'ạ xa mạnga Ajuạ de hanja da za da 'mʉi xá hño ja rá thandi'ạ, ne nu'ʉ́ ri 'ramanu de guesɛ'ʉ pa da 'mʉi xá hño hmạhạ ja rá thandi'ạ, hangue nu'ʉ́ fɛ'tsuabi nú'ạ mạ Ajuạ.

4 Ngue'ạ pa nú'ʉ to'o camfri ra Zidada Jesucristo ya hinte ri muui ra ndạxjua ley pa da za da 'mʉi xá hño ja rá thandi Ajuạ.

5 Ra Moise bi mạ de nú'ʉ to'o da dɛmba ra ndạxjua ley pa da 'mʉi xá hño ja rá thandi Ajuạ, ne bi 'ñena gue nu'ạ tó'o da 'øt'e gatho ngu nú'ạ mạnga ra ley, go gue'ạ da zʉdi ra te ngue'ạ xa 'øt'e gatho ngu ri manda.

6 Pe nu'ạ tó'o da gamfri ra Zidada Jesucristo pa da 'mʉi xá hño ja rá thandi Ajuạ, ja ra Mạca T'ofo mạnga njaua: “Oxqui bensɛhɛ njaua ja ri coraso ne gui 'ñena: ¿To'o da za da bøxa ja mahets'i? —nuna guehna pa da tsincahʉ ra Zidada Jesucristo.

7 Nixi oxqui bensɛhɛ njaua ja ri coraso gui 'ñena: ¿To'o da za da gại asta habʉ bí 'bʉ nú'ʉ xa du?” —nuna guehna pa da yopa tsi ra Zidada Jesucristo de ja ya du.

8 Nu'ạ xá hño gui beni, ngu nú'ạ mạnga ra Mạca T'ofo ne ena: “Ya xcá 'øde nú'ạ xa mạnga Ajuạ, y nú'ạ xa mạñ'ạ xa zo ja ri mfeni, y nu'ạ́ go gue'ạ ya xcá mạ.” Njabʉ mạnga ra Mạca T'ofo. Y nú'ạ xa mạnga

Ajuạ go guehna ra noya dega jamfri dí mạ̃nhʉ, ne ena njaua:
9 Nu'bʉ gui mạ gue ra zi Hmu Jesu go gue'ạ ri Hmu, ne 'bʉ gui camfri ja ri coraso gue Ajuạ ra Dada bi 'yøt'e pa bi yopa nte'ạ de ra du, nu'bʉ́ ma gui mpøhø.
10 Ngue'ạ nu'bʉ ga camfrihʉ ja ma corasohʉ, nu'bʉ́ Ajuạ ma da mạ gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ, y nu'bʉ ga mạ̃nhʉ gue dí camfrihʉ ra zi Hmu Jesucristo, nu'bʉ́ ga mpøhøhʉ.
11 Ngue'ạ enga ja ra Mạca T'ofo njaua: "Nu'ạ tó'o da gamfri'ạ hinda ma da 'bɛ rá tsa, ngue'ạ nú'ạ camfri gue'ạ majuạni."
12 Ra Mạca T'ofo bi 'ñena gue nu'ạ tó'o da ne da gamfri, dá gamfri, ngue'ạ otho ni 'nara nthahni dega xodyo ni nú'ʉ hingyá xodyo, ngue'ạ ra Zidada go gue'ạ ra Zidada pa gatho, nehe ra memati'ạ pa gatho nuto da hyomba rá mfats'i'ạ.
13 Ngue'ạ ra Mạca T'ofo ena gue gatho nuto da 'yapa ra Zidada da mpøhø, da pøhø'ạ.
14 Pe ¿hanja da za da 'yapabi 'na gue da pøhø 'bʉ hingui camfri gue 'bʉi? Y ¿hanja da za da gamfri 'bʉ hinxa 'yøde de gue'ạ? Y ¿hanja da 'yøde 'bʉ jo'o to'o da xipabi?
15 Y ¿hanja da za to'o da ma da mạnba rá noya Ajuạ 'bʉ hinto xa mɛhni? Y ya xa 'bɛhni nú'ʉ to'o mạnba rá noya Ajuạ, ngue'ạ enga ja ra Mạca T'ofo: "¡Hangu ra johya dí pɛ'tshʉ ngue'ạ xa zøhø nú'ʉ to'o bra hñạ 'nara hoga t'øde gue gatho ma da 'mʉi te rá 'ñentho!"
16 Pe hingue gatho ya jạ'i xa ne xa 'yøde ra mạca hoga t'øde. Ngu xqui mạnga ra bạdi Isaía maya'bʉ, ne bi 'ñena: "Zi Hmu, hinxa ne to xa gamfri numa noyahʉ."
17 Hangue pa da za da gamfri 'na, mahyoni da 'yøde 'na, y mahyoni dra hmạ de ra Zidada Jesucristo pa njabʉ da nt'øde de gue'ạ.
18 Pe dí ena: ¿Ha gue hinxa 'yøde'ʉ? ¡Hạhạ, xi majuạni ya xa 'yøde'ʉ! Ngue'ạ enga ja ra Mạca T'ofo:

Gatho ja ra ximhai xa nt'øde yá noya'ʉ.

Hạhạ gatho maxøgue ra ximhai xa njabʉ.
19 Ma'na'qui dí mạ: ¿Ha gue himbi unga nguɛnda ya me Israel? Hạhạ, bi unga nguɛnda, ngue'ạ ra Moise bi mạ rá mʉdi gue Ajuạ bi 'ñena:

Nugui ma ga jạpi nú'ʉ ya jạ'i hingo ma hnini hmạ, y nu'ahʉ ma da zøt'a ri mʉihʉ por gue'ạ.

Por nuya jạpi ma ga umba ya 'ñạmfạdi gá jạ'i, nu'ahʉ ma da bø ri cuɛhʉ.

20 Nepʉ ra bạdi Isaía himbi ntsu bi mạ gue Ajuạ bi 'ñena njaua:

Nu'ʉ himi hongagui go gue'ʉ bi zʉcagui,
ha nu'ʉ himri 'ñanigui dá ma dá tsʉdiga'ʉ.

21 Nehe bi 'ñena de ya me Israel gue Ajuạ bi 'ñena njaua: "Nugui hindá tsaya dá zofo nuya jạ'i pa xa ñobrihmạ, pe nu'ʉ́ himbi ne bi 'yøde ngue'ạ xi ya ts'o'yøde ne ya nøt'e."

11

Ajuạ bi huahna 'raya me Israel hangue nu'ʉ́ bi mpøhø

1 Nu'bʉ́, ¿ha gue ga beñhʉ gue Ajuạ xa hyɛpʉ rá hnini? ¡Hina, hinhya'mʉ! Ngue'ạ nequi drá me Israel stí 'ñehe de yá jạ'i ra Benjami de rá ji ra Abrá.
2 Ajuạ hinxa zogui rá hnini nú'ạ bi 'ñembi gue go rá hnini'ạ de rá mʉdi. ¿Ha gue hinguí pạhʉ te mạnga ra Mạca T'ofo habʉ mạ de ra Elía, gue nu'ạ́ mi mạnbabi ra hnini de Israel co Ajuạ? Ne bi 'ñena njaua:
3 "Ma zi Hmu'i, nuna hnininạ xa hyop'a'i gatho ri 'mɛhni, ne xa huata gatho ri ata. Y de gatho nú'ʉ to'o mi camfri'i hønsɛgui dí pongui, y nu'ʉ́ xi honi hanja da hyogaguihmạ."
4 Nu'bʉ́ Ajuạ bi dạtuabi njaua: "Dí pɛ'tsitho yoto 'mo ya 'ñøhø pa da nsundagui, nú'ʉ hinxa ndandiñạhmu ja rá thandi ra c'oi Baal."
5 Nehe njabʉ nuya pabya xa gohi hønsɛ 'na zi tʉi ya me Israel nú'ʉ xa huahna Ajuạ co rá hñojạ'i.
6 Y 'bʉ bi huahni co rá hñojạ'i, nu'bʉ́ hingue po yá 'bɛfi øt'e'ʉ. 'Bʉ di gue'ạ dega 'bɛfi hmạ, nu'bʉ́ Ajuạ hindi øt'e co rá hñojạ'i.
7 Xibya ¿te ga beñhʉ de nú'ạ thogui ya me Israel? Nu'ʉ ya me Israel mi ndunthi, himbi zʉdi hanja da za da 'mʉi xá hño co Ajuạ, pe nu'ʉ 'na tʉi xqui thahni, nu'ʉ́ hạ, bi za bi 'mʉi xá hño ja rá thandi Ajuạ. Y nu'ʉ ya me Israel mi ndunthi, bi meguibi yá

mfeni, y himbi ne bi gamfri nú'ą bi mąnga
Ajuą.
8 Ngu xa nt'ofo ja ra Mąca T'ofo: "Ajuą bi
japi'ʉ bi mpumfri, bi japi bi ngoda pa hinda
hyandi, nehe bi japi bi ngogu pa hinda
'yøde asta mapaya."
9 Y ra Davi bi mą de ya jąpi xqui t'umba
ya me Israel, bi t'ɛnts'ua ra 'ñʉ ne bi 'ñena
njaua:
Nuyá mexa da 'bø'tsuabi gue'ą da ngu
'nara xit'ą ne 'nara trampa habʉ da
zo'ʉ,
y ja da japini da gut'i nú'ą tu'ʉ.
10 Dá njot'a yá da'ʉ pa hinda hyandi,
y dá ndoqui nząntho co yá 'bats'i ri du.

Ajuą hinxa 'mɛdi pa nząntho nurá hmąte co ya xodyo, hangue nú'ʉ hingyá xodyo rí 'ñepi da su yá jamfri

11 Nu'bʉ́, xi nú'ʉ́, ¿ha gue xa 'bɛtuabi rá
hmąte Ajuą pa nząntho po yá 'ñąjamfri?
¡Hina, hinhya'mʉ! Pe po yá nts'o'yøde'ʉ bi
zʉ ra mpøhø gatho ma'ra ya hnini, pa njabʉ
da nuhu yá mfeni ya me Israel pa da yopa
hñąni'ʉ ra jąpi ngu nú'ą xa hñąnga ma'ra
ya hnini hingyá xodyo.
12 Ya gue po rá nts'o'yøde ra hnini Israel
bi nja ra hño pa gatho ya meximhai, ne bi
nja 'nara dąnga jąpi pa nu ma'ra ya hnini
hingyá xodyo, nu'bʉ́ ¡tengu hmą ra jąpi da
hñąnga nú'ʉ hingyá xodyo nú'ą ra pa ya
xodyo da gamfri Ajuą!
13 Nú'ahʉ hingyá xodyohʉ, ja'ą dí ne ga
xi'ahʉ. Ajuą bi hñuxcagui dega apostol pa
gue'ahʉ nú'ahʉ hingyá xodyohʉ, hangue dí
e'tsua rá nsu ma 'bɛfi
14 pa xahmą da za ga nupa yá mfeni
'ra de nú'ʉ ma mixodyo'be da ne da
hñąnga nehe nú'ą ra jąpi xcá hąñhʉ, ne da
mpøhø'ʉ.
15 Ya gue Ajuą bi hyɛpʉ ya xodyo ne go
bi jąpi gatho ya meximhai ngue'ą bi 'yøt'e
pa bi za bi 'mʉi xá hño con gue'ą, nu'bʉ́
¡tengu ra jąpi ma da umbabi'ʉ nu sta yopa
munts'a ya xodyo ma'na'qui! Ne nura
jąpi'ą go gue'ą 'nara 'ra'yo te.
16 Nu'bʉ Ajuą bi huahna ya mʉdi xita de
ra hnini Israel pa dyá mɛti'ą, nu'bʉ́ gatho
ra hnini Israel go rá mɛtitho Ajuą, nja ngu
'nara 'bai gá za, 'bʉ Ajuą ri jąpa yá 'yʉ, nehe
yá 'yɛza njąpi, y nehe nja ngu ya hme, 'bʉ
ra mʉdi hme njąpi, nu'bʉ́ gatho ra bola jʉni
njąpi.
17 Ngu 'nara 'bai gá hoga olivo da ts'ɛcua
'nará 'yɛza ne da cueta 'nará 'yɛza ra
mbąnga olivo pa nu'ą́ da zipa rá ngui
rá 'yʉ nú'ą ra hoga olivo, njabʉ nehe
'raya xodyo bri t'eque de Ajuą ne nú'ahʉ
hingyá xodyohʉ go xra hmunts'a'ihʉ pa
dyá hnini'ihʉ Ajuą nehe, ne xcá hñąnihʉ yá
jąpi Ajuą.
18 Masque'ą oxqui ndąnguihʉ de ya
xodyo, ngue'ą guí pądihʉ gue hingo ya
'yɛza ri umba ra te yá 'yʉ ra za, nuya 'yʉ
go gue'ʉ ri umba ra te ya 'yɛza.
19 Nu'ahʉ ma gui 'ñenahʉ: "Ya 'yɛza bri
ts'ɛqui pa bi za bri juetcahʉ."
20 Majuąni, bri t'eque'ʉ, pe bri t'eque
ngue'ą himbi ne bi gamfri'ʉ. Ha nu'ahʉ
ya rá hnini'ihʉ Ajuą ngue'ą guí camfrihʉ.
Hangue oxqui ndąnguihʉ. Nu'ą gui 'yøthʉ,
tsuhʉ Ajuą.
21 Nu'bʉ Ajuą xa castiga ya xodyo nú'ʉ
to'o ngu ya 'yɛza hingá njuete, nehe nú'ahʉ
hingyá xodyohʉ y guí njahʉ ngu ya 'yɛza xa
njuete, da za da castiga'ihʉ nehe.
22 Hangue dá zo ri mfenihʉ nú'ą bi 'yøt'e
Ajuą, njabʉ ngu ra hoją'i, njabʉ ra zʉte
nehe. Bi nhyoją'i con gue'ahʉ, ha nu'ʉ ya
xodyo bi nts'o'yøde, bi 'ueque'ʉ. Hangue
nu'ą mahyoni gui 'yøthʉ, sigui gui 'bʉhʉ ja
rá hñoją'i, ngue'ą nu'bʉ hina, da 'uec'a'ihʉ
nehe.
23 Y nehe nuya xodyo nu'bʉ hinda sigui
yá 'ñąjamfri, nu'bʉ́ dra yopa cuete ja ra 'bai
gá olivo habʉ mi tøgue'ʉ, ngue'ą Ajuą ja rá
ts'ɛdi pa da yopa cuete'ʉ.
24 Ngue'ą 'bʉ nú'ahʉ hingyá xodyohʉ ngu
gyá 'yɛzahʉ de 'nara mbąnga olivo, xa
ts'ɛc'ahʉ de ri 'baihʉ, y bi za bri juet'ahʉ ja
ra hoga olivo masque nu'ahʉ grá mbąnga
olivohʉ, ¡xihmą ya xodyo gue go gue'ʉ ya
'yɛza yá mɛti ra hoga 'bai gá olivo, ma'na
da za da ncuete ma'na'qui ja rá 'bai!

Rá ngąts'i ma da mpøhø ra hnini de Israel

25 Zi cuhʉ, dí ne gui pądihʉ nuna mfądi
xqui nt'ągui hmąhą. Dí ne gui pądihʉ pa
hingui beñhʉ gue hønsɛ'ihʉ xa huahn'ahʉ
Ajuą. Pąhʉ gue masque Ajuą xa japi xa
megui yá mfeni ndunthi ya me Israel, pe
'ra de gue'ʉ xa mɛ'tsitho ja rá hnini'ą. Pe

hingue pa nzạntho ma da megui yá mfeni, hønsɛ asta hinda zøxa ra 'bede de nuya jạ'i hingyá xodyo nú'ʉ ma da mpøhø.
26 Nepʉ de gue'ạ gatho ya me Israel ma da mpøhø. Ma da nja ngu xa t'ofo ja ra Mạca T'ofo ne ena:
Nuni Sión nú'ạ rá hnini Ajuạ ja ma drí 'ñehni ra Ñạnte
nú'ạ ma da xʉcuabi yá ts'ot'øt'e ya me Israel nú'ʉ yá jạ'i ra Cobo.
27 Y nu xcrá xʉcuabi yá ts'oqui'ʉ,
ya stá cumpli ma cohi nú'ạ stá cohi con gue'ʉ.
28 Pa da za da ntʉnga ra mạca hoga t'øde ja ma'ra ya hnini ngu xa beni Ajuạ, nu'ạ́ xa hyanda ya xodyo ngu yá ncontra'ạ, pa go da jạp'a'ihʉ nú'ahʉ hingyá xodyohʉ. Pe Ajuạ mạditho ya xodyo po rá ngue yá xita'ʉ nú'ʉ bi huahni'ạ.
29 Ajuạ hingui pata rá mfeni. Nú'ạ da uni, hinda ma da hñạqui, ne hinda ma da hyɛpʉ nú'ʉ to'o xa huahni'ạ.
30 Nú'ahʉ hingyá xodyohʉ hingüí camfrihmạhʉ Ajuạ, pe nubyá co rá nthecate Ajuạ bi jạp'a'ihʉ ngue'ạ ya xodyo himbi ne bi gamfri ra zi Hmu Jesucristo.
31 Nubyá nuya xodyo bi 'ñạgamfri, pe bi njabʉ pa 'mɛfa, co rá nthecate Ajuạ da jạpi'ʉ ngu bi jạp'a'ihʉ.
32 Njabʉ Ajuạ bi zotho gatho co yá 'ñạjamfri, gue dya xodyo gue hindya xodyo, pa 'mɛfa da huequi'ʉ mahyɛgui.
33 ¡Xi ra dạngui rá mfạdi Ajuạ, ngue'ạ pạdi gatho nú'ạ t'øt'e, y pạdi hanja da 'yøt'e gatho nú'ạ go da ne! Hinda za to da bạdi gatho nú'ạ te beni Ajuạ, ne hinda za to da bạdi hanja øt'e nú'ʉ ya dạnga 'bɛfi øt'e'ạ.
34 "¿To'o gue'ạ pạtuabi rá mfeni Ajuạ? y ¿to'o gue'ạ xa 'yo'mbabi rá 'ñu'ạ?
35 Y ¿to'o 'mɛt'o xa nja te xa umbabi Ajuạ, pa njabʉ Ajuạ da co'tsuabi'ạ?"
36 Nguetho go guesɛ'ạ bi hoqui gatho nú'ạ te ja, y gatho o ja rá 'yɛ'ạ, y gatho'ʉ pa rá nsunda'ạ. Y nu'ạ́ drá nsunda pa nzạntho. Njabʉ gue'ạ.

12

Ga umfʉ Ajuạ gatho ma tehʉ pa ga pɛphʉ ngu ne'ạ

1 Nubyá, ma zi cu'ihʉ, xcá hyanthʉ rá ndạngui rá nthecate Ajuạ xa 'yøtcahʉ. Hangue dí bạnte'ihʉ gue gui daphʉ Ajuạ gatho ri tehʉ. Gue'ạ 'nara hñạ'ti strá nt'axi ngu nú'ạ ri ho'ạ, ngue'ạ nu'bʉ guí øthʉ njabʉ, guí xøcambenihʉ Ajuạ co ri corasohʉ.
2 Oxqui tɛnbahʉ yá 'mʉi nú'ʉ ya jạ'i 'yo ja ra ts'oqui. Nu'ạ gui 'yøthʉ, tɛnda ri 'ra'yo mfenihʉ pa njabʉ xi gui 'bʉhʉ 'nara 'ra'yo 'mʉi, y 'bʉ gui njahʉbʉ ma gui pạtuahʉ nda'ạ rá paha Ajuạ gui 'yøthʉ, y nú'ạ rá paha'ạ gue'ạ nú'ạ gui 'yøthʉ nú'ạ xá hño ne nú'ạ ri ho'ạ, ne gui 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi'ạ.
3 Ajuạ xa 'racagui nuna ra nsu dega apostol po rá hñojạ'i, hangue ma ga xi'ahʉ nda'ạ rí 'ñepi gui 'yøthʉ. Oxqui ma gui beñhʉ gue gyá dạnguihʉ y masque hina. Benihʉ xá hño ne hyandasɛhʉ hangu rá ndunthi ri jamfrihʉ nú'ạ xa 'ra'ahʉ Ajuạ cada 'na de gue'ahʉ.
4 Ngue'ạ nja ngu ma ndo'yohʉ dí pɛ'tshʉ ndunthi ya xɛni pe gatho ya xɛni hingue 'nada yá 'bɛfi pɛfi.
5 Njabʉ nehe masque dí ndunthihʉ, pe dí 'nada ra ndo'yohʉ co ra Zidada Jesucristo, y gatho nújʉ ngu dyá xɛnihʉ de 'nada ra ndo'yo.
6 Ne 'rama'na'ño ya mfạdi ne ra ts'ɛdi xa 'racaguihʉ Ajuạ po rá hñojạ'i'ạ pa ga pɛfihʉ nú'ạ ra 'bɛfi xa 'racaguihʉ. 'Bʉ 'nara cu xa t'umbabi 'nara ts'ɛdi pa da mạnba rá noya Ajuạ, dá mạñ'ạ ngu rá ndunthi ra jamfri pɛ'tsi'ạ.
7 Nu'ạ tó'o xa t'umba ra ts'ɛdi pa da mfaste, dá mfaste. Ha nu'ạ tó'o xa t'umba ra ts'ɛdi pa da nxahnate, dá nxahnate.
8 Nu'ạ tó'o xa t'umba ra mfạdi pa da unga ra ts'ofo, dá nzote'ạ, ha nu'ạ tó'o xa t'umba ra ts'ɛdi pa da unga 'nara mfats'i, dá uni con gatho rá mʉi. Nu'ạ tó'o xa t'umba ra ts'ɛdi pa da ndạ, dá ndạ con gatho rá mfeni, ha nu'ạ tó'o xa t'umba ra ts'ɛdi pa da mats'i nú'ʉ to'o othobi, dá mats'i con gatho rá mʉi.

Nú'ạ rí 'ñepi da mɛfi ra gamfri

9 Dá nja ri hmạtehʉ pa gatho ya jạ'i, pe hingue de maxøts'etho. Ʉtsahʉ nú'ạ xá nts'o, y tɛnhʉ nú'ạ xá hño.

10 Mą́dihʉ 'na ngu 'na co ra hmąte nú'ą xa
'ra'ahʉ Ajuą ngue'ą gyá cuhʉ, ne 'ñumbahʉ
ra t'equ'ei 'na ngu ma'na.
11 'Yøthʉ ri 'bɛfihʉ con gatho ri ts'ɛdihʉ.
Ostí ma da zʉ'ahʉ ra ndąhñei. Pɛpabihʉ ma
Zidadahʉ ra Jesucristo con gatho ri mʉihʉ.
12 Johyahʉ ngue'ą guí tø'mhʉ ma gui
'bʉhʉ ja rá nsunda Ajuą. Tsɛthʉ gatho ya
ts'othogui, ne oguí tsayahʉ gui 'yaphʉ Ajuą.
13 Faxhʉ ya cu nú'ʉ hingui tsʉpi, ne umfʉ
ntsaya nú'ʉ to'o tsøñ'a'ihʉ.
14 'Yaphʉ Ajuą da mats'i nú'ʉ to'o ø't'ahʉ
ra nts'o'mʉi, oxqui tsañhʉ'ʉ.
15 Johyahʉ co nú'ʉ to'o ri johya, ne
nzonihʉ co nú'ʉ to'o zoni.
16 'Bʉhʉ mahyɛgui co 'nadra hmąte,
oxqui 'ñets'ihʉ nixi gui 'ueguehʉ de ya
zi hyoya cu. 'Yohʉ mahyɛgui con gue'ʉ.
Oxqui beñhʉ de ri mfenisɛhɛhʉ gue gyá
bąmhyąhʉ.
17 Oxqui ø'tuahʉ ra nts'o'mʉi nú'ą to'o
da 'yø't'ahʉ ra nts'o'mʉi. Nu'ą gui 'yøthʉ,
gui jamasuhʉ gui 'yohʉ xá hño ja yá thandi
gatho ya ją'i.
18 'Yøthʉ 'nara ts'ɛdi asta habʉ da za pa
gui 'bʉhʉ 'nara hoga'mʉi con gatho ya ją'i.
19 Ma zi hmądi cu'ihʉ, oxqui co'tsuahʉ
nú'ą da 'yø't'ahʉ ya ts'o'mʉi, tsocuathohʉ
Ajuą, ngue'ą Ajuą mą ja ra Mąca T'ofo ne
ena: "Nugui hønsɛgui tsa ga co'tsuabi nú'ʉ
to'o øt'a ra nts'o'mʉi, nugui go ga unga ra
njut'i."
20 Nehe ena njaua: "Nu'bʉ ri ncontra tsʉ
ra thuhu, umbabi te da zi, ha nu'bʉ tsʉ ra
nduthe, umba ra dehe da zi. Nu'bʉ gui
'yøt'e njabʉ, nu'bʉ́ nu'ą́ da ntsø'mi ndun-
thi."
21 Oxqui hoñhʉ hanja gui 'yøthʉ 'nara
'ñʉ. Gatho nú'ą to'o da 'yø't'ahʉ 'nara
'ñʉ, co'tsuabi co 'nara hño, y njabʉ ma gui
ntątehʉ de ra 'ñʉ.

13

1 Gatho ya ją'i rí 'ñepi da 'yøte nú'ʉ to'o
hą ra ts'ʉtbi, ngue'ą go Ajuą xa hñuxa gatho
ya ts'ʉtbi ja ra ximhai. Nehe go gue'ą xa
hñuts'i nú'ʉ to'o hą ra ts'ʉtbi.
2 Hangue nu'ʉ tó'o nø'tua ra ts'ʉtbi, go
gue'ʉ nø'tua nú'ą xa manda Ajuą nehe.
Y nu'ʉ tó'o nø'tua ra ts'ʉtbi, go honsɛ ra
castigo.
3 Ya ndą hinxa thuts'i pa da zu nú'ʉ to'o
øt'e xá hño, nu'ʉ́ xa thuts'i pa da zu nú'ʉ to'o
hingui øt'e xá hño. Hangue nu'bʉ hinguí
nehʉ te da xi'ahʉ nú'ʉ to'o hą ra ts'ʉtbi,
nu'bʉ́ 'yøthʉ gatho nú'ą xá hño, y njabʉ nu'ʉ́
da ñąmañho de gue'ahʉ.
4 Nu'ʉ́ go gue'ʉ yá 'bɛgo Ajuą pa ri hñohʉ.
Pe 'bʉ gui 'yøthʉ nú'ą hingui ho, rí 'ñepi gui
tsuhʉ'ʉ, ngue'ą nu'ʉ́ hą ra ts'ɛdi pa da cas-
tiga'ihʉ, ngue'ą Ajuą go gue'ą xa hñuts'i'ʉ
pa da castiga gatho nú'ʉ to'o hingui øt'e xá
hño.
5 Hangue mathoni gui 'yøtehʉ'ʉ, ne
hingue hønsɛ pa hinda castiga'ihʉ, nehe pa
gui 'yøtehʉ nú'ą xi'ahʉ ri mfenihʉ.
6 Hangue nehe dí juthʉ ya njut'i ja ra
gobierhnu, ngue'ą nu to'o hą ra ts'ʉtbi go
yá mɛfi Ajuą, ne nu'ʉ́ xi ri 'ramanu da mɛfi
nuna 'bɛfiną.
7 Ju'tuabihʉ gatho nú'ʉ to'o guí tuphʉ.
Jut'a ri cotahʉ, jut'a ri rentahʉ. Nu'ʉ tó'o rí
'ñepi gui umfʉ ra t'equ'ei, umfʉ, ha nu'ʉ tó'o
rí 'ñepi gui numansuhʉ, numansuhʉ.
8 Oto guí tuphʉ ni 'nara thai, hønsɛ gui
beñhʉ gue rí 'ñepi gui mą́dihʉ 'na ngu
ma'na, ngue'ą nu'ą tó'o mądi rá miqu'eiui
ya bi cumpli ra ley.
9 Nu'ahʉ guí pąhʉ ya hmanda nú'ʉ
mąnga ra ley ne ena: "Oxqui ntsinga
medinthąti, oxqui hñote, oxqui mpe, oxqui
jʉ'tsua ya nc'uamba ri miqu'eiui, oxqui
hyøcua nú'ą pɛ'tsa ri miqu'eiui." Pe nuya ya
hmandaya ne nú'ʉ ma'ra ya hmanda, gue'ą
mahyɛgui nú'ą ra hmanda ena: "Mądi ri
miqu'eiui ne su ngu grí nsu sɛhɛ."
10 Ngue'ą nu'ą tó'o pɛ'tsa ra hmąte, hin-
gui ø'tua ra nts'o'mʉi rá miqu'eiui, hangue
nu'ą tó'o pɛ'tsa ra hmąte go gue'ą ri cumpli
ra ley.
11 De dí øthʉ gatho núya ngu dí xi'ahʉ, ga
beñhʉ de nuya ya pa dí 'bʉhʉ ne ga japhʉ
da nu ma mfenihʉ, ngue'ą ma Zidadahʉ
ya ma'na 'bʉi guetbʉ de nú'ą ndá camfrihʉ
pa e da ñąngaguihʉ de nuya ts'othogui dí
thohʉua ja ra ximhai.
12 Ya 'yo rí thogui ra 'bɛxuui, 'yo rí møca
ra xudi. Hangue mathoni ga tsoguihʉ ya
ts'o'bɛfi dega 'bɛtsa ngu nú'ʉ øt'a ya ją'i
dega xuui. Ya ga hñocjʉ pa ga øthʉ ya hoga
'bɛfi dega pa, ngu ri hñoca 'nara soldado pa

da ma ja ra tuhni.

13 Ga 'yohʉ ngu rí 'ñehe ngu nú'ʉ 'yo dega pa, hinga maha habʉ ja ya ngo dega tixfani, nixi ga ntixfanihʉ. Hinga hñuxhʉ co nú'ʉ to'o hingue xi ma 'bɛhña̱hʉ, nixi ga 'yohʉ ja ma'ra ya ts'ot'øt'e. Hinga 'ñøt'atuhnihʉ, y nixi ga ne ga nsɛhɛhʉ.

14 Nu'a̱ ga øthʉ ha̱, ma ga honbahʉ rá mfats'i ra Zidada Jesucristo pa ga 'yohʉ ngu bi 'ño'a̱, y hinga hoñhʉ hanja ga øthʉ yá hne ma nda̱xjua 'mʉihʉ.

14

Hinda za to da nøni yá cu

1 Umfʉ nsɛqui da 'mʉi ja ri nija̱hʉ nú'a̱ to'o otho ndunthi rá jamfri, pe hingue pa gui ntsanoyahʉ con gue'a̱ de nú'ʉ ya mfeni xa gʉ.

2 Ngue'a̱ 'ra camfri gue tsa da zi gatho nú'a̱ ja te da ts'i; ha nu'ʉ ma'ra tó'o otho ndunthi yá jamfri hingui ne da zi nu'a̱raza, hønsɛ ya zi c'ani.

3 Nu'a̱ tó'o tsi gatho nú'a̱ te ts'i, odi ʉtsa nú'a̱ to'o hingui tsi. Ha nu'a̱ tó'o hingui tsi gatho nú'a̱ te ts'i, odi 'yø de nú'a̱ to'o tsi, ngue'a̱ nu Ajua̱ bi 'yøt'a rá ba̱tsi nu mi camfri'a̱.

4 ¿To'o'ihʉ pa guí 'yøbihʉ rá 'bɛgo ma'na ra ja̱'i? ¿Ha hinguí pa̱hʉ gue nurá hmu nú'a̱ ra 'bɛgo'a̱ go gue'a̱ da ma̱ ua 'yo xá hño ua hina? Y njabʉtho nehe nuya cu'ʉ, go guesɛ Ajua̱ ma da ma̱ ua xá hño o hingui ho nú'a̱ øt'e'ʉ, hangue nu'ʉ́ ma da 'mʉi xá hño ja rá thandi Ajua̱ ngue'a̱ go guesɛ'a̱ ja rá ts'ɛdi pa da mats'i'ʉ.

5 'Ra camfri gue mathoni da thahna 'raya pa pa dra søcambeni Ajua̱, ha nu ma'ra camfri gue gatho ya pa rí 'ñepi da thandi mahyɛgui. Cada 'na rí 'ñepi da ba̱di xá hño de nú'a̱ te beni.

6 Nu'ʉ tó'o ri jamasu de ra pa, øt'e njabʉ pa da ho ra Zidada, ha nu'ʉ tó'o hini jamasu de ra pa, nehe øt'e njabʉ pa da ho ra Zidada. Y nu'ʉ tó'o tsi gatho nú'a̱ te ts'i, nu'ʉ́ tsi pa rá nsunda Ajua̱, ngue'a̱ ri umba njama̱di Ajua̱. Ha nu'ʉ hingui tsi gatho nú'a̱ te ts'i, nu'ʉ́ øt'e'ʉ pa rá nsunda Ajua̱, y umba njama̱di Ajua̱ nehe.

7 Ngue'a̱ ni 'na de guecjʉ hindí tehʉ pa ga øthʉ nú'a̱ go ga nesɛhʉ, y nu xcrá tuhʉ, hingo nú'a̱ ra ora go ga huansɛhʉ.

8 Ngue'a̱ nu'bʉ dí tehʉ dí ohʉ ja rá 'yɛ ra Zidada ne dí 'bʉhʉ pa rá nsunda'a̱, y nu'bʉ ga tuhʉ guet'atho dí ohʉ ja rá 'yɛ ne dí 'bʉhʉ pa rá nsunda'a̱. Hangue nujʉ, nza̱ntho dí ohʉ ja rá 'yɛ gue gra tehʉ gue hina.

9 Ngue'a̱ pa guehna bi du ra Zidada Jesucristo y bi yopa nte pa bi Hmu de nú'ʉ te y de nú'ʉ xa du.

10 Hangue nu'ahʉ ¿pa te guí 'yø ri cuhʉ? O ¿pa te guí ʉtsahʉ ri cuhʉ? Ngue'a̱ nu xcrá tuhʉ gathoguihʉ ma ga 'baihʉ ja rá thandi ra Zidada pa go da hña̱bgahʉ nguɛnda'a̱.

11 Ngue'a̱ ma da njabʉ ngu xa t'ofo ja ra Ma̱ca T'ofo ne ena:

Nugui drá Ajua̱ dí te, hangue ma da njabʉ nú'a̱ ma ga ma̱ nubya, gue gatho ya ja̱'i ma da ndandiña̱hmu ja ma thandi,

ne da xøcambenigui.

12 Hangue cada 'na de guecsɛhʉ ma ga daphʉ nguɛnda Ajua̱.

Ga nsusɛhʉ pa hinga japhʉ ma cuhʉ da 'yøt'a 'nara ts'oqui

13 Hangue hinga 'ñøhʉ 'na ngu ma'na. Nu'a̱ ga øthʉ ha̱, ma ga nsusɛhʉ pa hinga japhʉ ma cuhʉ da 'yøt'a 'nara ts'oqui.

14 Nugui dí pa̱di xá hño gue gatho nú'a̱ ja da ts'i hinxá nts'o, ngue'a̱ njabʉ xa 'ñutcagui ra Zidada Jesucristo. Pe nu'a̱ tó'o beni gue xá nts'o 'nara t'øt'e nú'a̱ ts'i, pa nú'a̱ to'o beni njabʉ ha̱, xá nts'o.

15 Hangue nu'bʉ guí tsi 'nara t'øt'e nú'a̱ beni'a̱ ri cu gue hingui ho da ts'i, y njabʉ da du rá mʉi, nu'bʉ́ nu'i ya hinguí 'yo co ra hma̱te. Oxqui tsi 'nara t'øt'e nú'a̱ da japi da 'mɛdi ma'na, ngue'a̱ nehe po rá ngue'a̱ bi du ra Zidada Jesucristo.

16 Hangue oguí honi pa hanja da hña̱ma'ñʉ'i, masque nu'i guí beni gue xá hño nú'a̱ guí øt'e.

17 Nújʉ dí 'bʉhʉ ja rá hmanda Ajua̱, hingui oda ma mfenihʉ ya hñuni nixi ya ts'ithe. Nu'a̱ oda ma mfenihʉ, nú'a̱ ga 'yohʉ xá hño, ne ga 'bʉhʉ te rá entho, ne ga johyahʉ co nú'a̱ ra johya ri 'racaguihʉ ra Ma̱ca Nda̱hi.

18 Y nu'ạ tó'o pɛpa ra Zidada Jesucristo co
nuya hoga 'bɛfiya, Ajuạ ri ho'ạ. Nehe ya jạ'i
ma da hyandi gue 'yo xá hño'ạ.
19 Hangue ga øthʉ nú'ạ faxcaguihʉ pa ga
'bʉhʉ 'nara hoga'mʉi 'na ngu ma'na, ne pa
ga ntetua jamfrihʉ 'na ngu ma'na.
20 Oxqui ts'ocua rá 'bɛfi Ajuạ por nú'ạ te
gui tsi. Xi majuạni gatho nú'ạ te ts'i xá
nt'axi, pe hingui ho gui tsi nú'ạ gui japi da
nts'oca ri cu.
21 Xá hño hingui tsi ra ngø, nixi gui tsi ra
vinu, nixi gui 'yøt'a ni 'nara t'øt'e nú'ạ gui
japi da ts'ocua rá mfeni ri cu pa da zo ja ra
ts'oqui o pa da ts'ocua rá jamfri.
22 Nu'bʉ guí camfri da za gui tsi gatho
nú'ạ te ts'i, nu'bʉ́ zɛ ri jamfri guí pɛ'tsi ne
pạsɛui Ajuạ. Nu'ạ tó'o beni gue xá hño nú'ạ
øt'e, ne 'mɛfa hinda ma da dʉhʉ de nú'ạ
xa 'yøt'e, go gue'ạ njạpi ngue'ạ pạdi gue xa
'yøt'e xá hño.
23 Pe nu'ạ tó'o ri dʉhʉ de nú'ạ te tsi, nú'ạ́
tu ra thai, ngue'ạ hingui tsi co rá jamfri, y
gatho nú'ạ dí øthʉ ne 'bʉ dí camfrihʉ gue
hinxá hño, gue'ạ 'nara ts'oqui.

15

'Yøthʉ nú'ạ da ho ri miqu'eihʉ

1 Nújʉ dí zɛdihʉ ja ma jamfrihʉ, rí 'ñepi
ga pạhʉ hanja ga tsɛtuahʉ ya mfeni xa gʉ
nú'ʉ ts'ʉtho yá jamfri, y hinga øthʉ nú'ạ go
dí nesɛhʉ.
2 Cada 'na de guecjʉ ga øthʉ nú'ạ da ho
ma miqu'eihʉ pa yá hño'ʉ ne pa da te yá
jamfri.
3 Ngue'ạ nehe sɛhɛ ra Zidada Jesucristo
himbi 'yøt'e nú'ạ go rá paha sɛhɛ. Nu'ạ́ bi
zɛtuatho yá 'mʉi nú'ʉ to'o mi ʉtsa'ạ, ngu
enga ja ra Mạca T'ofo habʉ bi sipa Ajuạ ne
ena: "Stá tsɛtuatho yá nt'ʉtsate nú'ʉ to'o ri
ʉtsa'i."
4 Ngue'ạ gatho nú'ạ bi t'ofo maya'bʉ ja
ra Mạca T'ofo, bi t'ofo pa ma nt'utuatehʉ,
pa njabʉ ngu nú'ʉ bi zɛta maya'bʉ y ngu
bi thu'mba yá mʉi'ʉ, njabʉ ma da thubga
ma mʉihʉ nehe pa ma'na da ndạngui ma
nthø'matehʉ.
5 Nubyá nu Ajuạ to'o faxcahʉ pa ga
ntsɛtuahʉ ne 'racjʉ ra humʉi, dá 'yøt'e pa
gui 'bʉhʉ co 'nada ra mfeni ngu bi 'ñutcahʉ
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo,
6 pa njabʉ co 'nadra mfeni ne 'nadra
jạhñạ gui nsundahʉ Ajuạ ra Dada nurá
Dada ma Zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

Bi sipabi ra mạca hoga t'øde nú'ʉ hingyá xodyo

7 Hangue numahñohʉ 'na ngu ma'na,
ngu bi núgaguihʉ ra Zidada Jesucristo pa rá
nsunda Ajuạ.
8 Dí mạ gue ra Zidada Jesucristo bi 'ñe
bi mɛpabi ya xodyo pa bi cumpli yá hñạ'ti
Ajuạ nú'ʉ xqui ñạ'tuabi ndu yá xita'ʉ, y
njabʉ ra Zidada Jesu bi 'ñudi gue Ajuạ øt'a
gatho ngu nú'ạ mạ.
9 Nehe bi 'ñehe pa ya jạ'i hingyá xodyo da
nsunda Ajuạ po rá nthecate, ngu xa t'ofo ja
ra Mạca T'ofo ne ena:
Ja ya jạ'i hingyá xodyo nugui ma ga mạnga
tengu rá ndạngui ri thuhu,
y ja ga tu't'a'ini ya jạhñạ.
10 Nehe enga ja ra Mạca T'ofo:
Nú'ahʉ hingyá xodyohʉ, johyahʉ mahyɛgui
co rá hnini Ajuạ.
11 Nehe ena:
Nsundahʉ Ajuạ gatho nú'ahʉ hingyá
xodyohʉ guí 'bʉhʉ ja gatho rá ngʉni
ra ximhai.
ne xøcambenihʉ'ạ po yá dạnga t'øt'e.
12 Nehe ra bạdi Isaía bi 'yofo ja ra Mạca
T'ofo ne ena njaua:
Ma da 'mʉ 'nara t'ʉ de yá jạ'i ra Isaí rá dada
ra Davi,
y nura t'ʉ'ạ ma da ndạ ja ya jạ'i nú'ʉ hingyá
xodyo,
y nu'ʉ́ ma da gamfri'ạ.
13 Ajuạ nú'ạ to'o 'racjʉ ra hoga
nthø'mate, dá 'ra'ahʉ ndunthi ra johya ne
ra hmetho ja ri corasohʉ po ri jamfrihʉ, pa
njabʉ ma'na da ndạngui ri nthø'matehʉ po
rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi.
14 Ma zi cu'ihʉ, dí camfri gue xi ja ndun-
thi ri hñojạ'ihʉ ne ja ndunthi ri mfạdihʉ y
tsa gui nzofohʉ 'na ngu ma'na.
15 Masque njabʉ, pe nugui dí resga dí
op'a'ihʉ pa ga yopa ben'ahʉ 'raya t'øt'e ngu
nú'ạ ya xcá pạdihʉ. Dí øt'a njabʉ pa ga
cumpli nú'ạ ra 'bɛfi xa 'racagui Ajuạ po rá
hmạte'ạ.
16 Ngue'ạ nu'ạ́ bi hñuxcagui pa ga pɛpabi
ra Zidada Jesucristo pa ga zo ya jạ'i hingyá
xodyo, pa ga xipabi'ʉ rá hoga noya Ajuạ, pa

njabʉ nugui da za ga udi'ʉ ja rá thandi Ajuạ ngu 'nara hñạ'ti xá nt'axi ngu ri ho'ạ nú'ạ xa xʉca ra Mạca Ndạhi.

17 Hangue po ra Zidada Jesucristo da za ga 'ñets'i de nú'ạ ra 'bɛfi xa 'racagui Ajuạ.

18 Hiní 'ñepcagui ga 'ñets'i de nú'ạ xa 'yøt'a ma'ra pa bi gamfri ya jạ'i hingyá xodyo. Pe dí pạdi gue ra Zidada Jesucristo xa mpɛfi ja ma noya ne ja ma 'bɛfi pa bi gamfri ndunthi de gue'ʉ.

19 Ra Zidada Jesucristo xa 'raca ra ts'ɛdi pa stá øt'a ndunthi ya milagro, ne stá hạnpa rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi, hangue xa za stá mạnga ra mạca hoga t'øde de ra Zidada Jesucristo maxøgue ja gatho ya hai desde Jerusale asta ra hai Ilirico.

20 Hangue njabʉ nugui stá øt'a ra ts'ɛdi pa ga ma ga mạnga ra mạca hoga t'øde habʉ hinxa t'ødetho de ra Zidada Jesucristo pa hinga mpɛfi habʉ ya xa mpɛ ma'ra.

21 Guet'ạ nehe mạnga ra Mạca T'ofo ne ena:

Nú'ʉ hinxqui siptho de Ajuạ,
y nú'ʉ hinhya'mʉ xqui 'yøde, go gue'ʉ ma da 'yøde ne da bạdi.

Ra apostol Pablo beni da ma Nroma

22 Hangue njabʉ astabya hinxa za stá mabʉ.

23 Pe núbya nguetho ya dá juadi ma 'bɛfi ja nuya hnini de guecua, y ngue'ạ pɛ'tsa ndunthi ya jɛya stá ne ga mabʉ ga tsøñ'ahʉ,

24 hangue dí tø'mi gue 'nitho ga thogui ga tsøñ'ahʉbʉ má 'ñu nu grá ma Spaña, y ga johya ndunthi ga 'bʉi con gue'ahʉ. Nepʉ de gue'ạ dí tø'mi gue gui nexcaguihʉ de guepʉ pa ga thogui grá ma Spaña.

25 Pe nubyá ma ga ma pa Jerusale pa ga hạ'tsuabi 'nara mfats'i nuya zi cu de guehni.

26 Ngue'ạ nuya zi cu de guehni Macedonia ne de guecua Acaya co 'nara paha bi unga 'nará mfats'i'ʉ pa ga hạ'tsuabi nuya zi hyoya cu bí 'bʉhni Jerusale.

27 Nuya cu me Macedonia ne ya cu me Acaya bi beni gue mri 'ñepi'ʉ da 'yø'tuabi njabʉ'ʉ, ngue'ạ nu'ʉ́ hingyá xodyo ne xqui hñạni ra mpøhø po yá noya ya xodyo, hangue rí 'ñepi'ʉ da maxa ya xodyo nehe co ya hño de ra ximhai.

28 Hangue nu xcrá juadi ga pɛ nuna 'bɛfinạ pa ga tsocuabi nuna mfats'i ya cu me Jerusale, ja grá thopʉ ga tsøñ'ahʉ má 'ñu nu xcrá ma Spaña.

29 Y dí pạdi gue nú'bʉ xcrá tsøñ'a'ihʉbʉ, ra Zidada Jesucristo ma da jạp'a'ihʉ ndunthi ngue'ạ ma ga zo'ahʉ de rá noya'ạ.

30 Nubyá, zi cuhʉ, dí bạnte'ihʉ de rá thuhu ma Zidadahʉ ra Jesucristo y po rá hmạte ra Mạca Ndạhi ri 'racjʉ 'na ngu ma'na, gue gatho'ihʉ gui faxcaguihʉ gui 'yaphʉ Ajuạ por guequi.

31 'Yaphʉ Ajuạ pa nu'ạ́ da ñạngagui de ya me Judea nú'ʉ hingyá gamfri, gue ya zi cu nuni Jerusale da hñạni co 'nara johya nura mfats'i ma ga tsocuabi,

32 pa njabʉ 'bʉ gue'ạ rá paha Ajuạ ga tsøñ'a'ihʉ co 'nara johya, ne ga tsaya ts'ʉ con gue'ahʉ.

33 Ajuạ nú'ạ faxcahʉ pa ga 'bʉhʉ te rá entho, dá 'mʉi con gatho'ihʉ. Njabʉ gue'ạ.

16

Ya nzɛnjua

1 Ra Febe go gue'ạ 'nara hoga nju, ne ja rá nsu, ngue'ạ gue'ạ 'nara maste de ya gamfri me Cencrea.

2 Hangue umfʉ ntsaya co ra t'equ'ei ja ri hmunts'ihʉ, ngu rí 'ñep'a'ihʉ nú'ahʉ gyá gamfrihʉ, y faxhʉ'ạ de nú'ạ te da 'yø'tua ra 'bɛdi, ngue'ạ nu'ạ́ xa maxa ndunthi ya jạ'i y necagui xa maxcagui nehe.

3 Fat'ajuạhʉbʉ ra zi nju Prisila ne ra zi cu Aquila. Nu'ʉ́ xi bi maxcagui ndunthi ja rá 'bɛfi ra Zidada Jesucristo.

4 Nu'ʉ́ mi resga da unga yá te por guequi, hangue hingo sɛhɛgui dí jamạdibi'ʉ, ne gatho nú'ʉ ya cu hingyá xodyo nehe'ʉ ri jamạdibi'ʉ.

5 Fat'ajuạhʉbʉ nehe nuya zi cu ri munts'a ja rá ngu nú'ạ ra nju Prisila y ra cu Aquila. Fat'ajuạhʉbʉ nehe ma hmạca cuhʉ ra Epeneto, nú'ạ́ go gue'ạ ra mʉdi bi gamfri ra Zidada Jesucristo nuua Acaya.

6 Fat'ajuạhʉbʉ ra nju Mala, nú'ạ́ xi xa max'a'ihʉ ndunthi.

7 Fat'ajuạhʉbʉ ra cu Andronico y ra cu Junio, nú'ʉ́ go gue'ʉ mengu ma hai, nehe go gue'ʉ ndí o'be fadi mahyɛgui'ʉ. Nu'ʉ́ ja

yá nsu ja ya apostol, nehe gueʼʉ ʼmɛtʼo bi gamfri ra Zidada Jesucristo que guequi.

8 Nehe fatʼajuạhʉbʉ ra Amplia numa hmạca cu ja ra jamfri.

9 Nehe fatʼajuạhʉbʉ ra cu Banu núʼạ ma mfatsʼi ja rá ʼbɛfi ra Zidada Jesucristo, nehe ma hmạca cu ra Estaqui.

10 Fatʼajuạhʉbʉ ra cu Apele, núʼá̱ xa bøni ʼnara hoga gamfri de ra Zidada Jesucristo. Ne fatʼajuạhʉbʉ núʼʉ ya cu ya mengu rá ngu ra cu Aristobulo.

11 Fatʼajuạhʉbʉ nehe ra cu Erodio, núʼạ mengu ma hai. Nehe fatʼajuạhʉbʉ núʼʉ ʼbʉ ja rá ngu ra cu Ciso núʼʉ xa gamfri ra Zidada.

12 Nehe fatʼajuạhʉbʉ ma zi njuhʉ ra Trifena y ra Trifosa, núʼʉ́ ri mpɛfi ja rá ʼbɛfi ra Zidada, nehe ma zi njuhʉ ra Persida, núʼá̱ xa mpɛfi ndunthi ja rá ʼbɛfi ra Zidada.

13 Nehe fatʼajuạhʉbʉ ra Rufo núʼạ xi ra hoga cu ja ra jamfri; nehe fatʼajuạhʉbʉ rá nạnạʼạ, núʼạ dí øtʼa ra uɛnda gue ma nạnạ nehe.

14 Nehe fatʼajuạhʉbʉ ra cu Asíncrito y ra cu Flegonte, y ra cu Erma, y ra cu Patroba, y ra cu Erme, y nehe nuya zi cu ʼbʉi con gueʼʉ.

15 Nehe fatʼajuạhʉbʉ ra cu Filologo y ra nju Julia, y ra cu Nereo ne rá njuʼạ, y ra cu Olimpa, y nehe gatho ya zi cu núʼʉ ʼbʉi con gueʼʉ.

16 Nehe fatʼajuạhʉbʉ gatho núʼʉ maʼra ya cu co ʼnara nthʉfi dega hmạte. Ri fatʼajuạʼihʉ gatho yá nijạ ra Zidada Jesucristo.

17 Nehe dí bạnteʼihʉ zi cuhʉ, gue gui thamfrihʉ ndunthi de núʼʉ ne da heca ya cu y japiʼʉ da ʼøtʼa ya tsʼoqui. Nuʼʉ́ hingui udi ngu núʼạ ya xa tʼuʼtʼahʉ, hangue ʼueguehʉ de gueʼʉ.

18 Nuya jạʼiʼʉ ri mpɛfi hønsɛ pa yá hñosɛʼʉ; hingue pɛpabi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Nuʼʉ́ mạnga ʼraya noya xi ri ntʼøde gue xi xá hño, pe hina, hingo gueʼạ majuạni. Nuʼʉ́ hatʼa nuya zi jạʼi hinte yá fạdi.

19 Gatho ya jạʼi pạdi gue xi gyá hoga ʼødehʉ, hangue njabʉ nugui xi drí johya de gueʼahʉ. Pe nehe, nuʼạ dí ne, dí ne gue da nja ri mfạdihʉ pa gui ʼøthʉ ra hño, hingue pa gui ʼøthʉ ra ʼñʉ.

20 Y Ajuạ núʼạ toʼo faxcahʉ pa ga ʼbʉhʉ te rá entho, go gueʼạ da ʼøtʼe ʼbestho pa gui ntạtehʉ de ra tsʼondạhi. Ma Zidadahʉ ra Jesucristo da maxʼaʼihʉ co rá hmạteʼạ.

21 Nehe fatʼajuạʼihʉ ma mfatsʼi ra cu Timu, nehe fatʼajuạʼihʉ ra cu Lucio, ra cu Jaso y ra cu Sosipate núʼʉ ya mengu ma hai.

22 Nugui drá Tercio, dí ofo nuna cartanạ, dí fatʼajuạʼihʉ de rá thuhu ra Zidada Jesucristo.

23 Nehe ra cu Gayo pɛhnaʼihʉ ra nzɛnjua, núʼạ toʼo xa ʼraca nsɛqui ja rá ngu. Nehe xa umba nsɛqui gatho ya cu pa ja ri muntsʼiua. Nehe fatʼajuạʼihʉ ra cu Erasto, núʼá̱ go gueʼạ ra mɛʼtsbojạ de ra hnini. Nehe fatʼajuạʼihʉ ra cu Cuarto.

24 Ma Zidadahʉ ra Jesucristo da maxʼaʼihʉ gathoʼihʉ co rá hmạteʼạ. Njabʉ gueʼạ.

ʼNara søcambeni bi ʼøtʼa ra apostol Pablo nu mi uadi rá carta

25 Drá nsunda Ajuạ núʼạ ja rá tsʼɛdi pa da jaʼahʉ gui zɛ ri jamfrihʉ ngu núʼạ ri udi ra mạca hoga noya dí mạ. Y nuna ra mạca hoga noyanạ go gueʼạ ra mạca noya núʼạ hmạmbya de ra Zidada Jesucristo. Y por nuna noyanạ Ajuạ bi ʼñutcahʉ núʼạ xqui beniʼạ desde rá mʉdi ne xqui mɛʼtsa ntʼạgui, gue da unga ra mpøhø pa ya jạʼi ja gatho ya hai.

26 Y nubyá po ra mạca hoga noya dí mạ, ya xa ʼñutcahʉ Ajuạ núʼạ xqui beni. Nehe njabʉ bi ʼyofo mayaʼbʉ ja yá tʼofo yá ʼmɛhni Ajuạ núʼʉ bi ʼyofo gue da mpøhø ya jạʼi hingyá xodyo. Ngueʼạ Ajuạ núʼạ ʼbʉi pa nzạntho xa manda da tsʼofo ya jạʼi ja gatho ya hai pa da gamfriʼʉ ne da ʼøteʼạ.

27 ¡Ajuạ go guesɛʼạ ja rá mfạdi, ga nsundahʉ pa nzạntho po ra Zidada Jesucristo! Njabʉ gueʼạ.

RÁ MƱDI RA CORINTIO

RÁ MƱDI CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO BI 'YOPABI YA GAMFRI ME CORINTO

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Corinto

1 Nugui drá Pablo, Ajuạ go rá paha'ạ pa bi zoncagui pa drá apostolgui ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Nugui ne ra cu Soste dí op'a'ihe nuna ra carta,

2 nú'ahʉ gyá gamfrihʉ guí 'bʉhʉbʉ Corinto. Nu'ahʉ bi zohn'ahʉ Ajuạ pa gá camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne bi 'uec'ahʉ de ja ya ts'oqui pa go gui pɛpabihʉ'ạ, ne bi t'axca ri mfenihʉ mahyɛgui con gatho nú'ʉ 'bʉ habʉraza ri xøcambeni'ạ. Nú'ạ ma zi Hmuhʉ drí xøcambenihʉ go guet'ạ ri xøcambeni nehe'ʉ.

3 Ajuạ ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da jạp'a'ihʉ ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Ya jạpi xa thạni po ra Zidada Jesucristo

4 Nzạntho dí umba njamạdi Ajuạ por gue'ahʉ, ngue'ạ nu'ạ́ co rá hñojạ'i xa pøhø'ihʉ po ra Zidada Jesucristo.

5 Ajuạ xa jạp'a'ihʉ ndunthi ngue'ạ xcá camfrihʉ ra Zidada Jesucristo, hangue xa 'ra'ahʉ ra ts'ɛdi pa guí ñạhʉ de rá noya'ạ, ne xa 'ra'ahʉ ndunthi rá hoga mfạdi'ạ nehe.

6 Nubya ri hnequi gue xcá camfrihʉ xá hño gatho nú'ạ dá xi'ahe de ra Zidada Jesucristo.

7 Hangue nubyá hinte grí 'bɛhʉ de gatho ya hoga jạpi nú'ʉ ri 'racjʉ Ajuạ, ne guí tø'mhʉ nú'ạ ra pa stua yopa pengui ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

8 Nú'ạ́ go gue'ạ ma da su'a'ihʉ asta ra pa'ạ rá gạts'i ri tehʉ de guecua ja ra ximhai, pa hinda za to da mạ gue nu'ahʉ guí tuhʉ ra ts'oqui nu stua yopa penga ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

9 Ajuạ nzạntho øt'a gatho nú'ạ xa mạ, y nú'ạ́ go gue'ạ xa huahn'ahʉ pa gui 'bʉhʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo rá T'ʉ'ạ.

Ya gamfri 'rama'na'ño beni

10 Zi cuhʉ dí bạnte'ihʉ de rá thuhu ma Zidadahʉ ra Jesucristo gue da 'nat'a gui mạñhʉ, pa da 'ñotho ya hegue de gue'ahʉ. Nu'ạ gui 'yøthʉ, 'bʉhʉ mahyɛgui co 'nada ra mfeni ne 'nada ra jamfri.

11 Dí xi'ahʉ njabʉ ma zi cu'ihʉ ngue'ạ xa xicagui nú'ʉ ja te yá njaui ra nju Cloé gue ja ra ora grí ntunsɛhʉ.

12 Dí xi'ahʉ njabʉ ngue'ạ 'ra de gue'ahʉ guí mạñhʉ njaua: “Nugui drí dɛna ra cu Pablo”, ha nu ma'ra guí eñhʉ: “Nugui drí dɛna ra cu Polo”, y nu ma'ra guí eñhʉ: “Nugui drí dɛna ra cu Pedro”, ha nu ma'ra guí eñhʉ: “Nugui drí dɛna ra Zidada Jesucristo.”

13 ¿Ha gue hingue gatho'ihʉ guí dɛnhʉ ra Zidada Jesucristo? ¿Ha gue bi du ja ra pont'i ra Pablo po rá ngue'a'ihʉ? ¿Ha gue xcá nxistehehʉ de ja rá thuhu ra Pablo? Hina.

14 Dí umba njamạdi Ajuạ gue nugui hønsɛ ra cu Crispo ne ra cu Gayo stá xi'tsi de gue'ahʉ, y hinto ma'na stá xi'tsi.

15 Hangue hinda za gui mạñhʉ gue xcá nxistehehʉ de ma thuhuga.

16 Nehe dá xi'tsa nú'ʉ ya mengu de ja rá ngu ra cu Teba. Pe de guehni hinstá xi'tsa ma'ra.

17 Ra Zidada Jesucristo himbá pɛncagui pa ga øt'a ra sistehe, nu'ạ́ bá pɛncagui pa ga mạnga ra mạca noya. Pe hindí mạ co 'raya noya xi mahotho nú'ʉ de ma mfạdisɛ, pa hinda t'ena gue xi ja ma mfạdi ne da gamfri ya jạ'i hønsɛ co ma hoga noya. Nugui dí ne da gamfri'ʉ hønsɛ po nú'ạ ra du bi thogui ra Zidada Jesucristo ja ra pont'i.

Ra ts'ɛdi ne ra mfạdi de Ajuạ go ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi 'ñutcahʉ

18 Nujʉ́ dí mạñhʉ gue bi du ra Zidada Jesu ja ra pont'i pa ga mpøhøhʉ, ha nu'ʉ tó'o hingui camfri'ạ ma da 'mɛdi'ʉ ngue'ạ mạñ'ʉ gue hinte ri muui nú'ạ dí mạñhʉ de rá du ra Zidada Jesucristo. Pe pa nújʉ stá mpøhøhʉ ri muui, ngue'ạ go gue'ạ hạnpa rá ts'ɛdi Ajuạ.

19 Mạnga njaua ja ra Mạca T'ofo:

Ma ga huatuabi yá mfạdi ya bạmhyạ,
ne ga hạcuabi yá mfeni ya nimfeni.

20 ¿To'o nú'ạ ra bạhmyạbya? O ¿to'o nú'ạ xi ja rá mfạdi? Ne ¿to'o nú'ạ pạdi gatho te

ja mapaya? Jo'o, ngue'ą ja rá thandi Ajuą
hinte ri muui yá mfądi ya ją'i.
21 Ngue'ą ya ją'i masque xi ja yá mfądi,
hinxa za hanja da bądi'ʉ Ajuą. Pe Ajuą rá
paha'ą da pøhø nú'ʉ to'o da gamfri nú'ą ra
noya dí mąñhʉ, masque nú'ʉ ya bąmhyą
ena gue hinte ri muui nú'ą dí mąñhʉ. Pe
Ajuą xi ja rá mfądi hangue bi 'yøt'a njabʉ.
22 Ya xodyo nząntho adi da t'utua 'nara
nt'udi, y nuya griego hønsɛ ra mfądi honi,
23 pe nujʉ dí mąñhʉ de ra Zidada Jesu-
cristo nú'ą bi tho ja ra pont'i. Y guehna
'nara mfe'tse pa ya xodyo, ne nú'ʉ hingyá
xodyo ena gue hinte ri muui nú'ą dí mąñhʉ
de rá du ra Zidada Jesucristo.
24 Pe nújʉ xa huancahʉ Ajuą, gue dyá
xodyohʉ gue hindyá xodyohʉ, gathoguihʉ
dí pąhʉ gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi
hñąnpa rá ts'ɛdi ne rá mfądi Ajuą pa bi
pøhøguihʉ.
25 Ajuą ma'na ja rá mfądi ne ma'na ja
rá ts'ɛdi de gatho ya ją'i, masque eñ'ʉ gue
hinte ri muui nú'ą ra du bi thogui ra Zidada
Jesucristo ja ra pont'i.
26 Zi cuhʉ, pąhʉ gue nu'ahʉ xa huahn'ahʉ
Ajuą, masque hinga ndunthi de gue'ahʉ
guí pɛ'tshʉ ra mfądi de ra ximhai, ne hinga
ndunthi de gue'ahʉ guí hąhʉ ra ts'ʉtbi, y ne
hinga ndunthi de gue'ahʉ guí pɛ'tshʉ 'nara
dąnga nsu.
27 Ajuą bi huahna nú'ʉ hinte yá fądi de
guecua ja ra ximhai pa da 'bɛtuabi yá tsa ya
bąmhyą. Ajuą bi huahna nú'ʉ hingui hą ra
ts'ɛdiua ja ra ximhai pa da 'bɛtuabi yá tsa
nú'ʉ hą ra ts'ɛdibya.
28 Ajuą bi huahna nú'ʉ hinte ri muui ja
ra ximhai ne nú'ʉ xi ya t'ʉtsa, ne nú'ʉ to'o
ni ts'ʉ yá nsu otho, pa da 'bɛtua yá tsa nú'ʉ
to'o pɛ'tsa yá nsu,
29 pa njabʉ hinto da 'ñets'i ja rá thandi
Ajuą.
30 Ajuą go gue'ą bi 'yøt'e pa dá 'nathohʉ
co ra Zidada Jesucristo, ngue'ą nusɛ Ajuą
go gue'ą bá pɛhni'ą pa bi 'ñutcahʉ rá mfądi
Ajuą, ne bi hñąsca ma ts'oquihʉ, ne bi
t'axca ma mfenihʉ pa bi za dá 'bʉhʉ xá hño
ja rá thandi Ajuą.
31 Ajuą bi 'yøt'e njabʉ pa da nja ngu nú'ą
xa nt'ofo ja ra Mąca T'ofo habʉ ena: "Nu'ą
tó'o ne da 'ñets'i, dá 'ñets'i, pe de nú'ą xa
'yøt'a Ajuą, hingue de nú'ą xa 'yøt'asɛ."

2

Ra apostol Pablo bi mą de ra Zidada Jesucristo ne de rá du

1 Zi cuhʉ, nugui nu ndá mabʉ pa dá
zo'ahʉ de rá noya Ajuą, hindá zo'ahʉ co
'raya dąnga noya xá hñei, nixi co ndunthi
ra mfądi de guecsɛhɛ.
2 Pe nu de nduá 'bʉpʉ, dá ja dá zo'ahʉ
hønsɛ de ma Zidadahʉ ra Jesucristo nú'ą
bri pont'a ja ra pont'i ne bi tho, ne hindá
zo'ahʉ de ma'na ra noya.
3 Nu ndá zo'ahʉ mi otho ma ts'ɛdisɛ, ne
mi 'racagui ndunthi ra ntsu pa ga ñą, asta
ndrí huąt'i.
4 Hindá ne dá zo'ahʉ co ra mfądi de ra
ximhai pa gá camfrihʉ, nugui dá zo'ahʉ co
rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi.
5 Dá zo'ahʉ njabʉ pa bi za gá camfrihʉ co
rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi, hingue ngue'ą gá
'yødehʉ yá mfądi ya ją'i.

Ajuą utcaguihʉ tengu rá 'mʉi'ą co rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi

6 Nú'ʉ to'o xa zɛ yá jamfri dí zofohe co ra
mfądi pe nura mfądi'ą go bra 'ñehe de Ajuą,
hingue de ra ximhai, nixi de yá mfądi ya
ndą nú'ʉ ma da uadi da thogui.
7 Dí mąñhe de nú'ą bi 'yøt'a Ajuą pa bi za
dá mpøhøhʉ ne ga tsøñhʉ ja rá nsunda'ą. Y
nú'ą dí mąñhe go gue'ą ra hoga mfądi xqui
beni Ajuą desde ante da nja ra ximhai, ne
himi fądihmą, pe nubyá ya xa 'ñutcahʉ.
8 Ni 'na de nuya ndą de ja ra ximhai
himbi bądi nuna ra mfądi xa 'racjʉ Ajuą,
ngue'ą nu'bʉ xa bądi'ʉ, hinxa hyohmą ja ra
pont'i numa Zidadahʉ xá nsunda.
9 Bi nja ngu nú'ą xqui t'ofo ja ra Mąca
T'ofo habʉ ena:
Ni 'nara ją'i himbi za bi hyandi, nixi bi
'yøde,
nixi bi zo rá mfeni tengu rá 'mʉi de ja rá
ñąni Ajuą,
ne hinto xa bądi gatho nú'ʉ ya jąpi xa beni
da umbabi nú'ʉ to'o ri mądi'ą.
10 Y nujʉ́, Ajuą bi 'ñutcaguihʉ gatho nuya
t'øt'eya po rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi, ngue'ą
nura Mąca Ndąhi go gue'ą pądi xá hño
gatho, ne asta pądi gatho nú'ą te benga
Ajuą.

11 Ni 'nara ja̱'i hingui tsa da ba̱tua rá mfeni ma'na rá miqu'eiui, ngue'a̱ cada 'na go pa̱disɛ tengu rá mfeni. Njabʉtho nehe ni 'na hinto pa̱tua rá mfeni Aju̱a̱. Nura Ma̱ca Nda̱hi ha̱, go gue'a̱ pa̱tuabi rá mfeni Aju̱a̱.

12 Y nura Ma̱ca Nda̱hi'a̱ xuá mɛncahʉ pa da 'ñutcahʉ gatho nuya hño ri 'racjʉ'a̱, y hingo dí ha̱mfʉ rá mfa̱di ra ximhai pa ga pa̱hʉ nuya hño'ʉ.

13 Nuje dí udihe ngu nú'a̱ utcahe ra Ma̱ca Nda̱hi, hindí udihe co ma mfa̱disɛhe. Nú'ʉ to'o pɛ'tsa ra Ma̱ca Nda̱hi ja yá coraso, dí utuabihe co ya noya nú'ʉ 'racaguihe ra Ma̱ca Nda̱hi.

14 Pe nú'a̱ ra ja̱'i hinxa gamfri Aju̱a̱ hingui ha̱ni nú'a̱ udi rá Ma̱ca Nda̱hi Aju̱a̱, ngue'a̱ beni'a̱ gue hinte ri muui. Ne hingui tsa da ba̱disɛ'a̱, ngue'a̱ mahyoni go da 'ñutuabi ra Ma̱ca Nda̱hi pa da za da ba̱di'a̱.

15 Pe nu'a̱ tó'o xa gamfri Aju̱a̱ ne pɛ'tsa ra Ma̱ca Nda̱hi ja rá coraso, nú'á̱ ha̱, pa̱di xá hño gatho nú'ʉ ya nt'udi'ʉ, ne pa̱di nda'a̱ ra hño y nda'a̱ ra 'ñʉ. Pe nu'a̱ tó'o hingui pɛ'tsa ra Ma̱ca Nda̱hi, hingui tsa da xipabi te gra 'mʉi'a̱.

16 Enga ja ra Ma̱ca T'ofo: ¿To ja gue'a̱ xa ba̱tuabi rá mfeni ra Zidada? O ¿to ja gue'a̱ xa za xa 'ñutuabi te da 'yøt'e'a̱? Jo'o. Pe nujʉbya ha̱, dí pa̱tuahʉ rá mfeni ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

3

Ra apostol Pablo ne ra Apolo mahyɛgui yá mɛfi Aju̱a̱

1 Zi cuhʉ, dá zo'ahʉ ngu ts'ofo nú'ʉ hints'ʉ xa zɛ yá jamfri, ngu ya t'ʉba̱tsi hinte yá fa̱ditho, ngue'a̱ himbi za dá zo'ahʉ ngu 'raya cu nú'ʉ pa̱di xá hño nú'ʉ ya nt'udi udi ra Ma̱ca Nda̱hi.

2 Dá zo'ahʉ 'ramats'ʉ ngu 'raya zi ba̱tsi nú'ʉ tsʉtho, ngue'a̱ himbi za dá xi'ahʉ ya noya xá hñei, ngue'a̱ mi otho ndunthi ri mfa̱dihʉ, y asta nubya hinxa za stá xi'ahʉ gatho.

3 Ngue'a̱ nu'ahʉ guí øt'athohʉ ngu nú'a̱ øt'a nú'ʉ hingyá gamfri, ngue'a̱ gyá ndustehʉ, ne gyá necatsʉihʉ, ne gyá necatuhnihʉ. Hangue por gue'a̱ hinxcá 'ueguethohʉ de ja ya ts'oqui, ngue'a̱ guí 'yohʉ ngu nú'ʉ hinxa gamfri Aju̱a̱.

4 'Ra de gue'ahʉ guí eñhʉ: "Nugui drí dɛna ra cu Pablo", ha nu ma'ra guí eñhʉ: "Nugui drí dɛna ra cu Polo". Xi de guí ma̱ñhʉ njabʉ, ¿ha gue hinguí øthʉ ngu nú'ʉ ya ja̱'i hingyá gamfri?

5 Xi ¿te ma 'bɛfi dí pɛfi? Y ¿te ma 'bɛfi pɛfi ra cu Polo? Nugui ne ra cu Polo dyá 'bɛgothohe de Aju̱a̱, ne go guecaguihe dá zo'ahe pa gá camfrihʉ'a̱. Nugui ne ra cu Polo, cada 'na de guecje dí pɛfihe ra 'bɛfi xa 'racaguihe Aju̱a̱.

6 Nugui go rá mʉdi dá zo'ahʉ de rá noya Aju̱a̱, ha nura cu Polo go xa su'a'ihʉ asta nubya, pe nu'a̱ tó'o xa 'ra'ahʉ ra jamfri, go guesɛhɛ Aju̱a̱.

7 Hangue ni guequi ni ra cu Polo hinda za te ga pɛhe de guecsɛhe. Nu Aju̱a̱ go gue'a̱ ja rá ts'ɛdi pa xa japi xa te ri jamfrihʉ.

8 Hangue guí njahʉ ngu 'nara hua̱hi habʉ stá mpɛhe, nugui go stá pot'i, ra cu Polo go xa 'ñunthe. Hangue ngu ra mot'i ne ra 'ñunthe, Aju̱a̱ ma da gutcahe ngu nú'a̱ stá pɛfihe.

9 Nuje dyá mɛfihe de Aju̱a̱, ha nu'ahʉ guí njahʉ ngu 'nara hua̱hi habʉ ri mpɛfi'a̱.

Ne guí njahʉ ngu 'nará hoga ngu Aju̱a̱ ri jʉ'tsuabi.

10 Nugui go dí nja ngu 'nara hoga hyocangu dá jʉ'tsua rá ua ra ngu, gue'a̱ ra 'bɛfi bi 'racagui Aju̱a̱, ha nu ma'na go jʉxa ra ja̱do. Pe cada 'na mahyoni da jamasu nú'a̱ pɛfi.

11 Ngue'a̱ otho ma'na ra cimiento da za dra jʉts'i, hønsɛ nú'a̱ ya ja, y nura cimiento'a̱ go guesɛ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

12 'Bʉ to'o da gʉts'i de maṉ̃a̱ nú'a̱ ra cimiento ya ja, pɛ'tsi da beni xá hño ua da gʉts'i dega oro o dega t'axi o dega hoga do, o ua da gʉts'i dega za o dega xot'o o dega xithi.

13 Cada 'na de ya gamfri ma da hnequi rá 'bɛfi'a̱, ngue'a̱ nú'a̱ ra pa de ra nsʉca uɛnda gue'bʉ ma da fa̱di tengu rá 'bɛfi cada 'na. Nú'a̱ ra pa'a̱ ma da nzø ra tsibi, y nuni ja ra tsibi ja ma dra tsapabini rá 'bɛfi cada 'na nú'a̱ xa mɛfi.

14 'Bʉ 'na to'o bi hoca rá 'bɛfi maṉ̃a̱ de ra cimiento ne hinda za̱t'a nurá 'bɛfi'a̱, nu'bʉ́ nú'a̱ to'o bi hoca nura 'bɛfi'a̱ ma da hṉ̃anga rá tha̱ha̱.

15 Pe nu'bʉ 'na xa mpɛfi ne nurá 'bɛfi'ą ma da zą̱t'i, nu'bʉ́ hinda ma da t'umbabi rá thąhą. Hinte ma da hñą̱ni, ngue'ą̱ bi zą̱t'a nú'ą̱ xqui mɛfi, pe nu'ą́ ma da mpøhø, nja ngu nú'ą̱ to'o bi tho ra nzą̱t'i ne bi 'bɛdi gatho nú'ą̱ xqui mɛfi.

16 ¿Ha gue hinguí pąhʉ gue nu'ahʉ go gue'ahʉ rá niją̱'ihʉ Ajuą̱, y nurá Mą̱ca Ndąhi'ą̱ 'bʉi ja ri corasohʉ?

17 'Bʉ 'na to'o da huatua rá niją̱ Ajuą̱, nu'bʉ́ Ajuą̱ da huati'ą̱ nehe, ngue'ą̱ rá niją̱ Ajuą̱ xi xá nsunda. Ne go gue'a'ihʉ nurá niją̱'ą̱.

18 Osti ma da hya'ahʉ ri mfenihʉ gue gyá bą̱hmyą̱hʉ. 'Bʉ 'na de gue'ahʉ guí beñhʉ gue xi guí pɛ'tshʉ ra mfą̱di, y nu'bʉ nura mfą̱di'ą̱ go de nuna ximhai, 'yøthʉ ra uɛnda gue 'besthó hinte guí pąhʉ, pa njabʉ hą̱, da za gui pɛ'tshʉ nú'ą̱ xi ra hoga mfą̱di brí 'ñehe de Ajuą̱.

19 Ngue'ą̱ pa ja rá thandi Ajuą̱ 'besthó hinte ri muui nú'ą̱ ra mfą̱di de ra ximhai. Hangue enga ja ra Mą̱ca T'ofo: "Ajuą̱ xi pą̱tuatho yá mfeni ya bą̱mhyą̱ de ra ximhai gue nu'ʉ́ hatetho, hangue co yá mbą̱mhyą̱ ri 'mɛdisɛ'ʉ."

20 Nehe xa t'ofo njaua: "Ajuą̱ pą̱di gue hinte ri muui nuyá mfeni ya bą̱hmyą̱."

21 Hangue ogrí 'ñets'ihʉ gui 'ñeñhʉ gue grí dɛnhʉ 'na o ma'na, ngue'ą̱ gatho nú'ʉ to'o xa mpɛfi con gue'ahʉ go pa ri hñohʉ.

22 'Bʉ rá 'bɛfi ra cu Pablo, 'bʉ rá 'bɛfi ra cu Polo, 'bʉ rá 'bɛfi ra cu Pedro, gatho pa ri hñohʉ. Nu'ahʉ gatho go o ja ri 'yɛhʉ pa ri hñohʉ, ra ximhai, ra te, ra du, gatho nú'ą̱ ja mapaya ne nú'ą̱ bra 'bɛfa.

23 Y nu'ahʉ guí ohʉ ja rá 'yɛ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, y ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go o ja rá 'yɛ Ajuą̱.

4

Nú'ą̱ bi thogui ya apostol ja yá 'bɛfi

1 Dí nehe gui pąhʉ gue nuje yá mɛfiguihe ra Zidada Jesucristo, ne dí udihe nú'ą̱ xa 'ñutcahe Ajuą̱ nú'ą̱ xqui beni maya'bʉ ne himi fą̱dihmą̱.

2 Hangue mahyoni ga mą̱ñhe gatho nú'ą̱ xa 'ñutcahe Ajuą̱, ngue'ą̱ go yá mɛfiguihe'ą̱.

3 Nugui hingui tu ma mʉi de gatho nú'ą̱ guí mą̱ñhʉ de guequi, nixi nú'ą̱ mą̱nga ra ts'ʉtbi de guequi. Nixi nugaguisɛ hindí ena gue dí 'yo xá hño.

4 Masque nugui dí beni gue xá nt'axi ma mfeni, pe hingue por gue'ą̱ ma da hmą̱ gue hinte dí tu. Nura Zidada go gue'ą̱ ma da hñą̱bga nguɛnda'ą̱.

5 Hangue ogo guí hą̱mfʉ nguɛnda te øt'a ri miq'ueihʉ, ngue'ą̱ ma dua yopa penga ma Zidadahʉ ra Jesucristo, y nu'bʉ́ nú'ą́ hą̱, ma da hñą̱bgahʉ nguɛnda. Ne nu'ą́ go gue'ą̱ ma da japi da hnequi gatho nú'ą̱ xa t'øt'e mant'ą̱gui. Ne ma da mą̱ gatho nú'ą̱ te xa beni ja yá mfeni ya ją̱'i. Y nura pa'ą̱ Ajuą̱ ma da 'ñe'tsua rá nsu ngu rí 'ñepabi cada 'na.

6 Zi cuhʉ, núna stá xi'ahʉ stá mą̱ de guequi ne de ra cu Polo, pa njabʉ gui pą̱hʉ nda'ą̱ rí 'ñepi gui 'yøthʉ. Nuje hindrí ueñhe rá 'bɛfi Ajuą̱. Hangue gui njahʉbʉ nehe hingui nueñhʉ 'nara cu. Stá xi'ahʉ njabʉ pa gui 'yohʉ ngu mą̱nga ra Mą̱ca T'ofo, pa njabʉ hingui 'ñe'tsuahʉ yá nsu 'ra, ha nu ma'ra go gui ʉtsahʉ.

7 ¿Hanja grí 'ñets'ihʉ? Xi gatho nú'ą̱ te guí pɛ'tshʉ, ¿ha gue hingo xa 'ra'ahʉ Ajuą̱? Nu'bʉ go xa 'ra'ahʉ'ą̱, nu'bʉ́ ¿hanja grí 'ñets'ihʉ? Njabʉ ja ra uɛnda hingo xa 'ra'ahʉ'ą̱.

8 Nu'ahʉ 'ñena hinte grí 'bɛhʉ, 'ñena ya guí pɛ'tshʉ gatho nú'ą̱ guí hoñhʉ, ya ngu grí 'ñet'a ndą̱hʉ, ha nuje go xcá hyɛgaguiheua, 'ñena hinte drí muuihe. Xi dí nehmą̱he gue ya xcá ndą̱hmą̱hʉ, pa njabʉ ga ndą̱hmą̱hʉ mahyɛgui.

9 Nuje dyá apostolhe, dí beni gue Ajuą̱ xa hñuxcahe ngu 'raya ją̱'i nú'ʉ hinte ri muui, ne xa sɛcuabi pa da tho ja yá thandi gatho ya ją̱'i ne ja yá thandi yá ɛnxɛ Ajuą̱.

10 Nuje t'engaguihe gue dyá 'bɛmfenihe ngue'ą̱ dí pɛpabihe ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ha nu'ahʉ xcá bensɛhʉ gue xi gyá bą̱mhyą̱hʉ de rá noya'ą̱. Nuje xa t'enje gue othoguihe ra ts'ɛdi, ha nu'ahʉ guí beñhʉ gue xi ja ri ts'ɛdihʉ. Ne guí beñhʉ gue xi t'e'ts'a ri nsuhʉ, ha nuje xi dyá t'ʉtsahe.

11 Asta nubya xi dí sufrihe nts'ɛdi, dí thohe ra thuhu ra nduthe ne ra 'ñą̱he. Nabgaguihe ya ją̱'i, ne hindí pɛ'tshe 'nara ngu nú'ą̱ dua mɛtihe.

12 Xi dí thohe ra nzabi pa dí hoñhe nú'ą̱ dí tsihe nehe. Nura ora dí øhe tsanje ya ją̱'i,

nuje dí aphe Ajuạ por gue'ʉ. Y ra ora øtcahe ra nts'omʉi'ʉ, gatho dí tsɛtathohe.

13 Nura ora ñạma'ñʉ ya jạ'i de guecje, nuje dí zofohe co ndunthi ra t'equ'ei. Pe nuje pa ja yá thandi'ʉ dí njahe ngu ra paxi xa føtbʉ hinte ri muui, ngue'ạ pa gue'ʉ xá nts'oje.

14 Hindí op'ahʉ nuya ya noya pa ga 'bɛ't'a ri tsahʉ. Dí op'ahʉ pa ga zo'ahʉ ngue'ạ pa guequi ja ra uɛnda ma hmạca bạtsi'ihʉ, ngue'ạ go dá xi'ahʉ rá noya Ajuạ.

15 Masque gri pɛ'tshʉ 'rɛt'a 'mo nú'ʉ to'o di u't'ahʉ de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, pe sɛhɛgui go rá mʉdi dá hạ'ts'ahʉbʉ rá noya Ajuạ pa gá camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, hangue nugui ja ra uɛnda go drá dada de gue'ahʉ.

16 Hangue dí bạnte'ihʉ gui tɛngaguihʉ ma 'mʉi.

17 Hangue dá pɛhn'ahʉbʉ ra cu Timu nú'ạ ma hmạca t'ʉ de ja ra jamfri, ne nu'ạ́ 'yo xá hño ja rá thandi ra Zidada. Y nu'ạ́ go gue'ạ ma da yopa ben'ahʉ tengu ma 'mʉi ja ra Zidada Jesucristo. Guet'atho dí udi nehe habʉraza de ja ya nijạ.

18 Pe nu 'ra de gue'ahʉ xi xa ñuxa ri mfenihʉ dega nt'ets'i, guí hu ri mʉihʉ gue hinga ma ga yopa penguibʉ ga c'ạ'ts'a'ihʉ.

19 Pe nugui dí beni ga mabʉ 'bestho pa ga c'ạ'ts'ahʉ ma'na'qui 'bʉ njabʉ rá paha ma Zidadahʉ. Nu'bʉ́ hạ, ga pạdi ua xi hạ ra ts'ɛdi nú'ʉ 'yobʉ ri 'ñets'i, o hønsɛ 'yobʉ mạntho.

20 Ngue'ạ nu'ạ tó'o da mɛpa Ajuạ, mahyoni di hạnpa rá ts'ɛdi pa da za te da mɛfi, hingue da mạntho.

21 ¿Nda'ạ guí nehʉ, ga mabʉ ga zo'ahʉ dega cuɛ, o ga zo'ahʉ dega hmạte?

5

Ra nthạnga nguɛnda de 'nara gamfri nú'ạ bi 'yøt'a ra ts'oqui

1 Xa fạdi xá hño gue 'nara cu de gue'ahʉ xa gʉxa rá høme ne 'bʉhui ngu rá 'bɛhñạ. Pøde nixi nú'ʉ hingyá gamfri hingui øt'a njabʉ.

2 ¡Pe nu'ahʉ xcá pạhʉ ne grí 'ñets'ihʉ guí eñhʉ gue guí 'bʉhʉ xá hño! ¡Rí 'ñep'a'ihʉ xa du ri mʉihʉ hmạhạ ne ya xcá hñạcjhmạhʉ nú'ạ to'o øt'a nú'ạ ra ts'oqui'ạ!

3 Nugui masque hindí 'bʉi con gue'ahʉ, pe numa mfeni 'bʉi con gue'ahʉ, y ja ra uɛnda dí 'bʉi con gue'ahʉ. Hangue nugui ya stá beni te ma ga øt'e co nú'ạ to'o øt'a nú'ạ ra ts'oqui'ạ.

4 Hangue 'yøthʉ nú'ạ ma ga xi'ahʉ. Gue da muntshʉ de rá thuhu ma Zidadahʉ ra Jesucristo, y numa mfeni ma da 'mʉi con gue'ahʉ, ne rá ts'ɛdi ma Zidadahʉ ra Jesu ma da 'mʉi con gue'ahʉ.

5 Ne 'yɛnt'uahʉ ja yá 'yɛ ra ts'ondạhi nú'ạ ra cu'ạ øt'a nú'ạ ra ts'oqui'ạ, pa da thogui ya ts'othogui ja rá ndo'yo, pe nurá te'ạ da mpøhø nura pa'ạ stua yopa penga ma Zidadahʉ.

6 Hanja grí 'ñets'ihʉ guí eñhʉ gue guí 'bʉhʉ xá hño, ha 'na de gue'ahʉ øt'a nú'ạ ra ts'oqui'ạ. Ngue'ạ nu'ạ́ nja ngu ra levadura masque 'na zi tʉi pe ri ntsini gatho ja ra arina ora dra thạnts'i.

7 Hangue hñạcjʉ nú'ạ ra ts'oqui'ạ ne gatho nú'ạ nguí øthʉ ja ri ndạxjua 'mʉihʉ, pa njabʉ da za gui 'bʉhʉ co 'nara 'ra'yo 'mʉi. Ngue'ạ nu'ahʉ ya guí pɛ'tshʉ ra 'ra'yo 'mʉi por ma Zidadahʉ ra Jesucristo nú'ạ bi tho ngu 'nara zi dɛti nú'ʉ tho de ra ngo de ra pascua, pa njabʉ bi gutca ma ts'oquihʉ'ạ.

8 Hangue mahyoni ga 'ueguehʉ de ma ndạxjua 'mʉihʉ pa ga 'bʉhʉ strá nt'axiguihʉ. Nja ngu ya xodyo mi øt'ango mi tsi ra thuhme nsi ra levadura, necjʉ nehe ngu ga ntsamgohʉ de ra pascua ne ga tsihʉ ra thuhme nsi ra levadura, nú'ạ́ gue'ạ ga 'ueguehʉ de ya ts'oqui de ja ma mfenihʉ ne de ja ma 'mʉihʉ.

9 Ja nú'ạ ma'na ma carta dá pɛhn'ahʉbʉ ja dá xi'ahʉni gue hingui ntsixhʉ co nú'ʉ to'o ya 'ñe'bɛhñạ, o nú'ʉ ya 'bɛhñạ ya 'ñedạme.

10 Hingue dá xi'ahʉ gui 'uehʉ 'na'quitho de nú'ʉ hingyá gamfri ne ya 'ñe'bɛhñạ, o ya nduste, o ya be, o nú'ʉ to'o camfri ya c'oi. Nu'bʉ stá xi'ahʉ njabʉ, nu'bʉ́ mahyoni gui mahʉ de guecua ja ra ximhai.

11 Pe nugui nu'ạ dá xi'ahʉ, hingui ntsixhʉ ni 'nara cu nú'ạ dra 'ñe'bɛhñạ, o dra nduste, o nú'ạ di camfri ya c'oi, o dra zante, o dra tixfani, o dra be. Nu'ʉ tó'o øt'a njabʉ dí xi'ahʉ gue hingui ho nixi gui ñuñhʉ con gue'ʉ.

12-13 Nujы́ hingo rí 'ñepi ga hạ'mbahн nguɛnda nú'н hingui o ja ma 'yɛhн, nu Ajuạ go gue'ạ da hñạ'mba nguɛnda'н. Pe nu'ahн mahyoni gui hñạ'mbahн nguɛnda nú'н o ja ri 'yɛhн, hangue dí xi'ahн gue gui hñạcjн nú'ạ to'o øt'e nú'ạ ra ts'oqui'ạ.

6

Ya gamfri ri nhyanthyạ ja ya nzaya hingyá gamfri

1 'Bн 'na de gue'ahн guí pɛ'tshн 'nara tsнi co ma'na ra cu, ¿hanja guí paha 'bestho ja ra ts'нtbi pa guí ñạtehн co nú'н hingyá gamfri? ¿Ha gue hingue 'nara 'bɛtsa'ạ? ¿Hanja hingo guí paha guí ñạtehн ja ya cu?

2 ¿Ha hinguí pạhн gue nújн dyá gamfrihн ma go ga hạ'mbahн nguɛnda nú'н hingyá gamfri? Nu'bн nújн ma ga hạ'mbahн nguɛnda yá dạnga t'øt'e'н, nu'bы́ ¿ha gue hingo da za ga hạñhн nguɛnda de nuya t'øt'e xi ya t'нqui?

3 ¿Ha hinguí pạhн nehe gue ma ga hạ'mbahн nguɛnda asta ya ɛnxɛ? ¡Xihmạ de nuya t'øt'e de ra ximhai!

4 Nu'bн nu'ahн guí pɛ'tshн ya tsнi co nuya t'øt'e de nuua ja ra ximhai, 'bestho guí paha guí ñạtehн co nú'н hingyá gamfri ne hinte dri 'ñɛnt'i con gue'ahн. Hingui ho njabн ngue'ạ nu'ы́ hingui pạdi da hñạ'mba nguɛnda ya cu.

5 Dí xi'ahн njabн pa gui 'bɛ ri tsahн ne pa ya hingui sigui gui 'yøthн. Xi de grí gathohн ¿ha gue jo'o ni 'na de gue'ahн nú'ạ di ja rá mfạdi pa da za da hñạp'ahн nguɛnda de nú'ạ guí øthн?

6 Ha nu'ahы́ ora guí pɛ'tshн ya tsнi co 'nara cu, 'bestho guí paha guí ñạtehн co nú'н hingyá gamfri.

7 Hiní 'ñep'a'ihн gui ñạpabihн 'na ngu ma'na co nú'н hingyá gamfri. ¿Hanja hinguí tsɛtathohн nura ora t'ø't'ahн 'nara nts'o'mнi, ne ora te fep'a'ihн?

8 Pe nu'ahн go gue'asɛhн guí ø'tuahн ra nts'o'mнi ri cuhн, y asta guí pephн.

9 ¿Ha gue hinguí pạhн gue ya ts'ojạ'i hinda ma da yнt'a nuni mahets'i habн bí manda Ajuạ? Odi ha'ahн ri mfenihн. Ngue'ạ gatho nú'н ri hñuxui ya 'bɛhñạ nú'н hingue xi yá 'bɛhñạ, ne gatho nú'н camfri ya c'oi, ne nú'н ya zinga medinthạti, ne nú'н ya 'ñøhø ri hñuxui yá mi'ñøhøui, o ya 'bɛhñạ ri hñuxui yá mi'bɛhñạui, gatho núyá hinda ma da yнt'a nuni mahets'i habн bí manda Ajuạ.

10 Nixi ya be, nixi ya nduste, nixi ya tixfani, nixi ya zante, nixi nú'н ri mpe co ra nthate, ni 'na de gue'н hinda ma da yнt'a nuni mahets'i habн bí manda Ajuạ.

11 Ante gui camfrihн Ajuạ nguí njahнbн nehe 'ra de gue'ahн. Pe nubyá ya xa t'axca ri mfenihн, ne ya xa t'ec'a'ihн de gatho nuya ya ts'oqui, ha nubyá ya hinte ma ts'oqui guí tuhн ja rá thandi Ajuạ po rá ts'ɛdi ma Zidadahн ra Jesucristo ne po rá ts'ɛdi rá Mạca Ndạhi Ajuạ.

Ga nsuhн xá hño pa strá nt'axi ma ndo'yohн

12 Da za ga beñhн gue dí pɛ'tshmạhн ra nsɛqui ga øthн nú'ạ go ga nehн. Pøde hạ da za, pe hingue gatho rí 'ñepi ga øthн. Masque ja ra nsɛqui ga øthн nú'ạ go ga nehн, pe hinga hophн ni 'nara t'øt'e da dạcjн pa ga øthн.

13 Ra hñuni thoqui pa da ma mbo ra mнi, ha nura mнi ja pa ra hñuni. Pe gatho nú'н yoho, Ajuạ ma da hñạcua yá 'bɛfi'н. Numa ndo'yohн hinxa thoqui pa ga hñuxhн co ya 'bɛhñạ nú'н hingue xi ma 'bɛhñạhн, nixi ra 'bɛhñạ hinda hñuxui ma'na ra 'ñøhø nú'ạ hingue xi rá dạme. Numa ndo'yohн xa hoca Ajuạ pa ga pɛpabihн'ạ, y nu'ạ́ go gue'ạ supca ma ndo'yohн.

14 Nu Ajuạ bi japi bi yopa nte rá ndo'yo ma Zidadahн ra Jesucristo, njabн nehe ma da japi da yopa nte ma ndo'yohн po rá ts'ɛdi'ạ.

15 ¿Ha hinguí pạhн gue numa ndo'yohн xa 'natho co ma zi Hmuhн ra Jesucristo ngue'ạ stá camfrihн'ạ? Nujы́ ya dí 'nathohн co ma zi Hmuhн ra Jesucristo, nu'bы́ ¿hanja da za ga hñuxhн co 'nara ts'o'bɛhñạ ne ga 'nathohн con gue'ạ nehe? Ni ts'н hinda za.

16 O ¿ha gue hinguí pạhн gue nu'ạ tó'o da hñuxui 'nara ts'o'bɛhñạ ya bi 'natho rá ndo'yo con gue'ạ? Ngue'ạ enga ja ra Mạca T'ofo njaua: “Ra 'ñøhø co rá 'bɛhñạ, gue'н ya ri 'natho.”

17 Pe nu'ạ tó'o ya ri 'natho co ma Zidadahн ra Jesu, ya ri 'natho con gue'ạ pe dega Mạca Ndạhi.

18 Hangue oguí hñuxhʉ co ya 'bɛhña̱ nú'ʉ hingue xi ri 'bɛhña̱hʉ. Gatho ya ts'oqui hingui ho, pe hinga gatho ya ts'oqui ri ts'ocua rá ndo'yo 'na. Pe nú'a̱ ra ja̱'i da hñuxui 'nara 'bɛhña̱ hingue xi rá 'bɛhña̱, nu'á̱ ha̱, ri ts'ocsɛ rá ndo'yo.

19 ¿Ha gue hinguí pa̱hʉ gue numa ndo'yohʉ gue'a̱ rá nija̱ ra Ma̱ca Nda̱hi nú'a̱ 'bʉi ja ma corasohʉ? Ajua̱ go gue'a̱ xa 'racaguihʉ'a̱. Hangue ya hingo drí mandasɛhʉ.

20 Ngue'a̱ Ajua̱ bi gutc'aguihʉ xá ma̱di co rá ji rá hma̱ca T'ʉ. Hangue 'yøthʉ ra ts'ɛdi gue da hneca rá nsunda Ajua̱ ja ri ndo'yohʉ ne ja ri corasohʉ, ngue'a̱ numa ndo'yohʉ ne ma corasohʉ go rá mɛti Ajua̱.

7

Ya hoga ts'ofo pa nú'ʉ 'bʉ yá 'bɛhña̱ ne pa nú'ʉ jo'o

1 Nubyá ma ga xi'ahʉ de nuya nt'ani grí 'ñanihʉ nu ngá 'yopcahʉ: Xá hñohma̱ 'bʉ ra 'ñøhø hinda mɛ'tsa rá 'bɛhña̱,

2 pe ndunthi ya 'ñøhø hinda za da 'mʉsɛ nsinque rá 'bɛhña̱. Hangue por gue'a̱, pa hinda hñuxui ya 'bɛhña̱ nú'ʉ hingue xi yá 'bɛhña̱, ma'na xá hño 'nara 'ñøhø dá nthatui 'nara 'bɛhña̱ pa gue'a̱ drá mɛti. Ha 'nara 'bɛhña̱ ma'na xá hño dá nthatui 'nara 'ñøhø pa gue'a̱ xi drá da̱me.

3 Ra 'ñøhø mahyoni da 'yøt'e co rá 'bɛhña̱ nú'a̱ rí 'ñepi, nehe njabʉ da 'yøt'a ra 'bɛhña̱ co rá da̱me nú'a̱ rí 'ñepi.

4 Y nura 'bɛhña̱ ya hingo da mandasɛ rá ndo'yo, ngue'a̱ nurá da̱me go ri mandabi rá ndo'yo'a̱. Njabʉ nehe ra 'ñøhø ya hingo ri mandasɛ rá ndo'yo, ngue'a̱ nurá 'bɛhña̱ go ri mandabi rá ndo'yo'a̱.

5 Hangue 'yøthʉ ngu nú'a̱ rí 'ñep'a'ihʉ de gue'asɛhʉ, odi 'ra'ahʉ ra mfada 'na ngu ma'na. Pe 'bʉ xcá cohihʉ 'nara cohi pa gui 'yaphʉ Ajua̱, nu'bʉ́ ha̱, da za gui 'ueguehʉ 'raya pa. Nepʉ de gue'a̱ da za gui 'bʉhʉ 'nadbʉ mahyɛgui ma'na'qui pa njabʉ hinda za da hya'ahʉ ra Satá gui hñuxhʉ co ma'na ra ja̱'i.

6 Stá xi'ahʉ gue xá hño gui honga ri 'bɛhña̱hʉ, pe hingo drí ja'ahʉ, go da huanhʉ nú'a̱ gui 'yøthʉ.

7 Pa guequi ga nehma̱ gue gatho da nja ngu dí nja hinstá ntha̱ti jo'o ma 'bɛhña̱, pe cada 'na 'rama'na'ño yá mfeni xa umbabi Ajua̱.

8 Nú'ahʉ viudahʉ, ne gatho nú'ahʉ hinxcá ntha̱tihʉ, jo'o ri 'bɛhña̱hʉ nixi ri da̱mehʉ, dí xi'ahʉ ga nehma̱ gui njahʉ ngu dí nja hinstá ntha̱ti jo'o ma 'bɛhña̱.

9 Pe nu'bʉ guí hanthʉ gue Ajua̱ hinxa 'ra'ahʉ ra ts'ɛdi pa gui 'bʉsɛhʉ, ma'na xá hño gui ntha̱tihʉ, ngue'a̱ hingui ho gui 'bʉhʉ høns ɛ co ra nc'at'i.

10 Y nú'ahʉ 'bʉ ri 'bɛhña̱hʉ, ha nú'ahʉ 'bɛhña̱hʉ 'bʉ ri da̱mehʉ, dí 'bɛp'ahʉ ngu nú'a̱ bi ma̱nga ra Zidada, gue ni 'na de gue'ahʉ hinda za gui nhyɛguihʉ. Hingo de guecsɛhɛ dí 'bɛp'ahʉ gui 'yøthʉ njabʉ, nura Zidada go gue'a̱ ri 'bɛp'a'ihʉ.

11 Nu'bʉ ra 'bɛhña̱ da hyɛpʉ rá da̱me, odi jʉ ma'na ra 'ñøhø pa drá da̱me, y nu'bʉ ra 'ñøhø da hyɛpʉ rá 'bɛhña̱, odi jʉ ma'na ra 'bɛhña̱ pa da 'yøt'e drá 'bɛhña̱. Nu'a̱ da 'yøt'e, ma'na xá hño dá mpumbabi ri yoho ne da yopa 'mʉi 'nadbʉ ma'na'qui.

12 Nubya nugui go ma ga xi'ahʉ nú'a̱ dí beni gui 'yøthʉ, hingo ra Zidada ri 'bɛp'ahʉbya. Nu'bʉ 'nara cu pɛ'tsa rá 'bɛhña̱ hingrá gamfri, ne nu'bʉ nú'a̱ ra 'bɛhña̱ hini ʉtsa rá da̱me ngue'a̱ ra gamfri, osti hɛpʉ.

13 Y nu'bʉ 'nara nju di pɛ'tsa rá da̱me hindra gamfri pe nu'bʉ nú'a̱ ra 'ñøhø hini ʉtsa rá 'bɛhña̱ ngue'a̱ ra gamfri, osti hɛpʉ rá da̱me'a̱.

14 Ngue'a̱ nu'bʉ 'nara 'bɛhña̱ ra gamfri ne rá da̱me hingrá gamfri, nú'a̱ ra 'ñøhø'a̱ ha̱ni rá ja̱pi Ajua̱ po rá 'bɛhña̱, ngue'a̱ rá 'bɛhña̱ rá ba̱tsi Ajua̱. Y nu'bʉ 'nara 'ñøhø ra gamfri ne rá 'bɛhña̱ hingrá gamfri, nú'a̱ ra 'bɛhña̱'a̱ ha̱ni rá ja̱pi Ajua̱ po rá da̱me, ngue'a̱ nurá da̱me rá ba̱tsi Ajua̱. Nu'bʉ hindi njabʉ co ra 'ñøhø o ra 'bɛhña̱ hingrá gamfri, nu'bʉ́ nixi yá ba̱tsi hingá nja̱pi. Pe nu'bʉ njabʉ ha̱, nja̱pi yá ba̱tsi.

15 Pe nu'bʉ 'nara 'ñøhø hingrá gamfri ne da hyɛpʉ rá 'bɛhña̱ ngue'a̱ ra gamfri, o nu'bʉ 'nara 'bɛhña̱ hingrá gamfri ne da hyɛpʉ rá da̱me ngue'a̱ ra gamfri, dá 'uegue, ngue'a̱ nú'a̱ ra cu o nú'a̱ ra nju pɛ'tsa ra nsɛqui da 'uegue de nú'a̱ hingrá gamfri,

ngue'ạ Ajuạ bi zoncahʉ pa ga 'bʉhʉ 'nara hoga'mʉi.
16 Xi nu'i zi nju, ¿ha gri pạdi ua da mpøhø ri dạme po rá ngue'i? Nehe nu'i zi cu ¿ha gri pạdi ua da mpøhø ri 'bɛhñạ po rá ngue'i?
17 Cada 'na de gue'ahʉ 'bʉhʉ ngu nú'ạ xa 'yɛp'ahʉ ra Zidada ante da zohn'ahʉ'ạ pa gá camfrihʉ. Nuna guehna drí 'bɛpabi da 'yøt'a gatho ya cu de habʉraza ya nijạ.
18 Nu'bʉ 'nara cu ya xa gamfri Ajuạ ne xqui thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo, hinte ja. O 'bʉ 'bʉi 'nara cu xa gamfri Ajuạ ne hingui pɛ'tsa ra seña ja rá ndo'yo, ya odi huxa nú'ạ ra seña'ạ.
19 Hinte ri muui 'bʉ to'o pɛ'tsa ra seña o hingui pɛ'tsi. Nu'ạ ma'na ri muui, nú'ạ ga øthʉ nú'ạ ri manda Ajuạ.
20 Cada 'na dá sigui dá mpɛfi habʉ mri mpɛfi de ante da gamfri Ajuạ.
21 Nu'bʉ xi ngrá nzại'bɛgo de ngá camfri ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, hini japi. Pe nu'bʉ da za gui pøni dega 'bɛgo, pøni 'bestho.
22 Nú'ạ mi 'bʉi dega 'bɛgo ante da gamfri ra Zidada, ya nubyá hingrá 'bɛgo de 'nara jạ'i ja rá thandi Ajuạ ngue'ạ ya rá 'bɛgo ra Zidada. Nehe nu'ạ ra jạ'i bi gamfri ra Zidada ne himi 'bʉi dega 'bɛgo, nu'ạ́ go gue'ạ 'nara 'bɛgobya de ra Zidada Jesucristo.
23 Ajuạ bi gutc'aguihʉ xá mạdi, hangue nubyá ma ga pɛphʉ'ạ, hingo ma ga pɛpabihʉ ya jạ'i.
24 Zi cuhʉ, sigui gui mpɛhʉ há ngrí mpɛhʉ de gá camfrihʉ ra Zidada Jesucristo, y Ajuạ ja da 'mʉhni con gue'ahʉ.
25 Y gatho nú'ahʉ jo'o ri 'bɛhñạhʉ, ha nú'ahʉ 'bɛhñạhʉ jo'o ri dạmehʉ, hinte xa 'bɛpcagui ra Zidada ga xi'ahʉ, hønsɛ dí 'ra'ahʉ 'nara ts'ofo de ma mfenisɛ. Y nura ts'ofo'ạ gue'ạ majuạni ngue'ạ Ajuạ po rá nthecate xa hñuxcagui pa ga mạnbabi rá noya'ạ, hangue dí 'ra'ahʉ 'nara hoga ts'ofo.
26 Nugui dí beni gue xá hño gui 'bʉthʉ nsi ri 'bɛhñạhʉ nsi ri dạmehʉ ngu guí 'bʉhʉ, ngue'ạ xi ja ya ts'othogui nuya pabya dí 'bʉhʉ.
27 Nu'bʉ 'bʉ ri 'bɛhñạ, oxqui hɛpʉ. Ha nu'bʉ jo'o, oxqui honi.
28 Ha nu'bʉ gui honga ri 'bɛhñạ, hingrá ts'oqui. Ha nu'bʉ 'nara nxutsi da hyonga rá dạme, hingrá ts'oqui nehe. Pe nu'ạ tó'o da hyonga rá 'bɛhñạ, o nura 'bɛhñạ da hyonga rá dạme, ma da thogui ndunthi ya dumʉi, hangue nugui ga nehmạ gue hingui thohʉ ya dumʉi.
29 Zi cuhʉ, dí ne ga xi'ahʉ gue ya hinga ndunthi ya pa dí 'bʉhʉua. Hangue nu'ạ tó'o pɛ'tsa rá 'bɛhñạ, dá 'yøt'a ra uɛnda gue hingui pɛ'tsi, pa da za da mɛpabi Ajuạ.
30 Nu'ạ tó'o zoni, odi oda rá mfeni nsøcta ra ts'oni, ne nu'ạ tó'o ri johya, odi oda rá mfeni nsøcta ra johya. Nu'ạ tó'o ri ntai, dá 'yøt'a ra uɛnda gue hinte pɛ'tsi.
31 Ha nu'ạ tó'o ri johya co nuna ra ximhai, dá 'yøt'a ra uɛnda gue hini johya, ngue'ạ nuna ximhai 'yo rí uadi rí thogui.
32 Nugui ga nehmạ hingui jamasu ya t'øt'e de nuna ra ximhai, ngue'ạ nu'ạ tó'o jo'o rá 'bɛhñạ xi ri jamasubi rá 'bɛfi ra Zidada, ne 'bʉi pa da 'yøt'a nú'ạ ri ho ra Zidada.
33 Pe nu'ạ tó'o 'bʉ rá 'bɛhñạ mahyoni da jamasu ya t'øt'e de nuna ra ximhai, ne da 'yøt'a nú'ạ ri ho rá 'bɛhñạ.
34 Ha nuya 'bɛhñạ, hinga mahyɛgui nú'ạ 'bʉ rá dạme co nú'ạ jo'o rá dạme. Nu'ạ jo'o rá dạme, ma'na ri jamasubi rá 'bɛfi ra Zidada, ne 'bʉi pa da mɛpabi Ajuạ con gatho rá ts'ɛdi ne con gatho rá mfeni. Pe nu'ạ tó'o 'bʉ rá dạme, mahyoni da jamasu ya t'øt'e de nuna ra ximhai, ne da 'yøt'a ngu nú'ạ ri ho rá dạme.
35 Núna dí xi'ahʉ guehna pa go ri hñohʉ. Dí zo'ahʉ pa gui 'yøthʉ ra hño ngu rí 'ñepi gui 'yøthʉ pa da za gui pɛpabihʉ Ajuạ con gatho ri mʉihʉ ne hinte da hyʉ'ts'ahʉ. Nugui hindí eñ'ahʉ gue 'bʉ gui honga ri 'bɛhñạhʉ hingui 'yø'tuahʉ rá paha Ajuạ.
36 Nu'bʉ 'nara cu di 'bʉ rá t'ixu, y handi gue ya da za da nthạti'ạ, dá 'yøt'a ngu nú'ạ xa benga rá dada ante sta tho rá mbạtsjạ'i. Hingo 'nara ts'oqui nú'ạ xa beni da nthạta rá t'ixu.
37 Pe nu'bʉ 'nara cu 'bʉ rá t'ixu, ne nura dada'ạ xa beni gue hinda thạta rá t'ixu, ne 'bʉ 'nadra mfeni xa beni gue hinhya'mʉ da umba nsɛqui da nthạta rá t'ixu, nú'ạ ra cu'ạ øt'e xá hño nehe.
38 Hangue nu'ạ tó'o ri unga rá t'ixu pa da nthạti, xá hño øt'e. Nehe nu'ạ tó'o hingui ne da thạta rá t'ixu, ma'na xá hño nú'ạ øt'e.

39 Nu'ą ra 'bɛhñą xa nthąti, hingui tsa da 'uegue de rá dąme núbya te rá dąme, ngue'ą njabʉ mąnga ra ley. Pe nu'bʉ ya da du rá dąme, nú'ą ra 'bɛhñą'ą 'bʉ da beni da nthąti, da za da nthąti co nú'ą da ne'ą, hønsɛ gue drá gamfri hą, ne 'bʉ go rá paha Ajuą.

40 Pe nu'ą go dí mąngá, ma'na xá hño hinda yopa nthątihmą. Guehna dí bengá, y dí camfri gue dí hąnpabi rá Mąca Ndąhi Ajuą.

8

Ya hñuni nú'ʉ thoqui pa da hñą'tua ya c'oi

1 Nubyá ma ga xi'ahʉ de nuya hñuni thoqui pa da hñą'tua ya c'oi. Dí pąhʉ gue gathoguihʉ ja ma mfądihʉ. Pe nura mfądi nsinque ra hmąte ri jacjʉ ga 'ñets'ihʉ, pe nura hmąte xa 'racjʉ Ajuą go gue'ą ri jacjʉ ga tetuahʉ yá jamfri ma miqu'eihʉ.

2 Nu'ą tó'o beni gue xi ja rá mfądi, go gue'ą hingui pądi gatho nú'ą rí 'ñepi da bądi.

3 Pe nu'ą tó'o ri mądi Ajuą, Ajuą mą gue xá hño rá 'mʉi.

4 Nuya hñuni hñą'tua ya c'oi 'bʉcua ja ra ximhai, hinte ri muui, ngue'ą dí pąhʉ gue nuya c'oi'ʉ hinte ri muui. Ngue'ą nujʉ dí pąhʉ gue 'nat'a Ajuą 'bʉi, hingui 'bʉi ma'ra.

5 Masque t'ena gue nuni mahets'i ne nuua ja ra ximhai 'bʉi ndunthi nú'ʉ t'embabi gue go gue'ʉ Ajuą, pe masque t'embi njabʉ, nu'ʉ́ hini mandaguihʉ.

6 Ngue'ą pa guecaguihʉ dí pąhʉ gue 'nat'a Ajuą 'bʉi, y go gue'ą ma Dadahʉ. Nú'ą́ go gue'ą bi hyoca gatho ya t'øt'e, ne dí 'bʉhʉua pa ga nsundahʉ'ą. Nehe 'nat'a ma zi Hmuhʉ 'bʉi, y go gue'ą ra Zidada Jesucristo nú'ą to'o bi t'ɛnt'ua ja rá 'yɛ pa go bi hyoca gatho ya t'øt'e, ne go gue'ą bi 'racjʉ 'nara 'ra'yo te.

7 Pe hinga gatho ya cu xa bądi xá hño gue 'nat'a Ajuą 'bʉi. 'Ra astabya hinxa pumfritho yá nząi mi pɛ'tsi nu de mi camfri ya c'oi, ne ora da zi nú'ą ra hñuni xa hñą'tuabi ya c'oi, beni gue go gue'ą 'nara ts'oqui, ngue'ą bentho gue nehe ya c'oi ja yá ts'ɛdi, pe hina.

8 Pe hingue po ra hñuni da za ma'na ga 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi Ajuą. 'Bʉ ga ñunihʉ, hinte ja, y nu'bʉ hinga ñunihʉ, nehe hinte ja.

9 Pe masque dí pɛ'tshʉ ra nsɛqui pa ga øthʉ 'na de guehya, mahyoni ga jamasuhʉ pa hinga japhʉ da 'øt'a ya ts'oqui nú'ʉ otho ndunthi yá jamfri.

10 'Bʉ 'nara cu otho ndunthi rá jamfri, ne da hyant'a'i gri hudi gri ñuni ja 'nará ngo 'nara c'oi, nu'bʉ́ nú'ą ra cu'ą 'na tʉi rá jamfri, grí cadi pa da thogui da ñuni nehe'ą.

11 Y njabʉ masque pa ja ri mfeni hingrá ts'oqui ngue'ą guí pądi nú'ą guí øt'e, pe njabʉ guí japa nuri cu da menga ja ra ts'oqui. Y guí pądi gue nehe po nura cu'ą bi du ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

12 Hangue nu'bʉ njabʉ nú'i guí ts'ocua rá mfeni 'nara cu nú'ą othotho ndunthi rá jamfri, pądi gue numa zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ą guí ø'tua nú'ą ra ts'ocate'ą.

13 Hangue 'bʉ po 'nara hñuni ga tsi, ga japi da nts'oca 'nama cu, nu'bʉ́ ma'na xá hño hinhya'mʉ ga tsi nura hñuni'ą.

9

Ra nsɛqui nú'ą mi pɛ'tsa ya apostol

1 Pąhʉ xá hño gue nugui drá apostol de ra Zidada Jesucristo dí pɛ'tsa ra nsɛqui ga øt'a ngu nú'ą rí 'ñepcagui ngue'ą drá apostol. Nugui stá handa ma Zidadahʉ ra Jesu, ne go dá zo'ahʉ de gue'ą pa gá camfrihʉ.

2 Nu'bʉ ma'ra ya cu beni gue hinga majuąni drá apostol, pe nu'ahʉ hą, guí pąhʉ gue drá apostol ngue'ą xcá camfrihʉ Ajuą po ma noyaga.

3 Ne nú'ʉ to'o ñąma'ñʉ de guecagui, njaua dí xipabi:

4 ¿Ha gue hiní 'ñepcagui da t'aqui nú'ą te ga tsi?

5 ¿Ha gue hindí pɛ'tsa ra nsɛqui 'bʉ ga ne ga honga ma 'bɛhñą ne ga tsits'i habʉ dí 'yo ngu øt'a ra cu Pedro ne ma'ra ya apostol ne nú'ʉ yá cu ra Zidada Jesu?

6 Nugui ne ra cu Berhna ¿ha gue hønsɛguihe hiní 'ñepcahmąhe da t'acje te ga tsihmąhe nsinque ga mpɛhe?

7 ¿To'o gue'ą 'bʉi dega soldado ne hingui t'umbi te da zi? ¿To'o nú'ą pɛ'tsa 'nara uą'obxi ne hinda zipabi rá fruta? ¿To'o nú'ą pɛ'tsa ya mbo'ni, ne hinga ja ri ñuni ja yá mbo'ni?

8 Núna dí mạ, oguí beñhʉ gue go dí mạnsɛ, ngue'ạ njabʉ mạnga rá ley ra Moise,
9 ne ena njaua: “Oxqui tu'tuahʉ rá ne ra ndạmfri ora net'a ra trigo ja ra era.” ¿Ha gue Ajuạ bi mạ xi majuạni de ra ndạmfri?
10 Hina, nu'ạ́ bi mạ pa guecaguihʉ, ne bi t'ofo pa go ma hñohʉ, ngue'ạ nu'ạ tó'o fʉxa ra hai ne nu'ạ tó'o jʉxa ra sofo, rí 'ñepi da zi de nú'ạ pot'i'ʉ.
11 Hangue nu'ahʉ guí njahʉ ngu 'nara 'bot'i y nuje ngu go dyá mot'ihe ngue'ạ dá xi'ahe rá noya Ajuạ. Nu'bʉ́ ¿ha gue hiní 'ñepi gui faxcahe ne gui 'racje te ga tsihe?
12 Nu'bʉ nú'ʉ ma'ra ya cu ri mpɛfi con gue'ahʉ go guí faxhʉ ne guí umfʉ te da zi, xi nuje ¿ha gue hingo ma'na rí 'ñepcaguihe gui faxcahe?

Nuje, asta nubyá hinte stá a'a'ihe, masque rí 'ñepcaguihehmạ. Nu'ạ dí øthe, dí tsɛthe ra thuhu ra nduthe pa hinto da ñạma'ñʉ de rá noya ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
13 ¿Ha gue hinguí pạhʉ gue nu'ạ tó'o ri mpɛfi ja yá ndạnijạ ya xodyo ja da t'umbabini te da zi? Y nu'ạ tó'o ri mpɛfi ja ra ata tsi nú'ʉ ya mbo'ni tho dega hñạ'ti pa Ajuạ.
14 Njabʉ bi manda ra Zidada nehe gue nu'ạ tó'o mạnga ra mạca hoga noya rí 'ñepabi da t'umbabi te da zi.
15 Pe nugui masque rí 'ñepcagui, pe hinte stá a'ahʉ nixi hindí op'a'ihʉ pa ga a'ahʉ nú'ạ te dí honi. ¡Ngue'ạ nugui masque drí 'ñuni ga tu pe hindí ne to'o da 'ñena gue dí mạnga ra mạca hoga noya pa hønsɛ dí tạhạ nú'ạ dí tsi!

16 Hingui tsa ga 'ñets'i ngue'ạ dí mạnbabi rá noya Ajuạ, ngue'ạ nu'bʉ hinga mạ, ¿te ma ga thạdi ja rá thandi Ajuạ? Nu'bʉ hinga mạnba rá noya Ajuạ, guehna 'nara dumʉi pa guecagui.
17 Nu'bʉ núgui dí mạnba rá noya Ajuạ con gatho ma paha, nu'bʉ́ dí tø'mi gue go ma da gutcagui Ajuạ. Pe nu'bʉ núgui hinga nehmạ ga mạnbabi rá noya Ajuạ, pe guehna ma 'bɛfi xa t'acagui, hangue mahyoni ga øt'e.
18 Nu'bʉ́, ¿xi nda'ạ ma thạhạ? Nu'ạ ma thạhạhmạ, ga johya ga mạnba rá noya Ajuạ nsinque te da t'aqui de guecua, masque rí 'ñepcahmạ.
19 Nugui hindrá 'bɛgo de 'nadra jạ'i, nugui drá 'bɛgo pa gatho ya jạ'i, ngue'ạ dí zofo'ʉ pa njabʉ ndunthi de gue'ʉ da gamfri ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
20 Nugui dí øt'a ngu yá nzại ya xodyo pa da za ga zofo'ʉ, nehe dí øt'a ngu yá nzại nú'ʉ 'bʉ ja rá hmanda ra ndạxjua ley pa da za ga zofo nehe'ʉ, masque nugui ya hindí 'bʉi de ja ra ndạxjua ley.
21 Nehe dí øt'a ngu yá nzại nú'ʉ hingui 'bʉi ja rá hmanda ra ndạxjua ley pa njabʉ da za ga zofo'ʉ nehe. Pe nugui hinstá 'uegue de ja rá ley Ajuạ, ngue'ạ nugui dí 'bʉi de ja rá hmanda ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
22 Nehe dí øt'a ngu yá nzại nú'ʉ ya cu ts'ʉtho yá jamfri, pa da za ma'na ga zofo'ʉ. Nugui stá nzại ga tɛmbabi yá nzại gatho ya jạ'i pa da mpøhø 'ra de gue'ʉ, ngue'ạ cada 'na de gue'ʉ, 'rama'na'ño hanja gra zofoga'ʉ.
23 Dí øt'a njabʉ ngue'ạ dí ne gue ma'na da ntʉnga ra mạca hoga noya, ne pa njabʉ da za ga hạni ndunthi ya jạpi bra hñạ nura mạca noya'ạ.
24 Ha gue hinguí pạhʉ gue gatho nú'ʉ ri ntsa'rihi, da ma mahyɛgui, pe 'mɛfa 'natho nú'ạ to'o ma da dạhạ. Nujʉ nehe ma ga øthʉ njabʉ, ga 'yohʉ xá hño ja rá thandi Ajuạ pa njabʉ ga hạnga ma thạhạhʉ nehe nú'ạ ma da 'racjʉ'ạ.
25 Dí pạhʉ gue gatho nú'ʉ to'o ri ntsa'rihi xi ri su rá ndo'yo pa da nja rá ts'ɛdi. Nu'ʉ́ øt'a njabʉ hønsɛ pa da dạhạ 'nara thạhạ nú'ạ ma da thegue. Pe nujʉ dí pạhʉ gue ma ga hạñhʉ 'nara thạhạ nú'ạ hinhya'mʉ ma da thegue.
26 Hangue nugui drí hñạ ra 'rihi nehe, pe drá ma manjuạntho pa nuni habʉ ma ga tsøni, ne co rá ts'ɛdi Ajuạ drí ntuhni pa ga ntạte, hingue hønsɛ dí 'ñenitho.
27 Nugui xi drí su ma ndo'yo nehe pa hinte da 'yøt'e, y drí japi da 'yøt'e nú'ạ go dí ne, ngue'ạ hindí ne ga 'bɛ ma tsa ja rá thandi Ajuạ, masque stá zofohmạ ndunthi ya jạ'i.

10

Ra ts'ofo pa hinda søcambeni ya c'oi

1 Zi cuhʉ, dí ne ga ben'ahʉ nehe gue nú'ʉ
ndu ma xitahʉ nu de bá pønga de Egipto bra
zi ra Moise, ne mri 'bɛt'o 'nara guui, ne bi
'rax'ʉ ja ra Thɛnga Ndehe.
2 Nu'ʉ́ bi dɛna ra guui ne bi 'ranga ja ra
Thɛnga Ndehe, hangue nu'ʉ́ bi 'natho co ra
Moise, go gue'ą̱ 'nara nt'udi de ra sistehe.
3 Ne dí pą̱hʉ gue gatho'ʉ mahyɛgui bi zi
nú'ą̱ ra nzaqui bá ehe de mahets'i.
4 Ne gatho mahyɛgui bi zi nú'ą̱ ra dehe bá
pɛhna Ajuą̱ ne bi bøhø de ja 'nara do. Y nú'ą̱
ra do'ą̱ gue'ą̱ 'nara nt'udi de ma zi Hmuhʉ
ra Jesucristo mi 'yo con gue'ʉ habʉraza mi
'yo'ʉ.
5 Pe ndunthi de gue'ʉ, Ajuą̱ bi hyandi gue
hinxmá hño nú'ą̱ mi øt'e'ʉ, hangue ndunthi
de gue'ʉ bi du ja ra mbonthi.
6 Gatho nú'ą̱ bi thogui'ʉ go gue'ą̱ ngu
'nara ts'ofo pa guecjʉ, pa hinga hyøcjʉ nú'ʉ
ya t'øt'e xá nts'o, ngu nú'ą̱ bi 'yøt'e'ʉ.
7 Hinga beñhʉ ga nsundahʉ ya c'oi ngu
bi 'yøt'a 'ra de gue'ʉ, ngu enga ja ra Mą̱ca
T'ofo: "Ya ją̱'i bi hñudi bi ñuni ne bi ntsithe,
nepʉ de gue'ą̱ bi 'mai bi 'yø'tua yá ngo ya
c'oi co ya hnei."
8 Ne hinga hñuxhʉ co ya 'bɛhñą̱ nú'ʉ
hingue xi ma 'bɛhñą̱hʉ ngu bi 'yøt'a 'ra
de gue'ʉ, hangue nu'ʉ́ 'nada ra pa bi du
'natemáhñu 'mo ya ją̱'i.
9 Nixi hinga beñhʉ ga tsø'tuahʉ rá mʉi
Ajuą̱ ngu bi 'yøt'a 'ra de gue'ʉ, hangue 'nara
pa ndunthi de gue'ʉ bi mʉhna ya qu'eñą̱, ne
bi du'ʉ.
10 Ne hinga ñą̱ma'ñʉhʉ de nú'ą̱ øt'e Ajuą̱
con guecjʉ ngu bi ñą̱ma'ñʉ 'ra de gue'ʉ,
hangue 'nara pa Ajuą̱ bá pɛhna 'nara ɛnxɛ
pa bi hyo'ʉ.
11 Gue'ą̱ gatho bi thogui ndu ma xitahʉ,
ne bi t'ofo pa njabʉ ga beñhʉ gue guehna
'nara ts'ofo pa guecjʉ nújʉ dí 'bʉhʉua ja ra
ximhai de nuya ngą̱xa pabya.
12 Hangue nu'ʉ tó'o beni gue xi 'bʉi xá
hño, dá nsu pa hinda dą̱pi da 'yøt'a ya
ts'oqui.
13 Gatho nú'ʉ ya ts'othogui dí thoguihʉ,
njabʉ thogui nehe gatho ma'ra ya ją̱'i. Pe
Ajuą̱ nzą̱ntho sugaguihʉ, y nu'ą́ hinda
hocjʉ ga thohʉ ya ts'othogui nú'ʉ da
hyandi'ą̱ gue hinda za ga tsɛthʉ. Ha nura
ora dí thohʉ 'nara thogui, nu'ą́ ri 'racjʉ ra
ts'ɛdi pa ga tsɛthʉ.
14 Hangue dí xi'ahʉ zi cuhʉ, ogrí nsun-
dahʉ ya c'oi. 'Uegueh ʉ de nú'ą̱ ra nzą̱i'ą̱.
15 Dí xi'ahʉ njabʉ ngue'ą̱ dí pą̱di gue nú'ą̱
dí xi'ahʉ 'bestho tso ri mfenihʉ, y nu'asɛhʉ
da za gui pą̱hʉ ua majuą̱ni nú'ą̱ dí mą̱ ua
hina.
16 Ora dí tsihʉ ra Mą̱ca Nt'oxi, gue'ą̱ 'nara
nt'udi gue dí 'nathohʉ co ma Zidadahʉ ra
Jesucristo ne nújʉ 'na ngu ma'na. Nu de dí
aphʉ Ajuą̱ dí tsihʉ ra vinu, y nura vinu'ą̱
go gue'ą̱ 'nara nt'udi de rá mą̱ca ji ma zi
Hmuhʉ ra Jesucristo nú'ą̱ bi mani ja rá
pont'i'ą̱ po rá nguecjʉ. Y nú'ą̱ ra thuhme
dí hñeguehʉ, go gue'ą̱ 'nara nt'udi de rá zi
ndo'yo'ą̱ nú'ą̱ bi uni pa bi tho po rá nguecjʉ.
17 Masque nujʉ drí ndunthihʉ, pe 'nada
nú'ą̱ ra thuhme dí tsihʉ, hangue por gue'ą̱
drí 'nathohʉ.
18 Ngu dí pą̱hʉ gue nuya me Israel nú'ʉ
to'o mi tsi nuya mbo'ni mi ts'ą̱t'i dega
hñą̱'ti, mi 'natho yá jamfri mi xøcambeni
Ajuą̱, hangue nu'ʉ́ mi 'natho nehe'ʉ po nú'ą̱
mi tsi'ʉ.
19 Nugui hingo dí xi'ahʉ gue ya c'oi ja yá
ts'ɛdi, ne hindí xi'ahʉ gue ri muui nú'ʉ ya
hñuni xa hñą̱'tuabi'ʉ, ngue'ą̱ nu'ʉ́ hinte ri
muui y nixi otho yá ts'ɛdi'ʉ.
20 Nu'ą̱ dí xi'ahʉ gue nuya hñuni hoca
nú'ʉ hingyá gamfri pa da umbabi ya c'oi,
nuya hñuni'ʉ go gue'ʉ pa ya ts'ondą̱hi,
hingue pa Ajuą̱. Y nugui hindí ne gui
'nathohʉ co ya ts'ondą̱hi.
21 Hinda za gui tsihʉ ra Mą̱ca Nt'oxi ne
gui tsihʉ nú'ą̱ thocuabi ya ts'ondą̱hi. Ne
hinda za gui hñuhʉ ja rá mexa ra Zidada
nepʉ ma grí huhʉ ja ya mexa habʉ t'ø'tua
yá ngo ya c'oi, ngue'ą̱ nu'ʉ́ go gue'ʉ de ra
ts'ondą̱hi.
22 ¿Ha gue guí nehʉ ga tsø'tuahʉ rá mʉi ra
Zidada? O ¿ha gue guí beñhʉ gue go ma'na
ja ma ts'ɛdihʉ de gue'ą̱? Hina.

Ra gamfri pɛ'tsa ra nsɛqui da 'yøt'a nú'ą̱ go da ne pe co ra hmą̱te

23 Zi cuhʉ, da za gui beñhʉ gue hą̱ dí
pɛ'tshmą̱hʉ ra nsɛqui ga øthʉ gatho nú'ą̱ ga
nehʉ. Pøde hą̱ da za, pe hinga gatho rí 'ñepi
ga øthʉ, ne hingue por gatho ya t'øt'e da za
ma'na da te ma jamfrihʉ.

24 Oguí suhʉ hønsɛ ri tehʉ, supabihʉ rá te nehe ri miqu'eihʉ.
25 Tsihʉ gatho nú'ạ te 'ba ja ra tai, ogrí 'ñanihʉ 'mɛt'o ua xa hñạ'tuabi ya c'oi o hina, pa hinda ts'oca ri mfenihʉ.
26 Ngue'ạ ra Zidada go rá mɛti gatho ra ximhai ne gatho nú'ạ ja ja ra ximhai.
27 Nu'bʉ 'nara jạ'i hingrá gamfri da zix'ahʉ ja rá ngu pa gui ñuñhʉ con gue'ạ, ha nu'bʉ guí ne gui maha con gue'ạ, rí maha ne tsihʉ gatho nú'ạ da 'ra'ahʉ nsinque gui 'yambabihʉ habʉ xuá hñạ, pa hinda ts'oca ri mfenihʉ.
28 Pe nu'bʉ da 'mʉ 'na to'o da xi'ahʉ gue nú'ạ te ma gui tsihʉ xa hñạ'tuabi ya c'oi, nu'bʉ́ oguí tsihʉ pa hingui ts'ocuahʉ rá mfeni nú'ạ to'o bi xi'ahʉ.
29 Nugui hindí xi'ahʉ gue go ma da ts'oca ri mfenihʉ, dí xi'ahʉ pa nú'ạ to'o da xi'ahʉ gue hingui ho nú'ạ ma gui tsihʉ, pa hingui ts'ocuahʉ rá mfeni'ạ.
Pe da za da benga 'na ne da 'ñena: "¿Hanja go da za da thạgagui hinga øt'a 'nara t'øt'e ngue'ạ ma'na ra cu beni gue ra ts'oqui?
30 Nu'bʉ dí tsi te dí tsi ne dí umbabi njamạdi Ajuạ, ¿hanja ma go da nøngagui ma'na ra cu por nú'ạ te dí tsi?"
31 Pe nugui dí xi'ahʉ, gatho nú'ạ gui øthʉ, 'bʉ gri ñuñhʉ, 'bʉ gri tsithehʉ, 'bʉ gri øthʉ ma'na te gri øthʉ, 'yøthʉ gatho pa rá nsunda Ajuạ.
32 Jamasuhʉ nú'ạ gui øthʉ pa hingui ts'ocuahʉ yá mfeni ya xodyo, nixi nú'ʉ hingyá xodyo, nixi nú'ʉ ya cu 'bʉi ja rá nijạ Ajuạ.
33 Nugui dí øt'a ra ts'ɛdi pa ga øt'a nú'ạ xá hño pa ga hu'mbabi yá mʉi gatho ne hinga ts'ocua yá mfeni. Nugui hindí honsɛ ra hño pa guequi, dí øt'a nú'ạ xá hño qué pa da mpøhø ma'ra.

11

1 'Yøthʉ ngu núna dí øt'e, ngue'ạ nugui dí øt'a ngu nú'ạ bi 'yøt'a ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

Ra ts'ofo pa ya 'bɛhñạ nú'ʉ pa ja ya hmunts'i

2 Zi cuhʉ, nugui drí johya ne dí ex'ahʉ ngue'ạ hinxcá pumfrihʉ gatho nú'ạ stá xi'ahʉ, ne guí øthʉ gatho ngu nú'ạ stá u't'ahʉ gui 'yøthʉ.
3 Pe nugui dí ne gui pạdihʉ gue numa zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ạ ra ñạxu de gatho ya 'ñøhø, y nura 'ñøhø gue'ạ ra ñạxu de rá 'bɛhñạ, y nu Ajuạ ra Dada go gue'ạ ra ñạxu de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
4 Nu'bʉ 'nara 'ñøhø xa go'ma rá ñạxu ora apabi Ajuạ de ja ya hmunts'i, o de ora ñạ de rá noya Ajuạ, njabʉ ri 'bɛtua rá tsa rá ñạxusɛ.
5 Pe nu'bʉ 'nara 'bɛhñạ hinxa go'ma rá ñạxu ora apabi Ajuạ ne ora mạnbabi rá noya'ạ, ri 'bɛtua rá tsa rá ñạxusɛ, tsʉtho xa 'ñạxi.
6 Nu'bʉ ya 'bɛhñạ hingui co'ma yá ñạxu, ma'na xá hño dá 'ñạxi, pe nu'bʉ gue'ạ 'nara 'bɛtsa da 'ñạxi, ma'na xá hño dá go'ma rá ñạxu ora apabi Ajuạ.
7 Nura 'ñøhø hiní 'ñepi da go'ma rá ñạxu ngue'ạ nura 'ñøhø bi hyoca Ajuạ ngu tengu rá 'bai'ạ ne ja ri hnequini nurá nsunda Ajuạ. Pe nu ja ra 'bɛhñạ, ja ri hnequini rá nsu ra 'ñøhø.
8 Ngue'ạ nura 'ñøhø hingue bi thoqui de ra 'bɛhñạ, nura 'bɛhñạ bi thoqui de ra 'ñøhø.
9 Y nura 'ñøhø himbi thoqui po rá ngue ra 'bɛhñạ, nura 'bɛhñạ hạ, bi thoqui po rá ngue ra 'ñøhø.
10 Hangue nura 'bɛhñạ rí 'ñepi da go'ma rá ñạxu po rá ngue ya ɛnxɛ handgahʉ, ngue'ạ gue'ạ 'nara señạ gue 'bʉi to'o ma'na ri manda que ya 'bɛhñạ.
11 Pe de ja rá thandi Ajuạ gatho'ʉ ri muui mahyɛgui, gue dra 'bɛhñạ gue dra 'ñøhø, ngue'ạ nsinque ra 'ñøhø hinxa 'mʉ ra 'bɛhñạ, ha nsinque ra 'bɛhñạ hindi 'bʉ ya 'ñøhø.
12 Ngue'ạ desde ra mʉdi nura 'bɛhñạ gá 'ñehe de ja ra 'ñøhø, y nubyá, nura 'ñøhø rí 'ñehe de ja ra 'bɛhñạ, pe gatho go øt'e Ajuạ.
13 Xi da beñhʉ xá hño, ¿ha gue ri hnequi xá hño 'nara 'bɛhñạ ora apabi Ajuạ ne hinxa go'ma rá ñạxu?
14 ¿Ha gue hingrá 'bɛtsa 'bʉ 'nara 'ñøhø da hopi da te rá stạ?
15 Pe nu'bʉ ra 'bɛhñạ da hopi da te rá stạ, nú'ạ́ hạ, rá ntsøhui, ngue'ạ gue'ạ xa t'umbabi pa da go'ma rá ñạxu ngu 'ñena 'nara køni.
16 Pe nu'bʉ da 'mʉ 'ra to'o da ne da ntsanoya de núna dá mạ de yá stạ ya 'bɛhñạ, pạhʉ xá hño gue nuje gue'ạ ma nzạihe, ne

yá nzại ma'ra ya cu nú'ʉ 'bʉi ja ma'ra yá nijạ Ajuạ.

Ya cu bi zi ra Mạca Nt'oxi ngu himi 'ñepabi'ʉ

17 De núna dí op'ahʉbya hingui tsa ga ex'a'ihʉ ngue'ạ stá øde de nú'ạ guí øthʉ ora grí muntshʉ, hinguí øthʉ nú'ạ xá hño, hønsɛ guí øthʉ nú'ạ hingui ho ja rá thandi Ajuạ.
18 Dí øde gue ora grí muntshʉ, guí øthʉ ya hegue, ngue'ạ hinga mahyɛgui nú'ạ guí mạñhʉ, y dí camfri gue ngu'bʉ gue'ạ guí øthʉ.
19 Pe pøde mahyoni da njabʉ, pa ja da hnequini nú'ʉ to'o hạnpa rá mfạdi Ajuạ, y nú'ʉ to'o hina.
20 Ora grí muntshʉ pa gui nt'oxihʉ nepʉ gui tsihʉ ra Mạca Nt'oxi, nú'ạ guí øthʉ hinguí øthʉ pa ra Zidada,
21 ngue'ạ nú'ạ guí hạxhʉ pa gui tsihʉ, grí 'bɛt'ohʉ gui dạma tsisɛhʉ, ne hinte guí xɛpabihʉ nú'ʉ ma'ra ya cu. Hangue 'ra de gue'ahʉ guí tuhʉ ra thuhu, ha nu ma'ra xi grí tithohʉ.
22 ¿Hanja guí øthʉ njabʉ? ¿Ha gue otho ri nguhʉ habʉ guí ñuñhʉ ne guí ntsithehʉ? ¿Ha gue grí ʉtsabihʉ rá mạca nijạ Ajuạ? ¿Ha gue hinguí 'bɛtuahʉ yá tsa nú'ʉ ma'ra othobi te da zi? Xibya, ¿te guí ne ga xi'ahʉ? ¿Ha gue ga e'ts'a ri nsuhʉ? Hina, ngue'ạ núna guí øthʉ hinxá hño.

Ra Mạca Nt'oxi
(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

23 Nugui ya stá u't'a'ihʉ hanja grí tsihʉ ra Mạca Nt'oxi ngu nú'ạ bi 'ñutcagui ra Zidada. Nú'ạ ra xuui bri da'ạ, bi gʉ ra thuhme,
24 nepʉ bi umba njamạdi Ajuạ. Ne de gue'ạ bi hyeca nura thuhme'ạ, nepʉ bi 'ñena: "Tsihʉ nuna ra thuhme, ja ra uɛnda go guehna ma ndo'yo núna ma da hna'mbabi po rá ngue ri ts'oquihʉ. Ne ora gui tsihʉ nuna ra thuhme, 'yøthʉ ngu 'nara feni de guecagui."
25 Nepʉ ngu bi uadi bi nt'oxi'ʉ, ra Jesu bi gʉ 'nara vaso habʉ mi po ra vinu, ne bi 'ñembabi'ʉ: "Nuna vinunạ, go guehna 'nara nt'udi de nú'ạ ra 'ra'yo cohi ma ga øt'e co ma ji nú'ạ ma ga fani. Ora gui tsihʉ nuna vinunạ, 'yøthʉ ngu 'nara feni de guecagui."
26 Hangue nú'ạ ra ora guí tsihʉ ra thuhme ne ra vinu gue'ạ ra ora guí udihʉ de rá du ma Zidadahʉ asta nú'ạ ra pa'ạ stua yopa pengui.

Hanja da za da ts'i ra Mạca Nt'oxi ngu ri ho ra Zidada

27 Hangue nugui dí xi'ahʉ gue nu'ạ tó'o da zi nú'ạ ra thuhme'ạ ne nú'ạ ra vinu'ạ ne hinda zi ngu rí 'ñehe, nú'ạ ra cu'ạ ma go da dạdi de rá zi ndo'yo ne de rá zi ji ra Zidada.
28 Hangue cada 'na de gue'ahʉ, beñhʉ xá hño 'mɛt'o ua guí 'bʉhʉ xá hño co Ajuạ pa gui tsihʉ ra thuhme ne ra vinu.
29 Ngue'ạ nu'ạ tó'o hinda zi nú'ạ ra thuhme ne nú'ạ ra vinu ngu rí 'ñehe, ne hinda beni xá hño te ri muui rá du ra Zidada, nú'ạ ra cu'ạ tuxasɛ ra ts'oqui.
30 Hangue por gue'ạ ndunthi de gue'ahʉ grí hñenihʉ ne otho ri nzaquihʉ, ha nehe xa du 'ra de gue'ahʉ.
31 Pe nu'bʉ ga bensɛhʉ de nú'ạ te stá øthʉ ne ga ntsø'mhʉ, nu'bʉ́ Ajuạ ya hindua pɛncaguihʉ nuya ya mfɛi.
32 Nu'ạ́ bí pɛncahʉ ya mfɛi pa da zocjʉ pa hinda condenaguihʉ mahyɛgui co nú'ʉ hingyá gamfri.
33 Hangue ma zi cu'ihʉ, ora grí muntshʉ pa gui ñuñhʉ, ntø'mhʉ 'na ngu ma'na pa gui ñuñhʉ mahyɛgui.
34 Nu'bʉ 'na de gue'ahʉ di tsʉ'ahʉ ra thuhu, ma'na xá hño ñuñhʉ 'mɛt'o ja ri nguhʉ pa nu xcrí muntshʉ gui 'yøthʉ ngu nú'ạ ri ho Ajuạ, pa hinda zʉ'ahʉ rá mfɛi'ạ. Y de nú'ʉ ma'ra ya t'øt'e xa nja, nu'ʉ́ asta hinga mabʉ pa ga ñạhʉ de gue'ʉ.

12

Ya mfạdi ne ra ts'ɛdi nú'ʉ ri 'racjʉ ra Mạca Ndạhi cada 'na de guecjʉ

1 Zi cuhʉ dí ne gui pạhʉ de nuya mfạdi ne ra ts'ɛdi ri 'racjʉ ra Mạca Ndạhi cada 'na de guecaguihʉ.
2 Guí pạhʉ xá hño gue nú'bʉ hingüí camfrithohʉ rá noya Ajuạ ngrí hothohʉ da zix'ahʉ to'oraza pa nguí xøcambenihʉ nú'ʉ ya c'oi otho yá ts'ɛdi ne hingui ñạ.
3 Pe nubyá dí ne gui pạhʉ gue nu'ạ tó'o tsanga ra Zidada Jesu, hingui hạnpa rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi. Ha nu'bʉ to'o da 'ñena, dí camfri ra Jesu gue go gue'ạ ra

Zidada, nú'á ha̱, ha̱npa rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi.

4 'Rama'na'ño ya mfa̱di ne ra ts'ɛdi xa 'racjʉ ra Ma̱ca Nda̱hi pa ga pɛpabihʉ Aju̱a̱, pe ra Ma̱ca Nda̱hi go gue'a̱ 'natho.

5 Y nehe 'rama'na'ño ya 'bɛfi xa 'racjʉ ra Zidada ga pɛfihʉ, pe ra Zidada go gue'a̱ 'natho.

6 Nehe 'rama'na'ño hanja drí mpɛfihʉ, pe nu Aju̱a̱ go gue'a̱ ri 'racjʉ ra ts'ɛdi gathoguihʉ, pa ga pɛhʉ ngu nú'a̱ xa 'racjʉ'a̱, y nu Aju̱a̱ go gue'a̱ 'natho.

7 Cada 'na de guecjʉ dí ha̱npahʉ rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi pa ga faxhʉ gatho nú'ʉ ma'ra.

8 'Ra de guecjʉ xa 'racjʉ ra ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi pa ga ña̱hʉ co ndunthi ra mfa̱di, ha nu ma'ra de guecjʉ guet'atho ra Ma̱ca Nda̱hi xa 'racjʉ ra mfa̱di pa ga udihʉ te rí bønga rá noya Aju̱a̱.

9 Nu ma'ra de guecjʉ guet'atho ra Ma̱ca Nda̱hi xa 'racjʉ ndunthi ra jamfri, ha nu ma'ra de guecjʉ guet'atho ra Ma̱ca Nda̱hi xa 'racjʉ ra ts'ɛdi pa ga øthehʉ ya da'thi.

10 Ma'ra de guecaguihʉ xa t'acjʉ ra ts'ɛdi pa ga øthʉ ya da̱nga nt'udi. Ha nu ma'ra de guecjʉ xa t'acaguihʉ ra ts'ɛdi pa ga ma̱nbahʉ rá noya Aju̱a̱. Ha nu ma'ra de guecjʉ xa t'acaguihʉ ra ts'ɛdi pa ga pa̱hʉ xá hño ua de ra Ma̱ca Nda̱hi ña̱ 'nara ja̱'i, o hina. Ha nu ma'ra de guecjʉ xa t'acjʉ ra ts'ɛdi pa da za ga ña̱hʉ de ma'ra ya hña̱qui. Ha nu ma'ra de guecjʉ xa t'acjʉ ra ts'ɛdi pa ga pa̱hʉ te rá 'bɛ ma̱nga nú'a̱ to'o gra ña̱ de ma'na ra hña̱qui.

11 Pe go guet'a̱ ra Ma̱ca Nda̱hi ri 'racjʉ ya mfa̱di ne ra ts'ɛdi cada 'na de guecaguihʉ ngu nú'a̱ go da ne'a̱.

Gathoguihʉ dí 'nada ra ndo'yohʉ co ra Zidada Jesucristo

12 Cada 'na de guecaguihʉ numa ndo'yohʉ xi pɛ'tsa ndunthi ya xɛni, pe masque njabʉ 'nada ma 'baihʉ dí pɛ'tshʉ. Dí njahʉbʉ nehe co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ngue'a̱ nujʉ́ ngu go dyá xɛnihʉ de rá ndo'yo'a̱, pe rá ndo'yo'a̱ 'natho.

13 Ngue'a̱ gathoguihʉ 'bʉ dyá xodyohʉ o hindyá xodyohʉ, 'bʉ dyá 'bɛgohʉ o hindyá 'bɛgohʉ, gathoguihʉ stá nxistehehʉ pa dá 'nada ra ndo'yohʉ co rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi, ne gathoguihʉ 'nat'a ra Ma̱ca Nda̱hi stá ha̱ñhʉ.

14 Numa ndo'yohʉ xi pɛ'tsa ndunthi ya xɛni, hingue 'natho ra xɛni pɛ'tsi.

15 'Bʉ 'nama uahʉ da 'ñena: "Nuguí hindí 'bʉi ja ra ndo'yo ngue'a̱ hingo drá 'yɛ", pe hingue ngue'a̱ ma̱nga njabʉ ya hingui 'bʉi ja ma ndo'yohʉ.

16 O nu'bʉ 'nama guhʉ da 'ñena: "Nuguí hindí 'bʉi ja ra ndo'yo ngue'a̱ hingo drá da", pe hingue ngue'a̱ ma̱nga njabʉ ya hingui 'bʉi ja ma ndo'yohʉ.

17 'Bʉ gatho ma ndo'yohʉ dra da, ne di otho ma guhʉ, nu'bʉ́ ¿hanja da za ga ødehʉ? 'Bʉ gatho ma ndo'yohʉ dra gu, ne 'bʉ di otho ma xiñuhʉ, nu'bʉ́ ¿hanja da za da nja ma fa̱ha̱hʉ?

18 Pe Aju̱a̱ bi hñuscaguihʉ gatho ya xɛni de ma ndo'yohʉ pa hinte da 'yøtcahʉ ra 'bɛdi. Y bi hñuts'i ngu nú'a̱ go bi ne'a̱.

19 Nu'bʉ di 'nada ra xɛni ma ndo'yohʉ, ne di 'nada rá 'bɛfi, nu'bʉ́ hindri xøgue ma 'baihʉ.

20 Pe numa ndo'yohʉ masque pɛ'tsa ndunthi ya xɛni, pe 'nada ra 'bai pɛ'tsi.

21 Numa dahʉ hingui tsa da 'ñemba ma 'yɛhʉ: "Nugui hindí hoñ'aua." Nixi ma ña̱xuhʉ hingui tsa da 'ñemba ma uahʉ: "Nugui hindí hoñ'aua."

22 Hina, hinda za da 'ñʉtsa'ʉ, ngue'a̱ nú'ʉ ya xɛni de ma ndo'yohʉ ri hnequi ngu hinte ri muui, go gue'ʉ ma'na øt'a ra 'bɛdi.

23 Ha nuya xɛni de ma ndo'yohʉ nú'ʉ dí beñhʉ gue otho yá nsu, nú'ʉ́ go gue'ʉ ma'na xi dí japamasuhʉ. Y nú'ʉ ya xɛni ngu ra 'bɛtsa 'bʉ da hnequitho, nú'ʉ́ go gue'ʉ dí hethʉ pa da hnequi xá hño.

24 Pe nuya xɛni de ma ndo'yohʉ ri hnequi mahotho, nú'ʉ́ hinga mahyoni ga hethʉ pa da hnequi xá hño. Njabʉ Aju̱a̱ bi hyoga ma ndo'yohʉ gue nú'ʉ ya xɛni mi otho yá nsu go gue'ʉ ma'na da nja yá nsu,

25 pa njabʉ da mpɛfi mahyɛgui gatho ya xɛni de ma ndo'yohʉ, ne gatho'ʉ da mfats'i 'na ngu 'na.

26 Hangue 'bʉ ga tsama'ñʉhʉ 'nara xɛni de ma ndo'yohʉ, gatho ma ndo'yohʉ tsama'ñʉ nú'a̱ ra ʉgui'a̱. Y nu'bʉ 'nara xɛni de ma ndo'yohʉ ha̱nga 'nara hoga hño, nu'bʉ́ gatho ma ndo'yohʉ ri johya.

27 Nujʉ go guecjʉ rá ndo'yoguihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, y cada 'na de guecaguihʉ dí 'nara xɛnihʉ de rá ndo'yo'ą.
28 Ajuą bi hñuxa ja rá niją 'rama'na'ño ya mɛfi: Nu'ą xi rá mʉdi bi hñuxa ya apostol. Nurá ñoho bi hñuxa nú'ʉ to'o da mąnbabi rá noya'ą. Nurá hñu bi hñuxa ya xahnate. Nepʉ de gue'ą bi hñuxa nú'ʉ to'o øt'a ya dąnga nt'udi, nepʉ nú'ʉ to'o øthe ya da'thi. Nepʉ bi hñuxa nú'ʉ to'o faste ja rá 'bɛfi'ą, nepʉ bi hñuxa nú'ʉ to'o ri su gatho nú'ʉ ya 'bɛfi'ʉ, nepʉ bi hñuxa nú'ʉ to'o da za da ñą de ya hñąqui nú'ʉ hingui fądi.
29 Nde nu'bʉ́, ¿ha gue gatho ya cu go ya apostol? O ¿ha gue gatho xa t'umbabi ra 'bɛfi pa da mąnbabi rá noya Ajuą? O ¿ha gue gatho pɛ'tsa ra 'bɛfi dega xahnate? O ¿ha gue gatho da za da 'yøt'a ya dąnga nt'udi?
30 O ¿ha gue gatho xa t'umbabi ra ts'ɛdi pa da 'yøthe ya da'thi? O ¿ha gue gatho da za da ñą de ya hñąqui hingui fądi? O ¿ha gue gatho da za da bądi da mą te mąnga nú'ą to'o ñą de ya hñąqui hingui fądi? Hina, hinga gatho da za.
31 'Yøthʉ 'nara ts'ɛdi pa da za gui pɛ'tshʉ ya mfądi ne ra ts'ɛdi nú'ʉ ma'na ya dąngui pa guí pɛphʉ Ajuą. Pe nubyá ma ga u't'ahʉ hanja grí 'bʉhʉ co 'nara hoga'mʉi nú'ą ma'na xá hño de gatho.

13

Ra hmąte

1 'Bʉ nugui gra ñą co 'raya noya xi mahotho, o gra ñą ngu 'nara ɛnxɛ, pe 'bʉ hindí pɛ'tsa ra hmąte, nu'bʉ́ gra nja ngu 'nara 'bixfani nsøctho ri 'nohni o ngu 'nara t'ɛgui nsøctho zʉni.
2 O 'bʉ gra pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi pa ga mąnba rá noya Ajuą, ne gra pądi gatho nú'ʉ ya t'øt'e xi xá hñei de rá noya'ą, ne gra pɛ'tsa gatho ra mfądi, ne xi gra pɛ'tsa ndunthi ra jamfri asta da za ga japi da mponga 'nara t'øhø, pe 'bʉ hindí pɛ'tsa ra hmąte, nu'bʉ́ hinte rá 'mɛcagui.
3 Nehe 'bʉ ga umbabi ya hyoya gatho nú'ą dí pɛ'tsi, ne asta ga unga ma ndo'yo da ts'ąt'i, pe nu'bʉ hindí pɛ'tsa ra hmąte, nu'bʉ́ hinte ri muui nú'ą dí øt'e.
4 Nu'ą tó'o pɛ'tsa ra hmąte, tsɛta gatho nú'ą da 'ñepabi; xi ra hoją'i co yá miqu'eiui, ne hini hyøcua nú'ą te pɛ'tsi'ʉ; hingrá 'ñets'i, ha nixi hini ndąngui de ma'ra.
5 Nu'ą tó'o pɛ'tsa ra hmąte hinto xaxi, hini nsu sɛhɛ, hingrá cuɛ ne hingui ɛte.
6 Nu'ą tó'o pɛ'tsa ra hmąte hini johya 'bʉ ri nts'oca 'nará miqu'eiui, ngue'ą nu'ą́ nzątho ri johya hønsɛ de ra hño.
7 Nu'ą tó'o pɛ'tsa ra hmąte tsɛta gatho nú'ą t'ø'tuabi, camfri gatho nú'ą xá hño, nzątho tø'mi de ra hño, ne tsɛta gatho ya ts'othogui.
8 Nura hmąte hinhya'mʉ ma da uadi, pe nura mfądi dí pɛ'tshʉ pa dí mąmfʉ rá noya Ajuą, nu'ą́ hą, ma da zø ra pa da 'ñotho. Nehe ma da uadi ra mfądi dí pɛ'tshʉ pa xa za stá ñąhʉ de ma'ra ya hñąqui hingui fądi. Ne ma da zø ra pa ya hinda 'yøtcahʉ ra 'bɛdi gatho nú'ą ra mfądi dí pɛ'tshʉ.
9 Ngue'ą 'na tʉi nú'ą stá pądihʉ hangue hinxa za stá mąñhʉ gatho nú'ą xa mą Ajuą.
10 Pe nu xcrá 'bʉhʉ co nú'ą to'o rá mɛti ra mfądi, nu'bʉ́ hą, ja ma ga pąhʉni gatho nú'ą hinxa za stá pąhʉua.
11 Nú'bʉ ndrá notsi ndí ñą ngu ñą ya bątsi, ha ndí pɛ'tsa ya mfeni ngu rá mfeni ya bątsi, pe ya de ndá ndąnga ją'i, ya dá tsopʉ nú'ą ra 'mʉi ndí pɛ'tsi dega bątsi.
12 Hangue njabʉtho nehe numa mfądi dí pɛ'tshʉ de guecua ja ra ximhai hini xøgue, nja ngu nú'ą to'o ri yot'a rá hmi dega xuui ja ra hñe, pe hini hnequi xá hño. Pe nu xcrá 'bʉhʉ mahyɛgui co Ajuą, gue'bʉ ma xi ga pąhʉ xá hño gatho, njabʉ ngu xa bącaguihʉ xá hño Ajuą.
13 Nura jamfri ne ra hoga nthø'mate ne ra hmąte, guehya ri hñu ma da nja pa nzątho. Pe nu'ą ma'na xi ra dąngui de gatho, ra hmąte.

14

Ya hñąqui hingui fądi

1 Hangue xi da 'yøthʉ 'nara ts'ɛdi pa gui pɛ'tshʉ ra hmąte, nehe hyoñhʉ nú'ʉ ya mfądi ne ra ts'ɛdi ri unga ra Mąca Ndąhi. Y de gatho nuya mfądi'ʉ, ma'na go gui hyoñhʉ ra mfądi pa gui mąnbahʉ rá noya Ajuą.

2 Ora ña̱ 'nara cu de 'nara hña̱qui nú'a̱ hingui fa̱di, pa̱dihʉ gue nú'a̱ ra cu'a̱ ña̱ co Ajua̱, hingui ña̱ co yá mija̱'iui ngue'a̱ nu'ʉ́ hingui pa̱di nú'a̱ ma̱ñ'a̱. Nu'á̱ ña̱ co rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi, ne ma̱ de nú'a̱ hingui pa̱di ya ja̱'i.

3 Pe nura ora ma̱nba rá noya Ajua̱ 'nara cu de rá hña̱qui'a̱, ña̱ njabʉ pa da zofo ya cu, pa da te yá jamfri, ne pa da nupabi yá mfeni, ne pa da hñu'mba yá mʉi.

4 Nura ora ña̱ 'nara cu co 'nara hña̱qui nú'a̱ hingui fa̱di, nusɛ'a̱ ma'na rí te rá jamfri. Pe nu 'nara cu ma̱nbabi rá noya Ajua̱ de rá hña̱qui'a̱, nú'á̱ ri japi ma'na da te yá jamfri gatho ya cu.

5 Nugui ga nehma̱ ga øde gui ña̱hʉ de ma'na ra hña̱qui nú'a̱ hingui fa̱di. Pe ma'na dí ne ga øde gui ña̱hʉ de rá noya Ajua̱. Ngue'a̱ nu'a̱ tó'o ma̱nba rá noya Ajua̱, ma'na ri muui nú'a̱ ma̱ que nú'a̱ to'o ña̱ co 'nara hña̱qui hingui fa̱di. Xá hño to'o da ña̱ co 'nara hña̱qui hingui fa̱di, pe nú'bʉ di 'bʉi to'o da 'ra'tsa nú'ʉ ya noya de nú'a̱ ra hña̱qui'a̱, pa njabʉ ma'na da te yá jamfri ya cu.

6 Zi cuhʉ, nu'bʉ nugui ga mabʉ pa ga zo'ahʉ co 'nara hña̱qui nú'a̱ hinguí pa̱hʉ, ¿te 'bɛ da za gui pa̱hʉ njabʉ? Nu'a̱ ma'na xá hño pa gue'ahʉ, ga u't'ahʉ ngu nú'a̱ xa 'ñutcagui Ajua̱, ne ma'ra ya t'øt'e mahyoni gui pa̱hʉ, ne ga zo'ahʉ de rá noya Ajua̱, ne ma'ra ya hoga nt'udi.

7 Nuya 'bida ngu ra thʉza o ra arpa, 'bʉ hingui zʉni xá hño, nu'bʉ́ ¿hanja da za da fa̱di te ma thuhu'a̱ pɛi?

8 O nu'bʉ ra corneta hinda ña̱ xá hño pa da t'umbabi ra seña ya soldado 'yo ja ra tuhni, ¿ha di ba̱di'ʉ te ra ora da mʉdi da ntuhni?

9 Dí njahʉbʉ nehe, 'bʉ nujʉ hindí ña̱hʉ ngu yá hña̱qui nú'ʉ to'o dí zofohʉ, hinda za da ba̱di'ʉ nú'a̱ te dí ma̱ñhʉ, ne hinte ri muui nú'a̱ dí ma̱ñhʉ.

10 De guecua ja ra ximhai xi ja ndunthi ya hña̱qui, y cada 'na to'o pa̱di nú'ʉ ya hña̱qui'ʉ, pa̱di xá hño te ma̱.

11 Nu'bʉ nugui ga øde 'nara ja̱'i da ña̱ de ma'na ra hña̱qui nú'a̱ hindí pa̱di, nu'bʉ́ pa guequi ga beni gue nú'a̱ ra ja̱'i'a̱ hingrá mengu, ngue'a̱ hindí pa̱di nú'a̱ ra hña̱qui gra ña̱'a̱. Ne pa gue'a̱ da beni gue hindrá mengu nehe, ngue'a̱ nixi gue'a̱ hingui pa̱di nú'a̱ te dí ma̱.

12 Dí pa̱di gue xi guí hoñhʉ ya mfa̱di ne ra ts'ɛdi nú'ʉ ri unga ra Ma̱ca Nda̱hi, hangue 'øthʉ ra ts'ɛdi gui hoñhʉ nú'ʉ ya mfa̱di ne ra ts'ɛdi nú'ʉ da za da japi da te yá jamfri ya cu.

13 Hangue nu'a̱ tó'o ña̱ de ma'na ra hña̱qui nú'a̱ hingui fa̱di, dá 'yapabi Ajua̱ da umbabi ra mfa̱di pa da za da 'ra'tsi nú'a̱ ma̱ pa da fa̱di te ma̱.

14 Nu'bʉ nugui dí apabi Ajua̱ co 'nara hña̱qui nú'a̱ hindí pa̱di, njabʉ dí xøcambeni Ajua̱, pe hingui tsa ma'na dí te ma mfa̱di ngue'a̱ nixi dí pa̱di nú'a̱ dí ma̱.

15 Nu'bʉ́, ¿te da za ga øthʉ? Da za ga aphʉ Ajua̱ co 'nara hña̱qui nú'a̱ hindí pa̱hʉ, pe nehe da za ga apabihʉ Ajua̱ co ma hña̱quisɛhɛhʉ pa da zo ma mfenihʉ xá hño nú'a̱ dí ma̱ñhʉ. Ga tutuabihʉ Ajua̱ co 'nara hña̱qui nú'a̱ hindí pa̱hʉ, pe nehe ga tutuabihʉ Ajua̱ co ma hña̱quisɛhɛhʉ pa da zo ma mfenihʉ xá hño nú'a̱ dí ma̱ñhʉ.

16 Ngue'a̱ 'bʉ ga xøcambenihʉ Ajua̱ co nuya hña̱qui hindí pa̱hʉ, nu'bʉ́ nu'a̱ tó'o hingui øde nuya hña̱qui'ʉ hingui tsa da xøcambeni Ajua̱ mahyɛgui con guecjʉ, ngue'a̱ hingui pa̱di te rí bøni nú'a̱ te dí ma̱ñhʉ.

17 Nu'bʉ dí xøcambenihʉ Ajua̱ njabʉ, nujʉ́ dí ma̱ñhʉ ra hño, pe nu'ʉ tó'o øcaguihʉ hindí tetuahʉ yá jamfri ngue'a̱ hingui pa̱di te rí bøni nú'a̱ dí ma̱ñhʉ.

18 Nugui dí umba njama̱di Ajua̱ ngue'a̱ ma'na dí ña̱ ndunthi que gue'ahʉ co ya hña̱qui nú'ʉ hingui fa̱di.

19 Pe de ja ya hmunts'i, ma'na xá hño ga ma̱nga cʉt'a ya noya de ma hña̱qui pa da fa̱di te dí ma̱, pa njabʉ da za ga utuabi ya cu de rá noya Ajua̱, que ga ma̱nga 'rɛt'a 'mo ya noya de ma'na ra hña̱qui hingui fa̱di ne hinda za da zo yá mfeni ni 'nara noya nú'ʉ ya cu.

20 Zi cuhʉ, nuri mfenihʉ odi nja ngu yá mfeni ya ba̱tsi. Njahʉ ha̱ ngu ya zi ba̱tsi hingui øt'a ya ts'oqui. Pe dá nja ndunthi ri mfenihʉ ngu rí 'ñep'ahʉ, ngue'a̱ ya gyá da̱nga ja̱'ihʉ.

21 Ajua̱ bi zofo ya ja̱'i de Israel co nuya ya noya xa t'ofo ja ra Ma̱ca T'ofo ne ena njaua: “Ma ga pɛhn'ahʉbʉ 'raya ja̱'i hindya mengu

pa da zo'ahʉ de ma'na'ño ra hña̱qui ngue'a̱ hindri ña̱ ngu grí ña̱hʉ, pe masque njabʉ hingui ma gui 'yøtcaguihʉ ma ts'ofo."

22 Hangue nura ora dí ña̱hʉ co ya hña̱qui hingui fa̱di, gue'a̱ ngu 'nara nt'udi pa nú'ʉ hingyá gamfri. Pe nura ora dí ma̱nbahʉ rá noya Ajua̱, dí umfʉ ra ts'ofo de rá hma̱te Ajua̱ nú'ʉ to'o camfri, pe nu'ʉ tó'o hingui ne da gamfri, hingui ne nehe da hña̱nga nú'a̱ ra ts'ofo'a̱.

23 Nu'bʉ ja ri hmunts'ihʉ gatho'ihʉ guí ña̱hʉ co ya hña̱qui nú'ʉ hingui fa̱di, nepʉ da zøhø 'ra nú'ʉ hints'a di pa̱tua rá noya Ajua̱, o da zøhø 'ra nú'ʉ hindya gamfri, ¿ha gue hinda 'ñena'ʉ gue xcá 'bɛ ri mfenihʉ?

24 Pe nu'bʉ nújʉ dí muntshʉ ne dí ma̱nbahʉ rá noya Ajua̱ ne da zøhø 'na hindra gamfri, o 'na hints'a di pa̱tua rá noya Ajua̱, nu'bʉ́ co nú'a̱ da 'yøde di hma̱, da unsɛ nguɛnda de yá ts'oqui.

25 Nu'bʉ́ nú'ʉ ya ja̱'i'ʉ da ba̱di te gra 'mʉi yá coraso, ne nu'ʉ́ 'bestho da ndandiña̱hmu ne da xøcambeni Ajua̱. Nepʉ nu'ʉ́ da 'ñeñ'a'ihʉ, xi majua̱ni Ajua̱ 'bʉi con gue'ahʉ.

Beñhʉ gui 'yøthʉ gatho xá hño ngu rí 'ñehe

26 Nu'bʉ́ zi cuhʉ, ¿te da za gui 'yøthʉ ora grí muntshʉ? 'Ra de gue'ahʉ gui tuthʉ ya ja̱hña̱, nu ma'ra de gue'ahʉ gui nxah-natehʉ, nu ma'ra de gue'ahʉ gui ma̱ñhʉ nú'a̱ xa 'ñu't'ahʉ Ajua̱. Nu ma'ra de gue'ahʉ gui ña̱hʉ de ya hña̱qui nú'ʉ hingui fa̱di, ha nu ma'ra de gue'ahʉ gui ma̱ñhʉ te rí bønga nú'ʉ ya noya'ʉ. 'Yøthʉ gatho pa ma'na da te ri jamfrihʉ.

27 Nu'bʉ gui ña̱hʉ de ya hña̱qui hingui fa̱di, da za gui ña̱hʉ hønsɛ yoho o hñu de gue'ahʉ, pe 'rama'na gui ña̱hʉ, ne da 'mʉhni 'na nú'a̱ to'o da 'ra'tsi pa da fa̱di te rí bønga nú'ʉ ya noya'ʉ.

28 Y nu'bʉ di jo'oni to'o da 'ra'tsa nú'ʉ ya noya'ʉ, nu'bʉ́ nú'ʉ to'o ne da ña̱ de 'nara hña̱qui hingui fa̱di, odi ña̱ ja ra hmunts'i, ma'na xá hño dá ña̱sɛui Ajua̱.

29 Y nú'ʉ to'o ma̱nbabi rá noya Ajua̱, dá ña̱ hønsɛ yoho o hñu, y nú'ʉ to'o øde nú'a̱ te ma̱ñ'ʉ, dá hñuxa nt'øde xá hño pa da ba̱di ua gue'a̱ ma̱ o hina.

30 O nu'bʉ 'nara cu ma̱nbabi rá noya Ajua̱, ne 'bʉ Ajua̱ da umbabi ra mfa̱di ma'na ra cu di 'bʉhni, nu'bʉ́, nú'a̱ to'o mi ña̱ ra mʉdi, ya odi sigui da ña̱, pa njabʉ da za da ña̱ nehe nú'a̱ ma'na ra cu.

31 Nu'ʉ tó'o xa t'umba ra mfa̱di pa da ma̱nbabi rá noya Ajua̱, da za da ma̱nbabi, hønsɛ gue 'rama'na da ña̱ ha̱, pa njabʉ gatho nú'ʉ ya cu di øde da za da ba̱tua xá hño rá noya Ajua̱, ne ma'na da za da te yá jamfri.

32 Nu'a̱ tó'o ma̱nba rá noya Ajua̱, go pa̱disɛ ua rí 'ñepi da ña̱ o hina.

33 Ngue'a̱ Ajua̱ ri ho ga øthʉ ma hmunts'ihʉ ngu rí 'ñehe, ne di o rá 'ñu nú'a̱ ga øthʉ.

Mahyoni ga øthʉ ngu xa nza̱i øt'a ja yá hmunts'i gatho nú'ʉ ma'ra ya cu.

34 Oguí hopabihʉ ya 'bɛhña̱ da 'mai ne da ma̱nba rá noya Ajua̱ ja ya hmunts'i, ngue'a̱ pa gue'ʉ otho ra nsɛqui da 'yøt'a njabʉ. Dá hñoga'ñøde ha̱, ngu ma̱nga rá ley Ajua̱.

35 Nu'bʉ ya 'bɛhña̱ ne da 'yøt'a 'nara nt'ani, dá 'yamba yá da̱me ja yá ngusɛ, ngue'a̱ hini hnequi xá hño 'bʉ 'nara 'bɛhña̱ da 'mai ne da ña̱ madetho de ja ra hmunts'i.

36 Bensɛhʉ gue nurá noya Ajua̱ hingo pa gue'asɛhʉ, ne hingo ja xa nexpʉ pa go gui 'yøt'asɛhʉ nú'a̱ guí nehʉ.

37 Nu'bʉ nu'ahʉ xi majua̱ni guí ha̱npahʉ rá ts'ɛdi ne rá mfa̱di ra Ma̱ca Nda̱hi pa gui ma̱nbahʉ rá noya Ajua̱, nu'bʉ́ ma gui pa̱dihʉ xá hño gue nuya noya dí op'ahʉ go guehya 'raya hmanda xa 'bɛpcagui ma Zidadahʉ ga xi'ahʉ.

38 Pe nu'a̱ tó'o hinda ne da gamfri núna dí ma̱, nixi gue'a̱ hinda ma da jamfribi nú'a̱ da ma̱ nehe.

39 Hangue ma zi cu'ihʉ, 'yøthʉ 'nara ts'ɛdi pa gui ma̱nbahʉ rá noya Ajua̱, ne oguí ha̱cuahʉ nú'ʉ ya cu ña̱ de ya hña̱qui nú'ʉ hingui fa̱di.

40 Ne 'yøthʉ gatho xá hño ngu rí 'ñehe.

15

Ra Zidada Jesucristo bi yopa nte de ra du

1 Ha nubyá zi cuhʉ, dí ne ga yopa ben'ahʉ de nú'a̱ ra ma̱ca hoga noya ya stá xi'ahʉ. Y nu'ahʉ xcá hña̱nihʉ ne xcá camfrihʉ xá hño.

2 Y po nuna ra hoga noya stá xi'ahʉ, ya xcá mpøhøhʉ. Hangue sigui gui camfrihʉ,

ngue'ą hinda 'mɛditho nú'ą ri jamfri xcá pɛ'tshʉ, ngue'ą nú'ą dá xi'ahʉ gue'ą majuąni.

3 Nugui dá u't'ahʉ ngu nú'ą bi t'utcagui nehe. Nú'ą ra nt'udi xi ra dąngui dá u't'ahʉ, dá xi'ahʉ gue ra Zidada Jesucristo go gue'ą bi du pa bi hñąsca ma ts'oquihʉ, ngu xqui nt'ofo ja ra Ndąxjua T'ofo gue njabʉ mi ma da thogui'ą.

4 Nehe dá xi'ahʉ gue nu'ą́ bi t'agui, pe rá hñupa'ą bi yopa nte de ja ra du, ngu xqui nt'ofo nehe.

5 Ne 'mɛfa de ya xqui yopa nte'ą de ja ra du, bi nthɛui ra cu Pedro pa bi hyandi. Nepʉ 'mɛfa bi hyanda gatho nú'ʉ ma'ra yá nxadi.

6 Y de gue'ą, 'na'qui xqui munts'a thogui cʉt'a nthebe ya cu, y gatho'ʉ bi hyandi nehe'ą. Y ndunthi de gue'ʉ tetho asta núbya dí op'a'ihʉ, ha nu ma'ra ya xa du.

7 Nepʉ 'mɛfa bi hyandi nehe ra zi cu Cobo. Nepʉ gatho nú'ʉ ma'ra ya apostol bi hyandi'ą.

8 Y 'mɛfa de gatho'ʉ dá handi nehega, bi hnequi ja ma 'ñu'ą, masque nugui ndrí nja ngu 'nara zi ñaxca bątsi.

9 Nú'ʉ ma'ra ya apostol xi ma'na ya dąngui yá nsu de guecagui, ngue'ą nugui, ni ts'ʉ hiní 'ñepcagui da t'engagui gue drá apostol, ngue'ą xi stá ø'tua ra nts'o'mʉi ya gamfri.

10 Pe nugui dí pądi gue Ajuą xi ra dąngui rá hmąte pa guecagui, ngue'ą nú'ą ra 'mʉi ndí pɛ'tsa ma'mɛt'o ya hinga gue'ą dí pɛ'tsbya. Ngue'ą Ajuą bi patca ma 'mʉi ne bi 'racagui 'nara 'ra'yo 'mʉi. Y nú'ą bi 'yøt'e con guecagui hinxa 'mɛditho, ngue'ą nugui ma'na stá mpɛfi de gue nú'ʉ ma'ra ya apostol. Pe hingo de ma ts'ɛdisɛ stá øt'a nú'ą ra 'bɛfi'ą, nu Ajuą xi ra dąngui rá hmąte con guequi, go gue'ą xa 'yøt'a gatho nú'ą ra 'bɛfi'ą.

11 Nu'bʉ nugui dí zo'ahʉ o nú'ʉ ma'ra ya apostol, guet'ą ra noya dí mąñhe mahyɛgui, ne go guet'ą xcá camfrihʉ.

Ma da yopa nte nú'ʉ xa du

12 Nuje stá xi'ahe gue ra Zidada Jesucristo bi yopa nte de ja ra du. Nu'bʉ́, ¿hanja 'ra de gue'ahʉ guí eñhʉ gue ya hinda za da yopa nte nú'ʉ tu?

13 Nu'bʉ hinda za da yopa nte ma'na'qui nú'ʉ tu ngu guí mąñhʉ, nu'bʉ́ nixi ra Zidada Jesucristo hinxa yopa ntehmą 'bʉ.

14 Y nu'bʉ hinxa yopa nte ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, nu'bʉ́ hinte dri muuihmą nú'ą dí u't'ahe, nixi hinte dri muui nú'ą xcá camfrihʉ 'bʉ.

15 Nu'bʉ hinda za da yopa nte nú'ʉ tu, nu'bʉ́ hingue majuąni nú'ą gra mąhmąhe de nú'ą xa 'yøt'a Ajuą. Nuje dí mąñhe nú'ą majuąni gue Ajuą bi 'yøt'e pa bi yopa nte ma Zidadahʉ ra Jesucristo de ja ra du, pe 'bʉ hinga majuąni gue Ajuą ri japi da yopa nte nú'ʉ xa du, nu'bʉ́ njabʉ hinxa japi xa yopa ntehmą ra Zidada Jesucristo.

16 Nu'bʉ nú'ʉ xa du hinda ma da yopa nte, nu'bʉ́ nixi nusɛ ra Zidada Jesucristo hinxa yopa ntehmą 'bʉ.

17 Nu'bʉ Ajuą hinxa japi xa yopa nte ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo de ja ra du, nu'bʉ́ nuri jamfrihʉ hinte dri muuihmą, ne gri duda ri ts'oquihʉ nehe.

18 Nu'bʉ di njahmąbʉ, nu'bʉ́ gatho nú'ʉ xa du masque xa gamfri ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, nu'ʉ́ xa 'mɛdihmą.

19 Nu'bʉ nsøctho núbya dí tehʉua ja ra ximhai dí tø'mhʉ ya hño da 'racjʉ ra Zidada Jesucristo, ne nurá ñoho ra te ya hinte dí tø'mhʉ ga hąñhʉ de gue'ą, nu'bʉ́ nujʉ xi dyá huecatehʉ de gatho ya ją'i ngue'ą hinte dí tø'mhʉ.

20 Pe nu'ą xi majuąni, nura Zidada Jesucristo bi yopa nte de ja ra du, ne go gue'ą xi rá mʉdi bi nuhu de gatho nú'ʉ xa du.

21 Po rá ts'oqui 'natho ra 'ñøhø, hangue gatho ya ją'i pɛ'tsi te da du. Pe 'natho ra 'ñøhø nehe nú'ą to'o bi 'yøt'e pa da yopa nte ma'na'qui nú'ʉ tu.

22 Ngue'ą nujʉ́ yá bątsiguihʉ ra Adá, hangue dí tuhʉ nehe ngu bi du'ą, ngue'ą por nú'ą ra ts'oqui bi 'yøt'e'ą hangue bi nja ra du. Pe nubya ya drí 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, hangue ma ga yopa ntehʉ nehe ngu bi nja'ą.

23 Ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ą xi rá mʉdi bi yopa nte de gatho, ngu xqui 'yɛ'mba Ajuą. Nepʉ nújʉ stá camfrihʉ'ą, nu stua yopa pengui'ą ma ga yopa ntehʉ nehe 'mɛfa con gatho nú'ʉ ma'ra xa gamfri. Go gue'ą xa 'yɛ'mba Ajuą nehe.

24 Y de gue'ą ma da nja ra ngąxhmai, nu sta uadi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da huatua yá hmanda gatho nú'ʉ ri ndą ne gatho yá nsu'ʉ ne yá ts'ɛdi'ʉ. Numa zi Hmuhʉ ra Jesucristo ma da ndą, nepʉ da yopa 'yɛnt'ua ja rá 'yɛ Ajuą rá Dada ma'na'qui nú'ą ra hmanda xqui t'ɛnt'ua ja rá 'yɛ.

25 Ngue'ą numa Zidadahʉ ra Jesucristo pɛ'tsi ma da ndą asta hinda hyandi gue ya xi bi ntąte de gatho yá ncontra.

26 Y nu'ą rá ngąts'i ra ncontra ma dra huati, go gue'ą ra du.

27 Ja ra Mąca T'ofo mą gue Ajuą bi 'yɛnt'ua ja rá 'yɛ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo gatho nú'ą te ja ne nú'ʉ 'bʉi nuni mahets'i ne nuua ja ra ximhai. Pe nu habʉ ena gue gatho bi t'ɛnt'ua ja rá 'yɛ, dí pąhʉ gue Ajuą ra Dada hingui 'bʉi de ja rá hmanda ma zi Hmuhʉ ra Jesu, ngue'ą nura Dada go xa umbabi ra ts'ɛdi'ą.

28 Y nu sta uadi da ntąte ra Zidada Jesu de gatho ya hmanda, nu'bʉ́ nu'ą́ ma da 'mʉi nehe ja rá hmanda rá Dada nú'ą to'o xa 'yɛnt'ua ja rá 'yɛ gatho nú'ą te ja ne nú'ʉ 'bʉi, pa njabʉ Ajuą ra Dada go gue'ą ma da manda gatho.

29 Nu'bʉ hinda yopa nte nú'ʉ xa du ngu guí mąñhʉ, nu'bʉ́ ¿pa te ri nxistehe 'ra por nú'ʉ xa du? 'Bʉ xi majuąni hingui tsa da yopa nte nú'ʉ tu, nu'bʉ́ ¿hanja 'ra ri nxistehe por gue'ʉ?

30 Nuje nu'ąraza ra ora da za ga thąmfrihe ga thohe 'nara ts'othogui. Pe nu'bʉ hinda yopa nte nú'ʉ tu, nu'bʉ́ hinte ri muui gra 'yohe njabʉ.

31 Nugui xi majuąni hyastho thongagui pa da thogui. Dí xi'ahʉ njabʉ zi cuhʉ ngue'ą dí pądi gue xi guí camfrihʉ xá hño ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

32 Xi stá ntun'be nuya ts'ojąi de guecua Efeso. Ha nu'bʉ stá øt'a njabʉ pa ma hñosɛ de guecua ja ra ximhai, xi'bʉ xa hyogaguihmą, nu'bʉ́ ¿te dí tąhąga 'bʉ hinda yopa nte nú'ʉ tu? Nu'bʉ́, ma'na xá hño ga ena ngu enga 'ra: "Ma ga ñuñhʉ ne ma ga ntsithehʉ, cabʉ rixudi ndamąni ma ga tuhʉ."

33 Oxqui hophʉ to'o da hya'ahʉ, ngue'ą nu'ą tó'o da ntsixui ya ts'ojąi, da japi da nts'oqui nehe.

34 Xi da pɛ'tshʉ 'nara hoga mfeni xá hño ngu rí 'ñehe. 'Yohʉ xá hño, oguí øthʉ ya ts'oqui. Dí mą njabʉ ngue'ą 'ra de gue'ahʉ nixi xcá camfrihʉ Ajuą. Dí xi'ahʉ njaua pa xąmą da nja ri tsahʉ de nú'ą guí øthʉ.

Hanja ma da yopa nte nú'ʉ xa du

35 Tsa 'ra de gue'ahʉ gui 'ñeñhʉ: Nú'ʉ xa du, ¿hanja da za da yopa nte? ¿Tengu nú'ą ra ndo'yo da mɛ'tsi'ʉ 'bʉ?

36 Pøde nu'ahʉ otho ri mfenihʉ. ¿Ha gue hinguí pąhʉ gue nú'ą ra nda guí pothʉ, mahyoni 'mɛt'o da 'ya, nepʉ ja da c'onts'a nú'ą ra 'ra'yo 'bai gá ndąpo?

37 Ora guí pothʉ ra trigo o ma'na ra nda, nú'ą guí pothʉ gue'ą 'nara ndatho, pe nu sta c'onts'i ya dra ndąpo.

38 Pe nu Ajuą go gue'ą ri japi da nte nú'ą guí pothʉ ne ri umbabi rá 'bai cada 'nara nda ngu nú'ą xa 'yɛ'mbi.

39 Njabʉ nehe numa ngøhʉ hinga mahyɛgui ngu yá ngø ya mbo'ni, y 'na'ño yá ngø ya ts'ints'ʉ nehe. Y ya huą 'na'ño nehe yá ngø'ʉ.

40 Njabʉ nehe nú'ʉ bí 'bʉ mahets'i 'na'ño yá 'bai, ha nújʉ dí 'bʉhʉua ja ra ximhai 'na'ño ma 'baihʉ con gue'ʉ, y 'rama'na'ño yá hotho'ʉ con guecjʉ.

41 Nehe nura hyadi 'na'ño rá ñot'i, ha nura zącą 'na'ño rá ñot'i nehe. Nehe 'na'ño yá ñot'i ya tsø, ne cada 'na de gue'ʉ 'rama'na'ño gra yot'i'ʉ.

42 Nehe ma ga njahʉbʉ nu xcrá yopa ntehʉ de ja ra du. Numa ndo'yo dí hąhʉbya ma da nt'agui ja ra hai ne da 'ya, pe de gue'ą nura ndo'yo'ą ma da yopa nte ma'ra'yo y ya hinhya'mʉ ma da du.

43 Nubyá hini hnequi xá nsunda nuna ma ndo'yohʉ ma da nt'agui, pe nu sta yopa nte ma'ra'yo hą, ma da hnequi xi strá nsunda. Nuna ma ndo'yohʉ hingui ja rá ts'ɛdi ma da nt'agui, pe nu sta yopa nte ma'ra'yo, ya di ja rá ts'ɛdi.

44 Ma da du nuna ma ndo'yo dí hąhʉbya, pe nu xcrá yopa ntehʉ ma ga pɛ'tshʉ ma'na'ño ma ndo'yohʉ. Nubya dí hąhʉ nuna ndo'yo ngue'ą dí 'bʉhʉua ja ra ximhai, pe nu xcrá yopa ntehʉ ma ga pɛ'tshʉ ma'na ra ndo'yo ngue'ą ma ga 'bʉhʉni mahets'i.

45 Xa nt'ofo ja ra Mạca T'ofo ne ena njaua: Nú'ạ ra mʉdi 'ñøhø go gue'ạ ra Adá, nú'ạ́ Ajuạ bi umbabi rá te, y 'mɛfa bi zøhø ma'na ra 'ñøhø mi ngu ra Adá, pe nusɛ'ạ umba ra 'ra'yo te ya jạ'i, y go gue'ạ ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

46 'Mɛt'o bi t'acjʉ 'nara ndo'yo de guecua ja ra ximhai, nepʉ 'mɛfa ma dí t'acjʉ 'nama 'ra'yo ndo'yohʉ nuni mahets'i.

47 Nu'ạ xi ra mʉdi 'ñøhø bi 'mʉi, Ajuạ bi hyoqui de guecua ja ra ximhai dega hai, ha nu'ạ rá ñoho ra 'ñøhø bi njạ'iua ngu ra Adá, nu'ạ́ bá ehe de mahets'i.

48 Ngu bi nja ra Adá bi thoqui dega hai nuua ja ra ximhai, necjʉ nehe drí nhyạxhʉ'ạ. Ha nura Zidada ra mengu mahets'i, hangue necjʉ ma grá menguhʉni ne ma grá hñạ'tsuahʉ rá 'bai'ạ.

49 Njabʉ ngu drí hñạts'ihʉbya ngu rá 'bai ra Adá xa thoqui dega hai, njabʉ nehe ma grá hñạts'ihʉ ngu rá 'bai ma Zidadahʉ nú'ạ bí 'bʉi mahets'i.

50 Dí xi'ahʉ zi cuhʉ gue hinda za ga cʉthʉ nuni mahets'i habʉ bí manda Ajuạ co nuna ma jihʉ ne nuna ma ndo'yohʉ dí hạhʉbya. Ngue'ạ nuna ndo'yo dí hạhʉbya ma da nhyai ne hingui tsa da nte pa nzạntho.

51 Nubya ma ga xi'ahʉ nú'ạ bi xica Ajuạ ne hinxcá pạthʉ, gue hinga gatho ya jạ'i de ra ximhai ma da du, pe gatho mahyɛgui ma dra patca ma 'baihʉ.

52 Masɛctho ma da njabʉ, ngu 'na ts'ạnt'i ma dahʉ, nú'ạ ra ora sta 'bɛ ra trompeta de Ajuạ de rá ngạts'i ra ximhai. Nu stí nt'øde nú'ạ ra trompeta'ạ gatho nú'ʉ ya cu xa du ante da yopa 'ñehe ma Zidadahʉ ra Jesu, ma da yopa nte'ʉ co 'nara 'ra'yo ndo'yo nú'ạ hinhya'mʉ ma da nts'oqui. Y nújʉ gra 'bʉthʉua ja ra ximhai, 'bestho ra ora'ạ da mpadi ma 'baihʉ nehe.

53 Ngue'ạ mahyoni da mpadi nuna ma ndo'yo dí hạhʉ ma da nhyai, pa ga pɛ'tshʉ 'nara ndo'yo nú'ạ hinhya'mʉ da nts'oqui. Ha nuna ma ndo'yo dí hạhʉ núna ma da du, mahyoni da mpadi co ma'na ra ndo'yo nú'ạ hinhya'mʉ da du.

54 Ha nu stí njabʉ ma ndo'yohʉ da mpadi co ma'na ra ndo'yo nú'ạ hinhya'mʉ da nts'oqui ne hinhya'mʉ da du, nu'bʉ́ ma da nja ngu nú'ạ huxa ja ra Mạca T'ofo habʉ ena njaua: "Nura du bi 'bɛdi ne bi nhuati pa nzạntho."

55 Ne ena: "¿Habʉ jabya rá ts'ɛdi ra du? ¿Habʉ jabya gatho nú'ạ mi øt'e?"

56 Ra ts'oqui go gue'ạ ri jacjʉ ga tuhʉ, ne ra ndạxjua ley go gue'ạ ri umba ra ts'ɛdi ra ts'oqui.

57 Pe nubyá, ga umfʉ njamạdi Ajuạ ngue'ạ numa Zidadahʉ ra Jesucristo go gue'ạ bi 'yøt'e pa dá tạpabihʉ ra du.

58 Hangue nubyá, ma zi hmạca cu'ihʉ, xi da camfrihʉ xá hño con gatho ri mʉihʉ. Xi da mpɛfihʉ nzạntho ja rá 'bɛfi ma Zidadahʉ, ngue'ạ nu'ahʉ ya guí pạhʉ gue hinda ma da 'mɛditho gatho nú'ạ ra 'bɛfi xa 'racjʉ'ạ pa ga pɛfihʉ.

16

Ra mfats'i hmunts'i pa ma'ra ya gamfri

1 Nubya ma ga xi'ahʉ de nú'ạ ra mfats'i guí muntshʉ pa guí pɛmpahʉ ya cu me Jerusale. 'Yøthʉ nehe ngu nú'ạ stá 'bɛpa ya cu me Galacia da 'yøt'e.

2 Tat'a domingo cada 'na de gue'ahʉ 'uecjʉ 'na tʉi nú'ạ xcá tạhạhʉ, ngu nú'ạ rá ndunthi bi 'ra'ahʉ Ajuạ. Ne gui hạxhʉ ja ra nijạ pa ja da hmunts'ini, pa njabʉ nu xcrá mabʉ hingue ja ra ora'ạ gui munts'a ri mfats'ihʉ.

3 Ne de ante ga mabʉ, dí ne gui huanhʉ 'raya cu pa nu xcrá tsømbʉ ga umbabi'ʉ 'nara hɛ'mi pa da hñạ'tsua nú'ʉ ya cu me Jerusale nú'ʉ to'o ma dua ts'ocua nú'ạ ra mfats'i'ạ.

4 Ha nu'bʉ ga handi gue xá hño ga ma nehe, ga mɛ'be'ʉ.

Ra apostol Pablo ri hñoqui pa da ma dua c'ạ'tsa ya gamfri

5 Stá beni nehe ga ma ga c'ạ'tsa ya cu nuni Macedonia, hangue 'mɛt'o ma ga 'rani de guehni.

6 Stá beni ga 'bʉi con gue'ahʉ ndunthi ya pa, y 'bʉ da zahmạ, ga 'bʉi con gue'ahʉ asta hinda thogui ya pa de ya tsɛ, nepʉ de gue'ạ da za gui faxcahʉ ne gui nexcaguihʉ nu habʉ grá ma.

7 Núbya xcrá mabʉ, hindí ne hønsɛ ga hant'a'ihʉ ne 'bestho ga thogui. Nu'ạ dí ne, ga 'bʉi con gue'ahʉ 'raya pa 'bʉ njabʉ rá paha ra Zidada.

8 Pe ma ga cohi de guecua Efeso asta da
zø ra pa de ra Pentecosté.
9 Ngue'ą nu de guecua xi xa xogui ya
gosthi pa ga mąnbabi rá noya Ajuą, ne
ndunthi ya xa gamfri. Pe nehe 'bʉi ndunthi
ya ncontra.
10 Ne nu'ą dí xi'ahʉ, nu sta zømbʉ ra cu
Timu, suhʉ xá hño pa da 'mʉi te rá 'ñentho
ne hinda du rá mʉi, ngue'ą ne'ą pɛpabi
Ajuą ngu dí pɛpabi nehe.
11 Hangue por gue'ą oxqui ma grí
'ñenithohʉ de gue'ą. Y nu stua pengui'ą, bá
nets'ihʉ co ra johya pa da 'ñe da c'ąscagui
ma'na'qui, ngue'ą nugui dí tø'mi da zøhø'ą
co nú'ʉ ma'ra ya cu ma dua 'ñoui.
12 Ha nura zi cu Polo xi stá bąntebi da
mabʉ ne da mɛui núyʉ ma'ra ya cu dua
tsøñ'ahʉ. Pe hinxa ne xa mabʉ. Bi xiqui
gue ma da mabʉ da c'ą'ts'ahʉ nú'ą ra pa'ą
da nja rá luga.

Ra nzɛnjua pɛhna ra apostol Pablo mi uadi ra carta

13 Xi da nsuhʉ de yá ts'o'bɛfi ra ts'ondąhi,
ne xi da pɛ'tshʉ 'nara jamfri. Oxqui tsuhʉ
nú'ʉ to'o ri ʉtsa'ihʉ, 'yøthʉ ra ts'ɛdi pa gui
'yøthʉ nú'ą xá hño.
14 Gatho nú'ą gui 'yøthʉ, 'yøthʉ co ra
hmąte.
15 Zi cuhʉ, ya guí pąhʉ gue nura zi cu
Teba ne con gatho yá ją'i de rá ngu, go gue'ʉ
xi ya mʉdi gamfri de guepʉ Acaya. Ne guí
pąhʉ gue nú'ʉ de yá pahasɛ xa 'mʉi pa da
maxa ya cu.
16 Dí bąnte'ihʉ gui 'yøtehʉ nú'ʉ ya zi
cu'ʉ, ne nú'ʉ ma'ra to'o pɛpabi Ajuą ngu'ʉ.
'Yøtehʉ nehe nú'ʉ ma'ra to'o fax'ahʉ ja rá
'bɛfi Ajuą ne gatho nú'ʉ to'o pɛpabi'ą.
17 Xi drí johya ngue'ą bi zøhø de guecua
ra cu Teba ne ra cu Nato ne ra cu Acaico,
ngue'ą xa 'yøtcagui nú'ą hinxa za xcá øthʉ.
18 Nuyʉ ya cuyʉ xi bi hñubga ma mʉi
ngu xa hñup'a ri mʉihʉ nehe. Numansuhʉ
nuya cuyʉ ngue'ą go guehyʉ 'rayá hoga
mɛfi Ajuą.
19 Nuya cu de guecua Asia ri fat'ajuą'ihʉ.
Nehe ra zi cu Aquila ne ra zi nju Prisila xi
pɛhn'ahʉ ndunthi ra nzɛnjua, nú'ahʉ guí
'bʉhʉ co ra Zidada ngu nja nehe'ʉ. Nehe
pɛhn'ahʉ ndunthi ra nzɛnjua nú'ʉ ya cu ri
munts'i ja yá ngu'ʉ.
20 Ne ri fat'ajuą'ihʉ gatho ya cu de gue-
cua. Ne nzɛnjuahʉ 'na ngu ma'na co 'nara
nthʉfi dega hmąte.
21 Nugui drá Pablo, de ma 'yɛsɛ dí op'a'ihʉ
nuna nzɛnjua.
22 Nehe dí xi'ahʉ, nu'ʉ tó'o hini mądi
ma Zidadahʉ ra Jesucristo, dá t'eque pa da
zʉtua rá cuɛ Ajuą. Ra Zidada ya ma da zøhø.
23 Y nubyá, ma Zidadahʉ ra Jesucristo da
max'a'ihʉ.
24 Dí pɛhn'ahʉbʉ ma hmąte de ja rá
thuhu ma Zidadahʉ ra Jesucristo. Njabʉ
gue'ą.

RÁ ÑOHO RA CORINTIO
RÁ ÑOHO RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO BI 'YOPABI YA GAMFRI ME CORINTO

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Corinto

1 Núgui drá Pablo rá apostolgui ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Ajuạ go rá paha'ạ pa bi hñuxcagui dega apostol. Nugui co ra cu Timoteo dí op'a'ihe nuna carta, nú'ahʉ gyá gamfrihʉ guí 'bʉhʉbʉ Corinto, ne pa gatho nú'ʉ ma'ra ya gamfri 'bʉi ja ma'ra ya hnini de guepʉ ja ra hai Acaya.

2 Ajuạ ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da jạp'a'ihʉ ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá entho.

Ra apostol Pablo bi thogui ya nt'ʉtsate

3 Ga xøcambenihʉ Ajuạ nurá Dada ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ngue'ạ go gue'ạ ma Dadahʉ nú'ạ pɛscahʉ ra nthecate ne go gue'ạ nzạntho hubga ma mʉihʉ.

4 Nú'ạ́ hubga ma mʉihʉ ora dí thohʉ ya ts'othogui, pa njabʉ nujʉ́ da za ga hu'mbahʉ yá mʉi nú'ʉ ma'ra to'o thogui ya ts'othogui nehe, ngu bi hñubga ma mʉihʉ nehe Ajuạ.

5 Njabʉ ngu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi thogui ndunthi ya ts'othogui, njabʉ nehe dí sufrihʉ por gue'ạ, pe por gue'ạ dí hạñhʉ ndunthi ra humʉi nehe.

6 Hangue nuje xi dí thohe ya ts'othogui pa njabʉ nu'ahʉ da za gui hạñhʉ ra humʉi ngu nú'ạ dí hạñhe ne pa da za gui mpøhøhʉ. Nuje Ajuạ hubga ma mʉihe pa njabʉ nu'ahʉ nehe da za gui hạñhʉ nuna ra humʉinạ ora guí thohʉ ya ts'othogui nehe, pa njabʉ da za gui tsɛthʉ.

7 Nuje xi dí camfrihe gue nu'ahʉ ma gui tsɛthʉ nuya ts'othogui ngu stá tsɛthe, ngue'ạ dí pạhe gue nura ora guí thohʉ ya ts'othogui, ra ora'ạ guí hạñhʉ ra humʉi ngu nú'ạ dí hạñhe nehe.

8 Zi cuhʉ, dí nehe gui pạhʉ de nuya ts'othogui dá thoguihe de guehni Asia. Gue'ʉ 'raya ts'othogui xi ya dạngui, ya mi otho ma ts'ɛdihe pa ga tsɛthe, ya nixi ndi tø'mhe gue stá yopa ntehe ma'na'qui.

9 Nuje ya ndí njahe ngu 'raya jạ'i nú'ʉ xa t'ɛ'mbi pa da tho. Dá thohe njabʉ pa ma'na dá pạdihe gue Ajuạ go gue'ạ ñạngaguihe de ya ts'othogui, ngue'ạ de guecsɛhe hinte tsa ga øthe, y nu'ạ́ ja rá ts'ɛdi pa da japi da yopa nte nú'ʉ ya xa du.

10 Ajuạ go gue'ạ bi ñạngaguihe de nú'ʉ ya dạnga ts'othogui habʉ ma xa thogaguihe, y asta nubya ri sigui ri ñạngaguihe, ne dí tø'mhe gue ma da sigui da ñạngaguihe.

11 Nu'ạ́ ma da sigui da ñạngaguihe 'bʉ gui faxcahe gui 'yaphʉ'ạ por guecje. Y nu'bʉ ndunthi ya cu apabi Ajuạ por guecje, nu'bʉ́ 'mɛfa ndunthi ma da umba njamạdi'ạ por nú'ạ xa 'øt'e'ạ con guecje por yá nt'adi'ʉ.

Hanja himbi ma 'bestho ra apostol Pablo pa Corinto

12 Co 'nara johya ne co 'nara mfeni xá nt'axi dí xi'ahe gue nuje stá 'yohe xá hño ja yá thandi ya jạ'i de gatho ya hnini habʉ stá 'yohe, ne ma'na ndunthi gá handgahe nu ndá 'bʉhebʉ. Co rá mfats'i Ajuạ nzạntho stá 'yohe xá nt'axi ja rá thandi'ạ, ngue'ạ nu'ạ́ xa 'racje ra ts'ɛdi pa dá øthe njabʉ, hingo de ma mfenisɛhe dá øthe.

13 Gatho nuya noya dí op'ahe de ja ma cartahe go guehna da za gui hñe'tihʉ ne gui pạdihʉ, ne dí tø'mhe gue gui pạdihʉ xá hño.

14 Ya guí pạhʉ teraza de nú'ạ stá xi'ahe gue nu stí yopa menga ma Zidadahʉ ra Jesu nuua ja ra ximhai, ma gui esca ma nsuhe ngu nuje ma ga e'ts'ahe ri nsuhʉ nehe, ne dí tø'mhe gui pạhʉ ma'na xá hño de guehna.

15 Nugui ndí humamʉi gue nguí numahñoguihʉ, hangue por gue'ạ ndí beni stá c'ạ'ts'ahʉ de ndá ecua Macedonia, ngue'ạ ndí beni gue xcá johyahmạhʉ 'bʉ stá thopʉ pa xa za stá c'ạ'ts'ahʉ yo'qui.

16 Nu nduá ehe pa nuua Macedonia, dá behmạ gue de má 'ñu stá gathmạbʉ Corinto pa stá tsøñ'ahmạhʉ, y ndí beni nehe gue nura pa stá ma de guecua, stá yopa gathmạbʉ ma'na'qui, y de guepʉ xcá nexcahmạhʉ pa stá thogui asta ja ra hai Judea.

17 Xi nu de ndá xi'ahʉ gue ga mabʉ, ¿ha gue gá beñhʉ gue ndí ma ga ha'ahʉ? O ¿ha gue guí beñhʉ gue dí øt'a ngu nú'ạ øt'a nú'ʉ hingyá gamfri? Ngue'ạ nú'ʉ́ go gue'ʉ øt'a

njabʉ, ts'ʉ da 'ñena ha̱, ts'ʉ da 'ñena hina. Pe nugui hindí njabʉ.

18 Ajua̱ pa̱di gue nuje hinda za ts'ʉ ga eñhe ha̱, ts'ʉ ga eñhe hina.

19 Nugui co ra cu Silvano ne ra cu Timoteo nza̱ntho stá xi'ahe rá noya ra Zidada Jesucristo rá T'ʉ Ajua̱, y nurá noya'a̱, hingue ts'ʉ da 'ñena ha̱, ts'ʉ da 'ñena hina. Nu'á̱ nza̱ntho øt'a nú'a̱ ma̱.

20 Ngue'a̱ gatho nú'a̱ xqui ña̱tcahʉ Ajua̱, bá pɛhna rá T'ʉ pa go bi 'yøt'e'a̱, pa bi nja gatho ngu nú'a̱ xqui ña̱gui. Hangue po ra Zidada Jesucristo dí xøcambenihʉ Ajua̱, ne dí eñhʉ, "Njabʉ gue'a̱".

21 Nu Ajua̱ go gue'a̱ bi 'yøt'e pa dá 'bʉhʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne go xa 'racjʉ ra ts'ɛdi pa ga pɛphʉ'a̱.

22 Ne xa 'racjʉ ra Ma̱ca Nda̱hi pa da 'mʉi ja ma corasohʉ, go gue'a̱ 'nara seña gue yá mɛtiguihʉ'a̱. Y nú'á̱ go gue'a̱ 'nara mʉdi ja̱pi dí ha̱ñhʉ de guecua ja ra ximhai de dí t'acjʉ ma'ra ya ja̱pi nuni mahets'i.

23 Pe nugui hindá catbʉ Corinto ngu ndí behma̱, ngue'a̱ ndí tsu stá zo'ahʉ nts'ɛdi y njabʉ xcá ʉhʉ. Ajua̱ pa̱di xá hño gue dá beni njabʉ, ne dí unga ma te 'bʉ hindí ma̱nga maju̱ani.

24 Hindí ne ga mabʉ pa go ga xi'ahʉ nda'na̱ gui camfrihʉ pa go da ua'a̱ ga ma̱, ngue'a̱ nu'ahʉ́ ya xcá camfrihʉ xá hño rá noya Ajua̱. Hønsɛ nu'a̱ dí ne, ga nup'a ri mfenihʉ pa ma'na gui johyahʉ.

2

1 Hangue nugui hindá ne dá gat'ibʉ ga tsøñ'ahʉ, ndí tsu xi'bʉ stá ja'ahʉ xa du ri mʉihʉ.

2 Ngue'a̱ nu'bʉ nugui ga ja'ahʉ da du ri mʉihʉ, nu'bʉ́ ¿to'o ja da hñubga ma mʉiga? Ngue'a̱ 'bʉ go stá ja'ahʉ xa du ri mʉihʉ, ya hinxa za xcá hñubga ma mʉihʉ.

3 Ne guet'atho ngu nú'a̱ ya stá op'ahʉ, dá xi'ahʉ nú'a̱ mahyoni gui 'yøthʉ, pa njabʉ 'bʉ stá mahma̱bʉ hinxcá jacjʉ da du ma mʉi, ngue'a̱ nu'ahʉ rí 'ñep'ahʉ gui jacjʉ ga johya. Y nugui ndí camfri gue gatho nu'ahʉ de xcá hyandgahʉ stá johya, ne'ahʉ xcá johyahʉ nehe.

4 Y nu ndá op'ahʉ ra mʉdi, dá op'ahʉ co ndunthi ra dumʉi asta ndí zoni, pe hingue pa ndí ne da du ri mʉihʉ nehe, hønsɛ dá op'ahʉ pa gui pa̱hʉ hangu rá nda̱ngui nura hma̱te dí pɛ'ts'ahʉ.

Ra pumbate pa nú'a̱ ra cu xqui 'yøt'a 'nara ts'oqui

5 Nubyá, nú'a̱ ra cu bi jaqui bi du ma mʉi, hingue hønsɛgui, ne'ahʉ nehe, masque hinga gatho'ihʉ bi du ri mʉihʉ de gue'a̱.

6 Y ya da zatho nú'a̱ gá ø'tuahʉ nura cu'a̱.

7 Nubyá, nu'a̱ gui 'yøthʉ, pumbahʉ'a̱ ne hñu'mbahʉ rá mʉi, nu'bʉ hina, xi'bʉ da 'uegue de rá jamfri co ra dumʉi.

8 Y dí xi'ahʉ nehe, gui 'ñu'tuahʉ gue grí ma̱dihʉ'a̱.

9 Rá mʉdi dá op'ahʉ pa gui tsʉihʉ nura cu'a̱ pa njabʉ ga pa̱di ua gui 'yøthʉ gatho nú'a̱ dá 'bɛp'ahʉ gui 'yøthʉ.

10 Hangue nubyá, nu'a̱ tó'o gui pumbahʉ, necagui ga pumbabi'a̱. Y po rá ngue'ahʉ ya stá pumbabi nura cu'a̱ ja rá thandi ma Zidadahʉ ra Jesucristo, ngue'a̱ ja ra uɛnda go xa 'yøtqui te xa 'yøtqui nehe.

11 Ma ga øthʉ njabʉ pa hinda da̱cjʉ ra Satá, ngue'a̱ ya dí pa̱tuahʉ tengu yá ts'o'bɛfi'a̱.

Bi du rá mʉi ra apostol Pablo nuni Ntroa

12 De ndá tsønga ja ra hnini Ntroa pa dá ma̱nba rá noya ra Zidada Jesucristo, xi bi xo ya gosthi pa dá zofo ndunthi ya ja̱'i, y ndunthi de gue'ʉ bi gamfri ra Zidada.

13 Pe nuni xi bi du ma mʉi ngue'a̱ mi jo'oni nuni ra cu Tito. Hangue dá 'ñedi 'bestho nú'ʉ ya cu ya mengu de guehni pa duá ehe pa guecua Macedonia pa ja dá nthɛ'beuani.

Co rá mfats'i ma Zidadahʉ ra Jesucristo ga nta̱tehʉ

14 Nujʉ́ ga umfʉ njama̱di Ajua̱ ngue'a̱ nú'á̱ nza̱ntho faxcahʉ pa dí ta̱tehʉ ngue'a̱ dí 'bʉhʉ co ma Zidadahʉ ra Jesucristo. Nehe Ajua̱ faxcaguihʉ pa dí ma̱ñhʉ ra ma̱ca noya de ra Zidada Jesucristo pa habʉraza da fa̱di de gue'a̱. Y nura ma̱ca noya dí ma̱ñhʉ nja ngu 'nara hoga ñʉni xi tsɛ rá ñʉni.

15 Y nujʉ nehe dí njahʉ ngu 'nara hoga ñʉni ngue'a̱ dí ma̱ñhʉ de ma Zidadahʉ ra Jesucristo, y nú'a̱ dí ma̱ñhʉ gue'a̱ ri ho Ajua̱. Ne dí zofohʉ nú'ʉ ma da mpøhø ne nú'ʉ hinda mpøhø.

16 Y nú'ʉ hinda ma da mpøhø, hini ho
nú'ą dí mąñhʉ, ngue'ą pa gue'ʉ, gue'ą ngu
'nara ñʉni dega du. Pe pa nú'ʉ to'o da
mpøhø, go gue'ą 'nara hoga ñʉni dega te pa
nzą̱ntho. Nu'bʉ́ ¿to'o ja da za da mą̱nba rá
noya Ajuą̱ de guesɛ 'na?
17 Pe nuje co rá mfats'i Ajuą̱ dí mą̱nbahe
rá noya'ą̱ ngue'ą̱ yá 'mɛhniguihe'ą̱ ne dí
mą̱ñhe con gatho ma mʉihe ja rá thandi'ą̱,
ne dí hą̱npahe rá ts'ɛdi ma Zidadahʉ ra
Jesucristo. Hindí njahe ngu ma'ra mą̱nba
rá noya Ajuą̱ co ra nthate, hønsɛ pa da dą̱
ra boją̱.

3

Ra apostol Pablo mą̱ de ra 'ra'yo cohi

1 Xibya ¿ha gue guí beñhʉ gue go dí
mą̱nsɛhe de ma hoga'mʉihe pa gui yopa
camfriguihe ngue'ą̱ dí mą̱ñhe njabʉ? ¿Ha
gue mahyoni ga u't'ahe 'nara hɛ'mi habʉ di
mą̱ tengu ma 'bɛfihe? O ¿ha gue mahyoni
gui 'racje 'nara hɛ'mi 'mɛt'o habʉ di mą̱
tengu ma 'bɛfihe pa njabʉ da gamfriguihe
ma'ra ya cu? Ma'ra hą̱, øt'a njabʉ.
2 Pe nuje hina, hinga mahyoni ga øthe
njabʉ, ngue'ą̱ nu'asɛhʉ guí njahʉ ngu 'nara
hɛ'mi xa t'ofo habʉ he'ta ya ją̱'i tengu ma
'bɛfihe, ne ja ri hnecni gue xi majuą̱ni yá
'mɛhniguihe Ajuą̱. Y nura t'ofo'ą̱ ya xa t'ofo
ja ma mfenihe.
3 Nu'ahʉ guí njahʉ ngu 'nara hɛ'mi bi
'yofo ma Zidadahʉ ra Jesucristo, ngue'ą̱
nu'ą́ bi mpɛfi ja ri corasohʉ nu ndá zo'ahʉ
de gue'ą̱. Guehna 'nara hɛ'mi xa t'ofo co rá
Mą̱ca Ndą̱hi Ajuą̱ nú'ą̱ te, hingue xa t'ofo
dega tinta, ne xa t'ofo ja ri mfenihʉ, hingue
xa t'ofo ja 'raya xingdo.
4 Dí camfri gue núna dí mą̱ñhe guehna
majuą̱ni ngue'ą̱ nura ts'ɛdi dí hą̱he rí 'ñehe
de Ajuą̱ ne go xa 'racje ra Zidada Jesucristo.
5 Nuje hingui tsa ga eñhe gue go dí
pɛ'tsasɛhe ra ts'ɛdi, ngue'ą̱ gatho nú'ą̱ rá
hoga 'bɛfi Ajuą̱ dí øthe, Ajuą̱ go ri 'racje ra
ts'ɛdi.
6 Nehe go gue'ą̱ bi hñuxcaguihe pa ga
udihe nú'ą̱ ra 'ra'yo cohi bi 'øt'e, ne bi
'racje ra mfą̱di pa dí udihe ngu rí 'ñehe.
Nuna 'ra'yo cohiną̱, mą̱ de ra 'ra'yo te ri
'racjʉ po ra Mą̱ca Ndą̱hi, y hingui nja ngu
nú'ʉ ya hmanda xqui t'ofo ja rá ley ra
Moise, ngue'ą̱ nú'ą̱ xqui t'ofo ja nura ley'ą̱
mą̱ gue nu'ą̱ tó'o hinda 'øt'e nú'ą̱ mą̱, ma
da ncondena pa da du, pe nuna ra 'ra'yo
cohi mą̱ gue co rá ts'ɛdi ra Mą̱ca Ndą̱hi da
za ga pɛ'tshʉ ra te pa nzą̱ntho.
7 Nurá ley ra Moise nú'ą̱ bi t'ofo ja ya
xingdo, mi tsa da condena pa da du to'o
hinda 'øt'a nú'ą̱ mą̱, y nu de mi t'umba ra
Moise xi bi huɛxca rá hmi co rá hyats'i Ajuą̱,
y nuya me Israel himi tsa da hyandua rá
hmi co nura hyats'i'ą̱. Pe nura hyats'i mi
huɛxca ja rá hmi, 'ramats'ʉ bi 'mɛdi.
8 Hangue 'bʉ xmá nsunda nú'ą̱ ra hyats'i
mi huɛxca ja rá hmi ra Moise, ¡xi hmą̱hą̱ rá
nsunda ra hyats'i xa 'racjʉ ra Mą̱ca Ndą̱hi
po ra 'ra'yo cohi bi 'øt'a ma Zidadahʉ ra
Jesucristo!
9 Nu'bʉ ra ley xi xmá nsunda masque mi
tsa da condena pa da du to'o hinda 'øt'a
nú'ą̱ mą̱, ¡xi hmą̱hą̱ rá nsunda ra 'ra'yo
cohi, ngue'ą̱ go gue'ą̱ xicaguihʉ gue Ajuą̱ xa
punga ma ts'oquihʉ pa ga 'bʉhʉ xá hño ja rá
thandi'ą̱!
10 Ngue'ą̱ rá mʉdi, ra ley xi xmá nsunda,
pe nubyá nuna ra 'ra'yo cohi ma'na xi xá
nsundabya.
11 'Bʉ nura ley mi ja rá nsunda ne bi uadi
bi thogui, ¡xi hmą̱hą̱ rá nsunda nuna ra
cohi hinhya'mʉ ma da uadi!
12 Nuje dí pą̱he xá hño gue nura 'ra'yo
cohi ma da nja pa nzą̱ntho, hangue
habʉraza dí mą̱ñhe de gue'ą̱ co ndunthi ra
ts'ɛdi.
13 Hindí njahe ngu ra Moise, ngue'ą̱ nu'ą́
mi co'ma rá hmi co 'nara velo pa njabʉ ya
me Israel himi tsa da hyandi da 'mɛdi nú'ą̱
ra hyats'i xá nsunda mi ja ja rá hmi'ą̱.
14 Pe nu'ʉ́ xi bi megui yá mfeni, y asta
núbya mapaya ora he'ta ra ndą̱xjua t'ofo
hingui pą̱di te rí bøni nú'ą̱ mą̱, ja ra uɛnda
xra jutua yá mfeni co 'nara velo. Ha
nura velo'ą̱, pa da za da thą̱cuabi de ja yá
mfeni'ʉ, mahyoni da gamfri ma Zidadahʉ
ra Jesucristo.
15 Pe asta mapaya ya me Israel hinxa
bą̱ditho te rí bøni rá ley ra Moise ora he'ti'ʉ,
ngue'ą̱ hą̱da nú'ą̱ ra velo pa jutua yá mfeni
pa hinda bą̱di te rí bøni ra ley.
16 Pe nu'bʉ nú'ʉ da gamfri ra Zidada,
nu'bʉ́ da thą̱cua nú'ą̱ ra velo xa jutua yá

mfeni.
17 Y nú'ạ ra Zidada'ạ go gue'ạ ra Mạca
Ndạhi, y nu'ạ tó'o pɛ'tsa ra Mạca Ndạhi ja
rá coraso ya hingui 'bʉi ja rá hmanda ra
ndạxjua ley.
18 Pe nújʉ stá camfrihʉ, ya hindí pɛ'tshʉ
nú'ạ ra velo mi jutca ma mfenihʉ. Nujʉ́
ri hnequi rá nsunda ma Zidadahʉ ja ma
'mʉihʉ, nja ngu 'nara hñe ri yot'i. Ne 'na
pa ngu 'na pa dí handuahʉ rá nsunda'ạ, y
'ramats'ʉ rí mpadi ma 'mʉihʉ asta hinga
'bʉhʉ 'nara 'mʉi ngu rá 'mʉi ma Zidadahʉ,
y nurá Mạca Ndạhi ma Zidadahʉ go gue'ạ
patca ma 'mʉihʉ.

4

1 Nuje hinxa zabiguihe ga ø'tuahe rá 'bɛfi
Ajuạ ngue'ạ nu Ajuạ go gue'ạ xa 'racje
nuna 'bɛfinạ po rá nthecate.
2 Y gatho nú'ạ dí pɛfihe hindí pɛfihe
mant'ạgui nixi dí mpɛfihe co 'nara 'bɛtsa.
Hindí udihe co 'raya nthate, nixi dí patu-
ahe rá noya Ajuạ. Nu'ạ dí øthe, dí mạñhe
nú'ạ majuạni de ja yá thandi ya jạ'i. Y njabʉ
da za da hyandgahe gatho ya jạ'i gue dí
pɛfihe 'nara 'bɛfi xá hño ja rá thandi Ajuạ.
3 Nu'ʉ tó'o hinxa mpøhø ne hingui ne da
gamfri rá noya Ajuạ dí mạñhe, go gue'ʉ
hingui tso ja yá mfeni te rí bøni rá noya'ạ,
ngue'ạ hạda ra velo pa jutua yá mfeni.
4 Nu'ʉ́ xa go'tua yá mfeni ra ts'ondạhi
nú'ạ di ndạ de guecua ja ra ximhai, pa
hinda yot'a ja yá mfeni rá noya Ajuạ nú'ạ
utcahʉ rá nsunda ma Zidadahʉ ra Jesu-
cristo, nú'ạ́ xi xá nsunda rá 'mʉi'ạ ngu rá
'mʉi Ajuạ rá Dada.
5 Nú'ạ dí xi'ahe, hindí xi'ahe pa go gui
camfriguihe, dí xi'ahe pa go gui camfrihʉ
ma Zidadahʉ ra Jesucristo. Y nuje hønsɛ
dyá 'bɛgohe de gue'ahʉ po rá ngue ra Zi-
dada Jesu.
6 Nu mi hyoca ra ximhai Ajuạ bi 'ñena:
"Dá nja ra ñot'i ja ra 'bɛxuui." Y nu Ajuạ go
guet'ạ xa yotca ma mfenihʉ nehe, pa njabʉ
bi za dá handuahʉ rá nsunda'ạ nú'ạ bi 'ñe
bi 'ñutcahʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo co rá
'mʉi.

Ga 'bʉhʉ po ra jamfri

7 Nujʉ́ dí njahʉ ngu 'nara ts'øe dega
dohmi xa t'øt'e dega 'mɛ'tsbojạ, dí
pɛ'tsuahʉ rá noya Ajuạ pa dí mạñhʉ. Y
dí njahʉbʉ pa da hnequi gue nura ts'ɛdi
dí pɛ'tshʉ go xa 'racjʉ Ajuạ, hingo de ma
ts'ɛdisɛhʉ.
8 Nuje masque habʉraza t'ʉtsaguihe, pe
Ajuạ go gue'ạ ñạngaguihe. Ha masque ya
hindí pạhe te ga øthe, pe Ajuạ nzạntho
faxcahe pa hinda du ma mʉihe.
9 Masque ri dɛngahe ya jạ'i pa te da
'øtcahe, pe Ajuạ hingui hɛgasɛhe. Masque
ya ja pa da hyoje ya jạ'i, pe Ajuạ ri suje pa
hinte ga thohe.
10 Nzạntho t'øtcahe ngu bi t'ø'tua ra Zi-
dada Jesu y asta himbi tho, pe nu'ạ́ bi
yopa nte de ra du, y nubyá go gue'ạ ri
ñạngaguihe de ya ts'othogui, y njabʉ ri
hneca rá ts'ɛdi ja ma 'mʉihe.
11 Nuje mientra dí tehe, 'na pa ngu 'na
pa dí thoguihe njabʉ y asta da za da
thogaguihe po rá ngue ma Zidadahʉ ra
Jesucristo. Dí thohe njabʉ pa da hnequi ja
ma 'mʉihe gue ra Zidada Jesu bi yopa nte
ne ri ñạngaguihe de ja ya ts'othogui.
12 Nuje dí thohe ya ts'othogui ne asta da
za da thogaguihe, pa njabʉ nu'ahʉ da za gui
pɛ'tshʉ ra te pa nzạntho.
13 Nuje dí pɛ'tshe ra jamfri ngu mi pɛ'tsa
nú'ạ to'o bi 'yofo njaua ne bi 'ñena: "Nugui
dá camfri Ajuạ da maxqui, hangue por
gue'ạ dá mạ gue nu'ạ́ xi majuạni ja rá
ts'ɛdi." Necje dí camfrihe Ajuạ, hangue
hindí tsuhe ga mạnbahe rá noya'ạ.
14 Ngue'ạ nuje dí pạhe gue nu Ajuạ to'o
bi japi bi yopa nte de ra du ma Zidadahʉ
ra Jesu, go guet'ạ ma da jacjʉ ga yopa
ntehʉ nehe de ra du ngue'ạ dí 'bʉhʉ co
ma Zidadahʉ ra Jesu, ne da zixcahʉ, nguje
ngu'ahʉ, pa grá 'bʉhʉni ja rá thandi'ạ.
15 Gatho nuya ts'othogui stá thohe, stá
thohe njabʉ po rá ngue'ahʉ, ne pa da gam-
fri ma'ra ya jạ'i nehe, pa njabʉ gathoguihʉ
ga umfʉ njamạdi Ajuạ, y njabʉ ma'na da
hnequi rá nsunda'ạ.
16 Hangue hinga 'bɛ ma ts'ɛdihʉ pa ga
pɛphʉ'ạ, masque 'yo rí the ma nzaquihʉ, pe
numa 'ra'yo tehʉ 'na pa ngu 'na pa 'yo rí nja
rá ts'ɛdi.
17 Nuya ts'othogui dí thohʉbya, 'bestho
ma da thoguitho y hingyá dạngui ngu rá
ndạngui nú'ạ ra johya ma dí t'acjʉ, ngue'ạ

po nú'ạ dí thohʉbya ma dí t'acjʉ 'nara dạnga johya nu xcrá tsøñhʉ nuni habʉ xá nsunda, y nura johya'ạ xi dra dạngui ne hinhya'mʉ ma da uadi.

18 Hangue hinda 'yoda ma mfenihʉ ya t'øt'e nú'ʉ dí hanthʉ de guecua ja ra ximhai, ngue'ạ gatho'ʉ ma da uadi da thogui. Go dá 'yoda ma mfenihʉ nú'ʉ ya hño bí ja mahets'i nú'ʉ hini hnequi, ne hinda ma da uadi da thogui.

5

1 Nuna ndo'yo dí hạhʉbya nja ngu 'nara ngu ma da nhuati. Y nu stí zø ra pa da nhuati, dí pạhʉ gue Ajuạ ya xuá hyogahʉ 'nara 'ra'yo 'mʉi nuni mahets'i, nú'ạ hinxa hyoca ra jạ'i, ne hinhya'mʉ ma da nhuati. Y nú'ạ ra 'ra'yo 'mʉi'ạ go gue'ạ 'nama 'ra'yo ndo'yohʉ ma dí t'acjʉ.

2 Xi majuạni, de núbya dí hạhʉ nuna ndo'yo, xi dí thohʉ ndunthi ya dumʉi, hangue ga nehmạhʉ ya gra 'bʉhmạhʉ nuni mahets'i co ma'na ma 'ra'yo ndo'yohʉ.

3 Nuni ma grá pɛ'tshʉ ma'na ra 'ra'yo ndo'yo, hingue ma dí 'mʉsɛ ma tehʉ nsi ra ndo'yo.

4 Nújʉ dí 'bʉthʉua ja ra ximhai xi tu ma mʉihʉ ngue'ạ dí hạthʉ nuna ndo'yo. Ga nehmạhʉ ga tsohʉua nuna ra ndo'yo dí hạhʉ, pe hingue pa ya hinga pɛ'tshʉ nuna ma ndo'yohʉ, hønsɛ pa ma grá hạñhʉ 'nara 'ra'yo ndo'yo nú'ạ ma dí t'acjʉ, pa njabʉ ya hinhya'mʉ ga tuhʉ.

5 Nusɛ Ajuạ go gue'ạ bi hñuxcahʉ pa da 'racjʉ 'nara 'ra'yo ndo'yo, ne bi 'racjʉ ra Mạca Ndạhi pa da za ga pạdihʉ gue xi majuạni ma da 'racjʉ nú'ạ xa ñạtcahʉ.

6 Hangue nujʉ́ dí tø'mhʉ ne dí camfrihʉ gue ma da njabʉ. Ne dí pạhʉ gue mientra dí 'bʉhʉua ja ra ximhai co nuna ndo'yonạ, hingui tsa grá 'bʉhʉ 'nadbʉ co ma Zidadahʉ nuni mahets'i.

7 Dí tø'mhʉ gue ma da njabʉ ngu núna dí camfrihʉ, hingue po nú'ạ dí hanthʉ, pe po ra jamfri nú'ạ dí pɛ'tshʉ.

8 Hangue po nuna ra jamfrinạ, ya ga nehmạhʉ ga tuhʉ pa ga tsohʉua nuna ra ndo'yo dí hạhʉ pa grá 'bʉhʉ 'nadbʉ co ma Zidadahʉ nuni mahets'i.

9 Hangue nujʉ́ dí øthʉ ra ts'ɛdi ga 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi'ạ nuua ja ra ximhai ne nuni mahets'i nu xcrá 'bʉhʉ con gue'ạ, pa nu'ạ́ da hopca ma 'mʉihʉ.

10 Ngue'ạ pɛ'tsi ma grá 'bahʉni ja rá thandi ma Zidadahʉ ra Jesucristo pa da hñạbgahʉ nguɛnda 'na ngu 'na ua stá øthʉ ra hño nuua ja ra ximhai, ua hina. Ne cada 'na de guecjʉ ma da 'raca ma thạhạhʉ ngu nú'ạ rí 'ñepcahʉ.

Ra apostol Pablo mạ gue da za ga 'bʉhʉ xá hño co Ajuạ

11 Dí tsuphe rá cuɛ ra Zidada, hangue dí øthe ra ts'ɛdi dí zofohe ya jạ'i pa da gamfri'ʉ. Ajuạ pạtca xá hño ma 'mʉihe, ne dí tø'mhe gue ne'ahʉ ya guí pạtcahe tengu ma 'mʉihe.

12 Pe nuje, hindí mạnsɛhe tengu ma 'mʉihe pa njabʉ gui camfriguihe. Dí mạñhe njabʉ pa nu'ahʉ go da za gui mạñhʉ tengu ma 'mʉihe. Nu'bʉ́ hạ, da za te gui thạtuahʉ nú'ʉ ya jạ'i ri 'ñexasɛ gue 'bʉi xá hño pe yá 'baitho, ngue'ạ hingui 'bʉi xá hño de yá coraso.

13 Nu'bʉ núje stá 'bɛ ma mfenihe ngu guí mạñhʉ 'ra de gue'ahʉ, dí njahebʉ ngue'ạ dí pɛphe Ajuạ con gatho ma ts'ɛdihe. Pe hina, ngue'ạ nuje ri xø ma mfenihe, ne dí njahebʉ pa ga u't'ahe hanja grí 'yohʉ xá hño.

14 Numa Zidadahʉ ra Jesucristo xi ri mạcjʉ'ạ, hangue ringue'ạ dí pɛphʉ'ạ. Nujʉ́ dí pạhʉ gue nu'ạ́ bi du pa ya hingo ga tuhʉ, ha nu mi du'ạ, ja ra uɛnda dá tuhʉ mahyɛgui con gue'ạ.

15 Nu'ạ́ bi du po rá nguecjʉ pa njabʉ nújʉ dí tehʉbya ya hinga ma ga 'bʉhʉ de ma pahasɛhʉ, ma ga 'bʉhʉ pa ga ø'tuahʉ rá paha nú'ạ to'o bi du po ma ts'oquihʉ y nehe bi yopa nte pa guecjʉ.

16 Hangue nubya ya hindí jamasuhe te gatho pɛ'tsa ra jạ'i pa ga pạhe te gra 'mʉi, ngu ndí øthe ma'mɛt'o, asta nehe ma Zidadahʉ ra Jesucristo dá hyɛcuahe ya mexímhai, pe nubyá ya hindí øthe njabʉ.

17 Nu'ạ tó'o xa gamfri ra Zidada Jesucristo go gue'ạ ya xa yopa 'mʉi ma'ra'yo, nurá ndạxjua 'mʉi ma'mɛt'o ya bi uadi bi thogui, y nubyá ya pɛ'tsa 'nara 'ra'yo 'mʉi.

18 Gatho gue'ạ bi 'yøt'a Ajuạ. Go gue'ạ bi punga ma ts'oquihʉ po rá du ra Zidada Jesucristo pa bi za dá 'bʉhʉ xá hño con

gue'ạ. Ne núje yá 'mɛhniguihe'ạ bi 'racje ra 'bɛfi pa ga xiphe ya jạ'i de nura pumbate ri uñ'ạ.

19 Ajuạ bá pɛhna ra Zidada Jesucristo pa bi umbabi ra pumbate ya jạ'i, pa da za da 'mʉi'ʉ xá hño con gue'ạ, y nu'ạ́ ya hinda ma da benbabi yá thai de yá ts'oqui'ʉ. Ha nuje, bi 'racje ra 'bɛfi pa ga xipabihe ya jạ'i de nura pumbate ri uñ'ạ pa nu'ʉ́ da za da 'mʉi xá hño con gue'ạ.

20 Hangue núje yá 'mɛhniguihe ra Zidada Jesucristo dí zo'ahe, ja ra uɛnda go zo'asɛhʉ Ajuạ, hangue dí bạnte'ihe de rá thuhu ma Zidadahʉ ra Jesucristo gui 'yaphʉ ra pumbate Ajuạ pa njabʉ da za gui 'bʉhʉ xá hño con gue'ạ.

21 Numa Zidadahʉ ra Jesucristo himi tu ni 'nara ts'oqui'ạ, pe po rá nguecjʉ Ajuạ bi 'yøt'e pa go gue'ạ bi hñạsca gatho ma ts'oquihʉ ja rá zi ndo'yo'ạ. Ajuạ bi 'yøt'a njabʉ pa bi za bi mạ gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ ngue'ạ dí camfrihʉ ra Zidada Jesucristo.

6

1 Hangue núje yá 'mɛhniguihe Ajuạ dí bạnte'ihe gue hinda 'mɛditho nuna ra mpøhø xa 'ra'ahʉ Ajuạ po rá hñojạ'i.

2 Ngue'ạ Ajuạ bi mạnga ja ra Mạca T'ofo ne bi 'ñena:

Nú'ạ ra pa dá pɛhn'a ra mpøhø, gá hongagui ne dá ø't'a'i ri t'adi.

Y nú'ạ ra pa dá ne dá ñạñ'a'i, gá honga ma mfats'i, y dá fax'a'i.

Ha nubya nugui dí xi'ahʉ gue nubyá guepya ya pa da za gui hyoñhʉ Ajuạ pa gui mpøhøhʉ.

3 Nuje hinto dí ø'tuahe ni 'nara nts'o'mʉi, pa njabʉ hinto da ñạma'ñʉ de rá 'bɛfi Ajuạ nú'ạ xa 'racje.

4 Nu'ạ dí øthe, dí udihe 'nara hoga'mʉi pa da hnequi gue yá hoga mɛfiguihe Ajuạ. Hangue dí tsɛtathohe gatho nú'ạ dí thohe, ya ts'othogui, ra nhyoya, ne ya dumʉi.

5 Stá tsɛthe ya mfɛi, xa jocje fadi, xa nabgahe ya mundo jạ'i. Stá thohe ra nzabi, stá 'ñathạhe, stá thohe ra thuhu. Ne gatho dá tsɛtathohe.

6 Dí 'yohe co ma mfenihe xá nt'axi. Dí pạtuahe xá hño rá noya Ajuạ. Dí tsɛtathohe nú'ạ øtcahe ya jạ'i ne dí pɛ'tsuahe ra t'equ'ei. Ne dí 'yohe ngu utcahe ra Mạca Ndạhi, ne xi dí pɛ'tsuahe ra hmạte ya jạ'i, hingue dí mạnthe.

7 Dí mạnbahe rá noya Ajuạ, ne gatho nú'ạ dí øthe, dí øthe co rá ts'ɛdi'ạ. Co rá ts'ɛdi'ạ dí 'yohe xá hño pa da za ga ntạtehe ne ga ñạnbahe rá noya'ạ.

8 'Raya i'qui xi ri numahñoguihe ya jạ'i, ha nu ma'ra ya i'qui ri numa'ñʉguihe. 'Raya i'qui esca ma nsuhe, ha nu ma'ra ya i'qui ñạma'ñʉ de guecje. 'Ra pecaguihe gue dyá c'uambahe, pe masque ri jaje njabʉ ya jạ'i pe nuje hindí tsaya dí mạñhe nú'ạ majuạni.

9 'Ra øt'e gue ngu hingui pạcje, pe Ajuạ go gue'ạ pạcje xá hño. 'Raya i'qui ya 'ñena da thogaguihe, pe hina, 'yøt'a Ajuạ dí tethohe. Stá thohe ndunthi ya ts'othogui pe asta nubya hinstá tuhe.

10 'Raya i'qui xi xa du ma mʉihe, pe ja rí hñusɛ ma mʉihe co nú'ạ ra johya ri 'racje ra Zidada. Masque dí thohe ra nhyoya, pe ndunthi to'o stá zohe pa xa hñạnga ya hño de Ajuạ. Masque 'ñena hinte dí pɛ'tshe, pe Ajuạ hạ pɛ'tsa gatho nú'ạ dí hoñhe, hangue njabʉ hinte ri 'bɛtcahe.

11 Ma zi cu'ihʉ gyá menguhʉ Corinto xi drí mạ'ahe, hangue stá xi'ahe gatho nú'ạ stá beñhe, ne hinte dí cøn'ahe.

12 Xi drí mạ'ahe con gatho ma mʉihe, pe nu'ahʉ hingrí mạcje con gatho ri mʉihʉ.

13 Núgui dí zo'ahʉ dí nja ngu 'nara dada zofo yá bạtsi, hangue dí tø'mi gui coscahʉ ra hmạte.

Nujʉ rá nijạguihʉ Ajuạ nú'ạ te

14 Nubyá dí xi'ahʉ, oguí ntsixhʉ co nú'ʉ hingyá gamfri. Ngue'ạ ¿hanja da za da 'mʉi 'nadbʉ ra hñojạ'i co ra nts'o'mʉi? Ne ¿hanja da za da 'mʉ mahyɛgui ra ñot'i ne ra 'bɛxuui?

15 Ne ¿hanja da za da mɛ'tsa 'nadra mfeni ra Zidada Jesucristo co ra Satá? Ne ¿hanja da za da mɛ'tsa 'nadra mfeni ra gamfri ne nú'ạ hingrá gamfri?

16 Ne ¿hanja da za da nja ya c'oi ja rá nijạ Ajuạ? Hina, hinda za. Nugui dí xi'ahʉ njabʉ ngue'ạ nujʉ go rá nijạguihʉ Ajuạ nú'ạ te, ngu bi 'ñena'ạ ja ra Mạca T'ofo:

Nugui ma ga 'bʉi con gue'ahʉ, ne ma ga 'yo habʉ gri 'yohʉ;

nugui go dri Ajuạguihʉ,

ha nu'ahɨ́ go dua hnini'ihɨ.
17 Hangue Ajuą̱ bi 'ñena nehe ja ra Mąca
T'ofo:
'Ueguehɨ de nú'ą̱ øt'a ya ts'oją̱'i pa hin-
gui tɛnbahɨ nuyá ts'ot'øt'e øt'e'ɨ, ena
njabɨ ma Zidadahɨ;
ne oxqui øthɨ nú'ą̱ xá nts'o,
pa njabɨ da za gui 'bɨhɨ con guequi, ha
nugui con gue'ahɨ.
18 Ne go dri dadaguihɨ,
y nu'ahɨ dua t'ɨ'ihɨ ne dua t'ixu'ihɨ, njaua
xicjɨ Ajuą̱ ma Hmuhɨ nú'ą̱ to'o pɛ'tsa
gatho ra ts'ɛdi.

7

1 Ma zi cu'ihɨ, guehya ya dąnga hñą̱'ti
xa ñą̱tcahɨ Ajuą̱, hangue mahyoni ga
'ueguehɨ de gatho ya ts'oqui de ma
mfenihɨ ne de ma ndo'yohɨ. 'Na pa ngu
'na pa ga t'axca ma mfenihɨ ne ga 'yohɨ co
rá ntsu Ajuą̱.

Ra apostol Pablo bi johya de hanja bi ñobri ya cu me Corinto

2 ¡Ogrí ɨtsaguihe! Xi da mącje, ngue'ą̱
ni 'na de gue'ahɨ hinstá ø't'ahe ni 'nara
nts'o'mɨi, nixi hinstá ɨ't'ahe, ne nixi hinstá
ha'ahe pa ga hąn'ahe te ga hąn'ahe.
3 Hingo 'nara nts'ɨi núna dí xi'ahɨ, ngue'ą̱
ja juadi dá xi'ahɨ gue xi drí mą̱'ahɨ con
gatho ma mɨi, nubya y asta ma du.
4 Dí camfri gue guí øthɨ nú'ą̱ dá xi'ahɨ,
hangue dí e'ts'a ri nsuhɨ, y masque dí
thogui ndunthi ya ts'othogui, pe nu'ahɨ guí
hubga ma mɨihɨ ne xi drí johya ndunthi
por gue'ahɨ.
5 Desde ndá tsøhe de guecua Macedonia,
himbi za dá 'bɨhe xá hño, ngue'ą̱ xi ndí
thohe ndunthi ya ts'othogui, habɨraza mi
'bɨi nú'ɨ to'o mi ɨtsaguihe po rá noya Ajuą̱,
ne xi mi tu ma mɨihe por gue'ahɨ.
6 Pe Ajuą̱ nú'ą̱ hu'mba yá mɨi nú'ɨ to'o
tu yá mɨi, bi hñubga ma mɨihe ngue'ą̱ bá
pɛncahe ra cu Tito pa da zønje.
7 Xi dá johyahe nu mi 'ñe bi zønje, ne bi
xicje gue xi mri johya de gue'ahɨ, hangue
ma'na bi hñubga ma mɨihe. Ne bi xicje gue
guí nehmą̱hɨ gui hyandgahe. Ne bi xicje
gue xi xa du ri mɨihɨ por nú'ą̱ xcá øtcahɨ.
Ne bi xicje gue xi guí øthɨ ra ts'ɛdi pa gui
'øthɨ nú'ą̱ dá xi'ahɨ. Hangue ma'na xi dá
johyahe.
8 Dí pą̱di gue numa carta dá pɛhn'ahɨbɨ
bi ja'ahɨ bi du ri mɨihɨ, nequi bi duhmą̱
ma mɨi nehe. Pe nugui hindí yohna ma
mfeni, ngue'ą̱ dí handi gue nú'ą̱ ra carta'ą̱
bi ja'ahɨ bi du ri mɨihɨ masque 'raya zi
patho.
9 Hangue nubyá drí johya co nú'ą̱ ma
carta dá pɛhn'ahɨbɨ ngue'ą̱ bi ja'ahɨ gá tu
ri mɨihɨ pa njabɨ gá øthɨ nú'ą̱ dá xi'ahɨ,
hingue dá johya ngue'ą̱ gá thohɨ ya dumɨi.
Xa du ri mɨihɨ, pe gá ñobrihɨ, y njabɨ gá
øthɨ ngu nú'ą̱ ri ho Ajuą̱. Hangue odi tu
ri mɨihɨ de nú'ą̱ dá op'ahɨ ngue'ą̱ hinte gá
jahɨ.
10 Nu'ɨ tó'o tu yá mɨi de yá ts'oqui ne da
'uegue de gue'ɨ pa go da 'yø'tua rá paha
Ajuą̱, nu'ɨ́ go gue'ɨ ma da mpøhø ne hin-
hya'mɨ da beni gue go 'nara 'ñɨ nú'ą̱ ra
dumɨi bi thogui. Pe nu'ɨ tó'o da du yá mɨi
de yá ts'oqui ne hinda 'uegue de gue'ɨ, go
gue'ɨ ma da 'mɛdi ja ra du pa nząntho.
11 Nu'ahɨ hą̱, gá tu ri mɨihɨ ne gá ø'tuahɨ
rá paha Ajuą̱, ne gá ntsø'mhɨ ngue'ą̱
hinxqui tsɨithohɨ nú'ą̱ ra cu bi 'øt'a ra
ts'oqui. Hangue xi gá 'øthɨ ra ts'ɛdi pa gá
'øthɨ nú'ą̱ dá xi'ahɨ. Gá mą̱ñhɨ gue hin-
hya'mɨ gá tɛhɛhɨ nú'ą̱ ra cu'ą̱. Gá ncuɛhɨ
de nú'ą̱ bi 'øt'e, ne gá ntsuhɨ ngue'ą̱ hinte
xqui xiphɨ, ne 'mɛfa gá zofohɨ'ą̱ pa bi ñobri.
Nubyá guí ne gui hyandgahɨ, ngue'ą̱ ya xcá
'yø'tuahɨ'ą̱ ngu nú'ą̱ mri 'ñepi. Nubyá hą̱, dí
pą̱di gue hinte guí tuhɨ de nú'ą̱ ra t'øt'e bi
nja.
12 Hindá op'ahɨ hønsɛ po rá ngue nú'ą̱
xqui 'øt'a nú'ą̱ ra cu, nixi por nú'ą̱ to'o bi
t'ø'tua ra ts'oqui. Nugui dá op'ahɨ pa gui
dąma 'øthɨ nú'ą̱ dá xi'ahɨ, pa njabɨ da zo
ri mfenihɨ gue xi guí ne gui 'øtcaguihɨ ja rá
thandi Ajuą̱ nú'ą̱ dí xi'ahɨ.
13 Hangue nubyá xcá hubga ma mɨihɨ.

Ne ma'na xi stá johyahe ndunthi ngue'ą̱
nuni ra cu Tito gá hu'mbahɨ rá mɨi nehe,
hangue xi bi johyani.
14 Nugui xi stá e'ts'a ri nsuhɨ ja rá than-
dini, ne hinstá 'bɛ ma tsa de nú'ą̱ stá xi-
pabini de gue'ahɨ, ngue'ą̱ gatho bi njabɨ
ngu nú'ą̱ dá mą̱. Gatho nú'ą̱ stá xi'ahɨ go
gue'ą̱ majuą̱ni, ne nú'ą̱ stá xipabini.

15 Ha nuni xi ri mạ'ahʉ, ngue'ạ bentho
gue nú'ạ ra pa'ạ bi mabʉ bi zøñ'ahʉ gá
umfʉ ntsaya co ndunthi ra t'equ'ei ne ra
hmạte, ne gá 'yøthʉ nú'ạ bi xi'ahʉ.
16 Hangue nubyá ma'na xi drí johya
ngue'ạ dí pạdi gue guí øthʉ gatho nú'ạ stá
xi'ahʉ.

8

Unga ri mfats'ihʉ con gatho ri pahahʉ

1 Nubya zi cuhʉ dí ne ga xi'ahe gue
Ajuạ po rá hñojạ'i xa umba ra ts'ɛdi pa xa
'yøt'a 'nara dạnga 'bɛfi gatho nú'ʉ ya cu ri
munts'i habʉraza de guecua Macedonia.
2 Nú'ʉ́ masque xa thogui ndunthi ya
ts'othogui ne xi nts'ɛdi tho ra nhyoya, pe
xi ja yá johya'ʉ. Hangue masque hyoya'ʉ,
pe con gatho yá paha xa unga 'nara dạnga
mfats'i dega bojạ pa da mats'i ma'ra ya cu.
3 Nugui dí pạdi xá hño nú'ạ dí xi'ahʉ,
gue nu'ʉ́ bi unga yá mfats'i con gatho yá
mʉi asta habʉ bi zʉpa yá ts'ɛdi, ne bi uni'ʉ
masque mi ø'tuahmạ ra 'bɛdi'ʉ.
4 Y asta mi acje ra favo ga umfe nsɛqui'ʉ
pa da munts'a nú'ạ ra mfats'i'ạ ne da 'racje
pa ga hạ'tsuahe nú'ʉ ya cu xi tho ra nhyoya
nuni Jerusale.
5 Y hingue hønsɛ bi unga yá mfats'i dega
bojạ'ʉ, nehe bi 'yøt'a ma'na ndunthi de
nú'ạ hinduí tø'mhe, ngue'ạ ma'na xi bi
du'tsua yá mʉi da mɛpabi Ajuạ, ne da 'yøt'a
ngu nú'ạ dá xiphe, ngu nú'ạ bi xicje Ajuạ.
6 Hangue nuni ra cu Tito ya dá xiphe da
mabʉ Corinto pa da ben'ahʉ gui sigui gui
munts'a ri mfats'ihʉ nú'ạ ya xcá fʉhʉ xcá
muntshʉ ngu nú'ạ bi xi'ahʉni nura mʉdi.
7 Nu'ahʉ xi xcá pønga ri hmihʉ ngue'ạ
xi ja ndunthi ri jamfrihʉ, ne xi guí pạhʉ
gui 'ñudihʉ xá hño rá noya Ajuạ, xi ja ri
mfạdihʉ, xi guí øthʉ xá hño nú'ạ mạnga rá
noya Ajuạ, ne xi grí mạcje nehe. Nubyá, pa
ma'na gui pønga ri hmihʉ nehe, xi da sigui
gui muntshʉ nú'ạ ra mfats'i.
8 Pe nugui hindí ja'ahʉ gui 'yøthʉ. Hønsɛ
dí xi'ahʉ nú'ạ øt'a ya cu de guecua Macedo-
nia, pa 'bʉ gui 'yøthʉ njabʉ nehe, nu'bʉ́ hạ,
da hnequi gue xi majuạni ja ri hmạtehʉ.
9 Nu'ahʉ ya xcá pạtuahʉ tengu rá hñojạ'i
ma Zidadahʉ ra Jesucristo. Nú'ạ́ masque
go rá mɛti gatho ya hño de mahets'i, pe bi
'ñe bi nhyoyaua ja ra ximhai po rá nguecjʉ,
pa njabʉ bi za bi 'racjʉ gatho ya hño de
mahets'i pa dua mɛtihʉ.
10 Nugui njabʉ dí beni ga xi'ahʉ, gue xá
hño pa gue'ahʉ gui sigui gui muntshʉ nú'ạ
ra mfats'i gá fʉhʉ gá muntshʉ majɛya. Nu
ngá fʉhʉ gá uñhʉ'ạ, gá uñhʉ con gatho ri
mʉihʉ.
11 Hangue nubyá con gatho ri mʉihʉ
juahʉ gui uñhʉ nú'ạ ra mfats'i xcá fʉhʉ xcá
muntshʉ. Uñhʉ asta habʉ da zʉ ri ts'ɛdihʉ.
12 Ngue'ạ nu'bʉ gui unga ri mfats'ihʉ
con gatho ri mʉihʉ ne asta habʉ da zʉ ri
ts'ɛdihʉ, nu'bʉ́ hạ, gue'ạ ri ho Ajuạ. Ajuạ
hingui a'ahʉ nú'ạ hingui tsʉ ri ts'ɛdihʉ.
13 Hindí xi'ahʉ gui umfʉ ra mfats'i ma'ra
pa go gui nhyoyahʉ.
14 Nu'ạ dí xi'ahʉ, núbya ja te guí pɛ'tshʉ,
da za gui faxhʉ ma'ra to'o hingui pɛ'tsi, pa
njabʉ ra pa'ạ hingo gri pɛ'tshʉ, ne 'bʉ go
di pɛ'tsi'ʉ, nu'ʉ́ da za go da max'ahʉ nehe.
Njabʉ gui mfaxhʉ 'na ngu ma'na pa hinte
gui 'bɛhʉ.
15 Gui njahʉ ngu bi nja ya me Israel nu mi
mɛnpabi Ajuạ te da zi'ʉ, ngu ena ja ra Mạca
T'ofo: "Nu'ạ tó'o bi go ndunthi, hinte bi
bonguabi; ha nu'ạ tó'o ts'ʉtho bi go, himbi
'bɛpabi nehe."

Ra Tito ne nú'ʉ ma'ra ri 'ñoui

16 Dí umba njamạdi Ajuạ ngue'ạ nu'ạ́ bi
xocua rá mfeni nuni ra cu Tito pa rí dagui
rí du por gue'ahʉ ngugui.
17 Nuní bi 'yøde ma nt'adihe gue da mabʉ
dua c'ạ'ts'ahʉ, ne ma da ma de rá paha sɛhɛ
ngue'ạ xi rí dagui rí du por gue'ahʉ.
18 Nehe dí pɛnhebʉ ma'na ra cu pa da
mɛuini. Nuni ra cu xi xa t'e'tsua rá nsu ja
gatho ya nijạ, y gatho ya cu mạ gue nuní xi
mạnba xá hño rá noya Ajuạ.
19 Y hingue hønsɛ ñạmahño'ʉ de guehni,
nehe bi hñuts'ini pa ga mahe Jerusale ga
tsohe nú'ạ ra mfats'i dí muntshʉ. Y núna
dí øthʉ guehna pa rá nsunda Ajuạ, ne pa
da bạdi nú'ʉ ya cu ma ga hạ'tsuahʉ ra
mfats'i, gue nu'ahʉ xi guí faxhʉ'ʉ con gatho
ri mʉihʉ.
20 Y nuje xi drí jamasuhe nuna bojạ ma
ga hạxhe pa hinto da ñạma'ñʉ de guecje.
21 Nuje nzạntho dí øthe ra ts'ɛdi pa ga
suhe gatho ya t'øt'e xá hño ngu rí 'ñehe.

Y hingue hønsɛ ja rá thandi Ajuạ dí øthe njabʉ, nehe ja yá thandi ya jạ'i.

22 Nehe dí pɛnhebʉ ma'na ra cu pa da mɛui nuni ra cu Tito co nuni ma'na ra cu, ngue'ạ stá hanthe ndunthi ya i'qui gue xi xa supabi yá 'bɛfi Ajuạ con gatho rá mʉi. Y nubyá xi ne da mabʉ dua c'ạ'ts'ahʉ ngue'ạ camfrini gue nu sta zømbʉ ma gui 'yøthʉ xá hño ngu rí 'ñehe.

23 Ha nu'bʉ to'o da 'yan'ahʉ de nuni ra cu Tito, xipabihʉ gue drí mpɛ'be mahyɛgui ja rá 'bɛfi Ajuạ ne go guehni stá pɛnpʉ pa da max'ahʉ. Ha nuyʉ má yoho ya cu, go xa mɛhna ya nijạ de guecua. Y nuya cuyʉ ri hnequi ja yá 'mʉi rá nsunda ra Zidada Jesucristo.

24 Hangue 'ñutuahʉ 'nara hoga hmạte nuya cuyʉ, pa njabʉ da bạdi gatho ma'ra ya cu gue xi majuạni ja ri hmạtehʉ ngu nú'ạ stí xipabi'ʉ de gue'ahʉ.

9

Ra mfats'i hmunts'i pa ma'ra ya cu

1 Ma zi cu'ihʉ, ya hinga mahyoni ga yopa op'ahmạhʉ pa ga ben'ahʉ de nú'ạ ra mfats'i ma ga umfʉ ya cu,

2 ngue'ạ ya stá pạt'a ri hoga pahahʉ. Xi stá e'ts'a ri nsuhʉ ngue'ạ stá xipabi ya cu de guecua Macedonia de nú'ạ ri hoga paha guí pɛ'tshʉ, nú'ahʉ gyá menguhʉbʉ Acaya. Ne stá xipabi gue nu'ahʉ de majɛya gá fʉhʉ gá muntshʉ ra mfats'i. Y co nuri hoga paha guí pɛ'tshʉ xcá nuphʉ yá mfeni ndunthi ya cu de guecua Macedonia.

3 Pe masque'ạ, dí pɛhn'ahʉbʉ nuyʉ ya cu pa da ben'ahʉ gui sigui gui muntshʉ nú'ạ ra mfats'i ngu nú'ạ stá xipabi ma'ra ya cu de gue'ahʉ, pa da njabʉ ngu nú'ạ stá xipabi'ʉ.

4 Dí xi'ahʉ njaua ngue'ạ xi'bʉ ga mɛ'bebʉ 'raya cu de guecua Macedonia ha nu xcrá tsøñhebʉ di othotho ra mfats'i de nú'ạ stá mạ gue ya xcá muntshʉ. Nu'bʉ́ hạ, ja ga 'bɛhni ma tsahe, hinga hønsɛguihe, ne'ahʉ nehe.

5 Hangue dá beni gue ante ga mahebʉ, mahyoni ga pɛhn'ahebʉ da 'mɛt'o nuyʉ hñu ya cu da ma da ben'ahʉ de nú'ạ ra mfats'i xcá mạñhʉ gui uñhʉ. Nuyʉ ya cuyʉ guehyʉ ma da max'ahʉ gui muntshʉ nú'ạ ra mfats'i'ạ. Y dí nehe gui uñhʉ con gatho ri mʉihʉ, hingue dí nehe gue nu xcrá tsøñhe ja ga ja'ahe pa gui uñhʉ, dí nehe gue nu xcrá tsøñhe, ya di ja.

6 Beñhʉ núna ma ga xi'ahʉ: Nu'ạ tó'o da mot'a 'na tʉi, gue'ạ 'na tʉi da xofo, pe nu'ạ tó'o da mot'a ndunthi, ma da xofo ndunthi nehe.

7 Hangue bensɛhʉ ja ri mfenihʉ nú'ạ ma gui uñhʉ, y gue'ạ gui uñhʉ'ạ. Pe uñhʉ con gatho ri pahahʉ, ne ogrí hyøcjʉ nú'ạ guí uñhʉ, ngue'ạ Ajuạ xi ri mạdi nú'ʉ to'o ri unga 'nara mfats'i con gatho yá paha.

8 Ajuạ ja rá ts'ɛdi pa da jạp'ahʉ ne da xup'ahʉ gatho nú'ạ te guí pɛ'tshʉ, pa njabʉ hinte da 'yø't'ahʉ ra 'bɛdi, y njabʉ ma'na da xup'ahʉ pa da za gui faxhʉ nú'ʉ ma'ra to'o hingui tsʉpabi.

9 Nu'bʉ gui øthʉ njabʉ, nu'bʉ́ hạ, guí øthʉ ngu nú'ạ xa t'ofo ja ra Mạca T'ofo habʉ ena:

'Nara hojạ'i con gatho rá mʉi xi hecuabi ya hyoya ndunthi ya hño,

y nurá hñojạ'i'ạ hinhya'mʉ da 'mɛdi.

10 Ajuạ 'racjʉ ya nda pa ga pothʉ, ne ri japi da nte pa da nja te ga tsihʉ. Nehe go gue'ạ da xup'a'ihʉ nú'ạ ra mfats'i guí uñhʉ, pa njabʉ ma'na da nja nú'ạ te gui uñhʉ.

11 De nú'ạ ra mfats'i ma gui uñhʉ, ma'na ma da xup'ahʉ pa ma'na da za gui uñhʉ. Y gatho nú'ạ ri mfats'ihʉ ma ga hạ'tsuahe ya cu, nu stí hñạni'ʉ ma da umba njamạdi Ajuạ po nú'ạ ri mfats'ihʉ.

12 Y njabʉ hingue hønsɛ ma gui umfʉ nú'ạ te ø'tua ra 'bɛdi'ʉ, pe nu'ʉ́ ma da umba ndunthi njamạdi Ajuạ de gatho núna xcá 'yøthʉ con gue'ʉ.

13 Y nu sta hñạnga nú'ạ ri mfats'ihʉ, ma da xøcambeni Ajuạ'ʉ ngue'ạ ma da bạdi gue xi xcá camfrihʉ rá noya ra Zidada Jesucristo ne guí øtehʉ. Nehe da xøcambeni'ʉ Ajuạ ngue'ạ guí umfʉ ri mfats'ihʉ con gatho ri mʉihʉ. Y nú'ạ guí øthʉ gue'ạ 'nara hño pa gatho ya cu.

14 Y nuya cu'ʉ ma da 'yapabi Ajuạ ndunthi por gue'ahʉ, ne da mɛ'ts'ahʉ ra hmạte ngue'ạ Ajuạ xa 'ra'ahʉ ra ts'ɛdi pa guí uñhʉ ri mfats'ihʉ.

15 ¡Ga umfʉ njamạdi Ajuạ ngue'ạ bá pɛncahʉ rá hmạca T'ʉ, y guehna 'nara 'baha ma'na xi ra dạngui de gatho!

10

Rá ts'ɛdi nú'ą mri hñą ra Pablo ngue'ą mrá apostol

1 Núgui drá Pablo dí zo'a'ihʉ co ra t'equ'ei ne ra hmąte nú'ą ri 'racagui ma Zidadahʉ ra Jesucristo. 'Ra de gue'ahʉ guí eñhʉ gue ora dí 'bʉi con gue'ahʉ xi drá hoją'i, pe nú'bʉ dí 'bʉi yabʉ de gue'ahʉ, guí eñhʉ gue hindí tsu pa te ga xi'ahʉ.

2 Pe nugui dí xi'ahʉ oxqui jacjʉ ga zo'ahʉ nts'ɛdi nu xcrá 'bʉi con gue'ahʉ, ngue'ą stá beni ga tsʉ́'ahʉ 'ra de gue'ahʉ nú'ahʉ xcá mąñhʉ gue dí mpɛfihe de ma mfenisɛhe, hingue de nú'ą 'bɛpcahe Ajuą.

3 Xi majuąni nuje dyá ją'ithohe otho ma ts'ɛdihe pa ga ntunhe co ra nts'o. Nuje drí ntunhe pe co nú'ą ra ts'ɛdi ri 'racje Ajuą.

4 Y nú'ą dí hąhe pa ga ntuhnihe hingue ngu nú'ą hą ya meximhai, ngue'ą nú'ą dí hąhe, dí hąnpahe rá ts'ɛdi Ajuą xa 'racje pa ga huatuahe yá 'bɛfi ra ts'ondąhi.

5 Y con gue'ą hą, dí co'tuahe yá ne nú'ʉ to'o hingui pą Ajuą ne xi ri 'ñets'i gue xi ja yá mfądi pe hinga gue'ą nú'ą mą, ne ʉ'ta ma'ra ya ją'i pa hinda gamfri nehe. Nuje dí zofohe ya ją'i da hyɛpʉ ya mfeni de nuna ra ximhai pa da nhyoga 'yøde de ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

6 Y nu xcrí hñąñhʉ nuna ra ts'ofo dí 'ra'ahe, ma ga hąmbahe nguɛnda nú'ʉ hinda ne da 'yøtcahe.

7 Nu'ahʉ́ hinguí huxhʉ nguɛnda xá hño tengu gra 'mʉi 'nara ją'i pa gui camfribihʉ, nguetho nu'ahʉ́ guí camfrihʉ hønsɛ de nú'ą ri hnequi. Nú'ahʉ guí pąhʉ gue rá mɛti'ihʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo, pąhʉ gue necje yá mɛtiguihe nehe'ą.

8 Nugui hindí ntsa ga mą de nú'ą ra ts'ɛdi bi 'racje Ajuą pa dá zo'ahe, ngue'ą nu'ą́ bi 'racje nura ts'ɛdi'ą pa ga zo'ahe pa ma'na da nja ri jamfrihʉ, hingo pa da 'mɛ ri jamfrihʉ.

9 Ne nugui hindí ne gui 'ñeñhʉ gue dí ne ga pi'ahʉ co numa carta dí pɛhn'ahʉbʉ.

10 'Ra de gue'ahʉ guí eñhʉ gue nú'bʉ dí 'bʉi yabʉ de gue'ahʉ xi dí tsʉ́'ahʉ co ya carta dí pɛhn'ahʉ, nepʉ guí mąñhʉ nehe gue nú'bʉ dí 'bʉi con gue'ahʉ othogui ra ts'ɛdi pa ga tsʉ́'ahʉ. Ne guí mąñhʉ gue nixi pa ga ñą hindí pądi.

11 'Bʉ nú'ahʉ guí mąñhʉ njabʉ, pąhʉ xá hño gue ngu nú'ą dí op'ahʉ núbya hindí 'bʉi con gue'ahʉ, njabʉ nehe ga øt'e nu xcrá 'bʉi con gue'ahʉ.

12 Nuje hindí njahe ngu nú'ʉ 'yobʉ xi ri 'ñexa sɛhɛ. Nu'ʉ́ ri hñɛcua sɛhɛ 'na ngu ma'na, ngue'ą ya 'bɛmfeni.

13 Pe nuje hindí njahe ngu'ʉ, hønsɛ nu'ą dí øthe, dí mąñhe nú'ą majuąni stá pɛfihe, ngue'ą Ajuą go xa 'racaguihe nuna ra 'bɛfiną, ne bi hñuxcaguihe pa dá mahebʉ Corinto dá zo'ahe de rá noya'ą.

14 Hingrá nt'ets'i nú'ą dí mąñhe gue go rá mʉdiguihe dá mahebʉ dá hą'ts'ahe rá noya ma Zidadahʉ ra Jesucristo, ngue'ą nu'ą́ xi majuąni dá mahebʉ.

15 Hindrí 'ñexhe gue go stá pɛfihe nú'ą xa mɛfi ma'ra, hønsɛ nu'ą dí nehe gue ma'na da nte ri jamfrihʉ, pa njabʉ ma'na da ndąngui rá 'bɛfi Ajuą nú'ą xa 'bɛpcahe ga pɛhe con gue'ahʉ.

16 Nehe dí tø'mhe gue 'mɛfa ma ga zofohe ma'ra ya ją'i de nú'ʉ ma'ra ya hnini thogui de ri hninihʉ habʉ hinxa nt'ødetho rá noya Ajuą, pa njabʉ hinda t'ena gue drí 'ñexhe co nú'ą ya xa mɛfi ma'ra.

17 Nu'bʉ to'o da 'ñets'i de nú'ą te xa mɛfi, dá 'ñets'i 'bʉ xa mɛfi co rá ts'ɛdi Ajuą.

18 Nu'bʉ 'nara ją'i di 'ñexasɛ de nú'ą xa mɛfi, hinte ri muui rá nt'ets'i. Pe nu'bʉ go Ajuą e'tsua rá nsu'ą, nu'bʉ́ hą, ri muui nú'ą rá 'bɛfi'ą.

11

Ra apostol Pablo ne nú'ʉ ya 'ñet'a apostol

1 ¡Xąmą hinda zøt'a ri mʉihʉ de núna dí xi'ahʉbya, masque gui beñhʉ gue dí nja ngu 'nara 'bɛmfeni ngue'ą ma ga mą de nú'ą stá øt'e, pe osta zøt'a ri mʉihʉ!

2 Nugui dí tagui dí tu por gue'ahʉ ne dí ne xi gui 'bʉhʉ xá hño ngu nú'ą ne Ajuą, ngue'ą nugui go rá mʉdigui dá zo'ahʉ de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo pa gá camfrihʉ'ą. Ne dí ne gui 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi'ą, gui njahʉ ngu 'nara nxutsi xá nt'axi ma dra dapabi ja rá 'yɛ nú'ą to'o ma da 'yøt'e drá dąme.

3 Pe nugui dí tsu dra t'ʉ't'ahʉ pa dra ts'oc'a ri mfenihʉ ne gui 'ueguehʉ de nura

hoga hmate guí pɛ'tsuahʉ ra Zidada Jesucristo. Dí tsu gui njahʉ ngu ra Eva bi hyat'a ra ts'ondahi nú'bʉ bi mpʉnga qu'eña.

4 Ngue'a nu'ahʉ 'bestho guí camfrihʉ nuto pabʉ zo'ahʉ de ma Zidadahʉ ra Jesu pe de ma'na'ño ra mfeni, hingo ngu nú'a stá xi'ahʉ. Ne guí camfrihʉ nuto zo'ahʉ de rá Maca Ndahi Ajua, pe hingui u't'ahʉ ngu nú'a stá u't'ahe. Ne guí camfrihʉ nuto zo'ahʉ de ma'na ra noya hinga mahyɛgui co nú'a ra maca noya stá xi'ahe, gatho xi guí camfrihʉ 'bestho.

5 Pe nugui dí camfri gue ma'na dí pɛ'tsa ra nsu que nú'ʉ ri 'ñet'a apostol.

6 Masque hindí padi ga manga ya noya mahotho ngu mañ'ʉ, pe dí padi gue nú'a dí ma gue'a majuani ngu xcá 'øhʉ stá ma, ngue'a nzantho stá zo'ahʉ co ra mfadi nú'a xa 'racagui Ajua.

7 ¿Ha gue 'nara ts'ocate dá øt'e ngue'a hindá han'ahʉ nú'a ra boja nguí 'racjʉ nu ndá zo'ahʉ de rá noya Ajua? ¿Ha gue bi ʉ ri mfenihʉ hønsɛ ngue'a gá handgahʉ dá mpɛfi pa dá tsʉdi nú'a te mi 'bɛcagui pa bi za dá zo'ahʉ de rá noya Ajua?

8 Nu'a ra mfats'i dá hani, dá hani de ma'ra ya nija pa bi za dá mabʉ dá zo'ahʉ de rá noya Ajua.

9 Y nu nduá 'bʉpʉ con gue'ahʉ, hindá ne dá xuhña'ihʉ ni 'na de gue'ahʉ de nú'a te mi øtca ra 'bɛdi, ngue'a nuya zi cu de guecua Macedonia go gue'ʉ bi hñascabʉ nú'a te mi øtca ra 'bɛdi. Nugui xi dá øt'a ra ts'ɛdi pa hindá xuhña'ihʉ, ne nzantho ma ga øt'a njabʉ.

10 Nugui dí manga nú'a majuani ngu nú'a bi 'ñutcagui ma Zidadahʉ ra Jesucristo ga øt'e, y dí xi'ahʉ gue hinda za to'o da jacagui ga hanbabi yá boja ya cu de guepʉ Acaya nsøcta por ngue'a dí manba rá noya Ajua.

11 ¿Te guí beñhʉ? ¿Ha gue guí beñhʉ gue dí ʉtsa'ihʉ ngue'a hindá han'ahʉ ri mfats'ihʉ? Hina, hindrí ʉtsa'ihʉ. Ajua padi gue xi drí ma'a'ihʉ.

12 Nugui ma ga sigui ga øt'a ra ts'ɛdi pa hinga han'ahʉ ni 'nara mfats'i, pa njabʉ hinda 'ñenga nú'ʉ ma'ra 'yobʉ ri 'ñet'a apostol gue nú'a øt'ʉ, gue'a dí øthe nehe.

13 Nu'ʉ́ 'yobʉ ri 'ñet'a apostol de ra Zidada Jesucristo ne ri 'ñet'a mɛfi de Ajua, pe hinga majuani, ngue'a go ya hyate.

14 Y hinga 'øhʉ de nú'a øt'a nú'ʉ ya c'uamba ja'i, ngue'a asta ra Satá nehe ri 'ñet'a ɛnxɛ de Ajua.

15 Hangue hinga 'øhʉ gue nuyá mɛfi ra ts'ondahi ri 'ñet'a mɛfi de Ajua. Pe nuya mɛfi'ʉ ma da gu'tuabi Ajua ngu nú'a xa 'øt'e'ʉ.

Nú'a bi thogui ra Pablo ngue'a mrá apostol

16 Ma'na'qui dí yopa xi'ahʉ: Oxqui ma gui beñhʉ gue xi stá 'bɛ ma mfeni ngue'a dí ma de nú'a stá øt'e, pe nu'bʉ njabʉ guí beñhʉ, ua beñhʉ. Pe 'racjʉ nsɛqui ga 'ñexa ts'ʉ ngu ri 'ñexa nú'ʉ ma'ra.

17 Núna dí ma, dí mansɛ de guecsɛhɛ, hinga gue'a xa 'ñutca hmaha ma Zidadahʉ, ne dí nja ngu 'nara 'bɛmfeni drí 'ñexasɛ.

18 Ngue'a ndunthi ya ja'i xi ri 'ñets'i co ya t'øt'e nú'ʉ jaua ja ra ximhai, hangue nequi ma ga 'ñexa ts'ʉ.

19 Nu'ahʉ guí behmahʉ gue xi ja ri mfadihʉ, pe hinga majuani ngue'a grí ho gui 'øthʉ nú'a xi'ahʉ nú'ʉ xi ya 'bɛmfeni.

20 Nu'ahʉ hingui tsøt'a ri mʉihʉ de nú'a xi'ahʉ nú'ʉ ya ja'i'ʉ, masque ri ja'ahʉ gui pɛpabihʉ ne a'ahʉ ya boja, ne masque ha'ts'a'ihʉ gatho nú'a guí pɛ'tshʉ, ne masque ri 'ñet'a nda'ʉ pa da za da manda'ihʉ, ne ñama'ñʉ de gue'ahʉ, pe xcá hoptahʉ pa xa njabʉ'ʉ.

21 Nugui dí manga majuani gue nuje hinhya'mʉ stá beñhe ga ø't'ahe njabʉ ngu nú'a ø't'ahʉ nú'ʉ ri 'ñet'a apostol, hangue 'ra de gue'ahʉ guí eñhʉ gue hinte ma fadihe.

Pe nugui hindí tsu ga 'ñets'i ngu ri 'ñets'i nú'ʉ ya 'ñet'a apostol, masque gui beñhʉ gue dí nja ngu 'nara 'bɛmfeni.

22 ¿Ha gue nu'ʉ́ ña ca ebreo? Nequi dí ña ca ebreo. ¿Ha gue nu'ʉ́ ya me Israel? Nequi drá me Israel. ¿Ha gue nu'ʉ́ xquí 'ñehe desde yá ja'i ra Abrá? Nequi ja stí 'ñehni nehe.

23 ¿Ha gue nu'ʉ́ mañ'ʉ gue yá mɛfi ra Zidada Jesucristo? Nugui ha, go rá mɛfigui. Nubyá dí ña 'ñena 'nara 'bɛmfeni ngue'a dí manga njabʉ. Nugui ma'na stá mpɛfi que gue'ʉ, ne ma'na xra fɛtc'agui que gue'ʉ,

ne ma'na ndunthi ya i'qui xa jocagui ja ya fadi, y ndunthi ya i'qui stá c'ot'i ya pa xa thogagui.
24 Cʉt'a ma i'qui bi mɛtc'agui ya xodyo, y cada ra inqui mi fɛtc'agui, mi 'racagui 'natema'rɛt'a ne gʉto ya mfɛi.
25 Hñu'qui bi hnabgagui co ya za. 'Na'qui ya ma xa thogagui co ya nc'ahni. Hñu'qui bi yʉi nuya motsa habʉ ndí pa, ne de guehni 'na'qui dá o mbo ra dehe 'na pa ne 'na xuui.
26 Xi stá 'yo ndunthi. Stá 'raxa ja ya dạthe xá nts'uni. Stá c'ot'i de yá 'yɛ ya dacate, ne stá c'ot'i de ja yá 'yɛ ma miqu'ei'be nú'ʉ ya xodyo ne de ja yá 'yɛ ya jạ'i hingyá xodyo. Stá thogui ya ts'othogui ja ya hnini ne ja ya mbonthi ne ja ra ndehe. Ne xuá nts'uni pa guequi nura ora ndí 'ño'be nú'ʉ mri 'ñet'a cu.
27 Stá thogui ndunthi ya nzabi ngue'ạ xi stá mpɛfi ndunthi. Stá 'ña'thạ. Stá tho ra thuhu ra nduthe. Stá tho ra tsɛ ne stá tho ra 'ñạhe.
28 Hingue hønsɛ ndí thogui gatho nuya ya ts'othogui'ʉ, nehe ndí tho ya dumʉi ngue'ạ mi oda ma mfeni de gue'ahʉ ne de gatho ma'ra ya gamfri.
29 'Bʉ 'nara cu otho ndunthi rá jamfri, ja ra uɛnda gue nequi dí njabʉ nehe. 'Bʉ 'nara cu da t'ʉ'ti pa da 'yøt'a 'nara ts'oqui, nugui xi ri ʉ ma mfeni ne tsøt'a ma mʉi co nú'ʉ ya 'yʉ'tate.
30 Nu'bʉ mahyoni ga 'ñets'i, ma ga mạ gatho nú'ạ stá thogui habʉ xa hnequi gue de guecsɛhɛ hinte xa za stá øt'asɛ.
31 Nu Ajuạ rá Dada ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo xá nsunda pa nzạntho, nu'ạ́ go gue'ạ pạdi xá hño gue majuạni nú'ạ dí mạ.
32 Nu ndá 'bʉi de guehni Ndamasco mi 'bʉi 'nara gobierhnu de guehni nú'ạ xqui hñuxa ra ndạ Arena. Nura gobierhnu'ạ go gue'ạ bi manda da thøbgagui ja ya gosthi hnini pa dra jʉgaguihmạ.
33 Pe nuya cu bi 'yɛnc'agui ja 'nara dạnga 'bøts'e ne bi tonsc'agui ja 'nara ventana mi ja ja ra jạdo nú'ạ mi cot'a maxøgue ra hnini, ne ja bi cạbgaguini'ʉ pa njabʉ bi za dá c'ot'i de rá 'yɛ ra gobierhnu.

12

Ya thedi ne ya nt'udi nú'ʉ bi 'ñutua ra apostol Pablo ra Zidada Jesucristo

1 Hiní 'ñepcagui ga 'ñets'i, pe mahyoni ga øt'e njabʉ. Pe nubyá ma ga xi'ahʉ de nú'ʉ ya thedi stá handi xa 'ñutcagui ra Zidada.
2 Ma ga xi'ahʉ ngu 'ñena ma'na ra cu bi t'utua nú'ʉ ya thedi'ʉ, pe hina, ngue'ạ nugui go bi t'utcagui'ʉ. Nú'ạ ra cu'ạ ya øt'a 'rɛt'amagoho njɛya bi ts'ixa asta xi mahets'i. Hønsɛ gue hindí pạdi ua bi ts'its'i co rá ndo'yo, ua hønsɛ rá ndạhi bi ts'i'tsuabi. Hønsɛ Ajuạ go gue'ạ pạdi.
3 Nugui dí pạdi nú'ạ ra cu bi ts'its'i asta xi mahets'i, hønsɛ hindí pạdi ua bi ts'its'i con gatho rá ndo'yo o hina, hønsɛ Ajuạ go gue'ạ pạdi xá hño.
4 Nu'ạ́ bi ts'ixa mahets'i nuni habʉ bá øde 'raya noya nú'ʉ xá nsunda asta hingui tsa da mạ, ngue'ạ Ajuạ hinxa umba nsɛqui pa da mạ.
5 Nugui dí e'tsua rá nsu nú'ạ ra cu'ạ, pe hingui tsa ga 'ñets'i de guecsɛ. Nu'ạ ga øt'e, ga mạ gatho nú'ạ stá thogui habʉ di hnequi gue de guecsɛhɛ hinte xa za stá øt'asɛ.
6 Pe nu'bʉ ga nehmạ ga 'ñets'i de nú'ạ te stá øt'e, pøde ni 'na hinto ma da 'ñengagui gue stá 'bɛ ma mfeni, ngue'ạ ga mạnga nú'ạ majuạni. Pe hinga 'ñets'i, ngue'ạ da t'esca ma nsu ne da t'engui gue xi drá dạngui pe hina. Nu'ạ dí ne, dí ne gui pạtcahʉ xá hño tengu ma 'mʉi ngu nú'ạ guí handasɛhʉ ne guí øsɛhʉ.
7 Y pa hinga dạma 'ñets'i de gatho nú'ạ xa 'ñutcagui ra Zidada, bá 'bɛncagui 'nara ts'o ʉgui xi xá 'ñʉ ngu 'nara nsʉni. Dí pạdi xá hño gue nura Satá go gue'ạ bá hạ nuna ʉguinạ pa ga tsama'ñʉ ne pa hinga 'ñets'i.
8 Hñu'qui stá apabi ra Zidada da hñạgahmạ nuna ts'o ʉgui.
9 Pe nu'ạ́ bi 'ñengagui: "Nugui dí 'bʉi con gue'i pa ga fax'a'i y ya hinte ma'na guí honi, ngue'ạ nura ora otho ri ts'ɛdi, gue'ạ ra ora ma'na ri hnequi ma ts'ɛdi ja ri 'mʉi," njabʉ bi 'ñengagui. Hangue xi drí johya ngue'ạ otho ma ts'ɛdi, ngue'ạ njabʉ tsa da hnequi ja ma 'mʉi rá ts'ɛdi ra Zidada Jesucristo.
10 Hangue nugui drí johya ga pɛpabi ma Zidadahʉ ra Jesucristo masque otho ma ts'ɛdi, ne nøngagui ya jạ'i, ne dí tho ra nhyoya, ne t'ʉtsagui, ne dí tho ya dumʉi, ngue'ạ

nura ora otho ma ts'εdi, gue'bʉ ma'na dí hạnpa rá ts'εdi Ajuạ.

Ra apostol Pablo rí dagui rí du po ra nijạ Corinto

11 Nugui dí nja ngu 'nara 'bεmfeni ngue'ạ dí mạnsε de nú'ạ te stá øt'e, pe go ri ts'oquihʉ pa dí øt'a njabʉ. Ngue'ạ nu'ahʉ go mri 'ñep'ahmạhʉ xcá 'ñescahʉ ma nsu, pe go guí e'tsuahʉ yá nsu nú'ʉ ri 'ñet'a apostol nú'ʉ mạnsε gue xi ya dạngui'ʉ pe hingo ma'na ya dạngui que guequi, masque hinte drí muui.

12 Nu ndá hạ'ts'ahʉbʉ rá noya Ajuạ, ja bi hnequibʉ gue xi majuạni go guequi 'nadrá apostol co nú'ʉ ya hoga nt'udi ne ya milagro gá hyanthʉ dá øt'e co rá ts'εdi Ajuạ, ne xi dá tsεta ya nt'ʉtsate.

13 Nugui nzạntho stá jamasu'ihʉ mahyεgui ngu stá jamasu ma'ra ya nijạ nehe. Hønsε nu'ạ stá ø't'ahʉ, nú'ạ hindá ne dá hạn'a'ihʉ nú'ạ ra mfats'i nguí 'racjhmạhʉ, ngue'ạ hindá ne ga xuhña'ihʉ. ¡Pe nu'bʉ guí beñhʉ gue gue'ạ 'nara nts'o'mʉi dá ø't'ahʉ, dí a'ahʉ ra pumbate!

14 Y nubyá ya drí hñoqui pa ga mabʉ ga c'ạ'ts'ahʉ, y con guehna i'quinạ, ya rá hñu'qui dí pabʉ. Y nu xcrá tsømbʉ hindí ne ga xuhña'ihʉ. Ngue'ạ nu'ahʉ go dí hoñ'ahʉ, hingo dí honga nú'ạ te guí pε'tshʉ, ngue'ạ 'nara dada go gue'ạ rí 'ñepi da munts'a ra bojạ pa da zocua yá bạtsi, hingue nuya bạtsi go da munts'a ra bojạ pa da zocua yá dada.

15 Nugui con gatho ma johya ma ga tegue gatho nú'ạ te dí pε'tsi, ne masque dá thegue gatho ma nzaqui nehe, ngue'ạ dí ne gui 'bʉhʉ xá hño co Ajuạ. ¿Ha gue ma gui ʉtsaguihʉ ngue'ạ ma'na dí mạ'ahʉ?

16 Nu'ahʉ guí pạhʉ xá hño gue hindá ne ga xuhña'ihʉ, pe 'ra de gue'ahʉ guí mạñhʉ gue 'nadrá hyate, ne guí mạñhʉ gue nugui stá ha'ahʉ pa stá hạn'ahʉ te stá hạn'ahʉ.

17 Xi nú'ʉ ya cu stá pεn'ahʉbʉ, ¿ha gue stá pεnpʉ pa da hya'a'ihʉ pa da hñạn'ahʉ nú'ạ te guí pε'tshʉ?

18 Dá pεn'ahʉbʉ nuni ra cu Tito co nú'ạ ma'na ra cu pa dua c'ạ'ts'ahʉ. ¿Ha gue xa hya'ahʉ? ¿Ha gue hingue 'nat'a dí beñhe ne 'nat'a ra 'bεfi dí pεhe?

19 Zại da ne gui beñhʉ gue go dí da'ahʉ nguεnda de nú'ạ te stá pεfi, pe hina, nu Ajuạ ra Dada go gue'ạ drí dapa nguεnda de nú'ạ te dí øt'e, ne guehna dí mạ ja rá thandi'ạ de rá thuhu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Y gatho núna stá xi'ahʉ, ma zi hmạdi cu'ihʉ, stá xi'ahʉ pa njabʉ ma'na da nte ri jamfrihʉ.

20 Nu xcrá tsømbʉ, dí tsu xi'bʉ hingri øthʉ ngu nú'ạ dí nega, o xi'bʉ hingo gra øt'e ngu nú'ạ go guí nehʉ. Dí tsu gri pε'tshʉ ya tsʉi, o gri nehʉ gui nsεhεhʉ, gri ncuεhʉ, gri pε'tshʉ ya hegue, gri njʉ'tsua nc'uambahʉ, gri nøñhʉ 'na ngu ma'na, gri 'ñets'ihʉ, ne ya hinga 'na gri øthʉ.

21 Nu xcrá yopa mabʉ dí tsu ga 'bε ma tsa ja rá thandi Ajuạ por nú'ạ gri øthʉ, y pøde da dạqui ga nzoni ngue'ạ ndunthi de gue'ahʉ ya maya'bʉ guí øthʉ ya ts'oqui, y hinxcá ñobrihʉ pa gui hyεhʉbʉ ya ts'ot'øt'e, ne guí siguihʉ grí hñuxhʉ ya 'bεhñạ nú'ʉ hingue xi ri 'bεhñạhʉ, ne guí øthʉ nú'ạ go guí nehʉ.

13

Ra apostol Pablo benba ya gamfri da 'ño xá hño ne pεnpa ya nzεnjua

1 Con guehna i'qui ma ga mabʉ, ya rá hñu'qui dí tsøñ'ahʉ. Y nu xcrá tsømbʉ ma ga hạmp'ahʉ nguεnda ngu nú'ạ mạnga ra ley habʉ ena: Pa da za da jamfri gue xa nja te xa 'yøt'a 'nara jạ'i nú'ạ hñạpabi, mahyoni di 'bʉhni yoho o hñu nú'ʉ to'o damajuạni gue xi majuạni xa 'yøt'e nú'ạ te hñạpabi.

2 Nu ndá mabʉ rá ño'qui, dá xi'ahʉ gatho'ihʉ nú'ahʉ xcá øthʉ ya ts'oqui, gue nu xcrá mabʉ rá hñu'qui ma ga hạmp'ahʉ nguεnda gatho nú'ạ xcá øthʉ. Y núbya hindí 'bʉitho con gue'ahʉ dí yopa ben'ahʉ ne gatho nú'ʉ ma'ra guí 'bʉhʉbʉ, gue ma ga hạmp'ahʉ nguεnda ngu nú'ạ ya stá xi'ahʉ.

3 Nu'bʉ́ hạ, ma gui pạhʉ gue go ra Zidada Jesucristo ri 'racagui ra ts'εdi pa ga zo'ahʉ. Y nu'ạ́ go gue'ạ pε'tsa ra ts'εdi pa da pa't'a ri 'mʉihʉ, nehe pa da castiga'ihʉ.

4 Nu'ạ́ masque bri pont'i ne bi thopa rá zi ndo'yo nú'ạ mi otho rá ts'εdi, pe co rá mạca ts'εdi Ajuạ bi japi bi yopa nte de ra du'ạ. Nuje nehe otho rá ts'εdi ma ndo'yohe ngu

rá zi ndo'yo. Pe dí pa̱he gue dí 'bʉhe con gue'a̱, hangue Ajua̱ ri 'racje ra ts'ɛdi pa ga zo'ahe.
5 Bensɛhʉ ja ri mfenihʉ ua xi majua̱ni guí camfrihʉ xá hño ra Zidada Jesu o hina. Hangue bensɛhʉ xá hño. Nu'ahʉ go guí pa̱sɛhʉ ua 'bʉi ra Zidada Jesucristo ja ri corasohʉ o hina, pa gui pa̱hʉ ua hingrí 'ñet'a gamfrithohʉ.
6 Ne nuje dí tø'mhe gui pa̱hʉ xá hño gue nuje hindyá 'ñet'a apostolhe.
7 Nuje xi dí aphe Ajua̱ pa gui 'yohʉ xá hño ja rá thandi'a̱. Dí nehe gue gui 'yohʉ xá hño, pe hingue pa da hnequi gue dyá hoga apostolhe. Nu'a̱ dí nehe, dí nehe gui 'yohʉ xá hño masque dá t'enje gue dyá 'ñet'a apostolhe.
8 Ngue'a̱ nuje hingui tsa ga øthe 'nara t'øt'e nú'a̱ dri ncontraui nú'a̱ majua̱ni. Nuje dí øthe ra ts'ɛdi pa nza̱ntho go da nta̱te nú'a̱ majua̱ni.
9 Masque nuje xa t'acje ra ts'ɛdi pa ga castigahma̱'ihe, pe ga johyahe 'bʉ nu'ahʉ gui 'yohʉ xá hño. Nuje hindí tsayahe dí apabihe Ajua̱ pa xi gui 'yohʉ xá hño ja rá thandi'a̱.
10 Dí op'ahʉ nuna carta núbya ante ga mabʉ ga tsøñ'ahʉ, pa nu xcrá tsømbʉ ya xcá øthʉ ngu nú'a̱ dí ne, pa ya hinga tsʉ́'ahʉ co nuna ra ts'ɛdi xa 'racagui ra Zidada. Y nuna ts'ɛdina̱ xa t'aqui pa ga zo'ahʉ pa ma'na da nte ri jamfrihʉ, hingue pa ga ja'ahʉ gui 'bɛ ri jamfrihʉ.
11 Nubyá, zi cuhʉ, núna ma ga xi'ahʉ ya go guehna rá nga̱ts'i. Xi da johyahʉ ne 'yohʉ xá hño, dá hñu ri mʉihʉ, ne 'bʉhʉ te rá entho ne co 'nada ra mfeni. Ajua̱ ri ma̱caguihʉ ne hubga ma mʉihʉ pa ga 'bʉhʉ te rá entho, nú'á̱ go gue'a̱ da 'mʉi con gue'ahʉ.
12 Ne nzɛnjuahʉ 'na ngu ma'na co 'nara nthʉfi dega hma̱te.
13 Nehe ri fat'ajua̱'ihʉ gatho ya cu de guecua Macedonia.
14 Y nubyá, ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da max'a'ihʉ, y Ajua̱ ra Dada da su'ahʉ co rá hma̱te, ne da 'mʉi ra Ma̱ca Nda̱hi nza̱ntho con gue'ahʉ. Njabʉ gue'a̱.

RA GALATA
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ạ BI 'YOPABI YA GAMFRI ME GALACIA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Galacia

1 Núgui drá Pablo drá apostol. Hingo ya jạ'i xa hñuxcagui, nixi xa mɛncagui. Numa
zi Hmuhʉ ra Jesucristo ne Ajuạ ma Dadahʉ
go gue'ʉ xa hñuxcagui pa dyá 'mɛhnigui'ʉ pa
ga mạnga nú'ạ ra mạca noya xa 'racagui'ʉ.
Ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ạ xqui du
y Ajuạ ma Dadahʉ go gue'ạ bi 'yøt'e pa bi
yopa nte ma'na'qui.
2 Nugui ne gatho ma zi cu 'bʉiua con
guequi dí op'ahe nuna carta nú'ahʉ grí
muntshʉbʉ ja ya nijạ Galacia.
3 Ajuạ ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo da max'ahʉ ne da jạp'a'ihʉ.
4 Ajuạ ma Dadahʉ go rá paha'ạ gue ma
zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi unga rá te pa bi
hñạsca ma ts'oquihʉ ne pa bi ñạngaguihʉ
de nuna ts'oximhai mapaya.
5 ¡Ajuạ go gue'ạ rí 'ñepi dra nsunda pa
nzạntho! Njabʉ gue'ạ.

Otho ma'na ra mạca noya pa da za da mpøhø ya jạ'i

6 Ajuạ bi zoncahʉ pa ga 'bʉhʉ xá hño con
gue'ạ po nú'ạ bi 'yøt'a ma zi Hmuhʉ ra Je-
sucristo po rá hñojạ'i'ạ. Y nubyá guí ne gui
'ueguehʉ de gue'ạ pa gui tɛnhʉ ma'na'ño
ra jamfri hingue ngu nú'ạ mạnga ra mạca
noya. Y nugui xi drí 'yø ngue'ạ 'bestho guí
ne gui 'ueguehʉ.
7 Xi majuạni otho ma'na ra mạca noya.
Pe de gue'ahʉbʉ 'bʉi 'raya jạ'i nú'ʉ ri ts'oc'a
ri mfenihʉ. Nú'ʉ́ xi nehmạ da patua rá
mạca noya ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
8 Pe nuya jạ'i'ʉ hinda ma da mpont'ui rá
cuɛ Ajuạ. Ha nu'bʉ nuje nehe ga patuahe
hmạhạ rá noya Ajuạ ne ga u't'ahe ma'na ra
jamfri nú'ạ di 'na'ño de nú'ạ ya stá u't'ahe,
nu'bʉ́ necje hinga ma ga mponthe rá cuɛ
Ajuạ. O 'bʉ 'nara ɛnxɛ dua ehe de mahets'i
ne da ne da 'yøt'a njabʉ nehe, nu'bʉ́ nú'ạ
nehe hinda ma da mpont'ui rá cuɛ Ajuạ.
9 Dí yopa xi'ahʉ nú'ạ ya stá xi'ahʉ: 'Bʉ da
'mʉi 'na to'o da zo'ahʉ de ma'na ra jamfri
nú'ạ di 'na'ño de nú'ạ ya stá u't'ahe, nú'ạ ra
jạ'i'ạ hinda ma da mpont'ui rá cuɛ Ajuạ.
10 Ya guí pạhʉ xá hño gue nugui hindí mạ
njabʉ pa da numahñogui ya jạ'i. Dí mạnga
njabʉ pa da hyandgagui xá hño Ajuạ. Hindí
øt'a ra ts'ɛdi pa ga pønga ma hmi co ya jạ'i,
ngue'ạ 'bʉ go ga pønga ma hmi co ya jạ'i,
nu'bʉ́ ya drá 'bɛgo de gue'ʉ y ya hindrá
'bɛgo de ra Zidada Jesucristo.

Hanja bi za bi mɛpa Ajuạ ra apostol Pablo

11 Ma zi cu'ihʉ, dí ne gui pạhʉ gue nú'ạ ra
mạca noya dá xi'a'ihʉ hingo rá noya 'nara
jạ'i.
12 Nú'ạ ra mạca noya dá u't'ahʉ go gue'ạ
bi 'ñutcagui ra Zidada Jesucristo. Hingo bi
'ñutcagui ya jạ'i nú'ạ ra mạca noya dí mạ, y
nixi dá hạni de gue'ʉ.
13 Nu'ahʉ gá pạtcahʉ ma 'mʉi ma'mɛt'o
nú'bʉ ndá pɛ'tsta ra jamfri mahyɛgui co
ya xodyo. Nugui xi ndí ø'tua ndunthi ra
nts'o'mʉi nú'ʉ to'o mi camfri Ajuạ, ne ndí
ne hmạhạ stá ho gatho.
14 Nugui hønsɛgui go ma'na dá tɛnba yá
jamfri ya xodyo de ma'ra ma compa nú'ʉ
myá xodyo nehe, ngue'ạ xi dá øt'a ra ts'ɛdi
pa dá tɛnba yá nzại ndu ma xitahe ne ndu
ma dadahe.
15 Pe nugui ante ga 'bʉi, Ajuạ ya xqui
huancagui. Y nu mi zø ra ora de nú'ạ xqui
beni Ajuạ, nú'ạ́ bi zocagui con gatho rá
hñojạ'i.
16 Ajuạ ma Dadahʉ bi zocagui pa dá cam-
fribi rá mạca T'ʉ. Bi zocagui pa bi za dá
zofo nehe nú'ʉ hingyá xodyo. Y pa dá
nzote, hingue 'mɛt'o dá anba 'nara jạ'i.
17 Nixi dá ma Jerusale pa stá ñạ'be 'mɛt'o
nú'ʉ ya myá apostol 'mɛt'o de guequi. Nu'ạ
dá øt'e, dá ma ja ra hai Arabia. Nepʉ de
guehni dá pengui pa Damasco.
18 Ha nu mi thogui hñu njɛya de dá
camfri, nu'bʉ́ hạ, ja dá ma Jerusale pa
duá c'ạ'tsa ra cu Pedro, y dá 'bʉ'beni'ạ
'nɛt'ocʉt'a.

19 Hinto ma'ra ya apostol dá nu de guehni. Hønsɛ ra apostol Cobo nú'ạ rá cu ra Zidada, go gue'ạ dá nu'beni'ạ.
20 Ajuạ go gue'ạ pạdi gue hingrá nc'uamba nú'ạ dí op'ahʉ.
21 'Mɛfa dá ma pa ja ra hai Siria, y ja ra hai Cilicia.
22 Y asta ra pa'ạ himi pạcaguitho nuya cu xqui gamfri ra Zidada Jesucristo nuni Judea.
23 Nu'ʉ́ hønsɛ xqui 'yøde gue nuguí ma'mɛt'o ndí ø'tua ra nts'o'mʉi ya cu, pe nubyá dí ñạ de ra jamfri, masque ma'mɛt'o ndí ne hmạhạ stá huata nuna jamfrinạ.
24 Hangue nuya cu'ʉ xi bi xøcambeni Ajuạ ngue'ạ bi bạdi'ʉ gue nugui ya stí camfri ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

2

Nú'ʉ ma'ra ya apostol bi ncompaui ra apostol Pablo

1 Y mi thogui 'rɛt'amagoho njɛya de dá ma dá c'ạ'tsa ra cu Pedro nuni Jerusale. Ñepʉbya dá yopa mani ma'na'qui pa dá ñạ'be ya apostol. Dá mɛ'be ra cu Berhna, ne dá tsixa ra cu Tito nehe.
2 Dá mani ngue'ạ njabʉ bi xicagui Ajuạ. Y ja dá ñạ'beni ya apostol nú'ʉ myá ndạ de ra nijạ pa bi bạdi'ʉ xá hño nú'ạ ra mạca noya dí xipabi nú'ʉ ya jạ'i hingyá xodyo. Dá øt'a njabʉ pa himbi 'mɛditho ma 'bɛfi nú'ạ stí pɛfi ne astabya dí pɛfi.
3 Ha nú'ʉ ya apostol'ʉ bi 'ñena gue hạhạ xá hño nú'ʉ ya noya dá xipabi'ʉ. Hangue nu'ʉ́ bi 'ñena gue hạhạ xá hño gue hinda mɛ'tsa ra seña ra cu Tito ngu øt'a ya xodyo gue pɛ'tsa ra seña ja yá ndo'yo. Nura cu Tito hingrá xodyo, pe ra me Grecia hạ, y hinxa thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo.
4 Nú'ạ́ himbri japi da mɛ'tsa ra seña, masque 'raya 'ñet'a gamfri mi ne'ʉ gue xa thu'tsua ra seña hmạhạ'ạ. Nú'ʉ ya 'ñet'a gamfri mi cʉt'a ja ra nijạ y 'na'ño ra mfeni mi beni. Mi ne da bạdi'ʉ ua ndí tɛnhe rá ley ra Moise ua hina. Pe ra Zidada Jesucristo ya xqui pøngaguihe de nura ley'ạ. Pe nu'ʉ́ hạ, mi tɛntho ra ndạxjua ley, y bi yʉt'i ja ra nijạ ngue'ạ mi nehmạ'ʉ xa jacje stá yopa penjhmạhe ja ra ndạxjua ley.
5 Pe nuje ni ts'ʉ hindá øthe nú'ạ mi mạñ'ʉ. Hindá yopa tɛnhe ra ndạxjua ley. Y dá øthe njabʉ pa nú'ahʉ hingyá xodyohʉ da za gui sigui gui camfrihʉ nú'ạ ra mạca noya dá xi'ahʉ nú'ạ mạ gue ga mpøhøhʉ ngue'ạ stá camfrihʉ ra Zidada Jesu.
6 Nʉ́'ʉ ya apostol myá ndạ de ra nijạ hinte ma nt'utuate bi 'ñutcagui'ʉ. Pa guequi hinte ja 'bʉ ya myá apostol'ʉ 'mɛt'o de guequi 'bʉ hina, ngue'ạ ja rá thandi Ajuạ gatho ya jạ'i mahyɛgui.
7 Nuya apostol'ʉ bi bạdi xá hño gue Ajuạ xqui mɛncagui ga zofo nú'ʉ hingyá xodyo, ngu ra cu Pedro nehe xqui 'bɛhni da zofo ya xodyo.
8 Nu'ạ ra Zidada bi maxa ra cu Pedro pa bi zofo ya xodyo, go guet'ạ ra Zidada bi maxcagui nehe pa dá zofo nú'ʉ hingyá xodyo.
9 Nuya apostol bi bạdi gue Ajuạ xqui 'raca ra ts'ɛdi pa dá ma dá zofo nú'ʉ hingyá xodyo. Hangue nura cu Cobo ne ra cu Pedro ne ra cu Xuua nú'ʉ ya apostol myá ndạ de ra nijạ, bi 'racje yá 'yɛ pa nugui ne ra cu Berhna dá mip'yɛhe con gue'ʉ. Gue'ạ 'nara nt'udi pa dá ncompahe con gue'ʉ. Dá cohe 'nara cohi gue nugui co ra cu Berhna ga mɛ'be ga zohe nuya jạ'i hingyá xodyo, ha nu'ʉ́ da ma pa da zofo ya xodyo.
10 Nú'ʉ ya apostol nsøctho bi xicje gue ga sigui ga beñhe nú'ʉ ya zi cu hyoya. Hangue nugui dí øt'a ra ts'ɛdi pa dí fats'i'ʉ.

Ra apostol Pablo bi zʉi ra apostol Pedro

11 Ñepʉ nuje dá penje ma'na'qui pa Antioquía. Y 'mɛfa ra cu Pedro bi mani bá ntsønte. Hangue ja dá yopa nthɛ'beni ma'na'qui con gue'ạ. Y nuni ja dá tsʉini'ạ ngue'ạ mi ne da yopa dɛna ra ndạxjua ley ma'na'qui.
12 Nurá mʉdi hạ, mi øt'e xá hño, mi ñuni co ya cu hingyá xodyo. Pe 'mɛfa bi zønini ma'ra ya cu myá xodyo xqui mɛhna ra cu Cobo. Ha nu mi zønga nuya cu'ʉ, ra cu Pedro bi 'yøt'a ñohmi ne bi mʉdi bi 'uegue de nú'ʉ ya cu hingyá xodyo pa ya himbi ñuni con gue'ʉ. Bi 'yøt'a njabʉ ngue'ạ mi tsu te da mạ nú'ʉ ya cu mi tɛnba yá nzại ya xodyo.
13 Ha nu'ʉ ma'ra ya cu nú'ʉ myá xodyo bi 'yøt'a ñohmi mahyɛgui co ra cu Pedro,

hangue asta ra cu Berhna bi cadi'ʉ pa bi ñohmi ne'ą.

14 Pe nu ndá handi gue nu'ʉ́ bi 'yøt'a ñohmi ne himbi dɛna xá hño rá noya Ajuą, dá xipabi ra cu Pedro ja yá thandi gatho ya cu, ne dá embi: "Nu'í grá xodyo, pe ya gá camfri ra Zidada Jesu y ya hinguí tɛnhmąhą ra ndąxjua ley. Nu'bʉ́ ¿hanja guí nehmą gue da dɛna ra ndąxjua ley nú'ʉ ya cu hingyá xodyo?"

Ya xodyo ne gatho ngu ma'ra ma da mpøhø nú'bʉ da gamfri ra Zidada Jesu

15 Nugaguiui dyá xodyoui desde dá 'bʉhʉ. Nu ma'mɛt'o nząntho ndí øt'ui nú'ą mąnga ra ndąxjua ley, ne hindá njaui ngu nú'ʉ hingyá xodyo hindi dɛna ra ndąxjua ley, nú'ʉ enga ya xodyo gue nu'ʉ́ ya 'yøt'ats'oqui gá jąʼi'ʉ.

16 Pe rá ngąts'i dá pądiui gue nu'ą tó'o da gamfri ra Zidada Jesucristo ya hingui tu ra ts'oqui, hingue ngue'ą da 'yøt'a ngu nú'ą mąnga ra ndąxjua ley. Hangue nugaguiui stá camfriui ra Zidada Jesucristo ne ya hinte dí tuui, ngue'ą dí camfriui ra Zidada Jesu, hingue ngue'ą dá øt'ui ngu nú'ą mąnga ra ndąxjua ley. Ra Mąca T'ofo ena gue ni 'na hinda za to da t'embi gue ya hingui tu ra ts'oqui masque da 'yøt'a gatho nú'ą mąnga ra ndąxjua ley.

17 Nugaguiui stá camfriui ra Zidada Jesu ne ya hinte dí tuui. Nubyá dí njaui ngu nú'ʉ hingyá xodyo ngue'ą ya hindrí dɛnui ra ndąxjua ley. Hangue ya xodyo engaguiui gue dyá 'yøt'ats'oqui gá jąʼiui. Nu'bʉ́ ¿ha gue ri 'bɛpcaui ra Zidada Jesu ga øt'ui ya ts'oqui ngue'ą ya hindrí dɛnui ra ndąxjua ley? ¡Hina, hingui tsa!

18 Pe 'bʉ ga yopa tɛnui nú'ą ra ndąxjua ley ya stá tsohuibʉ, nu'bʉ́ hą, ga yopa tuxui ra ts'oqui ma'na'qui.

19 Ma'mɛt'o nugui ndí 'bʉi ja rá hmanda ra ndąxjua ley. Pe ra ndąxjua ley himbi za bi pøhøgui. Hangue nubyá ya dá 'uegue de gue'ą, y nubyá dí pɛpabi Ajuą.

20 Nu mri pont'a ra Zidada Jesu, ja ra uɛnda nequi ja bri pontcaguini nehe. Hangue ya hindí 'bʉi de ma paha sɛhɛ. Nubyá go ra Zidada Jesu 'bʉi ja ma coraso. Y ya dí 'bʉi po ra jamfri nú'ą dí pɛ'tsuabi rá T'ʉ Ajuą nú'ą to'o bi mącagui ne bi unga rá te por guecagui.

21 Nugui hinstá ʉtsabi rá dąnga hmąte Ajuą. Nu'ą́ po rá dąnga hmąte bá pɛhna rá T'ʉ pa bi du ne pa njabʉ bi pøhøguihʉ. Pe nu'bʉ stá mpøhø hmąhąhʉ ngue'ą dá tɛnhmąhʉ ra ndąxjua ley, nu'bʉ́ hinte dri muui hmąhą rá du ra Zidada Jesu.

3

Ra ndąxjua ley y ra jamfri

1 ¡Xi gyá 'bɛmfenihʉ nú'ahʉ gyá me Galaciahʉ! ¡Hanja xcá hophʉ to'o xa 'yʉ't'a'ihʉ pa guí ne gui 'uegueh ʉ de nú'ą majuąni ne gui tɛnhʉ ra ndąxjua ley! Y nu'ahʉ ya xa t'u't'ahʉ xá hño pa te bi du ra Zidada Jesucristo nú'ą bri pont'i.

2 Dí ne gui xicaguihʉ: ¿Ha gue gá hąñhʉ ra Mąca Ndąhi ngue'ą gá øthʉ nú'ą mąnga ra ndąxjua ley? Hina. Nura Mąca Ndąhi gá hąñhʉ ngue'ą gá camfrihʉ ra mąca noya nú'ą gá ødehʉ.

3 ¿Hanja xcá 'bɛ ri mfenihʉ? Nu'ahʉ́ ya xcá cʉthʉ ja rá 'ñu Ajuą po rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi. Nde nu'bʉ́, ¿ha gue guí beñhʉ da za gui nehʉ nura 'ñu'ą co ri ts'ɛdisɛhʉ?

4 ¿Ha gue da njabʉtho gatho nú'ą xcá thoguihʉ? ¡Hina, ngue'ą nugui dí camfri gue hinda njabʉtho!

5 Ajuą ri 'ra'ahʉ ra Mąca Ndąhi, ne xi u't'a'ihʉ ndunthi ya nt'udi. ¿Ha gue øt'a njabʉ ngue'ą guí øthʉ ra ts'ɛdi pa gui 'yøthmąhʉ nú'ą mąnga ra ndąxjua ley? Hina. Nu'ą́ øt'a njabʉ ngue'ą guí camfrihʉ ra mąca noya nú'ą gá ødehʉ.

6 Ndu ra Abrá nehe bi gamfri Ajuą. Hangue por gue'ą Ajuą bi mą gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu.

7 Hangue pąhʉ gue nu'ʉ tó'o pɛ'tsa ra jamfri go gue'ʉ hinte ma ts'oqui tu, y go gue'ʉ yá bątsi ndu ra Abrá ngue'ą camfri ngu mi camfri'ą.

8 Maya'bʉ Ajuą xqui beni gue hingue hønsɛ nuje dyá xodyohe ya hinte ma ts'oqui ga tuxhe, pe nú'ahʉ nehe hingyá xodyohʉ, 'bʉ gui camfrihʉ ngu mi camfri nehe ra Abrá, nu'bʉ́ ne'ahʉ ya hinte ma ts'oqui gui tuxhʉ. Hangue de maya'bʉ Ajuą bi xipa ra Abrá ra mąca noya ne bi 'ñembi: "Po rá ngue'i ma ga jąpi gatho ya jąʼi 'bʉ ja rá

ngʉni ra ximhai." Njabʉ mạnga ra Mạca T'ofo.
9 Hangue nu'ʉ tó'o pɛ'tsa ra jamfri go gue'ʉ njạpi mahyɛgui co ra Abrá nú'ạ to'o bi mɛ'tsa ra jamfri.
10 Pe nu'ʉ tó'o hu yá mʉi gue ma da mpøhø ngue'ạ øt'a nú'ạ mạnga ra ndạxjua ley, nu'ʉ́ hinda ma da mpont'ui rá cuɛ Ajuạ, ngue'ạ hingui 'bʉi ni 'na nú'ạ to'o tsa da 'yøt'a gatho nú'ạ mạnga ra ndạxjua ley. Y ra Mạca T'ofo enga njaua: "Nu'ạ tó'o hingui øt'a gatho nú'ạ xa t'ofo ja ra ley, hinda ma da mpont'ui rá cuɛ Ajuạ."
11 Nehe dí pạdihʉ gue nu'ʉ tó'o ri dɛna ra ndạxjua ley, Ajuạ hinda 'ñembi gue ya hinte ma ts'oqui tu, ngue'ạ nu'ʉ́ hingui pɛ'tsa ra jamfri. Y ra Mạca T'ofo ena gue nu'ạ tó'o pɛ'tsa ra jamfri, ya hinte ma ts'oqui tu, y nu'ạ́ pɛ'tsa 'nara 'ra'yo te.
12 Pe nu'ạ tó'o ri dɛna ra ndạxjua ley hingui pɛ'tsa ra jamfri. Nú'ạ́ mahyoni da 'yøt'e hmạhạ gatho nú'ạ mạnga ra ndạxjua ley pa da za da mɛ'tsa hmạhạ ra te pa nzạntho, ngue'ạ ra Mạca T'ofo enga njaua: "Nu'ạ tó'o da 'yøt'a gatho ngu nú'ạ mạnga ra ley, go gue'ạ da zʉdi ra te ngue'ạ xa 'yøt'e gatho ngu ri manda."
13 Pe ma Zidadahʉ ra Jesucristo go gue'ạ bi ñạngaguihʉ de rá cuɛ Ajuạ nú'ạ mạnga ra ndạxjua ley gue da zʉdi nú'ạ to'o hingui øt'e gatho nú'ạ xa t'ofo ja nura ley'ạ. Bi ñạngaguihʉ de rá cuɛ Ajuạ ngue'ạ go guesɛ'ạ bi zʉdi rá cuɛ Ajuạ nú'ạ mri 'ñepcahmạhʉ go xa zʉcjʉ. Nu'ạ́ bi zʉdi rá cuɛ Ajuạ nu mi du ja ra pont'i, ngue'ạ ja ra Mạca T'ofo xa t'ofo njaua ne ena: "Nu'ạ tó'o da du ja 'nara za, go gue'ạ ya bi zʉdi rá cuɛ Ajuạ."
14 Ra Zidada Jesucristo bi du pa bi ñạngaguihʉ de rá cuɛ Ajuạ. Bi njabʉ pa hingue hønsɛ núje dyá xodyohe bi za dá hạñhe ra jạpi nú'ạ xqui hñạ'tuabi ra Abrá. Nehe nú'ahʉ hingyá xodyohʉ bi za gá hạñhʉ nú'ạ ra jạpi'ạ. Nehe bi za dá hạñhʉ ra Mạca Ndạhi nú'ạ xqui hñạ'tuabi nú'ʉ to'o da gamfri ra Zidada Jesu.

Ra ndạxjua ley y rá hñạ'ti Ajuạ

15 Zi cuhʉ, nubyá nurá cohi Ajuạ bi gohui ra Abrá ma ga hyɛcuabihʉ ngu rá cohi 'nara jạ'i. 'Bʉ 'nara jạ'i xa 'yøt'a 'nara cohi ne ya bi t'øt'e ngu nú'ạ ra cohi bi nja, nu'bʉ́ nura cohi'ạ ni ts'ʉ hingui tsa to da huati nixi da pati, masque nura cohi'ạ go bi 'yøt'a 'nara jạ'i.
16 Nde nubyá, Ajuạ bi gohui 'nara cohi ndu ra Abrá co rá 'roho, y bi ñạ'tuabi 'nara hñạ'ti. Ajuạ himbi 'ñemba ra Abrá: "Nú'ʉ ri 'roho", y nixi bi mạ de gatho yá 'bɛto yá mbong'bɛto ra Abrá. Nu Ajuạ bi mạ de 'nada rá 'roho ra Abrá, hangue bi 'ñena: "Nuri 'roho." Y nubyá dí pạhʉ gue nura 'roho'ạ go gue'ạ ra Zidada Jesucristo.
17 Nubyá ma ga xi'a'ihʉ xá hño te rí bønga nú'ạ dá mạ de rá cohi 'nara jạ'i. Ajuạ bi gohui 'nara cohi ra Abrá nú'ạ mi e da cumpli ra Zidada Jesucristo. Y de mi gohi ra cohi bi thogui goho nthebe ne 'natema'rɛt'a njɛya, ñepʉ ja bi thoca ra ndạxjua ley. Hangue nura ndạxjua ley hingui tsa da huata nura cohi'ạ pa go da njabʉtho nú'ạ ra hñạ'ti xqui ñạ'ti Ajuạ.
18 Pe nu'bʉ nú'ʉ ya jạpi xqui ñạ'ti Ajuạ go di ehe hmạhạ de ja ra ndạxjua ley, nu'bʉ́ nuya jạpi'ʉ ya hindi ehe de ja ra hñạ'ti. Pe ra Abrá bi hñạnga ra jạpi ngue'ạ njabʉ xqui ñạ'tuabi Ajuạ, hingue bi hñạnga ra jạpi ngue'ạ bi 'yøt'a nú'ạ mạnga ra ndạxjua ley.
19 Nu'bʉ́ ¿pa te bi t'unga ra ley? Ra ley bi t'uni pa bi za dá pạdihʉ nda'ạ gue'ạ ra ts'oqui. Nú'ạ ra ley'ạ bi muui asta nú'ạ ra pa bi zøhø ma Zidadahʉ ra Jesucristo nú'ạ ra 'roho to'o xqui t'umba nú'ạ ra hñạ'ti xqui ñạgui Ajuạ. Nura ndạxjua ley bi t'uni njaua: Ajuạ bá pɛhna yá ɛnxɛ pa bi umba ra ley ra Moise. Ha nura Moise go gue'ạ bi hñạnga ra ley, ñepʉ bi umba ya jạ'i.
20 Pe nura cohi himbi t'uni ngu bi t'unga ra ley. Nura cohi go Ajuạ sɛhɛ bi hyoqui co ra Abrá ne bi xipsɛ de ra hñạ'ti. Hinto bi 'mande de gue'ʉ ngue'ạ go guesɛ Ajuạ bi 'yøt'e, y nu'ạ́ 'natho.

Nú'ạ bi 'yøt'a ra ndạxjua ley

21 Nu'bʉ́, ¿ha gue nura ley ri ncontraui nurá hñạ'ti Ajuạ bi ñạ'tua ra Abrá? Hina, hingui tsa. Nura ndạxjua ley himbi t'uni pa da 'racjʉ ra te ma'ra'yo. Nu'bʉ xa t'uni hmạhạ 'nara ley nú'ạ xa zahmạ xa 'racjʉ ra 'ra'yo te, nu'bʉ́ xa zahmạ gue ya hinte gra tuhmạhʉ ngue'ạ ndí dɛnhʉ nura ley'ạ.

22 Pe nura ndąxjua ley hindi pøhø ya jąʼi.
Nuʼą́ ena gue gatho ya jąʼi pɛʼtsi te da duxa
yá tsʼoqui. Bi mąnga njabʉ ra ndąxjua ley
pa bi za dá hąñhʉ núʼą ra jąpi bi ñągui Ajuą
ngueʼą dí camfrihʉ ra Zidada Jesu, hingue
ngueʼą dá øthʉ núʼą mąnga ra ndąxjua ley.
23 Pe ante da zø ra Zidada Jesu pa dá
camfrihʉʼą, nujʉ́ ndí ʼbʉhʉ ja rá hmanda ra
ndąxjua ley, y ja dá ʼbʉhʉni asta mi zøhø
ra Zidada Jesu núʼą xqui hñuxa Ajuą pa da
ʼñehe.
24 Hangue nura ndąxjua ley bi nja ngu
ʼnara ʼbɛmu bi sujʉ hmąhą asta ra pa bi
zøhø ra Zidada Jesucristo. Bi sujʉ ra ley pa
ʼmɛfa bi za dá camfrihʉ ra Zidada Jesu, y
hangue nubyá ya hinte dí tuhʉ.
25 Ha núbya mi zøhø ra Zidada Jesu, ya
hingo bi sujʉ ra ley.
26 Nubyá gathoguihʉ ya yá bątsiguihʉ
Ajuą ngueʼą dí camfrihʉ ra Zidada Jesu-
cristo.
27 Nujʉ́ stá nxistehehʉ ngueʼą dí cam-
frihʉ ra Zidada Jesu, y nubyá ya dí ʼbʉhʉ
ngu gra ʼmʉiʼą.
28 Nubyá ya hingui thahni toʼo ra xodyo,
toʼo hingrá xodyo, toʼo ra ʼbɛgo, toʼo hingrá
ʼbɛgo, nixi toʼo ra ʼñøhø, nixi toʼo ra ʼbɛhñą,
ngueʼą gathoguihʉ ya dí ʼnathohʉ ngueʼą dí
camfrihʉ ra Zidada Jesucristo.
29 Nujʉ́ dí ʼnathohʉ co ra Zidada Jesu-
cristo, hangue necjʉ dyá ʼrohohʉ de ra
Abrá, y go ma mɛtihʉ nehe núʼą ra jąpi bi
ñąʼti Ajuą.

4

1 Nubyá ma ga nhyɛcuahʉ ngu ʼnara bątsi
núʼą bi tsʼocuabi rá tsogui. Nuʼą́ masque go
rá mɛti gatho núʼą bi tsʼocuabi, ʼbʉ hingui
tsøsta yá jɛya pa da manda sɛhɛ rá tsogui,
núʼą́ ja ra uɛnda ngu ʼnara ʼbɛgo ngueʼą
hindi manda sɛhɛ.
2 Nura bątsiʼą ʼbʉi ja yá hmanda núʼʉ toʼo
suʼą ne núʼʉ toʼo supabi núʼą bi tsʼocuabi.
Nuʼʉ́ ma da manda asta da zøxa yá jɛya
nura bątsiʼą ngu núʼą bi mąnga rá dada ra
bątsi.
3 Necjʉ nehe, ante da zøhø ra Zidada Jesu
ndí njahʉ ngu núʼą ra bątsi himi tsøsta yá
jɛya, ja ra uɛnda ndyá ʼbɛgohʉ ndí pɛphʉ yá
ʼbɛfi ya ndąxjua jamfri de ra ximhai.
4 Pe ʼmɛfa bi zø ra pa de núʼą xqui beni
Ajuą. Ñepʉ nuʼą́ bá pɛhna rá Tʼʉ pa bi ʼñe bi
mbątsi ja ʼnara ʼbɛhñą ne bi ʼmʉi. Nehe bi
ʼñe bi ʼmʉi ja rá hmanda rá ley ra Moise.
5 Bi ʼñe bi ʼmʉi ja rá hmanda rá ley ra
Moise pa bi za bi zigaguihʉ de rá hmanda
nura leyʼą pa njabʉ ya hinga ʼmɛgohʉ ja
nura leyʼą. Bi ʼñe bi mbątsiua ja ra ximhai
pa njabʉ Ajuą bi za bi jabątsiguihʉ.
6 Y nubyá nujʉ́ ya dyá bątsihʉ de Ajuą y
nuʼą́ go gueʼą ma Dadahʉ. Y ya stá hąñhʉ
ra Mąca Ndąhi núʼą bá pɛncahʉ Ajuą pa bi
ʼmʉi ja ma corasohʉ. Hangue nubyá co rá
tsʼɛdi ra Mąca Ndąhi dí emfʉ Ajuą: “¡Nuʼi go
gueʼi ma zi Dadaʼihe!”
7 Hangue nujʉ́ ya hindí njahʉ ngu ʼnara
ʼbɛgo hingui tʼumba ra tsogui. Ya dyá
bątsihʉ de Ajuą y go ma mɛtihʉ núʼą ra
tsogui bi ñągui Ajuą. Nuʼą́ go gueʼą bi
ʼracjʉ núʼą ra tsoguiʼą ngueʼą dí camfrihʉ ra
Zidada Jesucristo.

Ra apostol Pablo unga ra tsʼofo pa hinto da yopa ʼmɛgo ja yá hmanda ya ndąxjua jamfri

8 Nuʼahʉ maʼmɛtʼo xi majuąni hingüí
pąhʉ Ajuą. Nguí pɛphʉ núʼʉ hingo gueʼʉ
Ajuą majuąni.
9 Pe nubyá hą, ya gá pąhʉ Ajuą. Núʼą́ go
gueʼą ʼmɛtʼo bi bąʼahʉ ne bi zohnahʉ pa gá
pąhʉʼą. Nuʼbʉ́ ¿hanja guí ne gui yopa penjʉ
ja yá ndąxjua jamfri ra ximhai núʼʉ hingui
pɛʼtsa ra tsʼɛdi pa da pøhøguihʉ ne hinte ri
muui? ¿Hanja guí ne gui yopa ʼmɛgohʉ de
nuya jamfriʼʉ?
10 Nuʼahʉ xi grí jamasuhʉ ya pa, ya zącą,
ya jɛya, ne guí øthʉ maʼra ya ngo pa guí
eñhʉ gue njabʉ da za gui mpøhøhʉ.
11 Nugui dí tsu da njabʉtho nura ʼbɛfi stá
pɛfi con gueʼahʉ.
12 Zi cuhʉ dí bąnteʼihʉ gue gui ʼueguehʉ
de ra ndąxjua ley ngu stá njaga. Ngueʼą
nugui stá tsopʉ ra ndąxjua ley pa stá
nja ngu nguí njahʉ hingüí tɛnhmąhʉ ra
ndąxjua ley. Nu ndá zoʼahʉ de rá noya
Ajuą, nuʼahʉ xi gá numahñoguihʉ.
13 Nuʼahʉ guí pąhʉ gue rá mʉdi dá zoʼahʉ
de ra mąca noya ngueʼą ndrí hñeni, hangue
rá ngueʼą dá ʼbʉpʉ pa dá zoʼahʉ.
14 Hingá ʉtsaguihʉ nixi gá cujʉ masque
numa hñeni mi xuhñaʼihʉ. Gá ʼracjʉ ntsaya

ha̱, ja ra uɛnda 'nará ɛnxɛ Ajua̱ xqui zøhø. Ne nguí øthʉ ra uɛnda gue go gá umfʉ ntsaya ra Zidada Jesucristo.

15 ¿Habʉ bi ma nú'a̱ ra hma̱te nguí pɛscahʉ? Nugui drí damajua̱ni gue xi nguí ma̱caguihʉ asta nu'bʉ xa za hma̱ha̱ pøde xcá ha̱ihʉ hma̱ha̱ ri dahʉ pa xcá 'racjhma̱hʉ.

16 Nu'bʉ́ ¿te bi ja? ¿Hanja grí ʉtsaguihʉbya? ¿Ha gue grí ʉtsaguihʉbya ngue'a̱ dá xi'a'ihʉ nú'a̱ majua̱ni?

17 'Yobʉ 'ra to'o rí dagui rí du por gue'ahʉ, pe hingue pa ri hñohʉ. Nu'a̱ ne'ʉ, ne gue da 'uec'a'ihʉ de guecje, pa njabʉ go gui tɛnhʉ'ʉ.

18 Nza̱ntho xá hño to'o da nu por gue'ahʉ pe nú'bʉ da nu pa ri hñohʉ. Nugui xi grá tagui grá tu por gue'ahʉ, masque ya hindí 'bʉi con gue'ahʉ.

19 Ma zi cu'ihʉ, ja ra uɛnda ma ba̱tsi'ihʉ ngue'a̱ dá zo'ahʉ de rá noya Ajua̱. Nurá mʉdi ndá zo'ahʉ xi dá sufri, ja ra uɛnda dá tho ya ʉgui ngu nja 'nara 'bɛhña̱ thogui yá ʉgui. Dá thogui njabʉ pa bi za gá 'bʉhʉ ma'ra'yo. Y nubyá xi yopa tu ma mʉi ma'na'qui ngue'a̱ dí ne xi gui camfrihʉ xá hño ra Zidada Jesucristo con gatho ri mʉihʉ.

20 ¡Hindí pa̱di te ga øt'e con gue'ahʉ, hangue ga ne hma̱ha̱ gue núbya 'bestho ga 'bʉi con gue'ahʉ pa ga zo'ahʉ ngu nú'a̱ guí hoñhʉ!

Ra Sara ne ra Agar ri nhyɛcuabi nú'ʉ yoho ya cohi

21 Nú'ahʉ guí ne gui tɛnhʉ ra nda̱xjua ley, xicjʉ: ¿ha gue hinguí pa̱hʉ nú'a̱ ma̱nga ra Nda̱xjua T'ofo?

22 Ja ra Nda̱xjua T'ofo ma̱nga njaua: Ra Abrá bi mɛ'tsa yoho yá t'ʉ. 'Na mrá t'ʉ rá 'bɛgo ra Abrá, ha nu'a̱ ma'na mrá t'ʉ nurá 'bɛhña̱'a̱, y nura 'bɛhña̱'a̱ himrá 'bɛgo.

23 Nurá ba̱tsi ra 'bɛgo bi 'mʉi ngu xi rá 'bʉi gatho ma'ra ya ba̱tsi, hingue bi 'mʉi dega hña̱'ti. Pe nurá ba̱tsi nú'a̱ himrá 'bɛgo bi 'mʉi dega hña̱'ti.

24 Nuya yoho ya na̱na̱ ga hyɛcuahʉ ngu nú'ʉ yoho ya cohi bi 'yøt'a Ajua̱ co ya ja̱'i. Nú'a̱ ra 'bɛhña̱ mrá thuhu ra Agar go gue'a̱ mrá 'bɛgo. Nú'á gue'a̱ ri nhyɛcuaui nú'a̱ ra cohi de rá ley ra Moise bi gohi Ajua̱ co ya xodyo nuni ja ra t'øhø Sinaí. Y nu'ʉ tó'o ri dɛna nú'a̱ ra cohi'a̱ go gue'ʉ 'mɛgo ja rá hmanda ra nda̱xjua ley ngu bi 'mɛgo nehe ra Agar co rá ba̱tsi ja rá hmanda ra Abrá.

25 Ra Agar gue'a̱ 'nara nt'udi de ra t'øhø Sinaí nuni Arabia. Nehe go gue'a̱ 'nara nt'udi de ra Jerusale mapaya nuni habʉ yá hai ya xodyo, ngue'a̱ nuya xodyo ri dɛna nura cohi de ra nda̱xjua ley nú'a̱ bi hoca Ajua̱ ja ra t'øhø Sinaí, y go gue'ʉ bi 'mɛgo ja rá hmanda nú'a̱ ra ley'a̱.

26 Pe ra Sara nú'a̱ ra 'bɛhña̱ himrá 'bɛgo go gue'a̱ 'nara nt'udi de nú'a̱ ra Jerusale bí ja nuni maṉ̃a̱ mahets'i. Y gatho nújʉ dí camfrihʉ go dyá menguhʉ de guehni. Hangue hindyá 'bɛgohʉ ja rá hmanda ra nda̱xjua ley.

27 Nu ja ra Ma̱ca T'ofo bi ma̱nga njaua maya'bʉ de ra Sara ne ra Agar, ne ena:

Johya nú'i hinxcá nda'thi, nixi hinxa 'mʉ ri ba̱tsi;
mafi co ra johya ne con gatho ri mʉi, nú'i hinxcá thogui ya ʉgui ngu thogui nú'ʉ to'o 'bʉ yá ba̱tsi.
Ngue'a̱ nú'i hinguí 'bʉhui ri da̱me bya, pe ña̱'tsi ma'na ma gui pɛ'tsa ri ba̱tsi
que nú'a̱ to'o 'bʉhui ri da̱me bya.

28 Hangue nújʉ zi cuhʉ go guecjʉ yá ba̱tsiguihʉ Ajua̱ ngue'a̱ njabʉ bi ña̱gui'a̱, ngu ra Isaac nehe bi 'mʉi ngue'a̱ njabʉ xqui ña̱gui Ajua̱.

29 Ra Ismae bi 'mʉi ngu xi 'bʉi gatho ya ba̱tsi, y nu'á xi bi ʉtsa ra Isaac nú'a̱ bi 'mʉi dega hña̱'ti. Nepya mapaya njabʉ. Nújʉ stá yopa 'bʉhʉ ma'ra'yo co rá ts'ɛdi ra Ma̱ca Nda̱hi, jacjʉ hma̱ha̱ nú'ʉ to'o ri dɛna ra nda̱xjua ley pa necjʉ hma̱ha̱ ga tɛnhʉ ra nda̱xjua ley ngu tɛni'ʉ.

30 Pe ¿te ma̱nga ra Ma̱ca T'ofo? Ra Abrá bi sipi gue da guui rá 'bɛgo co rá ba̱tsi, ngue'a̱ nurá t'ʉ ra 'bɛgo himbi za bi ts'ocua ra tsogui. Nurá t'ʉ ra Sara nú'a̱ himrá 'bɛgo, nu'á ha̱, go bi ts'ocua ra tsogui.

31 Hangue zi cuhʉ, dí njahʉ ngu rá ba̱tsi nú'a̱ himrá 'bɛgo, hindí njahʉ ngu rá ba̱tsi nú'a̱ mrá 'bɛgo.

5

Ra apostol Pablo unga ra ts'ofo pa hinto da yopa menga ja ra nda̱xjua ley

1 Ra Zidada Jesucristo go gue'ą bi
pøngaguihʉ de ra ndąxjua ley pa ya hinga
'bʉhʉ ja rá hmanda nura ndąxjua ley'ą.
Hangue ma ga zɛdihʉ pa hinga yopa
'mɛgohʉ ja rá hmanda nura ndąxjua ley'ą.

2 'Yøhʉ, núgui drá Pablo dí xi'ahʉ gue
nu'bʉ da thu'ts'a'ihʉ ra señа, nu'bʉ́ ya
hinda za te gui hąñhʉ de ra Zidada Jesu-
cristo.
3 Hangue osta ma da thu'ts'a'ihʉ ra señа,
ngue'ą nu'bʉ da thu'ts'a'ihʉ pɛ'tsi te gui
'yøthʉ nehe gatho ma'ra ya hmanda nú'ʉ
mąnga ja ra ndąxjua ley. Guehna dí yopa
xi'a'ihʉ.
4 'Bʉ guí beñhʉ gue hingui ma gui tuhʉ ra
ts'oqui ja rá thandi Ajuą ngue'ą grí dɛnhʉ
ra ndąxjua ley, nu'bʉ́ ya xcá 'ueguehʉ de ra
Zidada Jesucristo, ne ya xcá 'ueguehʉ de ra
mpøhø nú'ą bi 'racaguihʉ Ajuą po rá dąnga
hmąte pɛscaguihʉ.
5 Pe hinga ma ga mpøhøhʉ ngue'ą drí
dɛnhʉ ra ndąxjua ley. Hina. Nujʉ́ dí
tø'mhʉ gue hinte ma ga tuhʉ ja rá thandi
Ajuą ngue'ą dí camfrihʉ ra Zidada Jesu ne
ngue'ą ra Mąca Ndąhi 'bʉi ja ma corasohʉ.
6 Nújʉ dí camfrihʉ ra Zidada Jesucristo,
hinte ri muui 'bʉ xa thuscaguihʉ ra señа
o hina. Numa jamfrihʉ ri hnequi ja ma
'mʉihʉ po nuya hoga 'bɛfi dí øthʉ dega
hmąte, nu'ą́ hą, go gue'ą ri muui.

7 Nu'ahʉ nguí camfrihʉ hmąhą xá hño.
Nu'bʉ́ ¿hanja guí hophʉ to'o da 'yʉ't'ahʉ pa
guí ne gui 'ueguehʉ de rá mąca noya ra
Zidada Jesu ñepʉ gui tɛnhʉ ra ndąxjua ley?
8 Ajuą bi zohnahʉ pa xcá camfrihʉ, y
hingo gue'ą bi 'yʉ't'a'ihʉ pa guí ne gui
'ueguehʉ de ra mąca noya ñepʉ gui tɛnhʉ
ra ndąxjua ley.
9 Nú'ʉ to'o ʉ't'ahʉ, gue'ʉ nja ngu ra ix-
cajʉni, ngue'ą "co 'na zi tʉi ra ixcajʉni da
japi da ixca gatho ra jʉni".
10 Pe nuguí dí camfri gue nu'ahʉ, co rá
mfats'i ra Zidada, hingui ma gui camfrihʉ
ma'na'ño de nú'ą stá xi'ahʉ. Y nu'ʉ tó'o ri
ts'oc'a ri mfenihʉ ma da duxa ra ts'oqui, dá
ngu'ą dá ngu ra ją'i.

11 Zi cuhʉ, nu'bʉ nugui gra udi thoho
hmąhą nú'ą ra señа øt'a ya xodyo, nu'bʉ́
hindri ʉtsagui hmąhą'ʉ. Pe nu'ʉ́ xi ri
ʉtsagui ngue'ą dí mą gue ga mpøhøhʉ
nsøctho ngue'ą dí camfrihʉ gue ra Zidada
Jesu bi du ja ra pont'i pa bi pøhøguihʉ.
12 ¡Nugui xi dí nehmą da 'uegue de
gue'ahʉ nú'ʉ to'o ri ts'oc'a ri mfenihʉ!
13 Zi cuhʉ, nujʉ́ xa zoncahʉ Ajuą pa ya
hinga 'mɛgohʉ ja ra ndąxjua ley. Pe hingue
ngue'ą hindí 'mɛgohʉ ja ra ndąxjua ley ma
ga øthʉ nú'ą go ga nehʉ. Hina. Nu'ą ga øthʉ
hą, ga mą́dihʉ 'na ngu ma'na, ne ga mfaxhʉ
'na ngu ma'na.
14 Da za ga cumplihʉ gatho nú'ą mąnga
ra ndąxjua ley 'bʉ ga øthʉ nuna hmandaną,
ena: "Mądi ri miqu'eiui ne su ngu grí nsu
sɛhɛ."
15 Pe nu'bʉ drí 'ñʉtsahʉ ne drí ntunhʉ 'na
ngu ma'na, nu'ą́ hą, ma ga nhuatihʉ 'na
ngu ma'na.

Yá 'bɛfi nú'ą to'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, y yá 'bɛfi nú'ą to'o ø'tua rá paha ra Mąca Ndąhi

16 Dí xi'ahʉ gue ga 'yohʉ ngu nú'ą utcahʉ
ra Mąca Ndąhi. Ha nu'bʉ ga 'yohʉ ngu
nú'ą utcahʉ ra Mąca Ndąhi, hinga ma ga
umbabihʉ rá paha ma ndo'yohʉ.
17 Ngue'ą nurá paha ma ndo'yohʉ ri
ncontraui rá paha ra Mąca Ndąhi, y nurá
paha ra Mąca Ndąhi ri ncontraui rá paha
ma ndo'yohʉ. Nuri yohoya ri ntuhni ja ma
mfenihʉ, hangue rá ngue'ą hingui tsa ga
øthʉ nú'ą dí beñhʉ ga øthʉ.
18 Pe nu'bʉ dí 'bʉhʉ ja rá hmanda ra Mąca
Ndąhi, ya hingo dí 'bʉhʉ ja rá hmanda ra
ndąxjua ley.
19 Nu'ą tó'o ø'tua rá paha rá ndo'yo,
fąditho nuya ts'o'bɛfi øt'e: ra zinga
medinthąti, xi ra 'ñe'bɛhña, øt'a ra nts'ʉdi,
ne øt'a gatho nú'ą go da ne.
20 Nura ją'i'ą xøcambeni ya c'oi ne cam-
fri ra nt'ete, ra 'yʉtsate ne ra 'yøt'atuhni,
nzątho ne go da nsɛhɛ, ra cuɛ, ra nehmyą,
ri ho to da ntsanoyaui, ra 'yʉ'tate ne 'ueca
ya ją'i.
21 Ri hyøca ya t'øt'e, ra hyote, ra tixfani,
ne øt'a ya ts'ot'øt'e ora ri ti, ne øt'a ma'ra
ya ts'ot'øt'e nguyatho. Dí xi'ahʉ ma'na'qui
ngu ya stá xi'ahʉ gue nu'ʉ tó'o xi ri ho da
'yøt'a nuya t'øt'eya, hinda za da 'mʉ nuni
mahets'i habʉ bí manda Ajuą.
22 Pe nu'bʉ ga 'yohʉ ngu nú'ą utcahʉ ra
Mąca Ndąhi, nu'bʉ́ ga pɛ'tshʉ ra hmąte,

ra johya, ra hoga'mʉi, ra nts'ɛtuate, ra t'equ'ei, ra hoga paha, ra jamfri,
23 ra hñojạ'i, ra ntsuni. Guehya gatho ri 'racjʉ ra Mạca Ndạhi. Y nura ley hingui xicjʉ gue hinga øthʉ nuya t'øt'eya.
24 Nújʉ ya stá camfrihʉ ra Zidada Jesucristo, ya hindí umfʉ rá paha ma ndo'yohʉ ngue'ạ ya stá pont'ihʉ ma ndo'yohʉ, y nubyá ya stá tsohʉbʉ ya ts'omfeni ndí pɛ'tshʉ.
25 Nubyá nura Mạca Ndạhi go gue'ạ 'bʉi ja ma corasohʉ. Hangue ma ga 'yohʉ ngu nú'ạ utcahʉ'ạ.
26 Hinga ma ga 'ñets'ihʉ, y nixi ga nxastehʉ 'na ngu ma'na, y nixi ga hyøcuahʉ nú'ạ pɛ'tsa ma'ra ma cuhʉ.

6

Ga mfaxhʉ 'na ngu ma'na

1 Zi cuhʉ, nu'bʉ 'nara cu sta dạmfri da 'øt'a 'nara ts'oqui, nújʉ dí 'yohʉ ngu nú'ạ utcahʉ ra Mạca Ndạhi, ma ga zofohʉ nura cu'ạ co ra hmạte pa da yopa mengui. Ga jamasuhʉ de guecsɛhɛhʉ nehe, pa hinga øthʉ 'nara ts'oqui nehe.
2 Ma ga mfaxhʉ 'na ngu ma'na ga hñạcua 'bats'ihʉ, pa njabʉ ga øthʉ nú'ạ ri mandaguihʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo gue ga mádihʉ 'na ngu ma'na.
3 Pe nu'bʉ 'nara cu ri 'ñets'i gue xi ma'na ra dạngui que ma'ra, nura cu'ạ ri hñat'a sɛhɛ, ne hinga majuạni ra dạngui ngu beñ'ạ.
4 Hangue cada 'na de guecjʉ ga hanthʉ xá hño nú'ạ dí pɛfihʉ. Nu'bʉ́ hạ, da za ga johyahʉ de nú'ạ gra 'bʉhʉ, hingue ga 'ñets'ihʉ ga eñhʉ gue ma'na dí 'bʉhʉ xá hño que ma'ra.
5 Ngue'ạ cada 'na ri hñạsɛ rá 'bats'i, ne ma da dạdisɛ.
6 Nu'ạ tó'o t'utuabi rá noya Ajuạ, mahyoni da umba 'nara hoga mfats'i nú'ạ to'o utuate.
7 Hinda ma da hyacjʉ ma mfenihʉ. Ajuạ hingui tsa to dí 'ñeni. Gatho nú'ạ ga pothʉ, gue'ạ ma ga xofohʉ.
8 Nu'bʉ nújʉ ga umfʉ rá paha ma ndo'yohʉ ne ga øthʉ ya ts'oqui, nu'bʉ́ ga xofohʉ ra du pa nzạntho. Pe nu'bʉ ga ø'tuahʉ rá paha ra Mạca Ndạhi ne ga øthʉ ra hñojạ'i, nu'bʉ́ ga xofohʉ ra te pa nzạntho.
9 Hangue hinga tsayahʉ ga øthʉ ra hñojạ'i, ngue'ạ ma da zø ra pa ga hạnga ma sofohʉ, nú'bʉ hinxa zabiguihʉ.
10 Hangue núbya ja ma ts'ɛdihʉ, gatho ya jạ'i ga ø'tuabihʉ ra hño, ma'na nuya gamfri.

'Nara ñạ'tsa ts'ofo ne ra nzɛnjua pa ya cu

11 Hyanthʉ hangu yá ndạngui ya letra dí op'ahʉbya co ma 'yɛ sɛhɛ.
12 Nú'ʉ to'o ri manda da thu'ts'ahʉ ra seña, go gue'ʉ ne da pønga yá hmi co ya xodyo. Nu'ʉ́ da nehmạ gue da thu'ts'ahʉ ra seña pa njabʉ hinda t'ʉtsa'ʉ. Ngue'ạ 'bʉ da mạñ'ʉ gue ga mpøhøhʉ nsøctho 'bʉ ga camfrihʉ gue ra Zidada Jesu bi du ja ra pont'i pa bi pøhøguihʉ, nu'bʉ́ da t'ʉtsa'ʉ.
13 Pe nixi gue'ʉ, masque thu'tsua ra seña ja yá ndo'yo, pe hingui øt'a gatho nú'ʉ ma'ra ya hmanda mạnga ja ra ndạxjua ley. Pe nu'ʉ́ da nehmạ gue ne'ahʉ da thu'ts'a'ihʉ ra seña pa njabʉ da johya'ʉ ngue'ạ ya gui 'yøthʉ ngu øt'ʉ.
14 Pe nugui ga johya nsøctho ngue'ạ ma Zidadahʉ ra Jesucristo bi du ja ra pont'i pa bi pøhøguihʉ, hingue ga johya de ma'ra ya t'øt'e. Nu mi du'ạ ja ra pont'i, ja ra uɛnda nequi dá tuga, y nubyá ya stá tsopʉ gatho ya t'øt'e de ra ximhai, y pa guequibya ya hinte ri muui nuya t'øt'e'ʉ.
15 Nújʉ dí camfrihʉ ra Zidada Jesucristo, hinte ri muui 'bʉ xa thuscaguihʉ ra seña o hina. Numa 'ra'yo 'mʉihʉbya hạ, go gue'ạ ri muui.
16 Y nú'ahʉ guí camfrihʉ nehe ngu núna dí mạ, Ajuạ da hñup'a ri mʉihʉ ne da mɛ'ts'ahʉ ra huecate. Y nújʉ dí camfrihʉ go guecjʉ majuạni rá hniniguihʉ Ajuạ.
17 Pa rí 'ñepʉ hindí ne to da tsøtca ma mʉi, ngue'ạ nugui dí hạ ja ma ndo'yo ya seña de ya mfɛi bi t'aqui ngue'ạ dí pɛpabi ra Zidada Jesu.
18 Ma Zidadahʉ ra Jesucristo da max'a'ihʉ, zi cuhʉ. Njabʉ gue'ạ.

RA EFESIO
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ą BI 'YOPABI YA GAMFRI ME EFESO

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Efeso

1 Núgui drá Pablo rá apostolgui ma zi Hmuhн ra Jesucristo. Ajuą go rá paha'ą pa bi hñuxcagui dega apostol. Dí op'ahн nú'ahн zi cuhн guí 'bнhнbн Efeso guí camfrihн ma zi Hmuhн ra Jesucristo ne yá mεti'ihн Ajuą.

2 Ajuą ma Dadahн ne ma zi Hmuhн ra Jesucristo da jąp'ahн ne da max'ahн pa gui 'bнhн te rá 'ñentho.

Ajuą xa jąpi nú'н to'o xa gamfri ra Zidada Jesucristo

3 Ga xøcambenihн Ajuą ma Dadahн nú'ą to rá Dada nehe ma zi Hmuhн ra Jesucristo, ngue'ą nu'ą́ xa 'racjн gatho nú'н ya jąpi ja pa guecjн ngue'ą dí 'nathohн co ma zi Hmuhн ra Jesucristo, ja ra uεnda ya dí 'bнhн con gue'ą nuni mahets'i.

4 Ante da hyoca nuna ra ximhai, nu'ą́ ya xqui huancahн pa ga 'nathohн co ma zi Hmuhн ra Jesucristo, pa njabн strá nt'axiguihн ne hingra pε'tshн ni 'nara ts'oqui ja rá thandi'ą.

5 Ante da hyoca ra ximhai, nu'ą́ ya xqui hñuxcahн po rá dąnga hmąte pa bi jabątsiguihн'ą. Hangue bá pεhna ma zi Hmuhн ra Jesucristo pa bi njabн ngu nú'ą xqui hñuxcahн. Gue'ą rá paha'ą, hangue bi beni njabн da 'yøt'e.

6 Nú'ą́ po rá hñoją'i bá pεncahн rá hmąca T'н pa bi jabątsiguihн, pa njabн nujн xi ga e'tsuahн rá nsu po nú'ą ra hñoją'i pεscaguihн.

7 Ngue'ą po rá hñoją'i bá pεhna rá hmąca T'н pa bi manga rá ji ja ra pont'i, y njabн bi gutca ma thaihн'ą, ne bi pungahн gatho ma ts'oquihн ngue'ą ya dí 'nathohн con gue'ą.

8 Nehe ngue'ą ra dąngui rá hñoją'i pa guecaguihн hangue bi 'racjн ndunthi ra mfeni ne ra mfądi,

9 pa bi za dá pąhн nú'ą himi fądi ma'mεt'o nú'ą xqui beni da 'yøt'e'ą de rá paha sεhε. Y go bi hñuxa ma zi Hmuhн ra Jesucristo pa go da 'yøt'e gatho ngu nú'ą xqui beni maya'bн.

10 Nú'ą́ go gue'ą ma da ndą de gatho nú'н bí 'bн mahets'i ne nú'н 'bнcua ja ra ximhai. Go gue'ą xqui beni Ajuą da 'yøt'e. Y ma da njabн nú'ą ra pa'ą ngu xa beni Ajuą da nja.

11 Ajuą bi huancahн desde rá mнdi pa dyá bątsiguihн'ą pa da 'racjн gatho ngu nú'ą xqui beni da 'racjн ngue'ą dí 'nathohн co ma Zidadahн ra Jesucristo. Gue'ą xqui beni da 'yøt'e Ajuą, ne nu'ą́ øt'e ngu nú'ą xa beni ne ngu nú'ą ri ho'ą da 'yøt'e.

12 Ajuą bi 'yøt'a njabн pa núje dyá mнdi gamfrihe de ma zi Hmuhн ra Jesucristo ga e'tsuahe rá nsu'ą, pa njabн ma'ra da nsunda'ą nehe.

13 Y nu'ahн nehe ya xcá 'yøtuahн rá noya'ą nú'ą xicjн hanja da za grá mpøhøhн, ne xcá camfrihн. Hangue nubyá guí 'nathohн nehe co ma Zidadahн ra Jesucristo ne guí e'tsuahн rá nsu Ajuą nehe. Ne ra Mąca Ndąhi 'bнi ja ri corasohн nehe, ngu nú'ą xqui ñątcahн Ajuą da 'racjн. Y nú'ą́ go gue'ą 'nara señа gue ya yá bątsiguihн Ajuą ngue'ą 'bнi ja ma corasohн.

14 Nehe ngue'ą ra Mąca Ndąhi 'bнi con guecjн dí pąhн gue Ajuą ma da 'racjн nehe gatho nú'ą xa ñątcahн da 'racjн nu stí zixcahн de nuna ra ts'oximhai pa ma grá 'bнhн 'nadbн con gue'ą. Gatho gue'ą da 'yøt'a Ajuą pa ma'na dra nsunda'ą ne da t'e'tsua rá nsu.

Ra apostol Pablo apa Ajuą pa da umba ra mfądi ya gamfri

15 Nuguí stá øde gue xcá camfrihн ma Zidadahн ra Jesucristo, nehe stá øde de nú'ą ra hmąte guí pε'tsuahн gatho nú'н ma'ra yá bątsi Ajuą.

16 Hangue desde dá øde njabн, cada dí apa Ajuą por gue'ahн, hindí tsaya ga umbabi njamądi'ą por gue'ahн.

17 Ajuą ma Dadahн go guesε'ą xá nsunda ne go gue'ą bá pεhna ma zi Hmuhн ra Jesucristo pa bi 'ñutcaguihн tengu rá 'mнi'ą, dí apabi gue da 'ra'ahн ra mfądi ne ra hoga mfeni co rá ts'εdi ra Mąca Ndąhi, pa ma'na da za gui pąhн'ą.

18 Nehe dí apabi'ạ da xoc'a ri mfenihʉ pa gui pạhʉ xá hño gue dí tø'mhʉ ga 'bʉhʉ con gue'ạ ngue'ạ bi zoncahʉ pa dyá mɛtiguihʉ'ạ. Nehe dí apabi pa gui pạhʉ tengu yá nsunda nuya hño xa ñạtcahʉ da 'racjʉ ngue'ạ yá bạtsiguihʉ'ạ.
19 Nehe dí apabi'ạ pa gui pạhʉ hangu rá ndạngui rá ts'ɛdi'ạ. Y nura ts'ɛdi'ạ gue'ạ faxcahʉ nújʉ stá camfrihʉ'ạ.
20 Y guet'ạ rá dạnga ts'ɛdi Ajuạ bi japi bi yopa nte ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ne bi japi bi nangui de habʉ xqui nt'agui. Nepʉ bá umba rá hudi ja rá 'ñɛi'ạ nuni mahets'i.
21 Nehe bi hñuts'i'ạ pa da ndạ de gatho ya ndạ, ne de gatho nú'ʉ to'o hạ ra ts'ʉtbi ne ra ts'ɛdi ne ra hmanda nuua ja ra ximhai ne nuni mahets'i. Nehe bi umba 'nara nsu nú'ạ xi ra dạngui de gatho ma'ra ya nsu nú'ʉ ja ne nú'ʉ ma da nja.
22 Nehe bi hñuts'i pa da ndạ de gatho nú'ạ te ja ne nú'ʉ 'bʉi. Nehe bi thuts'i'ạ pa go dra ñạxu de ra nijạ, y nujʉ go guecjʉ rá nijạguihʉ'ạ.
23 Ha nújʉ rá nijạguihʉ'ạ go guecjʉ rá ndo'yoguihʉ nehe, hangue con guecjʉ ri nxøgue rá ndo'yo'ạ, ne dí ohʉ ja rá 'yɛ'ạ, ne o ja rá 'yɛ gatho nú'ạ te ja ne nú'ʉ 'bʉi.

2

Nu'ʉ tó'o xa gamfri, xa mpøhø po rá hñojạ'i Ajuạ

1 Nu'ahʉ xqui 'mɛdihʉ hmạhạ ma'mɛt'o ja ya ts'oqui ne nguí øthʉ ya nts'o'mʉi, pe Ajuạ ya xa 'ra'ahʉbya 'nara 'ra'yo te.
2 Nu'ahʉ nguí øthʉ ya ts'oqui ngue'ạ ngrí dɛnbahʉ rá 'mʉi ra ximhai, ne nguí ø'tuahʉ rá paha ra ndạ de ya ts'ondạhi nú'ạ ri mpɛfi ja yá mfeni nú'ʉ hingui øta Ajuạ.
3 Ma'mɛt'o gathoguihʉ ndí 'bʉhʉ nehe ngu gra 'mʉ'ʉ, ne ndí ø'tuahʉ yá ts'onc'at'i ma ndo'yohʉ, ne ndí øthʉ gatho nú'ạ ndí benga ja ma mfenihʉ xá nts'o. Hangue nujʉ́ hønsɛ rá cuɛ Ajuạ ndí tø'mbahʉ xa zʉcjʉ ngu nú'ạ ma da zʉdi nú'ʉ hingyá gamfri.
4 Pe Ajuạ xi ra dạngui rá nthecate ne rá hmạte pa guecaguihʉ.
5 Hangue ngu bi japi bi yopa nte ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, njabʉ nehe bi 'racjʉ ma 'ra'yo tehʉ, ngue'ạ ya stí 'mɛhmạhʉ ja ma ts'oquihʉ, ja ra uɛnda ya stí tuhmạhʉ. Hangue po rá hñojạ'i Ajuạ bi pøhøguihʉ.
6 Nehe ngu bi gʉxa ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo de habʉ xqui nt'agui, njabʉ nehe bi gʉxcahʉ, ne ja ra uɛnda ya dí hudihʉ co ma zi Hmuhʉ nuni mahets'i, ngue'ạ ya dí 'nathohʉ con gue'ạ.
7 Bi 'yøtcahʉ njabʉ pa nuya pa bra 'ñepʉ ma da fạdi tengu rá ndạngui rá hñojạ'i bi mɛscahʉ, ne tengu ra hño bi 'yøtcahʉ ngue'ạ bá pɛhna ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo pa bi pøhøguihʉ.
8 Ajuạ po rá hñojạ'i bi pøhøguihʉ ngue'ạ dá camfrihʉ, y hingue de guecsɛhʉ, nu Ajuạ go guesɛ bi 'yøt'a gatho pa bi pøhøguihʉ.
9 Hinto xa mpøhø po 'nara hoga 'bɛfi xa 'yøt'e, pa njabʉ hinda za to da 'ñets'i.
10 Ajuạ go gue'ạ bi hogaguihʉ ma'ra'yo ngue'ạ ya dí 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Y bi hogaguihʉ ma'ra'yo pa da za ga øthʉ gatho nú'ạ xá hño ngu nú'ạ xqui beni Ajuạ maya'bʉ ga øthʉ.

Nú'ʉ ya xodyo ne nú'ʉ hingyá xodyo ya bi mạ́di po ra Zidada Jesucristo

11 Hangue por gue'ạ nú'ahʉ hingyá xodyohʉ oguí pumfrihʉ gue desde maya'bʉ gatho nú'ʉ ya jạ'i himyá xodyo mi 'bʉi yabʉ de Ajuạ, ne nixi himi pɛ'tsa ra seña ja yá ndo'yo ngu pɛ'tsa ya xodyo. Hangue nuya xodyo xi bi ʉtsa'ihʉ ne bi hñump'ahʉ gue gyá jạ'ihʉ dega 'ñạseña, masque nura seña'ạ go 'nara jạ'itho nú'ạ to øt'e.
12 Ma'mɛt'o nguí 'bʉhʉ yabʉ de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne nguí 'bʉhʉ 'nambʉ de ya me Israel nú'ʉ to'o ya xodyo. Nu'ahʉ himri 'ñep'ahmạhʉ nú'ạ ra cohi bi 'yøt'a Ajuạ co ya me Israel, nixi hingo mri mɛtihʉ nú'ạ xqui hñạ'tuabi'ʉ. Nixi te nguí tø'mahmạhʉ ngu nú'ạ guí tø'mhʉbya, ne nixi nguí pạhmạhʉ Ajuạ.
13 Ma'mɛt'o nu'ahʉ nguí 'bʉhʉ yabʉ de Ajuạ, pe nubya ya gá jonihʉ con gue'ạ ngue'ạ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi manga rá ji po rá ngue'ahʉ ne ya guí 'nathohʉ con gue'ạ.
14 Núje dyá xodyohe ne nú'ahʉ hingyá xodyohʉ, po rá du ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi huata nú'ạ ra nthaqui dega nt'ʉtsate xqui 'uegahʉ. Y bi 'yøt'e pa dá 'nada ra hninihʉ ne pa dá mạ́dihʉ.

15 Nu mi du ja ra pont'i'ạ, gue'bʉ bi
huata nú'ạ ra nt'ʉtsate, ngue'ạ gue'bʉ bi
hñạcua rá ts'ɛdi ra ndạxjua ley con gatho
yá hmanda ne yá nzại. Hangue de nú'ʉ
yoho ya hnini, nu'ạ́ bi hyoca 'nada ra hnini
ngue'ạ ya bi 'natho con gue'ạ. Hangue ya
bi za bi mạ́di'ʉ.
16 Nu mi du ja ra pont'i'ạ, gue'bʉ bi huata
nú'ạ ra nt'ʉtsate mi pɛ'tsa nú'ʉ yoho ya
hnini'ʉ. Hangue nubyá bi za bi mạ́di'ʉ ne
bi za bi mạ́di'ʉ nehe co Ajuạ, ngue'ạ ya bi
'nada ra ndo'yo'ʉ co ra Zidada Jesucristo.
17 Hangue numa zi Hmuhʉ ra Jesucristo
bi 'ñehe pa bi zocaguihʉ ne bi xicjʉ gue
ya bi za dá mạ́dihʉ co Ajuạ, nú'ahʉ nguí
'bʉhʉ yabʉ de gue'ạ ne núje dyá xodyohe
ndí 'bʉhe guetbʉ de gue'ạ.
18 Y nubyá ngue'ạ ma zi Hmuhʉ ra Je-
sucristo bi du por guecjʉ, gathoguihʉ ngu
ya xodyo ngu nú'ʉ hingyá xodyo da za ga
jonihʉ co Ajuạ ma Dadahʉ co rá ts'ɛdi ra
Mạca Ndạhi nú'ạ xa t'acjʉ mahyɛgui.
19 Hangue por gue'ạ nu'ahʉ ya hinguí
'na'ñohʉ nixi gyá nzøhøhʉ, ngue'ạ nubyá
ya gyá menguhʉ de ja rá hnini Ajuạ nehe,
ne yá bạtsi'ihʉ nehe'ạ ngu gatho ma'ra ya
gamfri.
20 Y mahyɛgui ya dí 'bʉhʉ ja rá nijạ Ajuạ.
Nurá nijạ Ajuạ nja ngu 'nara ngu thoqui.
Numa zi Hmuhʉ ra Jesucristo nja ngu ra
mʉdi do xa 'bɛgui pa bi thoqui ra nijạ, y
núje dyá apostolhe ne nú'ʉ ma'ra yá 'mɛhni
Ajuạ go guecje dí njahe ngu dyá mʉdi
jạdohe, ha nu'ahʉ guí njahʉ ngu ya do ri
he'tsa nú'ạ ra jạdo.
21 Y ngu 'nara ngu rí bøts'e mahyɛgui
yá jạdo, y nura mʉdi do go gue'ạ ri
ndude gatho rá hñʉ ra ngu, njabʉ necjʉ
rá nijạguihʉ Ajuạ 'yo grá ntehʉ. Ne dí
'yohʉ co 'nada ra mfeni co ma zi Hmuhʉ
ra Jesucristo, y nú'ạ́ go gue'ạ ri 'racjʉ ra
ts'ɛdi pa nújʉ rá nijạguihʉ Ajuạ ga 'bʉhʉ
strá nt'axi.
22 Ngu'ahʉ nguje dí 'nathohʉ co ma zi
Hmuhʉ ra Jesucristo ne go grá 'yo grá ntehʉ
mahyɛgui con gatho ma'ra ya gamfri pa
drá mạca nijạguihʉ Ajuạ habʉ da za da 'mʉi
rá Mạca Ndạhi Ajuạ.

3

Ra apostol Pablo bi thuts'i pa da xipa rá noya Ajuạ nú'ʉ to'o himyá xodyo

1 Hangue ringue'ạ dí apabi Ajuạ por
gue'ahʉ, núgui drá Pablo dí jot'ua fadi
ngue'ạ dí pɛpabi ma zi Hmuhʉ ra Jesu-
cristo, ne ngue'ạ dí zo'ahʉ de gue'ạ, nú'ahʉ
hingyá xodyohʉ.
2 Øde ya guí pạdihʉ gue Ajuạ po rá
hñojạ'i xa 'bɛpcagui pa ga xi'ahʉ de rá mạca
noya'ạ.
3 Nú'ạ́ go guesɛ'ạ bi xicagui pa go dá
pạdi nú'ạ mi beni'ạ, y nú'ạ bi xicagui himi
fạditho. Y go gue'ạ ya stá op'ahʉ masque co
'na yoho ya noya ja nuna cartanạ.
4 Y nu xcrí hñe'thʉ, ma da zo ri mfenihʉ
gue Ajuạ go bi xicagui nú'ạ mi beni go da
'øt'a ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
5 Y nú'ạ bi xicagui hinto xqui bạdi
ma'mɛt'o. Pe nubyá hạ, po rá Mạca Ndạhi
Ajuạ stá pạhe nú'ạ mi beni'ạ, núje dyá
'mɛhnihe de gue'ạ ne dí mạmfe rá noya'ạ.
6 Ne guehna nú'ạ bi xicagui Ajuạ gue
nú'ʉ hingyá xodyo ya da za da mbạtsi
de Ajuạ nehe, mahyɛgui ngu ya xodyo.
Hangue núje dyá xodyohe ne nú'ahʉ
hingyá xodyohʉ ya dí 'nada ra ndo'yohʉ co
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Ne gathoguihʉ
go ma mɛtihʉ nú'ʉ yá hñạ'ti Ajuạ ngue'ạ dí
'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ne
dí camfrihʉ ra mạca noya.
7 Y nú'ạ ra mạca noya'ạ go xa hñuxcagui
Ajuạ pa ga xi'ahʉ'ạ. Gue'ạ ra mạca 'bɛfi
bi 'racagui Ajuạ po rá hñojạ'i co rá dạnga
ts'ɛdi.
8 Pa guequi dí beni gue hinte drí muui
de gatho ma'ra ya cu. Pe Ajuạ po rá hñojạ'i
bi 'racagui nuna ra hoga 'bɛfi pa ga xi'ahʉ
nú'ahʉ hingyá xodyohʉ de gatho ya dạnga
jạpi nú'ʉ drí t'acjʉ ngue'ạ dí camfrihʉ ma
zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Xi ndunthi'ʉ, ne
hinda za ga pạhʉ hangu yá ndunthi'ʉ.
9 Y Ajuạ xa 'bɛpcagui ga xipabi gatho
ya jạ'i nú'ạ xqui beni maya'bʉ ne hinxqui
'ñuditho. Nehe go guet'ạ Ajuạ bi hyoca
gatho nú'ạ te ja ne gatho nú'ʉ 'bʉi.
10 Nú'ạ mi beni Ajuạ hinxqui 'ñudi
maya'bʉ, pe nubyá hạ, ya xa 'ñutcaguihʉ
nújʉ rá nijạguihʉ'ạ. Y po rá nguecjʉ, asta
nuya ɛnxɛ nú'ʉ bí hạ ra ts'ɛdi nuni mahets'i
ya pạdi nehe'ʉ nú'ạ xqui beni Ajuạ.

11 Ngu nú'ạ xqui beni Ajuạ maya'bʉ gue'ạ
bi nja, y numa zi Hmuhʉ ra Jesucristo xqui
thuts'i pa go gue'ạ da 'ñehe da 'yøt'a nú'ạ
xqui beni Ajuạ.
12 Nújʉ dí 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo hangue dí pɛ'tshʉ ra nsɛqui ga
ñạhʉ co Ajuạ nsi ra ntsu ni ra ntsa ngue'ạ
dí camfrihʉ'ạ.
13 Hangue oguí tu ri mʉihʉ ngue'ạ dí tho
ya ts'othogui por gue'ahʉ. Nu'ạ gui 'yøthʉ,
johyahʉ, ngue'ạ nú'ạ dí thogui go 'nara hño
pa gue'ahʉ.

Rá hmạte ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo

14 Hangue ringue'ạ drí ndandiñạhmu ja
rá thandi Ajuạ ma Dadahʉ nú'ạ to'o rá
Dada ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
15 Go guet'ạ rá Dada nehe gatho nú'ʉ to'o
camfri ne 'bʉcuatho ja ra ximhai ne nú'ʉ ya
bí 'bʉi nuni mahets'i.
16 Go gue'ạ ma Dadahʉ nú'ạ to'o xi ja
ndunthi yá jạpi pa da 'racjʉ, dí apabi
da 'ra'ahʉ ndunthi ra ts'ɛdi po rá Mạca
Ndạhi'ạ.
17 Nehe dí apabi gue da zɛdi ri jamfrihʉ
pa da 'mʉi xá hño ri corasohʉ ngue'ạ ja
guehni 'bʉi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne
pa gui 'bʉhʉ xá hño ja rá hmạte Ajuạ, nja
ngu ya 'yʉza ri cʉna mbo ra hai.
18 Nehe dí apabi Ajuạ pa da za gui pạhʉ
xá hño hangu rá ndạngui ne rá nsunda rá
hmạte ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ngu dí
apabi da bạdi nehe gatho ma'ra ya gamfri.
19 Dí apabi pa gui pạtuahʉ rá hmạte'ạ,
masque nurá hmạte ma'na ra dạngui que
ma mfenihʉ. Nehe dí apabi Ajuạ gue xi
da 'yoda ri mfenihʉ'ạ, pa njabʉ da za gui
hñạñhʉ gatho nú'ạ ne da 'ra'ahʉ'ạ, ne gui
'bʉhʉ ngu gra 'mʉi'ạ.
20 Nubyá drá nsunda Ajuạ nú'ạ to'o hạ
ra ts'ɛdi pa ma'na xi da 'yøt'a ndunthi de
gatho nú'ạ dí aphʉ ne nú'ạ dí beñhʉ ngue'ạ
nu'ạ́ xi ja rá ts'ɛdi, y nurá ts'ɛdi'ạ ri mpɛfi ja
ma corasohʉ.
21 ¡Nújʉ rá nijạguihʉ Ajuạ ne drí 'nathohʉ
co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, nzạntho ga
nsundahʉ Ajuạ desde nubya y pa nzạntho!
Njabʉ gue'ạ.

4

Dí 'nathohʉ po ra Mạca Ndạhi

1 Nuguí dí jot'ua fadi po rá noya ma zi
Hmuhʉ, hangue hñuxhʉ nt'øde xá hño núna
dí xi'ahʉ. Dí bạnte'ihʉ gue gui 'yohʉ xá hño
ngu rí 'ñehe ngue'ạ Ajuạ xa zohn'ahʉ pa
dyá bạtsi'ihʉ'ạ.
2 Ogrí 'ñets'ihʉ. Mpɛ'tsuahʉ ra t'equ'ei 'na
ngu ma'na, ne ntsɛtuahʉ 'na ngu ma'na, ne
mạ́dihʉ 'na ngu ma'na.
3 Nu'ahʉ guí 'nathohʉ ngue'ạ ra Mạca
Ndạhi 'bʉi ja ri corasohʉ, hangue 'yøthʉ ra
ts'ɛdi pa gui pɛ'tshʉ 'nada ra mfeni ne gui
'bʉhʉ co ra hoga'mʉi.
4 Nujʉ́ dí 'nada ra ndo'yohʉ co ma zi
Hmuhʉ. 'Nada ra Mạca Ndạhi 'bʉi ja ma
corasohʉ. Ajuạ xa zoncahʉ pa ga pɛ'tshʉ
'nada ra nthø'mate.
5 'Nada ma zi Hmuhʉ dí xøcambenihʉ.
'Nada ra jamfri dí pɛ'tshʉ. 'Nada ra sistehe
stá hạñhʉ.
6 'Nat'a Ajuạ 'bʉi, ne go gue'ạ ma Dadahʉ
ne ra Dada de gatho nú'ʉ ma'ra to'o cam-
fri'ạ. Y nú'ạ́ go gue'ạ ri manda de gatho,
ne go gue'ạ 'bʉi con guecjʉ, ne 'bʉi ja ma
corasohʉ cada 'na de guecjʉ.
7 Cada 'na de guecjʉ ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo xa 'racjʉ 'nara 'bɛfi pa ga pɛhʉ
y nehe bi 'racjʉ ra mfạdi ne ra ts'ɛdi pa ga
pɛhʉ nú'ạ ra 'bɛfi xa 'racjʉ.
8 Hangue bi nja ngu nú'ạ mạnga ja ra
Mạca T'ofo habʉ ena:
Ma zi Hmuhʉ bi ntạte de nú'ạ to'o xqui
ntạtehmạ, nepʉ bi yopa mengui pa
mahets'i,
ne de guehni bá pɛmpa ra ts'ɛdi ya jạ'i pa bi
umba yá 'bɛfi cada 'na.
9 ¿Te rí bøni da 'ñena nú'ạ ra noya ena
gue ma zi Hmuhʉ "bi yopa mengui pa ma-
hets'i"? Ne da 'ñena gue nu'ạ́ mbi 'bʉ ma-
hets'i nepʉ bá cại pa guecua ja ra ximhai.
10 Y nú'ạ bá cại pa guecua ja ra ximhai,
go guet'ạ bi yopa menga mahets'i pa da
manda gatho nú'ạ te ja ne nú'ʉ 'bʉi.
11 Nú'ạ́ bi 'racjʉ ma 'bɛfihʉ ne bi 'racjʉ ra
mfạdi ne ra ts'ɛdi pa ga mpɛhʉ ja rá 'bɛfi'ạ.
Bi hñuxcaguihʉ 'ra dega apostol, ma'ra pa
da mạmba rá noya Ajuạ, ma'ra pa da zofo
ya jạ'i, ma'ra pa da ma'yo ja ya nijạ, y nu
ma'ra pa da nxahnate ja ya nijạ.
12 Hangue numa zi Hmuhʉ njabʉ bi
hñuxa nú'ʉ ya mɛfi'ʉ co 'rama'na'ño yá 'bɛfi
bi umbi pa da maxa gatho ma'ra ya cu, pa

njabн nehe nú'н ma'ra ya cu da mεfi nú'ą̱ ra 'bεfi xa t'umbi. Nú'ą́ bi 'yøt'a njabн pa ma'na da te rá niją̱.

13 Hangue njabн drí mfaxhн 'na ngu ma'na, asta hinga camfrihн xá hño co 'nada ra mfeni, ne asta hinga pą̱hн xá hño ma zi Hmuhн ra Jesucristo rá T'н Ajuą̱, ne asta hinga 'bнhн xá hño ngu gra 'mн'ą̱.

14 Ya hinga njahн ngu ya bą̱tsi rí maua rí mani pa go ga tεnhн ma'ra ya nt'utuate nú'н xa bensε ya ją̱'i ja yá ts'omfeni ne utcaguihн 'ñena xi majuą̱ni nú'ą̱ udi pa da hyacjhmą̱hн.

15 Nu'ą̱ mahyoni ga øthн, ga sigui ga tεnhн nú'ą̱ xi majuą̱ni co ndunthi ra hmą̱te, pa njabн ma'na ga 'bнhн xá hño ngu gra 'mн ma zi Hmuhн ra Jesucristo nú'ą̱ to ra ñą̱xu de ra niją̱.

16 Nura niją̱ nja ngu rá ndo'yo 'nara ją̱'i ri mpεfi mahyεgui. Numa zi Hmuhн ra Jesucristo go gue'ą̱ ra ñą̱xu de gatho, ne go gue'ą̱ 'racjн ra ts'εdi pa ga pεhн nú'ą̱ ra 'bεfi xa 'racjн'ą̱. Ha nujú drí mpεfihн mahyεgui ne drí mfaxhн 'na ngu ma'na ne drí mą́dihн 'na ngu ma'na. Hangue njabн ma'na rí te rá niją̱ Ajuą̱.

Ga 'bнhн 'nara 'ra'yo 'mнi ngue'ą̱ dí camfrihн ra Zidada Jesucristo

17 Dí 'bεp'ahн de rá thuhu ma Zidadahн, ne dí xi'ahн gue oguí 'yohн ngu gra 'ño nú'н hingyá gamfri, ngue'ą̱ gatho nú'ą̱ benga ja yá mfeni'н hinte ri muui,

18 ne xa zo ra 'bεxuui ja yá mfeni. Nu'ú hinxa ne xa bą̱di nú'ą̱ majuą̱ni ngue'ą̱ xi xá me yá coraso, hangue hingui pε'tsa ra 'ra'yo te ngu nú'ą̱ ri 'racjн Ajuą̱.

19 Ni ts'н otho yá tsa, hangue xi xa 'ñεnt'a ja ya ts'oqui pa da 'yøt'a gatho nú'ą̱ go da ne'н con gatho yá paha.

20 Pe numa Zidadahн ra Jesucristo hinxa 'ñu't'ahн gui 'yøthн njabн.

21 Ngue'ą̱ xcá 'yøhн de gue'ą̱ ne xa t'u't'ahн nú'ą̱ majuą̱ni ngu nú'ą̱ bi 'ñudi'ą̱.

22 Hangue por gue'ą̱ 'uehн de nú'ą̱ ri ndą̱xjua 'mнihн guí pε'tshн, ngue'ą̱ xi xá nts'o nú'ą̱ ra 'mнi'ą̱, ngue'ą̱ nuri ts'omfenihн go gue'н ha'ahн pa gui nts'ocjн.

23 Ne 'bнhн co 'nara 'ra'yo mfeni xá nt'axi.

24 Nehe 'bнhн 'nara 'ra'yo 'mнi, ngue'ą̱ Ajuą̱ ya bi yopa hyoc'ahн ma'ra'yo pa gui 'bнhн ngu gra 'mнi'ą̱, pa njabн xi majuą̱ni da za gui 'yohн xá hño co 'nara mfeni strá nt'axi.

25 Hangue por gue'ą̱ hyεhнbн ya nc'uamba, mą̱ñhн nú'ą̱ majuą̱ni 'na ngu ma'na, ngue'ą̱ gathoguihн ya dí 'nada ra ndo'yohн.

26 Nu'bн gui ncuεhн, oxcrí øthн 'nara ts'oqui co ra cuε, ne oxcrí ncuεhн ya'ą̱,

27 pa njabн hinda dą̱'ahн ra ts'ondą̱hi.

28 Nu'ą̱ tó'o ra be, ya odri mpe. Ma'na xá hño dá gн 'nara 'bεfi ne da mpεfi xá hño, pa njabн da za da mats'i nú'н to'o hingui tsнpabi.

29 Pa gui ñą̱hн, oguí ñą̱hн co ya ts'onoya, ñą̱hн xá hño pa da za gui nuphн yá mfeni nú'н to'o da 'yø'ahн.

30 Ne oguí japhн da du rá mнi rá Mą̱ca Ndą̱hi Ajuą̱ nú'ą̱ to'o 'bнi ja ma corasohн, ne go gue'ą̱ 'nara seña gue ya yá bą̱tsiguihн Ajuą̱, ne nu'ą́ ri sugaguihн asta hinda zixcaguihн Ajuą̱ pa mahets'i pa grá 'bнhнni con gue'ą̱.

31 Nu'bн te da t'ø't'a'ihн, osti tsøt'a ri mнihн. 'Bн to da xax'ahн, oxqui ncuεhн nixi gui má'tihн ne nixi gui ntsanihн, ne oxqui øthн ma'ra ya ts'ot'øt'e.

32 Nu'ą̱ mahyoni gui 'yøthн, gui nhyoją̱'ihн 'na ngu ma'na ne gui mą́dihн 'na ngu ma'na, ne mpumbahн 'na ngu ma'na, ngu Ajuą̱ xa pun'ahн por nú'ą̱ bi 'yøt'e ra Zidada Jesucristo.

5

Hanja rí 'ñepi da 'mнi nú'н to'o yá bą̱tsi Ajuą̱

1 'Yøthн ra ts'εdi gui tεmbahн rá 'mнi Ajuą̱, ngue'ą̱ gyá hmą̱ca bą̱tsihн de gue'ą̱.

2 'Bнhн co 'nara hmą̱te, ngu bi mą̱caguihн ma zi Hmuhн ra Jesucristo ne bi du por guecjн. Bi unsε rá te pa bi tho pa bi gutca ma thaihн, y nurá du'ą̱ bi hñą̱ni Ajuą̱ ngu 'nara 'baha nú'ą̱ yнni xá cнhi ne bi ho'ą̱.

3 Nújн dyá gamfrihн hinga hñuxhн 'nara 'bεhñą̱ nú'ą̱ hingo ma 'bεhñą̱hн, nixi ga øthн ma'ra ya ts'onc'at'i de ma ndo'yohн, nixi ga øthн ra nduste co ra ts'onc'at'i dí

pɛ'tshʉ, y nixi ga beñhʉ pa ga mąñhʉ de nuya ts'ot'øt'eya.

4 Hinga mąñhʉ ya noya dega 'bɛtsa, nixi ga 'ñąnt'ʉhʉ co ya noya xá nts'o, nixi ga thøta ma nehʉ te ga mąñhʉ, ngue'ą hindí 'ñepcahʉ ga øthʉ njabʉ. Nu'ą ga øthʉ, ga xøcambenihʉ Ajuą.

5 Ya guí pąhʉ gue nu'ʉ tó'o xi ya 'ñejąi hingui tsa da yʉt'a ja rá hmanda Ajuą ne de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, nixi nú'ʉ ma'ra to'o øt'a ma'ra yá ts'onc'at'i, ne ya nduste hingui tsa da yʉt'a ja rá hmanda Ajuą. Nura nduste ma'na go ri mądi ra ximhai que Ajuą.

6 Hangue oto sta hyacjʉ da 'ñenjʉ gue rá cuɛ Ajuą hinda zʉcjʉ 'bʉ ga øthʉ nuya ts'oquiya, ngue'ą majuąni rá cuɛ Ajuą ma da zʉdi nú'ʉ to'o hingui øte'ą.

7 Hangue hinga ntsixhʉ co nú'ʉ to'o øt'a nuya ya ts'ot'øt'e.

8 Ma'mɛt'o ndí 'bʉhʉ ja ra 'bɛxuui dega ts'oqui, pe nubyá ya dí 'bʉhʉ ja ra ñot'i ngue'ą stá camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Hangue ma ga 'yohʉ ngu rí 'ñepcahʉ ngue'ą ya dí 'bʉhʉ ja ra ñot'i.

9 Nu'ą tó'o ya 'bʉ ja ra ñot'i øt'e nú'ą xá hño, ne 'yo ngu rí 'ñehe, ne mąnga nú'ą majuąni.

10 Hangue ma ga øthʉ ra ts'ɛdi pa ga pąhʉ ga øthʉ gatho nú'ą ri ho Ajuą.

11 Y hinga tɛmbahʉ yá 'mʉi nú'ʉ to'o 'yo ja ra 'bɛxuui dega ts'oqui, ngue'ą nú'ą øt'e'ʉ hinte ri muui. Nu'ą ga øthʉ, ga zofohʉ'ʉ pa hinda sigui da 'yøt'a njabʉ.

12 Ngue'ą asta 'nara 'bɛtsa 'bʉ ga mąñhʉ nú'ą øt'e mant'ągui nú'ʉ to'o 'bʉ ja ra 'bɛxuui.

13 Pe 'bʉ dra yot'i co ra ñot'i nuya ts'ot'øt'e øt'ʉ, nu'bʉ́ hą, da hnequi te rá 'bɛ gatho øt'e'ʉ, ngue'ą co ra ñot'i ri hnequi gatho.

14 Hangue xa t'ena njaua:

Nuhu, nú'i guí ąhą,
nangui de habʉ xa t'ac'a'i habʉ xa t'agui nú'ʉ xa du,
y ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ą da yo't'a ri mfeni pa gui 'bʉi ja rá ñot'i'ą.

15 Beñhʉ xá hño hanja grí 'bʉhʉ. 'Bʉhʉ co ndunthi ra hoga mfądi, oguí 'bʉhʉ ngu nú'ą gra 'mʉ nú'ʉ hinte yá fądi.

16 Oguí 'yohʉbʉ grí 'bɛta ri orahʉ, nzątho 'øthʉ nú'ą xá hño, ngue'ą xi xá nts'o ya pa dí 'bʉhʉbya.

17 Ogrí hñɛguithohʉ, 'øthʉ ra ts'ɛdi pa gui pąhʉ nda'ą go rá paha Ajuą.

18 Ogrí ntihʉ, ngue'ą nura nti ma'na da ja'ahʉ gui 'øthʉ ya t'øt'e xá nts'o. Nu'ą gui 'øthʉ, 'yø'tuahʉ rá paha ra Mąca Ndąhi.

19 Hñu'mba mʉihʉ 'na ngu ma'na gui tuthʉ ya salmo ne ya jąhñą ne ma'ra ya mąca thuhu. Tutuahʉ Ajuą ne xøcambenihʉ'ą con gatho ri mʉihʉ.

20 Nzątho umfʉ njamądi Ajuą ma Dadahʉ de gatho nú'ą da 'ñep'ahʉ de ja rá thuhu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

Ra hoga'mʉi ja yá ngu nú'ʉ to'o xa gamfri

21 'Ñøtuahʉ 'na ngu ma'na co rá ntsu Ajuą.

22 Nu'ahʉ 'bɛhñąhʉ medinthątihʉ, 'yøta ri dąmehʉ, y ja ra uɛnda go guí øthʉ ra Zidada Jesucristo.

23 Ngue'ą nura 'ñøhø go gue'ą ra ñąxu de rá 'bɛhñą, nja ngu ma Zidadahʉ ra Jesucristo go gue'ą ra ñąxu de ra niją, ngue'ą go gue'ą xa pøhø ra niją, y nura niją go gue'ą rá ndo'yo'ą.

24 Nja ngu ra niją øta ma Zidadahʉ ra Jesucristo, njabʉ nehe mahyoni gui njahʉbʉ 'bɛhñąhʉ, gui 'yøta ri dąmehʉ de gatho nú'ą da xi'ahʉ.

25 Y nu'ahʉ 'ñøhøhʉ medinthątihʉ, mądi ri 'bɛhñąhʉ, nja ngu ma Zidadahʉ ra Jesucristo ri mącaguihʉ nújʉ rá nijąguihʉ'ą, ne bi unsɛ rá te pa bi za bi pøhøguihʉ.

26 Bi du pa bi 'uegaguihʉ de ma ts'oquihʉ. Bi xʉga ma corasohʉ co ra dehe, y nura dehe'ą go gue'ą rá noya'ą.

27 Nu'ą́ bi xʉga ma corasohʉ pa drá nijąguihʉ'ą strá nt'axi. Bi 'uegaguihʉ de ma ts'oquihʉ ne de gatho ma nts'o'mʉihʉ, pa nu sta 'ñehe da zixcaguihʉ pa grá 'bʉhʉ con gue'ą, ya hinga tuhʉ ni 'nara ts'oqui ngue'ą ya strá nt'axiguihʉ.

28 Nja ngu ma Zidadahʉ ri mącaguihʉ nújʉ rá ndo'yoguihʉ'ą, njabʉ nehe nu'ahʉ 'ñøhøhʉ rí 'ñepi gui mądi ne gui su ri 'bɛhñąhʉ ngu grí susɛ ri ndo'yohʉ. Nu'ą tó'o ri su rá 'bɛhñą, gue'ą ngu ri susɛ rá ndo'yo.

29 Hinhya'mʉ to'o ri ʉtsasɛ rá ndo'yo. Cada 'na ri su rá ndo'yo ne ri umbabi te

da zi, ngu ma Zidadahʉ ra Jesucristo ri sugaguihʉ nújʉ rá nijaguihʉ'a,
30 ngue'a go guecjʉ rá ndo'yoguihʉ'a, ne cada 'na de guecjʉ go dyá xɛnihʉ de rá ndo'yo'a.
31 Hangue ja ra Maca T'ofo ena gue ra 'ñøhø da zogui rá dada ne rá nana pa go da 'mʉhui rá 'bɛhña y de ri yoho'ʉ ya da 'natho.
32 Nuna nt'utuatena xi ra dangui, ne ma de ra Zidada Jesucristo ne de rá nija'a.
33 Hangue nu'ahʉ suhʉ ri 'bɛhñahʉ ngu grí susɛ ri ndo'yohʉ. Y nu'ahʉ 'bɛhñahʉ, umfʉ ra t'equ'ei ri damehʉ.

6

1 Nu'ahʉ batsihʉ, 'øta ri dadahʉ ne ri nanahʉ ngue'a guí camfrihʉ ra Zidada y gue'a rí 'ñepi gui 'øthʉ.
2 'Øthʉ ngu manga ja rá noya Ajua habʉ ena: "Umba ra t'equ'ei ri dada ne ri nana ne gui su." Nuna guehna ra mʉdi hmanda ri 'ñoui 'nara hña'ti.
3 Y nura hña'ti'a go gue'a nú'a "gui 'bʉ co 'nara johya, ne gui 'bʉ ndunthi ya jɛya nuua ja ra ximhai."
4 Ha nu'ahʉ dadahʉ ne nanahʉ, oxqui japhʉ da ncuɛ ri batsihʉ; zofohʉ co ya hoga ts'ofo, ne 'ñutuahʉ rá noya ma Zidadahʉ.
5 Nu'ahʉ 'bɛgohʉ, 'øta ri hmuhʉ de nuua ja ra ximhai co ndunthi ra ntsu, ne co ndunthi ra t'equ'ei, ne con gatho ri mʉihʉ. 'Øthʉ ra uɛnda gue go guí pɛphʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
6 Mpɛhʉ xá hño, pe hingue hønsɛ ra ora hant'a ri hmuhʉ pa gui pønga ri hmihʉ con gue'ʉ. 'Øthʉ ngu rá paha Ajua con gatho ri mʉihʉ, ne pɛpabihʉ ri hmuhʉ ngu rí 'ñepi gui 'øthʉ ngue'a gyá 'bɛgohʉ nehe de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
7 'Yø'tuahʉ xá hño yá 'bɛfi ri hmuhʉ co 'nara hoga paha. 'Øthʉ ra uɛnda gue go guí pɛphʉ ma Zidadahʉ, hingo guí pɛphʉ 'nara ja'i.
8 Beñhʉ gue ma Zidadahʉ ma da 'racjʉ ma thahahʉ ngu nú'a stá øthʉ, ngu ra 'bɛgo ngu nú'a hingrá 'bɛgo.
9 Nehe nu'ahʉ hmuhʉ, suhʉ xá hño ri 'bɛgohʉ. Ogrí pidihʉ'ʉ. Beñhʉ gue ngu'ʉ ne ngu'ahʉ bí 'bʉ 'nari Hmuhʉ nuni mahets'i nú'a to'o hingui huahna ya ja'i.

Ga hñehʉ co nú'a ra he xa 'racjʉ Ajua ngu ri hñe 'nara soldado

10 Nubyá zi cuhʉ, zɛdihʉ co nú'a ra ts'ɛdi xa 'ra'ahʉ ma Zidadahʉ.
11 Ngu ri hñe 'nara soldado pa da ma ja ra tuhni, njabʉ nehe ma ga hehʉ ra he nú'a xa 'racaguihʉ Ajua, pa hinda za da dacjʉ ra ts'ondahi co yá nthate.
12 Ngue'a numa ncontrahʉ hingo 'nama mija'ihʉ. Nujʉ́ drí ntunhʉ co ya ts'ondahi nú'ʉ ri nhyaxa mañá ja ra ndahi, ne co nú'ʉ ya nda de ya ts'ondahi nú'ʉ ri manda ja ra 'bɛxuui jaua ja ra ximhai.
13 Hangue ngu ri hñe 'nara soldado, ga hñehʉ njabʉ nehe co nú'a ra he xa 'racjʉ Ajua, pa njabʉ nura ora da ne da hyacjʉ ra ts'ondahi hinda za da dacjʉ, nujʉ́ go ma ga taphʉ'a ne ga 'bʉhʉ ngu nzantho, ne hinda za te da 'øtcahʉ.
14 Hangue ma ga zɛdihʉ. Nja ngu 'nara soldado ri ngʉt'a rá ngʉt'i pa da nja rá ts'ɛdi ora 'yo ja ra tuhni, njabʉ nehe ga camfrihʉ nú'a majuani pa da za ga zɛdihʉ. Ne ngu ri su rá coraso co nú'a ra nthaqui ha ja rá tiña, njabʉ nehe ga nsuhʉ pa ga 'yohʉ xá hño pa hinte ga thohʉ.
15 Ngu ri su yá ua 'nara soldado pa da za da 'ño xá hño ja ra tuhni, njabʉ necjʉ ma ga hñocjʉ pa da za ga maha habʉraza ga mañhʉ ra maca noya nú'a udi ra hoga'mʉi.
16 Nehe ngu 'nara soldado ri hña rá nthaqui ja rá 'yɛ pa da ntaqui, necjʉ mahyoni ga pɛ'tshʉ ra jamfri pa ga ntacjʉ de yá nthate ra ts'ondahi.
17 Ne ngu ri su rá ña xu 'nara soldado co ra fʉi dega bøja pa hinte da ja, njabʉ nehe da za ga ntacjʉ ngue'a dí pahʉ gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ya xa pøhøguihʉ. Nehe nja ngu 'nara soldado dri hña rá mahuai, ma xi ga patuahʉ xá hño rá noya Ajua pa ga mañhʉ, go gue'a ra mahuai ri 'racjʉ ra Maca Ndahi.
18 Ne de gatho núna di øthʉ, nzantho ga aphʉ Ajua. Ga aphʉ co rá ts'ɛdi ra Maca Ndahi pa da maxcahʉ de gatho nú'a da 'ñehe, ne nzantho ga ndø'mhʉ ne hinga tsayahʉ ga aphʉ Ajua, ne ga aphʉ por gatho ma'ra ya gamfri nehe.
19 Nehe 'yaphʉ Ajua por guequi, pa nu xcrá ña, ga ña nsi ra ntsu ni ra ntsa, ne go gue'a da 'raca ya noya pa ga mamba rá

noya'ạ ngu nú'ạ xa 'ñutcagui, nú'ạ hinxqui fạdi.
20 Nugui rá 'mɛhnigui Ajuạ pa ga mạmba
nuna rá mạca noya'ạ, masque núbya dí
ofadi pe dí mạmba rá noya. Hangue 'yaphʉ
Ajuạ pa ga mạmba rá noya'ạ ngu rí 'ñepqui
ga mạ nsinque ra ntsu.

Ya nzɛnjua pɛhna ra apostol Pablo mi uadi ra carta

21 Pa gui pạhʉ de ma 'bɛfi ne te gra 'bʉi de
guecua, nuni ra cu Tiquico go guehni ma
da xi'ahʉ gatho. Nuni ma zi cuhʉ go guehni
'nará hoga mɛfi ma Zidadahʉ.
22 Dí pɛhn'ahʉbʉ pa da xi'ahʉ te gra
'bʉheua ne pa da hñup'a ri mʉihʉ.
23 Ajuạ ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo da jạp'ahʉ ne gatho ma'ra ya cu
pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho, ne da max'ahʉ pa
gui mpɛ'tsua hmạtehʉ 'na ngu ma'na ne pa
gui pɛ'tshʉ ndunthi ra jamfri.
24 Ajuạ da jạpabi gatho nú'ʉ to'o ri mạdi
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo co 'nara hmạte
nú'ạ hinhya'mʉ da uadi. Njabʉ gue'ạ.

RA FILIPENSE
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ą BI 'YOPABI YA GAMFRI ME FILIPO

Ra apostol Nsan Pablo mi ofadi bi 'yopabi ya gamfri me Filipo

1 Núga drá Pablo ne ra cu Timu, yá 'bɛgoguihe ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, dí op'a'ihe nuna carta gatho'ihʉ zi cuhʉ guí 'bʉhʉbʉ ja ra hnini Filipo, ne guí camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne gatho'ihʉ gyá ndąhʉ de ra niją ne nú'ahʉ gyá mas-tehʉ.

2 Ajuą ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da jąp'a'ihʉ ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Ra apostol Nsan Pablo apabi Ajuą po ya gamfri

3 Ora dí beni de gue'ahʉ dí umba njamądi Ajuą por gue'ahʉ.

4 Y ora dí apabi Ajuą, dí apabi co ndunthi ra johya pa cada 'na de gue'ahʉ,

5 ngue'ą desde gá camfrihʉ rá mąca noya Ajuą asta nubya, xcá faxcahʉ pa xa ntʉnga nura mąca noya'ą.

6 Nuga dí camfri gue nu Ajuą to'o xa mʉdi xa pa't'a ri 'mʉihʉ, ma da sigui da 'yøt'a njabʉ pa sta yopa penga ma Zidadahʉ ra Jesucristo ya gri 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi'ą.

7 Y xá hño nú'ą stá beni de gue'ahʉ, ngue'ą xi dí pɛ'ts'ahʉ ndunthi ra hmąte, y ngue'ą xi guí faxcahʉ co nú'ą ra 'bɛfi xa 'racagui Ajuą pa dí ñąnga ra mąca noya ne pa dí mą gue go gue'ą majuąni, masque dí ofadi o dí 'bai ja yá thandi ya ndą.

8 Ajuą pądi xá hño gue nuga nts'ɛdi dí beñ'ahʉ co nuna hoga hmąte xa 'racjʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

9 Dí apabi Ajuą pa ma'na da zi'ta ri hmątehʉ, ne ma'na gui pɛ'tshʉ ra hoga mfądi pa gui pąhʉ ma'na xá hño ndą'ą gue'ą ri ho Ajuą.

10 Njabʉ da za gui pąhʉ gui huanhʉ nzątho nú'ą xá hño, ne gui pɛ'tshʉ 'nara te strá nt'axi, y njabʉ hinto da za te da mą de gue'ahʉ nu stí yopa menga ma Zidadahʉ ra Jesucristo nuua ja ra ximhai.

11 Njabʉ dí tø'mi gue ra Zidada Jesucristo da 'yøt'e pa da hneca ya hoga 'bɛfi ja ri tehʉ. Y nú'ą ra hoga 'bɛfi da hnequi ja gue'ahʉ go gue'ą ngu 'nara hoga sofo pa rá nsunda Ajuą, pa njabʉ ma'na da t'e'tsua rá nsu'ą.

De ga 'bʉcua, nzątho ga øt'e nú'ą go rá paha ra Zidada Jesucristo

12 Ma zi cu'ihʉ dí ne gui pąhʉ xá hño gue gatho nú'ą xa t'øtcagui gue'ą ma'na xa umba ra ts'ɛdi ra mąca noya.

13 Hangue gatho nuya soldado 'bʉcua habʉ ja ra ts'ʉtbi, ne gatho ma'ra ya ją'i, pądi gue nuga xa jocagui fadi po rá ngue ra Zidada Jesucristo.

14 Y hangue por guehna ndunthi ya cu ma'na xa gʉ ra ts'ɛdi pa xa mąmbabi rá noya Ajuą nsinque ra ntsu, ne ma'na xa nja yá jamfri ja ra Zidada.

15 Nuga dí pądi xá hño gue 'ra de gue'ʉ ñą de ra Zidada Jesucristo ngue'ą ri hyøca nú'ą dí pɛfi, ngue'ą nu'ʉ́ ne go da uadi nú'ą da mąñ'ʉ. Pe nú'ʉ ma'ra hą, mąmbabi rá noya Ajuą co yá mfeni xá nt'axi.

16 Pe nu'ʉ tó'o ri hyøca nú'ą dí pɛfi, mąmba rá noya ra Zidada Jesucristo pa yá hñosɛ'ʉ ne pa da t'embi gue go ma'na ri mpɛfi'ʉ. Nu'ʉ́ øt'a njabʉ hønsɛ pa ma'na da hyondga ra 'ñʉ núbya de dí oua ja ra fadi.

17 Pe nu'ʉ ma'ra hą, mąmba rá noya Ajuą co ndunthi ra hmąte ngue'ą pądi'ʉ gue nuga dí 'bʉcua pa ga ñąmbabi rá mąca noya Ajuą.

18 Pe hinte rí 'yø'tuabi de nú'ą gra ñą'ʉ. 'Bʉ mąñ'ʉ con gatho yá mʉi o hina, pe xi drí johya ngue'ą ma'na rí ntʉnga rá noya ra Zidada Jesucristo.

Ne ma xi ga johya ndunthi,

19 ngue'ą nuga dí pądi gue núna dí thogui ma ga pøni xá hño, ngue'ą guí faxcahʉ guí aphʉ Ajuą por gueque, y nurá Mąca Ndąhi ma Zidadahʉ ra Jesucristo ri 'racagui ra ts'ɛdi.

20 Nuga hindí ne ga ntsa, dí ne ga ñą con gatho ma jamfri, ngu xi stá nja nzątho. Ne dí ne ma'na da hnequi rá ts'ɛdi ra Zidada Jesucristo ja ma 'mʉi, hinte rí 'yø'tuabi 'bʉ ga tu o ga sigui ga nte.

21 Ngue'ą nuga 'bʉ ga sigui ga 'bʉcua ja ra ximhai, gue'ą pa ga øt'e nú'ą go rá paha ra Zidada Jesucristo, y nu'bʉ ga tu, ma grá hąnga ma thąhą.
22 Pe nu'bʉ ga sigui ga 'bʉcua ja ra ximhai, ga mpɛfi pa da gamfri ma'ra ya ją'i, hangue hindí pądi nda'ą ga beni, ua ma'na xá hño ga sigui ga nte, o ma'na xá hño ga tu.
23 De ri yoho hindí pądi nda'ą ga beni. Nu'ą dí nehmą, ga ma de guecua pa ma ga 'bʉ'be ra Zidada Jesucristo nuni mahets'i, ngue'ą pa gueque gue'ą ma'na xá hño de gatho.
24 Pe dí pądi gue ma'na xá hño pa gue'ahʉ ga sigui ga 'bʉcua.
25 Hangue dí pądi gue ma ga sigui ga 'bʉcua con gue'ahʉ pa da za ga fax'ahʉ pa ma'na da nte ri jamfrihʉ ne ma'na gui johyahʉ.
26 Hangue nu xcrí yopa hyandgaguihʉ ga yopa 'bʉi con gue'ahʉ, ma xi gui xøcambenihʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo ngue'ą ma ga 'bʉi ma'na'qui con gue'ahʉ.
27 'Yøthʉ ra ts'ɛdi gui 'yohʉ xá hño ngu nú'ą mąnga rá noya ra Zidada Jesucristo. Y njabʉ tsa ga mabʉ ga c'ą'ts'ahʉ o hina, pe ya ga øde gue gri 'bʉhʉ xá hño co 'nada ra mfeni ne gri mpɛfihʉ mahyɛgui co ndunthi ra ts'ɛdi pa gui ñąñhʉ nú'ą ra jamfri xcá hñąnihʉ de ra mąca hoga noya.
28 Ne oxquí hophʉ da pi'ahʉ nú'ʉ to'o ri ʉtsa'ihʉ, ngue'ą nu stí hyandi'ʉ gue hingri tsuhʉ, njabʉ da bądi'ʉ gue ma da 'mɛdi'ʉ, pe nu'ahʉ gui pąhʉ gue co rá ts'ɛdi Ajuą xa pøhø'ihʉ.
29 Ngue'ą Ajuą bi hñux'ahʉ hingue hønsɛ pa gui camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, nehe pa gui thohʉ ya nt'ʉtsate po rá ngue'ą, y nú'ą guí thohʉ gue'ą 'nara dąnga hño pa gue'ahʉ.
30 Guí pąhʉ gue nuga ne nu'ahʉ mahyɛgui drí ñąmbahʉ rá noya Ajuą, y ya gá pąhʉ xá hño gatho nú'ą stá thogui pa dá ñąni'ą, ne ya xcá øhʉ te gatho dí thoguibya.

2

Ra Zidada Jesucristo bi 'ñe bi ną'i, ne 'mɛfa Ajuą bi umba 'nara nsu xi ra dąngui

1 Nu'ahʉ xa nup'a ri mfenihʉ numa zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne xa hup'a ri mʉihʉ co rá hmąte'ą, ne ra Mąca Ndąhi 'bʉi con gue'ahʉ, ne xa t'a'ahʉ ra hmąte ne ra huecate.
2 Hangue 'bʉhʉ co 'nada ra mfeni ne co 'nada ra hmąte, pa njabʉ hą, gui hubgahʉ ma mʉi pa ga johya.
3 Ote guí øthʉ pa ri hñosɛhʉ, nixi pa gui pønga ri hmihʉ. Ne ogrí 'ñexasɛhʉ. Nu'ą gui 'yøthʉ, 'ñe'tsuahʉ yá nsu ma'ra.
4 Oguí hoñhʉ ra hño pa gue'asɛhʉ, hyoñhʉ pa ma'ra nehe.
5 Beñhʉ ngu bi benga ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo himbi 'ñets'i.
6 Ngue'ą nu'ą́ masque go guesɛ'ą Ajuą, pe bá tsopʉ rá nsu nú'ą mbi pɛ'tsa nuni mahets'i masque mri mandani'ą mahyɛgui co rá Dada.
7 Pe bá tsogui rá nsu pa bi e bi ną'i nuua ja ra ximhai, ne asta bi nja ngu 'nara 'bɛgo, ne bi mɛ'tsa rá 'bai ngu rá 'bai 'nara ją'i.
8 Y ya de mi 'bʉcua, bi 'mʉi ngu himri 'ñepi da 'mʉhmą, y bi 'yø'tua nú'ą go rá paha rá Dada asta xi bi du, ne nurá du'ą xi xmá nts'o, ngue'ą bi du ja 'nara pont'i.
9 Hangue Ajuą bi umba 'nara nsu xi ra dąngui, ne bi hñu'mba 'nará thuhu nú'ą ma'na ja rá nsu de gatho ya thuhu.
10 Pa njabʉ ma da ndandiñąhmu ne da xøcambenibi rá thuhu ra Zidada Jesu maxøgue gatho nú'ʉ bí 'bʉi mahets'i ne nú'ʉ 'bʉcua ja ra ximhai ne nú'ʉ 'bʉi rí nga'ti de ra ximhai.
11 Y gatho'ʉ ma da 'ñena gue ra Jesucristo go gue'ą ma zi Hmuhʉ pa ma'na dra nsunda Ajuą ra Dada.

Nu'ʉ tó'o xa gamfri go gue'ʉ nja ngu 'nara ñot'i ri yot'a ja ra ximhai

12 Ma zi cu'ihʉ, ngu gá nhyoga'yødehʉ nu ndá 'bʉi con gue'ahʉ, dí ne nehe núbya dí 'bʉi yabʉ de gue'ahʉ gue ma'na gui 'ramanuhʉ gui nhyoga'yødehʉ. 'Yøthʉ xá hño gatho nú'ą rí 'ñepi gui 'yøthʉ ngue'ą xcá mpøhøhʉ, ne nsuhʉ ja rá thandi Ajuą.
13 Ngue'ą Ajuą go gue'ą ri 'ra'ahʉ ra ts'ɛdi ne ya hoga mfeni pa gui 'yøthʉ nú'ą xá hño, ngu nú'ą ne'ą.
14 Gatho nú'ą gui 'yøthʉ, 'yøthʉ nsinque gui nøntehʉ ne nsinque gui ntsanoyahʉ,
15 pa hinto da zʉ't'ahʉ ni 'nara ts'oqui. 'Bʉhʉ xá hño co ri mfenihʉ strá nt'axi,

ngue'ą yá bątsi'ihʉ Ajuą, masque guí 'bʉhʉ madetho de ya ts'o'mʉi gá jąʼi nú'ʉ hinxá nt'axi yá mfeni. Nuni ja da hnecni ri hoga'mʉihʉ ngue'ą nu'ahʉ guí njahʉ ngu ya tsø ri yot'a ja ra 'bɛxuui,

16 ne guí mąñhʉ ra hoga noya dega te pa nzątho. Nu'bʉ gui 'bʉhʉ xá hño ngu núna dí xi'ahʉ, ma ga johya ndunthi nu stua yopa penga ra Zidada Jesucristo, ngue'ą gue'bʉ ma ga pądi gue gatho nú'ą stá pɛfi hinxa ma 'mɛdi, ma da hneca ra hoga sofo nú'ą stá pɛfi ja gue'ahʉ.

17 Ha nu'bʉ ga tu po rá ngue'ahʉ, guehna ngu 'nara hñą'ti dí umbabi Ajuą mahyɛgui co ri jamfrihʉ. Nu'bʉ́ ga johya ngue'ą dí pądi gue dí uñhʉ mahyɛgui ma hñą'tihʉ, y njabʉ ga johyahʉ mahyɛgui.

18 Hangue johyahʉ nehe, pa ga pɛ'tshʉ 'nada ra johya.

Ra Timoteo ne ra Epafrodito

19 Dí beni ga pɛmpʉ 'bestho ra cu Timu dua c'ą'ts'ahʉ 'bʉ njabʉ rá paha ma Zidadahʉ, pa nu stua pengui'ą da xicagui de gue'ahʉ, pa njabʉ da hñu ma mʉi, ne ga johya.

20 Ngue'ą høns̆ɛ ra cu Timu go gue'ą 'nada ra mfeni dí pɛ'tshe, ne dí tagui dí tuhe por gue'ahʉ.

21 Ngue'ą gatho nú'ʉ ma'ra ya cu oda yá mfeni de yá 'bɛfi pa yá hñosɛ'ʉ, hingo oda yá mfeni de rá 'bɛfi ra Zidada Jesucristo.

22 Y nu'ahʉ guí pątuahʉ rá 'mʉi ra cu Timu. Nú'ą́ xi faxcagui pa dí mąmba rá noya Ajuą, nja ngu 'nara t'ʉ faxa rá dada ja rá 'bɛfi.

23 Hangue dí beni ga pɛmpʉ pa dua c'ą'ts'ahʉ, høns̆ɛ dí tø'mi ga pądi te grá ma de núna dí thoguiua.

24 Dí camfri gue co rá mfats'i Ajuą necagui ga mabʉ 'bestho ga c'ą'ts'ahʉ.

25 Nehe dí beni gue mahyoni ga pɛmpʉ nehe ra cu Epafrodito, guehni 'nama hoga compa de ja ra 'bɛfi pa dí ñąmbaheua rá noya Ajuą. Nuni ra cuni go guehni uá pɛnhʉ pa e bi maxcagui.

26 Y xa beni ndunthi de gue'ahʉ pa da mabʉ, ne xi tu rá mʉi ngue'ą bi bądi gue gá pąhʉ bi hñeni.

27 Xi majuąni bi hñeni nts'ɛdi asta ya mi ma xa duhmą, pe Ajuą bi mɛ'tsa ra huecate de guehni, y hinga høns̆ɛni, necagui nehe, bi mɛsca ra huecate, ngue'ą 'bʉ xa duhmąni, nu'bʉ́ ma'na xa du ma mʉi.

28 Hangue por gue'ą xi dí ne ga pɛmpʉ pa gui johyahʉ nu xcrí hyanthʉ ma'na'qui, y necá ga johya nehe.

29 Nu xcrí hyanthʉ da zømbʉni, xi da johyahʉ ndunthi, ngue'ą guehni 'nama cuhʉ de ja rá thuhu ma Zidadahʉ, ne xi da umfʉ ra hmąte, ne numahñobihʉ gatho ma'ra yá 'mɛhni Ajuą di nguni.

30 Ngue'ą nuní ya mi ma da du hmąhą po rá 'bɛfi ra Zidada Jesucristo. Nuni himbi jamasu de ya ts'othogui, hangue e bi mɛfi 'nara 'bɛfi nú'ą himbi za go gá pɛfihʉ ngue'ą guí 'bʉhʉ yabʉ de guecua.

3

'Yohʉ xá hño ngu rí 'ñepi

1 Y nubyá zi cuhʉ, johyahʉ ja rá thuhu ra Zidada. Pa gueque hingui tsabigui ga xi'ahʉ ma'na'qui de nú'ą ya stá op'ahʉ, y xá hño ga ben'ahʉ ngue'ą go pa ri hñohʉ.

2 Nsuhʉ de nú'ʉ ya ts'ojąʼi hingui øt'e nú'ą xá hño ne ri manda da thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo 'na, ngu mąnga ra ndąxjua ley.

3 Ngue'ą nujʉ́ go guecaguihʉ dí pɛ'tshʉ ra seña xi majuąni ja ma corasohʉ ngue'ą stá camfrihʉ Ajuą ne dí nsundahʉ'ą po rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi ne drí johyahʉ ngue'ą yá mɛtiguihʉ ra Zidada Jesucristo. Hindí camfrihʉ gue nú'ą ra seña thu'tsua ja rá ndo'yo 'na gue por gue'ą ma da mpøhø 'na.

4 Nuga da zahmą ga beni gue ma ga mpøhø co ma hoga 'bɛfi ne ma hñojąʼi stá øt'e de ma ts'ɛdi sɛhɛ, asta ma'na da za ga beni ndunthi que ma'ra ya jąʼi.

5 Ngue'ą rá hñąto ma pa de stí 'bʉi, bi thusca nú'ą ra seña ja ma ndo'yo ngue'ą drá me Israel, stí 'ñehe de yá jąʼi ndu ra Benjami, drá xodyo ngue'ą ma dada ma nąną myá xodyo. Y nuga ndí øt'a gatho ngu nú'ą mąnga ja rá ley ya xodyo, ngue'ą ndrá fariseo.

6 Xi ndí øt'a gatho yá ley ya xodyo, hangue xi ndí ø'tua ra nts'o'mʉi nú'ʉ ya cu xqui gamfri ra Zidada Jesucristo. Y mi jo'o

to'o da 'ñena gue hinduí øt'a gatho ngu nú'ą
mąnga ra ley.
7 Gatho nuya ya t'øt'e ndí øt'a ma'mɛt'o,
pa guecagui xi mri muui ndunthi, pe núbya
ndá camfri ra Zidada Jesucristo, dá pądi
gue nú'ą ndí øt'a ma'mɛt'o hinte ri muui.
8 Y xi majuąni gatho ya t'øt'e nú'ʉ ja ja ra
ximhai, pa guecagui hinte ri muui'ʉ, dí ʉt'a
ra uɛnda ngu ya paxi dá føtbʉ pa go dá pądi
ra Zidada Jesucristo. Stá tsopʉ gatho pa go
dá pądi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo,
9 ne pa bi za dá 'natho'be'ą, y njabʉ dí
'bʉi xá hño ja rá thandi Ajuą. Y hingue
ngue'ą dí øt'a ngu nú'ą mąnga ra ndąxjua
ley dí 'bʉi xá hño ja rá thandi Ajuą, nuga dí
'bʉi xá hño ja rá thandi'ą ngue'ą dí camfri
ra Zidada Jesucristo. Hangue por gue'ą
Ajuą handgagui gue xá nt'axigui ngue'ą stá
camfri.
10 Nubyá nu'ą dí ne, dí ne ma'na ga pądi
ra Zidada Jesucristo. Dí ne ga pątua rá
ts'ɛdi de nú'ą ra 'ra'yo te bi mɛ'tsi de mi
yopa nte'ą de ja ya du, ne dí ne ga nja
ngu bi nja'ą himbi mądi rá te, bi thogui ya
ts'othogui ne asta bi du.
11 Dí ne ga njabʉ masque ga tu, pa njabʉ
ga pɛ'tsa 'nara 'ra'yo te nehe ngu nú'ą ra te
bi mɛ'tsi nu mi yopa nte de ja ya du'ą.

Ga øthʉ ra ts'ɛdi pa ga tsøñhʉ asta rá ñąni nuna ra 'ñu drí nehʉ

12 Pe hindí ena gue ya xi dí 'bʉi xá hño
ngu núna dí mą, dí pądi gue drí 'bɛtho pa
ga 'bʉi xi xá hño, pe nuga dí sigui dí øt'a ra
ts'ɛdi pa ga tsʉdi nú'ą ra hoga'mʉi xi xá hño
ngu nú'ą bi ne ra Zidada Jesucristo ga tsʉdi
nu mi zʉcagui ra mʉdi'ą.
13 Zi cuhʉ, nuga hindí ena gue ya dí pɛ'tsa
nú'ą ra hoga'mʉi'ą, pe nu'ą dí ne, ga pumfri
gatho nú'ą ya stá øt'e, ne ga øt'a ra ts'ɛdi ga
sigui ga honga nú'ą ra hoga'mʉi asta hinga
tsʉdi.
14 Ne dí øt'a ra ts'ɛdi pa ga tsøni asta rá
ñąni nuna ra 'ñu drí nehi asta hinga hąnga
nú'ą ra thąhą xpá mɛscaguihʉ Ajuą nuni
mahets'i, nú'ą xa ñątcahʉ da 'racjʉ ngue'ą
dí camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
15 Gathoguihʉ nújʉ xa zɛ ma jamfrihʉ,
mahyoni ga beñhʉ ngu nú'ą ja juadi dá mą.
Pe 'bʉ hinguí beñhʉ ngu dí bengá, Ajuą da
'ñu't'ahʉ pa gui beñhʉ ngu dí bengá.
16 Pe nu'ą mahyoni ga øthʉ, ga tɛñhʉ nú'ą
ya stá pąhʉ.
17 Ma zi cu'ihʉ, 'yøthʉ ngu nú'ą xcá
hyanthʉ dí øt'e, ne hyanthʉ nú'ʉ ma'ra to'o
øt'e ngu nú'ą dí øt'e, pa njabʉ gui 'yøthʉ ngu
øt'ʉ nehe.
18 Ngue'ą ngu stá xi'ahʉ ndunthi ya
'mi'qui ne dí xi'ahʉ ma'na'qui co ndunthi
ra dumʉi asta tąqui dí zoni, xi 'bʉi ndunthi
nú'ʉ ri 'ñet'a gamfri, pe co yá ts'o'bɛfi ri
hnequi gue ri ʉtsabi rá du ra Zidada Jesu-
cristo.
19 Pe nú'ʉ ya ją'i'ʉ hinda ma da mpont'ui
rá cuɛ Ajuą. Nuyá ts'onc'at'i'ʉ go gue'ʉ ja ra
uɛnda ngu yá zidada'ʉ, ne ri johyatho'ʉ da
'yøt'a ya ts'ot'øt'e nú'ʉ ri japi da 'bɛ yá tsa.
Nu'ʉ́ oda yá mfeni ya t'øt'e de guecua ja ra
ximhai.
20 Pe nujʉ́ oda ma mfenihʉ ya t'øt'e
de mahets'i ngue'ą ya dyá menguhʉ de
guehni, ne dí tø'mhʉ nehe gue ja dí 'ñehni
ma zi Pøhøtehʉ, y nú'ą́ go gue'ą ma Zi-
dadahʉ ra Jesucristo.
21 Nú'ą́ go gue'ą ma da patca nuna ma
'baihʉ dí hąhʉbya pa da za ga 'bahʉ ngu
rá 'bai'ą xá nsunda. Nu'ą́ ma da patca
ma 'baihʉ co nú'ą ra dąnga ts'ɛdi pɛ'tsi pa
ri manda gatho ya t'øt'e de guecua ja ra
ximhai ne mahets'i.

4

Johyahʉ nzątho ngue'ą guí camfrihʉ ma Zidadahʉ

1 Hangue por gue'ą ma zi hmąca cu'ihʉ,
xi da sigui gui 'bʉhʉ xá hño co nú'ą ra jam-
fri xcá hñąñhʉ de ma Zidadahʉ. Nu'ahʉ xi
dí mą'ahʉ ne dí ne ga hant'ahʉ ma'na'qui,
ngue'ą por gue'ahʉ xi drí johya, ne po ri
jamfrihʉ ma ga hąnga 'nara thąhą.
2 Dí bąntebi ra nju Evodia ne ra nju Sin-
tique da mpumbabi pa da 'mʉi'ʉ co 'nada
ra mfeni ngue'ą ri 'natho'ʉ co ra Zidada.
3 Y nú'i ma hoga mfats'i'i de ja rá 'bɛfi
Ajuą, dí bąnte'i gui faxa nú'ʉ ya nju pa da
mpumbabi, ngue'ą go gue'ʉ bi maxcagui
ndunthi de ndí 'yobʉ ndí mąnga ra mąca
noya co ra cu Mente ne gatho nú'ʉ ma'ra
ya cu mri mpɛfi con guecagui. Nú'ʉ́ ya xpá
t'opa yá thuhu'ʉ nuni mahets'i ja ra libro
dega te.

4 Xi da johyahʉ nzạntho ja rá thuhu ra
Zidada, ne dí xi'ahʉ ma'na'qui: ¡Xi da jo-
hyahʉ!
5 'Bʉhʉ nzạntho co ra hñojạ'i pa da bạdi
gatho ya jạ'i gue nu'ahʉ xi gyá hojạ'ihʉ. Ma
Zidadahʉ ya ma dua yo pengui 'bestho.
6 Ne ote guí tu ri mʉihʉ. Nu'ạ gui 'yøthʉ,
xipabihʉ gatho Ajuạ, ne 'yapabihʉ te gatho
ø't'ahʉ ra 'bɛdi, nehe umfʉ njamạdi de
gatho nú'ạ te da 'ñe'ahʉ.
7 Nu'bʉ gui 'yøthʉ njabʉ, Ajuạ da 'ra'ahʉ
'nara humʉi nú'ạ xi ra dạngui asta hingui
tsa to da bạdi, y nuna humʉinạ da sup'a ri
corasohʉ ne ri mfenihʉ ngue'ạ guí 'bʉhʉ co
ra Zidada Jesucristo.

Dá 'yoda ri mfenihʉ nú'ạ xá hño

8 Nubyá ma zi cu'ihʉ, dá 'yoda ri mfenihʉ
gatho nú'ạ majuạni, ne nú'ạ xá nsunda, ne
nú'ạ xá hño, ne gatho nú'ạ xá nt'axi, ne ra
hñogajạ'i, ne nú'ʉ ya t'øt'e hmạ gue xá hño.
Dá 'yoda ri mfenihʉ nú'ạ guí pạhʉ gue xá
hño, ne nú'ạ rí 'ñep'ahʉ.
9 'Yøthʉ ngu nú'ạ dá u't'ahʉ ne nú'ạ gá
pạhʉ ndí øt'e, ne nú'ạ gá 'yøhʉ dá xi'ahʉ, ne
nú'ạ gá hyanthʉ ndí øt'e. 'Yøt'ehʉ njabʉ y
nu Ajuạ da 'mʉi con gue'ahʉ ne da 'ra'ahʉ
ra humʉi.

Ya gamfri me Filipo pɛmpa ra mfats'i ra apostol Pablo

10 Drí johya ndunthi ja ra Zidada ngue'ạ
nubyá ya xcá yopa benjʉ, ne xcá faxcahʉ.
Hingue xqui pumfriguihʉ, hønsɛ ngue'ạ
himi tsa hanja gui faxcahʉ.
11 Nuga hindí mạnga njabʉ ngue'ạ te øtca
ra 'bɛdi, nuga stá pạdi ga johya co nú'ạ dí
pɛ'tsi.
12 Stá pạdi ga tsɛta ra hñoya, ne stá pạdi ga
'bʉi co ra hño. Stá pạdi de gatho, ra hniñạ o
ra thuhu, ne 'bʉ di ja o di otho.
13 Co nú'ạ ra ts'ɛdi di 'racagui ra Zidada
Jesucristo, nuga gatho da za ga tsɛti nú'ạ da
'ñepqui.
14 Pe xi xcá øtcahʉ ra hño ngue'ạ gá
faxcaguihʉ ja ma ts'othogui.
15 Ngu guí pạhʉ nú'ahʉ guí 'bʉhʉbʉ Fil-
ipo, nu de ndá fʉdi da mạnga ra mạca
noya, ne de ndá pømbʉ Macedonia, bi njo'o
ma'ra to'o bi 'racagui ra mfats'i, hønsɛ nuri
nijạhʉ nguí pɛncahʉ ra mfats'i dega jamạdi
ngue'ạ stí xi'ahʉ rá noya Ajuạ.
16 Ne de nduí 'bʉ ja ra hnini Tesa-
lononica, hingue 'na'quitho gá pɛncahʉ ra
mfats'i pa nú'ạ te ndí honi.
17 Nuga hindí ja po nú'ạ ra mfats'i gá
'racjʉ. Nuga dí ja pa gui hạñhʉ nú'ạ ra
thạhạ da 'ra'ahʉ Ajuạ.
18 Nuga ya stá hạni nú'ạ ri mfats'ihʉ asta
ma'na ndunthi de nú'ạ ndí honi, nú'ạ gá
pɛncahʉ co ra cu Epafrodito, y con gue'ạ
asta pongui. Nú'ạ gá pɛncahʉ gue'ạ ngu
'nara 'baha yʉni xá cʉhi nú'ạ xcá umfʉ
Ajuạ, ne nu'ạ́ ri ho'ạ.
19 Ajuạ ma Dadahʉ da 'ra'ahʉ gatho nú'ạ
gui hyoñhʉ, ngue'ạ go gue'ạ tsa da 'racjʉ
gatho ya hño xá nsunda por nú'ạ bi 'yøt'a
ra Zidada Jesucristo.
20 ¡Drá nsunda pa nzạntho Ajuạ ma
Dadahʉ! Njabʉ gue'ạ.

Ra nzɛngua pɛhna ra apostol Pablo mi uadi ra carta

21 Dí pɛñ'ahʉbʉ ra nzɛngua de rá thuhu
ra Zidada Jesucristo gatho nú'ahʉ gyá
gamfrihʉ me Filipo. Nehe pɛñ'ahʉbʉ ra
nzɛngua gatho nuya cu dí 'bʉ'beua.
22 Nehe pɛñ'a'ihʉbʉ ra nzɛngua nuya
gamfri pɛpabi ra Cesa ra dạnga ndạ de
guecua Nroma, ne gatho ma'ra ya cu 'bʉi
de guecua.
23 Ma Zidadahʉ ra Jesucristo da jạp'ahʉ
gatho'ihʉ. Njabʉ gue'ạ.

RA COLOSENSE
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ạ BI 'YOPABI YA GAMFRI ME COLOSA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Colosa

1 Núgui drá Pablo rá apostolgui ma zi
Hmuhʉ ra Jesucristo. Ajuạ go rá paha'ạ pa
bi hñuxcagui dega apostol. Nugui ne ra cu
Timu
2 dí op'a'ihe nuna carta nú'ahʉ ma zi
cu'ihʉ guí 'bʉhʉbʉ ja ra hnini Colosa, guí
camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne
yá bạtsi'ihʉ Ajuạ. Ajuạ ma Dadahʉ da
jạp'a'ihʉ ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá
entho.

Ra apostol Pablo apabi Ajuạ pa da jạpi ya gamfri

3 Ajuạ ma Dadahʉ go gue'ạ rá Dada nehe
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo dí apabihe por
gue'ahʉ ne nzạntho dí umfe njamạdi'ạ
4 ngue'ạ stá øhe de ri jamfrihʉ guí
pɛ'tsuahʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ne
de nú'ạ ra hmạte guí pɛ'tsuahʉ gatho nú'ʉ
ma'ra yá bạtsi Ajuạ,
5 ngue'ạ guí tø'mhʉ ma gui 'bʉhʉ nuni
mahets'i habʉ xuá hyoqui Ajuạ pa gue'ahʉ.
Nu'ahʉ guí pɛ'tshʉ ra hoga nthø'mate
ngue'ạ xcá 'yøhʉ ra mạca noya nú'ạ mạnga
majuạni, ne xcá camfrihʉ.
6 Nú'ạ ra mạca noya xcá 'yøhʉ xa si'ahʉ,
rí ntʉngui gatho rá ngʉni ra ximhai, ne rí
gamfri ndunthi ya jạ'i. Gue'ạ ngu 'nara
hoga sofo ri unga rá noya Ajuạ de habʉraza
de ra ximhai, ngu bi nja de guepʉ Colosa
nu ngá 'yødehʉ bi si'ahʉ de nú'ạ bi 'yøt'a
Ajuạ po rá hñojạ'i, ne gá pạhʉ gue go gue'ạ
xi majuạni nú'ạ bi si'ahʉ.
7 Gue'ạ bi 'ñu't'a'ihʉ numa hmạca cuhʉ
ra Epafra, guehni 'nará hoga mɛfi ma Zi-
dadahʉ ra Jesucristo stá 'ño'be ja rá 'bɛfi
Ajuạ, ne bi zo'ahʉ de rá noya Ajuạ.
8 Nuni go guehni bi xicaguihe de nú'ạ
ra hoga hmạte guí pɛ'tshʉ ngue'ạ xcá cam-
frihʉ.
9 Desde nú'ạ ra pa'ạ dá øhe njabʉ, hindí
tsayahe dí apabihe Ajuạ por gue'ahʉ, pa
da 'ra'ahʉ 'nara hoga mfeni pa gui pạtuahʉ
xá hño nda'ạ go rá paha'ạ, ne da 'ra'ahʉ
ra mfạdi pa gui pạhʉ xá hño gatho nú'ạ
u't'ahʉ ra Mạca Ndạhi, ne gui pạhʉ nda'ạ
xá hño gui 'yøthʉ.
10 Dí apabihe gue nzạntho gui 'yøthʉ ngu
nú'ạ rí 'ñep'a'ihʉ gui 'yøthʉ ngue'ạ guí cam-
frihʉ ra Zidada, ne gui 'yøthʉ ngu nú'ạ ri
ho'ạ, pa njabʉ da xup'a ri hoga 'bɛfihʉ, ne
ma'na gui pạhʉ'ạ.
11 Nehe dí apabihe gue da 'ra'ahʉ ndun-
thi rá mạca ts'ɛdi'ạ pa da za gui tsɛthʉ gatho
nú'ạ da 'ñep'a'ihʉ, ne gui tsɛthʉ co ra johya
ne ra pacencia.
12 Ga umfʉ njamạdi Ajuạ ra Dada ngue'ạ
nu'ạ́ xa 'racjʉ ra ts'ɛdi pa ga 'bʉhʉ ja rá
mạca ñot'i'ạ, ngu nú'ạ xa umbabi gatho
ma'ra yá bạtsi'ạ.
13 Ajuạ go gue'ạ bi pøngaguihʉ de ja ra
'bɛxuui habʉ ndí 'bʉhʉ ja rá hmanda ra
ts'oqui, y bi hñuscaguihʉ ja rá hmanda rá
hmạca T'ʉ, go gue'ạ ma zi Hmuhʉ ra Jesu-
cristo.
14 Nú'ạ́ go gue'ạ bi manga rá ji ne bi du pa
bi pungaguihʉ gatho ma ts'oquihʉ ne pa bi
pøhøguihʉ.

Dí 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi Ajuạ po rá du ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo

15 Ajuạ hingui hnequi, pe bá ehe rá T'ʉ
nú'ạ mahyɛguiui rá 'mʉi, ne xa thandi ne
xa 'ñutcahʉ tengu rá 'mʉi rá Dada. Nu'ạ́ ya
mi 'bʉi ante da nja gatho nú'ạ jabya, ne go
gue'ạ ra ndạ de gatho.
16 Y Ajuạ bi 'yɛnt'ua rá 'yɛ'ạ pa go bi hy-
oqui gatho nú'ạ ja ne 'bʉi nuni mahets'i ne
nuua ja ra ximhai, gatho nú'ạ ri hnequi ne
nú'ạ hini hnequi, gatho nú'ʉ to'o ri manda
ne ri ndạ, nú'ʉ ja yá ts'ʉtbi ne yá ts'ɛdi,
gatho go bi hyoc'ạ, ne gatho pa rá nsunda'ạ.
17 Nú'ạ́ ya mi 'bʉi ante da nja gatho nú'ạ
jabya, ne gatho go o ja rá 'yɛ pa ri su'ạ.
18 Ha nú'ạ́ nehe go ra ñạxu de ra nijạ.
Y nura nijạ nú'ʉ to'o camfri'ạ, ne nu'ʉ́ go
gue'ʉ rá ndo'yo'ạ. Y nu'ạ́ umbabi'ʉ ra 'ra'yo
te nú'ʉ to'o camfri'ạ. Nu'ạ́ go rá mʉdi bi
yopa nte de ja ya du, pa go bi ndạ'ạ de
gatho.

19 Ajuạ go rá paha pa bi mahyɛguiui rá
'mʉi ne rá ts'ɛdi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
20 Nehe Ajuạ go rá paha pa bá pɛhni'ạ
pa njabʉ por nú'ạ bi 'yøt'e'ạ da za da yopa
hogui gatho nú'ạ xqui ts'oqui nuua ja ra
ximhai ne nuni mahets'i. Po rá ngue'ʉ bi
manga rá ji ja ra pont'i'ạ ne ja bi duni, pa
nu'ʉ́ bi za bi mạ́di'ʉ co Ajuạ ne bi za bi 'mʉi
xá hño ja rá thandi'ạ.
21 Nu'ahʉ ma'mɛt'o nguí 'bʉhʉ yabʉ de
Ajuạ ne ngrí ʉtsahʉ'ạ ja ri mfenihʉ, ngue'ạ
nguí øthʉ ya ts'ot'øt'e, pe nubyá Ajuạ xa
'yøt'e pa gá mạ́dihʉ con gue'ạ ne gá 'bʉhʉ
xá hño ja rá thandi'ạ.
22 Ngue'ạ Ajuạ bá pɛhna rá T'ʉ y nú'ạ́
gue'ạ ra Zidada Jesucristo bi e bi njạ'i pa
bi tho ja ra pont'i, pa njabʉ da za gui 'bʉhʉ
strá nt'axi ja rá thandi Ajuạ, ne ya hinte ma
ts'oqui gui tuhʉ, ne njabʉ hinto da 'bɛ't'a ri
tsahʉ ja rá thandi'ạ.
23 Hangue mahyoni gui siguihʉ co nú'ạ
ra hoga jamfri xcá hạ̃ñhʉ, ne gui zɛhʉ ngu
ya 'yʉza ri cʉna mbo ra hai, ne nzạ̃ntho
gui tø'mhʉ nú'ạ ra nthø'mate xa si'ahʉ ne
ma gui hạ̃ñhʉ ngue'ạ xcá camfrihʉ ra mạca
noya nú'ạ gá ødehʉ. Nuna ra mạca noyanạ
xa nt'øde maxøgue rá ngʉni ra ximhai, y
núgui drá Pablo xa thuxcagui pa ga xanga
nuna ra mạca noyanạ.

Ra apostol Pablo bi t'umbabi ra 'bɛfi pa da su ya gamfri

24 Xi drí johya ngue'ạ dí tho ya thogui
po rá ngue'ahʉ. Dí sufri ngu bi sufri ma
zi Hmuhʉ ra Jesucristo, pa ga thogui nuya
thogui hinxa njatho po rá ngue rá nijạ, y
nú'ạ́ go rá ndo'yo'ạ.
25 Nugui 'nadrá mɛfi ja rá nijạ Ajuạ xa
hñuxcagui pa ga xi'ahʉ gatho ngu nú'ạ
mạnga rá noya'ạ.
26 Ajuạ bi hñuxcagui pa ga xi'ahʉ nú'ạ
xqui beni'ạ desde maya'bʉ ne hinto xqui
bạdi, pe nubyá hạ, xa 'ñutcahʉ nújʉ yá
bạtsiguihʉ'ạ.
27 Ajuạ gue'ạ rá paha bi 'ñutcahʉ nú'ạ
xquí beni'ạ ne hinxqui fạdihmạ, pa njabʉ
da bạdi gatho ya jạ'i ja ra ximhai tengu
rá ndạngui nú'ạ xquí beni Ajuạ da 'yøt'e.
Y nú'ạ xquí beni'ạ go gue'ạ gue ma zi
Hmuhʉ ra Jesucristo 'bʉi ja ma corasohʉ, y
hangue dí tø'mhʉ ga 'bʉhʉ pa nzạ̃ntho ja rá
nsunda'ạ.
28 Núje yá mɛfiguihe Ajuạ, habʉraza dí
mạ̃ñhe de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne dí
umfe ra hoga ts'ofo gatho ya jạ'i, ne dí utu-
ahe'ʉ co nú'ạ ra hoga mfạdi xa 'racaguihe
Ajuạ, pa njabʉ to gatho da gamfri'ạ da te yá
jamfri pa da za da 'mʉ'ʉ ngu gra 'mʉ ma zi
Hmuhʉ ra Jesucristo.
29 Hangue por guehna xi drí mpɛfi con
gatho ra ts'ɛdi nú'ạ xa 'racagui ra Zidada
Jesucristo.

2

1 Nubyá, dí ne gui pạhʉ gue nugui xi
dí apabi Ajuạ con gatho ma ts'ɛdi por
gue'ahʉ ne por nú'ʉ ya cu bí 'bʉi ja ra nijạ
Laodicea, ne por gatho nú'ʉ ma'ra ya cu
hinstá mpạdi'be.
2 Dí apabi Ajuạ gue da nup'a ri mfenihʉ,
ne pa gui 'bʉhʉ co 'nada ra hmạte, ne pa
da 'ra'ahʉ ra hoga mfạdi pa ma'na gui pạhʉ
xá hño ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo nú'ạ bi
'ñe bi 'yøt'a nú'ạ xqui beni Ajuạ ne hinxqui
fạdihmạ, ne ja dá pạdihʉ.
3 Ngue'ạ ja guehni ja ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo ja jani gatho ra hoga mfạdi ne ra
hoga mfeni.
4 Dí xi'ahʉ njabʉ pa hinda za to da
hya'ahʉ co 'raya noya nú'ʉ xi ri nt'øde ma-
hotho pe hinga majuạni.
5 Masque nugui hindí 'bʉibya con
gue'ahʉ, pe dí ja ra uɛnda dí 'bʉi con
gue'ahʉ ngue'ạ oda ma mfeni de gue'ahʉ,
y xi drí johya ngue'ạ dá øde gue guí
øthʉ gatho nú'ạ xá hño, ne xi xcá zɛdi ri
jamfrihʉ nú'ạ guí pɛ'tsuahʉ ma zi Hmuhʉ
ra Jesucristo.
6 Hangue 'bʉhʉ xá hño co ma zi Hmuhʉ
ra Jesucristo ngu nú'ạ xa t'u't'ahʉ nu ngá
camfrihʉ.
7 Njahʉ ngu ya 'yʉza xa cʉna mbo ra hai,
xi da nt'ʉthʉ con gue'ạ, ne dá zɛ ri jamfrihʉ
ngu nú'ạ xa t'u't'ahʉ. Ne umfʉ njamạdi
Ajuạ nzạ̃ntho.

Dí pɛ'tshʉ 'nara 'ra'yo te ngue'ạ dí camfrihʉ ra Zidada Jesucristo

8 Xi da nsuhʉ, oxqui hophʉ da hya'ahʉ
nú'ʉ ya c'uamba jạ'i 'yobʉ xi'ahʉ nú'ạ te
bensɛ de yá mfeni hønsɛ pa da hya'ahʉ,

ngue'ạ nu'ứ hingui udi ngu nú'ạ bi 'ñudi ra Zidada Jesucristo, nu'ứ udi hønsɛ nú'ạ xa bensɛ yá mijạ'iui de yá mfenisɛ ne xa 'ñudi.

9 Ja ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ja bi hnequini gatho tengu rá 'mʉi Ajuạ ngue'ạ nu'ạ́ mahyɛguiui rá 'mʉi'ạ.

10 Y nu'ahʉ ya xcá tsʉhʉ gatho ra te maxøgue, ngue'ạ ya guí 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo nú'ạ ri manda gatho nú'ʉ to'o pɛ'tsa ra ts'ɛdi ne nú'ʉ to'o pɛ'tsa ra ts'ʉtbi.

11 Nu ngá 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, gue'bʉ gá hạ̃ñhʉ ra seña ja ri corasohʉ ngue'ạ Ajuạ bi 'uec'a'ihʉ de ja ra ts'oqui. Y nú'ạ ra seña gá hạ̃ñhʉ hingue ngu nú'ạ ra seña øt'a ya xodyo gue hønsɛ ri señabitho rá ndo'yo 'na. Nuna ra seña gá hạ̃ñhʉ, gá hạ̃ñhʉ ja ri corasohʉ ngue'ạ gá camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

12 Ngue'ạ nu ngá nxistehehʉ, ja ra uɛnda gá nt'aguihʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ne gá yopa ntehʉ ma'na'qui con gue'ạ, ngue'ạ xcá camfrihʉ gue Ajuạ ja rá ts'ɛdi pa bi japi bi yopa nte ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo de ra du.

13 Nu'ahʉ ma'mɛt'o xqui 'mɛhmạhʉ ja ra ts'oqui, mi ja ra uɛnda ya xcá tuhmạhʉ, ne hinguí pɛ'tshmạhʉ nú'ạ ra seña ja ri corasohʉ, pe nubyá Ajuạ bi 'yøt'e pa gá yopa ntehʉ ma'ra'yo ngue'ạ ya guí 'nathohʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne bi pun'a'ihʉ gatho ri ts'oquihʉ.

14 Ajuạ ya xa putca gatho ma ts'oquihʉ, ngue'ạ xi 'nandyá 'yøt'ats'oquihʉ hindá øtehʉ ngu nú'ạ manda ja rá ley'ạ, hangue ma xa mɛncahmạhʉ ja ra nidu. Pe gatho nuya ts'oqui ndí tuhʉ, go ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi gut'a gatho ja ra pont'i.

15 Ne mi du ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ja ra pont'i, gue'bʉ bi ntạte de gatho yá ts'ɛdi ya ts'ondạhi ne yá hmanda'ʉ, ne njabʉ bi 'bɛtua yá tsa'ʉ ja yá thandi gatho ya jạ'i, ne bi zixa nts'ạhni'ʉ.

Hyoñhʉ ya hoga hño bí ja nuni mahets'i

16 Ostí ma da du ri mʉihʉ 'bʉ nøñ'ahʉ ya jạ'i ngue'ạ hinguí øthʉ ngu yá nzại'ʉ, o de nú'ạ guí tsihʉ, o ngue'ạ hinguí øthʉ ya ngo ngu yá nzại ya xodyo, ne ngue'ạ hinguí øthʉ ya ngo dega tat'a zạnạ ne de ya pa dega tsaya.

17 Ngue'ạ gatho nú'ạ mi øt'a ya xodyo go 'nara nt'uditho de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo hinxqui zøtho, pe nu mi zøhø'ạ, ja bi uahni gatho yá ts'ɛdi de nú'ạ mi øt'a ya xodyo.

18 Oxqui hophʉ to'o da hya'ahʉ da xi'ahʉ gue hinte ma gui tạhạhʉ ngue'ạ hinguí øthʉ ngu øt'ʉ, ngue'ạ nú'ʉ ya hyate jạ'i ri 'ñet'a hojạ'i ne asta ri nsunda ya ɛnxɛ nehe, ne mạ te gatho xa hyandi dega thedi, ha ne gue hinte xa hyandi, ne xi ri 'ñets'i de yá mfenisɛ.

19 Nu'ứ hingui camfri ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo nú'ạ to'o ra ñạxu de rá nijạ'ạ. Y nurá nijạ'ạ gue'ạ rá ndo'yo, ha nujứ go dyá xɛnihʉ de rá ndo'yo'ạ ne dí hạmphʉ rá ts'ɛdi'ạ pa ga ntehʉ, y njabʉ rí te rá nijạ'ạ ngu nú'ạ xa benga Ajuạ.

20 Nu'ahʉ ja ra uɛnda xcá tuhʉ mahyɛgui co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ne xcá 'uegueh ʉ de nú'ạ ri bensɛ de ja yá mfeni ya jạ'i. Nu'bứ ¿hanja guí øthʉ ngu yá nzại'ʉ, 'ñena hingyá gamfrihʉ? ¿Hanja guí øthʉ ngu nú'ạ ri 'bɛp'a'ihʉ'ʉ?

21 Ngu nú'ạ eñ'ʉ: “Oguí thañhʉ núná, oguí tsihʉ nú'ạ́, oguí jʉxhʉ co ri 'yɛhʉ.”

22 Gatho nuya ya hmandaya mạ hønsɛ de nú'ʉ ma da uadi da thogui, ne hinte ri muui ngue'ạ go 'raya hmandatho nú'ʉ xa zansɛ ya jạ'i pa da 'ñudi'ʉ.

23 Nu'ạ tó'o da 'yøt'a nuya ya hmanda, ri hnequi ngu øt'a xá hño ngue'ạ øt'e co ra hñojạ'i ne ndunthi ra søcambeni, ne asta da japi da sufri rá ndo'yo, pe nuya ya hmanda hinte ma ts'ɛdi umbi pa da zạma rá ndo'yo.

3

1 Nu'ahʉ ja ra uɛnda gá yopa ntehʉ mahyɛgui co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo nu mi yopa nte'ạ de ra du, hangue hyoñhʉ nú'ʉ ya hoga hño bí ja nuni mahets'i habʉ bí 'bʉ'ạ ne bí hudi ja rá 'ñɛi Ajuạ rá Dada.

2 Dá 'yoda ri mfenihʉ de ya t'øt'e nú'ʉ bí ja nuni mahets'i, hingue de nú'ʉ ya t'øt'e jaua ja ra ximhai.

3 Ngue'ạ nujứ ngu 'ñena dá tuhʉ mahyɛgui co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ne dá yopa ntehʉ con gue'ạ, hangue ja ra uɛnda ya dí 'bʉhʉ 'nadbʉ con gue'ạ nuni habʉ bí 'bʉ Ajuạ ra Dada.

4 Ne nu stua yopa pengui, ma ga hnequihʉ mahyɛgui con gue'ạ strá nsunda ngue'ạ 'nada ma tehʉ con gue'ạ.

'Uegueh̶ʉ de ri ndạxjua 'mʉih̶ʉ ngue'ạ ya guí pɛ'tsh̶ʉ ra 'ra'yo 'mʉi

5 Hangue 'uehʉ de gatho ya ts'oqui nú'ʉ jaua ja ra ximhai. Oxqui ntsinga medinthạtihʉ, ne oxqui pɛ'tshʉ ra ts'onc'at'ajạ'i, nixi ma'ra ya ts'onc'at'i, nixi oxqui øthʉ ma'ra ya ts'o'bɛfi. Ne oxqui c'at'ihʉ ra bojạ ne ma'ra ya hño de ra ximhai, ngue'ạ 'bʉ guí øthʉ njabʉ, nu'bʉ́ go grí nsundahʉ'ʉ, hingo grí nsundahʉ Ajuạ.

6 Por nuya ts'ot'øt'eya ma da zʉtua rá cuɛ Ajuạ gatho nú'ʉ to'o ya ts'o'yøde.

7 Ne'ahʉ ja nguí ohʉnihmạ ja nú'ʉ ya ts'ot'øt'e'ʉ.

8 Pe nubyá ya guí pɛ'tshʉ ma'na ra 'ra'yo 'mʉi, hangue nehe hyɛhʉbʉ gatho nú'ʉ ma'ra ya ts'ot'øt'e, ngu ra nt'ʉtsate, ra cuɛ, ra nts'o'mʉi, ra ts'ante ne ma'ra ya ts'onoya.

9 Oguí mpetua nc'uambahʉ 'na ngu ma'na, ngue'ạ nú'ạ ri ndạxjua 'mʉihʉ ya xcá hɛhʉbʉ.

10 Nubyá ya xa mpata ri 'mʉihʉ, ne 'yo grí pạtuahʉ rá 'mʉi Ajuạ nú'ạ to'o xa 'ra'ahʉ ra 'ra'yo te, asta xi ma gui 'bʉhʉ ngu rá 'mʉi'ạ.

11 Y ja nú'ạ ri 'ra'yo 'mʉihʉ xcá pɛ'tshʉ, nuni hingui fạdi ua ra griego ua ra xodyo, ua pɛ'tsa ra seña ja rá ndo'yo o hina, ua ra mengu ua ra nzøhø jạ'i, ua ra 'bɛgo ua hingrá 'bɛgo, ngue'ạ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo gatho o ja rá 'yɛ'ạ, ne nu'ạ́ 'bʉi mahyɛgui con gatho.

12 Ajuạ xi ri mạ'a'ihʉ ne xa huahn'ahʉ pa dyá mɛti'ihʉ'ạ. Hangue nubyá dá nja ri nthecatehʉ, ne 'yøthʉ ra hñojạ'i, ogyá 'ñets'ihʉ, dá nja ri t'equ'eihʉ, ne ri pacenciahʉ.

13 Ntsɛtuahʉ 'na ngu ma'na, ha nu'bʉ 'na de gue'ahʉ to'o da 'yø't'ahʉ 'nara nts'o'mʉi, pumbahʉ, ngu bi pun'ahʉ nehe ra Zidada.

14 Pe nu'ạ ma'na mahyoni, nura hmạte gui pɛ'tshʉ, ngue'ạ go gue'ạ ri jacjʉ ga 'nathohʉ pa ga 'bʉhʉ co 'nada ra mfeni.

15 'Bʉhʉ co nú'ạ ra hoga'mʉi xa 'ra'ahʉ Ajuạ ja ri corasohʉ, ngue'ạ Ajuạ bi zohn'ahʉ pa gui 'bʉhʉ co 'nara hoga'mʉi ngue'ạ guí 'nada ra ndo'yohʉ co ma Zidadahʉ. Ne nzạntho umfʉ njamạdi Ajuạ de gatho nú'ạ da 'ñe'ahʉ.

16 Dá 'yoda ri mfenihʉ rá noya ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. 'Ñutuahʉ ne nupa mfenihʉ 'na ngu ma'na co nú'ạ ra hoga mfạdi xa t'a'ahʉ. Ne tuthʉ ya salmo ne ya jạhñạ ne ma'ra ya mạca thuhu. Tutuahʉ Ajuạ ne umfʉ njamạdi'ạ con gatho ri corasohʉ.

17 Gatho nú'ạ gui 'yøthʉ o nú'ạ gui mạñhʉ, 'yøthʉ gatho pa rá nsunda ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne ja rá thuhu'ạ umfʉ njamạdi Ajuạ ra Dada.

Nú'ạ rí 'ñepi da 'yøt'a ya gamfri pa da 'mʉi xá hño co yá miqu'eiui

18 Nu'ahʉ 'bɛhñạhʉ, 'yøta ri dạmehʉ ngu rí 'ñepi gui 'yøthʉ ngue'ạ gyá gamfrihʉ de ma Zidadahʉ.

19 Nu'ahʉ 'ñøhøhʉ, mạdi ri 'bɛhñạhʉ ne ogyá ts'o'mʉihʉ con gue'ʉ.

20 Nu'ahʉ bạtsihʉ, 'yøta gatho nú'ạ da xi'a ri dada ri nạnạhʉ, ngue'ạ guehna ri ho ra Zidada.

21 Ha nu'ahʉ dadahʉ, oguí tsʉihʉ nts'ɛdi ri bạtsihʉ pa hinda du yá mʉi'ʉ.

22 Ha nu'ahʉ 'bɛgohʉ, 'yøtehʉ ri hmuhʉ nuua ja ra ximhai gatho nú'ạ da 'bɛp'a'ihʉ, ne hingue hønsɛ ra ora hant'ahʉ xi grí mpɛhʉ pa gui pønga ri hmihʉ con gue'ʉ, pɛphʉ con gatho ri mʉihʉ ngue'ạ guí tsuhʉ Ajuạ.

23 Ne gatho nú'ạ guí pɛhʉ, pɛhʉ con gatho ri pahahʉ, jahʉ ra uɛnda go guí pɛphʉ ra Zidada, hingue nuya jạ'i.

24 Ya guí pạhʉ gue numa Zidadahʉ ra Jesucristo ma da 'ra'a ri thạhạhʉ ngue'ạ go guí pɛphʉ'ạ.

25 Pe nu'ạ tó'o øt'a ra nts'o'mʉi, ra Zidada da gu'tuabi ngu tengu nú'ạ xa 'yøt'e, ne hinda ma da nja ra nsʉqui.

4

1 Nu'ahʉ hmuhʉ, manda ri 'bɛgohʉ ngu rí 'ñepi, ngue'ạ guí pạhʉ gue ne'ahʉ guí pɛ'tshʉ 'nari Hmuhʉ nehe nuni mahets'i.

2 Oguí tsaya gui 'yapabihʉ Ajuạ con gatho ri mʉihʉ, ne umfʉ njamạdi'ạ ngue'ạ ø't'a'ihʉ ri nt'adihʉ.

3 'Yapabihʉ por guecje, pa da xogahe ya gosthi pa da za ga mạñhe de gatho nú'ạ xa 'yøt'a ra Zidada Jesucristo ngu nú'ạ xqui

beni Ajuạ ne hinxqui fạdihmạ, pe Ajuạ ya xa 'ñutcahʉ. Ne ngue'ạ go dí mạ de gue'ạ, hangue dí jot'ua fadi.

4 'Yapabihʉ Ajuạ pa da za ga mạnga xá hño de gue'ạ ngu rí 'ñepcagui ga mạ.

5 Jamasuhʉ hanja gui 'yohʉ, 'yohʉ co ndunthi ra mfạdi ja yá thandi nú'ʉ hingyá gamfri. Ogrí 'bɛta ri orahʉ, zofohʉ'ʉ de rá noya Ajuạ.

6 Ñạhʉ co ndunthi ra t'equ'ei ne ra hmạte, ne beñhʉ xá hño hanja grí thạtuahʉ cada 'na nú'ʉ grí ñạuihʉ.

Ya nzɛnjua pɛhna ra apostol Pablo mi uadi ra carta

7 Nuni ma hmạca cuhʉ ra Tiquico guehni 'nará hoga mɛfi Ajuạ stá mpɛhe mahyɛgui, y nu sta zømbʉ dua c'ạ'ts'ahʉ, ma da xi'ahʉ gatho nú'ạ te dí thoguiua.

8 Hangue pa gue'ạ dí pɛhn'ahʉbʉ pa da xi'ahʉ tengu gra 'mʉihe de guecua ne pa da nup'a ri mfenihʉ.

9 Ma da mɛui nehe ma zi hoga cuhʉ Onesimo, nuni ja ra mengu de guepʉ ngu guí pạhʉ. Nuyʉ́ ma da xi'ahʉ gatho nú'ạ dí thoguihe de guecua.

10 Ne ri fat'ajuạ'ihʉ ra zi cu Aristarco nuni drí ncompa'beua ja ra fadi, ne ri fat'ajuạ'ihʉ ra zi cu Marco nuni rá primo ra cu Berhna. Nu'ahʉ ya xa si'ahʉ gue ma da mabʉ da c'ạ'ts'ahʉ ra cu Marco, ne sta zømbʉ umfʉ ra tsaya co ndunthi ra hmạte.

11 Nehe ri fat'ajuạ'ihʉ nuni ra cu Jesu xa thu'mbabi nehe ra Justo. De gatho ya xodyo nú'ʉ xa gamfri hønsɛ nuyʉ ya cuyʉ faxcagui pa dí mạmbahe rá noya Ajuạ de guecua, pa njabʉ ndunthi to'o xa yʉt'i ja rá hmanda Ajuạ, y go guehyʉ xi ri hubga ma mʉi.

12 Ne ri fat'ajuạ'ihʉ ra cu Epafra, guehni 'nará mɛfi nehe ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, nehni ra mengu de guepʉ. Nuni nzạntho apabi Ajuạ con gatho rá mʉi pa hingui 'ueguehʉ de ri jamfrihʉ ne pa gui 'yohʉ xá hño ja rá thandi Ajuạ ne gui 'yø'tuahʉ nzạntho ngu nú'ạ go rá paha'ạ.

13 Nugui go dí damajuạni xá hño de guehni, ngue'ạ nzạntho tagui tu por gue'ahʉ, ne por ya cu ya me Laodicea, ne nú'ʉ ya me Yerapoli.

14 Ri fat'ajuạ'ihʉ nehe ra cu Luca, nuni ra medico xi ra hmạdi, ne ra cu Dema.

15 Fat'ajuạhʉbʉ ts'ʉ gatho ya cu nú'ʉ ya me Laodicea, ne fat'ajuạhʉbʉ ra cu Nimfa, ne gatho nú'ʉ ya cu ri munts'i ja rá ngu'ạ pa ri xøcambeni Ajuạ.

16 Nu xcrí juahʉ gui hñe'thʉ nuna ra carta, pɛmpabihʉ nú'ʉ ya cu ya me Laodicea, pa da hñe'ti nehe'ʉ. Ha nú'ạ dá pɛmpabi'ʉ da mɛn'a'ihʉ pa gui hñe'thʉ nehe.

17 Nehe xipabihʉ ra cu Arquipo gue da mɛfi xá hño nú'ạ ra 'bɛfi xa umbabi ra Zidada, asta hinda juatbi gatho.

18 Núgui drá Pablo de ma 'yɛsɛ dí op'ahʉ nuna ra nzɛnjua. Oxqui pumfriguihʉ gue dí oua ja ra fadi. Ha nubyá, Ajuạ da jạp'a'ihʉ. Njabʉ gue'ạ.

RÁ MƱDI RA TESALONICENSE

RÁ MƱDI CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO BI 'YOPABI YA GAMFRI ME TESALONICA

Ra apostol Pablo ne yá compa opabi ya gamfri me Tesalonica

1 Núga drá Pablo, ne ra cu Silvano ne
ra cu Timu, dí pɛhn'a'ihebʉ nuna ra carta,
nu'ahʉ gyá gamfrihʉ guí 'bʉhʉbʉ Tesa-
lonica ne guí 'bʉhʉ co Ajuạ ra Dada ne co
ra zi Hmu Jesucristo. Ajuạ ma Dadahʉ ne
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da jạp'a'ihʉ ne
da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Ra hoga'mʉi mi udi ya gamfri me Tesalonica

2 Dí aphe Ajuạ por gue'ahʉ ne nzạntho dí
umfe njamạdi'ạ por gatho'ihʉ.
3 Nú'bʉ dí aphe Ajuạ ma Dadahʉ,
nzạntho dí beñhe ra 'bɛfi de ri jamfrihʉ ne
ri 'bɛfihʉ dega hmạte, ne dí beñhe de gatho
nú'ạ guí tsɛthʉ ngue'ạ guí tø'mhʉ da 'ñehe
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.
4 Ma zi cu'ihe yá hmạdi'ihʉ Ajuạ, dí pạhe
gue xa huahn'a'ihʉ Ajuạ.
5 Nura mạca hoga noya dá xi'ahe hindá
xi'a'ihe hønsɛ dega noya, dá xi'ahe co rá
ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi, nehe dí camfrihe gue
go guehna xi majuạni. Nu'ahʉ gá pạhʉ
tengu ma 'mʉihe nú'bʉ duá 'bʉhebʉ con
gue'ahʉ pa ri hñohʉ.
6 Ya guí tɛnga ma 'mʉihe, nehe guí
tɛmbahʉ rá 'mʉi ra Zidada Jesu. Gá hạñhʉ
rá noya Ajuạ co ndunthi ra nt'ʉtsate, pe
nehe co ra johya nú'ạ xa 'ra'ahʉ ra Mạca
Ndạhi.
7 Hangue gatho ya cu me Macedonia ne
ya cu me Acaya bi dɛn'a ri 'mʉihʉ.
8 Por gue'ahʉ bi ntʉnga rá noya ra Zidada
hingo sɛhɛ Macedonia nixi sɛhɛ Acaya;
nehe habʉraza fạdi gue guí camfrihʉ Ajuạ.
Nde nubyá, ya hindí pɛ'tshe te ga mạñhe,
9 ngue'ạ ya jạ'i ri mpede hanja bi za dá
cʉthe ra mạca noya con gue'ahʉ. Nehe
mạñ'ʉ gue gá tsohʉbʉ ya c'oi nú'ʉ hingo
gue'ʉ Ajuạ pa gui pɛpabihʉ Ajuạ nú'ạ te y
go gue'ạ Ajuạ xi majuạni.
10 Nehe guí tø'mbahʉ rá T'ʉ Ajuạ nu stí
'ñehe de mahets'i. Ajuạ go bi 'yøt'e pa
bi yopa nte'ạ de ja ya du, ne go gue'ạ ra
Zidada Jesu nú'ạ to'o ñạngaguihʉ de rá cuɛ
Ajuạ ma da 'ñehe.

2

Rá 'bɛfi ra apostol Pablo nuni Tesalonica

1 Zi cuhʉ guí pạhʉ gue himbi 'mɛditho ma
'bɛfihe nú'bʉ dá hạts'ahebʉ rá noya Ajuạ.
2 Masque bi sicje ndunthi ya ts'onoya
nuni Filipo ne bi hnabgaguiheni ngu guí
pạhʉ, pe Ajuạ bi 'racje ra ts'ɛdi pa dá xi'ahe
ra mạca noya, hindá ntsahe nixi dá ntsuhe,
masque ndí thohe ya nt'ʉtsate.
3 Dá zo'a'ihe de nú'ạ xi majuạni, hindá
zo'a'ihe dega ts'oqui nixi dega nthate.
4 Ajuạ bi hyandi gue mi 'ñepcaguihe ga
mạñhe ra mạca noya ne bi 'bɛpcahe ga
mạñhe. Hangue gue'ạ dí mạñhe, hingo pa
go da t'ø'tua yá paha ya jạ'i, hønsɛ pa go
da t'ø'tua rá paha Ajuạ nú'ạ to'o pạtca ma
mfenihʉ.
5 Hindá ha'ahe co 'raya hoga noya ma-
hotho, ngu guí pạhʉ, nixi hindá ha'ahe
dega nc'at'abojạ, Ajuạ go pạdi.
6 Ne hindá nehe to'o da 'ñesca ma
nsuhe, nixi nu'ahʉ nixi ma'ra, masque mri
'ñepcaguihe hmạhạ ngue'ạ dyá 'mɛhnihe de
ra Zidada Jesucristo.
7 Nu'ạ dá øthe, ndí pɛ'ts'ahe ra hmạte ngu
'nara nạnạ su yá zi bạtsi.
8 Nts'ɛdi xi stá mạ'ahe, hangue hingue
nsøctho dá 'ra'ahe rá hoga noya Ajuạ, nehe
xa za stá uñhe ma tehe po rá ngue'ahʉ
ngue'ạ xi drí mạ'ahe.
9 Zi cuhʉ, nu ndá xi'a'ihe rá noya Ajuạ,
guí pạhʉ gue ndí mpɛfihe ma pa ra xuui
co ndunthi ra nzabi pa hindá ø't'a'ihe ra
xuhñạ ni 'na de gue'ahʉ.
10 Guí pạhʉ ne Ajuạ pạdi gue nu ndá
'bʉhebʉ dá 'yohe xi xá hño ne dá nhyojạ'ihe
con gue'ahʉ nú'ahʉ gyá gamfrihʉ, ne hindá
øthe nú'ạ xá nts'o hangue himbi za to bi
c'ascahe.
11 Ne guí pạhʉ hanja ndí zo'a'ihe ne ndí
nup'ahe ri mfenihʉ cada 'na de gue'ahʉ,
ngu 'nara dada zofo yá bạtsi.

12 Ndí 'bɛp'ahe gue gui 'yohʉ ngu rí
'ñep'a'ihʉ ngue'ą Ajuą xa zohn'a'ihʉ pa gui
'bʉhʉ ja rá mąca hnini ne ja rá nsunda'ą.
13 Nuje nzą̨ntho dí umfe njamą̨di Ajuą
ngue'ą gá øhʉ ra mąca noya nú'ą dá xi'ahe
ne gá pą̨hʉ gue go gue'ą rá noya Ajuą ne
hingo rá noya 'nara ją̨'i. Ne majuą̨ni go
gue'ą rá noya Ajuą, ne ri mpɛfi ja ri cora-
sohʉ nú'ahʉ gyá gamfrihʉ.
14 Nu'ahʉ, zi cuhʉ, xcá thoguihʉ ya
nt'ʉtsate mahyɛgui ngu xa thogui ya cu de
yá niją Ajuą nuni Judea, nú'ʉ 'bʉi co ra
Zidada Jesucristo. Xa ʉtsa'ihʉ ya mengu ri
haihʉ mahyɛgui ngu ya xodyo xa ʉtsa ya cu
nuni Judea.
15 Nuya xodyo go gue'ʉ bi hyo ra Zidada
Jesu, nehe bi hyo sɛhɛ yá bą̨di'ʉ, y necje bi
guje. Hingui øt'e'ʉ nú'ą rá paha Ajuą ne ri
ʉtsa'ʉ gatho ya ją̨'i.
16 Mi hą̨gaguihe hmą̨hą̨ ga zofohe ya
ją̨'i nú'ʉ hingyá xodyo pa hinda mpøhø'ʉ.
Njabʉ ya xodyo xi bi 'yøt'a ya ts'oqui asta
habʉ bi za, ne rá ngą̨ts'i rá cuɛ Ajuą ya xa
zʉdi'ʉ pa nzą̨ntho.

Ra apostol Pablo xi mi ne da ma da c'ą̨'tsa ya gamfri me Tesalonica

17 Nujʉ zi cuhʉ ya pɛ'tsa ya pa hin-
stá nuhʉ, pe de ma corasohe dí beñ'ahe.
Hangue xi ndí nehmą̨he ga nuhʉ.
18 Ndí nehmą̨he stá mahebʉ ga c'ą̨'ts'ahʉ
pe ra Satá himbi hocje. Núga drá Pablo
ndunthi ya 'mi'qui dá ne ga mahmą̨bʉ.
19 Nde, ¿te rá 'bɛ'ą̨ dí tø'mhe, nda'ą̨ ma
johyahe, ne hanja da thuscahe ra corona
nu sta 'ñehe ma Zidadahʉ ra Jesucristo? ¿Ha
gue hingue por gue'ahʉ?
20 Por gue'ahʉ ma da t'esca ma nsuhe ne
ma ga johyahe.

3

1 Ya himbi za dá tø'mhe ma'ra ya pa pa
dá pą̨he te gri 'bʉhʉ, hangue dá beñhe ga
coheni Atena.
2 Ha numa zi cuhʉ ra Timu dá
pɛhn'a'ihebʉ. Gue'ą̨ 'nará mɛfi Ajuą ne ma
mfats'ihe ja rá 'bɛfi ra Zidada Jesucristo.
Dá pɛhn'a'ihebʉ'ą̨ pa da nup'a ri mfenihʉ
pa ma'na da zɛdi ri jamfrihʉ,
3 pa da njo'o ni 'na de gue'ahʉ to'o da ntsu
de ya nt'ʉtsate guí thohʉ. Nu'ahʉ guí pą̨hʉ
gue pa guehna dí 'bʉhʉua.
4 Nu nduá 'bʉhebʉ con gue'ahʉ dá
xi'a'ihe gue mi pɛ'tsi te ga thohʉ ya nt'ʉtsate
ngu ya xa t'øt'e ne ya guí pą̨hʉ.
5 Por gue'ą̨ nuga ya himbi za dá tø'ma
ma'ra ya pa, hangue dá pɛhn'ahʉbʉ ra mɛfi
pa dá pą̨di te gra 'mʉ ri jamfrihʉ, xi'bʉ
xqui hya'ahʉ ra ts'ondą̨hi y nu'bʉ́ nú'ą̨ ma
'bɛfihe xa 'mɛdithoho hmą̨hą̨.
6 Ra cu Timu ya bá pengui de guepʉ ne
ja rí zøhø, hangue go bá hą̨ncahe'ą̨ ra noya
de ri jamfrihʉ y de ri hmą̨tehʉ. Nzą̨ntho guí
bengaguihe co ra hmą̨te ne xi guí nehmą̨hʉ
ga nuhʉ mahyɛgui ngu dí nehmą̨he nehe
ga hant'a'ihe.
7 Zi cuhʉ, nu ndá pą̨he te gra 'mʉ ri
jamfrihʉ xi bi hñu ma mʉihe, masque dí
thohe ya nt'ʉtsate ne ya ts'othogui.
8 Nubyá hą̨, xi dí johyahe ndunthi ngue'ą̨
xi majuą̨ni guí 'bʉhʉ xá hño co ra Zidada.
9 Nde nu'bʉ́, otho con te ga ju'tuabihe
Ajuą por gatho nú'ą̨ ra johya dí pɛ'tshe ja rá
thandi'ą̨ ngue'ą̨ guí 'bʉhʉ xá hño con gue'ą̨.
10 Ajuą dí aphe ma pa ra xuui con gatho
ma mʉihe gue da 'racje nsɛqui ga nuhʉ pa
ma'na da nxøgue ri jamfrihʉ.
11 Ajuą ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo da zixcahe pa ga tsøñ'a'ihe.
12 Ma zi Hmuhʉ da 'yøt'e pa ma'na da
zi'ta ri hmą̨tehʉ pa xi gui mą̨́dihʉ 'na
ngu ma'na ne xi gui mą̨dihʉ gatho ma'ra,
mahyɛgui ngu nuje dí mą̨'a'ihe.
13 Ne da max'a'ihʉ pa gui zɛdihʉ, ne gui
'uegueh ʉ de ya ts'oqui pa da njo'o to'o da
c'a'ts'ahʉ ja rá thandi Ajuą ma Dadahʉ nu
stí 'ñehe ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo con
gatho nú'ʉ to'o xa gamfri'ą̨.

4

Ra hoga'mʉi gue'ą̨ ri ho Ajuą

1 Nubyá zi cuhʉ, dí bą̨nte'ihe ne dí
zo'a'ihe de rá ts'ɛdi ra Zidada Jesu gue
ma'na gui 'yohʉ xá hño ngu dá u't'ahe,
njabʉ ngu ne Ajuą.
2 Ya guí pą̨hʉ nuya hmanda dá 'bɛp'ahe
de rá ts'ɛdi ra Zidada Jesu.
3 Nurá paha Ajuą gue da t'axca ri
mfenihʉ. Oxqui hñuxhʉ co ya 'bɛhñą̨ nú'ʉ

hingo xi ri 'bɛhña̱hʉ, nixi ya 'bɛhña̱ hinda hñuxui ya 'ñøhø nú'ʉ hingo xi yá da̱me.
4 Cada 'na de gue'ahʉ gui pa̱hʉ hanja gui pɛ'tsa ri 'bɛhña̱hʉ, hingue gui pɛ'tshʉ dega ts'oqui, gui 'ñøtehʉ 'na ngu ma'na.
5 Oxqui pɛ'tshʉ ra ts'onc'at'aja̱'i ngu øt'a ya 'ña̱gamfri ja̱'i nú'ʉ hinxa ba̱ Ajua̱.
6 Oxqui ø'tuahʉ ni 'nara 'ñʉ ri cuhʉ nixi gui hyathʉ de nuya t'øt'eya, ngue'a̱ Ajua̱ go gue'a̱ unga ra nju'ti de gatho nuya, ngu ya stá xi'a'ihe ne stá zo'a'ihe ndunthi.
7 Ajua̱ xa zoncahʉ pa da nt'axca ma mfenihʉ hingue pa ga øthʉ ya ts'oqui.
8 Nu'a̱ tó'o ri ʉtsa nuna ra noya, hingo ʉtsa 'nara ja̱'i, pe ʉtsa Ajua̱ nú'a̱ to'o 'racjʉ rá Ma̱ca Nda̱hi.
9 Hingo mahyoni ga op'a'ihe pa gui ma̱di ri cuhʉ, ngue'a̱ Ajua̱ ya xa 'ñu't'a'ihʉ gue gui má̱dihʉ 'na ngu ma'na.
10 Ne majua̱ni ya guí øthʉ njabʉ con gatho ya cu 'bʉ gatho rá ngʉni Macedonia. Pe dí zo'a'ihe zi cuhʉ gue ma'na da zi'ta ri hma̱tehʉ.
11 'Øthʉ ra ts'ɛdi pa gui 'bʉhʉ 'nara hoga'mʉi. Mpɛfihʉ sɛhɛ co ri 'yɛhʉ ngu nú'a̱ stá 'bɛp'a'ihe,
12 pa da ña̱mahño de gue'ahʉ nuya 'ña̱gamfri ja̱'i, ne pa hinte gui 'bɛhʉ.

Rá yo'ehe ra Zidada

13 Zi cuhʉ, dí ne ga xi'ahe de nú'ʉ xa du pa gui pa̱hʉ ne pa hinda du ri mʉihʉ ngu nú'ʉ ma'ra hinte tø'mi.
14 Nde, 'bʉ dí camfrihʉ gue ra Zidada Jesu bi du ne bi yopa nte ma'na'qui, nu'bʉ́ nehe dí camfrihʉ gue Ajua̱ dua tsi co ra Zidada Jesu nu stí 'ñehe'a̱ nú'ʉ to'o bi du ne mi camfri ra Zidada Jesu.
15 Dí xi'ahe rá noya ra Zidada, gue nújʉ gra 'bʉthʉua ja ra ximhai asta ra pa da 'ñehe ra Zidada, hingo ma ga 'bɛt'ohʉ de nú'ʉ ya xa du.
16 Pe ra Zidada ma dua ca̱i de mahets'i co 'nara hmafi dega hmanda, ne co 'nara noya de 'nara nda̱'ɛnxɛ mahets'i, ne co rá nzʉni ra trompeta de Ajua̱. Nu'bʉ́ nú'ʉ ya cu ya xa du ante da 'ñehe ra Zidada Jesu, nu'ʉ́ 'mɛt'o da yopa nte'ʉ.
17 Nepʉ nújʉ gra 'bʉthʉua ja ra ximhai, 'bestho da gʉxcahʉ mahyɛgui con gue'ʉ pa maṉ̃a ja ya guui pa ga ma ga nthɛhʉ ra Zidada maṉ̃a ja ra nda̱hi, ne njabʉ ma ga 'bʉhʉ nza̱ntho co ra Zidada.
18 Hangue hñu'mba mʉihʉ 'na ngu ma'na co nuya noyaya.

5

1 Zi cuhʉ, hingo mahyoni ga op'a'ihe pa ga xi'ahe de nuya pa xa 'ñepʉ ne ha'mʉ ma da nja nuya t'øt'eya.
2 Ngue'a̱ nu'ahʉ ya guí pa̱hʉ xá hño gue nu sta dat'a ra pa da 'ñehe ra Zidada, nura pa'a̱ ma da nja ngu øt'a ra be dega xuui.
3 Nura pa sta 'ñenga ya ja̱'i gue ja ra hmetho ne ra hoga'mʉi, nu'bʉ́ sta da̱mfri'ʉ da 'ñe 'nara nhuati pa gue'ʉ ngu yá ʉgui 'nara 'bɛhña̱, ne hinda mpont'ui'ʉ.
4 Pe nu'ahʉ zi cuhʉ ya hinguí 'bʉhʉ ja ra 'bɛxuui, hangue nura pa'a̱ hinda ma da zʉ'ahʉ ngu 'nara be.
5 Gatho'ihʉ guí 'bʉhʉ ja ra ñot'i ne guí 'bʉhʉ dega pa. Nujʉ ya hindí 'bʉhʉ ja ra xuui nixi ja ra 'bɛxuui.
6 Hangue hinga a̱hʉ ngu ma'ra, ga ndø'mhʉ nza̱ntho, ne di ja ma mfenihʉ.
7 Nuto a̱ha̱, a̱ha̱ 'bʉ nxuui, ne nuto ri ti, ri ti dega xuui.
8 Pe nujʉ dí 'bʉhʉ dega pa ne di ja ma mfenihʉ. Ga hñehʉ co ma hehʉ dega jamfri y dega hma̱te pa hinte ga jahʉ. Njabʉ ga hñehʉ ngu ri hñe nú'ʉ to'o 'yo ja ra tuhni. Ne ga pɛ'tshʉ ra nthø'mate pa ga mpøhøhʉ ngu 'nara nthaqui ja ma ña̱xuhʉ.
9 Ajua̱ hinxa hñuxcahʉ pa da zʉcjʉ rá cuɛ'a̱, xa hñuxcahʉ pa ga mpøhøhʉ por ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
10 Nú'á̱ bi du por guecjʉ pa da za ga 'bʉhʉ con gue'a̱ masque gra 'bʉthʉua o ya stá tuhʉ.
11 Hangue hñu'mba mʉihʉ ne nupa mfenihʉ 'na ngu 'na ngu ya guí øthʉ.

Ra apostol Pablo umba ra ts'ofo ya gamfri

12 Zi cuhʉ, dí ba̱nte'ihe gue gui pɛ'tsuahʉ ra t'equ'ei nú'ʉ brí mpɛfibʉ ja rá 'bɛfi ra Zidada ne su'ahʉ ne zo'a'ihʉ.
13 Pɛ'tsuahʉ ndunthi ra hma̱te po yá hoga 'bɛfi. 'Bʉhʉ co 'nara hoga'mʉi 'na ngu 'na.
14 Nehe dí ba̱nte'ihe zi cuhʉ gue gui zohʉ ya cu nú'ʉ ya da̱hñei, gui nupa yá mfeni nú'ʉ to'o tu yá mʉi, gui faxhʉ nú'ʉ to'o ts'ʉtho yá jamfri, ne gui tsɛtuahʉ gatho.

15 Jamasuhʉ gue hingui co'tshʉ ra nts'o'mʉi co ra nts'o'mʉi. 'Yøthʉ nzạntho ra hño 'na ngu ma'na nehe con gatho ya jạ'i.
16 Johyahʉ nzạntho.
17 Ja guetbʉ́ gui 'yaphʉ Ajuạ.
18 Umfʉ njamạdi Ajuạ de gatho nú'ạ da 'ñehe, ngue'ạ gue'ạ rá paha Ajuạ pa gue'ahʉ nú'ahʉ guí 'bʉhʉ co ra Zidada Jesucristo.
19 Oxqui hạcuahʉ rá ts'εdi ra Mạca Ndạhi.
20 Oxqui ʉtsahʉ nú'ạ te u't'ahʉ nú'ʉ ñạ de rá noya Ajuạ.
21 Pạhʉ nda'nạ nú'ạ xá hño, ne tεñhʉ'ạ.
22 'Uehʉ de gatho nú'ạ xá nts'o.
23 Ajuạ hubga ma mʉihʉ, ne go gue'ạ da t'axca maxøgue ri mfenihʉ, pa da 'bε'tsi xá hño ri hoga ndạhihʉ ne ri mfenihʉ ne ri ndo'yohʉ, pa hinto da c'a'ts'ahʉ nu sta 'ñehe ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
24 Hingui pata rá mfeni nú'ạ to'o xa zohn'a'ihʉ, ne go gue'ạ da 'øt'e.

Ra apostol Pablo ja rá ngạts'i rá carta ri yopa zεngua ya gamfri ne apa Ajuạ por gue'ʉ

25 Zi cuhʉ, 'yaphʉ Ajuạ por guecje.
26 Fat'ajuạhʉbʉ gatho ya cu co 'nara nthʉfi dega hmạte.
27 Dí 'bεp'a'ihʉ nts'εdi de rá thuhu ma Zidadahʉ gue gui hñe'tuabihʉ nuna ra carta gatho ya cu.
28 Ma Zidadahʉ ra Jesucristo da max'a'ihʉ. Njabʉ gue'ạ.

RÁ ÑOHO RA TESALONICENSE
RÁ ÑOHO RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A̱ BI 'YOPABI YA GAMFRI ME TESALONICA

Ma'na'qui ra apostol Pablo ne yá compa opabi ya gamfri me Tesalonica

1 Núga drá Pablo, ne ra cu Silvano ne ra cu Timu, dí pɛhn'a'ihebʉ nuna ra carta nu'ahʉ gyá gamfrihʉ guí 'bʉhʉbʉ Tesalonica ne guí 'bʉhʉ co Ajua̱ ma Dadahʉ ne co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

2 Ajua̱ ra Dada ne ra zi Hmu Jesucristo da ja̱p'a'ihʉ ne da max'a'ihʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Ajua̱ ma da castiga nuya 'yøt'ats'oqui nu sta yopa zøhø ra Zidada Jesucristo

3 Zi cuhʉ, pɛ'tsi te ga umfe nza̱ntho njama̱di Ajua̱ por gue'ahʉ ngu rí 'ñepcahe ga øthe ngue'a̱ xi rí te ri jamfrihʉ ne gatho'ihʉ ma'na rí zi'ta ri hma̱tehʉ 'na ngu ma'na.

4 Hangue nuje dí e'ts'a'ihe ri nsuhʉ ja yá nija̱ Ajua̱ ngue'a̱ xi ra da̱ngui ri jamfrihʉ masque guí thohʉ ya ts'othogui ne ya nt'ʉtsate.

5 Pe gatho nuya thogui guí thohʉ, ja ri hnecni gue Ajua̱ øt'a nú'a̱ xá hño ne ma da 'yøt'a ra hoga ts'ʉtbi, ngue'a̱ por nuya ts'othoguiya Ajua̱ da za da ma̱ gue rí 'ñep'a'ihʉ gui 'bʉhʉ habʉ bí manda'a̱, ne por gue'a̱ grí sufrihʉ.

6 Ajua̱ øt'a nú'a̱ xá hño da co'tsuabi nú'ʉ to'o ri ʉtsa'ihʉ.

7 Nehe nú'ahʉ t'ʉtsa'ihʉ, Ajua̱ øt'a nú'a̱ xá hño da 'ra'a'ihʉ ra tsaya mahyɛgui con guecje nu stua pengui de mahets'i ra Zidada Jesu co ya ɛnxɛ nú'ʉ ha̱mpa rá ts'ɛdi'a̱.

8 Nu stí 'ñeheua'a̱, ma da hnequi 'nara da̱nga tsibi ja rá nthets'i. Ma da 'ñehe pa da castiga nú'ʉ to'o hingui pa̱ Ajua̱ nixi hingui øtuabi rá ma̱ca noya ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

9 Nu'ʉ́ ma da gut'a yá thai ja ra nidu pa nza̱ntho, ne hinda za da 'mʉ'ʉ ja rá thandi ra Zidada habʉ ja rá nsunda ne rá ts'ɛdi.

10 Nura pa stí 'ñehe'a̱, gatho ya cu nú'ʉ to'o camfri'a̱ ma da 'yø ne da nsunda'a̱. Ne'ahʉ ma gui 'øhʉ ne gui nsundahʉ'a̱ ngue'a̱ gá camfrihʉ nú'a̱ dá xi'a'ihe.

11 Por guehna nza̱ntho dí aphe Ajua̱ gue da max'a'ihʉ pa gui 'bʉhʉ ngu rí 'ñep'a'ihʉ ngue'a̱ xa zohn'a'ihʉ'a̱, ne dí aphe gue da nup'a ri mfenihʉ co rá ts'ɛdi'a̱ pa gui 'øthʉ co 'nara johya gatho nú'a̱ xá hño ne pa gui 'øthʉ ya 'bɛfi dega jamfri,

12 pa njabʉ da hnequi rá nsunda ma Zidadahʉ ra Jesucristo ja ri 'mʉihʉ ne da t'e'ts'a ri nsuhʉ po rá hñoja̱'i Ajua̱ ne ra Zidada Jesucristo.

2

Ma da hnequi ra 'yøt'ats'oqui gá ja̱'i

1 Núbya zi cuhʉ dí ne ga xi'ahe de rá yo'ehe ma Zidadahʉ ra Jesucristo nu xcrá muntshʉ con gue'a̱.

2 Dí ba̱nte'ihe zi cuhʉ gue hingui ntsuhʉ nixi to gui hophʉ da 'uec'a'ihʉ de ri hoga mfenihʉ ne da 'ñeñ'ahʉ gue ra Zidada ya bá yopa pengui, nixi dega thedi, nixi dega noya, nixi dega hɛ'mi nú'a̱ di ma̱ gue go stá pɛnhe, ne nú'ʉ di ma̱ gue rá pa de rá yo'ehe ra Zidada ya bi zøhø.

3 Oxqui hophʉ ni 'na tʉi to da hya'ahʉ ne da 'ñeñ'ahʉ gue nura pa ya bi zøhø. 'Mɛt'o ma da nanga ndunthi to'o da ña̱ ncontra de Ajua̱, ne da hnequi nú'a̱ ra 'ñøhø dega 'yøt'ats'oqui ma da ma ja ra nidu. Nepʉ 'mɛfa de gue'a̱ ma da zøhø ra Zidada.

4 Nura 'yøt'ats'oqui gá ja̱'i'a̱ ma da ma ncontra de Ajua̱ ne da 'ñexa sɛhɛ, ne da ne da hña̱mba yá luga gatho nú'ʉ t'embi gue go gue'ʉ Ajua̱, nú'ʉ ri nsunda ya ja̱'i, asta hinda hñudi ja rá nda̱nija̱ Ajua̱, ne da ma̱ñ'a̱ gue go gue'a̱ Ajua̱.

5 ¿Ha gue hinguí beñhʉ gue nú'bʉ ndí 'bʉi con gue'ahʉ dá xi'a'ihʉ de guehna?

6 Nu'ahʉ guí pa̱hʉ te rá 'bɛ'a̱ hinxa hopi da hnequitho nura 'yøt'ats'oqui gá ja̱'i'a̱. Ma da hnequi asta nú'a̱ ra pa da zø rá ora.

7 Nura ts'oqui ya ri mpɛfi mant'a̱gui, hønsɛ tø'mabya da tha̱ca nú'a̱ to'o hingui hopi da hnequi.

8 Nu'bʉ́ gue'bʉ da hnequi nú'a̱ ra ts'oja̱'i, ne ra Zidada ma da hyo'a̱ co 'nara noya da

mạ, ne da ma da huati co rá nsunda nu sta
'ñehe'ạ.
9 Nu sta hnequi nura ts'ojạ'i'ạ dri
hñạmpa rá ts'εdi ra Satá ne ma da 'ñudi
ndunthi ya nt'udi ne da 'yøt'a ndunthi ya
milagro dega nthate.
10 Ne ma da hyat'i co ya nthate xi xá nts'o
nú'ʉ to'o ma da ma ja ra nidu. Nu'ʉ́ mi tsa
da mpøhø hmạhạ pe himbi ne bi gamfri
nú'ạ xi majuạni hangue ma da ma ja ra
nidu.
11 Hangue ringue'ạ Ajuạ da pu'tua yá
mfeni'ʉ pa da gamfri nuna ra nc'uambanạ.
12 Pa njabʉ da duxa ra ts'oqui nuto gatho
himbi ne bi gamfri nú'ạ majuạni, nú'ʉ to'o
ma'na bi ho ra ts'oqui que nú'ạ majuạni.

Ajuạ xa huancahʉ pa ga mpøhøhʉ

13 Pe nuje rí 'ñepcahe gue nzạntho ga
umfe njamạdi Ajuạ por gue'ahʉ zi cuhʉ
yá hmạdi'ihʉ ra Zidada, nguetho Ajuạ bi
huahn'a'ihʉ ante da hyoca ra ximhai pa gui
mpøhøhʉ. Ne gá mpøhøhʉ ngue'ạ ra Mạca
Ndạhi bi 'uec'a'ihʉ de ya ts'oqui, ne xcá
camfrihʉ nú'ạ majuạni.
14 Pa guehna bi zohn'a'ihʉ Ajuạ por nura
mạca noya stá xi'a'ihe pa da hnequi rá
nsunda ma Zidadahʉ ra Jesucristo ja ri
'mʉihʉ.
15 Hangue ringue'ạ zi cuhʉ oxqui
'ueguehʉ. Pε'tshʉ xá hño ya nt'utuate nú'ʉ
stá u't'a'ihe dega noya o nú'ạ stá op'ahe.
16 Ajuạ ma Dadahʉ bi mạcaguihʉ ne bi
huegaguihʉ hangue bi 'racjʉ ra humʉi pa
nzạntho ne bi 'racjʉ 'nara hoga nthø'mate.
17 Nú'ạ́ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da
nup'a ri mfenihʉ ne da ja'ahʉ gui 'yohʉ xá
hño de nú'ạ guí øthʉ ne nú'ạ guí mạñhʉ.

3

Ra apostol Pablo xipa ya cu gue da ora por gue'ʉ pa njabʉ ma'na da ntʉnga rá noya Ajuạ

1 Nubyá zi cuhʉ dí a'a'ihe gui 'yaphʉ Ajuạ
por guecje pa da dạma ntʉnga rá noya Ajuạ
habʉraza, ne da jamfri ngu xcá camfrihʉ.
2 Nehe 'yaphʉ Ajuạ gue da ñạngaguihe'ạ
de ya 'øt'ats'oqui gá jạ'i nú'ʉ øt'a ya
nts'o'mʉi, ngue'ạ hinga gatho pε'tsa ra jam-
fri.
3 Masque njabʉ, nu Ajuạ hingui pata
rá mfeni, nú'ạ́ da ja'ahʉ gui zεdihʉ ne da
ñạñ'a'ihʉ de ra nts'o.
4 Dí camfrihe gue guí øthʉ nú'ạ stá
'bεp'ahe ne ma gui sigui gui 'øthʉ njabʉ
ngue'ạ Ajuạ ri 'ra'ahʉ ra ts'εdi.
5 Ra Zidada Jesu da xoc'a ri mfenihʉ pa
gui pε'tshʉ rá hmạte Ajuạ ja ri corasohʉ,
ne pa gui tsεthʉ ngu bi zεta ra Zidada Jesu-
cristo.

Ya cu rí 'ñepi da mpεfi

6 Zi cuhʉ, dí 'bεp'a'ihe de rá thuhu ma
Zidadahʉ ra Jesucristo gue gui 'ueguehʉ
de gatho nú'ʉ ya cu xa mpʉnga dạhñei ne
hingui 'yo ngu nú'ạ dá u't'a'ihe.
7 Nu'ahʉ ya guí pạhʉ gue rí 'ñep'a'ihʉ gui
tεnga ma 'mʉihe. Nuje hindá ndạhñeihe nu
ndá 'bʉhʉbʉ.
8 Nixi to'o bi 'uinjethoho. Nu'ạ ndí øthe,
ndí mpεfihe ma pa ra xuui co ndunthi ra
nzabi pa himbi 'mε te dá tsihe, ne pa hindá
ø't'ahe ya xuhñạ.
9 Hingue himrí 'ñepcaguihe pa gui
'racaguihe te ga tsihe. Dá øthe njabʉ pa da
za gui 'øthʉ ngu nú'ạ dá øthe.
10 Ngue'ạ nú'bʉ nduá 'bʉhe con gue'ahʉ
dá 'bεp'ahe gue nu'ạ tó'o hinda ne da mpεfi
hinda ñuni nehe.
11 Dí xi'ahe nuna ngue'ạ dí øhe gue 'ra de
gue'ahʉ ya xcá mpʉnga dạhñeihʉ ne hinguí
ne te gui pεhʉ, hønsε guí 'yohʉbʉ grí hñøthʉ
habʉ hindí 'ñepi gui hñøthʉ.
12 Nuya cu'ʉ to'o øt'a njabʉ, dí 'bεphe ne
dí zohe de rá ts'εdi ma Zidadahʉ ra Jesu-
cristo gue da mpεfi te rá 'ñentho pa njabʉ
da dạhạ nú'ạ da zi.
13 Zi cuhʉ odi tsabi'ihʉ gui 'øthʉ ra hño.
14 Nu'ạ tó'o hinda 'øtcaguihe nú'ạ dí
mạñhe ja nuna ra carta, mạñhʉ to gue'ạ ne
ogrí ntsixhʉ'ạ pa njabʉ da ntsa.
15 Pe oguí ʉtsahʉ. Umfʉ ra ts'ofo ngu rí
'ñepi 'nara cu.

Ra apostol Pablo ja rá ngạts'i rá carta apa Ajuạ por ya cu

16 Nubyá, ra Zidada nú'ạ 'racjʉ ra humʉi,
nzạntho da 'ra'ahʉ 'nara humʉi de nú'ạ
te gatho da 'ñehe. Ra Zidada da 'mʉi con
gatho'ihʉ.

17 Núga drá Pablo dí op'ahʉ ra nzɛngua co
ma 'yɛ sɛhɛ, guehna 'nara seña ja gatho nú'ʉ
ya carta dí ofo. Njaua dí ofo.
18 Ma Zidadahʉ ra Jesucristo da
max'a'ihʉ gatho. Njabʉ gue'a̱.

RÁ MƱDI RA TIMOTEO
RÁ MƱDI CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO BI 'YOPABI RA TIMOTEO

Ra apostol Nsan Pablo opabi ra Timoteo

1 Núgui drá Pablo rá apostolgui ra zi Hmu Jesucristo. Ajuạ ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ʉ bi huancagui pa drá apostol. Ajuạ go gue'ạ bi pøhøguihʉ, y ra zi Hmu Jesucristo go gue'ạ dí tø'mhʉ.

2 Dí op'a'i nu'i Timu dí ja ra uɛnda gue ma t'ʉ'i ngue'ạ go dá zo'a'i de ra jamfri. Ajuạ ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da jạp'a'i, da mɛ'ts'a ra nthecate, ne da max'a'i pa gui 'bʉi te rá 'ñentho.

Ra ts'ofo pa ya gamfri pa hinda dɛna ya nt'utuate nú'ʉ hinga majuạni

3 Ante ga ehe de guepʉ Efeso pa nuua Macedonia, dá bạnte'i gue gui cohibʉ pa gui zofo nú'ʉ 'raya cu 'bʉi de guepʉ udi ma'na'ño ra jamfri de nú'ạ stá pạdihʉ, gui hạcuabi'ʉ gue ya hinda sigui da 'ñudi nú'ạ udi'ʉ.

4 Nixi hinda sigui da mạnga nú'ʉ ya 'bede xa zansɛ ya jạ'i de maya'bʉ, nú'ʉ xi xcra matho ne hingui o rá 'ñu nú'ạ mạ. Ngue'ạ nú'ʉ ya cu udi nuya nt'utuate'ʉ, udi hønsɛ pa da ntsanoya'ʉ, hingui uti ya cu de rá noya Ajuạ pa ma'na da nte yá jamfri'ʉ.

5 Dí 'bɛp'a'i gue gui zofo ya cu pa da mɛ'tsa 'nara coraso xá nt'axi ne 'nara hoga mfeni ne 'nara jamfri hingue maxøts'etho, pa njabʉ da za da mɛ'tsa 'nara hoga hmạte.

6 'Raya cu ya xa 'uegue de nuya hoga t'øt'e, hangue nubyá hønsɛ mạnga ya noya hinte ri muui.

7 Nu'ʉ́ ne hmạhạ gue da nxahnate de ra ndạxjua ley, y mạ gue go gue'ạ xi majuạni nú'ạ mạñ'ʉ masque nixi pạdi nú'ạ mạñ'ʉ.

8 Hạhạ, nura ndạxjua ley xá hño, pe nú'bʉ da t'øt'e ngu nú'ạ bi beni Ajuạ.

9 Ga pạhʉ gue himbi thuxa ra ley pa ya hojạ'i. Ra ley bi thuts'i pa ya ts'o'yøde ne ya 'ñạqu'equ'ei, pa ya ts'ojạ'i ne ya 'øt'ats'oqui, pa nú'ʉ hingui tsu Ajuạ ne ya 'ñạgamfri, pa nú'ʉ to'o ho yá dada ne yá nạnạ, ne pa ma'ra ya hyote.

10 Nehe pa nú'ʉ to'o ya 'ñejạ'i, pa nú'ʉ ya 'ñøhø ri hñuxui yá mi 'ñøhøui, ne pa nú'ʉ ya 'bɛhñạ ri hñuxui yá mi 'bɛhñạui, pa nú'ʉ to'o pe ya jạ'i, pa ya c'uamba, pa nú'ʉ to'o høxa ra thai rá miqu'eiui, nehe pa gatho nú'ʉ to'o øt'a ya ts'ot'øt'e nú'ʉ xicjʉ Ajuạ gue hingui ho ga øthʉ'ʉ.

11 Gatho guehna mạnga rá mạca noya Ajuạ nú'ạ to'o xá nsunda. Nuna go guehna ra mạca noya bi t'acagui pa ga mạ.

Ra jamạdi po rá nthecate Ajuạ

12 Nugui dí umba njamạdi ma Zidadahʉ ra Jesucristo ngue'ạ bi 'raca ra ts'ɛdi pa ga pɛpabi. Bi hyandi gue xá hño ga pɛpabi, hangue bi hñuxcagui pa ga pɛpabi'ạ.

13 Nugui ma'mɛt'o xi ndí ñạma'ñʉ de ra Zidada Jesu y ndrí ʉtsa, nehe xi ndrá ts'o'mʉi co ya gamfri. Pe nu'ạ́ bi mɛsca ra nthecate ngue'ạ hindí pạdi hmạhạ nú'ạ ndí øt'e nguetho hinstí camfri thoho'ạ.

14 Pe nurá hmạte Ajuạ xi ra dạngui pa guequi. Nú'ạ́ bi xoga ma mfeni pa dá camfri ra Zidada Jesucristo ne pa bi za dá pɛ'tsua rá hmạte'ạ.

15 Nuna noya ma ga xi'a'i go guehna majuạni, hangue rí 'ñepi gue gatho ya jạ'i da gamfri: gue ra Zidada Jesucristo bi 'ñeheua ja ra ximhai pa da pøhø ya 'øt'ats'oqui, y nugui ma'na go ndrá 'øt'ats'oqui.

16 Pe masque ndrá 'øt'ats'oqui, nura Zidada Jesucristo bi mɛsca ra nthecate, pa núgui 'nandrá dạnga 'øt'ats'oqui da hnequi ja ma 'mʉi gue Ajuạ bi zɛtca ma nts'o'mʉi ne bi pungagui. Bi 'øt'a njabʉ con guequi pa njabʉ da hyanda ma'ra ne da gamfri'ʉ pa da mɛ'tsa ra te pa nzạntho.

17 Hangue nú'ạ 'nat'a Ajuạ rí 'ñepi dra søcambeni ne dra nsunda pa nzạntho. Go gue'ạ 'nat'a Ajuạ nú'ạ hindí hanthʉ, go gue'ạ pɛ'tsa gatho ra mfạdi, go gue'ạ ra Ndạ de maya'bʉ, de nubya ne pa nzạntho, nehe go gue'ạ 'bʉi pa nzạntho ne hinhya'mʉ da du. Njabʉ gue'ạ.

18 Ma zi t'ʉ'i Timu, dí 'bɛp'a'i gue gui pɛ rá 'bɛfi Ajuạ ngu rí 'ñehe, ngu 'nara soldado pɛ xá hño rá 'bɛfi ja ra tuhni. Ne dí ben'a'i de nú'ạ bi mạnga ra Mạca Ndạhi gue ma gui pɛfi, pa njabʉ da za gui sigui gui pɛ xá hño rá 'bɛfi Ajuạ.

19 Nehe su ri jamfri ne strá nt'axi ri mfeni. Nu 'ra bi ts'oca yá mfeni hangue xa 'bɛ yá jamfri.
20 'Ra de gue'ʉ go gue'ą ra Imeneo ne ra Jandro nú'ʉ dá ɛnt'ua ja rá 'yɛ ra Satá pa da bądi gue hinda ñąma'ñʉ de rá noya Ajuą.

2

Hanja da za dra t'apabi Ajuą

1 Rá mʉdi dí 'bɛp'a'ihʉ gue gui orahʉ por gatho ya jąi. Gui 'yaphʉ Ajuą da mats'i'ʉ, ne gui umfʉ njamądi'ą.
2 Gui 'yaphʉ Ajuą po ya dąnga ndą ne por gatho nú'ʉ hą ra ts'ʉtbi, pa njabʉ da za ga 'bʉhʉ 'nara 'mʉi te rá 'ñentho, ne pa da za ga pɛ'tsuahʉ rá ntsu Ajuą ne ga 'yohʉ ngu rí 'ñepcahʉ ne hinte ga jahʉ.
3 Nuna go guehna xá hño, ne go guehna ri ho Ajuą ma Pøhøtehʉ.
4 Nú'ą́ ne gue gatho ya jąi da mpøhø ne da bądi'ʉ nú'ą xi majuąni.
5 'Nat'a Ajuą 'bʉi, nehe 'bʉi 'natho nú'ą to'o 'bande de Ajuą co ya jąi, y nú'ą́ go gue'ą ra Zidada Jesucristo nú'ą to'o bá e bi njąiua ja ra ximhai.
6 Nu'ą́ bi unsɛ rá te pa bi du pa bi gu'tua yá thai gatho ya jąi. Ha nu mi zø ra ora, bi t'unga nt'øde pa bi fądi gue nu'ą́ bi du pa bi pøhø ya jąi.
7 Y pa gue'ą bi thuxcagui dega apostol pa ga mąmba rá mąca noya Ajuą. Hindí hate, dí mąnga majuąni. Bi thuxcagui pa ga nxahnate de ya jąi nú'ʉ hingyá xodyo pa ga utuabi'ʉ de ra jamfri nú'ą majuąni.
8 Dí ne gue habʉraza ra luga habʉ ri munts'a ya cu, gatho ya 'ñøhø da gʉxa yá 'yɛ da 'yapabi Ajuą co yá mfeni strá nt'axi, ne hindri ncuɛ, nixi da nehmyą.
9 Nehe dí ne gue gatho ya 'bɛhñą da jamasu pa da hñe ngu rí 'ñehe. Hinda hñe dega nt'ets'i. Hindí ne gue da 'ñeñą dega nt'ets'i, nixi da 'ñets'i co ra oro, ni co ya do mahotho, nixi co ya he nú'ʉ xi xá mądi.
10 Nu'ą dí ne gue da 'yøt'e'ʉ, dá 'yøt'a ya hoga 'bɛfi ngu rí 'ñepa 'nara hoga 'bɛhñą nú'ą 'yo ja rá ntsu Ajuą.
11 Ya 'bɛhñą dá 'yødetho rá noya Ajuą ja ra niją pa da bądi, ne dá 'yøt'e ngu nú'ą da sipabi.
12 Hindí ne gue go ya 'bɛhñą da xahna ya 'ñøhø ja ya hmunts'i, nixi hingo ma'na da manda'ʉ que ya 'ñøhø. Dá 'yøstho.
13 Ngue'ą Ajuą bi hyoqui rá mʉdi ra Adá, nepʉ ra Eva.
14 Y hingo ra Adá bi thát'i. Nura 'bɛhñą go gue'ą bi thát'i, hangue bi dagui ja ra ts'oqui.
15 Hangue nubyá 'bʉi yá bątsi co ndunthi ya ʉgui, pe ya 'bɛhñą da mpøhø 'bʉ hinda 'uegue de yá jamfri, 'bʉ da mɛ'tsa ra hmąte, 'bʉ da 'ño strá nt'axi, ne 'bʉ da 'mʉi ngu rí 'ñepi.

3

Nú'ą rí 'ñepi da 'yøt'a ya ma'yo de ya niją

1 Nuna noyaną guehna majuąni: 'bʉ to'o beni da mɛpa Ajuą dega ma'yo gue'ą 'nara hoga 'bɛfi ne.
2 Pa to da ma'yo mahyoni di 'bʉi xá hño y di otho te di hmą de gue'ą. Dra medinthąti co 'nada ra 'bɛhñą. Di su rá mfeni, di 'yo co ndunthi ra mfądi ne di pɛ'tsa ra t'equ'ei. Di pą da unga ntsaya, di pɛ'tsa ndunthi ra mfądi pa da 'ñutuate.
3 Hindra ti, hindra 'yøt'atuhni, mahyoni di ja rá hmąte, hindra zøt'amʉi. Hindra nduste pa da dąhą ra boją dega nthate, nixi da ne da mɛ'tsa ndunthi ra boją.
4 Di pądi da manda xá hño rá ngu, ne di pądi da zofo yá bątsi ngu rí 'ñepi pa da 'yøte'ʉ.
5 Ngue'ą nu'ą tó'o hingui pądi da manda rá ngu, nu'bʉ́ ¿hanja da za da manda rá niją Ajuą?
6 Hinda za da ma'yo 'nara 'ra'yo gamfri, ngue'ą xi'bʉ da 'ñets'i'ą ne njabʉ da ncondena ngu bi nja ra ts'ondąhi.
7 Mahyoni di udi 'nara hoga'mʉi pa njabʉ nehe nú'ʉ hingyá gamfri da ñąmahño de gue'ą, pa njabʉ hinda 'bɛ rá tsa nixi da zo ja rá 'yɛ ra ts'ondąhi.

Nú'ą rí 'ñepi da 'yøt'a ya maste de ya niją

8 Nehe 'nara maste de rá niją Ajuą mahyoni dra 'ñequ'ei, hindi ñą maxøts'etho, hindra ti, hindra nduste pa da dąhą ra boją dega nthate.
9 Di camfri xá hño nú'ą ra jamfri xa t'utcahʉ co rá mfeni strá nt'axi.
10 Nehe mahyoni 'mɛt'o dra tsapabi pa da fądi ua da 'ño xá hño ua hina. 'Bʉ da 'ño xá

hño ne hinto da c'a'tsi, nu'bɨ́ ha̱, da za dra maste ja ra nija̱.

11 Nehe nú'ɨ ya 'bɛhña̱ pɛpabi Aju̱a̱ mahyoni di pɛ'tsa ra hoga'mɨi. Hindra gɨxa nc'uamba. Di su rá mfeni, ne nza̱ntho di øt'e gatho nú'a̱ xá hño.

12 Nura maste dra medinthạti co 'nada ra 'bɛhña̱. Nehe di pa̱di da manda xá hño rá ngu ne yá bạtsi.

13 Nu'a̱ tó'o faste xá hño ja rá 'bɛfi Aju̱a̱, gue'a̱ da t'e'tsua rá nsu, ne ma'na da nja rá ts'ɛdi pa da ña̱ui ma'ra ya ja̱'i de ra jamfri pɛ'tsua ra Zidada Jesucristo.

Ra jamfri nú'a̱ xa t'utcahɨ nú'a̱ hinxqui fa̱di maya'bɨ

14 Zi cu Timu, dí ne 'bestho ga mabɨ ga c'a̱'ts'a'i, pe dí op'a'i nuna carta

15 pa 'bɨ hingá 'me ga mabɨ, ma gui pa̱di hanja da za gui mpɛfi xá hño ja rá nija̱ Aju̱a̱ nú'a̱ te. Nu ja rá nija̱ Aju̱a̱ ja jani nú'a̱ maju̱ani ne ja hma̱ni nú'a̱ maju̱ani.

16 Maju̱ani xi ra da̱ngui nú'a̱ ra jamfri xa t'utcahɨ nú'a̱ hinxqui fa̱di ma'mɛt'o, ne ena:

Aju̱a̱ bi 'ñehe bi nja̱'i;

y ra Ma̱ca Nda̱hi bi 'ñudi gue maju̱ani go gue'a̱ rá T'ɨ Aju̱a̱.

Nehe ya ɛnxɛ bi hyandi'a̱.

Nú'ɨ ya ja̱'i hingyá xodyo bi ts'ofo de gue'a̱.

Nepɨ habɨraza ya ja̱'i ja ra ximhai bi gamfri'a̱.

Y nu'á̱ bi ts'its'i pa mahets'i pa ja rá nsunda'a̱.

4

Nú'ɨ to'o da 'uegue de ra jamfri

1 Ra Ma̱ca Nda̱hi xa ma̱ xi xá hño ne ena gue nuyá nga̱ts'i ya pa 'raya cu ma da 'uegue de ra jamfri ngue'a̱ ma da hñuxa nt'øde nú'a̱ di ma̱nga ya hyate ja̱'i nú'ɨ di udi ya nt'udi dega ts'onda̱hi.

2 Nú'ɨ ya yohmi ja̱'i ma da ma̱nga ya nc'uamba ne da ts'oca yá mfeni.

3 Nuya ts'oja̱'i'ɨ ma da hña̱cuabi ya ja̱'i pa hinda nthạti. Ne da hña̱cuabi pa hinda zi 'raya nzaqui, masque gatho ya nzaqui go bi hyoca Aju̱a̱ pa ga tsihɨ co ra jama̱di nújɨ dyá gamfrihɨ ne stá pa̱hɨ nú'a̱ maju̱ani.

4 Ngue'a̱ gatho nú'a̱ bi hyoca Aju̱a̱, gatho xá hño. Hingui ho te ga ɨtsahɨ, hønsɛ ga umfɨ njama̱di Aju̱a̱ ora te dí tsihɨ.

5 Ngue'a̱ rá noya Aju̱a̱ ena gue gatho ya nzaqui xá nt'axi. Hangue ga aphɨ Aju̱a̱ da ja̱pi gatho nú'a̱ te dí tsihɨ, y njabɨ xá nt'axi nú'a̱ dí tsihɨ.

Rá hoga mɛfi ra Zidada Jesucristo

6 'Bɨ gui 'ñutua ya cu gatho nú'a̱ dí xi'a'i, ne 'bɨ gui pa̱di xá hño ra ma̱ca noya nú'a̱ ma̱ de ma jamfrihɨ ne ra hoga nt'utuate nú'a̱ xcá tɛni, nu'bɨ́ ma xi gui hñoga mɛfi de ra Zidada Jesucristo.

7 Ogrí ho gui 'yøde nuya ts'o'bede de ra ximhai ngu nú'ɨ ma̱nga ya 'ña̱mfeni ja̱'i. 'Yøt'a ra ts'ɛdi pa ma'na gui 'bɨi 'nara hoga'mɨi.

8 Ngue'a̱ nu'a̱ tó'o japi da 'ña̱nga rá ndo'yo pa da nja rá ts'ɛdi, hønsɛ 'na tɨi ri muui rá 'bɛfi. Pe nu'a̱ tó'o øt'a ra ts'ɛdi pa da 'mɨ 'nara hoga'mɨi, nurá 'bɛfi'a̱ ma'na ri muui, ngue'a̱ hingue hønsɛ nuua ja ra ximhai ma da muui rá 'bɛfi'a̱, nehe ma da muui ja rá ñoho ra 'mɨi.

9 Nuna noya stá xi'a'i go guehna maju̱ani, hangue rí 'ñepi gue gatho ya ja̱'i da gamfri.

10 Y hangue por gue'a̱ xi drí mpɛfihɨ ne dí thohɨ ya ts'othogui ngue'a̱ dí camfrihɨ 'nat'a Aju̱a̱ nú'a̱ te. Y nú'á̱ go gue'a̱ ra Pøhøte pa gatho ya ja̱'i, pe ma'na pa nú'ɨ to'o camfri'a̱.

11 'Ñudi nuya ya noya dí xi'a'i, ne manda da t'øt'e.

12 Oto di dintstho nú'a̱ guí ma̱ ngue'a̱ grá ba̱sja̱'itho. Nu'i 'ñudi ra hoga'mɨi pa gue'a̱ da 'yøt'a ya cu nehe. Nura hoga'mɨi gui 'ñudi, nú'a̱ gui ma̱nga ya hoga noya, gui 'ñequ'ei, gui pɛ'tsa ra hma̱te, gui pɛ'tsa ra jamfri, ne strá nt'axi ri mfeni.

13 Mientra ga mabɨ, 'yøt'a ra ts'ɛdi pa gui hñe'tuabi ra Ma̱ca T'ofo ya cu, pa gui zofo'ɨ ne gui 'ñutuabi'ɨ.

14 Jamasu nú'a̱ rá 'bɛfi Aju̱a̱ bi t'a'a'i nú'a̱ bi ma̱nga ra Ma̱ca Nda̱hi gui pɛfi nu ndá hu'ts'ahe ma 'yɛhe núje dyá nda̱he de ra nija̱.

15 Pɛfi gatho nuya t'øt'eya. Ja da mpɛfini con gatho ri mɨi, pa gatho ya cu ne ma'ra

ya ja̱'i da hyandi gue rí te ri jamfri ne ri mfa̱di ja rá 'bɛfi Ajua̱.
16 Xi da nsu sɛhɛ, ne jamasu de nú'a̱ guí udi. Oguí tsaya gui 'yøt'a njabʉ, ngue'a̱ nu'bʉ gui 'yøt'a njabʉ, nu'bʉ́ gui mpøhø ne da mpøhø nú'ʉ to'o da 'yøde'i.

5

Nú'a̱ rí 'ñepi da 'yøt'a ya gamfri

1 Oguí tsʉi ya zi nda̱xjua. Umba ra ts'ofo, ja ra uɛnda ri dada. Y nuya ba̱tsa'ñøhø umba ra ts'ofo, ja ra uɛnda ri cu.
2 Ha nuya zi tia umba ra ts'ofo, ja ra uɛnda ri na̱na̱. Nehe ya ba̱s'bɛhña̱ umba ra ts'ofo co ri mfeni xá nt'axi, ja ra uɛnda ri nju.
3 Xipa ra nija̱ da mats'i ya viuda nú'ʉ xi maju̱ani ya viuda ne jo'o to'o da mats'i.
4 Nu'bʉ 'nara viuda 'bʉi yá ba̱tsi o 'bʉ yá 'bɛto, nuyá ba̱tsi o yá 'bɛto go yá uɛnda da su'ʉ, hingo ra nija̱. Mahyoni gue nuyá ba̱tsi o nuyá 'bɛto da ba̱di da hñoja̱'i co ya mengu ja rá ngu ne da co'tsuabi yá dada yá na̱na̱ de xa tede, ngue'a̱ gue'a̱ xá hño ne gue'a̱ ri ho Ajua̱.
5 Nú'a̱ xi maju̱ani ra viuda ne 'bʉ sɛhɛ, nú'a̱ jo'o to ri su, hønsɛ tø'mbabi rá mfats'i Ajua̱, ne nza̱ntho ma pa ra xuui apabi Ajua̱, ne api da mats'i'a̱.
6 Pe nu'a̱ ra viuda øt'e nú'a̱ go da ne, ne hingui 'bʉtho, nú'á̱ hiní 'ñepi da t'umba ra mfats'i, ngue'a̱ masque te, pe ja ra uɛnda ya xa du.
7 'Bɛpabi ya cu da 'yøt'a núna dí op'a'i nehe, pa hinda nja te da hma̱ de gue'ʉ.
8 'Bʉ 'nara cu hini jamasu nú'ʉ ja te yá njaui, ne ma'na nú'ʉ ya mengu ja rá ngu, nura cu'a̱ hinte ri muui rá jamfri, ne ma'na xá nts'o nú'a̱ øt'e que 'na nú'a̱ hingrá gamfri.
9 Nú'a̱ ra lista habʉ thu'tsua yá thuhu nú'ʉ ya viuda pɛpa Ajua̱ ne t'umba ra mfats'i, nuni mahyoni ja gui hñu'tsuahʉni yá thuhu hønsɛ nú'ʉ ya viuda ya pɛ'tsa thogui hñu'rate njɛya, ne bi mɛ'tsa 'nada rá da̱me.
10 Nehe hñu'tsuahʉ yá thuhu ya viuda nú'ʉ thandi ne fa̱di gue pɛ ya hoga 'bɛfi, ne bi tede xá hño yá ba̱tsi, pa̱di da unga ntsaya ja yá ngu, ne bi xʉcua yá ua nú'ʉ ya cu mí tsønga ja yá ngu, ne bi mats'i nú'ʉ mi tho ya ts'othogui, ne xa ba̱di xa mɛfi gatho ya hoga 'bɛfi.
11 Pe nu'ʉ ya viuda ya ba̱s'bɛhña̱tho, oguí hu'tsuahʉ yá thuhu ja ra lista, ngue'a̱ ma da zø ra pa da ne da yopa ntha̱ti 'ra de gue'ʉ, y njabʉ ya hinda za da mɛpabi Ajua̱ ja ra nija̱.
12 Y njabʉ da hnøma'ñʉ de gue'ʉ ngue'a̱ bi 'uegue de nú'a̱ ra cohi bi mɛ'tsi.
13 Nehe da nza̱i gue hinte dyá 'bɛfi ngue'a̱ da nengu. Y hingue hønsɛ dya da̱hñei, nehe dya me'bede ne da hñøt'e habʉ hiní 'ñepi, ne da ma̱ nú'a̱ hiní 'ñepi da ma̱hma̱.
14 Hangue nugui dí ne gue da ntha̱ti nuya viuda ya ba̱s'bɛhña̱tho, ne da mɛ'tsa ya ba̱tsi, ne da ba̱di da su yá ngu. Njabʉ ha̱, hinda nja te da ma̱nga ma ncontrahʉ de guecjʉ.
15 Dí xi'a'i njabʉ ngue'a̱ 'raya viuda ya xa 'uegue de rá 'ñu Ajua̱ ne xa dɛni ra Satá.
16 Hangue 'bʉ 'nara cu o 'nara nju di pɛ'tsa 'nara viuda ja rá ngu, dá su pa hinda t'apabi ra mfats'i ja ra nija̱, pa njabʉ nura nija̱ da mɛ'tsa ndunthi te da umba nú'ʉ xi maju̱ani ya viuda ne jo'o to'o da mats'i.
17 Nubyá nuyá mɛfi Ajua̱ nú'ʉ ri manda xá hño ja ra nija̱, xi da hnu xá hño por gue'ʉ, ma'na nú'ʉ to'o ma̱mba rá noya Ajua̱ ne utuate.
18 Ngue'a̱ ra Ma̱ca T'ofo ena njaua: "Oxqui tu'tua rá ne nú'a̱ ra nda̱mfri net'a ra trigo ja ra era." Nehe enga njaua: "Nu'a̱ tó'o ri mpɛfi rí 'ñepi da t'umba rá tha̱ha̱."
19 'Bʉ da 'mʉi 'na to'o da ña̱pabi 'nará mɛfi Ajua̱, oxqui camfri 'bʉ da njo'o yoho o hñu pa da damaju̱ani.
20 Pe nu'bʉ 'nará mɛfi Ajua̱ xi maju̱ani øt'a ya ts'oqui, tsʉi nts'ɛdi habʉ da 'yøde gatho ya cu, pa njabʉ da ntsu nehe nú'ʉ ma'ra.
21 Dí 'bɛp'a'i gue gui 'yøt'a njabʉ mahyɛgui con gatho yá mɛfi Ajua̱. Hingui hña̱'mtho nú'ʉ to'o gui 'yø'tua ra ts'ʉtbi. Nehe pa̱di 'mɛt'o xá hño nú'a̱ te xa nja pa njabʉ gue'a̱ gui ma̱ñ'a̱. Njabʉ dí 'bɛp'a'i ja rá thandi Ajua̱ ne ja rá thandi ma Zidadahʉ ra Jesucristo ne ja rá thandi yá ɛnxɛ Ajua̱ nú'ʉ xa thahni pa da mɛpabi'a̱.
22 Oxqui hu'tsua ri 'yɛ 'bestho nú'ʉ to'o ne da mɛpabi Ajua̱, ngue'a̱ xi'bʉ hingui 'yo xá hño, y njabʉ da hma̱ gue guí fats'i thoho'ʉ

ja yá ts'oqui. Pe nu'í, 'bʉi nzạntho strá nt'axi'i.
23 Ya oguí tsi nsøctho ra dehe. Tsi 'na tʉqui ra vinu dega obxi por nú'ạ ra ʉmʉi tsʉ'i.
24 Jamasu 'mɛt'o nú'ʉ to'o guí hu'tsua ri 'yɛ pa da mɛpabi Ajuạ, ngue'ạ 'ra ri hnequi yá ts'oqui ante dra sʉcua ra uɛnda, pe nu ma'ra asta hinda thạ'mba nguɛnda ja da hnequi yá ts'oqui.
25 Nehe njabʉ nú'ʉ to'o øt'a ya hoga 'bɛfi. 'Raya hoga 'bɛfi ri hnequi 'bestho. Ha nu ma'ra da hnequi asta 'mɛfa, ngue'ạ hingui tsa da gohitho mant'ạgui ya hoga 'bɛfi.

6

1 Gatho nú'ʉ to'o 'mɛgo, dá umba ndunthi ra t'equ'ei yá hmu, pa njabʉ hinda hnøma'ñʉ rá thuhu Ajuạ nixi da hnøma'ñʉ ma jamfrihʉ.
2 Nu'ʉ tó'o pɛ'tsa yá hmu ha ya gamfri, odri dintstho nú'ạ xipa yá hmu hønsɛ ngue'ạ nuyá hmu gue go ya gamfri nehe. Dá mɛpabi ma'na xá hño ngue'ạ go ya hmạdi gamfri nú'ʉ to'o hocuabi yá 'bɛfi. 'Ñudi núna dí op'a'i ne njabʉ gui nzote.

Con basta ra jamfri di johya 'na co nú'ạ te pɛ'tsi

3 Nu'bʉ 'nara jạ'i udi ma'na ra nt'utuate ne hingo udi rá hoga noya ma Zidadahʉ ra Jesucristo, ne hingo ri dɛni nú'ạ ra nt'utuate nú'ạ di mạ de ma jamfrihʉ,
4 nura jạ'i'ạ ra 'ñets'i ne hinte rá fạdi. Xa 'bɛ rá mfeni ngue'ạ ri ho to da ntsanoyaui ne da ntsʉiui. Y nuni ja fʉhni ra nduste, ya hnecatuhni, ya ts'ante, ya nt'ɛnsfeni.
5 Nu'ʉ tó'o ri ntsanoya njabʉ, gue'ʉ xa ts'oca yá mfeni ne hingui pạdi nú'ạ majuạni, ne di 'ñet'a gamfri pa da dạhạ ra bojạ. Pe nu'í, 'uegue de gue'ʉ.
6 Hạhạ, numa jamfrihʉ xi ri muui ndunthi, pe nehe ga johyahʉ co nú'ạ dí pɛ'tshʉ.
7 Ngue'ạ nújʉ ndá tsøhʉua ja ra ximhai hinte duá hạhʉ, y nehe hinda za te ga hạxhʉ de guecua.
8 Hangue ga johyahʉ gue hindrí 'bɛ te ga tsihʉ nixi te ga hehʉ.
9 Ngue'ạ nu'ʉ tó'o ne da memati, tagui ja ya ts'oqui ne thát'i pa da 'yøt'a nú'ạ xá nts'o, ne pɛ'tsa ya ts'onc'at'i hinte ri muui, ne honsɛ ra 'ñʉ. Hangue gue'ạ da japi da nhuati'ʉ ne da 'mɛdi.
10 Ngue'ạ nura hmạte de ra bojạ ja bí ehni ndunthi ya ts'oqui. 'Raya cu xi xa mạdi ra bojạ, hangue xa 'uegue de yá jamfri ne xa thogui ndunthi ya dumʉi.

Ntuhni xá hño ja ra hoga tuhni dega jamfri

11 Pe nú'i rá mɛfi'i Ajuạ, 'uegue de gatho nuya ts'ot'øt'eya. Go da tɛna ra hoga'mʉi, ra hñojạ'i, ra jamfri, ra hmạte, ra pacencia, ne ra ts'ɛtuate.
12 Ntuhni xá hño ja ra hoga tuhni dega jamfri. Su ra te pa nzạntho nú'ạ bi 'ra'a Ajuạ nu mi zohna'i'ạ, ne gá damajuạni de gue'ạ ja yá thandi ndunthi ya jạ'i.
13 Dí 'bɛp'a'i ja rá thandi Ajuạ nú'ạ to'o ri umba yá te gatho nú'ạ te 'bʉi. Y nehe dí 'bɛp'a'i ja rá thandi ra Zidada Jesucristo nú'ạ to'o bi mạnga majuạni ja rá thandi ra Pilato.
14 Guehna dí 'bɛp'a'i gue gui su xá hño nú'ạ xra 'bɛp'a'i pa hinto da c'a'ts'a'i, asta ra pa da yopa pengaua ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
15 Ngue'ạ nu sta zø ra ora, Ajuạ dua yopa pɛhna ra Zidada Jesucristo dua ehe. Ajuạ go guesɛ'ạ xá nsunda, ne go guesɛ'ạ ri manda. Go gue'ạ ra dạnga Ndạ de gatho ya ndạ, ne go gue'ạ ra Hmu de gatho ya hmu.
16 Go guesɛ'ạ ya mi 'bʉi ne nzạntho da 'mʉi. Go gue'ạ 'bʉ ja ra ñot'i nú'ạ xi tsɛdi, ne hinhya'mʉ to xa hyandi'ạ nixi hingui tsa to da hyandi. ¡Nú'ạ́ ja rá ts'ɛdi pa nzạntho, ne go gue'ạ rí 'ñepi dra nsunda pa nzạntho! Njabʉ gue'ạ.
17 'Bɛpabi nuya memati de nuua ja ra ximhai gue odri 'ñets'i, nixi odi pɛ'tsua ra jamfri ra bojạ nú'ạ hate. Dá mɛ'tsua ra jamfri Ajuạ nú'ạ te ne xi ri 'racjʉ gatho nú'ạ te dí hoñhʉ pa ga johyahʉ.
18 Nuya memati'ʉ 'bɛpabi da 'yøt'e xá hño ne xi da mɛfi ndunthi ya hoga 'bɛfi. Nu'ạ te da uni, dá uni con gatho yá mʉi ne con gatho yá paha.
19 Y njabʉ da munts'a 'nara thạhạ'ʉ pa rá ñoho ra 'mʉi, ne njabʉ da su ra te pa nzạntho.

Yá ngạts'i ya noya nú'ʉ bi 'bɛmpa ra Timoteo

20 Nde nubyá, nu'i zi cu Timu, su ra maca
noya nú'a xra 'bɛp'a'i gui ma. Ne oxqui øde
ya ts'o'bede nú'ʉ hinte ri muui, nixi oxqui
'øde nú'ʉ to'o ri ntsanoya, nú'ʉ ma gue
pɛ'tsa 'nara hoga mfadi hmaha.
21 Y nu'ʉ tó'o xa dɛna nú'a ra mfadi'a, ya
xa 'uegue de ra jamfri.
Ajua da max'a'i. Njabʉ gue'a.

RÁ ÑOHO RA TIMOTEO
RÁ ÑOHO RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ạ BI 'YOPABI RA TIMOTEO

Ma'na'qui ra apostol Nsan Pablo opabi ra Timoteo

1 Núgui drá Pablo, rá apostolgui ra Zidada Jesucristo. Ajuạ go gue'ạ rá paha pa bi hñuxcagui drá apostolgui'ạ ne bi mɛncagui ga mạ de ra te pa nzạntho nú'ạ bi ñạ'ti da umbi gatho nú'ʉ to'o da gamfri ra Zidada Jesucristo.

2 Nú'i zi cu Timu ma hmạca t'ʉ'i ja ra jamfri, dí op'a'i. Ajuạ ma Dadahʉ ne ma Hmuhʉ ra Jesucristo da jạp'a'i, da mɛ'ts'a ra nthecate, ne da max'a'i pa gui 'bʉi te rá 'ñentho.

Ra apostol Nsan Pablo xipa ra Timoteo da mạ de ra Zidada Jesucristo

3 Ajuạ dí api ma pa ra xuui, ne ra ora'ạ nzạntho dí beñ'a'i, ne dí umba njamạdi'ạ por gatho nuya jạpi 'ra'a'i. Y nehe go gue'ạ dí pɛpabi co ma mfeni xá nt'axi, ngu mi pɛpabi nehe ndu ma mbøxita xi maya'bʉ.

4 Y nura ora tso ma mfeni de gue'i nú'ạ ra pa'ạ gá nzoni nú'bʉ dá nhyɛguiui, ga nehmạ ga hant'a'i pa njabʉ ma'na ga johyaga.

5 Nehe dí beni de ri hoga jamfri guí pɛ'tsi nú'ạ bi mɛ'tsa 'mɛt'o ri ngande ra nju Loida ne ri mạmạ ra nju Eunice, y dí pạdi xá hño gue ne'i go guet'ạ ra jamfri guí pɛ'tsbya.

6 Hangue por gue'ạ dí zo'a'i gue gui 'yøt'a ra ts'ɛdi pa gui pɛfi xá hño nú'ạ ra 'bɛfi bi 'ra'a Ajuạ gui pɛfi nu ndá hu'ts'a ma 'yɛ.

7 Ngue'ạ Ajuạ bi 'racjʉ 'nara ts'ɛdi pa ga zɛdihʉ, pa da nja ma hmạtehʉ, pa ga su ma mfenihʉ, hingue pa ga ntsuhʉ.

8 Hangue oxqui ntsa gui mạ gue guí camfri ma Zidadahʉ, nixi oxqui ntsa gui mạ gue dí ntsixhʉ núgui dí jot'ua fadi ngue'ạ dí mạmba rá noya ra Zidada. Nu'ạ gui 'yøt'e hạ, mạnga ra mạca noya masque gui tho ya ts'othogui ngu dí thoguiga, ne Ajuạ da 'ra'a ra ts'ɛdi pa gui tsɛti.

9 Nú'ạ́ go gue'ạ bi pøhøguihʉ ne bi zoncahʉ pa ga 'bʉhʉ strá nt'axi. Bi pøhøguihʉ po rá dạnga hmạte bi mɛscaguihʉ, y hingo por ma 'bɛfisɛhʉ bi pøhøguihʉ. Go gue'ạ rá mfeni sɛhɛ pa bi pøhøguihʉ, ngue'ạ ante da hyoca ra ximhai ya mi beni dua pɛhna ra Zidada Jesucristo pa da pøhøguihʉ.

10 Y nu mi zøhøua ja ra ximhai numa Pøhøtehʉ ra Zidada Jesucristo, ja gue'bʉ bi hnequi nú'ạ ra dạnga hmạte Ajuạ pɛscaguihʉ pa bi pøhøguihʉ. Ra Zidada Jesucristo go gue'ạ bi ntạte de ra du, ne bi 'racjʉ ra te pa nzạntho nú'ạ hinhya'mʉ da uadi. Y nurá noya Ajuạ go gue'ạ xicjʉ de gue'ạ.

11 Y nugui go bi thuxcagui pa ga mạnga nú'ạ ra mạca noya'ạ. Nehe bi thuxcagui dega apostol pa ga zofo nú'ʉ ya jạ'i hingyá xodyo, ne pa ga utuabi'ʉ rá noya Ajuạ.

12 Y hangue por gue'ạ dí thogui nuya ts'othoguiya. Pe masque dí ofadi, hindí 'bɛ ma tsa, ngue'ạ dí pạdi nú'ạ to'o stá camfriga, ne dí pạdi xá hño gue nu'ạ́ ja rá ts'ɛdi pa da supca ma te nú'ạ stá ɛnt'ua ja rá 'yɛ asta ra pa'ạ da yopa pengui.

13 Nu'i oxqui pumfri nú'ạ stá xi'a'i, pa njabʉ gue'ạ gui 'ñudi nehe, ngue'ạ go gue'ạ 'nara hoga nt'utuate. Ne gui 'ñudi co ra jamfri ne ra hmạte nú'ạ ri 'racjʉ ra Zidada Jesucristo.

14 Su nehe nú'ạ ra mạca noya xa t'ɛnt'a ja ri 'yɛ co rá ts'ɛdi ra Mạca Ndạhi nú'ạ 'bʉ ja ma corasohʉ.

15 Nu'i guí pạdi gue nuya cu de guepʉ Asia bi zogaguiua sɛhɛ. 'Ra de gue'ʉ go nura cu Figelo ne ra cu Ermogene.

16 Pe nura cu Onesiforo nú'ạ́ himbi ntsu bi e bi c'ạscaua ja ra fadi ne ndunthi ya 'mi'qui bi hñubga ma mʉi. Y ra Zidada go gue'ạ da mats'i ne gatho nuya mengu ja rá ngu'ạ.

17 Ngue'ạ nu mí zøcua Nroma nura cu'ạ, nú'ạ́ bi ja bi hyongagui asta himbi zʉcagui.

18 Hangue ra Zidada da mɛ'tsua ra nthecate nura pa'ạ da nja ra nsʉca uɛnda. Nu'i guí pạdi xá hño gue nu ndá 'bʉhʉbʉ Efeso xi bi maxcaguihʉ nú'ạ ra zi cu'ạ.

2

'Nara hoga soldado de ra Zidada Jesucristo

1 Nu'i Timu ma zi t'ʉ'i ja ra jamfri, xi
da zɛdi ja rá 'bɛfi Ajuạ co nú'ạ ra ts'ɛdi
'racaguihʉ ra Zidada Jesucristo.
2 Gatho nú'ạ dá u't'a'i ja yá thandi ma'ra
ya cu, 'ñutuabi nehe nú'ʉ ma'ra ya hoga cu
pa nehe da bạdi'ʉ, y njabʉ da 'ñutuabi nehe
nú'ʉ ma'ra ya cu.
3 Nehe tsɛta ya ts'othogui ngu 'nara hoga
soldado de ra Zidada Jesucristo.
4 Nu 'nara soldado hønsɛ nú'ạ ra 'bɛfi xa
t'umbi gue'ạ tsa da mɛfi. Hingui tsa da mɛfi
ma'na ra 'bɛfi. 'Bʉ da mɛfi ma'na ra 'bɛfi,
hinda pønga rá hmi co nú'ạ to'o bi umba rá
nsu dega soldado.
5 Nehe nura 'ñeni 'bʉ hinda 'ñeni ngu rí
'ñehe, hinte ma thạhạ da t'umbi.
6 Nehe 'nara mot'i mahyoni 'mɛt'o da
mpɛfi pa da za da xofo nú'ạ bi mot'i.
7 Beni xá hño nú'ạ dí op'a'i, y ra Zidada
go gue'ạ da 'ra'a ra mfạdi de gatho.
8 Dá 'yoda ja ri mfeni ra Zidada Jesucristo
nú'ạ bá e bi 'mʉi de rá ji ndu ra Davi, ne bi
du, nepʉ bi yopa nte ma'na'qui, ngu mạnga
rá noya Ajuạ y dí mạ nehe.
9 Dí tho ya thogui ngue'ạ dí mạmba rá
noya Ajuạ, ne asta dí jot'a fadi ngu 'nara
ts'ojạ'i. Pe nurá noya Ajuạ, nu'ạ́ hingui
jot'i.
10 Nugui dí tsɛta gatho nuya ts'othogui pa
njabʉ nú'ʉ xa huahna Ajuạ da za da gamfri
ra Zidada Jesucristo ne da mpøhø'ʉ, ne da
'mʉi pa nzạntho ja rá nsunda Ajuạ.
11 Nuya ya noya dí op'a'i go guehya xi
majuạni, ne ena:
'Bʉ stá tuhʉ co ra Zidada Jesu, nehe ga 'bʉhʉ
con gue'ạ;
12 'Bʉ ga tsɛthʉ ya ts'othogui, nehe ma ga
mandahʉ con gue'ạ.
'Bʉ ga cønihʉ'ạ, nehe da gøngaguihʉ'ạ.
13 'Bʉ nújʉ hindí øthʉ nú'ạ dí mạñhʉ, nu'ạ́
hạ, nzạntho øt'e gatho nú'ạ mạ,
ngue'ạ nu'ạ́ hingui pata rá mfeni.

Rá 'bɛfi rá hoga mɛfi Ajuạ

14 Benbabi ya cu nuya noya dí op'a'i.
'Bɛpabi'ʉ ja rá thandi ra Zidada gue hinda
ntsanoya, ngue'ạ hinte ri muui, hønsɛ pa da
ts'ocua yá mfeni nú'ʉ to'o øde.
15 'Yøt'a ra ts'ɛdi gui nhyoga mɛfi pa da
'ñotho hanja gui ntsa, ne gui mạmba xá
hño rá noya Ajuạ nú'ạ mạnga majuạni, pa
njabʉ da za gui 'bʉi xá hño ja rá thandi
Ajuạ.
16 'Uegue de nú'ʉ hingui o rá 'ñu nú'a
mạ y nixi hinte ri muui nú'ạ mạñ'ʉ, ngue'ạ
nu'ʉ tó'o øt'a njabʉ ma'na rí duxa ya
ts'oqui.
17 Y nú'ạ mạñ'ʉ da ts'ocua yá mfeni ya
cu, nja ngu ra cance di ntsini maxøgue ja rá
ndo'yo 'na. 'Ra to'o øt'a njabʉ go gue'ạ ra
Imeneo ne ra Fileto.
18 Nu'ʉ́ go gue'ʉ ya xa 'uegue de nú'ạ
majuạni, ne mạñ'ʉ gue ya xa nuhu nú'ʉ xa
du, ne ri ts'ocua yá jamfri ma'ra.
19 Pe nu'ʉ tó'o majuạni 'bʉi ja rá nijạ Ajuạ
hinda ma da ts'ocua yá jamfri, ngue'ạ ra
Mạca T'ofo enga njaua: "Ra Zidada pạdi
to'o gatho yá mɛti'ạ." Nehe ena: "Dá 'uegue
de ya ts'oqui gatho nú'ʉ to'o di xøcambenibi
rá thuhu ra Zidada Jesucristo."
20 Y nurá nijạ Ajuạ gue'ạ ngu 'nara dạnga
ngu habʉ ja ndunthi ya traste, 'ra dega oro,
'ra dega t'axi, 'ra dega za, ha nu ma'ra dega
dohmi. Nu'ʉ xá hño, gue'ʉ ma'na thoni'ʉ
ne ma'na ri muui. Ha nu'ʉ hints'ʉ xá hño,
hints'ʉ thoni ngue'ạ hini muui.
21 Hangue njabʉ nehe ya cu, 'bʉ da
'uegue de gatho nú'ạ xá nts'o, nu'bʉ́ ri
muui y thoni pa ya hoga 'bɛfi, ne strá nt'axi
ne strá hño pa da mɛpabi ra Zidada. Nehe
di 'bʉi pa da mɛfi gatho ya hoga 'bɛfi.
22 Hangue nu'í oxqui tɛnba yá nts'o'mʉi
ya bạsjạ'i. Go da tɛna ra hñojạ'i, ra jamfri,
ra hmạte, ne ra hoga'mʉi mahyɛgui co nú'ʉ
ma'ra ya cu ri xøcambeni ra Zidada co yá
mfeni xá nt'axi.
23 Nehe oxqui øt'e ngu nú'ạ øt'a nú'ʉ ya
necio ri ntsanoya ne hinte yá fạdi, ngue'ạ
ja fʉhni ya tsʉi.
24 Y nu 'nará mɛfi ra Zidada hiní 'ñepi dra
necatsʉi. Dra hojạ'i con gatho hạ, ne di
pạdi da nxahnate, ne gatho tsɛtatho.
25 Nehe co ndunthi ra hñojạ'i da umba ra
ts'ofo nú'ʉ to'o 'na'ño mạ. Xạmạ Ajuạ da
xocua yá mfeni'ʉ pa da ñobri ne pa da e da
bạdi nú'ạ majuạni.
26 Ne da c'ot'i de yá 'yɛ ra ts'ondạhi nu
habʉ o'ʉ pa ø'tua rá paha'ạ.

3

Núʼą ma da ʼyøtʼa ya ʼñągamfri de yá ngątsʼi ya pa

1 Oxqui pumfri gue nuyá ngątsʼi ya pa ma
da hnequi ʼraya pa xá ntsʼo.
2 Ngueʼą ya jąʼi dri nsu sɛhɛ, xi da ne
da mɛʼtsa ndunthi ra boją, dya ʼñetsʼi, dya
cʼatʼi, dya zante, dya tsʼoʼyøde co yá dada,
dya tsʼocʼbaha, dya ʼñąquʼequʼei.
3 Hindi ja yá hmąte, dya zamɯi di otho yá
nthecate, dya gɯxa ncʼuamba, hindi tsa da
zą̨ma yá mfeni pa hinda ʼyøtʼa ya tsʼoqui,
dya tsʼoʼmɯijąʼi, ne di ɯtsa gatho núʼą xá
hño.
4 Dya betethoʼɯ, hindi tsu te da ʼyøtʼe o te
da mą. Nuʼɯ́ maʼna da ne da ʼyøtʼa ya tʼøtʼe
xá ntsʼo que da mądi Ajuą.
5 Dri ʼñetʼa hojąʼi pe hindi pɛʼtsa ra tsʼɛdi
pa da ʼñudi ra hñojąʼi.
Hangue nuʼí gui ʼuegue de gueʼɯ.
6 Go guehya ya jąʼi cɯtʼa ja ya ngu pa cadi
ya ʼbɛhñą núʼɯ ri zɯtho, pa da gamfribi núʼą
xipabiʼɯ. Nuya ʼbɛhñąʼɯ xi tuxa ndunthi ya
tsʼoqui, ne pɛʼtsa ndunthi ya tsʼoncʼatʼi.
7 Nząntho ri nxadi núʼą sipi, pe hin-
hyaʼmɯ da za da bądi núʼą majuąni.
8 Nuya jąʼiʼɯ nząntho ri nøtʼa thoho ora
sipa rá noya Ajuą, nja ngu ra Jane ne ra
Jambre bi nøʼtuabi ra Moise. Gueʼɯ ya jąʼiʼɯ
xi xa tsʼoca yá mfeni ne hingui pɛʼtsa núʼą
ra jamfri xi majuąni.
9 Nuya jąʼiʼɯ ya hinda ma da hyatʼa maʼra
ya jąʼi, ngueʼą gatho ya jąʼi ma da bątuabi
yá necio, ngu bi nja núʼɯ yoho ya ʼñøhø bi
nøʼtuabi ra Moise.

Yá ngątsʼi yá noya ra apostol Nsan Pablo núʼɯ bi mɛmpa ra Timoteo

10 Pe nuʼí xcá tɛna ma ntʼutuate, xcá tɛnga
ma ʼmɯi, xcá pątca ma mfeni ne ma jamfri,
xcá tɛna ma pacencia ne ma hmąte, ne xcá
pądi gatho núʼą stá tsɛti.
11 Xcá pądi de ya ntʼɯtsate ne de ya
ɯgui dá thogui nuni Antioquía, nuni Iconio,
nuni Listra. Pe de gatho nuya thoguiʼɯ Ajuą
bi ñą̨ngagui.
12 Xi majuąni, nuʼą tóʼo camfri ra Zidada
Jesucristo ne xi ne da ʼmɯi ʼnara hogaʼmɯi,
nuʼą́ da thogui ya ntʼɯtsate.
13 Pe nuya tsʼojąʼi ne ya hyate maʼna rí
ma xá ntsʼo. Nuʼɯ́ ʼyo hate ne thátʼi.
14 Pe nuʼí oxqui ʼuegue de núʼą xcá pądi,
ngueʼą ya guí pądi xá hño gue go gueʼą ma-
juąni ngueʼą guí pądi núʼɯ toʼo bi ʼñuʼtʼaʼi.
15 Y desde gá mbątsi gá pądi ra Mąca
Tʼofo núʼą xicjɯ de ra Zidada Jesucristo pa
da za ga camfrihɯ ne njabɯ ga mpøhøhɯ.
16 Gatho ra Mąca Tʼofo, Ajuą go bi unga
ra mfeni pa bi tʼofo. Hangue xá hño ra
Mąca Tʼofo pa da ʼñutuate, pa da ntsɯte, pa
da unga ra tsʼofo, ne pa da ʼñudi ra hñojąʼi,
17 pa njabɯ núʼɯ toʼo xa gamfri Ajuą da
nxøgue yá mfądi ne da bądi da mɛfi ya hoga
ʼbɛfi.

4

1 Dí ʼbɛpʼaʼi ja rá thandi Ajuą ne ja rá
thandi ra Zidada Jesucristo, go gueʼą ma da
hñąʼmba nguɛnda gatho ya jąʼi núʼɯ di te ne
núʼɯ ya hindi te nu stua yopa ehe pa da ndą.
2 Guehna dí ʼbɛpʼaʼi gue gui mąmba rá
noya Ajuą, ne gui ja gui ʼyøtʼe nząntho.
Unga ra tsʼofo, ntsɯte ne nzote con gatho ri
hñojąʼi, ne gui ʼñutuate.
3 Ngueʼą ma da zø ya pa gue ya jąʼi
hinda ne da ʼyøde nura hoga ntʼutuate.
Nuʼɯ́ maʼna da ho da ʼyøde núʼą hinxá hño,
hangue ma da hyonga ʼraya xahnate núʼɯ
di mą ngu núʼą di ho da ʼyødeʼɯ.
4 Nuʼɯ́ ya hinda ne da ʼyøde núʼą xi ma-
juąni. Ma da ʼuegueʼɯ pa da yopa dɛna ya
ʼbede núʼɯ xa zansɛ ya jąʼi.
5 Pe nuʼí, xi da su ri mfeni de gatho núʼą
da ʼñehe, ne gui tsɛta ya dumɯi. ʼYøtʼa ra
tsʼɛdi pa gui mąmba rá noya Ajuą, ne gui
pɛfi gatho núʼą ra ʼbɛfi xa tʼaʼaʼi.
6 Ngueʼą nugui ya bi zø ra ora pa ga unga
ma te. Ya bi zø ra ora ga tsocua nuna
ximhai.
7 Ya stá øtʼa ra tsʼɛdi pa stá ntąte ja ra hoga
tuhni. Ya stá juata núʼą ra ʼbɛfi bi tʼaqui, ne
stá su núʼa ra jamfri bi tʼutcagui.
8 Hangue nubyá bí ʼbɛscagui ʼnara thąhą
núʼą ma da tʼumba gatho núʼɯ toʼo ri
hñojąʼi. Ha núʼą ra thąhąʼą ma go da
ʼraca ra Zidada núʼą ra pa da yopa ʼñehe.
Núʼą́ go gueʼą ra hoga nzaya. Y hingo pa
hønsɛgui nura thąhąʼą, nehe pa gatho núʼɯ
toʼo tøʼmbabi rá yoʼeheʼą.

Ra apostol Nsan Pablo xipa ra Timoteo te da ʼyøtʼe

9 Nde nubyá, 'yøt'a ra ts'εdi gue 'nitho gui
'ñe gui c'ạscagui.
10 Ngue'ạ ra cu Dema xa zogagui sεhεua
ne bi ma pa Tesalonica, ngue'ạ nu'ạ́ ma'na
bi ho nuna ra ximhai. Ha nura cu Crecente
bi ma pa Galacia y nura cu Tito bi ma pa
Dalmacia.
11 Hønsε ra cu Luca dí 'bʉ'beua. De má 'ñu
gui tsincabʉ ra cu Marco ngue'ạ xi xá hño'ạ
pa da maxcagui ja ra 'bεfi.
12 Y nura cu Tiquico dá pεnpʉ pa Efeso.
13 Nu xcrí ehe gui hạncabʉ ma pat'i duá
tsopʉ Ntroa ja rá ngu ra cu Carpo. Ne
gui hạncabʉ ya libro. Nehe oxqui ma gui
pumfri gui hạncabʉ nuya libro dega xifri.
14 Ra Jandro nú'ạ ra huiti xi xa 'yøtca
ndunthi ra nts'o'mʉi. Ra Zidada go gue'ạ
ma da gu'tuabi de nú'ạ xa 'yøt'e.
15 Hangue ne'i nsu ndunthi de gue'ạ,
ngue'ạ nu'ạ́ xi ri nøt'atho de nú'ạ dí mạñhʉ.
16 Nurá mʉdi bi zonca ra ts'ʉtbi pa bi
xʉga ra uεnda, ni 'na hinto bi maxcagui,
ngue'ạ gatho bi hyεgagui sεhε. Ajuạ da
punduabi'ʉ.
17 Pe ra Zidada himbi hyεgagui sεhε. Nú'ạ́
go bi 'raca ra ts'εdi pa dá mạ xá hño gatho
nurá noya'ạ, ne pa bi 'øde gatho nú'ʉ ya
jạ'i hingyá xodyo. Hangue njabʉ ra Zidada
bi ñạngagui pa dá c'ot'i de rá ne ra zate.
18 Nehe ma da ñạngagui de gatho nú'ạ xá
nts'o, ne ma da zixcagui pa ga ma ga 'bʉ
nuni mahets'i habʉ bí manda'ạ. ¡Nú'ạ́ go
gue'ạ dra nsunda pa nzạntho! Njabʉ gue'ạ.

Rá ngạts'i rá carta ra apostol Nsan Pablo ri yopa zεnjua ya gamfri ne apa Ajuạ por gue'ʉ

19 Fat'ajuạbʉ ra nju Prisca ne ra cu Aquila
ne gatho ya mengu rá ngu ra cu Onesiforo.
20 Nura cu Rasto bá cohi nuni Corinto,
y nura cu Trofimo dá tsogui nuni Mileto
ngue'ạ bi hñeni.
21 'Yøt'a ra ts'εdi gui ja gui 'ñehe ante da
dagui ya tsε. Fat'ajuạ'i ra cu Eubulo, ra
cu Pudente, ra cu Linu, ra nju Claudia ne
gatho nuya cu 'bʉiua.
22 Ra Zidada Jesucristo da 'mʉi con gue'i.
Ajuạ da max'a'ihʉ. Njabʉ gue'ạ.

RA TITO
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ą BI 'YOPABI RA TITO

Ra apostol Nsan Pablo opabi ra Tito

1 Núgui drá Pablo rá 'bɛgogui Ajuą ne
rá apostolgui ra Zidada Jesucristo nú'ą bá
pɛncagui pa ga mąnga ra noya de ra jamfri,
pa da gamfri nú'ʉ xa huahna Ajuą. Ne bá
pɛncagui pa ga utuabi'ʉ nú'ą majuąni ngu
nú'ą dí camfrihʉ, pa njabʉ da 'mʉi'ʉ xá hño
ja rá thandi Ajuą,
2 ne da mɛ'tsa ra nthø'mate de ra te
pa nzątho nú'ą bi ñątcaguihʉ Ajuą ante
da hyoca ra ximhai. Nu'ą́ pɛ'tsi da njabʉ
ngue'ą Ajuą hinhya'mʉ hate.
3 Ha nu mi zø ra pa, Ajuą ma Pøhøtehʉ bi
'ñudi nú'ą xqui ñątcaguihʉ por nuna mąca
noya bi 'bɛpcagui ga mą.
4 Nu'i zi cu Tito, dí op'a'i nuna carta, dí
ja ra uɛnda gue ma t'ʉ'i ngue'ą go dá zo'a'i
de nuna ra jamfri dí pɛ'tshʉ. Ajuą ra Dada
ne ra zi Hmu Jesucristo numa Pøhøtehʉ da
jąp'a'i ne da max'a'i pa gui 'bʉi te rá 'ñentho.

Nú'ą rá 'bɛfi ra Tito nuni Creta

5 Nu ndá tsoc'abʉ Creta, dá tsoc'a'i pa gui
juata nú'ą ra 'bɛfi ri 'bɛdi, ne pa gui hñuxa
ya cu pa da ndą cada 'nara niją de ya hnini
habʉ ri munts'a ya cu ngu nú'ą dá 'bɛp'a'i.
6 Nuya cu'ʉ mahyoni di 'yo xá hño ne
di jo'o to'o da c'a'tsi, ne 'nada rá 'bɛhñą di
pɛ'tsi, ne dya gamfri gatho yá bątsi, ne di
jo'o to'o da mą gue yá bątsi te yá mañа'ʉ ne
ya ts'o'yøde'ʉ.
7 Ngue'ą ya ma'yo de ya niją di supabi rá
'bɛfi Ajuą, hangue mahyoni di 'yo xá hño pa
hinto da c'a'tsi. Hindra 'ñets'i, hindra cuɛ,
hindra ti, hindra necatuhni, ne hinda ne da
dąhą ra boją dega nthate.
8 Nu'ą di øt'e, mahyoni di pądi da unga
ntsaya nzątho, ne dri ho nú'ą xá hño, ne di
'yo co ndunthi ra mfądi, di 'yo ngu rí 'ñehe,
di øt'e ngu nú'ą ri ho Ajuą, ne dri nsu sɛhɛ.
9 Nu'ą́ mahyoni di pądi da su nura hoga
noya nú'ą mąnga majuąni ngu nú'ą bi
t'utuabi, pa njabʉ da za da zo ma'ra co
ra nt'utuate nú'ą majuąni ne da bądi da
dątuabi nehe nú'ʉ ma'ra to'o di ñą de
ma'na'ño ra mfeni.
10 Ngue'ą 'bʉi ndunthi ya ts'o'yøde
mąnga ya noya hinte ri muui, ya hyate.
Ma'na øt'a njabʉ nú'ʉ ya xodyo tɛnda yá
jamfri.
11 Nuya ją'i'ʉ mahyoni da jo'tua yá ne
ngue'ą udi nú'ą hiní 'ñepi da 'ñudi, ne habʉ
udi'ʉ ri ts'ocua yá mfeni maxøgue nú'ʉ to
gatho 'bʉi ja ra ngu. Nu'ʉ́ øt'a njabʉ hønsɛ
pa da dąta ra boją.
12 Nuya me Creta, 'na de yá bądi'ʉ bi mą
de yá mengu rá haisɛ ne bi 'ñena: "Ya me
Creta nzątho xi ya c'uamba. Xi ya ts'o'mʉi
ngu ya zate, ne ya ts'o'yo'ʉ, ne xi ya dąhñei."
13 Nú'ą bi mąnga nura bądi'ą gue'ą xi ma-
juąni. Hangue ringue'ą xi da zofo nts'ɛdi
nuya cu pa da gamfri xá hño nú'ą majuąni.
14 Nehe xipi gue hinda hñuxa nt'øde ya
'bede nú'ą xa bensɛhɛ ya xodyo, nixi nú'ą ri
manda de yá mfeni sɛhɛ nú'ʉ ya ją'i hingui
camfri nú'ą majuąni.
15 Pa nú'ʉ to'o xá nt'axi yá mfeni, gatho
ya t'øt'e xá nt'axi pa gue'ʉ. Pe pa nú'ʉ to'o
xá nts'o yá mfeni ne hingyá gamfri, gatho
ya t'øt'e xá nts'o pa gue'ʉ, ngue'ą xá nts'o
yá mfeni ne hingui tsa da bądi nda'ą ra hño
nda'ą ra 'ñʉ.
16 Nu'ʉ́ mą gue pą Ajuą, pe co yá ts'o'bɛfi
dri hnequi gue hina, ngue'ą ya ts'o'mʉi ne
ya ts'o'yøde, ne hingui tsa da 'øt'e nú'ą xá
hño.

2

Ra hoga nt'utuate

1 Pe nu'í, nu'ą gui mą, mą ngu nú'ą udi ra
hoga nt'utuate.
2 Zofo nuya zi tio pa hinda nti, dya
'ñequ'ei, ne da 'ño co ndunthi ra mfądi, da
'mʉi xá hño ja ra jamfri, da mɛ'tsa ra hmąte,
ne da zɛta nú'ą da 'ñepi.
3 Nehe ya zi tia da 'ño xá hño co ra
t'equ'ei, hindya gʉxa nc'uamba, hindya
tixfani, da 'ñudi nú'ą xá hño.
4 Da 'ñutuabi ya bąs'bɛhñą gue da mądi yá
dąme ne yá bątsi.
5 Da 'ñutuabi gue da 'ño co ndunthi ra
mfądi, da 'ño strá nt'axi yá mfeni, da bądi
da su yá ngu, dya hoją'i, ne da 'øte yá

dąme. Mahyoni da 'yøt'a njabʉ pa ni 'na
hinto da ñąma'ñʉ de rá noya Ajuą.
6 Nehe zofo ya bątsa'ñøhø gue da 'ño co
ndunthi ra mfądi.
7 Ne'i nząntho gui 'yo xá hño pa njabʉ nu
ma'ra da 'yøt'a nehe ngu guí øt'e. Ora guí
utuate, 'ñudi nú'ą xi majuąni, ne 'ñudi ngu
rí 'ñehe.
8 Nehe gui mąnga ya hoga noya nú'ʉ
hinda za to da c'a'ts'a'i. 'Bʉ gui njabʉ da
'bɛta yá tsa nú'ʉ to'o ri ʉtsaguihʉ, ne hinda
za da ñąma'ñʉ de guecjʉ.
9 Nehe zofo ya 'bɛgo gue da 'yøta yá hmu,
ne nząntho da mɛfi con gatho yá mʉi nú'ą
dra 'bɛpi. Hindya dądi.
10 Hinda bepi rá hmu, da supa nú'ą te
pɛ'tsa rá hmu, pa njabʉ ya 'bɛgo nząntho da
'ñe'tsua rá nsu rá noya Ajuą ma Pøhøtehʉ.
11 Ajuą ya xa 'ñudi rá hñoją'i pa gatho ra
meximhai da za da mpøhø.
12 Ne co rá hñoją'i'ą utcahʉ gue ga
'uegueh ʉ de ya ts'oqui ne de yá ts'onc'at'i
ra ximhai, ne utcahʉ ga 'bʉhʉ ngu rí 'ñehe
de dí 'yohʉua nuya pabya, ne ga 'yohʉ co
ndunthi ra mfądi, ne ga øthʉ nú'ą xá hño ja
rá thandi'ą.
13 Nehe utcahʉ ga ndø'mhʉ co ra johya
nú'ą ra pa da yopa 'ñehe ma zi Pøhøtehʉ
ra Jesucristo co rá nsunda, ngu nú'ą xa
ñątcaguihʉ. Y nú'ą́ go guesɛ'ą Ajuą ja rá
dąnga ts'ɛdi.
14 Nu'ą́ go gue'ą bi unsɛhɛ rá te pa bi
ñąngaguihʉ de gatho nú'ą xá nts'o. Bi du'ą
pa bi xʉgaguihʉ de gatho ma ts'oquihʉ pa
dyá mɛtiguihʉ'ą, nehe pa ga ja ga øthʉ nú'ą
xá hño.
15 Nuna guehna gui mą, ne gui nzote y
gui ntsʉte. Ne gui mą con gatho ra ts'ɛdi
nú'ą xa 'ra'a Ajuą pa hinto da 'ñena gue
hinte ri muui nú'ą guí mą.

3

Nú'ą rí 'ñepi da 'yøt'a ya gamfri

1 Nehe bembabi ya cu gue da 'yøta ya ndą
ne gatho ma'ra nú'ʉ to'o hą ra ts'ʉtbi, hinda
nø'tuabi, ne di 'bʉi pa da 'yøt'a gatho nú'ą
xá hño.
2 Hinda ñąma'ñʉ de ni 'nayá miqu'eiui,
hindya necatuhni, di ja yá hmąte, ne xi da
nhyoją'i con gatho yá miqu'eiui.
3 Ngue'ą nujʉ ma'mɛt'o ndyá 'ñąmfenihʉ,
ndyá ts'o'yødehʉ, hinduí øtehʉ Ajuą. Stí
'mɛdihʉ ja ya ts'oqui. Ndí pɛ'tshʉ ndunthi
ya ts'onc'at'i ne ya ts'ojohya de ra ximhai.
Ndí 'bʉhʉ ja ra nts'o'mʉi ne ndí hyøcuahʉ
nú'ą te mi pɛ'tsa ma'ra. Ndyá nt'ʉtsahʉ ne
ndrí 'ñʉtsahʉ 'na ngu ma'na.
4 Pe Ajuą ma zi Pøhøtehʉ bi 'ñutcahʉ rá
hñoją'i ne rá dąnga hmąte nú'ą pɛscahʉ.
5 Hangue nu'ą́ bi pøhøguihʉ. Hingue bi
pøhøguihʉ por ma hoga 'bɛfihʉ nú'ą stá
øthmąhʉ. Nu'ą́ bi pøhøguihʉ ngue'ą bi hue-
gaguihʉ ne bi xʉgaguihʉ de ma ts'oquihʉ
nu ndá yopa 'bʉhʉ ma'ra'yo, ne bi 'racjʉ ra
Mąca Ndąhi pa bi patca ma 'mʉihʉ.
6 Ajuą bá pɛncaguihʉ rá Mąca Ndąhi con
gatho rá ts'ɛdi ngue'ą ma zi Hmuhʉ ra Jesu-
cristo bi pøhøguihʉ.
7 Hangue po rá dąnga hñoją'i Ajuą ya
hinte ma ts'oqui dí tuhʉ, ne dí tø'mhʉ ra te
pa nząntho nú'ą bi ñątcahʉ.
8 Nuya noya dí mą go guehya majuąni,
hangue dí ne ja guetbʉ gui mą pa da ja da
'yøt'e'ʉ xá hño gatho to'o xa gamfri Ajuą.
Go guehya ya noya xá hño, go 'nara hño pa
gatho ya ją'i.
9 Oxqui hu'tsua nt'øde nuyá noya ya
'bɛmfeni gá ją'i, nixi nuyá 'bede xa zansɛ'ʉ
de maya'bʉ. Oxqui mpamhyąui'ʉ nixi gui
ntsanoyaui de rá ley ra Moise, ngue'ą gatho
nuya 'bede'ʉ hinte rí hñąqui y nixi hinte ri
muui.
10 'Bʉ 'na to'o 'ueca ya cu ne ya xcá
zofo yo'qui o hñu'qui ne hinxa ne xa 'øde,
'ueque'ą.
11 Ngue'ą nu'í guí pądi gue nú'ą ra ją'i'ą
ya xa 'uegue de nú'ą majuąni ne øt'a ya
ts'oqui, hangue po rá mfeni sɛhɛ'ą ya xa
ncondena.

Ra Tito sipi da mats'i 'raya cu

12 Nu xcrá pɛhn'abʉ ra cu Artema o ra cu
Tiquico, gui ja gui 'ñehe 'bestho pa Nicopoli
pa ja grá nthɛuini, ngue'ą stá beni gue ja
ma grá 'bʉhni nuya pa sta dagui ya tsɛ.
13 Bá nexa ra cu Sena nú'ą ra pønjyą, ne
ra cu Polo, ne umbabi'ʉ gatho nú'ą te da
'yø'tua ra 'bɛdi má 'ñu.
14 Nehe numa zi cuhʉ bí 'bʉi de guepʉ gui
zofo pa da nząi da mpɛfi xá hño, hingue da

'mʉtho, pa njabʉ da za da mfaste'ʉ habʉ mahyoni.

Rá ngạts'i rá carta ra apostol Nsan Pablo ri yopa zɛnjua ya gamfri ne apa Ajuạ por gue'ʉ

15 Ri fat'ajuạ'i gatho núyʉ dí 'bʉ'beua. Nehe fat'ajuạbʉ gatho nú'ʉ ma hmạca cuhʉ ja ra jamfri. Ajuạ da jạp'a'ihʉ grí gathohʉ. Njabʉ gue'ạ.

RA FILEMÓN
RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'Ạ BI 'YOPABI RA FILEMÓN

Ra apostol Nsan Pablo opabi ra Filemón

1 Núga drá Pablo dí jot'ua ja ra fadi po rá
ngue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Zi cu Fili,
ma zi hmạca cu'ihe ne ma compa'ihe de ja
rá 'bɛfi Ajuạ, núga ne ra cu Timu dí op'a'ihe
nuna carta.
2 Dí pɛmpabihe ra nzɛngua gatho ya
cu nú'ʉ ri munts'ibʉ ja ri ngu. Nehe dí
pɛmpahe ra nzɛngua ra nju Apia, ne ra cu
Arquipo, go gue'ạ faxcahe pa dí ñạmbahe
rá noya Ajuạ.
3 Ajuạ ma Dadahʉ ne ma zi Hmuhʉ ra
Jesucristo da jạp'a'ihʉ ne da max'ahʉ pa
gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Rá jamfri ne rá hmạte ra Filemón

4 Ora dí apa Ajuạ, nzạntho dí beñ'a'i
nehe, ne dí umba njamạdi'ạ
5 ngue'ạ dí øde de nú'ạ ra hmạte ne ra
jamfri guí pɛ'tsua ma Zidadahʉ ra Jesu,
ne de ra hmạte guí pɛ'tsua gatho nú'ʉ xa
gamfri Ajuạ.
6 Nehe dí apabi Ajuạ por nú'ʉ to'o xa
gamfri ngue'ạ xa hyant'a'i ri jamfri, pa
da hñạni'ʉ gatho nú'ʉ ya jạpi ri 'racjʉ ra
Zidada Jesucristo.
7 Nu'i ma zi cu'i, xi xcá jaqui ga johya ne
xcá hubga ma mʉi, ngue'ạ dí øde tengu ri
hmạte, asta ma'ra ya cu xcá nupa yá mfeni.

Ra apostol Nsan Pablo apa 'nara favo ra Filemón pa ra Onesimo rá nzại'bɛgo

8 Núga rá apostolgui ra Zidada Jesucristo,
hangue dí hạ ra ts'ɛdi pa ga 'bɛp'a'ihmạ gui
'øt'e nú'ạ rí 'ñep'a'i,
9 pe nu'ạ ga øt'e, ma'na xá hño ga a'a'i
'nara favo co ra hmạte. Núga drá Pablo ya
drá dạqu'ei y dí jot'ua ja ra fadi po rá ngue
ra Zidada Jesucristo,
10 dí bạnte'i po ra cu Onesimo, núni ri
'bɛgohmạ, ya bi gamfri Ajuạ ngue'ạ dá zofo
de guecua ja ra fadi, y dí øt'a ra uɛnda gue
ma t'ʉ ngue'ạ bi gamfri nú'ạ dá xipi.
11 Ya pa xa thogui, nuni ra Onesimo
himrá hoga 'bɛgo himi pɛp'a'i ngu rí 'ñehe,
pe nubyá hạ, go 'nara hoga 'bɛgo pa gue'e
ne pa gueque nehe.
12 Dí pɛn'a'ibʉ pa da yopa 'mʉpʉ
ma'na'qui, hangue numahño, ja ra uɛnda
go gueque dá tsømbʉ, ngue'ạ xi drí mạdini.
13 Nuga ga nehmạ ga tsạmi pa da
mɛpcaguiua ja ra fadi, pa nú'ạ go gui
pɛpcahmạ, go da mɛpcani núbya de dí oua
fadi po rá ngue ra mạca noya.
14 Pe hindí ne ga øt'a njabʉ nsinque ri
nsɛqui, ngue'ạ hindí ja'i gui faxqui, pe 'bʉ
gui faxqui, dí ne gue de ri pahasɛ.
15 Øde Ajuạ bi 'øt'e pa bi 'ba't'a'i 'raya
pa ra Onesimo, pa njabʉ da yo menga ja ri
ngu pa gui 'bʉhui pa nzạntho,
16 ya hingue ngu 'nadra 'bɛgotho, nubyá
ya go 'nara hmạca cu. Nugá xi dí mạdini,
pe nu'í ma'na rí 'ñep'a'i gui mạdi ngue'ạ
nubyá hingo hønsɛ ri 'bɛgotho, nehe go ri
cu de ja ma Zidadahʉ.
17 Nu'bʉ grí mạcagui ngu 'nara hoga
compa ja rá 'bɛfi Ajuạ, nu'bʉ́ nu sta zømbʉ
ra cu Onesimo, xi da numahño, 'øt'a ra
uɛnda gue go guecagui dá tsømbʉ.
18 'Bʉ xa 'øø't'a'i 'nara nts'o'mʉi, o 'bʉ tu'ạ
'nara thai, go da tsogagui de ma uɛnda.
19 Núga drá Pablo dí huxa ma thuhu co
ma 'yɛsɛ gue go ma ga ju't'a'i. Nugá hinga
ma ga eñ'a'i gue go guí tucagui ngue'ạ go
dá xi'a'i rá noya Ajuạ.
20 Hangue dí bạnte'i gui 'øt'a núna dí xi'i,
ngue'ạ guí camfri ra Zidada Jesucristo, pa
njabʉ gui jaqui ga johya, ngue'ạ dí ncuhʉ
ja ra Zidada Jesu.
21 Dí op'a'i ngue'ạ dí pạdi xá hño gue xi
grá hoga'øde, ne dí pạdi gue ma'na ndun-
thi ma gui 'øt'e que núna dí xi'a'i.
22 Y nehe dí ne ga xi'a'i gui hoqui habʉ ga
tsaya, ngue'ạ dí tø'mi gue nú'ạ xcá 'yaphʉ
Ajuạ ma da 'øt'e pa ga mabʉ ga tsøñ'ahʉ.

Rá ngạts'i rá carta ra apostol Nsan Pablo ri yopa zɛngua ya gamfri ne apa Ajuạ por gue'ʉ

23 Pɛñ'a'i ra nzɛngua ra cu Epafra núni
jot'ua fadi nehe mahyɛgui con gueque po
rá ngue ra Zidada Jesucristo.

24 Nehe pɛñ'a'i ra nzɛngua ra cu
Aristarco, ne ra cu Dema, ne ra cu Luca,
nuyʉ go guehyʉ faxcagui ja rá 'bɛfi Ajuạ.
25 Ma Zidadahʉ ra Jesucristo da jạp'a'ihʉ
guí gathohʉ. Njabʉ gue'ạ.

RA EBREO
RA CARTA NÚ'Ą BI 'BƐMPA YA EBREO

Ajuą bá pɛhna rá T'ʉ pa bi zocaguihʉ

1 Maya'bʉ Ajuą bi zofo ndu ma xi-
tahʉ ndunthi ya 'mi'qui de 'rama'na'ño ya
modo. Go yá 'mɛhni bi xipabi rá noya 'na
hangutho pa go bi zofo'ʉ ndu ma xitahʉ.
2 Pe nubyá de yá ngąts'i ya pa, Ajuą bá
pɛhna rá T'ʉ pa bi zocaguihʉ. Ajuą bi
'yɛnt'ua ja rá 'yɛ'ą pa bi hyoca mahets'i
ne ra ximhai ne gatho nú'ą te ja, ne xa
dapabi'ą gatho nú'ą te ja pa rá mɛti'ą.
3 Y nurá nsunda rá T'ʉ Ajuą gue'ą rá
nsunda rá Dada nehe, y nurá 'mʉi rá T'ʉ
Ajuą gue'ą rá 'mʉi Ajuą ra Dada. Gatho
ya t'øt'e nú'ʉ bí ja mahets'i ne nú'ʉ jaua ja
ra ximhai o ja rá 'yɛ ra T'ʉ, ne nu'ą́ ri su'ʉ
co rá ts'ɛdi rá noya. Go gue'ą bi du pa bi
xʉgaguihʉ gatho ma ts'oquihʉ, nepʉ bi ma
mahets'i ne bá hudi ja rá 'ñɛi de habʉ bí
hudi Ajuą rá Dada to pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi.

Rá T'ʉ Ajuą ma'na hą ra ts'ɛdi que ya ɛnxɛ

4 Rá T'ʉ Ajuą ma'na hą ra ts'ɛdi que ya
ɛnxɛ, ne Ajuą bi hñu'mbabi'ą 'nara thuhu
ma'na ja rá nsu que nú'ą pɛ'tsa ya ɛnxɛ.
5 Ajuą hinhya'mʉ xa 'ñembabi 'nara ɛnxɛ
ngu nuna ra noya bi xipa rá T'ʉ, bi 'ñembi:
Nu'i go gue'e ma T'ʉ'i,
ne nubyá ri hnequi ja yá thandi ya ją'i gue
go ri Dadagui.
Ajuą hinhya'mʉ bi mą de 'nara ɛnxɛ:
Nuga go gueque drá Dadagui'ą,
ne nú'ą́ go di gue'ą ma T'ʉ.
6 Ha nu mbá pɛhna Ajuą rá 'ra T'ʉ ja ra
ximhai, bi 'ñena njaua:
Gatho ya ɛnxɛ dá nsundabi ma T'ʉ.
7 Y de ya ɛnxɛ Ajuą bi 'ñena njaua:
Ya ɛnxɛ nú'ʉ pɛpcagui ne dí pɛhni, dí japi da
nja ngu ra ndąhi,
ne dí japi da nja ngu 'nara tsibi.
8 Pe Ajuą bi 'ñemba njaua rá T'ʉ:
Nu'i grá Ajuą, ma gui ndą pa nzą̄ntho;
ne nuri hmanda gue'ą 'nara hmanda dega
hoga ts'ʉtbi.
9 Xi grí ho 'bʉ t'øt'a ra hño, pe hingrí ho 'bʉ
t'øt'a ra nts'o'mʉi;
hangue por gue'ą núga ri Ajuągui stá
hux'a'i,
ne stá 'ra'a ndunthi ra johya que gatho
ma'ra nú'ʉ to'o 'bʉi con gue'e.
10 Nehe Ajuą bi 'ñemba njaua rá T'ʉ:
Nu'i grá zi Hmu, go gue'e gá hoca ra ximhai
de mi othotho gatho nú'ą te ja;
ne go gue'e gá hoca mahets'i.
11 Gatho'ʉ ma da uadi, pe nu'í ma gui 'bʉi
pa nzą̄ntho.
Gatho'ʉ ma da thegue ngu thegue 'nara
dutu;
12 ma gui pants'i'ʉ ngu 'nara he,
ne ma gui pati'ʉ ngu 'raya zɛhe.
Pe nu'í go di gue'atho pa nzą̄ntho,
y nuri te hinhya'mʉ ma da uadi.
13 Ajuą hinhya'mʉ bi 'ñembabi ni 'nara ɛnxɛ
ngu nuna ra noya bi xipa rá T'ʉ, bi 'ñembi:
Hñudiua ja ma 'ñɛi,
asta hinga tsogui ri ncontra rí nga'ti ri ua.
14 Gatho ya ɛnxɛ go dega ndąhitho ne
pɛpabi Ajuą, xuá mɛhni pa da mɛpabi
gatho ya nthahni nú'ʉ ma da mpøhø.

2

Jamasuhʉ ra mpøhø

1 Hangue por gue'ą mahyoni ga huxhʉ
nt'øde de nú'ą stá ødehʉ, pa njabʉ hinga
'uegueh ʉ de nú'ą dí camfrihʉ.
2 Nú'ą ra ley bi manda Ajuą maya'bʉ po
ya ɛnxɛ bi fądi gue go gue'ą majuąni, ne
Ajuą bi castiga ngu mrí 'ñepi nuto bi 'øt'a
ya ts'oqui ngue'ą himbi ne bi 'øte'ą.
3 Nu'bʉ́ ¿hanja da za ga mponthʉ rá cuɛ
Ajuą 'bʉ nújʉ hindí huxhʉ nt'øde xá hño
nuya hoga noya xi di muui ndunthi ne xicjʉ
hanja da za ga mpøhøhʉ? Nuya hoga noya
dega mpøhø go rá mʉdi bi mąnsɛ ra Zidada
Jesu, nepʉ nú'ʉ to'o xi bi 'øde nuya noyaya
bi xicjʉ gue go gue'ą majuąni.
4 Nehe Ajuą bi damajuąni mahyɛgui co
nú'ʉ to'o bi xicaguihʉ nuya ya noya, ngue'ą
bi 'ñudi 'raya nt'udi, ne bi 'øt'a ya dąnga
milagro ne ma'ra ya dąnga 'bɛfi, ne bi 'racjʉ
ra ts'ɛdi de ra Mąca Ndąhi ngu tengu rá
paha Ajuą pa ga pɛphʉ'ą cada 'na de guecjʉ.

Ra Zidada Jesucristo bi 'ñe bi nją'i ngu nújʉ yá cuguihʉ

5 Nehe Ajuạ hinxa hñuxa ya ɛnxɛ pa go da
ndạ ja nú'ạ ra 'ra'yo ximhai ma ga xi'ahʉ.
6 Nu'ạ xa 'yøt'e, xa hñuxa ya jạ'i pa go da
ndạ'ʉ, ngu mạnga 'na xɛni de ja ra Mạca
T'ofo ne ena:
Nu'i Ajuạ ma Dada'i, ¿te ri muui ra jạ'i de ra
ximhai pa guí beni de gue'ạ?
¿Te ri muui'ạ pa guí ne gui fats'i?
7 Go 'raya patho ma'na xcá umba yá nsu ya
ɛnxɛ que gue'ạ,
ne 'mɛfa gá umba ra nsu xi ra dạngui ngu
nú'ạ ra nsu t'umbabi 'nara ndạ.
Ne xcá hñuts'i pa da manda ya t'øt'e nú'ʉ
xcá hoqui;
8 xcá hñuts'i'ạ pa da manda gatho.
Njabʉ Ajuạ xa hñuxa ya jạ'i pa da manda
gatho nú'ạ te ja ja ra ximhai ne himbi gotho
ni 'nara t'øt'e nú'ạ himbi t'ɛnt'ua ja yá 'yɛ'ʉ.
Pe nubyá hinxa hnequitho gue ya jạ'i dri
ndạ de gatho ya t'øt'e.
9 Pe dí pạhʉ gue nura Zidada Jesu hạ, ri
ndạ de gatho ya t'øt'e. Pe po 'raya patho
ma'na bi nja yá nsu ya ɛnxɛ que gue'ạ, y
njabʉ bi du po rá ngue gatho ya jạ'i po rá
hñojạ'i Ajuạ. Pe nubyá ya xa t'umba 'nara
nsu dega ndạ, ngue'ạ bi sufri ne bi du por
guecjʉ.
10 Ajuạ bi hyoca gatho ya t'øt'e pa rá
nsunda'ạ, ne ri su. Hangue bi 'ñepi bi
mɛhna ra Jesu pa bi sufri, pa njabʉ bi
nhyoga pøhøte pa da za da zixa gatho nú'ʉ
yá bạtsi Ajuạ pa da 'mʉhui'ʉ ja rá nsunda'ạ.
11 Ra zi Hmu Jesu go gue'ạ ri t'axca ya jạ'i
de yá ts'oqui. Y nú'ạ́ ne nú'ʉ to'o xa t'axqui,
'nada yá Dada. Hangue ra zi Hmu Jesu rá
T'ʉ Ajuạ hindi ntsa da 'ñena gue go gue'ʉ yá
cu.
12 Hangue enga ja ra Mạca T'ofo:
Nú'ʉ ma cu ma ga xipabi de gue'e,
y con gue'ʉ ma ga tu't'ahe ya jạhñạ ja ra
hmunts'i.
13 Nehe ena:
Ma ga huxa ma jamfri ja Ajuạ.
Nehe ena:
Ja dí 'bʉcua co nuyʉ yá bạtsi Ajuạ xa
'yɛntc'a ja ma 'yɛ.
14 Nuyá bạtsi Ajuạ go ya meximhai pɛ'tsa
ra ji co ra ndo'yo, hangue ra Zidada Jesu
bi 'ñe bi njạ'i nehe ngu'ʉ pa bi za bi du, ne
co nú'ạ rá du bi thogui'ạ bi za bi huatua rá
ts'ɛdi ra ts'ondạhi nú'ạ to'o mi hạ ra ts'ɛdi
de ra du.
15 Y njabʉ bi za bi 'bɛ ra ntsu nú'ʉ to'o
nzạntho mi tsu ra du.
16 Dí pạdihʉ gue ra Zidada Jesu himbi
'ñehe pa e da mats'i ya ɛnxɛ. Nu'ạ́ bi 'ñehe
pa e bi maxcaguihʉ nújʉ stí 'ñehehʉ de yá
jạ'i ndu ra Abrá.
17 Y pa bi za bi maxcaguihʉ, mahyoni
bi thogui gatho ngu nú'ạ dí thoguihʉ nújʉ
yá cuguihʉ'ạ. Hangue ja rá nthecate con
guecjʉ, ne bi nhyoga ndạ gá macjạ de
guecjʉ ja rá 'bɛfi Ajuạ, ngue'ạ po nú'ạ ra du
bi thogui, Ajuạ bi za bi punga ma ts'oquihʉ.
18 Y nubyá nu'ạ́ tsa da maxa nú'ʉ to'o tho
ya thogui, ngue'ạ nusɛ'ạ bi sufri ne bi tho
ya thogui nehe.

3

Ra Zidada Jesu ma'na ja rá nsu'ạ que ra Moise

1 Hangue ma zi mạca cu'ihʉ, nú'ahʉ xa
zohna'ihʉ Ajuạ pa gui maha mahets'i, xi da
beñhʉ ra Zidada Jesucristo nú'ạ rá 'mɛhni
Ajuạ pa bi 'ñutcahʉ nú'ạ dí camfrihʉ, nehe
go gue'ạ ma ndạ gá macjạhʉ de ma jam-
frihʉ.
2 Ajuạ go bi hñuts'i'ạ pa da ndạ gá macjạ,
y nu'ạ́ xi pɛpabi xá hño, nja ngu ra Moise bi
mɛpabi xá hño nu mí supa gatho rá hnini
Ajuạ.
3 Y ra Zidada Jesu ma'na rí 'ñepi da nja
rá nsu que ra Moise, nja ngu nú'ạ to'o hoca
'nara ngu, ma'na ja rá nsu'ạ que ra ngu.
4 Ngue'ạ 'nara ngu, 'bʉi to'o xa hyoqui, pe
nu Ajuạ go gue'ạ bi hyoca te gatho ja.
5 Xi majuạni ra Moise mi gue'ạ 'nara
hoga 'bɛgo mi supa rá hnini Ajuạ, y nú'ạ
mrá 'bɛfi'ạ mri damajuạni de nú'ạ mi ma
da mạnga Ajuạ 'mɛfa.
6 Pe ra zi Hmu Jesucristo go gue'ạ ra
ndạ de rá hnini Ajuạ, ngue'ạ go gue'ạ rá
T'ʉ'ạ, y nu'ạ́ nzạntho øt'a rá 'bɛfi xá hño. Y
nujʉ́ go rá hniniguihʉ Ajuạ 'bʉ xi ga suhʉ
ma jamfrihʉ asta rá ngạts'i ra pa, ne xi ga
tø'mhʉ co 'nara johya nú'ạ ra nthø'mate dí
pɛ'tshʉ.

Ra tsaya pa rá hnini Ajuạ

7 Ra Mạca Ndạhi bi 'ñena ja ra Mạca T'ofo:
'Bʉ núbya gui 'yøhʉ, nú'ahʉ zo'ahʉ Ajuạ,

8 osti megui ri corasohʉ ngu bi nja nú'ʉ ya
ja̱'i mri 'ñoui ra Moise ja ra mbonthi
ne bi nø'tuabi Aju̱a̱ y bi tsø'tua rá mʉi.
9 Nehe bi 'ñena Aju̱a̱: Ndu ri dadahʉ xi mi
mfadagui'ʉ,
masque xqui hyanda ya da̱nga nt'udi stí
øt'a ja yá thandi de nú'ʉ ñote njɛya bi
'ño'ʉ ja ra mbonthi.
10 Hangue por gue'a̱ bi tsøtca ma mʉi'ʉ,
ne dá ena: "Nuya ja̱'i'ʉ nza̱ntho 'yo 'nambʉ
yá mfeni,
ne hinxa ne'ʉ xa 'yøt'a ngu nú'a̱ stá xipabi."
11 Hangue bi tsøtca ma mʉi'ʉ, ne dá jurabi
gue hinda ma da ntsaya'ʉ con gueque ja ma
tsaya.
12 Ma zi cu'ihʉ, jamasuhʉ gue ni 'na de
gue'ahʉ hinda nts'oca ri mfenihʉ po ra
'ña̱jamfri nú'a̱ da ja'ahʉ gui 'ueguehʉ de
Aju̱a̱ nú'a̱ te.
13 Nu'a̱ gui 'yøthʉ, 'na pa ngu 'na pa
gui nupa mfenihʉ 'na ngu ma'na de núbya
zocjʉ Aju̱a̱, pa ni 'na de gue'ahʉ hinda
hya'ahʉ ya ts'onthate de ya ts'oqui ne da
ja'ahʉ da megui ri corasohʉ.
14 Ngue'a̱ 'bʉ ga siguihʉ ga camfrihʉ asta
rá nga̱ts'i ra pa, ne hinga 'ueguehʉ de nú'a̱
stá camfrihʉ desde rá mʉdi, nu'bʉ́ ha̱, ga
johyahʉ ga 'bʉhʉ mahyɛgui co ra Zidada
Jesucristo pa nza̱ntho.
15 Beñhʉ nú'a̱ ra xɛni habʉ ena:
'Bʉ núbya gui 'yøhʉ, nú'ahʉ zo'ahʉ Aju̱a̱,
osti megui ri corasohʉ ngu bi nja nú'ʉ ya
ja̱'i mri 'ñoui ra Moise ne bi nø'tuabi
Aju̱a̱ y bi tsø'tua rá mʉi.
16 ¿To'o nú'ʉ bi 'yøde rá noya Aju̱a̱ nepʉ
bi nø'tuabi? ¿Ha gue hingo gue'ʉ nú'ʉ
bá pønga de Egipto, nú'ʉ bá tsi ra Moise?
Ha̱ha̱, go gue'ʉ.
17 Ne ¿xi con to'o bi bø rá cuɛ Aju̱a̱ gatho
nú'ʉ ñote njɛya? ¿Ha gue hingue co nú'ʉ bi
'yøt'a ya ts'oqui, hangue ja bi du de guehni
ja ra mbonthi ne ja bi gohini yá ndo'yo'ʉ?
Ha̱ha̱, go gue'ʉ.
18 Ne ¿xi to'o nú'ʉ bi ma̱ Aju̱a̱ gue xi maju̱ani
hinda ma da ntsayaui Aju̱a̱ ja rá tsaya? ¿Ha
gue hingo nú'ʉ bi nts'o'yøde? Ha̱ha̱, go
gue'ʉ.
19 Hangue dí pa̱hʉ xá hño gue nu'ʉ́ himbi
za bi ntsayaui Aju̱a̱ ja nú'a̱ rá tsaya ngue'a̱
himbi ne bi gamfri'ʉ.

4

1 Nubyá jatho nú'a̱ ra tsaya xquí
hña̱'tuabi nú'ʉ ya ja̱'i mri 'ñoui ra Moise, y
go gue'a̱ ri ña̱tcaguihʉ Aju̱a̱. Hangue mahy-
oni xi ga nsuhʉ pa ni 'na de guecaguihʉ
hinga 'bɛhʉ nú'a̱ ra tsaya'a̱.
2 Ngue'a̱ nú'a̱ ra hoga noya bi sipabi
nú'ʉ ya ja̱'i'ʉ hinte bi muui pa gue'ʉ ngue'a̱
himbi gamfri'ʉ.
3 Pe nújʉ dyá gamfrihʉ ha̱, ma ga cʉthʉ
ja rá tsaya Aju̱a̱ pa ga tsayahʉ con gue'a̱, pe
nú'ʉ to'o mri 'ñoui ra Moise, himbi ntsaya'ʉ
ja rá tsaya Aju̱a̱, ngue'a̱ Aju̱a̱ bi 'ñena:
Nú'ʉ ya ja̱'i'ʉ bi tsøtca ma mʉi, ne dá jurabi
gue hinda ma da ntsaya'ʉ con gueque ja ma
tsaya.
Nu'ʉ́ himbi yʉt'i ja rá tsaya Aju̱a̱ masque ya
mi ja nú'a̱ ra tsaya'a̱ desde mi uadi bi hyoca
ra ximhai, hangue ja bi ntsaya'a̱.
4 Ngue'a̱ ja ra Ma̱ca T'ofo ma̱ de rá yoto ma
pa, habʉ ena njaua:
Rá yoto ma pa Aju̱a̱ hinte ma 'bɛfi bi 'yøt'e,
ngue'a̱ ya xqui ua gatho rá 'bɛfi,
hangue bi ntsaya.
5 Ne ma'na ra xɛni de ra Ma̱ca T'ofo ena:
Nú'ʉ ya ja̱'i'ʉ hinda ma da ntsaya'ʉ con
gueque ja ma tsaya.
6 Nú'ʉ to'o rá mʉdi bi 'yøde ya hoga noya
himbi yʉt'i'ʉ habʉ da ntsaya'ʉ con gue'a̱,
ngue'a̱ myá ts'o'yøde'ʉ, hangue nubyá
jatho ra hña̱'ti pa to da yʉt'i da ntsaya con
gue'a̱.
7 Ngue'a̱ Aju̱a̱ bi hñuxa ma'na ra pa pa to
da yʉt'i da ntsaya con gue'a̱, y nú'a̱ ra pa bi
ma̱ go guepya ya paya. De ya xqui thogui
ndunthi ya jɛya Aju̱a̱ bi zocaguihʉ po yá
noya ndu ra Davi. Nu'á̱ bi ma̱ ja ra Ma̱ca
T'ofo ja nú'a̱ ra xɛni habʉ stá ma̱ñhʉ, ne
ena:
'Bʉ núbya gui 'yøhʉ, nú'ahʉ zo'ahʉ Aju̱a̱,
osti megui ri corasohʉ.
8 'Bʉ ra Josue xa zixhma̱ nú'ʉ mri 'ñoui
ra Moise pa xa ntsayahma̱'ʉ, nu'bʉ́ Aju̱a̱
hinxa yopa ma̱hma̱ de ma'na ra pa.
9 Hangue dí pa̱hʉ gue jatho 'nara tsaya pa
gatho rá hnini Aju̱a̱, 'nara tsaya hinhya'mʉ
ma da uadi.
10 Ngue'a̱ nu'ʉ tó'o ya xa yʉt'a ja nú'a̱ ra
tsaya'a̱, ya tsaya de gatho yá 'bɛfi, ngu bi
ntsaya Aju̱a̱ de gatho rá 'bɛfi'a̱.

11 Hangue nujʉ́ ga øthʉ ra ts'ɛdi pa ga cʉthʉ
ja nú'ą ra tsaya'ą. Xi ga nsuhʉ gue ni 'na
de guecjʉ hinga nts'o'yødehʉ ngu nú'ʉ mri
'ñoui ra Moise, hangue himbi za bi yʉt'a
habʉ mi ne Ajuą xa ntsayauihmą'ʉ.
12 Ma ga nsuhʉ, ngue'ą rá noya Ajuą ja rá
te, ne pɛ'tsa ndunthi rá ts'ɛdi, ne pątcahʉ
asta mbo ma mfenihʉ. Nu'ą́ ma'na ja rá
ts'ɛdi que nu'ąraza ra huai dega yo filo.
'Nara huai tsa da yʉt'a ja ya tøcando'yo ne
tsa da hyeca ya ndo'yo, pe nurá noya Ajuą
ma'na ja rá ts'ɛdi, nú'ą́ tsa da xenga gatho
ya mfeni pa da japi da hnequi gatho nú'ą
benga ja rá mfeni 'na, ne hanja ne da 'yøt'e
nú'ą beni da 'yøt'e.
13 Ajuą handi ne pądi gatho nú'ą dí øthʉ
ne dí beñhʉ, ngue'ą nu'ą́ gatho go xa hy-
oqui ne pądi gatho nú'ą te ja. Ne hinda za
te da t'ącuabi nixi te da jømbabi'ą, ngue'ą
nu'ą́ ya pądi gatho, y go gue'ą ma ga daphʉ
nguɛnda de gatho nú'ą stá øthʉ.

Ra Zidada Jesu go gue'ą ra ndą gá macją

14 Ra Zidada Jesucristo rá T'ʉ Ajuą gue'ą
ma dąnga ndą gá macąhʉ y bi ma bí 'bʉi ja
rá thandi Ajuą. Hangue por gue'ą mahyoni
ga siguihʉ xá hño ja ma jamfrihʉ.
15 Ngue'ą numa ndą gá macąhʉ pądi gue
otho ma ts'ɛdihʉ ora dí thohʉ ya ts'othogui
o ra ora ne da thacjʉ pa ga øthmąhʉ 'nara
ts'oqui, hangue nu'ą́ pɛscahʉ ra nthecate,
ngue'ą ne'ą bi thogui njabʉ ngu nú'ą dí
thohʉ nehe, pe nu'ą́ hinhya'mʉ bi 'yøt'a
'nara ts'oqui.
16 Hangue hinga ntsuhʉ ga joñhʉ ja rá
thandi Ajuą nú'ą ra hoją'i, ne ga xiphʉ
gatho nú'ą dí thoguihʉ, y nu'ą́ da hue-
gaguihʉ, ne da maxcaguihʉ ora dí homfʉ rá
mfats'i, ngue'ą nu'ą́ xi ra dąngui rá hñoją'i
pa guecaguihʉ.

5

1 Cada 'nara ndą gá macją de ja ra
ndąxjua ley xa thahni de ja ya ją'i, ne xa
thuts'i pa da mɛpabi Ajuą po rá ngue ya ją'i.
Nu'ʉ́ xa thuts'i pa da umbabi Ajuą nú'ʉ ya
'baha hąxa ya ją'i, ne gatho ya hñą'ti dega
mbo'oni nú'ʉ umbabi Ajuą pa da pumba yá
ts'oqui.
2 Nú'ʉ ya ndą gá macją ja yá ts'oqui nehe.
Hangue por gue'ą tsa da zofo co ra nthecate
nuya ją'i øt'a ya ts'oqui ne hingui pądi nú'ą
øt'e'ʉ.
3 Hangue ya ndą gá macją pɛ'tsi da hyo
ya mbo'oni pa da umba Ajuą, hingue hønsɛ
pa yá ts'oqui ya ją'i, nehe pa yá ts'oqui de
guesɛ'ʉ.
4 Y hingui tsa de guesɛ 'na da gʉ ra
nsu dega ndą gá macją. Ngue'ą Ajuą go
huansɛ'ą nú'ą to'o da mɛ nú'ą ra 'bɛfi'ą,
njabʉ ngu ra Aarón, Ajuą go bi huansɛ'ą.
5 Ra Zidada Jesucristo bi njabʉ nehe.
Nu'ą́ himbi hñuxasɛ rá nsu dega ndą gá
macją, nu Ajuą go gue'ą bi umbabi nú'ą ra
nsu'ą. Xqui 'ñembabi ja ra Mąca T'ofo:
Nu'i go gue'e ma T'ʉ'i;
ne nubyá ri hnequi ja yá thandi ya ją'i gue
go ri Dadagui.
6 Nehe ja ma'na ra xɛni de ra Mąca T'ofo,
Ajuą bi xipabi rá T'ʉ, bi 'ñembi:
Nu'i go gue'e grá macją pa nzątho
ngu bi macją ra Melquisede.
7 Nu de mi 'bʉcua ra Zidada Jesucristo ja
ra ximhai, bi 'yapabi Ajuą rá Dada nú'ą mi
tsahmą xa ñąni'ą pa hinxa duhmą. Xi mi
apabi rá Dada con gatho rá mʉi asta mi
zoni'ą. Y nurá Dada bi 'yøtua rá nt'adi'ą,
ngue'ą ra Jesu nząntho mi ø'tua gatho rá
paha rá Dada.
8 Pe nu'ą́ masque go guesɛ'ą rá T'ʉ Ajuą, pe
ma'na mi 'yo mi pądi da 'yø'tua rá paha
Ajuą po nú'ą bi sufri.
9 Hangue nu de mi pądi da 'yø'tua gatho rá
paha'ą, nu'bʉ́ nu'ą́ bi za bi pøhø nú'ʉ gatho
to'o øte'ą.
10 Y Ajuą bi umbabi ra nsu dega ndą gá
macją ngu bi macją ra Melquisede.

Xá nts'o pa to'o da 'uegue de rá jamfri

11 Dí pɛ'tsa ndunthi te ga xi'ahʉ de
guehna, masque xá hñei ga xi'ahʉ xá hño
ngue'ą hinxcá nehʉ da zo ja ri mfenihʉ xá
hño rá noya Ajuą.
12 Ya øt'a ndunthi ya pa xcá camfrihʉ.
Y nubyá ya go gri xahnatehʉ hmąhą pa
ma'ra, pe hinxa za te xcá 'yøthʉ. Nu'ahʉ
mahyoni to da yopa 'ñu't'ahʉ ma'na'qui
nú'ʉ ya mʉdi nt'utuate hingui hei de ra
Mąca T'ofo. Xcá yopa njahʉ ngu ya bątsi
nú'ʉ tsʉtho, otho yá ts'ɛdi.
13 Hangue mahyoni da t'u't'a'ihʉ co ya
noya hingui hei, ngu ra t'ʉca bątsi nú'ą

hønsɛ ra 'ba tsi, ne hingui pa̱di da zi ma'ra ya nzaqui, ngue'a̱ nu'ahʉ hinguí pa̱hʉ tengu ra hoga te de ja rá noya Aju̱a̱.
14 Pe nú'ʉ ma'ra ya nzaqui, gue'ʉ pa ya da̱nga ja̱'i, njabʉtho nehe nú'ʉ ya nt'utuate ma'na xá hñei gue'ʉ pa nú'ʉ to'o ya ja yá mfeni xá hño pa da ba̱di nda'a̱ ra hño nda'a̱ ra 'ñʉ.

6

1 Hangue hinga ña̱hʉ hma̱ha̱ de nuya ya mʉdi nt'utuate de ra jamfri de ra Zidada Jesucristo, ma ga nda̱nga ja̱'ihʉ ja ma jamfrihʉ. Ya hinga yopa ma̱ñhʉ gue mahyoni ga ñobrihʉ de gatho nuya 'bɛfi tsixcahʉ ja ra du, y gue mahyoni ga camfrihʉ Aju̱a̱.
2 Nixi ga yopa ma̱ñhʉ de nura sistehe, nixi de nú'a̱ dí hu'tsuahʉ ma 'yɛhʉ nú'ʉ xa gamfri, nixi de nú'a̱ ma da yopa nte nú'ʉ xa du, nixi de ra nsʉca uɛnda nú'a̱ ma da nja rá nga̱ts'i ra pa, pa da hña̱nga cada 'na rá njut'i pa nza̱ntho.
3 Nu'a̱ ga øthʉ, co rá mfats'i Aju̱a̱, ma'na ga pa̱hʉ nú'a̱ da maxcahʉ pa ma'na da nte ma jamfrihʉ.
4 Nu'ʉ tó'o ya bi hña̱ni ra hyats'i de rá noya Aju̱a̱, ne xa ba̱di tengu nú'a̱ ra 'baha dega te bí ja mahets'i, ne xa ba̱di tengu ra ja̱pi ri unga ra Ma̱ca Nda̱hi,
5 ne xa ba̱di tengu ra hño de rá noya Aju̱a̱, y co nuya da̱nga nt'udi xa hyandi xa ba̱di'ʉ tengu rá nsunda nú'a̱ ra te ma da nja 'mɛfa,
6 pe masque gatho nuya bi ba̱di'ʉ, nu'ʉ́ himbi ne bi sigui, hangue bi 'uegue'ʉ de rá 'ñu Aju̱a̱, y ya njabʉ hinda za da yopa mengui pa da ñobri'ʉ. Ngue'a̱ go gue'ʉ ngu ri yopa pont'ua rá T'ʉ Aju̱a̱ co yá 'yɛ sɛhɛ'ʉ, ne ri 'bɛtua rá tsa ja yá thandi ya ja̱'i.
7 Gatho ya ja̱'i nja ngu ra hai ri 'ñuni co nura 'ye 'ua̱i. 'Bʉ nú'a̱ ra hai da umbabi 'nara hoga sofo nú'a̱ to'o pɛfi'a̱, nu'bʉ́ ja ri hnequini rá ja̱pi Aju̱a̱.
8 Pe nu'bʉ nú'a̱ ra hai da unga 'nara sofo dega 'mini ne dega ts'onda̱po, nu'bʉ́ hinte ri muui'a̱, hønsɛ ra ts'one tø'mi ne ra tsibi pa da nzø.

Ra nthø'mate nú'a̱ faxcaguihʉ pa hinga 'uegueh̶ʉ de nú'a̱ dí camfrihʉ

9 Pe nu'ahʉ, ma zi hma̱di cu'ihe, masque stá xi'ahe gatho nuya noyaya, dí pa̱he xá hño gue nu'ahʉ hinxcá 'uehʉ de rá 'ñu Aju̱a̱ ngu xa nja nú'ʉ ma'ra. Dí camfrihe gue ma gui hña̱ñhʉ gatho ya ja̱pi de ra mpøhø.
10 Aju̱a̱ xi ra hoja̱'i, hinda ma da pumfri de nuri 'bɛfihʉ xcá pɛfihʉ dega hma̱te ja rá thuhu'a̱. Xcá faxhʉ ya cu y astabya guí sigui guí faxhʉ'ʉ.
11 Pe nu'a̱ xi dí nehe, dí nehe gue cada 'na de gue'ahʉ mahyɛgui ngu guí øthʉ ra ts'ɛdi guí faxhʉ ma'ra ya cu, nehe gui øthʉ ra ts'ɛdi gui pɛ'tshʉ xá hño asta rá nga̱ts'i ra pa nú'a̱ ra nthø'mate guí pɛ'tshʉ, pa njabʉ gui hña̱ñhʉ nú'a guí tø'mhʉ.
12 Hindí nehe da zʉ'ahʉ ra nda̱hñei. 'Øthʉ ngu bi 'øt'a nú'ʉ bi gamfri xá hño ne bi dø'mi asta himbi hña̱ni nú'a̱ xqui ña̱'tua Aju̱a̱.
13 Aju̱a̱, nu mi ña̱'tuabi ya ja̱pi ra Abrá, bi jurasɛ da umba nú'a̱ bi ña̱'tuabi. Himbi jura de ma'na, bi jura de rá thuhusɛ'a̱, ngue'a̱ go guesɛ'a̱ ra da̱ngui de gatho ma'ra.
14 Hangue nu'á̱ bi 'ñena: "Ma xi ga ja̱p'a'i pa da nxa̱nda ndunthi ri 'bɛto ne ri mbong'bɛto."
15 Ra Abrá bi dø'ma ndunthi ya pa asta himbi hña̱nga nú'a̱ xqui hña̱'tuabi.
16 Ya ja̱'i di jura co 'nara thuhu nú'a̱ pa̱di gue ma'na ra da̱ngui de gue'ʉ, pa da jamfri nú'a̱ ma̱ñ'ʉ, ne njabʉ hinda za to'o da 'ñembi gue hinga maju̱ani nú'a̱ ma̱ñ'ʉ.
17 Hangue por gue'a̱ Aju̱a̱ bi jurabi nú'ʉ to'o xqui ña̱'tua ra hña̱'ti, pa da 'ñutui'ʉ gue nu'á̱ hinda ma da pata nú'a̱ xqui beni.
18 Hangue ga pa̱hʉ gue nú'a̱ ra hña̱'ti bi ña̱tcahʉ Aju̱a̱ ne nú'a̱ bi jura'a̱, gue'ʉ yoho ya noya hinda za da mpadi, ngue'a̱ Aju̱a̱ hingui tsa da nhyate de nú'a̱ xa ma̱. Hangue co nú'ʉ ya noya'ʉ Aju̱a̱ 'racjʉ 'nara da̱nga humʉi nújʉ stá joñhʉ con gue'a̱ pa da sugaguihʉ, ne dí tø'mhʉ ga ha̱ñhʉ nuna ra hña̱'ti dega hoga nthø'mate bi 'racjʉ'a̱.
19 Y nuna nthø'matena̱ faxcahʉ ndunthi pa hinga 'uegueh̶ʉ de Aju̱a̱. Nja ngu nú'a̱ ra bøja̱ rá thuhu ra ancla di t'ɛnt'a ja ra ndehe pa tsa̱ma ra barco pa hinda 'uegue de habʉ 'bai'a̱, njabʉ nehe numa nthø'matehʉ xa zøni asta ra Ma̱ca Luga habʉ bí 'bʉ Aju̱a̱.
20 Nuni ja bí 'bʉhni nehe ra Zidada Jesu. Nú'á̱ bi 'mɛt'o de guecjʉ pa bi xogahʉ ra 'ñu, ne pa bi nda̱ gá macja̱ pa nza̱ntho ngu bi

ndạ gá macjạ ra Melquisede.

7

Ra Zidada Jesu bi thuts'i dega macjạ ngu bi macjạ ra Melquisede

1 Nura Melquisede mrá ndạ de ra hnini
Salé, ne mrá macjạ de Ajuạ nú'ạ bí 'bʉi
mahets'i. Bi ma bá thạdi ra Abrá pa bá jạpi
nu de ya mbá pengui bá ntunhui 'raya ndạ
ne bá ntạte'ạ.
2 Nepʉ nura Abrá bi umba ra Melquisede
'nara 'rɛt'a parte de gatho nú'ạ bá hạnga
ja ra tuhni. Nura thuhu Melquisede ne
da 'ñena "ra hoga ndạ", y nura noya Salé
ne da 'ñena "ra hoga'mʉi". Hangue nura
Melquisede mrá hoga ndạ ne mrá ndạ dega
hoga'mʉi.
3 Nú'ạ́ hingui mạnga ja ra Mạca T'ofo to'o
mrá dada nixi to'o mrá nạnạ, y nixi habʉ
bá ehe. Nehe hingui mạ de rá 'bʉi, nixi
hingui mạ ua bi du. Hangue go gue'ạ 'nara
nt'udi de rá T'ʉ Ajuạ nú'ạ to'o ra macjạ pa
nzạntho.
4 Pạhʉ gue nura Melquisede xi mrá
dạngui rá nsu. Hangue nura Abrá nú'ạ mrá
dada de ya xodyo bi umba ra Melquisede
'nara 'rɛt'a parte de gatho nú'ạ bá hạnga ja
ra tuhni.
5 Nú'ʉ yá t'ʉ ra Leví bi thuts'i dega macjạ
bi hmandabi ngu mạnga rá ley ra Moise
gue da 'yapabi gatho ya jạ'i de ra hnini
'nara 'rɛt'a parte de ra nthebe, y gatho ra
hnini mi ncu con gue'ʉ, ngue'ạ gatho ya jạ'i
de ra hnini mahyɛgui co ya macjạ bá ehe de
ra Abrá.
6 Masque nura Melquisede hinte myá
njaui nuya Levita, pe nura Abrá bi um-
babi ra Melquisede 'nara 'rɛt'a parte de ra
nthebe, ha ra Melquisede bi jạpa ra Abrá
nú'ạ to'o ya xqui ñạ'tuabi yá jạpi Ajuạ.
7 Y dí pạhʉ xá hño gue nu'ạ tó'o ri unga ra
jạpi, ma'na ra dạngui rá nsu que nú'ạ to'o
hạni.
8 Ya Levita mi t'umbabi 'nara 'rɛt'a parte
de ra nthebe, pe bi du'ʉ. Ha ra Melquisede
nehe'ạ bi t'umbabi 'nara 'rɛt'a parte de ra
nthebe, pe nu'ạ́ ja ra uɛnda tetho, ngue'ạ
hingui mạnga ja ra Mạca T'ofo ua bi du.
9 Ra Leví ne gatho yá t'ʉ nú'ʉ bi macjạ
mi t'umbabi'ʉ ra 'rɛt'a parte de ra nthebe,
ne da za ga mạñhʉ gue nehe'ʉ bi umbabi
ra Melquisede ra 'rɛt'a parte de ra nthebe
nú'bʉ mi øt'a njabʉ nehe ra Abrá.
10 Masque ra Leví himi 'bʉitho nu mi ma
ra Melquisede bá thạdi ra Abrá, pe ja ra
uɛnda ya mi 'bʉi'ạ, ngue'ạ nu'ạ́ mi 'bʉitho
ja rá ndo'yo ra Abrá.
11 Ya Levita mi utuabi ya me Israel te
mi mahyoni da 'øt'e pa da 'øt'a nú'ạ mi
mạnga ra ley, ngue'ạ nu'ʉ́ go myá macjạ'ʉ.
'Bʉ co yá 'bɛfi ya Levita mi tsa da 'mʉhmạ
xá hño ya me Israel co Ajuạ, nu'bʉ́ ya
himi mahyoni xa thuxhmạhạ ma'na'ño ra
macjạ. Pe bi thuts'i ma'na'ño ra macjạ, y
nura macjạ'ạ bi thuts'i dega macjạ ngu bi
macjạ ra Melquisede, hingue ngu ra Aarón.
12 'Bʉ da mpadi ya macjạ, mahyoni da
'bata ra ley nehe.
13 Bi mạnga ja ra Mạca T'ofo gue ma
Zidadahʉ ra Jesucristo mi ma da macjạ
ngu bi macjạ ra Melquisede. Ra Zidada
Jesucristo hinte myá njaui ya Levita, y nú'ʉ
mi ja te yá njaui'ạ hinhya'mʉ xqui macjạ'ʉ.
14 Ngue'ạ xa fạdi xá hño gue numa Zi-
dadahʉ bá ehe de yá jạ'i ra Judá. Ne ra
Moise nu mi mạ de ya macjạ, hinhya'mʉ bi
mạ gue da 'mʉi ya macjạ de yá t'ʉ ra Judá.
15 Nu mi thuxa ma'na'ño ra macjạ nú'ạ di
ngu ra Melquisede, nu'bʉ́ ma'na bi fạdi gue
nuya Levita mi pɛ'tsi te da 'bati.
16 Nura macjạ'ạ himbi thuts'i ngu mạnga
ja ra ley gue mahyoni di ja te dyá njaui ra
Leví pa da za da macjạ, pe nu'ạ́ bi thuts'i
ngue'ạ pɛ'tsa rá te nú'ạ hinhya'mʉ da uadi.
17 Hangue Ajuạ bi mạ de gue'ạ ne bi 'ñena:
Nu'i go gue'e grá macjạ pa nzạntho,
ngu bi macjạ ra Melquisede.
18 Bri 'bata ra ndạxjua ley nú'ạ mi ja,
ngue'ạ bi 'ñotho rá ts'ɛdi ne hinte bi mfaste,
19 ne himbi za bi patua yá mfeni ya jạ'i pa
bi 'mʉi xá hño co Ajuạ. Pe nubyá dí pɛ'tshʉ
'nara hoga nthø'mate ma'na xá hño, ngue'ạ
po ra Zidada Jesucristo da za ga 'bʉhʉ xá
hño co Ajuạ.
20 Ajuạ bi jura nu mi hñuxa ra Zidada
Jesucristo dega macjạ.
21 Nu mi thuxa ya Levita dega macjạ,
himbi 'mʉi to'o mri jura por gue'ʉ. Pe nu mi
thuxa ra Zidada Jesucristo hạ, Ajuạ bi jura
por gue'ạ, ngue'ạ ja ra Mạca T'ofo bi 'ñena
njaua:

Ajuạ bi jura, ne hinda pata nú'ạ bi mạñ'ạ ne bi 'ñena:
"Nu'i go gue'e grá macjạ pa nzạntho,
ngu bi macjạ ra Melquisede."
22 Hangue ra Zidada Jesucristo go ra ndạ gá macjạ ne bí 'bʉi ja rá thandi Ajuạ, hangue dí pạhʉ xá hño gue ma da t'øt'e nú'ạ ra cohi dí pɛ'tshʉ co Ajuạ, nú'ạ ma'na xá hño que nú'ạ ra mʉdi.
23 Ja ra ndạxjua ley mi mahyoni da mpadi ya macjạ ngue'ạ nzạntho mi tu'ʉ.
24 Pe nura Zidada Jesu go gue'ạ 'bʉibya pa nzạntho, y hinhya'mʉ dra patua rá nsu dega macjạ.
25 Hangue nu'ạ́ tsa da pøhø pa nzạntho gatho nú'ʉ to'o ri joni co Ajuạ po rá thuhu'ạ, ngue'ạ nu'ạ́ go gue'ạ 'bʉi pa nzạntho pa da 'yapabi Ajuạ por gue'ʉ.
26 Hangue ra Zidada Jesu gue'ạ ra dạnga ndạ gá macjạ ndí hoñhʉ, ngue'ạ xá nt'axi, hingrá hyate, himbi 'yøt'a ni 'nara ts'oqui masque xi bi 'ñouiua ya 'yøt'ats'oqui, ne 'mɛfa bri 'ueque de gue'ʉ, ne bri ts'its'i pa mañạ mahets'i habʉ bi t'umba rá nsu.
27 Nu'ạ́ hinga mahyoni da hyo ya mbo'oni hyastho ngu mi øt'a ya ndạ gá macjạ ja ra ndạxjua ley. Nu'ʉ́ 'mɛt'o mi ho ya mbo'oni pa dra sʉcua yá ts'oqui de guesɛ'ʉ, nepʉ 'mɛfa mi ho ya mbo'oni pa dra sʉcua yá ts'oqui ma'ra ya jạ'i. Pe ma Zidadahʉ ra Jesucristo hingui njabʉ, ngue'ạ nu'ạ́ 'na'quitho bi unsɛ rá te pa da xʉcua yá ts'oqui ya jạ'i.
28 Nuya ndạ gá macjạ mi thuts'i ngu mạnga ra ley, myá 'ñøhø dega 'yøt'ats'oqui. Pe 'mɛfa de ra ley, Ajuạ bi jura ne bi hñuxa rá T'ʉ pa bi ndạ gá macjạ, nú'ạ́ bi nhyoga ndạ gá macjạ pa nzạntho.

8

Ma zi Hmuhʉ ra Jesu go gue'ạ bi maxcahʉ pa dá hạñhʉ ya hñạ'ti de ra 'ra'yo cohi

1 Nú'ạ xi dí ne ga xi'ahʉ go guehna núna ma ga mạ, gue dí pɛ'tshʉ 'nama ndạ gá macjạhʉ nú'ạ bí hudi nuni mahets'i ja rá 'ñɛi de habʉ bí hudi Ajuạ ra Dada to'o pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi.
2 Go gue'ạ pɛ ra 'bɛfi dega macjạ nuni mahets'i habʉ bí ja nú'ạ ra Mạca Luga bi hyocsɛ Ajuạ, hingo bi hyoca ya jạ'i.
3 Gatho ya ndạ gá macjạ xa thuts'i pa da umba Ajuạ ya 'baha ne da hyo ya mbo'oni pa da umbabi'ạ, hangue ne ma Zidadahʉ ra Jesucristo mi pɛ'tsi da uni te da uni nehe.
4 Nu'bʉ nú'ạ di 'bʉcua thoho hmạhạ ja ra ximhai, hindi tsa da macjạ'ạ de guecua, ngue'ạ ya 'bʉiua ya macjạ nú'ʉ ri unga ya 'baha ngu mạnga ja rá ley ra Moise.
5 Nuya macjạ 'bʉiua pɛ ra 'bɛfi dega macjạ pe nú'ạ pɛfi'ʉ gue'ạ 'nara nt'uditho de nú'ạ bí t'øt'a nuni mahets'i. Hangue Ajuạ xqui xipabi ra Moise ante da mʉdi da hyoca ra nijạ dega carpa, ne xqui 'ñembabi: "Beni gui 'yøt'a gatho ya t'øt'e ngu nú'ạ dá u't'a'i nuni ja ra t'øhø Sinaí."
6 Pe numa ndạ gá macjạhʉ bí øt'a 'nara 'bɛfi nú'ạ ma'na xá nsunda, ngue'ạ po nú'ạ bi 'yøt'e'ạ, Ajuạ bi 'yøt'a 'nara cohi con guecjʉ nú'ạ ma'na xá hño que nú'ạ mi ja ja ra ndạxjua ley, y nuna 'ra'yo cohinạ bi mʉdi co ma'ra ya hñạ'ti ma'na xá hño.
7 Nu'bʉ nú'ạ ra mʉdi cohi xa bøni xá hño hmạhạ, nu'bʉ́ ya himi mahyoni xa njahmạ nuna ma'na ra cohi.
8 Pe Ajuạ bi hyandi gue hinxmá hño nú'ạ mi øt'a ya jạ'i co nura mʉdi cohi, hangue Ajuạ bi mạ de gue'ʉ ja ra Mạca T'ofo, ne bi 'ñena njaua:
Núga drá Ajuạ dí ena: Ma da zø ra pa ra ora ga pɛ'tsa 'nara 'ra'yo cohi co ya me Israel ne ya me Judá.
9 Hingá ngu nú'ạ ra cohi dá pɛ'tsua ndu yá xita'ʉ
nu ndá pɛ'tsua ra nthecate de duá tsi de Egipto;
nu'ʉ́ himbi 'yøt'a nú'ạ ra cohi dá pɛ'tsi con gue'ʉ,
hangue nugá dá hɛpʉ'ʉ, njabʉ ena Ajuạ.
10 Nuna guehna ra cohi ma ga pɛ'tsi co ya me Israel nu sta thogui ya pa de ra mʉdi cohi, njabʉ ena Ajuạ:
Ma ga huxa 'nara 'ra'yo mfeni ja yá mfeni'ʉ pa da 'yøtca ma hmanda.
Y numa ley ma da 'mʉi ja yá coraso'ʉ pa njabʉ nura ley'ạ ma da 'yøt'e'ʉ con gatho yá paha.
Nepʉ ma da bạdi'ʉ gue go drá Ajuạ de gue'ʉ,
y nu'ʉ́ go ma hnini'ʉ.
11 Nuya pa'ʉ ni 'na hinda 'ñutuabi rá miqu'eiui

y nixi 'nará cu, pa da 'mʉi con gueque,
ngue'ą gatho'ʉ mahyɛgui ma da 'mʉi con gueque,
ngu ya dąngui ngu ya notsi.
12 Ngue'ą ma ga pumbabi'ʉ yá ts'ot'øt'e,
ne hinhya'mʉ ma ga yopa benbabi yá ts'oqui.
13 Nu mi mą Ajuą de nura 'ra'yo cohi,
nu'bʉ́ nu'ą́ ya bi zogui dega ndąxjua nura
mʉdi cohi. Hangue nú'ą ya bi ts'ogui dega
ndąxjua, ne 'yo rí ndąxjua, nú'ą́ 'bestho ma
da 'mɛdi.

9

Ra Mąca Luga habʉ mi ja ra søcambeni nuua ja ra ximhai, ne nú'ą bí ja mahets'i

1 Ja nura mʉdi cohi mi ja ya hmanda pa
hanja da søcambeni Ajuą, nehe mi ja 'nara
niją nuua ja ra ximhai.
2 Nú'ą ra niją'ą xqui thoqui dega carpa,
y madetho de nura niją xqui jot'i co 'nara
xʉni dutu mrá thuhu ra cortina. Nura mʉdi
ngu mi thu'mbi ra Mąca Luga, ne ja mi jani
ra mfoxyo, ne ra mexa habʉ mi cʉxa ya
thuhme nú'ʉ mi thuts'i ja rá thandi Ajuą.
3 Y de mbo habʉ mi jot'i co nú'ą ra
cortina'ą, ja mi jani nú'ą rá ñoho ra ngu mi
thu'mbi ra Mąca Luga Xá Nsunda.
4 Ne mbo de guehni ja mi jani ra ata
dega oro pa ja mi ts'ątni ra t'uts'i, ne ja
mi jani ra caha de ra cohi nú'ą mi tu ra
oro maxøgue, y de mbo ra caha'ą ja mi jani
ra t'ʉca ts'øe dega oro habʉ mi 'bɛ'tsa ra
maná. Nehe ja mi 'bɛ'tsini de mbo ra caha
nurá ts'ʉt'o ra Aarón xqui 'roho. Ne ja mi
'bɛ'tsini nú'ʉ ya xingdo habʉ mi nt'ofo nú'ʉ
'rɛt'a ya mandamiento de ra mʉdi cohi.
5 Y mañą de ra caha'ą ja mi tøhni yoho ya
ɛnxɛ xqui thoqui dega oro, y nuni ja guehni
mri hnequi rá nsunda Ajuą. Nuya ɛnxɛ mi
co'ma co yá hua nú'ą ra caha dega oro habʉ
mi joxa ra ji pa ra pumbate. Y ya dá gue'ą
dá xi'ahʉ, ngue'ą nubyá hinda za ga xi'ahʉ
gatho de guehna.
6 Y ya de mi ja gatho nuya t'øt'eya, nuya
macją nząntho mi cʉt'a ja ra mʉdi ngu pa
mi pɛ yá 'bɛfi dega macją.
7 Pe nurá ñoho ra ngu hønsɛ ra ndą gá
macją mi cʉt'ini 'na'quitho ra jɛya. Y nura
ora mi cʉt'ini'ą, gue'bʉ mi hąxa ra ji dega
mbo'oni pa mi umbabi Ajuą, pa 'mɛt'o dra
sʉcuabi yá ts'oqui'ą, nepʉ pa yá ts'oqui ya
ją'i.
8 Con guehna utcahʉ ra Mąca Ndąhi gue
nú'ą ra Mąca Luga Xá Nsunda hinxqui xo-
guitho pa to da yʉt'ini nú'bʉ mi t'øt'etho ra
søcambeni ja ra mʉdi ngu.
9 Nú'ą ra niją'ą dega carpa gue'ą 'nara
nt'udi pa nújʉ dí xøcambenihʉ Ajuą núbya
mapaya. Nuni ja t'uni ya 'baha ne tho ya
mbo'oni ngu mąnga ra ndąxjua ley. Pe
hinga co nuya t'øt'e'ʉ da za da t'axca yá
mfeni nú'ʉ to'o øt'a ya søcambeni njabʉ.
10 Ngue'ą nuya søcambeni'ʉ gue'ʉ hønsɛ
dega hñuni, ne dega ts'ithe, ne dega nsʉqui.
Nú'ʉ ya hmanda mi øt'ʉ gue'ʉ hønsɛ pa mi
t'axca yá ndo'yo. Nú'ʉ ya hmanda'ʉ bi nja
rá ts'ɛdi asta nú'ą ra pa bri pata ra ndąxjua
cohi pa bi nja 'nara 'ra'yo cohi nú'ą ma'na
xá hño.
11 Y nubyá ya xa zøhø ra Zidada Jesu-
cristo y go gue'ą ra ndą gá macją de gatho
nú'ʉ ya hoga t'øt'e øt'a nura 'ra'yo cohi
jabya. Nú'ą ra Mąca Luga Xá Nsunda nú'ą
bí ja nuni mahets'i habʉ bí 'bʉi dega macją
ma Zidadahʉ, hingo xa hyoca ya ją'i y gue'ą
ma'na xá hño que habʉ mi øt'a yá søcambeni
ya macją nuua ja ra ximhai.
12 Ra Zidada Jesucristo 'na'quitho bi yʉt'a
nuni ja ra Mąca Luga Xá Nsunda ma-
hets'i. Ne himbi unga yá ji ya t'ąxi, nixi ya
t'ʉntfani, ngue'ą nu'ą́ go bi unsɛ rá mąca
ji, pa njabʉ da za da unga ra mpøhø pa
nząntho.
13 Ma'mɛt'o co ra jintfani ne ra ji'yo ne rá
'bospi ra t'ʉntfani nú'ą mi ts'ąt'a ja ra ata,
mi hnąxa nú'ʉ ya ją'i xqui nts'oqui pa mri
yopa t'axca yá ndo'yo, pa da 'mʉi xá hño
ma'na'qui.
14 ¡Pe nubyá, xi ma'na ndunthi di muui rá
ji ra Zidada Jesucristo! Ngue'ą nu'ą́ po rá
ndąhi'ą nú'ą pɛ'tsi pa nząntho, bi unsɛ rá te
ngu 'nara hñą'ti pa Ajuą, y nsinque ni 'nara
ts'oqui mi tu. Y njabʉ nurá ji'ą xʉgaguihʉ
gatho ma mfenihʉ pa hinga siguihʉ ga øthʉ
ya 'bɛfi nú'ʉ da za da zixcahʉ ja ra du, y
njabʉ da za ga pɛpabihʉ Ajuą nú'ą te.
15 Hangue po rá du ma Zidadahʉ ra Jesu
bi nja ra 'ra'yo cohi, pa njabʉ gatho nú'ʉ
to'o bi zohna Ajuą da hñąnga pa nząntho
gatho nú'ą xa ñą'tuabi Ajuą'ʉ ngu 'nara

tsogui. Ngue'ą ra Zidada Jesucristo bi du pa njabʉ Ajuą bi za bi pumbabi yá ts'oqui nú'ʉ to'o mi 'bʉi ja ra ndąxjua cohi.

16 Dí pąhʉ gue pa da muui 'nara tsogui, mahyoni 'mɛt'o da du nú'ą to'o tsogui ra tsogui.

17 Pe hinte di muui nú'ą ra tsogui 'bʉ tetho nú'ą to'o tsogui ra tsogui.

18 Hangue nu mi t'øt'e ra mʉdi cohi mi mahyoni da hną'ma ra ji pa bi mʉdi.

19 Ra Moise nu mi hñe'ta gatho ya hmanda de ra ley pa bi 'yøde gatho ya ją'i, bi gʉ 'nará 'yɛ 'nara ndąpo rá thuhu ra isopo, ne mi thu'ta ja rá ñąni co ra thɛnga xi'yo, ne bi thint'a ja ra jintfani ne ra ji'yo nthąnts'i co ra dehe, nepʉ bi nąxa habʉ mi nt'ofo ra ley, nepʉ bi nąxa gatho ya ją'i.

20 Nu mi 'yøt'a njabʉ ra Moise bi 'ñena: "Nuna go guehna ra ji pa da mʉdi ra cohi nú'ą bi 'yøt'a Ajuą con guecjʉ."

21 Nehe bi nąxa ra ji ja ra niją dega carpa ne gatho ja ya t'øt'e mi jani pa mri mpɛfi ja rá 'bɛfi Ajuą de mbo nú'ą ra niją'ą.

22 Hangue mąnga ra ley gue casi gatho mahyoni da nt'axqui co ra ji, y nu'bʉ hindra hną'ma ra ji hinda za da thąca ya ts'oqui.

Ra Zidada Jesu bi unsɛ rá te'ą 'na'quitho pa bi hñąca gatho ya ts'oqui

23 Hangue co yá ji ya mbo'oni mi pɛ'tsi dra t'axca ra niją dega carpa ne gatho ya t'øt'e mi jani, nú'ú gue'ʉ 'nara nt'udi de nú'ą bí ja mahets'i. Pe gatho nú'ą bí ja mahets'i ma'na di muui que nuya t'øt'e'ʉ. Por gue'ą mi mahyoni da nt'axqui nú'ą bí ja mahets'i co ma'na ra ji nú'ą ma'na di muui que yá ji ya mbo'oni.

24 Ngue'ą ra Zidada Jesucristo himbi yʉt'a ja 'nara mąca luga nú'ą xa hyoca ya ją'i, ngue'ą nú'ą ra luga habʉ mi cʉt'a ya macją pa da hñąxa ra ji gue'ą 'nara nt'uditho de nú'ą bí ja mahets'i. Ra Zidada Jesucristo bi yʉt'a ja ra Mąca Luga nuni mahets'i, y nuni ja bí 'bʉhni'ą ja rá thandi Ajuą pa bí adi por guecjʉ.

25 Nu'ą́ himbi manga rá ji ndunthi ya 'mi'qui. Pe nú'ą ra ndą gá macją nuua ja ra ximhai tat'a jɛya mi cʉt'a ja ra Mąca Luga Xá Nsunda ne mi hąxa ra ji, pe hingo rá jisɛ'ą.

26 Nu'bʉ ra Zidada Jesucristo mi pɛ'tsi xa manga rá ji ndunthi ya 'mi'qui, nu'bʉ́ mi pɛ'tsi xa du hmąhą ndunthi ya 'mi'qui desde mi thoca ra ximhai. Pe nu'ą bi 'yøt'e'ą, de yá ngąts'i ya pa bá ehe ja ra ximhai pa bi unsɛ rá te'ą 'na'qui thoho pa bi hñąca gatho ya ts'oqui.

27 Ajuą xa hñuts'i gue pɛ'tsi te da du 'na'qui nuya ją'i, nepʉ de gue'ą da thą'mba nguɛnda'ʉ.

28 Njabʉ nehe ra Zidada Jesucristo 'na'quitho bi du pa bi hñą'tsua yá ts'oqui ya ją'i. Y nurá ño'qui ma da menguiua ma'na'qui, ma da mengui pe ya hingue pa da yopa hñą'tsua yá ts'oqui ya ją'i, ngue'ą 'na'quitho bi 'yøt'e. Nu'ą́ ma da mengui hønsɛ pa da zixa nú'ʉ to'o tø'mi'ą.

10

1 Ra ndąxjua ley mi gue'ą 'nara nt'uditho de nuya jąpi mi ma da nja 'mɛfa. Nura ley'ą hingo xi mi gue'ą majuąni. Nura ley'ą co nuyá ji ya mbo'oni mi tho nzątho tat'a jɛya himbi za bi t'axca yá ts'oqui ya ją'i pa xa za xa 'mʉi xá hño co Ajuą.

2 'Bʉ majuąni co yá ji ya mbo'oni xa za xa xʉcua yá ts'oqui gatho, nu'bʉ́ ya hinxa sigui xa thohmą ya mbo'oni, nu'bʉ́ co 'na'quithohmą. 'Bʉ xi majuąni xa t'axca yá ts'oqui nú'ʉ to'o mi hopa ya mbo'oni Ajuą, nu'bʉ́ ya hinxa behmą'ʉ gue mi tuda yá ts'oqui.

3 Pe co nuya mbo'oni mi ho'ʉ tat'a jɛya, ma'na mi beni'ʉ de yá ts'oqui mi tu,

4 ngue'ą hinda za da thąca ya ts'oqui co ya jintfani nixi co ya ji'yo.

5 Hangue nu mi zøhø ma zi Hmuhʉ ra Jesu nuua ja ra ximhai bi 'ñembabi Ajuą njaua:

Ma Dada'i, nu'i hingá ne gá hąni yá ji ya mbo'oni nixi ma'ra ya 'baha;
hangue gá hogagui co ma ndo'yo.

6 Nixi gá ho nú'ʉ ya mbo'oni tho pa da ts'ąt'i, nixi nú'ʉ tho pa da hñąca ya ts'oqui.

7 Hangue nugá dá ena: "Ajuą ma Dada'i, stá eheua pa ga ø't'a'i ri paha,
ngu nú'ą xa t'ofo ja ra Mąca T'ofo gue ga øt'e."

8 Rá mʉdi, ra Zidada Jesu bi 'ñena: "Nu'i hingá ne gá hąni yá ji ya mbo'oni nixi

ma'ra ya 'baha, nixi hingá ne nú'ʉ ya mbo'oni tho pa da ts'ạt'i, nixi nú'ʉ tho pa da hñạca ya ts'oqui. Hingá ho gatho nuya t'øt'eya." Njabʉ bi mạ ra Zidada, y gatho nuya t'øt'e'ʉ gue'ʉ ri manda nura ndạxjua ley.

9 Nepʉ bi 'ñena: "Ajuạ ma Dada'i, stá eheua pa ga ø't'a'i ri paha." Nú'ʉ ya noya bi mạnga ma zi Hmuhʉ ra Jesu ne da 'ñena gue nu'ạ́ bi 'ñe bi hñạca nú'ʉ tho ya mbo'oni pa go bi unsɛ rá te'ạ pa da xʉcua yá ts'oqui ya jạ'i.

10 Hangue go rá paha Ajuạ pa bi xʉgaguihʉ ngue'ạ 'na'quitho bi unga rá ndo'yo ma Zidadahʉ ra Jesucristo pa gathoguihʉ.

11 Gatho ya macjạ de ya xodyo hyastho mi pɛ yá 'bɛfi dega macjạ, mi ho ya mbo'oni nzạntho y guet'ʉ ya hñạ'ti mi uni nzạntho. Mi sigui mi øt'a njabʉ'ʉ masque co nuya mbo'oni mi ho'ʉ hinhya'mʉ bi za bi xʉca ya ts'oqui.

12 Pe nura Zidada Jesucristo 'na'quitho bi unsɛ rá te pa bi xʉca ya ts'oqui pa nzạntho. Nepʉ de mi uadi bi 'yøt'a njabʉ'ạ bi ma bá hudi ja rá mạca 'ñɛi Ajuạ.

13 Y nubyá ja bí 'bʉhnitho tø'mi asta hinda 'mʉi gatho yá ncontra de nga'ti ja yá ua'ạ.

14 Ngue'ạ nu'ạ́ bi unga rá te 'na'quitho pa njabʉ bi t'axca yá mfeni pa nzạntho nú'ʉ to'o xa xʉcuabi yá ts'oqui.

15 Nehe ra Mạca Ndạhi damajuạni de guehna, ne ena:

16 Nu sta thogui ya pa de ra mʉdi cohi ma ga pɛ'tsa ma'na ra 'ra'yo cohi con gue'ʉ, njabʉ ena Ajuạ:

Ma ga huxa ma ley ja yá coraso'ʉ pa njabʉ nura ley'ạ ma da 'yøt'e'ʉ con gatho yá paha.

Nehe ma ga huxa 'nara 'ra'yo mfeni ja yá mfeni'ʉ pa da 'yøtca ma hmanda.

17 Nehe ena:

Hinhya'mʉ ma ga yopa benbabi yá ts'oqui nixi yá ts'ot'øt'e.

18 Hangue nu'ạ tó'o ya bri punduabi yá ts'oqui, ya hingue mahyoni da hyo ya mbo'oni pa da thạcua yá ts'oqui.

Ga jonihʉ ja rá thandi Ajuạ pa ga aphʉ te ga aphʉ

19 Hangue zi cuhʉ, dí pạhʉ xá hño gue nubyá da za ga cʉthʉ ja ra Mạca Luga Xá Nsunda nuni mahets'i ngue'ạ bi manga rá ji ra Zidada Jesu por guecjʉ, hangue hinga ntsahʉ nixi ga ntsuhʉ ga joñhʉ ja rá thandi Ajuạ pa ga aphʉ te ga aphʉ.

20 Ngue'ạ ma Zidadahʉ ra Jesucristo po rá ndo'yosɛ bi xogaguihʉ 'nara 'ra'yo 'ñu pa da za ga cʉthʉ ja ra Mạca Luga Xá Nsunda nuni mahets'i, ngue'ạ nu mi du'ạ bi ntʉnga nú'ạ ra xʉni dutu mi cot'a ra Mạca Luga Xá Nsunda nuni ja yá nijạ ya xodyo, y nura xʉni dutu'ạ gue'ạ 'nara nt'udi de rá ndo'yo ra Zidada Jesucristo nú'ạ bri sʉnbabi.

21 Ra Zidada Jesu go gue'ạ ma ndạ gá macjạhʉ, ne go gue'ạ ri sugaguihʉ gatho nújʉ rá hniniguihʉ Ajuạ.

22 Hangue ma ga jonihʉ co Ajuạ con gatho ma mʉihʉ, ne con gatho ma jamfrihʉ, ne co ma mfenihʉ strá nt'axi, ngue'ạ go guesɛ ma Zidadahʉ ra Jesucristo xa nạxcasɛhʉ rá ji pa njabʉ ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ, ja ra uɛnda xa sʉga ma ndo'yohʉ co 'nara dehe xi xá nt'axi.

23 Hinga 'uegueh ʉ de nú'ạ stá camfrihʉ nixi de nú'ạ ra nthø'mate dí pɛ'tshʉ, y hinga dʉhʉhʉ, ngue'ạ Ajuạ xa ñạtcaguihʉ nú'ạ dí tø'mhʉ, y nu'ạ́ hinda pata rá noya.

24 Ne ga beñhʉ hanja da za ga nupa mfenihʉ 'na ngu ma'na pa ga mạ́dihʉ ne pa ga øthʉ ya hoga 'bɛfi.

25 Ne hinhya'mʉ ga 'uegueh ʉ de ma hmunts'ihʉ, masque 'ra xa nzại hingui pa. Nujú, nu'ạ ga øthʉ, ga nzofohʉ 'na ngu ma'na. Y nubyá ma'na mahyoni ga øthʉ njabʉ ngue'ạ dí hanthʉ ya 'bʉi guetbʉ ra pa de rá yo'ehe ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

26 'Bʉ stá pạdihʉ xá hño te mạnga rá noya Ajuạ ne dí siguihʉ dí øthʉ ya ts'oqui, ya otho ma'na con te da za da put'a ma ts'oquihʉ.

27 'Bʉ ga sigui ga øthʉ ya ts'oqui, ya hinte dí tø'mhʉ. Nu'ạ dí tø'mhʉ, hønsɛ 'nara castigo xi xá nts'o de rá cuɛ Ajuạ, ne ra tsibi nú'ạ ma da tsạt'i ne da huata gatho nú'ʉ to'o yá ncontra Ajuạ.

28 Nu'bʉ 'nara jạ'i bi nts'o'yøde de rá ley ra Moise, ne 'bʉ mi 'bʉi yoho o hñu to'o bi damajuạni de nú'ạ xqui 'yøt'e, nú'ạ ra jạ'i'ạ mi pɛ'tsi te da du nsinque to da huequi.

29 ¡Xihmạ nú'ạ to'o ri ʉtsabi rá T'ʉ Ajuạ!

Handi ngu hinte di muui nú'ą ra ji bi mfani
pa bi nja ra 'ra'yo cohi, ne con gue'ą ra ji'ą
bi sʉcua rá mfeni nú'ą ra ją'i'ą, ne da zani
ra Mąca Ndąhi nú'ą utcahʉ rá hmąte Ajuą.
¿Ha gue hinguí beñhʉ gue nura ją'i'ą ma'na
rí 'ñepabi dra dąngui rá castigo?
30 Nujú dí pąhʉ gue Ajuą bi 'ñena: "Nuga
go ma uɛnda ga øt'a ra ts'ʉtbi, ne ga ju'tuabi
ngu rí 'ñepabi." Nehe bi 'ñena'ą: "Nuga ma
ga hą'mba nguɛnda ma hnini."
31 ¡Xi xá nts'o pa 'nara 'yøt'ats'oqui nu sta
zo ja rá 'yɛ Ajuą nú'ą te!
32 Nu'ahʉ, beñhʉ de nurá mʉdi gá pąhʉ rá
noya Ajuą gá tsɛthʉ gatho nuya thogui gá
thohʉ.
33 'Ra de gue'ahʉ mi ts'añ'ahʉ ne xi mi
t'ʉtsa'ihʉ ja yá thandi ya ją'i. Ha nu ma'ra
de gue'ahʉ gá ma gá faxhʉ nú'ʉ mi thogui
ya ts'othogui.
34 Gá faxhʉ nú'ʉ mi ofadi. Nehe gá
johyathohʉ nu mi thąn'ahʉ nú'ą te nguí
pɛ'tshʉ, ngue'ą guí pąhʉ gue guí pɛ'tshʉ
nuni mahets'i ma'ra ya hño ma'na xá hño
nú'ʉ hinda ma da thąn'ahʉ.
35 Hangue ogrí 'bɛ ri jamfrihʉ, ngue'ą con
gue nura jamfri'ą ma dí t'a'ahʉ 'nara dąnga
thąhą.
36 Mahyoni gui tsɛthʉ ne gui 'yø'tuahʉ
rá paha Ajuą, pa da 'ra'a'ihʉ nú'ą xa
ñą't'a'ihʉ'ą.
37 Ngue'ą Ajuą mąnga ja ra Mąca T'ofo ne
ena:
Ya mero da zøhø nú'ą to'o ma da 'ñehe.
Ya ts'ʉtho ya pa ri 'bɛdi pa da zøhø'ą.
38 Nu'ą tó'o 'bʉi xá hño con gueque ma da
mɛ'tsa ra te po ra jamfri.
Pe nu'bʉ da 'uegue de gueque, hindrí ho
njabʉ.
39 Pe nujú ma ga pɛ'tshʉ ma jamfrihʉ pa
ga mpøhøhʉ, hingue ma ga 'ueguehʉ pa ga
'mɛdihʉ.

11

Ra jamfri

1 Co ra jamfri dí pąhʉ gue xi majuąni
ma ga hąñhʉ nú'ą dí tø'mhʉ. Nehe co ra
jamfri dí pąhʉ xá hño gue xi majuąni ja
nú'ą hingui hnequi.
2 Ajuą bi ñąmahño de ndu ma xitahʉ
ngue'ą nu'ʉ́ bi mɛ'tsa ra jamfri.
3 Po ra jamfri dí pąhʉ gue Ajuą bi mą
pa bi nja mahets'i ne ra ximhai. Hangue
gatho nuya t'øt'e dí hanthʉbya, ma'mɛt'o
mi othotho, pe 'mɛfa bi thoqui de nú'ą
hinhya'mʉ xqui hnequi.
4 Po ra jamfri ra Abé bi hyo 'nara mbo'oni
pa bi umbabi Ajuą dega 'baha, y nura
'baha'ą gue'ą ma'na xá hño que nú'ą bi
unga ra Caí. Y Ajuą bi 'ñudi gue ra Abé mi
'bʉi xá hño ngue'ą bi hñąnba nú'ą rá 'baha
bi uni. Masque ya xa du ra Abé, pe gue'ą
zocaguihʉ thoho, ngue'ą nú'ą rá jamfri bi
mɛ'tsi'ą utcaguihʉbya.
5 Po ra jamfri ra Enoc bi ts'ixa mahets'i
ne hinxa du. Bi thoniua'ą pe himbi ts'ʉdi
ngue'ą Ajuą ya xqui zits'i pa mahets'i. Pe
ante da ts'its'i'ą de guecua bi hmą gue bi
'øt'e nú'ą ri ho Ajuą.
6 Pe nu'ą tó'o hingui pɛ'tsa ra jamfri hin-
gui tsa da 'øt'a nú'ą ri ho Ajuą, ngue'ą nu'ą
tó'o ne da joni co Ajuą pɛ'tsi da gamfri gue
'bʉi Ajuą, ne da gamfri gue ma da hñąni
'nara hño nú'ą to'o da hyoni'ą.
7 Ra Noé bi gamfri nú'ą bi xipabi Ajuą de
nú'ą mi ma da nja, masque ni 'nara seña
hinxqui hyandi de nú'ą ra dąnga nzøthe bi
ñu'tsa ra ximhai. Pe ra Noé bi 'yøde nú'ą
bi 'bɛpabi Ajuą, hangue bi hyoca ra arca
pa bi yʉt'i con gatho ya mengu de rá ngu,
pa njabʉ himbi ją't'i'ʉ ja ra dehe. Y co nú'ą
bi 'øt'e ra Noé po ra jamfri, ja bi hnecni
gue nu'ą́ mi 'bʉi xá hño que gatho nuya
'øt'ats'oqui bi du ja ra dehe. Y Ajuą bi mą
gue ra Noé ya hinte ma ts'oqui mi tu ngue'ą
xqui gamfri'ą.
8 Po ra jamfri ra Abrá bi 'øte Ajuą nu
mi xipabi gue da zogui nú'ą ra hai habʉ mi
'bʉi'ą pa da ma da 'mʉi ja nú'ą ra hai mi ma
da t'umbi dega tsogui. Hangue ra Abrá bi
ma, masque himi pądi habʉ mri ma.
9 Po ra jamfri bi 'mʉi ngu 'nara nzøhø
nuni ja ra hai habʉ xqui ñą'tua Ajuą. Ja
bi hyocni rá ngu dega carpa, ne ja bi
'mʉhni co ra Isaac ne ra Cobo, nehe ja
bá hocni'ʉ yá ngu dega carpa, y nehe bi
'mʉhni'ʉ ngu 'raya nzøhø, masque gatho'ʉ
xqui hñą'tuabi nú'ą ra hai'ą.
10 Ra Abrá mi tø'mi gue da ma da 'mʉi
nuni ja ra dąhni habʉ nthoqui xá hño y
hinda za to da huati. Y go guesɛ Ajuą bi

beni hanja da hyoca nura hnini'ạ, y go bi hyocsɛ'ạ.

11 Nehe ra Sara hinxqui za xqui mɛ'tsa ra bạtsi, nu'ạ́ bi gamfri gue Ajuạ himi tsa da pata rá noya nú'ạ xqui xipabi'ạ, hangue po nú'ạ ra jamfri'ạ bi t'umba ra ts'ɛdi pa bi 'mʉi 'nará bạtsi masque ya mrá zi tia.

12 Hangue ra Abrá masque nehe ya mrá zi ndạxjua, pe bi 'mʉi 'nará t'ʉ, y co nú'ạ ra t'ʉ'ạ bi nxạnda ndunthi ya jạ'i, y nubya ya hingui tsa to da mede, ngu yá ndunthi ya tsø, ne ngu rá ndunthi ra 'bomu nú'ạ 'bonga ja rá hyo ra ndehe.

13 Ra Abrá ne gatho yá jạ'i bi du, y himbi hñạni nú'ạ xqui hñạ'tuabi'ʉ de ante da du. Pe nu'ʉ́ bi gamfri Ajuạ gue ma da umbabi 'mɛfa gatho nú'ạ xqui ñạ'tuabi'ʉ, hangue nu'ʉ́ bi dø'mi co ra johya. Hangue njabʉ mi mạñ'ʉ gue ngu myá ne'ñu ngue'ạ himi ma da nzạngua ja ra ximhai.

14 Nu'ʉ tó'o mạnga njabʉ, mạ gue honga ma'na ra hai pa habʉ da 'mʉi'ʉ.

15 Nu'bʉ nú'ʉ mi behmạhạ nú'ạ ra hai de habʉ bá ehe ra mʉdi, nu'bʉ́ xa zahmạ xa mengui'ʉ pa guehni.

16 Pe nu'ʉ́ mi honga ma'na ra hai ma'na xá hño, y nura hai mi hoñ'ʉ go gue'ạ nú'ạ bí ja mahets'i. Hangue Ajuạ hindi ntsa pa da mạ gue go gue'ạ ra Ajuạ de gue'ʉ, ne nu'ạ́ xa hoca 'nara hnini pa gue'ʉ.

17 Po ra jamfri ra Abrá bi 'yøte Ajuạ nu mi tsapi ua xi mi ja rá jamfri. Hangue bi zixa ra Isaac nú'ạ rá 'ra t'ʉ pa xa hyohmạ pa xa umba Ajuạ ngu 'nara 'baha, masque Ajuạ xqui ñạ'tuabi gue de ra Isaac mi ma da nxạnda ndunthi ya jạ'i, ne xqui 'ñembi:

18 "Go dri 'bɛto yá bạtsi ra Isaac."

19 Ra Abrá mi camfri gue Ajuạ ja rá ts'ɛdi pa xa japi xa yopa nte ra Isaac. Y ra Abrá bi 'yøt'a ra uɛnda gue bi yopa nte ra Isaac ngue'ạ ya mi 'bʉi pa da du, pe Ajuạ bi ñạni'ạ ne bi umbabi ra Abrá ma'na'qui.

20 Po ra jamfri ra Isaac bi jạpabi nú'ʉ yoho yá t'ʉ, 'na mrá thuhu ra Cobo y nu ma'na ra Esaú, masque ya jạpi mri 'bɛtho da nja.

21 Po ra jamfri ra Cobo nu ya de mi ma da du bi jạpabi nú'ʉ yoho yá t'ʉ ra Jose, y nú'ạ ra ora mri jạpabi mi xøcambeni Ajuạ, xqui ntø'tse co rá bordo.

22 Ra Jose nu de ya pa da du bi mạ co ra jamfri gue ya me Israel mi pɛ'tsi da bøni de Egipto. Ne bi xipabi'ʉ gue ra pa'ạ da bøni de guehni'ʉ, da hñạ'tsua rá ndo'yo'ạ pa da nt'agui habʉ mi ma da 'mʉi'ʉ.

23 Po ra jamfri nu mi 'mʉi ra Moise, rá dada ne rá nạnạ himbi zu nú'ạ ra dạnga ndạ de Egipto, masque nu'ạ́ xqui manda pa da tho ya zi t'ʉca ts'ʉnt'ʉ. Nu'ʉ́ bi hyandi gue ra Moise mrá zi hoga ts'ʉnt'ʉ, hangue bi 'ñạgui'ʉ hñu nzạnạ.

24 Po ra jamfri, nu de ya mi ndạngui ra Moise, ya himbi ne'ạ bi t'embabi gue go mrá nạnạ nurá t'ixu ra ndạ de Egipto.

25 Ra Moise ma'na bi ho bi sufri mahyɛgui co rá hnini Ajuạ que xqui gohi ja rá ngu ra ndạ pa xa johyahmạ co nuya ts'ot'øt'e nú'ʉ da uadi ne da thogui.

26 Nú'ạ́ bi gamfri gue nu'bʉ da thogui ya nt'ʉtsate ngu nú'ʉ mi ma da thogui ra Zi-dada Jesucristo, nu'bʉ́ mi ma da t'umbabi ma'na ndunthi ya dạnga hño de gatho nuya hño mi ja nuni Egipto, ngue'ạ nú'ạ́ mi tø'ma 'nara hoga thạhạ nú'ạ mi ma da umbabi Ajuạ.

27 Po ra jamfri ra Moise bi bøni de Egipto ne himbi zupabi rá cuɛ nú'ạ ra ndạ de guehni. Ne bi sigui co nú'ạ xqui beni da 'yøt'e ngue'ạ mi camfri gue mi 'ñoui Ajuạ masque himi handi.

28 Po ra jamfri ra Moise bi 'yøt'a nú'ạ ra ngo dega pascua, bi manda bi tho ya dɛti, y nuyá ji'ʉ bi hnạxa ja ya gosthingu pa njabʉ nu mi thogui rá ɛnxɛ Ajuạ pa da hyo yá mʉdi t'ʉ de cada 'naya ngu de Egipto, bi thoguitho ja yá ngu ya me Israel, y hinte bi ja'ʉ.

29 Po ra jamfri ya me Israel bi 'raxa ja ra ndehe rá thuhu ra Thɛnga Ndehe. Bi hyegue ra dehe pa bi net'i ra 'yonhyai ne bi thogui'ʉ, y de mi ma da thogui njabʉ nú'ʉ ya me Egipto, bi jạt'i gatho'ʉ.

30 Po ra jamfri ya me Israel bi thexa yoto ma pa gatho ja rá nthets'i ra hnini de Jericó mi jot'i dega dạnga jạdo. Y co yá jamfri'ʉ bi daguisɛ ya jạdo.

31 Ra Raab mi 'nara ts'o'bɛhñạ'ạ, pe co rá jamfri'ạ himbi tho ngu bi tho gatho nú'ʉ ya 'ñạgamfri mi 'bʉhni ja ra hnini Jericó,

ngue'ą nura Raab xqui umba ntsaya nú'ʉ
to'o xqui 'mɛt'o da c'ą'tsa nú'ą ra hai'ą.
32 ¿Te ja ma'na ga mą? Hinga juadi ga mą,
'bʉ ga mą de ra Gedeó, de ra Barac, de ra
Samso, de ra Jefté, de ra Davi, de ra Samue,
ne de ma'ra yá 'mɛhni Ajuą.
33 Nú'ʉ́ go gue'ʉ co ra jamfri bi ntąte'ʉ de
ma'ra ya hnini, y bi 'yøt'a ra hoga ts'ʉtbi, y
bi hñąñ'ʉ nú'ą ra mfats'i xqui ñą'tua Ajuą.
Co ra jamfri hinte bi ja nú'ʉ bi t'ɛnt'ua ya
zate.
34 Nehe hinte bi ja nú'ʉ bi t'ɛnt'a ja 'nara
tsibi xi mi zø nts'ɛdi. Nehe ma'ra himbi
za to bi hyo'ʉ co ra mahuai. Po ra jamfri
mi t'umbabi ra ts'ɛdi ora mi othobi'ʉ. Himi
tsu'ʉ nura ora mi 'yo ja ra tuhni, hangue mi
japi mi nest'ihi gatho yá ncontra.
35 Po ra jamfri 'raya 'bɛhñą bi hyandi gue
bi yopa nte 'ra de yá ją'i xqui du.

Ha nu ma'ra bi t'ø'tuabi ndunthi ya
ts'ot'øt'e pa xa ncøhmą de Ajuą, pe masque
bi tho'ʉ himbi ncøni, ngue'ą bi gamfri'ʉ gue
mi ma da yopa nte'ʉ pa da mɛ'tsa 'nara te
ma'na xá hño.
36 Nu ma'ra bi zɛta ya nt'ʉtsate ne ya mfɛi,
ha nu ma'ra asta bi njot'a fadi ne bri thąt'i
co ya cadena.
37 Nu ma'ra bi tho dega nc'ahni. Nu
ma'ra bi thɛcuabi madetho yá ndo'yo. 'Ra
bri tsapi pa xa 'uehmą de yá jamfri. Ha nu
ma'ra bi tho co ra huai. Ha nu ma'ra mri
maua mri mani mi he ya xifri dega dɛti ne
dega t'ąxi ngue'ą mi otho te da hye, ne xi
mi thogui ra nhyoya, ya ʉgui, ne ma'ra ya
ts'othogui.
38 Masque nú'ʉ́ go mri 'ñepabi 'raya t'øt'e
ma'na xá hño que gatho nú'ʉ ja ja ra
ximhai, pe nu'ʉ́ mi naxni ja ya mbonthi ne
ja ya t'øhø, ne mri 'ñągui ja ya ma'ye ne ja
ya hñądo.
39 Gatho nú'ʉ to'o bi sufri njabʉ, hmą xá
hño de gue'ʉ ngue'ą bi gamfri xá hño Ajuą.
Pe nu'ʉ́ himbi za bi hyanda gatho nú'ą xqui
ñą'tuabi Ajuą,
40 ngue'ą Ajuą xqui beni de guecjʉ nújʉ
dyá gamfrihʉ, gue da 'racjʉ 'nara jąpi
ma'na xá hño que nú'ą bi hñąni'ʉ, pa nú'ʉ
ya 'bɛt'o gamfri da dø'mi pa njabʉ ngu'ʉ
ne nugjʉ ga hąñhʉ mahyɛgui gatho nú'ą
xa ñątcahʉ Ajuą, ne ga 'bʉhʉ xá hño ja rá
thandi'ą.

12

Ga huxa ma thandihʉ ja ra Zidada Jesu

1 Hangue nujʉ́ dí pąhʉ gue bi 'mʉi ndun-
thi nú'ʉ to'o bi gamfri, y nú'ʉ́ utcahʉ gue
xi bi 'ño xá hño ja yá jamfri. Hangue ma
ga tsohʉbʉ gatho nú'ą hindi hocaguihʉ ga
ø'tuahʉ rá paha Ajuą. Nehe ga 'ueguehʉ
de ra ts'oqui drí duhʉ, pa njabʉ hinda
zągahʉ. Ga njahʉ ngu nú'ʉ pa ra tąhą
dega 'rihi, ga tsɛthʉ gatho asta ga tsøñhʉ
habʉ drá maha.
2 Ma ga huxa ma thandihʉ ja ma Zi-
dadahʉ ra Jesucristo nú'ą xa 'racjʉ ma jam-
frihʉ, ne go gue'ą faxcaguihʉ pa ga cam-
frihʉ xi xá hño. Nú'ą́ xi bi sufri ja ra pont'i,
pe himbi jamasu gatho nuya nt'ʉtsate de
nú'ą ra du dega 'bɛtsa bi thogui'ą, ngue'ą
mi pądi gue 'mɛfa de gatho nú'ą xqui
thogui mi ma da mɛ'tsa ndunthi ra johya.
Hangue nubyá ya bí hudi ja ra 'ñɛi de habʉ
bí hudi Ajuą rá Dada.
3 Beñhʉ de gatho nú'ą bi zɛta ra Zidada
Jesu, pa hinda zabi'ihʉ de nú'ą guí thohʉ,
nixi da du ri mʉihʉ. Nu'ą́ bi zɛta gatho ya
ts'ot'øt'e bi 'yø'tuabi ya 'yøt'ats'oqui gá ją'i.
4 Nu'ahʉ, masque grí ntunhʉ nząntho
co ra ts'oqui, pe ni 'na de gue'ahʉ hinxa
tho'ahʉ.
5 ¿Ha gue ya xcá pumfrihʉ nú'ą ra ts'ofo
bi 'ra'ahʉ Ajuą nú'ahʉ gyá bątsihʉ de
gue'ą? Ja ra Mąca T'ofo enga njaua:
Ma zi t'ʉ'i, ogrí ʉtsabi rá ts'ofo Ajuą,
nixi hinda du ri mʉi nú'bʉ tsʉ'a'i'ą.
6 Ngue'ą Ajuą zofo nú'ʉ to'o mądi'ą,
nehe ri castiga nú'ʉ to'o ri jabątsi nú'bʉ
hinda 'yøt'e xá hño'ʉ.
7 Ogrí ʉhʉ rá ts'ofo Ajuą. Nu'ą́ ri su'a'ihʉ
ngue'ą gyá bątsihʉ de gue'ą. Dí pąhʉ gue
gatho ya dada hącuabi nú'ą ra mañа di
pɛ'tsa yá bątsi, ¿ha ngue hą?
8 Gatho ya bątsi t'umba ra ts'ofo 'bʉ hingui
øde. Hangue 'bʉ Ajuą hingui 'ra'ahʉ ra
ts'ofo, nu'bʉ́ hingue xi gyá bątsihʉ de gue'ą.
9 Nú'bʉ ndyá notsihʉ, numa dadahʉ mi
tsʉcaguihʉ 'bʉ hinduí øtehʉ, y nujʉ́ ndí
umfʉ ra t'equ'ei. Nu'bʉ́ ¿hanja hingo
ma'na ga umfʉ ndunthi ra t'equ'ei nú'ą ma
Dadahʉ bí 'bʉ mahets'i, pa njabʉ da nja ma
tehʉ nząntho?

10 Nú'bʉ ndyá notsithohʉ, numa dadahʉ bi
'racjʉ ra ts'ofo po 'raya zi patho y ngu nú'ą
bi ne'ʉ. Pe nu Ajuą ri 'racjʉ ra ts'ofo pa
ma hñohʉ pa nząntho, pa njabʉ ga 'bʉhʉ xá
nt'axi ngu 'bʉ'ą.
11 Xi majuąni, ni 'nara ją'i hindi johya nura
ora di ncastiga. Tu rá mʉi, hą. Pe nu'ą
tó'o da hñąnga ra ts'ofo, 'mɛfa ma da mɛ'tsa
'nara hoga te ne da 'mʉi te rá 'ñentho.

Xá nts'o ma da thogui nú'ʉ to'o hingui ne da 'yøde rá noya Ajuą

12 Hangue nú'ahʉ guí tu ri mʉihʉ, dá
nuhu ri mfenihʉ ne 'yøthʉ ra ts'ɛdi pa gui
siguihʉ co Ajuą.
13 Ne 'yohʉ xá hño, pa njabʉ nú'ʉ ya cu
hingui 'yo xá hño ja rá 'ñu Ajuą, da 'ño xá
hño, ne da zɛ yá jamfri.
14 'Yøthʉ gatho nú'ą da za pa gui 'bʉhʉ
'nara hoga'mʉi con gatho. Nehe nsuhʉ
pa strá nt'axi ri tehʉ, ngue'ą nú'ʉ hinstrá
nt'axi yá te, hinda ma da hyandi Ajuą.
15 Nsuhʉ xá hño pa ni 'na de gue'ahʉ
hingui 'bɛhʉ nú'ʉ ya ją̄pi ri 'racjʉ Ajuą. Y
nsuhʉ pa hinda te ya ts'omfeni madetho de
gue'ahʉ, pa hinda ts'ocua yá mfeni gatho
ma'ra, ngu 'nara ts'ondąpo xá nju.
16 Nu'ą ma gui 'yøthʉ, gui jamasuhʉ pa
ni 'na de gue'ahʉ hingui hñuxhʉ co ya
'bɛhñą nú'ʉ hingo xi ri 'bɛhñąhʉ, nixi ya
'bɛhñą hinda hñuxui ya 'ñøhø nú'ʉ hingo
xi yá dąme. Nehe jamasuhʉ gue ni 'na
de gue'ahʉ hingui ʉtsahʉ gatho nú'ą di
muui ja rá thandi Ajuą, ngu bi 'yøt'a ra
Esaú bi unga rá ją̄pi høns̄ɛ po 'nara hñuni
bi t'umbabi, y nura ją̄pi'ą xqui umbahmą
Ajuą ngue'ą gue'ą mrá mʉdi t'ʉ de ra Isaac.
17 Guí pąhʉ gue ra Esaú nu mi nehmą da
yopa hñąnga ra ją̄pi de rá dada, ya himbi za
bi t'umbi ma'na'qui. Masque xi bi nzoni ra
Esaú, pe ya himbi za bi pata ra cohi pa xa
yopa t'umba nura ją̄pi'ą.
18 Nujʉ́ hindí njahʉ ngu nú'ʉ ya me Israel
nu mi umbabi Ajuą nura ley. Nu'ʉ́ bi zøni
asta ra t'øhø Sinaí nú'ą tsa to da net'i. Nura
t'øhø'ą mi zø, ne mi jani ra 'bɛxuui ne ra
bʉnthi.
19 Nu'ʉ́ bi 'yøde nú'ą ra trompeta bi nzʉni,
nehe bi 'yøde rá noya Ajuą mi zofo'ʉ. Nu mi
'yøde'ʉ nura noya'ą, bi bąntebi'ʉ ra Moise
pa da xipabi Ajuą gue ya hinda sigui da
zofo njabʉ'ʉ.
20 Ngue'ą himbi za bi zɛta nú'a ra
hmanda bi xipabi'ʉ Ajuą ne bi 'ñena: "Asta
'nara mbo'oni, 'bʉ da net'a nuna t'øhøną,
pɛ'tsi da tho co ya nc'ahni o co ra lansa."
21 Xi mi unga ra ntsu nú'ą mri hnequini,
asta ra Moise bi 'ñena nehe: "Asta ri 'raca
ra huąt'i co ra ntsu."
22 Pe nujʉ́ nu de dá camfrihʉ Ajuą ya stá
jonihʉ ja nú'ą ra t'øhø rá thuhu Sion habʉ
bí ja rá hnini Ajuą nú'ą te, y nú'ą́ go gue'ą
ra Jerusale nú'ą bí ja mahets'i habʉ bí 'bʉ
ya 'motho dega ɛnxɛ.
23 Nú'ʉ́ xa munts'i pa brí nsunda Ajuą.
Ne stá muntshʉni con gatho ma'ra ya bątsi
de Ajuą nú'ʉ ya xa t'opa yá thuhu nuni
mahets'i mahyɛgui con guecjʉ, y stá hąñhʉ
yá ją̄pi Ajuą ngu t'umba nuya mʉdi t'ʉ.
Ne stá tsøhʉ ja rá thandi Ajuą nú'ą to'o ra
Nzaya de gatho. Stá tsøhøhʉ habʉ bí 'bʉi
nú'ʉ bi hñoją'i, nú'ʉ ya xa zits'i Ajuą pa da
'mʉi xá hño ja rá thandi'ą pa nząntho.
24 Ne stá jonihʉ ja ra Zidada Jesu nú'ą to'o
po rá du bi nja ra 'ra'yo cohi, y stá mpøhøhʉ
po rá ji bi mfani nú'ą utcaguihʉ nú'ą ma'na
xá hño que rá ji nú'ą ra mbo'oni bi hyo ra
Abé dega hñą'ti.
25 Por gue'ą jamasuhʉ gui 'yøtehʉ Ajuą
nú'ą zo'a'ihʉ. Nú'ʉ to'o himbi 'yøte rá noya
Ajuą nú'ą bi mąnga ra Moise nuua ja ra
ximhai, nu'ʉ́ himbi mpont'ui rá cuɛ Ajuą.
Xigaguihʉ, 'bʉ hinga øtehʉ nú'ą bá ehe de
mahets'i pa e bi zocaguihʉ, ma'na hinga
mponthʉ rá cuɛ Ajuą.
26 Ajuą co rá noya bi japi bi mbi ra
hai nú'ą ra pa bi unga ra ley. Pe nubyá
ena njaua: "Ma ga japi da mbi ra hai
ma'na'quitho, nehe mahets'i ma ga japi da
mbi."
27 Nu mi 'ñena "ma'na'quitho", xicjʉ gue
ma da 'mɛdi gatho nuya t'øt'e xa hyoqui ne
ri mpadi, pa go da gohi nú'ʉ ya t'øt'e hingui
tsa da mpadi.
28 Hangue ma ga umfʉ njamądi Ajuą gue
nurá hnini'ą habʉ ma ga maha hingui tsa
da mpadi. Ma ga pɛphʉ Ajuą co ndunthi
ra t'equ'ei ne co ndunthi ra ntsu ngu nú'ą
ne'ą.
29 Ngue'ą Ajuą ma da huata gatho ya
ts'oqui, nja ngu 'nara tsibi ri huata gatho

nú'ą ja.

13

Hanja da za ga øthʉ nú'ą ne Ajuą

1 Siguihʉ gui mpɛ'tsua hmątehʉ 'na ngu ma'na.
2 Ne oxqui pumfrihʉ gui umfʉ ntsaya nú'ʉ tsøñ'ahʉ ja ri nguhʉ, ngue'ą bi njabʉ 'ra bi umba ntsaya 'raya ɛnxɛ masque himi pądi'ʉ ua myá ɛnxɛ.
3 Ne oxqui pumfrihʉ ya 'yofadi, 'yøthʉ ra uɛnda gue go guí ohʉ fadi. Nehe oxqui pumfrihʉ nú'ʉ thogui ya nt'ʉtsate, ngue'ą ne'ahʉ guí 'yothʉua ja ra ximhai.
4 Gatho'ihʉ cumplihʉ nura cohi gá pɛ'tshʉ nu ngá nthątihʉ. Xi da nsuhʉ pa hingui ts'oca ri nthątihʉ, ngue'ą Ajuą ma da hñą'mba nguɛnda nú'ʉ ya zinga medinthąti ne nú'ʉ ya 'ñe'bɛhñą.
5 Odi oda ri mfenihʉ ra boją. Dá hñu ri mʉihʉ co nú'ą ya guí pɛ'tshʉ. Ngue'ą Ajuą ena: "Hinhya'mʉ ga tsoc'athohʉ, nixi ga hɛc'athohʉ."
6 Hangue co ma jamfrihʉ da za ga eñhʉ:
Ajuą go gue'ą faxcagui;
hangue hinga tsu ni 'nara ją'i de nú'ą beni te da 'yøtcagui.
7 Oxqui pumfrihʉ nú'ʉ ri ma'yohʉ bi zo'ahʉ de rá noya Ajuą. Pąhʉ xá hño de yá te'ʉ ne de yá hoga 'bɛfi. Tɛnhʉ nú'ą ra jamfri xa mɛ'tsʉ.
8 Ra Zidada Jesucristo go guet'ą de mande, de nubya, ne pa nzątho.
9 Hangue oxqui hophʉ to da zix'a'ihʉ pa gui tɛnhʉ ma'ra ya nt'utuate nú'ʉ 'na'ño. Ma'na xá hño ga hoñhʉ rá mfats'i Ajuą que ga tɛnhʉ ya nząi dega hñuni nú'ʉ t'øt'e pa Ajuą, ngue'ą nuya hñuni'ʉ hingui faxa nú'ʉ to'o ri dɛni'ʉ pa da za da 'mʉi xá hño co Ajuą.
10 Ya macją de ya xodyo nú'ʉ pɛpabi Ajuą ja yá nija'ʉ, ho ya mbo'oni pa umbabi Ajuą dega hñą'ti, nepʉ nura ngø go tsi'ʉ. Pe nura hñą'ti bi t'øt'e por guecjʉ, 'na'ño. Y nuya macją'ʉ, pa gue'ʉ hinte ri muui nú'ą ra hñą'ti bi t'øt'e por guecjʉ 'bʉ sigui'ʉ ho ya mbo'oni dega hñą'ti.
11 Nuyá ji nuya mbo'oni tho, hąxa ya ndą gá macją pa mbo ra Mąca Luga Xá Nsunda pa da hñąca ya ts'oqui. Y nuyá ngø nuya mbo'oni'ʉ ts'ąt'a møte ra hnini.
12 Hangue nehe ra Zidada Jesu bi du møte ra hnini pa bi xʉgaguihʉ co rá mąca ji'ą.
13 Hangue ma ga tɛnhʉ ra Zidada Jesu, ne ga tsohʉ gatho ma ndąxjua jamfrihʉ, ga øthʉ ra uɛnda gue necjʉ ya stá pøñhʉ de ra hnini pa ga sufrihʉ ra nt'ʉtsate mahyɛgui co ra Zidada Jesu.
14 Ngue'ą nujʉ́ hindí pɛ'tshʉ 'nara hnini de guecua ja ra ximhai habʉ ga 'bʉhʉ pa nzątho. Nujʉ́ dí hoñhʉ 'nara hnini nú'ą ma da hnequi 'mɛfa.
15 Hangue po rá thuhu ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo ma ga xøcambenihʉ Ajuą nzątho. Nuna søcambenina guehna ngu 'nara hñą'ti pa Ajuą nú'ą rí 'ñepi ga umfʉ co ma nehʉ.
16 Nehe oxqui pumfrihʉ gui 'yø'tuahʉ ra hño ma'ra, ne gui faxhʉ nú'ʉ to'o hinte pɛ'tsi. Nu'bʉ gui 'yøthʉ njabʉ, gue'ą ngu 'nara hñą'ti guí umfʉ Ajuą, y nú'ą́ gue'ą ri ho'ą.
17 'Yøte ri ma'yohʉ. 'Yøthʉ nú'ą da xi'a'ihʉ'ʉ, ngue'ą go gue'ʉ ri su'a'ihʉ ne go gue'ʉ pɛ'tsi ma da dapa nguɛnda Ajuą. 'Yøtehʉ'ʉ pa da za da mpɛfi co ra johya, hingue co ra dumʉi. Nu'bʉ co ra dumʉi ri mpɛfi'ʉ, nu'bʉ́ hinte ma gui hąñhʉ.
18 'Yaphʉ Ajuą por guecje. Nuje dí camfrihe gue dí 'bʉhe xá hño, ne dí nehe gue nzątho ga 'yohe xá hño de gatho nú'ą dí øthe.
19 Y nehe xi dí bąnte'ihʉ gui 'yaphʉ Ajuą pa 'nihi ga pengui ga tsøñ'ahʉ.

Rá ngąts'i ra carta habʉ 'bɛnpabi ra nzɛngua ya gamfri ne t'apa Ajuą por gue'ʉ

20 Ajuą nú'ą unga ra hoga'mʉi bi japi bi yopa nte de ja ya du ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, nú'ą́ go gue'ą ma dąnga Ma'yohʉ, y po rá ji'ą bi nja nú'ą ra cohi pa nzątho.
21 Ajuą da 'ra'ahʉ ra ts'ɛdi pa gui 'bʉhʉ xá hño pa da za gui 'yø'tuahʉ rá paha'ą, ne pa njabʉ co rá mfats'i ma Zidadahʉ ra Jesucristo gui 'bʉhʉ ngu nú'ą ne'ą. ¡Drá nsunda ra Zidada Jesucristo pa nzątho! Njabʉ gue'ą.
22 Dí bąnte'ihʉ zi cuhʉ, gue osti tsabi'ihʉ gui 'yødehʉ xá hño nuna ra ts'ofo dí 'ra'ahʉ,

ngue'a̱ himbi za dá xi'ahʉ gatho nú'a̱ ndí ne ga xi'ahʉ.
23 Ne dí ne ga xi'ahʉ gue ma zi cuhʉ ra Timu ya bi bøni de ja ra fadi. 'Bʉ 'nihi da zøhø de guecua'a̱ ga mɛ'bebʉ pa ma ga c'a̱'ts'a'ihe.
24 Fat'ajua̱hʉbʉ gatho nú'ʉ to'o su'a'ihʉ, ne gatho nú'ʉ ma cuhʉ de ra jamfri. Ne ri fat'ajua̱'ihʉ ya cu me Italia.
25 Ajua̱ da max'a'ihʉ guí gathohʉ. Njabʉ gue'a̱.

RA SANTIAGO
RA CARTA NÚ'Ạ BI 'YOFO RA SANTIAGO

Ra Santiago opabi ya gamfri nú'ʉ xa bøni de yá hai ne habʉraza 'bʉi'ʉ

1 Núga drá Yɛgo dí pɛpabi Ajuạ ne ra zi Hmu Jesucristo. Dí zɛngua'ihʉ gatho nú'ahʉ xcá ehehʉ de nú'ʉ 'rɛt'amayoho yá t'ʉ ra Israel, xcá pøñhʉ de ri haihʉ ne habʉraza guí 'bʉhʉ.

Ra mfạdi nú'ạ bí ehe de Ajuạ

2 Ma zi cu'ihʉ, xi da johyahʉ ora guí thohʉ ya thogui.

3 Ngue'ạ guí pạdihʉ gue nura ora guí thohʉ ya thogui gue'bʉ ma'na da zɛ ri jamfrihʉ pa ma'na gui tsɛthʉ.

4 Hangue osta zabi'ihʉ gui tsɛtihʉ, pa njabʉ ma'na da nja ri jamfrihʉ, ne hinte gui 'bɛdihʉ pa xi gui 'bʉhʉ xá hño ja rá thandi Ajuạ.

5 'Bʉ 'na de gue'ahʉ grí 'bɛhʉ ra mfạdi, 'yaphʉ Ajuạ y nú'ạ́ da 'ra'ahʉ, ngue'ạ nu'ạ́ umba gatho nú'ʉ to'o da 'yapabi'ạ ne uni ndunthi, ne hingui uni dega cuɛ.

6 Pe nuto adi ra mfạdi, dá 'yadi co ra jamfri, hinda dʉhʉ. Ngue'ạ nu'ạ tó'o di dʉhʉ, nurá mfeni'ạ nja ngu ra dehe nú'ạ ent'a ra ndạhi rí maua rí mani.

7 Hangue nu'ạ tó'o njabʉ rá mfeni, odi hu rá mʉi gue da ma da hñạni te da hñạni de Ajuạ. Nú'ạ́ hinte ma da hñạni'ạ.

8 Ngue'ạ nu'ạ tó'o di yohna rá mfeni, hingui pạdi nda'ạ da 'øt'e.

9 'Bʉ 'nara gamfri hinte pɛ'tsi ne othobi ni 'nara nsu, dá johya'ạ ngue'ạ Ajuạ e'tsuabi rá nsu.

10 Ha nu'bʉ 'nara gamfri pɛ'tsa ndunthi ya hño, dá johya'ạ 'bʉ da bạdi gue nú'ạ pɛ'tsi hinte di muui ja rá thandi Ajuạ. Ngue'ạ nuya rico tu, nja ngu yá døni ya ndạpo, hinte tsɛti'ʉ.

11 Nurá døni ra ndạpo, sta c'onts'a ra hyadi ne sta pat'i, da 'yot'a rá 'bai, ne da hyøe yá døni, ya ja bi uahni gatho ra døni, y ya hingui hnequi mahotho. Njabʉ thoho 'nara rico co rá nsu ne yá ndunthi yá hño, di mpɛfi y sta dạmfri da uadi gatho.

Ya ts'othogui ne ya ts'omfeni

12 Njạpi nú'ạ to'o tsɛta ya thogui, ngue'ạ nu'bʉ da zɛti, Ajuạ ma da umbabi ra te pa nzạntho ngu 'nara corona dega thạhạ nú'ạ xa ñạ'tui da umba nú'ʉ to'o di mạdi'ạ.

13 'Bʉ 'na benga 'nara ts'omfeni pa te da 'øt'e, odi mạ gue nú'ạ ra ts'omfeni beni'ạ gue xqui 'ñehe de Ajuạ, ngue'ạ Ajuạ hingui beni ni 'nara ts'omfeni y nixi japa 'nara jạ'i da benga 'nara ts'omfeni.

14 Pe rá ts'onc'at'i cada 'na ja eheni ya ts'omfeni ne di hñat'asɛ'ạ, y go gue'ʉ japi da 'øt'a ya ts'oqui.

15 'Bʉ rá ts'onc'at'i 'na japi da beni te da 'øt'e xá nts'o, nepʉ da 'øt'a nú'ạ beni, nu'bʉ́ ya xa 'øt'a 'nara ts'oqui, ne nura ts'oqui'ạ japi da 'mɛdi.

16 Hangue ma zi hmạdi cu'ihʉ, oguí hopa ri mfenihʉ da hya'a'ihʉ.

17 Ajuạ nú'ạ bí 'bʉi mahets'i, nú'ạ to'o bi hyoca ra hyadi ne ra zạnạ ne ya tsø, go gue'ạ di 'racjʉ gatho ya hño. Ra hyadi ne ra zạnạ ne ya tsø di mpadi, pe Ajuạ hinhya'mʉ xa pata rá 'mʉi y nixi hinhya'mʉ ma da pati.

18 Ajuạ po rá paha sɛhɛ bi 'øt'e pa dá mbạtsihʉ de gue'ạ nu ndá camfrihʉ rá noya nú'ạ majuạni. Y njabʉ go guecaguihʉ dyá mʉdi sofohʉ de nú'ʉ bi hyoca Ajuạ.

Ra jamfri nú'ạ majuạni

19 Hangue ma zi hmạdi cu'ihʉ, hñuxhʉ nt'øde xá hño nú'ạ guí ødehʉ. Beñhʉ xá hño nú'ạ ma gui mạñhʉ, ne oguí ncuɛhʉ 'bestho.

20 Ngue'ạ 'bʉ 'nara jạ'i xi ri ncuɛ, hingui tsa da 'øt'a nú'ạ ri ho Ajuạ.

21 Hangue tsohʉbʉ gatho ya ts'ot'øt'e ne gatho nú'ạ xá nts'o. Camfrihʉ con gatho ri mʉihʉ rá noya Ajuạ nú'ạ ya xa 'bot'i ja ri corasohʉ. Nura noya'ạ ja rá ts'ɛdi pa da pøhø'ihʉ.

22 'Øthʉ nú'ạ xi'ahʉ rá noya Ajuạ, hingue hønsɛ gui 'ødehʉ, ngue'ạ nu'bʉ hingui 'øt'ehʉ nú'ạ guí ødehʉ, njabʉ guí hñat'asɛhʉ.

23 Ngue'ạ nu'ạ to da 'øde rá noya Ajuạ ne hinda 'øt'a nú'ạ mạ, nu'bʉ́ nja ngu 'nara jạ'i nú'ạ di yot'a rá hmi ja ra hñe.

24 Ha ngu bi uadi bi yot'a rá hmi, 'bestho bi pumfri mi tengu rá hmi.

25 Pe nuto da hñuxa nt'øde nú'ą te mąnga
rá noya Ajuą ne hinda pumfri, ne da 'yøt'e
nú'ą mą, nu'bʉ́ Ajuą da jąpi. Rá noya Ajuą
nja ngu 'nara ley nú'ą dí øthʉ co ma pahahʉ
pa da nja ma hoga tehʉ.
26 'Bʉ 'na de gue'ahʉ guí beñhʉ gue guí
pɛphʉ Ajuą, ne hinguí handa nú'ą guí
mąñhʉ, guí hu ri mʉihʉ gue guí pɛphʉ xá
hño Ajuą, pe hina.
27 Nuna guehna ra hoga 'bɛfi nú'ą ri ho
Ajuą ma Dadahʉ: Gue nu 'na da maxa ya
hyoya bątsi nú'ʉ jo'o yá nąną ni yá dada,
ne nuya hyoya viuda, ne da nsu pa hinda
nts'oqui co ya ts'ot'øt'e de ra ximhai.

2

Hinga xʉ́cjʉ nú'ʉ to'o ga numansuhʉ

1 Ma zi cu'ihʉ, 'bʉ majuąni guí camfrihʉ
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo xá nsunda, oguí
xʉ́cjʉ 'mɛt'o nú'ʉ to'o gui numansuhʉ.
2 Nu'bʉ da yʉt'i habʉ guí øt'a ri
hmunts'ihʉ 'nara ją'i xi dri hñe xá hño y dri
hñą ya mfo'yɛ dega oro, ha nehe da yʉt'a
'nara hyoya di he ya zi zɛdutu,
3 y nú'ą to'o dri hñe xá hño go gui umfʉ
ntsaya co ra t'equ'ei ne gui 'ñembabihʉ:
"'Yøtcahe ra mąte grí 'ñecua gui hñudi",
ha nura zi hyoya gui 'ñemfʉ: "Nu'í ja da
'bahmąbʉ", o gui 'ñemfʉ, "Ja da hñupʉ ja ra
hai."
4 ¿Hanja guí øthʉ njabʉ gue guí hą'mdahʉ
nú'ʉ to'o guí numansuhʉ? Hingui ho nú'ą
ri mfeni gue guí xʉ́ctahʉ ya ją'i.
5 Ma zi hmądi cu'ihʉ, 'yødehʉ: ¿Ha hin-
guí pąhʉ gue go Ajuą xa huahna ya hyoya
nuua ja ra ximhai pa go gue'ʉ da hñąni ya
jąpi de mahets'i po yá jamfri? Nehe go
gue'ʉ xa huahna Ajuą pa da ma dí 'mʉhuini
habʉ bí manda'ą, nehe xa hñą'tuabi gue da
'mʉhuini gatho nú'ʉ to'o ri mądi'ą.
6 Pe nu'ahʉ́ guí numa'ñʉhʉ ya hyoya,
ha nuya rico go guí numansuhʉ. Pe ¿ha
gue hinguí pąhʉ gue go ya rico ha'a'ihʉ ne
tsix'ahʉ ja ra ts'ʉtbi?
7 ¿Ha hingo gue'ʉ tsani nurá hoga thuhu
ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo nú'ą to'o po rá
thuhu'ą xa thump'a'ihʉ gyá gamfrihʉ?
8 Ra Mąca T'ofo ena njaua: "Mądi ri
miqu'eiui ne gui su ngu grí nsu sɛhɛ."
Nu'bʉ xi majuąni guí øthʉ nuna ra mąca
hmanda, nu'bʉ́ hą, guí øthʉ xá hño.
9 Pe nu'bʉ guí xʉ́ctahʉ hønsɛ nú'ʉ to'o guí
mądihʉ, nu'bʉ́ guí øthʉ 'nara ts'oqui, y nurá
ndąxjua ley ra Moise mą gue guí tuxhʉ ra
ts'oqui ngue'ą hingá øthʉ nuna ra mąca
hmandaną.
10 Ngue'ą nu'ą tó'o øt'a gatho nú'ą mąnga
ra ndąxjua ley, pe 'bʉ da 'mɛdi 'nara
hmanda hinda 'yøt'e, nu'bʉ́ nura ją'i'ą ya
bi duxa ra ts'oqui de gatho nú'ą mąnga ra
ndąxjua ley.
11 Ngue'ą Ajuą bi mąnga ja ra ndąxjua
ley ne bi 'ñena: "Oxqui nzinga medinthąti",
nehe bi 'ñena: "Oxqui hote." Nde'bʉ, 'bʉ
hingrá zinga medinthąti pe 'bʉ grá hyote,
njabʉ ya hinxcá øt'e ngu nú'ą mąnga gatho
ra ndąxjua ley.
12 Pe nujʉ́ dí camfrihʉ ra 'ra'yo ley nú'ą dí
øthʉ co ma pahahʉ, hangue ga ñąhʉ ngu rí
'ñehe ne ga øthʉ gatho nú'ą xá hño, ngue'ą
Ajuą ma da hñąbgahʉ nguɛnda ua stá øthʉ
nú'ą mąnga nuna ra 'ra'yo ley ua hina.
13 Nú'ą ra pa Ajuą ma da hñą'mba
nguɛnda ya ją'i hinda ma da huequi nú'ʉ
to'o himbi hueca yá miqu'eiui. Pe nu'ʉ tó'o
ri hueca yá miqu'eiui, Ajuą ma da huequi'ʉ
nú'ą ra pa'ą.

'Bʉ da nja ra hoga jamfri da nja ya hoga 'bɛfi

14 Ma zi cu'ihʉ, ¿te di muui 'bʉ 'nara ją'i
da 'ñena gue camfri, pe hingui øt'e nú'ą xá
hño? ¿Ha gue nú'ą rá jamfri'ą tsa da pøhø'ą?
Hina, hinda za.
15 'Bʉ 'nara cu o 'nara nju otho te da hye
ni te da zi,
16 y 'na de gue'ahʉ gui 'ñemfʉ: "Nde, ga
nzɛnguathohʉ, rí ma te rá 'ñentho y Ajuą
da max'a'i", pe nu'bʉ hingui umfʉ nú'ą
honi nura cu'ą, nu'bʉ́ hinte bi muui nú'ą gá
xiphʉ'ą.
17 Nehe njabʉ ma jamfrihʉ. Nu'bʉ hønsɛ
ra jamfri dí pɛ'tshʉ ne hindí øthʉ xá hño,
nu'bʉ́ hinte di muui nú'ą ra jamfri dí
pɛ'tshʉ.
18 Da za njaua ga xiphʉ 'nara cu: "Nu'í
hønsɛ guí camfri, y nugá go dí øt'a nú'ą
xá hño. Guí nehmą gui 'ñutca ri jamfri pe
hinguí øt'a nú'ą xá hño, ha nugá ga u't'a'i
ma jamfri ngue'ą dí øt'a nú'ą xá hño.

19 Nu'í guí camfri gue 'nat'a Ajuạ 'bʉi, y
xá hño guí camfri njabʉ. Nehe ya ts'ondạhi
camfri gue 'nat'a Ajuạ 'bʉi, pe nu'ʉ́ di huạt'i
co ra ntsu.
20 Nu'í grá 'bɛmfeni. ¿Ha hinguí pạdi gue
hinte di muui ri jamfri 'bʉ nehe hinguí øt'e
xá hño?"
21 Ndu ma dadahʉ ra Abrá bi zixa rá t'ʉ
mrá thuhu ra Isaac pa xa hyohmạ ja ra ata,
hangue Ajuạ bi mạ gue hinte ma ts'oqui
mi tu ra Abrá ngue'ạ nu'ạ́ bi 'øt'a nú'ạ bi
xipabi Ajuạ.
22 Hangue njabʉ ya dí pạhʉ gue rá jamfri
ra Abrá mi pɛui mahyɛgui nú'ạ ra hoga 'bɛfi
bi 'øt'e nehe. Y co nú'ạ ra hoga 'bɛfi bi
'øt'e bi 'ñudi gue xi mi ja rá jamfri.
23 Hangue bi njabʉ ngu nú'ạ mạnga ra
Mạca T'ofo, ne ena: "Ra Abrá bi gamfri
Ajuạ, hangue Ajuạ bi mạ gue ra Abrá ya
hinte ma ts'oqui mi tu." Nehe Ajuạ bi mạ
gue mrá amigo'ạ.
24 Hangue dí pạhʉ xá hño gue Ajuạ mạ
gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhʉ ngue'ạ
hingue hønsɛ dí camfrithohʉ, pe nehe dí
øthʉ nú'ạ xá hño.
25 Nehe ra Raab masque mi 'nara
ts'o'bɛhñạ'ạ, pe Ajuạ bi mạ gue ya hinte ma
ts'oqui mi tu'ạ ngue'ạ xqui 'øt'e xá hño nu
mi umba ntsaya yá 'mɛhni ra Josue, nehe
bi mats'i'ʉ pa bi bøni pa ma'na ra 'ñu pa bi
mengui'ʉ habʉ xqui 'ñehe.
26 Hangue njabʉ numa jamfrihʉ, 'bʉ
hindí øthʉ nú'ạ xá hño, hinte di muui, nja
ngu ma ndo'yohʉ, 'bʉ ya xa du, ya hinte di
muui.

3

Ya noya nú'ʉ dí mạñhʉ

1 Ma zi cu'ihʉ, hinxá hño gue ndunthi de
gue'ahʉ guí ne gui nxahnatehʉ ja ya nijạ,
ngue'ạ dí pạhʉ gue ma'na ma da thạbgahʉ
ra uɛnda nújʉ dyá xahnatehʉ.
2 Ngue'ạ gathoguihʉ xi dí øthʉ ndunthi ya
t'øt'e xá nts'o ne hingui tsa da 'mʉtho ma
nehʉ. Pe nu'bʉ 'nara cu pạdi da zạma rá
ne, nu'bʉ́ nura cu'ạ pạdi da zạma gatho rá
ndo'yo nehe, ne xi øt'e gatho nú'ạ xá hño.
3 Ngu 'nara fani ga hu'tsuahʉ 'nara frenu
pa ga tsạmbahʉ rá ne pa da 'øde, nu'bʉ́ da
za ga tsạmbahʉ gatho maxøgue rá ndo'yo.
4 O ngu 'nara barco, masque xi dra
dạngui ne xi di tsɛdi 'nara bʉnthi pa da
'yent'i, pe 'nara jạ'i da za da 'yɛt'a nura
barco'ạ co 'nara t'ʉca bøjạ, ne da zits'i habʉ
go da ne'ạ.
5 Njabʉ ma nehʉ nehe, masque xi ra
notsi pe da za da japi da nja ndunthi ya
ts'ot'øt'e. Nja ngu 'nara zi xɛca tsibi, ¡hangu
rá ndạngui hmạhạ 'nara mboza tsa da nzø!
6 Hangue njabʉ ma nehʉ, tsa da 'øt'a
ndunthi ya ts'ocate, y nja ngu ra ximhai
nehe xi xá nts'o, ngue'ạ ma nehʉ ri ts'oga
gatho ma ndo'yohʉ co nú'ạ te mạ. Co ma
nehʉ da za da nts'oca ma hoga'mʉihʉ, ne
'bʉ te dí mạñhʉ xá nts'o, nuya noya'ʉ bí ehe
de ja ra nidu.
7 Ra jạ'i tsa da mạx'o gatho nu'ạraza ra
mbạnga zu'ue, ngu ya ts'ints'ʉ, ngu nú'ʉ ya
zu'ue jʉt'a yá mʉi ja ra hai, ne ngu nú'ʉ ya
zu'ue 'bʉi ja ra ndehe, ne ya xa mạx'o'ʉ.
8 Pe numa nehʉ hingui tsa ga tsạmihʉ,
ngue'ạ xi xá nts'o, nja ngu rá ne ra qu'eñạ
hote.
9 Co ma nehʉ dí xøcambenihʉ Ajuạ
ma Dadahʉ, y co ma nehʉ dí tsañhʉ
ma miqu'eihʉ masque gathoguihʉ xa
hyógaguihʉ Ajuạ ngu rá 'bai'ạ.
10 Hangue co ma nehʉ dí xøcambenihʉ
Ajuạ, y co ma nehʉ dí tsantehʉ nehe. Ma
zi cu'ihʉ, hindí 'ñepcahʉ ga øthʉ njabʉ.
11 ¿Ha gue da za 'nada ra øthe da bøhø ra
t'asdehe mahyɛgui co ra uxcadehe? Hina,
hinda za.
12 Ma zi cu'ihʉ, ¿ha gue da za 'na 'bai ra
igo da unga ya olivo? ¿O 'nara 'bai gá obxi
da unga ya igo? Hina, hinda za. Nixi 'nara
øthe hingui tsa da bøhø ra ts'othe ne ra
t'asdehe.

Ra mfạdi nú'ạ majuạni

13 ¿To'o 'na de gue'ahʉ ra nimfeni ne ra
bạmhyạ? Nu'ạ tó'o ra bạmhyạ ne ra nim-
feni dá 'ñudi rá hoga'mʉi co ya hoga 'bɛfi,
ne hinda 'ñets'i co nura mfạdi pɛ'tsi, ngue'ạ
nu'ạ tó'o pɛ'tsa ra hoga mfạdi hingrá 'ñets'i.
14 Pe nu'bʉ gyá ndustehʉ ne guí ne gui
nsɛhɛhʉ, ogyá 'ñets'ihʉ gui 'ñeñhʉ gue xi guí
pɛ'tshʉ ra hoga mfạdi, ngue'ạ gue'ạ 'nara
nc'uamba.

15 Ngue'ą̱ nú'ą̱ ra mfą̱di guí pɛ'tshʉ gue'ą̱ dega ximhai, ne dega ją̱'i, ne dega ts'ondą̱hi, hingo de Ajuą̱.
16 Ngue'ą̱ nu habʉ ja ra nduste ne habʉ ne da nsɛhɛ 'na, nuni ja guehni ja ra tuhni ne gatho ya ts'ot'øt'e.
17 Pe nu'ʉ tó'o pɛ'tsa nú'ą̱ ra mfą̱di bí ehe de mahets'i, gue'ʉ xá nt'axi yá mfeni ne hingyá 'yøt'atuhni. Nu'ʉ́ ya hoją̱'i, ya hoga'yøde ne xi ja yá huecate ne nzą̱ntho øt'e xá hño. Hingui yohna yá mfeni, nixi hingyá yohmi.
18 Nu'ʉ tó'o 'bʉi te rá 'ñentho, ne hingyá 'yøt'atuhni, nu'ʉ́ udi 'nara hoga'mʉi pa nehe ma'ra da 'mʉ 'nara hoga'mʉi, nja ngu 'nara 'bot'i nú'ą̱ 'bot'i pa 'mɛfa da nja 'nara hoga sofo.

4

Mahyoni hinga mą̱dihʉ ya ts'ot'øt'e de ra ximhai

1 ¿Hanja grí ntsʉihʉ ne grí ntuñhʉ 'na ngu ma'na? Nu'ahʉ́ grí ntuñhʉ ngue'ą̱ guí pɛ'tshʉ ya ts'onc'at'i y nuya ts'onc'at'i'ʉ gue'ʉ ja'ahʉ gui ntuñhʉ.
2 Guí nehmą̱hʉ te gui pɛ'tshʉ, pe hingui tsa te gui pɛ'tshʉ, hangue guí ne gui hñotehʉ. Gyá ndustehʉ pe hingui tsa gui pɛ'tshʉ nú'ą̱ guí nehʉ, hangue asta grí ntuñhʉ pa gui pɛ'tshmą̱hʉ nú'ą̱ guí nehʉ. Hingui tsa te gui pɛ'tshʉ ngue'ą̱ hinguí aphʉ Ajuą̱.
3 Hą̱hą̱, guí adihʉ, pe hingui t'a'ahʉ nú'ą̱ guí adihʉ ngue'ą̱ hinguí adihʉ ngu rí 'ñehe. Guí adihʉ hønsɛ pa gui johyahʉ ja ya ts'ot'øt'e de ra ximhai.
4 ¡Nú'ahʉ guí mą̱dihʉ ya ts'ot'øt'e de ra ximhai ne hinguí mą̱dihʉ Ajuą̱, guí njahʉ ngu ra zinga medinthą̱ti! ¿Ha hinguí pą̱dihʉ gue 'bʉ grí mą̱dihʉ ya ts'ot'øt'e de ra ximhai, nu'bʉ́ grí ʉtsahʉ Ajuą̱? Hangue nu'ą̱ tó'o xi ne da mą̱di ya t'øt'e de ra ximhai, nú'ą́ ya ri ʉtsa Ajuą̱.
5 ¿Ha guí beñhʉ gue hinte ri muui ra Mą̱ca T'ofo nu habʉ ena?: "Nurá Mą̱ca Ndą̱hi Ajuą̱ bá pɛhni pa da 'mʉ ja ma corasohʉ, nú'ą́ go gue'ą̱ mą̱diguihʉ, y nu'ą́ ne gue xi ga mą̱dihʉ Ajuą̱."
6 Nehe Ajuą̱ go gue'ą̱ ri 'racjʉ ra dą̱nga mfats'i. Nu ja ra Mą̱ca T'ofo ena njaua: "Ajuą̱ hingui faxa nú'ʉ to'o ri 'ñets'i ne ri nøt'e, pe nu'ʉ tó'o hingyá nøt'e ne hingyá 'ñets'i, nú'ʉ́ hą̱, fats'i."
7 Hangue 'yøtehʉ Ajuą̱, ne nø'tuahʉ ra ts'ondą̱hi y nú'ą́ da 'uegue de gue'ahʉ.
8 Jonihʉ co Ajuą̱ y nú'ą́ da joni con gue'ahʉ. Nú'ahʉ guí øthʉ ya ts'oqui, 'ueguehʉ de gue'ʉ pa strá nt'axi ri tehʉ. Ha nú'ahʉ guí yohna ri mfenihʉ, ntsø'mhʉ de nú'ą̱ guí øthʉ, pa njabʉ da za da t'axca ri corasohʉ.
9 Ntsø'mhʉ de ri ts'oquihʉ, ne dá du ri mʉihʉ de gatho nú'ą̱ xcá 'yøthʉ, ne nzoñhʉ. Nuri thedehʉ, dá mpʉnga ts'oni, y nuri johyahʉ, dá mpʉnga dumʉi.
10 Ogrí 'ñexhʉ ja rá thandi ra Zidada. Ñobrihʉ y nu'ą́ go da 'ñex'a'ihʉ 'mɛfa.

Hiní 'ñepi ga 'yøhʉ ma cuhʉ

11 Ma zi cu'ihʉ, ogrí nøñhʉ 'na ngu ma'na. Nu'ą̱ tó'o nøni rá cu o ri 'yø de nú'ą̱ te øt'e, nú'ą́ ja ra uɛnda go nøma'ñʉ ra ley ne ri 'yø. Nu'ą̱ tó'o ri 'yø ra ley, ya hingo øt'a ngu nú'ą̱ mą̱nga ra ley, ngue'ą̱ ya ri 'ñet'a nzayasɛ.
12 Ajuą̱ go bi hyoca ra ley y go gue'ą̱ ra nzaya. Y nu'ą́ go gue'ą̱ tsa da ñą̱nga ya ją̱'i, nehe tsa da mɛhna to da mɛhna ja ra tsibi. Pe xi'a'i, ¿to'o'igue pa gui 'yø ri miqu'eiui?

Hinto pą̱di te da nja rixudi ndamą̱ni

13 Nú'ahʉ guí eñhʉ njaua: "Núbya rapaya o rixudi ga maha ja nú'ą̱ ra hnini dí mą̱ñhʉ, y ja grá 'bʉhʉni 'na njɛya, ne grá ntuquihʉ ne grá mpahʉ pa grá tą̱hą̱hʉ ra boją̱."
14 Njabʉ guí beñhʉ, pe nixi guí pą̱dihʉ te grá haxhʉ xudi. Nujʉ́ hindí pą̱hʉ hangu ya pa ma ga ntehʉua, ngue'ą̱ dí njahʉ ngu ra 'bønguui ri hnequi ne hints'ʉ ya'ą̱ da 'mɛtho.
15 Hangue ma'na xá hño gui 'ñeñhʉ njaua: "'Bʉ Ajuą̱ gue'ą̱ rá paha, ne 'bʉ da 'racjʉ ra te ne ra nsɛqui, nu'bʉ́ hą̱, ga øthʉ gatho nú'ą̱ dí beñhʉ."
16 Pe nu'ahʉ́ grí 'ñets'ihʉ co ri mfeni sɛhɛhʉ. Y nu gatho ri nt'ets'ihʉ xi xá nts'o.
17 Ne nu'ą̱ tó'o pą̱di da 'yøt'e nú'ą̱ xá hño pe hingui øt'e, nú'ą́ go gue'ą̱ 'nara ts'oqui.

5

Ra ts'ofo pa ya rico

1 ¡Nú'ahн ricohн 'yødehн! Mamts'onihн
ngue'ą̱ ma gui thohн ya dą̱nga нgui.
2 Ma da 'ya gatho nú'ą̱ te guí pɛ'tshн, ne
ma da zip'ahн ra zu'ue gatho ri hoga hehн.
3 Ma da boxcua gatho ri bojąhн ngu
ra t'axi ne ra oro nú'ą̱ xcá muntshн ne
xcá pɛ'tsthohн, ne ja da hnequini gue
hinxá hño nú'ą̱ xcá øthн gue xcá pɛ'tsthohн.
Ne'ahн ma gui njahнbн ngu ri bojąhн gue
ma gui juadihн, y nuri ts'onc'at'ihн pa xcá
pɛ'tshн ri bojąhн, gue'ą̱ ngu 'nara tsibi ma
da juat'ahн. Ja nuya ya paya xcá muntshн
ndunthi ri bojąhн, y ya yá gą̱ts'i ya pa.
4 Ya xa nt'øde yá ts'oni ri mɛfihн nú'н
to'o xa xop'ahн ri huąhihн. Nu'ы́ zoni
ngue'ą̱ xcá hyathн ne hinxcá ju'tuahн ngu
rí 'ñepabi'н. Pe ma Zidadahн nú'ą̱ to'o
ra ndą̱ de gatho ya ɛnxɛ mahets'i, ya xa
'yøtuabi yá ts'oni nú'н ri mɛfihн.
5 Nuua ja ra ximhai guí øthн nú'ą̱ go ri
pahasɛhн, ne hinte grí 'bɛhн, pe guí njahн
ngu 'nara mbo'oni nú'ą̱ xa hnoqui pa da
tho.
6 Nu'ahы́ guí høxhн ra thai nú'н hinte
ma thai tu, ne guí hohн'н masque hinte xa
'yøt'e, y nu'ы́ hingui nø't'ahн.

Rí 'ñepi ga tsɛthн gatho ya ts'othogui ne ga aphн Ajuą̱ da maxcahн

7 Pe nu'ahн ma zi cu'ihн, tsɛthн gatho
nú'ą̱ da 'ñep'ahн mientra da zøhø ma Zi-
dadahн. Njahн ngu ra mot'i nú'ą̱ tø'ma ra
mнdi 'ye ne ra 'bɛfa 'ye pa njabн da za da
gнxa 'nara hoga sofo.
8 Ne'ahн ndø'mhн, ne zɛdihн ri jamfrihн
ngue'ą̱ ya 'nitho ma da zøhø ma Zidadahн.
9 Ma zi cu'ihн, ogrí hñøxa thaihн 'na ngu
ma'na pa hingui tuxhн ya ts'oqui. Beñhн
gue ma Zidadahн to'o ra nzaya, ya ts'нtho
ya pa di 'bɛdi pa da zøhø'ą̱.
10 Ma zi cu'ihн, tsɛthн gatho nú'ą̱ te guí
thohн, ngu bi zɛta yá 'mɛhni Ajuą̱ nú'н bi
'mн maya'bн ne bi mąmba rá noya'ą̱.
11 Dí pąhн gue Ajuą̱ jąpi nú'н to'o tsɛta
gatho ya thogui nú'н thogui'н. Stá øhн de
ra Job, hangu ya thogui himbi zɛthmą̱'ą̱.
Pe 'mɛfa Ajuą̱ xi bi jąpi'ą̱ ngue'ą̱ Ajuą̱ xi ja
ndunthi rá huecate ne ja ndunthi rá hmąte.
12 Ma zi cu'ihн, jamasuhн oxqui jurahн,
nixi por mahets'i, nixi po ra ximhai, nixi
por ma'ra ya t'øt'e. Mąñhн nú'ą̱ majuąni;
nu'bн hą̱, gui mąñhн "Hą̱", y nu'bн hina,
"Hina", pa njabн Ajuą̱ hinda castiga'ihн.
13 'Bн 'na de gue'ahн grí sufrihн, 'yaphн
Ajuą̱ pa da max'ahн. O 'bн grí johyahн,
tuthн ya jąhñą̱.
14 'Bн 'na de gue'ahн grí hñenihн, zoñhн
ya ndą̱ de ra niją̱ pa da 'yapa Ajuą̱ por
gue'ahн, ne da gox'ahн ra aceite de rá
thuhu ma Zidadahн.
15 Y 'bн gui 'yadihн con gatho ri jamfrihн,
nu'bы́ gui ñąnihн y ra Zidada da 'ra'ahн ra
nzaqui, y 'bн xcá 'yøthн 'nara ts'oqui, nu'ą̱́
da puñ'ahн.
16 Hangue njuą̱́nihн de ri ts'oquihн 'na
ngu ma'na, ne mfaxhн 'na ngu ma'na gui
'yaphн Ajuą̱ da puñ'a'ihн, y pa njabн nu'ą̱́
da 'yøthe'ihн nehe. Ajuą̱ øtuabi rá nt'adi
nú'ą̱ to'o 'bнi xá hño con gue'ą̱ ne apabi con
gatho rá mнi.
17 Nura bą̱di Elía 'namrá ją̱'i nehe ngujн,
y nú'ą̱́ xi bi 'yapa Ajuą̱ pa hinda 'uą̱i,
hangue himbi 'uą̱i hñu njɛya made.
18 Nepн ma'na'qui bi yopa 'yapabi Ajuą̱
pa da 'uą̱i y bi 'uą̱i, y nu'bы́ xi bi hogui
ndunthi ra sofo ma'na'qui.
19 Ma zi cu'ihн, 'bн 'nara cu da 'uegue
de rá noya Ajuą̱, nepн 'na de gue'ahн gui
zofohн'ą̱ pa da yopa mengui, y nu'ą̱́ da
mengui,
20 nu'bы́ pą̱dihн gue nu'ą̱ tó'o da co'tsa
'nara 'yøt'ats'oqui de ja rá ts'o'ñu, nu'ą̱́ bi
ñąnga 'nara 'yøt'ats'oqui pa hinda ma ja ra
nidu, y Ajuą̱ go gue'ą̱ bi pumbabi yá ts'oqui
nú'ą̱ ra 'yøt'ats'oqui'ą̱ masque xi ndunthi
yá ts'oqui.

RÁ MƱDI RA PEDRO
RA MƱDI CARTA NÚ'Ą BI 'YOFO RA APOSTOL NSAN PEDRO

Ra apostol Pedro opabi nú'ʉ ya gamfri xa nxani habʉraza

1 Núgui drá Pedro, rá apostolgui ra Zidada Jesucristo. Dí op'ahʉ nuna carta nú'ahʉ gyá gamfrihʉ xcá pøñhʉ de ri haihʉ ne xcá nxañhʉ habʉraza ma'ra ya hai, 'ra de gue'ahʉ guí 'bʉhʉ Mponto, ma'ra Galacia, nu ma'ra Capadocia, nu ma'ra Asia, ha nu ma'ra Bitinia.

2 Ajuą ma Dadahʉ bi huancahʉ ngu nú'ą xqui beni desde rá mʉdi pa dá camfrihʉ ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Y po rá Mąca Ndąhi bi t'axca ma mfenihʉ pa ga øtehʉ ra Zidada Jesu co 'nara mfeni xá nt'axi, y co rá mąca ji'ą xa xʉga ma ts'oquihʉ. Ajuą da jąp'a'ihʉ ndunthi ne da max'a'ihʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Ya gamfri pɛ'tsa 'nara nthø'mate de ra te pa nzą̄ntho

3 Ga xøcambenihʉ Ajuą nú'ą to'o ma Dadahʉ ne go gue'ą rá Dada ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Nú'ą́ xi ja ndunthi rá huecate pa guecaguihʉ, hangue xa 'racjʉ 'nara 'ra'yo te. Ne nubyá dí tø'mhʉ gue ma ga yopa ntehʉ ngue'ą ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo bi du nepʉ bi yopa nte ma'na'qui'ą.

4 Nehe dí tø'mhʉ ga hąñhʉ nú'ą ra tsogui bí pɛscaguihʉ Ajuą nuni mahets'i nú'ą hinda za da nhuati, nixi hinhya'mʉ da nts'oqui, nixi hinhya'mʉ ma da 'mɛdi ngu yá xi ya za.

5 Ajuą xi sugaguihʉ co rá ts'ɛdi ngue'ą dí camfrihʉ'ą. Nú'ą́ sugaguihʉ asta nú'ą ra pa da ñąngaguihʉ nuua ja ra ximhai pa dí 'racjʉ nuni mahets'i gatho nuya jąpi de ma mpøhøhʉ nú'ʉ 'bɛscaguihʉ ne ma da hnequi rá ngąts'i ra pa.

6 Hangue por gue'ą xi drí johyahʉ masque dí thohʉbya ya ts'othogui nuua ja ra ximhai ngue'ą go gue'ą rá paha Ajuą, pe nuya thogui'ʉ 'bestho ma da uadi ngue'ą 'raya patho ma da njabʉ.

7 Nubya dí thohʉ ya ts'othogui pa ma'na da zɛdi ma jamfrihʉ, pa njabʉ nu stua yopa penga ra Zidada Jesucristo, Ajuą ma xi da 'ñesca ma nsuhʉ ne da johya'ą ngue'ą xa zɛdi ma jamfrihʉ. Nja ngu ra oro 'rani ja ra tsibi pa ma'na da hogui, nújʉ nehe dí thohʉ ya ts'othogui pa ma'na da zɛdi ma jamfrihʉ. Nura oro masque huadi ne thogui, pe 'rani ja ra tsibi pa ma'na da hogui, y numa jamfrihʉ ma'na ri muui que ra oro.

8 Nu'ahʉ́ grí mądihʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo masque hinxcá hyanthʉ, ne guí camfrihʉ'ą masque nubyá hinguí hanthʉ'ą, hangue xi grí johyahʉ co 'nara dąnga johya xi xá nsunda.

9 Y nurá ngąts'i ra pa, ngue'ą xcá camfrihʉ, ma gui tsøñhʉ mahets'i habʉ ma dí t'a'ahʉ gatho ya jąpi de ri mpøhøhʉ.

10 Maya'bʉ nuyá 'mɛhni Ajuą bi mą gue nujʉ́ ndí ma ga mpøhøhʉ po rá hñoją'i Ajuą. Nuya 'mɛhni'ʉ himbi za bi bądi de nuna mpøhø xa 'racjʉ Ajuą nubya. Nu'ʉ́ xi mi øt'a ra ts'ɛdi pa xa bądihmą te rí bønga nú'ą bi mąñ'ʉ, pe himbi za.

11 Nu'ʉ́ bi mą ngu nú'ą mi xipa rá Mąca Ndąhi Ajuą gue ra Zidada Jesucristo mi ma da thogui ya ʉgui asta rá du, pe 'mɛfa mi ma da t'umba ra nsunda. Pe nu'ʉ́ himbi za bi bądi ha'mʉ mi ma da njabʉ, nixi hanja mi ma da nja.

12 Nuya 'mɛhni'ʉ bi sipi gue himi ma da hyanda nú'ą mi mąñ'ʉ, pe nujʉ́ hą. Pe bi sipabi'ʉ gue mi pɛ'tsi da nja gatho nú'ą mi mąñ'ʉ, pe asta 'mɛfa. Dí pąhʉ gue nuya pabya xa nja gatho nú'ą bi mąñ'ʉ, ne gue'ą ya xa xi'a'ihʉ nú'ʉ to'o mąnba rá noya Ajuą ne hąnpa rá ts'ɛdi ra Mąca Ndąhi nú'ą xuá 'bɛhna de mahets'i. Ne nuna mpøhøną xi xá nsunda, hangue asta ya ɛnxɛ da nehmą da bądi nehe.

Ajuą ne ga pɛ'tshʉ 'nara te strá nt'axi

13 Hangue beñhʉ xá hño de nú'ą te gatho gui 'yøthʉ, ne nsuhʉ xá hño, ne xi da tø'mhʉ nú'ʉ ya jąpi ma da 'ra'ahʉ Ajuą po rá hñoją'i nu stua yopa penga ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

14 Nubyá ya yá bątsi'ihʉ Ajuą ne guí øtehʉ'ą, hangue oxqui beñhʉ gui 'yøt'ehʉ ya ts'ot'øt'e ngu nú'ʉ nguí øthʉ ma'mɛt'o ante gui camfrihʉ ra Zidada.

15 'Yohʉ co ri mfenihʉ strá nt'axi ngu
rá nt'axi Ajuạ́ nú'ạ́ xa huahn'ahʉ pa da
pøhø'ihʉ.
16 Ngue'ạ́ Ajuạ́ xicaguihʉ ja ra Mạca T'ofo
ne ena: "'Bʉhʉ xá nt'axi, ngue'ạ́ nugui xá
nt'axigui."
17 Ajuạ́ go gue'ạ́ ma Dadahʉ nú'ạ́ to'o dí
aphʉ ma nt'adihʉ, y nú'ạ́ go gue'ạ́ nehe ma
da hñạ́bgahʉ nguɛnda de gatho nú'ạ́ te stá
øthʉ. Nú'ạ́ hinda ma da xʉ́ctho nú'ʉ to'o ma
da hñạ́'mba nguɛnda, hangue mahyoni ga
'yohʉ co rá ntsu Ajuạ́ gatho nú'ʉ ya pa ga
'bʉhʉua ja ra ximhai.
18 Dí pạ́hʉ gue Ajuạ́ bi 'uegaguihʉ de
ma nts'o'mʉihʉ nú'ạ́ xqui 'ñutca ndu ma
dadahʉ. Nu'ạ́ bi pøhøguihʉ, pe hingue co ra
t'axi nixi co ra oro nú'ạ́ juadi ne thogui.
19 Bi pøhøguihʉ co rá mạca ji ra Zidada
Jesucristo nú'ạ́ bi mani nu mi tho'ạ́, nja ngu
'nara zi t'ʉca dɛti xá nt'axi ne hinte ja.
20 Nú'ạ́ de ante da thoca ra ximhai ya
xqui t'eque pa da du ne pa da pøhøguihʉ, pe
hinga 'bestho bi 'ñehe, asta nuya pabya ja bi
'ñehe pa bi pøhøguihʉ.
21 Nujʉ́ dí camfrihʉ Ajuạ́ ngue'ạ́ bá
pɛncahʉ'ạ́ ra Zidada Jesucristo pa bi du
por guecjʉ, y 'mɛfa de gue'ạ́ Ajuạ́ bi japi bi
yopa nte ma'na'qui, ne bá umba rá nsunda.
Hangue dí camfrihʉ Ajuạ́, ne dí tø'mhʉ da
zixcahʉ ja rá nsunda nehe.
22 Y stá camfrihʉ rá noya Ajuạ́ ne ya
stá nxʉcjʉ de ma ts'oquihʉ pa xa za stá
mpɛ'tsua hmạ́tehʉ 'na ngu ma'na, hangue
xi ma ga mạ́dihʉ 'na ngu ma'na con gatho
ma mʉihʉ.
23 Nubyá ya stá yopa 'bʉhʉ ma'ra'yo
ngue'ạ́ ya stá camfrihʉ rá noya Ajuạ́ nú'ạ́
hinhya'mʉ ma da uadi. Nuna ra te dí
pɛ'tshʉ de guecua ja ra ximhai ma da
uadi da thogui, pe nuna ra 'ra'yo te stá
hạ́ñhʉbya hinhya'mʉ ma da uadi.
24 Ra Mạca T'ofo ena njaua:

Rá te ra jạ́'i nja ngu 'nara ndạ́po,

ha nú'ạ́ gatho te pɛ'tsa nura jạ́'i'ạ́ nja ngu
'nara døni.

Nura ndạ́po da du y nura døni da hyøe,

25 pe nurá noya Ajuạ́ hinhya'mʉ da uadi.
Y nura noya'ạ́ go gue'ạ́ ra mạca noya ya xa
si'ahʉ.

2

1 Hangue ya hñạ́cjʉ gatho nú'ạ́ xá nts'o,
ngu ra nthate, ra ñohmi, ra nduste, ra
nt'etsate, guehya dí xi'ahʉ ya hingui 'øthʉ.
2 Njahʉ ngu 'nara zi bạ́tsi xi tsʉ ra thuhu
dega 'ba, ne ne da zi ndunthi pa da niñạ́,
ne'ahʉ dá zʉ'ahʉ ra thuhu de rá noya Ajuạ́,
pa njabʉ ma'na da ndạ́ngui ri jamfrihʉ,
3 ngue'ạ́ nu'ahʉ́ ya xcá pạ́tuahʉ rá hñojạ́'i
ra Zidada.

Ra Zidada Jesucristo gue'ạ́ ra mʉdi do bi mɛgui Ajuạ́ ja rá nijạ́ nú'ạ́ te

4 Jonihʉ co ra Zidada Jesu nú'ạ́ to'o ra
mʉdi do bi mɛgui Ajuạ́ ja rá nijạ́'ạ́ nú'ạ́ te, y
nú'ạ́ ra nijạ́'ạ́ go guecjʉ nújʉ stá camfrihʉ.
Nja ngu nú'ạ́ ra mʉdi do bi ʉtsa ya gạ́do ne
bi føte'ʉ, njabʉ bi t'ʉtsa nehe ma Zidadahʉ
ra Jesucristo asta bi tho ja ra ponza. Pe ja rá
thandi Ajuạ́ xi ri muui, ne bi hñuts'i'ạ́ dega
mʉdi do.
5 Y nújʉ nehe dí njahʉ ngu 'raya do nú'ʉ
t'ets'i ja ra jạ́do pa rí te rá nijạ́ Ajuạ́, y
Ajuạ́ go gue'ạ́ ra gạ́do. Nujʉ go guecjʉ
dyá macjạ́hʉ majuạ́ni ngue'ạ́ dí pɛphʉ'ạ́.
Hangue ma ga umfʉ ma tehʉ'ạ́ ngu 'nara
hñạ́'ti, ngue'ạ́ gue'ạ́ ri ho Ajuạ́ ga umfʉ de
rá thuhu ra Zidada Jesucristo.
6 Ngue'ạ́ Ajuạ́ mi mạ́nga de ra Zidada
Jesu ja ra Mạca T'ofo, ne ena njaua:

Nugui dí pɛgui ja ma hnini Sion nuna ra
mʉdi do pa ma nijạ́,

ngue'ạ́ guehna stá huts'i ne xi ri muui
ndunthi;

y nuto gatho da gamfri, hinda ma da 'bɛ yá
tsa.

7 Hangue nújʉ dí camfrihʉ ra Zidada Jesu,
dí pạ́hʉ gue xi xá nsunda, pe nú'ʉ to'o
hingui camfri'ạ́, hingui pạ́di ua xá nsunda.
Ja ra Mạca T'ofo mạ́ njaua de ra Zidada
Jesucristo, ne ena:

Nú'ạ́ ra do bi føthmạ́bʉ 'na lado nuya
hyøngu,

nubya gue'ạ́ ra mʉdi do de rá nijạ́ Ajuạ́.

8 Ra Mạca T'ofo sigui mạ́ de ra Zidada Jesu-
cristo ne ena:

Ya jạ́'i da za da mfe'tse ja nura do'ạ́, ne da
dagui.

Y nu'ʉ tó'o ri mfe'tse, ri mfe'tse ngue'ạ́
hingui camfri rá noya Ajuạ́. Nú'ʉ́ ma da
dagui pa da 'mɛdi ngue'ạ́ bi mạ́nga Ajuạ́ da
njabʉ.

Ya gamfri gue'ą rá hnini Ajuą

9 Pe nujʉ́ go guecjʉ rá hniniguihʉ Ajuą xa huancahʉ ne xá nt'axiguihʉ, ne dyá ndą gá macjąhʉ dí pɛphʉ Ajuą ra dąnga ndą, ne dí mąñhʉ de yá dąnga 'bɛfi nú'ą to'o bá tsicjʉ de ja ra 'bɛxuui pa ga 'bʉhʉ ja rá mąca ñot'i'ą, y nú'ą́ go guesɛ Ajuą.

10 Ma'mɛt'o himrá hniniguihʉ Ajuą, pe nubyá hą, ya rá hniniguihʉ'ą. Ma'mɛt'o hinstí tsʉhʉ ra huecate, pe nubyá hą, Ajuą xa huegaguihʉ.

Pɛphʉ Ajuą co ri tehʉ

11 Ma zi hmądi cu'ihʉ, nú'ahʉ gyá nzøhøhʉ de guecua ja ra ximhai, dí xi'ahʉ gue oxqui beñhʉ ya ts'omfeni de ra ximhai, ngue'ą nuya ts'omfeni'ʉ go gue'ʉ da za da ts'oc'a ri 'ra'yo tehʉ.

12 'Yohʉ xá hño ja yá thandi nú'ʉ hingyá gamfri. Nú'ʉ́ ri numa'ñʉ'ihʉ, ne eñ'ahʉ gue gyá ts'oją'ihʉ, pe nu sta hyanda ri hoga'mʉihʉ, ne'ʉ ma da xøcambeni Ajuą nú'ą ra pa'ą da thą'mba nguɛnda'ʉ.

13 'Yøtehʉ gatho nuya ją'i hą ra ts'ʉtbi, ngue'ą guí camfrihʉ ra Zidada. 'Yøtehʉ nuri dąnga ndąhʉ,

14 ne gatho nuyá mfats'i'ą nú'ʉ xa thuts'i pa da castiga nú'ʉ hingui øt'e xá hño, ha nehe pa da ną̃mahño de nú'ʉ øt'e xá hño.

15 Ajuą gue'ą rá paha gui 'yøthʉ gatho nú'ą xá hño, pa njabʉ gui co'tuahʉ yá ne nú'ʉ ya ją'i ną̃ma'ñʉ de gue'ahʉ ne hinte yá fądi.

16 Nubyá ya hinguí 'bʉhʉ ja rá hmanda ra ndąxjua ley, pe hingue ngue'ą ya hinguí 'bʉhʉ ja rá hmanda ra ndąxjua ley ma gui 'yøthʉ ya ts'ocate. Nubyá ma'na mahyoni gui 'yøthʉ ra hño, ngue'ą gyá 'bɛgohʉ de Ajuą.

17 Hangue mahyoni gui umfʉ ra t'equ'ei gatho ya ją'i ngu rí 'ñepi cada 'na de gue'ʉ, ne xi gui mądihʉ gatho ya cu, ne gui 'yohʉ co rá ntsu Ajuą, ne gui umfʉ ndunthi ra t'equ'ei ri dąnga ndąhʉ.

Ra Zidada Jesucristo bi zɛta ya ts'othogui, y njabʉ ga tsɛthʉ nehe

18 Nu'bʉ nú'ahʉ guí 'bʉhʉ dega 'bɛgo, 'yøta ri hmuhʉ co ndunthi ra t'equ'ei, hingue hønsɛ nú'ʉ ja yá hmąte ne ya hoją'i, nehe nú'ʉ xi ya ts'o'mʉi.

19 'Bʉ guí tsɛthʉ gatho ra nts'o'mʉi t'ø't'ahʉ masque hinte go xcá øthʉ, hønsɛ ngue'ą xcá camfrihʉ Ajuą, nu'bʉ́ hą, guí øthʉ xá hño ja rá thandi Ajuą.

20 Pe nu'bʉ dra castiga'ihʉ ngue'ą guí øthʉ nú'ą hingui ho, ne guí tsɛtathohʉ, xí njabʉ, ¿ha gue da t'e'ts'a ri nsuhʉ? Hina, hinda za. Pe nu'bʉ guí sufrihʉ ngue'ą guí øthʉ ra hño ne gatho guí tsɛtathohʉ, nu'bʉ́ hą, guí øthʉ xá hño ja rá thandi Ajuą.

21 Ajuą bi huancahʉ pa ga tsɛthʉ ya ts'othogui ngu nú'ą bi zɛta ra Zidada Jesucristo. Nú'ą́ xi bi zɛta ya ts'othogui nsinque te ma ts'oqui mi tu, hønsɛ po rá nguecjʉ, hangue rí 'ñepcahʉ ga tsɛthʉ nehe ngu bi zɛti'ą.

22 Nu'ą́ hinhya'mʉ bi 'øt'a ni 'nara ts'oqui, nixi to bi hyat'i.

23 Ora mi ts'ani'ą, nu'ą́ himi thądi. Ora mi hna'mbabi, nu'ą́ himbi øt'e. Nu'ą mi øt'e, hønsɛ mi tsocuatho ja rá 'yɛ Ajuą ngue'ą go gue'ą pądi da 'øt'a ra ts'ʉtbi ngu rí 'ñehe.

24 Ma Zidadahʉ ra Jesu bi hną̃sca gatho ma ts'oquihʉ nuni ja ra pont'i habʉ bi du'ą. Bi du'ą pa bi 'uegaguihʉ de ra ts'oqui pa da za ga 'bʉhʉ xá nt'axi. Nú'ą́ xi bi thogui 'raya dąnga ʉgui pa go bi hną̃sca ma ʉguihʉ.

25 Nujʉ́ ndí njahʉ ngu 'raya dɛti xqui nxani habʉraza, pe nubyá ya stá yopa penguihʉ co ma hoga Ma'yohʉ nú'ą to'o ri supca ma tehʉ.

3

'Nara ts'ofo pa ya medinthąti

1 Nú'ahʉ 'bɛhną̃hʉ, 'yøta ri dąmehʉ, pa njabʉ nu'bʉ ri dąmehʉ hingyá gamfri, da za da gamfri'ʉ nsinque gui zofohʉ, hønsɛ ngue'ą da hyanda ri hoga'mʉihʉ.

2 Da gamfri'ʉ ngue'ą da hyandi gue guí 'yohʉ xá nt'axi, ne ngue'ą xi di ja ri t'equ'eihʉ.

3 Odi oda ri mfenihʉ ra nthoqui de ri stąhʉ, nixi de nú'ą ra oro gui hñuxhʉ, ne nixi de nú'ą ra he gui hñuxhʉ pa da hnequi mahotho'ihʉ.

4 Nu'ą mahyoni gui 'yøthʉ, go da beñhʉ gui nhyocjʉ de mbo ja ri corasohʉ co 'nara nthoqui nú'ą hinda ma da ts'oqui. Gui hñoją'ihʉ ne gui 'bʉhʉ co 'nara hoga'mʉi, ngue'ą guehna ri ho Ajuą.

5 Njahʉ nehe ngu bi nja nú'ʉ ya hoga
'bɛhña mi 'bʉ maya'bʉ, xi mri hñoqui xá hño
mbo ja yá coraso, mi camfri Ajua ne mi øta
yá dame.
6 Ngu ra Sara, xi bi 'øta rá dame nú'a
mrá thuhu ra Abrá, ne xi bi jamasu'a, y asta
mi embi gue go mi gue'a rá hmu. Nu'ahʉ
da za gui njahʉ ngu nú'a ra 'bɛhña'a 'bʉ gui
'yohʉ xá hño, ne hingui tsuhʉ gatho nú'a da
'ñehe.
7 Nú'ahʉ 'ñøhøhʉ, 'bʉhʉ xá hño co ri
'bɛhñahʉ ngu nú'a ri manda Ajua, ngue'a
Ajua xa 'ra'ahʉ 'nada ra te mahyɛgui con
gue'ʉ, ne ngue'a hinga mahyɛgui yá ts'ɛdi
con gue'ahʉ. Hangue numansuhʉ'ʉ pa
njabʉ Ajua da 'øde nú'a gui 'yapabihʉ.

Mahyoni da sufri nú'a to'o øt'a ra hño

8 Nubyá, nú'ahʉ grí gathohʉ, pɛ'tshʉ
'nada ra mfeni, hñu'mbahʉ yá mʉi nú'ʉ to'o
tu yá mʉi, mádihʉ 'na ngu ma'na, pɛ'tshʉ
ra nthecate 'na ngu ma'na, ne oxqui 'ñexhʉ
'na ngu ma'na.
9 Oxqui ø'tuahʉ ra nts'o'mʉi nú'ʉ to'o
ø't'ahʉ ra nts'o'mʉi, nixi gui tsañhʉ nú'ʉ
to'o tsañ'ahʉ. Nu'a gui 'øthʉ, 'yaphʉ Ajua
da japabi'ʉ, ngue'a Ajua xa huahn'a'ihʉ pa
gui 'øthʉ njabʉ, ne pa da jap'a'ihʉ'a.
10 Xa nt'ofo ja ra Maca T'ofo ne ena njaua:
Nu'a tó'o ne da 'mʉ 'nara hoga'mʉi gatho ya
pa de rá te,
dá su rá ne pa hinda nhyate,
ne hinda manga ya ts'onoya.
11 Dá 'uegue de ya ts'oqui ne dá 'øt'a ra
hño.
Dá 'øt'a ra ts'ɛdi pa da 'mʉ te rá 'ñentho, ne
hindra necatuhni.
12 Ngue'a Ajua ri japa nú'ʉ to'o øt'a ra hño,
ne øtuabi yá nt'adi'ʉ.
Pe nuya ts'o'mʉi, hini japabi'a.
13 ¿To'o gue'a da 'yø't'ahʉ 'nara nts'o'mʉi
'bʉ guí øthʉ ra hño? Jo'o.
14 Pe nu'bʉ guí sufrihʉ ngue'a guí øthʉ
ra hño, nu'bʉ́ guí njapihʉ. Hangue oxqui
tsuhʉ te da t'ø't'ahʉ, nixi da du ri mʉihʉ.
15 Xøcambenihʉ ma Zidadahʉ ra Jesu-
cristo ja ri corasohʉ, ne gui ja gui pahʉ
hanja gui thatuahʉ nú'ʉ to'o da 'yan'ahʉ de
ri jamfrihʉ. Haha, gui thadihʉ, pe co 'nara
t'equ'ei ne hingue dega nt'ets'i.
16 Hangue 'yohʉ xá hño co ri mfenihʉ strá
nt'axi, pa njabʉ da 'bɛ yá tsa gatho nú'ʉ
to'o ñama'ñʉ de gue'ahʉ. Nu'ʉ́ ñama'ñʉ
de gue'ahʉ ngue'a guí tɛnbahʉ rá 'mʉi ra
Zidada Jesucristo.
17 'Bʉ Ajua go rá paha pa gui sufrihʉ,
ma'na xá hño gui sufrihʉ ngue'a guí øthʉ
nú'a xá hño, pe hingue gui sufrihʉ po 'nara
nts'o'mʉi gui 'øthʉ.
18 Nehe ra Zidada Jesucristo bi sufri.
Nú'á 'na'quitho bi du pa bi hñasca ma
ts'oquihʉ. Nú'á hinte ma ts'oqui mi tu pe bi
du por guecjʉ nújʉ dyá 'øt'ats'oquihʉ. Bi
njabʉ pa bi za dá jonihʉ co Ajua. Dí pahʉ
gue xi majuani bi thopa rá ndo'yo, pe rá zi
ndahi hina.
19 Ha nu mi du, bi ma bá ña ja yá thandi
nú'ʉ to'o ya mi jot'a ja ra nidu.
20 'Ra de gue nú'ʉ ya ja'i'ʉ go gue'ʉ mi 'bʉi
de nú'ʉ ya pa mi 'bʉ ra Noé. Nuya ja'i'ʉ
himbi ne bi 'øte Ajua, y nú'bʉ mi hoca
ra arca ra Noé, Ajua bi mɛ'tsa ndunthi ra
pacencia pa 'bʉ xa ntsø'mahma'ʉ, pe himbi
ne. Hangue hønsɛ hñato ya ja'i bi bongui
de ra nzøthe ngue'a hønsɛ gue'ʉ xqui 'øte
Ajua, hangue himbi jat'a ja ra dehe ngue'a
bi yʉt'a ja ra arca.
21 Ha nu mi nhyaxa ja ra dehe nú'ʉ ya
ja'i mi 'bʉ mbo ra arca, gue'a 'nara nt'udi
de nú'a ra sistehe t'øt'ebya. Nura sistehe'a
hingo gue'a pa da t'axca ma ndo'yohʉ, nú'á
go gue'a pa da t'axca ma mfenihʉ, ne go
gue'a 'nara nt'udi de ma mpøhøhʉ. Stá
mpøhøhʉ ngue'a bi du ne bi yopa nte ma
Zidadahʉ ra Jesucristo.
22 Nepʉ nú'á bi yopa mengui pa mahets'i,
ne bí huhnibya ja rá 'ñɛi Ajua. Ne bí o ja rá
'yɛ gatho ya ɛnxɛ nú'ʉ ha ra ts'ʉtbi ne ha ra
ts'ɛdi.

4

Pɛphʉ Ajua co nú'a ra mfadi ne ra ts'ɛdi xa 'ra'ahʉ'a

1 Ra Zidada Jesucristo xi bi sufri, hangue
ne'ahʉ rí 'ñep'ahʉ gui hñañhʉ gatho nú'a da
'ñep'ahʉ ne gui sufrihʉ ngu bi nja'a. Ngue'a
nu'a tó'o xa sufri, go gue'a ya xa 'uegue de
ra ts'oqui.
2 De gui 'bʉhʉua ja ra ximhai, mahyoni
gui 'ueguehʉ de ya ts'oqui, pa njabʉ da

za gui 'yø'tuahʉ rá paha Ajuạ, y hingo gui 'yø'tuahʉ rá paha ri ndo'yohʉ.

3 Ma'mɛt'o nguí øthʉ nehe ngu nú'ạ øtbya nú'ʉ hingyá gamfri. Nguí øthʉ ya ts'ot'øt'e, nguí beñhʉ ya ts'omfeni pa nguí øthʉ gatho nú'ạ xi xá nts'o, nguí 'yohʉ ja ra ntixfani ne ja ra nts'o'yo. Nguí øt'atuhnihʉ habʉ ngrí ntihʉ. Nguí xøcambenihʉ ya c'oi nú'ʉ ni ts'ʉ hiní 'ñepi dra søcambeni. Pe nubyá ya dá gue'ạ xcá 'yøthʉ.

4 Nubyá nuya jạ'i hingyá gamfri hingui tsa da bạdi hanja ya hingrí 'ñohʉ'ʉ ja yá ts'ot'øt'e nú'ʉ øt'e'ʉ, hangue nubyá ñạma'ñʉ'ʉ de gue'ahʉ.

5 Pe nuya jạ'i'ʉ pɛ'tsi te ma da dapa nguɛnda Ajuạ nú'ạ to'o ma da hñạ'mba nguɛnda gatho nú'ʉ te, ne nú'ʉ ya xa du.

6 Nehe nú'ʉ ya xa du, ne'ʉ ya xqui ts'ofo de rá noya Ajuạ, pa njabʉ masque ya xa du yá ndo'yo'ʉ, ma da yopa mɛ'tsa ma'na ra 'ra'yo te nú'ạ ma go da umbabisɛ Ajuạ.

7 Ya ts'ʉtho ya pa ri 'bɛdi pa da nja ra ngạxhmai, hangue xi da nsuhʉ xá hño, ne oguí tsayahʉ gui 'yapabihʉ Ajuạ.

8 Nu'ạ xi mahyoni gui 'yøthʉ, mạ́dihʉ 'na ngu ma'na, gue'ạ co ra hmạte da za gui mpunba ts'oquihʉ 'na ngu ma'na.

9 Nehe 'ñumba ntsayahʉ 'na ngu ma'na ja ri nguhʉ ne ote guí mạ̃ñhʉ.

10 Cada 'na de gue'ahʉ pɛhʉ nú'ạ ra 'bɛfi xa 'ra'ahʉ Ajuạ co nú'ạ ra ts'ɛdi ne ra mfạdi xa 'ra'ahʉ, pa njabʉ da za gui mfaxhʉ 'na ngu ma'na ne gui nhyoga mɛfihʉ de hangutho ya 'bɛfi xa 'ra'ahʉ Ajuạ po rá hñojạ'i.

11 'Bʉ 'na xa t'umba ra 'bɛfi pa da nzote, dá nzote xá hño ngu nú'ạ mạnga rá noya Ajuạ. Ha nu'bʉ 'na xa t'umba ra 'bɛfi pa da mfaste, dá mfaste co nú'ạ ra ts'ɛdi xa umbabi Ajuạ. 'Yøthʉ njabʉ pa da hnequi rá nsunda Ajuạ ja ri 'mʉihʉ de rá thuhu ra Zidada Jesucristo, ngue'ạ nu'ạ́ go rá mɛti ra nsunda ne go ri manda'ạ pa nzạntho. Njabʉ gue'ạ.

Ya gamfri mahyoni da sufri

12 Ma zi hmạdi cu'ihʉ, odi tu ri mʉihʉ ngue'ạ guí thohʉ ya ts'othogui. Nixi gui beñhʉ gue ngue'ạ gyá gamfrihʉ hinda za gui thohmạhʉ njabʉ, pe mahyoni gui thohʉ njabʉ pa ma'na da zɛdi ri jamfrihʉ.

13 Nu'ạ gui 'yøthʉ, johyahʉ, ngue'ạ grí sufrihʉ ngu bi sufri ma Zidadahʉ ra Jesucristo. Ngue'ạ nu'bʉ grí sufrihʉ, ma xi gui johyahʉ nu xcrí hyanthʉ stua yopa penga ra Zidada Jesu con gatho rá nsunda'ạ.

14 'Bʉ tsañ'ahʉ ya jạ'i ngue'ạ xcá camfrihʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo, pạdihʉ gue guí njạpihʉ, ngue'ạ ra Mạca Ndạhi 'bʉi con gue'ahʉ ne fax'ahʉ. Xi majuạni, nuya jạ'i tsani Ajuạ, pe pa gue'ahʉ ri hnequi rá nsunda Ajuạ ja ri 'mʉihʉ.

15 Pe ni 'na de gue'ahʉ oxqui sufrihʉ po 'nara nthote, nixi po 'nara mfe, nixi po 'nara nts'o'mʉi, nixi por gui hñøthʉ habʉ hiní 'ñep'ahʉ.

16 Pe nu'bʉ grí sufrihʉ hønsɛ ngue'ạ gyá gamfrihʉ, hinga 'nara 'bɛtsa'ạ. Xøcambenihʉ Ajuạ hạ, ngue'ạ gyá gamfrihʉ.

17 Ya bi zø ra ora gue rá ts'ʉtbi Ajuạ ma dí mʉdi co ya gamfri. Hangue nu'bʉ rá ts'ʉtbi Ajuạ ma dí mʉdi con guecaguihʉ, ¿xihmạ nú'ʉ to'o ri ʉtsabi rá noya Ajuạ, tengu sta thạ'mba nguɛnda'ʉ?

18 Nu'bʉ ya hojạ'i xá hñei pa da mpøhø'ʉ, ¿xihmạ nú'ʉ ya ts'o'mʉi ne ya 'yøt'ats'oqui gá jạ'i, tengu xi ma da thogui'ʉ?

19 Hangue 'bʉ dí sufrihʉ ngue'ạ dí ø'tuahʉ rá paha Ajuạ, ma ga siguihʉ ga øthʉ nú'ạ xá hño ne ga tsocuathohʉ gatho ja rá 'yɛ Ajuạ, ngue'ạ go bi hyogaguihʉ'ạ, y nu'ạ́ hinda ma da hyɛgasɛhʉ.

5

'Nara ts'ofo pa ya gamfri

1 Nú'ahʉ gyá ndạhʉ de ya nijạ, dí zo'ahʉbya. Nugui drá ndạ nehe de rá nijạ Ajuạ, ne dá handi ne dí damajuạni de nú'ʉ ya ts'othogui bi thogui ra Zidada Jesucristo. Y ngugui ngu'ahʉ ma ga 'bʉhʉ mahyɛgui con gue'ạ ja rá nsunda nú'ạ ma da hnequi nu stua yopa pengui'ạ.

2 Jamasuhʉ nú'ʉ ya gamfri xa 'ra'ahʉ Ajuạ gui suhʉ, ngu 'raya hoga ma'yo xi ri jamasu xá hño yá dɛti. Suhʉ con gatho ri pahahʉ ngu nú'ạ ri ho Ajuạ. Pɛhʉ nura 'bɛfi'ạ con gatho ri mʉihʉ, hingue gui mpɛfihʉ pa gui tø'mhʉ gue da t'a'ahʉ ra bojạ.

3 Oxqui ma gui ndạnguihʉ de nú'ʉ grí suhʉ. Nu'ạ gui 'yøthʉ, 'yohʉ xá hño, pa njabʉ da dɛn'a ri 'mʉihʉ'ʉ.

4 Y nu stua yopa pengui nú'ạ ra ndạ de
gatho ya ma'yo, ma da 'ra'ahʉ 'nara thạhạ
xi xá nsunda, ne hinhya'mʉ da thegue.
5 Nehe nu'ahʉ bạsjạ'ihʉ, dí xi'ahʉ gue
gui 'yøtehʉ ya ndạ de ra nijạ. Y gatho'ihʉ,
'ñøtehʉ 'na ngu ma'na, ne oxqui 'ñets'ihʉ
nixi gui nøt'ehʉ, ngue'ạ rá noya Ajuạ ena
njaua:
Ajuạ hingui faxa nú'ʉ to'o ri 'ñets'i ne ri
nøt'e,
pe nu'ʉ tó'o hingyá nøt'e ne hingyá 'ñets'i,
nu'ʉ́ hạ, fats'i.
6 Hangue ogrí 'ñets'ihʉ, nixi gui nøt'ehʉ.
Nu'ạ gui 'yøthʉ, hạnithohʉ gatho nú'ạ bí
pɛhn'ahʉ Ajuạ nú'ạ hạ ra ts'ɛdi, pa njabʉ
nu'ạ́ ma da 'ñe'ts'a ri nsuhʉ 'mɛfa nu sta zø
ra ora.
7 Gatho ri dumʉihʉ go da tsocuahʉ Ajuạ,
ngue'ạ go gue'ạ ri su'ahʉ ne hup'a ri mʉihʉ.
8 Xi da nsuhʉ, ngue'ạ nura ts'ondạhi go
gue'ạ ma ncontrahʉ ne 'yo gatho ja rá
ngʉni ra ximhai honi to'o da hyat'i. Nu'ạ́
nja ngu 'nara dumanthuhu gá zate mafi ne
'yo honi to'o da za.
9 Hangue dá zɛdi ri jamfrihʉ ne gui
nø'tuahʉ ra ts'ondạhi. Beñhʉ gue nuya
thogui guí thohʉ, gue'ʉ thogui nehe nú'ʉ
ma'ra ya cu 'bʉi gatho ja rá ngʉni ra
ximhai.
10 Pe hinga nzạntho ma gui thohʉ ya
ts'othogui, hangue odi tu ri mʉihʉ, ngue'ạ
Ajuạ ra dạngui rá hñojạ'i pa gue'ahʉ, y nu'ạ́
go gue'ạ da 'ra'ahʉ ra ts'ɛdi pa ma'na da nja
ri jamfrihʉ, ne pa gui tsɛtihʉ ya ts'othogui,
pa njabʉ gui 'bʉhʉ xá hño. Nu'ạ́ po rá
hñojạ'i xa huahn'ahʉ pa gui 'bʉhʉ ja rá
nsunda pa nzạntho ngue'ạ guí 'nathohʉ co
ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
11 Ajuạ go rá mɛti ra nsunda, ne go ri
manda'ạ pa nzạntho. Njabʉ gue'ạ.

Ya nzɛnjua pɛhna ra apostol Pedro nu mi uadi rá carta

12 Dí pɛhn'ahʉbʉ nuna carta co nuni ma
hoga cuhʉ ra Silvano. Hinga ndunthi ya
noya dí op'ahʉ, pe dí op'ahʉ pa ga nup'a ri
mfenihʉ, ne pa ga xi'ahʉ gue nú'ạ ra mạca
noya xcá camfrihʉ go gue'ạ xi majuạni rá
noya Ajuạ, ne go gue'ạ xicjʉ de rá hmạte'ạ,
hangue dí xi'ahʉ gui sigui gui camfrihʉ xá
hño.
13 Ri fat'ajuạ'ihʉ nuya cu 'bʉcua ja ra
nijạ nuua ra hnini xa thu'mbabi Babilonia.
Nuyʉ guehyʉ ya cu xa huahna Ajuạ ngu xa
huahn'a'ihʉ nehe. Nehe ri fat'ajuạ'ihʉ ra
cu Marco núni dí ja ra uɛnda gue ma t'ʉ.
14 Nubyá, go dí xi'ahʉ gui nzɛnjuahʉ 'na
ngu ma'na co 'nara nthʉfi dega hmạte.
Gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho gatho nú'ahʉ guí
camfrihʉ ma Zidadahʉ ra Jesucristo. Njabʉ
gue'ạ.

RÁ ÑOHO RA PEDRO
RÁ ÑOHO RA CARTA NÚ'Ą BI 'YOFO RA APOSTOL NSĄN PEDRO

Ra apostol Pedro opabi ya gamfri

1 Núgui drá Simu Pedro, rá 'bɛgogui ra Zidada Jesucristo ne drá apostol de gue'ą. Dí op'ahʉ núʼahʉ guí pɛ'tshʉ núʼą ra jamfri xi xá nsunda ngu núʼą dí pɛ'tshe nehe, ngue'ą Ajuą ma Zidadahʉ ra Jesucristo núʼą to'o ma Pøhøtehʉ øt'e gatho núʼą xá hño ne xa 'racjʉ nuna ra jamfri dí pɛ'tshʉ.

2 Ajuą da jąp'a'ihʉ ndunthi ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho ngue'ą rí te ri mfądihʉ de Ajuą ra Dada ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo.

Te mahyoni da 'yøt'a ya gamfri

3 Ajuą co rá mąca ts'ɛdi xa 'racjʉ ma 'ra'yo tehʉ, ne xa 'racjʉ gatho núʼą te dí hoñhʉ pa da za ga 'bʉhʉ xá hño ja ma 'ra'yo tehʉ, ne xa 'racjʉ ra mfądi pa dá pąhʉ núʼą to'o xa zoncahʉ po rá nsunda ne po rá ts'ɛdi.

4 Núʼą́ po rá nsunda ne rá ts'ɛdi bi 'racjʉ gatho nuya jąpi xa ñątcahʉ, núʼʉ́ xi ya dąngui, ne xi ri muui ndunthi. Y co núʼʉ ya jąpi'ʉ faxcahʉ pa ga 'bʉhʉ ngu rá 'mʉi'ą, ne pa ga 'ueguehʉ de gatho nuya ts'ot'øt'e jaua ja ra ximhai, núʼʉ bí ehe de yá ts'onc'at'i ya jąʼi.

5 Hangue por gue'ą 'yøthʉ ra ts'ɛdi pa gui 'yohʉ xá hño, hingue hønsɛ gui camfrithohʉ. Y hingue hønsɛ gui 'yohʉ xá hño, mahyoni gui pątuahʉ xá hño rá noya Ajuą nehe.

6 Y hingue hønsɛ gui pątuahʉ rá noya Ajuą, mahyoni gui nsusɛhʉ nehe. Y hingue hønsɛ gui nsusɛhʉ, mahyoni gui tsɛthʉ nehe gatho núʼą da 'ñehe de gue'ahʉ. Y hingue hønsɛ gui tsɛthʉ núʼą da 'ñehe de gue'ahʉ, nehe mahyoni gui 'yø'tuahʉ rá paha Ajuą.

7 Y hingue hønsɛ gui 'yø'tuahʉ rá paha Ajuą, nehe mahyoni gui mpɛ'tsua t'equ'eihʉ 'na ngu ma'na. Y hingue hønsɛ'ą, nehe mahyoni gui mą́dihʉ 'na ngu ma'na.

8 Nu'bʉ gui 'yøthʉ gatho nuya ya t'øt'eya con gatho ri mʉihʉ, nu'bʉ́ hą, guí pɛphʉ xá hño Ajuą, ne hinda ma 'mɛditho núʼą xcá pąhʉ de ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

9 Pe nu'bʉ hingui 'yøthʉ gatho nuya ya t'øt'eya, nu'bʉ́ ja ra uɛnda gyá godahʉ, ne otho ri mfenihʉ, ne ya xcá pumfrihʉ gue bri sʉc'a ri ts'oquihʉ núʼʉ nguí øthʉ ma'mɛt'o.

10 Hangue zi cuhʉ, xi da 'yøthʉ ra ts'ɛdi pa da hnequi ja ri 'mʉihʉ gue xi majuąni bi huahn'ahʉ Ajuą pa bi pøhø'ihʉ. Nu'bʉ gui 'yøthʉ njabʉ, nu'bʉ́ hą, hinhya'mʉ gui 'ueguehʉ de gue'ą.

11 Nehe nu'bʉ gui 'yøthʉ njabʉ, nu'bʉ́ Ajuą co rá dąnga hmąte ma dí 'ra'ahʉ 'nara hoga tsaya nuni mahets'i, nuni habʉ ma grá 'bʉhʉ pa nząntho co ma Zidadahʉ ra Jesucristo núʼą to'o bi pøhøguihʉ.

12 Hangue por gue'ą nugui hinga tsaya ga ben'ahʉ nuya ya t'øt'eya, masque ya guí pąhʉ, ne ya xi xa zɛdi ri jamfrihʉ ja rá noya Ajuą núʼą xa t'u't'ahʉ.

13 Hangue mientra dí te, nugui rí 'ñepqui ga nup'a ri mfenihʉ co ndunthi ra ts'ofo.

14 Ngue'ą dí pądi gue 'nitho ma ga tsocua nuna ma ndo'yo, ngu bi xicagui ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

15 Nehe ma ga ja ga ben'ahʉ gatho núʼą stá xi'ahʉ, pa hinhya'mʉ gui pumfrihʉ, masque ya gra jo'oua ja ra ximhai.

Hñu de ya apostol bi hyandua rá nsunda ra Zidada Jesucristo

16 Núʼą dá xi'ahe de rá ts'ɛdi ma Zidadahʉ ra Jesucristo, ne de rá yo'ehe, hingue 'nara 'bedetho xa zana ya jąʼi. Nuje dá xi'ahe núʼą dá hanthe ngue'ą nucsɛhe co ma hmi ma dahe dá handuahe rá nsundaʼą.

17 Ajuą ra Dada go gue'ą bi 'yøt'e pa bi hnequi rá nsunda ma zi Hmuhʉ ra Jesu ne bi 'ñe'tsua rá nsu, ngue'ą núʼą́ bá ñą desde mahets'i ne bi 'ñena: “Nuni go guehni ma hmąca T'ʉ, ne xi drí johya con guehni.”

18 Nuje dá øhe nuya ya noya bá ehe desde mahets'i ngue'ą ndí 'bʉheni co ma zi Hmuhʉ ra Jesu nuni ja ra mąca t'øhø habʉ bi pata rá 'baiʼą.

19 Hangue dí pąhʉ gue núʼą bi mąnga yá 'mɛhni Ajuą maya'bʉ go gue'ą majuąni. Hangue xá hño hinga pumfrihʉ núʼą bi mąñ'ʉ, ngue'ą núʼą bi mąñ'ʉ gue'ą ri yotc'ahʉ nuua ja ra ts'oximhai, nja ngu

'nara ñot'i ri yot'i ja ra 'bɛxuui. Pe dí tø'mhʉ gue ma da nja ra hyats'i nu sta yot'a ma Zidadahʉ ra Jesucristo nuua ja ra ximhai. Nú'bʉ́ ha̱, gue'bʉ ma ga pɛ'tshʉ maxøgue ra hyats'i'a̱ ja ma corasohʉ.

20 Mahyoni ga beñhʉ xá hño gue hingui tsa ga pa̱hʉ de guecsɛhʉ te rí bønga nú'a̱ bi ma̱nga yá 'mɛhni Ajua̱ ne bi 'yofo ja ra Ma̱ca T'ofo.

21 Ngue'a̱ ni 'na xɛni de ra Ma̱ca T'ofo himbi 'yofo de rá mfenisɛ 'nara ja̱'i. Pe nuya ma̱ca hoga 'mɛhni de Ajua̱ mi ha̱npa rá ts'ɛdi Ajua̱ ne mi ma̱ñ'ʉ ngu nú'a̱ mi xipa ra Ma̱ca Nda̱hi.

2

Ya hyate xahnate
(Juda 4-13)

1 Maya'bʉ ja ra hnini de Israel mi 'bʉi 'raya ja̱'i mi 'ñet'a 'mɛhni de Ajua̱. Nehe núbya mapaya ma da 'mʉi 'raya 'ñet'a xahnate madetho de gue'ahʉ. Nu'ʉ́ ma da 'ñu't'ahʉ mant'a̱gui 'raya nt'udi xá nts'o nú'ʉ da za da ts'oc'a ri mfenihʉ. Nehe ma da gøni ra Zidada nú'a̱ to'o bi du pa da pøhøhma̱'ʉ. Hangue Ajua̱ ma da huati 'bestho'ʉ po yá ts'o'bɛfi'ʉ.

2 Ndunthi to ma da dɛnba nuyá ts'ot'øt'e ma da 'yøt'e. Y po yá ts'oqui nú'ʉ bi cadi'ʉ, ndunthi to'o ma da ña̱ma'ñʉ de nú'a̱ ra nt'utuate maju̱ani, y nú'á̱ go gue'a̱ rá hoga noya Ajua̱.

3 Nuya 'ñet'a xahnate'ʉ po yá nc'at'a boja̱ ma da 'ñu't'ahʉ 'raya noya nú'ʉ 'ñena xi maju̱ani, pe hønsɛ pa da hña̱n'a ri boja̱hʉ. Pe nuyá castigo'ʉ hinda ma da mpont'ui, ngue'a̱ ya maya'bʉ mi ma̱ Ajua̱ gue ma da huati'ʉ, y ya ma da zøhø ra pa pa da njabʉ.

4 Ngu nú'ʉ ya ts'o'ɛnxɛ bi 'yøt'a ya ts'oqui maya'bʉ nehe, Ajua̱ himbi pumbabi'ʉ, hangue bi mɛhni pa ja ra nidu ne bi got'a ja ra 'bɛxuui, y ja bí jot'ini'ʉ asta hinda zøhø nú'a̱ ra pa da t'øt'a ra ts'ʉtbi.

5 Ajua̱ himbi pumbabi nehe nú'ʉ ya ts'oja̱'i mi 'bʉi nú'a̱ ra pa'a̱ bi nja ra da̱nga nzøthe. Hangue co nú'a̱ ra nzøthe'a̱, Ajua̱ bi huata gatho ya 'yøt'ats'oqui gá ja̱'i mi 'bʉcua ja ra ximhai. Hønsɛ ra Noé nú'a̱ to'o bi zofo ya ja̱'i pa xa 'uehma̱ de yá ts'oqui, hønsɛ'a̱ bi ña̱ni Ajua̱ mahyɛgui co nú'ʉ má yoto ya ja̱'i.

6 Nehe Ajua̱ bi huata ra hnini Sodoma ne Gomorra, y hønsɛ ra 'bospi bi gohi. Ajua̱ bi 'yøt'a njabʉ pa da ntsu nú'ʉ ma'ra ya ts'oja̱'i bra 'bɛfa.

7 Pe Ajua̱ bi ña̱ni ra Lot nú'a̱ mi 'bʉhni Sodoma. Nú'á̱ mi 'nara hoja̱'i, y xi mi tu rá mʉi ngue'a̱ mi handua yá ts'ot'øt'e nuya ts'oja̱'i mi 'bʉi de guehni.

8 Nú'a̱ ra hoja̱'i'a̱ mi 'bʉ madetho de nuya ts'oja̱'i. Hangue nza̱ntho xi mri 'ñʉnga rá mfeni por nú'a̱ mi øde ne mi handi mi øt'a nú'ʉ ya ts'oja̱'i de guehni.

9 Hangue dí pa̱dihʉ gue Ajua̱ ja rá ts'ɛdi pa da ña̱ni de gatho ya ts'othogui nú'ʉ to'o ya hoja̱'i. Nehe ja rá ts'ɛdi pa da 'ueca gatho ya ts'oja̱'i ne da castiga nú'a̱ ra pa sta 'yøt'a ra ts'ʉtbi'a̱.

10 Y ma'na ma dra castiga nú'ʉ to'o xi ri 'ñɛnt'i pa da 'yøt'a gatho nú'a̱ go da ne, ne ri nø'tuabi gatho nú'ʉ to'o ha̱ ra ts'ʉtbi, ne hinte tsutho, xi ya necio. Ne hingui tsu pa da ña̱ma'ñʉ de nú'ʉ to'o ha̱ 'nara da̱nga ts'ʉtbi.

11 Pe nuya ɛnxɛ bí 'bʉ mahets'i, masque ma'na ja yá ts'ɛdi ne yá nsu que nuya ts'oja̱'i'ʉ, pe hinhya'mʉ xa ma̱nbabi ja rá thandi Ajua̱.

12 Nuya ts'oja̱'i'ʉ nza̱ntho ña̱ma'ñʉ pe nixi pa̱di nú'a̱ ma̱. Ngue'a̱ nu'ʉ́ nja ngu ya mbo'ni otho yá mfeni, ne xa 'mʉi hønsɛ pa dra jʉ ne da tho. Nuya ja̱'i'ʉ po yá ts'oquisɛ ma da 'mɛdi pa nza̱ntho.

13 Y ma da hña̱nga yá tha̱ha̱ po yá ts'o'bɛfi øt'e. Hyastho xi ri johya ja yá ts'onc'at'i. 'Bʉi con gue'ahʉ pe hønsɛ ri 'bɛ't'a ri tsahʉ. Masque 'bʉi ne ri ñuni con gue'ahʉ 'ñena xi ya cu, pe hønsɛ oda ja yá mfeni yá ts'onc'at'i, y ha'ahʉ eñ'ahʉ gue xá hño nú'a̱ øt'e.

14 Nza̱ntho oda yá mfeni nú'ʉ ya ts'oqui ne da 'yøt'e co ya 'bɛhña̱. Hingui tsaya da 'yøt'a ya ts'oqui, y hinhya'mʉ tsʉ yá nc'at'i. Nuya ja̱'i'ʉ cadi nú'ʉ hingui pa̱di ua ra hño øt'e ua ra 'ñʉ. Xi ya c'at'aboja̱. Pe hinda ma da mpont'ui rá cuɛ Ajua̱.

15 Nú'ʉ́ xa 'uegue de rá 'ñu Ajua̱, ne xa dɛnba rá nts'o'mʉi ra Balaam nú'a̱ mrá t'ʉ ra Beor. Nura Balaam xi mi nehma̱ da da̱hma̱ ra boja̱ co yá ts'o'bɛfi.

16 Hangue Ajuạ bi zʉi'ạ po nú'ạ mi beni da 'yøthmạ. 'Nara pa Ajuạ bi japi bi ñạ nurá burru ngu ñạ 'nara jạ'i, ne bi zofo ra Balaam. Hangue njabʉ ra Balaam bri japi bi pumfri nú'ạ ra ts'omfeni mi beni'ạ.

17 Nuya hyate jạ'i'ʉ nja ngu 'nara pøthe nú'ạ xa xa. Nehe nja ngu ya guui ri du ra bʉnthi. Ya xa t'eque'ʉ pa da ma da 'mʉ ja ra nidu habʉ bí ja 'nara dạnga 'bɛxuui pa nzạntho.

18 Nú'ʉ́ mạnga ya dạnga noya, pe hinte ri muui nú'ạ mạñ'ʉ. Y co yá ts'ot'øt'e cadi nú'ʉ ya 'ra'yo gamfri ya xqui 'ueguehmạ de ja ya ts'oqui, cadi pa da 'yøt'e ngu nú'ạ øt'e'ʉ.

19 Nehe xipabi gue da za da 'yøt'a gatho nú'ạ go da ne'ʉ, ngue'ạ ya hinto ri manda'ʉ. Pe go guesɛ'ʉ ya 'bɛgo de ra ts'oqui, hangue hingui mandasɛ'ʉ, ngue'ạ 'bʉ 'nara jạ'i da 'bɛdi, go gue'ạ da 'mɛgo de nú'ạ to'o da dạpabi.

20 Xi majuạni, 'bʉ 'nara jạ'i xa bạdi ma Zidadahʉ ra Jesucristo nú'ạ to'o bi pøhøguihʉ, ne xa 'uegue de ya ts'oqui, pe 'mɛfa da yopa mengui da 'yøt'a ya ts'oqui pa go da ntạte ra ts'oqui, nu'bʉ́ nura jạ'i'ạ ya ma'na strá nts'o pa gue'ạ que rá mʉdi ante da gamfri.

21 Ma'na xá hño hinxa bạtuahmạ rá 'ñu Ajuạ, que nú'ạ bi bạdi ne bi yopa menga ma'na'qui ja ra ts'oqui ne bi 'uegue de rá mạca noya Ajuạ nú'ạ xqui sipabi.

22 Nura jạ'i'ạ bi nja ngu ra tsat'yo ne ra ts'ʉdi hmạ ne t'ena: "Ra tsat'yo bi yopa zi nú'ạ xqui zogui, y nura ts'ʉdi xmá nt'axihmạ, pe bi yopa nxa ja ra bøhai."

3

Ma Zidadahʉ ya ma da zøhø

1 Ma zi hmạdi cu'ihʉ, nuna guehna rá ñoho ra carta dí op'a'ihʉ. Nu'ạ rá mʉdi ra carta dá op'ahʉ ja guehni dá ben'ahʉ nú'ạ xcá pạdihʉ, ne dá nup'a ri mfenihʉ. Y nepya dí yopa ben'ahʉ de gue'ạ pa njabʉ hingui pumfrihʉ nú'ạ xcá pạdihʉ.

2 Dí ben'ahʉ nú'ạ bi mạnga yá mạca 'mɛhni Ajuạ maya'bʉ, nehe dí ben'ahʉ nú'ạ bi mạnga ma Zidadahʉ nú'ạ to'o bi pøhøguihʉ. Y nú'ạ́ go gue'ạ bá pɛncahe núje dyá apostolhe pa dá xi'a'ihe nú'ạ bi mạñ'ạ.

3 Pạhʉ gue nuyá ngạts'i ya pa ma da 'mʉ 'raya 'yøtbuhla gá jạ'i nú'ʉ dya zistema ne di øt'a nú'ạ go da ne'ʉ.

4 Nu'ʉ́ ma da 'ñena: "¿Habʉ ja nú'ạ bi mạnga ra Jesu gue ma da yopa 'ñehe?" Nu'ʉ́ ma da 'ñena gue ya hinda ma da 'ñehe ma Zidadahʉ, ngue'ạ ma da 'ñeñ'ʉ gue desde mi 'bʉ ndu ma xitahʉ asta mapaya, desde mi thoca ra ximhai guet'atho ngu nzại.

5 Nuya jạ'i'ʉ ya hinda ma da ne da gamfri gue Ajuạ go gue'ạ bi hyoca mahets'i ne ra ximhai desde maya'bʉ, ne hindi camfri gue hønsɛ co rá noya Ajuạ bi mạ bi nja 'bestho ra ximhai, mi o mbo ja ra dehe, ne ja bi bøhøni.

6 Nepʉ nura ximhai'ạ 'nara pa bi go'ma ra dehe ne bi nhuati'ạ.

7 Pe nubyá nura ximhai ne mahets'i ja mapaya, Ajuạ xa 'yɛ'mbabi da tsøgue. Y de da zø ra ora da nzø, Ajuạ ri su hmạhạ, y nú'ạ ra pa'ạ da nja ra nsʉca uɛnda ne dra huata gatho ya ts'o'mʉi gá jạ'i.

8 Pe nu'ahʉ́, ma zi hmạdi cu'ihʉ, oxqui pumfrihʉ gue pa ma Zidadahʉ, nu'ạ 'na pa gue'ạ ngu 'na 'mo njɛya, ha nu'ạ 'na 'mo njɛya pa gue'ạ ngu 'na patho.

9 Ra Zidada hinxa pumfri da 'yøt'a nú'ạ xa ñạtcahʉ gue ma da yopa 'ñehe, ngu mạnga 'ra gue ya xa pumfri. Hina, hinxa pumfri. Pe nu'ạ́ pɛscahʉ ra pacencia, ne hingui ne'ạ gue ni 'nara jạ'i hinda 'mɛdi. Nú'ạ́ ne gue gatho da ñobri.

10 Pe dí pạhʉ gue nura Zidada ma da yopa 'ñehe, y sta dạmfri ya jạ'i ma da zø ra pa de rá yo'ehe ngu ra ora tsøhø 'nara be. Nu'bʉ́ mahets'i ne gatho nú'ʉ te bí jani ma da nhuati co ra tsibi asta dri ñʉni. Nehe nuna ximhai ma da zạt'i con gatho nú'ʉ te jaua.

11 Hangue nu'ahʉ́, mahyoni gui 'yohʉ xá hño ne gui pɛpabihʉ Ajuạ, ngue'ạ gatho nú'ạ jaua ja ra ximhai ne mahets'i ma da nhuati gatho.

12 Hangue xi da ndø'mhʉ, ne gui dạma mpɛfihʉ ja rá 'bɛfi Ajuạ pa 'nihi dua yopa pengui ma Zidadahʉ. Y nú'ạ ra pa'ạ gue'bʉ ma da zạt'a mahets'i ne da nhuati, nehe gue'bʉ ma da zạt'a gatho nú'ʉ te jaua.

13 Pe Ajuạ xa mạ gue ma da yopa hyoca mahets'i ne ra ximhai ma'ra'yo nú'ạ habʉ ma da nja hønsɛ ra hño, ne hinhya'mʉ ma

da nja ra ts'oqui. Hangue nujы́ dí tø'mhы gue ma da njabы.

14 Hangue ma zi hmą̱di cu'ihы, de gui tø'mhы da zø ra ora da yopa 'ñehe ra Zidada, 'yøthы ra ts'εdi pa strá nt'axi'ihы pa hinto da ñą̱p'ahы nu sta 'yøt'a ra nsыca uεnda ra Zidada, pa njabы gui 'bыhы xá hño ja rá thandi'ą̱.

15 Pą̱hы gue ma Zidadahы pεscahы ndunthi ra pacencia, hangue hinxa 'ñehetho ngue'ą̱ tø'mi gue da mpøhø ndunthi ya ją̱'i. Nehe ma zi cuhы ra Pablo co nura mfą̱di xa umbabi Ajuą̱, ya xa 'yop'ahы de rá yo'ehe ma Zidadahы, ngu núna dí op'ahы nehe.

16 Y ja nú'ą̱ ra carta bi 'yop'a'ihы'ą̱, ne gatho nú'ы ma'ra ya carta xa 'yofo'ą̱, mahyεgui nú'ą̱ mą̱. Y 'raya xεni de nuya t'ofo'ы xi xá hñei pa da zo rá mfeni 'na. Hangue nú'ы hingui pą̱tua rá noya Ajuą̱ ne nú'ы ri yohna yá mfeni, 'na'ño ra mfeni beni'ы de nú'ą̱ mą̱nga yá t'ofo ra cu Pablo, nehe de nú'ą̱ mą̱nga nú'ы ma'ra ya xεni de ra Mą̱ca T'ofo. Hangue nu'ы́ pε'tsi te da 'mεdi.

17 Ma zi hmą̱di cu'ihы, ya gá pą̱hы nú'ą̱ stá xi'ahы te ma da nja. Hangue nsuhы pa hinda ca'ahы nú'ы ya ts'oją̱'i, ngue'ą̱ nu'bы da ca'ahы, ma gui 'ueguehы de ri jamfrihы.

18 'Yøthы ra ts'εdi pa ma'na gui pą̱dihы ma Zidadahы ra Jesucristo nú'ą̱ to'o bi pøhøguihы, ne pa gui pε'tshы ma'na ndunthi rá hmą̱te ja ri corasohы. ¡Nu'ą́ rí 'ñepi ga nsundahы nubya ne pa nzą̱ntho! Njabы gue'ą̱.

RÁ MƱDI RA XUUA
RA MƱDI CARTA NÚ'Ą BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA

Ya noya dega te

1 Ma ga xi'ahʉ de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo nú'ą to'o go guesɛ rá Noya Ajuą ne ri unga ra 'ra'yo te. Nú'ą́ ya mi 'bʉi desde rá mʉdi, y go guet'ą dá hanthe ne dá ødehe nú'ą te bi mą, dá nhyandahmihe con gue'ą ne dá thanihe'ą.

2 Nú'ą́ mbi 'bʉhui Ajuą ra Dada, nepʉ bá e bi nją'iua ja ra ximhai ne bi za to bi hyandi. Y go guecsɛhe dá hanthe, ne nubyá dí damajuąnihe de gue'ą nú'ą to'o nzą̃ntho ja rá te.

3 Nú'ą dá hanthe, ne nú'ą dá øtuahe rá noya, go gue'ą dí xi'ahe, pa nu'ahʉ nehe gui pą̃dihʉ'ą ngu nuje dá pą̃he'ą, ne pa njabʉ ga 'bʉhʉ mahyɛgui co 'nada ra mfeni co Ajuą ma Dadahʉ ne ra zi Hmu Jesucristo rá T'ʉ.

4 Hangue dí op'a'ihʉ nuya noyaya pa xi ga johyahʉ mahyɛgui.

Ajuą go gue'ą ra ñot'i

5 Nuje dí xi'ahe nú'ą bi xicje ma Zidadahʉ ra Jesucristo, gue Ajuą xá nt'axi nja ngu 'nara hyats'i ri yot'i, ne habʉ 'bʉi'ą otho ra 'bɛxuui.

6 'Bʉ dí eñhʉ gue dí 'nada ra mfenihʉ co Ajuą, pe 'bʉ dí 'yohʉ ja ra 'bɛxuui ne dí øthʉ ya ts'oqui, nu'bʉ́ 'nadyá c'uambahʉ ngue'ą hindí øthʉ nú'ą xá hño.

7 Pe 'bʉ dí 'yohʉ ja ra hyats'i ngu nja'ą 'bʉi ja ra hyats'i, nu'bʉ́ dí pɛ'tshʉ 'nada ra mfeni, y co rá ji ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo rá T'ʉ Ajuą xʉgaguihʉ gatho ma ts'oquihʉ.

8 'Bʉ dí eñhʉ gue hindyá 'yøt'ats'oquihʉ, dí nhyat'asɛhʉ ne hinxa yʉt'a ja ma mfenihʉ nú'ą majuąni.

9 'Bʉ ga daphʉ ma ts'oquihʉ Ajuą, nu'ą́ da pungaguihʉ, ne da xʉgaguihʉ gatho ma ts'oquihʉ, ngue'ą nu'ą́ øt'e gatho nú'ą xá hño ne øt'e gatho nú'ą mą.

10 'Bʉ dí eñhʉ gue hinstá øthʉ ya ts'oqui, nu'bʉ́ ja ra uɛnda dí ec'uambahʉ Ajuą, y rá noya'ą hinxa yʉt'a ja ma mfenihʉ.

2

Ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ą ñą̃ngaguihʉ

1 Ma zi bą̃tsi'ihʉ, dí op'a'ihʉ nuya ya noya pa hingui 'øthʉ ni 'nara ts'oqui. Pe 'bʉ 'na de guecjʉ ga øthʉ 'nara ts'oqui, ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo da ñą̃ngaguihʉ ja rá thandi Ajuą ra Dada, ngue'ą nu'ą́ hinte ma ts'oqui tu.

2 Nu'ą́ bi unsɛ rá te ngu 'nara hñą'ti pa bi gutca ma ts'oquihʉ; y hingue hønsɛguihʉ, nehe gatho ya ją'i de ra ximhai bi gu'tua yá ts'oqui.

3 'Bʉ dí øtehʉ nú'ą ri manda Ajuą, nu'bʉ́ hą, majuąni stá pą̃hʉ'ą.

4 Nu'ą tó'o ena gue pą̃di Ajuą, pe hønsɛ mą̃ntho, ne hingui øt'e nú'ą ri manda Ajuą, nu'bʉ́ nú'ą́ go gue'ą 'nara c'uamba, ne hingui pą̃di nú'ą majuąni.

5 Pe 'bʉ nújʉ dí øtehʉ nú'ą mą̃nga Ajuą, nu'bʉ́ xi majuąni dí mą̃dihʉ'ą, ne njabʉ dí pą̃dihʉ gue dí 'bʉhʉ xá hño con gue'ą.

6 'Bʉ dí eñhʉ gue dí 'bʉhʉ co ra Zidada Jesucristo, nu'bʉ́ rí 'ñepcahʉ ga tɛmbahʉ rá 'mʉi.

Ra 'ra'yo hmanda

7 Ma zi cu'ihʉ, nura hmanda dí op'a'ihʉ hinga 'nara 'ra'yo hmanda. Gue'ą 'nara ndą̃xjua hmanda nú'ą xcá pą̃dihʉ desde ra mʉdi gá camfrihʉ, gue gui mą́dihʉ 'na ngu ma'na.

8 Go guet'atho rá hmanda Ajuą dí yopa xi'ahʉ, pe nubyá gue'ą ngu 'nara 'ra'yo hmanda, ngue'ą rá hmą̃te ra Zidada Jesu himi fą̃di ma'mɛt'o, ne nixi ri hmą̃tehʉ himi fą̃di. Nubyá dí pą̃di gue guí mą́dihʉ 'na ngu ma'na ngu bi mą̃caguihʉ ra Zidada Jesu, ngue'ą nu'ą́ ya 'yo rí yot'a ri mfenihʉ ne ya hinguí 'bʉhʉ ja ra 'bɛxuui.

9 Nu'ą tó'o ena gue 'bʉi ja ra ñot'i pe ʉtsa rá cu, gue'ą 'bʉta ja ra 'bɛxuui.

10 Nu'ą tó'o mą̃di rá cu 'bʉi ja rá ñot'i Ajuą, ne ni 'nara t'øt'e hinda zʉ rá ts'ɛdi pa da 'ueque de rá 'ñu Ajuą.

11 Pe nu'ą tó'o ʉtsa rá cu, gue'ą 'bʉi ja ra 'bɛxuui. Nú'ą́ 'yo ja ra 'bɛxuui ne hingui

pa̱di habɨ 'yo ngue'a̱ ra 'bɛxuui xa pu'tua rá mfeni.

12 Nu'ahɨ ba̱tsihɨ, dí op'a'ihɨ pa ga ben'a'ihɨ gue Ajua̱ ya xa pun'ahɨ ri ts'oquihɨ. Xa pun'ahɨ ri ts'oquihɨ ngue'a̱ xcá camfrihɨ ra Zidada Jesucristo.

13 Nu'ahɨ dadahɨ, dí op'a'ihɨ nguetho xcá pa̱dihɨ nú'a̱ 'bɨi nza̱ntho. Nu'ahɨ ba̱tsa'ñøhøhɨ, dí op'a'ihɨ nguetho xcá nta̱tehɨ de ra ts'onda̱hi.

Nu'ahɨ ba̱tsihɨ, dí op'a'ihɨ nguetho xcá pa̱dihɨ ra Dada.

14 Nu'ahɨ dadahɨ, dí op'a'ihɨ nguetho ya xcá pa̱dihɨ nú'a̱ 'bɨi nza̱ntho. Nu'ahɨ ba̱tsa'ñøhøhɨ, dí op'a'ihɨ nguetho ja ri ts'ɛdihɨ ne guí pa̱dihɨ xá hño rá noya Ajua̱, ne xcá nta̱tehɨ de ra ts'onda̱hi.

15 Oxqui ma̱dihɨ ya t'øt'e nú'ɨ ja ja ra ximhai, nixi gui ne gui 'yøthɨ ngu nú'a̱ øt'a ya ts'oja̱'i. Ngue'a̱ nu'a̱ tó'o ri ma̱di nú'a̱ ja ja ra ximhai, nu'á̱ hingui ma̱di Ajua̱ ra Dada.

16 Oxqui ma̱dihɨ ya t'øt'e de ra ximhai, ngue'a̱ gatho nú'a̱ ja ja ra ximhai, ngu gatho ya ts'onc'at'i nú'a̱ benga ya ja̱'i ne nú'a̱ handi, ne ra nt'ets'i, gatho'ɨ go gue'ɨ yá hmanda ra ts'oximhai, hingo gue'a̱ rá hmanda Ajua̱.

17 Ra ximhai ma da uadi da thogui, nehe yá ts'onc'at'i ya meximhai. Pe nu'a̱ tó'o ø'tuabi rá paha Ajua̱ gue'a̱ ma da 'mɨi pa nza̱ntho.

Nú'a̱ maju̱ani ne nú'a̱ go ra nc'uamba

18 Ma zi ba̱tsi'ihɨ, ya xa zøhø ra ora de yá nga̱ts'i ya pa. Y ngu nú'a̱ xa si'ahɨ gue ma da 'ñehe 'na to'o ma da ncontraui ra Zidada Jesucristo, hangue nubyá dí hanthɨ gue ya 'bɨi ndunthi de gue'ɨ. Hangue por gue'a̱ dí pa̱hɨ gue ya xa zøhø ra ora de yá nga̱ts'i ya pa.

19 Nú'ɨ́ go gue'ɨ xa 'uegue de guecjɨ ngue'a̱ himbi gamfri xi maju̱ani ngu stá camfrihɨ. 'Bɨ nú'ɨ xqui gamfrihma̱ xi maju̱ani ngujɨ, nu'bɨ́ hinxa 'uehma̱'ɨ de guecjɨ. Nú'ɨ́ bi 'uegue, y por gue'a̱ stá pa̱hɨ gue maju̱ani hingyá gamfri ngu nújɨ dyá gamfrihɨ.

20 Pe nu'ahɨ xa t'a'ahɨ rá Ma̱ca Nda̱hi Ajua̱ ngu xa t'acje nehe, hangue guí pa̱hɨ gatho nú'a̱ maju̱ani.

21 Dí op'a'ihɨ, hingue dí ena gue hinguí pa̱dihɨ nú'a̱ maju̱ani. Xi maju̱ani guí pa̱dihɨ xá hño. Ne guí pa̱dihɨ gue ni 'nara nc'uamba hingui ma̱nga maju̱ani.

22 ¿To'o ra c'uamba? ¿Ha gue hingue nú'a̱ to'o ma̱ gue ma zi Hmuhɨ ra Jesu hingo ra Cristo nú'a̱ bá pɛhna Ajua̱? Nu'a̱ tó'o ri ncontraui ra zi Hmu Jesucristo go gue'a̱ ma̱ gue Ajua̱ hingo rá Dada ra zi Hmu Jesucristo, ne ma̱ gue nu'á̱ hingo rá T'ɨ Ajua̱.

23 Nu'a̱ tó'o ma̱ gue ma zi Hmuhɨ ra Jesu hingo rá T'ɨ Ajua̱, nu'á̱ nehe hingui camfri nú'a̱ bi ma̱nga ra zi Hmu Jesu de rá Dada. Ha nu'a̱ tó'o damaju̱ani gue ra zi Hmu Jesu go rá T'ɨ Ajua̱, nu'á̱ ha̱, go gue'a̱ xa ba̱tuabi rá Dada.

24 Hangue nu'ahɨ dá 'yoda ri mfenihɨ xá hño de nú'a̱ xcá pa̱dihɨ desde rá mɨdi. 'Bɨ da 'yoda ri mfenihɨ xá hño, nu'bɨ́ ma gui 'bɨhɨ xá hño co ra T'ɨ ne co ra Dada.

25 Y ma zi Hmuhɨ ra Jesucristo go gue'a̱ xa ña̱tcaguihɨ da 'racjɨ ra te pa nza̱ntho.

26 Dí op'a'ihɨ ngue'a̱ dí ne ga xi'ahɨ te øt'e nú'ɨ to'o ne da hya'a'ihɨ.

27 Pe nu'ahɨ xcá ha̱nihɨ ra Ma̱ca Nda̱hi nú'a̱ xa 'ra'ahɨ ra Zidada Jesucristo, ne nu'á̱ 'bɨi con gue'ahɨ, y hingue mahyoni ma'na to da 'ñu't'a'ihɨ nú'a̱ maju̱ani, ngue'a̱ nura Ma̱ca Nda̱hi go gue'a̱ u't'a'ihɨ. Go gue'a̱ ma̱nga maju̱ani, hingui ma̱nga ra nc'uamba. Hangue 'bɨhɨ xá hño co ma Zidadahɨ ngu nú'a̱ u't'a'ihɨ ra Ma̱ca Nda̱hi.

28 Hangue nubyá ma zi cu'ihɨ, 'bɨhɨ xá hño co ma Zidadahɨ pa nu stí 'ñehe xi da 'ñesca ma nsuhɨ dí gathohɨ ne hinga 'bɛ ma tsahɨ.

29 Dí pa̱hɨ gue nu'á̱ øt'e nú'a̱ xá hño, hangue nehe dí pa̱hɨ gue gatho nú'ɨ to'o yá mɛti'a̱ øt'e xá hño nehe.

3

Nújɨ dyá gamfrihɨ yá ba̱tsiguihɨ Ajua̱

1 Benihɨ gue Ajua̱ xa ma̱diguihɨ ndunthi, ne xa hñubgaguihɨ yá ba̱tsiguihɨ'a̱. Y maju̱ani go guecjɨ yá ba̱tsiguihɨ'a̱. Y nu'ɨ tó'o hinxa gamfri Ajua̱, hingui camfri'ɨ gue yá ba̱tsiguihɨ Ajua̱ ngue'a̱ nu'ɨ́ hinxa ba̱di Ajua̱ ma Dadahɨ.

2 Ma zi hma̱di cu'ihɨ, nubyá ya yá ba̱tsiguihɨ Ajua̱. Hønsɛ nu'a̱ hinxa sicaguihɨ, nú'a̱ tengu ma ga 'bɨhɨ 'mɛfa.

Pe nu'ą dí pądihɯ gue nu stí 'ñehe ma zi Hmuhɯ ra Jesucristo ma ga 'bɯhɯ ngu rá 'mɯi'ą, ngue'ą ma ga handuabihɯ rá 'mɯi.

3 Hangue nújɯ dí tø'mhɯ gue ma ga 'bɯhɯ ngu rá 'mɯi ma zi Hmuhɯ ra Jesucristo, ma ga øthɯ ra ts'ɛdi pa ga 'bɯhɯ xá nt'axi ngu ra zi Hmu Jesu 'bɯi xá nt'axi.

4 'Bɯ dí øthɯ ya ts'oqui, ya hindí ø'tuahɯ rá hmanda Ajuą, ngue'ą nu'ą tó'o øt'a ya ts'oqui, hingui ø'tua yá hmanda Ajuą.

5 Guí pądihɯ gue ma Zidadahɯ ra Jesu bá e bi nją'iua ja ra ximhai pa bi putca gatho ma ts'oquihɯ. Nu'ą́ hinte ma ts'oqui tu.

6 Nu'ą tó'o 'bɯi xá hño co ma Zidadahɯ ra Jesucristo, hingui øt'a ya ts'oqui. Ha nu'ą tó'o xi øt'a ya ts'oqui hinxa bądi to'o gue'ą ra Zidada Jesucristo nixi hinxa gamfri'ą.

7 Ma zi bątsi'ihɯ, oxqui hophɯ to'o da hya'ahɯ. Ngue'ą nu'ą tó'o øt'e xá hño go gue'ą xá nt'axi rá coraso ngu rá nt'axi ma zi Hmuhɯ ra Jesucristo.

8 Nu'ą tó'o xi øt'a ya ts'oqui, ya go rá mɛti ra ts'ondąhi. Ngue'ą ra ts'ondąhi go gue'ą bi fɯta ra ts'oqui desde maya'bɯ, ne ri siguitho øt'e. Hangue ringue'ą bá e rá T'ɯ Ajuą bi nją'iua pa bi huatua yá 'bɛfi ra ts'ondąhi.

9 Nu'ą tó'o xa yopa 'mɯi ma'ra'yo ya hingui øt'a ya ts'oqui ngue'ą nurá 'mɯi'ą ya ngu rá 'mɯi Ajuą, ne ya hingui tsa da sigui da 'yøt'a ya ts'oqui ngue'ą ya xa yopa 'mɯi de Ajuą.

10 Hangue njaua da za ga pądihɯ ndañ'ɯ yá bątsi Ajuą ne ndañ'ɯ yá bątsi ra ts'ondąhi, ngue'ą nu'ą tó'o xi hingui øt'e xá hño ne nixi hingui mądi yá cu, nú'ą́ hingo rá bątsi Ajuą.

Ga mą́dihɯ 'na ngu ma'na

11 Nguetho guehna rá hmanda Ajuą stá ødehɯ desde rá mɯdi nu ndá camfrihɯ, gue ga mą́dihɯ 'na ngu ma'na.

12 Hinga øthɯ ngu bi 'yøt'a ra Caí nú'ą mrá bątsi ra ts'ondąhi. Nu'ą́ bi hyo rá cu. ¿Y pa te bi hyo'ą? Ngue'ą nurá cu mi øt'a xá hño, ha nura Caí mi øt'a nú'ą xá nts'o.

13 Ma zi cu'ihɯ, oxqui 'yøhɯ 'bɯ ya meximhai da ɯtsa'ihɯ.

14 Nujɯ́ stá yopa 'bɯhɯ ne ya hindí njahɯ ngu ma'mɛt'o stí 'mɛdihɯ. Ne dí pądihɯ gue ya stá yopa 'bɯhɯ ngue'ą dí mądihɯ ma cuhɯ. Ngue'ą nu'ą tó'o hingui mą rá cu, nu'ą́ xa 'mɛditho.

15 Nu'ą tó'o ɯtsa rá cu, ja ra uɛnda bi hyo, ne dí pąhɯ gue 'nara hyote hinxa yopa 'mɯitho ne hingui pɛ'tsta ra te pa nząntho.

16 Ra Zidada Jesucristo bi 'ñutcahɯ nda'ą ra hmąte majuąni ngue'ą nu'ą́ bi du por guecjɯ. Nehe nujɯ́ dí 'ñepi ga tuhɯ po rá ngue ma cuhɯ.

17 Nu'ą tó'o tsɯpabi ne hingui faxa rá cu nú'ą 'bɛpabi, nu'ą́ otho rá hmąte ne nixi hingui mądi Ajuą.

18 Ma zi cu'ihɯ, hingui ho ga mą́dihɯ hønsɛ dega netho. Nujɯ́ mahyoni ga mą́dihɯ con gatho ma mfenihɯ ne ga mfaxhɯ.

Hinga ntsuhɯ ga jonihɯ ja Ajuą pa ga aphɯ te ga aphɯ

19 Ne 'bɯ majuąni ja ma hmątehɯ, njabɯ ga pąhɯ gue majuąni drí dɛnihɯ nú'ą majuąni, y ga pąhɯ nehe gue dí 'bɯhɯ xá hño ja rá thandi Ajuą.

20 Pe 'bɯ ga tu ma mɯihɯ gue hindí 'bɯhɯ xá hño ja rá thandi Ajuą, nu'bɯ́ Ajuą da hñubga ma mɯihɯ ngue'ą nu'ą́ pądi gatho, ne pątca ma mfenihɯ.

21 Ma zi hmądi cu'ihɯ, 'bɯ dí beñhɯ ja ma corasohɯ gue dí 'bɯhɯ xá hño ja rá thandi Ajuą, nu'bɯ́ hinga ma ga ntsuhɯ ga jonihɯ ja gue'ą ne ga aphɯ te ga aphɯ.

22 Ne nu'ąraza ma t'adi ga aphɯ'ą, nu'ą́ da 'racjɯ nguetho dí øthɯ nú'ą di manda'ą, ne dí øthɯ ya t'øt'e ngu di ho'ą.

23 Ne nu'ą́ bi manda ga camfribihɯ ra zi Hmu Jesucristo rá T'ɯ, ne ga mą́dihɯ 'na ngu ma'na ngu xqui manda nehe ma zi Hmuhɯ ra Jesucristo.

24 Y nu'ą tó'o ø'tuabi yá hmanda Ajuą, nu'ą́ 'bɯi xá hño co Ajuą, ne Ajuą 'bɯi con gue'ą. Ajuą bi 'racjɯ ra Mąca Ndąhi nú'ą utcaguihɯ gue Ajuą 'bɯi con guecjɯ.

4

Rá Mąca Ndąhi Ajuą ne ra ndąhi nú'ą rá ncontra ma zi Hmuhɯ ra Jesucristo

1 Ma zi hmądi cu'ihɯ, oxqui camfrihɯ gatho nú'ą da si'ahɯ. Pądihɯ xá hño ua go gue'ą xi majuąni xa mą Ajuą, pa go gue'ą gui camfrihɯ. Ngue'ą ndunthi ya hyate bądi 'yo ja ra ximhai, nu'ɯ́ 'yobɯ mą gue ñą

co rá ts'εdi ra Mąca Ndąhi, pe nuya noya mąñ'ʉ hingo mahyεgui ngu nú'ą mą Ajuą.
2 Ma ga xi'ahʉ hanja da za gui pądihʉ nú'ą to'o ñą co rá ts'εdi ra Mąca Ndąhi. Nuto mą gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo rá T'ʉ Ajuą bi 'ñe bi nją'i, nú'ɵ́ go gue'ʉ hąmpa rá ts'εdi ra Mąca Ndąhi.
3 Pe nu to'o mą gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo hingo rá T'ʉ Ajuą bi 'ñe bi nją'iua ja ra ximhai, nú'ɵ́ hingui hąmpa rá ts'εdi ra Mąca Ndąhi. Nú'ɵ́ hąmpa rá ts'εdi nú'ą to'o ma da 'ñehe da ncontraui ra zi Hmu Jesucristo. Ya xcá 'yødehʉ ma da 'ñehe ja ra ximhai nú'ą ra ncontra'ą, y ya 'yo rí mpεfi nú'ʉ to'o hąmpa rá ts'εdi'ą.
4 Ma zi cu'ihʉ, yá bątsiguihʉ Ajuą, ne ya stá ntątehʉ de ya hyate ją'i, ngue'ą Ajuą to'o 'bʉi con guecjʉ ma'na ja rá ts'εdi'ą que nurá ncontra'ą to'o di manda ya ts'o'mʉi ją'i ja ra ximhai.
5 Nuya hyate ją'i pεpabi nú'ą to'o di manda ya ts'o'mʉi ją'i ja ra ximhai, hangue mą de nú'ą ja ja ra ximhai, ne ya ts'o'mʉi ją'i de ra ximhai øde nú'ą te mąñ'ʉ.
6 Pe nujɵ́ yá bątsiguihʉ Ajuą, y gatho nú'ʉ to'o pądi'ą, nu'ɵ́ øtcaguihʉ nú'ą dí mąñhʉ. Ha nu'ʉ tó'o hingyá bątsi Ajuą, hingui ne da 'yøtcaguihʉ. Hangue ringue'ą tsa ga pąhʉ to'o mąnga nú'ą majuąni, ne to'o mąnga nú'ą hinga majuąni.

Ajuą xi ra mąte

7 Ma zi hmądi cu'ihʉ, ga mą́dihʉ 'na ngu ma'na, ngue'ą Ajuą ri mącaguihʉ. Nu'ą tó'o mądi rá miqu'eiui, go gue'ą ya rá bątsi Ajuą, ne nu'ą́ pądi xá hño Ajuą.
8 Nu'ą tó'o ʉtsa rá miqu'eiui, nu'ą́ hingui pądi Ajuą, ngue'ą rá 'mʉi Ajuą xi ra mąte nząntho.
9 Ajuą bi 'ñutcaguihʉ gue xi majuąni nu'ą́ mądiguihʉ ngue'ą bá pεhna rá 'ra T'ʉ ja ra ximhai pa da 'racjʉ ra 'ra'yo te.
10 Ma ga xi'ahʉ nda'ą ra hmąte majuąni: Nujʉ hinstí mądihʉ Ajuą, pe nu'ą́ xi mądiguihʉ, hangue bá pεncahʉ rá T'ʉ nú'ą bi unga rá te pa bi gutca ma ts'oquihʉ.
11 Ma zi hmądi cu'ihʉ, Ajuą xi bi mądiguihʉ asta habʉ bi za. Hangue nujɵ́ dí 'ñepcaguihʉ ga mą́dihʉ 'na ngu ma'na.
12 Ni 'nara ją'i hinhya'mʉ xa hyanda Ajuą. Pe 'bʉ ga mą́dihʉ 'na ngu ma'na, nu'bɵ́ hą, Ajuą 'bʉi con guecjʉ, y njabʉ ma'na ga pąhʉ tengu rá hmąte'ą.
13 Nujʉ dí pąhʉ gue dí 'bʉhʉ co Ajuą ne Ajuą 'bʉi con guecjʉ nguetho nu'ą́ xa 'racjʉ rá Mąca Ndąhi.
14 Nuje stá hanthe rá T'ʉ Ajuą bá pεhna Ajuą ra Dada pa da pøhø ya meximhai, ne dí damajuąnihe njabʉ.
15 'Bʉ 'na to'o da damajuąni gue ma zi Hmuhʉ ra Jesu go gue'ą rá T'ʉ Ajuą, Ajuą 'bʉi con gue'ą ne nu'ą́ 'bʉi co Ajuą.
16 Ya dí pąhʉ gue ri mącjʉ Ajuą, ne gue'ą dí camfrihʉ ngue'ą nu'ą́ 'bʉi con guecjʉ. Nurá 'mʉi Ajuą xi ra mąte nząntho, y nu'ą tó'o mądi rá miqu'eiui, go gue'ą 'bʉi co Ajuą ne Ajuą 'bʉi con gue'ą.
17 Dí mądihʉ Ajuą ne dí mądihʉ ma miqu'eihʉ, hangue hinga ntsuhʉ nú'ą ra pa'ą de ra nsʉca uεnda, ngue'ą numa 'mʉihʉua ja ra ximhai gue'ą ngu rá 'mʉi ma zi Hmuhʉ ra Jesu.
18 'Bʉ dí mądihʉ Ajuą con gatho ma mʉihʉ, hinga ntsuhʉ nú'ą da 'yøtcahʉ'ą. Ngue'ą nura ntsu go gue'ą rá 'ñoui ra castigo, y nu'ą tó'o tsu ra nsʉca uεnda, tsu ngue'ą hinxa mądi Ajuą.
19 Ajuą go rá mʉdi bi mądiguihʉ, hangue nujɵ́ go dí mądihʉbya'ą.
20 Nu'ą tó'o ena gue ri mądi Ajuą, pe nu'ą́ ʉtsa rá cu, nu'ą́ go 'nara c'uamba. Ngue'ą 'bʉ 'na ʉtsa rá cu nú'ą xa nhyandahmiui, nu'bɵ́ ¿hanja da za da mądi Ajuą nú'ą hinxa hyandi?
21 Nuna go guehna ra hmanda xa xicjʉ Ajuą ga øthʉ: Nu'ą tó'o mądi Ajuą, mahyoni nehe da mądi rá cu.

5

Stá ntątehʉ de ya ts'ot'øt'e de ra ximhai

1 Nu'ą tó'o camfri gue ma zi Hmuhʉ ra Jesu go gue'ą ra Cristo nú'ą bá pεhna Ajuą, nú'ą́ go gue'ą rá bątsi Ajuą. Y nu'ą tó'o ri mądi Ajuą ra Dada, go gue'ą da mądi nú'ʉ to'o yá bątsi Ajuą nehe.
2 'Bʉ majuąni dí mądihʉ Ajuą, ne 'bʉ dí ø'tuahʉ yá hmanda'ą, nu'bɵ́ dí pądihʉ gue dí mątuahʉ yá bątsi Ajuą.
3 Ngue'ą 'bʉ dí ø'tuahʉ yá hmanda Ajuą, nu'bɵ́ xi majuąni dí mądihʉ'ą, ne nuyá hmanda Ajuą hingui hei ga øt'ehʉ.

4 Ngue'ą nu'ą tó'o rá bątsi Ajuą xa dąpa gatho ya ts'ot'øt'e de ra ximhai. Nujú stá ntątehʉ de ya ts'ot'øt'e de ra ximhai ngue'ą dí camfrihʉ Ajuą.

5 ¿To'o xa dąpa ya ts'ot'øt'e de ra ximhai? Nu'ą tó'o camfri gue ma zi Hmuhʉ ra Jesu go gue'ą rá T'ʉ Ajuą, go gue'ą xa dąpa ya ts'ot'øt'e de ra ximhai.

Nú'ʉ to'o damajuąni de rá T'ʉ Ajuą

6 Ra Zidada Jesucristo bá eheua ja ra ximhai, bi nxistehe ne bi nąʼma rá ji bi du. Hingue hønsɛ bi nxistehe, pe nehe bi du'ą. Ha nura Mąca Ndąhi xicjʉ de gue'ą ne nu'ą́ mąnga majuąni.

7 Nuni mahets'i 'bʉi hñu nú'ʉ to'o 'nat'a mą gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go rá T'ʉ Ajuą. 'Na go ra Dada, ma'na go gue'ą nú'ą to'o xa thu'mbabi gue go gue'ą ra Noya, ha nu ma'na go rá Mąca Ndąhi Ajuą. Gatho'ʉ 'nat'a mą.

8 Nehe nuua ja ra ximhai rá Mąca Ndąhi Ajuą utcaguihʉ gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ą rá T'ʉ Ajuą. Y nu mi nxistehe'ą, Ajuą bi mą gue go rá T'ʉ'ą. Ne dí mąñhʉ gue go gue'ą rá T'ʉ Ajuą, ngue'ą bi nąʼma rá ji ne bi du po rá nguecjʉ. Gatho dí mąñhʉ mahyɛgui gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ą rá T'ʉ Ajuą.

9 'Bʉ ga camfrihʉ nú'ą damajuąni ya jąʼi, ma'na mathoni ndunthi ga camfrihʉ nú'ą mąnga Ajuą ra Dada, ngue'ą nu'ą́ go guesɛ'ą mą gue ma zi Hmuhʉ ra Jesu go gue'ą rá T'ʉ'ą.

10 Nuto camfribi rá T'ʉ Ajuą, nu'ą́ ya xa bądi ja rá coraso nú'ą majuąni. Pe nu'ą tó'o hingui camfri Ajuą, ja ra uɛnda ec'uamba'ą, ngue'ą hinxa gamfri nú'ą bi mąñ'ą de rá T'ʉ.

11 Ne nuna guehna nú'ą xa xicaguihʉ Ajuą, gue bi 'racjʉ 'nara 'ra'yo te nú'ą da nja pa nząntho. Dí pɛ'tshʉ nura 'ra'yo te'ą ngue'ą rá T'ʉ Ajuą 'bʉi ja ma corasohʉ.

12 Nu'ą tó'o 'bʉi co rá T'ʉ Ajuą, pɛ'tsa ra 'ra'yo te; pe nu'ą tó'o hingui 'bʉi co rá T'ʉ Ajuą, hingui pɛ'tsa ra 'ra'yo te.

Ya ngąxa noya dega ts'ofo

13 Dí op'a'ihʉ pa da za gui pądihʉ gue guí pɛ'tshʉ ra te pa nząntho nguetho guí camfrihʉ gue ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo go gue'ą rá T'ʉ Ajuą.

14 Y nújʉ dyá gamfrihʉ da za ga aphʉ Ajuą nú'ą ga ne ga aphʉ, y nu'bʉ gue'ą rá paha'ą, nu'bʉ́ da 'øde ma nt'adihʉ.

15 Y 'bʉ øde ma nt'adihʉ, nu'bʉ́ da 'racaguihʉ nú'ą dí aphʉ.

16 'Bʉ gui pąhʉ gue 'nara cu xa 'øt'a 'nara ts'oqui, ne 'bʉ nú'ą ra ts'oqui'ą hinda japi da 'mɛdi pa nząntho, da za gui 'yapabihʉ Ajuą por gue'ą, y Ajuą da japi da ñobri. Ja 'nara ts'oqui nú'ą japi da 'mɛdi pa nząntho nú'ą to'o øt'e'ą. Nú'ą́ hindí xi'ahʉ gue gui 'yaphʉ Ajuą por gue'ą.

17 Cada ra 'mi'qui 'nara jąʼi øt'e nú'ą hingo rá paha Ajuą, nu'ą́ øt'a 'nara ts'oqui. Pe hinga gatho ya ts'oqui japi da 'mɛdi pa nząntho nú'ą to'o øt'e.

18 Dí pądihʉ gue nu'ą tó'o rá bątsi Ajuą, hingui sigui øt'a ya ts'oqui, ngue'ą rá T'ʉ Ajuą su'ą pa hinte da za da 'yø'tuabi ra ts'ondąhi.

19 Ne dí pądihʉ gue nujʉ yá mɛtiguihʉ Ajuą, ha nuya ts'ojąʼi ja ra ximhai o ja rá 'yɛ ra ts'ondąhi.

20 Ne dí pądihʉ gue rá T'ʉ Ajuą xa 'ñeheua ja ra ximhai. Y nu'ą́ bi 'ñutcaguihʉ pa ga pądihʉ to'o gue'ą Ajuą majuąni. Dí 'bʉhʉ co Ajuą nú'ą majuąni ngue'ą dí 'bʉhʉ co ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo nurá T'ʉ'ą. Nú'ą́ gue'ą Ajuą majuąni ne 'racaguihʉ ra te pa nząntho.

21 Ma zi bątsi'ihʉ, oxqui ma gui camfrihʉ ni 'nara c'oi nú'ʉ t'embi gue go gue'ʉ Ajuą, nixi gui xøcambenihʉ'ʉ. Hønsɛ Ajuą bí 'bʉi mahets'i go gue'ą gui xøcambenihʉ. Njabʉ gue'ą.

RÁ ÑOHO RA XUUA
RÁ ÑOHO RA CARTA NÚ'Ą BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA

Nú'ą majuąni ne ra hmąte

1 Núga drá Xuua ya drá ndąxjua, dí op'a'i
co ri bątsi nú'i ma zi nju'i, xa huahn'ahн
Ajuą. Dí mądi'ihн ngue'ą nujы́ mahyεgui
dí tεñhн nú'ą majuąni. Ne hingue hønsεgui
dí mą'ahн, nehe gatho nú'н to'o xa bądi
nú'ą majuąni ri mądi'ihн, ngue'ą nu'ahы́
guí pądihн nú'ą majuąni.
2 Nu'ahы́ dí mądi'ihн ngue'ą gathoguihн
dí pądihн nú'ą majuąni ne hinhya'mн ma
ga pumfrihн'ą.
3 Ajuą ra Dada ne ma zi Hmuhн ra
Jesucristo rá T'н, ma da jąp'a'ihн ne da
mε'ts'ahн ra nthecate, ne da max'ahн pa
gui 'bнhн te rá 'ñentho ngue'ą guí camfrihн
nú'ą majuąni ne grí mądihн Ajuą.
4 Dá johya ndunthi nú'ą ra ora dá nthε'be
'ra de nuri bątsi nú'н 'yo xá hño ngu nú'ą bi
xicaguihн Ajuą ra Dada gue ga 'yohн.
5 Nubyá ma zi nju'i, xi dí ne ga xi'a'i gue
pε'tsi ga mądihн 'na ngu 'na. Dí op'a'ihн
nuna ra ndąxjua hmanda nú'ą stá ødehн
desde ra mнdi ndá camfrihн.
6 Ne ¿hanja da za ga mądihн 'na ngu 'na?
Ga øthн gatho nú'ą xicjн Ajuą ga øthн, nu'bы́
njabн da za ga mądihн 'na ngu 'na. Ne go
gue'ą bi sicjн desde ra mнdi ndá camfrihн
gue nząntho ga mądihн 'na ngu 'na.

Ya hyate

7 Guehna dí xi'ahн ngue'ą ndunthi ya
hyate 'yo'н habнraza ja ra ximhai. Nu'ы́ mą
gue himbi nją'i ra Zidada Jesucristo nú'ą rá
'mεhni Ajuą. Pe nu'н tó'o mą njabн gue'н ya
hyate ne yá ncontra ra Zidada Jesu.
8 Nsusεhн pa hinto da hya'a'ihн, pa hin-
gui 'bεthн nú'ą ra 'bεfi xcá 'yøthн, pa njabн
gui hąñhн ra thąhą nú'ą ne da 'ra'ahн Ajuą.
9 Nu'ą tó'o hingui øte nú'ą mąnga Ajuą,
nu'ą́ hingui camfri nú'ą bi 'ñudi ma zi
Hmuhн ra Jesucristo, ne nu'ą́ hingui pądi
Ajuą. Pe nu'ą tó'o camfri nú'ą bi 'ñudi ma
zi Hmuhн ra Jesucristo, nu'ą́ pądi ra Dada
ne ra T'н.
10 Nu'bн 'nara ją'i da zøñ'a'ihн ne da
xi'ahн 'nara nt'udi nú'ą hinxa 'ñudi ma zi
Hmuhн ra Jesucristo, oxqui ma gui umfн
ntsaya ja ri nguhн, nixi gui zεnguahн y nixi
gui 'ñemfн: “Ajuą da max'a'i.”
11 'Bн 'na to'o da zεngua 'na de nuya ją'i'н
o da 'ñembi: “Ajuą da max'a'i”, go gue'ą di
mfaxui yá ts'o'bεfi nuya ją'i'н.

Ya ngąxa noya

12 Dí pε'tshmą ndunthi te ga xi'ahн,
pe hønsε dí xi'ahн nuya ya noya dí
op'a'ihн, ngue'ą dí beni ga tsøñ'a'ihн ne
ga hñandahmihн pa ga ñąhн, pa njabн xi ga
johyahн.
13 Pεñ'a'ihн ya nzεngua yá bątsi ri cu nú'ą
to'o xa huahna Ajuą nehe. Njabн gue'ą.

RÁ HÑU RA XUUA
RÁ HÑU RA CARTA NÚ'Ą BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA

Mi hmą xá hño de ra Gayo

1 Núga drá Xuua ya drá ndąxjua, dí op'a'i
ma zi hmądi cu Gayo nú'i dí mą'i ngue'ą
mahyɛgui dí camfrihʉ nú'ą majuąni.
2 Ma zi cu'i, dí apa Ajuą da bøni xá hño
gatho nú'ą guí øt'e. Ngu ri coraso 'bʉi xá
hño co Ajuą, njabʉ nehe dí ne gui 'bʉi xá
hño ja ri te.
3 Dá johya ndunthi nu mi zøhøua 'raya cu
ne bi xicagui'ʉ gue xi guí 'yo xá hño ne guí
øt'e nú'ą majuąni ngu nú'ą ri manda Ajuą.
4 Nú'ʉ to'o xa gamfri nú'ą dá uti, nú'ʉ́ dí
øt'a ra uɛnda gue ma bątsi, ne xi dí johya
ndunthi nura ora dí øde gue ri sigui øt'e
nú'ą majuąni ngu ri manda Ajuą.
5 Ma zi cu'i, nu'í guí øt'e 'nara hoga 'bɛfi
ngue'ą guí umba ra mfats'i ya cu masque
hinguí pądi'ʉ.
6 Nura ora ndí munts'iheua ja ra niją,
nuya cu bi zøhøua bi metcahe de nú'ą ra
hmąte xcá umbabi'ʉ. Xá hño gui sigui gui
fats'i'ʉ ne gui umbi'ʉ nú'ą mathoni pa da
'ño da mąmba rá noya Ajuą, ngue'ą nu'ʉ́
pɛpabi Ajuą.
7 Nu'ʉ́ xa zogui yá ngu ne 'yo zofo ya ją'i
de ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo, ne hinxa
hñąni'ʉ ni 'nara mfats'i de nú'ʉ hingyá cu.
8 Por gue'ą nujʉ mathoni ga faxhʉ'ʉ. Ga
mfaxhʉ 'na ngu ma'na pa da ntʉnga rá
noya Ajuą.

Rá nts'o'mʉi ra Diótrefe

9 Dá pɛñ'a'ihʉbʉ 'nara carta ja ri
hmunts'ihʉ, pe nura cu Diótrefe nú'ą to'o
di 'ñets'isɛ pa da ndą de ya cu ja ri nijąhʉ,
hingui ne da 'yøt'e nú'ą dí mąñhe.
10 Hangue nu xcrá mabʉ ga tsøñ'a'ihʉ,
ma ga xi'a'ihʉ ja ri hmunts'ihʉ te øt'a ra
cu Diótrefe. Nu'ą́ nønje ne mą nú'ą hinga
majuąni pa hinda 'yøtcaguihe ya cu. Nú'ą́
ne gue go da t'øte'ą. Ne hinga hønsɛ'ą
øt'e, nehe hingui umba ntsaya nú'ʉ ya cu
tsøñ'a'ihʉ, ne hącuabi ya cu gue hinda
umba ntsaya nehe'ʉ. Nu'ą tó'o ri unga
ntsaya, ra cu Diótrefe ɛni de ra niją.
11 Ma zi hmądi cu'i, oxqui ma gui øt'e ngu
øt'a ya ts'o'mʉi gá ją'i. Ma'na xá hño tɛmba
yá 'mʉi nú'ʉ to'o øt'e xá hño. Nu'ą tó'o øt'e
xá hño, gue'ą rá bątsi Ajuą, ha nu'ą tó'o
hingui øt'e xá hño, hinxa bądi Ajuą.

Hmą mi øt'e xá hño ra Demetrio

12 Numa cuhʉ ra Demetrio, gatho ya cu
ñą xá hño de gue'ą, ngue'ą nu'ą́ øt'e nú'ą
majuąni. Necje nehe, dí mąñhe gue nu'ą́
øt'e xá hño. Ne guí pądi gue nú'ą dí mąñhe
gue'ą majuąni.

Ya ngąxa noya

13 Ja ndunthi te ga xi'i, pe hindí ofoua
gatho.
14 Ngue'ą dí beni ga mabʉ 'bestho pa ga
hñandahmihʉ ne ga ñąhʉ.
15 Ma zi cu Gayo, Ajuą da max'a'i.
Gatho ma mpądihʉ nú'ʉ 'bʉcua pɛñ'a'i ra
nzɛngua. 'Yøtca ra mąte gui fat'ajuą cada
'nama mpądihʉ nú'ʉ bí 'bʉi de guepʉ.
Njabʉ gue'ą.

RA JUDA
RA CARTA NÚ'Ą BI 'YOFO RA APOSTOL NSAN JUDA

Ra apostol Juda opabi yá nthahni Ajuą

1 Núga drá Juda rá cugui ra Cobo ne rá 'bɛgogui ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo. Dí op'a'ihʉ gatho nú'ahʉ xa huahn'ahʉ Ajuą. Ajuą ma Dadahʉ xi ri mądi'ihʉ, ne ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo su'a'ihʉ.

2 Ajuą da mɛ'ts'ahʉ ndunthi ra nthecate ne ra hmąte, ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho.

Nú'ʉ to'o udi ya nc'uamba
(2 Pedro 2:1-17)

3 Ma zi hmądi cu'ihʉ, ndí beni ga op'a'ihʉ hmąhą de nú'ą stá camfrihʉ pa ga mpøhøhʉ. Pe nubyá dí beni mathoni ga op'a'ihʉ pa ga xi'ahʉ gue oxqui hophʉ to'o da 'uec'a'ihʉ de nú'ą xcá camfrihʉ. Gui njahʉ ngu 'nara hoga soldado, xi gui ñąnihʉ nú'ą xcá camfrihʉ, nguetho Ajuą ya xa 'yɛntc'a ja ma 'yɛhʉ nuna ra jamfri dí pɛ'tshʉ nújʉ yá mɛtiguihʉ'ą.

4 'Raya ts'oją'i ya xa yʉt'a mant'ągui habʉ 'bʉi ya cu. Nu'ʉ́ øt'a ya ts'o'bɛfi ne eñ'ʉ: "Ajuą xi ja rá nthecate hangue hinte da 'øtcahʉ de nú'ą dí øthʉ." Njabʉ mąñ'ʉ, pe hingo majuąni. De maya'bʉ bi t'ofo gue mi ma da 'mʉi ya ts'oją'i ngu'ʉ, ne Ajuą xa 'yɛ'mbi pa da castiga'ʉ. Nú'ʉ ya ts'oją'i'ʉ gue'ʉ cønga Ajuą ma Hmuhʉ ne ma Zidadahʉ ra Jesucristo.

5 Dí ne ga ben'a'ihʉ de nú'ą ya guí pądihʉ, gue Ajuą bi ñąnga ya me Israel pa bi bøni'ʉ de Egipto, pe 'mɛfa nu'ʉ himbi ne bi gamfri'ą, bi huati'ʉ.

6 Nehe dí ne ga ben'a'ihʉ de nú'ʉ ya ɛnxɛ mbi 'bʉ mahets'i ne bi nts'o'yøde ngue'ą nu'ʉ́ mi ne ma'na ra ts'ɛdi xa t'umbi pa da ndą, ne bi zogui'ʉ yá mąca 'mʉi habʉ mi 'bʉi'ʉ. Hangue Ajuą bi mɛhni'ʉ pa ja ra 'bɛxuui habʉ thąt'i co ya tøcbøją asta ra pa'ą Ajuą da hñą'mba nguɛnda ne da castiga'ʉ.

7 Nehe dí ne ga ben'a'ihʉ nú'ą te bi tho ya me Sodoma ne ya me Gomorra, ne ma'ra ya hnini guetbʉ de gue'ʉ. Nuya ją'i mengu de guehni bi nts'o'yøde nehe ngu ya ts'o'ɛnxɛ. Nuya ją'i'ʉ toraza mi hñuxui'ʉ, y nuya 'ñøhø mri hñuxui yá mi'ñøhøui, ha nuya 'bɛhñą mri hñuxui yá mi'bɛhñąui. Hangue Ajuą bi mɛmpabi'ʉ ra tsibi pa bi ząt'i'ʉ. Guehna 'nara nt'udi pa gatho nujʉ, hinga nts'o'yødehʉ pa hindra castigaguihʉ ja ra tsibi nú'ą zø pa nząntho.

8 Nuya ts'oją'i to'o xa yʉt'a ja ya hmunts'i, gue'ʉ ri nhyɛcuaui ngu nú'ʉ ya ts'o'ɛnxɛ ne nú'ʉ ma'ra ya ts'oją'i. Hingui tsąma yá mfeni, 'ñena 'ui'thą, ne ri ts'onga yá ndo'yo co ya ts'ot'øt'e øt'e. Hingui ne'ʉ to da manda, ne ñąma'ñʉ de yá ɛnxɛ Ajuą nú'ʉ to'o hą ra ts'ɛdi.

9 Pe nurá dąnga ɛnxɛ Ajuą nú'ą rá thuhu ra Migue himbi 'øt'e ngu øt'e'ʉ. Nu mi ntsanoyaui ra ts'ondąhi pa himbi hopi bi hñą'tsua rá ndo'yo ndu ra Moise, himbi ne bi zʉi de nú'ą xqui 'øt'e'ą, nu'ą bi 'øt'e, bi zofo co ya noya xá hño, neønsɛ bi 'ñembabi: "Ra Zidada go gue'ą da hñąn'a nguɛnda."

10 Pe nuya ts'oją'i'ʉ øtbuhlatho de nú'ą hingui pądi'ʉ. Hinte yá fądi nja ngu ya mbo'oni. Nu'ʉ́ øt'e nu'ąraza go da ne'ʉ, hangue njabʉ ma'na rí nts'ocsɛ'ʉ.

11 ¡Tengu ya ts'othogui ma da thogui'ʉ! Nú'ʉ́ gue'ʉ ya ts'o'yøde ngu ra Caí nú'ą to'o himbi ne bi 'øt'a nú'ą bi mą Ajuą. Nehe nu'ʉ́ nja ngu ra Balaam nú'ą to'o mi øt'a nú'ą xá nts'o pa da dą ra boją. Nehe nu'ʉ́ nja ngu ra Coré nú'ą to'o bi nø'tuabi ra Moise. Hangue nú'ą́ ne gatho nú'ʉ to'o mri dɛni'ą, bi dut'a ra hai, bi du'ʉ.

12 Nuya ts'oją'i'ʉ pa ja ri ngohʉ, ne ri ñuni con gue'ahʉ, ne xi ya ts'o'yo'ʉ, ne ri japi da ts'oca ri ngohʉ. Nu'ʉ́ nja ngu ya guui 'ñena ma da 'uąi, pe di duda ra ndąhi, njabʉtho nuya ts'oją'i di hyatc'ua di hyat'ni. Nú'ʉ́ nja ngu ya 'bai gá fruta thø'mi da unga ra fruta pe otho. Njabʉtho'ʉ. Nu'ʉ́ nja ngu ya 'bai gá fruta xa du, xra c'ʉtsi con gatho yá 'yʉ. Nu'ʉ́ mą gue ma da 'øt'a ndunthi, pe hinte øt'e.

13 Nú'ʉ́ gue'ʉ nja ngu ra ndehe 'yonga ra ndąhi asta rá fʉgui tsøni ja ra ñanthe ne ja bí tsohni yá paxi. Njabʉ ri hnequi yá ts'o'bɛfi'ʉ. Nehe nu'ʉ́ nja ngu ya tsø xa ponga yá 'ñu ne xa 'mɛdi'ʉ ja ra 'bɛxuui.

Njabʉ nehe nuya ts'ojạ'i'ʉ ma da 'mɛdi pa nzạntho.
14 Nura Enoc go gue'ạ rá 'bɛto de yá 'bɛto ra Adá asta rá cʉt'a, maya'bʉ bi mạ de nuya ts'ojạ'i, ne bi 'ñena: "'Yøhʉ gue ma da 'ñepʉ ra Zidada co ya 'motho gá ɛnxɛ.
15 Ma da 'ñehe pa da hñạ'mba nguɛnda gatho ya meximhai, ne pa da castiga ya ts'ojạ'i de ya ts'ot'øt'e xa 'yøt'e'ʉ, ne ma da castiga nú'ʉ ya nønte xa nønga Ajuạ."
16 Nuya jạ'i'ʉ te yá zɛya, y hinte ri ho'ʉ. Nú'ʉ́ øt'e nu'ạraza ra ts'oqui go da ne'ʉ, te yá 'ñets'i, y xi ho'ta ya jạ'i pa ne te da t'umbi'ʉ.

Ra ts'ofo pa ya gamfri pa da jamasu te øt'e'ʉ

17 Pe nu'ahʉ́ ma hmạdi cu'ihʉ, beñhʉ nú'ạ bi mạnga ma'mɛt'o nuya apostol nuyá 'mɛhni ma Zidadahʉ ra Jesucristo.
18 Nu'ʉ́ bi xi'ahʉ gue ma da 'mʉi nú'ʉ to'o da 'ñøtbuhlatho de Ajuạ nu de yá ngạts'i ya pa. Nú'ʉ́ hønsɛ ri ho da 'yøt'a yá ts'onc'at'i.
19 Ne 'ueca ya cu, ne hingui øt'e'ʉ ngu nú'ạ ri manda Ajuạ, hønsɛ øt'e nú'ạ go da ne'ʉ. Nu'ʉ́ hingui 'bʉhui ra Mạca Ndạhi.
20 Pe nu'ahʉ ma hmạdi cu'ihʉ, dá nja ri ts'ɛdihʉ de nú'ạ ra mạca jamfri xcá hạnihʉ xá nsunda, ne 'yapabihʉ Ajuạ ngu nú'ạ da 'ñu't'a'ihʉ ra Mạca Ndạhi.
21 Nsusɛhʉ pa gui 'bʉhʉ xá hño ja rá hmạte Ajuạ. Hñu'mba mʉihʉ. Tø'mhʉ nú'ạ ra te ma da t'a'ahʉ pa nzạntho ngue'ạ ma Zidadahʉ ra Jesucristo bi yo rá mʉi con gue'ahʉ.
22 Zohʉ nú'ʉ to'o ri dʉhʉ. 'Ñutuahʉ pa ma'na da bạdi'ʉ nú'ạ majuạni ne da gamfri'ʉ xá hño.
23 Nehe zohʉ nú'ʉ ma'ra øt'a ya ts'oqui pa ya hinda sigui da 'yøt'e, ja ra uɛnda 'na guí hanthʉ xa zo ja ra tsibi ne gui dạma jʉcjʉ. Huequihʉ nú'ʉ to'o xi 'bʉi ja yá ts'oqui, ne zohʉ'ʉ. Pe jamasuhʉ pa hinda ja'ahʉ gui 'yøthʉ ya ts'oqui nehe. Ʉtsabihʉ yá nts'o'mʉi'ʉ, 'yøthʉ ra uɛnda ngu 'nara ts'odutu ni pa to da dat'i.

Ya ngạxa noya dega jạhñạ

24 Ajuạ ja rá ts'ɛdi, nu'ạ́ da su'a'ihʉ pa hingui 'uegueh ʉ de nú'ạ xcá camfrihʉ. Ma da 'bap'a'ihʉ ja rá thandi'ạ habʉ da za gui hyanduahʉ rá nsunda'ạ ngue'ạ ya hinte ma ts'oqui gri tuhʉ, ne xi ma gui johyahʉ ndunthi.
25 Nubya ne pa nzạntho ga nsundahʉ Ajuạ nú'ạ to'o bi pøhøguihʉ ngue'ạ bá pɛhna ma Zidadahʉ ra Jesucristo pa bi du po rá nguecjʉ. Ajuạ xi ra dạngui'ạ, ne xi ja rá ts'ɛdi ne hạ ra ts'ʉtbi, ne ri manda'ạ desde rá mʉdi, asta nubya, ne pa nzạntho. Njabʉ gue'ạ.

RA APOCALIPSI
RA LIBRO NÚ'Ą BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA DE NÚ'Ą TE BÁ HANDI NE BÁ ØDE NUNI MAHETS'I

Ra Zidada Jesucristo bi 'ñutua ra apostol Xuua gatho nú'ą te ma da nja

1 Nuna ra noyaną bi mą Ajuą ra Dada, bi xipabi ma zi Hmuhʉ ra Jesucristo pa njabʉ nehe'ą bi 'ñutcaguihʉ nújʉ dí pɛpabihʉ'ą. Nú'ą́ bi 'ñutcaguihʉ nú'ʉ ya t'øt'e ma da nja 'bestho. Hangue bá pɛhna rá ɛnxɛ pa bi 'ñutcagui núga drá Xuua dí pɛpabi'ą.

2 Nuga dí damajuąni de rá noya Ajuą ne de nú'ą xa xicagui ra Zidada Jesucristo, ne de gatho nú'ą stá handi.

3 Njąpi nú'ʉ to'o da hñe'ti ne nú'ʉ to'o da 'øde nuya ya noya de nú'ą ma da nja, ne da 'øt'a nuya ya t'øt'e xa t'ofo, ngue'ą ya ma da nja gatho.

Ra apostol Xuua opabi ya gamfri nú'ʉ ri munts'a gatho nú'ʉ yoto ya niją

4 Núga drá Xuua dí op'a'ihʉ nú'ahʉ gyá gamfrihʉ grí muntshʉ gatho nú'ʉ yoto ya niją nuni Asia. Ajuą nú'ą 'bʉi, ne nząntho xa 'mʉi, ne ma da 'mʉi pa nząntho, da jąp'a'ihʉ ne da max'ahʉ pa gui 'bʉhʉ te rá 'ñentho. Nehe da jąp'a'ihʉ nú'ʉ yoto ya ndąhi 'bʉi ja rá thandi Ajuą habʉ bí hudi'ą.

5 Nehe da jąp'a'ihʉ ra Zidada Jesucristo nú'ą to'o nząntho mąnga nú'ą majuąni. Nú'ą́ go gue'ą xi rá mʉdi bi yopa nte de gatho nú'ʉ xa du, y nú'ą́ di manda gatho nú'ʉ ya ndą de ja ra ximhai. Nú'ą́ mącaguihʉ y co rá ji'ą xa xʉgaguihʉ ma ts'oquihʉ.

6 Ne xa hñuxcaguihʉ'ą ngu dyá ndąhʉ ne ngu dyá macjąhʉ pa ga pɛpabihʉ Ajuą rá Dada. ¡Drá nsunda'ą ngue'ą ja rá ts'ɛdi pa nząntho! Njabʉ gue'ą.

7 ¡Pąhʉ gue nu'ą́ ma da 'ñehe ja ya guui, y gatho ya ją'i ma da hyandi'ą! Nehe di 'bʉhni nú'ʉ to'o bi sʉni'ą pa bi du, hangue nehe'ʉ ma da hyandi'ą. Gatho ya ją'i de gatho rá ngʉni ra ximhai ma da nzoni co ra dumʉi nu stí hyandi da zøhø'ą. Ma da njabʉ, njabʉ gue'ą.

8 "Nuga go gueque rá mʉdigui ne asta rá gąts'i, ngu ya letra fʉdi desde ra A asta ra Zeta", njabʉ ena Ajuą nú'ą 'bʉi, ne nząntho xa 'mʉi, ne ma da 'mʉi pa nząntho. Go gue'ą pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi.

Ra apostol Xuua bi hyanda ra Zidada Jesucristo xá nsunda

9 Núga drá Xuua ri cuguihʉ, ne mahyɛgui drí sufrihʉ ya ts'othogui. Pe da za ga tsɛthʉ ngue'ą mahyɛgui ma mfenihʉ co ra Zidada Jesucristo nú'ą to'o faxcaguihʉ pa da za ga 'bʉhʉ con gue'ą habʉ di ndą'ą. Nuga ndí 'bʉi ja 'nara zi hai rá thuhu Patmo, nura hai'ą o madetho de ra ndehe. Ja guehni bá ts'ogagui, ja ra uɛnda ndí jot'a fadi, ngue'ą ndí mąmbabi rá noya Ajuą ne ndí damajuąni de ra Zidada Jesucristo.

10 'Nará pa ra Zidada, dá handa 'nara thedi bi 'ñutca ra Mąca Ndąhi, ne dá øde 'nara noya de møte ma xʉtha ngu rá nzʉni 'nara trompeta,

11 ne mi ena:

—Nuga go gueque rá mʉdigui ne asta rá gąts'i, ngu ya letra fʉdi desde ra A asta ra Zeta. 'Yofo ja 'nara hɛ'mi gatho nú'ą guí handi, nepʉ gui pɛhni pa Asia nuni habʉ bí ja nú'ʉ yoto ya niją, nu'ą rá mʉdi rá thuhu ra Efeso, nepʉ Esmirna, nepʉ Pergamo, nepʉ Tiatira, nepʉ Sardi, nepʉ Filadelfia, nepʉ Laodicea.

12 'Mɛfa dá mpʉnts'i pa dá handi to'o nú'ą mi zocagui. Y nu ndá mpʉnts'i, dá handa yoto ya mfoxyo dega oro mi jani.

13 Y madetho de nú'ʉ yoto ya mfoxyo dá handa 'nara 'ñøhø mi 'bahni ngu nú'ą bi 'ñe bi nją'i. Mi he 'nara he xmá ma, y asta mi tsønga ja yá ua, ne mi ngʉt'a 'nara ngʉt'i dega oro, y asta mi tsønga ja rá tiñą.

14 Ha nuyá stą xi xmá nt'axi ngu ra t'axa xi'yo o ngu ra tsɛ. Nuyá da mi zø 'ñena ra tsibi.

15 Nuyá ua asta mri huɛxqui ngu 'nara hoga c'ast'a bøją rá thuhu ra bronse xa t'ɛnt'a ja ra tsibi ne xá coni. Nurá noya mri nt'øde nts'ɛdi 'ñena ri nhyahni ra nzøthe.

16 Ne mri hñą ja rá 'yɛ ra 'ñɛi yoto ya tsø, y de ja rá ne mi pønga 'nara mahuai dega yo

filo. Nurá hmi mi yot'i co rá nsunda sɛhɛ'ą̱ 'ñena mi zø ra hyadi con gatho rá ts'ɛdi.

17 Nu ndá handi'ą̱, 'bestho ra ora'ą̱ dá tagui ja yá ua, ne dá høduˌ y nu'ą́ bi dʉngagui co rá 'yɛ ra 'ñɛi ne bi 'ñengagui:

—Oguí tsu, nuga go gueque rá mʉdigui ne asta rá gą̱ts'i.

18 Nuga dí te. Dá tuhmą̱, pe nubyá stá yopa nte pa nzą̱ntho. Ne go drí manda nú'ʉ xa du ne dí hą̱ ya nsoqui de habʉ jot'i'ʉ.

19 'Yofo gatho nú'ą̱ xcá hyandi, ne nú'ʉ jabya, ne nú'ʉ ma da nja 'mɛfa de guehya.

20 Nú'ʉ yoto ya tsø xcá hyandi ndí hą̱ ja ma 'ñɛi, ne nú'ʉ yoto ya mfoxyo dega oro xcá hyandi, ma ga xi'i te rí bøni'ʉ: nú'ʉ yoto ya tsø gue'ʉ yoto ya ɛnxɛ de nú'ʉ yoto ya niją̱, ha nú'ʉ yoto ya mfoxyo xcá hyandi go gue'ʉ nú'ʉ yoto ya niją̱.

2

Ya noya pa nú'ʉ yoto ya niją̱, y rá mʉdi Efeso

1 'Yopabi njaua nú'ą̱ ra ɛnxɛ de ra niją̱ nuni Efeso, ne 'ñembabi: "Nú'ą̱ to'o hą̱ ja rá 'yɛ ra 'ñɛi nú'ʉ yoto ya tsø, go gue'ą̱ nú'ą̱ to'o 'bʉ madetho de nú'ʉ yoto ya mfoxyo dega oro, nu'ą́ bi mą̱nga njaua:

2 Nuga dí pą̱di de gatho nú'ą̱ guí øthʉ, xcá mpɛfihʉ ndunthi, ne xi xcá tsɛthʉ gatho ya ts'othogui, ne hinxcá ntsixhʉ ya ts'o'mʉi gá ją̱'i, ne nú'ʉ to'o ena gue go gue'ʉ yá 'mɛhni Ajuą̱ pe hinga majuą̱ni, xcá unga nguɛnda nú'ą̱ te øt'e'ʉ gue hinga majuą̱ni yá 'mɛhni Ajuą̱, ngue'ą̱ gue'ʉ 'raya c'uamba ją̱'i.

3 Xcá sufrihʉ ne xcá tsɛthʉ ne xcá mpɛfihʉ ndunthi po rá ngueque ne hinxa zabi'ihʉ.

4 Pe stá unga nguɛnda gue hingrí mą̱caguihʉ ngu gá mą̱caguihʉ rá mʉdi.

5 Hangue beñhʉ hangu rá ndunthi gá mą̱caguihʉ rá mʉdi. Nubyá ñobrihʉ, ne pɛfihʉ ya hoga 'bɛfi ngu rá mʉdi. Nu'bʉ hingui ne gui ñobrihʉ, 'bestho ma ga mabʉ ne ga hą̱c'ahʉ ri mfoxyohʉ de habʉ ja'ą̱, nú'ą́ gue'ą̱ ga hą̱c'ahʉ nú'ą̱ ra 'bɛfi stá 'ra'ahʉ.

6 Xá hño gue xcá ʉtsahʉ yá ts'o'bɛfi ya nicolaita ngue'ą̱ nequi drí ʉtsa'ʉ nehe.

7 Nu'ą̱ tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'ą̱ mą̱nga ra Mą̱ca Ndą̱hi pa zofo ya niją̱. Y nu'ą̱ tó'o da ntą̱te de nú'ą̱ hingui ho, ga umba nsɛqui da zipabi rá fruta nú'ą̱ ra 'bai gá za bí 'bai nuni mahets'i habʉ bí 'bʉ Ajuą̱. Nura 'bai gá za'ą̱ ri umba ra te pa nzą̱ntho nú'ą̱ to da zipa rá fruta."

Ya noya pa nú'ą̱ ra niją̱ rá thuhu Esmirna

8 Nehe 'yopabi nú'ą̱ ra ɛnxɛ de ra niją̱ Esmirna, y xipabi njaua: "Nú'ą̱ to'o gue'ą̱ rá mʉdi ne asta rá gą̱ts'i, nú'ą̱ to'o bi du pe bi yopa nte, go gue'ą̱ bi xicagui gue ga xi'ahʉ njaua:

9 Nuga dí pą̱di ri 'bɛfihʉ ne hanja xa t'ʉtsa'ihʉ. Gyá hyoyahʉ dega boją̱, pe gyá ricohʉ co Ajuą̱. Nú'ʉ ya ją̱'i ri 'ñet'a xodyo, dí pą̱di gue nu'ʉ́ xa ñą̱ma'ñʉ de gue'ahʉ, ngue'ą̱ gue'ʉ 'raya ją̱'i de ra Satá.

10 Oguí tsuhʉ de nú'ą̱ te ma gui thoguihʉ. Pą̱hʉ gue ra ts'ondą̱hi ma da got'ahʉ fadi 'ra de gue'ahʉ pa ja da hnecni ua xi ja ri jamfrihʉ. 'Rɛt'a ma pa ma gui thoguihʉ nú'ʉ ya ts'othogui'ʉ. Pe dá zɛdi ri jamfrihʉ asta ri duhʉ, y nuga ma ga 'ra'ahʉ ra te pa nzą̱ntho ngu 'nara corona dega thą̱hą̱.

11 Nu'ą̱ tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'ą̱ mą̱nga ra Mą̱ca Ndą̱hi pa zofo ya niją̱. Y nu'ą̱ tó'o da ntą̱te de nú'ą̱ hingui ho, hinda ma ja ra nidu habʉ bí ja rá ñoho ra du."

Ya noya pa nú'ą̱ ra niją̱ rá thuhu Pergamo

12 Nehe 'yopabi nú'ą̱ ra ɛnxɛ de ra niją̱ nuni Pergamo, 'yopabi njaua: "Nú'ą̱ to'o hą̱ ra mahuai dega yo filo, nú'ą́ gue'ą̱ xi'ahʉ njaua:

13 Nuga dí pą̱di ri 'bɛfihʉ ne dí pą̱di habʉ guí 'bʉhʉ. Guí 'bʉhʉ habʉ ri manda ra Satá, pe masque ja guí 'bʉhʉni, nu'ahʉ́ xcá camfriguihʉ xi xá hño, ne hinxcá c

̱ngaguihʉ, nixi nu mi tho ra Antipa nú'ą̱ bi damajuą̱ni xá hño de gueque. Nu'ą́ bi tho nuni habʉ guí 'bʉhʉ, habʉ ri manda ra Satá.

14 Pe nuga dí pą̱di gue 'bʉi 'ra de gue'ahʉ to'o camfri nú'ą̱ te mi udi ra Balaam, y nuga hindrí ho njabʉ. Ra Balaam bi 'ñutua ra Balac hanja bi za bi japa ya me Israel da 'yøt'a ya ts'oqui. Bi 'ñutuabi'ʉ da zi nú'ʉ ya ngø t'umbi dega hñą̱'ti nuya c'oi, nehe bi 'ñutuabi da hñuxui nu'ą̱raza ra 'bɛhñą̱.

15 Ne 'bʉi 'ra de gue'ahʉ nú'ʉ to'o camfribi yá nt'utuate ya nicolaita, nú'ʉ ya nt'utuate'ʉ gue'ʉ drí ʉtsa nehe.

16 Hangue ñobrihʉ ne 'uegueh̶ʉ de gue'ʉ.
Nu'bʉ hina, 'bestho ma ga mabʉ pa nú'ʉ
to'o øt'a njabʉ ma ga castiga co nú'ʉ ya
noya pønga de ja ma ne, gue'ą ngu 'nara
mahuai dega yo filo.
17 Nu'ą tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'ą
mąnga ra Mąca Ndąhi pa zofo ya nijąą. Y
nu'ą tó'o da ntąte de nú'ą hingui ho, ma ga
umbi da zi nú'ą ra maná xa t'ągui, ne ga
umba 'nara zi t'axa do, y de ja nú'ą ra t'axa
do'ą xa t'ofo 'nara 'ra'yo thuhu, y hønsɛ
nú'ą to'o ma da hñąni'ą, go gue'ą ma da
bądi te di bønga nú'ą ra thuhu di huxni."

Ya noya pa nú'ą ra nijąą rá thuhu Tiatira

18 Nehe 'yopabi nura ɛnxɛ de ra nijąą nuni
Tiatira, 'yopabi njaua: "Rá T'ʉ Ajuą nú'ą
to'o zø yá da ngu 'nara tsibi ne di huɛxca
yá ua ngu 'nara bronse xá coni, gue'ą mą
njaua:
19 Nuga dí pądi te gatho guí øt'ehʉ, ne
tengu rá ndągui ri hmątehʉ ne ri jam-
frihʉ, ne grí mfaxhʉ 'na ngu ma'na, ne
hinxcá tsayahʉ guí øthʉ ya hoga 'bɛfi. Nehe
dí pądi gue nú'ą ri 'bɛfihʉ ma'na xa ndun-
thibya que rá mʉdi.
20 Pe dí pądi gue guí øt'ehʉ ma'ra ya
t'øt'e nú'ʉ hindrí ho. Guí hoptahʉ nú'ą
ra 'bɛhñą rá thuhu ra Jesabe da hyat'a
nú'ʉ to pɛpcagui, ngue'ą nu'ą́ ena gue go
gue'ą 'nara 'mɛhni de Ajuą, pe hinga ma-
juąni, ngue'ą nu'ą́ 'nara hyate. Nu'ą́ utuabi
nú'ʉ to'o pɛpcagui gue da hñuxui nu'ąraza
ra 'bɛhñą, nehe utuabi da zi nú'ʉ ya ngø
t'umbi dega hñą'ti nuya c'oi.
21 Nú'ą ra 'bɛhñą'ą stá tsocuabi 'raya pa
pa da ñobri, pe hinxa ne xa ñobri de nú'ą ra
ts'o'bɛfi pɛfi.
22 Pąhʉ gue nú'ą ra 'bɛhñą'ą ma ga japi
da 'mɛnga ja ra mfidi co 'nara hñeni, pa
da thogui ndunthi ya ʉgui. Nehe ma ga
japi da thogui ya ts'othogui gatho nú'ʉ to'o
xa hñuxui'ą 'bʉ hinda ñobri'ʉ nehe de yá
ts'o'bɛfi'ʉ.
23 Nura 'bɛhñą'ą nehe ma ga japi da du
yá bątsi. Y njabʉ da bądi gatho ya nijąą gue
go gueque dí pątuabi yá mfeni ne yá coraso
gatho ya ją'i, hangue ngu rá 'bɛfi cada 'nara
ją'i, gue'ą ma da njabʉ rá njut'i nehe.
24 Ha nu'ahʉ guí 'bʉhʉbʉ Tiatira ne
hinxcá camfrihʉ nuya ya ts'ont'utuate
hinga majuąni, y nixi hinxcá ne xcá pąhʉ
nú'ą ra nt'utuate'ą, ngue'ą nú'ʉ to'o udi
mąñ'ʉ gue gue'ą rá nt'utuate ra Satá, y
mąñ'ʉ gue xi xá hñei pa to da bądi, dí xi'ahʉ
gue oxqui øthʉ nú'ʉ ya ts'oqui stá xi'ahʉ; y
hinte ma'na drí 'bɛp'ahʉ.
25 Nu'ą gui 'yøthʉ, siguihʉ co nú'ą xcá
camfrihʉ asta hinga yopa pengui.
26 Y nu'ʉ tó'o da ntąte de nú'ą hingui ho,
ne da 'yøt'e nú'ą ra 'bɛfi stá manda asta rá
gątsʼi, nuga ma ga umbabi ra tsʼɛdi pa da
ndą ja gatho ya hai de ra ximhai,
27 njabʉ ngu xa 'raca ra tsʼɛdi ma Dada
pa ga ndą. Ne nu'ʉ́ ma da ndą con gatho
ra tsʼɛdi, ja ra uɛnda di hą 'nara tsʼʉt'o dega
bøją pa da huata ya hnini de gatho ya hai de
ra ximhai asta hinda gohi ngu 'raya dohmi
xa dehmi.
28 Y nuga ga umbabi'ʉ nú'ą ra hyatsʼi ngu
rá hyatsʼi ra haxatsø.
29 Nu'ą tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'ą
mąnga ra Mąca Ndąhi pa zofo ya nijąą."

3

Ya noya pa nú'ą ra nijąą rá thuhu Sardi

1 Nehe 'yopabi nú'ą ra ɛnxɛ de ra nijąą
nuni Sardi, 'yopabi njaua: "Nú'ą to'o
pɛ'tsua nú'ʉ yoto yá ndąhi Ajuą, ne nú'ʉ
yoto ya tsø, mąnga njaua: Nuga dí pądi ri
'bɛfihʉ, ri hnequi gue guí tehʉ, pe xcá tuhʉ
de ja ra ts'oqui.
2 Nuhuhʉ pa gui nsuhʉ, ne 'uehʉ de ja ra
ts'oqui, ne ma'na dá nja ri jamfrihʉ nú'ą ya
mi ja pa xcá 'bɛhmąhʉ, ngue'ą stá pądi gue
hingui ho ri 'bɛfihʉ ja rá thandi ma Dada.
3 Hangue beñhʉ de nú'ą xcá hąñhʉ. Cam-
frihʉ'ą xá hño, ne ñobrihʉ. Nu'bʉ hingui
nsuhʉ, xcrí dąmfrihʉ ga tsømbʉ ngu ra ora
tsønga 'nara be.
4 Pe 'bʉi 'ra de gue'ahʉ núbʉ Sardi nú'ʉ
to'o hinxa hopi da ts'oca yá jamfri co nú'ʉ
ya ts'o'bɛfi guí øthʉ, nú'ʉ́ gue'ʉ xa su yá
t'axa he nú'ʉ he pa hinxa nts'oni. Go gue'ʉ
ma ga 'ño'be ne ga nhyehe mahyɛgui dega
t'axa he ngue'ą dí 'ñepi da hñe njabʉ'ʉ.
5 Y nu'ʉ tó'o da ntąte de nú'ą hingui
ho, ma da hñe dega t'axi, y hinga ma ga
hącuabi yá thuhu de ja ra libro habʉ huxa
yá thuhu nú'ʉ to ma da mɛ'tsa ra te pa

nzạntho, nehe ga xipa ma Dada ne yá ɛnxɛ'ạ gue dí pạdi'ʉ.
6 Nu'ạ tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'ạ mạnga ra Mạca Ndạhi pa zofo ya nijạ."

Ya noya pa nú'ạ ra nijạ rá thuhu Filadelfia

7 Nehe 'yopabi nú'ạ ra ɛnxɛ de ra nijạ Filadelfia, 'yopabi njaua: "Nú'ạ to'o gue'ạ Ajuạ xá nsunda ne hønsɛ go gue'ạ øt'a gatho nú'ạ majuạni, nú'ạ to'o gue'ạ ngu rá mpøte ndu ra Davi pa da ndạ, go gue'ạ hạ ra nsoqui, hangue gatho nú'ạ ra gosthi da xoqui'ạ, hinda za to da got'i, y gatho nú'ạ ra gosthi da got'i, hinda za to da xoqui, nu'ạ́ ena njaua:
8 Nuga dí pạdi ri 'bɛfihʉ, ne stá xoc'ahʉ 'nara gosthi pa gui zofohʉ ma'ra, y hinda za to da got'i. Ngue'ạ masque hinguí pɛ'tshʉ ndunthi ra ts'ɛdi, pe xcá 'yøthʉ nú'ạ mạnga ma noya, ne hinxcá ntsuhʉ xcá mạñhʉ de gueque.
9 'Bʉi 'ra ena gue ya xodyo, pe hinga majuạni, nu'ʉ́ hate, ngue'ạ nu'ʉ́ go gue'ʉ yá jạ'i ra Satá. Pạhʉ gue nuga ma ga hạcuabi'ʉ yá nt'ets'i pa da ndandiñạhmu ja ri uahʉ, pa da bạdi'ʉ gue drí mạ'ahʉ.
10 Ngue'ạ nu'ahʉ́ xcá tsɛthʉ gatho nú'ạ te xcá thohʉ ngu nú'ạ dá xi'ahʉ, hangue nuga ma ga su'ahʉ pa hingui thohʉ nuya ts'othogui ma da nja maxøgue ja ra ximhai. Ma da 'ñehe nú'ʉ ya ts'othogui'ʉ pa dra tsapi gatho ya jạ'i 'bʉ ja ra ximhai, pa ja da hnecni to'o nú'ʉ ma da zɛti, to'o hina.
11 Beñhʉ gue nuga ma ga ehe 'bestho. Siguihʉ gui camfriguihʉ xá hño, pa ni 'na hinda za to da hñạn'a ri thạhạhʉ.
12 Y nu'ʉ tó'o da ntạte de nú'ạ hingui ho, ga japi da nja ngu 'nara 'røts'e de ja ra mạca luga habʉ 'bʉ ma Dada, y hinhya'mʉ da bøni de guehni. Nehe ga opabi rá thuhu Ajuạ ma Dada ja gue'ʉ, ne rá thuhu de rá hnini'ạ. Nura hnini'ạ go gue'ạ ra 'ra'yo hnini de Jerusale nú'ạ dua cại de mahets'i po rá ts'ɛdi'ạ. Nehe ja ga ofo ma 'ra'yo thuhu ja nuto xa ntạte, ngue'ạ go dua mɛti'ʉ.
13 Nu'ạ tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'ạ mạnga ra Mạca Ndạhi pa zofo ya nijạ."

Ya noya pa nú'ạ ra nijạ rá thuhu Laodicea

14 Nehe 'yopabi nú'ạ ra ɛnxɛ de ra nijạ Laodicea, 'yopabi njaua: "Go gueque dí mạnga nú'ạ majuạni y nixi drí mpadi, go gueque rá mʉdigui de gatho nú'ạ bi hyoca Ajuạ ma Dada, dí xi'ahʉ njaua:
15 Nuga dí pạdi ri 'bɛfihʉ gue hingrí ʉtsaguihʉ y nixi grí mạcaguihʉ. ¡Dí ne gue strá tsɛ'ahʉ o strá pa'ahʉ!
16 Ngue'ạ guí njahʉ ngu ra dehe nú'ạ hinxá pa nixi xá tsɛ pe xá ndumapa, hangue dá gohi njabʉ.
17 Ngue'ạ nu'ahʉ́ guí eñhʉ gue gyá ricohʉ, ja ri bojạhʉ, ne hinte ø't'ahʉ ra 'bɛdi. Pe huecate'ihʉ ngue'ạ hinte guí pɛ'tshʉ, gyá hyoyahʉ, hinguí pạhʉ gue de ja rá thandi Ajuạ ngu gyá godahʉ ne gyá c'axfanihʉ.
18 Hangue dí xi'ahʉ tamgahʉ ra oro nú'ạ xa 'ranga ja ra tsibi, pa njabʉ gui nricohʉ. Tamgahʉ ya he dega t'axi pa gui hñehʉ ne hingui ntsahʉ ngue'ạ gyá c'axfanihʉ. Nehe tamgahʉ ra 'ñethi pa gui coxa ja ri dahʉ pa njabʉ gui hyanthʉ.
19 Nuga dí tsʉi ne dí japi da tho ya ʉgui gatho nú'ʉ to drí mạdi. Hangue beñhʉ hanja gui 'yøthʉ ra hño, ne ñobrihʉ.
20 Nehe pạhʉ gue nuga dí 'ba ja ra gosthi dí zote. Nu'ạ tó'o da 'yøtca ma noya ne da xoga ra gosthi, nuga ga cʉt'i ne ga nt'oxi con gue'ạ, ha nu'ạ́ con gueque.
21 Nu'ạ tó'o da ntạte de nú'ạ hingui ho, ga umba nsɛqui da hñudi con gueque habʉ gra hudi, njabʉ ngu stá ntạte nehe, ne dí hu'be ma Dada habʉ bí hudi.
22 Nu'ạ tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'ạ mạnga ra Mạca Ndạhi pa zofo ya nijạ."

4

Gatho nú'ʉ to'o bí 'bʉ mahets'i ri xøcambeni Ajuạ

1 'Mɛfa de dá handa nú'ʉ ya t'øt'e, dá handi nuni mahets'i 'nara gosthi mi xogui. Ne dá yopa øde nú'ạ ra noya xqui zocagui desde rá mʉdi, y nu mi ñạ bi nt'øde ngu mrá nzʉni 'nara trompeta, y bi 'ñengagui:

—Bá øts'e grí 'ñecua pa ga u't'a'i núyʉ te ma da nja 'mɛfa.

2 Y 'bestho nura ora'ạ ra Mạca Ndạhi bi 'ñutqui dega thedi 'na mi hudi ja 'nara hudi nuni mahets'i,

3 y nú'ą to mi huhni mri hnequi ngu
'nara t'axa do nú'ą t'embi ra jaspe, nehe
mri hnequi ngu 'nara thɛnga do rá thuhu ra
cornalina, xi mi huɛxqui nts'ɛdi. Y de ja rá
nthets'i nú'ą ra hudi'ą mi 'bahni 'nara 'bɛjri
asta mi huɛxqui, ne mi hnequi ngu 'ñena
'nara c'angdo rá thuhu esmeralda.
4 Nuni thoho ja rá nthets'i nú'ą ra hudi
dá handi mi jani má 'natemagoho ya hudi,
y de ja nuya hudi'ʉ dá handi mi huhni
'natemagoho ya ndą mri hñe dega t'axi ne
mi hu'tsa yá corona dega oro.
5 Y nú'ą ra hudi mi ja madetho, ja mi
pønini ya huɛi, ne ja mri nt'ødeni ya ñʉni ne
ya ngani. Nehe mi zøni yoto ya ñot'i dega
tsibi, gue'ʉ yoto yá ndąhi Ajuą. Nuya ñot'i'ʉ
mi nhyandui nú'ą ra hudi mi ja madetho.
6 Nura hudi'ą mri nhyandui nehe ngu
'nara ndehe dega xito mi hnequitho nú'ą te
mi ja mbo.

Nehe guetbʉ de nura hudi'ą ne ja rá
nthets'i mi 'bahni goho ya dą'ɛnxɛ xi mi
pɛ'tsa ndunthi yá da ja yá hmi ne de rí møte.
7 Nu'ą rá mʉdi ra dą'ɛnxɛ mri hnequi ngu
'ñena 'nara zate. Nu'ą rá ñoho ra dą'ɛnxɛ
mri hnequi ngu 'nara ndąmfri. Nu'ą rá hñu
ra dą'ɛnxɛ mri hnequi rá hmi ngu rá hmi
'nara ją'i. Ha nu'ą rá ngoho ra dą'ɛnxɛ mi
ngu 'nara nxʉni ri nhyats'i.
8 Y gatho nú'ʉ goho ya dą'ɛnxɛ, mi pɛ'tsa
'rato yá hua cada 'na de gue'ʉ, y de mbo yá
hua ne de møte mi pɛ'tsa ndunthi yá da. Y
ma pa ra xuui himi tsaya mi ena'ʉ:

Xá nsunda'i, ma mąca Ajuą'ihe ne ma
Hmu'ihe,
nu'i guí pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi,
nu'i go gue'e guí 'bʉi, ne nzątho xcá 'bʉi,
ne ma gui 'bʉi pa nzątho.

9 Y nú'ʉ ya dą'ɛnxɛ'ʉ ngu da nsunda ne da
'ñe'tsua rá nsu ne da umba njamądi nú'ą
to'o mi hudi ja rá hudi, nú'ą to'o 'bʉi pa
nzątho,
10 nehe nú'ʉ 'natemagoho ya ndą
mi huhni mi ndandiñąhmu'ʉ ne mri
xøcambeni nú'ą mi hudi ja nú'ą ra hudi mi
ja madetho, nú'ą to'o 'bʉi pa nzątho, ne
mi hąca yá corona ne mi huxa ja rá ua nú'ą
to mi hudi ja nura hudi'ą, ne mi ena'ʉ:

11 Ma Hmu'ihe ne ma Ajuą'ihe,
rí 'ñepi dra nsunda'i, ne da t'e'ts'a ri nsu, ne
da hmą gue go grá ndą,
ngue'ą go gue'e gá hoca gatho nú'ą te ja,
y po ri paha bi njabʉ.

5

Ra 'bants'a hɛ'mi, ne ra T'ʉca Dɛti nú'ą rá T'ʉ Ajuą

1 Nepʉ dá handa 'nara 'bants'a hɛ'mi mi
hą ja rá 'yɛ ra 'ñɛi nú'ą to hudi ja rá hudi, ne
xqui t'ofo de mbo ne de møte, ne xqui seyo
co yoto ya seyo.
2 De guehni dá handa 'nara ɛnxɛ xi mi ja
rá ts'ɛdi ne mi ñą nts'ɛdi mi ena:
—¿Ha gue di 'bʉi to'o di pɛ'tsa ra nsɛqui
da xø'tsa ya seyo ne da tʉnts'a ra 'bants'a
hɛ'mi?
3 Pe mi jo'o ni 'na de gue nú'ʉ bí 'bʉ ma-
hets'i nixi de nú'ʉ mi 'bʉcua ja ra ximhai,
nixi de nú'ʉ xa du, himbi za to bi tʉnts'a
nú'ą ra 'bants'a hɛ'mi, nixi himbi za to bi
hyandi'ą.
4 Nuga xi dá nzoni ngue'ą himbi ts'ʉdi
ni 'na nú'ą to'o mri 'ñepi da tʉnts'a nú'ą ra
'bants'a hɛ'mi'ą pa da hñe'ti y nixi pa da
hyandi.
5 Nepʉ 'na de nú'ʉ ya ndą bi 'ñengagui:
—Oguí zoni, 'bʉi 'na xi ja rá ts'ɛdi ngu
'nara zate, nú'ą́ xqui 'ñehe de yá ją'i ra Judá
ne de ra ndą Davi. Nú'ą́ hą, go gue'ą xa
ntąte, hangue nú'ą́ go dí 'ñepabi da xø'tsa
nú'ʉ yoto ya seyo pa da za da tʉnts'a nú'ą
ra 'bants'a hɛ'mi.
6 Nepʉ de guehni dá handi madetho de
nú'ą ra hudi 'nara T'ʉca Dɛti nú'ą rá T'ʉ
Ajuą, mi hnequi ngu xqui tho, mi 'bahni
madetho de nú'ʉ goho ya dą'ɛnxɛ ne de
nú'ʉ ya ndą. Y nú'ą ra T'ʉca Dɛti'ą mi pɛ'tsa
yoto yá ndąni ne yoto yá da. Y nú'ʉ yoto yá
da mi pɛ'tsi, gue'ʉ nú'ʉ yoto yá ndąhi Ajuą
nú'ʉ xa mɛhni ja gatho rá ngʉni ra ximhai.
7 Nú'ą ra T'ʉca Dɛti'ą bi joni pa bi hñąnga
nú'ą ra 'bants'a hɛ'mi mi hą ja rá 'yɛ ra 'ñɛi
nú'ą to'o mi hudi ja rá hudi.
8 Y nu mi hñąnga nú'ą ra hɛ'mi'ą, nú'ʉ
goho ya dą'ɛnxɛ ne nú'ʉ 'natemagoho ya
ndą, bi ndandiñąhmu'ʉ ja rá thandi ra
T'ʉca Dɛti. Gatho nú'ʉ ya ndą mi hą ya arpa
ne ya njʉspi dega oro mi ñuts'i co ra t'uts'i;
nura t'uts'i'ą gue'ą yá søcambeni ya gamfri.

9 Nehe mi tuti'ʉ 'nara 'ra'yo thuhu mi ena:
Nu'i go dí 'ñep'a'i gui hña̱nga ra 'bants'a hɛ'mi, ne gui xø'tsa nú'ʉ yoto ya seyo pɛ'tsi,
ngue'a̱ nu'i go bi tho'a'i ne xcá tangaguihe co ri ma̱ca ji, pa njabʉ bi za gue Ajua̱ bi 'yøtc'aguihe yá mɛtiguihe'a̱
núje stí 'ñehehe de gatho ya 'mʉi gá ja̱'i, ne de gatho ya hña̱qui, ne de gatho ya hnini, ne de gatho ya hai de maxøgue ra ximhai.
10 Ne xcá hñuxcahe dega nda̱ ne dega macja̱ de ja rá 'bɛfi Ajua̱,
nehe ma ga nda̱he ja ra ximhai.
11 Nepʉ dá øde 'ra mi ña̱, y de guehni dá handa ya 'motho ya ɛnxɛ, ya 'mo dega 'motho, ne xqui got'atho de habʉ mi hudi Ajua̱, ne habʉ mi 'bʉ nú'ʉ goho ya da̱'ɛnxɛ ne nú'ʉ ya nda̱,
12 ne mi ña̱'ʉ nts'ɛdi, ne mi ena:
Ra T'ʉca Dɛti nú'a̱ bi tho,
dí 'ñepi da nda̱, ne dí 'ñepi da hña̱ni gatho ya hño,
ne ra mfa̱di, ne ra ts'ʉtbi,
ne dí 'ñepi'a̱ dra t'e'tsua rá nsu, ne dra nsunda, ne dra søcambeni.
13 Nehe dá øde bi ña̱ gatho nú'ʉ to bí 'bʉ mahets'i ne ja ra ximhai, ne de nja'ti ra ximhai, ne de ja ra ndehe, ne de mbo ra ndehe, gatho mi ena'ʉ:
Drá søcambeni Ajua̱ nú'a̱ to'o hudi ja rá hudi, nehe drá søcambeni ra T'ʉca Dɛti.
Drá t'e'tsua rá nsu, ne drá nsunda, ne dá hma̱ gue pɛ'tsa ra ts'ɛdi
pa nza̱ntho ne pa nza̱ntho.
14 Nepʉ nú'ʉ goho ya da̱'ɛnxɛ mi ena:
—¡Njabʉ gue'a̱!
Y nú'ʉ 'natemagoho ya nda̱ bi ndandiña̱hmu ne bi xøcambeni'ʉ nú'a̱ to'o 'bʉi pa nza̱ntho.

6

Nú'ʉ yoto ya seyo

1 'Mɛfa dá handa ra T'ʉca Dɛti ora mi xø'tsa 'na de nú'ʉ ya seyo, ne dá øde 'na de nú'ʉ goho ya da̱'ɛnxɛ bi ña̱ nts'ɛdi ngu 'nara ngani, ne bi 'ñengagui:
—¡Bá ehe pa gui hyandi!
2 Nepʉ de guehni dá handa 'nara tøgue mri tøgue 'nara t'axfani, y mi ha̱ 'nara flecha pa ra tuhni, ne bi t'umbabi 'nara corona. Y nu'a̱ bi ma ja ra tuhni, y nza̱ntho bi nta̱te.
3 Nu mi xø'tsa rá ñoho ra seyo nú'a̱ ra T'ʉca Dɛti, dá øde rá ñoho ra da̱'ɛnxɛ bi 'ñengagui:
—¡Bá ehe pa gui hyandi!
4 Ne de guehni bi bøni 'nara tøgue mri tøgue 'nara thɛnga fani, ne bi t'umba ra ts'ɛdi pa da japi da nja ya tuhni ja ra ximhai, ne da japi da nhyosɛ ya ja̱'i, ne bi t'umba 'nara da̱nga huai.
5 Nu mi xø'tsa rá hñu ra seyo ra T'ʉca Dɛti, dá øde rá hñu ra da̱'ɛnxɛ bi 'ñengagui:
—¡Bá ehe pa gui hyandi!
De guehni dá handa 'nara tøgue mri tøgue 'nara 'bofri, ne mi ha̱ 'nara mbɛxo.
6 Ne dá øde 'nara noya madetho de habʉ mi 'ba nú'ʉ goho ya da̱'ɛnxɛ, mi ena:
—'Na huada ra trigo o hñu huada ra cebada da 'ba pa rá tha̱ha̱ 'nara mɛmapa. Pe oguí huata ya 'bai gá olivo nixi ya ua̱'obxi.
7 Nu mi xø'tsa rá ngoho ra seyo nú'a̱ ra T'ʉca Dɛti, dá øtuabi rá noya rá ngoho ra da̱'ɛnxɛ, bi 'ñengagui:
—¡Bá ehe pa gui hyandi!
8 Nepʉ de guehni dá handa 'nara tøgue rá thuhu ra Du mri tøgue 'nara c'ast'a fani, ne mri 'bɛfa 'na nú'a̱ xqui 'ñehe de habʉ 'bʉi nú'ʉ xa du. Bi t'umba ra ts'ɛdi pa da hyo 'na de goho parte ya ja̱'i nú'ʉ 'bʉ ja ra ximhai, pa da hyo dega huai, ne dega thuhu, ne dega ts'ohñeni, ne co ya mba̱nga zu'ue 'yo ja ra ximhai.
9 Nu mi xø'tsa rá ncʉt'a ra seyo nú'a̱ ra T'ʉca Dɛti, de nja'ti ra ata dá handa nú'ʉ ya ja̱'i xqui tho po rá noya Ajua̱ ngue'a̱ mi damaju̱ani'ʉ de yá jamfri.
10 Y mi ña̱ nts'ɛdi ne mi ena:
—Nu'i Ajua̱ ma Hmu'ihe, xá nsunda'i ne guí øt'a gatho nú'a̱ guí ma̱, ¿asta ha'mʉ ma gui hña̱'mba nguɛnda ya meximhai ne gui co'tsuabi de nú'a̱ xa 'yøtcahe gue bi hyogaguihe?
11 Nepʉ nu'ʉ́ bi t'umbabi ya t'axa he, ne bi t'embabi gue da dø'mahma̱ asta hinda zʉdi ra 'bede de nú'ʉ ya cu xqui mpɛhui

mahyɛgui, ngue'ą̱ ri 'bɛtho da tho ma'ra ngu xqui tho'ʉ.

12 'Mɛfa dá handi nu mi xø'tsa rá 'rato ra seyo nú'ą̱ ra T'ʉca Dɛti, ne bi nja 'nara dą̱nga mbimhai, ne bi 'mɛxuui nura hyadi ngu 'nara 'bohe dega behe, ne bi thɛnga ra zą̱ną̱ ngu ra ji.

13 Nuya tsø bi dagui ngu ora ta yá fruta 'nara 'bai gá igo nú'ʉ hingui tą̱, sta nja ra bʉnthi.

14 Ha nu mahets'i bi 'ñotho, ngue'ą̱ bi mpants'i ngu 'nara 'bants'a hɛ'mi, ne gatho ya t'øhø ne ya t'ʉca hai o madetho ja ya ndehe bi 'mɛdi de habʉ mi ja.

15 Y nú'ʉ mi 'bʉi dega ndą̱ ja ra ximhai, ne nú'ʉ mi pɛ'tsa ndunthi ra nsu, ne ya rico, ne nuya ndą̱ gá soldado, ne nú'ʉ to mi ja yá ts'ɛdi, bi ma'ʉ bá 'ñą̱gui ja ya ma'ye. Nehe ya 'bɛgo ne nú'ʉ himyá 'bɛgo, gatho'ʉ bi ma bá 'ñą̱gui.

16 Gatho nú'ʉ mi emba ya t'øhø ne ya do:

—Yøt'ehʉ gui cobgahe pa ga 'ñą̱guihe de rá thandi Ajuą̱ nú'ą̱ to hudi ja rá hudi, ne de rá cuɛ ra T'ʉca Dɛti pa hinte da 'yøtcahe.

17 Ngue'ą̱ ya bi zø ra pa da hneca rá cuɛ Ajuą̱, ne jo'o to'o da za da zɛti.

7

Bri seyo 'raya ją̱'i de ya me Israel

1 'Mɛfa de gue'ą̱ dá handa goho ya ɛnxɛ mi 'bai 'na cada rá ñą̱ni ra ximhai pa mi tsą̱mi nú'ʉ goho ya ndą̱hi pa hinda mbʉ ja ra hai nixi ja ra ndehe y nixi da hmą̱na ni 'nara 'bai gá za.

2 Nehe dá handa ma'na ra ɛnxɛ xqui 'ñe de bøxhyadi, ne mi hą̱mpa rá seyo Ajuą̱ nú'ą̱ te, ne bi 'ñembabi nts'ɛdi nú'ʉ goho ya ɛnxɛ to xqui t'umba ra ts'ɛdi pa da japi da nja ya ts'othogui ja ra hai ne ja ra ndehe, ne bi 'ñembabi'ą̱:

3 —Ote xqui ø'tuahmą̱ ra hai ne ra ndehe nixi ya 'bai gá za ngue'ą̱ ri 'bɛdi ga seyohe nú'ʉ to pɛpabi ma Ajuą̱hʉ.

4 Ne bi sicagui hangu yá ndunthi nú'ʉ xcrí seyo, mi tsøxa 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo de gatho nú'ʉ ya ją̱'i xqui 'ñehe de ya ją̱'i de Israel.

5 De nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ją̱'i ra Judá, mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo nú'ʉ xcrí seyo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ją̱'i ra Rubé, mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ją̱'i ra Gad, mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo,

6 y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ją̱'i ra Aser, mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ją̱'i ra Neftalí, mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ją̱'i ra Manase, mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo,

7 y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ją̱'i ra Simiu, mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ją̱'i ra Leví, mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ją̱'i ra Isacar, mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo,

8 y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ją̱'i ra Sabuló, mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ją̱'i ra Jose, mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo, y de nú'ʉ xqui 'ñehe de yá ją̱'i ra Benjami, mi tsøxa 'rɛt'amayoho 'mo.

Ra apostol Xuua bi hyanda 'nara hmunts'a ją̱'i xqui hñe dega t'axi

9 'Mɛfa de guehna dá handa 'nara dą̱nga hmunts'a ją̱'i nixi himi tsa to da mede. Nuya ją̱'i'ʉ xqui 'ñehe de gatho ya hnini, ne de gatho ya hai, ne de gatho ya hñą̱qui, ne de gatho ya 'mʉi gá ją̱'i. Mi 'bai'ʉ ja rá thandi Ajuą̱ habʉ mi hudi'ą̱ ne ja rá thandi ra T'ʉca Dɛti, mi hñe'ʉ dega t'axi, ne mi hą̱ ya dɛnthi.

10 Ne mi ñą̱ nts'ɛdi, mi ena'ʉ:

Ajuą̱ ma Dadahʉ nú'ą̱ to'o hudi ja rá hudi,
ne ra T'ʉca Dɛti,
go guesɛ'ʉ bi za bi pøhø ya ją̱'i.

11 Nehe gatho nú'ʉ ya ɛnxɛ mi 'bai ja rá nthets'i ra hudi ne habʉ 'bʉ nú'ʉ ya ndą̱ ne nú'ʉ goho ya dą̱'ɛnxɛ, bi ndandiñą̱hmu asta bi mɛgui yá hmi manjuą̱ntho ja ra hudi ne mi xøcambeni Ajuą̱,

12 ne mi eñ'ʉ:

¡Njabʉ gue'ą̱! Drá søcambeni Ajuą̱ ma Dadahʉ, ne drá nsunda, ngue'ą̱ go gue'ą̱ ja rá mfą̱di.

Nehe dá t'umba ra jamą̱di ne dá t'e'tsua rá nsu, ngue'ą̱ nu'ą̱ ja rá ts'ɛdi, ne go gue'ą̱ ra ndą̱.

Dá njabʉ pa nzą̱ntho ne pa nzą̱ntho. Njabʉ gue'ą̱.

13 Nepʉ 'na de nú'ʉ ya ndą̱ bi 'yangagui ne bi 'ñengui:

—Xi núyʉ 'bahni ri hñe dega t'axi, ¿to'oyʉ ne habʉ xqui 'ñeheyʉ?

14 Nuga dá thạdi ne dá embabi:
—Nuga hindí pạdi, nu'i go guí pạdi.
Nu'bɨ́ nu'ạ́ bi 'ñengagui:
—Nuyʉ go guehyʉ xqui 'ñehe de nuni habʉ mbi ja ya ts'othogui ne xuá t'axca yá he co rá ji ra T'ʉca Dɛti.
15 Hangue nubyá nuyɨ́ 'bai ja rá thandi Ajuạ habʉ hudi'ạ, ne pɛpabi ma pa ra xuui nuua ja ra mạca luga habʉ 'bʉ'ạ. Y nu Ajuạ hudi ja rá hudi 'bʉi con guehyʉ ne ri suyʉ.
16 Y ya hinhya'mʉ ma da zʉ ra thuhuyʉ ngu nú'bʉ mbá 'bʉ ja ra ximhai, nixi ra nduthe, nixi ra pahyadi, nixi ma'ra ya ts'othogui.
17 Ngue'ạ nuni ra T'ʉca Dɛti 'bai habʉ hudi Ajuạ, go guehni ra ma'yo pa da suyʉ ne da 'ñutuabiyʉ habʉ ja ya pøthe de ra dehe dega te. Y nu Ajuạ ma da hñu'mba yá mʉi ne da ducuabi yá guida de ja yá da.

8

Ra apostol Xuua bi hyanda rá yoto ra seyo ne 'nara njʉspi dega oro

1 Nepʉ de bi xø'tsa nú'ạ rá yoto ra seyo ra T'ʉca Dɛti, bi nja ra hmetho y 'besthó hinte bi nt'øde, ngu made ra ora himbi nt'øde ni 'nara noya nuni mahets'i.
2 Nepʉ dá handa yoto ya ɛnxɛ mi 'bai ja rá thandi Ajuạ, ne bi t'umba 'ra 'nara trompeta.
3 Nepʉ bi zøhø ma'na ra ɛnxɛ mi hạ 'nara njʉspi dega oro, ne bi 'mai ja ra ata. Nura ɛnxɛ'ạ bi t'umba ndunthi ra t'uts'i pa bi umbabi Ajuạ mahyɛgui co yá søcambeni ya gamfri ja ra ata dega oro mri nhyandui nú'ạ ra hudi habʉ mi hudi Ajuạ.
4 Y de ja rá 'yɛ ra ɛnxɛ bi bøxa ja rá thandi Ajuạ nurá 'bifi ra t'uts'i mahyɛgui co yá søcambeni nuya gamfri.
5 Y nura ɛnxɛ'ạ bi gʉ ra njʉspi, ne bi hñạca ts'ʉ ra tsibi nú'ạ mi zø ja ra ata pa bi ñu'tsa rá njʉspi, nepʉ bi føte pa ja ra ximhai. Y nu mi 'yøt'a njabʉ'ạ, bi nja ya ngani ne ya huɛi ne ra mbimhai asta mi ñʉni.

Ya trompeta

6 Nepʉ nú'ʉ yoto ya ɛnxɛ mi hạ ya trompeta bi nhyoqui'ʉ pa da mist'i'ʉ.
7 Y nu mi mist'a rá trompeta nú'ạ ra mʉdi ɛnxɛ, bi dagui pa ja ra ximhai ya ndo co ra tsibi mi nthạnts'i co ra ji. Y nu mi njabʉ bi zạt'a 'na de hñu parte ra hai, ne bi zạt'a 'na de hñu parte ya za, ne gatho ya ndạpo nú'ʉ xmá nc'ami bi zạt'i.
8 Nu mi mist'a rá trompeta nurá ñoho ra ɛnxɛ, 'bestho bi zo ja ra ndehe 'na ngu ra dạnga t'øhø mi zø, ne bi nji 'na de hñu parte ra ndehe.
9 Ne bi du 'na de hñu parte ya zu'ue nú'ʉ mi 'bʉ mbo ra ndehe, ne bi yʉi 'na de hñu parte ya motsa.
10 Nu mi mist'a rá trompeta nurá hñu ra ɛnxɛ, 'bestho bi dagui de mahets'i 'nara dạnga tsø ja 'na de hñu parte ya dạthe ne ya pøthe. Nura tsø'ạ mri yot'i ne mi zø,
11 y mrá thuhu ra Ajenjo. Ne bi mpʉnga ajenjo 'na de hñu parte ya dehe, y co rá nju nura ajenjo'ạ bi ju'tsa ya dehe, ne bi du ndunthi ya jạ'i co rá nju nura dehe.
12 Nu mi mist'a rá trompeta nurá ngoho ra ɛnxɛ, 'bestho bi 'mɛxuui 'na de hñu parte ra hyadi ne ra zạnạ ne ya tsø. 'Na de hñu parte ra pa bi 'ñotho ra ñot'i de ra hyadi, ne 'na de hñu parte ra xuui bi 'ñotho ra ñot'i de ra zạnạ nixi de ya tsø.
13 Nepʉ dá handa 'nara nxʉni mri nhyats'i madetho de mahets'i, ne dá øde mi ñạ nts'ɛdi ne mi ena:
—¡Huecate nú'ʉ to 'bʉi ja ra ximhai, ngue'ạ ri 'bɛtho da mist'a yá trompeta má hñu ya ɛnxɛ!

9

1 Y nu mi mist'a rá trompeta nurá ncʉt'a ra ɛnxɛ, dá handa 'nara tsø xqui dagui de mahets'i pa ja ra ximhai, y nura tsø'ạ bi t'umbabi ra nsoqui pa bi xoqui ne bi xo'tsua rá ne nú'ạ ra o'tsi otho habʉ bí c'a.
2 Y nu mi xo'tsa nú'ạ ra o'tsi'ạ, bi bøts'e de guehni 'nara 'bifi ngu rá 'bifi 'nara dạnga ut'i, ne bi juta ra hyadi asta bi 'mɛxuui co nú'ạ ra 'bifi mi 'yo ja ra ndạhi.
3 Y ja ra 'bifi ja mbra ehni 'raya nc'oto, nepʉ bi nxani'ʉ ja ra ximhai ne bi t'umba ra ts'ɛdi ngu yá ts'ɛdi ya penzʉ pa da ntsate.
4 Nuya nc'oto'ʉ bi sipi gue hinda zi ni 'nara c'ama ndạpo, nixi ya za. Nu'ɨ́ bi sipi gue da za hønsɛ nú'ʉ ya jạ'i hingui pɛ'tsua rá seyo Ajuạ ja yá de.
5 Bi t'umba nsɛqui da 'yøt'a njabʉ hønsɛ pa da japi da sufri ya jạ'i cʉt'a zạnạ, pe hingue pa da hyo. Y nuyá 'ñʉ yá ne nú'ʉ ya

nc'oto ngu rá 'ñʉ rá ne 'nara ts'o penzʉ ora tsa 'nara jạ'i.

6 Nuya pa'ʉ ya jạ'i da nehmạ da du, pe ma da 'ñotho ra du pa gue'ʉ.

7 Nú'ʉ ya nc'oto'ʉ mi hnequi ngu 'raya fani xa hñoqui pa ra tuhni, y mi hu'tsa ja yá ñạxu'ʉ ngu 'nara corona dega oro, y nuyá hmi mi ngu yá hmi ya jạ'i.

8 Ne xi xmá ma yá stạ ngu yá stạ ya 'bɛhñạ, y nuyá ts'i mi ngu yá ts'i ya zate.

9 Y de ja yá ndo'yo mi pɛ'tsa 'nara nthaqui ngu dega bøjạ, ne nuyá mbʉni de yá hua mi ngu rá mbʉni ya carro nú'ʉ ri gʉt'a ya fani 'yo ja ra tuhni.

10 Y yá cola mi nja ngu yá cola ya penzʉ co ya 'bite, y nuyá 'bite mi pɛ'tsa ra ts'ɛdi pa da japi da sufri ya meximhai cʉt'a zạnạ.

11 Y nú'ạ ra ts'o'ɛnxɛ 'bʉ ja ra o'tsi nú'ạ otho habʉ bí c'a go gue'ạ mrá ndạ de nuya nc'oto'ʉ. Nura ɛnxɛ'ạ dega ebreo rá thuhu ra Abado, y dega griego ra Apolyo nú'ạ rí bøni da 'ñena ra hyote.

12 Nurá mʉdi ra ts'othogui ya bi uadi, pe ri 'bɛdi má yoho.

13 Y nu mi mist'a rá trompeta nurá 'rato ra ɛnxɛ, 'bestho dá øde 'nara noya mi pøni de ja nú'ʉ goho ya ndạhi de ra ata dega oro nú'ạ mi ja de ja rá thandi Ajuạ.

14 Y nú'ạ ra noya'ạ bi 'ñembabi nú'ạ rá 'rato ra ɛnxɛ to mi hạ ra trompeta:

—Xo'ta nú'ʉ goho ya ɛnxɛ thạt'a ja rá hyo ra dạthe Eufrate.

15 Y bi so'ta nú'ʉ goho ya ɛnxɛ xqui hñoqui xqui dø'mi pa 'bestho ra ora'ạ da hyo 'na de hñu parte ya jạ'i de ra ximhai.

16 Y dá øde hangu yá ndunthi nú'ʉ yá soldado mi tøgue yá fani, dá øde gue mi yo nthebe 'mo ya 'mo.

17 Njaua dá handi gatho nú'ạ bi 'ñutca ra Mạca Ndạhi dega thedi: Nu'ʉ tó'o mi tøgue yá fani, mi hạ yá nthaqui ja yá tiñạ, ne xi mi huɛxqui dega thɛni ne dega c'angui ne dega c'ast'i. Ne nuyá ñạxu ya fani mi ngu yá ñạxu ya zate, y de ja yá ne'ʉ mi pøni ra tsibi ne ra 'bifi ne ra asufre.

18 Nu'ạ ra tsibi ne ra 'bifi ne ra asufre mi pønga ja yá ne'ʉ, bi japi bi nja ya ts'othogui asta bi du 'na de hñu parte ya jạ'i de ra ximhai.

19 Hangue nú'ʉ ya fani'ʉ mi ho ya jạ'i co yá ne ne co yá cola, ha nuyá cola mi ngu 'nara qu'eñạ mi ja rá ñạxu ne mi tsate, y njabʉ mi ø'tua ra 'ñʉ ya jạ'i.

20 Y nu'ʉ ya jạ'i himbi du co nuya ts'othogui'ʉ, himbi ne bi ñobri'ʉ. Bi siguitho bi xøcambeni ya ts'ondạhi ne nú'ʉ ya c'oi dega oro, dega t'axi, dega bronse, dega do, ne dega za, nú'ʉ hingui handi, nixi øde, nixi ri 'yo.

21 Nixi himbi ne bi ñobri'ʉ de nú'ạ mi øt'ʉ, ngu ra nthote, ne ya nt'ete, ne de ra nt'e'bɛhñạ, ne de ya mfe.

10

Ra ɛnxɛ mi hạ 'nara t'ʉca libro

1 Nepʉ dá handa ma'na ra ɛnxɛ mi pɛ'tsa ndunthi rá ts'ɛdi bi gại de mahets'i, ne mi pa madetho ja 'nara guui, ne mi ja 'nara 'bɛjri ja rá ñạxu. Rá hmi xi mri yot'i nts'ɛdi ngu ra hyadi, y nuyá ua mi zø ngu ra faspi.

2 Ne mi hạ 'nara zi t'ʉca libro y bi xo'tsi. De guehni bi 'ba'ma rá ua ra 'ñɛi ja ra ndehe, ha nurá ua ra ngạhạ bi 'ba'ma ja ra hai.

3 Nepʉ bi dø 'nara hmafi xi nts'ɛdi ngu rá hmafi 'nara zate ora mafi, y nu mi mafi'ạ bi nt'øde yoto ya ngani.

4 Y nu ndá øde nuya ngani'ʉ, ndí ma ga ofo nú'ạ te mi mạñ'ʉ. Pe dá øde 'nara noya de mahets'i, bi 'ñengagui:

—Dá gohitho njabʉ nú'ạ bi mạnga nú'ʉ yoto ya ngani, oguí ofo pa hinda fạdi.

5 Nepʉ 'mɛfa, nú'ạ ra ɛnxɛ dá handi xqui 'ba'ma rá ua ja ra ndehe ne ja ra hai, bi gʉxa rá 'yɛ ra 'ñɛi pa mahets'i,

6 ne bi jura de rá thuhu nú'ạ to'o 'bʉi pa nzạntho, nú'ạ bi hyoca mahets'i ne ra ximhai ne gatho ra ndehe ne gatho nú'ạ te ja, ne bi 'ñena:

—Ya ts'ʉtho ya pa di 'bɛdi pa da uadi gatho.

7 Pe nu stí mʉdi da mist'a rá trompeta rá yoto ra ɛnxɛ, nuya pa'ʉ ma da uadi nú'ạ bi beni da 'yøt'a Ajuạ ne himi fạdi, nú'ạ bi xipabi yá 'mɛhni'ạ nú'ʉ to'o bi mɛpabi.

8 Y nú'ạ ra noya dá øde de mahets'i bi zocagui ma'na'qui ne bi 'ñengagui:

—Grí ma ne gui jʉ nú'ą ra t'ʉca libro xa xo'tsa ja rá 'yɛ ra ɛnxɛ nú'ą 'bai ja ra ndehe ne ja ra hai.

9 Nepʉ dá ma habʉ mi 'ba ra ɛnxɛ ne dá embabi:

—'Racagui ra t'ʉca libro.

Ne nu'ą́ bi 'ñengagui:

—Nąą, ne tsi. Ja ri ne ma gui tsa strá 'ñu ngu ra t'afi, pe nu ja ri mʉi ma gui tsa strá nju.

10 Nu'bʉ́ dá hąnga ra t'ʉca libro de rá 'yɛ ra ɛnxɛ, ne dá tsi. Ne dá tsa ja ma ne xi xmá 'ñu ngu ra t'afi, pe nu ndá tsi xi xmá nju de mbo ma mʉi.

11 Y nu'ą́ bi 'ñengagui:

—Mahyoni gui yopa mąnga ma'na'qui nú'ą te ma da t'ø'tuabi ya jąą'i de gatho ya hñąqui ja gatho ya hai, ne ja gatho ya hnini, ne yá ndąą.

11

Mi 'bʉi yoho to bi damajuąni

1 Nepʉ bi t'aca 'nara xithi pa ra t'ɛni, ne bi t'engagui:

—Grí ma gui 'yɛni rá nijąą Ajuąą ne ra ata, ne gui pede nú'ʉ 'bʉhni ri xøcambeni Ajuąą.

2 Pe nura patio nú'ą ja de møte rá nijąą Ajuąą, oxqui ɛni, ngue'ą nura patio'ą xa t'umba nú'ʉ ya jąą'i hingyá xodyo, y nu'ʉ́ ma da net'a ra mąca hnini ñotemayoho nząną.

3 Y ma ga pɛhna nú'ʉ yoho ma 'mɛhni pa da mąnga ma noya 'na 'mo ne yo nthebe hñu'rate ma pa, y ma da hye yá he dega behe.

4 Nú'ʉ ya 'mɛhni'ʉ gue'ʉ ngu nú'ʉ yo 'bai ya olivo ne ngu nú'ʉ yoho ya mfoxyo 'bai ja rá thandi Ajuą nú'ą to'o ra ndą de ra ximhai.

5 'Bʉ da ne to'o te da 'yø'tuabi'ʉ, da bønga ya tsibi de yá ne'ʉ pa da hyo nú'ʉ yá ncontra. Y njabʉ da du nú'ʉ to'o da ne te da 'yø'tua'ʉ.

6 Nu'ʉ́ pɛ'tsa ra ts'ɛdi pa hinda hopi da 'uąą'i nú'ʉ ya pa ma da xipa ya jąą'i de nú'ą ma da nja. Nehe pɛ'tsa ra ts'ɛdi pa da japi da nji ya dehe, ne da japi da nja ya ts'othogui habʉraza ja ra ximhai. Y nu'ʉ́ da 'yøt'a njabʉ nú'ʉ ya 'mi'qui da ne'ʉ.

7 Pe nu stí uadi da mąnga nú'ą te ma da nja, ma da bøxa 'nara mbąnga zu'ue de ja ra o'tsi nú'ą otho habʉ bí c'a pa da ntunhui'ʉ, y ma da ntąte nú'ą ra mbąnga zu'ue, hangue da hyo'ʉ.

8 Nuyá ndo'yo'ʉ ma da gohi di 'boni habʉraza ja ya 'ñu de ra dąnga hnini nuni habʉ bri pont'a ma Zidadahʉ. Nura hnini'ą da za ga hyɛcuahʉ co ra hnini Sodoma ne de Egipto, y ja rá thandi Ajuą xi xá nts'o nuya hnini'ʉ.

9 Ya jąą'i de gatho ya hnini, de gatho ya 'mʉi gá jąą'i, de gatho ya hñąqui, ne de gatho ya hai, ma da hyandua yá ndo'yo nú'ʉ yoho ya 'mɛhni da 'moni hñu pa made, pe hinda thopi to da 'yagui'ʉ.

10 Y nuya meximhai da johya'ʉ ne da 'ñumba 'baha sɛhɛ'ʉ ngue'ą ya xqui tho nú'ʉ yoho ya 'mɛhni to'o xi xqui 'yøt'a ra xuhña pa gatho ya meximhai.

11 Pe 'mɛfa de nú'ʉ hñu pa made, Ajuą bi japi bi yopa nte, nepʉ bi nangui'ʉ, y nú'ʉ to bi hyandi'ʉ xi bi ntsu.

12 Nepʉ bi nt'øde 'nara noya de mahets'i mi ñą nts'ɛdi ne bi 'ñembabi nú'ʉ to'o xqui yopa nte:

—Bá pøxhʉ grí 'ñehʉua.

Nepʉ ja 'nara guui bi ts'its'i'ʉ pa mahets'i. Y nú'ʉ yá ncontra'ʉ bi hyandi.

13 Nura ora'ą bi nja 'nara dąnga mbimhai, ne bi yunt'a 'na de 'rɛt'a parte de ra hnini co nú'ą ra mbimhai, ne bi du yoto 'mo ya jąą'i, ha nu'ʉ tó'o himbi du xi bi ntsu, ne bi nsunda Ajuą nú'ą 'bʉi mahets'i.

14 Nurá ñoho ra ts'othogui ya bi uadi, pe 'bestho ma da nja nú'ą rá hñu.

Rá yoto ra trompeta

15 Y nu mi mist'a rá trompeta nurá yoto ra ɛnxɛ, 'bestho bi nt'øde 'raya noya de mahets'i mi ñą nts'ɛdi, mi ena:

Nubyá gatho nuya hmanda mi ja ja ra ximhai,
ya go o rá 'yɛ ma Ajuąhʉ ne ra Zidada Jesucristo
nuto xa hñuts'i'ą pa da ndą pa nząntho.

16 Y nú'ʉ 'natemagoho ya ndą mi hudi ja yá hudi de ja rá thandi Ajuą, bi ndandiñąhmu'ʉ ne bi xøcambeni'ą,

17 ne mi ena'ʉ:

Nu'i Ajuą ma Hmu'ihe,
go gue'e guí pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi,
go gue'e guí 'bʉi, ne nząntho xcá 'bʉi, ne ma gui 'bʉi pa nząntho.

Dí 'ra'a'ihe njamạdi
ngue'ạ ya xi gá ndạ.
18 Ya jạ'i de ra ximhai xi xa bø yá cuɛ'ʉ con gue'e,
pe ya bi zø ra pa pa da hnequi ri cuɛ,
ne ma gui hñạ'mba nguɛnda gatho nú'ʉ xa du,
ne ma gui umba yá thạhạ nú'ʉ ri 'mɛhni bi mɛp'a'i,
ne gatho ya gamfri, ne gatho nú'ʉ to'o bi xøcambeni'i,
ngu ya notsi ngu ya dạngui.
Nehe ya bi zø ra pa pa gui huata nú'ʉ to xa ts'oca ra ximhai.
19 'Mɛfa de gue'ạ bi xogui ra mạca luga nuni mahets'i habʉ 'bʉ Ajuạ, y ja bi hnequini ra arca de ra cohi, ne xi mri yot'a ya huɛi, ne mri nt'øde ya ngani, ne xi bi dagui ndunthi ya ndo ne bi nja 'nara mbimhai.

12

Ra 'bɛhñạ ne ra mbạnga zu'ue

1 'Mɛfa bi hnequi ja mahets'i 'nara dạnga nt'udi, y nú'ạ́ mi 'nara 'bɛhñạ mri hñe co ra hyadi ne mi 'bai ja ra zạnạ y mi hu'tsa 'nara corona mi tøgue 'rɛt'amayoho ya tsø.
2 Mi da'thi ne mi zoni nts'ɛdi co ya ʉgui ngue'ạ mi ma da 'mʉi rá bạtsi.
3 Nepʉ bi hnequi ma'na ra nt'udi ja mahets'i, y nú'ạ́ mi 'nara dạnga thɛnga zu'ue mi ngu 'nara qu'eñạ. Y mi pɛ'tsa yoto yá ñạxu ne 'rɛt'a yá ndạni y cada 'nará ñạxu mi hu'tsa 'nara corona.
4 Y co rá cola bi gʉt'a 'na de hñu parte ya tsø de mahets'i, nepʉ bi føte pa ja ra ximhai. Nepʉ nura zu'ue'ạ bi 'mai ja rá thandi nú'ạ ra 'bɛhñạ, pa ngu da 'mʉi rá bạtsi, da zipabi.
5 Nepʉ bi 'mʉi rá bạtsi mrá ts'ʉnt'ʉ, y nú'ạ́ con gatho rá ts'ɛdi ma da ndạ de gatho ya hai, ja ra uɛnda di hạ 'nara ts'ʉt'o dega bøjạ, y 'bestho bi ts'its'i pa habʉ bí hudi Ajuạ.
6 Y ra 'bɛhñạ bi ma bi 'bat'i pa ja 'nara mbonthi habʉ xqui hyoca Ajuạ pa gue'ạ, pa ja da 'mʉhni ne ja da t'inini pa 'rɛt'amayoho nthebe hñu'rate ma pa.
7 'Mɛfa bi nja 'nara dạnga tuhni nuni mahets'i, y ra ndạ gá ɛnxɛ nú'ạ rá thuhu ra Migue, mahyɛgui co yá ɛnxɛ'ạ bi ntunhui ra dạnga mbạnga zu'ue ne yá ts'o'ɛnxɛ.
8 Y nura dạnga mbạnga zu'ue ne yá ɛnxɛ himbi ntạte'ʉ y nixi ya himbi thopi dua 'bʉhni mahets'i.
9 Hangue brá juui ne brá føte de mahets'i pa ja ra ximhai con gatho yá ts'o'ɛnxɛ. Nú'ạ ra dạnga mbạnga zu'ue'ạ go gue'ạ ra ndạxjua qu'eñạ xa thu'mbabi ra ts'ondạhi ne ra Satá, ne go gue'ạ hat'a gatho ya jạ'i de ra ximhai.
10 Nepʉ dá øde 'nara noya nuni mahets'i mi ena:
—Nubyá hạ, ya bi zø ra ora de ra mpøhø, ngue'ạ ya bi ntạte Ajuạ nú'ạ to'o ra ndạ ne ja rá ts'ɛdi, y nehe ya bi umba rá nsu ma Zidadahʉ ra Jesucristo pa da ndạ, ngue'ạ ya xra juui ne xra føte de mahets'i pa ja ra ximhai nú'ạ to'o mi mạmbabi ya cu ma pa ra xuui ja rá thandi Ajuạ.
11 Nehe ya cu ya xa ntạte de ra ts'ondạhi ngue'ạ bi mani rá ji ra T'ʉca Dɛti, nehe xa ntạte'ʉ ngue'ạ xa damajuạni de rá noya Ajuạ, y himi tsu da du, ne himbi 'uegue de nú'ạ bi gamfri.
12 Hangue johyahʉ nú'ahʉ ya guí 'bʉhʉua mahets'i. Pe huecate'ihʉ nú'ahʉ guí 'bʉthʉbʉ ja ra ximhai ne ja ra ndehe, ngue'ạ ra ts'ondạhi xa juui xqui mabʉ habʉ guí 'bʉhʉ, ne xi ja rá cuɛ ngue'ạ pạdi gue ts'ʉtho ya pa ri 'bɛdi pa dra huati'ạ.
13 Y nu mbrá føte de mahets'i pa ja ra ximhai nú'ạ ra dạnga mbạnga zu'ue, nu'bʉ́ nu'ạ́ bi hyonga nú'ạ ra 'bɛhñạ xqui 'mʉi rá t'ʉ pa xa 'yø't'ua ra nts'o'mʉi.
14 Pe ra 'bɛhñạ bi t'umbabi yoho ya hua dega nxʉni pa bi za bi nhyats'i, ne bi 'ba'tuabi nú'ạ ra dạnga mbạnga zu'ue, nepʉ bi ma bá 'bʉ ja nú'ạ ra mbonthi habʉ bi t'ini'ạ hñu njɛya made.
15 Nepʉ nura dạnga mbạnga zu'ue bi zogui ra dehe de ja rá ne pa bi nja ngu 'nara dạthe. Bi 'yøt'a njabʉ'ạ pa nura dehe'ạ bi dɛna nú'ạ ra 'bɛhñạ pa xa duts'i hmạhạ.
16 Pe ra hai bi xogui pa bi yʉi nú'ạ ra dạthe xqui zogui de ja rá ne nú'ạ ra dạnga mbạnga zu'ue, y njabʉ ra hai bi mats'i ra 'bɛhñạ.
17 Nepʉ nú'ạ ra dạnga mbạnga zu'ue xi bi bø rá cuɛ co nú'ạ ra 'bɛhñạ, ne bi ma pa da ntunhui nú'ʉ yá 'bɛto yá mbong'bɛto nú'ạ ra 'bɛhñạ, nú'ʉ to'o ø'tuabi yá hmanda Ajuạ ne camfri ra Zidada Jesucristo.

13

Yoho ya ts'ozu'ue

1 Ndí 'bai ja rá ña̱ni ra ndehe y dá handi bi c'onts'i de mbo ra ndehe 'nara mba̱nga zu'ue mi pɛ'tsa yoto yá ña̱xu ne 'rɛt'a yá nda̱ni, ne cada 'nará nda̱ni mi tøgue 'nara corona, y cada 'nará ña̱xu xqui t'ofo 'nara thuhu dega ts'one nú'a̱ mi ña̱ma'ñʉ de Aju̱a.

2 Nú'a̱ ra zu'ue dá handi, mi hnequi ngu 'nara tigre, yá ua mi ngu yá ua 'nara 'muhu, y rá ne mi ngu rá ne 'nara zate. Nú'a̱ ra da̱nga mba̱nga zu'ue ngu ra qu'eña̱ mi umbabi rá ts'ɛdi ne ra nsɛqui pa da nda̱ ja rá luga'a̱.

3 Y dá handa 'na de nú'ʉ yá ña̱xu xqui ts'ɛni ngu pa da du, pe bi ña̱ni rá nts'ɛni, y gatho ya ja̱'i de ra ximhai bi hyandi ne bi 'yø'ʉ ne bi dɛni'a̱.

4 Nepʉ nu'ʉ́ bi xøcambeni nú'a̱ ra da̱nga mba̱nga zu'ue ngu ra qu'eña̱ ngue'a̱ xqui umba ra ts'ɛdi nú'a̱ ma'na ra zu'ue. Nehe bi xøcambeni'ʉ nú'a̱ ra zu'ue ne mi ena'ʉ:

—¿To'o ngu nuni ra zu'ue? Ne ¿to'o ja rá ts'ɛdi pa da ntunhuini?

5 Ne bi t'umba nsɛqui pa bi nøt'e ne pa bi ña̱ma'ñʉ de Aju̱a. Nehe bi t'umbabi ra ts'ɛdi pa bi manda ñotemayoho nza̱na̱.

6 Bi njabʉ, bi ña̱ma'ñʉ de Aju̱a y bi zanbabi rá thuhu, nehe bi zanga ra ma̱ca luga habʉ bí 'bʉ Aju̱a, ne gatho nú'ʉ to'o 'bʉhni.

7 Nehe bi t'umba nsɛqui pa da ntunhui ya gamfri ne da nta̱te'a̱. Ne bi t'umba ra ts'ɛdi pa bi nda̱ ja gatho ya 'mʉi gá ja̱'i, ja gatho ya hnini, ja gatho ya hña̱qui, ne ja gatho ya hai.

8 Nu'ʉ tó'o ante da thoca ra ximhai bi t'opa yá thuhu ja ra libro habʉ xa thu'tsua yá thuhu nú'ʉ to ma da nte pa nza̱ntho, nu'ʉ́ hinda ma da xøcambeni nura zu'ue'a̱. Pe nu ma'ra ya ja̱'i ha̱, gatho'ʉ ma da xøcambeni'a̱. Nura libro habʉ huxa yá thuhu nú'ʉ to'o ma da nte pa nza̱ntho go rá mɛti ra T'ʉca Dɛti nú'a̱ bi du.

9 Nu'a̱ tó'o ne da ba̱di, dá ba̱di nú'a̱ ma ga ofobya.

10 Nu'ʉ tó'o tsiste nts'a̱hni, nehe'ʉ da ts'ixa nts'a̱hni. Y nu'ʉ tó'o hote co ra huai, nehe'ʉ da tho co ra huai. Hangue nuya gamfri dí 'ñepabi da zɛdi yá jamfri, pa hinte da 'yøt'e masque da ts'ixa fadi o da tho.

11 'Mɛfa dá handa ma'na ra mba̱nga zu'ue bi c'onts'i de mbo ra hai mi pɛ'tsa yoho yá nda̱ni ngu yá nda̱ni 'nara dɛti, pe rá noya mri nt'øde ngu 'nara da̱nga mba̱nga zu'ue 'ñena 'nara qu'eña̱.

12 Y gatho nú'a̱ mi øt'e'a̱, mi øt'e co nú'a̱ ra ts'ɛdi xqui umbabi nú'a̱ rá mʉdi ra mba̱nga zu'ue, ne mri mpɛfi ja rá thandi'a̱, ne mi japa gatho ya ja̱'i de ra ximhai da xøcambeni nú'a̱ ra mʉdi zu'ue nú'a̱ xqui mɛ'tsa 'nara nts'ɛni ne xqui ña̱ni.

13 Nehe mi øt'a ndunthi ya da̱nga nt'udi, y asta mi japi da dagui ya tsibi de mahets'i pa ja ra ximhai ja yá thandi ya ja̱'i.

14 Y co ya nt'udi nú'ʉ xqui thopi da 'yøt'e ja rá thandi nú'a̱ ra mʉdi zu'ue, mi hat'a ya meximhai. Nepʉ bi 'bɛpabi ya ja̱'i da hyoca 'nara c'oi de nú'a̱ ra mʉdi zu'ue xqui ts'ɛni co 'nara mahuai pe himbi du.

15 Nehe bi t'umba ra ts'ɛdi pa bi japi bi nte nurá c'oi nú'a̱ ra mʉdi zu'ue, pa bi za bi ña̱ ne pa bi manda da tho gatho nú'ʉ to'o himbi ne bi xøcambeni nura c'oi'a̱.

16 Nehe bi manda da thu'tsuabi 'nara seña ja yá 'ñɛi o ja yá de gatho ya ja̱'i, ngu ya notsi ngu ya da̱ngui, ngu ya rico ngu ya hyoya, ngu ya 'bɛgo ne ngu nú'ʉ hingyá 'bɛgo.

17 Y nu'ʉ tó'o mi pɛ'tsa ra hmeya o rá thuhu ra zu'ue o rá numero rá thuhu, hønsɛ'ʉ mi tsa te da dai ne te da pa. Pe nu'ʉ ma'ra, hina.

18 Pa da za to da ba̱di te dí bønga núna bi t'utcagui, mahyoni di ja ndunthi rá mfa̱di pa da za da mede nura numero pɛ'tsa nura zu'ue, ngue'a̱ nura numero'a̱ gue'a̱ ngu rá thuhu 'nara 'ñøhø, y nura numero'a̱ gue'a̱ 'rato nthebe ne hñu'rate ne 'rato.

14

Ra thuhu nú'a̱ bi duta nú'ʉ 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo ya gamfri

1 'Mɛfa dá handa ra T'ʉca Dɛti mi 'bai ja ra t'øhø nuni Sion, y mi 'bahuini'a̱ 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo ya ja̱'i nú'ʉ xqui t'opabi ja yá de rá thuhu ra T'ʉca Dɛti ne rá thuhu Aju̱a rá Dada.

2 Nepʉ dá øde 'nara noya nuni mahets'i. Nura noya'a̱ bi nt'øde ngu yá nhyahni ndunthi ya da̱the ne ngu 'nara ngani xi nts'ɛdi, ne ngu 'ra to'o mi pɛi ya arpa.

3 Ne mi tuti'ʉ 'nara 'ra'yo thuhu ja rá thandi Ajuạ habʉ bí hudi'ạ, ne ja yá thandi nú'ʉ goho ya dạ'ɛnxɛ ne nú'ʉ ya ndạ. Pe hønsɛ nú'ʉ 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo nú'ʉ to bi mpøhø ja ra ximhai bi za bi bạdi nú'ạ ra thuhu bi nt'øde, ma'ra hina.

4 Nú'ʉ 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo gue'ʉ hinxa 'mʉhui ni 'nara 'bɛhñạ, y nixi mi jo'o yá 'bɛhñạ. Nu'ʉ́ di dɛna ra T'ʉca Dɛti, y pɛui habʉraza pa'ạ. Nú'ʉ́ gue'ʉ bi mpøhø de gatho ma'ra ya jạ'i pa ra mʉdi sofo pa Ajuạ ne pa ra T'ʉca Dɛti.

5 Ne nu'ʉ́ hinxa mạnga ya nc'uamba nixi hinte ma ts'oqui pɛ'tsi ja rá thandi Ajuạ.

Ya hoga noya nú'ʉ bi mạnga nú'ʉ hñu ya ɛnxɛ

6 Nepʉ dá handa ma'na ra ɛnxɛ mi nhyats'i madetho mahets'i, ne mi xipabi ya jạ'i de rá noya Ajuạ nú'ạ ma da nja pa nzạntho y mạ hanja da za da mpøhø 'na. Bá ehe'ạ pa bi zofo gatho ya 'mʉi gá jạ'i ja yá hñạqui, ja gatho ya hnini ne gatho ya hai maxøgue ra ximhai.

7 Ne bi 'ñena nts'ɛdi:

—Tsuhʉ Ajuạ ne nsundahʉ'ạ ngue'ạ ya bi zø ra ora pa da hñạ'mba nguɛnda ya jạ'i. Xøcambenihʉ nú'ạ to bi hyoca mahets'i ne ra ximhai, ra ndehe ne ya pøthe.

8 Nepʉ bi sigui ma'na ra ɛnxɛ bi 'ñena:

—Ya bi 'mɛdi ya me Babilonia nú'ạ ra dạnga hnini, ngue'ạ xa japabi gatho ya jạ'i de ra ximhai da nts'oqui ngu xa nts'oqui'ʉ, nja ngu 'na to japa ma'na da zi ra vinu asta hinda nti.

9 Nepʉ bi sigui rá hñu ra ɛnxɛ bi ñạ nts'ɛdi ne bi 'ñena:

—Nu'ạ tó'o da xøcambeni ra mbạnga zu'ue o nú'ạ rá c'oi, ne da hotho da thu'tsua rá seña ja rá de o ja rá 'yɛ,

10 hinda za da mpont'ui rá cuɛ Ajuạ nú'ạ tø'mi, y yá mfɛi'ạ xi xá nts'o. Nehe ja rá thandi ra T'ʉca Dɛti, ne ja yá thandi ya mạca ɛnxɛ, ma da ntsaui ya ʉgui ja ra tsibi faspi co ra asufre.

11 Y ma da c'onts'i pa nzạntho nurá 'bifi nú'ạ ra tsibi'ạ habʉ ma da nzø'ʉ, y hinda mɛ'tsa ra tsaya ma pa ra xuui nú'ʉ to da xøcambeni ra mbạnga zu'ue o rá c'oi y da hotho da thu'tsua rá hmeya.

12 Hangue nu'ʉ tó'o yá mɛti Ajuạ, ne ø'tuabi yá hmanda'ạ, ne camfri xá hño ra Zidada Jesucristo, mahyoni da zɛdi yá jamfri pa da zɛta gatho nú'ạ da 'ñehe.

13 Nepʉ dá øde 'nara noya de mahets'i bi 'ñengagui:

—'Yofo njaua: "Njạpi nú'ʉ to tu ne xa gamfri ra Zidada Jesucristo." Ra Mạca Ndạhi ena, hạhạ xi majuạni njạpi ngue'ạ ma da ntsaya'ʉ de yá 'bɛfi, ne yá hoga 'bɛfi ma da fạdi nuni mahets'i.

Ra sofo ja ra ximhai

14 'Mɛfa dá handa 'nara t'axa guui, y ja nura guui'ạ mi hudini 'na 'ñena nú'ạ e bi njạ'i, ne mi hu'tsa 'nara corona dega oro, ne mi hạ 'nara t'ɛxʉ xi xmá hño yá ts'i.

15 Nepʉ bi øni de ja ra mạca luga habʉ bí 'bʉ Ajuạ ma'na ra ɛnxɛ bi ñạ nts'ɛdi ne bi 'ñembabi nú'ạ to mi hudi ja ra guui:

—Jʉ ri t'ɛxʉ bá xa ra trigo ngue'ạ ya bi zø ra ora de ra sofo ja ra ximhai ne ya bi ñạts'i.

16 Nepʉ nú'ạ to mi hudi ja ra guui bi ga'tsa rá t'ɛxʉ ja ra ximhai pa bi nja ra sofo ja ra ximhai.

17 'Mɛfa bi øni ma'na ra ɛnxɛ de ja ra mạca luga nuni mahets'i habʉ bí 'bʉ Ajuạ, mi hạ nehe 'nara t'ɛxʉ xi xmá hño yá ts'i.

18 Nepʉ bi øni ma'na ra ɛnxɛ de ra ata, nú'ạ to mi su ra tsibi, ne bi zofo nts'ɛdi nú'ạ ra ɛnxɛ to mi hạ ra t'ɛxʉ, ne bi 'ñembabi:

—Jʉ ri t'ɛxʉ, bá hɛca ya nzʉdi gá obxi ja ra ximhai, ngue'ạ ya bi dạ.

19 Nu'bʉ́ ra ɛnxɛ bi ga'tsa rá t'ɛxʉ ja ra ximhai, ne bi hyɛca ya obxi, nepʉ bi 'yʉt'a ja ra dạnga nthɛ'ma'obxi. Bi 'yøt'a njabʉ ngue'ạ gue'ạ 'nara nt'udi de nú'ạ ma da 'yøt'a Ajuạ co nú'ʉ ma da mfɛi co rá dạnga cuɛ'ạ.

20 Nura nthɛ'ma'obxi'ạ mi ja møte de ra hnini, y nu mi thɛ'ma ya obxi bi øni ngu yá ji ya jạ'i, y co rá ndunthi ra ji bi 'ño hñu nthebe kilometro rá yabʉ y asta bi zøxa ja yá frenu ya fani.

15

Ya ɛnxɛ co nú'ʉ yoto yá ngạts'i ya ʉgui

1 Nepʉbya, dá handa nuni mahets'i ma'na ra nt'udi xi mrá dạngui, y xi dá 'yø. Mi yoto ya ɛnxɛ mi hạ 'ra 'nara mfɛi pa da mfɛi ya meximhai, mi gue'ʉ yá ngạts'i ya ʉgui, ngue'ạ ya gue'ạ rá ngạts'i rá cuɛ Ajuạ.

2 Nehe dá handa nú'ą ra ndehe dega xito mi nthąnts'i co ra tsibi, ne nú'ʉ to'o xqui ntąte de ra mbąnga zu'ue ne rá c'oi, ne himbi xøcambeni'ʉ nixi himbi hotho bi thu'tsua rá hmeya ni rá numero de rá thuhu nura zu'ue'ą, mi 'bai'ʉ ja nú'ą ra ñąnga ndehe dega xito, mi hą'ʉ ya arpa nú'ʉ xqui umbabi Ajuą.

3 Nehe mi tuti'ʉ nú'ą ra thuhu mi tuta ra Moise nú'ą mi pɛpabi Ajuą, ne go guet'ą ra thuhu tuta ra T'ʉca Dɛti, ne mi ena'ʉ:

Nu'i Ajuą ma Hmu'ihe, go gue'e guí pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi.

Xi xá nsunda ne xi ya dąngui nú'ʉ ri 'bɛfi guí øt'e.

Y guí øt'e gatho nú'ą majuąni ne nú'ą xá hño.

Nu'i go gue'e grá ndą de gatho ya hai de ra ximhai.

4 Ma zi Hmu'ihe, ¿to'o gue'ą hinda zu'a'i nú'bʉ hinda 'øt'e nú'ą guí mą?

Ne ¿to'o gue'ą hinda xøcambeni'i ri thuhu?

Ngue'ą hønsɛ'i grá mąca Ajuą, hangue gatho ya ją'i de gatho ya hai de rá ngʉni ra ximhai da 'ñe da nsunda'i,

ngue'ą xa hyandi'ʉ gue xi guí øt'e gatho nú'ą xá hño.

5 'Mɛfa dá handa nuni mahets'i mi xogui nú'ą ra mąca luga habʉ 'bɛ'tsa nuya xingdo habʉ xa t'ofo yá hmanda Ajuą.

6 Y nuni ra mąca luga'ą ja bi bønini nú'ʉ yoto ya ɛnxɛ mi hą nú'ʉ yoto ya mfɛi, ne mi hñe co ya dutu dega linu xi xmá nt'axi ne mi huɛxqui, ne mi ngʉt'a 'nara ngʉt'i dega oro asta mi tsøxa ja yá tiñą.

7 Nepʉ 'na de nú'ʉ goho ya dą'ɛnxɛ bi umba gatho nú'ʉ yoto ya ɛnxɛ 'ra 'nara 'bada dega oro mi ñuts'i co ya ʉgui nú'ʉ ma da uni Ajuą co rá cuɛ, go gue'ą Ajuą to 'bʉi pa nzątho.

8 Nu'bʉ́ nuni ja ra mąca luga bi ñuxa ra 'bifi nú'ą mi ehe de rá nsunda ne rá ts'ɛdi Ajuą. Y himi tsa to da yʉt'ini asta himbi uadi nú'ʉ yoto ya ʉgui mri hñą nú'ʉ yoto ya ɛnxɛ.

16

Rá cuɛ Ajuą ma da zʉdi nú'ʉ to'o hinxa gamfri

1 Nepʉ dá øde bi ñą 'nara noya xi nts'ɛdi mbo ra mąca luga, ne bi 'ñemba nú'ʉ yoto ya ɛnxɛ:

—Grí maha gui xañhʉ ja ra ximhai nú'ʉ yá mfɛi Ajuą xa mɛ'tsa ja nú'ʉ yoto ya 'bada.

2 Nu'bʉ́ bi ma nú'ą ra mʉdi ɛnxɛ bá xanga ja ra ximhai nú'ą mi 'bɛ'tsa ja nú'ą ra 'bada mi hą, hangue nú'ʉ ya ją'i to mi pɛ'tsa ra hmeya de ra mbąnga zu'ue ne mi xøcambeni rá c'oi'ą, bi c'onts'a ja yá ndo'yo 'raya sąsi xi xmá nts'o ne xi xmá 'ñʉ.

3 Nepʉ rá ñoho ra ɛnxɛ bá xanga ja ra ndehe nú'ą mi 'bɛ'tsa ja nú'ą ra 'bada mi hą, y nura ndehe'ą bi nji ngu rá ji 'na nú'ą xa tho, ne bi du gatho nú'ʉ mi 'bʉ mbo ra ndehe.

4 Y rá hñu ra ɛnxɛ bá xanga ja ya dąthe ne ya pøthe nú'ą mi 'bɛ'tsa ja nú'ą ra 'bada mi hą, nepʉ nu'ʉ́ bi nji'ʉ.

5 Nepʉ dá øde nú'ą ra ɛnxɛ mi su ya dehe, mi ena:

—Nu'i ma mąca Ajuą'i ne ma zi Hmu'i, go gue'e gá 'bʉi desde ra mʉdi ne asta nubya guí 'bʉi. Nu'i hinte guí tugue ngue'ą xcá 'øt'a ra ts'ʉtbi xá hño.

6 Ngue'ą xcá castiga núyʉ to bi mamba yá ji nú'ʉ bi gamfri'i, ne nú'ʉ bi mąnga ri noya. Hangue ngu bi 'øt'e'ʉ njabʉ gá ø'tuabi nehe. Y dí 'ñepi da njabʉ'ʉ.

7 Nehe dá øde ma'na ra ɛnxɛ mi ñą mbo ja ra mąca luga habʉ ja ra ata, ne mi ena:

—Nu'i Ajuą ma zi Hmu'i, go gue'e guí pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi. Guí øt'a ra hoga ts'ʉtbi ne nú'ą majuąni.

8 Nepʉ rá ngoho ra ɛnxɛ bi xanga ja ra hyadi nú'ą mi 'bɛ'tsa ja nú'ą ra 'bada mi hą, y co rá ts'ɛdi ra hyadi bi zątʼa ya ją'i.

9 Pe masque xi bi zątʼa ya ją'i, nu'ʉ́ himbi ne bi ntsø'mi de yá ts'oqui, nixi bi nsunda Ajuą. Nu'ą bi 'øt'e'ʉ, bi ñąma'ñʉ de rá thuhu Ajuą nú'ą ja rá ts'ɛdi pa bi mɛhna nuya ya mfɛi.

10 Nepʉ rá ncʉt'a ra ɛnxɛ bá xanga nú'ą mi 'bɛ'tsa ja nú'ą ra 'bada mi hą, bá xanga ja rá hudi nú'ą ra mbąnga zu'ue, ne bi 'mɛxuui habʉ gatho mi ndą'ą. Y nuya ją'i mi 'bʉ ja rá hmanda'ą asta mi tsa yá ją̃ne co ya dąnga ʉgui mi thogui.

11 Pe himbi ne bi ntsø'mi'ʉ de yá ts'oqui. Nu'ą mi øt'e'ʉ, mi tsani Ajuą nú'ą bí 'bʉ mahets'i, ngue'ą mi tsama'ñʉ ya dąnga ʉgui.

12 Nepʉ rá 'rato ra ɛnxɛ bá xanga ja ra
dạnga dạthe Eufrate nú'ạ mi 'bɛ'tsa ja nú'ạ
ra 'bada mi hạ, y nura dạthe'ạ bi 'yot'i pa bi
nja ra 'ñu pa bá ehe ya ndạ me bøxhyadi.
13 Nehe dá handa hñu ya ts'ondạhi nú'ʉ
mi hnequi ngu 'nara tsạn'uɛ. 'Na bi bøni
de ja rá ne ra mbạnga zu'ue nú'ạ ngu 'nara
qu'eñạ, nu'ạ ma'na bi bøni de ja rá ne nú'ạ
ma'na ra zu'ue mi ja yoto yá ñạxu ne 'rɛt'a
yá ndạni, ha nu'ạ ma'na bi bøni de ja rá ne
ra hyate bạdi.
14 Nú'ʉ́ go gue'ʉ ya ts'ondạhi mi øt'a ya
nt'udi, ne mi pa'ʉ ja ya ndạ de gatho ra
ximhai pa da munts'i'ʉ mahyɛgui co yá
soldado pa da 'ñøt'a tuhni'ʉ nú'ạ ra pa da
hñạnga nguɛnda Ajuạ nú'ạ to pɛ'tsa gatho
ra ts'ɛdi.
15 Ra Zidada Jesu bi 'ñena: "Pạhʉ gue
nuga sta dạmfri ya jạ'i ga tsøhø ngu 'nara
be. Xi da johya nú'ạ to ga tsʉdi di ndø'mi
ne di he yá he pa hinda 'ño nsinque yá he,
nixi hinda ntsa ja rá thandi Ajuạ."
16 Y gatho nú'ʉ ya ndạ bi munts'i'ʉ ja nú'ạ
ra luga rá thuhu Armagedo de ra hñạqui
ebreo.
17 Nepʉ rá yoto ra ɛnxɛ bá xanga ja ra
ndạhi nú'ạ mi 'bɛ'tsa ja nú'ạ ra 'bada mi
hạ, ne bi nt'øde 'nara noya de mbo ra mạca
luga nuni mahets'i habʉ mi hudi Ajuạ, ne
bi 'ñena:
—Nubyá hạ, ya xa uadi.
18 Nu'bʉ́ bi nja ya huɛi ne ya ngani ne
'nara dạnga mbimhai. Y de gatho ya pa xa
'mʉ ya jạ'i ja ra ximhai hinhya'mʉ xa nja
'nara dạnga mbimhai ngu nú'ạ bi nja nura
pa'ạ, ngue'ạ xi bi nja nts'ɛdi.
19 Y nura dạnga hnini bi 'yøt'a hñu hegue,
y gatho ma'ra ya hnini de gatho ra ximhai
bi ñunt'i'ʉ, y Ajuạ bi beni de ra dạnga hnini
Babilonia gue mi pɛ'tsi da zʉdi rá cuɛ'ạ.
20 Y gatho nuya hai mi o madetho de
ra ndehe bi go'ma ra dehe, ne ya t'øhø bi
'mɛdi.
21 Nehe bi dagui ya dạnga ndo de ma-
hets'i ne bi zʉdi ya jạ'i. Xi myá dạta'ʉ, y xi
xmá hñʉ, mi pɛ'tsa ngu ñote kilo. Ya jạ'i mi
tsani Ajuạ po nuya ndo bá pɛhni'ạ, ngue'ạ
nu'ạ́ mi gue'ạ 'nara dạnga ʉgui pa gue'ʉ.

17

Ra ts'o'bɛhñạ ma da 'mɛdi pa nzạntho

1 Nepʉ bi 'ñe bi zʉcagui 'na de nú'ʉ yoto
ya ɛnxɛ mi hạ 'ra 'nara 'bada habʉ mi 'bɛ'tsa
yá mfɛi Ajuạ, ne bi 'ñengagui:
—Bá ehe pa ga u't'a'i nú'ạ ra castigo
ma da t'umbabi nú'ạ ra ts'o'bɛhñạ bí hudi
mañạ de ya ndehe.
2 Ya ndạ de ra ximhai xa 'yøt'a ya ts'oqui
co nú'ạ ra ts'o'bɛhñạ, nehe xa cadi gatho
ma'ra ya jạ'i nú'ạ ra ts'o'bɛhñạ pa xi xa
'yøt'a ya ts'oqui'ʉ, nja ngu 'na to cadi ma'na
pa da japi da zi ra vinu asta hinda nti.
3 Nepʉ ja nú'ạ ra thedi bi 'ñutca ra Mạca
Ndạhi, nú'ạ ra ɛnxɛ bi zixcagui ja 'nara
mbonthi, y ja dá handini nú'ạ ra ts'o'bɛhñạ
mi tøgue 'nara thɛnga zu'ue habʉ mi huxa
ndunthi ya thuhu nú'ʉ mi ñạma'ñʉ de Ajuạ.
Nú'ạ ra zu'ue'ạ mi ja yoto yá ñạxu ne 'rɛt'a
yá ndạni.
4 Y nú'ạ ra 'bɛhñạ mi he 'nará he mi
nthạnts'a morado co ra thɛni, y xqui tøtua
ya oro, ne 'raya hothodo ne 'raya hoga t'axa
do yá thuhu ya perhla. Nehe mi hạ ja rá 'yɛ
'nara 'bada dega oro mi ñuts'i de ya t'øt'e xá
nts'o ne de yá ts'oqui nú'ạ ra ts'o'bɛhñạ.
5 Y ja rá de xqui t'opabi 'nara thuhu nú'ạ
hinto bi bạdi te rí bøni, pe mi ena: "Ra
dạnga Babilonia, go gue'ạ ra nạnạ de ya
ts'o'bɛhñạ, go gue'ạ bi 'ñudi da t'øt'e ja ra
ximhai gatho nú'ạ xá nts'o."
6 Nepʉ dá handa nú'ạ ra 'bɛhñạ ngu mri
ti ngue'ạ xqui hyo ndunthi yá mɛfi Ajuạ
ne nú'ʉ bi dɛna ra Zidada Jesucristo ne bi
damajuạni de gue'ạ. Ne nu ndá handi'ạ xi
dá 'yø nts'ɛdi.
7 Nu'bʉ́ ra ɛnxɛ bi 'ñengagui:
—¿Hanja guí 'yø? Nuga ma ga xi'i nú'ạ
hinto xa bạdi de nú'ạ ra ts'o'bɛhñạ ne de
nú'ạ ra zu'ue ri tøgue'ạ, nú'ạ pɛ'tsa yoto yá
ñạxu ne 'rɛt'a yá ndạni.
8 Nú'ạ ra zu'ue gá handi mi 'bʉi, pe nubyá
ya jo'o, pe 'mɛfa ma da c'onts'i de ja ra o'tsi
nú'ạ otho habʉ bí c'a, nepʉ da ma habʉ da
thogui ya ʉgui pa nzạntho, y nuni ja guehni
rá gạts'i. Ya meximhai nú'ʉ to'o desde ra
mʉdi ra ximhai hinxqui t'opabi yá thuhu ja
ra libro habʉ huxa yá thuhu nú'ʉ to'o ma
da nte pa nzạntho, nuya jạ'i'ʉ ma da 'yø
nu stí hyandi'ʉ da bøts'e nú'ạ ra zu'ue de ja
nú'ạ ra o'tsi'ạ, ngue'ạ nu'ạ́ mi 'bʉi nepʉ bi
njo'o, pe ma da 'mʉi ma'na'qui.

9 Pa da za to da zo rá mfeni núna ma ga
ma̱, mahyoni di ja rá mfa̱di. Nú'ʉ yoto ya
ña̱xu, gue'ʉ ngu yoto ya t'øhø habʉ hudi
nú'a̱ ra 'bɛhña̱.
10 Nehe nú'ʉ yoto ya ña̱xu gue'ʉ ngu yoto
ya nda̱. Cʉt'a de gue'ʉ ya xa tha̱cua yá
ts'ɛdi. 'Na go gue'a̱ ra nda̱bya, ha nu ma'na
hinxa t'umtho rá 'bɛfi, pe nu stí nda̱'a̱, 'na
tʉi ya pa ma da nda̱.
11 Nú'a̱ ra zu'ue mi 'bʉi ma'mɛt'o pe
nubyá ya jo'o, go gue'a̱ ma da 'na de nú'ʉ
yoto ya nda̱, pe ja ra uɛnda go gue'a̱ ma drá
hña̱to ra nda̱, y 'mɛfa ma da ma habʉ ma
dra huati pa nza̱ntho.
12 Y nú'ʉ 'rɛt'a ya nda̱ni xcá hyandi gue'ʉ
ngu 'rɛt'a ya nda̱ hinxa thuts'itho dega
nda̱. Pe ma da t'umbabi'ʉ da nda̱ 'na ora
mahyɛgui co ra mba̱nga zu'ue.
13 Nú'ʉ 'rɛt'a ya nda̱ 'nadra mfeni ma
da mɛ'tsi'ʉ, hangue ma da umba ra ts'ʉtbi
nura mba̱nga zu'ue.
14 Ne da ntuhni'ʉ co ra T'ʉca Dɛti, y nura
T'ʉca Dɛti go gue'a̱ ma da nta̱te, ngue'a̱ go
gue'a̱ ra Hmu de gatho ya hmu, ne ra Nda̱
de gatho ya nda̱. Y nú'ʉ to'o 'bʉi co ra
T'ʉca Dɛti ma da nta̱te'ʉ, y nú'ʉ́ go gue'ʉ xa
huahna Aju̱a̱ pa da gamfri, y nu'ʉ́ xa gamfri
xá hño.
15 Nehe bi 'ñengagui ra ɛnxɛ:

—Nú'ʉ ya dehe xcá hyandi habʉ hudi ra
ts'o'bɛhña̱, go gue'ʉ ngu nuya ja̱'i de gatho
ya hña̱qui 'bʉi ja gatho ya hnini ne ja gatho
ya hai.
16 Y nú'ʉ 'rɛt'a ya nda̱ xcá hyandi co
ra mba̱nga zu'ue, nu'ʉ́ ma da ʉtsa ra
ts'o'bɛhña̱, ne da hña̱cuabi gatho yá hño, ne
da zogui sinque rá he, ne da zipa rá ngø, y
nuyá ndo'yo da tsa̱'tuabi.
17 Ngue'a̱ Aju̱a̱ xa umbabi yá mfeni'ʉ
pa da 'yø'tua rá paha'a̱, hangue 'nat'a bi
ma̱ñ'ʉ pa bi umba ra ts'ʉtbi nú'a̱ ra zu'ue
asta hinda nja nú'a̱ xa ma̱ Aju̱a̱.
18 Y nú'a̱ ra 'bɛhña̱ xcá hyandi gue'a̱ ra
da̱nga hnini habʉ 'bʉi 'na to'o di manda ya
nda̱ de ra ximhai.

18

Ra da̱ta hnini Babilonia bi yøt'e

1 'Mɛfa de guehna dá handa ma'na ra
ɛnxɛ bi ga̱i de mahets'i, xi mi ja rá ts'ɛdi, ne
bi yot'a ra ximhai co rá nsunda.
2 Ne bi ña̱ nts'ɛdi, bi 'ñena:

—Ra da̱nga hnini Babilonia ya xa 'bɛdi
rá nsu, nubyá ja 'bʉhni gatho 'rama'na'ño
ya ts'onda̱hi, nehe ja jani yá 'bafi nú'ʉ ya
ts'ints'ʉ xá nts'o ne xi t'ʉtsa.
3 Ra Babilonia bi cadi ya ja̱'i de gatho
ya hai de ra ximhai pa bi nts'oqui'ʉ, nehe
gatho ya nda̱ de ra ximhai xa nts'oqui'ʉ con
gue'a̱, y gatho ya ma ne ya duqui xa nrico'ʉ
co yá ts'ot'øt'e øt'a nura hnini'a̱.
4 Ne dá øde ma'na ra noya de mahets'i mi
ena:

—Nú'ahʉ ma hnini'ihʉ, pøñhʉ de nura
ts'ohnini'a̱ pa hingui 'yøthʉ ya ts'oqui ngu
øt'e'ʉ, ne pa hinda zʉ'ahʉ nú'ʉ ya mfɛi ma
da zʉdi'ʉ.
5 Ngue'a̱ xi xa nda̱ngui yá ts'oqui'ʉ y co
yá nda̱ngui asta ya xa zøxa nuua mahets'i,
y Aju̱a̱ hinxa pumfri de ya ts'ot'øt'e øt'e'ʉ.
6 'Yø'tuabihʉ nura hnini'a̱ ngu nú'a̱ xa
'yøt'e'a̱ pa ma'ra, ne co'tsuahʉ yo'qui rá
ndunthi de nú'a̱ xa 'yøt'e. Tha̱ntshʉ yo'qui
nú'a̱ ma da t'umbi'a̱ ngu nú'a̱ xi xa 'yøt'e'a̱
co ma'ra.
7 Japhʉ da zama'ñʉ ne da tho ya
ts'othogui ngu nú'a̱ xa 'yøt'e'a̱ co rá nt'ets'i
ngue'a̱ xi pɛ'tsa ndunthi ya hño, ngue'a̱
nu'á̱ nja ngu 'nara 'bɛhña̱ ri nda̱, hangue
ena: “Nuga dí hucua drá 'bɛhña̱ dí nda̱,
hinxa du ma da̱me, nixi hinga ma ga thogui
ya dumʉi.”
8 Por gue'a̱ 'na patho ma da t'umba ya
mfɛi, y nuya mfɛi'ʉ go gue'a̱ ra du ne
ya dumʉi ne ra thuhu, ne da za̱t'a nura
hnini'a̱, ngue'a̱ xi ja rá ts'ɛdi Aju̱a̱ ma
Hmuhʉ nú'a̱ to'o da hña̱'mba nguɛnda'a̱.
9 Ne ya nda̱ de ra ximhai nú'ʉ to'o xa
'yøt'a ya ts'oqui co ra hnini'a̱ ne xa johyaui
ja ya ts'ot'øt'e øt'e'ʉ, nú'ʉ ya nda̱'ʉ ma xi da
nzoni ne ma da du yá mʉi nu sta hyandua
rá 'bifi nú'a̱ ra ts'ohnini ma da za̱t'i.
10 Nú'ʉ ya nda̱ ma da 'mai yabʉ ngue'a̱ da
ntsu de nú'a̱ ma da nja, ne ma da 'ñena'ʉ:

—¡A, huecate'ihʉ nú'ahʉ guí 'bʉhʉbʉ ja
ra da̱nga hnini Babilonia! Nu'ahʉ́ mi ja ri
ts'ɛdihʉ, pe 'na oratho xa zʉ'ahʉ rá castigo
Aju̱a̱.

11 Ya ma ne ya duqui de ra ximhai ma da
nzoni'ʉ ne da du yá mʉi de nú'ą̱ bi nja co ra
hnini'ą̱ ngue'ą̱ ya ma da njo'o to da dambi
nú'ą̱ da pa'ʉ.
12 Mi hąts'i'ʉ da pa ja ra hnini'ą̱ ya t'øt'e
dega oro ne dega t'axi, ne ya hoga do ne ya
perhla, ne ya hoga dutu dega linu ne dega
seda, ne nú'ʉ ya hoga dutu dega morado ne
dega thɛni. Nehe mi hąts'i 'rama'na'ño ya
za nú'ʉ yʉni xá cʉhi, ne ya hoga t'øt'e xa
thoqui dega marfi, ya hoga za, ra marmo,
ne ya bøją̱, 'na rá thuhu ra bronse, ha nu
ma'na ra yerro.
13 Mi hąts'i nehe ya canela, ya hoga
ndą̱po yʉni xá cʉhi, ra t'uts'i, ra mirra, ne
ya dehe nú'ʉ xi yʉni xá cʉhi, ra vinu, ra
aceite, ra hoga arina, ne ra trigo. Nehe mi
tsixa ya mbo'oni, ngu ya dɛti ne ya fani.
Nehe mi tsixa ya carro, ne asta ya 'bɛgo, y
gue'ʉ ya ją̱'i mi pa'ʉ ngu ya mbo'oni.
14 Ya ma ne ya duqui ma da 'ñembabi nú'ą̱
ra hnini:
—¡Ya otho'i nú'ʉ ya hoga fruta ngrí ho, y
ya gá 'bɛdi pa nzą̱ntho gatho nú'ʉ ya hño ne
ya nt'ets'i nguí pɛ'tshmą̱!
15 Nú'ʉ ya ma ne ya duqui xa nrico ngue'ą̱
xa pa yá t'øt'e ja nura dą̱nga hnini, ma da
'mai yabʉ ngue'ą̱ ma da zu nú'ą̱ ra castigo
ma da nja. Ma da nzoni'ʉ ne da du yá mʉi,
16 ne da 'ñena'ʉ:
—¡A, hyøctho nuni ra dą̱hni! Ngue'ą̱ mi
ngu 'nara 'bɛhñą̱ mi he ya hoga dutu dega
linu ne dega morado ne dega thɛni, nehe
xqui nhyoqui dega oro ne dega hoga do ne
dega perhla.
17 ¡'Na oratho bi uadi gatho yá ndunthi
nuyá hño mi pɛ'tsi!
Nehe gatho nú'ʉ to'o mi manda ya motsa,
ne nú'ʉ to'o mi ɛt'i, ne nú'ʉ ma'ra mri
mpɛfini, ne nú'ʉ to'o mi pani, gatho'ʉ ma da
'mai yabʉ,
18 y nu sta hyandua rá 'bifi nú'ą̱ ra dą̱nga
hnini ma da zą̱t'i, da ñą̱ nts'ɛdi'ʉ ne da
'ñena:
—Mi otho ma'na ra hnini xi mrá dą̱ngui
ngu nuni.
19 Nehe da hyøxa ya hai ja yá ñą̱xu ngue'ą̱
da du yá mʉi'ʉ, ne da nzoni'ʉ co ra dumʉi,
ne da ñą̱ nts'ɛdi ne da 'ñena:
—¡A, hyøctho nuni ra dą̱nga hnini!
Ngue'ą̱ xi mrá dą̱ngui rá tai, y ja xqui
nriconi gatho nú'ʉ to mi pɛ'tsa yá motsa
ja ra ndehe. ¡Pe 'na oratho bi zą̱t'a gatho
nuni ra hnininí!
20 Pe nú'ahʉ gyá gamfrihʉ ne gatho
nú'ahʉ yá 'mɛhni'ihʉ Ajuą̱, ne gatho nú'ahʉ
ma'ra guí 'bʉhʉ mahets'i, johyahʉ de nú'ą̱
bi nja ja nú'ą̱ ra dą̱nga hnini, ngue'ą̱ Ajuą̱
xa hñą̱'mba nguɛnda nuya ją̱'i mi 'bʉhni,
ne xa t'ø'tuabi'ʉ ngu nú'ą̱ xqui 'yø't'a'ihʉ
nehe.
21 Nepʉ 'nara ɛnxɛ xi mi ja rá ts'ɛdi bi gʉ
'nara dą̱nga do nú'ą̱ ma'na xmá hñʉ que
'nara dą̱nga jʉni, ne bi 'yɛnt'a ja ra ndehe
ne bi 'ñena:
—Njaua ma da yʉi nehe ra Babilonia
nú'ą̱ ra dą̱nga hnini, ne ya hinhya'mʉ ma
da hnequi ma'na'qui.
22 Nixi ya hinhya'mʉ ma da yopa nt'øde
ma'na'qui ya nzʉni de ya arpa, nixi de ya
thʉza, nixi de ya trompeta ja nura hnini'ą̱.
Ni 'nara mɛfi de nu'ą̱raza ra 'bɛfi hinda
yopa 'mʉi ja nura hnini'ą̱, nixi da yopa
mpɛfi 'nara jʉni.
23 Ni 'nara ñot'i ya hinda hnequini, nixi
hinhya'mʉ da nja ma'na'qui ya ngo dega
nthą̱ti. Nú'ʉ ya ma ne ya duqui to mi mpa
ne mi ntai ja nura hnini'ą̱, xi bi nja yá ts'ɛdi
ja ra ximhai, y co yá nt'ete nuya mengu de
guehni mi hat'a ya ją̱'i de gatho ya hai de ra
ximhai, pe ya bi uadi yá ts'ɛdi'ʉ.
24 Nura hnini'ą̱ ya bi hnequi gue go xi tu
ra ts'oqui'ą̱ de nú'ʉ ya gamfri ne yá 'mɛhni
Ajuą̱ xa tho, ne de gatho nú'ʉ ma'ra xa tho
ja ra ximhai.

19

1 'Mɛfa dá øde mi ñą̱ nts'ɛdi ndunthi ya ją̱'i
nuni mahets'i, mi ena'ʉ:
¡Drá nsunda Ajuą̱! Ngue'ą̱ xá nsunda ne ja
rá ts'ɛdi ne bi za bi pøhø ya ją̱'i.
2 Ngue'ą̱ nu'ą̱́ øt'a ra hoga ts'ʉtbi ne nú'ą̱
majuą̱ni.
Nu'ą̱́ xa umba ra mfɛi nura ts'o'bɛhñą̱
nú'ą̱ mi japa ya ją̱'i da 'yøt'a ya ts'oqui.
Ajuą̱ bi co'tsuabi'ą̱ nú'ą̱ bi 'yøt'e gue bi hyo
nú'ʉ to'o mi pɛpabi Ajuą̱.
3 Nepʉ bi yopa 'ñena'ʉ ma'na'qui:
—¡Drá nsunda Ajuą̱! Ngue'ą̱ hinhya'mʉ
ma da ntsaya da bøxa rá 'bifi nú'ą̱ ra hnini
bi zą̱t'i.

4 Nu'bʉ́ nú'ʉ 'natemagoho ya ndạ̱ ne nú'ʉ
goho ya dạ̱'ɛnxɛ bi ndandiñạ̱hmu'ʉ, ne bi
xøcambeni Ajuạ̱ nú'ạ̱ bí hudi ja rá hudi, ne
mi ena'ʉ:
—¡Njabʉ gue'ạ̱! ¡Drá nsunda Ajuạ̱!
5 Nepʉ bi nt'øde ma'na ra noya de habʉ
mi hudi Ajuạ̱, ne bi 'ñena:
Nsundahʉ Ajuạ̱,
gatho nú'ahʉ guí pɛphʉ
ne guí tsuhʉ'ạ̱,
ngu ya notsi ngu ya dạ̱ngui.

Ra ngo de rá nthạ̱ti ra T'ʉca Dɛti

6 Nepʉ dá øde 'nara ñạ̱hni de 'nara dạ̱nga
hmunts'a jạ̱'i, 'ñena mri nhyahni ndunthi
ya dehe, ne 'ñena 'raya ngani, ne mi ena:
¡Drá nsunda Ajuạ̱! Ngue'ạ̱ nú'ạ́ go gue'ạ̱ ma
Hmuhʉ pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi, ne go
gue'ạ̱ ra Ndạ̱ de gatho ra ximhai.
7 Johyahʉ ne nsundahʉ'ạ̱,
ngue'ạ̱ ya bi zø ra pa de rá nthạ̱ti ra T'ʉca
Dɛti.
Ra nạ̱via ya xa nhyoqui,
8 ya xa hye nú'ạ̱ ra hoga dutu xqui t'umbi
xá nt'axi y ri huɛxqui.
Nura t'axa dutu'ạ̱ gue'ạ̱ yá te xá nt'axi nú'ʉ
to'o xa gamfri Ajuạ̱.
9 Nepʉ ra ɛnxɛ bi 'ñengagui:
—'Yofo nuya ya noya: "Dá johya nú'ʉ to
da sipabi pa da ma ra ngo de rá nthạ̱ti ra
T'ʉca Dɛti."
Nehe bi 'ñengagui:
—Nuya guehya yá noya Ajuạ̱, y guehya xi
majuạ̱ni.
10 Nepʉ nuga dá ndandiñạ̱hmu ja rá ua ra
ɛnxɛ pa ga nsunda'ạ̱, pe nu'ạ́ bi 'ñengagui:
—Oguí øt'a njabʉ, ngue'ạ̱ necagui ne
ma'ra ri cu dyá 'bɛgohʉ mahyɛgui de Ajuạ̱,
ne dí mạ̱ñhʉ rá noya ra Zidada Jesu. Go da
xøcambeni Ajuạ̱.
Nu'ʉ tó'o mạ̱mba rá noya Ajuạ̱ gue'ʉ
damajuạ̱ni nehe de nú'ạ̱ xa mạ̱ ra Zidada
Jesucristo.

'Nara tøgue mri tø 'nara t'axfani

11 Nepʉ dá handa mahets'i mi xogui, ne
dá handa 'nara tøgue mri tø 'nara t'axfani,
y nú'ạ̱ ra tøgue'ạ̱ xa thu'mbabi 'nara thuhu
nú'ạ̱ rí bøni da 'ñena: Nú'ạ̱ xa mạ̱, nzạ̱ntho
da 'yøt'e. Ne ma'na ra thuhu rí bøni da
'ñena: Majuạ̱ni. Ngue'ạ̱ nu'ạ́ xi ra hoga ndạ̱,
øt'e xá hño, ne øt'a ya tuhni ngu rí 'ñepi.

12 Yá da 'ñena mi zø ya tsibi, ne mi hu'tsa
ndunthi ya corona, y nehe xqui t'opabi
'nara thuhu nú'ạ̱ hinto mi pạ̱di te mi ne da
mạ̱, hønsɛ'ạ̱ go mi pạ̱'ạ̱.
13 Ne mi he 'nara dutu xqui 'bobo co ra ji,
y rá thuhu gue'ạ̱ Rá Noya Ajuạ̱.
14 Ne mri dɛni'ạ̱ ndunthi ya memahets'i
nú'ʉ øt'a ya tuhni, mri hñe'ʉ dega hoga linu
xi xmá nt'axi, ne mri tøgue ya t'axfani nehe.
15 Nu'ạ̱ ra mʉdi tøgue mi øni de rá ne
'nara mahuai dega yo filo. Con gue'ạ̱ ma
da na'mbabi ya jạ̱'i de gatho ya hai de ra
ximhai, ne ma da ndạ̱ de gue'ʉ con gatho
rá ts'ɛdi, ja ra uɛnda di hạ̱ 'nara ts'ʉt'o dega
bøjạ̱. Ne ngu 'nara jạ̱'i net'a ya obxi pa da
thɛ'mi, njabʉ'ạ̱ ma da huata ya jạ̱'i nuto yá
ncontra Ajuạ̱ nú'ạ̱ to pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi
ne pø rá cuɛ con gue'ʉ.
16 Ne ja rá he de ja rá xinthe xqui t'ofo
'nara thuhu ena: "Ra Ndạ̱ de gatho ya ndạ̱
ne ra Hmu de gatho ya hmu."
17 Nepʉ dá handa 'nara ɛnxɛ mi 'bai ja ra
hyadi, ne bi mafi nts'ɛdi pa bi ma'ta gatho
ya ts'ints'ʉ di nhyats'i, ne bi 'ñembi'ʉ:
—Bá ehʉ gui munts'ihʉ pa gui tsihʉ nú'ạ̱
ra dạ̱nga hñuni ma da 'ra'ahʉ Ajuạ̱.
18 Ma da t'a'ahʉ gui tsihʉ yá ngø ya dạ̱nga
ndạ̱ ne ya ndạ̱ gá soldado, ne yá ngø nú'ʉ
to xi mi jahmạ̱ yá ts'ɛdi. Ma gui tsiphʉ yá
ngø ya fani ne nú'ʉ to mi tøgue'ʉ. Xi ma
gui tsiphʉ yá ngø gatho ya jạ̱'i, ngu ya 'bɛgo
ne nú'ʉ hingyá 'bɛgo, ngu ya notsi ne ya
dạ̱ngui.
19 Nepʉ dá handa ra mbạ̱nga zu'ue ne
ya ndạ̱ de ra ximhai xqui munts'i'ʉ co yá
soldado pa da ntunhui nú'ạ̱ to mi tøgue ra
t'axfani ne nú'ʉ to mi dɛni'ạ̱.
20 Nú'ạ̱ ra mbạ̱nga zu'ue bri jʉ co nú'ạ̱
ra hyate bạ̱di to xqui 'yøt'a ya nt'udi ja
rá thandi nú'ạ̱ ra mbạ̱nga zu'ue. Co nuyá
nt'udi ra hyate bạ̱di xqui hyat'a ya jạ̱'i nú'ʉ
xqui thu'tsua rá hmeya nú'ạ̱ ra mbạ̱nga
zu'ue ne xqui xøcambeni'ʉ rá c'oi'ạ̱. Nú'ʉ ri
yoho bi t'ɛnt'a ma tetho ja ra ndehe dega
tsibi nú'ạ̱ faspi co ra asufre.
21 Y nú'ạ̱ to mi tøgue ra t'axfani bi hyo
nú'ʉ ma'ra to mri dɛna ra mbạ̱nga zu'ue ne
ra hyate bạ̱di. Bi hyo'ʉ co nú'ạ̱ ra mahuai
mi øni de rá ne, y gatho ya ts'ints'ʉ xi bi
niñạ̱ co yá ngø'ʉ.

20

'Na 'mo ya jɛya

1 Nepʉ dá handa 'nara ɛnxɛ bi gai de
mahets'i mi ha̱ ra nsoqui de ra o'tsi nú'a̱
otho habʉ bí c'a, nehe mi ha̱ 'nara da̱nga
cadena.
2 Ne bi gʉ ra da̱nga zu'ue nú'á̱ go gue'a̱
ra nda̱xjua qu'eña̱ mi 'bʉi desde maya'bʉ,
nú'a̱ rá thuhu ra ts'onda̱hi ne ra Satá. Ne bi
da̱t'i pa 'na 'mo njɛya,
3 y ngu bi da̱t'i bi 'yɛnt'a mbo ja nú'a̱ ra
o'tsi'a̱, ne bi got'i ne bi hñu'tsua 'nara seyo
pa ya hinda za da hyat'a ma'ra ya ja̱'i asta
hinda uadi nú'ʉ 'na 'mo njɛya. 'Mɛfa ma
dra thøgue pa 'raya patho.
4 Nepʉ dá handa 'raya hudi, y ja mi huhni
nú'ʉ to'o xqui t'umba ra ts'ɛdi pa da 'yøt'a
ra ts'ʉtbi. Nehe dá handa nú'ʉ xqui thɛcua
yá 'yʉga ngue'a̱ xqui damaju̱ani de ra Zi-
dada Jesucristo ne xqui ma̱mba rá noya
Aju̱a, ne hinxqui xøcambeni ra mba̱nga
zu'ue nixi rá c'oi'a̱, nixi hinxqui hopi to da
meya'ʉ ja yá de o ja yá 'yɛ co rá hmeya ra
zu'ue. Dá handi bi yopa nte'ʉ ne bi nda̱ co
ra Zidada Jesucristo pa nú'ʉ 'na 'mo njɛya.
5 Nú'ʉ́ go gue'ʉ xi ya mʉdi bi yopa nte
de nú'ʉ xqui du. Y nu'ʉ ma'ra himbi yopa
nte'ʉ asta himbi zøxa nú'ʉ 'na 'mo njɛya.
6 Nja̱pi ne xá nt'axi nú'ʉ to xa yopa nte
ra mʉdi. Y rá ñoho ra du nú'a̱ ma da
nja ja ra nidu, hinda za te da 'yø'tuabi'ʉ.
Gatho'ʉ da macja̱ ja rá thandi Aju̱a ne ra
Zidada Jesucristo, ne da nda̱'ʉ co ra Zidada
Jesucristo pa nú'ʉ 'na 'mo njɛya.
7 Y nu sta uadi nú'ʉ 'na 'mo njɛya, ra Satá
ma dra thøgue de habʉ xa jot'i.
8 Nu'á̱ ma da bøni pa da hyat'a ya ja̱'i 'bʉ
ja gatho ya hai de ra ximhai. Da ma pa da
hyat'a ra Gog ne ra Magog, nú'ʉ́ gue'ʉ yá
ncontra ra Zidada Jesucristo, ne da hyat'i'ʉ
pa da munts'i pa da 'ñøt'a tuhni, y nuyá
ndunthi'ʉ ngu rá ndunthi ra 'bomu ja ja ra
ña̱nthe.
9 Gatho nuya ja̱'i'ʉ dá handi bi ma'ʉ ja rá
ngʉni ra ximhai pa bá thets'i'ʉ habʉ mi ja
rá hma̱ca hnini Aju̱a ne mi 'bʉ ya gamfri.
Pe Aju̱a bi mɛhna ra tsibi de mahets'i pa bi
za̱t'i'ʉ.
10 Ne ra ts'onda̱hi nú'a̱ to mi hat'a ya ja̱'i
bi t'ɛnt'a ja ra ndehe dega tsibi nú'a̱ faspi co
ra asufre, habʉ xqui t'ɛnt'i nehe ra mba̱nga
zu'ue ne nú'a̱ ra hyate ba̱di. Nuni ja guehni
ma pa ra xuui da zama'ñʉ'ʉ ya ʉgui pa
nza̱ntho.

Ma da nja 'nara nsʉca uɛnda ja rá thandi Aju̱a

11 Nepʉ dá handa 'na mi hudi ja 'nara
da̱nga hudi xmá nt'axi. Y ngu bi hnequi'a̱,
'bestho bi 'mɛtho mahets'i ne ra ximhai, y
nixi bi fa̱di habʉ bi ma.
12 Nehe dá handi nú'ʉ xqui du, gue notsi
nda̱ngui mi 'bahni ja rá thandi Aju̱a. Nepʉ
bi so'tsa ya libro, y nehe bi so'tsa nú'a̱
ra libro habʉ huxa yá thuhu nú'ʉ to'o ma
da nte pa nza̱ntho. Y nú'ʉ to xqui du bi
tha̱'mba nguɛnda de nuya t'øt'e xqui 'yøt'a
ja ra ximhai, y nuya t'øt'e'ʉ xqui t'ofo ja
nuya libro'ʉ.
13 Nú'a̱ ra luga habʉ mi 'bʉ nú'ʉ xqui
du, nura luga'a̱ xqui da nú'ʉ mi 'bʉhni, ra
ndehe xqui da nuya ja̱'i xqui zo de guehni,
y ra nt'agui xqui da nú'ʉ xqui nt'aguini, y
cada 'na de nuya ja̱'i'ʉ bi tha̱'mba nguɛnda
de nuya t'øt'e xqui 'yøt'e'ʉ.
14 Nepʉ ra nt'agui ne ra luga habʉ mi 'bʉ
nú'ʉ xqui du ya bi 'ñotho, ngue'a̱ bi t'ɛnt'a
ja ra ndehe dega tsibi faspi. Y ra castigo ja
nuna ndehe dega tsibi go gue'a̱ rá ñoho ra
du.
15 Hangue bi t'ɛnt'a ja ra ndehe dega tsibi
nú'ʉ to'o hinxqui t'opabi yá thuhu ja nú'a̱
ra libro habʉ xqui thu'tsua yá thuhu nú'ʉ
to'o ma da nte pa nza̱ntho.

21

Ma da nja ma'ra'yo ra ximhai ne mahets'i

1 Nepʉ dá handi xqui nja ma'ra'yo ra
ximhai ne mahets'i, nguetho nú'a̱ ra mʉdi
ximhai mi ja ne nú'a̱ mahets'i bi 'mɛtho'ʉ.
Nehe ya mi otho ra ndehe.
2 Núga drá Xuua, dá handa ra ma̱ca hnini
Jerusale nú'a̱ xqui nja ma'ra'yo. Dá handi
bi gai de mahets'i po rá ts'ɛdi Aju̱a ne mi
hnequi mahotho ngu 'nara na̱via ya xa hñe
pa da nthatui nú'a̱ ma drá da̱me.
3 Ne dá øde 'nara noya de mahets'i mi ña̱
nts'ɛdi, mi ena:
—Ndi, Aju̱a 'bʉhui ya ja̱'i, y ma da 'mʉi
con gue'ʉ pa nza̱ntho, y nú'ʉ́ go gue'ʉ rá

hnini'ạ. Ajuạ go guesɛ'ạ ma da 'mɯhui'ɯ ngue'ạ go gue'ạ yá Ajuạ'ɯ.
4 Ne Ajuạ ma da ducuabi gatho yá guida'ɯ. Ya hinda nja ra du, ni ya ts'oni, ni ya dumɯi, nixi ya ɯgui, ngue'ạ nuya t'øt'e mi ja ma'mɛt'o, nubyá ya otho.
5 Nepɯ nú'ạ to'o bí hudi mahets'i ja rá hudi bi 'ñena:
—Pạdi gue nuga dí japi gatho ya t'øt'e da nja ma'ra'yo.
Nehe bi 'ñengagui:
—'Yofo nú'ạ stá xi'i, ngue'ạ nuya ya noya go guehya majuạni ne ma da nja ngu stá mạ.
6 Ne bi 'ñengagui:
—Ya xa t'øt'e. Nuga go gueque rá mɯdigui ne asta rá gạts'i, ngu ya letra fɯdi desde ra A asta ra Zeta. Nu'ạ tó'o da zɯ ra nduthe, ga umbi da zi nú'ạ ra dehe dega te pøhø ja ra pøthe ne t'untho.
7 Y gatho ya t'øt'e go dyá mɛti nú'ɯ to ma da ntạte. Nú'ɯ́ go yá Ajuạgui'ɯ, y nuga go ma bạtsi'ɯ.
8 Pe nuya zusɛ, ya 'ñạgamfri, ya ts'ojạ'i, ya hyote, ya 'ñejạ'i, ya 'ñete, ne nú'ɯ to xøcambeni ya c'oi, ne gatho ya c'uamba, gatho'ɯ ma da t'ɛnt'a ja ra ndehe dega tsibi nú'ạ faspi co ra asufre. Nú'ạ́ go gue'ạ rá ñoho ra du.

Ra 'ra'yo Jerusale

9 Nepɯ bi 'ñe bi zɯcagui 'na de nú'ɯ yoto ya ɛnxɛ mi hạ 'ra 'nara 'bada habɯ mi 'bɛ'tsa nú'ɯ yoto yá ngạts'i yá mfɛi Ajuạ. Ne bi 'ñengagui:
—Bá ecua pa ga u't'a'i ra nạvia nú'ạ ma da nthạtui ra T'ɯca Dɛti.
10 Nepɯ ja nú'ạ ra thedi bi 'ñutca ra Mạca Ndạhi, nú'ạ ra ɛnxɛ xqui zocagui bi zixcagui ja 'nara dạnga t'øhø xi xmá hñets'i, ne bi 'ñutcagui ra dạnga mạca hnini Jerusale mi cại de mahets'i po rá ts'ɛdi Ajuạ.
11 Nú'ạ ra hnini'ạ xi mri yot'i co rá nsunda Ajuạ, ne ngu 'nara hothodo xi mri huɛxqui, ngu nú'ạ ra hoga do rá thuhu jaspe, ngu ra xito nú'ạ di hya'tsi.
12 Mi jot'i co 'nara dạnga jạdo xi xmá hñets'i, y mi pɛ'tsa 'rɛt'amayoho ya gosthi y mi 'ba 'nara ɛnxɛ cada ra gosthi. Ja nuya gosthi'ɯ xqui t'ofoni yá thuhu nú'ɯ 'rɛt'amayoho ya 'mɯi gá jạ'i xqui 'ñehe de nú'ɯ 'rɛt'amayoho yá t'ɯ ra Israel.
13 Mi ja hñu ya gosthi de bøxhyadi, y má hñu de yɯhyadi, má hñu de mahuifi, y má hñu de mac'angui.
14 Ra jạdo de nura hnini'ạ mi pɛ'tsa 'rɛt'amayoho ya mɯdi do, y ja nuya do'ɯ xqui t'ofoni yá thuhu nú'ɯ 'rɛt'amayoho yá apostol ra T'ɯca Dɛti.
15 Nú'ạ ra ɛnxɛ to'o ndí ñạ'be mi hạ 'nara t'ɛni dega oro mri hnequi ngu 'nara xithi pa mi ɛnga nura hnini'ạ ne rá jạdo ne yá gosthi.
16 Ra hnini mi mahyɛgui rá ma ne rá nxidi ne rá hñets'i. Ra ɛnxɛ bi 'yɛni ra hnini co nú'ạ ra t'ɛni mi hạ, rá ma bi zɯdi 'natemagoho nthebe kilometro, nehe rá hñets'i ne rá nxidi bi zɯdi mahyɛgui.
17 Ne bi 'yɛni ra jạdo y bi zɯdi hñu'rate ne goho metro, go gue'ạ ra t'ɛni pạdi ya jạ'i, hangue bi cupa ra ɛnxɛ.
18 Ra jạdo xqui thoqui dega jaspe, ne ra hnini xqui thoqui 'ra'tho dega oro, y mi hya'tsi ngu ra xito.
19 Nehe ya mɯdi do de rá jạdo ra hnini gatho mi tu ya hoga do. Rá mɯdi ra do mi tu nú'ạ ra t'axa do rá thuhu ra jaspe, rá ñoho mi tu nú'ạ ra ixca do rá thuhu ra safiro, rá hñu mi tu nú'ạ ra c'anga do rá thuhu ra agate, rá ngoho mi tu nú'ạ ra cɯhɯ do rá thuhu ra esmeralda.
20 Rá ncɯt'a do mi tu nú'ạ ra do nthạnts'i ra t'axi co ra thɛni rá thuhu ra onice. Rá 'rato mi tu nú'ạ ra do xá nthɛni rá thuhu ra coralina. Rá yoto ra do mi tu nú'ạ ra do xá nc'ast'i rá thuhu ra crisolito. Rá hñạto mi tu nú'ạ ma'na ra c'anga do rá thuhu ra berilo. Rá gɯto mi tu nú'ạ ra do xá nc'ast'i nthạnts'i ra c'angui rá thuhu ra topacio. Rá 'rɛt'a mi tu nú'ạ ma'na ra c'anga do rá thuhu ra crisoprasa. Rá 'rɛt'ama'ra mi tu nú'ạ ra do ra 'bothɛni rá thuhu ra jacinto. Ne rá 'rɛt'amayoho mi tu nú'ạ ra do ra nzạt'a thɛni rá thuhu ra amatista.
21 Nú'ɯ 'rɛt'amayoho ya gosthi xqui thoqui co nú'ạ ra t'axa do rá thuhu ra perhla. Cada 'nara gosthi mi gue'ạ 'nara perhla. Y nura 'ñu de mbo ra hnini mi 'ra'tho dega oro ne mri hya'tsi ngu ra xito.
22 Nuni ja ra mạca hnini hindá handini ni 'nara nijạ, ngue'ạ go guesɛ Ajuạ ma Hmuhɯ

'bʉhni nú'ą to pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi. Nehe ja
'bʉhni ra T'ʉca Dɛti.
23 Nehe hinga mahyonini ra hyadi nixi ra
ząną pa da yot'a ra hnini, ngue'ą rá nsunda
Ajuą ne ra T'ʉca Dɛti go guesɛ'ʉ ri yot'a nura
hnini'ą.
24 Y gatho ya gamfri de maxøgue rá ngʉni
ra ximhai ma da 'ño'ʉ ja ra ñot'i'ą, nehe ya
ndą de ra ximhai nú'ʉ xa gamfri ma da zøni
ja nura hnini'ą, ne da hñąxa yá nsu pa da
zogui ja nura hnini'ą.
25 Ne ya gosthi hinhya'mʉ jot'i, nehe hin-
hya'mʉ ja ra 'bɛxuui.
26 Nehe ya gamfri de maxøgue rá ngʉni ra
ximhai ma da hñąxa yá nsu ja nura hnini'ą.
27 Pe hinda ma da yʉt'ini nú'ʉ to'o hinxá
nt'axi, nixi nú'ʉ to'o øt'e xá nts'o, nixi nú'ʉ
mąnga ya nc'uamba. Nuni ma da yʉt'ini
hønsɛ nú'ʉ to'o xa t'opabi yá thuhu ja rá
libro ra T'ʉca Dɛti, habʉ huxa yá thuhu nú'ʉ
to'o ma da nte pa nzątho.

22

1 Nepʉ ra ɛnxɛ bi 'ñutcagui 'nara dąthe xi
xá nt'axi y nura dehe'ą gue'ą ra dehe dega
te. Mi hnequitho nú'ą te mi ja mbo ngu nja
ra xito, ne mi pøni de habʉ mi hudi Ajuą ne
ra T'ʉca Dɛti.
2 Madetho de rá 'ñu ra hnini ne ja yá ñąni
ra dąthe mi 'bahni nú'ą ra za dega te, ne ri
unga yá fruta 'rɛt'amayoho 'mi'qui ra jɛya,
tat'a zącną uni yá fruta, y nuyá xi ra 'ñethi
pa bi ñąni nú'ʉ ya ją'i xqui 'ñe de gatho rá
ngʉni ra ximhai.
3 Nehe da 'ñothoni ni 'nara t'øt'e xá nts'o.
Nuni ja ma da njani ra hudi habʉ hudi Ajuą
ne ra T'ʉca Dɛti, y nu'ʉ tó'o pɛpabi Ajuą ma
da xøcambeni'ą.
4 Nu'ʉ́ ma da hyanduabi rá hmi Ajuą, y rá
thuhu'ą ma da t'ofo ja yá de'ʉ.
5 Nuni ma da 'ñothoni ra 'bɛxuui, nixi
hinga mahyoni rá ñot'i ra hyadi nixi ma'na
ra ñot'i pa da yot'i nuto gatho ma da
'mʉhni, ngue'ą Ajuą go gue'ą ma da yot'i'ʉ,
y nú'ʉ́ ma da ndą pa nzątho.

'Bʉi guetbʉ rá yo'ehe ra Zidada Jesucristo

6 Nepʉ ra ɛnxɛ bi 'ñengagui:
—Nuya ya noya go guehya xi majuąni, ne
ma da nja ngu xa hmą. Ajuą ma Hmuhʉ
nú'ą ri umba ra mfądi yá 'mɛhni, go gue'ą
bi mɛhna rá ɛnxɛ pa da 'ñutuabi nú'ʉ to
pɛpabi de nuya t'øt'e ma da nja 'bestho.
7 —¡Beñhʉ gue nuga ma ga ehe 'bestho!
Dá johya nú'ą to da hñuxa nt'øde nuna rá
noya Ajuą xa t'ofo ja nuna libro.
8 Nuga go gueque drá Xuua, dá øde ne dá
handi gatho nuya t'øt'eya. Y ngu dá juadi
dá øde ne dá handi dá ndandiñąhmu ja rá
ua nú'ą ra ɛnxɛ xqui 'ñutcagui gatho nuya ya
t'øt'e pa ga nsunda'ą.
9 Pe nu'ą́ bi 'ñengagui:
—Oguí øt'a njabʉ, dyá 'bɛgohʉ mahyɛgui
co nú'ʉ ma'ra ri cu mąmba rá noya Ajuą ne
nú'ʉ to'o huxa nt'øde nú'ą xa t'ofo ja nuna
ra libro. Go da xøcambeni Ajuą.
10 Nehe bi 'ñengagui:
—Oxqui ągui nuya ya t'øt'e xcá 'yofo ja
nuna ra libro, ngue'ą ya ma da zøhø ra pa
pa da nja nuya ya t'øt'eya.
11 Ya ts'o'mʉi dá sigui da nts'o'mʉi, nu'ʉ
xá nts'o dá sigui da nts'oni, ha nu'ʉ to ya
hoją'i, dá sigui da hñoją'i, y nu'ʉ tó'o øte
Ajuą, dá sigui da 'yøte.
12 —Xi majuąni, ma ga ehe 'bestho ne ga
ju'tuabi cada 'na ngu nú'ą xa mɛfi.
13 Nuga go gueque rá mʉdigui ne asta rá
gątsi, ngu ya letra fʉdi desde ra A asta ra
Zeta.
14 Nją́pi nú'ʉ to'o xa t'axca yá dutu pa da
t'umba nsɛqui da yʉt'a ja ra mąca hnini ne
da zipa rá fruta nú'ą ra za dega te.
15 Pe ma da gohi rí møte de ra mąca hnini
nú'ʉ ya 'ñągamfri, ya 'ñete, ya 'ñeją'i, ya hy-
ote, ne nú'ʉ to'o xøcambeni ya c'oi, ne gatho
nú'ʉ to'o di ho da mąnga ya nc'uamba.
16 —Núga drá Jesu, stá pɛhn'ahʉbʉ ma
ɛnxɛ pa da xi'ahʉ gatho nuya ya noya
nú'ahʉ guí camfriguihʉ. Núga drá Hmu de
ra ndą Davi, y stí 'ñehe de yá ją'i'ą. Go
gueque dí ngu nú'ą ra haxatsø ri huɛxqui.
17 Ra Mąca Ndąhi ne ra nąvia nú'ą ma da
nthątui ra T'ʉca Dɛti eñ'ʉ:
—Bá ehe.
Nehe nu'ʉ tó'o øde nuna ra noyaną dá
'ñena nehe'ʉ:
—Bá ehe.
Nu'ʉ tó'o tsʉ ra nduthe ne ne da ntsithe,
dá 'ñehe da zi ra dehe dega te nú'ą t'untho.
18 Gatho'ihʉ dí xi'ahʉ gue nu'ʉ tó'o da
'yøde nuya ya noya xa t'ofoua ja nuna ra
libro, ne da hñu'tsa ma'ra ya noya nú'ʉ

hinxa t'ofoua, pa̱hʉ gue Ajua̱ ma da umba
ya mfɛi nuya ja̱'i'ʉ, ngu nú'ʉ xa t'ofoua.
19 Nehe nu'ʉ tó'o da hña̱ca 'raya noya de
nú'ʉ xa t'ofo ja nuna ra libro, Ajua̱ ma da
hña̱cuabi nehe yá thuhu nuya ja̱'i'ʉ de ja ra
libro habʉ huxa yá thuhu nú'ʉ ma da nte
pa nza̱ntho, nehe nuya ja̱'i'ʉ hinda yʉt'a ja
ra ma̱ca hnini, nixi da hña̱nga nú'ʉ ya ja̱pi
xa t'ofoua.
20 Go ra Zidada Jesucristo nú'a̱ to'o bi
ma̱nga nuya ya noya, ne bi 'ñena:
—Xi majua̱ni ma ga ehe 'bestho.
Y nujʉ́ dí tha̱dihʉ ne dí eñhʉ:
—Njabʉ gue'a̱. ¡Bá ehe, ma Zidada'ihe!
21 Ma Zidadahʉ ra Jesucristo da max'ahʉ
grí gathohʉ. Njabʉ gue'a̱.